Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXII
F
18
NAPOLI

X II.
F
8.

Digitized by Google

Digitized by Google

NOMOTHECIVM
PARTHENOPÆVM.
SIVE
IVRIS NEAPOLITANI
PROMPTVARIVM.

Digitized by Google

NOMOTHECIVM PARTHENOPÆVM,
SIVE
IVRIS NEAPOLITANI PROMPTVARIVM.

IN QVO

Perpetuo Commentario ad Conſuetudines Ciuitatis Neapolis adhibito,

Omnes ferè quæſtiones ad eandem rem pertinentes enodantur, & illuſtrantur,

CVM TRIPLICI INDICE,

Titulorum nempe, Argumentorum, & Notabilium rerum, ac Conſuetudinario Textu.

AVTHORE

VINCENTIO BRILLA

I. C. & Aduocato Neapolitano.

NEAPOLI ANNO MDCLXXVIIII.

Ex Typographia Franciſci Molli.

SVPERIORVM PERMISSV.

NAPOLI

ILLVSTRISSIMO DOMINO

D. PETRO VALERO, ET DIAZ

REGNI NEAPOLITANI REGIAM CANCELLARIAM REGENTI, STATVS, REGISQVE A LATERE CONSILIARIO.

VINCENTIVS BRILLA V.I.D.
FELICITATEM EXOPTAT.

ETsi complures quidem ſunt cauſæ, Vir Illuſtriſsime, duæ me tamen præ cæteris impulerunt, cur ingenij mei hoc malè tornatum opuſculum perpolito ingenio tuo, ac præclariſſimo Nomini duxerim deuouendum: Tua in me ſupra numerum ſcilicet benefacta: ac ſcientiarum, Iuris præſertim Prudentiæ, inexhauſtus in te cumulus, & meritorum. Et cuiuſnam præſentiori ſub patrocinio tuus hic, qualisqualis eſt meus, viueret fœtus, quàm illius, ſub quo ſic Genitor viuit, & viuet? Cuius ad ſinum promicaturæ, obſcuræ elucubrationes iſtæ aduolaſſent, quàm eius, in quo promicant leges, & iura? Nutaſſet Auctor profectò inſanientis fortunæ caſibus agitatus, ni tuum firmaſſet auſpicium. Auctoris labor maledico fato preſſus nutabit, tui ni Nominis pondus firmabit. Domeſticis in tenebris contumulatus quidem deliteſcèbam; at ſapientiæ tuæ patrocinantis radijs illuſtratus, tot inter legalia lumina lumen aliquod hauſi. Nomen iam tandem meum, hoc quod ſibi ſiſto in volumine lucem exoptat, preſtò, ni tuum, vt ſolemne eſt, ei lumen effulſerit; quas ipſe caligantes tenebras euitaui, illud obſepient. Te enim auſpice, ea virtus, ea lex, ea non triumphent Iura, quæ nec Iuris, nec legis, nec præ ſe nomen ferunt virtutis. In Conſuetudines Parthenopæas perilluſtrium legum ſobolem

non

Google

non obſcuram , mea quoque Te Duce, dilucidatio triumphet oportet. In Te vno vniuerſas Parthenope ſcientias veneratur. O quàm prono, ò quàm liberali animo inconditas licet has pagellas eadem excipiet, tuum, quo condecorantur, nomen veneratas: Cuius enim illæ ſapientiæ ſunt expertes, tuo mutuantur à nomine. Cæterorum cauſam Iuris æquitate, ipſam verò Iuris æquitatem tuo Iudicio propugnatam nonne obſtupefacto lumine vrbs iſthæc pluries aſpexit ? O quam belle declarationes has meas, in ſapientum Iudicium adductas acerrimis ab accuſationibus, tui Nominis memoria aſpiciet vindicatas! Viuit Iuſtitia tuis in Moribus, emicat in Fortuna, ſedet in Tribunali, Mortalium Iura ore ſuo dijudicat, ac tanta fidei opinione dijudicat; vt qui etiam à te damnantur, non Iudicem, ſed cauſam ſibi exiſtiment defuiſſe. Fœlix idcircò meus iſte labor, quem tu, atque adeo, quæ te animat Iuſtitia excipiens, approbat. Nemo enim, vel ſi quis iniuſtus vnus reprobare vnquam audebit. Agedum ſæuiant voracis temporis dentes, ſæuiat voratrix hominum obliuio. Nam tuo nomine fretum non hanc, non illos veretur volumen, Quærant ſibi, ſuiſque laboribus alij, vel ab vrbium Principe Męcenates, Patronos, Heroas: Tu ipſe, quæ tua humanitas eſt illos omnes in te vno mihi, meoque operi porrigis. Ad te vnum dilucidationes iſtæ vix genitæ, vix in apertum prouectæ anhelabant. Tibi igitur inſcribo, tibi ſiſto, tibi iam adultas deuoueo. Vnum tamen ſupereſt, vnum iſtud te perobnixe, ac perhumiliter rogo, animo nimirum vt excipias beneuolo, ac præſenti; Etſi munus exiguum eſt, deuotionis non eſt exiguus amor, non exiguum debitum. Si hæc ſtudia mea, ſi ſpem laborum, vt me totum olim, ſic nunc tibi tandem emancipo? Exiſtimes velim nihil alienum ſibi offerri; ſi patrocinium tuum flagito, nihil indecorum efflagitaui. Hoc mihi debes eadem lege, qua ego tibi, & me, & mea omnia debeo. Neapoli die 30. Aprilis 1679.

A L'

AL DOTTOR SIGNOR

VINCENZO BRILLA

PER LA DEDICAZIONE

DEL SVO LIBRO LEGALE DELLE CONSVETVDINI NAPOLETANE

AL SIG. REGGENTE
D. PIETRO VALERO.

SONETTO
DEL SIG. FEDERIGO MENINNI.

SE Rocca è mai da lungo aſſedio oppreſſa,
Bellica turba in Marzial ſteccato,
Mentre che impugna il fraſſino ferrato,
Palma de l'Oſte à riportar ſi appreſſa.

Ma te vegg'io de la tua Patria iſteſſa
I Coſtumi accampar, di Penna armato;
Onde fatto, VINCENZO, Eroe Togato;
La ſchiera de' litigi è già depreſſa.

Torchio Ciuil di tua Virtù s'infiora,
E và le glorie à riuerir d'vn PIERO,
Cui, qual Nume d'Iberia, il Mondo adora:

Giuſto Deſtin! ſe à Noi l'Iſpano Impero
Legge sà dar, le noſtre Leggi ancora
Sacrar doueanſi à vn Triſmegiſto Ibero:

AD LECTOREM.

NON ſuperuacaneum duxi, Candide Lector, te in ipſo Operis limine aliquantiſper morari. Poteram quidem iure meo ab hoc ipſo ſuperſedere; neque contra officij leges peccaſſe dicerer; ſi à trita iam Authorum via deflectens, Lectorem meum puris, ac meris officijs minime detinerem. Verùm quia, & inſtituti mei, & operis ſuſcepti ratio explorata cuipiam non dum eſt; paucis rem omnem, meumque animum aperiam. Non pauca, nec exigua de Neapolitanis Conſuetudinibus, & ceteris id genus, volumina à multis, & ijs præſtantiſſimis viris in Lucem edita eſſe probe tenebam; attamen in eodem hoc ſcripti genere, omnem omninò anſam nobis, aut præteſtam, aut ſublatam eſſe nullo modo in animum induxi. Nam vt capita hominum infinita ſunt, & pro eo non minus variæ ſingulorum ſententiæ: ſic item infinitus Commentariorum numerus; & exindè varius eorundem ſtylus; atque vſus diuerſus. Multi enim ſolas verborum notiones perſequuti ſunt; Multi animum ipſum Conſuetudinis. Aliqui ſolo Conſuetudinum cortice contenti, alia omninò omnia congerunt; Aliqui medullam ipſam Legum Patriarum preſſius inſpiciunt. Et ſanè in hac Neapolitanæ Ciuitatis Conſuetudinum explicatione, quanta ingenij acie, quàm accurata diligentia verſandum ſit, qui ignoret arbitror eſſe neminem. Hic enim à nouis abſoleta; ob apertis obſcura; ab antiquatis vſitata ſecernenda veniunt, & ſuas in claſſes redigenda, & Principum Iuriſconſultorum teſtimonijs firmanda. Quod quidem, vt multum temporis; ità laboris quoque plurimum poſcit; & ingenium in varijs hac de editis libris verſatum; ne dum iuris veluti oracula declarantur, obſcuriora Delphicis fundantur oracula, & interpres ipſe egeat AEdipo interprete. Hinc omnibus, quotquot hanc rem attigerunt, licet vnum, atque idem fuerit propoſitum, in tenebris Conſuetudinum lumen reliquis praferre; & poſteris labore ſuo, ſuaque induſtria adeſſe; pari tamen omnes methodo vſos, & eandem ad Conſuetudinum explicationem viam pateféciſſe, vel tacente me, eorum libri apertè negabunt. Quamobrem, non vni tantum mihi, verum poſteris quoque noſtris, in hoc commentandi genere, voluntatem liberam, liberumque conatum relinquendum exiſtimo. Quæ quidem opinio tantum apud me ponderis habuit, vt non modo colligere, quæ alij ſuper Neapolitanæ Ciuitatis Conſuetudinibus præclariùs ſcripſere; verùm etiam de ijs in lucem proferendis cogitare auſus fuerim, homo cæteraqui in typographia adhuc incognitus; & quaſi in ſcena nouus. Verùm vt otij quoque mei ratio extet aliqua; lucubrationes has meas qualeſcumque, faciliori methodo diſpoſitas, & præcipuorum Authorum placitis, ſententijſque roboratas in lucem edere tandem audeo; non vt lucem aliquam meo nomini comparem; ſed vt lucem aliquam collata opera patrijs noſtris Conſuetudinibus afferam. Neque enim vlla in re Neapolitanum iuris prudentem magis elaborandum arbitror, quam in Neapolitanis Conſuetudinibus, quæ iura fere omnia complectuntur, ac tangunt. Ne qua tamen in parte operam, aut diligentiam meam deſiderare quis poſſet; viſum eſt, & textum ipſum explanare; & alieno magis iudicio res firmare; quam natis ſub calamum cogitationibus. Si qua in re aliorum, vel inuentione, vel labore profeci; me, quibus debui egregiè acceptum retuliſſe, diligens Lector facilè conſiderabit. Si tibi beneuole Lector placere ſuſcepti operis inſtitutum intellexero (vſui certè fore dubitaui nunquam) iam ego quod intendi, abundè me conſecutum arbitrabor: quamquam vtrumque vt efficerem, quantum potui, quantum per occupationes forenſes licuit, adnixum me eſſe diffiteri non poſſum. Sed ne tua in legendo patientia abutar. Id vnum monitum te velim; ſi opus minus arrideat; ingenium meum excuſandum, & laudandus conatus. Si qua parte probetur, id totum quantum quantum eſt beneuolentiæ, atque humanitati tuæ tribuendum, Vale;

IN-

INDEX ARGVMENTORVM.

OPERIS APPARATVS.

De Conſuetudinis præſtantia, definitione,& origine in Ciuitate Neapolitana, & de viribus Conſtitutionum Regni, Iuriſque communis Romanorum.

TITVLVS PRIMVS.

CAPVT PRIMVM.

De prima cauſa ſucceſſionum deſcendentium ab inteſtato etiàm ad feudalia;de mulierum exclusione in concurſu maſculorum,& admiſſione tàm vigore ſtatuariæ diſpoſitionis,quàm Feudorum vſus, & de effectibus excluſionis mulierum.De Paragio etiam ſuper feudalibus, eiuſq; conſtitutione, & taxatione,& actione, & an debeatur in locum legitimæ? Item de vita militiæ; de ſucceſſione mulierum etiam in concurſu aliarum,quæ renunciauerũt; de renunciationibus mulierum, de omnimoda excluſione Monialium, & renunciatione ipſarum, & paragio. De iure Fràcorum, & Longobardorum in feudis, & quid vtrumque ius importet?

CAPVT SECVNDVM.

Mortis verbum, an ciuilem quoque mortem ſignificet, & ad proſcriptos extendatur? & quomodò ipſis ſuccedatur, & in quibus bonis?De religioſis eorumq; diſpoſitionibus, & de ſucceſſionibus Eccleſiaſticarum perſonarum ad feuda, & an Clericus officium cum poteſtate ſubſtituendi licitè retineat?De portione, quæ reſeruari debet pro ventre prægnante: nomina debitorum, iura, & actiones, annuæ redditiones, vectigalia, fiſcalium functiones, & ſimilia, an, & quando dicantur conſuetudinariæ cenſuræ ſuppoſita? Neptis ex maſculo, an excludat amitam,& quid in linea collaterali,& in feudis?

CAPVT TERTIVM.

De ſucceſſione deſcendentium in Regno etiam ad feudalia, & de excluſione mulierum per maſculos adhuc remotiores in gradu, earumque admiſſione, & ſucceſſione, vel ad materna feuda. Item de actione ad feudum, & de facultate percipiendi fructus feudales,& nominandi ad officium,& an omnes dicantur feudales?

CAPVT QVARTVM.

De ſucceſſione Aſcendentium, & diuerſitate bonorum inter eos attendenda, & an eadem bonorum diſtinctio Regni Conſtitutionibus admittatur,& quid in feudis?Et an infanti filio excluſis Collateralibus Parentes ſuccedant: item ſicuti pro Parentibus vtriuſque ſexus ſuccedentibus ius commune ſeruatur, ità quoque pro alijsAſcendentibus vlterioris gradus?

CAPVT QVINTVM.

De ſeparatione rei familiaris hæredis, etiam poſt aditionem à Conſuetudine introducta, & de admittendis Aſcendentibus ad ſucceſſionem iuxta qualitatem bonorum potiùs, quàm coniunctionis vinculum, & proximitatem, & de naturalium filiorum ſucceſſione, legitimatorum per ſubſequens matrimonium,per reſcriptum Principis,& oblationem curiæ,& an diſtinctio bonorum ſit facienda reſpectu Forenſium ſuccedentium Neapolitanis?

b CA-

CAPVT SEXTVM.

De contrahendi more Nobilium platearum Capuanæ,& Nidi, quid importet, & an ex eo Conſuetudo excludendi parentes cenſeatur inducta,etiam abſq; pacto,ac eorum renunciatione filiorum ſucceſſioni ab inteſtato? Item an dicatur vltimo morienti ſuccedi,vbi nouus vſus viget, ac renunciatum bonis per defunctum quæſitis,vel quæ extra agrũ ſunt? De conuentione contrahendi more nobilium etiam per Exteros facta, & de vſufructu patri debito ſuper bonis filij, vel dotalibus, & an eidem debeatur ſi more Nobilium ſit actum: de reſtitutione dotium poſt mortem filij, ex matrimonio more Nobilium contracto, ſuſcepti; ac tandem de more,vt dicitur, Procerum,& Magnatum, quidnè ſibi velit?

CAPVT SEPTIMVM.

De tertio ordine ſuccedendi ab Inteſtato, de diuerſo fratrum genere,& de repræſentatione, ſiuè ſubingreſſione in linea Collaterali admittenda,& quãdo vltrà fratrum filios extendatur, & an Fœminæ ſicuti à Conſuetudine excluduntur per maſculos ab inteſtato à ſucceſſione collateralis,ità ſimiliter à Iure Regni,& quid in feudis? Item de omnimoda ſucceſſione Collateralium vtriuſque ſexus ad feuda, & diuiſione hæreditatis inter eoſdem facienda.

CAPVT OCTAVVM.

De repræſentatione in linea collatetali admittenda,qualitate bonorum,vinculi duplicitate, ſiuè duplici coniunctione, ac etiam de ſucceſſione Collateralium diuerſi generis,tàm ad allodialia, quàm feudalia adhuc concurrentibus Parentibus. Item de paragio ſororibus præſtando, ac eiuſdem diuerſitate reſpectum hæreditatis Aſcendentium, & Collateralium.

TITVLVS SECVNDVS.

CAPVT PRIMVM.

De ſucceſſionibus ab Inteſtato, & Conſuetudinaria diſponendi prohibitione bonorum antiquorum medietatis, ac etiam de reuocandis alienationibus in fraudem factis,& an, & quando debita morientium detrahantur à toto hæreditatis aſſe,& legatorum in beneficium ſuccedentium ordinatorum, detur imputatio?

CAPVT SECVNDVM.

De bonorum qualitate iuxtà Conſuetudinariam cenſuram decernenda,& de admittendis agnatis, cognatiſque in bonis antiquis, etiam in excluſionem pupillariter ſubſtituti, & quid in feudis? & de admiſſione matris ad ſucceſſionem filij, cui pupillariter fuit ſubſtitutum;item de libera Patrifamilias poteſtate diſponendi tradita bonorum ab eodem comparatorum, & de exhæredandis liberis ſi cauſa legitima intercesſerit.

TITVLVS TERTIVS.

CAPVT. VNICVM.

De portione Conſuetudinaria Agnatis, Cognatiſq;debita ſuper bonis morientis ex teſtamento,& an ab inteſtato debeatur, & poſſit propria authoritate præcapi à proximo coniuncto, etiam abſque hæredis inſtitutl traditione. De Clerico viciniori concurrente cum Laico remotiori,& cui nam potiùs portio Conſuetudinatia debeatur? Item de capacitate, & incapacitate Regularium poſſidendi in communi. De re empta ex pretio bonorum antiquorum, vel dotalium, & an dicatur antiqua effecta, vel dotalis? Proſcripti, ac perennitet triremibus damnati, an valeant facete teſtamẽtum, ſaltem ad pias cauſas? Item de legato monialibus relicto ſuper certo corpore, an dicatur generis,

ris, vel ſpeciei, & an ad piam cauſam factum, & an legatum ſpeciei dicatur generis fauore piæ cauſæ,& an, & quãdo actio exequutiua detur pro legato annuo?

TITVLVS QVARTVS.

CAPVT PRIMVM.

De libera Filijsfamilias facultate teſtandi à Conſuetudine tributa, ac de eorum cognatorum excluſione, tàm ex teſtamento, quàm ab inteſtato; item de legitima parentibus, alijſque aſcendentibus debita,& an, & quando ipſis præteritis inofficioſi quærela competat?

CAPVT SECVNDVM.

De bonorum aduentitiorum qualitate probanda per hæredem à filiofamilias inſtitutum, de vſufructu eorumdem bonorum, ac ſubſidio patrifamilias debitis; de Tutore, Curatore, ſiuè Baliodandis,& confirmandis, & de temporibus maioris ætatis; Item de legitimis, ſiuè illegitimis filiorumfamilias obligationibus. De iure Longobardorum circa filiosfamilias teſtantes, & an, & quando ſeruetur in Regno?

TITVLVS QVINTVS.

CAPVT VNICVM.

De mulieribus ſui iuris effectis per matrimonium, & libera eiſdem facultate teſtandi à Conſuetudine tributa de iure patriæ poteſtatis in filios,& an vidua in patriam poteſtatem ſoluto matrimonio reincidat?

TITVLVS SEXTVS.

CAPVT PRIMVM.

De facultate diſponendi de decima bonorum antiquorum,& dotalium mulieribus tradita, & de cœteris nouem partibus filijs in locum legitimæ conſeruandis, & an illæ,quæ olim ad formam Conſuetudinis contraxerunt, valeant iterùm contrahere more Magnatum, & trãſeuntes ad ſecundas nuptias num teneantur ſatiſdare filijs prioris matrimonij de ſeruandis dotibus? Item an alienigenæ mulieres poſtquam Cõſuetudinibus Neapolitanis ſe ſubmiſerunt in contractibus matrimonialibus, valeant liberè bona extra cõfinia alienare, ſi filij non adſint?

CAPVT SECVNDVM.

De bonis mulieribus diſponi conceſſis,& quæ eiſdem donata dicuntur, & de proteſtatione, ac declaratione viri non donandi vxori pretioſiora, etiam ea abſente, faciendis.

CAPVT TERTIVM.

De bonis maternis inter filios diuerſarum nuptiarum diuidendis, & an ſoror vterina dotari debeat à fratre vterino, & pauper ali,& quando?

TITVLVS SEPTIMVS.

CAPVT PRIMVM.

De alimentis filijsfamilias præſtandis,vel illegitimis, & ſpurijs, de eorum taxatione, & actione.

CAPVT SECVNDVM.

De alimentis liberis vtriuſque ſexus per Aſcendentes maſculini generis etiam extra domum præſtandis; de reſtituendis dotibus viduis, abſque onere alimentorum filijs preſtandorum,& de facultate filijsfamilias per Conſuetudinem facta habitandi extra paternam domum etiam legitima cauſa non intercedente. Et an alimenta debeantur deſcendentibus ex feudorum fructibus? Item de alimentis Collateralibus debitis lite pendente,& an quandoque valeant ſub cautione de reſtituendo præſtari.

CAPVT TERTIVM.

De legitimis cauſis petendi alimenta extra domum paternam, & de onere eas probandi filijſfamilias iniuncto à iure communi, & an pro alimentorum conſequutione perſonalis actio, an verò realis perſecutoria rei, ex cuius fructibus ſunt præſtanda, competat? Et de iure communi Romanorum ſeruando in materia alimentaria, quando ius Conſuetudinatium non adeſt.

CAPVT QVARTVM.

De ſupplendis alimentis filijs per patrem, ſi fructus dotalium bonorum non ſufficiant, & de eiſdem à Conſuetudine ſtatutis filijs etiam Regularibus præſtandis, & an iuris communis diſpoſitio per determinatam alimentorum præſtationem conſuetudinariam correctio deſumatur?

CAPVT QVINTVM.

De alendis filijs per matrem etiam vltra triennium, iiſdem educandis, & an quandoque pupilli voluntas attendatur, ſi mali ſuſpicio non adſit?

CAPVT SEXTVM.

De alendis liberis, vel fœminis, & quæ renunciauerint ex excadentijs, ac fructibus feudi materni, & de vita militiæ ſecundogenito, vel clerico in ſacris conſtituto debita; item de alendis Parentibus, alijſque pauperibus coniunctis, & de alimentis præſtandis pauperi debitori carcerato, & an propter copiam eleemoſynarum dici valeat ſuperuacanea alimentorum præſtatio creditoris?

TITVLVS OCTAVVS.

CAPVT PRIMVM.

De dotibus filijſfamilias, nolentibus cum patre habitare, reſtituendis, & an patri cenſeatur vſusfructus detractio ademptà bonorum filij, adminiſtratione prohibita? Dotes quando in continenti reſtitui debeant, ſiuè infra annum, ſoluto matrimonio, in corporibus, aut in pecunia? De annuis redditionibus ad vitam vxoris per virum perceptis, alimētis genero per ſocerum domi traditis, ac fructibus extra dotalium, & paraphernalium bonorum reſtituendis, & non reſtituendis: De nouatione in præiudicium dotis, & iurium dotalium anteriorum non admittenda: De exceptionibus fraudis, dotis non numeratæ, & donationis aduerſus dotes proponendis, vel non: Item bona, vel feudalia patris, & filij, an, & quando dotium reſtitutioni ſint obnoxia? Tandem an mutuans ad rem emendam, vel reficiendam dotali cauſæ anteriori præferatur, & quid in feudis?

CAPVT SECVNDVM.

De dotibus in iudicio repetendis etiam in caſu vrgentiæ viri ad inopiam, & de exceptionibus, quæ repetenti valent opponi, & an inſtrumentum, creditum dotale continens, valeat contra ſocerum debitorem per generum, ac contra virum per vxorem liquidari? Item de aſſicuratione mulieribus concedenda.

CAPVT TERTIVM.

De beneficio deductionis ne egeat per Conſuetudinem ſublato, & an eiuſdem cenſuræ quilibet dotium debitor ſubiaceat? Et de aſſēſu capituli pro obligatione bonorum feudalium non præſumendo abſque expreſſa eorum obligatione.

CAPVT QVARTVM.

De alendis viduis pendente dotium reſtitutione, & differentia inter hæredes ſuos, & extraneos circa alimentorum, ſiuè intereſſe præſtationem: De Lecto viduali, alijſque mulieribus, in viduitate permanentibus, dandis, & an eorum reſtitutio mariti hæredibus fieri debeat ſi ad ſecundas nuptias mulier tran-

tranſeat? De Conſuetudine Bulgari, & de valida intereſſe taxatione à Conſuetudine facta.

CAPVT QVINTVM.

De intereſſe dotium non ſolutarum ſoluendo,& an abſque interpellatione, aut proteſtatione debeatur ? & de eiuſdem conſuetudinaria taxatione; item de ea, quæ per ius commune habetur ; De Corredo eiuſque probatione , & reſtitutione etiam in caſu,quo ad vſum matrimonij non fuit conſumptum.

TITVLVS NONVS.

CAPVT PRIMVM.

De donatione ante, ſiuè propter nuptias, Dotario, Tertiaria, & Antephato , eorumque conuenientijs, ac diſcordantijs , item. taxatione , & præſtatione, & an, & quando antephatum minui poſſit, vel augeri?& antephatum an idem debeatur in matrimonio contracto more Procerum,& Magnatum, ac ſecundum morem Nobilium platearum Capuanæ,& Nidi? De ſucceſſione filiorum ad antephatum,& an quælibet filiorum exiſtentia excludat matrem ab illius proprietate,& portio deficientis filij fratri potiùs, vel proſcripto, aut damnato ob capitale crimen,Regulari, altirerque ciuiliter mortuo , quàm matri vſufructuariæ accreſcat ? De ſecundo viro, qui cum vxore ſua paciſcitur, vt ad antephatum filij ſecundarum nuptiarum ſuccedant, & an huiuſmodi pactum in perniciem filiorum primi matrimonij ſubſtineri valeat? De more Procerum, & Magnatum , quid operetur, quid importet, & an vt proprietas antephati matri quæratur filio mortuo ad eiuſdem creditorum excluſionem ? & an contrahentes ſecundùm talem morem , iuri communi potiùs quàm Conſuetudinario ſublacere præſumantur? De facultate Tutoris , & Balij in cõtractibus, pupilli nomine celebratis, ac eiuſdem ratihabitione,ſiuè tacita,ſiuè expreſſa poſt minorem ætatem. Tandem de excluſione mulierum à proprietate antephati filijs exiſtentibus à iure communi ſtatuta.

CAPVT SECVNDVM.

De quarta conſuetudinaria , & illa, quæ vxoria appellatur, & huius taxatione, de diuerſa taxatione libræ auri,& quęnam potius attendatur?Item de intereſſe antephati, & an pinguius debeatur mulieri, quæ more Magnatum contraxit ?

CAPVT TERTIVM.

De repetitione dotis, & antephati ſine inſtrumento,quod dotale dicitur, non facienda , ac de nonnullis probationibus eidem æquipollentibus ; de antephato Virginibus,& Viduis taxando, & an mulieri,quæ ſecundò nubit,ſi tamen à primo viro cognita nõ fuit, integrum antephatum, an verò medietas ſit danda? Tandeem de varijs probationibus, ac ſignis virginitatis.

CAPVT QVARTVM.

De probationibus extrinſecis, & per teſtes aduerſus inſtrumentum dotale nõ admittendis , item de exceptionibus ſatisfactionis,compenſationis,& retentionis, an, & quando valeant aduerſus dotale inſtrumentum opponi? & de inſtrumento,quod dicitur, pſaliæ.

TITVLVS DECIMVS.

CAPVT PRIMVM.

De mulieribus diſtractioni dotium , & quartæ , à viris factæ , conſenſientibus, & an,& quando eiſdem ad bona renũciata concedatur regreſſus? & an idem à tacito, ac expreſſo mulierum conſenſu reſultet effectus ? De ſubſcribente folium album, & an in eo contenta ſeruare compellatur ? Item de diſpoſitione regiæ *pragm. vnic. tit. de Sen. Conſ. Velleian.* mulierum obligationes,& intercesſiones annullante.

CA-

CAPVT SECVNDVM.

De muliere ſimul cum viro rem immobilem alienante, diſpenſationibus ſuper obligationibus mulierum, & interceſſionibus, impetrandis, & de requiſitis illarum, & an, & quando mulieribus, quæ ſine regio aſſenſu contraxerunt, ſuccurratur?

TITVLVS VNDECIMVS.

CAPVT PRIMVM.

De facultate opponendi aduerſus maternorum bonorũ diſtractionem filijs primi matrimonij à Conſuetudine facta.

CAPVT SECVNDVM.

De bonorum dotalium alienatione per filios primi matrimonij impedienda,& non impedienda, & de cauſis, quibus alienatio permittitur;item de commodo, quod filijs ſecundi matrimonij ex illorum oppoſitione redundat; tandem de legitima, ſiuè illegitima viduarum obligatione ad præmortui viri debitum.

CAPVT TERTIVM.

De mulieribus filias dotantibus cum viris ſuis, & de retentione viro, eiuſque hæredibus à Conſuetudine permiſſa, de probandis,ac declarandis legitimis cauſis alienationum bonorum dotaliũ, & de reuocandis dotibus à matrefamilias in præiudicium legitimæ cæterorum filiorum conſtitutis.

TITVLVS DVODECIMVS.

CAPVT PRIMVM.

De conſuetudinaria prohibitione probationum per teſtes aduerſus inſtromenta non attendenda, ac de probationibus ſimulationis nõ excludendis; item de reuocandis emptionibus, venditionibus,pretio infra annum non ſoluto,& an, & quando res vendita alteri vendi, alterique concedi poſſit de poſſeſſione capta per *Conſtitutum*, & *Precarium*, & an ſufficiat,vbi corporalis requiritur à ſtatuto; tandem de donatario cum hypotheca, & creditore ex cauſa onerosa, ac etiam de pluribus eiuſdem rei poſſeſſoribus ſimul concurrentibus, & quis nam ſuper ea præferatur, & quid in locatione, quiduè ſi alter naturaliter poſſideat, & corporaliter, alter verò per Conſtitutum?

CAPVT SECVNDVM.

De varijs inſtrumentorum ſpecibus; de conuentione vendendi, emendi inter partes ſine ſcripto habita,& an diſpoſitioni conſuetudinariæ ſubſit? De euictione emptori contra venditorem, vel ſine pacto ſpeciali competente: item de reſoluendis venditionibus, & emptionibus, & pretio emptori reſtituendo per venditorem, re non tradita, aut oneri obnoxia comperta. De diſpoſitione iſta conſuetudinaria ad donationes cauſa mortis non extendenda; de poſſeſſione per *Conſtitutum*, & *Precarium*, ac de nonnullis de eadem ad explicationem eorum, quæ *præced.cap.* cõtinentur. Tandem de inſtrumento ad aliud ſe referente,& an id, non exibito inſtrumento relato, conſiſtat? & de annuis venditionibus ſub aſſertione cauſæ, contentæ in inſtrumento non exhibito, obligationibuſque à tutore minoris nomine contractis, improbandis.

TITVLVS DECIMVSTERTIVS.

CAPVT VNICVM.

De antephato pręſtando ſuper viri bonis, quorum dominium alienabile eſt penès eundem, ac de excipiendis feudalibus,ac fideicommiſſo ſuppoſitis.

TITVLVS DECIMVSQVARTVS.

CAPVT VNICVM.

De matre petente quartam præferenda

in

Digitized by Google

in concurſu nurus, etſi filio, huic quartam conſtituenti, conſenſerit, & de explicanda diſpoſitione conſuetudinaria iuxta tradita in *pragmat. vnic. tit. de donat. propter nupt.*

TITVLVS DECIMVSQVINTVS.

CAPVT VNICVM.

De parentibus, filiorum nuptijs accedentibus, ac cum eiſdem dotes recipientibus, & an, & quando dotium reſtitutioni teneantur? Et cur matrifamilias, receptionem dotium nurus acceptanti cum viro ſuo, non æque nuptijs filij accedenti, ſuccurratur?

TITVLVS DECIMVSSEXTVS.

CAPVT PRIMVM.

De bonis propria authoritate pignorandis, de pacto, quod dicitur exequutiuũ, quid ſit, & quomodo concipiatur? De hypotheca ſuper bonis inuectis, & illatis contrahenda, ac de exequendo pro domorum penſione cõtra Clericos per Laicos, & quid è contra, ac de temporibus locationũ vrbanorum prædiorum; ac ſolutionum penſionũ; & tandem de reficiendis damnis, illatis per Operarios, aliosque ſeruientes.

CAPVT SECVNDVM.

De capiendis, retinendiſque animalibus propria authoritate pro alimentorum debito, & damnis datis, & an poſſint licitè occidi? De officio Baiuli, eiuſque facultatibus, ac iuriſdictione, & an priuatiuè habeat iuriſdictionem, an verò cumulatinè ad Curias Baronales, ſiuè Regias? Et an officium Baiulationis, eiuſque emolumenta vegdi poſſint, & in extaleum concedi, & quid in cæteris officijs? & an officia ipſa poſſint, quãdoque ſine regio aſſenſu obligari?

CAPVT TERTIVM.

De Inſtrumentali Guaantigia, eiuſq; effectibus, ac de conficiendis, reaſſumendiſque inſtrumentis ad formam Conſtitutionis Regni *Inſtrumẽtorum robur*, & de pluribus requiſitis ad liquidationem, ſeu præſentationem inſtrumentorum neceſſarijs, & de nõnullis caſibus, in quibus liquidatio fieri nequit. De inſtrumentis confectis per Adminiſtratores Vniuerſitatũ, per hæredes adhuc proprio nomine obligatos ad debitum defuncti, alijſque liquidandis, vel non, & an ceſſionarius ex ſe valeat inſtrumentum præſentare? Item an Fiſco creditori pro pœna contumaciæ Priuatus pro eius credito præferatur? Et quid dicendum in Baiulo pro pœna damni illati concurrente cum domino prædij? De procedendo ad crediti exactionem exequutiuè in iudicio ciuili, & quanto tempore tùm criminalis, tùm ciuilis actio exequutiua ad crediti conſequutionem præſcribatur? De Tabellione aſſerente pecuniam coram ſe numeratam fuiſſe, an falſum committere dicatur ſi verè non fuerit numerata pecunia? An eidem liceat aliquid ab inſtrumento detrahere partibus conſenſientibus, & an teneatur cõtrahentes agnoſcere? De obligationibus penès acta ſtipulandis, & incuſandis, ac de parata exequutione, quam habent. De Actuarijs capientibus fideiuſſiones, & quomodo, & quando teneatur ſubſtituens ad officium propter fideiuſſiones à ſubſtituto captas? De recognoſcendis, ac liquidandis apocis, & quando pro debito, in eis declarato, detur creditori parata exequutio? Et quid ſi ſubſcribẽs tanquam procurator, vel aliter alterius nomine ſubſcripſerit? De partitis Banci, & bilancijs, an, & quando vigore illorum creditori competat parata exequutio, vel actio exequutiua contra debitorem. De Campſoribus, & Bancis non liberandis donec legitimè ſoluerint, de liquidandis inſtrumentis, obligationibus, & apocis in Curijs magni Admiratus, Artis Sericæ, & Artis Lanæ, ac tandem de nonnullis circa præſtantiam nobilis Artis Sericæ, eiuſque priuilegia, & fori declinatoriam competentem exercentibus illam.

TI-

TITVLVS DECIMVSSEPTIMVS.

CAPVT PRIMVM.

De retractu petẽdo etiam iuxta Friderici *Conſtitutionem Sancimus*,& an,& quando in venditionibus, ac locationibus feudalium admittatur: de prælatione concedenda Baroni in concurſu Vniuerſitatis in locatione feudalium bonorum,& allodialium domino directo, & emphyteutæ in concurſu extranei in fundi, vel cenſus diſtractione, ac de præferendo locatore in emptione venditione fructuum rei locatæ. De Congruo Eccleſiæ, Viæ publicæ, Vniuerſitati, Fiſco, Ruſtico, & non liberæ conditionis Hominibus concedendo, vel non concedendo. De priuato contra Fiſcum congruum non petente, & an in venditionibus ſubhaſta detur retractus?Item an volenti retrahere iure cõgrui locus pœnitẽtiæ remaneat, & quãdo? quidue dicendum, ſi poſtquam declarauerit nolle emere, congruum iterum petierit; & an ius congrui cenſeatur ademptum à vicino, qui in venditione prædij mediator inter emptorẽ, & venditorem interceſſit? Tandem an *Conſtitutio* regni *Sancimus* ſit generalis, an verò ſit dicenda localis?

CAPVT SECVNDVM.

De retractu vicino competente tùm conſuetudinario iure, tùm regni *Conſtitutione Sancimus* attentis, ac de non admittenda ſtabilium venditione in Regno,denunciatione vicino non facta, & qualiter denunciatio ipſa fieri debeat? Item de tempore petendi congruum, & an currat Ignorantibus, Minoribus, aliterque Impeditis·tandem de actione ad retractum, & de nonnullis fraudis præſumptionibus ad excludendum cõgruum,ac de annullandis contractibus, in præiudicium volentis retrahere celebratis.

CAPVT TERTIVM.

De Ruſticis, eorumque ceſſionarijs non admittendis ad congruum cõtra Neapolitanos, & Neapoli habitantes, & quid interſit inter Neapoli habitantes; & habitatores; & quotuplex Neapolitanus aliquis eſſe poſſit? ac tandem quis Ruſticus eſſe dicatur?

CAPVT QVARTVM.

De congruo Eccleſiæ, & contra Eccleſiam non concedendo; & an idem reſpectu Eccleſiaſticarum perſonarum valeat retineri?Item an in iudicio congrui ad inſtãtiam Laici contra Clericũ coram ſeculari Iudice licitè agatur? ac tandem de congruo contra emptores bonorum Sacræ Domus A.G.P. Ciuitatis Neapolis nulli vnquam competente.

CAPVT QVINTVM.

De congruo coniunctis à lateribus competente, ac de eo alteri non cedendo, item de varijs ſimulationis, & fraudis, congruum excludentibus præſumptionibus; & quiſnam ex pluribus, quibus congruum competere poteſt, præferatur? Tandem de petendo retractu ſiuè congruo,abſque depoſito ſoluendi pretij, eodemque lite pendente faciendo, & de ſententia in iudicio congrui ſub conditione licitè proferenda; ac demũ de alijs ad explicationem eorum, quæ *cap.1.à n.49.hoc eod.tit.* tradita fuere.

TITVLVS DECIMVSOCTAVVS.

CAPVT VNICVM.

De Colonis, eorumque depoſitionibus, quandoque in iudicio poſſeſſorij ſummarijſſimi attendendis.De præiudicialibus actionibus, in Regno Neapolitano ſublatis, & an ibidem excuſſionis principalis exceptio, lite conteſtata, valeat opponi, & non oppoſita debeat Iudex ex officio de ea cognoſcere. De diui-

diuidendis fructibus inter Colonum,& nouum Dominum prædij. De teſtibus non recipiendis parte non citata, præter quam ad Iudicis informationem,ac de eiſdem repetendis,vel non repetendis. Tandem de ſequeſtro rerum in iudicio faciendo, & an, & quando illud poſſit à Iudice fieri, vel in principio litis.

TITVLVS DECIMVSNONVS.

CAPVT VNICVM.

De teſtibus nonnullis in cauſis etiam inopportuno numero non admittendis, item de eiſdem, vel ſingularibus, alijs in cauſis rectè probantibus. De priuilegio Nobilium ex Sedilibus Ciuitatis Neapolitanæ circa Ciuilitatem, & an ijdem, etſi orti extra Neapolim, vel oriundi,valeant ad Almum Collegium Neapolitanorum Doctorum admitti,& quid ſi ibidem ſint concepti? De Doctorato cum diſpenſatione Principis ante præfinitam ætatem, an valeat non diſpenſato præferri, & an, & quando diſpenſatio de vno ad alium caſum valeat extendi? De profeſſione fraudulēter emiſſa, & an tertio valeat præiudicare? De priuilegijs Doctorum, & an primo Doctorato poſtremò Doctoratus, admiſſus ad Collegium per decretum, præferatur?

TITVLVS VIGESIMVS.

CAPVT VNICVM.

De varijs ſeruitutum ſpeciebus, & de ea, quæ dicitur viæ,& actus,& an,& quando competat pretio intercedente? An Iura Conſuetudinaria, de ſeruitutibus loquentia, Clericos obligent, & an ius claudendi viam publicam Vniuerſitatis,an verò Principis domini;eſſe dicatur?poſſitque fauore Eccleſiæ via claudi, vel aperiri? De facultate altiùs tollendi cuilibet in ſolo proprio tributa, & an quandoq; cenſeatur ſublata præſertim ſi Solis radij occupentur, aſpectus ad mare, vel ad montes tollatur, aut ad æmulationem fabricetur?Item de prohibita ædificij conſtructione in loco,à quo ad Regularium clauſtra datur aſpectus, ac tandem de nonnullis differentijs, ac concordantijs, quæ inter ius commune,& conſuetudinarium in materia ſeruitutum intercedunt.

TITVLVS VIGESIMVSPRIMVS.

CAPVT VNICVM.

De aperturis faciendis, vel prohibendis in inferiori parte ædium, & foueis non faciendis in terra; de non præſcribendis ſeruitutibus, in caſalenis conſtitutis,illiſq;nōniſi per inſtrumenta probādis: De venditore, qui rem, ſeruituti obnoxiam, vendit, an, & quando de euictione teneatur, quidue dicendum in venditionibus, ſubhaſta factis, & quid in creditore, ad cuius inſtantiam venditio fuit celebrata? De actione quanti minoris, eiuſque æſtimatione, & an promiſſio facta à Domino prædij non aperiendi feneſtras nouo poſſeſſori eiuſdem officiat?

TITVLVS VIGESIMVS SECVNDVS.

CAPVT VNICVM.

De permiſſa centimuli,ac priſtini conſtructione in propria domo,vel conducta, & quid ſi vicini ſomnus impediatur? De non tolerandis Artificibus, obſtrepentes artes exercentibus, & fœtidas, præcipuè ad inſtantiam Iuris Profeſſorum, etiam ab explanationem *Capitulorum* Neapolitanę Ciuitatis *de benè viuendo*, & fortiùs ſi artificis æmulatio intercedit; ac de repellendis Mulieribus inhoneſtis,& Scholaribus à vicinio ciuium honeſtorum, & de penſionibus domorum tunc exigendis, vel non exigendis. Meretrices quænam verè dicātur, & an eiſdem competat actio ad repetendum in foro contentioſo promiſſum pro turpi actu venereo,quidue in foro conſcientiæ?De appellatione non concedenda aduerſus decretum expul-

ſionis, & an, & quando Ciues valeant in vijs mercaturas exponere, tennas, & pergulas habere? Quiduè in Ciuitate Neapolitana? De iuriſdictione Decurionibus à iure tributa? De reſtauratione damni illati per ignem immiſſũ, ac de modo procedendi contra Incendiarios in iudicio criminali, & pœnis contra eoſdem ſtatutis; & quando dicantur excomunicati, & poſſint pœna mortis naturalis affici?

TITVLVS VIGESIMVS TERTIVS.

CAPVT VNICVM.

De reficiendo ſuperiore ſolario domus, etiam communibus ſumptibus poſſidẽtis inferiorem partem eiuſdem, ac de cogendis Hominibus Vniuerſitatum ad reficiendum proprijs cuiuſque ſumptibus puteum, fontem, pontem, & Eccleſiam præcipuè maiorem: Item de Artificibus compellendis ad operas ſuas locandum fauore Eccleſiæ; & an, & quando habens ſuperiorem ædificij partem, dicatur etiam inferiorem habere, poſſitque habitantem in ipſa ędificij parte inferiore impedire, ne ignem propter fumum ſibi noxium, indè emanantem, accendat?

TITVLVS VIGESIMVS QVARTVS.

CAPVT PRIMVM.

De refectionibus in domo conducta, non requiſito eiuſdem domino factis, non admittendis, & quid à iure commune circa idem ſtatuatur? De non ſoluenda penſione, ſiue mercede per Conductorem pro tempore, quo re conducta vti frui non potuit, eiuſdemque non habuit comoditatem, vel fructus non recollegit. De reconductione per ſcripturam legitimè probanda, & an, & quando poſſit teſtium depoſitionibus probari? De non faciendis denunciationibus per Dominum prędij Conductori, vt finita locatione conductum prædium vacuum relinquat; & an, & quando primus Cõductor in locatione conductione rerum Fiſcalium, Vniuerſitatum, & Eccleſiæ nouiſſimo Conductori præferatur? Quiduè dicendum attenta diſpoſitione *reg. prag. 71. de offic. proc. Caſar.* ſiuè *1. de ſubhaſta fiſcali*, & quid in locationibus, conductionibus vectigalium? De ſubhaſtationibus rerum Fiſcalium, & Vniuerſitatum, & de oblationibus non admittendis infra decimam, & ſextam partem extalij vnius anni, & quid ſi minor ſumma re integra offeratur, vel in continenti? Item de illis non admittendis pro rerum emptione, ſi pecunia in numerato non offeratur. De requiſitis neceſſarijs in vẽditionibus ſub haſta ad hoc, vt hypothecarum, ſuper re vendita contractarum, reſolutio ſequatur, Priuato non autem Fiſco, pro diſtractione inſtante. De nonnullis facti ſpeciebus, in quibus Locatori contra Cõductorem ad damni refectionem repetendam cõpetit actio. De locatione operarum filij legitimè à parentibus facienda. De diſpoſitione *l. 1. C. de reſcin. vend. t.* in contractibus locationis conductionis attendenda. De non relocãdis prædijs per primum Conductorem volenti ſubconducere abſque domini conſenſu in Ciuitate Neapolitana, & an facta reconductione, vtriuſque conductoris bona ſint domino fundi obligata pro penſione? Et de ſecundo conductore non liberando, donec domino ſatisfiat.

CAPVT SECVNDVM.

De reficiendis prædijs per Locatorem, ac de legitima cauſa indè redundante expellendi à conducta domo Inquilinum ante expletam locationem, & an, factis refectionibus, eidem ſit habitatio reſtituenda? de repetendo pretio meliorationum, refectionumque per Inquilinũ, Colonumuè factarum: item de exequẽdo ad inſtantiam Locatoris contra Cõductorem pro pretio factæ prædij deteriorationis, & an, & quando exequutiuè ſuper bonis inuectis, & illatis, & contra datum fideiuſſorem agi valeat, & an de-

deſixo eo, quod eſt in domo affixum, eadem dicatur deteriorationem pati? De Locatore expellente Conductorem pro vſu proprio ſi dignitas ſuperueniat, vel alia iuſta cauſa adſit, & quando eidem id facere prohibeatur? De Conductore, qui valeat à conductione recedere propter ſibi, filijs, vel alijs cõiunctis ſuperuenientem dignitatem, vel officium, & alijs quibuſdam de cauſis, propter quas idem conductam domum valet deſerere, & an pro domus deſertione matrimonium Conductoris legitima cauſa dicatur, & quãdo? quidue dicendum ſi cameralem, aliamue, iureiurando firmatam obligationem, fecerit? Tandem facta obligatione per Conductorem denunciandi domino futurum receſſum à conducta domo, an ad idem Locator cenſeatur obligatus ante quàm conductorem expellat?

TITVLVS VIGESIMVS QVINTVS.

CAPVT PRIMVM.

De conceſſione ad laborandinam, In emphyteuſim, & ad liuellum, locationecq; ad longum tempus, quidue inter omnes hos contractus interſit? De pactis emphyteuticis, & an, & quando emphyteutica potiùs, quam cenſualis ex conuentis pactis conceſſio arguatur? De Laudimio, quando, & à quibus ſolui debeat, & an Venditoris magis, quàm Emptoris onus eſſe dicatur. De caducitate emphyteuſis, & cauſis, ex quibus incurratur, & poſſit dici remiſſa à Domino fundi emphyteutici, ipſaq; legitimè declaranda. De impenſis in Emphyteuſi factis, & quænam veniant emphyteutæ reſtituendæ, poſſintq; ab eodem ſuis creditoribus obligari? De emphyteuſi etiam eccleſiaſtica ad extraneos hæredes tranſitoria, & an poſſit irrequiſito Domino alienari: item an, & quando ad emphyteuſim fœminæ admittantur, etiam attenta *Conſuetudinaria* diſpoſitione, per quam fœminæ in concurſu maſculorum excluduntur? De ſolemnitatibus in conceſſione emphyteutica, vel Eccleſiaſtica requiſitis, & an Emphyteuta Eccleſiæ collectas ſoluere teneatur? & an inter plures Emphyteutas ius accreſcendi, vel non-decreſcendi vindicet tibi locum?

CAPVT SECVNDVM.

De varijs feudorum generibus, eorumque differentijs, ac de diuerſa ſuccedendi forma ad ea, & de alienandi facultate quandoque facta feudatarijs. Item an, & quando pro cauſa feudali ſit in R.C.S. procedendum, vel Fiſcus in S.R.C. aſſiſtere teneatur? De Relenio, quid ſit, & quomodo taxetur? De Paradogio. De Adhoa, eiuſque taxatione, & præſtatione. De interpretanda diuerſimodè reſpectu feudalium, & allodialium diſponentis teſtatoris voluntate, & de nonnullis regulis iuris, quæ in allodialibus procedunt; an, & quando in feudis locum habere non poſſint? Item quiſnam verè dicatur hæres, & an, & quando culpa vnius alteri nocere nequeat? poſſitque hæres voluntatem obſcuram, vel dubiam defuncti declarare, vel etiam impugnare? Tandem de nullitate tranſactionis, aſſenſus, aliorumque actuum ex erronea cauſa celebratorum, quidue ſit obreptio?

TITVLVS VIGESIMVS SEXTVS.

CAPVT PRIMVM.

De diuerſis pignorum ſpeciebus, & differentijs, & de probando credito, ſuper pignore conſtituto, per creditoris iniurandum, & an quoad hoc iuris conſuetudinarij, & communis variet diſpoſitio? De præſumpto pretio pignoris vltra debitum, pro quo creditori traditum eſt. De Pacto *Legis Cõmiſſoriæ*, quid ſit, & an, & quando in pignore fieri valeat? De vſura quandoque recipienda pro mutuo? De debitore, qui vſuras ſoluit vltra tempus ſtatutum ad reſtituendam pecuniam mutuatam, & an poſſit vrgeri ad ſolutionem ſortis, ſi paratus ſit vſuras præſtare? De nonnullis

c 2 bonis

bonis pignorari vetitis; item de diuerſo pignorãdi iure penès Nummulariam Menſam, ac pignoris teſtituendi Conſuetudineque eiuſdem permiſſa. De Antichreſi, & quomodo in pignore permittatur, & an potiùs locationis, & conductionis ſapiat naturam, quàm emptionis, & venditionis,

CAPVT SECVNDVM.

De ſtatuendo pretio amiſſi pignoris per confeſſionem Creditoris iureiurando firmatam, ac de periculo, ſiuè commodo rei pignoratæ Domino competente, & an, & quando propter creditoris culpam eiuſdem eſſe dicatur? De antiqua pignorandi, arreſtandique cadauera Hominum mortuorum *Conſuetudine* à Romanorum legibus ſublata. De priuilegiata nonnullorum creditorum hypotheca, & quis eorum in concurſu potior eſſe dicatur? ac tandem de ea, quę creditori in priuata Scriptura conſtituitur, & an, & quando à confectionis die potiùs, quàm eiuſdem verificationis oriri dicatur?

TITVLVS VIGESIMVS SEPTIMVS.

CAPVT PRIMVM.

De noui operis nunciatione, varijsq; nunciandi cauſis, & an, & quando facta nunciatione ædificium impediri, vel potiùs ſub cautione demoliendi valeat fabricari? De tempore probationis deducendæ ad fundandam iuſtam impediendi cauſam, & an quandoque valeat à Iudice breuiari, ac tandem de Operarijs, nouum opus conſtruentibus, & an valeant puniri, ſi iuſſu alieno fabricent?

CAPVT SECVNDVM.

De imponendis defenſis, & de pœnis pro animalibus, in alieno agro depaſcentibus, impoſitis? De centenaria in paſcuorum materia probanda; De Communione inter plures Vniuerſitates inita, ac de alijs circa ius paſcendi, aquandi, & lignandi, eiuſque præſcriptione, & in quibuſnam locis competere dicatur: De paſcuis, nemoribus, & fontibus Baronum, & Vniuerſitatum, & cuiuſnam potiùs in dubio præſumantur?

TITVLVS VIGESIMVS OCTAVVS.

CAPVT PRIMVM.

De re familiari inter plures diuidenda, ac varijs diuidendi formis à iure commune, Doctoribuſque adinuentis, & de cuſtodia, conſeruationeque librorum vni potiùs, quàm cæteris commendenda. De ſocietate, quando dicatur continuata, etiam poſt mortem vnius ex ſocijs, vel reſoluta? De ſocio volente conſocium obligare, & alienare bona communia, & quando id facere, ac cõtra cõmunem debitorem agere eidem permittatur? De diuiſione quandoque inducenda propter factam partis crediti exactionem, & non inducenda. De remedio *l. diffamari, C. de ingen. & manumiſ.*, & quis dicatur in tali iudicio actor, vel reus? De Authore laudato, & an coram Iudice laudantis comparere teneatur?

CAPVT SECVNDVM.

De communione diſſoluenda, & an inuitus quandoq; cogatur aliquis in communione manere; de hæreditate mulieris, quæ extraneum ſibi fecit hæredem, antephato inter filios diuerſarum nuptiarum, bonis filij præmortui ad matrem peruentis, & de hæreditate Neapolitani teſtati morientis diuidendis, quiſuè admittendus ſit, ſi Clericus, ac Laicus remotior concurrant ad ſucceſſionem bonorum intra confinia? Et an, & quando fœmina ab hæreditate morientis fratris Clerici concurrente Laico remotiore excludatur? De ceſſionario hæreditatis delatæ, & deferendæ, & an idem ius foueat, ac principalis cedens circa bona, *Conſuetudinum* Neapolitanarum cenſuræ ſuppoſita. *Conſuetudi-*

tudines quando principaliter bona reſpiciant, & ſecundariò perſonas, & è contra? Domicilium quomodo contrahatur, & quotupliciter aliquis efficiatur Neapolitanus, De Portione tāgente mulieri maſculiatæ, & qua actione petatur? Ac tandem de bonis, quæ debent inter plures fratres, & ſocios inuicem communicari.

TITVLVS VIGESIMVS NONVS.

CAPVT VNICVM.

De Glandis ſignificatione, & an facultas ſuccidendum arborum à *Conſuetudine* facta Proprietario potiùs, an verò Fructuario, & Colono cenſeatur tributa. De pœnis inciſoribus arborum indictis, & an idem ſit, arbores, ac ramos arborum incidere? De Paſcuis, & an, & quando creditor pro Paſcuis præferatur.

TITVLVS TRIGESIMVS.

CAPVT PRIMVM.

De Arrhæ ſignificatione,& an de eſſentia contractus emptionis, & venditionis Arrha eſſe dicatur, vel ne? De periculo rei venditæ,& quando Emptoris,vel Vēditoris ſit? ac de ſubſtantialibus,accidentalibuſque eiuſdem contractus,& an emptio, & venditio, vel ſine arrha celebrata, quandoque nequeat annullari? De ceſſione iuris luendi, & de hypothecis, non autem iuribus dominicalibus, reſoluendis per eam, etſi cedens in legitimo dolo, à iure approbato, verſetur,& quale hoc ſit? De ceſſione in Potentiorem, & quando facta dicatur? De nouatione in perniciem dotis non admittenda, ac tandem de pacto rehemendi,& quanto tempore præſcribatur?

CAPVT SECVNDVM.

De reuocandis feudorum alienationibus, ſine aſſenſu factis, quidque per reuocantem, ſiuè ſit venditor, ſiuè emptor ſolui debeat poſt factā reuocationem, ac de intereſſe ſoluti pretij taxatione, & quando ſit cum fructibus perceptis compenſandum? De translatione officij, ſiuè reſignatione, & quid ſolui debeat Regi pro ea? De iuramento ligij homagij, eiuſque introductione, De aliena re in damnum Venditoris, non autem veri Domini vēdenda, & de pœnis,occupātibus alienam poſſeſſionem, indictis. De euictione tàm de Iure, quàm de Facto, quid ſit, & an diſter à periculo rei venditæ, & quando ſub promiſſione euictionis exigibilitas nominis ceſſi contineatur? De periculo rei venditæ,& quomodo Emptoris eſſe dicatur: tandem an ſequuta euictione nominis ceſſi ceſſionarius contra cedētem ex nouo iure, inde redundante, an verò antiquo, pro quo facta eſt ceſſio, agat?

TITVLVS TRIGESIMVS PRIMVS.

CAPVT VNICVM.

De præſumpto plurium terrarum Ripæ dominio, eoque aliquando ſpecificè probando, De nonnullis poſſeſſionis commodis,ac de Officialium præcedētia, & quando poſſeſſionis captæ tempus, vel potiùs priuilegij data attendatur? De Doctoribus,qui libros compoſuere, Aduocatis Neapolitanæ, ac Romanæ Curiæ, aliiſque non examinandis etiam ſi examen à lege, vel ſtatuto requiratur. De Retentione, eiuſque effectibus,& quando eidem ſiat locus?

TITVLVS TRIGESIMVS SECVNDVS, ET VLTIMVS.

CAPVT PRIMVM.

De non reſtituendis pupillis læſis antequam Abocatoris, Tutoriſque, cum authoritate cuius contraxit, nomen diſcutiatur; de requiſitis ſollemnitatibus in

in alienatione bonorum Minorum, & Vniuerſitatum: de mulieribus per Munualdos læſis, reſtituendis. De reſtitutione in integrum aduerſus ſentẽtiam, celebratos contractus, ac etiam in iudicijs Minoribus, Pupillis, Eccleſiæ, alijſque priuilegiatis, & nõ priuilegiatis, ac Mulieribus nuptis, & non nuptis quandoque cõcedenda, etiam ex clauſula generali, *Si qua mihi iuſta cauſa*; De priuilegiatis, ac miſerabilibus perſonis, & quænã ſint, & an Senis decrepitus, Vidua, & malè nupta Mulier inter eas connumerentur, & an, & quando per reſtitutionem petitam decretorum exequutio impediatur? De primo, & ſecundo Beneficio, & quo tempore peti valeant, quibuſque ex cauſis, & in quonam iudicio? De Appellatione, Reclamatione, Recurſu, Reuiſione, & Reductione ad arbitrium boni viri, & an, & quando à decretis M.C.V. ad S.R.C. valeat appellari, vel ne? & an appellatio cenſeatur quandoque denegata propter demandatam decreti exequutionem. De nullitatibus proponendis, & an abſque depoſito diſcutiantur ſi aduerſus laudum fuerint propoſitæ.

CAPVT SECVNDVM.

De reſtitutione Minoribus, ac Maioribus ſimul competente, etiam ob congruum non petitum, & quando abſens à petitione congrui excludatur? De electione fori, & variatione, & quando priuilegiatis competat ex iure ceſſo? ac de ſimulatione in ceſſione, ſimulationiſq; præſumptionibus,

INDEX TITVLORVM.

Alimentis præſtandis. *fol.* 66.
Aperturis non faciendis. *fol.* 182.
Collatione expenſarum in domo communi, &c. *fol.* 190.
Communi diuidundo. *fol.* 253.
Conſenſu mulieris. *fol.* 114.
Contrahenda emptione. *fol.* 271.
Contractibus inter virũ ex vxorem. *f.* 118.
Faciendo centimulo, & palijs, &c. *fol.* 185.
Filiafamilias nubente. *fol.* 54.
Filijsfamilias volentibus teſtari. *fol.* 49.
Glande legenda, ſeù fructibus, &c. *fol.* 269.
In quibus caſibus licet authoritate propria pignorare. *fol.* 137.
In quibus rebus habeat locum quarta. *fol.* 133.
In quo caſu ſtetur dicto Coloni, &c. *f.* 170.
Inſtrumentis confectis per Curiales Neapolis. *fol.* 123.
Iure Congrui. *fol.* 157.
Iure dotium, & conſtitutione ipſarum. *fol.* 78.
Iure primæ quartæ. *fol.* 134.
Iure quartæ. *fol.* 94.
Locato, & conducto. *fol.* 192.
Muliere habente filios qualiter, &c. *f.* 60.
Operis noui nunciatione. *fol.* 248.
Patre recipiente dotes ſimul cum vxore, & filio. *fol.* 135.
Pignoribus. *fol.* 236.
Qui hæredes in locatione ſuccedãt. *f.* 206.
Reſtitutione in integrum. *fol.* 287.
Ripa, vel Efrico. *fol.* 283.
Seruitutibus. *fol.* 177.
Succeſſionibus ab inteſtato. *fol.* 2.
Succeſſione ex teſtamento. *fol.* 35.
Succeſſione morientis ſine filijs ex teſtamento. *fol.* 41.
Teſtimonio Ruſticorum. *fol.* 41.

CON-

CONSVETVDINES OMNES.

Quæ in hoc Opere explicantur.

TITVLVS PRIMVS

De Succeſſione ab Inteſtato.

SI moriatur aliquis, vel aliqua inteſtatus, vel inteſtata, relictis filÿs, & filiabus, nepotibus, & neptibus, & deinceps, ſeù nepotibus ſolùm ex præmortuis filÿs; filÿ vna cum nepotibus, & neptibus, & deinceps ſuccedunt parentibus in ſtirpem; & tenentur ipſi ſucceſſores maritare ſorores, & amitas ſecundum paragium, & facultates. fol. 2. & 10.

Eas autem ipſis ſucceſſoribus differentÿs maritare vſque ad annos ſexdecim completos ſecundum paragium, & facultates, vt dictum eſt, ſuccedunt, & poſſunt petere portionem de bonis paternis, & maternis virilem vt fratres, & alÿ ſucceſſores prædicti, qui tenentur eis dare paragium. fol. eod.

Idem Iuris eſt in nepotibus, & neptibus, & alÿs liberis deſcendentibus, auis, vel proauis ab inteſtato decedentibus; non extantibus parentibus eorum nepotum, & neptum, ſeù pronepotum, & proneptum. fol. eod.

Et omnia, quæ dicta ſunt de nepotibus, pronepotibus, neptibus, & proneptibus, & deinceps, intelligantur in deſcendentibus ex maſculis. fol. eod.

Siquis, vel ſiqua ab Inteſtato deceſſerit, filÿs, ſeù liberis legitimis non extantibus, tunc proximiores ex parte patris ſuccedunt in bonis omnibus Defuncti, præterquam in bonis, quæ obuenerunt eidem defuncto à matre, vel aliquo ex linea materna, in quibus proximiores ex parte matris ſuccedunt. fol. 20. & 23.

Sed ſi morienti ab inteſtato abſque liberis ſuperſunt frater, ſeù frates, nepotes, & pronepotes, & in infinitum deſcendentes ex fratre, vel fratribus præmortuis, tunc licet frater ſit in gradu proximior decedenti, nihilominus filÿ, vel filiæ, nepotes, & neptes, & pronepotes, & proneptes, & alÿ deſcendentes ex fratre, vel fratribus præmortuis æqualiter ſuccedunt cum fratribus defunctæ perſonæ, in ſtirpem ſcilicèt; ità quod ſi inter ipſos nepotes, & pronepotes, & deinceps fratrum præmortuorum ſint fœminæ, quæ habeant fratres conſanguineos, ipſæ mulieres à præmiſſa ſucceſſione excluduntur, cum fratres ipſas habeant maritare, vt ſuperius dictum eſt. fol. 29. & 32.

Quod autem dictum eſt in fratribus, nepotibus, pronepotibus, & proneptibus fratrum præmortuorum, & deinceps; eis non extantibus, intelligendum eſt de alijs in vlterioribus gradibus exiſtentibus agnatis, vel cognatis. Et in præmiſſis appellatione fratris ſoror non continetur, præterquam ſi ſoror partem vt vnus ex fratribus habuiſſet de bonis paternorum; tunc enim ipſa ſoror eiuſdem conditionis eſt quoad prædicta, ac ſi eſſet maſculus, & eius filij deſcendẽtes habẽt quoad id ſicut filij, & alij deſcẽdentes ex maſculis. f.29. & 33.

TITVLVS SECVNDVS

De Succeſſione ex Teſtamento.

Si aliquis moriens fecerit teſtamentum habens filios, ſeù liberos poteſt de bonis ſuis acquiſitis per eum diſponere pro ſuo arbitrio voluntatis, debito bonorum ſubſidia in dictis bonis acquiſitis liberis reſeruato: De bonis autem paternis, & maternis ipſius defuncti, & alijs bonis ſibi à conſanguineis; ex quocumque latere obuenientibus, vſque ad medietatem tenetur liberis relinquere; ità tamen quod defunctus ipſe vni ex filijs plus, quam alij non poteſt de ipſa medietate relinquere. De reliqua medietate poteſt diſponere pro ſuo arbitrio voluntatis, quòd ſi teſtator in vita ſua expenſas aliquas fecerit pro vno filiorum, poteſt alios in teſtamento ſuo adæquare, ſi vult. Verùm poteſt pater, & mater filios exhæredare, & in totum à ſua ſucceſſione excludere, ſi iuſta cauſa exhæredationis fuerit. fol.35. & 38.

TITVLVS TERTIVS

De Succeſſione morientis ſine filijs ex teſtamento.

Etſi teſtator filios, ſeù liberos, & deſcendentes ex eis in infinitum non habeat poteſt de bonis paternis, & maternis, & alijs ab agnatis, & cognatis ſibi obuenientibus diſponere iuxta velle vſque ad medietatem ipſorum bonorum; reliqua autem medietas perueniat ad proximiores agnatos, & cognatos proùt in capitulis de ſucceſſionibus ab inteſtato dictum eſt; de bonis verò per eum acquiſitis poteſt diſponere pro arbitrio voluntatis, fol.41.

TITVLVS QVARTVS

De Filijsfamilias volentibus teſtari, & de quibus bonis.

Filiusfamilias, & filiafamilias poſſunt de bonis aduentitijs tantùm ſibi à matre præmortua, vel alijs ex linea materna obuenientibus, teſtari, ac ſi pater, vel materfamilias eſſent, ità quod non teneatur aliquid patri, vel auo paterno, vel alij, qui ſit in linea aſcendente paterna relinquere ſi nolit, ſaluo debito bonorum ſubſidio. In alijs bonis aduentitijs, & vndecumque ſibi obuenientibus iura communia obſeruantur. fol.49. & 51.

TITVLVS QVINTVS

De Filiafamilias nubente.

Sed & mulier non obſtante, quod emancipata non fuerit, eò ipſo, quòd nubit, ſit ſui iuris. fol.54.

TITVLVS SEXTVS

De Muliere habente filios, qualiter dotem diſponit.

Si qua moriens habeat filios, ſeù liberos, poteſt de dotibus ſuis, & alijs, ſibi obuenientibus ab

agna-

agnatis, & cognatis iure ſucceſſionis, vel titulo lucratiuo in ſua vltima voluntate relinquere de decem partibus vnam tantùm. Paratum autem pro eadem muliere ſiuè ad vſum ipſius mulieris durante matrimonio, necnon donatum à marito præſente ipſi mulieri tempore contracti matrimonij, & quartam ſiquam habet ab aliquo alio marito defuncto, à quo liberos non habuerit, poteſt relinquere, & de ijs diſponere pro ſuo arbitrio voluntatis ſaluo liberis vtriuſque matrimonij, & parentibus debito bonorum ſubſidio. fol.60. & 62.

Siqua mulier habens filios, vel liberos ex diuerſis maritis moriatur inteſtata, filij, & filiæ abſque diſcretione ſexus ſuccedunt eidem in viriles; quilibet ſcilicet ex filijs, & filiabus pro æqualibus portionibus; ità tamen, quod ſi ex aliquo ex ipſis maritis habeat filios, & filias non dotatas, portiones filiarum accreſcunt fratribus ipſarum filiarum vtrinq; coniunctis; dummodo fratres ipſi teneantur ſorores ipſas de bonis paternis, & maternis ſecũdum paragium, & facultates maritare. Verùm ſi teſtata decedat poteſt vnum filium, vel filiam meliorare de quarta, quam quoad proprietatem acquiſiuit, & de paratis pro eadem muliere, ſiuè quantum ad vſum mulieris conſtante matrimonio, & de donatis eidem à viro tempore contracti matrimonij, proùt in proximo capitulo continetur; ſuper ijs enim poteſt ipſa mulier liberè diſponere pro ſuo arbitrio voluntatis iuxtà tenorem Capituli præcedentis, fol.64.

T I T V L V S   S E P T I M V S

De Alimentis præſtandis.

Siquis habet filios, ſeù liberos cuiuſcũq; ſexus, & filij, ſeù liberi nolint eum patre eſſe, vel pater nolit ipſos, vel aliquem ex ipſis tenere ſecum in domo; pater debet ſecundum numerum filiorum, vel liberorum, connumeratis perſona ſua. & vxoris in numero liberorum, de bonis paternis, & maternis ſuis, & alijs obuenientibus ei à quibuſcumque conſanguineis ſuis agnatis, vel cognatis; Necnon de bonis datis eiſdem parentibus in dotem à matre, ſiuè liberis communibus alimenta præſtare. Itaquod matri ipſi mortuo viro nullum præiudicium ſuis dotibus, quas mortuo viro liberas habere debet, generetur, videlicet, ſi habeat filios duos, & habeat vxorem, vel non habeat pater retenta ſibi pro ſe, & vxore ſua, & idem ſi non habeat vxorem, medietate fructuum dictorum bonorum paternorum, & maternorum, reliquam medietatem fructuum prædictorum bonorum, teneatur dare ipſis filijs ſuis pro ſubſtentatione ipſorum. Et ſi contingat vnum ex ipſis filijs mori ſuperſtes filius habeat pro ſubſtentatione ſua tertiam partem fructuum bonorum ipſorum, reliquis duabus partibus retentis ipſi patri, vxorem habenti, vel non, & idem ſeruatur ſi vnum tantùm quis habeat filium, fol.66. & 67.

Quod ſi aliquis habeat filios, ſeù liberos pluſquam duos, & ipſi filij, vel aliquis eorum nolit cum patre ſuo morari, vel pater nolit ipſos, vel aliquem eorum morari ſecum, tenetur ipſe pater dare pro alimentis, & ſubſtentatione ipſi non moràti, vel nolenti morari eum eo. partem de fructibus prædictorum bonorum facta dinumeratione perſonarum ipſorum filiorũ, ſeù liberorum, & perſonarum ipſius patris, & vxoris ſuæ pro rata ſiuè pro virili ipſorum liberorum, & patris, & vxoris eius, & prædictas duas viriles partes de dictis partibus habeat idem pater, ſiuè habeat vxorem, ſiuè non, & reliquas partes contingentes alios filios, & filias cum patre morantes, ſimiliter pater retineat pro vita, & ſubſtentatione ipſorum filiorum, donec cum patre morantur. fol.ijſd.

Verùm ſi aliquis ex ipſis filijs deceſſerit, vel aliqua ex filiabus nupſerit, portio fructuum ipſorum contingens ipſum filium morientem, vel filiam, quæ nupſit accreſcat pro rata, proùt de ipſis fructibuè contingit fratres, & ſorores defuncti, vel nuptæ, & partem ipſorum pro ſe, & vxore ſua, vt dictum eſt; Nepotes autem ex filio præmortuo habeant in præmiſſis ca-

ſibus partem dictorum fructom, quę contingeret patrem ipſorum ſi viueret. De bonis verò per eum acquiſitis non tenetur pater, auus, vel proauus paternus dare liberis quidquam pro vita, & ſubſtentatione. In omnibus prædictis caſibus proprietate, & poſſeſſione ipſorum bonorum apud patrem remanentibus. fol. 69. & 71.

Mulier dę dotibus, donatiuo, & quarta ſua non tenetur liberis alimenta præſtare, quinimò de fructibus ipſarum dotium donatiui, & quartæ poteſt in vita ſua donare, facere, & ordinare, quod velit. De excadentijs verò omnibus, vndecumque ſibi obuenientibus iure ſucceſſorio, vel alio, tenetur quibuslibet filijs ſuis, & nepotibus deſcendentibus in infinitum ex vno, duobus, tribus viris, vel deinceps ſuſceptis, & habitis alimenta preſtare, cuilibet videlicet pro virili de fructibus bonorum ipſorum, computata perſona ſua in numero filiorum, vt pro ſe vnam partem de fructibus bonorum ipſorum retineat talem, qualem vni ex filijs dare tenetur. fol. 73. & 75.

In omnibus caſibus, vbi pater, & mater tenentur aliqua alimenta præſtare liberis ſuis, ipſa denegare poſſunt ſi cauſam ingratitudinis liberi ipſi contraxerunt. fol. ijſd.

TITVLVS OCTAVVS

De Iurę Dotium.

Si mulier nupta filios, ſeù liberos habeas moriatur, & filij, ſeù liberi nolint, vel non poſſint ſtare cum patre, vel pater nolit eos ſecum manere, dos, & bona ipſius mulieris reuertantur ad filios, poſſeſſiones videlicet æſtimatæ, vel inæſtimatę, & corradum ſicuti extant in continenti: pecunia verò, & valor corredi in auro, & argento, & pernis ſi non extant, reſtituãtur eiſdem filijs infra annũ. Idem in alijs ſucceſſoribus mulierum ipſarũ. f. 78. & 84.

Vbi dos eſt in caſu reſtitutionis faciendę, ſiuè à marito, ſiue ab hęredibus mariti, & à quolibet alio, qui tenetur ad reſtitutionem dotis, in quolibet caſu, ſit condemnatio, & exactio in ſolidum, non obſtante lege, quę in caſibus dotis condemnationem, & exactionem fieri vult in quantum ipſe, qui ad reſtituendam dotem tenetur, facere poteſt, habita ratione ne egeat. fol. 87.

Viro mortuo, vxore ſuperſtite, dos conſiſtens in pecunia, & valor corredi, conſiſtens in auro, argento, & pernis, quãdo corredum non apparet, dari, & ſolui, ſeù reſtitui debent eidem mulieri ab hęredibus, & alijs ſucceſſoribus viri, & alijs, qui tenentur ad reſtitutionem, infra annum, à die ſoluti matrimonij computandum. fol. 89. & 92.

Hęredeſque mariti mortui primis ſex menſibus, à morte ipſius mariti computandis, ſi fuerint liberi communes, teneantur ipſam alere, ſi fuerint alij hęredes non teneantur ipſam alere, ſed dictis ſex menſibus elapſis teneantur dare dictę mulieri pro alimentis ſuis tarenum vnum pro qualibet vncia auri, data in dotem, vſquę ad alios ſex menſes completos, & ad eandem rationem ſimiliter ſoluant pro alimentis mulieris prędictę pro tempore, quo poſt annum completum dotes ipſas dare diſtulerunt, & idem ſeruandum eſt ſi ſuperſint communes liberi, & mulier nolit poſt primos ſex menſes alimenta à dictis liberis, quia tenentur ipſi liberi ſicut extranei quibuslibet ſex menſibus, quibus ex tunc reſtitutionem dotium diſtulerint, dare dictę mulieri pro alimentis ſuis tarenum vnum pro qualibet vncia dotium. fol. 89. & 92.

Ità quod per hoc muliere inuita hęredes mariti poſt annum reſtitutionem dotium differre non poſſunt: reliqua bona corredi apparentis, ſiue exiſtentis, ſicut, & bona ſtabilia ęſtimata, ſtatim mulieri ipſi reſtituenda ſunt. Quinimò authoritate propria poteſt ipſa capere quandocumque. fol. 89. & 92.

TITV-

TITVLVS NONVS

De Iure quartæ.

Quartam antem conſtitntam eidem mulieri à quondam viro ſuo in bonis ipſius viri, ſiuè iuſſu Iudicis, & authoritate Prętoris, authoritate propria per ſe, & per alios poteſt mulier ipſa poſt mortem viri ſui capire, & apprehendere, quartam ſcilicet bonorum, quę vir mortuus tempore mortis ſuę poſſidebat, ità quod mulier ipſa habeat quartam ipſam, deducto prius ęre alieno, contracto ante quartę conſtitutionem in plena proprietate, ſi liberos ex marito pręmortuo non habeat. Sed vbi habet liberos ex marito pręmortuo poteſt fructus quartę ipſius authoritate propria per ſe, & per alios capere, & apprehendere, qui vſusfructus, muliere ipſa mortua, conſolidatur proprietati, & ad omnes liberos mariti ex quacumque vxore ſuſceptos, à quo quartam habet, perueniet; liberis autem prędecedentibus ipſi matri, mater ipſa ipſius quartę plenam proprietatem habet: prędicta autem appręhenſio facienda authoritate propria, vt dictum eſt, habet locum infra annum à morte mariti computandum, vbi mulier non habet liberos ex marito pręmortuo; ſed ſi habet liberos, annus ipſe incipit à tempore, quo ipſa mulier deceſſerit de domo mariti mortui. f.94. & 107.

Dos, & quatra, ſiuè quarta peti non poſſunt abſque inſtrumento dotali, & inſtrumento, quod Neapoli quartula nuncupatur, fol. 108.

Contra inſtrumentum autem dotale probatio nulla admittitur, prater quam ſi mulier dotata decedens teſtata illud, quod ſecundum Conſuetudinem Neapolitanam relinquere poteſt in ipſa vltima voluntate reliquerit, & probetur illud eſſe ſolutum. fol. 112.

TITVLVS DECIMVS

De Conſenſu Mulieris.

Si mulier conſenſiat marito ſuo contrahenti ſuper bonis ipſius viri vendentis, donantis, permutantis, mutuum accipientis, in ſolutum dantis, vel qualitercumque contrahentis; nec non ſi conſentiat marito diſponenti de bonis ipſius mariti in ſua vltima voluntate, conſenſus ipſius mulieris non præiudicat eidem mulieri, vel alijſ ſucceſſori mulieris in dote, quantum ad hypothecariam actionem, vel etiam actionem perſonalem, quam in bonis mariti habuit ſuper dotibus. Præiudicat tamen conſenſus mulieris ipſius in præmiſſis quantum ad quartam eidem mulieri, quam habet in bonis prædictis, in quorum alienatione, facta per virum, aſſenſum præſtitit, ità tamen ſi conſenſus ipſius mulieris probetur per ipſam vltimam voluntatem mariti, vel per aliud inſtrumentum, per quod maritus contraxit, cui contractui mulier ipſa ſuum præſtit aſſenſum. fol. 114.

Sed ſi mulier vna cum marito reperiatur per inſtrumentum aliquid vendidiſſe, vel quocumque alio titulo alienationis rem ipſius mariti immobilem in alium tranſtuliſſe, quantum ad rem illam in totum mulier ipſa excluditur, vt nec pro dote, nec pro quarta, nec pro iure hypothecarum poſſeſſionem ipſius rei impetere poſſet. Remanet tamen mulieri in alijs bonis viri ius ſuum ſaluum, non obſtante conſenſu. fol. 116.

TITVLVS VNDECIMVS

De Contractibus inter virum, & vxorem celebratis, & de dotibus datis per eos.

Bona ſtabilia in dotem data poteſt mulier cum conſenſu viri ſui alienare, & in alium transferre,

ferre, niſi filij, vel filiæ prioris matrimonij contradicant ante venditionem perſectam per traditionem rei, ſolutionem pretij, & inſtrumenti cõtinentis venditionem eelebratam, aſſign ıtionem factam emptori; alij verò filij non poſſunt contradicere. fol. 118. & 119.

Et ſi mulier iuſtam, & neceſſariam cauſam babet vendendi, & alienandi contradictio non tenet. fol,

Si conſtante matrimonio filia, ex ipſis coniugibus ſuſcepta, nubat. ſi in inſtrumẽto dotali cõtinetur, certum quid dediſſe in dotem ipſam matrem ipſi filiæ, & certum quid dediſſe patrem filiæ in dotem, quatenùs conſcripium eſt in inſtrumento dotali matrem dediſſe ipſi filiæ in dotem, eatenùs diminuitur dos matris, cum reſtitutione dotis ipſius matris locus eſt. Quod ſi ſeriptum eſt in ipſo inſtrumento dotali filiæ, patrem, & matrem ipſius filiæ dotes datas pro filia dediſſe, non deſignata certa quantitate data per patrem, ſed confuſè dicatur. dotes ipſas datas ab ipſis parentibus, tunc intelligitur datum de dotibus, & alijs bonis matris pro ipſa filia, & de bonis patris pro rata bonorum ipſius patris pro rata eius, ad quod dotes ipſius matris, & alia prædicta bona matris aſcendunt, videlieet, quod ſi pater babeat in bonis ad valorem centum vntiarum auri, & dos, & alia prędicta bona matris aſcendunt ad ſummam vntiarum auri quinquaginta, & inſtrumento dotali filiæ continentur, ipſos patrem, & matrem dediſſe pro ipſa filia triginta vntias auri de dotibus, & alijs bonis matris prædictæ datę videntur vntię auri decem, & eatenus, eum dos matris fuerit in caſu reſtitutionis, diminuitur dos matris ipſius, & diminuta intelligitur, & non tenetur pater, vel eius bęredes ad reſtitutionem dictę quantitatis, pro qua dicta dos", & prędicta bona dictę matris diminuta intelliguntur, non obſtante, quod contra inſtrumentum dotale nulla probatio in contrarium admittitur, valor autem bonorum patris, & dotium, & aliorum prædictorum bonorum matris tunc attenditur, quando filia eorum nubit. fol.

TITVLVS DVODECIMVS

De Inſtrumentis confectis per Curiales Neapol., & fide eorum.

Teſtamentum, confectum per Curiales Neapolis, quod babet duorum Curialium ſubſcriptionem, nec non & ſubriptionem tertij Curialis, ipſum complentis, ſiuè per ipſum complentem ſcriptum fuerit, ſiuè per eius diſcipulum, ita quod ſi Curiales rogati fuerint à teſtatore robur babeat firmitatis tale, quale ſi per Iudicem, & Notarium ſeptem numero teſtium interueniente. fuerit confectum, & conſumatum; licitum tamen eſt contra teſtamentum ipſum alia opponere, quę legitimè poſſunt opponi. Idem in inſtrumenta, quod Neapoli dicitur, Geſta. ſaluo tamen quod liceat volenti opponere eontra id, quod in ipſo inſtrumento, quod dicitur Geſta, c ntinetur, quod poteſt dici contra perſonas teſtium, & dicta, de quorum dictis, & teſtificatione dictum inſtrumentum, quod dicitur Geſta, confectum eſt. fol. 123.

Inſtrumentum emancipationis, & quęlibet alia inſtrumenta, confectą per Curiales Neapolis, babentia ſubſcriptionem duorum Curialium, & tertij Curialis complentis ea, ſiuè complens ea manu propria ſubſcripſerit, ſiuè eius diſcipulus, robur babeant firmitatis perindè, ac ſi inſtrumenta eſſent confecta per Iudicem, & Notarium cum ſubſcriptione duorum, vel trium teſtium, vel plurium, non obſtante, quod in emancipatione magiſtratus authoritas non interueniat. fol. eod.

Inſtrumentum verò diuiſionis Curialiſeum, quod Neapoli dicitur, Notitia, ſubſcriptum duobus teſtibus Curialibus, etiam non completum robur babeat inter diuidentes, eorumque bęredes, & ſucceſſores, perindè ac ſi eſſet per tertium Curialem ſcriptũ, & completũ. fol. eod.

Vbi

Vbi inſtrumentum conſcriptum per Curiales Neapolis reperitur ſubſcriptum ſubſcriptione duorum teſtium ſcilicèt Curialium.& Curialis, qui debet inſtrumentum complere moriatur ante completionem inſtrumenti ipſius, partibus, ſiuè contrahentibus petentibus, & volentibus, Curialis, qui Neapoli vocatur Primarius complet ipſum, & quoad id perſonam obtinet Curialis defuncti; partibus autem ipſis diſſentientibus, inſtrumentum ipſum per Primarium compleri non poteſt, nec debet, imò pro rupto, & vacuo habeatur. fol. 123..

Inſtrumenta confecta, & completa per Curiales Neapolis vbi exemplari, ſiuè authenticari petuntur per litteram ſimiliter, quæ conficitur per Curiales Neapolis propter vetuſtatem cartæ, vel aliam cauſam, exemplantur. ſiuè authenticantur manu propria Tabularij, & complentur per ipſum Tabularium, & Curialem, qui Neapoli dicitur Primarius, ipſumq; inſtrumentum ſic exemplatum ſiue authenticatum, robur habeat tale, quale ipſum originale, ex quo ipſum exemplum eſt ſumptum ſed inſtrumentum, quod Neapoli dicitur Introductum, exemplari non debet, & exemplatum fidem non facit. verum etſi quilibet Curialis in inſtrumento, quod conficit alterius inſtrumenti, confecti per Curialem, fieri faciat mentionem, & de verbo ad verbum alterius, de quo fit mentio tenorem redigat fides plena datur inſtrumento, in quo redigitur perindè, ac ſi inſtrumentum, de quo fit mentio, appareret. ità tamen ſi trium eſt Curialium ſubſcriptionibus inſtrumentum roboratum; in quo alterius fit mentio, ſicut communiter fit in alijs inſtrumentis, quæ per Curiales fiunt, & ſubſcribuntur, fol. 123.

Contra inſtrumenta Venditionum, Donationum, Oblationum, in emphyteuſim Conceſſionum, Quietationum, Tranſactionum, Compoſitionum, & inſtrumenta, quæ Neapoli vocantur Ipſaliæ, probatio per teſtes nulla recipitur facienda per aliquem contrahentium, vel ſucceſſorem eorum vniuerſalem, vel ſingularem, quod res videlicet aliter geſta ſit, quàm quod continetur in inſtrumento, dum tamen in poſſeſſione rei ex aliqua, ex prædictis cauſis tranſlatæ, reperiatur ille, cui inſtrumentum factum eſt, reſeruata alteri contrahentium poteſtate arguendi inſtrumentum ipſum de falſo. ſi voluerit. fol. 123.

Si inſtrumentum venditionis fit per Curiales Neapolis, vel per alias publicas perſonas infra annum à die confectionis ipſius inſtrumẽti, emptor petere poteſt ſibi rem tradi à venditore ipſo, vel eius hærede, quàm ſi non tradiderit, ad intereſſe venditor condemnatur: poſt annum verò poteſt emptor ipſe tantùm petere pretium venditionis in ipſo inſtrumento cõtentum, ac ſi ſit ipſa venditio reſoluta. fol. 123. & 126.

Inſtrumenta Donationum, Oblationum, & Permutationum firmitatis alicuius nullum robur obtineant, niſi rei donatæ, oblatæ, & permutatæ poſſeſſio peruenerit ad donatarium, vel ad eum, cui oblatio, & cum quo permutatio facta eſt, nec præſumitur facta traditio per hoc, quod in ipſis inſtrumentis Donationum, Oblationum, & Permutationum continetur, traditionem factam eſſe. fol. 123. & 126.

TITVLVS DECIMVSTERTIVS

In quibus rebus habeat locum quarta.

In bonis quondam mariti, qui quartam vxori ſuæ tempore contracti matrimonij conſtituit, quartam ipſam habet vxor mortuo ipſo marito in omnibus bonis ipſius mariti, ſiuè bona ipſa ſunt hæreditaria, burgenſatica, vel quæcumque alia cenſualia, in emphyteuſim in perpetuum conceſſa ipſi defuncto, vel prædeceſſoribus ſuis, per quos ad ipſum defunctum bona ipſa conceſſa fuerint alicui, eiuſque hæredibus in perpetuum, vbi verò bona ipſa conceſſa ſunt alicui ſibi, ſuiſque hæredibus maſculis, vel ſuis hæredibus ex ſuo corpore, vel ex ſe legitimè deſcendentibus, vel eius prædeceſſoribus, per quos ad ipſum defunctum bona

ipſa

Digitized by Google

ipſa conceſſa fuerint alicui, eiſuſque hæredibus in perpetuum, vbi verò bona ipſa conceſſa ſunt alicui, ſibi, ſuiſque hæredibus maſculis, vel ſuis hæredibus ex ſuo corpore, vel ex ſe legitimè deſcendentibus, vel eius prædeceſſoribus, per quos ad ipſum defunctum bona ipſa peruenerint, de cuius bonis quarta vxori debetur, licet in conceſſione ipſa dicatur in perpetuum, de bonis ipſis, ſic conceſſis mulier quartam non habet, ſed in bonis feudalibus, & ab Eccleſiÿs, vel Eccleſiaſticis Perſonis libellario iure ad cenſum in emphyteuſim, vel ad locationem in perpetuum, vel ad tempus conceſſis, mulier ſimiliter quartam non habet, fol. 133.

Sicui militi ad certum ſeruitium feudum fuerit datum, iſque relicta ex ſe deſcendente fœmina deceſſerit, quæ id ſeruitium iuxta feudi conditionem non minus decenter præſtare poſſit, quàm maſculus, & ſi in inueſtitura minimè cautum ſit, vt & fœmina ad id adſpirare valeant, eam tamen admitti rectum putamus, quinimò hoc caſu ſimul cum maſculo in feudo eam ſuccedere quidam putant, quod multò magis dignum obſeruantia æſtimauimus, cum feudum ſic datum eſt, vt nullum pro eo ſeruitium indè fiat, vt pleraque hodie feudantur, fol. eod.

TITVLVS DECIMVSQVARTVS

De Iure primæ quartæ.

Si de bonis, ſeù hæreditate alicuius plures quartæ debentur, videlicet, quãdo aliquis in bonis ſuis vxori ſuæ quartam conſtituit, qui ſuæ prædeceſſit vxori, filiÿs communibus derelictis, poſtea quæ aliquis ex ipſis filiÿs duxit vxorem, & eidem quartam in bonis ſuis conſtituit conſenſiente matre, & deindè præmoritur filius vxori ſuæ, & matri, non obſtante conſenſu matris, & Conſtitutione quartæ prædictæ de bonis ipſis mater præaccipit quartam ſuam, & de reliquis bonis ad ipſum filium ſpectantibus nurus quondam percipit quartam ſuam. fol. 134.

TITVLVS DECIMVSQVINTVS

De Patre recipiente dotes inſimul cum vxore. & filio, qualiter teneatur ad reſtitutionem.

Filio ducente vxorem, & dotem recipiente cum conſenſu patris, & matris, vel aliorum ſuperiorum, vel alterius eorum, & decedente viuis ipſis parentibus, qui conſenſum preſtant in dote, ipſi filio recipienti; parentes ipſi non tenentur ad reſtitutionem dotis ipſius, niſi cum parentes ipſi mortui fuerint, tunc enim heredes ipſorum parentum tenentur ad dotes ipſas vſque ad concurrentem quantitatem, ſeù valorem partis bonorum ipſorum parentum, quę contingeret prędictum quondam filium, ſi tempore mortis ipſorum parentum viueret, fol. 135.

Si pater, & mater, eorumque filius ſimul conſcripti ſunt in inſtrumento dotali recepiſſe dotem, datam filio, & dos ipſa eſt in caſu reſtitutionis, pater tantùm ad reſtitutionem eius tenetur, ſi eſt ſoluendo. fol. 135.

TITVLVS DECIMVSSEXTVS

In quibus caſibus licet authoritate propria pignorare.

Pro penſione Domus, Terræ, Terratici, Fundi, vel alterius Poſſeſſionis, & aliÿs proindè debitis, item pro bene laborandis, & colendis terris, & vt competenti tempore laborationis

di-

diſcutiat, & alia, quæ ſunt neceſſaria ad agriculturam faciant, & fructuum recollectionem, & pro damnis illatis in terris ipſis per laboratores ipſos, & alios de ipſorum familijs, ſiuè eorum animalibus licitum, & permiſſum eſt domino ipſarum Terrarum, & Domorum, vel Poſſeſſori authoritate propria per ſe, & per alios pignorare Colonos Inquilinos, Laboratores, & Partiarios Colonos eorum. fol. 137. & 139.

Si aliquis dederit animalia alicui ad menandum, poteſt pro menando pro ipſo animalis debito authoritate propria per ſe, & familiam ſuam tenentem animalia ad menandum pignorare, capiendo ipſa animalia, vel de alijs rebus mobilibus tenentes ipſa animalia ad menandum. fol. 137. & 139.

Pro debito autem, quod tenens animalia debet domino animalium pro medietate ipſorum animalium, animalia ipſa tantùm poteſt dominus animalium authoritate propria per ſe, & per alium capere, ſiuè pignorare, & tàm in caſu pręſenti, quàm ſuperiori proximo de menando, viuentibus ipſis animalibus, pignoratio ipſa authoritate propria ſit non poſt mortem animalium pręde ictorum. fol. 137. & 139.

Baiulis Neapoli non eſt licitum ſecundum Conſuetudinem Neapolis, abſque licentia Iudicum aliquam pignorare, vel facere pignorari. fol. 137.

Nō creditur ſeruiēti Neapolis dicēti, aliquē negaſſe ſibi pignus, niſi id probet. f. 137. & 139.

TITVLVS DECIMVSSEPTIMVS

Dę Iurę Congrui.

Siquis emit Domum, Fundum, vel Terram, vel aliam rem immobilem, collateralem Domui, Fundo, vel Terrę alicuius, emptor tenetur infra annum vnum, numerandum à die ſcientiæ illius habentis Domum, Fundum, vel Terram collateralem ex lateribus ipſius rei emptę, rem ipſam emptam ſi eam poſſidet, pręcisè abſque alterius pręſtatione intereſſe, dare proùt appretiata fuerit per appretiatores Neapolis ipſi habenti Domum, Fundum, vel Terram collateralem, ipſamque infra annum petenti pręedictum. Verùm ſi duo ſunt collaterales, vnus ex latere vno, alius ex latere altero, ambo poſſunt iure pręedicto petere ab emptere, eodemque poſſeſſore, eiuſque tantùm vniuerſali ſucceſſore Domum, Fundum, vel Terram ipſam, quilibet videlicet pro medietate, non habita diſtinctione magnitudinis poſſeſſionum alterutrius ex ipſis habentibus Domos, Fundos, vel Terras çollaterales rei emptę. fol. 157. & 162.

Vbi Domus, Fundus, vel Terra, quæ venduntur, habent latera, iuxta quę eſt via publica, terra Eccleſię, vel terra alicuius Ruſtici, ſiuè Habitatoris Neapolis, qui non ſit liberę cōditionis, ſicuti communiter alij Ciues Neapolis, tunc habentes Domos, Terras, vel Fundos à capitibus ipſius rei emptę poſſunt petere rem ipſam emptam iure congrui ab emptore, eodemque poſſeſſore, eiuſque Vniuerſali ſucceſſore, cum Ruſtici, & alij non liberæ conditionis homines, & Eccleſiæ prædictum ius congrui contra Ciues Neapolitanos pro Terris, Fundis, & Domibus emptis vbicumque in Neapoli, & Territorijs eius ſitis contra Ciuem, & Habitatorem Ciuitatis Neapelis exercere non poſſunt. Ciues autem contra ipſos Ruſticos ius ipſum poſſunt liberè exercere. fol. 165.

Si Eccleſia emat Domum, Fundum, vel Terram, non poteſt aliquis ratione congrui aliquid iuris petere in re ipſa empta, & è conuerſo Eccleſia non poteſt petere ſiuè impetere aliquem ratione congrui pro Domo, Fundo, vel Terra empta ab aliquo habente Domum, Fundum, vel Terram Collateralem Domui, Fundo, vel Terræ Eccleſiæ. fol. 166.

Si ex vno latere Fundi, Terra, vel Domus emptæ ſint Poſſeſſiones diuerſarum Perſonarum, & ex alio latere rei emptæ ſit vnus tantùm, qui Domum, Fundum, vel Terram Collatelem poſſidet, ille vnus, qui ſolus poſſidet ex vno latere integram medietatem totius ipſius rei emptæ petere poteſt iure congrui prædicti, & alij diuerſi Poſſeſſores, qui ſunt ex alio latere petere poſſunt iure prædicto reliquam medietatem rei emptæ, quilibet videlicet pro ea parte, quę eſt iuxta Domum, Fundum, vel Terram ſuam; verùm ſi vnus tantùm de collateralibus pro parte ſua velit ius congrui exercere, alijs coniunctis, & collateralibus ſubſiſtentibus & nolentibus, emptor poteſt exercentem ius congrui excludere, niſi totam Domum, Fundum, vel Terram emptam velit iure prædicto habere appretiatam per appretiatores, vt ſuperiùs dictum eſt. fol. 167.

Siquis habet Domum inferiorem ſolo immediatè coniunctam, & alius habet Domum ſuperiorem ſupra ipſam Domum inferiorem conſtitutam, & eorum aliquis Domum ſuam vendat, ſiuè habens inferiorem, ſiuè habens ſuperiorem, alius, qui non vendit domum ſuam, poteſt iure congrui ab emptore ipſam petere, excluſis habentibus Domos coniunctas ex lateribus, & capitibus. Inſuper ſiquis habet Domum communem pro indiuiſo cum aliquo, & partem ſuam vendat, tunc alius, qui partem ſuam non vendit, poteſt iure congrui ab emptore alterius partis partem ipſam petere, excluſis omnibus alijs, & idem in Fundis, Terris, & alijs rebus immobilibus, fol. 167.

Si Domus habeat tria Membra, ſiuè Solaria, ſiuè plura, vnum ſupra aliud, etſi diuerſorum Dominorum, & vnus ipſorum Dominorum vendat ſuum Solarium, emptor tenetur ipſum Solarium emptum iure congrui dare habenti Solarium proximum ex parte inferiori ipſi Solario vendito, vt ſi ſint tria Solaria, & vendatur Solarium medium, habens Domum inferiorem, & ſolo contiguam, ius congrui pro Solario medio vendito exercere poteſt, excluſo habente extremum Solarium, quod ſuperius conſtitutum eſt. Et ſimiliter ſi vendatur Solarium extremum, ſupra quod Solarium aliud Solarium non eſt, habens medium Solarium ius congrui poterit tantùm exercere, cum ipſum Solarium medium ſit immediatè proximum dicto Solario vendito, etſi vendatur Solarium infimum, ille, qui habet Solarium ſupra ipſum immediatè, poſſit illud iure congrui petere. fol. 167.

TITVLVS DECIMVSOCTAVVS

In quo caſu ſtetur dicto Coloni, Partiarij, Coloni ſimplicis, &c.

Si eſt quæſtio inter aliquos Ciues Neapolis, quod fortè vnus prohibeat, vel alter impediat culturam terræ, vel perceptionem fructuum, vel etiam penſiones Terræ, vel Domus, & alius, in cuius præiudicium hoc fieri dicitur, veniat ad iudicium cum Partiario, Colono, vel Inquilino, vocato ad iudicium eo, qui dicitur impedimentum præſtare præſente, vel per contumaciam abſente, ſine libello, & petitione aliqua ſi tactis Sacroſanctis Euangelijs, Partiarius, Colonus, vel Inquilinus, interrogati per Iudices dicant, ſe eſſe Partiarium, Colonum, vel Inquilinum eius, in cuius præiudicium dicitur moleſtia fieri, vel aduerſarij moleſtiam inferentis, eius dicto ſtatur quantum ad hoc tantùm, vt mandetur ei per Iudices, quod de fructibus reſpondeat, redditibus, & penſione rei illi, cuius ſe eſſe dicit Inquilinum, Partiarium, vel Colonum, & quæſtioni proprietatis, & poſſeſſionis Terræ, vel Domus nullo per hoc præiudicium generando; ſed iure quolibet tàm ſuper proprietate, quàm ſuper poſſeſſione vtrique parti integrè reſeruato, necnon & iure quod læſo competit, vel competere poteſt contra Partiarium, Colonum, vel Inquilinum propter periurium, mendacium, ſiuè dolum ipſius Inquilini, Partiarij, vel Coloni. fol. 170.

TITV-

TITVLVS DECIMVSNONVS

De Teſtimonio Ruſticorum.

In cauſis ciuilibus præter quàm in caſu in proximo capitulo contento, & in ſeruitutibus Ruſticis contra Ciuem Neapolis dictum Ruſtici fidem non facit, niſi ſit legitimus numerus teſtium Ruſticorum productus, & tunc vſque ad ſummam vnius tareni Amalphiæ pro quolibet Ruſtico teſte, & non vltra contra Ciuem Ruſticorum ipſorum teſtimonio credatur. fol. 173.

Si Ruſticus, vel Villanus Terram, Fundum, vel Domum, vel rem aliam immobilem tenens impetatur ab aliquo Ciue Neapolitano, dicente, rem ipſam immobilem, de qua impetitur Ruſticus, vel Villanus ad ſe iure dominij, vel quaſi ſpectare, & Ciuis ipſe probat, quod Ruſticus ipſe, vel anteceſſores Ruſtici eidem petenti, vel anteceſſoribus petentis tempore quocumque de re ipſa immobili ſemel ſaltem penſionem præſtitit, vel ſemel vt domino de fructibus reſpondit, vel ſi Ruſticus, & anteceſſores ſui ab ipſo quæſtionem referente tenuit ad penſionem, vel ad laborandum, vel probat per inſtrumenta ſua, ſiue inſtrumenta, quæ dicuntur, Notitiæ, inter ſe, & alios acta, vel inſtrumenta vicinorum habentium terras, fundos, vel domos vicinos rei, de qua refertur quæſtio ſignantia in demonſtratione, ſeù deſignatione Finium, quod res ipſa, de qua eſt quæſtio, ſit eius, vel anteceſſorum ipſius, qui refert Ruſtico, vel Villano quæſtionem, non obſtante preſcriptione etiam longiſſimi temporis, poſſeſſio illius rei immobilis adiudicatur Ciui petenti, niſi Ruſticus, vel Villanus ſuę poſſeſſionis titulum demonſtret per publica documenta; tunc enim locus eſt iuri communi: verùm tamen adiudicatio poſſeſſionis ipſius iuri proprietatis alterius non obſiſtit. fol. 173.

Quicumque habens terram propriam recipit ad laborandum, vel ad penſionem in pecunia, vel in victualibus præſtandam terram Collateralem ipſi terræ laboratoris ab aliquo, & per dantem terram ad laborandum, vel penſionem, refertur quæſtio, quod dicat fortè, maiorem eſſe quantitatem terræ, quam dedit ad laborandum, vel penſionem, laboratore dicente minorem, niſi laborator oſtendat per inſtrumenta de quantitate terræ, quam laborator dicit eſſe ſuam, in tantùm de dicta terra, ſeù poſſeſſione dictæ terræ ipſi danti terram ad laborandum, vel ad penſionem adiudicatur in quantum ipſe aſſerit eſſe ſuum, & idem obſeruatur in Fundis. fol. 173.

TITVLVS VIGESIMVS

De Seruitutibus.

Siquis habens Terram, non tamen Viam, cui terræ circumcirca ſint terrę aliorum vicinorum, nec apparet vndè viam, iter, vel actum habet ad terram ipſam, poteſt petere ſibi concedi iter, viam, vel actum per terram vicini, per quam propinquius ire poſſit ad viam publicam, vel viam carrariam, ſeù quæ breuiori ſpatio diſtet à via publica ad terram ipſam, qua viam, iter, vel actum habere non apparet ex conſtitutione, vel vſu longo. fol. 177.

Siquis habet parietem, in quo ſit feneſtra, doſſitia, vel qualibet alia apertura pro aſpectu, vel lumine ingrediendo, qui paries ſit iuxta Curtim, Domum, vel Hortum alicuius Vicini, & Vicinus vult ex oppoſito ad aperturas, quę ſint in dicto pariete ædificare in Horto, Curti, vel Domo ſua, debet per palmos cannæ duodecim elongare ſe, & eatenus diſtare debet ædificium, quod conſtruit à dicto pariete, ità tamen quatenus ædificium nouum, quod

ſit, fieret ex oppoſito ad dictas doſſitias, vel etiam aperturas. fol. 177.

Et ſi ex latere ad dictum parietem in partem vbi Doſſitia, vel aliqua Apertura eſt ædificatum vicinus habens Hortum, Curtim, vel Domum coniunctam ad dictum Parietem ædificare velit, poteſt ædificare, vt in altum extollere ipſum ædificium pro libito voluntatis, & coniungere ædficium, quod facit ipſe Parieti, dum tamen ab ipſa apertura, ſeù à latere ipſius aperturæ prolonget ędificium, quod facit per palmos cannæ duos, & duas partes vnius palmi. Poteſt tamen vicinus habens Domum, Hortum, vel Curtim vicinam dicto Parieti in ipsũ Parietem immittere Tigna, & alia onera ædificij, quod facit; ſimiliter immittere in ipſum Parietem vicini, vbi pro aſpectu habendo non eſt; verum ſi velit tectum facere, quod recumbat ad ipſum parietem de ſubtus ab ipſa doſſitia, ſiuè alia apertura, quę eſt in ipſo pariete pro lumine tantùm ingrediendo per palmum vnum cannæ ædificet; ſi autem velit aſtricum facere, debet de ſubtus ab ipſa doſſitia, vel alia apertura, quæ non eſt pro aſpectu habendo, ſed pro lumine tantùm ingrediendo per ſpatium cannæ vnius ędificare, ſoluto tamen pretio medietatis ipſius Parietis, & Soli, in quo dictus Paries eſt fundatus ab ipſo volente ædificare ipſi, cuius eſt Paries, & Solum prædictum; niſi fortè ab ipſo volente ędificare probetur dictum Parietem, & ſolum eſſe communia. fol. 177.

Sed ſi recumbat ipſum ędificium ad Parietem vicini ſine onere ipſius Parietis, id eſt, quod nõ immittatur in ipſo Pariete aliqua materia lignea, vel lapidea, ſeù quęcumque alia, niſi fortè capita tegularum, vbi ſit tectum, vel lacertum, vbi ſit aſtrecum, debet quartam partem æſtimationis ipſius Parietis, & Soli præſtare ipſi habenti Parietem. fol. 177.

Et vbicumque ſit mentio de apertura, intelligitur doſſitia, rotum rotundum, vel apertura ad modum feneſtrę cum cantonibus factę: & vbi pręſtari debet ęſtimatio partis parietis, vt dictum eſt, intelligendum eſt de pariete in quantum alius ędificium, quod facit, appodiat, ſeù onera domus ſuę immittit à fundamento ipſius parietis vſque ad locum, in quo appodiat, vel onera immittit, non vltra. fol. 177.

TITVLVS VIGESIMVSPRIMVS

De Aperturis non faciendis.

Vbi aliquis conſtrui facit ędificium in ſolo ſuo, vbi aliàs ędificium non fuit iuxta ſolum vicini, non eſt ſibi licitum pennam Tecti, vel Aſtraci, Doſſitiam, vel aliquam aperturam facere in pariete, quem conſtruxit iuxta Solum vicini, niſi à regione vicini per palmos duodecim à remotis ędificet; tunc enim poteſt aperturas facere in ipſo pariete, iuxta ſuę arbitrium voluntatis. fol. 182.

Siquis habet ſupra, ſiue iuxta Domum, Hortum, locum, vel aream vicini, in qua Domo ſunt Doſſitię, vel alię aperturę ſupra ipſam Domum, Hortum, locum, vel aream vicini, ſi Domum ſuam velit altius extollere, & facere aliud Solarium, ſiuè membrum, poteſt in ipſo Solario, ſiuè membro, quod de nouo conſtituit tot doſſitias, & alias aperturas facere, quot habet in alio Solario, ſiuè membro veteri, quę doſſitię, & aperturę non ſint ampliores, nec longiores veteribus aperturis, & fiant in directum aliarum veterum aperturarum, & eodem modo, & forma poteſt facere in quolibet Solario, eſto quod plura ſolaria faciat. fol. 182.

Contra habentem Caſalenum, ſiuè Domum deſtructam circa ſeruitutes eiuſdem Caſaleni, & Domus facienda aliquis vicinus aliquas aperturas ſupra dictum Caſalenum proijciendo, vel aliquid immittendo in ipſum Caſalenum, vel aliquod in ipſius Caſaleni, vel Domus deſtructę pręiudicium faciendo, pręſcriptio etiam longiſſimi tẽporis, nõ obſiſtit. fol. 182.

Siquis

Digitized by Google

Siquis habens Curtim, vel Hortum iuxta Parietem Domus vicini, in quo pariete nulla eſt doſſitia, vel apertura; eſt tamen in ipſo pariete penna tecti, vel aſtraci, per quam ſtillicidia in pſam Curtim, vel Hortum decurrunt, vel deſluunt, velitque habens Curtim, vel Hortum in Curti, vel Horto, ędificium conſtruere iuxta vicini parietem coniuugendo ædificium, quod facit parieti vicini. Et velit vltra pennam tecti, vel aſtrici ædificium conſtruere, poſtquam ędificauit vſque ad pennam tecti, vel aſtrici vicini prope per vnum palmum prolongando poſtmodum per vnum palmum, vltra quam penna tecti, vel aſtrici vicini protenditur, poteſt in altum extollere ędificium, quod facit, dum tamen ſupra ędificium, quod facit, ſi fiat ibi aſtracum, conſtruat parietem, qui protendatur in altum per ſpatium cannę vnius ad minus, & hoc, vt qui ædificat non poſſit inſpicere ſupra vicini ædificium, & in ipſo pariete nulla ſit apertura, ità quod aſpectus haberi non poſſit ſupra domum vicini. fol. 182.

Et idem ſi per duos, tres, quatuor palmos, & vltra infra vnam cannam tulit ædificare quis ſubtus pennam tecti, vel aſtraci vicini, quia debet ab ipſo ędificio ſupra ſi aſtracum facit, parietem conſtituere, in quo non ſit apertura aliqua, & ſit ad minus ſpatium cannæ vnius, vt proximè dictum eſt. fol. 182.

Quod ſi nolit ipſum ædificium altius conſtruere, quàm ſit penna dicti tecti, vel aſtrici. ſed intra ſiquidem ædificans aſtracum facere debet intantum à remotis ſubtus pennam tecti, vel aſtrici parietis vicini ipſum aſtracum facere, quantum eſt ſpatium cannę vnius, quod ſi velit tectum facere, debet per palmum vnum cannę ſubtus pennam tecti, vel aſtrici vicini tectum facere. fol. 182.

Vbi reperitur inſtrumentum diuiſionis, quod Neapoli Notitia dicitur, & continetur in ipſo inſtrumento, quod aliquis ipſorum, inter quos facta eſt ipſa diuiſio, habere debeat aliquã aperturam, vel ſeruitutem aliam in parte alterum contingente, vel quod debet claudere aperturas ipſas, vel quod non debeat habere aliquas aperturas, præſcriptio etiam longiſſimi temporis non obſiſtit illi ex conſortibus, qui iuxta tenorem dicti inſtrumenti debet habere aperturam, vel ſeruitutem, & cuius fauore apertura claudenda erat, vel cuius fauore non debeat habere altius aperturam. Sed quoad ea perindè ſtetur ipſi inſtrumento, ac ſi nouiſſimè factum eſſet, ſiuè ſint ipſi, inter quos eſt conſemptio, fratres, ſiuè alij conſortes, inter quos ipſa diuiſio facta eſt, vel eorum heredes, & ſucceſſores, etiam ſingulares. fol. 182.

Amplius ſi in inſtrumento ipſo non continetur expreſsè, quod alicui ipſorum conſortum ab altero ſeruitus debeatur, licet alter inueniatur in poſſeſſione, vel quaſi alicuius ſeruitutis, talis poſſeſſio, vel quaſi non prodeſt poſſidenti, vel quaſi etiam ſi per longiſſima tempora ſine inquietitudine conſortis, vel hæredum, eiuſque etiam ſingularium ſucceſſorum illud poſſederit, vel quaſi poſſederit. fol. 182.

Inter ſeruitutes numerantur doſſitiæ, & aliæ aperturę. fol. 182.

TITVLVS VIGESIMVS SECVNDVS

De faciendo Centimulo, & Paleis non tenendis in Domo.

Si velit quis in ſuo Priſtinum, ſiuè Centimulum facere in pariete, qui ei communis eſt, & vicino, non licet immittere, ſiuè affigere trabem ipſius Centimuli, ſiuè Priſtini. fol. 185.

Non licet alicui in Ciuitate in Domo ſua propria, quę ſit coniuncta domui alterius paleas, vel fænum, vel ligna tenere, & habere, niſi quatenus ſufficiat pro vſu ſuo, & ani-

malium, quę aliquis ad vſum ſuum, & domus ſuę habet, & idem eſt de lino in fuſte non diſcuſſo, vt non poſſit quis in Domo ſua propria coniuncta alterius domui linum ipſum tenere, vel habere, niſi illud tantùm, quod prouenit ex terris proprijs ipſius volentis in domo ſua ipſum linum habere. fol. 185.

*In domo conducta non licet conductori tenere, vel habere paleas, vel fœnum, niſi quod ſufficiat pro animalibus, quę tenet ità tamen ſi ipſe conductor ibidem habitet per ſe, non ſi ſeorſim moretur, niſi locus conductus ſit gripta, vel lamia, verùm poteſt conductor ſtabularius pro hoſpitibus, ſiuè animalibus hoſpitum, fenum, vel paleam in domo conducta, vbi ipſe perſonaliter moratur habere tantum in Burgis Neapoli, & alibi, ſcilicet extra muros Ciuitatis Neapolis. fol.*185.

TITVLVS VIGESIMVSTERTIVS

De collatione expenſarum in Domo communi facienda.

*Si Domus habet plura Solaria, quæ ſunt hominum diuerſorum, & tectum, vel aſtracum ſupra, quod aliquid aliud non ſit pręter aerem, reparatione indigeat, debet expenſis communibus omnium prędictorum tectum ipſum, vel aſtracum reparari, quod ſi aliquod ex alijs aſtricis reparatione indigeat, debet expenſis proprijs ſuppeditantis aſtracum, ipſum aſtracum reparari. fol.*190.

TITVLVS VIGESIMVSQVARTVS

De Locato, & Conducto.

*Siquis conduxerit Domum, Terram, vel Fundum, & aliquid ibi ędificauerit, conſtruxerit, ſiuè inſtituerit neceſſariò, vel vtiliter, ſeù affixerit, finito conductionis tempore, vel ante illud extollere non poteſt, nec à domino, ſiuè locatore impenſam petere poteſt. Sed ſi domus locata neceſſaria refectione indigeat, & requiſitus locator ab Inquilino infra quindecim dies poſt requiſitionem retardauerit, ſiuè diſtulerit reparationem, & ipſe Inquilinus ſuis ſumptibus illud reparari fecerit poſt ipſos dies quindecim, poteſt, quod expenderit, pro rata in penſione debita computare. fol.*192. & 202.

*Non poteſt Dominus terrę laboratori, ſeù Partiario terram tollere quolibet tempore anni, ante expletum menſem Auguſti poteſt prohibere, ſiuè denunciare ſibi, quod nolit terram ipſam ipſi laboratori, vel Partiario dimittere pro tempore futuro, tunc ſublata indè Vindemia laborator, & Partiarius nihil iuris habent in terram. fol.*192. & 202.

*E' conuerſo laborator, ſeù Partiarius ipſam terram aſſignare Domino terrę poteſt per totum menſem Auguſti, dum tamen pentionem in pecunia, vel victualibus conſiſtentem, ſi quę debet pro terra ipſa ſoluat infra eundem menſem Auguſti. fol.*192. & 202.

*Quod ſi infra eundem menſem Auguſti laborator, siuè Partiarius terram ipſam patrono non aſſignauerit, & pentionem, siuè terraticum non ſoluerit, vt eſt dictum, tenetur proſequenti anno, si Dominus terrę voluerit, laborare terram eãdem, & tenetur pręſtare pentionem, siuè terraticum, sicut anno pręcedenti tenebatur. fol.*192. & 202.

In quocumque autem caſu terra ipſa ad Dominum liberè peruenerit laborator ipſe in vltima Vindemia, quam percipit, proùt Partiarius, Colonus, uel in totum si de terra ipſa pręſtat annuam pensionem, terram ipſam debet arare, ſeù ſecundum vulgare Neapolitanum imporcare. fol. 192.

Sed

Sed ſi Fundum aliquis alicui conceſſit ad annuam penſionem in pecunia, vel in Victualibus, ſiuè re alia conſiſtente, debet de menſe Maij ipſi, qui Fundum tenet denunciare, vel prohibere, quod non vult pro ſequenti anno ipſi tenenti Fundum ipſum dimittere, & ſimiliter tenens Fundum debet infra menſem Maij Domino Fundi præſentare, ſiuè aſſignare eundem, quibus caſibus idem tenens Fundus nihilominùs Fundum ipſum habitare poteſt vſque, & per totum menſem Auguſti eiuſdem anni; ità tamen, quod ipſe tenens Fundum per totum dictum menſem Auguſti prædictam penſionem ſoluat, qua non ſoluta infra dictum menſem Auguſti, Fundus pro ipſo anno aſſignatus non habetur ſi Dominus voluerit, & tenetur pro ſequenti anno pro eodem Fundo ſolitam præſtare penſionem. fol. 192. & 202.

Si tamen in fundo ipſo fuerint aliqui fructus pendentes, non obſtante, quod habitationem Fundi dimittit in menſe Auguſti, percipit nihilominus fructus ipſos, vuas, & ficus, & alios fructus, ſcilicet cum ad maturitatem peruenerint, quod ſi fuerint caules poteſt colligere, & percipere, & non vltra. fol. 192. & 202.

Conductor Domus, Fundi, vel Terræ non poteſt Domum, Terram, vel Fundum ipſum Domino inuito alteri locare. fol. 192. & 202.

TITVLVS VIGESIMVSQVINTVS

Qui hæredes in locatione ſuccedant.

Cum Terra, ſeù Fundus datur, ſeù conceditur in perpetuum alicui, & ſuis hæredibus ad laborandum, vt Colono, Partiario, vel ad penſionem in pecunia, vel victualibus conſiſtentem; hæredum appellatio tantùm ad deſcendentes extenditur, nec poſſunt ipſi deſcendentes, qui hæredes ſunt, ſi plures ſunt diuidere inter ſe Terram ipſam, vel fundum ſine voluntate Domini, Fundi, vel terræ, nec poteſt vxor coloni aliquam indè quartam petere ratione quartæ in bonis ſibi à marito conſtitutæ. fol. 206.

TITVLVS VIGESIMVSSEXTVS

De Pignoribus.

Siquis aliquam rem mobilem alicui pignori obligauerit pro certa pecunia quantitate, & dum debitor ipſe velit pignus redimere, & offerre pecuniam, pro qua dicit pignus ſortè obligatum, & creditor dicat pro maiori quantitate pecuniæ pignus eſſe obligatum, ſtatur dicto creditoris cum Sacramento ipſius de pecunia credita vſque ad quantitatem valoris pignoris obligati. fol. 236.

Si creditor dicat pignus ſibi obligatum ſe perdidiſſe, & quæſtio eſt inter creditorem, & debitorem, de pignore, & valore ipſius in defectu plenæ probationis faciendæ per debitorem ſtatur, & creditur de prædicto pignore dicto creditoris cum Sacramento, ità quod ipſe creditor ipſam æſtimationem pignoris, quam debitor plenè probat, vel in defectum probationis iuxta æſtimationem factam per creditorem, vt dictum eſt ſub ſuo iuramento præſtare debitori tenetur, ſiue exindè ipſum debitorem ſeruare debeat indemnem, niſi tali modo probauerit creditor pignus ſe amiſiſſe, quòd de iure communi damnum amiſſi pignoris reſpiciat debitorem; verùm in omnibus præmiſſis caſibus non præiudicatur debitori, & eius hæredibus, ſi pignus ipſum quandocumque reperiretur penès creditorem, vel eius hæredes, vel penès alios quominus pignus ipſum petere poſſit, non obſtante, quod aliquam pro ipſo pignore, quod dicebatur eſſe perditum, debitor æſtimationem acceperit. fol. 244.

T I-

TITVLVS VIGESIMVSSEPTIMVS

De operis noui nunciatione.

Siquis impediat conſtructionem alicuius ædificij denunciando quocumque modo nouum opus, vel defenſam imponendo, vel prohibendo, vel aliter impediendo, & denuncians, ſiuè impediens vocatur ſaltim de tertio ad tertium diem ad iudicium ad petitionem eius, cui impedimentum præſtatur, cauſa in citatione contenta, niſi veniat paratus cum libello, quem offerat ædificanti, uel ædificari facienti, quo libello inſeratur iuſta cauſa prohibitionis, ſeù impedimenti, quam probet infra terminum, quem Iudices competentem æſtimauerint, non attento tempore à lege ſtatuto, per Iudices danda eſt licentia ædificare volenti, quod ædificet. fol. 248.

Idem eſt ſiquis prohibeat, vel impediet aliquem, vel defenſam imponat alicui, ne per terram prohibentis eat, vel aliquid faciat, quia impeditus poteſt facere vocari in ius eo modo, vt proximè dictum eſt, impedientem, qui impediens niſi offerat libellum, inſerendo in eo iuſtam cauſam inhibitionis, ſeù impedimenti, vt dictum eſt, danda eſt licentia per Iudices prohibito de non ſeruando prohibitionem, & ſic contra ipſam prohibitionem venire poteſt, nullo pro hoc proprietati praiudicio gerendo. fol. 350.

TITVLVS VIGESIMVSOCTAVVS

De Communi diuidundo.

Si fratres, vel aliqui habentes res communes, volunt à communione diſcedere, & non poſſunt conuenire qualiter diuidant, vnus debet diuidere, & alius eligere vnam de partibus diuiſis; ſed ille tenetur diuidere, cui plus datur ab altero, cui electio reſeruatur, ſicque inter eos, vel ipſos eſt licitationis locus in hoc videlicet, quod ille, qui plus dat alteri, ſicq; alterum in licitando vincit partem, quam velit habere de partibus diuiſis eligit pro arbitrio voluntatis. fol. 253.

Si tamen contingat mulierem, quę habet in bonis quondam mariti quartam, quę quarta ſibi à quondam marito fuerat conſtituta, nec ſuperſunt liberi ex communi matrimonio, per quod in plena proprietate quartam ipſam habere debet, velle cum heredibus, ſeù ſucceſſoribus mariti diuidere bona ipſa nullo pretio, nec aliquo dato hincindè, debet mulier primò diuidere bona ipſa in duas partes, de quibus heredes, ſeù alij ſucceſſores mariti eligunt ſibi vnam, & reliquam partem heredes, ſeù ſucceſſores mariti debent diuidere in duas partes, quarum vnam mulier poteſt eligere iuxta votum. Idem ſeruatur in cęteris diuiſionibus ſimilis communionis. fol. 258.

TITVLVS VIGESIMVSNONVS

De Glande legenda.

Si arbor vicini pendet ſupra Domum, Fundum, Terram, vel Aream alterius, poteſt tàm ipſe in cuius Terra eſt Arbor, quàm ipſe in cuius Domum, Fundum, Terram, vel Aream, pendet, totum, quod ſic impendet, incidere, quod ſi nolit incidere, fructus prouenientes ex ipſo, quod impendet communes ſunt, & in cuius Domo, Terra, Fundo, vel Area, impendet, & illi, in cuius Fundo, vel Terra arbor eſt. fol. 269.

TITV-

TITVLVS TRIGESIMVS

De contrahenda emptione, & arrhis dandis.

Venditionis cõtractus ſuper bonis ſtabilibus eſt nullus ipſo iure, niſi arrha data fuerit ab emptore, vel rei venditæ poſſeſſio tradita, etiam ſi ſtipulatio interuenerit. fol. 271.

TITVLVS TRIGESIMVSPRIMVS

De Ripa, vel Efrico.

Si duorum Terræ ſint confines, quarum vna eſt in eminentiori loco alia in inferiori, ſiuè in loco depreſſo, ripa ſupra quam eſt terra, quæ in eminentiori loco eſt, licet ſit immediatè coniuncta terræ inferiori, ſiuè quæ eſt in loco depreſſo, eius eſt, cuius eſt terra in eminentiori loco exiſtens, niſi oſtendatur, ſiuè diſtinguatur vna terra ab alia per terminos finales, vel per inſtrumentum publicum, per quod dicatur, & declaretur, eſſe eius, qui inferiorem terram, ſiuè terram, quæ eſt in loco depreſſo habet, & quod ſeruatur in Ripa, idem in eo ſecundum vulgarem vſum loquendi Neapolis Efricum dicitur, habens tamen terram inferiorem, ſiuè in loco depreſſo, poteſt propè Ripam, ſiuè Efricum cum Bobus iunctis arare terram ſuam, & tantum in quantum poteſt cum ipſis Bobus iunctis arando terram ſuam poterit appropinquare ad Ripam, & Efricum. fol. 283.

TITVVLS TRIGESIMVSSECVNDVS ET VLTIMVS

De in integrum reſtitutione minorum.

Pupillus, qui vendidit, vel aliter contrahit cum Tutoris autoritate, ſeù cum autoritate alicuius dati ad ipſum contractum eidem pupillo per homines plateæ, ſeù tocci, in quo idem pupillus habitat, qui ſic datus ſecundum vulgarem vſum loquendi Neap. dicitur Abocator, contra eum, cum quo contrahit, eiuſque hæredem, vel alium habentem cauſam ab ipſo cõtrahente cũ pupillo recurſum, ſcilicèt, non habet niſi in ſubſidium, diſcuſſo dicto Tutore, ſiuè Abocatore, & eo non inuencto ſoluendo, ità quod per res, & bona ipſius Tutoris, ſiuè Abocatoris non poſſit prouideri indemnitati pupilli; In eo enim, in quo non inuenitur ſoluendo Tutor, vel Abocator ad rem diſtractam, & alienatam, pupillus habere poteſt recurſum, proùt iura communia ei permittunt. Quæ dicta ſunt de Abocatore habent locum in prædictis pupillis Ciuibus, ſiuè habitatoribus Ciuitatis Neap.; pupillis verò Ruſticis, ſiuè in rure habitantibus in contractibus Abocator datur per homines illius plateæ, ſiuè tocci Ciuitatis Neap. de qua platea, ſiuè tocco volunt ipſi pupilli. fol. 287.

Datum Neap. per manus eiuſdem Bartholomæi de Capua Militis Logothetæ, & Protonotarij Regni Siciliæ. Anno Domini 1306. *die* 20. *Martij* 4. *Indict. Regnorum noſtrorum anno* 20. *fæliciter. Amen. fol.*298.

In

IN Congregatione habita coram Eminentiſſimo, & Reuerendiſſimo Cardinali Caracciolo Archiepiſcopo Neapolitano ſub die 17. menſis Auguſti 1677. fuit dictum, quod Reu. Pat. Antonius Roſſi Soc. Ieſu reuideat, & in ſcriptis referat eidem Congregationi, &c.

Franciſcus Scanagata Vic. Gen.

Ioſeph Imperialis Soc. Ieſu Theol. Eminentiſſimi.

COnſideraui diligenter opus, cui titulus *Nomothecium Parthenopæum, siuè Iuris Neapolitani Promptuarium, Authore V. I. D. Vincentio Brilla*, & in eo nihil aduerſus bonos mores, aur ſanam doctrinam, offendi; quinimò plurima, quæ ſingularem Authoris eruditionem oſtendunt, ideò dignum iudico, quod imprimatur. Neap. ex Domo Profeſſorum Soc. Ieſu, die 18. Ian. 1678.

Antonius Roſſi Soc. Ieſu.

IN Congregatione habita coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Caracciolo Archiepiſcopo Neapolitano ſub 26. Ianuar. 1678. fuit dictum, quod ſtante retroſcripta relatione, Imprimatur.

Franciſcus Scanagata Vic. Gen.

Ioſeph Imperialis Soc. Ieſu Theol. Eminentiſsimi.

ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

IL Dottore Vincenzo Brilla, ſupplicando dice à V.E., come intende dare alla luce alcune ſue fatiche, fatte in commentare le Conſuetudini di queſta Fideliſſima Città ſua Patria, notando anco le conuenienze, e diſcordanze, che trà quelle, e le leggi così del Regno, come Communi, ſi trouano, e trattando le queſtioni, che poſſono occorrere nella ſteſſa materia; Per tanto la ſupplica reſtar ſeruita darli licenza, perche ſi poſſono ſtampare, vt Deus, &c.

Magnificus V.I.D. Blaſius Altimari videat, & inſcriptis S.E. referat.

Galeota Regens. Carrillo Regens. Calà Regens. Soria Regens.

Die 15. Aprilis 1676.

OMni, qua potui diligentia legi, & accuratè conſideraui *Nomothecium Parthenopæum, siuè Iuris Neapolitani Promptuarium, Authore Vincentio Brilla V.I.D. Neapolitano*, & nihil in illo inueni repugnans Regali Iuriſdictioni, imò opus eſt vtillimum, & neceſſarium Exteris, & Regniculis Iuris Profeſſoribus, & proindè imprimi poſſe, cenſeo, ſi ità videbitur Excellentiæ Veſtræ, cui me ſubmitto, & æternam fœlicitatem deprecor ex ædibus noſtris die 8. menſis Februarij 1678.

Excellentiæ Veſtræ

Humillimus Seruus

Blaſius Altimarus.

Viſa ſupradicta relatione Imprimatur, verùm in publicatione ſeruetur Regia Pragmatica.

Galeota R. Carrillo R. Valero R. Calà R. Soria R.

Prouiſum per S. E. Neap. die 15. Februarij 1678.

Comus.

NO.

NOMOTHECIVM PARTHENOPÆVM,

Siuè

Iuris Neapolitani Promptuarium.

OPERIS APPARATVS.

De Conſuetudinis præſtantia, definitione, & origine in Ciuitate Neapolitana, & de viribus Conſtitutionum Regni, Iuriſq; communis Romanorum.

SVMMARIVM.

Conſuetudo omnium interpres, num.1.
Conſnetndo prævalet cnicumq; legi, num.2.
Conſnetndo valet etſi non ſcripta, num.3.
Conjuetudo debet tamen ſcribi ad perpetuam memoriam, & enidentiam rei, n.4.
Opinionnm diſcrepantia dubia cauſat, n.5.
Conſnetudo definitnr à Napodano, n.6.
Conſuetudines Neapolitanæ, quamnam originem babuerint, n.7.
Conſnetndines Neapolitanæ extendnntnr ad Caſalia, num.8.
Subnrbia, & Caſalia continentur nomine territorij, num.9.
Conſtitutiones Regni vigent in caſibus omiſſis à conſuetudine, n.10.
Conſtitntiones Regni dicuntur ius commune in Regno, nnm.11.
Ius Romanornm tertium locum obtinet inter Ciues Neapolitanos, n.12.
Bona Neapolitanorum laicorum extra confinia poſita, vel exterorum, & clericorum intra diſtrictum, cui nam iuri ſnbiaceant remiſſiuè, nnm. 13.

1 COnſnetndo ſumma rerum interpres, *l. cum de nono 10. C.de leg. & conſtit. Prin. l.ſi de interpretatione 37. ff.de leg. & Sen.Conſ.* vtpotè vſus vnanimi populorum conſenſu firmatus, ac proprijs cuiuſq; gentis moribus conſtitutus, adeò præter cæteras ſanctiones digna, vt vel ipſas Principum *Con-*
2 *ſtitutiones* non modò æquauerit obſeruantia, verùm etiam eminentiore dominatu præcucurrerit: quippèquæ voluntario nexu mancipatos animos ad inuectos mores ſeruandos conſolidat, ſummo imperio ciuium voluntates temperat, ac moderatur, *l.de qnibus 32. ff. eod.* Quò minus quidem ſcripta, eò magis ho-
3 minum mentibus inſita, ſemperq; ſiuè ſcripta, ſiuè non ſcripta validæ legis inſtar obtinet; vetat enim, imperat, plectit non dum ſcripta, in populorum moribus conſtituta, ſoloq; vſus experimento tradita eſſe, quandoq; perhibetur: ipſa profectò ſibi inditam rationis facem, quam ſequatur, præferens, nulla penitùs emendicata ſcripturæ ſanctione indiget, vt lex habeatur.

Hanc verò non accipere à maioribus modò, ſed literis mandare, quàm neceſſarium ſit, negare, quis poterit? Silent ſimultates inter conſuetudines, vbi perpetnis firmantur typis, ac memoriæ, quæ rerum theſaurus
4 eſt, nihil detrahere poterit longinqua temporum vetuſtas, *l.contrabitur 4. ff. de pignor. l.3. C.de veter.iur.ennel.* Quin etiã dubijs, quæ ab
5 opinionum inter ſe diſcrepantium certamine demanant, atq; obſcuritate, quæ verboſa peritorum affluentia mirum augeſcit in modũ, ſemotis, veritas in ſcriptura extat inconcuſſa.

Hinc *Napod.* Gloſſator *in proem.ad conſnet.*
6 *fol.6.n.13. Conſuetudinem, Municipalem legem à popnlo, ſiuè maiori parte ipſius communiter, & legitimè conſtitutam* eſſe, deſcripſit: legis nomine generi attributo, cæteriſq; vocibus ad ſpeciem ſignandam, deſtinatis: nam imperante Principe, præcepti exequutio ſuſcipienda ſubditis demandatur in lege, Populoq; ſiuè calculo, ſiuè tabella, ſiuè voce, ſiuè interrupta morum cuſtodia ferente legem, eiuſdem iter diſſoluta antea res præcepto conſtringitur.

Non aliter *Conſuetndines* Neapolitanæ
7 exordium duxere, legeſq; patrias, quæ ciuium inter frequentiam vagabantur, *Napod. in*

Digitized by Google

*proem.num.9.*duodecim prudẽtes viri,ac Phi-
lippus Minutulus tunc Neapolitanus Anti-
ſtes, vniuerſali nomine recollectas, vnico vo-
lumine reſcripſere, *Caput.ad Conſuet.Neap.* §.
3. *de conſuet. n.*4. eas deindè Carolo Secundo
confirmante, *de Franch.dec.*537.*n.*15. Harum
8 vires vſq; ad Suburbia, ſeù (vt noſtris loqua-
mur vocibus cõſuetis) Caſalia,quæ vno terri-
9 torij nomine circumſcribuntur, *l.qui in conti-
nentibus, & l.pupillus,* §. *territorium, ff. de
verbor.ſignific.l.qui ex vico,ff.ad munic.& de
incol.* extendi, communiter eſt receptum
Napod.in proem.ad conſuet. verſ.item an hæc, n.
288.*Caput.in prælud.ad conſuet.* §.4. *de loc. &
diſtrict.rat. n.*5. *per Carol.proem. in fin.* §. *per
quod. & per cap.* 54. *R. Fideric. & alijs,* quic-
quid aliter dicatur, & diſtinguatur apud *Af-
flict.in Conſtit.Regn.lib.*1.*tit.de homic.clandeſt.*
10 *rubr.*27.*n.*4.*&* 10.Cæterum Cõſtitutionibus
Regni, *Afflict.in prælud.ad conſtit.quæſt.*1.*nu.*3.
*& deciſ.*404. *de Franch.dec.*563. *num.*5.cum
11 Ius commune in regno dicantur ab *Andr. in
cap.circa fin.de eo, qui ſibi,& hæred. ſuis; alijſq;
per Prât.diſc.forenſ.to.*1.*cap.*12.*n.*69.recenſitis,
communique Romanorum iure, ſic tanquam
12 ad Romanæ rei ſtatum pertinente nuncupa-
to, *l.*1.§.*huius,ff.de iuſt.& iur.l.iudei communi,
C.de iude.& cælicol.*Neapolitanos gradatim
deuinciri, non dubitatur à *Io: Vinc. Anna in
repet.conſtit.diuæ memoriæ,n.*2.eſtq; certũ apud
13 omnes;bona verò extra confinia collocata,vel
hic à Clericis Neapolitanis, exteriſq, perſonis
poſseſſa, num conſuetudinibus ſupponantur?
diſceptatur. At quoniã ad hoc ſingula diluci-
da methodo explanauit, *Caput. in prælud. ad
conſuet.* §. 3. *de perſon.* §.5. *ac* §.6. *de bon.* eò
me remitto; nonnulla tamen pro re nata paſ-
ſim inferiùs ſubnotabis.

TITVLVS PRIMVS

DE

Succeſsionibus ab Inteſtato.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis Si moriatur,cum §. *eas autem, explanatio.*

De prima cauſa ſucceſſionum deſcendentium ab inteſtato etiàm ad feudalia; de mulierum excluſione in concurſu maſculorum, & admiſſione tàm vigore ſtatutariæ diſpoſitionis,quàm Feudorum vſus,& de effectibus excluſionis mulierum. De Paragio etiam ſuper feudalibus, eiuſq; conſtitutione, & taxatione, & actione, & an debeatur in locum legitimæ? item de vita militię; de ſucceſſione mulierum etiam in cõcurſu aliarum,quæ renunciauerint; de renunciationibus mulierum, de omnimoda excluſione Monialium, & renunciatione ipſarum, & paragio.De iure Francorum, & Longobardorum in feudis, & quid vtrumque ius importet?

SVMMARIVM.

*Conſuetudine cur de ſucceſſionibus ab inteſtato dicatur prius, quàm ex teſtamento; iure verò communi aliter ſit dictum? oſtenditur, n.*1.

*Omnia bona parantur liberis ex voto parentum, num.*2.

*Filij ipſo iure fiunt hæredes patris,n.*3.

*Deſcendentes pariter admittuntur etiàm ope repręſentationis, n.*4.

*Filius repræſentat gradum, & perſonam patris, num.*5.

*Iura antiqua,præferentia fœminis maſculos,fuerunt correcta a Iuſtiniano Imperatore, n.*6.

*Conſuetudines Neapolitanæ,& Conſtitutiones Regni priſtinam formam ſuccedendi reſtituerunt, num.*7.

*Fœminis debetur paragium etiam in feudalibus,non autem ſucceſſio in concurſu maſculorum, n.*8.

Iura

Iura conſuetudinaria, & regni variant in excludendis fœminis, num.9.& quomodo, num.10. & 11.

Fœminæ debent dotari ante decimum ſextum ætatis annum de iure conſuetudinario, n.12.

Maſculus debet interpellari ad dotandum ſororem, vt ſoror poſſit dici maſculiata, n.13.

Fœmina, quæ non fuit dotata, duplicem habet actionem de iure conſuetudinario, n.14.

Dies dotationis mulierum in regno pendet à Iudicis placito, n.15.

Lex in ſucceſſione, C. de legit. hæred. emendatur à iure Regni, n.16.

Non autem corrigitur, l.filiam 19.cum authent.ſed ſi poſt, C.de inoffic.teſtam.n.17.

Fœminæ ne fratre quidem conſentiente admittuntur ad feuda indiuidua, præcipuè ſi viuatur iure Francorum, n.18.

Excluſæ an connumerentur vt admiſſæ in taxatione legitimæ, n.19. & quid in caſu, quo maſculi religionem intrantes renunciauerunt? nu.20. amittunt iura ſuitatis, n.21.

Querela inofficioſi conceditur ſuis hæredibus, n.22.

Excluſa querelam inofficioſi aduerſus paternum teſtamentum non habent, n.23.

Fœminæ à patre inſtituenda ad cautelam, n.24.

Mulieribus ſufficit dotis conſtitutio, vt excludātur à ſucceſſione, n. 25.

Succeſſores valent ſupplere, quod pater non fecit, num.26.

Filia ſtantibus maſculis cenſetur etiam à legitima excluſa, num.27. & quid extraneo inſtituto, num.28.

Excluſio mulierum à bonis paternis, an cenſeatur etiam à maternis, num. 29. & feudalibus, numer.33.

In odioſis fit ſtrictè interpretatio, n.30.

Quod non dicitur cenſetur conſultò omiſſum, num.31.

Parentis verbo maſculus, & fœmina continentur, num.32.

Paragium definitur, & explicatur, n.34.35.& 36.

Taxatur iudicis arbitrio, numer.27. & quomodo, num.39.& 61.

Creſcit auctis facultatibus, n.38.

Paragii verbum incognitum ab antiquis Iuris Conſult. num.40.

Paragium quantum ſit, ſi conſtituatur à patre, numer.41.

Filia à patre dotata non petit ſupplementum paragij, nec legitimæ, num.42. contra, n.44.

Datum pro paragio non minuitur, n.43.

Paragium de iure Regni, an pinguius ſtatuendum, num.45.

Statutum excludens fœminas, an fauorabile dicatur, num.46.

Paragium debetur etiam ex bonis extra confinia, num.47.

Homo quilibet poteſt errare, n.48.

Paragium debetur ex feudalibus in pecunia, nu.49. & bonis fideicommiſſo ſuppoſitis, nu.52.

Hæredis eſt electio, an velit paragium allodialium aſſignare in corporibus, an in pecunia, nu.50. condemnatio verò fit in pecunia, n.51.

Paragium qua actione petatur, n.53.

An tranſmittatur non agnitum, n.54.60.& 66. & an ſuper feudalibus, nu.67.

Paragium an debeatur in locum legitimæ, an alimentorum, n.55.57.

Iura feudalia non faciunt verbum de legitima, num.56.

Paragium eſt vice portionis hæreditariæ inſtar legitimæ, n.58.adhuc maternæ, num.80.& fraternæ, num.81.

Legitima nemo priuari poteſt, n.59.

Paragium debetur patre mortuo, n.62.& cum fructibus præſtatur, n.63. & an ante nubilem ætatem, n.64.

Paragii fructus compenſantur cum alimentis, n.65.

Conſuetudines non complectuntur feudalia, nu.68. nec vitam militiam, n.69.

Vita militia debetur ex fructibus feudi pro alimentis non autem legitima, num.70. & contra, num. 72.

Feudum integrum iuris Francorum legitima primogeniti eſt, n.71.

Vita militia ſemel conſtituta ſuper hæreditate paterna, an debeatur ex fraterna, n.73.

Moræ purgatio ad paragium præſtandum non admittitur iure conſuetudinario, n.74.ſecus verò iure regni, n.75.

Paragium num ſemel debeatur; an verò quoties fœmina excluditur, n.76.79.85.& 86.

Paternum officium eſt dotare filias, n.77.

Pater cenſetur de proprio dotare filias, etſi debitor dotium maternarum ſit, vel dicat ex vtriuſq; bonis dotem conſtituere, n.78.

Dos ſi conſtituatur à fratre ex bonis parentum, pactum reſtitutionis ad eiuſdem beneficium apponi nequit, n. 82.

Paragium debetur cauſa excluſionis, num. 83. & creſcit auctis facultatibus, num.84.

Inter fœminas, etiam Collaterales, diuiditur æqualiter hæreditas, num.87. & quid ſi concurrat dotata, quæ renunciauit, n.89.

Paragium deducitur ante diuiſionem, n.88.

Fœminæ an excludantur à donatis ab auo contemplatione matrimonij, etiam quo ad paragium? num.90.

An excludantur ab antephato per maſculos? n.91.

Monialis excluditur in concurſu coniugatæ, quæ renunciauit, n.92.

Renunciationes coniugatarum, & monialium differunt, n.93.& 95.

Axioma illud, ſemel excluſa, ſemper excluſa, explicatur remiſſiuè, n.94.

Monialibus debetur paragium ingreſſarum, & quantum ſit, n.96.& vnicum ſufficit, n.97.

Renunciationes mulierum, vt plurimum fiunt poſt receptas dotes, n.98.

Vir promittens vxoris renunciationem, ſi non ſequatur, non tenetur ad intereſſe, nec ad pęnã, n.99. nec de euictione, num.100. & quando poſſit teneri, n.101.

Renunciatio an præſumatur poſt contractum matrimonium, & quando, n.102. & 103.

Vſus feudorum, & leges regni num idem diſponant de ſucceſſione deſcendentium ad feuda, n.104.

Primogenitus iure Francorum viuens cæteris ſucceſſoribus præfertur in feudis, & ſecundò genitis debetur vita militia, n.105.

Iure Francorum viuitur in Ciuitatibus Neapolitana, Auerſana, & Salernitana, n.106.

Feudum in dubio an dicatur iure Francorum, vel Longobardorum conceſſum, n.107.

Conſtitutio, vt de ſucceſſionibus non corrigit ius commune, n.108.

Ius Francorum originem cæpit temporibus Caroli Primi, n.109.

Ius primogenituræ fuit extenſum in linea Collaterali, n.110.

Mulieres quo pacto ſuccedant feudis etiam in concurſu coniugatarum, & quæ renunciauerunt, remiſſiuè, n.111.

AT è limine ad penetralia rei accedamus,
& primũ de ſucceſsionibus ab inteſtato
agere conſilium eſt, nam illæ, quæ
deferuntur ex teſtamento ad ſequentem titulũ
reſeruantur; cum enim morientium iudicia
conſuetudine ſint refrænata, inteſtatæq; ſucceſſioni in ipſis teſtamentarijs diſpoſitionibus
1 ſit quodammodo locus, hoc pacto vt agere-
tur, par fuit, illudq; à communi iure (quod
Napod. hic in princ. conſuetudinis diſſidium
recenſet) non abs re eſſe, autumaui, nam Codi-
ces, & Pandectarum libros de ſucceſſionibus
teſtamentarijs prius, quæ per actum volunta-
tis humanæ oriuntur, ac demum, quas prop-
ter eiuſdem voluntatis defectum prouidæ le-
ges accomodant, experiri, decuit.

2 Et cum omnia, quæ noſtra ſunt, liberis no-
ſtris ex voto paremus, *l. nihil intereſt 50.§. ſed
numquid, ff. de bon. libert.*, parentumq; hæredi-
tates earumis illis adijciantur, vt poſt mortem
patris non eas percipere videantur, ſed bono-
rum adminiſtrationem conſequi ex *Pauli* pla-
cito in *l. in ſuis 11. ff. de liber. & poſthu. hæred.
inſtit.*, ac filios abſq; aditione, ſtatim ipſo iu-
re hæredes exiſtere dixerit, *Caius in l. in ſuis
14. ff. de ſuis, & legit. hæred.* nec fieri, ſed appa-
3 rere, quaſi mortuo patre (vt *Ant. Fab. de error.
pragm. decad. 7. erro. 1. n. 6.*) nil aliud noui acci-
dat, niſi quod fit apertiùs, meritò de ſucceſ-
ſione deſcendentium apprimè agitur, & nil
ſanè legaliùs deſcendentium ad ſucceſſionem,
*Authen. quib. mod. natur. effic. ſui collat. 7. §. ergo
ſanciendum*; pariterq; omnes ſiuè proprio iu-
re, ſiuè alieno repræſentationis ope admittũ-
tur; *Conſuet. ſi moriatur, conſtit. regn. vt de ſuc-
4 ceſſ. tit. de ſucceſſ. nobil. in feud. authent. de hære-
dit. quæ ab inteſt. defer. nouel. 118. collat. 9. & §.
cum filius inſtit. eod.*, ea enim in deſcendente
prædefuncti parentis non tantùm gradus, iu-
xtà communis iuris interpretationem, tradi-
5 tam à *Capus. ad iſt. conſuet. par. 3. §. 3. nu. 2.* ſed
fingitur, & perſona, ſi peculiaris Ciuitatis, Re-
gniq; lege ſuccedatur.

Et quamquã maximũ vitium antiquæ ſub-
tilitatis, quæ putauit alia eſſe iura obſeruanda
6 in ſucceſſione parentum in maſculis, & alia
in fœminis, peculiari lege correctum credide-
rit Iuſtinianus Auguſtus, ne & ipſe tales diffe-
rentias inducere, quaſi naturæ accuſator, cur
non omnes maſculos generauit, videretur *l. 4.
C. de liber. præter.* fœminamq; à maſculo mi-
nui haud ferens, vnum poſuerit in omnibus
ordinem ſuccedendi, vt ſicut vtrumq; eorum
coaptauit Deus ad generationis opus, ita
etiam eadem vtriſq; ſeruaretur æqualitas *Au-
then. de trien. & ſemiſ. collat. 3. nouel. 18. §. neque
7 illo*, priſtinam tamèn ſucceſſionis formam
reſtituerunt, *Conſuet. iſta ſi moriatur, & conſtit.
in aliquibus, & conſtit. vt de ſucceſſionibus*, fœ-
8 miniſq; in concurſu maſculorum dotes iuxtà
paragium ſolummodò deberi, reſcripſerunt,
etiam reſpectu feudalium, prout communi
DD. calculo concluſum tradidit *Gallup. me-
thod. vniuer. iur. feudal. par. 3. cap. 3. n. 29. & nu.
37.* ex traditis ab *Andr. in cit. conſtit. in aliqui-
bus, Franc. de Amic. in repet. cap. 1. de his, qui
feud. dare poſ. p. 261. col. 1. Grizzarel. deciſ. 37. n.
53. & 54. & alijs.*

9 At iſta iurium quoad excluſionem variat
cenſura; Ius enim Regni fœminas abſolutè in
concurſu maſculorum excludit, ipſarumuè,
etſi ætate minorum, tantùm petitionibus in-
10 dulgeri, vt mortuo patre ſubita confirmatio-
ne paragium vice portionis hæreditariæ, *Na-
pod. in conſuet. ſi moriatur. ver. maternis nu. 97.*
decernatur dixere, *Gallup. vbi ſup. nu. 42. Mi-
nad. in conſtit. in aliquibus 7. notab. n. 15. verſ. ſed
pone, R. Capyc. Latr. dec. 125. & alij*; cum reie-
11 ctas à ſucceſſione *Conſuetudo* eas habeat cõ-
ditionatè, ſi dotantur, adcò vt ſi dotationem
12 vltrà decimum ſextum ætatis annum ſucceſ-
ſor, congruis loco, & tempore interpellatus,
diſtulerit, hæredes maſculi, æquè ac fœ-
minæ erunt, *§. eas autem, Dec. conſ. 2. nu. 6. Af-
flict. dec. 370. Capyc. Latr. cit. dec. 125.* vbi quan-
13 do congruè dicatur hæres interpellatus, tra-
ctatur, alteramque ex duplici, vel ad virilem,
24 elapſo tempore ſtatuto, vel ad paragium,
actione, eligendi retinent facultatem *Napod.
hic verſ. differentibus, n. 48.* diemq; ad dotan-
15 dum municipali lege præfinitum attendi in
Ciuitate; in regno verò iudicis ab arbitrio
pendere, placuit *Capus. ad conſuet. iſt. par. 3. §. 2.
16 n. 11.* nec tàm *Conſuetudine*, quàm *Regni Cõ-
ſtitutione* ius commune *in l. in ſucceſſione 1.* ibi:

Nec

Digitized by Google

Nec huic derogatur, quod amitas veſtras ab auo veſtro dotatas fuiſſe, proponatis C. de legit. hæred. cum concord. emendari dixit nu. 1. diſpoſitionē verò *legis filiam* 19. & *authet. ſed ſi poſt, C. de*
17 *inoffic. teſtam.* (& ſi incorrectam *Conſtit. Regni, Andr. in conſtit. in aliquibus, verſ. quintum decimum*) ad hanc conſuetudinariam quoad temporis determinationem reduci, *Napod. in conſuet. in omnibus tit. de alim. præſtan. num. 76. Paſcal. de vir. patr. poteſt. par. 2. cap. 5. n. 64.* affirma-
18 uere, ad feuda indiuidua cum fœminę prorsùs inhabiles habeantur, & fratre conſentiente nequeunt admitti, *Caput. ibid. nu. 12.* præcipuè ſi Francorum iure viuatur, *R. de Ponte conſ. 74. n. 7.*

His poſitis, num quę excluditur ſtatuto, cō-
19 mmetetur tamquam admiſſa in legitima computanda? videndum, & cum variè de hac re ſenſerint *DD.* poſt *Capyc. dec. 158. Ant. Gabriel. commun. opin. lib. 6. ſub rubr. de legit. concl. 2. Ancl. Amat. conſ. 75. à n. 14. Tomaſ. tract. 4. de legit. tit. 6. & alios*, noſtram quoq; afferre ſententiam libet. Quare fœminam ſtatuto excluſam, conſiderari tamquam admiſſam in computanda legitima, ſentimus cum *Anton. Fab. de error. pragm. decad. 11. erro. 8.* eiuſque portionem, quatenùs paragium excedat, maſculis ſucceſſionibus augeri, *de Franch. deciſ. 539. vbi Addent. Reg. de Marin. lib. 1. reſol. quotid. cap. 252. à n. 4.* vide tamen ad huius articuli pleniorem intellectum, & explanationem etiā in caſu maſculorum renunciātium per ingreſ-
20 ſum religionis, vel alterius cauſæ, quæ habentur poſt *Cenſal. ad Peregrin. de fideicom. ad art. 38. à fol. 398. per 404.*

Iam verò præcipuos excluſionis ſtatutariæ annotemus effectus. Primus ex *Bart. in l. 1. §. ſciendum, ff. de ſuis, & legit. hæred. & apud eum Adden. verſ. priuata à ſtatuto, Bald. in l. maximum vitium, C. de liber. præter. in vlt. quæſt. Minad. in repet. conſtit. in aliquibus ſub nu. 17. in 2. notab. aliorumue*; generali placito, fœminam
21 per ſtatutum à ſucceſſione, pariter, & ſuitatis iure repelli, affirmantium, infertur, ſuitas enim quodammodo arguitur à ſucceſſione, *§. ſui autem, & §. cæteri inſtit. de hæred. qual. & differ.* cū exhæredati, & emancipati ſui deſinant eſſe hæredes, *§. emancipati autem inſtit. de hæredib. quæ ab inteſt. defer. & Caput. vbi ſup. n. 4.* qui in portione ſtatutaria, ad quam fœmina iure ſucceſſionis admittitur, priuilegium exiſtimat ſuitatis illæſum, obijcitur ex *Napod. hoc text. verſ. ſuccedunt, num. 88. fol. 103. & Præſ. Merlin. controuerſ. forenſ. cap. 3. nu. 11.* iura ſuitatis in paragio deſtrui magis, quàm conſeruari; ſat enim eſt mulierem excludi, nec ex quo ipſi portio hæreditatis aliqua datur, poteſtas patria reuiuiſcit, pariterq; emancipati, licet nouiſſimo iure patri ſuccedant, *Inſtit. de hæred. ab inteſt. venient. §. emancipati*, nec recuperant ſuitatem, *Minſyn. inſtit. tit. de exhær. liber. §. ſed hæc quidem.*

22 Secundus ex prænotato emanat effectus, nā
23 fœmina inofficioſi querela, quæ tantum ſuis hæredibus datur *gloſ. & DD. in l. nam & ııs, ff. de inoff. teſtam. Bart. in l. 1. ff. de teſtam.* aduerſus paternas tabulas caret, *Afflict. dec. 158. vbi Vrſil. de Franch. dec. 149. n. 7. R. Tap. deciſ. S. C. 58. n. 5. & alij*, quos allegat *Merlin. ibid.* (quibus *gloſ. in cap. pater 1. verſ. inſtituit, lit. 1. de teſtam. in 6.* penès *Caſtil. dec. Sicil. 145. n. 12.* contradi-
24 cit. Quare Hic, filiam in ipſo paragio à patre inſtituendam, arbitratur ad cautelam, idemq; quoad dotem dictam, ſi filia nupſerit, ſeruari placuit, *Maſtril. dec. Sicil. 305. n. 6. vſq; ad 13.*)
25 nam ſimplex dotis conſtitutio ſufficit, *Conſil. Prouenſ. ad conſuet. Neap. obſeru. 7. num. 7. & 8. Napod. in hoc text. verſ. ſuccedant à n. 86. vſq; ad 89. & Bart. in l. fin. ff. ad Sen. Conſ. Tert.* quoduè
26 teſtator omiſit, ſucceſſores ſupplere valent, *Vrſil. vbi ſup. nu. 1.* & filiam etiam à legitima
27 excluſam ſtantibus maſculis cenſeri, voluit *Caput. in hac conſuet. ſi moriatur par. 2. §. 11. nu. 1. & 2. & par. 3. §. 2. à n. 5. & n. 8.* quicquid ex-
28 traneo inſtituto contra ſentiat, *Molfeſ. ad conſuet. Neap. par. 4. q. 18. n. 5.* Sunt & alij poteſtatis patriæ effectus, qui dum cauſa, à qua dependent, ceſſat, videntur indiſtinctè ceſſare, *Bal. in l. qui ſe patris, C. vndè liberi, & alij*, qui recēſentur in *addit. ad Bart. in l. 1. §. ſciendum, ff. de ſuis, & legit. hæred.* at num ſit ſemper hoc verum, conſidera.

29 Dubitatur, an diſpoſitum in hoc *Textu* circa mulierum excluſionem à bonis vtriuſq; parentis, etiam Regni conſtitutione ſit firmū? à maternis enim bonis non ſancit iſta liquidè excluſionem, ergò neque occultè poſſumus in-
30 terpretari, cum in odioſis arctè iura explicare debeamus, *l. cum quidam, ff. de liber. & poſth.*
31 quoduè non dicitur, omiſſum cenſeatur conſideratè, *l. vnic. §. vbi autem in fin. C. de caduc. tollen. Reg. Rouit. deciſ. 4. num. 5.* Quoniam verò
32 parentum nomine vir, & fœmina continentur, *l. ſi quis à liberis in princ cum. §. 1. & §. ſiuè parens, ff. de liber. agnoſcen. l. quicumq; §. parentes, ff. de his, qui notan. infam.*, in vno diſpoſitum, paritatis ratione cenſetur reſpectu alterius cōſtitutum, *R. Capyc. Latr. deciſ. 135. to. 2. Afflict. dec. 178. n. 2. & in conſtit. in aliquibus, verſ. nota in 11. quæſt. R. Galeot. in addit. ad conſ. 11. Camil. de Medic. num. 17. de Franch. dec. 171. & Caput. in hac conſuet. ſi moriatur ad explic. conſtitut. in aliquibus à, num. 10.* qui per *Iſer. ſuper feud. in*
33 *rubr. 1. §. ſed quia*, in feudalibus idem eſſe tenet *num. 11. & 12.*

Quid ſit paragium? videamus; ipſum eſſe
34 *modum conſtituendi dotes*, deſcriptum potius, quàm definitum à *Napodan. hic §. eas autem, verſ. paragium, numer. 50.* voluit *Prouenſ. obſeru. 8. ad conſuet. numer. 1. & 2.* ſubdens *Eſſe*

do-

dotem, ſeù portionem illam, quæ filiæ, maſculis
extantibus, competit ſuper bonis paternis, & ma-
35 ternis, vt nubat; ità quaſi parium geſtus nun-
cupatum, Napod. ibid. n. 51. fol. 97. quod viri, &
36 mulieris dignitate, dotantis numero filiorum,
& facultatibus, patriæ tandem conſuetudine
conſideratis, Afflict. cit. conſt. in aliqoibus, n. 52.
& 53. & Napod. eod. n. 51. Dec. conſ. 26. num. 5.
37 Iudicis arbitrio taxatur Napod. vbi ſup. in
princ. & in verſ. facultatem, n. 71. R. Galeot. con-
trou. 15. n. 28. tom. 2. Conſ. Prouenſ. obſeru. 8. nu.
10. Capan. ſup. ſtat. Mediol. cap. 278. n. 212. to. 1.
adeò vt ſi patris augeantur bona, para-
38 gium etiam creſcat, nam facultates mortis tē-
pore perpenſantur, Gramm. deciſ. 101. Bald.
in l. quamuis, C. de fideicomm. Bar. in l. 1. §. ſi pa-
rens, ff. ſi quis à patr. fuer. manumiſ. Dec. conſil.
276. Aymin. conc. 1. n. 16. Præſ. Anel. Amat. conſ.
11. n. 6. R. de Marin. reſolut. lib. 1. cap. 246. n. 14.
39 & quamquam tale paragij nomen communi
iure non fuerit expreſſum, eiuſdem eſſentiam
iuxtà diſpoſitionem l. quæſo, & l. cum poſt, §. ge-
ner à ſocero, ff. de iur. dot. & l. filiæ, ff. de leg. 3. ex-
planari, placuit cit. Prouenſ. variaſq; paragij
40 taxationes ad varias facti ſpecies accomoda-
tas notat R. Galeot. contr. 16. to. 2.
41 Hoc aliter ſe habet patre conſtituente para-
gium, tunc enim pro quacumque regula, & ta-
xatione voluntas paterna eſt, Caput. ad conſue-
tud. ſi moriatur, p. 2. §. 5. n. 4. adeò vt poſt dota-
42 tionem paternam, nec valeat ſupplementum
legitimæ peti, nec facta renunciatione, reſcin-
di Merlin. controu. forenſ. to. 1. cap. 3. à nu. 4. de
Marin. cap. 93. n. 9. to. 1. & latè to. 2. cap. 94. à nu.
4. tali tamen legis moderamini ſuppoſita, vt
43 quod ſemèl datum eſt, nec poſſit minui, Au-
thent. ſed quamuis, C. de rei vxor. act. R. de Ma-
rin. reſol. quotid. lib. 1. cap. 92. Paſcal. de vir. patr.
poteſt. par. 1. cap. 4. nu. 34. & 35. & in alleg. ſeq.
nec augeri, Gallup. in metho. vniuer. iur. feudal.
par. 3. ca. 3. n. 24. P. Molſeſ. ad conſuet. Neap. p. 3.
de ſucceſſ. ex teſtam. quæſt. 7. per tot. quicquid
44 ſcripſerit de Medic. conſ. 25. n. 11. & 12. vt poſ-
ſit, mortuo patre, ſupplementum paragij peti
per filiam, ſi minus legitima conſtitutum
fuerit, proùt etiam deciſum refert D. Franc.
Hierm. Leo. deciſ. Valen. 210. lib. 2. ſed viden-
dum propono reſpon. Doct. Ludouic. de Ocanna
per eund. Leo. adductum in quo latè ſuperior
noſtra propoſitio nititur, aliaq; iuris articula
diſcutiuntur.

Quamdam tamen paragij diuerſitatem ex
45 noſtris iuribus DD. conſtituere, pinguius
enim Conſtitutione Regni, nempè ad virilem
vſq; dari dixit gloſ. in conſtit. in aliquibus, verſ.
nepotes, his verbis, Vt tantum habeat qualibet
filia, quantum quilibet filius, & tantum qualibet
amita, quantum quilibet nepos, videturq; aſſen-
tiri, Iſern. in cap. 1. num. 16. tit. de natur. ſucceſſ.
feud. ibi, oportet ergo, &c. præcipuè ſi verba
aliqua deficientia ſecundum Lipar. ibid. verſ.
parte, lit. E. ſubnectuntur. Horum verò ſenten-
tiæ non adſtipulor: quid enim eſt, excluſæ pa-
ragij nomine totum omninò deferre, quod
ſucceſſionis titulo denegatur? Napod. vbi ſup.
verſ. paragium, n. 50. in fin. fol. 97. fratreſq; tene-
ri non hæreditatis partem, ſed valorem por-
tionis excluſis tradere, ne dicas ex eod. Napod.
ſequeretur enim abſurdum, ſi hoc ſtatutum
ità mulieribus indulgeret, nam etſi controuer-
titur, vtrum fauorabile quatenùs maſculos ad
46 integram hæreditatem admittit, vel odioſum
attenta fœminarum excluſione, vel partim
fauorabile, partimq; odioſum ſit dicendum,
maſculis tamen, & familiæ fauorabile ad iudi-
candum eſſe, nuſſus eſt, qui non affirmet, vt ex
Afflict. in conſtit. in aliquibus lib. 3. rub. 23. à nu.
11. vſq, ad n. 15. Alciat. conſ. 60. n. 11. Carpan. in
ſtat. Mediol. cap. 278. n. 8. & alijs.
Et ex his contra Napod. hic §. eas autem,
47 verſ. facultatem, fol. 102. n. 83. dicentem, para-
gium ſuper bonis in diſtrictu poſitis, deberi,
& quoad alia ius commune ſeruari, infertur.
At qui tritum illud eſt, paragium Conſtit. in
aliquibus decerni, ſequens fit, etiam ſuper bo-
nis extrà confinia deberi, Prouenſ. ad conſuet.
obſeru. 9. per tot., nec mirum ſi Napod. errauit,
cum fuerit homo, omniumque habere notitiā,
48 & in nullo penitus peccare diuinitatis potiùs,
quàm mortalitatis ſit ſapere, l. 2. C. de veter.
iur. enucl., adijciq; licet Plautinum illud: Ho-
mo ſum, humani nihil à me alienum puto: iſta
49 adeò vera ſunt, vt ſuper bonis feudalibus, vel
ipſum paragium debeatur, Prouenſ. obſeru. 12.
ad hanc conſuet. n. 23. Conſ. Geor. alleg. 11. nu. 19.
præſtaturq; in pecunia, cum feudum non diui-
50 datur, quod eſt ſecus in allodialibus, cum hæ-
res poſſit vel corpora hæreditaria, vel pecuniā
in paragium deſignare, Præſ. Merlin. controu.
forenſ. to. 2. cap. 13. per tot. ſed condemnationem
ad ſoluendum paragium in pecunia fieri, exe-
51 quutionem verò etiàm in ſtabilibus poſt diſ-
cuſſionem mobilium, ac ſe mouentium ad
Text. l. à diuo pio, §. in venditione, & §. ſi pigno-
ra, ff. de re iudic. docuerunt Prouenſ. ibid. obſeru.
13. ex Napod. Cap. & alijs, & nouiſſimè Capyc.
Latr. dec. 59. n. 18. & ſeq. qui iuris communis,
& municipalis notat indè conuenientiam; item
52 ſuper bonis fideicommiſſo ſuppoſitis datur
paragium, Napod. hic. nu. 56. fol. 98. nam ſicut
pro dote, authen. res quæ, C. commun. de legat.
53 ità pro paragio libera habentur; qua verò
actione petatur, tractant, Prouenſ. obſeruat. 14.
Anel. Amat. conſ. 42. Gallup. in metho. vniuerſ.
iur. feudal. par. 3. cap. 3. n. 62. & in feudis Capyc.
Latr. conſult. 25. to. 1. n. 35. quicquid aliter ſcri-
pſerit Anna conſ. 75. n. 14.

Ad hæc, quid ſtatuendum de tranſmiſſione
paragij perſequamur. In hac quæſtione ità Ga-
ſtren. in l. Titio centum, §. Titio genero, ff. de con-
dit.

dit.& demonſtrat., diſtinctione reſpondet: aut
54 per ſtatutum ſimpliciter, data maſculorum
exiſtentia, fœminæ ſunt excluſæ, ac excluſis pa-
ragium dari, decernitur, tunc ſi non aditur,
nec tranſmittitur ad hæredes; aut verò fœmi-
nis dotes dari, eaſq; dotatas excludi, dicitur, &
ſeruabitur tunc contrarium; hanc ſi velimus
cum Ant. de Alex. in apoſt. ad hanc conſuet. lit.
A.fol.69. diſtinctionem amplecti, ex diuerſa
excluſionis forma inter ius conſuetudinarium,
& regni, ſupra notata, circa paragij tranſmiſ-
ſionem patet diſcrimen.

Nobis verò illa ſedet ſententia, qua para-
55 gium ad hæredes indiſtinctè tranſmitti de-
beat; nam ſiuè tamquam legitima debeatur,
Loffred.conſ.26.R.Galeot.controu. lib.2. cap.15.
& alij, ſiuè alimentorum loco ſuccedat, Afflict.
deciſ.111.n.10.& ibi Vrſil.nu.13. Merlin.de le-
git.quæſt.6.lib.3.nu.28.Surd.de alim. quæſt.10. à
nu.17. præcipuè in feudalibus, Roſent.de feud.
cap.7.concluſ.13.nu.9.Vult.de feud.lib.1.fol.38.
56 nu. 105. cum in toto iuris feudalis codice ne
ſemel quidem de legitima tractari contigiſſe
obſeruauerit, Montan.in l.imperialem, §.præte-
rea ducatus, nu.109.verſ.pariter, & controu.23.
57 n.4.ac in ipſa legitima, vel maiori, minorique
portione conſiſtat, prout variè Napod. in §.eas
autem, nu.51.Capyc.dec.158.Gram.deciſ.57.nu.
19. R.de Pont.conſ.45.n.65. R.Galeot.contr.15.
n.47.& controu.16.per tot.to.2. de Franch. dec.
58 26 n.13. arbitrantur, ſemper tamen hæredita-
riæ portionis vice inſtar legitimæ, Napod. hic
n.11.fol.77.Amat.conſ.43.n.3. Reg.Capyc.Latr.
conſult.158.to.2.à n.33. quæ ità ſimiliter debe-
59 tur, fœminis eſt tributum: quapropter ſicut
legitima, qua nemo priuari poteſt, l.quoniam
nouella, & l.quoniam in prioribus, C.de inoff.te-
60 ſtam., ità & paragium tranſit, & non aditum
ad hæredes, Conſ. de Roſa controu.6. R.Galeot.
cit.controu.15.Andr.in conſtit. comitibus, tit.pro
adint.pro milit.fratr. col.1. lin.68. fol.mihi 227.
Napod.hic verſ.paragium, n.56.fol.97.de Fran-
ch.dec.618.Gallup. in method. iur.feudal. par.3.
cap.3.n.49. P.Molfeſ.p.4.de ſucceſſ.ab inteſt. qu.
15.per tot., idemq; ex iure regni deduci eiſdem
DD. ac Reg. Capyc.Latr.conſ.103.tom.2. Corſ.
Geor. alleg.11. placuit, contradicente Caput. in
conſuet.ſi moriatur par.2.§.4.n.4.

Contra ſic arguat aliquis. In taxatione pa-
61 ragij viri qualitas inter cæteras circumſtan-
tias conſideranda, ergo dicendum videtur, nu-
ptiarum tempore quæri, nec antea quàm fuerit
quæſitum, & aditum, tranſmitti.

Reſpondetur, poſt mortem patris ſtatim
62 deberi paragium, ipſiuſq; ſolutionem tantùm
noſtris iuribus prorogari, ac ideò, dũ ſoluitur,
63 cũ fructibus eſt preſtãdum, R.Galeot.contr.15.
n.47.tom.2. Conſ.de Roſa contr.6. à num.77. &
quamquam nonnulli inter quos Petr.Gregor. de
dot.de parag. quæſt.26. Anna alleg.70.nu.23. &
24. fructus paragij poſt nubilis ætatis aduen-
64 tum, & non antea deberi, fuerint opinati, ho-
rum ſententiam non amplexor, fructus verò
65 paragij compenſari, ac confundi cum alimen-
tis, adeò vt nil vltrà per mulierem peti poſſit,
ſentio cum Pronenſ.in conſuet.ſi moriatur, obſer.
21.a n.2. fuitq; deciſum apud Galeot. cit.contr.
15.in fin.& Ann.alleg.70.& habetur apud Cõſ.
Geor.d.alleg.11.n.6. Afflict.dec.158.num.6. &
alios, reuocaturq; ad tempus futuri coniugij
66 tantùm æſtimatio paragij. Ergo ſi poſt mor-
tem patris acquiritur, poteſt exindè tranſmitti,
vt ex Reg. de Marin.reſol.quotid.lib.1.c.246.nu.
14.& 15. habetur.

Hæc, quæ in allodialibus de paragij tranſ-
67 miſſione diximus, in feudalibus quoque ex
præcitatorum Doctorum mente, qui loquuntur
68 indiſtinctè, procedunt. Verum illud eſt ani-
maduertendum, Conſuetudinum diſpoſitione
bona feudalia non complecti, R.Galeot.contro.
16.to.2.n.18. Conſ. Pronenſ.ad conſuet. de alim.
præſtan. obſer.4.n.10.19.& 36.P. Molfeſ.par.2.
tit.de bon.quæſt.7.n.1.2.& 4. R.de Pont.conſ.50.
69 num.15. Ann.alleg.85.n.4.nec vitam militiam,
P.Molfeſ. ibidem num.20. & ſi alimentorum
70 loco ex feudi fructibus debeatur, R.de Ponte
de poteſt.Proreg.tit.de aſſenſ.reg.§.4.nu.28.Præſ.
Merlin.lib.2.controu. cap.10.n.5. Minad.conſ.1.
71 n.56.integrum enim feudum iuris Francorum
primogeniti legitima dicitur per Minad. ibid.
n.16.Theod.alleg.20.n.5.Montan.contro.23.nu.
5.Camerar.in l.imperialem, pag.120.col.4.lit.R.
Capan.de vit. milit.quæſt.2. num.3. At non ali-
72 mentorum, ſed in legitimæ locum ſucceſſiſſe
vitam militiam, ità vt ſemèl ſuper hæreditate
73 paterna conſtituta, ſuper fraterna iterum non
debeatur, voluere Camil.de Medic. conſil.8. nu.
30.Fab. Ann.conſil.6.Theod.cit.alleg.20.

Et antequam pergamus vltrà, notandum
hic, quod aduertit R.de Pont.conſ.50.n.5.quem
refert, & ſequitur Caput. ad hanc conſuet. par.1.
§.10. n.7. ad ſolutionem videlicèt paragij non
74 dari ex iure noſtro conſuetudinario poſt elap-
ſum ſextum decimum ætatis annum dotandæ
75 mulieris purgationem moræ, ac eam iure Re-
gni admitti quandocumq; quod ex diuerſa
vtriuſque iuris ſupra notata diſpoſitione pro-
cedit, rectè enim purgat moram is, cui vitæ
temporis præfinitione dotatio commendatur.

76 Vnicum ne pro omnimòda excluſione ab
hæreditate aſcendentium vtriuſque ſexus, &
collateralium dandum eſſe fœminis paragiũ?
inquirendum. Sunt qui cenſent, vnicum ſu ſſi-
cere, eorumque ſententiam conantur, ità fir-
77 mare; Paternum officium dotandi filias, vel
naturales tantùm, non autem maternum dici-
tur, Afflict.deciſ.179.Bald.conſ.323.Caccialup.
in l.frater, ff.de condict. indeb. quæſt.37. ac ideò
78 filiam de paterna ſubſtantia dotatam dici etiã
ſi pater dotium adhùc debitor exiſtat, dicatq;

ex

ex ſuis, materniſq; bonis dotem ſoluturum,
probauere, Conſ.Stajban.reſol.116.cent.2. Ca-
mill.de Medic.conſ.25. per Text.l.fin.C.de dot.
promiſſ. Ann.alleg.88.n.1. & aliqualiter R.Ca-
pyc.Latr.dec.38.n.23. & 26. Ergo ſub vna ex
paternis facultatibus dotatione cuiuſuis ſuc-
79 ceſſionis iacturam fœminis indici,videtur, eò
fortiùs, cum alias duplex, ſiuè triplex para-
gium diceretur excedens.

Alij contrà credunt, eorumque dictum ſic
80 probant. Paragium debetur in locum por-
tionis hæreditariæ adhùc maternæ, ad quam
propriùs fœminæ conuocantur, vt in Anthen.
ſi qua mulier, C.de Sanctiſ. Epiſ. ſaltim quoad
legitimam de Franch.dec.87.n.11.& fraternæ,
81 à qua ſimiliter per dotationem excluduntur,
Theod.cit.alleg.20.n.22.ergo ſi hereditate,non
& paragio careant,R.de Pont.de poteſt.Proreg.
tit.de ſucceſſ.mulier.nu.36. R.Galeot.in addit.ad
conſ.11.Camill.de Medic.num.31. hinc eſt,vt ſi
per fratrem ex bonis vtriuſq; parentis dos ſo-
rori conſtituatur, pactum reſtitutionis ad be-
82 neficium conſtituentis apponi nequeat, de
Franch.deciſ.196. Galeot.in addit.ad conſ. 161.
Camill. de Medic. aliàs enim illa proprij face-
ret iacturam patrimonij.

Contrariorum argumentis reſpondetur, nã
83 paragium non ex onere dotationis, ſed pro-
pter excluſionem debetur, cẽtumuè ſi paternæ
portionem hæreditatis æquant, alterius & pa-
rentis non ſuppetunt excluſioni, emergere
84 enim ſuperiùs diximus amplificatis faculta-
tibus paragium, & in hac reſediſſe, Napodan.
opinione videtur, §.eas autem, verſ.maternis,
n.96.fol.104.& in conſuet.ſi qua mulier,tit.de
mulier.habent.fili.verſ.fratribus, nu.10.fol.208.
at, & pinguius hoc caſu fęminas dotandas
ſcribit,Caroc. in ſuis deciſ. caſ.16.n.13.ex Dec.
conſ.276.

At communis, quæ ſeruatur, Doctorum
85 ſententia ea eſt, vt ad omnimodam perpe-
tuamq; mulierum excluſionem vnica ſufficiat
dotatio ſecundum ius conſuetudinarium,ſiuè
tractetur de ſucceſſione Collateralium, ſiuè in
ſucceſſione Aſcendentium,deberiq;tàm ex pa-
86 ternis, quàm maternis bonis vnicum para-
gium; in Regno verò totiès paragium, quo-
tiès fœmina excluditur, conſtitui oportere,
ità de Franch.dec.73.n.19. R.de Marin.reſolut.
quotid.tom.2.cap.208.nu.5.& 6. Conſ.Prat.diſc.
forenſ.tom.1.cap.48.nu.1. Ann.alleg.81.nu.6.&
7.R.Galeot.in addit. ad conſ.11. Camill.de Me-
dic.n.32.& 33. R.Rouit.conſ.23.à n.9. qui etiã
inter Conſtit.in aliquibus, & conſtit. vt de ſuc-
ceſſionibus, diſtinguit, latè Caput. ad conſuet.ſi
moriatur,par.2.§.5.à nu.4. & ità intelligendus,
Andr.in cap.1.de natur.ſucceſſ.feud.n.16.& licet
Conſil.Roc.reſponſ.98.n.27.cum ſeq.to.2. teneat
idem ius ſeruari in hac Ciuitate in ſucceſſio-
ne Collateralium, & Aſcẽdentium circa para-
gij conſtitutionem, eius tamen ſententia non
probatur ex DD. quos allegat,prout obſerua-
uit Altomar.in obſeru.ad cit.conſ.23.R.Rouit.n.
5. ſed potiùs hæc noſtra ſecũdùm quam adeſt
deciſio S.R.C. in alleg.81.Io:Vinc.Anna.

Hoc tamen, quod diximus, ſi cum fœmina
87 maſculus concurrat, retineas R.Rouit.dec.22.
n.5.nam dum fœminis defertur hæreditas, in-
ter eas æquo pondere diuiditur,collatis doti-
bus ſi ex eis aliqua ſit dotata,Conſ.Geor.alleg.
30.n.25.R.de Marin.to.2.reſol.cap.193.Camill.
Salern.in conſuet.ſi qua mulier, fol.204. verſ.ad
iſtum, & idem Salern.ac de Franch. in hac con-
ſuet.fol.81.verſ.quid autem, Thor. in ſupplem.
compend. verſ. ſoror, & diſtinguendo ſequitur
Præſ. Anel. Amat. conſ.90. idem ex iure regni
deſumi tenuit, Caput.ad conſuet.iſtam, p.1.§.2.
n.2. & Afflicto etiam reſpectu Collateralis li-
88 neæ dec.161.nam & ſi collatio in ea ceſſet, l.ſi
emancipati cum concord. C. de collat. non ideò,
& paragium, quod ante diuiſionem deduci-
89 tur, vt n.2. vbi quid ſit dicendum ſi dotata
renunciauerit, habetur, & per Vrſil. ibid. & à
90 donatis ab auo filijs naſcituris non excludi
fœminas per maſculos, ſaltim quoad paragiũ
tradiderunt, Capyc.Latr.dec.38.à n.48.de Ma-
rin.to.2.reſol.quotid.cap.68.vbi quid dicendum
91 in antephato dicitur à num.14.per 16.ex Ca-
put.ad conſuet.ſi moriatur par.2.§.5.n.36.

Monialis verò, quę renunciauit adhùc ſi
92 cum muliere nupta, & quæ ſimiliter renuncia-
uerit, concurrat, excluditur,R.Carol.Brancac.
in eius alleg.conſ.42. inter conſ.Reg.Rouit.nu.9.
ex Vaſq.de ſucceſſ.par.2.§.18.n.116.Geor.alleg.
29.Theodor.alleg.36.n.13.& 14. Couar. ad tit.
de pact.par.3.§.3.verſ.nono idem,n.4.& deduci-
tur ex de Franch. dec.375. Ratio patet; nam
93 coniugatarum quantum vis realis,ac genera-
liſſima renunciatio, ſemper maſculorum, &
patris contemplatorum cauſam continet in-
trinſecam, quæ ſi ceſſat,& ipſa ceſſat renuncia-
tio, Caput.ad conſuet.iſtam par.3.§.8. n.2. & 3.
& poſt eum Pariſ.conſ.26.n.45. Cancer.variar.
reſol.cap.15.n.271.Surd.dec.217. nu.6. Peguer.
dec.148.n.24.& ſequuntur Napod. noſter hic n.
31.verſ.ſed quid ſi fecerit? Marant.qu.10.n.15.
& alij,cum huiuſmodi temporales appellet re-
nunciationes Merlin.contr.forenſ. cent.2. c.77.
94 n.5.(vbi axioma illud, nimirùm ſemèl exclu-
ſa, ſemper cenſetur excluſa, de quo Af-
flict.deciſ.158. alijq; penès R.Galeot.lib.2. con-
trou.16.n.46. explanat) ac tunc obſtare, cum
viuunt contemplati in renunciatione dixerit,
P.Molfeſ.ad conſuet. Neap. par.3. de ſucceſſ. ex
teſtam.quæſt.9.n.3.& tit.de renunc.par.4. qu.17.
contra Afflict.dec.161.nu.3.& alios communi-
ter quo adhoc improbatos.

At monialium dicuntur omnimodę, & per-
95 petuæ renunciationes non modò ex vi renun-
ciationis, verum ex mente renunciatariorum,
qui

qui ad perpetuam Monaſterij excluſionem,
pro ſe, ſuiſq; omnibus cenſentur ſtipulare,
Maſtrill.deciſ.Sicil.65.n.15. Caput.vbi ſup.nu.
12.Reg.de Marin.reſol.quotid.to.2.c.189. n.22.
quibus *P.Molfeſ.tit.de renunc. quæſt.17. nu.26.*
& 27. malè, vt opinor, contradicit.
96 Illæ enim habent tantùm paragium, quod
dicitur ingreſſarum, *Conſ.Staiban.reſol.foren ſ.*
cent.1.reſol.13.de Franch.dec.44. Afflict. deciſ.
348.Andr.de Iſer.in conſtit.in aliquibus, verſic.
paragium, ſinguliſue,quibus ad carnale matri-
monium conſtitutum, gaudent priuilegijs,
quoad vtrumq; enim eadem valere argumen-
ta dixit *de Franch.dec.186.nu.6.* Et ſemèl dari
ſufficit, *Prat.to.1.diſcept.forenſ. cap.48. à nu.4.*
vſq; ad 25.Galeot.lib.2.contron.cap.10. num.6.
97 *R.Capyc.Latr.dec.31.*& eiuſdem quantitatis,
quam cæteræ moniales tradiderunt, *Merlin.*
contron.3.to.1.n.6.de Franch.dec.44.Napodan.
hic fol.99.& 101.n.65.& 67.verſ ſed quid,Ste-
phan.de Gae.in apoſt. ad can.conſuet. ver. para-
*gium.fol.110.*quicquid *Molfeſ. tit.de ſucceſſ. ex*
teſtam.par.3.q.8.nu.34. diſtinguat in moniali,
quæ viuente patre,& illa, quæ mortuo patre
monaſterium ingreditur, putat enim dicta,
primo caſu,non autem ſecundo, valere, nam
Molfeſ. diſtinctionem reſpuit *Conſ. Prouenſ.in*
*conſuet.ſi moriatur, obſer.11.*Subnectam hic ad
ornatum, mulierum renunciationes vt pluri-
98 mum poſt receptas dotes fieri,ac matrimoniū
celebratum,viri tamen præcedente promisſio-
ne in capitulis matrimonialibus facta, vt vxor
renunciet, ſe curaturum; & licet ea promiſſio-
ne, poſt quam vir totum poſſe fecit, non obli-
99 getur ad intereſſe, nec ad pœnam, ſub qua
fortè renunciatio promiſſa fuit,iuxtà *dec.295.*
Afflict.vbi Vrſil.n.2. aliam refert deciſionem,
ac ità in S.R.C. ſemper practicatum teſtatur,
communemque hanc eſſe opinionem dicit,
Gram.dec.102.n.110. & ſequitur *Gizzarel.de-*
100 *ciſ.22. n.6. & 7.* qui nec dari euictionem ex
cauſa promiſſæ, nec ſequutæ renunciationis
tenet per *Text.l.Ariſto, §.Labeo ait,ff.de donat.*
101 ſolet tamen apponi pactum,vt promittens in
caſu non factæ renunciationis teneatur de
proprio ad id,quod intereſt non fuiſſe factam
renunciationem; ac ex eo teneri virum tradi-
dit, *Pariſ.conſ.109.vol.1. & conſ.76. volum.3.*
quod nec probatur ab *Vrſil.ibid.n.6.*cum quo
mihi placet ſentire ex ſuperiùs dictis; in pœnā
enim videtur facta obligatio inſolidum, &
promiſſio de proprio, & ſicuti ad pœnam non
tenetur, ità nec tali promiſſione obligatur.
Aliter tamen dicendum eſſe puto, ſi vir obli-
gando ſe cum iuramento nolle excuſari, etſi
totum poſſe fecerit, dicat, cum talis obligatio
efficacior videatur.

Sed non parum controuerſum extitit inter
Conſ.Prat.ac Conſ.Hodier. num ità per ſequu-
tas nuptias cenſeatur mulier tacitè promiſſam
102 à viro rennnciationem ratificaſſe, vt abſque
ſpeciali renunciationis actu, dicatur promiſſa
renunciatio interceſſiſſe, an non? *Prat. enim*
cap.12.diſcept.forenſ.tom.1.à n.21.per ſeqq. au-
thoritate *Gnid. Pap. deciſ.145. R.Galeot.lib.2.*
controuerſ.cap.30.n.58.Amat.conſ.86.R.Capyc.
Latr.conſult.54.n.17.tom.1.Reg.Rouit.deciſ.12.
n.22.aliorumnè, quodcumq; pactum capitulo-
rum matrimonialium, poſtquam mulier con-
ſenſerit nuptijs, cenſeri ab eadem confirma-
tum, vel abſq; ſpeciali ratificationis actu, au-
tumat, & contradicit *Hodiern. cap. 28. con-*
trouerſ. forenſ. renunciationem non præſumi
103 quoties de ea ſpecificè non appareat, pro-
bans, quod verius puto, ſi tamen mulieris
actus, à quo viri promiſſæ renunciationis ap-
probatio elici valeat, non interceſſerit, idque
deciſum in cauſa illorum de Marco, in qua
ſup.citat. Ausbor. ſcripſerūt,patet apud *enndem*
Prat.à nu.27. in ea enim cauſa verè præſume-
batur ex actibus ſubſequutis approbatio.

His peractis, diſcutiendum ſupereſt, quid
104 referat de ſucceſſione feudalium in deſcen-
dentes inter feudorum vſus, & leges regni? &
ad ſcientiam notandum, omnes maſculos de-
ſcendentes in infinitum admitti, ex *diſpoſ.cap.*
1.§.cum verò, tit.de his,qui dar.& cap.ſequitur
1.§.fœmina de ſucceſſ. feud., conſonat ius regni
in conſtit.in aliquibus,& conſtit., vt de ſucceſſio-
nibus Gallup.in method.iur.feudal.par.3. cap.3.
n.14. at diſſonat, quatenùs primogenitus iure
105 Francorum viuens cæteris fratribus præfer-
tur, cum ipſis ſecundogenitis vitam militiam
dandam eſſe ſtatuatur, *conſtit.comitibus, tit.de*
adiut.pro milit.fratr. Afflict.dec.252..circ.fin.nu.
*1.Gallup.ibid.quæſt.4.per tot.*qui Neapolitana,
106 Auerſana,& Salernitana Ciuitate iure Fran-
corum viui, aduertit *n. 5.* Et an in dubio di-
107 catur conceſſum feudum iure Francorum,
an verò iure Longobardorum, an verò ſpeci-
ficè ſit probandum tractant, *Reg.Capyc. Latr.*
conſult.3.to.1.R. Galeot.contron.tom.1. contron.
p.2.& 3.R.Conſtantius in comment.ad lib.3. C.
in l.1.C.de conſuli.nu.39.& alii, ad explicatio-
108 nem, tàm *conſtitutionis vt de ſucceſſionibus*,
quam non eſſe correctoriam iuris communis
dixit, idem *Capyc.Latr.nu.44.* quia etiam ho-
109 die omnes filij ſuccedunt in feudis, in qui-
bus non viuitur iure Francorum, ſecus verò
in feudis conceſſis à tempore Caroli Primi
Andegauenſis in poſterum, à quo tempore
cæpit origo iuris Francorum, quàm etiam
cap. regni conſiderantes, per quod primogeni-
110 turæ ius etiam in linea collaterali fuit am-
pliatum, vt *n.29.*dixit; Et quid ſeruetur, dum
fœminæ ad feudorum ſucceſſionem, etiam ſi
111 primogenita maritata adſit, & quæ ſtante
dotatione renunciauit, concurrunt, tractat
Thor.in addit.ad vot. Reg. Salern.impreſ. in fin.
eius deciſ.

CAPVT SECVNDVM.

Exponuntur verba Textus.

Mortis verbum an ciuilem quoq; mortem ſignificat, & ad proſcriptos extendatur? & quomodò ipſis ſuccedatur, & in quibus bonis? De religioſis eorumq; diſpoſitionibus, & de ſucceſſionibus eccleſiaſticarum perſonarum ad feuda, & an clericus officium cum poteſtate ſubſtituendi licitè retineat? De portione, quæ reſeruari debet pro ventre pręgnante: nomina debitorum, iura, & actiones, annuæ redditiones, vectigalia, fiſcalium functiones, & ſimilia, an & quando dicantur conſuetudinariæ cenſuræ ſuppoſita? Neptis ex maſculo an excludat amitam, & quid in linea collaterali, & in feudis?

SVMMARIVM.

Conſuetuaines vt plurimum ignorantur, num. 1.
Verbum mortis etiam de ciuili morte explicatur, n. 2. & 3.
Conſtitutione forindicatorum bona non traditur forma ſuccedendi proſcriptis, nu. 4.
Proſcriptis quomodo ſuccedatur, numer. 5. 11. 12. & 13.
Conſtitutio foriudicatorum bona expenditur, numer. 6.
Fiſcus in quibus bonis proſcriptorum ſuccedat, & quando? n. 7. 8. 11. & 12.
Neapolitanorum bona etiam feudalia non publicātur pro quouis crimine, excepto laſæ maieſtatis in primo capite, & hareſis, n. 9. & 10.
Ius commune ſecus diſponit, ac regni reſpectu contumacis, cui pœna mortis non eſt indicta, n. 13.
Religioſi poſt profeſſionem dicuntur mortui, n. 14.
Monaſterium ſuccedit ab inteſtato religioſis, nu. 15. dicitur monaci filius, n. 16.
Per monaſterium non aufertur portio legitima filijs, & quanta ſit? n. 17.
Religioſis quomodo ſuccedere permittatur, n. 17.
Conſuetudines non ligant donatores, venditores, & ingreſſores, n. 18.
Succeſſio regularium actiuè, & paſſiuè quomodo deferatur, n. 19.
Monaſterium non retinet feudū, & de ratione, n. 20.
Militare ſeruitium non tollitur ſolutione adhoa, num. 21.
Clericus ſi fiat laicus ante motam litem ſuper ſucceſſione feudi poteſt habere feudum, num. 22. Etiam ſi ſit clericus beneficiatus, n. 23.
Aſſenſus debet præſtari ſuper alienatione facta per feudatarium habentem ſucceſſorem clericum, num. 24.
Clerico datur terminus ad deliberandum, an velit renunciare clericatui, n. 25.
Eccleſiaſtici poſſunt retinere feuda franca, num. 26. & contra, n. 27. & quando permittitur ſeruire per ſubſtitutum, n. 28.
Adhoa, & donatiuum quid ſint, & quomodo taxantur, num. 29.
Clericus an poſſit habere officium cum facultate ſubſtituendi? n. 30. & 31.
Clericus an poſſit pro delicto in officio commiſſo à Rege caſtigari? num. 32. & coram iudice laico conueniri? n. 33.
Subſtituendi facultate conceſſa non videtur conceſſionarij tantùm perſona, & induſtria electa, num. 34.
Rex pro cauſa feudali non agit coram Iudice Eccleſiaſtico contra eccleſiaſticos, n. 35.
Subſtituens pro delicto ſubſtituti ciuiliter tenetur ſuper officio, n. 36.
Facultas nominandi non amittitur contumacia officialis, qui eam habet, n. 37.
Succeſſio in deſcendentes dicitur magis naturalis, n. 38. & datur in infinitum, num. 39. & in ſtirpem n. 40.
Iura regni non tollunt ſubingreſſionem in linea deſcendenti, & ideo conueniunt cum communi iure, n. 41.
Antiquorum variæ opiniones de portione ventris prægnantis, n. 42.
Plures naſci vno partu poſſe, n. 43. 44. 45. & 46.
Receptacula vului quot ſint? nu. 47.
Portio ventris prægnantis quanta eſſe debeat in ſuſpenſo? n. 48.
Tripliciter certo loco ſolutio deberi poteſt, n. 49. 50. 51. & 52.
Nomina debitorum non circumſcribuntur loco, nu. 53. nec ſub nomine ſtabilium cōtinentur, n. 54.
Nomina debitorum ſubiacent cōſuetudinibus Neapolitanis quoties ſolutio eſt facienda Neapoli, n. 55. & contra, nu. 57. & an potius attendenda perſona creditoris? n. 56.
Annui redditus, an & quando ſubiaceant conſuetudinum diſpoſitioni? n. 58. & 59.
Functiones fiſcales adhuc ſub annuis redditibus continentur, num. 60. & an ſubſint diſpoſitioni conſuetudinariæ? n. 61. 62. & 63. & quid in fiſcalibus Terræ laboris, n. 64.
Vectigalium redditus, an ſubiaceant conſuetudinibus Neapolitanis? n. 65. & quid ſi non exigātur Neapoli? n. 66.
Iura & actiones, & mobilia ſubiacent conſuetudinibus, numer. 67. & quomodo, numer. 68.

adha-

Digitized by Google

adhærent oſſibus creditoris, numer.69.

Iura conſuetudinaria an transferantur in hæredem abſq; aditione? nu.70.71.& 72. & quid ſi debeantur in vim pacti? n.73.

Diuerſitas inter portionem conſuetudinariam, & paragium, n.74.

Neptis ex maſculo an excludat amitam? num.75. 84.97.& 98.& quid de iure Regni, nu.100. & 101.

Ius excludendi fœminas in maſculos tranſit, num. 76.& 78.

Specialiter acceptandum, quod peculiari iure debetur, num.77.

Hæreditas paterna vindicatur à ſuis hæredibus, tamquam propria, n.79.

Conſuetudo vocat maſculos ſucceſſores ad hæreditatem paternam, n.80.

Hæreditas maiorum transfertur in deſcendentes, vt adeunda, n.81. ſecus, n.95.

Succeſſores habent ius abſtinendi, n. 82.

Excluſio mulierum fit, vt bona in familia conſeruentur, numer.86. & bona conſeruantur in familia per fœminas ex maſculo potius, quàm per filias teſtatoris, nu.87.& neptis efficacius repræſentat auum, & patrem, n.88.

Hæreditas animo aditur, num.89.

Teſtator præſumitur voluiſſe tranſmittere ad filiam ius excludendi amitam, n.90.

Filia prædiligitur à patre, num.91. & eſt proprior familiæ, n.92.

Bonorum poſſeſſio non tranſmittitur, n.93.

Hæreditas ſucceſſio dicitur in vniuerſum ius defuncti, n.94.

Pater transfert in filiam etiam ius quærendum, num.96.

Differentiæ inter repræſentationem à lege Velleia introductæ, & à conſuetudine Neapolitana quænam ſint? remiſſiuè, n.99.

In linea collaterali an neptis ex maſculo excludat amitam, n.102.103. & 104.

In feudis quid dicendum de excluſione amitæ, & patrui in concurſu neptis ex primogenito? numer. 105. & 106. & quid in maioratu? num.107.

Neptis ex primogenito habet patris locum, & gradum, num.108.

Nepti ex ſecundo genito debetur paragium in bonis auitis adhuc feudalibus, n.109.

VErba noſtri *Textus*, quid in ſe habeant expendere nunc oportet, vt ità quid ad-ſit in viribus, cognoſcamus, ſiquidem concinniore inquiſitione clariorem omnium inueniemur cognitionem, fortiuſq; ſi difficilem
1 rem agamus, prout de conſuetudinibus noſtris, quæ vt plurimum ignorantur, ſentijt *de Franch.dec.367.nu.15.* Et primò nobis ly *moriatur* examinandum occurrit.

Mortis verbum bifariè naturaliter nempe,
2 & ciuiliter interpretari vulgò creditum eſt, nec ſemper, quod de naturali morte dicitur, cõplectitur & ciuilẽ. Quare hic meritò quæri ſolet, num *Moriatur* in *Textu* comprehendat quoq; proſcriptos? Hos ciuiliter mortuos eſſe, liquet, *Conſtit.Regn.pœnam eorum, de Franch.dec.102.*
3 *nu.22.* ideòq; tale verbum ad proſcriptos trahi noſtrates vnanimiter autumarunt poſt *de Franch.dec.689.n.5.& 6.* nec contradicit *Napod.in iſta conſuet. ver.moriatur, n.3.fol.75.in princ.*, dum quo ad illos *conſtit.Regn.foriudicatorum bona* ſeruari, dicit, nam eadem prorſus in hoc eiuſdem *conſtit.* eſt diſpoſitio, *de Franch.dec.213.nu.11. Camill.de Medic.conſ.69.per tot.* Quare proſcriptos vndequaque mortuos exiſtimari, non dubitatur.

Quoniam verò ſucceſſionis forma eadem
4 *conſtit.* non traditur, prout aduertit *Capnt. in conſuet. ſi moriatur par.3.§.1.n.3. ex Barthol.de Cap.& Andr.* quo nam methodo ſit ſtatuenda relinquitur, vt perſequamur: *Capnt. ibid.*, ea ſententia, & interpretatio eſt, vt ſi loquamur ſimpliciter regni *conſtit.* conſiderata, & quia vltra certos gradus non extenditur coniũctorum, inter eoſdem videatur ſucceſſio refrenata, quibus deficientibus bona vindicet Fiſcus; faciunt eiuſdem *conſtit.* verba illa: *Veluti damnatorum*, quæ ad ius commune in *Authen. bona damnatorum*, *C.de bon.proſcript.*, non ſecus diſponens, referri, & ſimilitudinem implicare, creduntur; at cum feudorum ſucceſſio in coniunctos remotiores noſtrorum Regum munificentia ſit laxata, conſonum eſt, vt proſcriptorum ſucceſſio in feudis eodem modo reguletur ex coniecturata mente condentis conſtitutionem, qui veriſimiliter eam poſtremis legibus feudorum, ſi tunc promulgatæ fuiſſent, coniunxiſſet, idemq; in burgenſaticis tamquã
5 minus dignis, digniorum ſub qualitate contentis, ſeruari non diffiteor affirmare cum *Capnt.ibid.in fin.n.5.*

Notandum tamen hìc eſt, quod dixit *Montan.tract.de regal.n.3. fol. 97.* nimirùm *conſtitu-*
6 *tionem foriudicatorum bona* continere abſurdũ in illis verbis: *Si liberos, vel parentes vſque ad tertium gradum non habeant, fiſci noſtri cõmodis volumus applicari*, à cõtrario ſenſu cõſideratis, videtur enim inferri, fiſcum prorſus excludi ſi parentes exiſtant, bona verò eſſe eidem participanda, cum liberi ſuperſunt, meliorisq; conditionis eſſe aſcendentes, quam deſcendentes, quod maximum iure noſtro reputatur abſurdum. Quare *Barthol.de Capu. in ead. conſtitut. verſ.& quod dicitur*, talem expoſitionem à cõtrario ſenſu ducendam non eſſe, arbitratur, prout ex dictis *Doctorum* nũquam deſumi argumentum à contrario ſenſu, habetur ex *de Marin.lib.1.quotid.reſol.cap.89.in fin.nu.31.* ſed *Montan.* ad tollendum abſurdum, *conſtitutionem* quoad aſcendentes in feudis auitis tantùm, in quibus tamquam deſcendentes

 con-

conſiderantur,explicat, cęterum alijs à feudis,
& ab allodialibus eos ſemper excluſos cenſe-
ri, ſuſtinet, ac *de Franchis citat. deciſ.* 102.
contrarium affirmantem, improbat.

At etiam notandum,quod apud *R. de Ma-
rin.to.1. reſol.quotid. cap.35, ex Theſaur.deciſ.
Pedem.*104. habetur, fiſcum ſuccedere ad me-
7 dietatem,ſi bona damnati ſint pretij exigui,&
filij infra tres, nam ſi vltrà ſint,& bona magni
pretij, excluditur fiſcus, & integra hæreditas
datur filijs, cum fauorabilem tali caſu filiorũ
numerus cauſam faciat apud Principem ex
Diui Adriani ſententia, qui *ampliari imperium
hominum adiectione potiùs, quam pecuniarum
copia* maluit *ad text. l.cum ratio* 1. §. *ſi plures,
ff.de portion.quæ liber.damnat.conced.* Item *au-
thent. bona damnatorum* ad caſum mortis in-
quiſiti, vel deportationis propter delictum
referri, non autem publicationis bonorum
cauſa abſentiæ, vel propter delictum abſq; ta-
men deportatione, vel morte, idem *de Marin.
vbi ſup.ex Fabian.poſt Bald.in authent. nouiſſi-
ma,n.204.C.de inoff.teſtam. & ex Theſaur. dec.*
198.*n.*4.voluit.

8 Quæ diximus,valent pro ſtabilibus; nam
mobilia poſt elapſum annũ à die banni indi-
ſtinctè,ſiuè adſint,ſiue non ſucceſſores in gra-
du, quæruntur fiſco *Prouenſ. obſeru.3. ad con-
ſuet.Neap.n.4. Afflict.in cõſtit.regn.ſi quãdo,tit.
de forindic.præu.& baiul.dan.fil.cor.n.9. ex gloſ.
ibid.Montan.de regal.fol.97.n.8.* ſed clementia,
9 & benignitate Regis Catholici Neapolitanis
fuit indultum, eorum bona ſtabilia,mobilia,
atq; feudalia pro quouis crimine, ſi excipias
hæreſis crimen, aut læſæ maieſtatis in primo
capite non publicari,vt ex *cap.14.Neapol.* no-
taturq; apud *de Franch.dec.102.n.14. dec.213.
n.21.& dec.563.in princ.R.de Marin.obſeru.ad
deciſ.104.Reg.Reuert.& to.2.reſol.quotid. c.28.
Prouenſ.obſeru.1.n.17.& obſeru.3.nu.5. in con-
ſuet. ſi moriatur, Caput.vbi ſup.n.8.& alios,*ve-
rùm propinquioribus applicantur, *de Franch.
cit.deciſ.213.Prouenſ.d.obſeru.3.à n.7. Montan.
ibid.fol* 103.*n.*13.& 14. qui etiam pro tripar-
10 tito mobilium,cuius iacturam facit contumax
poſt diem dictum ad informandum,id verum
eſſe, ac etiam pro feudis per aliam gratiam
anni 1507. *in lib.priuileg.* regiſtratam, *fol.60.*
11 *cap.6.*dixit, & inter ſucceſſores admitti ſexus
prærogatiuam, voluere *Caput.ibid.num.6. de
Franch. dec.563. & alij.* Et num quælibet in-
12 quiſiti bona, præcipuè ſi conditionatè poſſi-
deantur,vel ſint fideicommiſſo ſubiecta, fiſcus
poſſit habere? tractat *Montan.vbi ſup. fol.300.
a n.8.cum ſeqq.* & de ſimili ſcripſit *Rouit. conſ.*
85.vbi *n.17.&* 18.differentiam notat inter ius
13 commune, & regni reſpectu contumacis, cui
pœna infra mortem naturalem venit impo-
nenda.

14 Religionem intrantes tamquam mortuos,
profeſſione emiſſa, non ambigitur reputari,nã
ipſorum bona, nullo coniunctorum tunc præ-
15 iudicio conſiderato, monaſterium vindicat
ab inteſtato, *R.Rouit. conſ.27. nu.3.Conſ.Ioan.
Bapt.Melior.in alleg. conſ.28. inter conſ. Rouit.
n.7.de Franch.dec.40.Caput.vbi ſup.n.13. Na-
pod.in hac conſuet.ſi moriatur,nu.9.fol.77.* iſtud
16 enim monaci filius appellatur. At filijs legiti-
mis, & naturalibus legitimam bonorum por-
17 tionem non auferri, imò eis duas ex tribus
partibus, ſi monacus inuitus, putà ex deli-
cto petierit religionem, ac tertiam monaſte-
rio dari, *Napodan. ibidem numer.7. &* 8. ad
uertit.

17 Poſſunt verò ad libitum (*Concilij tamen
Tridentini* diſpoſitione ſeruata *ſeſ.25. tit. de
regular.cap.16. Molfeſ. to.1. par.3. de ſucceſſ.ex
teſtam.quæſt.8.nu.1.*) in quem velint nouitij di-
ſponere ab inteſtato, ſiquidem *Conſuetudines
18 noſtras* in donatore,venditore, & ingreſſore
non militare,communiter eſt receptum, proùt
*Afflict.dec.350.& 370.Capyc.dec.85.de Frãch.
dec.518.n.6.& 7.R.Rouit.cõſ.27.to.2.n.1.Mol-
feſ.ibid.à n.12.*teſtantur,& comprobat *Napod.
iam cit.nu.10.*fuitq; die 20. Nouembris 1674.
determinatũ ad relationẽ Marchionis Latertię
Regiã Cancellariam præclariſſimi Reg.D.An-
tonij Nauarrettæ pro Ianuario fratre contra
patrimonium Io: Baptiſtæ Cacace in S. R. C.
in banca Clauelli, quicquid eruditè in contra-
rium ſcriptum fuerit per *R.de Marin. to.2. re-
ſol.c.150.*& per *Montan.controu.46.* deciſumqſ
extiterit die 4.Maij anni 1672. ad relationem
ſuauiſſimi, ac integerrimi Conſiliarij Eraſmi
de Põte Viri Patritij ſuper ſucceſſione Andreę
Aulettæ in banca Amenæ, nec vtriuſq; claſſis
Doctorum iura allegare, fas eſſe credidi,cum
copioſè apud eoſdem inueniantur: vniuerſam
19 tamen ſuccedendi formam regularium ab in-
teſtato,vel ex teſtamento, tàm actiuè, quàm
paſſiuè, tàm ſi ſuperſint deſcendentes, quàm
ſi aſcendentes exiſtant,examinat *Paſchalis*, &
tradidit *de vir.patr.poteſt.par.1.cap.4. à nu.59.
per ſeqq.* quem ad plenam notitiam rei con-
ſulas.

Idem non viget in feudis, quæ regulariter
20 nec monacus retinet,nec ad monaſterium mi-
grant, *cap.1.de feud.fœmin.cap.1.de vaſſall.mili.
qui arm.bell. depoſ.cap.1. §.qui Clericus, ſi de
feud. defuuct. controu. ſit, & cap.1. an mut. vel
aliàs imped.Marin.Frec.de ſubfeud.lib.2. f.321.
à n.22.Conſ.Theod.alleg.58.à n.1. Afflict.deciſ.
320.Gallup.in method.vniuerſ.iur.feudal.par.3.
cap.2.à n.13. & propriè nu.18.* Illa enim, quæ
11 Princeps à feudatarijs requirit, fidelitatem
nimirum, ac militare ſeruitium, quod adhoc
ſolutione haud tolli voluit *Theodor.ibid. nu.6.*
22 Eccleſiaſticæ perſonæ promittere non valent;
verùm priuſquam legitimam profeſſionem
emiſerit feudatarius, ſi feudum non fuerit à
fiſco,

fiſco,vel quouis alio legitimè occupatum, nec
adhuc quæſtio ſucceſſionis ſit mota, poteſt id,
factus laicus,recuperare, *Conſ.Theodor. nu.*17.
*& alleg.*59.*Gallup.vbi ſup.a num.*7.*vſq;ad* 12.
*vbi n.*10.ità refert deciſum, *R. de Pont. de po-
teſt.Proreg.de aſſenſ.reg.tit.*7.§.4.*à n.*13. *& alij,*
23 prout etiam in Clerico beneficiato, ex *Andr.
Aluar.& Iacob.de Belniſ.* dixit *R.de Marin.re-
ſol. quotid.lib.*1.*cap.*21. *n.*7. qui alienationi fa-
ctæ per feudatarium,qui legitimum habet ſuc-
24 ceſſorem, & ſi Clericum, præſtari debere aſ-
ſenſum à Prorege, proindè infert, cum termi-
num ad deliberandum Clerico ſex menſium,
25 num velit clericatu ſe abdicare, concedi dicat
*R.de Pont.in lect.*4.*de feud. tit.de his, qui feud.
dare poſſ.n.*35.*& dec.*4.*a nu.*12.deciſumq; tra-
dat *Ann.alleg.*98.
26. Item illud retinere poteſt Eccleſiaſtica per-
ſona ſi nullis adſtrictum ſeruitijs ſit, *Gallup. ibi-
dem à n.*13.*Capyc.dec.*64.*& alij apud Camill.de
Curt.par.*1.*diuerſ.iur feudal.ſol.*40.*num.*35. (li-
cet Eccleſiam, Eccleſiaſticaſq; perſonas feuda,
27 etſi franca retinere non poſſe, ipſe ſentiat) aut
28 feudatarius ità ſeruire teneatur, vt poſſit ſup-
plere per ſubſtitutum, *Camill.de Curt.ibid.f.*18.
*n.*7.*Gallup.ibid.nu.*15. *Capyc.in inueſtit.feudal.
fol.*68.*verſ.de hoc nihilominus,& fol.*245. *verſ.
monacus ſi efficiatur.* Quid ſit adhoa, de eius
29 introductione,ac de donatiuo,quod in locum
adhoæ anno 1564.ſucceſſit, eiuſq; taxatione
tractant *Vinc.Ann. in rep.rubr. & cap.*1.*de
vaſſall.decrep.ætat.§.quidam vaſſall.à num.*149.
*Conſ.de Roſa conſult.*11.*&* 12. (vbi etiam de
militari ſeruitio,ac de immemorabili præſcri-
ptione non ſoluendi donatiuum) & *Camill. de
Curt.diuerſ.iur.feudal.fol.mihi* 41.*à n.*47. Et an
Clericus,qui ad officium ſucceſſit, habens ta-
30 men facultatem exercendi per ſubſtitutum
poſſit illud retinere,quæri hic poſſet? & quam-
31 quam negantium ſententia verior credatur,
iuxtà diſpoſitionem *conſtit.regn. inſtrumentorũ
robur in fin. & cap. Carol.*2. *incip. vt cum nil*
159. ſecundum ordinem *Nigri*, eaq; de ratio-
32 ne ne Clericus delinquens in officio, à Rege
puniri non valeat, *Maſtrill.dec.*159. *nu.*18. *&
19.& lib.*2.*de magiſtrat.cap.*6.*nu.*10.*de Franch.
dec.*479. *& alij*, vel ne fiſcus teneatur coram
33 iudice eccleſiaſtico litigare, *R.Rouit.dec.*72.*in
fin.* contrarium tamen Ipſe ſentirem cum *Mõ-
tano de regal.offic. à nu.*76.*fol.mihi* 144. *& ſeq.*,
34 cõceſſa enim facultate ſubſtituẽdi nõ tantùm
conceſſionarij induſtria, & perſona videtur
electa, ſed cuiuſuis ſubſtituti, dummodò ſub-
ſtituens teneatur de culpis,& defectibus illius,
nec Rex tenetur cum Clerico ſubſtituente co-
ram eccleſiaſtico iudice litigare; cum habeat
35 iuriſdictionem radicatam in officio, & ſicuti
pro cauſa feudali non traheretur coram eccle-
ſiaſtico iudice,vt in *cap.regni item ſtatuimus, &
in pragm.*2.§.3.*tit.de eier. ſaluat.* neq; in poſſeſ-
ſorio,prout deciſũ habetur per *Reg.Collaterale
Conſilium* ex *Reg.Ronit. ſuper eadem prag. n.*2.
ità quòq;nec pro cauſa officij, *R.Galeo.reſp.fi-
ſcal.*12.*cap.*8.*à n.*249. qui tamen à *princ.d.c.*8.
huic noſtræ opinioni mordicùs contradicit,
& Clericos prorsùs à quocunque officio,ſiuè
feudo,etiam ſi habeat facultatem nominandi,
excluſos,& inſucceſſibiles dicit;nec de perſona
teneri poteſt Clericus pro culpis ſubſtituti, &
36 criminalitèr, ſed ciuilitèr tantùm ſuper offi-
cio, prout communitèr eſt receptum, & dixe-
runt *Roman.conſ.*11.*&* 15. *R.de Pont.de poteſt.
Proreg.tit.de diuerſ.prouiſ.§.ſolent etiam, Gram.
vot.*29.*& cit. Ronit.conſ.*87.*Galeot.ibid.n.*247.
Ergo parum refert, poſſit ne, vel non poſſit
Clericus à Rege caſtigari:& faciunt ad probã-
dum noſtrum aſſumptum ea, de quibus *Sanfe-
lic.dec.*339.*n.*15.*tom.*3. facultas enim nominã-
37 di non amittitur cõtumacia officialis habẽ-
tis eam, cum conſiſtat in quodam facti mini-
ſterio,& iuriſdictio,quæ conceditur à Rege,
adminiſtretur per nominatum, *R.de Pont.in
tract.de poteſt.Proreg.d.tit.de prouiſ.fieri ſolit.§.*
1.*nu.*7. Ergo idem dicendum in Clerico, cui
nec poteſt dici interdicta nominandi facultas
per clericatum, licet ex ſe ſeruire impediatur.
Verbum (*deinceps*) repetitum in *Textu* iu-
38 ri communi firmat conſuetudinem, nam ſuc-
ceſſionem,quæ magis naturalis nuncupatur in
deſcendentes, etſi diuerſi ordinis, *l. cum ratio
7.ff.de bon. damnat.* vtraq; iura producunt in
39 infinitum, *l.quicumque, §. parentes, ff.de in ius
vocand.authent.de hæred.ab inteſt.venient.cap.ſi
quis igitur, Napod.in conſuet.ſi moriatur, verb.
deinceps,n.*14.*fol.*78.*Molfeſ.par.*4.*de ſucceſſ. ab
inteſt.quæſt.*35.*in princ.*
Sic verbum *In ſtirpem*, vtraq; iura peculia-
40 ri quodam nexu veluti maritat, cum inter de-
ſcendentes in ſtirpem ſcindi hæreditatem,mã-
detur *inſtit.de hæredit., quæ ab inteſt.defer.§.cum
filius,& auth.de hæred.ab inteſt.venient.§.ſic ta-
men, collat.*9. *Napod.in ead.conſuet.ſi moriatur,
ver.in ſtirpem,n.*16.*fol.*79. Iura Regni non con-
41 tradicunt ſubingreſſioni, bonorumque in
ſtirpem diuiſioni, quare illis congruentia iu-
dicantur ex *Text.in l.præcipimus, C.de appel-
lat. Caput. in conſuetud. ſi moriatur, par.*1. §.5.
*num.*6.
Et hic pro Coronide notandum,varias fuiſſe
antiquorum opiniones de decernendo, quæ
42 portio pro ventre pregnante eſſe debeat in
ſuſpenſo, dum ſuperſtes filius petit hæredem
ſui patris declarari? cum ſcire, quot naſci poſ-
43 ſent haud permittatur, & tam varia, & incre-
dibilia tradita ſint, vt fabulis annumerentur,
nam in *l.antiqui* 3.§.*vbi autem, ff.ſi pars hæred.
petat. Paulus Iuris Conſultus* quatuor pariter
puellas à matre familias natas eſſe, item quin-
quies quaternos enixam Peloponeſiam, mul-
taſq; Ægypto vno vtero ſeptenos peperiſſe;
ter-

Digitized by Google

45 tergeminos Senatores cunctos Horatios vidiſ-
ſe, mulie rem quamdam liberam Serapiam no-
mine (vt colligitur ex l.3.ff.de reb dub.) ab Ale-
xandria, vt oſtenderetur Adriano productam
46 cum quinque liberis, quorum quintum
poſt quadrageſimum diem peperit, reſcripſit,
& Iulianus in l.ſi pater 36.ff.de ſolut.& liberat.
fuiſſe Romæ ex Ægypto mulierem Alexandri-
nam, quæ quinque ſimul peperit; & tamen eos
habebat incolumes, ſibi fuiſſe affirmatum, te-
ſtatur, Ariſtotelisq; ſententiam, qui ex totidem
47 vuluæ receptaculis quinque naſci poſſe ſcrip-
ſit, affert, gloſsaq; ibidem cuiuſdam meretricis,
quæ vno partu nouem genuit filios, meminit.
Hinc iuris Authores mediam ſequuti viam,
vt quod fieri non rarò admodum poſſet in-
48 uenerentur, quartam partem ſuperſtiti filio, aſ-
ſignandam, voluere cit.l.antiqui,& l.ſi pater, ac
etiam in l. ſed & ſi reſtituatur 28. §. ſi pater fa-
mil.ff. de iudic., quod ſecus eſt in fœmina per
hoc noſtrum ius municipale, habet enim donec
mater pariat, paragium eadem legis cenſura
liquidandum, poſteà verò ſi fœmina naſcatur,
virilem, ſi, vt ſupra diximus, maſculus non
extat.

His poſitis, ad perfectiorem operis ſtructu-
ram reliquum eſt nonnullas ad rem, vt dignio-
res enucleatiùs diſcutiamus quæſtiones, idcir-
cò quærimus, nomina debitorum, annuæ red-
ditiones, iura, & actiones, num conſuetudini-
49 bus ſupponantur? Quare tripliciter certo loco
debiti ſolutionem deberi poſſe, præmittimus;
50 primo ratione promiſſionis, l.hæres abſens 19.
§.illud ſciendum, ff.de iudici, l.contraxiſſe, ff.de
act.& obligat.cum l.3.ff.de bon.author.iudic.poſ-
51 ſiden. ſecundò, ratione contractæ obligatio-
52 nis, l.omnem obligationem 20.ff.de iudic.tertiò,
ratione rei ſitæ, l.quod legatum 38.§.ſi autem,
ff.eod. quoniam verò plures in partes quæſtio
diſcriminatur, etiam ex varia debitæ ſolutionis
ratione, eam per capita, his præmiſſis, confi-
ciamus, oportet: & primùm de nominibus de-
bitorum inquiramus.

53 Nomina debitorum cum non circumſcri-
bantur loco, R. Rouit. ſup. pragm.1. de iur. &
exact.fiſcal.n.74.in princ. Montan.contr.8.nu.3.
Soccin.conſil.101. vol.1. nec ſub ſtabilibus, vel
54 mobilibus ſint comprehenſa, ac potiùs quid
tertium iudicentur apud Lap. alleg.91. num.9.
vbi Quint.Mandoſ.verſ.de re iudic. hæc quæſtio
in hac parte difficilis videtur. Verùm quia
Doctorum ſententia circa eam quaſi ſimilis exi-
ſtit, & non vna apud eoſdem deciſio Supremo-
rum Tribunalium cumulatur, quod communi-
ter receptum eſt, ſubnectamus. Iſta itaq; debi-
torum nomina, quamuis exiſtentia vltra di-
55 ſtrictum, quatenus ipſorum eſt Neapoli ſolu-
tio deſtinata, Conſuetudinum diſpoſitionibus
ſuppoſita exiſtimantur à R. de Marin.lib.1. re-
ſol.quotid.cap.70.n.3.de Franch.dec.93.vbi Ric.
in addit. R.Rouit. vbi ſup. Montan. controu.80.
n.3.Alex.conſ.16.circ.fin.vol.1. Aut.de Alex.in
conſuet. ſi aliquis moriens in apoſt. incip. nota
quod poteſt accidere, fol.162.Conſ.de Bot.ibid.in
apoſt.incip.ſecundum hanc opinionem eod. fol. de
Rube.in conſuet.ſi quis, vel ſi qua in apoſt. incip.
Aduerte quia non dicis, Thor.in compend. par.1.
ver. nomina debitorum, & infra ibid. Amat.conſ.
77.n.31.Ann.conſ.45.n.79.& conſ.92.num.50.
Lap.cit.alleg.91.Prouenſ.ad conſuet.Neap.obſer.
19.n.36.Caput.in proem.ad conſuet. §.6. de bon.
quæ in loc.n.1.in fin. cum ibi exiſtere videantur,
vbi ſolutio fieri debet.

Et quamquam idem Conſ.Anna conſ.78.in-
ter conſ. Amat.nu.24.ex Salic.in l.cunctos popu-
los, C.de Sum.Trin.& Fid.Cathol.col.7. perſo-
56 nam creditoris potiùs, quàm locum deſtina-
tæ ſolutionis conſiderandum tradat per Text.
l.ſi quis ergo caſus, ff.de pecul. & l.3. ff.pro ſoc.,
eius tamen ſententiam cumulatiuè ad ſuperio-
ra, vt ſcilicèt in dubio abſq; ſpeciali pacto ſo-
lutionis Neapoli faciendæ, ibidem poſita cen-
ſeantur ſi Neapolitanus ſit Creditor, approba-
mus ex Prouenſ.vbi ſup.nu.39.& 40. etiam ad
ſenſũ Caput.ſup.cit.ſub n.3. ab eo ità explicatũ,
nonnullorumque Doctorum, qui per text. l.Ca-
ius 88.ff.de legat. 2. cum concord. nomina debi-
57 torum nullatenus conſuetudinum diſpoſitio-
ne comprehendi, credidere, communiter re-
probatur ſententia, opportunaq; media ad id
recenſentur apud de Franch.dec.93. nu.9. Pro-
uenſ.ibid.n.38. Caput.ibid.qui à nu.6. oppoſitis
iuribus ſatisfacit, quicquid Anna vbi ſupr. n.
23.ex Ari.Pinel.in rubr. C.de bon.mater. par.1.
num.10.in contrarium attentauerit.

De annuis redditionibus agere conſectaneũ
eſt, & hac in re variè DD. ſenſere, nam tales
redditus annuos ſuper bonis immobilibus ex-
58 tra diſtrictum, conſuetudinum cenſuræ ſuppo-
ſitos non eſſe etiam ſi eorum ſolutionem in
hac Ciuitate fieri, contractum fuerit, affirma-
uerunt R. Rouit. vbi ſup. & propriùs num.80.
R.de Marin.vbi ſup.cit.nu.33. Montan.cit. con-
trou.8.n.7.Fab.Ann.conſ.45.nu.78.Virgil.Boc-
cat.in tract.de cenſ.par.2. nu.98. & præter deciſ.
relat. per cit. Rouit. in cauſa inter fratres de
Geſualdo, & Comitem Muri, aliam ſecundum
ſuperiorem ſententiam deciſionem refert Con-
ſil.Prouenſ.obſeru.17.n.13.

Alij verò, cum quibus & nos ſentimus, ra-
tione promiſſæ ſolutionis, initique contractus
59 decidendam quæſtionem opinantur, adeò vt
propter contractam hic obligationem, vel de-
ſtinatam ſolutionem tales redditus conſuetu-
dinibus ſupponantur, ità Molfeſ.ad conſuet. p.
2.de bon.quæſt.12. nu.11. Conſ.de Bott.in addit.
incip.ſecundum hanc opinionem fol.162.Minad.
conſ.12.Caput.in prælud.ad conſuet. §.6. de bon.
n.11.idem Anna ſibi contrarius, ſed magis (vt
dixit) conſideratè conſ.78. apud Amat.num.1.
Theo-

Theodor.alleg.1.n.64.Signor.de Homede.conſil.
167.Bertrau.conſ.105.vol.1. Lap.ſup.cit.alleg.
91.n.8. ac ità pluriès deciſum cernitur apud *de*
Franch.dec.93.159.& 280.& *Prouenſ.vbi ſup.*
num.18. qui argumenta vtriuſq; partis refert,
reiectiſq; contrarijs veriorem, ac tutiorem,
recentem hanc ſententiam eſſe, ait.

Sed reſpectu functionum fiſcalium, quæ ſub
60 annuis quoq; redditibus continentur, maxi-
ma fuit quæſtio in cauſa ſucceſſionis quond.
D. Antonij de Cardenas patrocinantibus hinc
digniſſimis fermè viris *R.Rouit. & Præſ.Anel.*
Amat. functioneſq; ipſas fiſcales extra diſtri-
61 ctum dijudicandas ſuſtinentibus, prout apud
Illum ſuper *pragm. 1. de iur. & exact. fiſcal.* &
Iſtum conſ.77. videre eſt, indè verò meritiſſimo
Conſ.Anna vt cit.conſ.78. Anel. Amat. & cele-
berrimo Aduocato *Io: Vinc. Canalerio* vt ex
eius *allegat.impreſ.obſeru.18. Conſ. Prouenſ. ad*
62 *conſuet.Neap.* qui eas conſuetudinibus noſtris
ſubmiſſas eſſe, tenent.

Priorem tamen ſententiam tamquam ve-
63 riorem, ac Supremorum Tribunalium deci-
ſionibus roboratam, ſequuntur *Montan. con-*
trou.8.n.10. idem *Prouenſ.ead.obſeru.18.Caput.*
vbi ſup.n.12.Reg.de Marin.cit.cap.70. num.33.
lib.1. reſol. quotid. licet alitèr *ijdem* teneant re-
64 ſpectu fiſcalium Prouinciæ Terræ Laboris, cō-
tra *Prouenſal.* qui circa hoc malè (vt opinor)
illorum ſententiam impugnat *a n.21.*

65 Redditus ſuper vectigalibus, tàm Regiæ
Curiæ, quàm huius Fideliſſimæ Ciuitatis cō-
prehenſos eſſe ſub diſpoſitione conſuetudi-
naria non dubitandum ex traditis per *Ca-*
put. à numer. 13. Prouenſalem obſeruat. 19.
n. 6. Reg.de Marin. eodem cap.70. qui etiam
deciſum refert, & *alios*, contra quos etſi nil di-
66 cere auſim, ne ſuperbus tantorum Iuris Con-
ſultorum ſententiam impugnare videar, ali-
qua opponi poſſe crederem reſpectu redditū
vectigalium, quæ varijs regni huius partibus
exiguntur.

Tandem iura; actiones, bonaq, mobilia
67 conſuetudinibus ſubijci, communiter eſt re-
ceptum, poſt *de Franch. dec.93.num.1. Molfeſ.*
par.2.de bon.quæſt.11. & alios, ſemper tamen
68 creditoris perſona attenta, & tamquam Nea-
politana conſiderata, prout explicat *Prouenſ.*
obſeru.19.n.40.& 46.Caput.vbi ſup.n.17. Co-
ler.de proceſſ.exequut.par.1.cap.3. nu.244. offi-
69 bus enim creditoris videntur adhærere iura,
& actiones, *Gratian.diſcept.forenſ.cap.29. to.1.*
nu.26. ipſaq; mobilia, *Amat.conſ.77.n.5.* idem
Gratian.diſcept.forenſ.cap.120.num.87. & alij,
ac per conſequens eiuſdem territorium ſe-
quuntur.

70 Iura conſuetudinaria etſi non adita, an, &
quando in alium transferantur? videamus.
Hæc quæſtio quoad eius generalitatem facili
negotio reſoluitur, nam licet *Conſ.Hodier.in*
addit.ad deciſ.138. Surd.à num.20.per tot. por-
71 tionem conſuetudinariam, etiam non aditam,
in quemcumque hæredem adhuc ignotum,
tranſmitti, aſſerat, multaq; media ad proban-
dum afferat, eius tamen opinio communiter
72 refellitur ex *Napod.in conſuet.etſi teſtator, ver.*
perueniat,n.33.in conſuet.ſi quis, vel ſi qua, ver.
materna, & in verſ.ſed an bona, nu.246. & in
conſuet.ſi qua moriens, ver.ſalno, de Franch.dec.
89.374.& 536.Minad.in conſtit.in aliquibus 4.
notab.n.15.de Pont.conſ.52.n.21.& conſ.73.nu.
29.R.Capyc.Latr.dec.8.num.11. Et in terminis
Mediolanēſis ſtatuti, idē diſponētis, tenet *Car-*
pan.to.1.ad ſtat. prædict. cap.278.nu.82. ex *Ga-*
briel.in ſuis commun.tit.de ſtat.concluſ.4.& Cot-
ta in memorab. ver. ſtatutum quod extantibus,
verſ. an autem, & in lib.17.commun. ver.ſtatu-
tum fœminas excludens limit. 11. excepto caſu,
73 cum in pactum deducta fuit, tūc enim abſque
aditione in vim pacti debetur, *Capyc.Latr.ibi-*
dem n.9. Hodiern.vbi ſup.nu.67. nec ad rem
pertinet illud obijcere de tranſmiſſione para-
gij abſq; aditione, de quo ſupra diximus: pa-
tet enim diſparitas, cum illud debeatur inſtar
74 portionis legitimæ, non autem iſta *de Franch.*
deciſ.374.n.13.

At ex hoc principio nonnullæ controuerſię
75 emanant, quarum vel digniſſima illa eſt, num
neptis ex maſculo amitam ab hæreditate aſcē-
dentium non adita, excludat? Et ſanè quam-
quam præmiſſis medijs illam decidendam eſſe
videatur ad ſenſum, *Salyc.in l.1.C.de adult.* ne-
gantium ſententiam recipientis, vt habetur ex
de Franch.dec.32.nu.1.2.3.& 4. quam ſequun-
tur *Conſ.Staybau.reſol.forenſ.cent.2.cap.181. n.*
8.& ſeq. Maxil.de conſuet. Bar.rubr.de iur.dot.
§.dos à patre nu.14. fol. mihi 210. quo loco ius
76 excludendi fœminam non aditum in maſcu-
lum tantùm transferri, ait, & *Lanar.conſ.1.nu.*
58.59.60.& 61. & faciunt *deciſ.63.Gram.,dec.*
4.Capyc.Latr.& dec.21.Capyc. maxima tamen,
quæ ſemper fuit inter peritos quæſtio datur
examinanda, cum non defecerint, qui aliter
ſenſerint. Quare vtriuſque partis argumentis
propoſitis, & examinatis, noſtram demum
ſententiam ſubnectemus.

Primum ergò citatorum *Doctorum* argu-
mentum *ex text.l.emancipata,C.qui admitti, &*
l.1.§.ibidē ff.de collat.bonor. deſumitur, his enim
77 iuribus, ſpecialiter acceptandum eſſe, quod
peculiari priuilegio conceditur, cauetur. Quare
78 cum hæc facultas excludendi fœminas iure
conſuetudinario concedatur, eam, ad hoc, vt
tranſmitti poſſit, eſſe ſpecificè acceptandam,
ſequitur inferendum, cum ſecus nec ratione
ſuitatis in deſcendentes ad *Text. l.ſi fratris tui*
3.C.de iur.deliber., nec iure ſanguinis ad *Text.*
l.1.C.qui ante aper.tabul. nec tandem facultate
deliberandi per *Text.l.cum in antiquioribus,C.*
eod. abſq; aditione tranſmittatur.

Se-

Digitized by Google

Secundum argumentum ità fit. Priuilegium
79 tranſmittendæ hæreditatis in ſuos hæredes, ideò inductum eſt, vt eam iſti tamquam propriam valeant vindicare, *l.1. C.de his qui ant. aper.tabul.& l.1.§.largiùs, ff. de ſucceſſ. edict.*, nec præiudicentur per non aditionem. Ergo non item in portionibus illis hæreditarijs, quæ peculiari iure poſſent ad parentes ſpectare, dicendum eſſe videtur.

Tertium ex verbis noſtri *text.* ibi, *Ipſi ſuc-*
80 *ceſſores*, quę in maſculino genere loquũtur, accipitur argumẽtum. Ergo fœminæ tale ius, excludendi amitas, quamquam à patre obueniat, nequeunt acquirere.

Quarto tandem, omiſſis alijs, quæ fieri poſſunt, & habentur apud *Surd. deciſ. Mantuan.* 138.*& alios*, ità arguunt: Maiorum hæredita-
81 tes in deſcendentes non vt aditæ, ſed transferuntur, vt adeundæ *Gomeſ.tom.1. variar.reſol. cap.9.num.*55.eò fortiùs iure ſuitatis, *Picar.de acquir.hæred.cap.12.nu.11. ex l.ſi quis filium 7. §. 1.ff. de acquir. hæred.* adeò vt ſucceſſoribus
82 abſtinendi facultas tribuatur, *cit.l.1. C.de his, qui ant.aper.tabul. l.neceſſarijs 57. ff. de acquir. vel omit.hæred.& l.nam nec 91.ff.de leg.1.* Ergo
83 filia adeundo videtur non poſſe acquirere ius excludendi amitam, cum eidem nec communi iure, nec conſuetudinario, concedatur, imò nec iure Conſtitutionum Regni, quo pariter excludi fœminam per maſculum in eodem gradu ſiſtentem tradit *Molfeſ.par.4. de ſucceſſ.ab inteſt.quæſt.27.n.9.*

Verùm his haud refragantibus, contrariam
84 nos ſententiam amplexamur, atq; amitam per neptem ex maſculo ab hæreditate maiorum excludendam eſſe, etſi non fuerit adita, affirmamus, eiq; confirmandæ ſequentia pugnacium rationum momenta adhibemus.
85 Primum, quia hæreditatis tranſmiſſio in ſuos hæredes fit ipſo iure etiam ad inſcium, *l.per hanc 1. C.de his, qui ant.aper. tabul.* Ergo item aditione non facta, nam ſecus per indignum eſſet fortaitas ob cauſas, vel caſus humanos, nepotes, aut neptes, pronepotes, aut proneptes, auita, vel proauita ſucceſſione fraudari, alioſque aduerſus auitum, vel proauitum deſiderium, vel inſtitutum, inſperato legati commodo, vel hæreditatis, potiri.
86 Secundum, quia mulierum excluſionem, ideò municipale ius introduxit, vt per maſculos in familia bona conſeruentur, *de Franch. deciſ.24.n.2.ex Soc.cõſ.30.col.4. ver.circa quartum, vol.1. & conſ.ſeq. & Curt. Sen. conſ.150.*
87 iſtaq; ratio conſeruationis bonorum in familia ſuſtinetur magis per ſucceſſionem in fœminas ex maſculo, quàm in ipſius teſtatoris filias, vt ex *Molfeſ. par.4. quæſt.32. à num. 22. Alex.conſ.139.n.3.vol.6.Cephal.conſ.17. n.31. & conſ.269.n.46. Ruuin.conſ.153.nu.14.lib.2. Bologn.conſ.15.n.53.& alijs*, cum iſtæ de familia teſtatoris non dicantur, *DD. relat. per Seraph. dec.848. n.3.* (quicquid in contrarium ſuſtineat, *R.Valenſ.conſ.97.n.91.& ſeq.lib.1.*)
88 & neptis in ſucceſſione aui patrem repræſentet, ac auum efficaciùs *Geor.alleg.9.n.3. & 6.* Ergo ſemper fœmina ex maſculo præferenda in amitæ excluſionem.

Tertium, quia hæreditas quælibet nuda ſu-
89 ſcipiendæ hæreditatis voluntate aditur *inſtit. de hæred.qual.& differ. §.extraneis autem.* Ergo
90 adhùc ex præſumpta vltimi morientis voluntate, qui hoc ius in filiam præſumitur velle
91 transferre, amita erit excluſa, nam filia prædiligitur à patre, *l.cum auus, ff.de condit.& demonſtrat. l.1. & ibi gloſ.ver.paterno, ff.de in ius vocan. l.generaliter, §.cum autem, C.de inſtit. & ſubſtit. l.cum alienam, C.de leg. cum concordant.* & in concurſu cum amita etiam præſumitur
92 prædilecta, cum ſit propior familiæ, vt modò diximus, & habetur per *Alex.conſil.130.vol.2. col.2.*

His poſitis, alijſque quibuſdam de induſtria omiſſis, reliquum eſt, vt aduerſariorum rationes diluamus: & Reſpondetur primùm, enunciata iura noſtro caſui non adaptari, cum in eis dicantur multa, quæ propoſitæ quæſtioni non conueniunt, bonorum enim poſſeſſio
93 ex ſe non tranſmittitur *glo. ibid. ver.nullam*, taliq; pacto conceditur à Prætore, vt infra annum agnoſcatur tranſmittendi ergò. Quod non item eſt in portione conſuetudinaria, cui circa tranſmiſſionem in deſcendentes ius non reſiſtit, ſi non fuerit adita.

Ad ſecundum reſpondetur, idem eſſe reſpectu hæreditatis, atq; ipſiuſmet iuris conſue-
94 tudinarij, quod continetur hæreditate; eſt enim hæc ſucceſſio in vniuerſum ius defuncti, *l.nihil aliud, ff.de verb.ſigniſ.* Ergo ſicut quodlibet aliud ius, ſemel quæſitum patri, ità & hoc excludendi fœminas, & non aditum tranſmittitur ad filiam, *l. videamus, ff. quod met. cauſ.*

Tertium minus obſtat, cum conſuetudinis verba maſculos, & fœminas comprehendant.

Ad quartum non vna datur reſponſio, cum
95 primò, vt aditam, quæſitamq; hæreditatem in deſcendentes ſuitatis iure tranſmitti, poſſet affirmari ex traditis per *Dec.conſ.330. Coſt. in cap.ſi pater in ver.deindè filio de teſtam. in 6.* & *Perez.ad tit.C.de iur.deliber.n.20.* ſecundò, quia eſto, quod aduerſarij volunt, nec ideò valet
96 conſequentia; nam pater non tantùm ius quęſitum, ſed etiam quærendum ad filiam transfert, *Molfeſ.cit.par.4.quæſt.32.nu.11.* & adeundo filia hoc ius vniuerſaliter acquirit, *§.videamus inſtit.per quas perſon.nob.acquir.*
97 Rata ergo, atq; omnibus maior incurſionibus viget noſtra concluſio, quæ peritiſſimorum ſentẽtia approbatur, & inter eos *Surd.cit.*

de-

Digitized by Google

deciſ.138. de Franch. deciſ.32. Prouenſ.ad conſuet.iſt.ſi moriatur,obſeruat.5.a nu. 5. ex Capyc. in apoſt.ibid.ver.ſolum,lit.A.fol.78. & in apoſt. incip. nota Piſanell.in conſuet.ſed ſi morienti in apoſt.incip.nota fol.153. lit.B. Minad.in conſtit. in aliquibus 3.notab.fol.120.n.118.verſ.contraria tamen opinio, Conſil.Hodiern.controuerſ.forenſ.lib.1.cap.23.num.22. Maſul.in addit.ad deciſ.Capyc.21.num.1.Reg.Marcian.diput.4.to.1. à num.5.& propriùs *nu.8. Molfeſ. vbi ſup. Caput.in hac conſuet.ſi moriatur par.1.§.9.num.11.* impugnans *Marant.diput.10.nu.17. & por.3. §.3.num.1.Reg.de Marin.lib.2.reſol.quotid. cap. 145.num.10.* ſcripſitque *Napodon.hic ver.maſculis,num.112.cum ſeqq. & ver.pronepotibus*, idque fieri fictione *legis Velleiæ ad text. l. Gallus,§.nunc de velleia,& §.videndum, ff.de liber. & poſthum.* dixit. Verum tamèn fatemur, nonnullos ex prædictis *DD.* indiſtinctè, ſiue auo præmoriatur pater, ſiue non, loquutos fuiſſe, nonnullos verò tunc ſolum cum mori-
98 tur auus,filio, ac ex eo nepte ſuperſtitibus hãc ſententiam tenuiſſe; nam ſi ſecus, aliorum opinioni adhærent, iſtorum verò diſtinctio falſa agnoſcitur ex præſcriptis. Nonnullas differentias inter repræſentationem per *l. Velle-*
99 *iam* introductam, & illam, quam *Conſuetudines* concedunt, cumulat *Caput.ibid.cit. par.3. §.3.in princ.*

100 Quæritur modò, quid ſit dicendum de iure Regni, quid in linea collaterali per vtrumq; ius, quid tandem in feudis?

Quoad primum nonnulli reſpondent propoſitam quæſtionem ſub diſpoſitione *Conſtitutionum* non comprehendi, eiuſq; proindè deciſionem à communi iure dependere, ac
101 ideò amitam, & neptem æqualiter admitti volunt, *Prouenſal.citat.obſeruat.5.nu.15.Gram. deciſ.63.Afflict.in conſtit. in aliquibus num. 65. & alij.* Sed contraria præualet opinio communiter in regno recepta, eamque ſequuntur *Minad.vbi ſup. Molfeſ.cit.quæſt.32.par.4. Reg.Rouit.conſ.74.à n.5.& propriè n.8.in fin. Reg.de Pont.de poteſt.Proreg. tit.9.de ſucceſſ.mulier.à n. 37. vſq; ad fin. Reg. de Marin. citat.capit.145. numer.5.*

Ad ſecundum verò dicimus cum *Capyc.dec.*
102 *21.Capyc.Latr.dec.4. Reg.de Marin.eod. cap. 145.à num.13. & alijs,* quos refert *cit.de Marin.n.13.& 14.* æqualiter amitam, & neptem admitti, prout etiam decretum per S.C. die 10.Iunij 1627.tradit *n.16.in fin.ac Colut.Cop. in conſuet. ſed ſi morienti fol. 153. lit. C. & D.*
103 quicquid ſcribant in contrarium *Conſ. Hodier.controu.23. per tot. Reg. Rouit.cit.conſ.74. num.10.& Molfeſ. vbi ſup.* qui nimis confusè loquitur.

Et aduerte hìc, apertè errare *de Franchis deciſ.157.ſub n.6.* putantem fœminas excludi
104 ſi cum fratribus concurrant, non autem ſi filij fratrum ſuperſint, hoc enim communiter reijcitur,circa ſecundam partem aſſumpti, & probari per *Napod.* tenet *Prouenſ.obſeru.7. ad hanc conſuet.num.10.* & ad hunc ſenſum recenſenda,quæ habentur apud *Cenſal.ad Peregrin. de fideicomm.fol.mihi 214.ver.ſed tamen.*

105 In feudis idem, quod ſuprà diximus de excluſione amitæ verum eſſe, non ambigitur per *Rouit.cit.conſ.74.n.13.ex Afflict.in cap.1 de natur.ſucceſſ.feud.n.54.in fin.Lanar.conſ.1.num. 59.de Franch.dec.73.n.17.Maſul.ad dec.21.Capyc.n.2.R.Marcian.cit.diſput.4.R.de Marin.vbi ſup.à n.5.Montan.contron.28.*quod etiam pro-
106 cedere ad excluſionem patrui ad beneficiũ neptis ex primogenito dixit *Marcel. Marr.alleg.12.n.3.* & apud nos vſu receptam eſſe opinionem, vt primogeniti linea ſemper præferatur, ita vt donec ſupereſt aliquis ex ea linea, vel fœmina, non admittatur linea ſecundogeniti, teſtatur *Montan. in repet. l. imperialis, §. præterea ducatus, n.122.* ſequuntur *Molfeſ. cit. par.4. de ſucceſſ. ab inteſt. quæſt.35.*ex *Conſ. Anna conſ.125.n.42. Surd.conſ.403.* qui idem eſſe
107 in maioratu dicit;ac ſequitur *Menoch. conſil. 442.* alioſque recenſet *DD. Thor. in compend. ver. nepos ex ſecundogenito*; habet enim neptis
108 ex perſona patris ipſiuſmet patris locum, & gradum *Conſ.Geor.cit.alleg.9.nu.33.* in qua fi-
109 liæ ex ſecundo genito paragium in bonis auitis, adhùc feudalibus deberi, fundat.

CAPVT TERTIVM.

Diſpoſitio Conſtit. in aliquibus tit. de ſucceſſ.filior.Comit.& Baron., ac Conſtit.vt de ſucceſſionibus tit.de ſucceſſ.nobil.in feud. circa ſucceſſionem deſcendentium enucleatur.

De ſucceſſione deſcendentium in Regno etiam ad feudalia, & de excluſione mulierum per maſculos adhuc remotiores in gradu, earumq; admiſſione, & ſucceſſione, vel ad materna feuda. Item de actione ad feudum,& de facultate percipiendi fructus feudales, & nominandi ad officium, & an omnes dicantur feudales?

S V M M A R I V M.

Conſlit.in aliquibns æque de fendalibns diſponit, ac de allodialibus, vt n.1.& 2. & tollit antiquã conſnetudinem, per quam olim remotior agnatus filiam feudatarij exclndebat, omnes deſcendentes admittens, & qnomodo? n.3.

Conſiit. in aliqnibus an tancùm in vltimis voluntatibus, & ab inteſlato procedat? n.4.

Conſtit. vt de ſucceſſionibus procedit in feudis quaternatis, nn.5.& vocat deſcendentes in infinitum præferendo fęminis maſculos, n.6.

Inter mulieres viuentes iure Francorum ſtatnit prærogatinam capilli, n.7.

*Capitulum Regni Papæ Honorij incip.*ſi aliquem *non viget in Regno Neapolis, n.8.*

Pater in actu dotationis ſecundogenitæ poteſt ius ſnccedendi ad feuda reſernare abſq; aſſenſu primogenitæ dotatæ, n.9.

Capit. Regn. emergentium *reſpicit intereſſe fiſci, nnm.10.*

Snceeſſio deſertnr inre Longobardorum inſtar iuris Romanoram, n.11.& 12.

Primogenita dotata non excluditur per fecundogenitam à feudo materno, nn.13. cum dotatio debeat eſſe etiam ex bonis maternis, vt valeat cxeludi, n.14.

Fæmina validè excluditur à ſucceſſione feudi hæreditarij vocato maſculo proximè ſucceſſuro tàm per actus inter viuos, quam vltimæ voluntatis, n.15.

Mulieri excluſæ debetur paraginm ſi non fuerit dotata, & nuptæ aliquid ad arbitrium fendatarij, n.16. vbi quomodo liquidetur paragium, & vita militia, & de differentijs inter ea remiſſinè.

Suceeſſio ad actionem hypothecariam ſuper ſeudo, an eodem modo ordinetur, proùt ad ipſum feudum, n.17.18.19.& 26.

Actio realis ad vindicandum ſupponit domininm, num.20.

Ius hypothecarium eſt inalienabile abſq; aſſenſu, n.21.& contra, nn.23.

Prohibitio Friderici in hoc Regno ad ſcuda, iuraq; fcudalia pariter dirigitur, n.22.

Quod eſt inalienabile tranſit cum vniuerſitate bonorum ad hæredem, vel extraneum, n.24.

Ius patronatus eſt Inalienabile, & tranſit eum vniuerſitate rerum vendita, n.25.

Quilibet ſucceſſor hodie admittitur ad ſucceſſionem hypothecariæ, perſonaliſque actionis ad feudum, n.26. etiam ſi ſit forenſis, n.27. vel particnlaris ſucceſſor, numer.29. ac fiſcus ipſe, num.28.

Facnltas percipiendi fructus feudales quæſita vigore inſtrnmenti recognitionis, an ſit feudalis, an verò burgenſatica, n.30.& 31.

Facultas nominandi ad officium poteſt alienari abſq; aſſenſu, n.32.

C*Onſtitutionem in aliquibus* nedum ſu-
1 per feudalibus, verùm & allodialibus
bonis diſpoſuiſſe, non dubitatur: hæc
verba, *Francus, aut etiam Longobardus, miles, vel burgenſis, &c.* demonſtrant iuxta commu-
nem interpretationem, *Marin. in princ. ipſius
conſtit. Minod. in repet. eiuſd. vlt. notab. in princ.
& 2. notab. num.111. Petr. de Montefor. in prin.
apoſt. in fin. præd. conſtit. incip. in glo. ibi, Caput. ad
hanc conſuet. §.2. par.1. Afflict. ſuper conſtit. vt*
2 *de ſucceſſionibus n.3.* quod etiam in feudis pla-
nis, & de tabula verum eſſe tenet idem *Capnt.
n.7. ex Frec. de ſubfeud.* deciſumque refert de
Franch. dec.7. quibus contradicit *Afflict. in
ead. conſtit. vt de ſucceſſionibus, verſ. & tota iſta
conſtitutio, & Gallup. in method. vniuerſ. iur. feu-
dal. par.3. cap.3. n.14.* ex ſententia *R. Io: Camil.
Cácac.* tunc maximè ſtrenui aduocati *in alleg.*
pro Barone Tricarici apud *Fulu. Lanar. in
cap. de ſucceſſ. feud. R. Lanar. nu.133. alijq;*

Inter deſcendentes dat formam ſucceden-
3 di, & antiquam conſuetudinem, qua remotior
agnatus defuncti filiam excludebat à feudis,
in aliquot regni partibus inuectam, euertit
Geor. alleg.11. nn.18. omnibus prorſus deſcen-
dentibus admiſſis, & inter eos ſexus in qui-
buſcumque bonis, in feudis verò quoque æta-
tis introduxit prærogatiuam. Et an ſit verum
4 *Conſlitut. in aliquibus* tantùm in vltimis vo-
luntatibus, & ab inteſtato, non autem in con-
tractibus inter viuos procedere, & quomodo
talis propoſitio, quam non pauci confirmant,
intelligatur, tradidit *de Marin. reſol. qnotid. to.
2. cap.68. n.20.*

At *Conſtit. vt de ſucceſſionibus* in ſucceſſio-
5 ne feudi quaternati tantùm viget, vt ex *Iſern.
& Afflict.* tenet *Capnt. ad hanc conſuet. §.3. de
natur. diſpoſ. conſtit. vt de ſucceſſionibus*, & quo
6 ad deſcendentes, quos omnes vocat in infini-
tum data maſculino ſexui prælatione, idem,
quod *in conſtit. in aliquibus*, diſponit, dat quo-
7 que capilli prærogatiuam, cum innuptæ, quæ
iure Francorum viuunt, nuptis præferantur
R. de Ponc. conſ 43. (quicquid aliter ſentiat
conſ. 10.) *Afflict. in conſtit. vt de ſucceſſionibus
n.48. Conſ. Anna conſ.8. n.1. & Amen. ad deciſ.
119. de Franch. n.3.* confirmaturq; per *cap. regn.*
8 Papæ Honorij incipiẽs *ſi aliquem*, licet hoc in
Regno Neapolitano nõ vigere ſcripſerit, *Reg.
Marcian. diſp. forenſ. to.2. diſput.88. n.27. & me-
lius to.1. diſput.3.*

Verum tamen eſt, patrem in actu dotationis
9 ſecundogenitæ poſſe ius ſuccedendi in feudis
primogenitæ dotatæ, etiam abſq; aſſenſu re-
ſeruare, nec *capit. regn. emergentium*; quod tã-
10 tùm quoad intereſſe fiſci valet, ad rem perti-
net, vt ex *eod. Anna ibid. à n.9. R. de Pont. conſ.
21. to.1. n.56. ex Andr. in cap.1. de natur. ſucceſſ.
feud.* habetur.

At ſi viuatur iure Longobardorum alite,
res

Digitized by Google

11 res ſe habet, omneſq; ad ſucceſſionẽ æqualiter
vocantur *in cap.omnes tit. ſi de feud. fuer. con-*
12 *trou.* inſtar iuris Romanorum nulla ætatis
facta diſtinctione, collatis tamen dotibus, *Af-*
flict.ibid.cit. n.48. ſi aliqua ex filiabus inueniatur dotata.

Quid ſit dicendum ſi mater feudataria mo-
13 riatur filiabus relictis, quarum altera maior
natu dotata fuerit, & coniugata, altera verò
viri neſcia ſit, quæritur per *gloſ. ſupe. ead.con-*
ſtit.vt de ſucceſſione ver.excludunt? Et reſpon-
dendo, ad fauorem primogenitæ, vel coniu-
gatæ, & dotatæ, quæ ſecundogenitam exclu-
dat, deciſum eſſe refert, videturq; conuenire
Afflict. ſup. ead. conſtit., dum loquitur relatiuè
14 *nu.49.* nam vt primogenita excludatur à ma-
terno feudo oportet, de maternis bonis fuiſſe
dotatam, *Iſer.ſup.conſtit.in aliquibus, ver. ma-*
ritare lin.50.col.2.Marcian.diſput.forenſ.tom.1.
diſput.6.n.47.ex Afflict.Petr.de Greg. & alijs.

Notandum hìc, quod ex *pragm.33. de feud.*
habetur, maſculum proximè ſucceſſurum in
15 feudis hæreditarijs tàm per actus inter viuos,
quàm vltimæ voluntatis poſſe à feudatario,
prætermiſſa fœmina proximiori gradu ſiſten-
te, admitti, & excluſæ, ſi nõ dũ tædas maritales
16 accẽderit, dos, ſi verò nupta ſit, aliqua quãtitas
ad libitum feudatarij, dari debet; verum an
idem in nouo feudo militet, perpende, & de
liquidatione paragij mulierum ſuper feudis,
liquidationeque vitæ militiæ, videndus *Mon-*
tan. qui in *repetit.l.Imperialem, §.ducatus, num.*
137. de ea tractat, ac differentias inter para-
gium, & vitam militiæ enumerat.

17 Quæritur inſuper num ſucceſſio ad actio-
nem hypothecariam ſuper feudo ità ordine-
tur, prout ad ipſum feudum? Affirmatiuã tenet
de Franch.dec.41.& 75. ſententiam, ac tantùm
ſuccedere primogenitum, qui ſecundogenitis
portionem præſtabit, ait, eaq; confirmatur de
18 ratione, quia eſt idem in feudo ius, ac in actio-
ne ad feudum ex *Barthol. de Capu.in conſtitut.*
regn.minoribus, in princ.de Franch.cit.deciſ.41.
& dec.75.ac dec.593. Anna alleg.122.nu.7.Ca-
net.cap.volentes, §.ſed opere pretium.num.4. R.
de Pont.de poteſt.Proreg.tit.de refut. feud. §.11.
n.26.& de aſſenſ.reg.§.8.nu.3. Conſ.Geor.in re-
pet.feudal.cap.43.nu.13.& ſeq. apud *Conſ.de*
Roſa conſult.47.nu.60. & præter deciſiones re-
latas per *de Franch.* aliam conformem per
S. C. in annò 1610. in cauſa Magdalenæ Lon-
gobardo, *Viſconan addit.ad deciſ.593.de Fran-*
ch.num.1. affert.

19 Contrariam tamen, & forſan veriorem ſuo
confirmarunt calculo ſententiam, *Montan.in*
repet.l.imperialem,§.præterea ducatus nu.76. &
77.Schrader.in tract.feud.par.7.cap.2.nu.26. &
cap.3.n.10. quorum meminit *cit.Conſ.de Roſa*
conſult.20.n.6. Quare idem *Montan. Bartholo-*
mei de Cap. dictum explicans iuxta *Text.* ab
eodem met *citat. in l.qui actionem, ff. de regul.*
20 *iur.* in actione reali ad rem vindicandam,
ac per conſequens ius dominicale ſuppo-
nentem, hypothecariam actionem ad feu-
dum non ſecundum feudorum iura, ſed po-
tiùs Romanorum leges regulari, dicit; differt
enim actio ad rem, ſiuè ad feudum, de qua
Barthol.de Cap. ab actione, quæ ſuper re datur,
proùt eſt hypothecaria ad perſonalem acceſſo-
ria obligationem, *Montan.ibid.Conſ.de Roſa*
cit.conſult.47.nu.61. & communiter omnes: er-
go non idem ius in vtraq; admittendum;
Verùm *Montanus* etiam *Schrader.* tenẽtem ius
21 hypothecarium abſq; domini aſſenſu aliena-
bile, impugnat ea de ratione, quia Friderici
22 prohibitio in Regno noſtro ad feuda, iuraq;
feudalia pariter dirigitur, nec ideo validam
23 eſſe alienationem iuris hypothecarij abſque
aſſẽſu, quia valere eiuſdem diſpoſitionẽ in ex-
traneum heredem abſque aſſenſu, dicit, cũ poſ-
24 ſit, quod inalienabile eſt in extraneum hære-
dem tranſire cum vniuerſitate bonorum, prout
de iure patronatus dicitur, quod vendi non
poteſt, *cap.quia clerici extr.de iur.patron.* & ta-
25 men cum vniuerſitate rerum vendita tranſit,
cap.ex litteris eod. tit.

At hæc quæſtio anno 1586. dirempta fuit,
26 generali enim Concilio publico ſermone hy-
pothecariam, perſonaléq; actionem ad quem-
cumq; ſucceſſorem tranſire dummodo bona
penès fiſcum non adſint, indultum fuit per
pragm.27.de feud., & dicũt *Montan.ibid.nu.77.*
R.de Pont.de poteſt.Proreg.tit.de aſſenſ.reg. §.4.
27 *n.5. & alij*, quod etiam ad beneficium foren-
ſium procedere, ait *Conſ.de Roſa conſul.47.nu.*
28 *56.* ac ſimiliter regij Fiſci domini directi feudi,
vt à *n.60.ex Reg.de Pont.conſ.64.à n.9. vſq; ad*
14. lib.2.(Reg.Lanar.conſ.87. nu.4. ità ſimiliter
29 interpretando) item ſingularis ſucceſſoris, vt
n.65.ex Reg.Capyc.Latr.conſult.84.n.36. lib.2.
Nõ relinquã hic ſubnectere omnia circa ſupe-
riorem quæſtionem pro, & contra, poſſe deſu-
mi ex ſcriptis in cauſa pro qu. Io: Baptiſta Im-
periali per *Conſ.de Roſa conſult. 18.* cuius col-
lega fuit meritiſſimus olim R. Conſ. Aſcanius
Raitanus, ſuſtinentem, facultatem percipien-
30 di fructus ex feudo quæſitam vigore inſtru-
menti recognitionis, eſſe feudalem, & abſq; aſ-
ſenſu non poſſe obligari contra Franciſcum
Mariam Imperialem, Brigidam Spinulam, &
Geneuram Doriam, prætendentes talem facul-
31 tatem eſſe burgenſaticam, prout probare
voluerunt *R.de Marin.lib.2.reſol.cap.38. n.26.*
& reſolut.140.tom.3. & Ioſeph Magal. allegat.
115. inter alleg. diuerſor.eiuſd.de Marin. d.to.3.
qui ſcripſerunt in hac eadem cauſa, in qua
poſteà ſcripſit etiam inſignis ille olim cauſa-
rum patronus nunc Regius Conſiliarius D.
Antonius de Ponte in horum fauorem, quo
patrono factum eſt, vt obtineretur ſententia

S.R.C.in horũ fauorem in anno 1651.ad relationem Reg.Marciani, tunc Regij Conſiliarij, & licet referente Regio Conſiliario Caranita alio decreto S. R. C. iura Franciſci Mariæ Imperialis, & Brigidæ Spinulæ fuerint reiecta in anno 1671. die 1.Iunij, demùm 1.die Decembris 1676.ſimiliter iunctis Aulis, ac adiunctis Regio Conſiliario Prato,ac Conſiliario Padilla fuit ordinata ſatisfactio crediti illorum pro exequutione ſuperioris ſententiæ in banca Clanelli, & faciunt tradita per *R.de Pont.conſ.38.in princ.n.1.vol.1. & R. Sanfelic.deciſ.339. à num.5. & num.14.* dicen-
32 tem ius nominandi ad officium poſſe vendi, & aliter quomodocumque abſque aſſenſu obligari.

CAPVT QVARTVM.

Conſuet. ſiquis, vel ſiqua eod. tit. explicatio.

De ſucceſſione Aſcendentium, & diuerſitate bonorum inter eos attendenda,& an eadem bonorum diſtinctio Regni Conſtitutionibus admittatur,& quid in feudis? Et an infanti filio excluſis Collateralibus parentes ſuccedant: item ſicuti pro parentibus vtriuſq; ſexus ſuccedentibus ius commune ſeruatur, ità quoque pro alijs aſcendentibus vlterioris gradus?

SVMMARIVM.

Succeſſio aſcendentium dicitur ſecundi ordinis, n.1. & iure proximitatis, n.2.

Conſuetudo ſtatuens bonorum diuerſitatem inter aſcendentes, qui deſcendentibus ſuccedunt, an ſit conformis iuri communi, n.4. & 5.

Diſtinctio rei familiaris etiam à iure communi fuit introducta, n.6.

Succeſſio iſta conſuetudinaria dicitur extraordinaria, & quæ plura patrimonia vnius morientis diſtinguit, n.7. quod tantùm in milite datur per ius commune, n.8.

Bona illuc redire debent, vndè emanant, n.9.

Teſtator poteſt ad libitum diſponere de bonis obuentis ex eo latere, a quo ſucceſſores non habet, n.10.

Qualitas bonorum ex proxima cauſa deſumitur, num.11.

Portioni paternæ, quæ obuenit matri, & inde alij filio, ſuccedit coniunctus ex parte patris, ſi hic decedat, num.13. idemq; ſeruatur de iure communi, n.14.

Remota cauſa attenditur ſi linea non mutatur, num.15.

Ius regni in ſucceſſione aſcendentium non diſcrepat a communi, num.16. & 17. & quid in feudis? num.18.

Conſtit. vt de ſucceſſionibus excludens patrem à ſucceſſione feudalium in concurſu collateralis, extenditur ad matrem, n.19.

Diſtinctio bonorum in feudalibus etiam fit inter aſcendentes, n.20.

Pater ſuccedit in feudo paterno, & mater in materno ſi deficiant deſcendentes, & collaterales n.21. & aliter dicitur, n.22.

Aſcendens excluditur ſi expreſsè à iure diſponatur, num.23. & caſus enunciantur, num. 24. 25. & 26.

Pater ſuccedit ad feudum refutatum, nu.27. excluſo fratre defuncti in feudo indiuiduo, num.29. & tenetur ad debita contracta per filium, numer.28.

Conſuetudines Neapolitanæ non habent locum patre, & matre exiſtentibus, num.30. qui admittuntur in defectum deſcendentium ſeruata forma iuris communis abſque diſtinctione bonorum, n.31. & 32. & de ratione, n.33.

Ius commune ſeruatur pro parentibus tantùm, num.34.

Bartoli placitum de eo, vt authen. defuncto procedat in bonis caſtrenſibus examinatur; nu.35. & 36.

Infanti filio, an ſolus pater ſuccedat excluſis collateralibus? nu.37. & an authen. defuncto fuerit correcta per text. l. ſi infanti 18. C. de iur. deliber. traditur, n.38.

Paulus Malangonus Authoris magiſter laudatur, num.39.

Patri non datur vſusfructus bonorum filij ſi inſimul cum eo ſucceſſit, n.40. ſi ab extraneo ſimul inſtituantur hæredes, n.41. item nec ſuper feudis quaternatis, nu.42. & bonis Caſtrenſibus, quæ aſſimilantur feudis, n.43.

Ius commune an ſicut concurrentibus patre, & matre ad filij ſucceſſionem attenditur, ita pro aſcendentibus vlterioris gradus ſeruetur? n.44. 45. 46. & 47.

QVamquam generalitate verborum quoſcumque ſuccedendi ordines iſta Conſuetudo complecti videatur, vt hic *Napod.* notat *n.126.fol.113.* eam tamen apertè in ſucceſſionibus ad beneficium aſcendentium, etiam ſi remotiſſimo ſint gradu poſiti, vt argumento eius, quod idem *Napod.* dixit *hic ver. liberis fol.119. n.160.* colligitur, locum vindicare tradidit *ibid. n.125.* de primo
1 enim ſuccedendi ordine diximus, hic de ſecundo,

do, & tertius ſequitur *ſeq. conſuet.* explanan-
dus. Dicitur ſucceſſio iure proximitatis, ſed
2 verum à communi iure diſtet, cum fiat data
3 totius rei familiaris diſtinctione? quæri ſolet.
Prouenſ. ſuper ead. conſuet. obſeru. 1. eam adeò
4 Romanorum legibus eſſe putat conformem,
vt inter ſe verba, & mens confundantur, ſi di-
ſpoſitio *l. emancipatis, C. de legit. hæred.*, atten-
datur.

Verior tamen *DD.* ſententia illam diſſimi-
5 litudinis à communi iure rationem in *conſue-
tudine* affert, quia gradus prærogatiua ſucce-
dētium bonorumuè diſtinctio deficientis ad-
mittitur, vt ex *Marin. Frec. in addit. incip. vide
Soccin. in fin. Napod. vbi ſup. Montan. contro.* 1.
n. 30. idem *Prouenſ.* notat, cum regulariter nul-
la facta bonorum diſtinctione proximiori de-
feratur hæreditas ex *diſpoſ. authen. itaq; C. de
legit. hæred.*

Et licet noua *Conſuetudinis* introductio
6 diuidendę rei familiaris iuxtà qualitatem bo-
norum dici haud poſſit, dum *l. ſi eius, C. eod. et
alibi*, quoque inuecta cernitur, prælatiua ta-
men dicitur ſucceſsio conſuetudinaria, & ex-
7 traordinaria, quę plura patrimonia vnius mo-
rientis generaliter diſtinguit, quod tantùm
8 militibus ius commune indulſit *de Franc. dec.*
59. *n.* 7. & explicat *Napod. ibid. nu.* 129. vt gra-
dus prælatio inter coniunctos ex eadem parte,
patris ſcilicèt, vel matris, bonorum autem di-
ſtinctio in diuerſa linea conſideretur, vt illùc
9 redeant bona, vndè emanarunt *Theodor. alleg.*
28. *n.* 8. *&* 26. *Prouenſ. ſup. ead. conſuet. obſeru.* 8.
n. 4. *Conſ. Hodier. contro. forenſ. cap.* 24. *nu.* 35.
Molfeſ. conſ. 50. dariq; ideò poteſt caſus, quo
proximus excludatur per remotiorem, *Mon-
tan. contro.* 1. *nu.* 31. *Napod. vbi ſup. & alij*, &
10 poteſt quis ad libitum diſponere de bonis, quę
obuenerũt ex vno latere, à quo ſucceſſores non
habet, etſi multi ex altero ſuperſint *Montan.
ibid. in fin. num.* 29. *ex Molfeſ. par.* 2. *tit. de bon.
quæſt.* 18.

Quæritur inſuper quonam pacto materna,
11 ſiuè paterna bona, remota ne, a qua exierunt,
an verò proxima, a qua ad vltimum obuenere
defunctum, perſona conſiderata, dijudicentur?
De hac re inter diſſidentes *DD.* ſanctiorem,
magiſq; receptam puto eſſe ſententiam, quæ
12 proximam, non remotam cauſam attenden-
dam eſſe, tenet, comprobant *Conſ. Prouenſ. ad
cit. conſuet. ſi quis, vel ſi qua, obſer.* 2. *n.* 8. *ex Paul.
de Caſtr. in l. quod ſcitis, §. ſin autem, verſ. in
text. ibi C. de bon. quæ liber. & alijs, Montan. con-
trou.* 1. *n.* 38. *circ. med. R. Rouit. conſ.* 100. *to.* 1. *nu.*
7. *& deciſ.* 100. *n.* 13. qui etiam *Napod.* ità affir-
mantem multis in locis, affert, *de Franch. dec.*
696. *Afflict. dec.* 127. *& ibi Vrſil. n.* 2. *Ann. alleg.*
117. *n.* 4. *in fin. Steph. de Calet. in apoſt. ad cit. cō-
ſuet. fol.* 111. *lit. F. & Camil. Saler. in alia apoſt.
fol.* 119. *lit. B.* & dixit *R. Capyc. Latr. conſult.* 19.
per tot. tom. 1. adeò vt portioni paternæ, quæ
13 matri obuenit, & poſt eius obitum filio, con-
iuncti ex parte patris ſuccedant cum hic filius
diem ſuum obit, vt dixit *poſt. incip. nota
quod ſi mater lit. E. fol.* 145. & ita ſimiliter ſe-
14 cundum ius commune eſſe contra *Bart. in l.
quod ſcitis, C. de bon. quæ liber.* voluere *Caſtren.
in ead. l. n.* 2. *et* 3. *Vrſil. ad Afflict. deciſ.* 127. *nu.*
2. *Ginrb. ad conſuet. Maſſan. cap.* 2. *gloſ.* 4. *par.* 1.
n. 2. *Seſſ. deciſ.* 52. *lib.* 1. *Mart. de ſucceſſ. legal. p.* 1.
quæſt. 5. *art.* 2. *a n.* 17. *et par.* 2. *q.* 1. *art.* 1. *a n.* 10.
cum ſeqq. et p. 3. *q.* 12. *art.* 2. *n.* 19. *Peregr. deciſ.*
15 77. *n.* 7. *et alii*, & tunc remota cauſa attenditur,
cum non mutatur linea, & prima vſque
ad hanc manauit ætatem, *de Franch. deciſ.* 25.
num. 2.

Et noſtrum vt ſequamur inſtitutum, quid
circa ſcripta per iura regni ſtatuatur? conuenit
videamus. *Napod. noſter hac noſtra conſuet. ver.
bonis omnibus n.* 174. *f.* 124. in bonis poſitis ex-
tra cōfinia, ius commune tam quoad exteros,
quàm quoad ciues ſeruari docuit. Quare nil
17 *Conſtitutionibus* innouarum contra ius com-
mune fuiſſe, conſentaneum eſt affirmare,
porrò, nec bonorum prærogatiuam, nec proxi-
17 mitatis vinculum conſiderari, *Anton. Capyc.
ibid. in apoſt. incip. nota igitur lit. B.* infert. Hoc
18 in allodialibus valet, nam in feudis *conſtit. vt
de ſucceſſionibus* diſponit, vt ex *Afflict. Gram.
Geor. & alijs* probat *Mont. contr.* 24. *n.* 1. *&* 2.
(quidquid ſit de ratione excluſionis aſcenden-
tium in concurſu collateralium, quam affert
ex mente Friderici, *Lanar. conſ.* 69. *n.* 10. *ab eod.
Montan.* impugnatus *ibid. nu.* 3. *& ſeq.*) Et licet
19 verba *conſtit.* excluſionem patris tantùm ſta-
tuant, *ibi excluſo etiam communi patre ſuperſti-
te*, tamen ex paritate rationis contra matrem
quoque interpretantur *per gloſ. ibid. fol. mihi*
240. *col.* 1. *verſ. excluſo etiam lin.* 20. *& lin.* 51.
col. 2. *DD. omnes*.

20 At *conſtit.* bonorum diſtinctioni faciendæ
maternorum, ac paternorum, non derogat in
feudis, nam deſcendentibus, & collateralibus
12 deficientibus, pater in paterno feudo, ſeu à li-
nea paterna peruento, mater verò in materno
ſuccedunt, vt affirmat *gloſ. ſuper ead. conſtit. fol.*
250. *col.* 1. *ver. iniuriam nullus, lin.* 50. (quic-
quid aliter dicat deinde, omnino nempè aſcē-
dentes excludi à ſucceſſione feudali) & probat
Montan. cit. contro. 24. *a n.* 4. *verſ. antiqui ſapien-*
23 *tes*, vbi *circa finem* concludit ex *Andr. in cap.*
1. *n.* 8. *col.* 2. *de natur. ſucceſ. feud.* tunc excludi
aſcendentem, cum excluſio expreſſa iuris di-
ſpoſitione ſtatuitur, ſi ſcilicet pater donationi
24 feudi ab auo factæ nepoti conſentit, vel ipſe
25 pater omnimoda renunciatione in quouis
caſu refutet feudum, vel filius tanquam de
26 nouo feudo fuit inneſtitus, ad limitationes
contentas in *text. cap.* 1. *in fin. de eo qui fin. fec.
agnat.*, & in regno rerum iudicatarum autho-
ri-

rirate cōprobatum ſubiungit: patrem enim iu-
re ſucceſſionis ad feudum reſutatum venire,
27 non dubitatur, cum ad debita, per filium re-
28 ſutatarium cōtracta, teneri, habeatur ex *deciſ.*
3.de Franch.& poſt R.de Ponte de poteſt.proreg.
tit. de reſut. feud.in rub.num.14.& ſeq. etiam
29 excluſo fratre defuncti in feudo indiuiduo,
idem de Pont.ibid.n.15.& 32.

Ad conſuetudinarium ius modò redeuntes,
30 aduertēdum duximus, *Conſuetudines* noſtras
patre, ac matre exiſtentibus non militare, ita
vt non tantùm in defectum deſcendentium
31 admittantur, *ad text. in authen. ceſſante, C.de*
legit.hæred.& authen.de hæred.ab inteſt.venien.
§. ſi igitur il ſecondo, verùm etiam vlla facta
32 bonorum diſtinctione æqualiter ſuccedant,
iuxta diſpoſitionem *authen. defunct. C. ad ſen.*
Conſ. Tertul. Napodan. in conuent.ſi quis, vel
ſi qua in p.glo.n.132.verſ. ſed primum puto ve-
rius, & iterum *in ver. præterquam in princ. nu.*
180.& 186.& in cō ſuct.& ſi teſtator, ver.pro-
ximiores, de Franch. deciſ. 91. 92.543.num.4.
& deciſ.606.Molfeſ.par. 4. de ſucceſſ. ab inteſt.
quaſt.44.n.1.& quaſt.45.n.1. Thor. in compen.
deciſ. p. 1.ver.conſuet.neap.Prouenſ.obſeru. 22.
n.11.Montan.contro.1.n.23.& n.64.Theod. al-
leg.1.n.28.Prat.to.2.diſcept.forēſ.c.6.n.2. & ra-
33 tionem *idem Montan.d.n.64.* aſſignat, quia
cum parentum exiſtentia *Conſuetudinibus* non
fuerit conſiderata, debet ipſis exiſtentibus ad
34 ius commune recurri, ſed hoc tantùm quoad
parentes ipſos valet, cum concurrentibus fæ-
minis cum maſculo, ac parentibus, fæminæ
adhuc excludantur, *de Franch. cit. deciſ. 543.*
num.4.

Et hic afferam, quæ ſcripſit *Bart. in authen.*
itaque, C.commun.de ſucceſ., *ac in l.quod ſcitis,*
C.de bon.quæ liber. diſpoſitionem nempe *auth.*
35 *defuncto* reſpectu caſtrenſium bonorum, vel
quaſi vindicare ſibi locum, & aduentitijs ex
parte patris, patrem dumtaxat, excluſa matre,
ſuccedere, & è contra matrem admitti ad pro-
prietatem bonorum aduentitiorum ex ma-
terna cognatione obuentorum, patri vſufructu
reſeruato; *Bart.* placito adherent *Theodor. al-*
legat. 28. etiam durioribus in terminis, *The-*
ſaur.deciſ.27.per tot.Prouenſ.in hac conſuet. ob-
ſer.9.Capyc.Latr.conſult.19.to.1. nu.19.& alij,
& ſucceſſionem, quæ iuxta diſpoſitionem
l. quod ſcitis datur, prælatiuam dici, ac ideo
per aditionem patrimonia non confundi, tra-
didit *Camill.de Medic.conſ.99.n.40.*

Sed contra voluere *Bald. & alij* inter quos
36 conuenit *Reg. de Marin. lib.2. quotid. reſolut.*
cap.190. num. 13. vbi deciſum refert, & facit
text. in authen. de hæred.ab inteſt.venien.collat.
9. cap.2.§.ſi igitur defunctus lo primo, & §.ſeq.
tu verò vtram ex his valeas tutè ſententiam
tenere, hincindè adducta conſidera.

Quæritur modò quid ſeruetur in ſucceſſio-
ne filij in infantili ætate morientis, num ſcili-
37 cet parentes cum collateralibus admittantur,
an verò ſolus pater, ad *text. l.ſi infanti 18.C.de*
iur.deliberan. ſuccedant? Maxima quidem inter
DD. quæſtio, eorumque duæ in hac re ſenten-
tiæ feruntur, at ex noſtratibus *Conſ. Prat.to.2.*
diſcept. forenſ. cap. 6. Anna conſ.1.n.10.& ſeqq.
cum Vaſq. de ſucceſſ. lib.3.§.21.n.267.verſ.con-
trariam partem, Craſ.de ſucceſſ.§.tranſmiſſio lib.
2.quaſt.21.num.3.& quaſt.27.num.2.Noal.de
tranſmiſ. caſ.8. n. 166. & alij, authen.defuncto
38 correctam à *l.ſi infanti* tenent, idemque meri-
tiſſimus olim, & eximia eloquentia aduocatus
39 verèq; huius ſeculi Cicero, & Papinianus Pau-
lus Malangonus præceptor meus conſultus in
cauſa cuiuſdam de Priſco affirmauit, faciunt
ſcripta per *Reg.de Ponte conſ.19.to.1.n. 46. &*
ſeq. eorumque placito, & ipſe adſtipulor, nam
quamquam *idem Prat. tom.2. diſceptat. forenſ.*
cap.7.in fin. deciſionem cauſæ, in qua ſcripſe-
rat, aduerſus ſcripta ſequutam tradat, ſub
præceptoris tamen verbo iurare, mihi fas eſſe
40 reor. Patri verò non dari vſumfructum ſuper
bonis filij ſui, cum quo ſucceſſit ad *text. in au-*
then.item hæreditas, C.de bon.quæ liber. ſubne-
41 ctam: ea ſi ab extraneo pater, & filius inſtituā-
tur, ſeruari habetur in *deciſ.573.n.1.& 4. de*
42 *Franch.& deciſ.651.* item nec datur ſuper feu-
dis quaternatis, *Napod. in conſuet. quod ſi ali-*
quis tit.de alim.præſtan.num.32.& 33.fol. 217.
43 bouiſque caſtrenſibus, quæ feudis aſſimilan-
tur in *text. l.cum multa, C.de bon. quæ liber.*

44 Supereſt de alio perquiramus, an ſcilicet il-
lud, de quo ſupra de ſucceſſione parentum
iuxta regulas iuris communis, procedat ſi
aſcendentes vlterioris gradus ſuperſint? Ar-
dua ſanè hæc controuerſia retrò temporibus
45 viſa fuit, nam alij idem prorſus in aſcenden-
tibus quibuſcumque tenendum eſſe credide-
runt, ita *Ant. de Alex.in conſuet.ſi quis, vel ſi*
qua in apoſt.incip.ſi ergo quis moritur, Capy.de-
ciſ.210.num.3.& in apoſt. ad cit. conſuet. incip.
ad ea, quæ verſ.ſed ſi queratur, Minad.deciſ.38.
num.2.Anna alleg.70.n.49. quorum ſententiam
acriter ſuſtinet *Reg. Rouit. in alleg. impreſ. poſt*
comment. ad prag. regn. quæ inſcribitur quæſtio
Illuſtris, *& conſ.100.to.2.ante num.* 15. & ite-
rum *conſ.71.tom.* 3. & ſequuntur *P. Molfeſ. ad*
conſuet.par.4.de ſucceſ.ab inteſt.q.45.per tot. &
R.de Marin.reſol.quotid.lib.1.cap.70.n.14.

46 Alijs placuit contrarium, ſucceſſionemque
in aſcendentes vlterioris gradus ſecundum
conſuetudinariam cenſuram, bonorum nem-
pe facta diſtinctione, etiam in præiudicium
ipſorum aſcendentium, & ad gratiam collate-
ralium, dari: hanc ſententiam rerum iudica-
tarum authoritas tenendam eſſe ſuadet: fuit
enim deciſum in cauſa Ducis Montis alti, &
aliàs continuatis temporibus; Comprobat
communis peritorum opinio, prout videre
eſt

eſt apud *Reg. Reuert. in alleg.* ſimiliter impreſſa poſt *comment. Reuit. ad prag. de Franch. in apoſt. ad conect. ſi quis, vel ſi qua incipien. conſuetudo non habet locum, & in deciſ. 92. n. 6. & deciſ. 543. ſub n. 4. Camil. Saler. in apoſt. ad conſuet. & ſi teſtator, incip. ſi conſuetudo, fol. 182. in fin. R. de Ponte conſ. 61. à n. 62. Camill. de Laratha conſ. 115.* qui *n. 36.* conſuetudinem taliter iudicandi inductam eſſe, teſtatur, *R. Galeo. in addit. ad conſ. 12. Camill. de Medic. n. 24. Conſ. Prouenſ. obſeru. 24. ad conſuet. neap. Montan. contro. 1. n. 23.* quare de hoc amplius dubitari, haud ſupereſt, cũ enim ſuper tali articulo exagitari debuiſſet in S.R.C. in cauſa pro qua *idem Reg. Rouit* ſcripſit *conſ. 98. tom.* 1. noluit ſuper eo
47 ſcribere, tanquam alias, & ſi contra propriam ſententiam, determinato, vt *n. 2.* conſonant, & *Napod. dicta hic num. 129. fol. 114. & alibi*, & argumentis aduerſariorum apprimè ſatisfacit *Prouenſ. vbi ſup.* illudque ad probandum cumulare non vereor argumentum, adeò iuris conſuetudinarij rationi hæc *DD.* ſententia videri conſona, vt ſi contrarium affirmemus, ipſius diſpoſitio deſtruatur; diximus enim, in aſcendentibus diſpoſuiſſe *conſuetudinem*, ſed ſi de his non ſenſiſſe, certè, nec alius, de quo diſpoſuerit, valet inueniri, nouiſſimè *Blaſius Altimar. in obſ. ad d. conſ. 95. R. Rou. n. 11.*

CAPVT QVINTVM.

Verba textus exponuntur.

De ſeparatione rei familiaris hæredis etiam poſt aditionem à Conſuetudine introducta, & de admittendis Aſcendentibus ad ſucceſſionem iuxta qualitatem bonorum potiùs, quàm coniunctionis vinculum, & proximitatem, & de naturalium filiorum ſucceſſione, legitimatorum per ſubſequens matrimonium, per reſcriptum Principis, & oblationem curiæ, & an diſtinctio bonorum ſit facienda reſpectu forenſium ſuccedentium Neapolitanis?

SVMMARIVM.

Conſuetudo ſi quis, vel ſi qua agnatos generaliter vocat ad ſucceſſionem deſcendentium etiam ad bona per defunctum quæſita, & corrigit ius commune n. 1. 2. & 3. etiam ſi adſit propinquior cognatus n. 6.

Conſuetudo non derogat traditis à iure communi de eſſentia Agnatorum, & Cognatorum n. 4. ſed formam ſtatuit ſuccedendi iuxta qualitatem bonorum n. 5.

Bonorum qualitas quando prævalet ſanguinis coniunctioni n. 7.

Duplicitas vinculi non attenditur ſi proximus indè, quò bona obuenerunt concurrit n. 8.

Agnatus quandoque vincitur à cognato in ſuccedendo n. 9.

Conſuetudo excludit confuſionem bonorum hæredis, & defuncti, etiam poſt aditionem, ac ideò corrigit ius commune n. 10. & 11.

Inuentarium operatur rei familiaris diſtinctionem ac ſeparationem iure communi attento, num. 12. & 13.

Poſt aditionem defuncti bona dicuntur hæredis, impropriè tamen defuncti n. 14. 15. 16.

Conſuetudo ſi quis, vel ſi qua vocans aſcendentes in defectũ filiorum an de legitimis ſimul plus, & naturalibus ſenſerit? & quid in legitimatis per ſubſequens matrimonium, per reſcriptum Principis, & per oblationem curiæ n. 17. 18. 19. 21. 24. 28. & 29.

Princeps legitimando naturales, non præſumitur in dubio agnatis velle præiudicare n. 20.

Princeps poteſt legitimato omnia legitimorum iura concedere n. 22. ſed in dubio non dicitur conceſſiſſe ius ſuccedendi n. 23.

Illegitimus poteſt legitimari, & tamen nõ ad ſuccedendum habilitari, n. 25.

Principis animus aut verbis, aut coniecturis percipitur, n. 26.

Legitimatio abſque citatione agnatorum non valet, num. 27.

Legitimati per oblationem curiæ dicuntur legitimi in præiudicium patris tantùm, n. 30.

Naturales admittuntur ad maternam hæreditatem cum legitimis, & naturalibus, n. 31. & de ratione n. 32.

Bonorum diſtinctio etiam pro forenſibus facienda num. 33.

Coniunctis ex materna cognatione ſuccedunt bonis maternis lucratiuo titulo obuentis, non autem datis pro meritis, aut titulo oneroſo, n. 34. & ratio n. 35.

1 COniunctos ex parte patris ſuper omnibus defuncti bonis cũ præferat iſta Cõſuet. idẽ iuris in quæſitis per teſtatorẽ ipſũ *Napod. hic ver. bonis omnibus n. 174. f. 124. Montan. contro. 1. n. 22. circ. med. & n. 31. et alii*, eſſe arbitrantur, generalitate enim verò omnium ipſius non tantùm antiqua, ſed & cæte-
2 ra complexa videntur, hinc correctio iuris communis in *authen. de hæred. ab inteſt. venient. cap. nullam 4. collat. 9.* emanat *Afflict. deciſ. 96. poſt n. 9.* licet ex facti contingentia, quandoque re-

remaneat incorrectum, vt obſeruat *Napod.*
3 *ibidem n.*175. hoc ex accidente euenit, corre-
ctio verò ex aperta noſtræ *Conſuetudinis* di-
ſpoſitione reſultat.

4 Nil tamen credas circa agnatorum, cogna-
torumque eſſentiam eadem noſtra *Conſuetu-
dine* reformatum, diſpoſita enim in *l. inter
agnatos* 5.*ff. vnd. legit. et vnd. agna. ac in l. Iuriſ-
conſultus* 10. *§. nomen, ff. de gran. affin.* vigent,
5 ſed potius inter eos iuxta bonorum qualita-
tem diſtributam ſucceſſionem dicas; ſiquidem
in bonis paternis, & quæſitis propinquior co-
6 gnatus ab agnato excluditur remotiori, *Na-
pod. ibid. fol.* 124. *de Franch. deciſ.* 175. *n.* 2. *et* 5.
7 cum validior ſit qualitas bonorum gradus
ipſa proximitate, vt *Napod.* ſubnectit *nu.* 151.
8 adeo vt nec duplex vinculum agnationis, &
cognationis conſideretur ad excluſionem pro-
9 ximioris ex illa parte, qua bona dependent,
Montan. cit. contro. 1. *n.* 33. & 34. & proximus
agnatus poſſit reijci à cognato remotiori in
bonis maternis.

10 Item ex bonorum diſcrimine per *Conſuetu-
dinem* conſtituto, iuris communis correctio-
nem circa hæredis, ac defuncti rei familiaris
ſæparationem inferri, deducitur: bona enim
defuncti, cum paternam, maternamque in
hærede qualitatem conſuetudinaria virtute
11 conſeruent, nec aditione talis deleatur vnquã
character, *Napod. hic n.* 231. alijs commiſceri
non valent, *Napod. ibid. num.* 230. & *Conſ. Pro-
uenſ. in ead. conſuet. obſeru.* 10. *num.* 20. cum illo-
rum facta hæreditatis acceptatione, ſæpara-
12 tio abſque inuentario non permittatur, *An-
na alleg.* 30. *num.* 10. actioneſque hæredis, ac
13 defuncti confundi dicatur, *l. debitori* 7. *C. de
pact.* ideoque vnum, ex duplici vtriuſque fit
14 patrimonium, hæredis nempè, & non niſi im-
15 propriè bona nuncupantur hæreditaria, *glo.
& DD. in l. poſſeſſio* 1. *§. veteres. ff. de acquir.
& amitt. poſſeſ.* & eſt text. *l. cum hęredes* 23. *ff.*
16 *eod.* cum poſt aditionem non amplius defun-
ctum, ſed repræſentet hæredem, *l. hæres quan-
doq;* 54. *ff. de acquir. hæred.*

Per verba illa: *Filijs, ſeu liberis legitimis*
17 *non extantibus*, deueniri ſolet ad quæſtionem,
num de legitimis, & naturalibus ſimul ſenſe-
rit *Conſuetudo*? Affirmatiuè primus omnium
Napod. hic ver. legitimis num. 161. *fol.* 120. &
ver. ex parte patris num. 170. *fol.* 122. reſpondit
18 legitimatoſque in bonis proprijs defuncti tã-
tùm admittendos cenſuit, ipſum ſequuntur
Adden. ibid. Piſanel. in apoſt. incip. nota fol. 122.
lit. B. & Montan. cit. contro. 1. *num.* 74. & *contro.*
6. *num.* 4. & 5. At ſtricta ſermone *Napod.* ſen-
tentia eſt, eãque ideo in legitimato per reſcri-
19 ptũ Principis, nõ autem per ſubſequens matri-
monium tenendam ſcripſit *Prouenſ. in ead. con-
ſuet. obſeru.* 10. *num.* 6. Princeps enim indulgen-
20 do legitimato, proximo ſucceſſuro non cen-
ſetur præiudicare voluiſſe quibuſcumque fue-
rit verbis facta legitimatio, ſi tamen expreſſiſ-
ſimis illum ad ſucceſſionem non admiſerit, &
ita pluries deciſum, & pręnnanibus haberi
ex *Vrſil. ad deciſ.* 195. *Afflict. num.* 5. & *Molfeſ.
ad conſuet. neap. par.* 2. *tit. de perſon. quæſt.* 10
num. 1. *cit. Prouenſ. à num.* 16. *vſque ad* 19. & *P.
Merlin. contro. to.* 2. *cap.* 90. *in fin.* quam ſenten-
21 tiam tanquam certiorem, ac conſuetudinariæ
rationi conſentaneam ſequimur, nam licet à
22 Principe legitimati quæque legitimorum
iura conſequi videantur, eiuſdemque prorſus
reddi conditionis, pro vt *Fab. Ann. conſ.* 106.
& ex *Praſ. Vrſin. de ſucceſſ. feud. par.* 1. *quæſt.* 3.
art. 1. *Prouenſ. ibid. num.* 2. & 3. dixerunt & *P.
Merlin. contro. to.* 2. *cap.* 85. *n.* 6. faciuntq; ſcri-
23 pta per *Theod. alleg.* 18. ſecus tamen eſt quoad
conſuetudinariam ſucceſſionem, poſſet enim
Princeps (etiam in ſententia *Fab. Ann. cit.*
24 *conſ.* 106. *Molfeſ. ibid. num.* 41. & *aliorum* ad-
25 uerſæ partis *Authorum*, aliquẽ ita legitimare,
vt ei nec faciat ſuccedendi facultatem, eiuſ-
26 que mentem non modo verbis exprimi, ſed
poſſe coniecturis elici, non dubitatur: ergo ſat
eſt non dixiſſe Principem ad animi explicatio-
nem, & ita ſenſiſſe patet *Cenſal. ad Peregrin. de
fideicom. obſer. ad art.* 23. *per tot.* & *proprius fol.*
101. *verſ.* 3. *obſeruo.* vbi allegat *Fragoſ. de re-
gim. rei publ. Chriſt. par.* 1. *lib.* 3. *diſput.* 6. *§.* 4. *ſub
num.* 57. & *fol.* 168. *verſ. ſed tamen limitabis*, &
ex multorũ authoritatibus, ſtatuit legitimatio-
27 nẽ abſq; citatione agnatorũ, ſiue cognatorũ, fa-
ctã eſſe inualidã, & ferè omnia in hac materia
legitimationũ habentur, à *fol.* 85. vbi allegatio-
nes contra ſcripta per *Montan.* in cauſa illorum
de Gagliardo inueniuntur.

Cæterum quoad legitimatos per ſubſequẽs
28 matrimonium adeo *Prouenſ.* opinio præualuit
vt cum ea cuncti tranſierint, nec ſupereſſe quæ-
ſtionem dicat *cit. Molfeſ. num.* 30. & 31. At le-
29 timatos per oblationem curiæ reiectos volu-
mus a ſucceſſione conſuetudinaria cum *eod.
Molfeſ. nu.* 5. dicuntur enim in paternum præ-
30 iudicium legitimi, *§. filium, authen. quib. mod.
nat. effic. ſui*, ergo cæteris præiudicare non poſ-
ſunt.

Nec prætermittendum, quod *Napod. ibi
tunc proximiores ex parte patris n.* 169. *fol.* 122.
31 notauit, naturales tantùm etiam cum legiti-
mis, & naturalibus pari in gradu ſiſtentibus
ad maternam ſucceſſionem admitti, certa
32 enim eſt cognatio, *l. ſi ſpurius, ff. vnd. cogna.*
iuraque *in authen. licet. C. de natur. liber.* & *in
l. fin. C. ad Sen. Conſ. Orfic.* ſunt immutata.

Item notandum, bonorum diſtinctionem
inter coniunctos ex parte patris, & matris à
33 *Conſuetudine* ſtatutam, etiam reſpectu foren-
ſium dari, illi enim tamquam neapolitani ſuc-
cedunt in concurſu, vt ex multis probat, reie-
ctis contrarijs, *Conſ. Prouenſ. ad noſtr. conſuet.*
obſer.

Google

obſeruat.14.per tot. & eſt deciſio S.R.C.ad relationem *Præſid.de Franch.* in cauſa illorum de Lembo, cuius meminit *Iac.Ant.de Bottis in apoſt.incip. in cauſa in conſuet.pupillus de in integrum reſtit.*

Diſtinguit ad explicationem verbi, *Obuenerunt, Napod. noſter in text.* tunc ex materna li-
34 nea coniunctis ſucceſſionem deferri, dicens, cum bona lucratiuo titulo à matre, cognatiſq; dependent, quod ſecus ſi oneroſo, vel pro meritis data fuerint, habentur enim iſta vt quæſi-
35 ta, quibus agnatos ſuccedere, diximus; Quare in ſucceſſionis delatione bonorum originem inſpici, & cauſam, non dubitatur.

CAPVT SEXTVM.

Vſus nobilium platearum Capuanæ, & Nidi, ac mos Procerum, & Magnatum explicantur.

De contrahendi more nobilium platearum Capuanæ,& Nidi, quid importet, & an ex eo Conſuetudo excludendi parentes cenſeatur inducta etiam abſq; pacto, ac eorum renunciatione filiorum ſucceſſioni ab inteſtato ? Item an dicatur vltimo morienti ſuccedi, vbi nouus vſus viget, ac renunciatum bonis per defunctum quæſitis, vel quæ extra agrum ſunt ? De conuentione contrahendi more nobilium etiam per exteros facta, & de vſufructu patri debito ſuper bonis filij, vel dotalibus, & an eidem debeatur ſi more nobilium ſit actum: de reſtitutione dotium poſt mortem filij, ex matrimonio more nobilium contracto, ſuſcepti; ac tandem de more, vt dicitur, Procerum, & Magnatum, quiduè ſibi velit?

S V M M A R I V M.

Parentes ſe tollunt de medio renunciatione, ſi contrahatur more nobilium platearum Capuanæ, & Nidi, n.1.

Nouus vſus platearum Capuanæ, & Nidi inter nobiles earumdem cœpit ſeruari, nu.2.& quid importet, n.3.

Nobiles platearum Capuanæ, & Nidi an dicantur nouo vſui ſubiacere abſq; pacto, & renunciatione ſucceſſioni filiorum, nu.4.6.8.9.& 10.

Rex Ferdinandus approbauit omnes vſus, & conſuetudines, vel non ſcriptas, n.5.

Conſuetudini expreſſis verbis valet derogari, n.7.

Vltimo morienti ne, an illi à quo bona obuenerunt dicatur ſuccedi, ſi contractum ſit more nobilium, nu.11.12.13.& 15.ac etiam n.57.

Nouus vſus idem ſtatuit in parentibus, quod per cõſuet. ſiquis, vel ſiqua conſtitutum eſt in alijs coniunctis, n.14.

Vſus nobilium nil diſpoſuit in aſcendentibus vltra vtrumque parentem, qui dicuntur ſuccedere ad formam à conſuet. ſtatutam n.16. etiam ſauore collateralium, n.17.

Auia an excludatur in concurſu matertera, nu.18. & auia materna an excludatur a bonis paternis ſui nepotis, n.19.

Matre excluſa an cenſeatur auia excluſa, n.20.

Vſus nobilium non viget in bonis quæſitis per defunctum, ad quæ ſuccedunt parentes ad formã iuris communis, n.21.

Vſus nobilium non dicitur corrigere conſuetudinis ſiquis, vel ſiqua diſpoſitionem, ſed potiùs ipſi adhærere, n.22. & 23.

Bona extra confinia an ſubiaceant renunciationi parentum contrahentium more nobilium? nu.24. 25.& 26.

Nouus vſus nobilium Capuanæ, & Nidi legitimè fuit inductus, nu.27.

Exteri, alijq; non gaudentes honore ſedilium poſſunt nouum vſum accipere ſaltem in vim pacti, n.29.& 30. ſed expreſſis verbis, n.31.

Nouus vſus non ligat circa non expreſſa, nu.32. & 33.& quare, n.34.& contra n.35.

D.Hieronymus Borgia laudatur, n.36.

Vſusfructus ſuper bonis maternis filij an extinguatur filio mortuo, ſi contractum ſit more nobilium, n.37.& 38.

Pater non dicitur exiſtere poſt quam renunciauit ſucceſſioni bonorum dotalium filij, n.39.

Ius conſuetudinarium non diſcrepat a communi circa vſusfructus præſtationem patri deſignatam bonorum filij, n.40.

Vſusfructus dotis patri non debetur viuente filio, ſuſcepto ex matrimonio contracto more nobilium, n.41.& contra, n.46.

Pater per nouum vſum cenſetur etiam ex teſtamento excluſus ſi non inſtituatur a filio, n.42. cum habeat filius liberam diſponendi facultatem, num.43.

Alienatio bonorum inhibetur filijs, ne patri tollatur vſusfructus, n.44.

Filij liberam habent dotium aduentitiarum aliẽãdi facultatem, poſt quam ipſis ſunt conſignata, cum earũ vſusfructus nõ debeatur patri, n.45.

Ademptio vſusfructus, patri debiti non arguitur à renunciatione facta ſucceſſioni filij, n.47. & de ratione, n.48.

Vſusfructus debetur patri iure retentionis ſuper bonis filij, n.49.

Patri ſi non poteſt deberi vſusfructus bonorum filij ſui, debetur vſusfructus commoditas, n.50.

Patri an debeatur vſusfructus ſuper feudis remiſſiuè, n.51.

Reſtitutio dotium poſt mortem filij, ſuſcepti ex matrimonio contracti ſecundum vſum nobilium, mulieris ne viciníoribus, an verò dotantium ſit facienda, n.52.53.55.& 56.

Notariorum atteſtationes circa explicationem noui vſus habentur, n.53. ſed eis non credendum in hoc, n.57.

Mos Procerum, & Magnatum quid ſit, & an diſtet à iure communi Romanorum, numer.58.59. & 60.

Ius commune Romanorum, et Francorum conuenit, num.61.

Magnates contrahentes ſi aſſerant viuere more Magnatum, dicuntur tamquam Magnates contrahere, n.62.

CVM ſupra, parentes *Conſuetudinum* di-
ſpoſitione comprehenſos non eſse, ip-
ſoſque iuxta iuris communis regulas ad
ſucceſsionem deſcendentium admitti, ſit di-
ctum: videndum modò num aliquando dicā-
tur excluſi, merito de hoc vſu, per quem à ſuc-
1 ceſſione filiorum, tanquam de medio auferun-
tur, tractandum.

Et primò dicimus, vſum, quem nouum ple-
rique appellant, inter nobiles platearum Ca-
2 puanæ, & Nidi introductum, & ideò dicitur
ipſorum ſpecialis, licet poſtea inter alios Ci-
ues inualuerit, ac ex *Napod.* doctrina introdu-
ctum dixere *Conſil. de Roſa conſult.6.n.66. de*
Franch.dec.537.nu.3. R.de Marin.lib.2.variar.
reſol.cap.192.n.8.Conſ.de Geor.alleg.23.& alij.
& traditur in *dec. Afflict.237.* ſed ab *eod.de Ro-*
ſa ibid. num.66. 67.& 70. ſecundum placitum
Camill.de Laratha conſ.115.num.2.& ſeq. & fe-
3 rè omnium, ſub compēdio explicatur, nil aliud
eſſe, quàm renunciationem altrinſecè à parē-
tibus factam ſucceſſioni filiorum ab inteſtato,
ſiuè in pupillari ætate, ſiuè poſt decedentium
quandocumq; adeò, vt ipſis extantibus *Con-*
ſuetudo noſtra *ſi quis*, *vel ſi qua*, etiam pro
cis vigeat, prędefunctiq; filij ſucceſſio viciniori
in gradu, bonorum facta diſtinctione, defe-
ratur.

Quoniam vero *DD.* diſceptare ſolent, an
4 huiuſmodi contrahendi forma, adeò inter No-
biles illos inualuerit, vt in ea dicatur ius ali-
quod conſuetudinarium conſtitutum, an verò
ſolo cōtrahentium pacto in vſu verſari ſoleat?
ad rei firmitatem regulam ſtatuamus, oportet:
& ſanè non pauci, inter quos *Anna conſ. 1. 2.*
118.& 119. Theodor.alleg.1.& 79. Amat.conſ.
26.n.16. Andr.in prælud.feudor.n.24.verſ.dubi-
tatur, R.de Marin.reſol.quotid.to.1.cap.70.n.16.
vbi Aduocatorum ſuæ tempeſtatis, idem affir-
mantium, commendat ſententiam, *& alij*, qui-
bus & aſſentiri videtur *Capyc.Latr.dec.35. nu.*
14.ex Minad. ab eod.relat. Conſuetudinem in-
5 ter Nobiles illos inuectam ità contrahendi, ap-
probatamq; nedum Regia Ferdinandi Catho-
lici authoritate ab anno 1505. quo vſus om-
nes, mores, conſuetudineſq; approbauit, con-
firmauit, verum & temporis iam lapſi interca-
pedine, ac communi noſtrorum loquendi vſu,
quo hic mos *Conſuetudo* appellatur opinātur;
hincq; deducendū eſſe patet, etiā abſq; ſpeciali
6 pacto cenſeri inter nobiles plateaꝝ Capuanæ,
& Nidi ſecundum nouum vſum contractum,
7 cū alioquin expreſſa verba *Conſuetudini* dero-
gantia requirantur *Triuel. deciſ. Dolan. Senat.*
68.num.6.

Contrariorum tamen tutior, & receptiſſima
8 eſt opinio, prout idem *de Marin.* vel inuitus,
teſtatur, quam ſequuntur, & comprobant *Cōſ.*
Geor.alleg.23.& 24. R.Rouit.conſ.98.nu.19. &
conſ.100.vol.1.& deciſ.100.nu.10. vbi nouiſſi-
mè refert deciſum in cauſa Principis Conchę,
(de qua in *deciſ.35.R.Capy.Latr.*) *Prat.diſcept.*
forenſ.tom.1.cap.12.& cap.36.à n.26. R.Galeo.
lib.2.controuerſ.cap.30.n.59.R.de Pont.conſ.61.
n.48.lib.1.de Franch.dec.537.nu.16. Molfeſ. ad
conſuet.par.1.cap.4.n.15. Montan.controuerſ.1.
n.55. & latè etiam in *l.imperialem*, *§.præterea*
ducatus, nu.99.de probib.feud.alien. per Frider.
videturq; etiam inferri ex verbis *Afflict.cit.de-*
ciſ. 237. ſi verborum vim attendamus; dicit
enim adeſſe *Conſuetudinem* inter nobiles Ca-
puanæ, & Nidi, quæ in dotalibus inſtrumentis
exprimitur, quod idem videtur ſonare, ac cō-
ſuetam contrahendi formam inter eos verbo-
rum expreſſione in contractibus dotalibus,
9 haberi: prout ſępè decretum extitiſſe
cit. Authores, affirmant, & quicquid in contra-
rium ab aduerſarijs opponitur, reſponſis *cit.*
Montan. eliditur. Ideòq; parentum, vel earum-
dem platearum excluſionem abſque ſpeciali
10 renunciatione non dari, concludimus cum
eod.Prat.diſcept.forenſ.to.1.cap.12. à n.65.

Tali nunc iuſto fundamento, infertur ad
multa, & P. falſam eſſe opinionem dicentium,
11 non vltimo morienti, ſed potius ei, à quo ob-
uenerunt bona, ſuccedi, ſi hoc pacto, & renun-
ciatione ſit actum, prout voluere *Præſ. Amat.*
conſ.26.n.34.Conſ.Theod.alleg.1.num.9.& de
12 *Franch.dec.92.* & pro vero habitum fuiſſe per
S.C. refert *Rouit.* in cauſa *deciſ.100.num.20.* ve-
rè enim vltimo morienti ſucceditur *R.de Pon-*
te conſ.61.n.54.Conſ.Geor.alleg.23.à n.34. qui
alijs ſatisfacit, ac *de Franch. deciſ.* reſpondet,
13 quicquid in contrarium ſenſerit *R.Capyc.Lat.*
conſult.61.à nu.48.ex Capnt.et Thor. & diſtin-
xe-

Digitized by Google

xtrit *conſult.* 20. Noſtrum confirmatur aſſum-
ptum ex eo, quia (vt ſuperius diximus) tali
contrahendi vſu noſtræ *Conſuetudinis ſiquis*,
14 *vel ſiqua*, diſpoſitio ad parentes vſq;, alioquin
exemptos, dilatatur: ergo ſicuti data bonorum
diſtinctione per *Conſuetudinem* non primo ac-
15 quirenti, ſed vltimo morienti ſuccedirur, pro-
ut probatum eſt, ità pariter hoc caſu dici
debet; nec deciſio *Ronit* ſupra relata obſtat;
fuit enim reuocata iúctis Aulis in ſecunda in-
ſtantia ex iuribus, quæ noſtram videntur con-
firmare ſententiam, vt à *n.* 21. licet ad bis mille
nummos aureos mulieri donatos ex ſua nobi-
litate declaratum fuiſſet debere ſuccedere vi-
ciniores mulieris, non autem filij tanquam
ad bona per mulierem ipſam quæſita, vt *n.* 28.

Deducitur ſecundò, nihil innouatum fuiſſe
16 per talem contrahendi vſum circa ſucceſſio-
nem ad beneficium Aſcendentium vlterioris
gradus vltra diſpoſitum in hac noſtra *Conſue-
tud. ſiquis*, *vel ſiqua*, circa bonorum diſtin-
ctionem etiam fauore collateralium *R. de Ma-
rin. reſol. quotid. lib.* 1. *cap.* 70. *nu.* 15. & facit *deciſ.*
17 537. *de Franch.* quicquid circa excluſionem
auiæ in concurſu materteræ ex vi renunciatio-
18 nis, quam ſemper ſubintelligendam eſſe vo-
luit inter nobiles prædictos *Amat. cit. conſ.* 26.
teneat *Anna filius conſ.* 92. *nu.* 25. dicens, auiam
19 cenſeri excluſam ſuper bonis paternis præde-
functi nepotis, non quia noſtræ huic *Conſue-
tudini ſiquis*, *vel ſiqua* fiat locus, ſed potiùs
20 quia matre excluſa per renunciationem, auia
quoque cenſeatur excluſa, quaſi illam non tan-
tùm ſibi, ſed & iſti præiudicare renunciando,
autumet, quod eſt falſum.

Tertiò infertur, hanc renunciationem, ſiuè
21 vſum Capuanæ, & Nidi non extendi ad bona
per morientem filium quæſita, cum iſtis ſiuè
ſuperſit pater, ſiuè mater, iuxta iuris commu-
nis regulam in *authent. defuncto, C. ad Tertulli.*
ſuccedatur, & quamquam hęc ſententia funde-
tur in authoritate *Geor. alleg.* 24. *nu.* 19. *et* 25. *à
num.* 18. eam ſtrenuè defendentis contra *Ann.
conſ.* 92. *n.* 61. *et conſ.* 119. *et Theodor. alleg.* 1. &
propriè *n.* 53. *et* 54., eius tamen dictum non
22 probo circa id quod aſſumit, dici nempè ta-
lem vſum nobilium correctorium *Conſuetudi-
nis* noſtræ quoad bona quæſita, cum potiùs di-
ci debuiſſet illi congruens, cum nec ea ius
23 commune euertatur, ſi parentes exiſtunt, & ſic
quoad illa bona caſus ſuperexiſtentiæ aſcen-
dentium vtrobiq; poteſt dici omiſſus, ac non
conſideratus, niſi tamen dicendi animus eſſet
tibi *Geor.* propoſitionem poſſe defendi in caſu
illius *alleg.*

At circa illud num vſus Capuanæ, & Nidi
24 locum vindicet in bonis extra confinia; in
quo articulo ſcripſerunt pro, & contra *cit. An-
na vbi ſup. et Geor. alleg.* 23. Ipſe cum R. *de
Marin. reſol. quotid. lib.* 2. *cap.* 56. *n.* 15. ſentirem,
25 bona ipſa, vbique poſita ex vi renunciationis,
& pacti cenſeri renunciata, & infertur ex ſcri-
ptis, nam ſicut pater generaliter eius excluſio-
nem paciſcitur ab inteſtato bonorum dotaliū
26 filij ſui, ità & mater bonorum patris, ergo
qualitas tantùm conſideranda non locus, cum
ſub generalitate vbiq; poſita cōprehendantur,
Capyc. Latr. conſult. 61. *n.* 2. Certum eſt enim
exploratumque, nouum vſum Nobilium Nea-
27 politanorum Capuanæ, & Nidi validè, legiti-
mèq; fuiſſe inductum, vt probant *Fabius de
Anna conſ.* 2. *n.* 5. *et conſ.* 92. *n.* 7. *Auellus Amatus
conſ.* 26. *n.* 17. *et alij* ab his adducti; certumque
28 etiam poſſe exteros, & omnes, qui Sedilium
honore non gaudent, ſiuè Ciues, ſiuè Alieni-
genæ, & verè exteri ſint, dictum nouum vſum
29 recipere, ad eumque ſe alligatos velle, vt teſtā-
tur *DD. cit. Ronit. dec.* 100. *n.* 6. *et de Frāch. dec.*
30 272. & tunc alligabuntur ſaltem in vim pacti,
vt placuit *Reg. Merlin. contr. cent.* 2. *cap.* 49. *n.* 19.
licet non certum, neque exploratum apud
Noſtros ſit, an eo ipſo, quod aut ſub verborum
31 inuolucro, aut aliquo ex capitibus alijs eiuſ-
dem noui vſus expreſſo exteri recipere vſum
Nidi, & Capuanę declarauerint, videantur ſuc-
ceſſioni filiorum reciprocè renunciaſſe: etenim
32 quamquam *Regens Merlinus vbi ſup.* poſtquā
pro affirmatiua plura adduxiſſet, negatiuè ta-
33 men concluſerit, & ità deciſum, retulerint *Reg.
Capyc. Latr. dec.* 35. *alijq*, ea potiſſimùm moti
ratione, quòd cum exteri ſubijciantur nouo
34 vſui in vim pacti, non debent, niſi ad ea tantū,
quę expreſſere, obligari, nam pacta tantum va-
lent, quantum ſonant, de qua re videndi *Ro-
nit. cit. dec.* 100. *n.* 25. & *alij*.

35 Attamen in aduerſum, non ſolum videntur
eſſe, quę ſcripſere *Ronitus conſ.* 99. *de Marinis
lib.* 2. *d. c.* 56. *n.* 15. & 16. *quotid. reſol. et Marcia-
nus lib.* 1. *diſput. cap.* 44. ſed acerrimè diſputat
D. Hieronymus Borgia pari ſanguinis nobilita-
36 te, ac ſcientiarum cumulo inſignis, & de legali
ſcientia optimè meritus, non ſolum *Inueſtiga-
tionum Iuris Ciuilis lib.* 15. *cap.* 10. ſed etiam,
reſponſo edito, dum cauſarum Patronum age-
ret, pro D. Ioſepho Danuſcio aduerſus D. Io-
ſepham Faſulo. Moneturque *Borgia* pluribus
nec ſpernendis rationibus, vt apud ipſum vi-
dere eſt.

Nec prætermittendum, quod aduertit *R. de
Marin. to.* 1. *reſol. cap.* 345. *n.* 7. & *ſeq.* confirma-
runtque *P. Merlin. to.* 1. *controuerſ. cap.* 29. *poſt
num.* 20. *Thor. in compen. par.* 3. *ſect.* 3. *ver. vſuſ-
fructus*, quibus tamen videtur contrarius,
Napod. in conſuet. fil. famil. ver. ſaluo num. 25.
37 vſumfructum patri debitum ſuper maternis
bonis, morte filij extingui ſi ad hanc formam
38 ſit contractum; integrarum enim dotium re-
ſtitutio eſt facienda, quod verificari, haud po-
teſt ſi vel vſusfructus fiat detractio, & pater
quoad dotes dicitur non exiſtere ex pacto;

39 Secus autem eſt iure communi inſpecto,à quo
conſuetudinarium ſcriptum non diſcrepat,
40 cum nec mortuo filio vſusfructus patri debi-
tus, extinguatur, *l.fin. verſ. ſin autem defuncta
perſona, C.ad ſen.conſult. Tertul. l. fin. C. de
vſufruct.l.fin.verſ. in omnibus, C. commun. de
ſucceſſ.Paſchal.de vir.pat.poteſt.par.1.cap.3.n.6.
Grat.diſcept.forenſ.to.4.cap.281. nu. 49. & ſeq.
alijque multi*.

41 Viuente filio, nec patri deberi vſumfru-
ctum dotis, ſi contractum ſit matrimonium
ſecundum nouum vſum tenet *Conſ. de Roſa
conſult.*43. quod probari etiam videtur ex eo,
42 quia ne dum ab inteſtato excluditur pater,
verùm etiam ex teſtamento ſi à filio non inſti-
tuatur, cum libera ipſi tribuatur diſponendi
facultas per ealem vſum nobilium in quem-
43 cumque, & alienatio, qua etiam vſusfructus
patri dici poteſt ademptus, *argum. l. cum
non ſolum, §. filijs autem, C. de bon. quæ liber.*
44 filio enim familias bonorum alienatio ratio-
ne vſusfructus, patri debiti, alioquin interdi-
citur, *Cranetr.conſ.*84.*num.*7. & donatio inter
viuos, *l.filius familias,ff.de donat.de Franch.de-
ciſ.71.de Petr.feſtinar.lect.cap.6. lib. 1. num. 7.*
45 & per conſignationem factam filijs dotium
aduentitiarum cenſeri patri denegatum
vſumfructum, liberamque eis alienandi facul-
tatem conceſſam tenent, *Molfeſ.ad conſuet.no-
ſtras to.2.p.5.tit.de alimen.præſtan.n. 11. & 12.
& Paſchal.vbi ſup.à n.39.*

46 Sed verior, ac magis æquitati cõſona aliorũ
ſemper mihi viſa fuit ſententia, affirmantium,
dari ſuper dote patri vſumfructum, pro vt te-
neut *R.Merlin.ſup.cit.contro.29. a num. 11. &
47 alij*, nam vſusfructus ademptio non poteſt
deſumi à renunciatione, & pacto contrahen-
tium, cum tantùm ſucceſſioni ſit renunciatum,
48 vt *n.7.&* 8.& in tantùm renunciatio vſusfru-
ctus poteſt tacitè inferri, in quantum verba
poſſint hoc importare, & non aliud, *idem
Merlin.ibid.& Paſchal.vbi ſup.nu.* 38. aliàs re-
gula generalis eſt in contrarium, deſumpta
ex *l.cum oportet, C.de bon.quæ liber.* eo fortiùs
49 cum vſusfructus debeatur iure retentionis, &
poteſt etiam inferri ex dictis eiuſdem *Conſil.
de Roſa*, qui *num.* 20. *verſ. ſed quando*, dicit
eius ſententiam poſſe videri nimis rigoroſam,
& quod diximus eſt cum minori cõtradictio-
50 ne receptum in vſusfructus cõmoditate apud
DD. inter quos *Paſchal. ibid. à num.* 9. (vbi
quid importet hæc cõmoditas explicatur) *de
Franch.deciſ.10.num.9. & ſeq. Molfeſ. vbi ſup.
Io: Angel. Piſanel. in obſeru. quadam relata per
51 R. de Marin. lib. 2. reſol.cap.69.à num.141.&
alios* pænes quos etiam quid ſit dicendum in
feudis videri poteſt; & *Maſtrill.deciſ.Sicil.* 82.

52 Ardua item eſt illa quæſtio, num dotium
reſtitutio poſt mortem filij, ſuſcepti ex matri-
monio contracto more nobilium dictarum
platearum viciniorihus matris prædefunctæ,
an verò dotãtis ſit faciẽda? Et oritur ex verbis
illis *Affl.cit.dec.277.Et ipſarũ reſtitutio fiat, &
fieri debeat hæredibus,et ſucceſſoribus dictę vxo-
ris, ſeu hæredibus dotantis in pace*; cũ inferri va-
53 leat, hæredibus vxoris ſi dotãtis quoq; ſine hæ-
redes, dotes reſtituendas, nam ly *ſeu*, ad ex-
plicationem præcedentium videtur poſitum
inter diuerſa, *de Franch.deciſ.92.*

Præterea ex Notariorum atteſtationibus ha-
54 beri, clauſulam ſucceſſionis ſecundum nouum
vſum, extendi debere, vt morientibus filijs in
pupillari ætate, vel quandocumque ab inte-
ſtato, dotes præcisè reſtituantur dotanti,
eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus, ac in ip-
ſorum defectum, alijs proximioribus mulie-
ris, dicitur, *conſult. 6. Conſ. de Roſa num.* 73.
confirmaturque authoritate *R.Rouit.deciſ.87.
n.13.& Ciſ.Ann.cõſ.92.* quod ſi verũ eſſet, nec
quæſtioni ſupereſſet locus; ex pacto.n.expreſſa
legis diſpoſitio veniret obſeruanda ad benefi-
ciũ dotantis *l. rẽ in præſenti 1.§.accedit ei, C.
de rei vxor.act.et l.ex morte 9.§.ſimili modo, C.
de pact.conuent.* cum magis ſibi ius ſeruare, quã
mulieri donare voluiſſe dici poteſt.

Præualet nihilominùs in contrarium opi-
55 nio, quam ſequuti fuere idem *Afflict. deciſ.
202. in prin. vbi Vrſil. et in conſt. in aliquibus
num.36.de Franch.d.deciſ. 92. in princ. et deciſ.
537.nu.7.Theodor.alleg.1.et alleg.79. R.Rouit.
deciſ.100.num.12.R.Capy.Latr.conſult.20.n. 2.
et deciſ.35.Adden.ad cõſuet.relat.per cit.de Roſa
vbi ſup.n.68.R.de Marin.reſol.iur.to.2.cap.345.*
56 Quare & nos dicimus, verè hæredibus mulie-
ris eſſe faciendam reſtitutionem dotium, cum
illi poſt dotationem ſit ius omnimodè conſti-
tutũ, dũmodo dotans cõtrarium non paciſca-
tur, prout ſuperiora iura cõmunia declararũt.

Notariorumque atteſtationibus in hac re,
57 ac circa explicationẽ moris Magnatum non
credendum, ex *Conſ.Prouenſ.obſer.25. ad hanc
conſuet.noſtram num.4.et alijs*, docet idem de
Roſa num. 74. falſaſque eas dignoſci rei eui-
dentia demonſtrat *num.*75. quod adeo verum
eſſe dicit *Capy.Latr.conſult.61.to.1.* vt morien-
57 tis vltimi nequaquam reſpiciatur perſona,
ſed matris, cui ſuccedi potiùs, aſſeuerat, quod
nos minimè retinemus circa poſtremam par-
tem ex ſuperiùs ſcriptis,

His poſitis, quoniam moris Magnatum
verbum fecimus, de eo vt aliquid latiùs dica-
58 mus ſupereſt. Et dicimus nil aliud importa-
re Morem, quem Procerum, & Magnatum
appellant, quàm merũ ius ciuile Romanorum,
ſiuè ſit ipſum ius commune Romanorum,
59 prout arbitrati fuere, *Anel.Amat.conſ.26.n. 2.
Capyc.deciſ.176.poſt.num.17.R.de Pon.conſ.75.
num.7. Prouenſ. ad conſuet. noſtr. obſer. 28. fol.
159.num.9.et ſeq.Merlin.contro.for.tom. 2. cap.
16.num.16.Anna iun. conſil. 2. in prin. Vrſil. ad
Af-*

Digitized by Google

Afflict.dec.237.num.7.de Roſa conſult.65.nu.4.
60 *et* 18.& ferè omnes, ſiuè Francorum, ac ſpeciale eorum, qui tali iure vitam degunt, vt dixit *Montan. contro.* 1. *num.*49.*et* 56. ſecundum opinionem *Fabritij Brancacij*, idem ſemper eſt; ad commune enim ius Romanorum,
61 cum quo conuenit illud Francorum, recurrendum ſemper, dum de ſucceſsione agitur, idem *Montan.*docuit *num*58.& ad materiam
62 huius moris videas, *deciſ.*35.*R.Capyc.Latr.*in qua per ſimplicem aſſertionem factam a Magnatibus ſe viuere more Magnatum, cenſeri contractum ad talem formam, declaratum eſt.

CAPVT SEPTIMVM.

Conſuetudinis ſed ſi morienti, & §. quod autem eod.tit.explicatio.

De tertio ordine ſuccedendi ab Inteſtato, de diuerſo fratrum genere, & de repræſentatione, ſiue ſubingreſſione in lineaCollaterali admittenda, & quando vltrà fratrum filios extendatur, & an Fœminæ ſicuti à Conſuetudine excluduntur per maſculos ab inteſtato à ſucceſſione collateralis, ita ſimiliter à Iure regni, & quid in Feudis? Item de omnimoda ſucceſſione Collateralium vtriuſque ſexus ad feuda, & diuiſione hæreditatis inter eoſdem facienda.

SVMMARIVM.

Succeſſio ab inteſtato per tres gradus diſtinguitur. n. 1. *vltra illam, quæ defertur inter virum, et vxorem, n.*2.

Collateralium eſt tertius ordo ſuccedendi, et inter eos præfertur frater vtrinque coniunctus,num. 3.*et* 4.*etiam de iure conſuetudinario n.*5.

*Collaterales ſuccedunt in ſtirpem, etiam ope repræſentationis, n.*6.*et* 7.

*Fœmina excluditur per maſculum in linea collaterali ſecundum ius conſuetudinarium,n.*8.

*Fratrum genera plura ſunt, et enumerantur, et explicantur, a n.*9.*per* 16.

*Conſuetudo, ſed ſi morienti, et §. quod autem de quibusnam fratribus loquantur, n.*17.*et* 18.

*Determinatio conſuetudinaria æquè omnia fratrum genera complectitur circa repræſentationem, n.*19.*per* 23.

*Ius commune,admittens ſubingreſſionem intra filios fratrum corrigitur a conſuetudinario per quod datur in infinitum,n.*24.

*In ſucceſſione proſcriptorum collateralium attendi ius commune in ſubingreſſione ſtatuenda, traditur,n.*25.

*Repræſentatio inter fratres ſobrinos quomodo permittatur, n.*26.27.*et* 28.*et quid in linea collaterali ſuperiori,n.*29.

*Conſuetudo ſed ſi morienti circa repræſentationem in infinitum procedit, quando fratres, ac deſcendentes alterius fratris prædefuncti eiuſdem ordinis ſuperſunt num.*30.*non autem inter nepotes, et pronepotes n.* 31. *et inter fratres ſobrinos, non autem ſi ſuperſunt fratres ſobrini, et nepotes, et pronepotes, n.*32.

*Collaterales ſeptimi gradus æque excluduntur a iure communi,et conſuetudinario,n.*33.

*Subingreſſio in linea collaterali ſuperiori fit ſecundum regulas iuris communis,n.*34.

*Ius regni non correxit commune in allodialibus tam reſpectu repræſentationis,quàm mulierum cum maribus admiſſionis, n.*35.*et* 36.

*Fœmina non excluditur per maſculum à ſucceſſione fratris cuiuſcumque qualitatis ſint bona,n.*37. 38.*et* 39.*et de ratione n.*40.

*Subingreſſio in linea collaterali pro feudalibus quomodo admittatur,n.*41.*et* 42.

*In feudalibus quilibet frater conſtituit lineam, numer.*43.

*Succeſſio collateralium ad feuda vniuerſaliter traditur remiſſiuè,n.*44.45.46.47.*et* 48.

*Ius regni admittens fratrem ad feudum fraternum de nouo quæſitum diſcrepat a iure communi, num.*49.

Conſtitutio vt de ſucceſſionibus procedit in feudis quaternatis, num. 50. *in feudis verò planis, et de tabula,vel quaternatis ſecundum quid procedit ius commune feudorum n.*51.*et vſque ad quem gradum detur ſucceſſio, ibid.*

*Fœminæ an admittantur ad feuda plana, et de tabula, num.*52.*et in alijs caſibus enumeratis, à n.*53.*per* 56.

*Capitulum ex præſumptuosè non habet locum in ſubfeudis,n.*57.

*Hæreditas an diuidenda ſit in ſtirpem ſi nepotes concurrant ad ſucceſſionem patrui, an verò in capita,n.*58.59.60.61.*et* 64. *et quid de iure communi,n.*62.63.

*Repræſentatio an iuuet abnepti ex ſorore concurrenti cum alia ſorore defuncti in terminis conſuetudinis Neapolis,n.*65.

Conſuetudo concedit repræſentationem in infinitum ad beneficium deſcendentium ex maſculo,nam pro deſcendentibus ex fœminis ſeruatur ius commune, num. 66. *et* 67. *et contra num.* 65. *et* 69. Tri-

1 TRibus cognoſci gradibus omnis gene-
ris ab inteſtato ſucceſſionem, hoc eſt
aſcendentium, deſcendentium, & ex
latere, habetur in *authen.de hæred.ab inteſt. no-
uell.* 118.*collat.9.in princ.* quibus, & ille, viri
2 nempè & vxoris additur à *Modeſtino in l.1.ff.
quis ordo in bonor. poſſeſſ.ſeruetur*, meritò poſt
quam de primo, & ſecundo actum fuit, de ter-
tio videndum, cum poſt deſcendentes, & aſcẽ-
dentes, ad hæreditatem fratres primùm, & in-
3 ter eos vtrinque coniunctum cum prælatione
4 reſpectu illius, qui vno tantùm parente coniun-
gitur defuncto, vocauerit *Iuſtis.eod. authen.* §.
ſi igitur defunctus, neque, & traditur in *authen.
ceſſante. C.de legit.hæred.*

Similiter poſt primum, & ſecundum ſucceſ-
5 ſionis ordinem, de tertio hac noſtra *Conſuetu-
6 dine* tractatur, qua fratres, filijque fratrum
7 ad hæreditatem defuncti collateralis admit-
tuntur in ſtirpem; data etiam repræſentatione
inter eos, qui in gradu remotiori ſunt, vt cum
vicinioribus concurrant; verùm ſi quoque
8 fœmina ſuperſit, repellitur à ſucceſſione per
maſculũ, à quo excluſa dotabitur de paragio:
idemque inter collaterales remotiores ſeruan-
dum diſponitur in §.*quod autem.*

His ita poſitis, dicimus ad rei noſtræ noti-
9 tiam pleniorem, plura fratrum genera connu-
10 merari. Et primum vtrinque coniunctorum,
ſeu germanorum, & ſunt, qui ex vtroque pa-
11 rente dependent. Secundum conſanguineo-
rum, & ſunt, qui naſcuntur ex eodem patre.
12 Tertium, qui ex eadem matre, dicitur vterino-
13 rum. Quartum genus eſt illorum, qui patrue-
les fratres appellantur, & ſunt duorum fra-
14 trum filij. Quintum, fratrum conſobrinorum,
ſeu conſororinorum, qui à duabus ſororibus
15 ſunt geniti. Sextum, fratrum amitinorum,
nempè ex fratre, ac ſorore procreatorum,
eaque omnia colligit *Napod. hic ver. conſan-
guineos à n.*280.*& §.quod autẽ in p.gloſ.n.*286.
16 Sunt, & alij fratres ſobrini vulgo tertij, qui
ſexto gradu cognationis diſtant ſecundum ius
ciuile.

17 Aduertendum modò, ſub noſtri *textus* di-
ſpoſitione fratres primi, ſecundi, tertijque ge-
neris comprehenſos, cæteros verò quarti, quin-
ti, ac ſexti generis, *cit.* §. *quod autem* cenſuræ
18 ſuppoſitos, *Napod.hic p.gloſ.num.*267.*& in
§. quod autem, ver. in fratribus num.* 287. ſed
quoad omnes eſt eadem *Conſuetudinarij* iu-
19 ris determinatio, nam ſicuti concurrentibus
20 ad ſucceſſionem prædefuncti fratris, fratre
vtrinque coniuncto cum filio alterius fratris
21 vtrinque coniuncti, ſiue fratre conſanguineo
cum filiis alterius fratris conſanguinei, ſiue
22 etiam vterino cum deſcendentibus fratris
vterini conceditur deſcendentibus cuiuſcum-
que ordinis repræſentandi facultas in infini-
tum, vt coæqualitas gradus legis fictione ha-
beatur ad ſuccedendum, ita ſimiliter inter fra-
23 tres aliorum ordinum, deſcendenteſque fra-
trum ſeruandum explicauere, *R.de Pon. conſil.
39.to.1.num.6.R.Rouit.conſil.23.to.1.à num.* 1.
de Franch.dec.24. & 157. & iterum *deciſ.*266.
*R.Galeo.in.addit.ad conſil.11.Camill.de Medic.
num. 39.Conſ.Geor.alleg.30.à num.59.Thor.in
compen.deciſ.par.1. ver. ſubingreſſio*, & ita cor-
24 rigi ius commune, quo ſubingreſſio vltra fra-
trũ filios nõ admittitur, *authen.de hæred. ab in-
teſt, venien.§.ſi igitur defunctus, verſic. ſi autem
defuncto, & verſic.huiuſmodi, &c. R. Rouit. d.
conſil,23.num.1.Geor.alleg.30. num. 59. & alij
quẽplurimi* adnotarunt, *Caput.ver.in conſuet.ſi
moriatur par. 3.§. 1. num.7*, in ſucceſſione pro-
25 ſcriptorum ius commune, non autem conſue-
tudinarium, à quo perpetuò conceditur ſub-
ingreſſio in linea collaterali, attendendum
autumat.

16 Et quamquam idem dicendum fratribus
ſobrinis, vulgo tertiis ſuperexiſtentibus, aliiſ-
que filiis fratrum eiuſdem ordinis, inſinuent,
Camill. de Medic.conſil.43.à num. 22. *& Mon-
27 tan. contro.* 2. communior tamen ſententia
DD. renuit id dicere, prout eſt videre pænes
*Molfeſ.ad conſuet.p.4.de ſucceſſ. ab inteſt. quæſt.
36. num. 10.R.de Marin.reſol.quotid.lib.2.cap.
216.à num.8.& alios*, qui hoc caſu non muta-
28 ri ius commune, ſed ſucceſſionem iuxta ipſius
regulas deferri, tradũt, & faciunt, *Napod.verba
in noſtro, §. quod autem, ver. alijs num.* 289. &
inferiùs *num.*293. Idemque verum eſſe in linea
29 collaterali ſuperiori. Iidem de *Medic.ibid. nu.
25. & Montan.num. 3. ex Napod.alijſque* affir-
30 mauerunt; *Conſuetudo* enim noſtra, concedens
repræſentationem ad infinitum, explicatur, tũc
procedere, quãdo fratres prædefũcti ſuperſunt
ac filii, deſcendenteſque alterius fratris cuiuſ-
cumque ordinis ſint, non autem quando re-
manſerunt nepotes, ac pronepotes diuerſo-
rum fratrum, licet eiuſdem ordinis, iuxta
tradita in *deciſ. 262. de Franch.* ac ſimiliter
32 cum plures fratres ſobrini ſuperexiſtunt, non
autem quando cum fratribus ſobrinis vulgò
tertiis concurrunt filii alterius fratris, nam
iſti vti ſeptimo in gradu poſiti excluduntur
omnino de iure cõmuni, nec dicuntur per con-
ſuetudinẽ admiſſi, vt explicat *de Franch.deciſ.
24.num.1.2.& 3.* pro vt ex proprietate verbo-
rum *Conſuetudinis* noſtræ nec dici poſſe, ſub-
34 ingreſſionem in linea collaterali ſuperiori
contra diſpoſitionem iuris communis admiſ-
ſam, fundat *cit.Author.* & deciſum fuit in *de-
ciſ.157.de Franch.*

35 Ius commune remanſit incorrectum quoad
allodialia à iure regni, ne dum circa repræ-
ſentationem in linea collaterali, prout dixit
Molfeſ.ad conſuet.p.4.quæſt.36. num.1. verùm
36 & circa mulierum ſimul cum maſculis admiſ-
37 ſionem, cum à ſucceſſione fratris, ſiue mater-
na

38 na huius ſint bona, ſiue paterna, ſiue ab ipſo-
39 met quæſita, fœminā per fratrem haud exclu-
di, contra *Aſflict.in conſtit. regn. in aliquibus in.*
8.& 9.quæſt.& Theſ.deciſ.63.dicant de Frāch.
deciſ.171.poſt num.3.deciſ.307.num.4.& deciſ.
667.num.4.cir.fin.ex Aſflict.deciſ.287..ubi Vr-
ſil.num.3.Reg.Galeo.in addit. ad conſ. 11. de
Medic. num. 18.Anna alleg.90.num.48.Capyc,
deciſ.150.& alij.poſt Canſal. ad Peregrin. de
fideicomm.fol.mihi 216.verſ. hæc tamen conclu-
ſio: fateor tamen non exploratam vndique
hanc rem eſſe. ſed quæ maximam habet diffi-
cultatem, quæuè anceps eſt, ita vt concordia
terminandam eſſe de ea quæſtionem cenſuerit,
ac quoque decretum in ſpecie ſtatuti Aſtenſis
per Senatum Pedemontanum menſe Auguſti
anni 1588.retulerit citatus *Theſaur.*ſed noſtrā
ſententiam communem confitetur *num.* 8. &
comprobari patet ex traditis per *Adden. ad*
eand. deciſ. lit. B. Conſtitutio enim *in aliquibus*
excludit dotatam à bonis maternis, & pater-
40 nis, non autem à fraternis, ergo non conue-
nit indè huiuſmodi excluſionem inferre;
cū altera differat ab altera, & hoc tanquā cer-
tū Senatū decreuiſſe in ſimili facti ſpecie anno
1597.refertur ab *eod. Adden.* neque illud qua-
litatis paternæ, ſiue maternæ bonorum, quod
contra adduci ſolet, obſtat; cum & ſi affirme-
mus antiquam adhuc bonorum qualitatem
lucere, non tamē deducitur ſororum excluſio,
quam ius regni in linea collaterali non ſtatuit,
& excluſio, quæ dicitur perennis mulierum
per maſculos, non datur, mutata cauſa ſuc-
ceſſionis.

Et quoad ſubingreſſionem admittendam
41 in linea collaterali pro feudali ſucceſſione,
idem iuris eſſe docuerunt *DD.* inter quos *R.*
de Marin.reſol.quotid.lib.1. cap. 126. num. 15.
R.de Pon.ab eod.cit. & alij, tam *conſtit. vt de*
ſucceſſionibus, §.filij autem fratrum, attenta di-
ſpoſitione *Napod. in hac conſuet. ver. in infini-*
tum in prin. quàm etiam iurium feudalium
in tit.de ſucceſſ.fratr. vel gra. ſucceſſ. in feud. §.
bis verò, & in tit.an ille, qui interf.fra.dom.ſui,
Montan.in repet.§. præterea ducatus num. 122.
42 *in fin.*cum vndequaque regulam firmari, inter
collaterales non dari repræſentationem vltra
fratrum filios, habeatur, illudque tantùm con-
ſtitui diuerſitatis in feudis, quod eſt incogni-
43 tum Romanorum iuri, vt quilibet frater li-
neam conſtituat à ſe, idem *Montan. num.123.*
notauit, multaque ad materiam ſubingreſſio-
nis *Caput.ad conſuet.ſi moriatur, par.3.§.3.* re-
ſcripſit.

44 At quomodo feudorum ſucceſſio deſera-
tur collateralibus, eorumque deſcendentibus
habetur (cæteris omiſſis) apud *R.de Marin.qui*
d.cap.126. quæ ſparſim ſcripta ſunt ad orna-
tum *cit.conſtit.vt de ſucceſſionibus* collegit, om-
neſque caſus tàm reſpectu repræſentationis,
45 quàm duplicitatis vinculi, ac maioris ætatis,
& dependentiæ à primogenito, propoſuit, &
examinauit, etiam attentis gratijs, nobis per
inuictiſſimos noſtros Reges conceſſis, ac *Prag-*
maticis huius Regni, & adeò benè, ac compen-
dioſè, vt me pudeat, quæ alibi haberi poſſunt,
reſcribere; poſſunt tamen videri, quæ tradunt
Montan.in d.§.præterea ducatus à d. nu.122. &
46 *Caput.ibid.* & de duplicitate vinculi inter col-
laterales diuerſi generis concurrentes ad feu-
dum a matre peruentum, idem *Montan.ibid.n.*
127. Minad.dec.36.& alij, item an ſit verum
47 admitti fratrem ad ſucceſſionem feudi ſi con-
iunctus ſit fratri præmortuo ex illo latere,
quo feudū obuenit, habetur apud *Præſ. Amat.*
conſ.97.à n.5.per 8.& de Marin.cit.cap.126.ac
cap.103.2.to.reſol.n.1. contra *Vrſin.de ſucceſſ.*
feud.par.2. quæſt.2.art.1. & de ſucceſſione fra-
48 tris, cui frater ſecundogenitus proſcriptus,
& nepos ex tertio genito ſuperſunt, dicit idem
de Marin.cap.127. Quibus omnibus benè per-
penſis facilè inferri poſſunt nonnullæ iuris
communis feudorum, & regni diſcordantiæ,
49 prout eſt circa admiſſionem fratris ad feudū
fraternum quæſitum de nouo per *Conſtit.vt de*
ſucceſſionibus, voluerunt *And. in eadem*
conſtit. ver. fratres, & Aſflict. ibid.6. notab. &
deciſ.293. & in allegat.34. poſt Reg.Saler.deciſ.
numer. 2. & 3. cum aliter in *cap. 1. de grad.*
ſucced.in feud. & cap.2. de fratre de nou. benef.
inueſt. ſtatuatur, quas, ne multa, omitto.

Haud tamen aduertere omittam, quod cō-
muniter eſt receptum, prout teſtatur *de Ma-*
rin.vbi ſup.n.87.Cōſtit.vt de ſucceſſionibus, qua
50 ſucceſsio in linea collaterali reſtringitur ad
tertium gradum, in feudis quaternatis tan-
tummodo vigere, at in planis, & de tabula, vel
51 quaternatis ſecundum quid attendi diſpoſi-
tionem *cap.1. §.hoc quoque de his, qui feud. dar.*
poſſint, per quod ad ſeptimum vſque gradum
incluſiuè extenditur ſucceſsio, dixerunt *gloſ.in*
fin.cit. conſtit. vt de ſucceſſionibus, ver.in omni-
bus, Andr.in c.1.n.14.ver.conſtitutio tamen de
natur. ſucceſſ. feud. Viſcon. in ſuis concluſ. ver.
feudum planum, & ver. feudum quaternatum,
Frec.de ſubfeud.lib.3.fol.419.n.4.Gregor.de feud.
cap.9.n.6.& ſeq. Reg.Reuert.*dec.399.num.*
R.Rouit.*dec.72.n.66.& conſ.1.n.4.lib.2.*R.Ca-
cac.in alleg.impreſ. per Fuln.Lanar. in addit.ad
eine patr.nu.9.fol.246.Capan.de iur. adhoa q.7.
n.17.& 22.Gallup.de feud.par.1.cap.3.n.82. in
fin.Montan.in cap.imperialem, num.72.& in §.
præterea ducatus n.114.& controu.22. ante nu.
8. Vrſin.de feud.par.1.quæſt.7.art.2.num.28.&
alij, qui etiam ſic deciſum teſtantur.

52 Attamen non ideò ſequitur, fœminas om-
ninò excludi à ſucceſſione feudi plani, & de
tabula, earum excluſionem ſtatuente *cap.1. de*
ſucceſſ. feud., admittuntur enim in defectum
maſculorum iuxtà regulam *Conſtit. in aliqui-*
bus,

Digitized by Google

bus, quam attendendam diximus ſupra. Præ-
terea *d.cap.*1.diſpoſitio multifariè limitatur.

Et primò ſi pro ſe, eiuſq; hæredibus ma-
53 ſculis, & fœminis, fuerit feudo inueſtitus
feudatarius, prout ex *eodem cap. 1. §. filia*,
& in cap. 1. de eo, qui ſibi, & hæred. ſuis ma-
ſcul. & fœmin. percipitur, & dixerunt *Af-*
flict.in d.§.filia,n.4. Mart.de ſucceſſ.legal.par.3.
quæſt.5.n.11.Geor.ubi ſup.n.14. Capan.cit.quæſt.
7.de iur.adhoæ nu.32. & Gallup.de feud.par.3.
cap.2.n.18.

Secundò limitatur ſi feudum fuerit aliquã-
54 do fœminæ conceſſum cum aſſenſu, nam tunc
efficitur fœmininum, & cenſetur à prima in-
ueſtitura receſſum,& omnes fœminæ admittũ-
tur iuxtà *cap.1.de feud.fœmin.Galeo.contr.2.nu.*
46.lib.2.Capyc.Latr.conſult.75.to.1. num.167.
Geor.de feud.cap.51.n.21.& 22.de Franch.de-
ciſ.7.n.8.

Tertiò limitatur, dum adhoa ſoluitur pro
55 ſeruitio militari, quod ità poteſt per mulie-
rem præſtari, *Geor.ibid.n.27.de Franch.ead.de-*
ciſ.7.et ibi de Luca ante n.4.

Quartò, limitatur in ſucceſſione feudi pla-
56 ni, & de tabula, ſiuè ſubfeudi *Montan. in §.*
præterea ducatus a n.114.uſq; ad 117.Geor.ſup.
cit.cap.9.n.14.cum ſeqq. Frecc.de ſubfeud.lib.3.
de differ.in §.feuda quaternata differ.23. nu.30.
Larath.de feud.par.9. dilucid.82. num.1. in fin.
Thor.in compen.par.1.uer.fœminæ non admittũ-
tur,Capiblanc.de Baron.in rubr.n.43. Capan.de
iur.adhoa quæſt.7.n.31.de Franch.dec.7.ubi No-
nar.aliq; adden. & in ea ità deciſum, hancque
eſſe communem opinionem,& inTribunalibus
receptam aſſerit *Mormil.in annotat.ad conſtit.in*
57 *aliquibus col.penul.* & in ſubfeudis locum non
habere *cap.ex præſumptuoſè*,dixit idem *Capan.*
*quæſt.3.n.20.*prout nec militare *conſtit.conſtitu-*
tionem diuæ memoriæ, ſcripſit *Conſil.* Rocc. *de*
offic.rubr.19.n.60.

Redeuntes ad *textum*, non leuis ſe offert
quæſtio examinanda, num ſicuti concurrenti-
bus ad ſucceſſionem prædefuncti fratris,ac ne-
potibus alterius fratris ſimiliter vtrinq; con-
iuncti,vel fratre quarti gradus,& deſcendenti-
bus ex altero fratre eiuſdem gradus,hæreditas
in ſtirpem diuiditur,ità etiam dum nepotes ex
58 pluribus fratribus eiuſdem tamen gradus ad
ſucceſsionem patrui;an verò,cum quilibet hoc
caſu videatur poſſe ex propria perſona ſucce-
dere, diuiſio fiat in capita?

Molfeſ. diſtinguendo reſpondet *par. 4. de*
ſucceſſ.ab inteſt.quæſt.37.num.4. & putat noſtro
59 *Conſuetudinario iure* inſpecto dari ſucceſsionẽ
in ſtirpem, de iure verò communi in capita,
60 & varijs medijs diſtinctionem comprobat, eã
tamen improbat tamquam nullatenus noſtro
61 municipali iure confirmatam,*Prouenſ.ad con-*
ſuet. ſi moriatur,obſer.29. nu.17. Quare ad ter-
minos iuris cõmunis reducendam eſſe, reor.

Et ſanè ſicuti maxima fuit altercatio inter
62 *Azonem*,in capita diuidendas tranſuerſalium
hæreditates in caſu propoſito, ſuſtinentem,
& *Accurſium* contrarium tenentem, ità quoq;
in cauſa ſucceſſionis Io: Andreæ Parnaſij inter
R.Rouit. ſcribentem ad conualidationem ſen-
tentiæ *Azonis conſ.23. à nu.28.& Conſ. Geor.*
partes *Accurſij* ſuſtinentem *alleg. 30. à nu.47.*
& omnia hinc indè pugnantia ibidem haben-
tur, in qua cauſa noſtro S.R.C. *Azonis* ſen-
63 tentia magis placuit, *Accurſij* placito reiecto,
quod etſi verius dicant *idem Prouenſ. vbi ſup.*
annuendo *Præſid.Vrſin. in tract.de feud. par.2.*
quæſt.6.art.vnico à n.3.et Cenſal.ad Peregrin.de
fideicom.fol.83. & *ab eod. Prouenſ.* dicatur de-
terminatio in eadem cauſa ex vno tantùm
64 voto proceſſiſſe. Ego tamen huius rei inſcius
à determinatione S.R.C.recedere non audeo,
quæ confirmatur etiam *Napod.* authoritate
hic *ver.in ſtirpem*, illius enim maximè autho-
ritas me mouet.

Quæritur inſuper num concurrentibus ad
65 ſucceſſionem ſorore,& abnepte ex præmortua
ſorore, huic repræſentationis fauor conceſſus
à noſtra *Conſuetudine* in infinitum, iuuet? &
inficias eundo reſpondent R.*de Pont. conſ.39.*
Rouit.conſ.23.n.5.Prouenſ.cit.obſer.29. à nu.5.
66 cum repræſentationem dari ad beneficium
deſcendentium ex maſculis, non autem mu-
lieribus,quæ cũ maſculis non concurrunt,eoq;
67 caſu *Conſuetudinem* non attendi ex *Caput.hic*
*par.3.§.3.n.1.*dicatur.

Contrarium habetur in *deciſ. de Franch.*
652.Capyc.Latr.conſult.61.nu.42.to.1. Molfeſ.
par.4.de ſucceſſ.ab inteſt.quæſt.36.num.10.& R.
de Marin. lib. 2. reſol. quotid. cap. 217. qui &
68 ſuam comprobat rationibus ſententiam, &
aliorum argumentis in contrarium ſatisfacit,
ac verba illa noſtri *§.quod autem*, ibi, *appella-*
tione fratris ſoror non continetur, haud obſtare
69 demonſtrat. Quare ſi veriorem horum *DD.*
ſententiam credes, ius commune in hoc à
Conſuetudine correctum, aduertas.

CAPVT OCTAVVM.

Verba Textus declarantur.

De repræſentatione in linea collaterali admittenda, qualitate bonorum, vinculi duplicitate, ſiuè duplici coniunctione, ac etiam de ſucceſſione Collateralium diuerſi generis, tàm ad allodialia, quàm feudalia adhuc con-

concurrentibus parentibus. Item de paragio ſororibus præſtando, ac eiuſdem diuerſitate reſpectu hæreditatis Aſcendentium, & Collateralium.

SVMMARIVM.

Repræſentatio in linea collaterali permittitur in infinitum etiam fauore mulierum ex maſculo deſcendentium, n.1.

Qualitas bonorum prævalet proximitati gradus, num.2.

Duplicitas coniunctionis an prævaleat inter collaterales, nu.3.4.8. & 11. & quid de iure communi, n.5. & 9. & in linea collaterali ſuperiori, n.6. & quid reſpectu bonorum per defunctum quæſitorum? n.7.

Mater ſi concurrat ad ſucceſſionem filij cum collateralibus ex vtroque latere coniunctis, conſanguineus frater excluditur, num.9. & contra, num.15.

Duplicitas vinculi, ſeu coniunctionis attendenda in bonis quæſitis, etiam attento iure communi, n.12.13. & 14.

Pater ſuccedit filio in bonis maternis etiam cum fratre vterino, et mater in bonis paternis cum fratre conſanguineo, n.16.

Aſcendentes ſuccedentes ſimul cum collateralibus ſuccedunt iuxta diſpoſitionem iuris communis, collaterales verò ſecundum ius conſuetudinarium, n.17.

Fratres ex vno latere coniuncti non excluduntur per ius conſuetudinarium per parentes, neque fratrum filij, cæteri verò collaterales non item, ac ideò differe ius conſuetudinarium à communi habetur, n.18. & quid in bonis comparatis inter fratres conſanguineum, & vterinum, n.19.

Duplicitas vinculi in feudalibus adeò prævalet, vt fratre vtrinque coniuncto minore nato inſtituto, ſuccedat in perniciem fratris conſanguinei primogeniti, n.20.

Fratres vterini non tenentur dotare ſorores, n.21. ideoq; ſorores vterinæ non dicuntur excluſæ, nu.22. & ſuccedunt cum fratre vterino etiam concurrente patre de iure conſuetudinario, non autem communi, n.26.

Sorores excluduntur propter dotationem, n.23.

Portio ſororis vtrinque coniunctæ bonorum maternorum accreſcit fratri ſimiliter vtrinque coniuncto, non autem vterino, numer.24.

Vterinus excludit patruum vtriq; coniunctum de iure communi, n.27.

Sororibus an debeatur paragium ex bonis fraternis ſi fuerint alias dotatæ, n.28. & 29.

Paragium diuerſimodè decernitur collateralibus, & deſcendentibus per ius conſuetudinarium, num.30.

Fratres non dicuntur in mora conſtituendi paragiũ ſuper bonis fraternis abſque interpellatione, num.31.

Maſculinitas ſemper cenſetur maſculinitas etiam in diuerſis ſucceſſionibus, n.33. etiam in concurſu fratrum, n.33.

Inſpici debet, habeat ne mulier aliquid per formam dotationis, an verò ſucceſſionis? n.34.

Soror primogenita viuens iure Francorum dotata præfertur minori, vel in capillo in ſucceſſione feudorum, ſi ex fraternis bonis non fuerit dotata, ſecus verò ſi viuatur iure Longobardorum, n.35. & 36.

Soror quando dicatur efficaciter dotata? remiſſiuè num.37.

Vita militiæ an debeatur in linea collaterali remiſſiuè, n.38.

REpræſentatio in infinitum, id eſt per-
1 petuò, conceditur in linea tranſuerſa-
li non modò fauore maſculorum,
ſed & feminarum ex maſculo deſcendentium,
vt diximus, & tradidit *Napod. hic ver. filiæ, & ver. nepotes num.271. & 272.* nec proximitas
2 gradus officit, qualitas tamen bonorum, ſiuè
paternorum, ſiuè maternorum prævalet, vt
ex *eod. Napod.* colligitur *hic ver. gradu n.270. & in §, quod autem, ver. alij, n.289.*

Quare inſurgit difficultas verum duplicitas
3 coniunctionis prævaleat inter collaterales? &
quoad bona paterna, ſiuè materna, vel quæ ex
4 paterna agnatione, vel materna cognatione
dependent nulli dubium eſt, quin ſuccedatur
ratione proximitatis ex ea parte, à qua bona
obuenerunt, ſecluſa vinculi duplicitate, *de Franch. dec.99. de Marin. lib.2. quotid. reſol. cap. 216. n.13.* & faciunt verba *Napod. in conſuet. ſi quis, vel ſiqua in 1. glo. nu.240. in fin. & 241. & conſuet. filius familias, ver. ſaluo, n.21.* & ità iu-
5 ris communis correctio redũdat *Molfeſ. par.4. quæſt.39. n.3.4. & 5.* & idem dicendum in linea
6 collaterali ſuperiori, dum ſucceditur nepoti,
alijſque ordinis inferioris ex *Mart. voto. 124. & in ſumma ſucceſſ. par.3. quæſt.9. art.2. nu.5. & alijs,* per *Text. in authen. ceſſante, C. de legit. hæred.* dixit *de Marin. ibid. n.12.*

7 Similiter quoad bona per defunctum quæ-
ſita, nec attendi vinculi duplicitatem, ſiuè con-
iunctionis voluit *Napod. in ead. conſuet. ſiquis, vel ſiqua, d. n.241.* dixit enim, fratres vtrinque
8 coniunctos, & conſanguineos concurrentes ad
ſucceſſionem fratris pariter admitti nedum
ad paterna bona huic peruenta, ſed & quæſita,
ità verba illa: *Et alia*, explicante *Anton. Capyc. ibid. in apoſt. incip. aduerte nam &c. lit. D.*
9 & ius commune in hoc quoque correctum,
prout etiam tenuit *Ant. de Alex. in apoſt. incip. de iure fol. 145.* vno tantùm caſu excepto. ſi

ſcilicèt, mater etiam ſuperexiſtat, nam eo ma-
trem, & vtrumque coniunctum ſuccedere, ex-
cluſo conſanguineo iuxta iuris communis di-
ſpoſitionem in authen.defuncto,C.ad Sen.Conſ.
Tertull. & iudicatum fuiſſe per S. C. affirma-
uit, eumq; refert, ac ſequitur de Franch. deciſ.
91.poſt n.16.

At de Napodan. hac ſententia maximè du-
bitauit R.de Marin.lib.1.reſol.cap.70.nu.70.&
lib.2.cap.216. à nu.12. quam nec Ipſe ſequor ;
11 verbis enim conſuetudinarijs non probatur,
nam licet maioritas vinculi per Conſuetudinem
ſit ſublata, dum diſtinctioni bonorum ſit lo-
cus, hoc non item eſt reſpectu bonorum ac-
12 quiſitorum, in quibus nulla eſt facienda di-
ſtinctio ratione originis, aut dependentię, cum
nullam antiquitatis retineant qualitatem ;
13 præterea ius ipſum Conſuetudinarium videtur
circa hoc communi ſe conformare vocando
ad bona paterna, & alia proximiores, & ſic
ceſſante bonorum qualitate vtrinq; coniun-
14 ctus debet conſanguineo præferri ex quodam
potentiori vinculo, potiorique ratione pro-
ximitatis, quæ à iure communi fuit conſide-
rata.

Et ſicut Napod. & alij errauerunt in conſti-
tutione ſuperioris regulæ, ita Ant. de Alex. de
Franch. & Minad. ab iſto relat. vltrò ſe dece-
15 perunt circa exceptionem datam ad regulam,
caret enim ratione, & impugnatur ab eodem
de Marin.eod.cap.70.n.8. Vrſil. ad Afflict.deciſ.
38.à n.3.vſq; ad 9.& Molfeſ.par.4.de ſucceſſ.ab
inteſt.quæſt.46.nu.14. & contra eam deciſum
teſtantur Rouit. conſ. 29. in fin. vel contra eius
opinionem lib.2.Thor.in compen. deciſ. par.1.
ver.frater vtrinq; coniunctus, & Monac. in ad-
dit. Minad.deciſ.38. in fin. & ſic pater ſuccedet
16 filijs in bonis maternis ſimul cum fratre, vel
ſorore vterina defuncti, & mater in bonis pa-
ternis cum fratre, & ſorore conſanguineis pro
æquali portione ; & parentes iſto caſu ſucce-
17 dent de iure communi, fratres verò Conſuetu-
dinario etiam in concurſu vtrinque coniun-
ctorum, vt Napod.voluit in conſuet.ſiquis, vel
ſiqua, ver.ſic ergo,n.226.cuius meminit Conſil.
Prat.diſcept.forenſ.to.2.c.6.nu.7.hoc tamen be-
18 neficium non extendendum vltra fratres, &
ipſorum filios, prout de communi iure eſt in
vtrinque coniunctis, habetur ex Caſp. de Leo.
in ead.cōſuet.ſiquis,vel ſiqua ſub n.225.lit.B.de
Franch.d.dec.91. & 92. & Molfeſ.ibid.q.41.&
quæſt.46.n.13. poſt de Marin.d cap.70.in fin. n.
19 6. vbi à n. 4. quid dicendum reſpectu bonorū
acquiſitorū ſi ſuperſint cōſanguineus frater, &
vterinus, & quid patruo inſimul ſuper exiſtēte,
etiam in terminis conſ. 119. Fab. de Anna, &
alleg.24. & 25. Io: And. de Geor. inter ſe pu-
gnantium ?
20 Iſtaque duplicitas vinculi num ſit in conſi-
deratione dum tractatur de ſucceſſione feudo-
rum præſertim concurrentibus fratre vtrinque
coniuncto etiam hærede inſtituto per defun-
ctum fratrem feudatarium, & fratre conſan-
guineo tantùm, ſed maiore natu, an potiùs ętas
maior attendatur? idem Geor.alleg.21. per tot.
diſcutit, vbi nu.71. concludit, tùm ex iure Ro-
21 mano, cum ex iure regni, atq; ex traditionibus
DD. ac deciſionibus Regij, & Supremi Tribu-
nalis, fratrem vtrinque coniunctum eſſe præfe-
rendum, vel adeò eſſe dubium caſum, vt melior ſit
conditio inſtituti.

Ex verbis : Quæ habeant fratres conſangui-
neos, huius noſtri Textus, ſororum dotatio-
nem vterinis fratribus non iniungi, non ſecus
diſponente iure communi in l.cum fratres, §.
penult. ff. de admin.tutor., Napod.noſter infert
hic n.281.& 284.quem ſequitur Molfeſ.par.4.
de ſucceſſ. ab inteſt. quæſt.41. num.4. Quare nec
22 ſorores vterinas dici poſſe excluſas à ſucceſ-
ſione fratris vterini per exiſtentiam fratrum
vterinorum, dixerunt Afflict.dec.127.de Fran-
ch.dec.25.n.2.& dec.566.nu.1. Molfeſ.ibid. Ca-
mill.de Medic.conſ.11.n.5. vbi R.Galeo.nu.41.
& apoſt. in ead.hac noſtra conſuet.fol.155. lit.B.
nec obſcurè deducitur ex verbis conſuetudi-
23 narijs, ſorores enim excluduntur per dotatio-
nem, ergo quoties dotatio deberi haud po-
teſt, ſucceſſio non poteſt dici ſublata, proindè
24 concurrente vterino fratre ad ſucceſſionem
fratris cum alio fratre vtrinque coniuncto de-
functi, ac ſorore ſimiliter vtrinq; coniuncta,
portionem, huic ſorori debitam ex bonis ma-
ternis defuncti, accreſci vtrinque coniuncto,
non autem vterino fratri, cum ille, non autem
iſte teneatur dotare ſororem, docet Molfeſ. d.
p.4.q.17.nu.35.& 36. licet maximè fuerit hoc
controuerſum in deciſ. 566. de Franch. nec ibi
25 deciſum, & ſoror vterina admittitur cum
fratre vterino etiam ſi concurrat pater, & ſi
26 aliter ius cōmune diſponat in authen. poſt fra-
tres,C.de legit.hæred. & in §.ſi verò cum aſcen-
dentibus authen.de hæred. ab inteſt. prout ex de
Franch.ead.dec.25.nu.3.& Napod.in conſuet.ſi
quis,vel ſiqua n.225.& 226. habetur: aſcendē-
tes enim præferuntur, vt ſuperiùs diximus nu.
18.& probatur in deciſ.Rotæ Roman. 461. Fa-
rinac. in recenſ. & quòd vterinus ſecundum
27 ius commune excludat etiam patruum vtrin-
que coniunctum, probatur in alleg.23.Conſ.Io:
Andr.Geor.à n.2. per 3. & omnia prædicta ità
ſeruari in praxi, teſtatur Caput. ad conſuetud. ſi
moriatur,p.1.§.5.in fin.n.8.vbi num.9. quid di-
cendum in terminis Regni conſtit.in aliquibus?
& habetur poſt Cenſal.ad Peregrin.de fideicom.
fol.mihi 216.verſ.4. limitatur.

Et an ſororibus excluſis ab hæreditate fra-
28 terna, ſi aliàs fuerint dotatæ, debeatur para-
gium ſaltim quoad bona per defunctum quæ-
ſita, videndum? pro qua re faciunt, quæ ſupra
diximus in conſuet. ſi moriatur, tit.de ſucceſſ.ab
inteſt.

inteſt.à num.76.per 86.& videnda,quæ ſcripſit
Molfeſ.cit.par.4.quæſt.29.nu.16. vbi multæ ad-
ducuntur deciſiones; ac *n.19.*ſententiam *Fab.*
Ann.conſ.45.n.74. affirmantis, vnicam ſuffice-
29 re mulieri excluſæ paragium eo tantùm caſu,
quo de ſuccedendo collaterali ſuperioris lineę
tractatur, non autem inferioris, impugnat, ac
noſtram hanc *Conſuetudinem*,quę dotationem
ſtatuit, indiſtinctè ad beneficium cuiuſcumq;
mulieris non dotatæ, cuiuſcumque collatera-
lis ſit ſucceſſio, à qua excluditur, interpretari
ſubſtinet, & confirmatur per *Conſ. de Medic.*
conſ.11. & conſideranda, quæ habentur poſt
eundem *Cenſal.ibid.fol.215. verſ.quin & idem,*
R.Rouit.cit.conſ.23.

Aduertas cum *eod.de Medic.ibid.nu.11.Na-*
pod.in conſuet.ſi moriatur,ver.in ſtirpem, nu.26.
fol. 80. *& apoſt. in hac conſuet. incip. quoad fol.*
30 158.*in fin.* aliter prouiſum in *d. conſuet. ſi mo-*
riatur circa paragij præſtationem,ac in *Iſta*,
cum *ibi* non expectandum vltra decimum
quintum fęminarum annum dicatur, hic verò
dotationis tempus non præfinitur. Quare
abſq; interpellatione,fratres non dici in mora
31 conſtituendi paragium, eaque contracta poſt
interpellationem, ſorores haberi tamquam
maſculiatas, crederem, quod videtur colligi
ex verb.Napod.hic ver.habuiſſet n.301. & An-
ton. de Alex. in apoſt. ibid. incip. hic loquitur
lit.B.

Per verbum *habuiſſet*, in noſtro §. *quod au-*
32 *tem*, infertur, ſemel maſculiatam fœminam,
etiam ſi cauſa alterius ſucceſſionis, & paragij
aliàs non conſtituti, perpetuò cenſeri maſcu-
33 liatam, etiam in concurſu fratrum ad ſucceſ-
ſionem collateralis,cum iſtorum culpa eis no-
ceat ſemper *R.Galco.in addit.d.conſ.11. de Me-*
*dic.n.35.*ac ſicut excluſa ſemel, dicitur ſemper
excluſa, ità admiſſa per maſculiationem, de-
beat ſemper cenſeri admiſſa, ne mulieres ad
imparia iudicentur, & ideo *Napod.* noſter *hic*
34 *n.303.*dicit,inquirendum, quod mulier tenet,
an per formam dotationis, an verò per for-
mam ſucceſſionis habuerit?

Remanet videamus de ſucceſsione mulie-
rum ad feuda, & præcipuè, dum ſoror primo-
35 genita dotata, & altera minor natu in capillo
concurrunt: Et dicas,etiam attenta diſpoſitio-
ne *pragm.1. de feud.* ad explicationem *conſtit.*
vt de ſucceſſionibus, Doctorumq; concordiam
36 emanatæ, primogenitam iure Francorum
viuentem, adhuc ſecundogenita concurrente,
ad feudi ſucceſsionem admitti, etſi dotata, &
maritata fuerit, dummodo ex fraternis bonis
non receperit dotem;viuentem vero iure Lon-
gobardorum à ſecundogenita non dotata ex-
cludi ſi illa de paternis bonis, non autem fra-
ternis receperit dotem, *de Franch. dec.328.* &
nouiſſimè *R. Marcianus diſput. 6. per tot.* qui
37 multa ad rem,& de efficaci ſororum dotatio-
ne, ac etiam de ſucceſsione collateralium ad
feuda, notatu digna ſcribit à *diſput.1.per 7.*&
38 ſuper articulo vtrum vita militię debeatur in
linea collaterali? videndus *Fab. Ann. conſil.6.*
per tot.

TITVLVS SECVNDVS

DE

Succeſsionibus ex Teſtamento.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudo, Si aliquis moriens, explicatur.

De ſucceſſionibus ab Inteſtato, & Cõſuetudinaria diſponendi prohibitione bonorum antiquorum medietatis, ac etiam de reuocandis alienationibus in fraudem factis, & an, & quando debita morientium detrahantur à toto hæreditatis aſſe, & legatorum in beneficium ſuccedentium ordinatorum, detur imputatio?

Digitized by Google

SVMMRIVM.

Conſuetudo ſi aliquis moriēs *verſatur circa diſpoſitiones illorum, qui filios habent, n.1.& an comprehendat quemlibet habilem ad teſtandum? n.2.*

Maſculinum regulariter comprehendit fœmininum, num.3.

Patresfamilias ad libitum valent diſponere de bonis quæſitis reſeruato deſcendentibus bonorum ſubſidio, nu.4. de bonis verò antiquis non item; cū medietas ſit reſeruanda ſucceſſoribus, num.6.

Deſcendentibus non poteſt in legitima præiudicium inferri, n.5.

Debita contracta an ſint deducenda ex toto patrimonio, n.7.15.& 18.

Legata ſucceſſoribus facta, num veniant imputanda in portionem Conſuetudinariam, nu.8.33.34.& 35.

Medietatis Conſuetudinariæ diſpoſitio prohibetur per actus vltimæ voluntatis tantùm, num.9. non autem inter viuos, n.10.

Diſponere, verbum eſt aptum quaſcumq; alienationes comprehendere, n.10. ſed conſuetudinarium ad vltimas voluntates trahitur, n.11.

Pater in vita ſicut poteſt in præiudicium legitimæ filiorum alienare, ita & portionis Conſuetudinariæ, n.12.

Alienationes in fraudem facta reuocantur, n.13.

Fraudum præſumptiones enumerantur remiſſiuè, num.14.

Onera, contracta ab illo, qui bona ad vltimum ſucceſſorem tranſmiſit, habentur vt æs alienum, num.16.

Bona dicuntur deducto ære alieno, n.17.

Funeralia deducuntur ex portione libera, etiam ſuper bonis maternis, n.19. ſecus verò in filijs, reſpectu quorum ſit detractio à toto patrimonio, num.20.

Portio Conſuetudinaria an teneatur in ſubſidium in ſatisfactionem debiti ab vltimo moriente contracti, n.21.22.& 27.

Medietas conſuetudinaria debetur ex bonis tempore mortis remanſis, nu.23.& debetur coniunctis indiminuta, n.24.

Coniunctis teſtatori tribuitur hypotheca pro medietate conſuetudinaria, n.25.

Argumentum nimis probans nihil probat, n.26.

Vendens annuos introitus, an & quando cenſeatur voluiſſe rem obligatam alienare, num.28.29.& 30.

Debita diuiduntur inter ſucceſſores, nu.31. etiam ſi alij ſuccedant in allodialibus, & alij in feudalibus, n.32.

Donans non cenſetur compenſare cum debito rem donatam, n.36.

Portiones conſuetudinariæ an debeantur ex teſtamento remiſſiuè? n.37.

Conſuetudo ſi aliquis reſiſtit *diſponentibus contra eius diſpoſitionem, non autem imponit neceſſitatem, ità vel ita diſponendi, num.38.*

POſt quàm de ſucceſſionibus ab inteſtato egimus, de eis, quę ex teſtamento deferuntur, ſupereſt videamus.

Ad explicationem, & intellectum huius
1 *Conſuetudinis* quinq; regulas conſtituit *gloſ. in princ.* Nos vero circa habentes filios verſari, arbitrium reſtringendo teſtantium in bonis, quæ acquiſitionem effugiunt, ad medietatem,
2 dicimus: nec quemlibet habilem ad teſtandum eius diſpoſitioni ſuppoſitum, proùt credidit *Napod. per text. l.1. C. de ſacroſanct. Eccleſ.*, ſed
3 patremfamilias tantum, patet, nam de matribus teſtamento diſponentibus dicetur infra, & de filijs familias, ideòque hoc caſu fœmininum comprehenſum ſub maſculino ad *Text.* 1
in l.1. ff. de verb. ſignif. & l. ait prætor, §.1. ff. de negot. geſt. minimè dici poteſt.
4 Libera patri familias diſponendi de bonis per eum quæſitis, præbetur facultas, ac deſcendentibus bonorum ſubſidium tantummodò reſeruatur ad *Text. l. cum quæritur,* iuncta *authent. nouiſſima, C. de inoffic. teſtam.*, cum enim
5 in legitima portione nil præiudicij poſſit deſcendentibus inferri, nec grauaminis, *l. quæ nuper, l. quoniam in prioribus eod. tit. cum ſimil.*, intactam quoque remanere inter *Conſuetudi-*
6 *narias* ſanctiones, decuit; at cæteris in bonis pinguius, ad medietatem nempè vſq; ſucceſſoribus quibuſcumque prouidetur, cum ipſius diſpoſitio interdicatur.

Et ad huius medietatis liquidationem de
7 duobus principaliter inquirendum, & Primò qualiter debita, per teſtatorem contracta, deducantur, à toto nempè patrimonio, ità vt quod ſupereſt ſit in diuiſione, an verò à portione illa libera, cuius diſpoſitio non pro-
8 hibetur? Secundò verum legata ſucceſſoribus relicta in conſuetudinariam portionem imputentur?

Præmittimus ad primi explicationem, de-
9 negari bonorum medietatis alienationem antiquorum per actus vltimæ voluntatis, non autem inter viuos: loquitur enim *Conſuetudo*
10 per verbum, *diſponere*, quod latè ſumptum quaſcumque alienationes etiam inter viuos comprehendit *cap. cum ſatis de reb. eccleſ. alien. vel non,* & *DD.* poſt *Molfeſ. par.3. de ſucceſſ. ex*
11 *teſtam. quæſt.1. n.6.* at in hac materia *Noſtrates* ad vltimas voluntates communiter retulerūt, proùt & *Napodan.* & habetur *ab eod. Molfeſ. n. 2.8. & 9.* quo loco dictum confirmat argumento à maioritate rationis, quę in legitima reſpectu conſuetudinarię portionis conſidera-
12 tur, nam ſicut patris alienatio in vita in pręiudicium legitimę ſubſtinetur, ità fortius & huius medietatis debet ſubſiſtere.

Po-

Poteſt tamen (verum fateor) quandoque
13 talis alienatio reuocari, & tunc, cum alienantis fraus interuenit *Molfeſ.ibid.n.2.& 51. Capyc.Latr.conſult.123. per tot.tom.2. Geor.alleg.*
14 *22.& alij*, qui etiam nonnullos fraudulentos actus explicant, ac præſumptiones fraudis enumerant.

His poſitis, dicimus onera contracta ab eo, à quo ad vltimū poſſeſſorem bona obuene-
15 runt, eſſe de toto patrimonio deducenda; ha-
16 bentur enim vt æs alienum, *Paulus in l.ſubſignatum 39. ff. de verb. & rer. ſignif.* & Bo-
17 na intelliguntur cuiuſque, quæ deducto ære alieno ſuperſunt; ità *de Franch. dec.280. Montan.contron.1.n.68.R.de Marin.reſol.quotid.lib. 1.cap.325.n.1.& 2.ex Capyc.dec.191.Stephan.*
18 *de Gaeta, Napod.& alijs.* At ſi ab vltimo ſucceſſore onus contractum fuerit, eo mortuo, detractio debiti de portione libera fiet, *Napod. in conſuet.& ſi teſtator, ver.perueniat, fol.181. nu.27.& alibi ſparſim, Apoſt. incip. fuit iudicatum lit.F.eod.fol.& in alia apoſt. Io: Angel. Piſanel.incip.ſecūdum iſtam, fol.170.de Franch.hic in apoſt. incip. adde quod ſi reperiatur onus, fol. 163.P.Molfeſ.p.3.cit.quæſt.1.n.54.& par.4. qu. 60.n.5.6.& 19. R.de Marin.ibid. Afflict.deciſ. 347.Amat.conſ.43.in fin.conſ.47.n.9. conſ.74.n. 47. Montan.ibid.*(qui ſolido aſſumptum comprobat argumento ad ſenſum *Conſuet.* noſtræ
19 etiam in expenſis funeralium) *apoſt.in conſuet. & ſi teſtator,fol.181.lit.F.*quibus & conferunt tradita per *Crivel.dec.68.n.6.ex Bal.in l.ſia. ff. ad l.Falcid. per text. l.Neratius, ff. de relig. & ſumpt. funer.* non tamen ſi filius ſit ſucceſſor;
20 tunc enim cum legitima ad medietatem bonorum patris ſit aucta, *gloſ.in hac conſuet. ver. ſubſidio, & ver. reſeruato,* dixitque *cit.Amat. eod.conſ.43.à n.1.* reſpectu nouem partium, de quibus mulier, habens filios, nequit diſponere, vt infra, funeralia de toto patrimonio deducuntur, *l.Papinianus,§.quarta autem, ff.de inoff. teſtam.*

Verùm *Capyc.dec.195.n.2.* dicit *Conſuetu-*
21 *dinariam* portionem in ſubſidium teneri in ſatisfactionem debiti, ab vltimo moriente cō-
22 tracti, ſed videntur obſtare, quæ ſcripſit *Montan.cit.contron.1.à n.68.* ex mente *Conſuetudinis* noſtræ, quæ medietatem reſeruauit bono-
23 rum antiquorum agnatis, habita relatione ad tempus, quo obuenerunt vltimo diem ſuum obeunti, non autem ad tempus, quo ipſe vltimus è vita decedens retinuit, cum ipſi pacto
24 peculiari mandata fuerint, vt medietas trāſferatur ad coniunctos indeminuta *apoſt. ad conſuet.& ſi teſtator incip. fuit iudicatum lit. F. fol.*
25 181.hypothecamq; dari ſuper ea fauore coniunctorum, tradiderit *Petra in addit.ad dictam deciſ.195. Capyc.* per ea, quæ *de Franch. deciſ. 307.n.14.* & per conſequens numquam huiuſmodi portionem teneri poſſe, dicendum eſſe, videatur.

Hoc tamen argumentum nimis probat, &
26 totam alienandi in vita facultatem deſtruit; quare à me nimis futile exiſtimatur; at *Capyc.*
27 ſententiam reſpectu obligationum per actus inter viuos vltimi acquirentis, non autem circa teſtamentarias diſpoſitiones, laudarem *Conſ.Hodiern.in addit.ad dec.138.Surd.n.48.et ſeq.Molfeſ.d.par.3.nu.28.* poteſt enim illa portio validè alienari in vita, ergo & obligari, *l. codicillis,§.mater, ff.de leg.2.* ac ſatis, ſuperque agnatis indulgetur, dum integra conſuetudinaria portio conſeruatur vſque dum alterius portionis liberæ vires ſuppetunt.

Nec omittam hic notare, quod vulgò approbatur, & habetur per *R.de Marin. d. c.325. lib.1.reſol.quotid.n.3.Molfeſ.ead.par.3.n.52.* deciſumq; extitit *dec.280.de Franch.*venditiones
28 factas annuorum introituum ſub ſpeciali obligatione bonorum obuentorum, deducendas de toto patrimonio, iſto ſiquidem caſu
29 videtur vltimus acquiſitor voluiſſe illa ſpecialiter alienare obligando, vt *Prouenſ.* dixit *ad conſuet. ſi quis, vel ſi qua obſer.15. nu.3.* & ſi
30 contra ipſe ſentiat, at in caſu generalis obligationis omnium bonorum eſt ſecus, cum nō idem arguatur animus alienandi per obligationem, ſed potius diſponendi iuxtà conſuetudinarias ſanctiones, & iſto caſu tenetur cū *eòdem Prouenſ.obſeruat.15. Montan.eod.controuerſ.1. numer.7. circa med. Molfeſ. de Franch.* & alijs relatis à *dict. Prouenſ. numer. 14.* de-
31 bita diuidi inter ſucceſſores pro rata bonorum etiam ſi alter ex eis ad materna, alter verò ad paterna bona admittatur, non ſecus ac inter ſucceſſores in allodialibus, & feudalibus iuxta tradita per *Capyc.deciſ.198. n.1.4.5.& 6.*& per *Maſul.ad deciſ.191.eiuſdem n.4.Lanar.conſ.80.n.52.Prouenſ.vbi ſup.obſeru. 16. per tot.* & videndi *Galeo. controuerſ. lib.2. controu.22.* & *Berlich. pract. concluſ.par.2.concluſ. 55.* hanc eandem concluſionem more ſolito explanans.

Ad ſecundum reſpondetur, imputationem
33 dari legatorum, ſi credimus *Molfeſ.ad conſuet. par.2.de bon.quæſt.13.nu.8.R.Rouit.conſ.94.nu. 42.& 43.to.1.Amat.conſ.74.n.56.Conſ.Hodier. in addit.ad Surd.dec.119.à nu.12. Thor.in ſupplem. compen. ver. compenſatio an admitti debeat pro legato,* fuitque deciſum anno 1666. ad relationem meritiſſimi olim Conſiliarij, & Præſidentis R.C.S. nunc grauiſſimi Regentis Antonij Florilli in banca tunc Caſaleuæ pro Vennitto, contra Aurelium de Franco patrocinante pro Antonio, & Horatio de Franco præclariſſimo viro Petro Fuſco, quocum & Ego interfui, & licet hæc deciſio benè proceſſerit, cum ex teſtamento quond. Honufrij de
34 Franco teſtatoris intentio imputādi legatum non obſcurè elici potuiſſet; articulum tamen in puncto iuris in medium reſecandum eſt, &

po-

Digitized by Google

35 potiùs contrariorum ſententia me tenet ex
nonnullis rationibus per *Caput.* penſatis *in conſuet.ſi moriatur par.2.§.11.à nu.45.* quibus
conferunt tradita per *Merlin. contron.44.to.2.
n.45. Afflict.dec.138.in 2.dub. & alior;* nam
in caſu mortis portiones conſuetudinariæ non
cenſentur diſpoſitæ, ſed quæ ſunt liberæ, in
quibus liberalitas diſponentis conſiderari po-
36 teſt, & animus non compenſandi, prout in
donatione inquiunt *Molfeſ.ibid.nu.9. Montan.
n.55.& alij,* contra *Capyc.dec.180.num.20.* &
quicquid ſit de articulo, an portiones conſue-
tudinariæ debeantur ex teſtamento, an ab in-
teſtato, de quo infra, illud eſt fixum immo-
37 tumque deberi ex prouidentia *Conſuetudinis,*
quæ non imponit neceſſitatem teſtantibus
ſtatam illas tantùm remittendi viciinioribus
38 teſtamento, ſed diſpoſitioni teſtamentariæ,
quæ ſit offenſione aliqua interpoſita coniun-
ctorum, reſiſtit;ergo quoties quis ità legat, vt
expreſſus animus imputandi legatum in por-
tionem conſuetudinariam, percipi non poſſit,
non debet dici propriam exſoluiſſe obliga-
tionem, ideoq; nec permittitur imputatio.

CAPVT SECVNDVM.

Verba Textus penſantur.

De bonorum qualitate iuxtà Conſuetudinariam cenſuram decernenda, & de admittendis agnatis, cognatiſque in bonis antiquis, etiam in excluſionem pupillariter ſubſtituti, & quid in feudis? & de admiſſione matris ad ſucceſſionem filij, cui pupillariter fuit ſubſtitutum, item de libera patrifamilias poteſtate diſponendi tradita bònorum ab eodem comparatorum, & de exhæredandis liberis ſi cauſa legitima interceſſerit.

SVMMARIVM.

Verba conſuetudinaria, habens filios, ſeù liberos; *comprehendunt omnes deſcendentes,n.1.*

Bona ſua dicuntur,quæ opere, & induſtria ſunt cōparata,n.2.etiam ſecundum ius regni,n.4. licet etiam, quæ ex ſucceſſione habentur, adhuc dicantur ſua,n.3.

Diſponere *verbum reducitur ad vltimas voluntates,n.6.& coniunctum verbis,* pro ſuo arbitrio voluntatis, *extenditur ad alienationes in vita,n.7.*

Verba ex quocumque latere *de maſculino, & fæminino explicantur,n.8.*

Medietas bonorum antiquorum debetur deſcendentibus,nu.9.non autem illorum, quæ ad teſtatorem obuenerunt ob merita, eod.num.

Verbum relinquere *vtrum importet neceſſitatem relinquendi conſuetudinarias portiones titulo inſtitutionis?n.10.11.& 12.*

Differentia inter conſuetudinariam portionem debitam deſcendentibus, ac cæteris coniunctis traditur remiſſiuè,n.13.

Legitima debetur titulo inſtitutionis,non autem alio titulo,n.14.& 15.

Portio conſuetudinaria debetur deſcendentibus in locum legitimæ,n.16.

Legitima debet præſtari abſque onere,n.17.

Pater an valeat filio pupillariter ſubſtituere etiam in perniciem matris, vel gentilium in portione conſuetudinaria, num.18. 19. 20. 22. 23. & 24.

Pater dicitur quandoque habere arbitrium refrenatum,n.21.

In teſtamento patris dicitur ineſſe filij teſtamentum, ſi filio pupillaris fuerit facta ſubſtitutio, numer.25.

Mater an poſſit filio ſubſtituere?n.26.& 27.

Mater an ſuper medietate conſuetudinaria excludatur à legitima? n.28.

Agnatis peculiari iure debetur conſuetudinaria portio,n.29.

Matri potiùs debetur filij ſubſtantia non repugnante lege,n.30.& quare,n.31.

Patre, & matre in medio exiſtentibus Conſuetudines non militant,n.32.

Mater non excluditur à pupillariter ſubſtituto ſuper medietate bonorum antiquorum,n.33.

Pupillariter ſubſtitutus dicitur, & teſtatoris, & impuberis hæres, num.34. nec ideò excludit coniunctos paternos, & maternos à portione conſuetudinaria,n.35.

In feudis an pupillariter ſubſtitutus excludat viciniorem? relatiuè, num.37. & affertur deciſio S.R.C.n.38.

Filiorum æqualitatem in ſuccedendo pendet ab arbitrio paterno, nu.39. cum ſufficiat non minui eis legitimam,n.40.

Parentes poſſunt exhæredare filios legitima intercedente cauſa,n.41.

LOquitur (vt ſupra diximus) iſta *Conſuetudo* in aſcendente, *qui habens filios, ſeu liberos,*deſcendentes nempè vlterioris gra-
1 dus teſtatur, & bonorum ſuorum, ideſt, quæ-
ſitorum à teſtatore eius opere, & induſtria,
2 vt verba conſuetudinaria demonſtrant,nam
3 licet ſua quoque dicantur bona, quæ ex ſuc-
ceſ-

ceſſione habentur,de his non dicitur hìc *Mon-*
4 *tan.contro.6.num.7.* prout nec in *conſtit. vt de*
ſucceſſionibus, §.in acquiſitis, vt *glo.* explicat in
ver.qnolibet titulo iure ſuo, qualitas enim bo-
norum, à teſtatore de propria induſtria com-
paratorum,illis verbis (*quolibet titulo iure ſuo*)
5 in ea ſpecificatur: tribuitur cuique diſponē-
di facultas arbitrio voluntatis, hijs tantum
legitima reſeruata.

6 Pluties vides verbum (*diſponere*) tàm iſta,
quàm ſequenti *Conſuet.* repetitum, quod à
Napod.in ſup.explic.conſuet.ſi qnis,vel ſi qua,
ver.a matre num.231.& ſeq.conſuet. & ſi teſta-
tor.ver.perueniat, ad vltimas reducitur volun-
tates, quod abſque controuerſia eſt receptum:
At poſitum in principio huius *text.*coniūctum
cum verbis, *pro ſuo arbitrio voluntatis,* latiſſi-
7 mam recepit explicationem ex maioritate ra-
tionis; perperam enim prohiberetur fieri in-
ter viuos, quod per actus vltimæ voluntatis,
in quibus humanum arbitrium *Conſuetudine*
aliàs arctatur, fieri patitur.

Illa verba, *& alijs bonis ſibi à conſanguineis*
ex quocumque latere obuenientibus, latiſſimam
itē recipiūt interpretationem apud *Napod.*vt
8 vt ſcilicet tam maſculinum,quàm fœmininum
latus complectantur; ex quibuſcumque enim
bonis, vndequaque peruentis ad teſtatorem,
deſcendentibus integra medietas reſeruanda;
9 excipiuntur, quæ propter merita ad teſtato-
rem deuenere, cum tanquam per eius indu-
ſtriam parta habeantur,& quę abſque eiuſdem
facto peruentura non forent, *Napod. hic ver.*
obuenientibus num. 16. l. Seio amico fideliſſimo
*10.ff.de aun.legat.*dantis potiùs mente conſide-
rata,*l.ſed,& si quid,ff.de vſufruct.* quàm factū,
l.verum,ff.de furt.

Ad verbum(*relinquere*)*Napod.* quæſtionem
conuertit in *eod.ver.a n.33.*vtrum illo hęredis
10 inſtitutio,an verò legatū,aliudq; titulum,qua
portio cōſuetudinaria dari debeat,deſignetur?
11 Diſtinguendo ſatisfacit quæſtioni, vt ſilio ex-
heredato medietas iſta debeat per inſtitutio-
nem dari, inſtituto verò poſſit quocumque
titulo relinqui, talique diſtinctionis fœdere,
pugnantium circa hoc nititur conciliare ſen-
tentias, cum priori caſui per *authen. ut cum*
de appellat. cognoſcitur, §. aliud quoque capitu-
*lum collat.*8.& altero per *authen.nouiſſima,C.de*
inoffic.teſtam.& authen.de trien. & ſemiſ. collat,
3.conſultum, iſtaque iura remanſiſſe incorre-
cta, iudicauerit: At nos,inſtitutionis titulo de-
12 deferri deſcendentibus portionem *Conſuetu-*
dinis indiſtinctè,pronunciamus cum *Caput.ad*
conſuet.ſi moriatnr ſup.cit.p.2.§.11.n.55. quod
ex mente eiuſdem *Napod.* eſſe ac eius verbis
in conſuet. & si teſtator, uer. perueniat in prin.
*num.*25.elici,demonſtrat ad differentiam alia-
13 rum portionum coniunctis debitarum, & ha-
betur ex *Fachin.controuerſ.iur.lib.12.cap.4.Go-*
mez.uariar.reſol.iur.to.1.cap.11.de ſucceſſ. con-
tra teſtam.in fin.num.1.& ibid.Eman. Soar. in
addit. qui de communi teſtatur, & ſane quo
nam pacto ſuperior diſtinctio ſine fruſtratione
ſaluari poſſit, non video, quid enim refert in-
ſtitutio in abſtracto abſque portionis legitimę
14 deſignatione? cum in ipſa legitima inſtituen-
15 dos liberos, nec licere parentibus, vel per le-
gatum, vel per alium quemcumque modum
dare debitam portionem,ſanxerit *Iuſtinianus,*
ac illos, qui non debent inſtitui, nominatim
exheredandos.

Et quòd portio quælibet filijs per *Conſue-*
16 *tudinem* deſignata in bonis tàm comparatis,
quàm antiquis in locum legitimæ deducatur,
apertiſſimè ex verbis, *Defunctus ipſe vni ex*
filijs plus, quam alij non poteſt de ipſa medietate
*relinquere,*conuincitur:nemo enim poteſt legi-
17 tima fraudari, & *quod deficit, ad implendum*
ſine vllo onere, vel mora, ſiuè adijciatur in te-
ſtamento de adimplenda legitima portione,
ſiuè non, compelletur hæres, firmo remanente
teſtamento, l. omnimodo 30. C. de inoff. teſtam.
*Gomez.ibid.n.23.*habetur.

Capta occaſione ex eo, quod de portione
conſuetudinaria inſtar legitimæ,diximus, nūc
18 quæſtio ſuccedit, vtrum pater filio ſuo pupil-
lariter ſubſtituere valeat nedum matris in
preiudicium, ſed & gentilitium, ita vt illa
portione legitima, hi verò conſuetudina-
ria priuentur? & in prima quæſtionis par-
te parum immorandum ſi ad bona per te-
19 ſtatorem quæſita velimus reducere quæſtio-
nem; receptum ſiquidem fuit,etiam iure com-
muni attento ad *Tex. l.precibus, C.de impub.*
& alijs ſubſtit.& ſcripta per *de Marin.lib.1. re-*
ſol.cap.265.Afflict.dec.310.n.3. Surd.conſ.240.
*lib.2.Theſaur.quæſt.forenſ.84.lib.2.et alios,*quo
ad iſta poſſe mulieribus præiudicium ſubſti-
tutione inferri,ità *Molfeſ.par.2.quæſt.23. nu.5.*
*R.de Marin.lib.2.reſol.quotid.cap.129.nu.2.*At
ſecus pro bonis antiquis voluere *Molfeſ.iam*
20 *cit.Afflict.deciſ.310.Ant.Capyc.in conſuet.filius*
famil.in addit.incip. quod autem, & alij, ſubſti-
tionem pupillariter filio factam, non niſi in
portione libera veritate comprobari poſſe, au-
tumantes; nam quoad alia dicitur habere pa-
21 ter refrenatum arbitrium à *Conſuetudine*,
tàm reſpectu matris, quàm aliorum coniun-
23 ctorum filij ſui, & iſtos tantùm à portione
libera poſſe à ſubſtitutis pupillariter excludi.
Napod. dicit *hic.ver. medietatem, nu.22.* quod
veritati amiciſſimum eſſe; affirmauit *de*
22 *Marin.d.cap.129. nu.12.* & licet ſe oppoſuerit
Ant.de Alex.in ead. hac noſtra conſuet. in apoſt.
incip.imò videtur lit. A. in aliorum poſtea iuiſ-
23 ſe ſententiam teſtatur *de Franch.dec.295.* quā
& ipſe confirmat ex *Afflict. dec.319.* & ſequi-
tur *Capyc.in ead.conſuet.in apoſt.incip.hic loqui-*
tur lit. A. (vbi de ſubſtitutione fideicommiſ-
ſaria)

Digitized by Google

ſaria) *fol.*168. *& in dec.* 208. nam ſicut pater
25 eius teſtamento, in quo & filij teſtamentum
ineſt per ſubſtitutionem pupillarem *inſtit. de*
vulgar. & pupilla.ſubſtit.§.igitur, l.2.§.prius, cũ
l.patris, *& filii, ff.eod.* coniunctis non valet ex
ſe, ità nec ex filio præiudicare. Nec ſecus di-
26 cendum in matre eius filio ſubſtituente;cum
tantùm ſuper decima,de qua poteſt liberè,ha-
27 bens filios,diſponere,poſſe ſubſtitutionem or-
dinare, dicant *Conſ.de Roſa conſult.*43. *nu.*22.
ex *Napod.in conſuet.ſi qua moriens, n.*15. *& de*
*Franch.dec.*486.*n.*2.*&* 4.& idem *de Marin.eo-*
*dem to.*2.*cap.*150.*n.*12.

Neq; eſt quod cuiquam mirum videri poſ-
ſit,quod *Reg.de Marin.cit.cap.*129.*à numer.*5.
conſtantiſsimè tenendum nobis inſinuat
contra *Afflict. citat. deciſ.* 310. *Molfeſ. &*
28 *alios*,affirmantes,matrem non ſolum à legiti-
ma ſuper medietate, de qua potuit pater di-
ſponere, excludi, ſed etiam, tamquam ſemper
excluſam, ad portiones conſuetudinarias nec
admitti in concurſu agnatorum, cum his ma-
29 gis peculiari quodam iure medietatem anti-
quorum bonorum deberi, quam matri legiti-
mam, affirment; optimis ſiquidem argumen-
tis fulcitur *de Marin.* dictum,ac maximæ niti-
tur æquitati; matri potiùs filij ſubſtantia de-
30 betur lege non repugnante,ne luctuoſa(vt di-
citur) ac lucubri hæreditate huius careat;qua-
31 re illud *Noſtrorum* ante ora fertur; patre, &
matre in medio exiſtentibus *Conſuetudines* nõ
32 militare; hinc profectò inferendum,nec à pu-
pillariter ſubſtituto matrem vinci in me-
33 dietate bonorum antiquorum, nam licet
pupillariter ſubſtitutus,etſi non tantùm teſta-
34 toris, ſed impuberis dicatur hæres inſti-
tutus, *l. ſed ſi plures* 10. §. *ad ſubſtitutos, ff.de*
35 *vulg.& pupill.*, non poſſit coniunctos ſiuè ex
parte matris, ſiuè ex parte patris excludere,
quin bonorum medietatem valeant auocare,
Napod.in conſuet. filius famil.ver.poſſunt,Mol-
*feſ.par.*4.*de ſucceſſ.ab inteſt.quæſt.*61.*à nu.*15.*ad*
fin. cum diſpoſitio *Conſuetudinis* iſtis foueat,
36 non ideò ſequitur idem dicendum ad exclu-
ſionem matris, cui municipalis legis determi-
natio non obſtat.

37 In feudis quid iuris ſit,reliquũ eſt dicamus;
quoniam verò hac de re multum ſatiſque
ſcriptum fuit in cauſa ſucceſſionis Illuſtris
Ducis Andriæ,& controuerſum inter excellen-
tiſſimos, peritiſſimoſque vtriuſq; partis Ad-
uocatos, quorum ſcripta maximam redolent
doctrinam,tantùm mihi ſupereſt tacere;dicam
38 tamen in ea cauſa inter alios iuris articulos
per S.R.C.iunctis aulis fuiſſe deciſum, D.Hæ-
ctorem Carrafam modernum Ducem Andriæ
potuiſſe ſuccedere D.Carolo Carrafa eius
pronepoti, nedum tanquam pupillariter ſub-
ſtitutum, & vigore gratiæ, de qua in *prag.*33.
de feud. verùm etiam & per fideicommiſſum
per aliam gratiam contentam in *prag.*34. *eod.*
tit. excluſa Domina D. Emilia Carrafa Dux
Magdaloni fœmina viciniori; allegationeſque
iſtius cauſæ hincindè, reſcripſit *de Luca in*
*tractat. de lin.legal. artic.*5.*tom.*1. *à num.*29. *&*
*artic.*28.

Ex verbo,*adæquare*, colligitur, æqualitatem
39 filiorum in ſuccedendo à patris arbitrio om-
ninò dependere; valetque ideò legatum vni,
ex pluribus filijs à patre factum etſi cauſa non
exprimatur, ineſt enim iſta conſuetudinaria,
ſi ad æquandam huius conditionem fiat, *l. ſi*
ita 12.*ff.de condit. & demonſtrat.* idemq; con-
firmant verba illa, *ſi vult*, cum tertiam iure
40 naturæ debitam haud minui, ſufficiat, ita
Napod.in ver.adæquare; nec parentibus exhæ-
redandi facultas interdicitur, dummodò ſuf-
ficiens adſit cauſa exhæredationis, *ad text. in*
authen. vt cum de appellat.cogno. §.*aliud*, *&* §.
cauſas, vbi quatuordecim enumerantur, quare
diſpoſitionem *Conſuetudinarij iuris*, ibi, *iuxtà*
cauſa exhæredationis fuerit, & communis in
l.fin.de bon.damnat. concordare, patet.

TITVLVS TERTIVS

DE

Succeſsionibus morientis ſine filijs ex teſtamento.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinis, & ſi teſtator filios, explanatio.

De portione Conſuetudinaria agnatis, cognatiſq; debita ſuper bonis morientis ex teſtamento, & an ab inteſtato debeatur, & poſſit propria autoritate præcapi à proximo coniuncto etiam abſque hæredis inſtituti traditione. De Clerico viciniori concurrente cum laico remotiori, & cui nam potiùs portio Conſuetudinaria debeatur? Item de capacitate, & incapacitate Regulariũ poſſidendi in communi. De re empta ex pretio bonorum antiquorum, vel dotalium, & an dicatur antiqua eſſecta, vel dotalis? Proſcripti ac perenniter triremibus damnati, an valeant facere teſtamentum, ſaltē ad pias cauſas? Item de legato monialibus relicto ſuper certo corpore, an dicatur generis, vel ſpeciei, & an ad piam cauſam factum, & an legatum ſpeciei dicatur generis fauore piæ cauſæ; & an, & quando actio executiua detur pro legato annuo?

SVMMARIVM.

Conſuetudinis etſi teſtator diſpoſitio maſculos, & fœminas complectitur, n.1. ac eos qui ſunt geniti ex matrimonio contracto more nobilium, n.2. nec procedit pro bonis quæſitis, ac medietate bonorum antiquorum, n.3.

Neapolitani poſſunt pro parte teſtati decedere, & pro parte inteſtati, n.4. & quando, n.5. & 6.

Cautela traditur ne quis adeundo præiudicium recipiat in portione cõſuetudinario, remiſſiuè, n.7.

Conſuetudo etſi teſtator *eſt conſentaneo iuri Caſtellæ, & Valentiæ, n.8.*

Portio Conſuetudinario an debeatur ab inteſtato, an ex teſtamento? n.9, 10. 12. 13. 14. & 32.

Pactum non operatur vltro paciſcentes, n.11.

Portio Conſuetudinario abſque traditione hæredis præcapitur, nu.15. & debetur proximo agnato tamquam creditori, num.16. & 18. et facto inuentario conſeruatur incolumis, n.17.

Succedens non tenetur habere ratum factum defuncti in portione conſuetudinaria, n.19.

Inuentarium non iuuat hæredi contra creditores defuncti reſpectu bonorum eiuſdem defuncti, vel feudalium, n.20. & 21.

Agnatus an valeat proprio authoritate præcapere medietatem bonorũ antiquorum, an verò iudicis officio implorato per remedium, l.fin.C.de edict. Diui Adrian. tollen.? *num.22. 23. 24. & 25.*

Portio qualibet conſuetudinaria debetur inſtar legitimæ, n.26.

Agnatis pinguiùs prouidetur Conſuetudine in portione conſuetudinaria, quàm filijs in legitima per ius commune, n.27.

Filijs nullum ius eſt conſtitutum in legitima viuente patre, agnatis verò pro portione conſuetudinario aliquale, n.28. & 29.

Filius poteſt, patre viuente legitima, priuari, n.30.

Agnatus reuocat alienationem factam in fraudem portionis conſuetudinariæ, n.31.

Conſuetudine ius viciniori conſtituitur in bonis antiquis, cuius exercitium confertur ad tempus mortis agnati, ſiuè cognati, n.33.

Cauſa teſtati diſponentis contra formam Conſuetudinis & ſi teſtator, *an tribuenda bonis extra confinio, n.34. & 35.*

Clericus vicinior an excludatur per remotiorem agnotum à conſuetudinaria portione, n.36.

Clerico an detur actio ad vindicandam portionem conſuetudinoriam contra hæredem, à fratre inſtitutum, n.37.

Religioſi profeſſi in religione capaci poſſidere in com-

communis adhuc excludunt agnatum remotiorem a portione bonorum antiqaorum,a.38.

Item excludant fœminas in terminis ſtatati excladeatis fœminas a ſucceſſione per maſculos,numer.39.

Religioaes iucapaces, qaa ſint, habetar remiſſiaè, num.40.

Venerabilis Societas Ieſu enumeratur inter Mendicantes,na.41. & comparatar Religioai Capuccinorum,n.43,

Domas Profeſſorum Societatis Ieſu, & Collegia, an dicantur capacia poſſidere ia communi, & valeãt recipere bareditates,& ſtabilia,n.42.44.45.46.51.& 52.

Mendicantes poſſunt acqairere ſtabilia, vt vendantar,ac pretium conuertatur ia alios vſas, numer.47.

Venerabilis Societas Ieſu eiuſq; Reuerendi Patres laudantar,n.48.

Ieſuitas aſſimilari Capuccinis, an ſit verum,et quomodo traditur,n.49.

Paupertas non violatur, vbi redditus bareditarij nou retineutur,an.50.

Res empta ex pretio bonorum antiquorum,ac ipſum pretium,an ſubiaceant conſuetudini,n.53.54.55.56.& 57.

Res empta ex pecunia dotali dicitur dotalis,n.58.

Priuilegium dotale eſt,vt res, empta ex pecunia dotali, dicatur dotalis,a.59.

Verba coaſuetudinaria, diſponere pro arbitrio facultatis, *non faciunt facultatem inbabili ad teſtandum, acc babilibas indulgent diſpoaere fauore incapacium.n.60.*

Relictam ſparus reuocatur à vicinioribus ex parte patris,n.61.

Proſcripti an valeant facere teſtamentum, item morti damnati, deportati, ac perenniter triremibus mancipati, num.62.63.64.65.66.68.& 69.

Facultas teſtandi cenſetur tributa delinqaentibas, vbi bona noa publicantur, num.67. contra num.70.

Damnati morti valent teſtari ad pias cauſas, numer.71.

Diſponere ad piam caaſam quilibet poteſt babens facultatem naturalem, & ſi non babeat ciuilem,n.72.& 73.

Inbabiles ad teſtandum fauore pia cauſa traduntur remiſſiuè,cod.n.73.

Hæres tenetur tantùm legatario actiones cedere,ſi legatam factum ſit ſaper certo corpore, num.74.

Non exiſtente re legata corruit legatum,n.75.

Actio exequutiua pro legati conſeqautione quando datar,n.76.96.& 97.& qaando in annuis legatis,n.99.100.101.102.& 103.

Legatum qaando dicatur determinata rei, vel ipſa rei deſignatio demonſtrationis cauſa cenſeatar adiecta,a.77.78.79.& 80.

Corporis deſigaatio in dubio cenſetur potiùs cauſa demonſtrationis,numer.81.

Non præſumitur voluntas teſtatoris annullandi legatum poſtquam factum eſt,n.82.

Teſtator deſignans corpas pro ſatisfactione legati, præſumitur in gratiam legatarij feciſſe, numer.83.

Legatum ſpeciei etiam dicitur generis fauore pia cauſæ,n.84.

Specialis ademptio legati requiritar,ſi ad pias cauſas faerit legatum, n.85.

Cauſa alimentorum an dicatur pia? a.86.& 87.

Argumentam valet de alimentis ad piam cauſam, num.88.

Legatum annuum cenſetur in cauſam alimentorum, nam.89.

Legatum quando dicatur pium, numer.90.91.92.& 93.

Teſtator ſi legauit ſcieater rem alienam, hæres eam laere tenetur, vt legatario præſtetur, num.94.& 95.

Legati deſtributio demandata, fieri debet arbitrio boni viri, n.98.

Hic morientium abſq; filijs teſtamentaria diſpoſitio pertractandam ſe offert:
1 Liberos,& Filias ſub vna maſculini generis voce ex identitate rationis æque complectitur *Conſaetado iſta* ad *text.l.1.ff.de verb. ſignif.& l.ait prætor,§.1.ff.de negot.geſt. & Napod.* dixit *ia pria.*noſtri *textas*, licet ex matri-
2 monio ad vſum platearum Capuanæ, & Nidi contracti, ſint geniti, argumento eorum, quæ ſcripſit *de Marin.lib.1. reſol.cap.151.nu.13.* &
3 bonorum quæſitorum à teſtatore diſpoſitionem, proùt & medietatis bonorum antiquorum non arctat, cum tantùm ad medietatem iſtorum proximos agnatos, ſiuè cognatos ſuccedere cum diſtinctione originis, quam habere dicuntur, ſtatuat.

Hinc fit, vt Neapolitani teſtati poſſint de-
4 cedere pro parte vna, ac inteſtati pro alterá;
poteſt enim quis liberè in quem vult de me-
5 dietate diſponere, & quoad eam teſtati cauſa
ſubſiſtet, quoad alterá verò,cũ validè in extra-
6 neſi diſponere nequeat,diſpõnẽs,dicetur decedere inteſtatus *Napod.hic ver. peraeniat n.26. & ibid.Marin.Frec.in apoſt.incip.nota qaod po-*
7 *teſt,fol.181.* vbi dat cautelam proximo agnato hæredi inſtituto pro adeunda hæreditate, ne quid præindicij ipſi fiat in conſuetudinaria medietate, *Scip.Boccia.in alia apoſt. incip. an talem medietatem lit. D.* quod etiam notauit *Fran.Hier.de Leo. dec.valea.131.lib.2.à nu.6. per 10.* & congruens, ac conſentaneum eſſe
8 hoc ius noſtrum iuri Caſtellæ, Valentiæ, aliarumque Hiſpaniarum partium tradidit; & tanquam vno omnium ore confirmatum tenet etiam *de Marin.reſol.quotid.lib.2.cap.57.n.2.*

Quærimus modò, num adeò quis inteſtatus
9 decedere dicatur quoad medietatem, quam

ad

ad coniunctos peruenire ſtatuit *Conſuetudo*, vt
proximus agnatus etiã ſi inſtituatur in ea, di-
catur ex prouidentia *Conſuetudinis* potiùs
ſuccedere, quàm totam hæreditatem hæredis
nomine vindicare? Et huius quæſtionis deci-
10 ſionem potiùs ex pacto ciuium in contracti-
bus appoſito, dependere, placuit nonnullis,
inter quos *R.Capyc.Latr.dec.8.nu.9. Conſ.Ho-
dier.ad Surd.dec.138.nu.67.* ità vt inito taliter
diſponendi pacto inter contrahentes, admit-
tantur abſque hæreditaria qualitate ſucceſſo-
res, cumque in capitulis matrimonialibus il-
lud apponere pleriq; ſoleant, vnico taliter co-
nantur verbo dirimere contemptionem, ſed
hos petere principium, non autem finem po-
nere quæſtioni, rectè intuenti patet; pactum
11 enim vltra paciſcentes non operatur *inſtit. de
inutil.ſtipul.§.alteri,& l.ſi ſibi decem,§.ſi pactus
ſim vbi gloſ.ver.proderit, ff. de pact.* & operan-
12 do, tantùm tranſmiſſioni portionis conſuetu-
dinariæ abſque aditione agnati, cui defertur,
confert iuxtà placitum *R.Ronit.dec.87.& Au-
thor.damn.*opinionem *in addit.ad cõſ.260.Dec.*
prout dicit *Montan. ſæpè cit.contro.1. num.71.
& 72.*

Nos itaque, circumſcripto pacto, portiones
13 omnes agnatis, cognatiſque *Conſuetudine*
reſeruatas haud hæreditario iure, ſed conſue-
tudinaria prouidentia transferri, ſentimus, ità
quoque *Scip. Boccin. hic in apoſt.incip. circa
hanc conſuetudinem, fol.173.* & in alia *incip. an
talem medietatem, fol.181.Molfeſ.ad conſuetud.
par.4.quæſt.61. Surd.conſ.206. Mart.de ſucceſſ.
legal.par.1.quæſt.21.art.2.n.12.cum ſeq.Hodier.
in addit.ad deciſ.Surd.138.à n.51.Caput.infra
cit. Montan.iam cit.à n.69.de Franch.dec.89. n.
7. & dec.307. in fin.* licet ſibi contrarius aliter
14 voluerit *dec. 667.* deberi nempè portionem
conſuetudinariam cum qualitate hæreditaria,
ſed confecto inuentario liberari ſucceſſorem à
moleſtia creditorum, quod etiam *Prouenſ. ob-
ſeru.16.n.7.*affirmauit.

Probatur noſtra concluſio, nam coniunctus
15 proximus hanc medietatem abſque hæredis
traditione præcapit ab inteſtato *Caput.ad con-
ſuet.ſi moriatur par.2.§.11.nu.52.cir.med.53.&
16 54.* ac hæres, à teſtatore inſtitutus, ſibi ipſi
tamquam creditori primo veniẽti ad *text.l.fin.
§.etſi præfatam,C.de iur.deliberandi*, ſatisfacit,
17 ipſamque portionem per inuentarium con-
ſeruat incolumem *Vrſil.ad Afflict.dec.237.n.6.
Montan.ibid.nu.69.Napod.in conſuet.ſiquis, vel
ſiqua,ver.perueniat,nu.231. & alibi* (quod nec
aduerſarij reſpuunt) debetur enim tamquam
18 creditum conſuetudinarium, vt verbum, *Per-
ueniat*, demonſtrat, & ſuccedens quoad id de-
19 functi factum ratum habere non cogitur, *Scip.
Boccin. in apoſt. in hac conſuet. incip., an
talem lit. A. cit. fol.* 181. alioquin enim non
20 iuuaret agnato hæredi inſtituto ſi quid hære-
ditarium eſſet talis portio, cum vel in feudo
21 hæreditario non proficere inuentarium ad
excludendos creditores ſi feudi ſubſtantia
ſuppetit, dixerit *Andr. in addit. l.Imperialem,
n.16.& alibi ab eod.Montan.relat.*

Et hinc tenendum eſſe patet, quod ex *eod.
Molfeſ.cit.quæſt.61. par.4.* habetur licere agna-
22 tis propria authoritate medietatem bono-
rum antiquorum capere, quaſi *Conſuetudine*
23 permittatur, nec iudicis officium implorare, &
remedium, *l.fin.C.de edict.Diui Adrian. tollen.*
24 neceſſe, contra ea, quæ ſcripſit *de Marin. ſup.
cit. cap.57. lib.2.* iſte enim qualitatem hæredi-
tariam tribuit proximo agnato, etiam ab inte-
ſtato ſuccedenti, & per conſequens vtili reme-
dio *d. l.fin.* ſi non directo, ſuccurrendum putat
per ea quæ à *Rolan.a Vall. conſ.1. nu.61. Pariſ.
conſ.22.n.67.& alijs* habentur, quod, cum nos
reſpuerimus, non obſtat, & faciunt verba *Na-
pod.hic verſ.perueniat n.30.*ſecundum *Ann.ſin-
gul.19.* qui reuocatam poſſeſſionem propria
25 authoritate captam bonorum Io: Bernardini
de Anna in anno 1569. ex quo, lite pen-
dente, poſſeſſio capta fuit, non autem
alia de cauſa, teſtatur. Neq; id, quod de non
minuenda legitima filiorum per onera à patre
in teſtamento ordinata affertur *n. 6.* iuxta di-
ſpoſitionem *l.quoniam nouella, l.quoniam in
prioribus, & l.omninò, C.de inoffic.teſtam.*ad di-
luendam noſtram ſententiam obſtat; debetur
26 enim portio quælibet conſuetudinaria inſtar
legitimæ, & diximus aliàs, ſed pinguiùs pro-
27 uidetur agnatis *Conſuetudine* in ipſa portione
conſuetudinaria, quàm filijs iure communi in
legitima ſaltem quoad hoc, vt nullum ius fi-
28 lius viuente patre dicatur habere in legitima,
vt pro abſoluto tradit idem *Marin. lib. 1. cap.
29 143.n.1.* agnatus verò habeat aliquale, & pa-
ter vendendo, aliterq; contrahendo titulo one-
30 roſo poſſit filium legitima priuare, agnatus
31 verò alienationem bonorum antiquorum,
aliàs in vita permiſſam, in fraudem ipſius fa-
ctam, reuocabit, vt diximus. Ergo benè ſubſti-
32 neri poteſt, conſuetudinarias portiones debe-
ri ex prouidentia *Conſuetudinis* teſtatore
mortuo, ſi & ipſo viuente eadem *Conſuetudo*
quodammodo ius conſtituit viciniori ſuper
33 bonis antiquis, cuius exercitium ad tempus
mortis confertur. Quare paritas in legitima
cum non vndiq; conſonet, nec conuincit: quic-
quid ſit de eo, in quo conuentio poteſt aſſi-
gnari.

Et iſta (ni fallor) ratione præmonitus *Scip.
Boccin.in cit.apoſt.incip. an talem medietatem,
34 lit.E.fol.*181. auſus fuit affirmare, totam te-
ſtati cauſam diſponentis contra formam *Con-
ſuetudinis* tribuendam bonis extra diſtrictum,
inteſtati verò bonis in diſtrictu ex *Bald. conſil.
245.in 3.dub. vol.1.* quod nos ex alio capite
reprobamus, continet enim abſurdum in ſe-

35 cunda parte,ipſique *Conſuetudinis* diſpoſitio-
ni reſiſtit, nam medietas bonorum in diſtri-
ctu ſiſtentium eſt, quæ diſponi nequit, at alia
medietas eſt libera, nec ſubiacet cenſuræ mu-
nicipalis iuris, vt *Napodan.* dixit *in conſuetud.*
ſi teſtator, *& in conſuetud. ſi moriatur*, *ver.*
paratum, quod ſubſtineri haud valet; ſi ve-
ram ſuperiorem ſententiam dicere volumus.
Et licet maxima ſit quæſtio de eo, an
36 concurrentibus ad portionem conſuetudina-
riam vindicandam clerico viciniori, & laico
remotiori in gradu conſtituto, iſti potiùs, quã
illi ea portio ſit deferenda? quoniam de tali
re latè egit *de Luca in ſuo tract. nouiſſimo edito*
de linea legali art.3. de lin. conſuet. in diſput. in
plura capita diuiſa *à fol.* 25. *per* 47. cum quo
mihi placet de hoc articulo ſentire, ſuper eo-
dem ſcribere non curo; ad confirmationem
tamen non piget aduertere, & illud quod ſu-
pra dixi *in conſuet. ſi quis, vel ſi qua, cap.5. nu.*33.
conferre, ſicuti enim diſtinctio bonorum inter
coniunctos paternos, & maternos etiam quo-
ad forenſes concurrẽtes cum ciuibus Neapoli-
tanis eſt faciẽda, nec forẽſes dicũtur per Nea-
politanos excluſi à bonis, quæ perueniũt à li-
nea ſuæ cognationis, ità nec vicinior clericus
37 à laico remotiori. Quare nec perperam infe-
rendum cenſeo contra *Capyc. dec.98. n.3. & de*
*Franch. deciſ.*411. *n.*5. affirmantes clerico haud
ſupereſſe actionem ad portionem conſuetudi-
nariam petendam, quoties à fratre turpis per-
ſona non fuit inſtituta, quaſi eo caſu diſpoſi-
tioni, *l. fratres* 27. *C. de inoffic. teſtam.* ſit locus,
nam ex traditis aperta ſumitur reſponſio; non
ne clerico per laicum ſucceſſioni ſit aditus
etiam ad excluſionem ipſiuſmet laici? Ergo vt
valeat ſuccedere ad conſuetudinariam por-
tionem, ius excludẽdi ab ea cõſtitutum, quod
aliàs agnato remotiori ſupereſſet, clerico ſu-
pererit.

Idem reſpectu Regularis profeſſi in Reli-
38 gione capaci poſſidere in communi dicen-
dum, non vereor affirmare; fœminas enim ab
huiuſmodi Religioſo excluſas in terminis ſta-
39 tuti eas excludentis in concurſu maſculorum,
voluit *Molin. in tract. de primog. Hiſp. lib.1. cap.*
13. *n.*80. relatus à *Paſcali de vir. patr. poteſt. p.1.*
*cap.3. n.*64. qui ad huius articuli reſolutionem
*Mangil. in tract. de imput. & deſtract. q.*71. *nu.*5
cum plur. ſeqq. videndum allegat.

Et quamquam idem *Paſchal.*, religiones in-
40 capaces poſſidere in communi enumerans à
41 *n.*64. *per* 81. inter Mendicantes quoque adſcri-
bi Venerabilem Societatem Ieſu, eiuſq; Colle-
gia per ea, quæ defendit *Hieron. Gabr. conſ.*28.
vol.1. & dixit *Pancirol. conſ.*114. *n.*3. tradiderit
*n.*67. quibus & conferunt ſcripta per eximium
olim Aduocatum, ac ter Comitem Palatinum
*Iul. Capon. diſcept.*162. *to.*3. pro illis de Tipal-
42 do, qui incapacitatem eiuſdem Societatis ad
quaſcumq; ſucceſſiones, & hæreditates nedum
ex Conſtitutionibus eiuſdem Societatis, & re-
gulis, ſed alijs de rationibus, *Doctorumq;* pla-
43 citis probare nititur, comparando eius Reue-
rẽdos Patres Patribus Capuccinis, alijſq; ſtri-
ctioris obſeruantiæ Mendicantibus iuxta
tradita per *Conſ. Stayban. reſol. to.1. reſol.97. nu.*
4.16. & 17. *& reſol.*162. *tom.2. &* 163. & per
Cutel. de donat. contempl. matrim. par.1. tract.1.
*diſcur.2. art.4. n.*5.

Aduertas tamen id non intelligi de Domi-
44 bus probationis, ac Collegijs eiuſdem Socie-
tatis, quorum capacitatem ſuccedendi quocũ-
que titulo, ac retinendi *idem Capon.* aſſeuerat.
Cęterum nec de capacitate Domorum Profeſ-
45 ſorum recipiendi hæreditates, vel alitér vni-
uerſali titulo acquirendi, (de qua re maxima
fuit controuerſia inter Venerabilem Domum
Profeſſam huius Inclitæ Ciuitatis, & illos de
Tipaldo in cauſa ſucceſſionis quond. Ioſephi
Tipaldi) dubitandi locum remanere, cenſeo;
cum hoc ipſum ex traditis per *Ludouic. Molin.*
*to.1. de iuſt. diſput.*195. *col.2. verſ. à regula pro-*
*poſita, Tho. Sanch. in ſum. lib.7. cap.27. num.*15.
Layman. in theol. moral. lib.3. de iuſt. & iur. tra-
ctat.5. cap.5. nu.4. verſ. an verò, Card. de Lugo de
*iuſt. & iur. to.1. diſput.3. num.99. Menoch. to.*11.
*conſ.*1014. *Nonar. in cap. non dicatis* 12. *quæſt.1.*
*n.*82. *Hieron. Gabr. conſ.*28. *num.6. &* 12. *lib.1.*
*Grat. diſcept. forenſ. cap.*200. *in fin. Burat. deciſ.*
245. *per tot.* & præcipuè *n.*16. *Farinac. dec.*477.
n.2. tom.2. in poſthum. Fagnan. in cap. in præſenti
n.66. de probat. Riccinl. lib.8. de iur. perſon. cap.9.
& optimè omnium *Dicaſtillum de iuſt. & iur.*
*to.2. tract.19. diſput.1. à n.*312. *& ſeq. & Pereir.*
*1. p. theol. moral. tract.*15. *n.*1039. innumeroſq;
alios, comprobetur, nam capacia eſſe Collegia
46 ſiue Profeſſorum domos recipiendi hæredi-
tates, legata, annuos introitus, & ſtabilia, di-
cunt, etſi non ad effectum retinendi, ſed ven-
dendi, vt pretium in alios conuertatur vſus,
quod rationi conſentaneum eſſe, intuenti con-
ſtat, nec alienum à Conſtitutionibus, ac regu-
lis eiuſdem Societatis, & placito Sanctiſſimi
Fundatoris, & pro tempore Generalium Pręp-
47 poſitorum: *Paſchal.* enim à me *ſup. cit. n.*77. ex
*Didac. Spinol. in ſpecul. teſtam. glo.*12. *n.*39. *Car-*
*din. Mantic. dec.*225. *n.1. cum ſeq. per tot.* & com-
muni *Doctorum* ſententia, cuiq; Mendicantiũ
Monaſterio, vel incapaci, licere legata recipe-
re, & hæreditates ad Regulariũ ſuſtentamentum,
& vt, venditis ſtabilibus, ſi quæ relinquuntur,
pretium, quod indè peruenit, in emptionem
domorum pro ædificandis Eccleſijs, ſeù Ora-
torijs, vel pro alijs eorum vſibus, conuertatur:
48 cur ergo idem PP. Ieſuitis non licebit? Et ſanè
nulli potiùs Regularium Collegio id conce-
dendum eſſe, quiſq; vel inuitus, affirma-
bit ſi numerus ſpectetur proborum, ac do-
ctiſsimorum PP. Societatis Ieſu, quibus quic-
quid

quid neceſſe in communione ſuppeditat ip-
ſa Societas ; ſi pietas in pauperes , in
Sanctam Eccleſiam , diuinumq; cultum , ma-
xima religioſitas attendatur , cum toto in or-
be terrarum omnes conſilio , & opere iuuent
tàm in ſpiritualibus , quàm temporalibus , &
adeò vt vix vnus inueniri valeat , qui eorum
probitati,& charitati nil debeat,ſic Deus om-
ni æuo eos conſeruet incolumes.

Nec quod dicitur ſimilitudinis RR.PP.Ca-
puccinis,alijſq; ſtrictioris obſeruantiæ officit ;
49 nam præterquam quod ſimile non eſt idem,
& longè diſtat illorum incapacitas, quæ ſacris
canonibus eſt conſtituta *in cap. exijt de verb.*
*ſignif.in 6.*vbi *§.cæterum,& §.quia oportet* , ex-
preſsè diſponitur ; vt illis elargita adhuc in
dominio, & poſſeſſione elargientium rema-
neant,ab ipſa Ieſuitarum incapacitate, & de
ratione couſulendus *Illuſtriſs. de Luca ad Cõ-*
cil. Trid.diſc.35.n.11.cum duob.ſeq. ac de Regu-
lar.diſcur.35.n.13.& diſcur.63.n.13. verſ.pon-
derando cum ſeqq. Reſpondetur nec pauperta-
50 tem deſtrui, aut excludi,vbi redditus hæredi-
tarij non retinentur,ſed recipiuntur ità, vt vẽ-
dantur eo præcipuè caſu,quo paupertas non
per indictam incapacitatem,ſed per Conſtitu-
tiones à S.Sede Apoſtolica approbatas, proue-
nit, prout ex *Epiſ.Ricciul.vbi ſup.n.23. & 24.*
R. P. Antonius de Roſſi eiuſdem Societatis
eximius Iuris Cõſultus, ac Theologus reſpon-
dit in eadem cauſa ſucceſſionis Franciſci Ti-
paldi , & eſt, quod ex *Regula 66.* eiuſdem So-
cietatis *ſub tit.de his, quæ pertinent ad res tem-*
porales, habetur, dicitur enim , *ſi quid ſtabile*
donatum,legatumq; Domui fuerit, Prouincialem
admoneat , vt quam primum vendatur , & pre-
tium in ſuos vſus neceſſarios iuxta illius iudiciũ
expendatur , TEMPORIS TAMEN OP-
PORTVNITAS AD VENDENDVM
NON EST EXCLVDENDA. Quare nec
obſtat ceſſio iuri cuicumq; ad habenda bona
51 immobilia in domibus Profeſſorum acquiſito
per decretum Concilij Tridentini *ſeſſ.25. cap.*
*3.de regular.*facta in ſecunda Congregatione
Generali magno PP. conſenſu , cum talis ceſ-
ſio,& renũciatio ſuperioribus nõ contradicat,
fuit enim renunciatum Tridentini Concilij in-
dulgentiæ, non tamẽ Sanctiſſimæ Regulæ per-
miſſionibus,& explicatur in *deciſ.225.Mantic.*

Meritò igitur in Sacra Congregatione Cõ-
cilij habita Romæ ſuper capacitate Domus
52 Profeſſę eiuſdem Societatis Ieſu pronuncia-
tum fuit pro affirmatiua in cauſa inter Vene-
rabilem Domum Profeſſam Neapolis, ac illos
de Tipaldo patrocinium eidem domui præ-
bente Peritiſſimo Aduocato in Vrbe Ioanne
Dominico Corrado,prout ex authentico talis
determinationis documento præſentato in
proceſſu Angelæ , & aliorum de Tipaldo in
banca Speræ Actorum Magiſtri S.R.C. apud
Scribam Franciſcum Cimminum, tenoris ſe-
quentis, conſtat .

Neapolitana hæreditatis de Tipaldis.

In controuerſia Neapoli agitata , remiſſa fuit
ad S. Sedem infraſcripta inſpectio : proindè mo-
nita vtraq; parte ad informandum, per libellum
à SS.remiſſum,quæritur. An Domus profeſſa So-
cietatis Ieſu ſit capax hæreditatis.Die 12. Iunij
1677. S.Congregatio Eminentiſſimorum S.R.E.
Cardinalium Concilij Tridentini interpretum ,
vtraque parte informante reſpondit affirmatiuè,
ſcilicet eſſe capacem, ad effectum tamen ven-
dendi .

Nec prætermittendum illud exquirere , an
res empta ex pretio bonorum antiquorum ,
53 vel pretium ipſum dicantur *Conſuetudini*
ſubeſſe tãquam ipſa bona antiqua,eorumque
in locum ſubrogata ? Et quamquam facili ne-
gotio quæſtio reſolui videatur , & pro affir-
54 matiua pronunciandum eſſe ex traditis per
Molfeſ.in 2.par.tit.de bon.quæſt.5.& in addit.ad
*eand.to.2.Geor.alleg.4.n.13.*plures S. R.C. iun-
ctis Aulis referentes pro ea deciſiones , *Thor.*
compen.ver.pretium,& Cenſal.ad Peregrin.de
fideicomm.art.23. habent tamen maximi pon-
deris rationes in contrarium iſtorum ſenten-
tiæ, & relatæ deciſiones,ità vt non liceat ſine
diſcuſſione eis adhærere., vt colligitur ex *con-*
trouerſ.90. Præſ.Merlin.tom.2. referentis deci-
ſionem articuli haud factam fuiſſe ab eodem
55 S.R.C. in cauſa illorum de Gagliardo pro-
pter maximam ipſius difficultatem , & ſanè
quo nam pacto dici poſſit pretium bonorum
56 antiquorum , reſque ex eo comparata anti-
quum? mihi ſuadere non valeo ; habet enim
quilibet in bonis antiquis liberum arbitrium
in vita , & poteſt ea ad libitum alienare , ergo
57 quoties rem antiquam diſtrahit, non eo ani-
mo feciſſe dicitur,vt pretium indè perceptum,
vel rem comparatam *Conſuetudini* ſupponat ,
ſed potiùs vt vtrumq; ſit penès ſe liberum, ac
origo mutetur quaſi pretium ſit ſolutum , &
conſumptum , & res ipſa, & pecunia de nouo
quæſita ad *text.l.ſingularia,ff.ſi cert.petatur.*

Nec, quod dicitur de emptione rei, facta ex
pecunia dotali per *Felic.de Rube.,de Franch.et*
alios, quos affert *R.de Pont.de poteſt.proreg.tit.*
de ſucceſſ.mulier.n.8.& 9. Molfeſ.ad conſuetud.
par.2.tit.de bon.quæſt.3.Geor.alleg.23.nu.10.&
11. deciſumq; tradidit *R.Marcian. diſput.45.*
n.11. tom.1. vt dicatur dotalis ac conſuetudi-
58 nariæ diſpoſitioni ſubiaceat,obſtat;diſparitas
enim patet , tum quia iſto caſu ſumus in vni-
uerſalibus , tum etiam quia dotali cauſæ con-
59 ceditur, vt pretium rei dotalis ſit ſemper do-
tale, ac ipſa emptio , quæ ex eo fit *vulgat. l. ſi*
cum dotem 32.§.fin.ff.de matrim.l.res quæ 57.ff.
de iur. dot. & dixerunt *Gratian. diſcept. forenſ.*
cap.694.n.22.to.5.Marcian.diſput.74.num.6.&
Conſ.Stayban.reſol.156.n.64.cum ſeq., idque
quo-

quomodo ſit intelligendum dicemus infrà *in conſuet. ſi mulier nupta, tit. de iur. dotium cap. 1.*

Libertas diſponendi per *Conſuetudinem*
60 tributa bonorum quæſitorum his verbis: *De bonis verò per eum acquiſitis poteſt diſponere pro arbitrio voluntatis*, nec inhabilem ad diſponendum facit habilem, nec habili adeò indulget, vt ad beneficium inhabilis valeat te-
61 ſtari; ideòq; relictum ſpurijs, alijſque incapacibus reuocari à viciinoribus ex parte paterna, habetur *in apoſt. eiuſd. conſuet. incip. nota, quod in quæſitis fol. 184. in fin.*

Et quoniam aliàs, cum de ſucceſſione ab inteſtato ageremus, vidimus proſcriptorum bona ſucceſſoribus ne, an fiſco ab inteſtato deferantur, hic, an valeant ijdem, item & deportati, ac perenniter triremibus mancipati,
62 aut vinculis detinendi facere teſtamentum? de qua re ſicut variè *DD.* ſenſere, ità quoque
63 diſſonè pronunciatum extitit; *Reg.* enim *de Marin. reſol. quotid. to. 2. cap. 332. n. 6. & 7.* nonnullas recenſet deciſiones, quibus inteſtabiles illos eſſe conſtat, ſi à ſententia condemnatoria appellatum non extiterit, citat *Imol. Maran. & alios*, idem affirmantes, idemq; ex *dec. 501. de Franch. & addit. Conſ. Staybān. ad conſ. 63.* ſui patrui, & *Molfeſ. par. 4. ad conſuet. noſtras quæſt. 47. n. 16.* percipitur, cum in anno 1622. ſecus iudicatum fuiſſe per M.C.V. & iterum per S.R.C. in anno 1663. in cauſa ſucceſſionis Ioſeph Arduini liqueat ex traditis per *Gizzi. obſeru. 161. dec. Capyc. Latr. tom. 2. & Modernum quemdam in eius gloſſographia ad conſuet. Neapolitanas tit. de ſucceſſ. morient. ſine filijs ex teſtament.*
64 *fol. 200.* qui eo patrocinante obtentum fuiſſe pro teſtamenti validitate, vel cōfecti per damnatum morti, autumat: ſiquidem *Harpret. et alij*, de quibus hic *Author*, *Conſuetudine* omniū
65 placito recepta, omnes prorſus effectos teſtabiles, vel vinculo delictorum detentos ſi ta-
66 men ſint ingenui; nec huiuſmodi damnatos, ſeruos pœnæ fieri ad *Text. in authent. ſed hodie, C. de donat. inter vir. & vxor.* & ſi mortis pœna veniat irroganda, *glo. in l. eius qui, §. fin. ff. inſtit. tit. & in l. ſi quis filio, §. ſed & ſi quis, ff. in inſt. rupt. &c.* quaſi iuribus ipſis ſecus diſponentibus fuerit iure C. derogatum, vt *Conar.* refert *de teſtam. par. 3. n. 27.* quod inter Neapolitanos videtur abſq; difficultate, ſi regiam attendamus indulgentiam, de qua aliàs, qua in cæteris criminibus, excepto læſæ maieſtatis in primo capite, & hæreſis, bonorum publicationem non fieri, indultum fuit, vt per *Harpret. ad Clar. §. teſtamentum, quæſt. 21. n. 3.* ac ſi ita
67 cenſeatur teſtandi facultas à Principe ſimiliter delinquentibus tributa, nam abſque publicatione bonorum criminoſum non dici ſeruū pœnæ, habetur ex traditis per *Farinac. dec. 492. tom. 2.*

R. verò *de Marin. vbi ſup. Maſtrill. deciſ. Sicil. 167. Caſtill. dec. 36. Conar. & alij*, adeò in-
68 teſtabiles illos dici ſi Princeps teſtari non indulgeat, aſſerunt; vt nec fauore piæ cauſæ valeat factum teſtamentum, quod & *DD. ab eod. de Marin. relat. n. 5. Clar. lib. 3. §. teſtamētum q. 5. ver. quæro, & Harpret. ibid. n. 12. Tiraquell. de priuil. piæ cauſæ priuil. 79.* vbi *Thor. verſ. & de condemnato*, ac idem *Thor. in ſumm. priuileg. piæ cauſæ priuil. 164. & alij*, confirmant; ergo ſi nō licet illi teſtari fauore piæ cauſæ, minus cauſa pia ceſſante: *authen.* enim *ſed hodiè* non loquitur de damnatis morti, probariq; per *authen. de nupt. §. quādo autem inter nouell. conſtit. nu. 22.* ac per conſequens pro iſtis ſaltē *Pandectarum ll.* adhuc vigere *Conar. vbi ſup.* ſcripſit,
69 idemq; tenendum in damnatis ad triremes, qui non ſunt Clerici, voluit, *Abb. in rubr. de teſtam. nu. 4. per text. l. 2. ff. de publ. iudic.* quicquid in contrarium decretum tradat *cit. Farin. vbi ſup.* in quadam Romana domus 4. Decembris 1613. & *Conſuetudo* in contrarium, quam aduerſę partis *Authores* adducunt, cum non conſtet, probari debet, ac teſtamenti permiſſio nō
70 ideò videtur conceſſa, ex quo bona non publicantur, cum aliud ſit bona non publicari, ac teſtari permitti.

Nec deciſio, de qua *Gizzius*, officit; diſpoſitio enim, de qua ibi, fuit ad piam cauſam, ac ideò approbatam fuiſſe, dici poteſt, & licet *ſup. citat. DD.* teneant, nec permit-
71 ti damnatis morti ad pias cauſas teſtari authoritate *Ab.* ab omnibus ferè relati, contrarium deduci ex traditis ab eodem reor; *in*
72 *rubric.* enim *de teſtament.* dicit vnicuique, vel inhabili, ſi tamen naturalem habeat facultatem teſtandi, licere ad pias cauſas teſtari, cum iuris
73 gentium facultas non requiratur iſto caſu, nec quæ ſunt iuris ciuilis neceſſaria, illoſq; quibus non licet ob defectum naturalem diſponere ad pias cauſas, enumerat *n. 9.* & hic caſus inter enumeratos non cernitur, cum certè ex præmiſſis inter eos enumerari non potuiſſet. Et hìc poſtquam aliqua ad piam cauſam ſpectantia tetigimus, liceat quæſo, vt quod mihi cordi eſt, aſſequi valeam, pro eadem ea ſcribere, quæ in cauſa monialium familiæ Brancacciæ, petentium legatum, à quond. F.D. Lælio Brancaccio relictum, reſcribere, nec te, amice Lector, tædeat in mei gratiam legere.

ALLEGATIO.

FRater Lælius Brancaccius, Marchio Montiſſyluani ad beneficium Monialium familiæ Brancacciæ eius vltimo teſtamēto legauit ità.

Dechiaro come il Sig. Andrea Gambacorta mi deue duc. 1300. e per eſſi alla raggione di ſette per cento, giratimi dal Sig. Ottauio mio fratello, come appare per inſtrumento per mano di Not. Gio: Battiſta Franco: voglio, che l'entrate di eſſi perpetuamente, & in infinitum ſe riparti-

no alle monache di caſa Brancaccio per mano di due Caualieri più antichi della caſa.

Cumque diſtributio ordinata defecerit, inſteterunt propterea D. Iſabella, & D. Camilla Bràcaccio, & nonnullæ aliæ moniales eiuſdem familiæ pro legati prædicti præſtatione, tàm pro præterito, quàm in futurum, quibus heredes, ex infraſcriptis non deberi legatum, opponunt.

Primò, quia onus legati non ſimpliciter heredibus eſt iniunctum, ſed ſuper certo, ac de-
74 terminato corpore conſtitutum; ac proindè
ipſos tantùm actiones contra debitorem legatario cedere, teneri, *ad text. l. ſeruum filij* 46. §. *cum qui chyrographum*, & *l. ſi ſic* 78. §. 1. *ff. de leg.* 1.

Secùdò, quia capitale duc. 1300. per Andreā Gambacurtam debitum, in ipſius teſtatoris hæreditate haud eſſe, cum de ceſſione Octauij
75 fratris non conſtet, dicunt, ſicq; non exiſtente
re pro legati ſatisfactione deſignata, legatum non deberi *cit. l. ſi ſic* 78. §. 1.

Tertiò, attentis huius legati qualitate, incertitudine perſonarum, inter quas eſt diſtributio facienda, ac tandem maximo temporis
76 à die conditi teſtamenti, mortiſque teſtatoris
ſequutæ curſu ad præſentes dies interpoſito, non poſſe illas exequutiua actione legati petere præſtationem. Hæc tamen non obſtare, Moniales, quin diſtributio redditus annui duc. 91. fiat inter eas, etſi capitale deſignatum, ipſiuſq; redditus non exiſtant, credunt.

Primum ad Monialium intentionem fundandam ex eo ſumitur argumentum, quod
77 corporis deſignatio, demonſtrationis potiùs
cauſa, quam taxationis fuerit in legato à teſtatore adiecta, quo caſu corpore ipſo deſignato ſiuè in parte, ſiuè in toto deficiente legatum adhuc deberi, iura in *l. Paulo Calimacho*, §. *fin. ff. de leg.* 3. *l. quidam teſtamento, ff. de leg.* 1. *l. legatum*, §. 1. *ff. de ann. leg. cum concord.* vltrò
78 concludunt. Communiter enim *DD.* tradunt,
tunc legatum demonſtratiuè conceptum cenſeri, dum diuerſitate verborum legatum fit, & exactio ex certo corpore deſignatur, *Dec. conſ.* 324. *per tot. Paul. de Caſtr. conſ.* 338. *n.* 3. quoties
79 enim teſtator duo facit, vnum nempè, per
quod aliquid dari, vel ſolui mandat, alterum in quo ſtatuit, vndè illud ſolui debeat, tunc res demonſtrata cenſetur cauſa facilioris exactionis, non autèm vt onus huic determinatæ rei adhæreat; ità *Præſ. de Franch. dec.* 721. & deciſum refert. Conſonant hæc facto enarrato; nam legauit teſtator quandam diſtributionem annuatim Monialibus familiæ Brancaccio, demonſtrauitq; faciliorem exactionem ſuper redditibus capitalis debiti per Andream Gambacurtam. Videtur itaque potius in exe-
80 cutione, quàm in obligatione adiectum capi-
tale prædictum, & per conſequens legatum demonſtratiuum ad tradita per *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 256. *n.* 22.

Confirmātur prędicta generali quadā ratione; vt in dubio verba cenſeantur potiùs cauſa
81 demonſtrationis prolata, quàm taxationis, ad
conſeruandam teſtatoris voluntatem, ac etiam vt legatum ſortiatur effectum, *Gratian. ibidem n.* 20. & 21. *Dec. cit. conſ.* 324. *n.* 1. *argumento l. quoties, ff. de reb. dub.* nec credi poteſt, teſtato-
82 rem voluiſſe id, per quod legatum factum
annulletur, *l.* 3. *ff. de teſtam. milit.* & facit *text. l. ſi quando in princ. ff. de leg.* 1. *P. Merlin. controu. forenſ. cent.* 2. *cap.* 82. *per tot, & propriùs à nu.* 19. Quod magis valet in caſu noſtro, in quo teſtator per illa verba: *Perpetuamente, & in infinitum*, declarauit, ſuam intentionem eſſe, vt legatum perpetuò præſtaretur; illaq; capitalis demonſtratio videtur potiùs enunciatiuè facta ad denunciādam hæredibus ceſſionem eidem teſtatori per Octauium fratrem factam, quæ aliundè potuiſſet ignorari, cum & hodiè etiam facta tali declaratione nec de ceſſione liqueat; proſpiciens ità teſtator vtilitati, ac commodo
83 familiaris rei, dando capitalis prædicti noti-
tiam, prout aduertit *Gratian. vbi ſup. n.* 29. *ex text. l. quidem* 99. *de leg.* 1.

His poſitis. Ad exuberantiam (ſequentia enim factam quæſtionem tollunt) ſecundum proponitur argumentum contra hæredes; nā & ſi verè legatum verbis taxantibus conceptū
84 fuiſſet, cum illud ad pias cauſas factum fuerit
adhuc verba ipſa taxantia, ad obligationem ſpecialem, & hypothecariam ſuper re legata iudicantur, adeò tamen vt etiam alia bona ad legati ſolutionem remaneant obligata. Eſt communis *DD.* opinio fundata ſuper *gloſ. in l. Caius, ff. de ann. legat. in l. huius, ff. de alim. leg. & in l. fin. ff. de contrah. empt. relat. per Roman. ſing.* 435. *in fin.* qui ſic iudicatum refert Romæ, & apud eum *Adden. Mantic. de coniect. vltim. voluntat. lib.* 12. *tit.* 6. *num.* 26. *Menoch. de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 167. *n.* 48. *circa finem, lib.* 3. *reponſ. cap.* 11. *n.* 4. *in fin. Gratian. vbi ſup. n.* 29. *Tiraquell. de priuileg. piæ cauſ. priuil.* 40. & 63. vbi *Adden. Guid. Pap. dec.* 8. vbi *Ferret. in addit.* & deciſum teſtatur, multæq; deciſiones referuntur apud *Conſ. de Roſa conſult.* 61. *nu.* 4. factæ in Rota Romana, & ſequitur *Maran. reſp.* 15. *par.* 4. *nu.* 76. & ſcripſit *Marcell. de Maur. alleg.* 41. *n.* 5. qui ſtatuit requiri ſpecialē
85 ademptionem, ſeù reuocationem legati, ſi fue-
rit ad piam cauſam factum ex *text. l. libertatis la* 2. §. *poſthumis, ff. de aliment. & cibar. legat.* qui *textus* licet loquatur in alimentis extenditur ad quamlibet piam cauſam ſecundum *Nicolaum de Neap. ibid.* & *Roman. in authent. ſimiliter n.* 54. *C. ad l. falcid. ab eod. Maur. relat.*

Et quamquam *R. Rouit. deciſ.* 57. *per tot.* cui adhæret *Conſ. de Roſa ibid.* impugnet hanc opinionem tanquam fundatam in præcitatis *gloſ.*

id

Digitized by Google

86 id non probantibus, ſed loqnentibus in alimentis,& inter cauſam piam, & alimentorum non dari connexionem dicat,& ſequitur *Conſ. Stayban.iun.reſol.*106.*à n.*71.*to.*2.Reſpondetur tamen eius opinionem eſſe contra *DD.*omnes, qui affirmant *gloſsas prædictas* ad rem facere,
87 & validum argumentum de alimentis ad cauſam piam ſecundum veriorem, ac communiorem *DD.* ſententiam, quam talem eſſe idem *Ronit.* teſtatur *n.* 18. Præterea in cauſa *R.Roniti* non fuit deciſum,& ità ceſſante authorita-
88 te rei iudicatæ remanet ſimplex *Doctoris* authoritas, quæ tot alijs authoritatibus in contrarium præualere non poteſt, etiam ſtantibus deciſionibus ſupra enarratis, tanto fortiùs in caſu noſtro, vbi tractatur de legato annuo,
89 quod cenſetur in cauſam alimentorum, *Bart. in l.ſi Stichum,aut Pamphilum,*§.*ſtipulatio, n.*2. *ff.de verb.oblig.& ibid. Bald.* teſtatur de communi *nu.* 11.

Quod autem præſens legatum ſit pium difficultari nequit, nedùm ex parte teſtatoris,qui
90 tanquam Eccleſiaſtica perſona præſumitur animæ conſuluiſſe, ac relinquere bona, quæ adhuc pia dicũtur,pietatis intuitu, vt affirmat *R.Conſ.Stayban.iun.lib.*1*,reſol.forenſ.reſol.*23.*n.*43.*Cuttier.conſ.*26. *n.*12. verùm etiam ex par-
91 te recipientium legatum; cum fuerit factum legatum Monialibus etiam futuris, nec per teſtatorem cognitis; & ſic potiùs cauſa pietatis, quàm coniunctionis, etſi Monialibus familiæ factum fuerit. Militant propterea tradita per *Tiraquell.in tract. de priuil. pia cauſ. in præfat. verſ.ſed non ſolum, Menoch.de præſumpt. lib.*4. *præſumpt.*115.*nu.*3.*in fin.de Franch.dec.*565.*p.*4. *relatis per eumdem Stayban.vbi ſup.n.*26. *&* 27. Nam etſi poſſet difficultari,an legatùm fa-
92 ctum pauperibus perſonis, ſanguine teſtatori coniunctis, ſit potiùs cauſa coniunctionis, vel pietatis, hæc quæſtio in caſu noſtro non valet; cum hæc ſanguinis præſumptio in coniunctis
93 vltra quartum gradum non detur; ita concludit *Nouar.in addit.ad cit. deciſ.*565. *de Franch. ver.præterea dicitur relictum*, & allegat *textum in* §.*interdicimus auth.de Eccleſ.* tamquam ſingularem.

Tertium argumentũ deſumitur ex illis legati verbis: *Giratimi dal Sig.Ottauio mio fratello per inſtrumẽto per mano di Not.Gio:Battiſta Frãco,* ſciebat teſtator rem legatam à principio ſuam
94 nõ fuiſſe, & tamen legauit; & per conſequens hæres legatam rem luere tenetur ad *Text. l.cũ alienã* 10.*C.de legat.* vbi *DD.*cõmuniter,& *Iaſ. in cit. l.ſi ſic* 78. §.*ſi mihi ff.de leg.*1.*n.*14. quod vltrò procedit in caſu noſtro, cum legauerit teſtator coniunctis, & in piam cauſam. Qua
95 de re etiam ſi res legata verè teſtatoris non eſſet, & putauerit ſuam eſſe; cum alioquin ſi ſciuiſſet rem alienam eſſe, aliquid aliud daturus eſſet teſtator, adhuc peti poteſt legatum

citatâ l. cum alienam, & ità doctè concludit *Tiraquell. priuil.*66. argumento deſumpto ab *eadem l.cum alienam*,& comprobat prædicta *Nouar.ad Tiraquell.tract.de incert.et mal.ablat. priuil.*50.*à n.*6.*citat.Pariſ.conſ.*57.*nu.*25. *lib.*3. *Menoch.conſ.*89.*n.*124. *& ſeq.* ac multos alios Auctores, quos repetere non oportet.

Fundatis igitur prædictis in iure facilis remanet reſponſio,quoad primam,& ſecundam oppoſitionem partis aduerſæ,cum iura allegata noſtro caſui adaptari non poſſint.

Tertium deſtruamus remanet oppoſitum. Reſpondemus itaq; quandoq; contigiſſe dubitari,nùm pro conſequutione legati actio detur
95 executiua,cum nonnulli *DD.*actione ordinaria illud peti tradiderint,ità *Alex. in l.ſi cum dotem,*§.*eo autem tempore,n.*60.*ff.ſol.matr. & in l.ait prætor,*§.1.*n.*5.*C.de edict.D.Adrian.tollen. Menoch.de adipiſc.poſſeſſ.remed.*4. *n.*64. *& alij*;
96 ſed magis recepta,ac verior ſententia, ſecundum quam iudicatur,eſt in contrarium;quare de hoc immeritò dubitatur,ità teſtantur *Viu. lib.*3.*dec.*464.*n.*2.vbi multos recẽſet *Authores*, *Sanfel. dec.* 204.*n.*1.*&* 2.*Gratian.diſcept.c.*62. *n.*16.*Capyc.Latr.dec.*12. *n.*18. ac communiter *DD.*omnes.Cum ergo omnes Moniales familiæ Brancacciæ ſint admiſſę ad legatum,ſolũq; diſtributio annuæ quantitatis alijs Equitibus
87 ſit commiſſa, vt ipſa diſtributio arbitrio boni viri ad iudicij æquitatem fiat, *citata l. ſi ſic legatum* 78. *vbi Bald. & l.fideicommiſſaria* 3. *de fideicomm.libert.* dicendum ſupereſt eis,& cuilibet ipſarum exequutiuam petendi legati competere actionem.

Nec valet de præſcriptione opponi; cum illud non fuerit huc vſque petitum,Reſpondetur enim primò, in facto ſępiùs fuiſſe factam petitionem legati, vt demonſtrabitur. Secundò,in iure.Nam petitio legati; licet triginta
99 annorum ſpatio pręſcribatur inter extraneas, ſexaginta verò inter coniunctas perſonas, vt teſtatur *Viu.dec.*465.*nu.*1.*&* 2. vbi teſtatur de communi,cum tamen legatum annuum ſit pro
100 primo anno purum, & pro ſequentibus cõ-
102 ditionale,& ſic tot legata,quot anni, *l.in ſingulos, ff.de ann. legat.* & per conſequens non tranſmittitur ad hæredes *cit. l. ſi ſtichum*, §.*ſtipulatio huiuſmodi*,vbi *Bart.& Bald.num.*12. idcircò tot eſſe debent præſcriptiones, quot ſunt
103 anni, & numquam præſcribitur in futurum tale legatum.Ità *Viu.cit.deciſ.*465.*per tot. & DD.* omnes apud eumdem *P. Merlin. contron.c.*43.*à n.*10.*to.*1.*Maſtrill.dec.*120.*n.*13.

Liquet ergo (vt credo) Monialiũ iuſtitia ad legati cõſequẽtiam;oppoſita enim nõ militãt, & cõſonãt allegata iura, quibus illud addẽdũ putò ferè iniquam videri legati denegationem contra enixam teſtatoris voluntatem,in ipſius familiam maximè declaratam. Quare prout inſteterunt decernendum fore putant.

TI-

TITVLVS QVARTVS DE

Filijs familias volentibus teſtari,& de quibus bonis.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, filius familias, explicatio.

De libera filijsfamilias facultate teſtandi à Conſuetudine tributa, ac de eorum cognatorum excluſione tàm ex teſtamento, quàm ab inteſtato, item de legitima parentibus, alijſque aſcendentibus debita,& an, & quando ipſis præteritis inofficioſi querela competat?

SVMMARIVM.

Filijsfamilias diſponere indulgetur etiam in præiudicium aſcendentium per Conſuet. ſi filius familias,*n.1.quæ nõ conuenit cum alijs* Conſuetudinibus *explicatis, n.2.*

Filijſfamilias debent teſtari iuxta regulas traditas à iure communi, n.3.

Facultate teſtandi conceſſa, videtur tantùm legitima teſtandi facultas tributa,n.4.

Filijſfamilias non valent diſponere de bonis extra confinia, etſi extra agrum ſint tempore teſtamenti,n.5.

Cognatis non debetur portio bonorum, quorum diſpoſitio filijsfamilias conceſſa fuit, nu.6.9.& contra,n.7.& 8.

Ius Conſuetudinarium reſiſtit parentibus,ne impediant filios familias teſtari,n.10.

Coniuncti ſicuti ab inteſtato non ſuccedenent filio familias, ità nec aliquid prætendere valent ex teſtamento,n.11.

Extraneus poteſt inſtitui à filio familias ſi legitima patri relinquatur, n.12.

Patribusfamilias debetur legitima ſuper bonis maternis filij teſtati decedentis,nu.13. ſed non item ſi filius genitus ſit ex matrimonio, iuxta nouum vſum contracto,n.14.

Legitima poteſt tolli ſtatuto, & pacto, num.15.16. & 17.

Parentes renunciantes ad formam noui vſus ſucceſſioni filiorum dicuntur de medio ſublati,nu. 18.at ſecus per alias renunciationes,n.19.

Teſtamentum filij non rumpitur præteritione patris ſi attendatur ius conſuetudinarium,quo eidem actio ad legitimam tribuitur,n.20.& 21.& conuenire ius commune, traditur.n.22.25.& 26.ſed contra,n.23.& eod.n.26.& diſtinguitur,n.27.

Legitima patris quanta ſit, & ſuper quibus bonis debeatur, n.28.29.30.& 31.

Legitima matris, an ſit tertia tertiæ,an verò tertia totius hæreditatis,n.32. per 41.

Legitima fratris quanta ſit inſtituta turpi perſona, num.42.

ADuentitiorum à matre præmortua,
1 ſiuè alijs ex materna linea obuentorũ filijs familias hic permittitur diſpoſitio etiam in præiudicium patris, & aſcẽdentium vlterioris gradus, quibus bonorum ſubſidium reſeruatur. Quare hanc *Conſuetudi-*
2 *nem* ab alijs hucuſq; explicatis differre, dicimus cũ *de Franch.dec.546.n.3.*in eo, quod hic à iure alioquin impediti ſint apti ad teſtãdum, cum in illis teſtantium liberum arbitrium re-
3 frenetur; eos autem ad præſcriptam iuris cõmunis formam teſtari oportet, *de Franch.dec. 537.n.20.Napod.hic ver.voluntatis,*& faciunt *eiuſdem* verba in *ver.poſſunt n.7. Scip. Roccin. in apoſt.incip.ſtatutum,fol.185.lit.D.ex Iaſon.in l.omnes populi,n.62.ff.de iuſt. & iur.Iuſtinianus* enim Imperator in *l.ſi quando 35. C.de inoffic.*
4 *teſtam.* ſub libera, quæ conceditur teſtamenti factione nil aliud conceſſum videri, niſi legitimam, & conſuetam, declarat, *ne vna verbo tota teſtamentorum obſeruatio multis vigilijs excogitata,atq; inuenta,euertatur.*

Libertas iſta teſtamentaria filijsfamilias
5 tributa, eſt pro bonis intra diſtrictum, *de Franch.decif.546.à n.5.per 8.* etſi teſtator in alieno agro tempore conditi teſtamenti adſit *Conſ. Geor.alleg.27. & 28. vbi in fin.* confor-
6 mem tradit deciſionem, & tam magna creditur, vt cognatis ex bonis teſtari permiſſis nil ſit relinquendum, vt ſæpè *cit.de Franch. deciſ.*
7 *91.& Geor.ead.alleg.27.num.13.* affirmarunt,

 diſ-

diſſentiente *Molfeſ.ad conſuet.par.4. de ſucceſſ. quæſt.46.* quem nos refutamus, & ſanè nemini vnquam omnium contra aſſerendi locus præbetur; ſi verba *Conſuetudinaria*, tàm generaliter, ac indefinitè prolata attendantur; nec dicas ex verbis, *Poſſunt de bonis aduentitijs tantùm ſibi à matre præmortua, vel alijs ex linea mat rna obuenientibus teſtari, ac ſi pater, vel mater familias eſſent, &c.* deſumi facultatem diſponendi moderatè iuxtà præcedentes *Cõſuetudines* filijs familias indultam, quaſi hoc ipſum facilè patiatur, quod & patribus familias, nempè diſponendi in quem velint reſeruata medietate dictorum bonorum, tamquam antiquorum cognatis, ac patri legitima à iure communi taxata, nam reſpondetur hac noſtra
9 *Conſuetudine* filijsfamilias nõ autem coniunctis ex parte matris indulgeri, nam eis teſtamenti factio conceditur, ac patribus familias
10 ne filios teſtantes impediant reſiſtitur, ergo nil eſt, quam ob rem illi ex teſtamẽto filiorum
11 familias valeant aliquid prætendere, cum nec poſſent ab inteſtato, prout optimè tenet *Piſancl.in apoſt.incip.nec ſe decipiat.fol.188.* ex *Bart.*ſententia *in l.1.§.ſi pater col. fin. ver.ex hoc concludam,ff.de coniung.cum emanc. lib.* & dixit *Capyc.dec.210.n.6. ver.deueniendo nunc, &c. Quia nulli proximioribus, nec intentioni Conſuetudinis fit iniuria, ex quo ipſi proximiores ſunt iam excluſi per aſcendentes à ſucceſſione inteſtati morientis*; hæc *Capyc.* & videtur etiam de mente noſtri *Napod. hic ver.teſtari, n.15.* ibi: *Tamen ex beneficio huius Conſuetudinis permittitur filio teſtari de ipſa plena proprietate fauore vltimæ voluntatis, ſaluo tamen patri debito bonorum ſubſidio, ſi extraneum ſibi*
12 *fecit hæredem*; en ergo poteſt etiam in extraneum de integra proprietate teſtari.

Debetur patri bonorum ſubſidium in bo-
13 nis maternis decedentis filij, ſed hoc intellige ſi ad formam noui vſus Capuanæ, & Nidi
14 contractum non fuerit, nam ſi taliter poteſt aſcendens quilibet præteriri etiam quoad legitimam, nec ſuccurritur querela inofficioſi, aut per bonorum poſſeſſionem contra tabulas aduerſus conditum teſtamentum *de Franch.cit.dec.537.n.5.& dec.552.de Marin.variar. reſol. cap. 345. num. 19. tom. 1.* legitimam
15 enim tolli ſtatuto poſſe ex communi *Doctorum* conſenſu probat *Camill. de Medic. conſil.*
16 *144. n.39.* ergò fortiùs peculiari parentum pacto, cum quiſq; iuri ſuo renunciare valeat, *Geor.cit.alleg.27.nu.15.& 20. ex Capyc.in addit.ad conſuet.ſiquis, vel ſiqua, ver.præterquam in apoſt.incip.renuncians, & alijs, & alleg. ſeq.*
17 *n.11.* proùt per pactum reſtituendæ dotis certo temporis ſpatio interpoſito, tenet *Anton.de Amat.reſol.48.tom.2.in fin.*, & ſanè huiuſmodi
18 parentum excluſio, ex renunciatione ipſorum reſultans, tàm præſtans dicitur à *Napod.in ſup.explic.conſuet.ſiquis, vel ſiqua, n.95.fol.130.* vt non exiſtentes habeantur, & in hoc potiſſi-
19 mùm differre parentum renunciationes introductas per nobiles harum platearum ab illis, quas ius noſtrum municipale ſcriptum admittit, *Marin. Frec. in apoſt. ibid. lit.C.* aduertit.

Nec teſtamentum filij paterna præteritione
20 rumpitur ſi hoc ius noſtrum attendamus iuxtà deciſionem relatam à *Geor.ead.alleg.27.n.*
21 *12.* datur enim patri actio ad legitimam,
22 quæ *Conſuetudine* ei tribuitur, quod & iuri communi conſonum mihi videtur, *Geor. ibid.n.18.*& alijs, *text.l.nam & ſi parentibus, §. hæredi, ff.de inoff.teſtam.* benè perpenſo, quic-
23 quid in contrarium afferatur alibi; *Papinianus* enim *Iuris Conſ.* querelam allegandi te-
24 ſtamentum inofficioſum ad hæredes non traſmitti ſi teſtator eadem animi conſtantia ad mortem vſq; non inueterauerit, quaſi mutato animo dicatur & querela remiſſa, ac firmum teſtamentum, per hæc verba demonſtrat, *Hæredi eius, qui poſt litem de inofficioſo præparatã, voluntate mutata deceſſerit, non datur de inofficioſo querela; non enim ſufficit litem inſtituere, ſi non in ea perſeueret*; hoc vtiq; ſubſtineri haud
25 poſſet ſi nullum eſſet teſtamentum, cum nullum, quod eſt, conualidari non poſſit, ergo
26 non dici nullum teſtamentum filij propter patris præteritionem, dicendũ ſequitur quicquid in contrarium dicãt *Napod.hic ver. ſaluo, n.25. per authent.ex cauſa, C.de liber.præter. & Paſchal.infra cit.cap.4. par.2.à n.34.* diſtin-
27 guens inter præteritionem aſcendentium ex paterna linea, & materna.
28 Quanta ſit patris legitima tractant *de Franch.dec.486.n.1. Molfeſ.p.4.de ſucceſſ.ab inteſt.quæſt.46.nu.42.* vbi duas vncias totius patrimonij eſſe dicitur, *Afflict.cit.à Conſ.Paſchal. de vir.patr.poteſt.par.2.cap.4.n.31. in dec.204.*
29 *nu. 4.* tradens, quartam portionis debitæ ab inteſtato olim fuiſſe per *text. l.cum quæritur, C.de inoff.teſtam.& l.Papinianus, §.ſi quis mortis, & §.quoniam autem quarta, ff.eod.* deindè
30 ad triẽtem quãdoq;, quãdoq; verò ad medietatem auctam diſcriminatim iuxta numerum filiorum in *authen.de trien.& ſemiſ.§.1.& in authen. nouiſſima, C.cit.tit.de inoff.teſtam.* Et an
31 legitima ſuper bonis filij quorum liberam diſponendi facultatem habet ſiuè ſtatutaria, ſiuè paterna permiſſione, debeatur patri, habetur *in cap.324.reſol.quotid.Reg.de Marin.lib.1.& cap.325.n.5.*

Et hic congruum, ac conſentaneum in animum induxi meum decidendam adducere
32 quæſtionem illam: Num legitima matris in bonis filij, qui vltimum clauſit diem extraneo hærede vniuerſaliter inſtituto, ac matre tantum in legitima, germaniſq; fratribus præteritis, ſit tertia tertiæ, an verò tertia totius? Maximè

Digitized by Google

ximè quidem hæc quæſtio inter *Iacobum Bu-*
33 *trigar.* defendentem,eſſe tertiam totius hære-
ditatis, ac *Barto.* tertiam tertiæ partis ſubſti-
34 nentem eſſe, exagitata, quare *DD.* in diuerſa
tracti ſunt, & pro earum varietate hincindè
35 deciſiones numerantur. *Theodor.alleg.*35. *iu-
xta Bart.* ſententiam refert deciſum per S. R.
C. in cauſa, in qua ſcripſit, quod & antea die
20. Iunij 1581. ac 16. Octobris 1584. in cauſa
ſucceſſionis Hugonis Carrafa approbatum
fuerat teſte *de Franch.dec.63.* etiam alias eiuſ-
dem S.R.C. ſententias reuocando, & in cauſa
ſucceſſionis Octauij Cimmini fuit itidem cō-
firmatum in anno 1623. die 15. Martij.
Sed in hac cauſa ſcripſit doctiſſimus tunc
36 Aduocatus, deindè fiſci regalis patrimonij
meritiſſimus Patronus, & in Regia Aula
Summariæ Præſides *D. Didacus Moles,* cuius
37 dignus filius D. Franciſcus Dux Paretæ do-
minus meus nunc eadem patris dignitate
gaudet ob maxima eius merita, qui reiectis
contrarijs triplici medio, rationibus ſcilicet,
38 maiori, ac grauiori numero *Doctorum,* ac re-
rum iudicatarum authoritate, ſanctius *Bu-
tricar.* placitum eſſe fundanit, & in gradu in-
terpoſitæ reclamationis reuocationem ſenten-
39 tiæ, ac deberi Aureliæ de Anfora pro legiti-
ma, in qua fuerat inſtituta, tertiam integram
totius hæreditatis ſub die 15. Martij 1638.
obtinuit, & quæ in iure allegauit *Thor.in 3.p.
compen. deciſ.ſect.2.in fin. fol. mihi* 393. reſcri-
pſit, vbi quicquid ad rem facit, habetur, quare
verbum non amplius addam, cum ſuperua-
caneum eſſe ſciam, quod ingenioſè diſcuſſum
fuit, iterum attingere: illud tamen ad confir-
40 mationem ſubnectam, quod mihi retulit do-
minus meus olim Regius Conſ. Honuphrius
de Palma ſe vidiſſe in proceſſu hæreditatis
D. Sueuæ de Aulos in banca Strinæ *fol.*131.
per dominum nempè Preſidentem Merlinum,
tunc Regium Conſiliarium cauſe Commiſſa-
rium fuiſſe iudicatum D. Margaritæ de Ara-
41 gonia integram tertiam partem pro eius legi-
tima in bonis eius filiæ deberi; hoc idem pro
abſoluto tradit *R.de Marin.reſol.to.1.cap.*253.
*n.*3. Ad pleniorem verò rei notitiam, quæ di-
ſtinguit *Paſchal.cit.par.2.tract.de vir.patr. po-
teſt. cap.*4. *à n.*33. videnda vbi *n.*32. quanta
42 ſit legitima fratris quando ab altero fratre
turpis perſona inſtituitur.

CAPVT SECVNDVM.

Verba Textus declarantur.

De bonorum aduentitiorum qualitate probanda per hæredem à filiofamilias inſtitutum, de vſufructu eorundem bonorum, ac ſubſidio patrifamilias debitis; de Tutore, Curatore, ſiuè Balio dandis, & confirmandis, & de temporibus maioris ætatis; Item de legitimis, ſiuè illegitimis filiorumfamilias obligationibus. De iure Longobardorum circa filios familias teſtantes, & an, & quando ſeruetur in Regno?

SVMMARIVM.

*Hæredibus inſtitutis à filiofamilias onus iniungitur probandi qualitatem bonorum aduentitiorum, nu.*1. *cum in dubio quælibet bona cenſeantur paterna, n.*2.

Facultas teſtandi filijs familias facta per Conſuetudinem eſt contra iuris communis regulas, n. 3. *ideoq; non probata qualitate bonorum aduentitiorum iuris communis diſpoſitioni ſit locus, n.*4.

*Vſusfructus aduentitiorum debetur patrifamilias, etiam ſi ex filio familias deſcendentes ſuperſint, n.*5. *&* 6.

Verba conſuetudinaria, ſalno debito bonorum ſubſidio, *an importent conditionem, an verò modum? habetur, nu.*7.8. *&* 9.

*Puberibus filijs familias tantum non autem impuberibus teſtari indulgetur a Conſuetudine, num.*10.

*Conſuetudo nil derogat iuri communi circa pubertatem, n.*11.

*Puber quando quis dicatur? n.*11.

*Adultus ſupponitur curatori vſque ad annum vigeſimum quintum ſuę ætatis de iure communi, quo tempore quilibet dicitur ætatis perfectæ, nu.*13. *&* 14. *de iure verò regni vſque ad annum decimum octauum completum, n.*15.

Diſpoſitio l.fœminę, C.de ſecun.nupt. *explicanda iuxta* conſtit.regn. minorum iura *in regno, num.*16.

Fran. Capiblan. *placitum, affirmantis, nil aliud operari* Conſtit. minorum iura *præter tutoris, & curatoris præſidij extintionem, refellitur, n.*17.

Clerici ſupponuntur iuri communi circa tutorum, & curatorum receptionem, n.18.

Clericis an iudex laicus dare debeat tutores, & curatores? remiſſiuè, n.19.

Feudatarij quando dicantur maiores eſſe? nu.20. & 21. & quid per feudorum vſus? n.22.

Curator datur volenti, & petenti, alias adminiſtrare non valet, n.23. & 25.

Regibus alijſq; iuriſdictionem habentibus datur curator, vel inuitis, n.24.

Curator à filio petitus confirmatur in concurſu curatoris dati à patre filio in teſtamento, n.26.

Curator teſtamentarius confirmatur eo caſu, quo filius alium petere renuerit, n.27.

Cautela traditur ad hoc, vt filius debeat paternum curatorem recipere, n.28,

Feudatario minori datur Balius per Regem, Proregem, ſiuè Collaterale Conſilium, n.29. ſi à patre non fuerit filio relictus, n.30.

Filius familias ex voto tantùm, & mutuo non obligatur iure communi attento, nn.31. & 32. at de iure regni patre abſente, nec conſentiente numquam validè obligatur, nu.33. & quid in contractibus ad beneficium patris celebratis, num.34.

Conſenſus patris ſuperueniens obligationi factæ à filiofamilias, an eam conualidet? n.35.

Filijfamilias clerici an comprehendantur ſub diſpoſitione reg.pragm.1. de Sen. Conſul.Macedon.? *n.36. & 37.*

In regno ſeruatur ius commune Romanorum, vbi Longobardorum non viget, n.38.

Filijsfamilias ſuppoſitis iuri Longobardorum eſt permiſſum facere teſtamentum etiam abſque patris conſenſu, n.39.

Ius Longobardorum ſuſtulit ius patriæ poteſtatis, & fecit omnes patresfamilias, n.40.

Ius Longobardorum an aliquibus in partibus ſeruetur? n.41.42.43.45. 47. & 48.

Ius Longobardorum dicitur aſininum, & ratione carens, nn.44. & ſeruatur aliquibus in partibus quoad ius Mundualdi, n.46.

Conſuetudo quando dicatur adeſſe, ac legitimè probata? habetur remiſſiuè, n.49.

ADventitiorum qualitatis probandæ
1 onus in hæredes inſtitutos transferri
hac *Conſuetudine*, tenet *Napodan. hic*
ver. aduentitijs n.12. in dubio enim à patre,
2 vel eiuſdem contemplatione filio perueniſſe
quæq; bona dicuntur, *glo. in l. cum oportet. ver.*
ex ſubſtantia, C. de bon. quæ liber., & cum filijs
3 familias contra generalem iuris communis
regulam *l. qui in poteſtate, ff. de teſtam. authent.*
& cum ſolis, C. ad tertul. authen. defuncto, & authen. de hæred. ab inteſt. §.1. collat.9. teſtamentaria
diſpoſitio aduentitiorum peculiari iure
concedatur, bonorum indicta qualitas de-
4 monſtranda, nam ſi ſecus iuris communis di-
ſpoſitio ſeruatur, nec aduentitiorum vſusfru-
5 vſusfructus patri debitus conſuetudinaria
diſponendi permiſſione tollitur, cum potiùs
in ſubſidij proprietatem commutetur *Napod.*
ibid. ver. teſtari, ac eidem vſumfructum bono-
6 rum decedentis filij deberi ſi filius ipſe deſcē-
dentes relinquat ad *text. in authen. de hæred.*
ab inteſt. venien. §. ſi quis igitur collat.9. Napod.
infra expon. ver. ſaluo n.22. non autem bono-
rum ſubſidium, concludit.

Queſtio fieri ſolet, num verba, *Saluo debito*
7 *bonorum ſubſiddio*, neceſſariam conditionem
ſub qua filio familias teſtari permittatur, an
8 verò contrarium importent? & poteſtatiuam
quamdam reſeruationem in arbitrium diſpo-
nentis collectam ex illis argui, *Napod. ver.*
ſaluo, primus omnium affirmauit ſequuntur
Molfeſ. par.4. q.46. n.27. de Franch. dec.552. nu.
20. & ſeq. & alij, & faciunt quæ diximus ſu-
pra hoc *eod. tit. cap.1. n.20.* fundauimus enim
haud rumpi teſtamentum filij paterna præte-
ritione, ſed huic ad petendum ſubſidium
9 actionem ſupereſſe, ergo quoties valet teſta-
mentum etſi legitima aduentitiorum non
fuerit relicta patri, conſequens eſt dicere, haud
ineſſe præcepto *Conſuetudinis* conditionem,
prout arguit *cit. de Franch. n.19.* & etiam hoc
medio *Napod.* authoritas de qua ſupra *n.26.*
cap.1. huius tit. circa filij nullitatem teſtamen-
ti eliditur, cum aliàs in hoc, quo conuenimus,
eiuſdemmet verbis conuinceretur ab Aduer-
ſarijs.

Et aduertas filio familias puberi tantùm,
10 qui alioquin nec patre conſentiente teſtari
poteſt *inſtit. quib. non eſt perſonis fac. teſtam. §.1.*
& l. qui in poteſtate, ff. eod. ac l. ſenium, C. eodem
conſuetudine, indulgetur, nam impubes, ſiue
patris poteſtati ſubſit, ſiuè non, teſtamenta-
riam factionem non habet, *§. præterea, eod. tit.*
cum concord.

Quare hic notare libet, nil municipali iure
11 circa pubertatem innouatum, ac haberi an-
12 no decimoquarto completo maſculorum;
mulierum verò decimo ſecundo, *l. qua ætate,*
ff. de teſtam. traditur, quam vſq; ad ætatem
tutela durat *inſtit. quib. mod. tutela fin. §. pupilli.*

At pubertate tranſacta adultus, volens, cu-
13 ratoris authoritati ſupponitur ad annum
vigeſimum quintum vſq; *inſtit. de curat. l.1. &*
l.3. §. minores, ff. de minor. eo enim tempore
14 quiſq; dicitur perſactæ ætatis *in l. ex his, ff.*
quan. dies leg. ced. Ius verò regni aliter diſpo-
15 nit in *conſtit. minorum iura, tit. de reſt. minor.*,
cum *in contractibus, in iudicijs, & in omnibus*
perfactæ ætatis anno decimo octauo comple-
to quemq; reputandum, ſtatuat. Quare diſpo-
16 ſitionem, *l. fœmina, C. de ſecun. nupt.* accomo-
dandam eſſe huic *Conſtitutioni* dixit *de Fran-*
ch. dec.632. num.3. & ità deciſum, & ſenten-
17 tiam *Franc. Capiblanc. tract. de baron. quæſt.*
pract. ſuper pragm.5. cap.25. num.7. per ea, quæ
di-

Digitized by Google

dicunt *Magon.deciſ.Floren.*22. *Barz.deciſ.Bonon.*74.*n.*12.& *Sfor.de reſtit.in integrum par.*1.
*quæſt.*15.*art.*9. dicentis, *Conſtitutionis*, declarationem nil vltrà tutoris, & curatoris præſidij extinctionem eo anno cōtra formam iuris communis operari, apertiſſimis eiuſdem *Conſtit.*verbis, quæ generaliter loquuntur, falſam
18 eſſe, conuincitur; Clericos tamen iuri communi ſuppoſitos voluit *Genuen. in prax. cur. Archiep. Neap.c.*49.& an eis tutorē, & cura-
19 torē iudex laicus dare debeat, vel eccleſiaſticus? habetur *in deciſ.*58.*Reg.Rouit.*

20 Feudatarijs, vt maiores dici, ac liberam, valeant habere adminiſtrationem bonorum, eadem ætas eſt præfinita poſt diem vltimam, menſis Maij anno 1597.*in pragm.*2.*de minor.*
21 antea enim anno decimo quarto maiores pronunciabantur, *Sanfelic.dec.*367.*to.*3.*n.*1.& 2. prout hodiè mulieres, quæ ante annum decimum octauum nubunt, quod etiam ex feu-
22 dorum vſibus percipi, profitetur *R.Rouit.ſup. ead.prag.nu.*2.*ex And. in ead.conſtit.minorum iura prope fin.verſ.nos de facto, Capyc.in inueſt. feud.ver.feudatariorum,§.deſinunt fol.*88.*col.*1. & *Eſcobar.de ratiocin.cap.*6.*n.*17. *cum ſeqq.* & *ead.pragm.* quæſtionem de qua *de Franch. deciſ.*650.*Fab.Ann.conſ.*29.*à n.*19. & *alij*, credeterem ipſe determinatam.

Diximus, volenti dari curatorem, nam ſi
23 ſecus, curator adminiſtrare non valet, etiam ſi filio à patre curator deſignetur, *Anna cit.conſil.*29.*n.*8.*R.de Marin.reſol.quotid.c.*289.*lib.*1.
*Gratian.diſcept.forenſ.cap.*225.*tom.*2.*à num.*1.
24 qui aliud eſſe in Regibus, alijſq; iuriſdictio-
25 nem habentibus, dicit; petenti enim datur curator. *l.qui habent.§.ſi pupillus, ff. de tutel. l.*1. & *l.matris, C.qui petant.tutor.*, & *curat.* & in
26 concurſu curatoris à patre teſtamento relicti, alium à filio petitum, confirmatum fuiſſe, refert *Sanfelic.dec.*207.*to.*2. ac tantummodò teſtamentarium curatorem confirmandum,
27 cum adultus alium petere recuſauerit, vel diſtulerit, tenet à *num.* 14. Quare *cit. de Marin.*
28 cautelam tradit, ſub qua poſſit filius cogi ad petendam teſtamentarij curatoris confirmationem, vt ſcilicet pater tantùm in legitimam dicat filium inſtitutum ſi deſignatum curatorem accipere renuerit. At feudatario minori
29 licet ſit dandus balius bonorum adminiſtrator per Regem, Proregem, ſiuè Collaterale, Conſilium patre mortuo, ſiuè naturaliter, ſiuè ciuiliter, hoc intelligitur ſi à patre non fuerit
30 teſtamento relictus, nam aliàs idem, qui à patre filio datus fuit teſtamento balius confirmandus *Sanfelic.cit.deciſ.*367. vbi etiam an, mater præferatur cæteris, etiam ab auo nominatis in baliam, & alia ad rem, dicuntur.

Inſuper notandum, filij familias obligatio-
31 nes ex voto, & mutuo tantùm improbari iure communi attento. *Merlin. infra cit.* cæterum
32 quouis contractu validè ligatur, *l. filius familias, ff. de act. & obligat. l. tam ex contractibus* 57.*ff.de iudic.* At ius regni *in pragm.*1. *de Sen. Conſ. Maced.* quaſcumq; filijfamilias obliga-
33 tiones, & contractus patre abſente, vel non, conſentiente celebratos, annullat ita, vt nec cauſa ſtudij prænaleat contra *text. l.Iulianus, §.perindè, verſ.quod dicitur,* & *l.Macedoniani, ff.ad Sen.Conſ.Maced.* vt aduertit *R.de Marin. reſol.quotid.lib.*1.*cap.*145. at ſecus eſſe in con-
34 tractibus ad patris beneficium celebratis, tenet *Merlin. controu.forenſ.cap.*39.*to.*1.*n.*11. & *ſeqq.* & *to.*2.*cap.*99.*n.*13. vbi multa ad germa-
35 num intellectum *pragm.* afferuntur, & examinatur articulus, num conſenſus patris ſuperueniens poſſit præcedentem filij contractum, validare? & ad eiuſdem *pragm.* interpretationem alia congerit *Rouit.in comment.*, & an
36 etiam filiosfamilias clericos comprehendat? tractat *de Marin.lib.*1.*reſol.cap.*62. qui adhærendo opinioni *Carauita* negando reſpondet excepto caſu, quo patri aliquid damni per contractum filij infertur, contra *Rouit.Paſchal.* & *alios*, ab illo relatos, qui etiam ad fi-
37 liosfamilias clericos *pragm.* ſanctionem extendunt.

Quid ſeruetur in Regno ſupereſt videamus.
38 Quare dicimus, ius Romanorum attendi vbi Longobardorum non viget, ideòq; filijsfami-
39 lias, Longobardorum iuri ſuppoſitis, licere, abſque patris conſenſu teſtari, cum patria po-
40 teſtas in filios per iſtud omnino ſublata dicatur, ac quilibet paterfamilias factus, conſultus reſpondit *Gram.conſ.*87.*num.*8. & dixit *Petr.ad dec.*159.*Capyc.n.*8. etiam per *Vrſil.deciſ.*260.*Afflict.* difficultas tamen de eo eſt, an
41 huiuſmodi Longobardorum ius aliquibus in partibus adhuc vigeat? *Conſtit.* enim regni
42 *puritatem tit.de præſt.Sacram.baiul.*&c. habetur, illud ius commune dici, prout & illud
43 Romanorum, in contrarium verò adducitur placitum *Annæ conſ.*28.*n.*11.*Andr.in cap.*1.*§.fin.in fin. de nat. feud. Odofred.* & *Bald. in authen.dos data, C.de donat.ant.nupt. Afflict.in cit.conſtit.puritatem col.*4.*Maran.diſput.*2. *Luc. de Pen.in l.*1.*C.de conduc.lib.*11.*col.*7. *n.*18.19. & *ſeq.* & aliorum, qui ius Longobardorum,
44 aſininum dicunt, ac ratione carens, ideòque receſſiſſe ab Aula, ac Romanorum ius ſemper
45 præferendum in hoc Regno circa ſucceſſiones deciſum affert *Thor.in compen. par.*1.*ver. ius Longobardorum*, ſublatumq, eſſe à toto regno, habetur ex *Prat.diſcept.forenſ. tom.*1.*cap.*
46 37.*nu.*30. ac ſolùm aliquibus in partibus ſeruari quoad ius *Mundualdi*, qui mulieribus contrahentibus datur iuxta tradita in *rit. M.C.V. tit. de tutor.* & *curat.Mundald.* & per *Maxil.in proem.Conſuet, Baren.n.*227.& 228.
47 Quare nos cum *cit.DD.* concludimus, ibi tātum ius Longobardorum attendi, vbi de eo
ſer-

Digitized by Google

ſeruando legitima *Conſuetudo* adeſt; Cæterũ
48 *Conſtitutio puritatem* non obſtat, cum ei
optimè *cit. Afflict.* ſatisfaciat, & quando dica-
49 tur adeſſe *Conſuetudo*, ac legitimè probata, ex *eod. Prat.* percipitur. Et iſta non tantùm in gratiam eorum, quæ hic diximus, ſed & quæ dicemus infrà proximè ſequenti *Conſuetudine*, ſint tradita.

TITVLVS QVINTVS

DE

Filiafamilias nubente.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinis, ſed & mulier, explicatio.

De mulieribus ſui iuris effectis per matrimonium, & libera eiſdem facultate teſtandi à Conſuetudine tributa: de iure patriæ poteſtatis in filios, & an vidua in patriam poteſtatem ſoluto matrimonio reincidat?

SVMMARIVM.

Conſuetudo, ſed & mulier *alia præcedenti olim continebatur Conſuetudine, nu. 1. & explicatur, n. 2. & eſt conformis iuri naturali, & Canonico, n. 3. ac etiam omnium ferè nationum à n. 38. per 43. ſed iuri ciuili Romanorum aduerſatur, n. 4. 49. & 50.*

Conſuetudo, ſed & mulier, *in nuptis tantùm procedit, num. 5. 52. & 53. & latè eis indulget, num. 6.*

Mulieres nuptæ valent diſponere etiam de bonis extra confinia, num. 7. ſi tamen ſint Neapolitanæ, nam forenſes etiam viro Neapolitano copulatæ non valent diſponere, n. 8. & 9.

Patri datur ius occidendi filiam in adulterio, n. 10. & 14. etiam ſi filia ſit prægnans, n. 11. & de ratione, n. 13. ſed extraordinariè puniendum patrem, traditur, n. 12. At de iure conſuetudinario id non licere, prout nec de iure canonico, habetur, n. 15. & 16.

Vidua an dicatur in patriam poteſtatem reincidere ſoluto matrimonio, num. 17. 18. 20. 21. 23. 24. 25. 44. 45. 49. 51. 65. 81. & 89.

Mulier nupta dicitur exempta à patria poteſtate per ius conſuetudinarium pro operibus obſequialibus, & debito carnis, num. 19.

Liberatus à patria poteſtate non redit ad ſtatum priſtinum, n. 22.

Filiafamilias liberata à patria poteſtate non amittit cæteros iuris patriæ poteſtatis effectus, num. 26.

Ius poteſtatis naturali ratione parentibus tribuitur ſicuti religio erga Deum, nu. 28. & 29. nec eſt iuris gentium, & ſi moribus hominum fuerit introductum, n. 30. & 31. & dicitur proprium Romanorum ciuium, nu. 32.

Patribusfamilias olim vſque ad Conſtantini tempora licebat filios relegare, vendere, & occidere, n. 33. & 34.

Patria poteſtas pluribus modis finitur, n. 35. & 36. & ſublata à Conſuetudine, ſed & mulier, *num. 37.*

Videndum prius an teſtator legitimam habuerit facultatem teſtandi, & poſtea an ſecundum regulas iuris teſtatus ſit, n. 47.

Statuta interpretanda quo minus ius commune lædant, n. 48.

Deficiente municipali iure recurrendum ad commune, n. 54.

Exemptio à patria poteſtate eſt fauore matrimonij inducta, n. 55.

Incompatibile videtur mulierem patri, ac viro ſubeſſe, n. 56.

Mulier etiam quoad iuriſdictionem dicitur ſubdita marito, & eiuſdem Ciuitatis incola, num. 57. & 58.

Mulier etiam de iure diuino ſubditur viro ſuo, num. 59.

Conſuetudinis diſpoſitio ceſſat ceſſante cauſa eiuſdem, nu. 60. & perempta cauſa perimitur effectus, num. 61.

Nepos per adoptionem aui liberatur à patria poteſtate,

ſtate,n.62.& 63.ſed emancipatus reincidit in eam,num.64.
Filius deportati reincidit in poteſtatem patris, ſi pater recuperet dignitatem, n.66. & 67.
Filiusfamilias dicitur ſui iuris quouſque pater eſt apud hoſtes,ſed eo reuerſo non item, num.68. & 69.
Cauſam matrimonij reſſare, an ſit verum, ſi matrimonium ſoluatur, ita vt vidua non dicatur in matrimonio perdurare? traditur, num. 70. & 71.
Statuta interpretanda propriè, & ſecundum veritatem verborum,& non fictè,n.72. & fortiùs diſponentia contra ius commune,n.73.
Vidua dicitur impropriè eſſe in matrimonio, nu.74. ac propriè vidua,n.75.
Statutum diſponens, compromitti lites affinium, an procedat affinitate ſoluta?n.76.& 77.
Ius commune nullum cogit compromittere, n.78.
Statuta interpretanda ſtrictè, & ſecundum proprium ſenſum,n.80.
Durare in matrimonio poſt viduitatem explicatur, vt nuptiæ non recontrahantur,n.82.
Stuprum committitur in viduam, non autem adulterium,& de ratione,n.83.84.85.& 86.
Patria poteſtas extincta ſemel,quādo dicatur non reuiuiſcere'n.87.& 88.
Filiafamilias nequit teſtari,n.90. nec patre permittente,n.91.
Teſtamentorum iura de per ſe firma eſſe debent, num.92.
Teſtamenti factio eſt iuris publici, n.93.
Filiuſfamilias non habent velle,nec nolle, n.94.
Teſtamentum filij eſt inofficioſum propter patris præteritionem, n.95.
Inofficioſi querela competit tàm liberis, quàm parentibus, n.96.
Cauſa præteritionis patris debet ſcribi, n.97.
Codicillum facere non valet, qui nec facere valet teſtamentum,n.98.& 99.

1 ISta Conſuetudo,vt ait de Frāch.dec.546.n.9.
ſub præcedenti titulo antiquitùs inſcri-
bebatur, at poſt nouam impreſſionem
Conſuetudinum fuit poſita alia ſub rubrica:
Breuis eſt, & breui compēdio verborum ſum-
matur, mandat enim mulieres per nuptias ſui
2 iuris effici etiam non emancipatas, & ideò le-
gi naturali, quæ omnes vult liberos, ac ferè
3 omnium nationum iuri,atq; canonico cōfor-
mis, Tiraquell.in l.1.connub. glo.1.à nu.1. per
plur.ſeqq.& apoſt.hic incip.vide, lit.A.fol.190.
4 Iuri verò ciuili Romanorum, per quod mu-
lier à patria poteſtate per matrimonium non
liberatur, l.ſi vxorem,C.de condit.inſer.vbi glo.
verſ.poteſtate, aduerſatur: de nuptis tantum-
5 modò loquitur, cum innuptæ ſub diſpoſitio-
ne præcedentis Conſuetudinis continentur
Ant.Capye.ſuper conſuet. filiusfamilias in apoſt.
incip.quod iſta lit.B.

6 Largiùs quam ſuperiori Conſuetudine nuptis
mulieribus,eas per matrimonium ſui iuris ef-
fectas declarando,& per conſequens ad teſtā-
dum, aliterq; diſponendum etiam de bonis
extra territorium habiles, indulget de Fran-
ch. rit.deciſ.546.num.13. cum ſeqq. dummodò
7 ſint Neapolitanæ, cum foreniibus, & viro
8 Neapolitano connubio traditis,in patris præ-
iudicium diſponere non permittatur per de-
ciſ.eiuſd. de Franch. in fin. & faciunt ſcripta
per Capyr.Latr.conſult.156.a n.46.quibus nec
9 obſtat deciſio de qua Thor. in compend. par. 3.
ver. filiafamiliar, eo enim caſu ciuilitatem
Neapolitanam diſponentis mulieris adfuiſſe
ex multis,conſideranti patet.
10 Hinc cum ex Pomponio lib.1.de adul. patri
dari ius occidendi adulterum ſimul cum filia,quā
in poteſtate habet,tradatur,in l.patri 20.et l.nec
in ea 22.ff.ad leg.Iul.de adult.l. Graccus,C.eod.
11 habeatur etiam ſi filias prægnans ſit Arnon.
ſing.52. quem ſequitur Cephal.conſ.303.nu.7.
vol.3. & voluit Decian.tract.crim.lib.9.cap.15.
12 num. 16. (quamquam iſto caſu extraordina-
riè patrem plectendum dicant Gramm.in con-
ſtit.regn.ſi maritus,nu.8. Farin.pract.crim.quæſt.
121.n.5.& Baiar.ad Clar. 5.homicidium, num.
167.) nam quod adhoc attinet, durat adhuc
13 facultas necandi filios, quæ antiquitus patri
familias concedebatur Ar.Pin. in rubr.de bon.
quæ liber. par.2.à nu.19. & patri potiùs quàm
14 marito permittendā maluit Papin.d.l.nec in
ea, ex eo, quod plerumq; pietas paterni nomi-
nis conſilium pro liberis capit: cæterum mariti
& calor, & impetus facile ſæuientis fuit refre-
15 nandus, hoc minimè licere patri,noſtro mu-
nicipali iure attento, notauit,Io:Mar.Nouar.
in opuſ.ſingul. & practicab. concluſ. canon. con-
cluſ. 1, nu.35. ſicut etiam in foro conſcientiæ
16 certum,eſt nullibi id licere, præſertim hodiè
poſt propoſitiones ab Alex. VII. damnatas,
inter quas damnatur 19.quæ eſt huiuſmodi:
Non peccat maritus occidens propria authori-
tate vxorem in adulterio deprehenſam; vide
Dian.3.par.tract.4.reſol.223. & par.11. tract.
6.reſol.28.verſic.ſed hæc opinio.
Nec leuis quæſtio inſurgit de eo, vtrum fi-
17 lia poſt viduitatem in patriam poteſtatem
reincidat? Et primus omnium Napod. ver.nu-
18 bit, conſtanter pro affirmatiua reſpondet, ſe-
quuntur Gramm.deciſ.54. vbi deciſum, Danza
in addit.Molfeſ.par.1.ad noſtras conſuet.cap.3.n.
8.& ſeq.Theſ.deciſ.150.nu.6. Vrſil. ad Afflict.
dec.172.& Viuius commun. opin.121. ex Boer.
deciſ.197. & alijs, cum exemptam à patria
19 poteſtate nuptam mulierem pro operibus ob-
ſequialibus tantùm,quas viro, contracto ma-
trimonio,exhibere tenetur,& debito carnis ex
Gramm.conſ.ciuil.63.n.15.& 87.n.4. cum alijs
ſeqq. dicat.
Contrarium tenent Afflict. in apoſt. incip.
Na-

20 *Napodanus hîc, &c. & in conſtit. regn. proſe-*
quentes, n. 12. Ant. de Viuaya in ead. conſuet. in
apoſt. incip. licet Napod. Boer. d. dec. 197. num. 4.
21 vbi eodem modo vbique ſeruari, ait, *& alij*,
quorum argumentum ad probandum deſu-
mitur ne dum ex verbis *Conſuetudinis, eo ipſo,*
quod nubit; verùm ex diſpoſitione *l. qui libera-*
22 *tus, ff. de adopt.* qua, liberatum à patria pote-
ſtate ad priſtinum ſtatum haud poſſe redire,
23 cauetur. Quare ità ſimiliter dicendum in fœ-
mina ſui iuris per matrimonium effecta; & ſa-
nè hæc quæſtio tàm ardua eſt, vt, hinc indè
opinionibus recitatis, nil auſi fuerint ſtatuere,
Conſil. Paſchal. de vir. patr. poteſt. par. 1. cap. 3.
numer. 44. & Gratian. diſcept. forenſ. cap. 382.
numer. 24.

Ipſe tamen in puncto iuris verò ſimillimã
24 *Doctorum* negantium ſententiam crederem;
prout etiã visũ fuit affirmare doctiſſimo; nec
vnquam dignis laudibus perſequuto *D. Hie-*
ronymo Borgia 2. to. inueſtig. iur. lib. 12 cap. 1. n.
14. verùm in iudicando, vt cautius agatur, &
muliebri pudicitiæ conſulatur ſub patria po-
25 teſtate, præcipuè ſi vidua iuuenis fuerit, &
formoſa, *Napod.* ſententiam ex arbitrio, in
ambiguis iudicibus impartito, ſequendam
reor, quod in *præcit. deciſ. Gramm.* deciſum
fuit, vt colligitur ex verbis: *Habita quoque*
ratione minoris ætatis ipſius Portiæ: & videtur
affirmare *Vrſill. vbi ſup.* & eſt, quod *Camill. Sa-*
ler. in apoſt. incip. pro opinione hic, diſtinguen-
do deduxit, quem malè (vt credo) *ſup. citat.*
Molfeſ. impugnat. Cœterum *Merlin. controu.*
forenſ. cent. 2. cap. 77. filiamfamilias vigore
26 huius ſtatuti à patris poteſtate ob matrimo-
nium ſubſequutum exemptam, non ideò iura
ſuitatis, ac patriæ cæteros poteſtatis effe-
ctus amittere, docuit, ius enim noſtrum mu-
nicipale mulieribus certè fauorabile, odio-
ſum alioquin diceretur.

Verùm non tantùm ad pleniorem rei no-
27 titiam, ſed vt ingenioſi, nec vulgaris expe-
ctationis iuuenis Franciſci Catari dilectiſſimi
amici in lucem prodeat eruditus labor, hîc ſu-
per eodem articulo reſponſum eiuſdem im-
primi curaui.

ALLEGATIO.

28 IVs poteſtatis in liberos, & ſi ipſa natura-
li iubente ratione parentibus tribua-
tur, quod ſolis hominibus proprium eſt, ve-
39 luti erga Deum Religio, vt parentibus, & Pa-
triæ pareamus, vt ex *Vulpian.* & *Pompon. in l.*
1. & 2. ff. de inſtit. & iur., conſultum habemus,
30 non ideò de gentium iure eſt; verumtamen
31 moribus, ac Quiritum iure introductum vi-
detur, vt metipſe *Vulp.* tradidit *in l. patre, ff. de*
ijs, qui ſunt ſui, vel alieni iuris, Oroz. de apicib.
iur. lib. vlt. cap. fin. Nàm Romanorum Ciuium
32 proprium eſſe, poteſtatis iura in liberos ha-
bere, reſcripſere *Caius*, & noſter *Iuſtinianus in*
l. 3. ff. de ijs, qui ſunt ſui, vel alieni, &c. §. 1. inſtit.
quib. mod. patr. poteſt. ſoluatur, Patri ideò tem-
33 poribus Romuli, filios relegandi, vendendi,
& occidendi; ius erat, vt *quarta ex duodecim*
Tabularum lege inuenimus, ex *Alicarnaſſeo*
etiam tradit *Gotofred. ad fragm. 12. tabul. 4. de*
34 *iur. patr.* quæ poteſtas per Conſtantinum
Cæſarem, vt contra commune libertatis bo-
num, ſublata cernitur, *l. fin. C. de patr. pot.*
35 Quod poteſtatis ius quamquam pluribus
finiri modis tradatur per *Iuſtinian. in tit. in-*
ſtit. quibus modis ius patris poteſt. ſol. & præ-
36 ſertim emancipatione; Numæ Pompilij ta-
men lege, qui poſt Romulum regnauit, matri-
monio patris poteſtas quoque ſoluebatur, vt
ex *Alicarnaſſeo* traditur his verbis: *Si pater*
permiſerit, filios vxorem ducere, quæ ex legibus
particeps ſit, Sacrorum bonorum, patri poſthac
nullum ius eſto, vendendi filium, ex Gotofred.
vbi ſuprà tabul. 4. Oroz. de apicib. Iuriſ. lib. 2. c.
4. nu. 4. cuius etiam legis meminit ex noſtris
Praſ. Merlin. controu. forenſ. cap. 77. nu. 26. to. 2.
37 quod idem per *Conſuetudinem* noſtram
in filiasfamilias introductum videtur, man-
datur enim ibi, filiamfamilias nuptam, quam-
quam non emancipatam, eo ipſo effici ſui iu-
ris, *Conſuet. ſed & mulier, tit. de filiaſam.*
38 *nub.* cui noſtro iuri patrio plurium ſanctio-
39 nes locorum reſpondent, vt ſeruari in Gallo-
rum Regno, ſcribunt *Tiraquell. ad ll. connub.*
in princ., Boer. dec. 197. Caſſan. ad conſuet. Bur-
40 *gun. rubr. 4. §. 1.* in Hiſpania *Gomeſius ad l.*
Tauri, l. 48. Rodricus in l. 9. Suarez. tit. de litib.
41 in Siculorum Regno, *Muta ad conſuet. Meſſan.*
42 *cap. 48.* apud Longobardos *in l. 1. & pe-*
nult. tit. qualiter mulier liberè alienar. permiſſ. in
43 *in Longobard.* & apud Græcorum quoq; Po-
pulos, necnon & Hebreos Moſaica ex lege
refert idem *Tiraquell. vbi ſup. n. 7. & 10.*

Conſtat verò, ambiguam in præfata noſtra
44 *Conſuetudine* excitari quæſtionem, an ſcilicèt
mortuo viro, reincidat filia in patris poteſta-
tem? quæ ſanè quæſtio in cauſa Catharinæ
Spinæ, cuius pro defenſa ſum, cum Venerabi-
li Monaſterio Sanctæ Mariæ, dicto della Stel-
la, diſceptanda ſe offert, ambiguam inquam
cum duos pati videatur acerrimos contradi-
ctores, *Napodanum* nimirum, & *Afflictum*
altero alterum propugnantes, tamen *Napo-*
45 *dani* conſilium affirmatiuum magis cùm le-
gum, tum rationum *Authorumq;* fundamen-
tis fulcitum, poſt habita *Afflicti* negantis ſen-
tentia, ſequar.

Et vt dilucidiùs pateat, prænotandum in
46 facto eſt, Annam Mariam Spinam nuptui
Antonio de Auitabile fuiſſe traditam, poſt
cuius verò mortem in vltimis conſtitutam,
ſuum condidiſſe teſtamẽtũ, quo hæredem Mo-

ua-

naſterium Sanctæ Mariæ, dictum della Stella
ſcripſit, relictis centum Franciſco ſuo patri
abſque Inſtitutionis titulo; quod quidem le-
gatum in codicillis ademit, cauſa non alia
ſcripta, præterquàm patrem ſibi non rem gra-
tam egiſſe; quamobrem Catharina Spina,
Franciſci Spinę patris perſonam repręſentãs,
inſtetit dicendum teſtamentum iſtud eſſe in-
iuſtum, & inofficioſum, tùm quia conditum
ab ea, quæ filiafamilias teſtamenti factionem
non habebat, tùm quia vt contra pietatis offi-
cium factum exhæredato, præteritoq; Franci-
ſco Spina dictæ Annę Marię Patre, quod quã-
tum ſit Iuri conſonum, & nulla prorſus ca-
rens difficultate ex ſequentibus in propatulo
erit, nam dum de teſtamenti validitate agi-
tur, *Cay Iuriſconſulti* dogma ſectando, impri-
mis animaduertere debemus, an is, qui fecit
47 teſtamentum, habuerit teſtamenti factionem,
deindè ſi habuerit, requiremus, an ſecundum
regulas iuris ciuilis teſtatus ſit, *l. ſi quæramus
4. ff. de teſtam.* & quoad primum, an ſcillicet
Anna Maria teſtamenti factionem habuerit,
vt videamus opus eſt, an ipſa per ſui viri mor-
tem in patris poteſtatem reuerſa videatur, &
48 rediſſe in comperto eſt, ſtatuta namque fo-
re vt quanto minus ius commune lædant ac-
cipienda, vulgatis iuribus, traditis per *Roni-
tum dec.92.nu.3.D.Hodier.contron.23.nu.1.&
D. Roſam conſult.48. num.31.* Nulli enim du-
49 bium eſt, noſtram *Conſuetudinem, ſed & mu-
lier*, quæ filiasfamilias nuptas ſui iuris effici
iubet, correctoriam iuris communis eſſe, cum
pateat omnibus noſtra per Romanorum iura
matrimonium haud à parentis poteſtate filios
ſoluere, *l. filia, C. de collat., l. quoties, ff. ſolut.
matrim. Gloſ. in §.1. inſtitut. tit. ad Tertull. verſ.
parentis, & per Diocletian. & Maſſimian. Cæ-
ſares in l.5. C. de condit. inſert.* ibi, *Si vxorem
tuam tempore nuptiarum in patria poteſtate
fuiſſe monſtretur*, cum cæteris ſimilibus, per
*Tiraquell. vbi ſuprà, et Suarez in l.9. tit. de li-
50 tib. num.11.* igitur dum *Conſuetudo* contra
commune ius diſponit, omninò ſtricto iure eã
interpretari debemus.

Strictè ideò interpretemur, vt in vidua non
51 procedat, ſed ſibi tunc locum vindicet, non
cum matrimonij fuerint ſoluta iura, ſed dum
ea perdurauerint, mulierq; in ſui viri aliquali
poteſtate permanſerit: *Conſuetudo* enim, *ſed &
52 mulier*, de filiabus tantummodò nuptis lo-
quitur, nullatenùs verò de viduis, adeò vt pro
omiſſis eæ videantur, earumq; incluſio exem-
53 ptionè à patria poteſtate à communis Roma-
norum iuris ſanctionibus, vt cernatur, rema-
neat, *l. commodiſſimè, ff. de liber. et poſthum.* quo-
tieſcumq; enim conſuetudinarium Ciuitatis,
54 ac Regni municipale ius deficiet, ad Roma-
norum commune recurrere erit operæ pre-
tium.

Probatur inſuper, nam certo certius eſt, fa-
55 uore, & cauſa matrimonij, filiæ *Conſuetudi-
nem* noſtram hoc exemptionis, à poteſtate
patris priuilegium conceſſiſſe; incompatibile
56 quaſi videbatur eam in duorum, patris ſcili-
cèt, & viri poteſtate eſſe, vt *Napodanus in fine*
perpendit, nam vxores naturali lege, ac ratio-
ne in earum virorum poteſtate, ac ipſis ſubdi-
tæ videntur, adeò vt obſequia, ſuaſq; operas
marito teneantur præſtare, vt *Hermogenianus
Iuriſconſultus* ſcriptum tradidit *in l. ſicut cum
gloſ. ff. de operis libertorum*; quin etiam quoad
57 iuriſdictionem, nàm mulierem quam diù nu-
58 pta eſt, incolam eius Ciuitatis videri, cuius
maritus eius eſt, & ibi, vndè originem trahit,
non cogi muneribus fungi, ex *Veri, et Antoni-
ni* Imperatorum reſcripto *Papinian.* ſcripſit *in
l. fin. §.2. ff. ad municip. & Vulpinian. in l. exigere
dotem, ff. de iudic.* plura eruditè *Tiraquell. ad ll.
connub. l.1. n.12.* ex *Quintilian., Platone, Ari-
ſtotile, Homero, et Dino Paulo* coaceruat; ſic
59 denique Summo Opifice Deo præcipiente,
cum ait: *MVLTIPLICABO ÆRVMNAS
TVAS, ET CONCEPTVS TVOS, IN
DOLORE PARIES FILIOS, ET SVB
VIRI POTESTATE ERIS, ET IPSE
DOMINABITVR TVI*; *Geneſ. 3.* Con-
60 ſequitur indè, vt ceſſet *Conſuetudinis* diſpoſi-
tio, fauore, cauſaq; ceſſante, adeò vt ea in vi-
dua non procedat, ſed iuri communi fiat lo-
61 cus, nàm effectum perimit, cauſa perempta,
argumento *Text. in l. omni, ff. de adoptionib. l.
Senatoris, ff. de Senatorib. cum concordant. à Ti-
raquell. tract. ceſſante cauſa p.1. n.12.*

Quod confirmatur, nam etſi nepos datus
62 auo in adoptionem, à patris poteſtatis nexu
liberetur, auumq; ſolummodo, vt patrem re-
63 cognoſcere teneatur, eique acquirat, quæ poſ-
ſunt acquiri, & prodeſſe, tamen ſi ab auo emã-
64 cipatus fuerit, denuò ad patris redibit iura,
vt per *Iuſtinianum* diſpoſitum habemus, in
*l. cum in adoptiuis, §. ſi verò pater, C. de adoptio-
nib.*, qui ait: *Sed hæc omnia remanere integra*,
(ſcilicet, vt in Aui poteſtate nepos ſit) *niſi
Auus, & Proauus emancipatum fecerint filium
adoptiuum, tunc enim neceſſe eſt, iterùm ad
patrem naturalem eum reuerti, cum emancipa-
tionis interuentu, adoptio in quacumq; perſona
facta diſſoluatur*; Nàm ceſſata adoptione, ne-
65 ceſſe eſt, vt ceſſet eius effectus, ita, & à ſimili
ceſſato matrimonio, quo filia ſui efficitur Iu-
ris, dicendum, vt ipſa propterea in patris
reuertatur poteſtatem.

Quod & ſimiliter comprobatur à *Conſtan-
66 tino* Imperatore in *Text. fin. lib.9. Codicis in
final. tit. de ſentent. paſſ. & reſtitut.* vbi, & ſi fi-
lius per patris deportationem ab ipſius pote-
ſtate liberetur *Inſtitut. quib. mod. ius patr. poteſt.
ſol. §. cum autem*; nihilominùs patre prouin-
66 ciæ ſuæ in integrum reſtituto, denuo in pa-

triam reincidet poteſtatem, nàm *Papiniani*
placet valere ſententiam, vt in patris ſit filius
67 poteſtate,cui dignitas,ac bona reſtituta ſunt;
ergò etſi per matrimonium Anna Maria ſui
iuris fuerit effecta;denuò tamen in poteſtatem
reuertit,eo ſoluto per viri mortem.

Tandem confirmatur, nàm quouſque pater
68 apud Hoſtes remanſerit, in ſuſpenſo ius po-
teſtatis erit, adeò vt filiusfamilias ſui iuris vi-
deatur, nàm vt *Theophilus* ait, *quomodo qui
Ciuis Romanus eſt,in poteſtate eius erit, qui
Hoſtibus ſeruus eſt?* tamen reuertens pater ab
Hoſtibus, priſtinam in filios poteſtatem recu-
69 perat,quaſi,quod ceſſata captiuitatis cauſa,
argumento *Textus in §. ſi ab Hoſtib. inſtitut.
quib.mod.ius patr.poteſt.ſol.* ergò licèt durante
matrimonio in ſuſpenſo poteſtas patris in fi-
lias videatur, eo tamen ceſſato, in priſtinam
eæ reincident poteſtatem, ex quibus dicendũ,
Annam Mariam, etſi à patris ſui Franciſci
poteſtate ſolutam, & per matrimonium ſui
iuris fuiſſe effectam, tamen per ſui viri mor-
tem, in eam rediiſſe.

Et vt validiùs iſthæc ſententia ſolidetur, *Af-*
70 *flicti* obiecta, aduerſæ partis fundamenta, vt
diluãtur neceſſe eſt;Video enim,quid dicturus
ſit ipſe contra *Napodanum*, nempè non quia
vidua, ideò *Conſuetudinis* diſpoſitionem in
71 ea ceſſare,tanquam ceſſata matrimonij cauſa,
nàm licèt vidua adhùc tamen in matrimonio
durare, allegat *Text.in l.fin. C.de bon.matern.
Text.in auth.de nupt. §.ſoluto.*

Huic verò obiectioni ſic reſpondemus,om-
72 nes ſcire,ſtatuta propriè, & ſecundum verbo-
rum veritatem intelligenda; non verò impro-
priè, & ſecundum fictum caſum *Text.* ad hoc
ſemper allegatus in *l.3. §.hæc verba, ff. de neg.
geſt. cum concord.* eò fortiùs in ſtatutis contra
73 ius commune diſponentibus,vt ſupra proba-
uimus; vidua enim etſi eodem dicatur in ma-
74 trimonio perdurare, id nihilominùs impro-
priè dicitur, *l.viro,atq; vxore, ff.ſolut.matrim.*,
vbi *Gloſ.in verb.vxore*, addidit, *quondam*, vt
oſtenderet,ſoluto matrimonio non vxorem,
75 ſed viduam propriè appellandam eſſe, & ſi-
militer *Gloſſ.in l.diuortio,verſ.vxoris, ff.de ne-
got.geſt.*, vt probatum tradidit *Alex.conſ.207.
n.9.lib.2.* qui articulum diſcurrens,num ſtan-
76 te ſtatuto iubente,lites Affinium, inter ſe cõ-
promittendas, illud etiam ſibi locum vindi-
cet, affinitate ſoluta, ſcilicèt in vidua, negati-
uè conſuluit,propriè rem noſtram faciens,cu-
ius etiam ſententiam ſuit ſectatus *Tiraquell.
tractat.ceſſante cauſa p.1. num.* 31. opinionum
concordiam adducens,ex *Paulo Caſtrenſi con-
ſil.80.nu.2. lib.2.* qui diſtinctionem ex *Oltrad.*
77 tradidit, ſcilicèt, quod, aut quis tanquam
Affinis vult admitti ad aliquid, quod ſit de
iure communi,& admittetur etiam, Affinitate
ſoluta,vel vult admitti ad aliquid de iure ſpe-
ciali,quod eſt contra ius commune, & non
admittetur,Affinitate ſoluta, nam de iure cõ-
78 muni nullus ad compromittendum cogitur,
l.ſi compromiſero, ff.de cuiſt., ea propter ſtatu-
79 tum de compromittendo inter Affines non
intelligi de Affinitate ſoluta circa viduam,
80 quia ſtatuta ſunt ſtrictè interpretanda, & ſe-
cundum proprium caſum accipienda, vt pro-
bant idem *Tiraquell. & Caſtrenſ. vbi ſup. ex*
81 *Oltrado*; igitur *Conſuetudinem* noſtram, quæ
cum contra ius commune ſit,et ſupra patens
eſt, & tantummodò de nupta loquatur, & ſo-
lùm ipſis exemptionis à poteſtate patria pri-
uilegium indulgeat, propriè accipiendam eſſe
omninò dicendum, & in vidua non proce-
dere, quæ impropriè, & fictè in matrimonio
perdurare videtur.

Imò nec obſtat *Textus in auth. de nupt. ab
Afflicto* allatus, nàm ibi, etſi vidua perdurare
82 in priori coniugio, quod felix, & Beatum
dicit *Iuſtinianus*, tamen verbum illud perdu-
rare *Gloſ.* taliter explicat, vt intelligatur,nè
ad ſecundas veniat nuptias,vt probat quoque
*Alex.quo ſupra d.conſ.207.nu. 20.lib.6.*quod &
Iuſtinianus ipſe hoc dilucidare videtur, dum
ſubdit, *ET NON PROCREATAM SO-
BOLEM, SEQVENTIBVS FORSAN
MATRIMONIIS CONTRISTARE.*

Et vt videatur, an vidua propriè in coniu-
83 gio ſit,mihi interroganti reſpondeat pars ad-
uerſa,ſtuprum nè, vel adulterium perpatrabi-
tur, ſi ſui corporis copiam faciet vidua, ſe ho-
84 mini proſtituens? ſanè reſponſum habebo
ſtuprum, nam in viduam quippè quæ in ma-
trimoniali thoro non cubat, haud adulterium
85 committitur, nam vt *Modeſtinus* Conſultus
ait, *inter Stuprum, & Adulterium hoc intereſſe
quidam putant, quod Adulterium in nuptam,
Stuprum in viduam committatur, l. inter ſtu-
prum* 101*.ff.de verb.ſignif.& l.ſtuprum 34.eod.*
idem tradit *Papinian. in l.inter libertas, §. lex
Iulia, ff.ad l.Iuliam de adulter.*, quod metipſe
Afflict. fatetur in *conſtitut. ſi quis rapere de
rapt.& viol. num.11. lib.1.* Quare igitur adul-
terium in viduam committi non dicis, ſi ma-
trimonio viduam durare dicis? erga ſi ſtuprũ
86 committitur,conſequens eſt, vt non in matri-
monio verè, & propriè cenſeatur vidua per-
durare,ſed tantum fictè, quæ fictio in *Conſue-
tudine* noſtra non procedit; ergo vidua in pa-
tris poteſtatem reincidet, ſoluto matrimonio.

Obijcitur tandem ex *Afflicto*, poteſtatem
87 patriam ſemèl extinctam ampliùs non reuini-
ſcere,cui obiectioni, vt fiat ſatis, diſtinctione
vtamur neceſſe eſt, ſcilicèt, aut ſimpliciter
poteſtas fuit extincta,ſimpliciterq; filius ab ea
liberatus,& tunc qui liberatus eſt à patria po-
teſtate,is poſteà in poteſtatem honeſtè reuerti
non poteſt niſi adoptione, vt ex *Vlpian.* ha-
bemus in *l.qui liberatus,ff.de adoptionib.* at ve-
rò

Digitized by Google

rò ſi non ſimpliciter, ſed cauſatiuè fuerit ex-
tincta, tunc enim ceſſante cauſa denuò reuiui-
ſcet, pugnaret alioqui *Vulpiani* diſpoſitio, cũ
Iuſtiniani ſanctione, qua habemus emancipa-
tum filium, ab auo adoptatum, qui licet ob
adoptionem à poteſtate patris liberatus vi-
deatur, non ideò ſui iuris per emancipatio-
nem effici, verumtamen iterum ad patrem na-
turalem eum reuerti, ex eo, quod extincta vi-
deatur adoptio, quæ filij liberationis à patris
naturalis poteſtate cauſa videtur, vt ſupra pro-
bauimus, per *Text. in d.l.cum adoptiuis*, ſicuti
etiam *Text.* ille in *l. qui liberatus*, intelligitur
de perpetuo liberato à patria poteſtate, vt ex
Gloſ. quæ dicit, quod antiquo mutato in per-
petuum ad priſtinum ſtatum redire non de-
bet, quamombrem, & ſi matrimonij cauſa
Franciſci patris poteſtas extincta, ſuiq; iuris
Anna Maria per *Conſuetudinem* noſtram effe-
cta fuerit; tamen ſoluto, ſiuè extincto matri-
monio, iterum neceſſe eſſe dicatur, ad ſui pa-
89 tris iura reuertiſſe, tamquam nuptiarum cau-
ſa ceſſante. Quam ſententiam amplexi fuere
Thom. Gramm. dec.54. qui plutibus alijs cu-
mulatis erroneam dicit *Afflicti* opinionem,
non benè percipientis *Napodani*, & *Conſuetu-
dinis* intentum, & ità eſſet deciſum in S.R.C.
vt & aliàs etiam refert *Molfeſ. ad conſuet. p.1.
cap.3.num.6.7.& ſeqq. Paſchal.de patr.poteſt.p.
1.cap.3.num.44. D.Conſ.Hodiern.contr.forenſ.
cap.13. in fine.*

Proptereà deniq; probato, Annam Mariam
90 in patris poteſtatem reuertiſſe; ideò dicendũ,
teſtamenti factionem nullatenùs habuiſſe, tan-
quam filiamfamilias, *l.qui in poteſtate, ff.de te-
ſtam.l.ſenium, C.eodem* vulgatis iuribus, & qui
in poteſtate parentis eſt; adeò ius teſtamenti
91 faciendi non habet, vt quamuis pater ei per-
mittat, nihilo magis iure teſtari poſſit ex *Caio
I.C. in l.3. ff. de teſtam.* quod indubitati iuris
eſt, per *Cæſares in l.1.§.filium, C.qui teſtam.fa-
cer.poſſ.* & confirmatum tradidit *Iuſtinian.*
noſter *inſtit.in princ. quibus non eſt permiſſ. fa-
92 cere teſtam.*, nam ſatis conſtanter veteres de-
clarauerunt teſtamentorum iura, ipſa per ſe
firma eſſe oportere, non ex alieno arbitrio
pendere, *l.illa inſtitutio 32. ff.de hæred.inſt.* te-
93 ſtamenti enim factio non priuati, ſed publici
iuris eſt, *Vulpian.in l.3.ff.de teſtam.* filius nam-
94 que familias, qui patris obſequitur imperio,
neque velle habet, neque nolle, *l.vello 4. C.de
reg.iur.* ergò teſtamentum Anna Maria nulla-
tenùs conficere poterat; & confectum reddi-
tur iniuſtum, ſiuè nullum, vel infirmum.

Inſuper, & teſtamentum iſtud redditur
95 inofficioſum, ex eo, quod Anna Maria Fran-
ciſcum patrem in eo hæredem non inſtituit,
neque vlla ex cauſa exhæredauit, ſed illum
præterijt *auth.vt cum de appellat. cognoſcitur,
§.ſi verò contingerit, verſ.iuſtum autem*; quere-
96 la enim inofficioſi teſtamẽti, tàm parentibus,
quàm liberis, competit, ex *Vulp. in l.1. ff.de
inoff.teſtament.*, *nam etſi parentibus non debea-
tur filiorum hæreditas, propter votum parentũ,
& naturalem erga filios charitatem, turbato ta-
men ordine mortalitatis, non minus parentibus,
quàm liberis piè relinqui debet Papin.I.C.* ſcri-
pſit *in l.15.ff.de inoff.teſtam. Hodier.contr.for.
cap.38.num.42.& ſeqq. cum alijs concord.* Neq;
97 enim cauſa illa appoſita in ademptione le-
gati, valida erat, vt exhæredaretur Franciſcus
pater, tamquam non ſcripta, neque notata in
dict. Auth.vt cum de appellat.cognoſcitur.

Nec etiam obſtat, dictum teſtamentum va-
98 lere ex codicillorum confectione, nam reſpõ-
detur, Annam Mariam illos nequaquam con-
ficere potuiſſe, cum ex *Martian.I.C. Codicillos
99 is facere poteſt, qui & teſtamentum facere po-
teſt, l.Diui Verus, §.Codicillos 2. & Paul.in l.
conficiuntur, §.Codicilli ff.de iur.codicillor.* Ergò
ſi Anna Maria teſtamentum facere non pote-
rat; neque etiam codicillos conficere pote-
rat; ex quibus omnibus clarè patet, & omni-
nò dicendum eſſe ſperatur, dictum teſtamen-
tum eſſe, iniuſtum, inofficioſum, & nullius ro-
boris, vt à teſtamenti factionem non habente
factum, &c.

Hæc ille, quæ non obſtant, cum noſtram
ſententiam, de qua ſupra *Marcian. conſ.12.to.
1.n.5.* præ cæteris confirmet.

Verba conſuetudinaria ſigillatim expen-
dere, cum pauca, & clara ſint, haud neceſſa-
rium, & licet ex verbo *nubit* difficultari poſſit,
100 quonam tempore mulier à patria poteſtate
libera dicatur, poſt conſenſum nuptiarum ne,
poſt ſequutam copulam, an verò poſt quam
ad viri domum traducta fuit? id cum diſertè
explicet *Napodan. in 1.gloſ.* attingere non
curo.

Pro coronide ad explicationem eorum,
101 quæ de tutela filiorum diximus in præcedẽ-
ti *Conſuet.* & quæ hìc habentur, aduertas, mi-
nores non liberari à poteſtate Curatoris per
matrimonium contractum, etiam ſi adſit ſta-
tutum, quo à patria poteſtate liberari nuptias
contrahentes, ſtatuatur, cum vnum ab altero
102 inferri non valeat, *Gregor. Lopez l.3. ver.
facta, tit.15.par.2.Roder.Suar.in rep.l.9.tit.de
los pleitos lib.1. Forer.tit.11.numer.38. in fin.
Parlador.lib.1.cap.12. rer.quotid. per tot.* quos
allegat, & ſequitur *Peguer. deciſ.134. per tot.*
contra quos videtur ſentire *Marcian.* licet, ſo-
luto matrimonio, minorem viduam feudata-
riam ſubijci Balio, dicat *num.4.*

TITVLVS SEXTVS
DE
Muliere habente filios, qualiter dotem diſponit.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, ſiqua moriens, explanatio.

De facultate diſponendi de decima bonorum antiquorum,& dotalium mulieribus tradita,& de cęteris nouem partibus filijs in locum legitimæ conſeruandis, & an illæ, quæ olim ad formam Conſuetudinis contraxerunt, valeant iterùm contrahere more Magnatum, & tranſeuntes ad ſecundas nuptias num teneantur ſatisdare filijs prioris matrimonij de ſeruandis dotibus?Item an alienigenæ mulieres poſtquam Conſuetudinibus Neapolitanis ſe ſubmiſerunt in contractibus matrimonialibus, valeant liberè bona extra confinia alienare, ſi filij non adſint?

SVMMARIVM.

*Mulieribus nō eodem modo indultum fuit Conſuetudine diſponendi de dotibus, alijſque bonis antiquis, ac de paratis ad vſum,num.*1.*& diſparitas traditur, num.*2. *& quid ſi parentes earum exiſtant, vel matrimonium ſit contractum ad vſum nobilium?n.*3.*&* 4.

Conſuetudo, ſi qua moriens, *an contradicat iuri communi,& conſuetudini*, ſi aliquis morieñs? *num.*5.7.*&* 9.

*Legitima inſtitutionis titulo filijs relinqui debet de iure communi,n.*6.

*Inteſtabilis quilibet dicitur in portione, cuius diſpoſitio probibetur,n.*8.

Text. l.Quintus Mutius *dicitur incorrectus à Conſuetudine*, ſi qua moriens,*nu.*10. *& præſumptio,de qua in eo,attenditur, etiam vbi viget conſuetudo,n.*11.

*Portiones conſuetudinariæ dicuntur quaſi debitum iure naturæ,nu.*12.*reſeruatum quadam naturali ratione, n.*13.

*In portione conſuetudinaria filij primi matrimonij non poſſunt præiudicium recipere ſicuti in portione legitima per pactum mulieris, iterum nubentis,n.*14.

*Mulier, quæ contraxit nuptias, ſibi reſeruando diſponendi facultatem iuxtà Conſuetudinis diſpoſitionem, non poteſt iterum contrahere more Magnatum, num.*15.17.18. *& contra, numer.*16.

*Mulieres an valeant diſponere decimam bonorum dotalium, & antiquorum per actus inter viuos?n.*19.20.23.*&* 24.

Verbum, diſponere, *quod reſpectu maſculorum ad actus vltimæ voluntatis trahitur, extenditur ad quaſcumq; alienationes fœminarū etiam in vita factas,n.*21.*&* 22.

Textus in l.hac edictali, C.de ſecun.nupt. *an corrigatur à Conſuetudine reſpectu donationum factarum filijs ab vtroque parente, num.*26. *&* 27.

*Mulier ſecundo nubens,an teneatur ſatiſdare filijs prioris matrimonij de non alienando dotem? num.*28.29.41.*&* 42.*& quid dicendum iure communi inſpecto?n.*43.

*Pactum mulieris, iterum nubentis, dotium lucrefactionis ad beneficium ſecundi viri,an valeat? num.*30.

*Dotium alienatio mulieribus probibetur, quia antiquam continent qualitatem,n.*32.

Dotes mulieribus conſtitutæ propter pulchritudinem,vel partæ per induſtriam ſunt alienabiles ex Napod.*placito,n.*33. *de quo dubitandum, habetur,n.*36.

Mulier alienigena, quæ Conſuetudinibus *Neapolitanis ſe ſubmiſit, an, filijs non extantibus, valeat de bonis extra confinia diſponere ad libitum,n.*34.*&* 35.

*Filijs tãtùm quæritur ius ex materna ſtipulatione, non verò cæteris agnatis, quorum in gratiam non videtur ſtipulatum,n.*37. *&* 38.

Conſuetudines Neapolitanæ habent locum etiam

in

Digitized by Google

in bonis extra confinia, & alienatis pro dotibus, & iuribus dotalibus tantum, num. 39. & dummodò mulier ſit Neapolitana, nu. 40. non autem ſi ſit alienigena, n. 41.

1 MVlieribus, liberos habentibus, teſtan-
di tributa facultas, nō eadem com-
petit pro dotibus, boniſuè ab agna-
tis, & cognatis iure ſucceſſionis, vel alio quo-
uis titulo lucratiuo obuentis, ac ſuper paratis
2 ad illarum vſum, & alijs, cum illorum deci-
mam tantùm partem, horū verò totum aſſem
poſt filiorum legitimæ detractionem vltimo
teſtaméto in extraneum diſponere valeāt; nec
3 aliter eſſe ſi parentes quoque ſuperexiſtant,
dixit *Galeot. in addit. ad conſ. 11. de Medic. num.
25. & 26.* vel ſi ad vſum nobilium platearum
4 Capuanæ, & Nidi matrimonium fuerit con-
tractum, contra *Ann. in rubr. de vaſſall. de crep.
ætat. n. 313.* deciſum fuit in *deciſ. 100. num. 23.
Reg. Ronit. & dec. 486. de Franch.* Quare *Con-
5 ſuetudo* iſta non tantam iuri communi ad-
uerſatur in *authen. vt cum de appellat. cognoſ.
§. aliud quoque capitulum nouel. 116.* quod
6 tantùm legitimam portionem filijs inſtitutio-
nis titulo relinquendam ſanxit; cum hoc fir-
mum remanere voluerit illa in paratis ad vſū,
7 non autem in dotibus, ac bonis antiquis, vt
Montan. controu. 1. num. 59. aduertit, ſed &
Conſuetudini, ſi quis moriens, ſuperiùs explica-
tæ, per quam maſculis bonorum antiquorum
diſpoſitio ad medietatem vſq; indulgetur,
8. prout conſiderat *Napodan. hic in princ.* licet
tàm maſculi, quàm fœminæ quoad portiones
teſtari prohibitas ęque inteſtabiles dicantur,
& habere os clauſum, & arbitrium reſeruatū,
Caput. ad conſuet. noſtras, §. 3. de perſon. n. 24. ac
DD. relati à *Ronit. cit. deciſ. 100. nu. 3.* Conue-
9 nire tamen hoc ius noſtrum, & commune
agnoſcitur, ſi arbitrium teſtandi nunquam re-
ſtrictum, quoad bona, ad vſum mulierum pa-
rata, attendamus, vt *Montan. controu. 4. in prin.
Tho. Naucl. ab eod. cit. & Napod. hic ver. para-
tum autem n. 37. & alij*, dixere, & nos incor-
10 rectam quoque dicimus diſpoſitionem *text. l.
Quintus Mutius, ff. de donat. inter vir. & vxor.*
11 cum præſumptionem, ibi traditam, attenden-
dam in terminis Neapolitani ſtatuti, ſi dubi-
tari contigerit de origine bonorum mulie-
rum, dixerit *Napod. in prin. explic. conſuet. & ſi
teſtator, ver. acquiſitis, n. 38.*

Hinc quaſi debitum iure naturæ, à *Conſue-
12 tudine* præfinitū, nouem illas portiones, qua-
rum diſpoſitio prohibetur, appellarunt *de
Franch. deciſ. 374. num. 13. Napod. ab eod. cit. &
13 alij*, naturali quadam ratione reſeruatum, ni-
mirum ne illi per matrem maiorum ſucceſ-
ſione priuentur *Bertran. in repet. l. hac edictali
ver. ità tamen col. 5. verſ. in text. ibi quæ eiſdem,
num. 13. fol. 595. C. de ſecun. nupt.* idemq; de
14 his, ac de ipſa portione legitima, in qua nil
præiudicij per pactum mulieris, ſecundò nu-
bentis, filijs, ex primo matrimonio ſuſceptis,
inferri poſſe traditur *ead. l. hac edictali*, dicen-
dum voluit *Præſ. Amat. conſ. 56. per tot.*

Quare poſtquam primo contractum fuerit
15 matrimonium per mulierem, ſibi facultatem
diſponendi ad formam, in *Conſuetudinibus*
Neapolitanis præſcriptam, reſeruando, eoq;
ſoluto, haud poſſe iterum contrahi more Ma-
gnatum docuit *Anna conſ. 79.* cui adhærent
*R. de Marin. reſol. quotid. lib. 1. cap. 274. à n. 22.
Camill. de Medic. conſ. 162.* & poſt eum *Camil.
de Curt. conſ. ſeq.* quos ſequi videtur *Montan.
controu. 5. n. 3. & 4.* ſi per ea, quæ dicit, argu-
mentum à contrario ſenſu ſumamus, ab his
16 tamen diſcrepant *R. de Pont. conſ. 35. & San-
felic. dec. 353. to. 3.* vbi deciſum refert iuxta
eius ſententiam, ac affert allegationem *Mar-
17 tin. de Leo.* qui ſcripſerat pro altera parte,
faciuntq; tradita per *Capyc. Latr. conſult. 91. à
num. 12.* verum horum ſententiæ non adſtipu-
lor; cum prioris matrimonij filijs iuri con-
18 ſtituto per contractum matris iuxta *Conſue-
tudines* Neapolitanas, haud derogandum eſſe
videatur, ſi nil fecerint, quo derogationi con-
ſentiſſe, arguatur, iuxta tradita in *conſ. 56.
Amat. à n. 34.* explicantis *verba Napod. in con-
ſuet. ſi qua moriens, num. 6.* Prætereà idem met
19 *Sanfelic. deciſ. 398.* facultatem diponendæ de-
cimæ bonorum dotalium, & antiquorum vl-
tra actus extremæ voluntatis non ſupereſſe,
20 dicit, ac alias diſtractiones per actus inter vi-
uos, tamquam à municipali lege non appro-
batas, annullari, cum pinguius in morte, quā
in vita eis *Conſuetudine* prouiſum, & verbum,
21 *diſponere*, quod de actibus vltimæ voluntatis
diximus interpretandum reſpectu maſculo-
rum, reſtrictiuum quarumcumque alienatio-
22 num mulierum, etiam in vita factarum, dici,
affirmet; quod & ſi aduerſari videatur ſcriptis
per *de Franch. dec. 435. n. 35. Conſ. de Roſa con-
ſult. 65. num. 23. alijſq;* recentioribus, qui om-
23 ni controuerſia remota conſtanter aſſerunt,
Antiquorum, ac dotalium alienationem nullo
iure mulieribus prohiberi, fraude remota;
fortiùs ſibi metipſi, ac traditis in *ſup. cit. deciſ.
353.* obſtant, ſi enim mulieres (vt dicit) vltra
decimam non poſſunt in vita diſponere, con-
ſequens eſt affirmare, nec poſſe ſecundo nu-
bendo more Magnatum contrahere, cum &
ità videatur diſponendi facultas ampliata,
niſi, ad ſaluandam tanti *Doctoris* æſtimationē,
velis dicere cum *Amat. cit. conſ. 56. num. 34. &
Ann. conſ. 79. poſt nu. 4.* per reſeruationem di-
24 ſponendi ad libitum, quæ fit per contrahen-
tes more Magnatum non argui alienationem
inter viuos ad tempus mortis collatam.

Sed quid dicendum ſi fuerint filij ſecundi
25 matrimonij aliquo donati, ità vt prioris ma-
tri-

trimonij filijs videatur præiudicatum, quæri-
tur? & in hoc articulo concluſum fuiſſe penes
de Franch.deciſ.345.de Marin.ſup.cit.cap.274.
lib.1.Montan.controu.4.n.6.& alios, habetur *l.*
26 *hac edictali* nil correctionis recepiſſe à muni-
cipali, ac procedere in vtroq; parente ſcripſit
*Capyc.Latr. conſult.*118. *tom.*2. in cauſa,quā
ſcripſit in contrarium *Taſſon.ab eod.in fin. cit.*
27 Verùm quæ tradidit *Boer.dec.*201.*n.*5. *& 6.*
& diſtinguit *Rouit. deciſ.*12. tibi ponderanda
propono.

Et hinc ad aliam quæſtionem infertur,de
qua *Gaſp. de Leo. in conſuet. ſi aliquis moriens*
*in apoſt.incip.an teneatur fol.*196. *Frec. hic in*
apoſt.incip.an iſta lit.E.& alij; nimirum vtrum
28 mulier ſecundò nubens filijs prioris matri-
monij ſatisdare teneatur de non alienando
dotem? *Anton. Capyc.cit.conſuet. ſi aliquis mo-*
*riens in apoſt.incip. nota quia Marchie fol.*169.
29 *lit. A.* haud dandam eſſe cautionem,deciſum
fuiſſe per S.R.C. in Regio Collaterali Conſi-
lio, votantibus ſimul Regentibus eiuſdem,re-
30 fert,quod probari ex placito *Napod.*affirmã-
tis, pactum mulieris ſecundo nubentis de lu-
cranda dote per ſecundum virum valere, ſen-
tit,quod approbat *Amat.conſ.*56.*n.*36.& ratio-
nem affert, mihiq; (quicquid ſit de eo, quod
31 *Napod.*) *Capyc.* ſententia arridet, poteſt enim
quælibet mulier aliquando dotem legitimè
alienare, cur ergò de non alienando cauebit?
Et probatur apertiùs ſi ratio interdicendæ
diſpoſitionis decimę bonorum dotalium per-
pendatur: ea profectò eſt, quod ſemper in eis
32 antiquitatis qualitas conſideretur ineſſe, non
tãtùm dotalis,vt ex verbis *Napod. hic ver.ſal-*
*uo, num.*50. *ex ijs collige,quod regula eſt, quod*
mulier habens liberos poteſt teſtari pro ſuo arbi-
trio voluntatis de omnibus bonis ſuis præter quã
de dotibus, & alijs obuenientibus ab agnatis, &
cognatis, in quibus habet arbitrium refrenatum,
& limitatum, deducitur, *& ver.alijs,num.*3.*&*
*Rouit.deciſ.*100. *num.*2. 24. *&* 28. cum dotes
33 per induſtriam mulieris,ac pulchritudinem
paratas alienabiles,dempta legitima filiorum,
dicat idem *Napodan.citat.num.*50.Ergo ſicu-
ti non præſtanda cautio pro bonis antiquis
de non alienando, itâ nec pro illarũ dotibus.

Quare nec immeritò dicendum cenſeo,mu-
34 lieri alienigenæ, quæ dotium alienationem
ſibi reſeruauit iuxta conſuetudinarias noſtras
diſpoſitiones, licere (filijs non extantibus) bo-
na extra confinia poſita,vel quæ habuit extra
dotes, liberè alienare; non tantùm enim in-
fertur ex traditis à *Napod.d. num.* 50. cum le-
35 gitimè dici valeat, licere alienigenis, quod
Neapolitanis *Conſuetudine* non prohibetur
fieri (licet de *Napodan.* ſententia, *Camill.Sa-*
lern.in conſuetud.ſi qua moriens in addit. incip.
36 *ex hac Conſuetudine* dubitandum dixerit,
eamque non certam, firmamque dixerit *Ca-*
*pyc.Latr.conſult.*91.*num.*6.*&* 7.) verùm ex eo,
quia quoties mulier contrahendo promittit,
non aliter, ac à *Conſuetudine* ſancitur, aliena-
37 turam dotes,filijs tantùm ex materna ſtipula-
tione ius quæritur,vt per *Guid. Pap.deciſ.*267.
vbi *Ranch.in annot.*traditur,nõ autem cæteris
ex cognatione,quorum in gratiam numquam
38 videtur ſtipulatum fuiſſe, iuxta ea, quæ aliàs
diximus de muliere renunciante; ideoque
deficientibus illis promiſſio non obligat pro-
mittentem, ac libera ſupereſt mulieri alienan-
di facultas, tùm eiuſdem perſona, tùm bono-
rum qualitate attentis; *Conſuetudines* enim
habent locum etiam in bonis extra confinia,
39 vel alienatis quoad dotes, ac dotalia iura
tantùm, vt ex traditis per *Molfeſ.tom.*2. *con-*
*ſuet.par.*8.*quæſt.*6.*num.*8. *de Franch.deciſ.*472.
*num.*6.*Conſil.de Bott.in conſuet. ſed ſi mulier in*
addit.incip.pone caſum,verſ.an hac Conſuetudo,
40 & quoties mulier eſt Neapolitana,prout col-
ligitur ex apertiſſimis verbis *Conſil. Stayban.*
*reſol.*189.*numer.*58. *tom.*2. *Nec dicatur, quod*
dictę Conſuetudines habent locum in bonis ſitis
intra diſtrictum, & ſic non poterunt habere lo-
cum in dicta terra Agriptariæ, ſita extra diſtri-
ctum huius Ciuitatis; nam reſpondetur, quod
ſufficit, quod capitula matrimonialia Principiſſa
Caſſani NEAPOLITANÆ fuerint facta iu-
xta formam Conſuetudinis, &c. nam alienige-
41 na vix poteſt dici pro bonis, intra confinia
poſitis, & quæ expreſſit, *Conſuetudini* ſuppo-
ſita, vt optimè defendit de *Marin.reſol.quotid.*
*lib.*2.*c.*56.*à n.*11.*per* 17. Cęterũ pro ſuperiori
articulo vide ſcripta in contrariũ per *Ther.in*
*compen.deciſ.par.*3.*ſect.*3. *ver.ſequeſtrum factũ,*
42 qui etiam in contrarium deciſionem S.R.C.
qua determinatum fuit, medietatem dotium
matri dandam liberè pro ſecundo matrimo-
nio,alteram verò medietatem conuertendam
in emptionem ad cautelam filiorum primi
matrimonij, affert de anno 1637. & quid di-
43 cendum de iure communi? habetur in *deciſ.*
*Boer.*200.*& alibi.*

CAPVT SECVNDVM.

Verba Textus explicantur.

De bonis mulieribus diſponi conceſ-
ſis, & quæ eiſdem donata dicuntur,
& de proteſtatione, ac declaratione
viri non donandi vxori pretioſiora,
etiam ea abſente, faciendis.

SVM-

SVMMARIVM.

De bonis, quorum alicuatio mulieribus tribuitur, agitur, n.1.

Bonorum genera, quæ mulieres habere dicuntur, enumerantur, nu.2.

Verbum, Paratum, *generale eſt, & multa complectitur, ac etiam donatum mulieribus ſignificat, n.3. & 4.*

Ornamenta mulieris an, & quando dicantur à viro eidem donata, num.5.6.7.18.19.20.21.22. & 23.

Verbum, dono, *quandoq; non inducit donationem, n.8. & 9.*

Verba per vrbanitatem, & ad complacendum prolata non præiudicant, nu.10. & 11. nec obligationem inducunt, aut donationem, numer.12. & 13.

Munera allata ſponſæ per coniunctos viri, & amicos, non cenſentur illi donata, num.14. & 15. prout nec marito, quæ præſtantur per coniunctos mulieris, n.16. & 17.

Bona in corredum data ut dos habentur ſi ſint magni pretij, num.24. & eorum diſpoſitio vltra decimam prohibetur, n.25.

Sponſus poteſt ſponſæ quandoq; vltra id, quod in pragm.vnic.de donat.propt.nupt. *ſtatuitur, donare, & quando n.26.28. & 29.*

Pecunia miſſa ſponſæ in partita banci, cenſetur donata, num.27.

Debitum à viro plebeo, qui nobilem duxit vxorem, taxatur iudicis arbitrio, n.30.

Cautela traditur, ne vir teneatur vxori donare vltra intentionem ad ornatum eiuſdem, n.31.

Declaratio, ac proteſtatio de eo, quod a voluntate proteſtantis dependet etiam extraiudicium facta, & altera parte abſente, operatur, n.33.

Correctio iuris conſuetudinarij per pragm.vnic.de donat.propt.nupt. *traditur, n.34. & 35.*

Promiſum per Lazzi ſpingole *deberi in vltimo anno matrimonij firmatur à iure communi, num. 36. & 37.*

POſtquam de bonis, quorum decimæ tā-
tùm diſpoſitio mulieribus permitti-
1 tur, eſt dictum, eorum ſequitur expla-
nario, quæ prohibitioni diſponendi non ſu-
biacent, vt ibi, *Paratum autem, &c.* & *Napod.*
hic ver.ſaluo, nu.48. & in conſuet.ſi conſtante,
ver. diminuitur, vbi quot bonorum genera
2 dicuntur mulieres habere ad rei notitiā enu-
merat, & ſunt dotalia, quę ab agnatis, cogna-
tiſq; peruenerūt, donata propter nuptias à vi-
uente viro, quarta, quæ à viro præmortuo da-
ta fuit, quæſita per eas, & paratum.
Hoc vltimum generale verbum eſſe, com-
3 plectens veſtes, aurum, argentum; cæteraque
mulierum ornamenta, tradidit *Napod.ver.pa-*
ratum autem, n.38. idem importans, ac dona-
4 tum, cum mulieribus horum omnium aliena-
tio regulariter permittatur.
Diximus *regulariter*, cum enim non om-
5 nia ornamenta dicantur mulieribus à viro
donata, nec quælibet valent ad libitum alie-
nari. Quare quænam bona dono tradita di-
6 cantur, ſedulo inquirendum? Auri, argenti,
gemmarumque, ac veſtium magni pretij do-
7 nationem haud præſumendam, & ſi ſponſæ
per virum patris domi traduntur, verbo, *dono*,
inſuper intercedente, dixerunt *de Marin. reſol.*
quotid.lib.1. cap.90. & apud eum *Parthen. Pe-*
tagna in alleg. pro D.Ioſepho Galeota aliquę
DD.ab eod. recitati; eo enim, *donandi*, verbo,
ac ſimilibus (vt *Afflict.* dixit *deciſ.315.*) viri
8 animum donandi haud elici, ſed potius orna-
mentorum pompam exhibendi ſponſę ad cō-
9 ſuetum ornatum, placuit, etiam ſi inter nobi-
les eructetur, eidem *de Marin.lib.2.reſol.c.232.*
vbi ità deciſum per Regiam Cameram teſtā-
te *Reg.Minad. nu.3.* refert, faciuntq; ſcripta
per *Fran.Hier.de Leo. deciſ.36. lib.1. & deciſ.*
15. lib.3. vbi multa ad hanc rem: huiuſmodi
10 enim verbum habetur tamquàm per vrbani-
tatem, & ad complacendum prolatum, ideoq;
11 nec præiudicat, *l.qui iure 41. ff.de acquir. poſ-*
ſeſſ. latè *gloſ. Pariſ. improbati nominis Author.*
12 *in §.1.glo.4.nu.11.* nec inducit obligationem,
l.obligationum ſubſtantia 3. §.verborum, ff.de
act. & oblig. & cap.cum veniſſet 6.de inſtit. vbi
Abb.num.5. glo.in l.2. ver. & cuius, C.in quib.
cauſ.col. lib.11. Angel.in l. ſi eum, ff.de ſeruit.
13 prout nec induci donationem tradidit no-
uiſſimè per ea, quæ *Curt.iun.conſ.197.num.15.*
vol.3. Amat.conſ.48.circ.fin.
Nec munera, allata ſponſæ per viri coniun-
14 ctos, & amicos, ipſi dono tradita habenda,
cum in virum liberalis dicatur, qui eiuſdem
15 occaſione donat, tenent *de Franch.deciſ.595.*
& alij ab eod. Parthen. Petag. relat.nu.15. & è
16 contra in mulierem beneuolus, qui eius occa-
ſione donat viro, *Napod.in conſuet.mulier de*
dotibus, tit.de alim.præſtan.ver.donatiuo, nu.58.
17 quare, nec viro donata, quæ per coniunctos
mulieris præſtantur.
Sed contrarium in priori articulo ſua-
18 ſum omnibus volunt *Geor.* per ea, quæ ſcri-
bit *alleg.45.à n.30. Thor.in 1.par.compen.ver.*
donatiua tranſmiſſa, & alij, qui nedum inter
19 nobiles Capuanæ, & Nidi, pro quibus de hoc
peculiarem adeſſe Conſuetudinem, teſtantur
cum *Capyc. in conſuet. ſiqua moriens, ver.ad*
vſum, ſed inter pleroſq; ciues, ſeruari dicunt,
20 omnia bona per virū ſponſæ tranſmiſſa, ante-
quam matrimonium fuerit contractum, pro
donatis haberi, nec aliter ſæpè ſæpiùs deci-
ſum, fatentur, haud ſecus in altero articulo di-
21 cendum placuit *R.Rouit.deciſ.12.num.14.* qui
iunctis duabus Aulis S.R.C. deciſionis con-
formis meminit.

Nos

Nos verò in vtroq; articulo priorem ſen-
22 tentiam commendamus, quam diſpoſitione
Reg. Pragm. vnica tit. de donat. propt. nupt. con-
firmari credimus, ea enim, dum quantitas do-
natiui ad certam quantitatem reducitur, do-
tium quantitate conſiderata, ſuperiores de-
23 cidi quæſtiones videntur, ac debitum viri de-
terminatè conſtitui ad tradita per *de Franch.*
deciſ. 503. nu. 5. Ità à pari bona in corredum
24 data ſi magni ſint pretij, tamquam dotem
ipſam, non autem dono tradita, ac proindè
25 ipſorum vltra decimam prohiberi diſpoſi-
tionem, dixit *Capyc. in apoſt. incip. nota ex iſta*
gloſ. fol. 203. & confirmatur alia *apoſt. ibid. in-*
cip. dic, quod res: & pro hac re ſunt conſiderã-
da, quæ *Mant. de conieſt. vlt. volunt. lib. 2. tit. 9.*
n. 10. Tepat. variar. ſentent. iur. tit. 453. cap. 11.
to. 2. Gam. deciſ. 71. n. 4. ſcripſerunt.

Poſſet tamen ſponſus aliquid vltra ſponſæ
26 donare, tùm expreſsè, prout eo caſu, quo ſpõ-
27 ſæ pecunia mittitur in fide crediti, dicendum
arbitratus eſt *Thor. in compen. par. 2. ver. pecu-*
nia miſſa, tum tacitè, ſi donandi ratio expo-
28 ſcat, putà ſi matrimonium inter plebeum, &
nobilem mulierem abſq; dote, vel cum parua
contrahatur, iſto enim caſu ornamenta, quæ
29 dantur, vt donata habentur, & ſi dotis quan-
titati non reſpondeant, ſed potiùs excedant,
30 & quocumq; caſu controuerſiæ, iudicis arbi-
trio taxanda, tenet *Afflict. citat. deciſ. 315. nu-*
mer. 15.

Et vt omnis prorſus controuerſiæ occaſio
31 tollatur, declarandi per publicum inſtrumen-
tum cautela traditur per *Reg. de Marin. reſol.*
quotid. cap. 90. lib. 1. n. 11. ex Fontanel. de pact.
dotal. tom. 1. clauſ. 4. glo. 28. n. 26. & tom. 2. glo. 3.
caluſ. 7. p. 6. n. 85. Surd. de alim. tit. 1. q. 48. n. 46.
& ſeq. Capyc. & alijs, ſponſum ad ſponſam
iturum, aurum, & gemmas non animo donã-
32 di, ſed ad ornatum traditurum ſponſæ, nam
iſta cum ſit quædam voluntatis declaratio, &
& proteſtatio circa ea, quæ à voluntate prote-
ſtantis dependent, ſi extraiudicialiter fiat, ac
altera parte abſente, adhuc iuuat.

33 Ex ſcriptis deducitur, verbum, *vſum*, intel-
ligi de quotidiano, neceſſario, & mediocri
iuxta *Napod.* explicationem *hìc ver. ad vſum*
34 *n. 41. & & ſeqq.* Aduerte modo, hanc *Conſue-*
tudinem, ibi: *Et quartam ſiquam habet ab ali-*
quo marito defuncto, à quo liberos non habuerit,
correctam exiſtere per diſpoſitionem *cit. prag.*
vnic. de donat. propter nupt. cuius meminit
Merlin. controu. foreuſ. cent. 2. cap. 16. num. 15.
35 cum ibi ad hæredes viri redire antephatum
mortua muliere abſq; filijs, ſtatuatur, quodq;
in *ead. pragm.* dicitur, vt promiſſum vulgò *per*
36 *Lazzi, e Spingole* tantùm pro vltimo anno
matrimonij exigatur, à iure communi deſum-
37 ptum, vel quia præſumitur viuente viro mu-
lier recepiſſe, vel eidem, ſi non recepit, donaſſe
argumento *l. cum oportet, C. de bon. quæ liber.*
& l. vir vſuras 55. ff. de donat. inter vir. &
vxor.

CAPVT TERTIVM.

Conſuetudinis, ſi qua mulier, eod. tit. explicatio.

De bonis maternis inter filios diuerſarum nuptiarum diuidendis, & an ſoror vterina dotari debeat à fratre vterino, & pauper ali, & quando?

SVMMARIVM.

Modus diuidendæ hæreditatis maternæ, ac dotes inter filios diuerſarm nuptiarum, traditur in Conſuetudine, ſiqua mulier, *num. 1. & alia capita ad præcedentia ſubnectuntur, n. 2.*

Mater poteſt aliquando vni ex filijs plus donare, ac ideò eiuſdem meliorem conditionem facere, num. 3.

Conſuetudo, ſiqua mulier *tantùm in matre, non autem patre diſponit, n. 4. & 5.*

Filij ſuſcepti ex diuerſis nuptijs in capita ſuccedũt matri, etiam ſi aliter illa diſpoſuerit, n. 6. 8. & 9. & Molfeſ. *error, contrarium affirmantis, notatur, num. 7. etiam ſi matrimonium more Magnatum fuerit contractum, n. 10.*

Fœmina non refundit fratri eius portionem hæreditariam iure communi inſpecto, numer. 11. & 12.

Soror vterina concurrit ad maternam hæreditatem cum fratre vterino, nec ab iſto excluditur, n. 13. 18. 20. & contra, num. 14. & 16. & quid in regno? n. 15. 21. & 22.

Fratres vterini tenentur quandoq; dotare ſorores vterinas, ac alere, n. 17. ſed dicitur huiuſmodi irregularis dotatio, n. 19.

Conſuetudines habere locum pro dotibus in bonis extra confinia quando ſit verum? traditur, num. 23. & remiſſiuè.

HVc vſq; de mulieribus decedentibus
cum teſtamento, nunc de his, quæ
1 moriuntur ab inteſtato tractatur, ac
modus diuidendi hæreditatem, & dotes inter
filios diuerſarum nuptiarum, firmatur; ſucce-
dunt enim æqualiter ad virilem nullo diſcri-
mine ſexus attento, at fœminarum portio fra-
tribus vtrinq; coniunctis accreſcit ſub dotan-
di onere, ſi dotatæ non fuerint; Item nonnul-
2 la capita ad præcedentem facientia, ſubnectũ-
tur; dicitur enim in quarta proprietate, para-
tis,

Digitized by Google

tis, ac donatis mulieri alicnius ex filijs melio-
rem fieri poſſe conditionem à matre,vni plùs,
3 quàm cœteris donando, & hoc (ni fallor)
addere ſuperfluum fuit, cum ex maioritate
rationis à præcedentibus non obſcurè potuiſ-
ſet inferri, nam ſi illorum diſpoſitio in extra-
neos mulieribus indulgetur, cur non item in
aliquem filiorum?

Dubitatur à *Barthol. Martial. in conſuet. ſi
moriatur in apoſt.quid ſi pater*, ibi, *ſed pone lit.*
4 *H.fol.69.* num *Conſuetudo* iſta patrem quoq;
filiorum,ex plutibus nuptijs ſuſceptorum, li-
5 get, an matrem tantùm? ſed ad maternam
tantùm hæreditatem intendi, vulgò eſt rece-
ptum,ità affirmantibus *Thor.in compen.par.1.
ver.filij nati, Viſcon.ad Franch.deciſ.425.Mol-
feſ.ad conſuet.par.3.quæſt.22.n.15.Iacob.Ancll.
de Bott. in addit. ad hanc conſuet. incip. adde
quod dic, & alijs.*

Et hic,ne *Molfeſ.*mox citatum conſiderans,
6 decipiaris ab eo, aduertas, falſum eſſe, quod
n.16. aſſerit, dotes nempè inter filios primi,
& ſecundi matrimonij æqualiter, ac bipartitè
diuidendas; tale enim dictum nedum a *DD.*
vulgò improbatur,inter quos *Taſſon. de ante-
fat.fol.261. nu.12. Gratian.diſcept.foren.tom.3.
cap.581.* verùm ab ipſomet *Molfeſ.in addit. ad
dict.quæſt.22.par.3.to.2.* qui proprio fatetur ſe
7 ore deceptum, ac diuidi per capita dotes ad
formam iuris communis in *§.inteſtatorum in-
ſtit.de hæred. quæ ab inteſt. deſer. l.1.C.vnde li-
ber.authent.in ſucceſſione,C.de ſuis,& legit. cum
concord.ad Surd.*placitum *conſ.426.n.12.vol.3.
aliorumnè,& Reg.de Marin.quotid. reſol. lib.1.
cap.274.in fin.* S.R.C. refert deciſionem ad re-
lationem Regij Conſ. de Conſtantio in cauſa
Honophrij, & ſororũ de Frãcorum cũ Franci-
8 ſco, & Hieronymo Marra, qua omnes filios
tàm primi, quàm ſecundi matrimonij in ca-
pita ſuccedere debere, determinatum extitit,
non obſtante, quod ex priori matrimonio
duo tantùm filij ſuſcepti ſupereſſent ex ſecun-
dò verò tres, ac mater viuens per diſpoſitio-
9 nem tamen ad mortis tempus collatam, inter
hos, & ilios diuidendas dotes quoad medie-
tatem, decreuiſſet.

Idem eſt ſi matrimonium Magnatum more
10 ſit contractum,hoc tamen caſu fœmina, quæ
11 ſuccedit, portionem, ſibi tangentem, maſcu-
12 lo non refundit, prout nec de iure communi
*Thor.in compen.par.1. ver.filij an omnes, Vrſil.
ad Afflict.deciſ.237.n.7.de Pon.conſ.8.n.12. &
15.vol.1. & alij;* Nec ſoror vterina fratri vte-
13 rino,cum vterq;ad maternam hæreditatem
legitimè concurrat, vt diximus ſupra *de ſuc-
ceſſ.ab inteſt.* ad explicationem *Conſuet. ſed ſi
morienti, cap.8.à nu.22.* & habetur *in deciſ.92.
Capye.n.4.* vbi *Petr.verſ.ſed ſolum nu.2. in fin.
ac deciſ.639.de Franch.num.10.& 11.conſ.39.
R.de Pont.nu.26.* ex mente *Napod. ab eod. cit.*
per *Thor. in compend. deciſ. par. 1. ver. frater
vterinus,Molfeſ.par.3.quæſt.22.nu.17.* & opti-
mè apud *R.de Marin. reſol.quotid. to.2. c.208.
num.17.& 18.* qui *ità ſemper in S.C.deciſum
quando caſus contigit*, teſtatur, & licet *Moder-
14 nus Interpres Conſuetudinum* Neapolitanarũ
*in annot.25.ad gloſſem. Napod.ad tit.de ſucceſſ.
ab inteſt.à n.9.per 21.& in appen. ad eand. an-
not.*, quæ eſt in fine operis, ſuperiorem inter
Noſtros ferè incontrouerſam de hoc articulo
ſententiam conetur euertere per ea, quæ *cit.de
Marin. n.21.* Typographi errore corruptè al-
legatus, ſcripſit in terminis regni *Conſtit. in
aliquibus* ad confutandum *Caput.* placitum,
15 idem recipiendum eſſe in regno, arbitrantis
in conſuet.ſi moriatur par.1.§.5.n.9. quem nos
16 recitimus *vbi ſup.nu.27.*quaſi ratio commu-
niter allata dotationis haud debitæ ſorori
vterinæ à fratre vterino non ſufficiat ad ſuc-
ceſſionem ſtatuendam ad earum fauorem in
concurſu fratrum vterinorum, cum & dotan-
17 das ſorores iſtas, imò & alendas inopes à
fratribus vterinis, habeatur per *eund. de Ma-
rin.ex Campeg.de dot.par.1.quæſt.23.Tiraquel.
de primog.quæſt.62.n.3. Surd.de alim. quæſt.25.
tit.1.& Gratian.to.1.diſcept.forenſ.cap.65. n.4.*
18 *&* 5. attamen non vereor, quod ſuperius di-
ctum eſt,iterum affirmare, nam quicquid ſit
de eo, quod receptiſſimum eſſe dixit *de Ma-
rin.*, non ideò inferendum eſſe ad mulierum
excluſionem à ſucceſſione materna per vteri-
19 num fratrem cenſeo;cum huiuſmodi dotatio
irregularis dici poſſit, & quæ in locum defi-
cientis ſubſtantiæ ſororis,non autem denega-
tæ ſucceſſionis fit, & quæ ab ipſa *Conſuetudi-
ne*, mulieres per dotationem excludente, de-
20 mandatur, quaſi ità dicatur, non excludi ſo-
rores vterinas per fratres vterinos,quia ſtatu-
tum nil dixit de earum dotatione in locum
ſucceſſionis, nec ius Romanum diſpoſuit, à
fratribus dotandas ſorores vterinas, quod ex
traditis ab *eod.de Pon.conſ.39.n.27.*deducitur:
21 cœterum idem,quod *de Marin.n.20.*compro-
bat ſolidiſſimis rationibus, affirmandum
contra *Caput.* in terminis *conſtit. in aliquibus*,
dicimus, atque id tantùm confirmari deci-
ſione *à ſup.cit. Author.relat.* in cauſa Victoriæ
22 de Mari,& Antonij Lambuzzetta, ſi quæ di-
ximus ſupra penſentur,haud enim ſemper ve-
23 rum eſſe fundauimus, *Conſuetudines* habere
locum etiam in bonis extra confinia pro do-
tibus, alijſque iuribus dotalibus, ſed eo tan-
tùm caſu, cum mulier Neapolitana eſt, quic-
quid aliter dicatur in *ſup. cit. appendic. cit.ad-
not.25.ſup.cit. Author.n.12.*

TITVLVS SEPTIMVS
DE
Alimentis præſtandis.

CAPVT PRIMVM.

Ad Conſuetudinem, ſiquis habet, explicatio.

De alimentis filijsfamilias præſtandis, vel illegitimis, & ſpurijs, de eorum taxatione, & actione.

SVMMARIVM.

Conſuetudo, ſiquis habet, *explicatur, n.1.*

Alimentorum verbum eſt generale, n.2. & multa complectitur, n.3.4. & 5. ſi coniecturæ non repugnent, n.6. at ſecus de iure conſuetudinario, nu.7.

Alimenta, vel conſuetudinaria debentur ex fructibus bonorum, n.8.

Proprietas bonorum vendi nequit pro alimentis, nu.9. etiam reſpectu alimentorum à filio patri debitorum, nu.10. at ſecus ſi fructus non ſufficiunt, n.11.

In præſtatione alimentorum non habetur ratio legitimæ, num.12. ſecus de iure communi, nu.13.

Filio, cui fa[illegible]a eſt reſtitutio dotium maternarum, non debentur alimenta, n.14.

Alimenta debentur iudicis officio, ſi ius commune attendatur, n.15. cum conſuetudinaria alimenta debeantur iure actionis, n.16. condictione ex lege noua, num.17. aut præſcriptis verbis, num. 18.

Alimenta conſuetudinaria præterita debentur, numer.19.

Appellari non valet à ſententia, alimentorum præſtationem mandante, n.20.

Alimenta lite pendente exiguntur abſque cautione, quia non ſunt reſtituenda in caſu ſuccumbentiæ, n.21. & 22.

Alimenta conſuetudinaria an debeantur filijs, vel diuitibus, n.23.25. & 26. & de ratione, n.24. remiſſiuè, at ſecus de iure communi, nu.27. & de ratione, n.28.

Ius commune quibuſcumque filijs dari alimenta ſtatuit, nu.29. ac etiam ſpurijs ius canonicum, num.30.

Filijs ſpurijs debentur alimenta iure actionis etiam per hæredes, & donatarios patris, & ad hæredes tranſmittuntur, n.31. ſed eo tantùm caſu, quo annus legitimus non contradicit, num.32.

Conſuetudo, ſiquis habet, *loquitur de legitimis, & naturalibus filijs, n.33.*

Alimenta conſuetudinaria debentur filijs extra domum paternam, n.34. non autem de iure communi, n.35.

Alimenta conſuetudinaria debentur in ipſa fructuum natiuitate ex fructibus bonorum, num. 36. & 37. & pro parte temporis, prout percipiuntur, n.38.

BReui compendio verborum iſta *Conſue-*
1 *tudo* explicatur; filijs enim non habi-
tantibus cum patre alimenta deberi
mandat, & quantitatem numero filiorum at-
tento, ſtatuit.
2 Alimentorum verbum generale eſt, non
3 modò quotidianum victum, ſiuè cibum diur-
num, quem cibarium, ac diarium *Molfeſ. par.*
5. de alim. quæſt.1. n.10. ad text. l. diarijs, ff. de
alim. & cibar. legat. denominat, ſed & veſtes,
4 habitationem, potum, medicamina ad ſalu-
tem obtinendam, lectum ad dormiendum, &
quicquid ad hominis fulcimentum, comodi-
tateſq; confert, complectitur, vt habetur ex
Bart. in l. legatis, ff. de alim. & cib. legat. Crauet.
conſ.199. n.3. & ſeq. Rolan. à Val. conſ.22. vol.1.
al. ſq, apud *Paſchal. de vir. patr. poteſt. par.2.*
cap.3. n.113. & ex *Surd. de alim. tit.3. a quæſt. 1.*
5 *per 8.* qui in *quæſt.6.* etiam impenſam ad di-
ſciplinas capeſſendas alimentorum nomine
contineri, dixit, multas tamen explicationes
ſubnectit, & aliam poſuit *cit. Molfeſ. n.8.* dicẽs,
6 hoc tunc verum eſſe, cum coniecturæ adſunt,
quibus percipi valet, dicentem alimenta tali-
bus quoq, ſenſiſſe de expenſis.
Hinc fit, vt in re noſtra, portio à *Conſuetu-*
7 *dine* præfinita tantùm veniat, nec vltra de-
8 beatur pro alimentis, nam ſi ex fructibus bo-
norum iuxta perſonarum numerum alimen-
9 taria quantitas decernitur, cum proprietas
bonorum vendi nequeat *de Franch. dec.336.*
n.2. vbi Adden. & DD. ab eod. cit. & Anna
ſing.23. Vrſil. ad deciſ. Afflict. 99. Ann. ſil. conſ.4.
nu.67. & 68. & alij, inter quos *Capyc. Latr. de-*
ciſ.176.

Digitized by Google

10 *ciſ.176.tom.2. à num.2.* qui tenet idem eſſe in
filio reſpectu patris, licet ſecus eſſe, ſi fructus
11 non ſufficiant, dixerit *Viui.deciſ.*25.eadem
ſemper debetur à patre, filij neceſſitatibus
12 ſuppetant,ſiuè non. Quare nec legitimæ ra-
tionem habendam eſſe, reor (licet aliter de
13 iure communi eſſe, aduertat *Molfeſ. d.par.*5.
*quæſt.6.n.*14.) ac *Napod.ver.maternarum*,filio,
14 cui facta eſt dotium maternarum reſtitutio,
& ex fructibus alimentorùm quantitas con-
ſuetudinaria miniſtratur,nil aliud deberi, cõ-
cludentem,eadem de ratione ſequor.

Nec in vno tantùm ius ciuile Romanorum,
& municipale quoad rem alimentariam va-
15 riant, nam illud iudicis officio alimenta dari
præcipit in *l.ſi quis à liberis,§.ſolent,ff.de liber.
agnoſcen.* iuxta *obſer.* 1. *Conſ. Prouenſ. ad con-
ſuet.in rubric.de alim. præſtan. nu.*17. & ea,quæ
ſcripſit *Molfeſ.par.5.eod.tit.quæſt.4.nu.4. Con-*
16 *ſuetudo* verò iuris actionem tribuit filio pe-
17 tendi ea,ſiuè condictione ex *l.ad text.l.1.ff.de
condict. ex l. Gizzarell. deciſ.47. num.* 14. ſiuè
18 præſcriptis verbis *l.1. ff. de præſcript. verb.* vt
ex *Napod.hic,de Franch.dec.60.& Molfeſ.ibid.
n.*2.tradidit *cit.Prouenſ.num.*18.& 19. petan-
19 tur; Quare etiam præterita debentur ſi con-
ſuetudinariam diſpoſitionem attẽdimus *Giz-
zarell.ibid.Surd.de alim.tit.6. quæſt.3. num.*30.
& datur actio ex *Conſuetudine l.ex placito, C.
de rer.permut.& l.ſi quis argentum,C.de donat.*
20 nec à ſententia pro alimentis appellari poſſe,
dixit *Molfeſ.cit.quæſt.4.à nu.*15. imò præſtita,
lite pendente,non repetuntur,etiam ſi in cauſa
21 principali ſuccumbat ea recipiens, ideoque
22 abſq; cautione liberantur, vt *Marcian.* dixit
*conſil.6.num.*2.quod & tradiderant *Afflict.de-
ciſ.152.num.4. Boer.deciſ.324.num.3. Surd.de
aliment.tit.1.quæſt.120.per tot.de Franch.deciſ.
614,Menoch.de præſumpt.lib.1. quæſt.35. num.*
23 *36.cum ſeqq.& alij*; ac filijs, vel diuitibus de-
beri voluere *Anna ſingul.24.Giur.ad conſuetud.
Meſſanæ cap.7.gloſ.13.par.1.à num.29.R.Mar-*
24 *cian.conſil.56. ſub num.* 3. & ratio deſumi po-
teſt ex ſcriptis per *Maxil.ad conſuet. Bar.tit.de
iur.dot.§.dos à patre,num.26.& ſeqq.* quicquid
25 alij contra ſenſerint,quos impugnat *cit. Pro-
uenſ.à num.14.per tot.& obſeruat.2.num.*12.&
26 13. & diſtinguat *Rouit.conſ.20.num.*11.non
item de iure communi, quod in alimentorum
27 præſtatione indigentiam conſiderat.quæ cir-
cà præterita, ſi debita ab alimentario contra-
28 cta non fuerint, non datur, *Afflict.deciſ.10.de
Franch. deciſ.605.num.1. Fab. Ann. conſil.*71.
& alij.

Item ius commune filijs quibuſcumq;etiam
29 non dum natis; adoptiuis, naturalibus tan-
30 tùm, quinimò ius canonicum *in cap.cum ha-
beret in fin. de eo, qui duxit in vxor. quam pol-
luit per adult.* etiam ſpurijs prouidet, vt ex
31 *eod.Marc. cit.conſ.*2. eiſq; alimenta deberi iu-
re actionis, ac proindè ad hæredes tranſmitti
habetur *ead.deciſ.47. Gizzarell. numer.*15. ex
*Petr. Gregor.de dot.quæſt.39.Soccin.conſil.161.
vol.*2. ac etiam ab hærede, ſiuè donatario
patris præſtanda *Theſaur.deciſ.*211. dummo-
32 dò auus legitimus,cuius in poteſtate eſſe di-
citur,non contradicat *de Franch. deciſ.*494. &
Ricc. collect. 2435. qui de iſta *Conſuetudine*
tractat; at loquens de filijs *Conſuetudo* de
33 legitimis, & naturalibus ſimul ſenſiſſe, expli-
catur à *Prouenſ.vbi ſup.à num.2. Napodan.hic
ver.filios, num.*4. vbi de ratione. & in *conſuet.
verum eod.tit.ver.quidquam,n.*47.

Aliam adeſſe differentiam inter vtrumque
34 ius circa præſtationem alimentorum filijs,
cum conſuetudinaria alimenta etiam extra
paternos lares deberi, obſeruet *Prouenſ. ob-*
35 *ſeru.* 2. cum aliter prouiſum extitiſſe à iure
communi, *num.*1. tradat: & hic non omittam
36 obſeruare cum *eodem Prouenſ.obſeruat.3. n.4.*
alimenta conſuetudinaria,quæ ex bonorum
37 fructibus debentur,in ipſa fructuum natiuita-
te dari iuxta doctrinam *Paul.de Caſtri in l.ex
conducto, §. ſi vis tempeſtatis, col.1. ff. locat.* &
38 pro parte temporis,& prout percipiuntur,ità
*Napod.in conſuet.verum hoc tit. ver. quidquam
n.48.fol.*223.

CAPVT SECVNDVM.

Verba Textus explicantur.

De alimentis liberis vtriuſq; ſexus per
aſcẽdentes maſculini generis etiam
extra domũ pręſtãdis; de reſtituẽdis
dotibus viduis abſq; onere alimen-
torum filijs præſtandorum, & de fa-
cultate filijsfamilias per Conſuetu-
dinem facta habitandi extra pater-
nam domum etiam legitima cauſa
non intercedente. Et an alimenta
debeantur deſcendentibus ex feu-
dorum fructibus? Item de alimentis
Collateralibus debitis lite penden-
te, & an quandoq; valeant ſub cau-
tione de reſtituendo præſtari.

SVMMARIVM.

*Alimenta debentur à patre filijs vtriuſque ſexus, num.*1. *tàm ſi bi cum patre habitare renuant,*

I 2 quam

quam ſi pater eos domi habere recuſet, nu.2.

Portio fructuum pro alimentis cuiuslibet filij quanta ſit, num.3.

Alimenta matri debita non accreſcunt filiis, ſed patri, ſi mater ipſa moritur, morientis tamen filiis parentibus aliſq; filijs, n.4.& 5.

Conſuetudo, ſiquis habet, *an diſcrepet à iure communi? remiſſiuè, n.6.*

Aſcendentes paterni omnes præſtant alimenta deſcendentibus, n.7. non autem mater, cui dos indiminuta eſt reſtituenda, n.8.

Aſcendentium bona qualibet ſubiacent oneri alimẽtorum, num.9.

Alimenta debentur deſcendentibus, vel emancipatis, & à patre etiam ſi monaſterium ingrediatur, num.10.

Alimenta debentur filijs naturali quodam vinculo paternitatis, num.11. & quid de iure communi, num.12.

Mater quandoque etiam vltra triennium tenetur alere filium, & deciſum traditur, n.13.

Filij puberes tantùm poſſunt petere alimenta extra paternam domum, n.14. & quid de Conſuetudinario iure Meſſanenſi? n.16.

Impuberes non habent velle, & nolle, n.15.

Cauſa non requirenda quando filius non vult cum patre habitare, num.17. & 18. & explicatur, num.19. & 20.

Inſidiantes pudicitiæ omnes vitandi, n.21.

Filiusfamilias conceditur habitare extra domum paternam; ſed non vbique, vel cum quocumq; num.22.

Textus l.1.& 2.C.de bon. quæ liber. *non corrigitur in totum per Conſuetudinem*, ſiquis habet, *num.23. prout nec* l.commodiſſimè, ff.de lib. & poſth. l.ſi vero, §.de viro, ff.ſol. matrim.& l.de pretio, ff.de public. *n.24.*

Pater an teneatur alere filios ſecum non habitantes ex fructibus bonorum feudalium, num.25. & 26.

Feudatarius non prohibetur liberè fructus feudi diſponere, num.27.

Alimenta conſuetudinaria debentur ex quadam tacita Principis permiſſione ſuper feudis poſt factam approbationem conſuetudinum, n.28.

Filius feudatarij an teneatur cum patre ſeruire petens alimentorum præſtationem? num.29. & 30.

Fructus feudi dantur filiis tamquam debitum naturale alimentorum, num.31.

Creditor non tenetur ſeruire pro feudatario ad cõſequutionem crediti, n.32.

Alimenta collateralibus an debeantur ſuper feudis? remiſſiuè, n.33.

Alimenta lite pendente, an filijs quandoq; liberanda cum cautione, n.34.

Fratribus petentibus portionem paternæ hæreditatis debentur alimenta lite pendente, n.35.

Sororibus petentibus dotem debentur alimenta lite pendente, n.36.

IN hoc itaq; *Textu* (vt proſequamur) per
1 patrem filijs vtriuſq; ſexus deberi alimenta
non obſcurè ſancitur, eodemq; modo
2 in caſu, ſi pater eos habere domi, renuerit, ac
ſi filij cum patre habitare recuſent, & cuiusli-
3 bet filij æqualem eſſe portionem, illi, quæ cui-
libet ex parentibus ſupereſt, patet, duos enim
adeſſe liberos fingitur in *textu*, & æqualiter
tunc diuidendos bonorum fructus inter eos,
4 ipſorũq; parentes, habetur; At filiorum condi-
tio fit deterior in eo, vt ſi eorum alter moria-
tur, alimentorum portio deficientis omnibus
accreſcat, & fiat fructuum tripartita diſtribu-
5 tio, cum morientis vxoris portio viro tan-
6 tùm quæratur, & an diſcordet à communi
iure noſtra *Conſuetudo*, latè tractat *Prouenſ.
in obſeruat. vnic. ad Conſuet. verum hoc tit. à
num.4.*

Pater itaq; alimenta præſtat, & quiuis alius
7 paternus aſcendens, non æq; mater, nam huic,
8 ſi matrimonium viri morte rumpatur, dotem
abſque onere præſtationis alimentorum reſti-
tuendam, illa verba conſuetudinaria, *Itaque
matri ipſi, mortuo viro nullum præiudicium
ſuis dotibus, quas, mortuo viro liberus habere
debet, generetur,* demonſtrant, & *Napodan. hic*
dixit *num.1.& 2.* & *infra ver. liberas, num.23.*
9 Aſcendentiumq; bona tùm antiqua, tùm do-
talia, & alia vndequaq; obuenta tali oneri
10 ſubiacent, etſi filius emancipatus fuerit, vel
pater monaſterium ingrediatur *Napodan. in
ver. maternorum, num.28.* cum non tàm patriæ
11 poteſtatis, quàm paternitatis naturali vinculo,
quo quilibet adſtringitur aſcẽdens in deſcen-
dentes, demandatam alimentorum præſtatio-
12 nem tribuendam concludat, ac idem eſſe de
iure communi affert *Capyc. Latr. deciſ.176. n.
7. ex Azon. in ſum. tit. de patr. poteſt.* Matrem
13 verò quandoq; ad alimentationem filiorum
teneri vltra triẽnium ſtatutum in *l. nec filium,
C. de patr. poteſt. & l. alimenta, C. de negot. geſt.*
deciſum extitit per Collaterale Conſilium
apud *Sanfelic. tom.3. dec.414.* in cauſa Princi-
piſſæ Conchæ.

Explicemus verba illa, *Et filij, ſeù liberi no-
14 lint cum ipſo eſſe*, quæ ad puberes filios tan-
tùm dirigi vult *Prouenſ. ſup. cit. obſer.2. à n.10.*
ipſaq; *Conſuetudinaria* ſanctione, qua libe-
rum voluntatis habitandi, vel non habitandi
illis tribuitur arbitrium, probari, cum impu-
15 beres nolle, ac velle non habeant. *l. nolle, ff. de
acquir. hæred. cum concordant. Napodan. ver. no-
lint num.7. & in conſuet. quod ſi ver. pro rata
16 num.36.* (licet contrarium ſpeciali iure con-
ſuetudinario Meſſanenſi eſſe, teſtetur *Giurb.
ad conſuet. Meſſan. cap.7. gloſ.7. par.1. à n.5.*

Quod adeò verum eſſe creditur, vt nolle
17 filij etiam abſque cauſa (nam ſi iuxta inter-
18 ceſſerit cauſa, hoc non reuocari in dubium

etiam

etiam iure communi attento per *Text. l. cum*
hic §. vult igitur neminem, ff. de tranſact. Molfeſ.
docuit *par. 5. quæſt. 2. num. 9.* præualere, ferè
vulgo eſt receptum *Molfeſ. ibid. n. 14. Prouenſ.*
vbi ſup. n. 8. dummodò in patrem non progi-
19 gnet iniquitatem; iſto enim caſu alimenta
non debentur.
Item, & dummodò bonis moribus non ad-
20 uerſetur, nec rationi repugnet, cum omnes,
21 qui pudicitiæ inſidiari poſſunt, vitandos eſſe
dicatur in *l. 1. ff. vbi pupill. educ. deb. & l. ſi diſce-*
ptatur Giurb. ibid. num. 26. hinc *Napod.* infert
22 *ver. cuiuſcumq*; permitti filijs habitationem
extra paternos lares, non autem vbique, vel
cum quocumque, ſed iudicis officio decerni.
Aduertas cum *Napodan.* noſtro *ver. mater-*
norum num. 28. ius commune in *l. 1. & 2. C. de*
23 *bon. quæ liber.* non corrigi in totum, ſed qua-
tenus filius non eſt penès patrem, cœterum
24 ipſum attendi dicas, prout tamquam in caſu
omiſſo habere locum diſpoſitionem, *l. commo-*
diſſimè, ff. de liber. & poſth. l. ſi verò, §. de viro, ff.
ſol. matrim. & l. de pretio, ff. de public. idem *Na-*
pod. inſinuat.
25 Quæritur num pater feudalium bonorum
portionem fructuum in alimentum filiorum,
26 ſecum non habitantium, præbere teneatur?
& affirmatiuè ſi feuda ſint intra confinia
Napod. reſpondet *hic ver. ſuis num. 16. & ver.*
maternorum circa fin. & in conſuet. quod ſi ali-
quis infra explican. ver. ſuis, multiſq; id com-
27 probans rationibus, quarum potiſſimam illam
eſſe cenſeo, quia non prohibetur feudatarius
fructus feudi, in quem velit diſponere, & obli-
gare abſque regio aſſenſu, *Afflict. in conſtitut.*
regn. ſi quis poſt litem num. 13. & in conſtit. con-
ſtitutionem diuæ memoriæ à num. 17. & dec. 26.
Capyc. Latr. deciſ. 26. num. 8. Ergo nec liberis
participare, cum nil prohibitionis afferri va-
28 leat aduerſus generalem *Conſuetudinariam*
diſpoſitionem, ac tacitus Supremi Principis
aſſenſus arguatur ex *Conſuetudinum* olim ta-
cita approbatione: hinc idem *Napod.* infert fi-
29 lium cum patre ſeruire debere, quæ omnia
Prouenſ. in hac conſuet. obſeru. 4. per tot. confir-
30 manit. Ipſe verò quoad filij præſtationem
ſeruitij propter fructus feudi participationem
ſenſio cum *Marin. Frec.* in proximè explican-
da *conſuet. in apoſt. incip. de bonis fol. mihi 217.*
Molfeſ. par. 5. quæſt. 5. num. 5. & alijs, qui contra
31 dicendum putant; fructus enim feudi non
tamquam ipſum feudum, ſed tamquam debi-
tum naturale, & conſuetudinarium dantur fi-
32 lijs, ergo ſicut quilibet creditor, vt creditum
conſequatur, non tenetur ſeruire, ità nec
33 iſti. Quid ſeruetur inter collaterales? habetur
in *Conſtit. Regn. comitibus tit. de adiud. pro mil.*
fratr. Dicam tamen ſicuti lite pendente debe-
ri filijs alimenta abſque cautione, quia in
caſu ſuccumbentiæ non ſunt reſtituenda tra-
didimus *cap. præcedenti, num. 21. & 22.* quod
& dixit *Paſchal. de uir. patr. poteſt. p. 2. c. 2 n. 62.*
et 63. pluribus *DD.* idē affirmantibus, recitatis
34 tradens etiam aliquando ſub cautione libe-
randa *num. 64.* ſecundum placitum *Couar.*
35 *pract. quæſt. cap. 6. num. 7.* ità etiam fratribus li-
tigantibus pro portione paternæ hæreditatis,
vel maioratus *Molin. de hiſp. primog. cap. 16.*
num. 35. Menoch. de præſumpt, præſumpt. 35. nu.
17. Surd. de alim. tit. 1. quæſt. 117. Aſin. in prax.
36 *iudic. §. 32. ampliat. 29. num. 2.* & ſorori dotem
petenti *Afflict. deciſ. 11. relat. per cit. Paſchal.*
num. 69. & 70. ſunt præſtanda.

CAPVT TERTIVM.

Conſuetudinis, quod ſi aliquis,

E T

Conſuetudinis, verum ſi aliquis. eod. tit. explicatio.

De legitimis cauſis petendi alimenta extra domum paternam, & de onere eas probandi filijsfamilias iniuncto à iure communi, & an pro alimentorum conſequutione perſonalis actio, an verò realis perſecutoria rei, ex cuius fructibus ſunt præſtanda competat? Et de iure communi Romanorum ſeruando in materia alimentaria, quando ius Conſuetudinarium non adeſt.

S V M M A R I V M.

Onus probandi iuſtam cauſam, qua filius cum patre habitare non teneatur, collatum in filium de iure communi, dicitur ſublatum per Conſuetudinem, n. 1. 2. & 3.

Cauſæ legitimæ ad petendum alimenta extra domum paternam, quænam ſint attenta diſpoſitione iuris communis, n. 4.

Ius ciuile attendi mandat indigentiam petentis alimenta, n. 5. ideoq; alimentarius tenetur operas ſuas retribuere alimentanti, nu. 6. præcipuè ſi alimentorum præſtatio à lege dependeat, nu. 7. ſed non item eſt de iure conſuetudinario, n. 8.

Ali-

Alimentorum onus an ſit reale, & tranſeat contra tertios bonorum poſſeſſores, an verò perſonale? num. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. & 17.

Alimenta relicta perpetuò præſtari debent etiam ex coniecturata mente relinquentis, num. 18. & 19.

Bonorum tertio poſſeſſori indulgetur contra petentem alimenta: ſi velit eidem alimenta ſuppeditare, num. 20.

Explicantur Text. l. liberto ſuo 21. ff. de ann. legat. & l. fundi Trebatiani 38. ff. de vſufruct. legat. n. 21. 22. & 23.

Alimenta præſtari debent ad formam iuris communis, nu. 24. & *diuiduntur inter deſcendentes in ſtirpem*, n. 25.

Bona nunc quæſita ſubiacent oneri alimentorum, num. 26.

Conſuetudo, verùm ſi aliquis, *an dici valeat corruptela?* n. 27. 30. 33. & 34.

Ius naturale immutabile, num. 28.

Pacta; & ſtatuta derogantia alimentis ſunt inania, num. 29.

Iuris communis diſpoſitio obſeruatur quoties conſuetudinarium non adeſt diſponens de alimẽtis, num. 31. 32.

PRæcedentis rei ſequitur tractatio. Quare ad præcedentia nonnulla ſuperſuot ſubnectenda.

1 Et primò, onus probandi iuſtam cauſam,
qua filius cum patre habitare excuſatur, &
poſſit legitimè alibi petere alimenta, in filium
2 à iure communi collatum ad placitum *Ioan.
Vinc. de Anna alleg.* 102. *nu.* 1. *lib.* 2. cum quo
conuenit *Paſchal. de vir. patr. poteſt. par.* 2. *cap.*
3. *num.* 112. cenſeri *Conſuetudine* ſublatum,
3 diximus enim nil cauſæ deducendum eſſe, ergo & cauſæ probationis *Paſchal. ibid. Gramm.
deciſ.* 54. *num.* 5. & *Vrſill. ad Afflict. dec.* 37. *in
fin. ab eod.* relati, & quæ ſint cauſæ legitimæ ad
4 petendum alimentorum ſubſidium per filium
extra paternam domum iure communi inſpeſpecto, *Giurb.* dixit vbi *ſup. d. cap.* 7. *glo.* 7. *par.* 1.
à num. 10.

Secundò, lex ciuilis cum impotentiam ex
5 ſe quærendi alimenta, & indigentiam illius,
qui ea petit, requirat *Surd. de alim. tit.* 4. *q.* 29.
6 *num.* 46. præſtanti alimenta, recipientis operas
regulariter retribuendas, voluit, ità *DD.* inter
quos idem *Paſchal. nu.* 15. & *Molfeſ. par.* 5. *ad
conſuet. quæſt.* 2. *nu.* 3. præcipuè ſi alimentorum
7 præſtatio à legali tantùm dependent munificentia *Surd. ibid. num.* 45. Id verò aliter diſpo-
8 ni noſtro municipali iure mihi facilè ſuaderi
poteſt, cum ex diuerſa dicendi iuris ratione
diuerſa eſſe debeat diſpoſitio, & ius *Conſuetudinarium* petentis filij alimenta indigentiam
non curet.

Videndum modò vtrum alimentorum hoc
9 onus conſuetudinarium reale ſit, & cũ bonis
etiã contra tertios poſſeſſores transferatur, an
verò perſonale, ac ipſi perſonæ dicatur iniun-
10 ctum? & cum realem dari, ſiuè hypothecariam
ad alimentorum præſtationem obtinendam
actionem dixerint *Ripa in l.* 1. §. *ſi hæres nu.* 14.
ff. ad Trebell. Capyc. deciſ. 164. *ad fin.* & *alij*,
apud *Giurb. vbi ſup. cap.* 7. *gloſ.* 12. *num.* 10. &
Prouenſ. obſeru. vnic. ad hanc conſuet. num. 11. &
12. ad quod probandum *conſ.* 8. *Paul. de
11 Caſtr. vol.* 1. afferentem, idem in ſtatuto dicendum, ne aduerſa interpretatione eiuſdem
vis, ac ſubſtantia deſtruatur, ſcripſere *DD.* lõga ſerie relati ab *eod. Giurb. ibid.*

Aliter alij ſentiunt, nullumq; hypotheca-
12 rium ius filio competere pro alimentis ad
bona paterna, docuere *Couar. de ſponſal. par.* 2.
cap. 8. §. 6. *num.* 14. *Cordub. in l. ſi quis à liberis*,
§. *idem reſcripſit, nu.* 51. *de liber. agnoſcen. aliq;
multi* relati per *Merlin. controu. for. c.* 61. *à n.* 5.
per 8. & ad probandũ affertur. *Text. l. fin.* §. *fin.
de contrahen. emptio.* cũ *l. fundi Trebatiani, ff. de
vſufruct. legat.* & *l. liberto ſuo*, *ff. de ann. legat.*
13 Hinc onus alendorum liberorum ad eum,
qui iure emptionis, aut alterius ſimilis contractus bona patris obtinuit non tranſire dixit
Couar. ibid. cum quo & *Napod.* noſter ſentijt
hic verb. tenetur, nu. 32. cum illud perſonæ in-
14 dictum, non autem rebus, ac proindè liberè
alienari poſſe bona, affirmet; ſequitur ipſorum
ſententiam *cit. Merlin.* ac deciſionem M.C.V.
15 conformem refert, & ad eandem S.R.C. inclinaſſe, imò ab ea nunmè recedendum tanquã
ab eodem S.R.C. paſſim approbata putat *Prouenſal. in ead. obſeru. vnic. num.* 15. idemque
videtur ſentire *Cenſal. ad Peregr. de fideicomm.
art.* 16. *à fol. mihi.* 31. *ver. quarto*, vbi etiam allegationem in cauſa D. Hieronymi, & D. Cœſaris Ieſualdi multa continentem de materia
alimentaria, affert.

At ipſe in terminis huius noſtri ſtatuti de
16 hac *Merlin.* aliorumq; ſententia non parum
dubitandum eſſe in animum induco meum;
17 bona enim, ex quibus ſint præſtanda alimenta, per *Conſuetudinem* deſignantur, ergo ſuper
ipſis onus reale videtur impoſitum, cum tale
dicendum eſſe onus ex deſignatione bonorũ,
habentur ex notatis in *l. Caio*, §. *Imperator de
alim. & cibar. legat.* & *in l.* 1. *C. de legat.* quaſi
18 neceſſitas, quæ perpetuò manet alimentorum,
aliter eſſe non poſſit, & teſtatoris cogitatio,
19 quam eam fuiſſe, vt poſt mortem alimenta
præſtari voluerit, Imperator Antoninus Pius
interpretatus eſt, eadem non videatur ſi actio
hypothecaria ad rem perſequendam denegetur, & per *Ruin. Rolan.* & *Menoch.* quos refert *Surd. de alim. quæſt.* 15. *n.* . & per *DD.*
ab iiſdem *Merlin. num.* 14. & *Prouenſ. num.* 8.
& 13. relatos pro aduerſa parte; quibus conſonant tradita ab *eod. Merlin. controu. forenſ.
cent.* 2. *c.* 40. *nu.* 12. ac in eo tantùm bonorum

poſ-

Digitized by Google

poſſeſſori indulgeri ſcripſerit *Molfeſ. par.* 5.
20 *quæſt.* 5. *num.* 31. vt poſſit bona retinere, ſi ali-
menta velit alimentario ſuppeditare; cæterum
ex *tit. l. liberto ſuo* 21. *et l. fundi Trebatiani* 38.
21 qua noſtræ huic ſententiæ videntur obſtare,
nil aliud percipi, quam venditione rei, ſuper
qua legati præſtatio ad vitam legatarij ſtatu-
ta eſt, non extingui legatum, ac tunc demum
venditionem permitti, dum teſtatoris volun-
22 tatē de cōcedenda facultate vendendi fuiſſe,
cōſtat, vt ex verbis, *à colonis, vel emptoribus*,
probatur, vel ſi paratus ſit, *tutor hæredis fun-
dum vendere, & legatario quantitatem offerre
annuam, quam viuus pater familias ex locatione
fundi redigere conſueuerat*, quaſi non aliter
permittatur vendi fundum, ac ſi cautum ſit
legatario circa legati conſequutionem iuxta
antiquum redditum, quod vtiq; noſtræ ſentē-
23 tiæ non contradicit, ſed potiùs per tradita in
l. ſi quis libertis 2. *& l. Lucius Titius* 12. *ff. de
alim. & cib. legat.* confirmatur.

Tertiò, ſubnectimus cum *Napod. in hac cō-
ſuetud. ſi aliquis, ver. nepos, num.* 44. alimento-
24 rum præſtationem, hic ſtatutam, ad formam
ſuccedendi de iure communi reduci; infertur
25 enim ex eo, quia bonorum fructus pro ali-
mentis inter deſcendentes gradus inæqualis
in ſtirpem diuidi, ac nepotum portionem
eandem eſſe, quæ eorum patri ſi viueret con-
currenti cum fratribus deberetur, ſancitur.

Vlteriùs bona nunc quæſita alimentorum
26 oneri non ſupponi, dicitur enim in *textu no-
ſtro, De bonis verò per eum acquiſitis non tene-
tur pater auus, & proauus paternus dare libe-
ris quicquam pro vita, & ſubſtentatione*: quare
aſcendentibus indulgeri, ne ex his bonis ali-
menta tradant deſcendentibus, inferri poſſe,
27 videtur, & hanc noſtram corruptelam potiùs
dicendam maluit *Camill. Saler. in apoſt. incip.
iſta conſuetudo*, cum non tantum ius ciuile,
in l. ſi quis à liberis. ff. de liber. agnoſcen. & alibi,
28 ſed & naturæ, quod eſt immutabile *inſtit. de
iur. natur. §. penult.* tali *Conſuetudine* ſubuerti
29 videatur, & ſtatutum ſiuè pacta quælibet, fi-
liorum alimentis derogantia, inania æſtimari
apud omnes, idem *Salern.* notat.

Refellitur tamen *Salern.* dictum, de iniqui-
30 tate redarguentis ſtatutum noſtrum, ac eun-
dem à ſe ipſo deceptum dicimus, credentem,
ius alimentorum noſtra *Conſuetudine* quodā-
31 modo ſublatum; ea enim de quibus *Conſue-
tudine* non eſt dictum, ſub diſpoſitione iuris
32 communis remanſerunt, ac indè cuilibet de-
ſcendenti vltra portionem alimentorum con-
ſuetudinariam in bonis antiquis, & maternis,
ius petendi alimenta de iure communi ſuper
bonis quæſitis competere, eiuſdem tamen iu-
ris communis diſpoſitione ſeruata, ſenſerunt
Napod. hic ver. quicquam nu. 46. *Molfeſ. par.* 5.
quæſt. 5. *num.* 9. *Prouenſ. ſup. cit. obſeru. vnic. ad
hanc conſuet. num.* 15. *Tho. Nauel. & alij* ab eiſ-
dem relati, ac ex mente eiuſdem *Saler.* adhuc
percipi videtur, citat enim *Napod.* mox à no-
33 bis relatum, ergo cum eodem concludere di-
cendum eſt, ac illa verba *Conſuetudinis*, de
quibus ſupra, ad caſum quando filius poteſt
ſe alere, vel exhæredari poſſet, vel quando abſ-
que iuxta cauſa nollet cum patre ſuo habitare
iuxta ſententiam *Andr. in conſtit. comitibus in
34 princ.* reducenda putat. Quare æquiſſimum
hoc noſtrum ius eſſe *Conſuetudinarium*, nec
derogatum ab eo iuri communi, patet.

CAPVT QVARTVM.

Verba Textus explicantur.

De ſupplendis alimentis filijs per patrem, ſi fructus dotalium bonorum non ſufficiant, & de eiſdem à conſuetudine ſtatutis filijs etiam regularibus præſtandis, & an iuris communis diſpoſitio per determinatam alimentorum præſtationem cōſuetudinariam correctio deſumatur?

SVMMARIVM.

Filijs vtriuſq; ſexus æqualis definitur portio alimentorum, num. 1. *&* 2.

Suppleri debet, quod deeſt ad fulcimētum filiorum per patrem etiam ex bonis proprijs, num. 3. *& percipitur tam ex iure natura, nu.* 4. *quam ex iure communi Romanorum, num.* 5. *& ex verbis conſuetudinarijs, num.* 6.

Dotes poſſunt eſſe magni pretij, ſed exigui redditus, num. 7.

Electio reſtituendi dotes vice alimentorum, an ſit patris, an verò filijs competat, n. 8.

Pater dotes dando filijs, non ideò liberatur à præſtatione alimentorum. ſi fructus dotales non ſufficiant, num. 9.

Regularibus debētur alimenta ſi non ſint mendicantes, n. 10. *& quare, n.* 12.

Monaci dicuntur mortui quoad matrimonium, non verò quoad comedendum, n. 11.

Legatum monacis factum pro alimentis non aliter valet, quam vt ſtabilia vendantur, num. 13. *&* 14.

Ieſuitæ ſunt mendicantes, num. 15.

Mendicantes poſſunt recipere ſtabilia cum onere celebrationis miſſarum, & quomodo, nu. 16.

Text. in l. cum vnus, §. fin. ff. alim. & vib. legat. an

à Con-

*à Conſuetudine corrigatur? n.17. & vtriuſq;
iuris diſpoſitio explicatur, num.18. & 19.*

QVæ præcedenti *Conſuetud.* dicta fuere,
1 hic latiùs declarantur; filijs enim
tàm maſculis, quàm fœminis fru-
ctuum dotalium æqualis portio
debetur pro alimentis, & ſubſtentatione, ac ip-
ſas filiorum, domi paternæ morantium, por-
tiones, pater retinet, proùt & vxoris eius ſiue
viuat, ſiue mortua ſit. Quare maſculorum,
2 ac fœminarum conditionem æqualem eſſe in
materia alimentaria; patet, quilibet enim eget
alimentis, ideòq; *Modeſtinus Iuris Conſultus
in l. verba teſtamenti 5. ff. de alim. & cibar. le-
gat.* in ea facti ſpecie, ſi liberis teſtatoris, quos
charos habuerit cibaria præſtari arbitrio hæ-
redis ſit ſcriptum, *Non ijs tantùm, quos com-
mendauit, & eum hæredibus eſſe iuſſit, ſed omni-
bus liberis cibaria relicta proponi, quorum mo-
dus viri boni arbitrio ſtatuendus ſit*, reſpondit.

Ex illis verbis, *Pro alimentis, & ſubſtenta-
tione* certiſſimam deſumendam concluſio-
3 nem puto, ſi fructus portionis bonorum, ex
quibus alimenta veniunt præſtanda, non ſuffi-
ciāt, adhuc patrem, quod deeſt filijs, compel-
lendum vt ſuppleat, proùt & *Napod.* ſenſijt in
conſuet. ſiquis habet, ver. & maternorum, nu. 27.
eaque potiſſimà de ratione, quia ſuper iure
4 naturæ huiuſmodi alimentorum præſtatio
ad fulcimentum videtur fundari, *l. ſi quis à
liberis, ff. de liber. agnoſcen.*, ac ideò quod deeſt
ſupplendum *authen. de trien. & ſemiſ.* §. 1. & ex
5 iuris communis diſpoſitione in *l. Lucius Ti-
tius 12. ſup. cit. tit.* vbi *Paulus reſpondit cibaria,
& veſtiaria liberis defuncti integra deberi, ne-
que ex eo, quod poſtea prædia his, pignoris iure,
teſtator obligare voluit, vt ex redditu eorum
alimenta perciperent, minuiſſe eum, vel auxiſſe
ea, quæ reliquerat, videri*, non obſcurè percipi
6 agnoſcatur, idemq; reſidet in ipſa fructuum
bonorum dotalium deſignatione conſuetudi-
naria, cum aliquando dotes eſſe poſſint ma-
7 gni pretij, redditus tamen exigui, nec ideò
dicendum, nil vltra filijs deberi, ne eiſdem
alimenta denegata dicantur, vt idem *Napod.*
aduertit. Quare (quicquid ſit de eo, an patris
8 potiùs ſit in electione dotem reſtituere filijs,
ſoluto matrimonio, an verò fructuum portio-
nem cuiq; correſpondere, an verò filiorum,
quaſi eiſdem duplex auxilium tribuatur, vt
idem *Napod.* dixit *ibid.*) non ideò ſequitur,
9 adeò patrem liberari à præſtatione alimento-
rum per dotium factam reſtitutionem, vt nil
egenis filijs, ſi fructus dotium non ſufficiunt,
debeatur, nam verè tenetur pater, etſi dotium
adhuc debitor nō ſit, quod *Ant. de Alex. ibid.
in apoſt. incip. ex hac gloſ. lit. A. fol. 219.* con-
firmauit.

Hinc etiam filijs regularibus deberi alimē-
10 ta, ſi tamen Mendicantium religionem non
fuerint ingreſſi cum *cit. Napod. ver. deceſſerit,*
11 *num. 41.* tenendum cenſeo, habentur enim
pro mortuis monaci quoad matrimonium
authent. de nupt. §. occaſionem collat. 4. non item
quoad comedendum, vt dixit *glo. in authent.
idem eſt, C. de bon. quæ liber.* ideoq; cibaria
eiſdem à lege, & ſtatuto definita præſtanda,
quod ideò in Mendicantibus non procedit,
12 cum ijs mendicitas ſtatus, ac regula alimenta
quæq; interdicat, quæ publico quæſtu non
veniunt, vt in *cap. 1. extra de relig. domi. in 6.*
13 ac non aliàs valere eiſdem legatum factum
bonorum, quàm vt vendantur, & pretium
alimentis deſeruiat, & neceſſarijs Eccleſiæ,
traditur à *Napodan. ibid. num. 42.* & conſonant
quæ aliàs diximus *tit. 3. de ſucceſſ. morien. ſine
14 fil. ex teſtam. cap. vnic. à num. 44.* quibus nunc
addo licere Mendicantibus (proùt aliàs etiam
15 diximus eſſe PP. Ieſuitas, & habetur in *deciſ.
Rotæ* 101.) hæreditates recipere, & ſtabilia,
16 ſi pium onus celebrationis miſſarum ſuper
eiſdem impoſitum fuerit, de quo controuer-
ſia extitit Romæ in Congregatione Reueren-
dæ Fabricæ, iuxta tradita per *Illuſt. de Luca
diſcur. 63. de regular.* Quod ea de ratione con-
firmari ſentio reſpectu PP. Societatis Ieſu,
quia temporis opportunitas ad vendendum
non excluditur à regulis, & *Conſtitutionibus*
eiuſdem.

Neque dicas *l. cum vnus, §. fin. ff. de alim. le-
17 gat.* vbi, *Alimentis viri boni arbitratu relictis,
ab hærede ſuo pro modo legata dotis, quam ſo-
lam pater ex hæreditate filiæ nubenti dari vo-
luit, non pro viribus hæreditatis, ſed pro incre-
mentis ætatis eam exhibendam eſſe*, Iuris Con-
18 ſultus reſpondit, correctam, nam alimenta
extra domum filijs eadem ſemper deberi, cō-
ſtat, ſi puberes ſint, & ſic ætatis diuerſitas nō
attendenda, vt *Napod.* obſeruat in hac *Con-
ſuetud. quod ſi aliquis, ver. pro rata, num. 36.* præ-
terea in *eod. §. alimentis,* teſtator ipſe alimenta
19 pro ætatis incremento præſtanda mandauit,
ideoq; teſtatoris voluntas ſpectanda: aliter
eſt per noſtrum ius *Conſuetudinarium*, quo
ſimpliciter alimenta deberi traditur pro mo-
do maternæ dotis.

CAPVT QVINTVM.

Conſuetudinis, mulier de dotibus,

ET

Conſuetudinis, in omnibus, eod. tit. explicatio.

De alendis filijs per matrem etiam vltra triennium, ijſdem educandis,& an quandoque pupilli voluntas attendatur ſi mali ſuſpicio non adſit?

SVMMARIVM.

Conſuetudine, mulier de dotibus, *agitur de alimentis liberis præſtandis per fœminas,num.1. & explicatur,n.2.*

Conſuetudo in eo, quia dotes integras ſeruari fœminis diſponit conuenit cum iure communi, num.3.

Dotis conditio deterior fieri nequit,num.4.

Mulier filium alere tenetur infra triennium, nec ità hoc ius commune corrigitur,nu.3.6.13.& 14.item & inopem,n.7.

Auus, & Auia materna nepotes pauperes alere debent, num.8.

Prouenſalis *opinio,& aliorum circa mulieres, quæ tenentur liberos alere, & de quibus nam bonis, traditur,n.9.& 10.*

Conſuetudo, mulier de dotibus,*de mulieribus iterum nubentibus loquitur,n.11.*

Filij primi matrimonij quando à matre ſint alendi? num.12.

Intereſſe dotium denegari poteſt mulieri, quæ filios alere renuit,num.15.

Admiratio Napodani *de eo, cur paterfamilias alere vxorem teneatur ex fructibus dotium, vxor verum virum ſuũ nequaquam? tollitur, nu.16.17.& 18.*

Ius commune an corrigatur à municipali circa paritatem donatiui, & quartæ ſtatutam? traditur,n.19.& 20.

Educatio filiorum, cuinam potiùs competit poſtquam mater alias nuptias contraxit,n.21.

Fœminis regulariter munus tutelæ non competit, ſed aliquando conceditur,n.22.& 23.

Mulier non poteſt coerceri ad tutelam ſuſcipiendam filiorum,& nepotum, n.24. ſed recipiens tenetur ſatisdare, ac renunciare beneficio S.C.Velleiani,& omni legum auxilio,nu.25. & ſecus nulliter eidem tutela confertur,n.26. ac defectus tutelæ non tollitur, etiam ſi renunciatio huiuſmodi ſequatur, num.27.

Mulier teſtamento mariti relicta tutrix, an valeat abſq; renunciatione S.C. Velleiani tutelam ſuſcipere,n.28. & 29.

Mulier tranſiens ad ſecunda vota priuatur tutela filiorum,num.30. & habet tantùm ius nominandi alium tutorem filio ſuo,n.31. qui ſi fuerit idoneus a Iudice confirmatur,n.32.

Mulier perdit educationem filiorum propter vitricum, num.33.

Educatio pupillorum iudicis arbitrio conceditur, num.34.& quomodo,n.35.

Educatio quandoq; matri conceditur filiorum,n.36. præcipue ſi non ſperet ſuccedere filijs,n.37.& vitricus ſit bonæ conditionis,n.38.

Suſpecto denegatur educatio pupillorum,n.39.

Concurrentibus pro educatione pupillorum matre, ac auo paterno,cuinam potiùs concedenda ſit? num.40. remiſſiuè.

Volũtas pupillorum circa eum, à quo velint educari quandoq; attendenda, nu.41. etiam ſi vitricus eligatur,num.42.

Educator quilibet prohibetur nuptias,ſiuè ſponſalia cum educato contrahere, nu.43. & 45. prout tutor cum minore, n.44.

Obligatio educati ad beneficium educantis improbatur, n.46.ſicuti minoris ad beneficium tutoris,n.47.etiam ſi agatur bona fide, & palam, ſed contra,n.48.remiſſiuè.

Fraudis ſuſpicio ceſſat inter palam contrahentes, n. 49. ſed non defectus tutoriæ authoritatis, num.50.

Fœminæ ad imparia iudicantur per ius noſtrum Conſuetudinarium circa materiam alimentorum,& quomodo,n.51.& 52.& maſculi ſunt magis priuilegiati,nu.53.

Mater tenetur de excadentijs alimenta dare filijs, vel diuitibus, n.54.

Conſuetudo, in omnibus, *conſonat iuri communi, num.55.& quomodo,num.59.*

Alimenta poſſunt denegari yſdem de cauſis, quibus poſſunt filij exhæredari,num.56. & recenſentur,n.57.remiſſiuè,nec ſunt illæ, quibus reuocari poteſt donatio,n.58.

Pendente iudicio ſuper probatione legitimæ cauſæ denegandi alimenta filio, ſunt danda litis expenſę de iure conſuetudinario, de iure verò communi alimenta,n.60.& 61.& de ratione, nu.62.remiſſiuè.

1 HVc vſq; de onere alimentorum aſcendentibus maſculini generis,per *Conſuetudines* iniuncto,eſt dictum,hic de alimentis præſtandis deſcendentibus per fœminas,tractatur. A *Camill. Saler.* ità breuiter ſummatur, *Mulier de dotibus, donatiuo, quarta,& fructibus non tenetur liberis alimenta præſtare; de excadentijs verò tenetur cuilibet pro virili,perſona ſua etiam computata.*

Quare aduertendum, iſtud ius noſtra *Con-*

ſuetudine dictum, quatenus dotes abſq; præ-
ſtationis onere alimentorum fœminis conſer-
uat, conuenire cum communi, per quod do-
4 tis conditionem deteriorem, vel conſentiente
muliere haud fieri poſſe, ſancitur l. Attilicinus,
& l. de die, ff. de pact. dotal. & eſt quod aliàs in
ſup. explic. conſuet. ſiquis, dictum fuit, ibi, Itaq;
matri ipſi, mortuo viro, nullum præiudicium ſuis
dotibus, quas, mortuo viro, liberas habere debet,
generetur.

Nec talis alimentorum denegatio ex fru-
5 ctibus dotis ità abſolutè interpretanda, vt ex
alio capite ius commune corrigi cenſeatur, &
6 nec infrà triẽnium mulier filios alere teneatur
contra Text. l. penult, vbi glo. C. de patr. poteſt.
7 item nec inopem, qui aliundè non habeat, cõ-
tra id, de quo in l. ſi quis à liberis, §. vtrum, ver.
ergo, & mater, in l. penult. ff. de liber. agnoſ. auth.
ſi pater, C. de diuor. & ſcripta per Surd. de alim.
tit. 1. quæſt. 14. per tot. Paſchal. de vir. patr. po-
teſt. par. 2. cap. 3. num. 51. quod & in auo, auiaq;
8 materna locum vindicare, habetur in l. non
quemadmodum, ff. de liber. agnoſcen., his enim ca-
ſibus, ſiuè ſit vera Prouenſ. opinio in obſeruat.
ad hanc conſuet. num. 11. tenentis, continuari
9 hic tractatum, & caſum, in quo adſunt bona
antiqua, ex quibus poſſit ſe alere filius, & ſub-
10 ſidium ideò excludi; ſiuè ſententiam ample-
xemur eorum, qui ſentiunt Conſuetudinem
iſtam reſpectu mulieris, quæ ad ſecundas nu-
ptias conuolauit, ſolummodò interpretari,
11 quo caſu dotis fructus ad virum ſpectant pro
oneribus matrimonij ſuſtinendis, l. pro one-
ribus C. de iur. dot. l. de diuiſione §. cum duab. ſeq.
ff. ſol. matrim. Surd. de alim. tit. 1. quæſt. 41. qui nu.
12 10. concludit vno tantùm caſu poſſe filios
primi matrimonij ali à matre, dum aliquæ ſu-
perſunt quantitates poſt quam ipſa, vir eius,
13 ac filij ſecundi matrimonij alimenta recepe-
runt; vtrumque ius conſonat Nouar. quæſt. fo-
renſ. to. 2. quæſt. 10. per tot. & expreſsè intra
14 triennium filios à matre alendos docuit Na-
pod. in conſuet. viro mortuo, §. hæredeſq; de iur.
dot. ver. communes num. 75. ac in caſu contra-
15 rio, dotium intereſſe mulieri deneganti ali-
menta haud dandum, ſcribit.

Hinc non ea admiratione, qua apud Na-
16 pod. hic ver. de dotibus num. 59. habitum fuit;
dignum eſſe cenſeo, cur paterfamilias ex doti-
bus vxori ſuæ alimenta; ipſa verò vxor haud
dare teneatur; patet enim diſparitatis ratio,
17 nam dotis fructus vir habet ideo, vt ſe, ſuoſq;
18 alat, & mulieribus integras conſeruari dotes
ad publicam vtilitatem, procreandam ſobo-
lem, replendaſq; liberis hominibus ciuitates,
intereſt l. 1. ff. ſol. matrim. quam rationem Pro-
uenſal. ibid. num. 5. exornauit, & num. 7. ius
19 commune dicit corrigi in eo tantùm, quia
20 hac municipali lege donatiuum, & quarta
parificantur, licet tali ſententiæ obici tit. in
auth. ent. de æqual. dot. & donat. propter nupt., vi-
deatur.

Incidenter nunc videamus filiorum educa-
21 tio cui nam concedatur ſi mater ſecundas
contraxerit nuptias? poterat enim etſi fœmi-
22 na, cui regulariter tutelę munus, quod dicitur
virile, interdicitur l. fin. ff. de tutel. l. 1. C. quan-
do mul. tutel. offic. fun. poteſt, dum vidua erat
23 filij, item & nepotis tutelam adminiſtrare
Authen. matri, & auia eod. tit. C. quando mul. tut.
24 offic. fun. pot. dummodò nõ coacta, vt ex Hie-
ron. Gabriel. conſil. 29. num. 49. lib. 2. refert Pa-
ſchal. de vir. patr. poteſt. par. 3. cap. 10. num. 2. &
25 ante ſuſceptionem tutelæ ſecundis nuptijs,
Velleiano Sen. Conſ. & omni legum auxilio re-
26 nunciauerit, cum aliàs tutelæ datio eſſet nul-
la, Capye. deciſ. 50. num. 5. Nat. conſ. 143. nu. 2.
lib. 1. Purp. conſ. 334. num. 2. lib. 1. Burſat. conſil.
130. num. 4. lib. 1. & alij apud eundem Paſchal.
num. 13. qui & num. 15. defectum tutelæ pro-
27 pter huiuſmodi renunciationem non ſequu-
tam, haud tolli poſſe ſi renunciatio ſequenti
28 die ſuppleatur, & mater non ſit teſtamentaria
tutrix dixit, item Boer. dec. 124. n. 13. & alij, &
29 hoc ipſum valere ſi teſtamẽtaria fuerit tutrix,
dixerunt etiam Rolan. à Val. conſil. 76. num. 7.
30 Natt. conſ. 143. n. . ſed eo ipſo, quod ad ſe-
cundas conuolauerit nuptias, tutelæ munere
priuatur l. omnem, C. ad Sen. Conſ. Tertull., ac
31 ipſi tantùm ius nominandi filio tutorem ido-
32 neum, qui talis à iudice compertus, confir-
mabitur Fab. Ann. conſ. 50. num. 4. & ſeqq. ſu-
33 pererit; multoq; fortiùs propter vitricum
eiuſdem filij, educationem perdit, & hoc con-
tineri in Textu l. 1. C. vbi pupill. educ. debe. vo-
luere de Franch. dec. 350. nu. 3. & Ancar. conſil.
316. 2. col. verſ. & antequam.

At ne tàm ſicco pede pertranſeamus, ad rei
explanationem nonnulla diſtinguere conue-
34 nit. Itaque ſciendum, ex iudicis arbitrio pen-
dere, cui educatio pupillorum ſit concedenda,
35 ortaq; de educatione controuerſia, inſpecta
perſonarum qualitate, affectione, coniunctio-
ne ſanguinis, & qui magis ad ſuſpicionem ex
ſpe ſucceſſionis proprior eſt, dirimetur; cum
ex iſtis vtrum apud vnum, aut alterum mora-
ri debeat, æſtimabit iudex d. l. 1. & 2. eod. tit.
& habetur apud Menoch. conſ. 62. num. 12. &
ſeq. lib. 1. Fab. Ann. conſ. 33. & ſingul. 395. &
Morot. conſil. 74. num. 11. hinc fit, vt filiorum
36 educatio matri quoque tribuatur, nulli enim
37 potiùs committenda, ſi morienti filio ſucce-
dere, nil eſt, quod ſperare valeat mater, de
Franch. deciſ. 350. in fin. R. de Pont. deciſ. 20. nu.
25. R. Ronit. dec. 8. num. 5. Reg. Tap. deciſ. 51. &
Reg. de Marin. reſol. quotid. lib. 1. cap. 95. à n. 16.
qui quamplurimas in eadem re adducunt de-
ciſiones, ipſiſq; adhæret Paſchal. vbi ſup. n. 26.
38 quod nec controuerti valet, ſi talis ſit condi-
tionis vitricus, vt omnis prorſus mali ſuſpi-

cio

cio in priuignum ceſſet *Surd.de alim.tit.1. ſup.*
cit.quæſt.41.num.7.

E' contra ſi mali aliqualis ſuſpicio adeſt,
39 ſuſpecto denegatur pupilli educatio, etiam
ſi paternæ huius voluntati reſiſtere oportue-
rit *Viu.dec.16.in fin.Gramm.deciſ.55. Maſtrill.*
decіſ.235.lib.3. Thor.in compen.par.1. ver.pu-
pilli educatio,& Fontanell.de pact.nupt. tom.2.
clauſ.5.gloſ.8.par.11.num.17. habetur enim
ex *Vulp.in l.1.ff.eod. Id Prætorem agere oporte-*
re, vt ſine vlla maligna ſuſpicione alatur par-
tus, videndiq; ſunt *Hyppol.Maia lib.1.conſult.*
ciuil.conſult.31. Valanſ. conſ.36. par.1. R.de
Marin. vbi ſup. num.24. & Conſ. de Meſa va-
riar.reſol.lib.2.cap.25.per tot. vbi ſi mater, quę
40 ad viduitatem redijt, & auus paternus con-
currant ad petendam filij, ac nepotis reſpe-
ctiuè educationem, cuinam potiùs concedem-
da veniat?

Solet quandoq; pupilli voluntas declaran-
41 tis, ſe penès aliquem educari velle, attendi, ſi
proximus ſit pubertati, prout tenet, ac deci-
ſum refert *Molfeſ. in addit. ad par.3. de ſucceſſ.*
ab inteſt. quæſt. 11. num.3. ſequitur *Ricc.in ad-*
*dit. ad cit. dec. 350. de Franch.*aliosq; citat *Pa-*
42 *ſchal.ſæpè cit.par.3. cap.10. num.29.* affirman-
tes, idem iuris eſſe ſi vitricus eligatur in edu-
catorem.

Quiſquis tamen ſit educator, ei prohibe-
43 tur per *Reg.Pragm.vnic.de educ.puer.* nuptias,
ſiuè ſponſalia cum educato contrahere: dona-
tioneſq; promiſſiones, alijq; contractus ad be-
neficium educatoris, ſiuè perſonæ eidem con-
44 iunctæ, annullantur, ac diſpoſitum in tu-
tore in *l.1.C.de interd.matrim.l.non ſolum, ff.de*
rit.nupt.& in l.fin.C.de tempor. in integr.reſtit.
45 *pupilli* cernimus hoc regno ampliatum in
educatore, *Nouar. ſuper ead. pragm. collect.2.*
num.1. eodemq; modo obligatio educati in
46 educatorem facta per noſtram *pragm.* ac mi-
noris ad beneficium tutoris interdicitur per
Text.l.pupillus,ff.de author.tutor.l.ſi in emptio-
ne,§.fin.& l.licet,ff.de contrahen. empt. etiam
47 ſi palam, & bona fide inter tutorem, & pupil-
lum agatur, vt ex *Cald. Pereir. in l. ſi curato-*
rem, C.de in integr.reſtit.minor.ver.contractum
feciſti,num.31.verſ.ſed verius, tenet *Paſchal.de*
vir.patr. poteſt. par.1. cap.4.num.13. quicquid
48 alij ab *eod.* relati ſentiant in contrarium, nam
licet inter palam contrahentes fraudis ſuſpi-
49 cio ceſſare videatur, defectus tamen tutoriæ
50 authoritatis, ſine qua pupillus contrahere
non valet, *l.obligari, ff.de author.tutor. & l.pu-*
pillo, ff.de ſolut., non tollitur minore ad bene-
ficium tutoris ſtipulante, etiam ipſo tutore
intercedente.

Redeuntes ad noſtri *Text.* explanationem,
51 dicimus parentes à *Conſuetudinario* noſtro
52 inter ad imparia, vt dicitur, iudicari; maſcu-
lus enim ex bonorum fructibus portionem
retinet pro vxore adhuc mortua, fœmina verò
cum pro marito nil valeat habere, vt in hoc
text., non item; hinc *Napod.* in hac *Conſuet.*
ver.pro ſe,nu.68. & 69. Molfeſ. par.5.de alim.
præſtan.quæſt.6.num.20.& 21.& alij, maſculos
magis honoratos, & priuilegiatos in huiuſ-
modi fructuum diuiſione, in ſuccedendo, &
diſponendo dicendos eſſe, inferunt, etſi aliter
Prouenſal.obſeruat.vnic. ad hanc *Conſuetud. à*
num. 16. ſentiat.

Illud ſubnectam, filijs, vel diuitibus alimẽ-
54 ta per matrem danda ſuper excadentijs, de-
beriq; iure actionis, & quoad hoc vtriuſque
parentis æqualem cauſam eſſe *Napod.ver.qui-*
buſlibet,num.65.& Afflict. deciſ.10.

Quæ habẽtur hic per *Conſuetudinem, in om-*
55 *nibus*, adeò iuri communi conſona ſunt, vt ab
eodem in *l.fin.* & ibi notata per *glo. C.de alen.*
liber. diſcerpta, voluerit eſſe *Napod. in princ.*
quo loco, ac in *Conſuet. ſi quis habens eod. tit.*
num.8.ver.nolint, regulam ſtatuit generalem,
56 hæreditatem, & alimenta eiſdem penè cauſis
57 denegari poſſe, & ab eodem cauſæ omnes
58 enumerantur, nec eas eſſe, ex quibus poteſt
donatio reuocari, patet ex traditis *num. 82. in*
fin. Napod. placitum confirmat *Prouenſ. in*
vlt.obſeru.vnic. ad hanc conſuet à nu.6. & ſeq.
59 illudq; apud nos tamquam iuris tutamen
habendum, non tamen vndiq; ex verbis *Con-*
ſuetudinarij probari, ſed partim à communis
iuris diſpoſitione deſumi, voluit.

Cœterum municipalis, & communis iuris
ſupereſt annotemus diuerſitatem, quam inter
vtrumq; conſtituit *Napod.ver.contraxerint,n.83.*
60 dicens, iudicio pendente ſuper probatione
legitimæ cauſæ denegandorum alimentorum,
ea interim haud filio danda ſi noſtrum *Con-*
ſuetudinarium attendamus, ſed litis expenſas,
61 cum ex his, quæ in *l.ſi quis à liberis,§.ſi vel pa-*
renſes, & §.ſi quis ex his,ff.de liber.agnoſc. l.di-
uus,ff.de petit.hæred.& l.fin.C.de Carbon.edict.
62 ſecus diſpoſitum habeatur, & pro ratione
conſulas *Prouenſ.ibid.num.26.*

CAPVT SEXTVM.

Verba Textus explicantur.

De alendis liberis, vel fœminis, & quæ renunciauerint ex excadentijs, ac fructibus feudi materni, & de vita militiæ ſecundogenito, vel clerico in ſacris conſtituto debita, item de alendis parentibus, alijſq; pauperi-

bus coniunctis, & de alimentis præſtandis pauperi debitori carcerato, & an propter copiam eleemoſynarum dici valeat ſuperuacanea alimentorum præſtatio creditoris?

SVMMARIVM.

Conſuetudo, muliet de dotibus, *explicatur, nu.* 1. 3. 4. *&* 5.
Excadentiæ quid ſignificent, num. 2.
Fructus feudorum maternorum, an ſubiaceant oneri alimentorum filijs? num. 6. 9. 10. *&* 17.
Text. l. 1. §. nec caſtrenſe, & §. ſed an id, ff. de collat. bonor., & l. filiæ licet, §. cum autem, C. eod. *explicatur, n.* 7. *&* 14.
Feuda etiam inter excadentias numerantur, n. 8.
Principi præiudicium non infertur per alimenta, quæ filijs ex fructibus feudorum dantur, n. 11.
Feudatario priùs debentur alimenta ex fructibus feudi, num. 12. *etiam in perniciem creditorum, num.* 13.
Feudorum extra confinia poſitorum fructus à præſtatione alimentorum non excluduntur, n. 15.
Vita militiæ debetur fratri, vel clerico in ſacris cõſtituto, num. 16.
Fratri ſecundogenito ius aliquod conſtituitur in feudo per vitam militiæ, num. 18.
Alimenta debentur vtriq; parenti ex fructibus feudi filij, num. 19.
Parentes à filijs alendi, num. 20.
Patri non debetur vſusfructus bonorum filio à Principe donatorum, num. 21. *nec ideo tolluntur alimenta eidem debita, n.* 22.
Patri inopi filia, & gener debent alimenta etiam ex bonis dotalibus, n. 23.
Alimenta filiabus debentur etiam viduis, & quæ renunciauerunt, n. 24. *&* 25.
Excluſus a ſucceſſione non excluditur ab alimentis, num. 26. *& renuncians ſucceſſioni non æquè renunciare cenſetur alimentis, num.* 27. *etiam ſi renunciatio fuerit iuramento confirmata, num.* 28.
Filij debent ali excadentijs matris etiam ſi adſit pater diues, n. 29.
Mulier pauper debet ali etiam per hæredes viri, num. 30. *adhuc extraneos, n.* 31.
Matri non ualenti ſuccedere filio danda ſunt alimenta, num. 32.
Soror alenda à fratre diuite, ideòq; non iuuatur beneficio authen. præterea, C. vnd. vir. & vxor. *num.* 34.
Patruo debentur alimenta per diuitem nepotem, num. 35. *& nepoti per auum. n.* 36.
Debitori pauperi carcerato debentur alimenta per creditorem, n. 37. *& quomodo taxentur, n.* 38. *remiſſiuè, aliàs à iudice dimittendus, num.* 39. *ſed procedit ſi non habeat undè ſe alat, n.* 40.
Debitores non poſſunt in Ciuitate Neapolitana excarcerari ob defectum creditoris non præſtantis eiſdem alimenta, n. 41. *& quare, nu.* 42. 44. *&* 45.
Viſitari quiſnam poſſit pro debito, quomodo, & quãdo, n. 43. *remiſſiuè.*
Praxis procedendi in cauſa paupertatis allegatæ, ut deueniatur ad liberationem debitoris; denegatis alimentis eidem à creditore, traditur, num. 46.

FRuctus *dotium, donatiui, & quarta* ab
1 onere alimentorum excluduntur hic,
eorumq; in vita mulieribus alienatio
quælibet conceditur; at *excadentiæ* oneri
alendi filios, deſcendenteſq; omnes in infinitum,
vel ex pluribus nuptijs ſuſceptos, ſubij-
2 ciuntur. Quare quid ſignificet verbum illud
conſuetudinarium, *Excadentijs*, videamus, &
Napod. ſequuti *hic ver. iure ſucceſſorio nu.* 63.
quicquid mulieribus obuenit, *ex teſtamento
etiam iure legati, vel ab inteſtato, ſiuè iure ciuili,
ſiuè prætorio, ſiuè conſuetudinario, ſiuè conſtitutionis
regni, ſeù capitulorum*, eo dicimus ex-
3 preſſum, quod & generalibus conſuetudinarijs
verbis, *de excadentijs verò omnibus, vndecũq;
ſibi obuenientibus iure ſucceſſorio, vel alio,*
4 *&c.* probatur, illa enim, *de dotibus, donatiuo,
& quarta*, tamquam exceptio generalis regulæ,
quæ ſequitur, præponuntur, vt *Molſeſ. p.* 5.
quæſt. 11. *num.* 44. *&* 45. vbi cur dos, donatiuũ,
5 & quarta excipiantur notat. Quare, & ſi *Napod.*
dubitet, an ex feudalibus maternis de-
6 beantur deſcendentibus alimenta? cum negatiuè
reſpondendum videatur per *Text. l.* 1. §.
*nec caſtrenſe, & §. ſed an id, ff. de collat. bonor. &
l. filiæ licet, §. cum autem, C. eod.* vbi caſtrenſia
7 bona in collatione haud venire traditur, nam
ea præcipua tamquam propter onera dignitatis
eſſe oportere, multis conſtitutionibus con-
8 tinetur, attamen cum & feuda inter excadentias
rectè connumerari conſtet ex traditis ab
9 *eod. Napod.* idem de feudalibus, ac de allodialibus
non immeritò dicendum eſſe videtur;
10 feudalibus enim qualitas non debet filijs nocere
in his, quæ naturali quodam inſtinctu
proueniunt, ipſaq; fructuum diſtributio ad
11 alimentum filiorum, nec qualitati feudali
obeſt, nec Principi, cui adhuc feuda integra
conſeruantur, ac ſeruitium non tollitur: ipſi
12 enim feudatario prius alimenta debentur ex
feudalium fructibus, vt valeat Principi ſeruire
Theodor. alleg. 28. *num.* 27. *Camer. in cap. im-
13 perialem fol.* 21. *à lit. M.* etiam in perniciem
creditorum *Capyc. Latr. deciſ.* 148. *à num.* 25.
tom. 2. *Afflict. in conſtitut. ſi quis poſt litem, nu.* 9.
verſ. item quod remaneant, de Pont. conſ. 34. *vol.*
1. *& conſ.* 26. *vol.* 2. *Capon. latè controuerſ.* 10. &
quod

quod ſupereſt iuſtum eſt liberis tribui,nil huic
14 carentiæ refragantibus iuribus ſupra relatis,
quibus collatio caſtrenſium, & pro dignitatis
fulcimento traditorum, non conferri inter
hæredes, dicitur.

Ceterum nec feudalia extra confinia exclu-
15 di ſi hoc, quod diximus,verum eſſe conclu-
damus; prohibitio enim communis iuris feu-
dorum,vt video, non adeſt, & ſicuti fratri ſe-
16 cundogenito, vel clerico in ſacris conſtituto
vita militiæ debetur in feudo paterno à pri-
mogenito fratre, qui ſucceſſit ad feudum,
prout ex *de Franch.deciſ.*20. *de Pont. de poteſt. Proreg.tit.de aſſenſ.reg.*§.4.*in fin. Montan. ad l. imperialem,* §.*preterea ducatus, num.*139. *Par. de Put.de ſin feudor. cap.*40. ità ex feudi ma-
17 terni fructibus alimenta filijs ipſis, præcipuè
egenis, matre viuente præſtari non prohibe-
tur, cum magis ſit illud, quam iſtud affirma-
18 re, nam ius quoddam fratri ſecundogenito,
cui vita militiæ datur,conſtitui videtur,ac nõ
item filijs, in quos naturale debitum explica-
tur fructuum feudi participatione.

Idq; non vereor reſpectu vtriuſq; parentis
19 in feudo filij affirmare, etiam ratione correl-
latiui,& cum alendos parentes à filio,præ cæ-
20 teris latè demoſtret *Valenſ.conſ.*12. nec quod
ex *l.cum multa,C.de bon.quæ liber.* deducitur,
21 patri nempè vſumfructum non competere
in donatis filio à Principe, obſtat,cum per id
22 ipſum patri alimenta conceſſa videantur, illa
enim exceptum faciunt patrem ab alimentis
filio tradendis, ideoq; vſusfructus patri tra-
ditus videtur, ac deindè filio à patre,& pater
ipſe tutus factus in bonis proprijs,& à præſta-
tione alimentorum exemptus, proùt explicat
*Surd.de alim.tit.*9. *quæſt.*28.*num.*15.16. *&* 17.
23 Quare nec mirum ſi patri inopi à filia, & ge-
nero alimenta præſtanda etiam ex bonis do-
talibus, habetur per *Ann.alleg.*33.*& Thor. in compen.par.*1.*ver.alimenta.*

Debentur itaq; alimenta filijs ſuper exca-
24 dentijs, ac id verum adeo eſſe, vt nec fœmi-
25 næ,ſiuè nuptæ ſint,& quæ renunciauerint, ſi-
uè viduæ ſint ab eorum conſequutione exclu-
dantur; dixit *Napodan.ver.quibuslibet, nu.*67.
26 cum filia excluſa à ſucceſſione, non excluda-
27 tur ab alimentis, & renuncians ſucceſſioni
conſequitur alimenta, *Surd.de alim.tit.*9.*q.*15.
28 *num.*3. *&* 5. etiam ſi renunciatio fuerit iura-
mento vallata, vt *Molin.in tract. de primog.hiſpan. lib.*2.*cap.*15. *num.*78. quod & confirma-
uit *Surd.*in alimentis filio debitis *tit.* 8. *priuil.*
56.*num.*59.& eſt quod *ibid.*traditur per *DD.*
29 *relat.n.*54. hocque ſeruari etiam ſi pater adſit
diues, qui poſſit commodè filijs alimenta
præſtare dixit *Molfeſ.p.*5.*de alim.qu.*11.*nu.*47.
30 item mulier eiuſq; hæredes virum ſi pauper
ſit alere tenentur *Soccin.in l.diuortio, nu.*18. *ff. ſol.matrim. Surd. de alim.tit.*1. *quæſt.*46. *Rouit. deciſ.*46. *Rouit. dec.*46. *num.*12. prout mulieri
31 inopi deberi alimenta per extraneos hæredes
viri,ſi non deducantur dotes, voluere *de Frãch.deciſ.*489.*Molfeſ.par.*6.*qu.*10.*nu.*6.*Ricc.col-*
32 *lect. deciſ.*98. & non valenti ſuccedere filio
nato ex illicito coitu *de Franch.dec.*645.*Mol-*
33 *feſ.par.*5.*quæſt.*3.*num.*19. Fratres quoq; ſoro-
rem inopem alere tenentur etiam inuiti,adeò
34 vt illi beneficio *authen.preterea,C.vnd.vir.& vxor.* propter fraterna alimenta, non compe-
35 tat. Rurſus inopi patruo, cui per fratrem di-
uitem alimenta dabantur, nepos alimenta
præſtare cogitur *de Franch. dec.*178. *Maſtrill. deciſ.*75.*num.*29. *Giurb. deciſ.*5. vbi deciſum
36 pro amita contra nepotem,proùt auus nepo-
ti ſpurio, quem filius præmortuus genuit, il-
liuſq; hæredes *de Franch.dec.*686. *Ricc.collect.* 962. *& alij.*

Et hic ad ornatum rei noſtræ dicimus, de-
37 bitori pauperi alimenta præſtanda per credi-
torem *Gramm.dec.*261.*Ricc.deciſ.*208.*& deciſ.* 250.*Nouar.in collect.*4.*ſup.pragm.*5. *de carcer. num.*7.*Anna ſing.*71. *Guid Pap.dec.*211. *Thor. in compen. par.*1. *ver.alimenta,* (vbi quomodo
38 taxentur) dixerunt, aliàs in pœnam carcera-
39 tum iudex dimittet; idq; tunc verum eſſe ſi
40 debitor pauper aliundè habere non poſſit,
nec valeat emendicata ſtipe viuere, vt cœteris
omiſſis, ex *Afflict.* habetur *deciſ.*71. Quare in
41 hac ciuitate numquam pauperes debitores ex-
carcerandos in defectum alimentorum non
traditorum à creditore, affirmandum eſſe vi-
detur, cum in carceribus continuò carceratis
eleemoſynæ diſtribuantur per Gubernatores
Montis Pietatis, Miſericordiæ, Pauperum
Verecundorum,ac pijſſimos nonnullarũ Con-
42 gregationũ Confratres, & Sodales,qui etiam
creditoribus aliquãdo ſatisfaciunt debitorum
nomine,vt habetur per *R. Rouit.ſup. pragm.*3. *de viſit.ſeù recenſ.captiuor. num* 5. (qui multa
43 circa viſitationem carceratorum, & quiſnam
valeat viſitari, & pro qua nam cauſa?) cum
44 non rectè dici valeat, non habere vndè ſe
alat illum, qui vltra beneficium viſitationis
tàm magno ſuffragio eleemoſynarum poti-
45 tur, ac proindè nec dimittendum ob deficiẽ-
tiam alimentorum à creditore non tradito-
rum,vt defendit *Nouar.quæſt. forenſ. par.*1.*qu.* 9. vbi *à num.*1. praxim refert procedendi in
46 cauſa paupertatis allegatæ, vt poſſit ad debi-
toris deueniri libertatem, alimentis denega-
tis à creditore.

TITVLVS OCTAVVS
DE
Iure dotium.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, ſi mulier nupta, explanatio.

De dotibus filijsfamilias, nolentibus cũ patre habitare, reſtituendis, & an patri cẽſeatur vſusfructus detractio adempta bonorum filij adminiſtratione prohibita? Dotes quando in continenti reſtitui debeant, ſiuè infra annum, ſoluto matrimonio, in corporibus, aut in pecunia? De annuis redditionibus ad vitam vxoris per virum perceptis, alimentis genero per ſocerum domi traditis, ac fructibus extra dotalium, & paraphernalium bonorum reſtituendis, & non reſtituendis: De nouatione in præiudicium dotis, & iurium dotalium anteriorum non admittenda: De exceptionibus fraudis, dotis non numeratę, & donationis aduerſus dotes proponendis, vel non: Item bona, vel feudalia patris, & filij an, & quando dotium reſtitutioni ſint obnoxia? Tandem an mutuans ad rem emendam, vel reficiendam dotali cauſæ anteriori pręferatur, & quid in feudis?

SVMMARIVM.

In volumine Conſuetudinum nulla adeſt, quæ correctio alterius Conſuetudinis redundet, nu.1. ſed videtur contra, nu.2. & 5. & quare, nu.3. & 4.

Vſusfructus non datur patri bonorum filij, quorum adminiſtrationem non habet, num.6. & 7. licet poſſit habere adminiſtrationem abſq; vſusfructu, num.8. & procedit tàm in dote, quàm in legitima, n. 9.

Ius conſuetudinarium in ſe non emendatur, n.10.

Conſuetudo, filiusfamilias, *& conſuetudo,* ſi mulier nupta, *conueniunt, n.11.*

Probibita adminiſtratione bonorum ſiuè tacitè, ſiuè expreſsè non videtur probibita vſusfructus detractio, n.12.14.15.16. & 17.

Vſusfructus ademptio infertur à probibitione adminiſtrationis bonorum ſi verba ſufficientia concurrant, n.13.

Filio diſcedente a domo paterna non fit præiudicium patriæ poteſtati, nu.18. & interim quicquid ille acquirit patri quæritur, n.19.

Pater an teneatur de iure communi reſtituere filio ſeorſim habitanti dotes, ac donationes propter nuptias? n.20. remiſſiuè.

Ius conſuetudinarium mandans dotis ſtabilia ſtatim reſtitui matrimonio ſoluto, mobilia verò infra annum, conuenit cum communi, nu.21. & 22. & talis iurium diſpoſitionis ratio aſſignatur, num.23.24. & 25.

Diuites non priuantur legali dilatione ad reſtituendas dotes, n.26.

Statutum generale omnibus debet prodeſſe, nu.27. præcipuè in adiectione temporis ad ſoluendum, n.28.

Prouiſio legis confertur ad diem adiectam pro ſolutione facienda, nu.29. & ideò expectatur vltima dies temporis ſtatuti, n.30.

Quænam dotis nomine ſint reſtituenda? n.31.

Annui redditus ad vitam mulieris in dotem promiſſi, an veniant reſtituendi? nu.32.33.34.35. 36.37.39.40. & 41.

Fructus dotis, qui eneruant rei dotalis ſubſtantiam non pertinent ad virum, n.38.

Alimenta promiſſa genero, & tradita per ſocerum, ſoluto matrimonio, an veniant reſtituenda? n.42.43. & 46.

Bona ſubiecta fideicommiſſo alienari poſſe pro reſtitutione alimentorum, traditorum à ſocero genero conſtante matrimonio, tamquam pro dotis reſtitutione, ſiuè augumenti dicuntur, nu. 44. & 45.

Dotales res dicuntur, quæ in dotem dantur, nu.47.

non

non autem quæ ſant extra dotem, nam.48.

Dotale non dicitur, quod datar genero á ſocero ad falcimentam, n.49.

Dotale non dicitar, quod ſimpliciter traditum eſt etiam ſub verbis, vltra dotem, n.50.& 51.

Alimenta domi præſtari promiſſa, adhuc extra domum debentur, nu.52. etiam reſpectа vxoris num. 53.

Alimenta tradita vxori extra domum non ſaat viro reſtitaenda ſolato matrimonio, n.54.

Fructus bonorum extra dotalium, & paraphernalium exacti, & conſumpti a viro, an reſtitui debeant?num.55.

Reſtitatio rei mobilis,emptæ ex pecaaia,quæ peruenit ex venditione rei immobilis dotalis,aa ſtatim naptijs ſolutis fieri debeat,?n.56.57.58. & 59.

Dotis reſtitatio in pecunia qualiter fieri debeat pecaaia mutata?n.60.

Dotis reſtitutio quaado fieri debeat, ſi pecunia dotalis conuertatur in emptionem rei immobilis, etiam abſque ſpeciali pacto circa modum reſtituendi dotes?n.61.62.63.64.& 65.

Coaſenſus mulieris ita debet eſſe, vt ei expediat, num.66.

Mulier ia ſubſidium auocat rem emptam ex pecunia dotali,n.67.

Species empta ex pecunia dotali ſuccedit in locum pœcuniæ,a.68.

Dotis, æſtimatio quando faciat emptionem venditionem,n.69. remiſſiuè.

Dotis reſtitutio fieri debet ia pecunia quando æſtimatio facit emptionem venditionem, n.70.

Dotis hypotheca á die promiſſionis ae, an verò matrimonij contracti, aut ſolutionis incipiat? n.71.72.73.74.77.78.79.80.81.82. & 83.

Dos abſque matrimonio eſſe non poteſt,num.75.nec datur actio dotalis antequam matrimonium contrahatur,n.76.

Nouatio noa fit in præiudicium dotis, numer.84. & 90.

Iura primæua mulierum ſemper ſalua remanent, namer. 83. & ad ea valent ſemper redire, num.86.

Proteſtatio ſemper cenſetur ineſſe ia recentibus cõtractibus fauore mulierum, vt non cenſeatur iiſdem præiudicium irrogatum,n.87.& nouus contractus cenſetur factum ad illarum commodum, num. 88. & hoc priuilegium tranſit ad hæredes, ſi ipſi non fecerint nouationem, num.89.

Dotium receptarum confeſſiones quandoq; fiant in fraudem,n.91.

Aduerſus dotes declaratas, & admiſſas competit exceptio frandis, n.92.& 93.an item nounumeratę dotis? n.94.& donationis,n.95.

Exceptio aduerſus dotes declaratas, & admiſſas nec ſolutas etiam futuris creditoribus competit,cum fraus his potius noceat,nu.96.& 97. ſed quando fraus non præſumatur,n.98.

Bona filij, ac patris conſeatieatis matrimoaio filij pariter obligantur ad dotiam reſtitutioaem, num.99. etſi non appareat de receptione facta per patrem, a.100.

Pater dicitur legalis fideiaſſor filij,n.101.& debet, vel inuitus iuſtis naptijs illius coaſentire, n.102.vt obligetur ad dotes reſtituendas, ac conſtituendam propter nuptias donatioaem, n.103.& 104.& contra,n.105.ſed conciliatio habetur,n.106.

Bona filij,caius vxoris dotes patri ſunt ſoluta, an cenſeantur illi hypothecata? n.107.

Pater non obligatur ſolo conſeaſu ad nuptias filij pro reſtitutione dotium, vbi adeſt ſtatutum improbans filijfamilias obligationes abſque patris conſenſu factas, numer.108. coatra, num.109.

Bona feudalia obligantur pro dote abſque aſſeaſu cam adſit aſſenſus,qui dicitur Capitali, aam. 110. & etiam feudalia paterna obligantur, n.111. & 112. ac cuiuſcumque obligati pro reſtitutione dotium,& antephati,n.113.

Priuilegium conceſſum creditoribus ex matuo ad rem emendam, aut reficiendam, vt omnibus creditoribus, vel anterioribus præferantur iuxta Text.l.licet, C.qui potior. in pign. & l.interdum, ff. eod. *an competat contra mulieres concurrentes pro dotiam ſuarum conſequatione?num.114.& 115.& quid in feudis? num.116.*

IN volumine iuris noſtri municipalis nil
1 prorſus adeſſe, quod aliàs ſcripto contra-
dicat,certum,ac ſanctum eſt axioma apud
Noſtrates teſte *Napod.in conſuet.ſed ſi morien-*
2 *ti ver.aliys,n.292. fol.*157. At per hunc *textum*
tradita in *Conſuetudine, ſiquis habens*, expli-
cato *tit. de alim. præſtan.* videntur quodam-
3 modo ſubuerti; ibi enim fructuum portionem
pro alimentis vxoris,penès virum, ea mortua,
4 remanere,at hìc,alimentorum mentione poſt-
habita, *Dotes,& Corredum, aliaq; bona mulie-*
5 *ris defunctæ, ſi extant in continenti, ſin autem*
contra, infra annum mulieris ſucceſſoribus,reſti-
tuenda eſſe, dicitur. Maximum certè diſcri-
men, ſi velimus rem non intento animo in-
tueri: *Napod.in conſuet. filius familias de fil.fa-*
mil.volen.teſtar.num.16.fol.188.& hic ver. re-
5 *uertatur num. 6.* difficultatem adauget, putat
enim patris vſumfructum ſuper bonis filij hoc
iure,dotium demãdante reſtitutionem, præci-
ſum, eiq; adhæret *apoſt.incip.ad iſtam fol.* 231.
in hac conſuet. lit.A. quandoquidem *Maſtrill.*
6 *deciſ. Sicil.* 59. vſumfructum patris adeò cum
bonorum adminiſtratione coniungi, vt ea
ſubmota, & illud tacitè ſubreptum cenſeatur,
tenet ex *Cuman. Caſtrenſ. Aret. Socci. Iaſ. &*
Rip. in l. cum filiusfamilias ſua num.68. & 69.
ff.de leg.1.Boer.deciſ.193. & Sard.conſ.116. n.
7 *54.& per tot.* ac dicere rectum eſſe,non habet

pa-

pater bonorum adminiſtrationem, ergo nec
vſumfructum; at non è contra, cum admini-
8 ſtratio abſq; vſufructu, non autem vſusfructus
abſq; bonorum adminiſtratione dari conſue-
uerit patri, *l.fin.§.ſin autem, C.de bon.quæ liber.*
Bero.conſil.139.num.19. & hoc ipſum tàm re-
9 ſpectu maternæ dotis, quàm legitimæ verum
eſſe putat *de Franch.dec.161.*

Iſta tamen non obſtant, vereq; hoc noſtrum
10 ius non emendat, nec emendatur; nam *Con-*
ſuetudo, filiusfamilias, & iſta *ſi mulier nupta*
11 conueniunt; illa enim patri dat bonorum fi-
lij vſumfructum, iſta verò ab eodem non au-
12 fert, cum ex prohibitione adminiſtrationis
ſiuè tacita, ſiuè expreſſa ad detractionem
13 vſusfructus nequeat inferri. Sufficit (verum
eſt) quælibet coniectura ad vſusfructus adem-
ptionem inducendam, ſi verba volentis adi-
mere ſufficientia concurrant, vel coniecturæ
Molin. de primog.lib.1.cap.19. à num.31. Cald.
Perey.in l.ſi curatorem habens, ver.Iaſis n.145.
Caſtill.Sotoma.alleg.cap.3.lib.1.nu.57.& Surd.
conſil.116.num.12. non tamen ex ſimplici ad-
14 miniſtrationis prohitione, cum inter illam,
15 & vſumfructum nihil intereſſe, certiſſimum
16 videatur, ac alterum ab altero dependere, non
rectū eſſe, placuerit *Fontanell. de pact.nuptial.*
tom.1.clauſ.4.glo.6.par.3.num.24.25.& 26. ac
iterum *tom.2.gloſ.1. par.3. clauſ.4. à num. 42.*
quem ſequitur *de Marin.reſol.quotid.lib.2.cap.*
17 *128.per num.4.Maſtrill.* placitum improban-
tes, & in terminis noſtrarum *Conſuetudinum*,
18 per diſceſſum filij à paterna domo (quo caſu
dotis reſtitutio debet fieri) nil præiudicij pa-
triç poteſtati inferri, & quicquid interim filius
19 acquirit, quæri patri iuxta regulam, *l.placet,*
ff.de acquir.hæred.l.1.C.de bon. mater. & l.cum
oportet, C.de bon. quæ liber. obſeruat *Prouenſ.*
in rubr.de alim.præſtan.obſeru.3. num.18. De
20 iure verò communi, an pater filio ſeorſim ha-
bitanti dotem, donationemq; propter nuptias
reſtituere teneatur, tractant *Becc.conſ.47. Bar-*
bo.in l ſi cum dotem, §.tranſgrediamur.ff.ſol. ma-
trim.n.22.& ſeqq. poſt *Paſcbal.de vir.patr. po-*
teſt;par.2.cap.8.num.92.

His poſitis, deueniamus ad *textum*, ad cu-
21 ius explicationem dicimus, quatenùs dotis
ſtabilia ſtatim ſoluto matrimonio; mobilia
verò infra annum reſtituenda decernit hoc
22 ius noſtrum, non diſſonat à communi; idem
enim prouiſū videtur in *l.1.§.exactio, C.de rei*
vxor.act.& alibi, proùt percipitur ex traditis
per *Anton.Amat.reſol.49.tom.1. de Franch. de-*
ciſ.562.num.1.& 2.Napodan.ver. in continenti
hic num.13. & alios, cuius diuerſitatis rationē,
etſi aſſignari non poſſe, credant *Bart. in l. di-*
uortio, §.interdum, ff.ſol.matrim.quemadmod.dos
petat. Iaſ. in §. fuerat inſtit. de act.num. 27. &
Campeg.de dot.par.3.quæſt.200. quos citat *Ca-*
pon.de dot.in explic.l.2.ff.cit.tit.ſol.matrim.qu.1.
23 *num.10.* ego cum *Gomeſ.in l.50. Taur.nu.46.*
Coraſ.lib.6.Miſcel.cap.6.num.4. & alijs, in viri,
24 eiuſq, hæredum comoditate reſidere, opinor;
ſtabilia enim quia extant, faciliùs reſtitui poſ-
ſunt, imò etiam abſque facto noſtro, & tradi-
tione ſi bona ſint inæſtimata *Amat.ibid. nu. 2.*
25 cum ibi *relat.*, non item pecunia, ſiuè mobi-
lia, quæ non ſemper extant, meritòque datur
tempus ad ea paranda. Nec officit ſi vir, aut
hæredes ſint diuites, poſſintq; conſequenter
ſoluto matrimonio in continenti dotalem
26 pecuniam numerare; cum non ideò temporis
conceſſa dilatione priuentur *Iaſ. §.fuerat, nu.*
28.Boer.conſ.50.num.19. & in terminis huius
Conſuetudinis approbauit *Napodan.ibid.ver.ſi*
non extant num.17.fol.233. & citat *Din.in l.2.*
27 *ff.de re indic.* & quod generaliter eſt ſtatutū,
omnibus æquè debeat prodeſſe præcipuè in
28 temporis adiectione ad ſoluendum, quæ cui-
cumque debitori iuuat ex regula *l.cum tempus*
29 *ff. de reg.iur.*, ipſaq; legis prouiſio in diem
ſtatutæ ſolutionis conferatur, *l.ſi cum, §.homo*
ſiſti, ff.ſi quis cau. & quando vnica fieri debet
30 præſtatio, vltima ſtatuti temporis ad præſtā-
dum expectatur dies, *l. qui hoc anno, ff. de*
verb.obligat.

Quænam dotis nomine veniant reſtituen-
31 da videamus. Et primo quæritur, ſi mulier
32 annuos quoſdam redditus habeat ad vitam,
qui per virum conſtante matrimonio fuerint
exacti, quia in dotem promiſſi, debeant ne
tales redditus reſtitui matrimonio reſoluto?
Ad huius articuli deciſionem diſtinguit *Sar-*
mien.lib.3.ſelect. interpr. num.6. dicens, reſti-
33 tuendos haud eſſe ſi fuerint ſpecialiter in do-
tem dati, at ſpecifica promiſſione ceſſante,
etſi adſit generaliſſima reſtitui debere, idq; ex
*Text.l.ſi fundus in dotem 9.ff.ſol.matrim.*dedu-
ci, probariq; etiam in *l.cum fundo, verſ.diuor-*
tio, ff.de iur.dot. ac in *l.vſufructu, ff.ſol.matrim.*
34 cum diſponatur in eis, vſumfructum in do-
tem datum mariti commodo, & vtilitati ce-
dere.
35 Contrariam approbauit ſententiam *Gut-*
tier.de tutel.par.3.cap.35.à num.2. qui ne dum
Sarmien., verùm *Garſ. Gallec. tract. de expenſ.*
& melioram.cap.23, num.5.Gregor.Lop.in l.25.
tit.11.par.4. cum illo cōcurrentes, impugnat,
taleſq; fructus, ſiuè redditus annuos ad vitam
vxoris in dotem promiſſos, ſiuè tacitè, ſiuè ex-
preſsè, reſtituendos ſoluto matrimonio, pu-
36 tat; dotes enim (dicit *Ille*) alioquin deſtrue-
rentur, ipſiq, annui redditus ità in dotem aſ-
37 ſignantur, vt tota pecunia percipienda, tam-
quam in vnum recollecta cenſeatur à princi-
pio tradita viro, fructuſq; qui ſubſtantiam rei
38 eneruant, ad maritum non pertinere habetur
in *l.diuortio, §.ſi vir in fundo, ff.eod.tit. ſol. ma-*
trim. confirmaturq; in *l.vxori 4.ff.de vſufruct.*
legat.

39 Ma-

Digitized by Google

39 Maxima æquidem quæſtio eſt, ac talis ab
eod. Guttier. exiſtimatur, ideoq; de ea ſcriben-
tium ſunt ſedulò dicta conſideranda, mihi ta-
men, quicquid ſit de rationibus ab *eod.* addu-
40 ctis, quas *Sarmien.* dictis præualere, non cre-
do. *Guttier.* opinio contrahentium animo ſe
opponere, videtur, vix enim credi poteſt inter
partes eo animo contractum fuiſſe, vt quod
percipitur annuatim, ac per partes, red-
41 datur poſtea cumulatim; fortiuſq; viget hoc
ſi nil aliud ſit in dote, quo matrimonij onera
valeant ſubſtineri.

Idem iuris eſſe crederem in articulo, an
42 alimenta promiſſa, & tradita per ſocerum
genero ſuo, ſint ſoluto matrimonio reſtituen-
da? licet enim nonnulli *DD.* tanquam dotem,
43 ſiuè dotis augumentum reſtitui debere, dicāt
proùt *Nouar. lib. 2. quæſt. forenſ. quæſt. 6. aliique,*
quos ſequitur, & refert *Capon. vbi ſup. quæſt. 8.*
num. 93. fol. 437. & faciunt notata per *Reg. de*
Marin. reſol. quotid. lib. 1. cap. 9. qui inde infert
44 bona fideicommiſſo ſubiecta pro reſtitutione
talium alimentorum alienari poſſe, deberique
45 pro eis antephatum, vt *num. 5. & 6.* attamen
eorum ſententiam eo caſu, quo de reſtitutione
46 expreſsè conuentum eſt inter partes, ample-
47 xor; dotales enim res dicuntur illæ, quæ dan-
tur in dotem, *l. ſi ego, §. dotis autem, ff. de iur.*
dot. Soc. iun. conſil. 83. num. 2. lib. 3. non autem
48 quæ ſunt extra dotem, & ſi dotis cauſa datæ
49 ſint *Dec. conſil. 521. num. 10.* proùt nec dicitur
dotale, quod à ſocero ad filię ſubſtentationem
genero datur, vt ex *Bal. in l. cum te, C. ne vxor*
pro mar. tenet *Mant. de tac. & ambig. lib. 12. tit.*
27. num. 26. concludens *num. 31.* numquam
50 dici dotalia, quæ ſimpliciter traduntur, & ſi
51 verbis, *vltra dotem*, tradens minimè vtatur
ad *Text. l. ſi vltra hoc, C. de fideiuſſ.*

Quare alimenta per ſocerum domi pręſtari
52 genero promiſſa, extra domum quoq; deberi,
quamquam habeatur apud *Gabed. deciſ. 178.*
ſi ratio inimicitiæ inuicem contractæ ſimul
habitare vetat, id ſuperiori noſtræ ſententiæ
53 non refragatur, idem enim valet in vxore
cum viro eadem de cauſa non habitante *Pe-*
guer. deciſ. 20. & tamen non inde inferendum
54 huiuſmodi alimenta ſolutò matrimonio re-
ſtituenda, aliquis vnquam ſomniauit.

Quid ſit dicendum reſpectu fructuum bo-
55 norum extra dotalium, & paraphernalium
per virum exactorum, & conſumptorum? latè
habes apud *Aria. de Meſa variar. reſol. lib. 2.*
cap. 30. per tot. Afflict. deciſ. 44. Gramm. dec. 103.
Guid. Pap. quæſt. 486. Marc. quæſt. 507. Crauet.
conſ. 193. nu. 35. Nat. conſ. 75. to. 1. Bar. in l. 94.
ff. ad l. falc. & conſ. 125. vol. 1. apud *Tepat. va-*
riar. iur. ſentent. tit. 453. cap. 11. in fin.

Secundo quæritur, ſi ex rei immobilis in
56 dotem datæ, ac venditæ redacta pecunia, mo-
bilis ematur, ſtatim ne fieri debeat reſtitutio
huius rei, an infra annum? & ſtatim tradendā
57 eſſe, dicendum eſſe videtur, cum ſubrogantis
naturam ſapiat ſubrogatum, at contrarium
ex *Triphon. lib. 11. diſput.* deciditur *in l. cum in*
fundo 81. §. ſi fundus, ff. de iur. dot. ibi: *Sed ita,*
vt non vice corporis habeatur, nec diuortio ſe-
58 *quuto præſenti die, quod in numerato eſt, reſti-*
tuatur, ſed ſtatuto tempore ſolui debeat: ſtatu-
59 tum enim tempus, infra annum explicat *gloſ.*
ibid. ver. ſtatuto; ſequuntur *Vrſil. ad Afflict. dec.*
336. nu. 2. & Ludouic. Roman. ſing. 228. qui ità
60 conſuluiſſe Florentiæ teſtatur: qualiter verò
in pecunia receptę dotis fieri debeat reſtitutio
ſi pecunia deindè mutetur, tractant *DD.* rela-
ti per *Amen. ad deciſ. 218. de Franch. num. 9.* &
latè *Conſ. de Roſa controuer. 54.*

61 Hinc tertio quæritur, quid ſi pecunia do-
talis conuertatur in emptionem immobilis
cuiuſdam rei, infra annum ne in pecunia ipſa,
an verò illicò in re empta, veniat ſoluto ma-
trimonio reſtituenda? & ad intellectum præ-
62 mittendum, propoſitam à nobis quæſtionem
non verſari in eo, quod inter partes conuen-
tione eſt habitum, ſi enim adeſt conuentio
reſtituendæ dotis in pecunia, vel in re empta
ex pecunia dotali, conuentionis vinculo par-
tes ligantur, ità vt illi ſit ſtandum, at contro-
uertitur ſi pecunia, ità datur, vt conuertatur
63 in emptionem, nec quidquam de modo reſti-
tuendi eſt inter partes ſtatutum; quo caſu
inquirendum eſt dotalis ne dicatur res em-
pta, an ſecus? cum ex talis articuli deciſione
64 veniat quæſtio propoſita dirimenda. Et ne-
gatiuè reſpondet *Diocletianus Imperator in l.*
ex pecunia dotali, C. de iur. dot. contrarium ve-
rò habetur in *l. res quę 55. ff. eod.*, vbi refertur
Pauli ſententia *lib. 1. ad Plautinum* dicentis,
Res, quæ ex dotali pecunia comparatæ ſunt, do-
tales eſſe, videri; aliaq; iura adduximus ſupra
in *Conſuet. & ſi teſtator, tit. de ſucceſſ. morien. ſi-*
ne fil. cap. vnic. num. 41. Hinc *DD.* placita, huc
65 illuc inclinantia, extiterunt, at fœdus inter
eos ità poni poteſt, vt *Pauli* dictum, tunc de-
mum verum ſit, ſi ad emptionem rei ex pecu-
nia dotali conſentiente muliere deueniatur
ad *Text. l. ſi ex lapidicinis, & l. ſi conſtante, ff. cit.*
tit.; cæterum *Diocletiani* determinatio atten-
denda, vt præ cæteris tradidit *Guttier. lib. 5.*
66 *pract. quæſt. 87. num. 4.* ſed conſenſus mulieris
debet ei expedire *Mantic. de tacit. & ambig. lib.*
12. tit. 27. à num. 14. vbi ad limitationem *d. l. ex*
pecunia dotali, etiam dixit, in ſubſidium con-
67 cedi mulieri facultatem auocandi ſpeciem
emptam ex pecunia dotali ab ipſius poſſeſſo-
re, ſi vir ſit non ſoluendo, & ſcribit *Bald. poſt*
glo. in ead. l. ex pecunia, num. 3. verſ. item fallit,
dixeruntq; *Vrſill. ad deciſ. Afflict. 336. num. 2.*
& alij per *eund. relat.* & faciunt ad ſuperiorum
omnium notionem tradita per *Amat. variar.*
reſol. tom. 1. reſol. 49. & quando ſpecies empta

68 ex pecunia ad id obnoxia in locum pecuniæ
ſuccedat,& poſſit aliud pro alio reſtitui? poteſt
videri apud *Gizzarell.dec.29.* & in materia
dotali apud *Conſ. de Roſa conſult. 54. per tot.*
R.de Mariu.lib.1.reſol.quotid.cap.91.per tot. &
69 quando dotis æſtimatæ traditio faciat em-
ptionem venditionem? apud *DD.* quos citat
Tepat.uariar.iur.ſentent.tom.1.tit.462. ſol.ma-
trim.cap.21. & quæ ſcripſit *Mant. ubi ſup. tit.*
70 28.*per tot.* & quoties æſtimatio facit emptio-
nem venditionem, toties dotem in pecunia
conſiſtere nô autem in bonis, habetur à *Surd.*
deciſ.98.num.9.ex gloſ.in l.ſi inter,C.de iur.dot.
cum alys apud *Rolan.conſ.92.nu.9.uol.2.Becc.*
conſ.42.n.2.de Roſa cit.conſult.54.n.29.ac Reg.
de Marin.ibid.n.32.

Perquirendum inſuper incidenter hic de
71 famigerata quæſtione illa, dotis hypotheca
fauore mulierum promiſſionis ne die,an verò
contracti matrimonij ſuper bonis viri, ac fi-
deiuſſorum contrahatur? Maxima certè (non
mentior) quæ *Doctorum* ingenia contorſit, &
de qua diſſonæ ſunt hominum ſententiæ, ac
variæ tribunalium deciſiones: nam,& ſi incô-
72 cuſſum ferè ſtatuatur aſſumptum,non à ſolu-
tionis dotium die, ſed ipſarum potiùs pro-
miſſionis hypothecam oriri apud *Theſ. quæſt.*
forenſ.cap.34.num.1.& cap.35.num.5.in fin.lib.
2.Gratian.diſcept.forenſ.cap.53. num.3. & cap.
804.numer.1.Gait.de cred.cap.4.1594. Soccin.
conſil.269.num.4.lib.2. Bocr. dec. 331. num.1.
Tiraquell.de retract.lignag.§.1.glo.10.limit.16,
num.113.Conſ.Stayban.reſol.forenſ.cap.114. n.
22.per text.l.1. C.qui potior.in pign.habean. &
73 *in obſeru. num. 17.* id tantùm verum eſſe pu-
tant nonnulli ſi promiſſionem contractus ma-
trimonij illicò ſequatur,quod ſi ſecus,ac inter
nuptias, & promiſſionem dotium mora in-
74 terponatur, non à promiſſione,ſed à die con-
tracti matrimonij oriri hypothecam, volunt,
ità *Polyd.Rip.ſingul.obſeru.263. Bald. Nouell.*
de dot.par.10.col.penult.&r fin.n.39.fol.51. Ne-
guſ.de pignor. par.2. membr.4. num.79. & 80.
Mut.dec.93.n.8.Paſchal.de uir.patr. poteſt.p.1.
cap.4.n.71.R.de Pont.conſ.80.nu.5.uol.1.R.Ro-
uit.conſ.57.n.2.lib.2.Gratian.diſcept.forenſ.cit.
cap.804. qui *num.15.* ab eius opinione non
recedendum in praxi putat; *Conſ.Stayban.ubi*
ſup.num.23.& in obſer.29. quo loco bis deci-
ſum per S.C. etiam in gradu reclamationis in
cauſa Thereſiæ Carreſæ in anno 1661. refert
poſt *Mant. de tacit.& ambig.lib.11. tit.19. nu.*
12.& alios, quos cumulat *Conſ.Prat.pract.ob-*
ſeru. obſeru. 22. num. 4. & conſimilis deciſio
M.C.V. confirmata per S.R.C.ſub die 21.Maij
1607.habetur apud *Reg.Sanfelic.dec.129.in*
fin. in cauſa D. Ioannis Vrtiæ, & Camillæ
75 Scoppæ: Dos enim (dicunt ipſi) abſq; matri-
monio eſſe non poteſt, *l.dotis appellatio,ff.de*
de iur.dot.l.fin. C.de donat.ante nupt. nec dotis
76 actio antequam contrahatur matrimonium
datur, *l.ſi ſeruo,§.fin. l.plerumq; §.ſi ante, & l.*
77 *dotis promiſſio,ff.de iur.dot.* Ergo nec hypothe-
ca *l.contrahi,ff.de pignor.act.*

Alij aliter credunt,& hypothecam ad tem-
78 pus promiſſæ dotis poſt matrimonium retro-
trahi autumant, *Theſaur. quæſt. forenſ. lib.2.*
quæſt.34.in fin.& lib.4.quæſt.20. Gam.dec.355.
Meren. lib.6. controuerſ. iur. cap. 35. Antonin.
Amat.uariar.reſol.iur.reſol.5. à num. 2. Molfeſ.
ad conſuet.Neap.par.6.de iur.dot.quæſt.2. à nu.
16.Fontanell.de pact.nuptial.clauſ. 7. glo.2. nu.
35.tom.1.R.de Marin.reſol.quotid.to.2.cap.28.
num. 22. varijſque hanc ſententiam firmauit
medijs *Conſ.Prat.in cit. obſeru.22. à nu.19. &*
79 *in fin.* numquam contra mulieres vidiſſe iu-
dicatum, teſtatur, imò ſecùndum hanc opi-
nionem pluries deciſum cernitur apud *de*
Franch.dec.677. Crinel.deciſ.Sen. Dolan.133.
vbi dictum in *deciſ.67.* pro altera ſententia
obiter,& per tranſennam, ſibi diligentiùs at-
tendenti numquam ſatis probari potuiſſe, ait
num. 2. & nu. 26. eaq; de cauſa Senatum ha-
buiſſe aliquando rationem diei nuptiarum
80 celebrararum, non autem contractus dotis
promiſſionis, quia hypothecæ adiudicatio à
tempore contracti matrimonij fuit petita, vel
quia hypotheca tempore factæ promiſſionis
81 dotis conſtituta non fuit fauore mulieris,ſed
tantùm bona hypothecandi promiſſio, cum
dos numeraretur: aliam deciſionem adducit
Fontanell.tom.2.dec.365. citat *Cancer. 3. par.*
uariar.reſol.cap.1. de act. & obligat. ex num.2.
& in addit.ad 1.par.cap.9.de dot.& donat. pro-
82 *pter nupt.num.10.* noſtriq; S.R.C. determina-
tiones maximè commendat, faciuntq; ſcripta
per *Afflict. dec.402,num.14.uerſ.quare,* & hu-
ius opinionis fundamenta,ne aliorum dicta
repetam, videri poſſunt apud *cit. Conſ. Prat.*
Fontanell. & alios.

En itaq; patet, quàm anceps de hac re ſit
quæſtio: iuris principia vtriq; ſententiæ acco-
modantur, *Doctores* hinc indè ſtrenuè pugnāt,
pro vtraque parte Supremorum Tribunalium
deciſiones afferuntur. Quare Ego ex facti cir-
cumſtantijs potiùs, quàm abſoluta iuris di-
83 ſpoſitione eam dirimendam,puto,maximèq;
ad deciſionem iudicis arbitrium verſari.

Et hic (quicquid ſit de hoc articulo) trade-
84 re non ſinam, quod incontrouerſum eſt inter
DD. nouationem,numquam fieri in dotis præ-
iudicium, ſiuè mulieri in dotis ſatisfactionem
nomen detur debitoris in ſolutum,ſiuè vir ip-
ſe; cui dos data eſt, vt conuertatur in emptio-
nem, contractum venditionis introituum fa-
ciat ad beneficium vxoris etiam ex interual-
lo,& poſtquam emptio facta ſit cum alio, qui
poſtea dotalem pecuniam reſtituit, quæ viro
85 data ſit; primæua enim iura mulierum ſunt
86 ſemper firma, ità vt ad ea valeant ſemper re-
dire,

dire, nec præiudicium illis infertur per recen-
87 tes contractus, quibus ſemper ineſſe proteſta-
tio non præiudicandi antiquis iuribus cenſe-
88 tur; cum noua quælibet obligatio, & contra-
ctus ad commodum mulierum potiùs, quàm
ad nouandum fieri præſumatur iuxta tradita
per *Conſil.Stayban.reſol.forenſ.tom.1, reſol.7. à
num.27.Gratian.diſcept.foreaſ.cap.509.& cap.
759.Caſtill.deciſ.Sicil.5.à num.7.* (qui *n.20.&*
89 21. tale priuilegium ad hæredes tranſire,
dummodò hęredes ipſi non fecerint nouatio-
nem, nec nominis dationem in ſolutum rece-
perint, fundat) ac deciſum per S.R.C. in cau-
ſa creditorum Hieronymi, & aliorum de Fra-
90 te pro Apollonia Frate ſub die 13. Februarij
anno 1665. referente Regente Florillo tunc
Regio Conſiliario cauſæ Commiſſario in
banca Ianuarij de Litto.

Aduertendum tamen duxi, dotium rece-
91 ptarum confeſſiones quandoq; in fraudem
creditorum fieri, id circò vt fraudulentas à
92 creditoribus redargui poſſe, non ambigitur,
nam, vt per *Conſ.Hodier. ad Surd.deciſ.*55. ha-
93 betur talis fraudis exceptio aduerſus dotem
94 (quicquid ſit de alijs non numeratæ dotis ex
traditis per *R.Sanfel. tom.2. deciſ.*152. *num.7.
& Molſeſ.par.6.de iur.dot.quæſt.9.à num.*16. &
95 donationis) creditoribus competit, *authen.
ſed iam neceſſe, C.de donat. ante nupt.*, nec tan-
96 tùm præſentibus, ſed futuris iuxta explica-
tionem *gloſ.ibid.ver.ſuſpicio, Bar.in eadem au-
thent.nu.*1. & ſequuntur *Alex. conſil.86. lib.7.
Anchar.conſ.*307. & alij, & ratio patet, ex eo,
97 quia futuris potiùs, quàm præſentibus credi-
toribus fraus poteſt obeſſe, ac id ſecus eſſe ſi
98 poſt multum temporis ſpatium à facta con-
feſſione dotis receptæ alia debita contrahan-
tur *Regens Rouit.* dicendum arbitratur *deciſ.
vlt.num.* .

Inſuper adnertendum ad dotium recepta-
99 rum reſtitutionem faciendam non tantùm fi-
lij recipientis, ſed & patris eius, matrimonio
conſentientis bona, tanquam hypothecæ ſup-
poſita obligari, ità *DD.* apud *Crinell.dec.67.
nu.3.Reg.de Marin.lib.1. reſol.cap.94.Paſchal.
de vir.patr.poteſt.par.2.cap.8.à num.78.Sanfel.*
100 *dec.* 161. *tom.2.* & ſi non appareat de rece-
101 ptione facta per patrem, iſte enim dicitur
in omnibus contractibus filij legalis eiuſdem
fideiuſſor, *l.filius familias, ff.de tutel. Crinel.*
102 *ibid. num.* 4. Quare vel inuitus ad conſen-
103 tiendum dignis nuptijs *Crinel.nu.*8. pro re-
ſtitutione dotium ſe obligandum, *Lopez in
repet.rubr.de donat.inter vir.& vxor.§.22.n.8.*
104 conſtituendamq; propter nuptias donatio-
nem *Crinel. num.* 9. & 10. cogi poteſt, & ſi
105 alij penès *cit.Paſchal.ibid. num.86. Maſtrill.
deciſ.46.num.6.Molſeſ.ad conſuet.Neap. tit. de
renunciat.quæſt.19.num.21.22. & 23.* contra-
dicant, quorum diſcordantes ſententias com-
106 ponit *Barboſ. ad eod. Paſchal. relat.* vide id-
circò ſcripta *in conſuet.filio ducente tit.de patre
recip.dot. ſimul cum vxor.& filio*, infra *explic.*
Et an bona filij, cuius vxoris dotes ſocero
107 ſunt ſolutæ cenſeantur eidem hypothecata,
tractat *Theſaur.quæſt.forenſ.lib.3.quæſt.67.*

Horum occaſione duo ad inſtitutum no-
ſtrum facientia notantur penès *cit. Paſchal.*
Primum ex *Alber.in l.vnic.n.5.in fin. C.de rei*
108 *vxor. act.* patrem nempè non poſſe ſolo ad
nuptias conſenſu obligari ad reſtitutionem
dotium, per filium receptarum, vbi ſtatutum
vigeret, quo filiumfamilias abſq; patris con-
ſenſu obligari non poteſt, prout in hoc regno
per *pragm.vnic.de Sen.Conſ.Macedon.*, conſti-
tutum eſſet; ſed ab iſta *Alberic.* ſententia vi-
109 detur *Ille* alienus dum *Corn.* placitum huic
aduerſantis *conſil.256.lib.1.* commendat, ſed
de hoc dicemus latiùs in *conſuet. filio ducente.*

Alterum, in quo reſidet eſt illud, aſſenſum,
110 qui dicitur capituli à regali Catholici Regis
munificentia dependens, pro obligatione bo-
norum feudalium, tàm per hæredes obligati
viri, quàm per Regium Fiſcum poſſeſſorum
per ſimplicem contrahentium aſſenſus reſer-
uationem iuxta diſpoſita in *prag.2.& 3.tit.de*
111 *feud.* adhuc ſuper paternis viri bonis præſti-
tum cenſeri fauore Neapolitanarum mulie-
rum, vel Neapoli habitantium, vt *num.*81. *ex
Frecc. de ſubfeud. lib.* 2. 13. *quæſt. per tot.
fol.*142. *mihi verò fol.*198. vbi ità quoque per
112 Regiam Cameram decretum in cauſa inter
D.Portiam Cantelmum ex vna, & Regium
Fiſcum ex altera die 24.Decembris 152. re-
fert, eiuſdemq; deciſionis meminit *Nouar. in
commen.ad prag.2.de feud.collect.3.num.*11.qui
citat *de Pon.de poteſt.Proreg.tit.de aſſenſ.reg.in
princ.num.*14. videndumq; allegat *Garſ. deciſ.*
56. & dixerunt *R. de Marin.reſol.quotid. to.2.
cap.28.nu.*15. multa de tali aſſenſu deducens,
*Rouit.ſuper pragm.8.de feud.num.*4.qui ex *Mi-
nad.conſ.3.& Camerar.in l.Imperialem, fol.*52.
lit.Q. etiam à bona cuiuſcumq; dotes pro-
mittentis, extendit concluſionem; idq; vigere
etiam ſi vir, dotes exegiſſe, faſſus fuerit, vel
mutui inſtrumentum à dotante receperit ex
Capit. verbis, quæ *in pramg.3. de feud.* haben-
tur, percipitur, & explicat *Rouit. ibid.*

Hæc omnia in anno 1539. per inuictiſſimũ
113 Imperatorem Carolum Quintum ad ante-
phatum ampliata fuere expreſſa declaratio-
ne, de qua in *pragm.*18.*eod.tit.* antea enim non
ſemel controuerſum fuerat, & in contrarium
quoq; deciſum, vt ex *Nouar.ſup.cit. pragm. 2.
de feud.num.2.Afflict.deciſ.385.& Camerar.in
l.imperialem fol.86.lit.D.de prohib. feud.alien.
per Frider.*, habetur, licet idem diſpoſitum
fuiſſe antea per *Conſtit.Regn.* ad placitum *Af-
flict.in conſtit.licentiam,num.*13. & *Barthol. de
Cap.* teneat *Rouit.ſup.cit.pragm.*18. *nu.*2. fuiſ-

Digitized by Google

ſeq; ità dicendi rationem ex *Text. l.cum multæ in princ.&cum authen.eo decurſum, C.de donat. ant.nupt.* deſumptam.

Aliqua hìc ſcribere putabam de difficili il-
114 la quæſtione, vtrum priuilegium prælationis conceſſum creditoribus ex cauſa mutui ad refectionem, ſiuè ad nouam rei conſtructionẽ per *Text.l.licet,C.qui potior.in pign.habeau. & l.interdum,ff.eod.*, eiſdem in concurſu mulieris repetentis dotes, habentiſq; anteriorem hypothecam, competat? At quoniam ferè omnia, quæ tribus allegationibus annis præteritis
115 ſcribebam ad fauorem mulieris, confirmationemq; diſpoſitionis *authen. de æqualit. dot. §.his conſequens collat.7.& authen. quo iure, C.qui potior.in pign.* in cauſa pro Catherina Bianco, ac Venerabili Monaſterio Sãctæ Mariæ de Vita contra Sacram Domum A.G.P. huius Ciuitatis hæredem quond. Albentij Nardolini, reſcripta fuerunt in compendium à *Conſ.Stayb.* cauſę Cõmiſſario *in obſeru.*ad *reſol.196.à n.26.quæſt.forẽſ.to.2.*vbi articuli etiã deciſio refertur, ipſum tantùm allegare ſufficere putaui; ad confirmationem verò adde *Præſ.Merlin. controuerſ forenſ. cap.26. tom.1. & Conſil.de Roſa conſult.51.& 52.* vbi idem,
116 quod à me ſcriptum fuit, in feudis valere, dixit.

CAPVT SECVNDVM.

Verba Textus explicantur.

De dotibus in iudicio repetẽdis etiam in caſu vrgentiæ viri ad inopiam, & de exceptionibus, quæ repetenti valent opponi, & an inſtrumentum, creditum dotale continens, valeat contra ſocerum debitorem per generum, ac contra virum per vxorem liquidari? Item de aſſicuratione mulieribus concedenda.

SVMMARIVM.

Dotis reſtitutio fit hominis miniſterio,& ope actionis,num.1.& 2.

Verba reuertantur, & reſtituantur *ſubiectiua dicuntur,num.3.*

In iudicio repetitionis dotis ordinariè proceditur, num.4.& explicatur *à n.32.*

Verbum, in continenti *conſuetudinarium non diuerſificat diſpoſitionem iuris communis, & conſuetudinarij,n.5.*

Exactio dotis fit præcedente condemnatione,n.6.

Inſtrumentum non poteſt liquidari contra promittentem dotem,n.7.& contra, n.8.

Inſtrumentum mutui dependens à cauſa dotali liquidari poteſt, num.9. quia cauſa primę obligationis videtur mutata,n.10.& 11.

Nouatio contra dotem non inducitur, num. 12. & ſemper durat antiqua obligatio,n.13.

Priuilegia dotalia videntur ineſſe contractui nouiſſimè celebrato,n.14. etiam reſpectu obligationis feudalium,nu.15.contra,nu.16.ſed tantùm fauore mulierum, num.17. non autem quoad promittentem ſoluere mutuum,vel cenſum,num.18.

Contrahens nunc videtur à prima obligatione ſolutus,num.19.& parere debet recenti obligationi, n.20.

Mulier habet intentionem fundatam contra virum poſt eiuſdem receptæ dotis confeſſionem, numer.21.

Vir excuſatur ſoluere dotem ſocero eam repetenti, num.22.& mulieri, cui valet aliqua culpa, per quam dos non ſit exacta opponi,n.23.

Dotis repetitio quibuſnam in caſibus dicitur legitimè fieri etiam viro ad inopiam vergente? num.24.25.26.27.& 28.

Terminus, & dilationes breuiantur fauore dotis, num.29. præcipuè attento iure conſuetudinario,vt n.30.& 31.

Text.in l.ſi cum dotem, §.eo tempore, ff.de iur. dol. *explicatur, n.33.*

Inſtrumentum receptionis dotium contra virum liquidatur, n.34.

In caſu inopiæ viri etiam abſq; libello dos repetitur,n.35.

Mulieri habenti inſtrumentum dotale competit retentio, num.36.

In iudicio repetitionis dotium proceditur ordinariè ſi aliquod opponi valet repetenti etiam ſi vna pars termino egeat,n.37.& 39:

Vſuræ dotis non ſolutæ, an cenſeantur remiſſæ, & quando?n.38.

Qnælibet legis difficultas, & facti diſcuti debet, num.40.

Lites,quæ in vno iuris articulo reſident,decidendas eſſe abſque termino,quando procedat?traditur num.41.42.& 43.

Multa repetenti dotem valent opponi,n.44.

Diſpoſitio l.vnic. §.taceat, & §. ſed neq; retentio in fin. C.de rei vxor. act. *traditur, & an ſemper iuuet mulieri repetenti dotem, quæ filiorum tutelam adminiſtrauit,n.45.& 46.*

Exceptio expenſarum erogatarum in infirmitate mortuæ vxoris, an viro iuuet ad impediendã ſolutionem dotis,n.47.48.& 49.

Retentio quando valeat aduerſus dotem opponi, n.50.& 51.& compenſatio,n.52.& 53.

Dilatio ad ſoluendum dotem eſt in gratiam viri, num.50.

num.54.qui illi renunciare non valet, nu.55. ſed tenetur cauere de reſtituendo tempore ſtatuto, nu.56.& ratio, n.57. nam alias in continenti ſit exequutio,nu.58.& 59.

Vir quando valeat ſtatim conueniri ; num.60. remiſſiuè.

Aſſecuratio conceditur bonorum dotalium ad custodiam,& loco pignoris,n.61.& 62.

Alimenta tantum debentur mulieri, ac familiæ ex fructibus dotalium bonorum viro vrgente ad inopiam, & quod ſupereſt datur creditoribus viri, qui poſſunt bonorum adhuc petere venditionem,nu.63.64.& 65.

1 HOminis miniſterium in reſtitutione
dotis ſi municipale iſtud ius atten-
2 damus, requiri, nec ipſo iure, ſed
actioois ope bona dotalia recuperari, ſcripſit
Napod.ver.reuertantur,num.6. & ver.in continenti num.13. loquitur enim *Conſuetudo* per
3 verba, *Reuertantur*, & *Reſtituantur*, quæ ap-
pellantur ſubiectiua; hinc praxis inualuit pro-
4 cedendi ordinariè in iudicio repetitionis do-
tium ad *Text.l.ſi cum dotem,§.eo tempore,ff.de
iur.dot.Pellic.ad conſuet. Auerſ.cap.9. num.79.*
& tradita per *Caſtill.deciſ.5.num.56. Theſ.de-
ciſ.26. Doctoreſq; alios* relatos per *Ill. Afflict.
cotrouerſ. iur. reſol. cap.39.num.42.* verbum
5 enim conſuetudinarium, *in continenti* (proùt
idem *Napod.* aduertit) iuris communis, &
Conſuetudinarij non diuerſificat quoad hoc
dilpoſitiooem,cum ad aliud tendere dicatur,
ac variè explicetur, faciuntq; verba infra ex-
plicandæ *Conſuetudinis vbi dos eod. tit.* ibi, *ſit
condemnatio, & exactio*, ex quibus percipitur
6 exactionem dotis præcedente condemnatio-
ne fieri,condemnationiſq; dici exequtionem
ad *Text.l.qui reſtitnere, ff.de rei vind. & l.in
lege,ff.ad l.aquil. Napod.ibid. ver. condemnatio
num.39.*
Hinc neq; contra promittentem dotes,poſ-
7 ſe liquidari inſtrumentum voluere, *Loffred.
conſ.18. Anna ſingul.248.Theſaur.deciſ.26.n.3.
Vini.deciſ.39. num.3. R.Tap. ſup.Rit.M.C.V.
166.num.4.lib.3.iur.regn. de inſtrum. liquid. &
alij* poſt *Conſ.Pret.ad d.rit.tom.2.nu.66.fol.27.*
8 cootra quos deciſum refert *de Franch.deciſ.
366.* quem ſeqnuntur *Petra* auus *ad deciſ.Ca-
pyc.171.num.2.& ad deciſ. Gramm. 58. num.7,
& alij ab eod. Petra* nepote relati *vbi ſup. &
nu.68.* ſecus tamen ſi per promittentem aliud
9 ſit factum inſtrumentum, mutui nempè, cen-
ſualeq; nam eo caſu cum videatur cauſa
10 prioris obligationis mutata,& in aliud con-
tractum transfuſa per præſumptam promiſſæ
dotis numerationem ad *Text.l.ſingularia, ff.ſi
cert.petatur*, nil obſtat,quo inſtrumenti liqui-
11 datio in caſu deficientis ſolutionis,valeat im-
pediri;nam & ſi veriſſimum ſit nouationem
12 in perniciem mulieris non induci per inſtru-
mentum mutui, vel ſimilis obligationis ad
tradita per *Stayban.reſol.forenſ. reſol.7.* qui ſi-
bi met ipſi videtur contrarius, & ijs, quæ ha-
bentur *cent.2.cap.114.n.43.* ibi: *Imò etſi diuiſa
conditio,&c.*& per *Conſ.Eraſm.de Pont.in alleg.
penès Reg.de Marin.tom.2.reſol.quotid.c.166. à*
13 *nu.31.* & duret anterioritas à die promiſſio-
nis, ſeù conſtitutionis dotis, vt diximus præ-
cedenti *Capit.à nu.84.* omniaq; priuilegia do-
14 talia dicantur in tali contractu,nouiſſimè ce-
lebrato, ineſſe etiam quo ad obligatiooem
15 feudalium vigore aſſenſus capituli Regis Ca-
tholici, idem *de Pont.ibid.num.35. R. Galeot.
controu,56.tom.1.num.25. Capyc. Latr.conſult.
29.n.22.tom.1.* confutatis *Capyc. deciſ.183.* &
16 *Lanar.conſil.18.*contra ſentientibus, id ad fa-
17 uorem mulieris tantùm, vt integra, & vnde-
quaque illæſa remaneant iura ſua, procedere,
habetur ex *eod.de Pont.num.45.* nam quoad
18 promittentem mutuum ſoluere,vel cenſum,
eſt ſecus, & ſicuti à prima obligatione hic ſo-
19 lutum ſe dicere poteſt per nouum cótractum
ſaltim excipiendo *Caſtill. dec.5.* ità nouiſſimæ
20 obligationi parere debet;cum vna mortua,
altera reuiuiſcat, & mulier poſt dotis factam
21 confeſſionem contra virum intentionem ha-
beat fundatam, ſoluatur ſiuè non pecunia,
quam ſub alia obligatione ſocer genero pro-
22 mitit, ac in tantum maritus excuſetur in
quantum ſocer peteret ſolutionem à genero,
23 vel ipſi mulieri, petenti ſibi dotem reſtitui,
opponi valeret aliqua culpa, qua dotis ſolu-
tio uiro facta non fuerit ad tradita per *Af-
flict.deciſ.323.& per Vrſil.ibid.*
24 At *Maſtrill. deciſ.* 142. non tantum in caſu
realis dotium reſtitutionis per uiri mortem
25 naturalem (nam in ciuili aliter tenuit *de Frā-
ch.deciſ.562.* contra *Napod. in conſuet.vbi dos
hoc eod.tit. ver.reſtitutionis, num.27.* ubi inter
26 octo caſus, quibus conſtante matrimonio re-
petitionem dotis dari uoluit, iſtum principa-
liter enumerat,& *num.37.*ualere reſtitutionem
27 dotis factam uxori uoluntariè recipienti ex
cauſa legitima per *Text.l.mutus, §.manente,
ff.de iur.dot. & C. eod.l. vbi in prima glo.* con-
28 cludit)uerum etiam in caſu vergentiæ uiri ad
inopiam exequutiuè procedi poſſe, deciſumq;
fuiſſe, teſtatur, ſequitur *Epiſc. Ricc. in collect.
deciſ. par. 6. collect. 2246.* & fundatur in eo,
29 quia fauore dotis terminos, dilationeſque
breuiandas eſſe habetur ex *gloſ.* communiter
à *Bart, aliſq;* approbata in *l. 1. ff. ſol. matrim.
Bald. Spec.* relatis per *Lup. in repetit. cap. per
veſtras, §.15. Camill. Saler.in explicat. huius
noſtræ rubric.in princ,lit.A.fol.228.*idq; fortiùs
30 urgere ſi noſtræ huius *Conſuetudinis* uerba
attendamus, uidetur, cum uerbum, *In conti-
31 nenti*, quid aliud, ultra traditum à *Napodan.*
in ſe habere, dicatur.
32 His poſitis, diſtinguendum in hac re puta-
tem,

rem, vt regulariter dos, viri obitu ſequuto,
ſtatim ſi conſiſtat in corporibus, ſi verò in pe-
cunia,aut mobilibus, repetatur infra annum;
ſiuè commune,ſiuè conſuetudinarium ius at-
tendamus, nihil in contrarium diſponente
33 *Text.in cit.l.ſi cum dotem, §.eo autem tempore*,
cum ex eo,quod *ibi* habetur,licere nempè filię
vſq; ad litis conteſtationem voluntatem re-
petendę dotis mutare,nã poſtea eam patri cõ-
ſentire oportet, dotis exactionem indiſtinctè
dato termino fieri, non inferatur. Et ſanè non
eſt cur vltra tẽpus, ſtatutum à iure, reſtitutio-
34 nem dotis protrahatur? Quinimò inſtrumen-
tum confeſſionis dotium contra virum,eiuſq;
fideiuſſorem, conſtito de ſolutione matrimo-
nij per informationem,vel per fidem Parochi,
liquidari via ritus ad obtinendam dotem, nõ
prohiberi docuit *Io: Mari.Nouar.pract.quæſt.
forenſ.par.2. quęſt.44. per tot. ex Frecc. de præ-
ſent.inſtrum.par.12.quęſt.2.Galder.de liquid.in-
ſtrum. 2. par.1. par. rubr. aduertat ad debita,
num. 9. & 13.* ac ex *Petr. ad ſup. cit. deciſ.54.*
35 *Gram. num.7.* & ſic ſæpè ſæpiùs vſurpatum,
teſtatur, imò in caſu inopiæ viri etiam abſq;
libello ſummariè reſtituendas dotes, & mulie-
36 ri habenti dotale inſtrumentum competere
retentionem, ſcripſit *Paſchal. de vir. patr. po-
teſt.par.4.cap.5.n.25.*

At ſi aduerſus petitionem dotis ſinè in fa-
37 cto, ſiuè in iure quid opponatur, ex quo ali-
quod ius debitoris reſultat,aut dubietas con-
tra debitorem oriatur, in cauſa repetitionis
dotis procedendum ordinariè, arbitror ad
tradita per *Pręſ.Merlin.controuerſ.forenſ.cent.
2.cap.2.nu.17.18. & 19.* videturq; deducі ex
ſcriptis ab *eod.cap.28.tom.1.* (vbi examinatur
38 articulus, an vſuræ dotis non ſolutæ cenſean-
tur remiſſæ à viro,ſortem abſque proteſtatio-
ne recipiente ad intellectum *l. vir vſuras 55.
ff.de donat. inter vir. & vxor.* de quo articulo
tractant *Aluar. Valaſc. tom.1. conſult.& deciſ.
conſult.84.Cancer.variar.reſol.par.1.cap.9. à n.
160.vſq; ad 162.* & innumeri alij)etiam ſi vna
39 tantùm pars termino indigeret,ac altera pro
ſe inſtrumentum haberet *Maſtrill. deciſ.217.
num.10.* & in terminis reſtitutionis dotium
ſcripſit *cit. Illuſtr. Afflict. Epiſcopus Cauenſis
eod.cap.39.controuerſ.iur.reſol. num.43.* cum
40 tàm facti, quàm iuris difficultas quælibet de-
beat maturè diſcuti,& quod dicitur,lites,quæ
41 in vno iuris articulo reſident, decidendas
abſq; termino ex *Innoc.in cap.cum inter R. nu.
3.verſ.ſed dic de elect.Afflict. deciſ.361. num.6.
Anna ſingul.470.de Franch.dec.221. R. Rouit.
in pragm.7.de ordin.iudic.n.12. R.Galeot.lib.1.
controuerſ.43.num.15.relat.per cit.Merlin.ibid.*
42 *num.9.& cent.1.cap.76.* explicatur,procedere
quando iuris articulus non eſt implicatus,
prout *Maſtrill.cit. deciſ.217. num.17. & ſeqq.
Sanfelic.deciſ.17.in princ.* idem *Afflict. ibid. in
fin.* ad ſcripta per *Gratian.diſcept.forenſ.c.536.*
43 *num. 19.* eaq; de cauſa dato termino fuiſſe
proceſſum in cauſa *deciſ.189. Maſtrill.* conſi-
deranti patet.

Et ſanè multa ſunt, quæ ex rei natura poſ-
44 ſunt euenire, quæuè repetenti dotem opponi
valent; nam etſi diſpoſitione *l. vnic. §. taceat*,
45 *& §.ſed neq; retentio in fin. C.de rei vxor. act.*
habeatur, dotis repetitionem non impediri
prætextu factæ adminiſtrationis tutelæ filio-
rum, & reddendorum computatorum iuxtà
ſenſum *Vin.dec.317.Put.dec.146.lib.1.Maſtril.
deciſ.139.num.10. Gutier. de tutel.& curat. p.
2.cap.9.num.52. Tap.deciſ.S.C.42.numer.2.* &
aliorum, inter quos *Conſ. de Roſa conſult. 37.
num.7.& Anton.Amat.tom.1. variar.reſol.49.*
46 *num.103.* attamen ſunt & alij, qui contra-
riũ verius exiſtimauerunt, prout *Soccin.ſenior
conſ.126.vol.1. Dec.conſ.430. tom. . Anna
ſing.214. Minad.conſ.5. num.15. Montan. de
tutel.par.1. cap.38. num. 8. & alij multi* apud
*cit.Tap.num.1. Maſtrill.ead. deciſ.239. num.2.
& Amat.num.102.* hincq; controuerſiæ datur
locus, & ſic ne partibus videatur ſubita deci-
ſione præiudicium inferri,poſſet poſt terminũ
cõpilatum huiuſmodi quęſtio decidi,pręcipuè
ſi facti nonnullæ proponerentur circumſtan-
tiæ ab altero ex litigantibus, quæ negarentur
ab altero.

47 Item repetenti dotem poteſt per virum ex-
ceptio deductionis expenſarum,in infirmitate
48 mortuæ vxoris, erogatarum, opponi, præci-
puè ſtante viri proteſtatione,quod faciens nõ
49 intendat tales expenſas donare, ea enim vo-
luntatis declaratione iuxta cautelam tradi-
tam in *l. Neſennius, verſ.in ratione, ff.de negot.
geſt.* nedum mariti animus declaratur, verùm
& iuris præſumptio donationis ad *Text. l.
quod in vxorem, C. cit. tit.* tollitur *Maſtrill.
dec.252.à n.27.* vidẽdiq; ad eãdem rẽ *Pegner.
deciſ.169.& Hieron.de Leo.dec.41.to.1.* ac do-
ctiſ. *Rodoer.* qui *cõſ.39.* copioſè eã dilucidauit.

Sunt & aliæ exceptiones, quæ breuitatis er-
gò omittuntur; videnda tamen propono ſcri-
pta per *Illuſtr. Afflict.controuerſ.iur.reſol.c.27.*
50 *& 28.* tractantem an, & quando aduerſus
dotem valeat opponi retentio,& *num.44.* qua-
51 tuor ex cauſis, ob res nempè amotas, ob mo-
res, ob liberos, vtileſq; propter expenſas fa-
ctas,competere dixit,& conueniunt *Conſ.de
Roſa conſult.56.num.13. Theſaur. iun. qu. 28.
lib.2.Intrigl.dec.5.num.40. Redenaſ.conſ.94. n.
38.verſ.quo circa to.1.ab eod.de Roſa relat.* qui
52 cum *cit. Afflict.* etiam compenſationem cre-
diti liquidi cum dote admitti tenet, eiſq; ad-
de *Maſtrill. deciſ.189.nu.6. Larath.conſ.90.nu.*
53 *61.* adhærentes, contra quos tenent *Napod.
in conſuet.vbi dos hoc tit.in fin.num.46.Molfeſ.
par.6.quæſt.9.num.3.*

Ad verba, *Infra annum*, noſtri *Textus* de-
ue-

uenięndo, dicimus, adeo ad viri ſiue hæredum
54 commodum introductam dilationem hanc
55 ad ſoluendam dotem, vt ipſi non valeat re-
nunciari, ità *Maſtrill.deciſ.*252.*num.*26.tenen-
56 tur tamen de reſtituenda dote tranſacto an-
57 no debitores cauere, ne, quæ fit debitoribus
indulgentia, creditoribus ſit iniquitas mani-
feſta, idem *Maſtrill.ibid.Amat.infra cit.nu.*29.
*de Franch.deciſ.*218. *per tot.* vbi *Adden.* quod
58 ſi tenuerint cautionem dare, fiet exequutio in
continenti, deducto ad illorum commodum
medij temporis intereſſe, *l.ſi conſtante*, *§.quo-
ties,ff.ſol.matrim.* & habetur apud *cit.de Fran-
ch.Maſtrill. alioſq;* relatos per *Molfeſ. ad con-
ſuet.noſtras par.6.de iur.dot. quæſt.7. à num.*15.
59 & ad pleniſſimam huius materiæ notionem
conſulas inſignem illum Panormitanum *An-
tonin.Amat.variar.reſol.*49. *per tot. tom.*1. qui
latè de hac dilatione tractat, & quando vir
60 antequam dies cedat ſolutionis, valeat con-
ueniri.

Diximus à *nu.*27.*hoc eod.capit.*permitti do-
tium repetitionem, ſeù exactionem mulieri
61 propter viri vergentiam ad inopiam, modò
ad explicationem dicimus bonorum dotaliũ
potiùs tutamen concedi, fierique eidem
62 traditionem ad cuſtodiam, & vt pignoris
cauſa conſeruentur, prout reiecta de *Pont.*ſen-
tentia; ſecus ſentientis *conſil.*123.*lib.*2. optimè
fundat *Reg.de Marin.reſol.quotid,lib.*1.*cap.*20.
qui ex *de Franch.deciſ.*617.*Giurb.deciſ.*16.*nu.*
63 18.*alijſq;* tantùm alimenta mulieri pro eius,
ac familiæ ſubſtentatione ex fructibus dotis
64 deberi, quodque ſupereſt, creditoribus, vel
in actione perſonali ipſius viri dandum, poſ-
65 ſeq; creditores bonorum petere venditio-
nem, vt quod, ſoluta dote, ſupereſt, ipſis ſol-
uatur, vel ſaltim vt apprecientur ad eundem
effectum, indè concludit.

CAPVT TERTIVM.

Conſuetudinis, vbi dos, eod. tit. explicatio.

De beneficio deductionis ne egeat per per Conſuetudinem ſublato, & an eiuſdem cenſuræ quilibet dotium debitor ſubiaceat? Et de aſſenſu capitali pro obligatione bonorũ feudalium non præſumendo abſq; expreſſa eorum obligatione.

S V M M A R I V M.

*Beneficium, vt vir deducto ne egeat teneatur ad dotium reſtitutionem, fuit conceſſum ob reuerentiam maritalem, num.*1. *nec eidem valet, vel cum iuramento renunciari, nu.*2. *& amittitur ſi mulier, quæ dotes repetit, pauper eſt, num.* 3. *& alijs quibuſdam in caſibus remiſſiuè, num.*4.

Conſuetudo, vbi dos, *reſtitutionem dotium faciendam in ſolidum conſtituit, n.*5.

*Iuris communis correctio in dubio non affirmanda, num.*6.

Diſpoſitio l.non tãtũ, ff.de re iudic.& l.extraneus 34. ff. de iur. dot. *non corrigitur à iure conſuetudinario, n.*7.*& cur? n.*8.

*Vir contra repetentem ab eo antephatum habet beneficium, vt teneatur deducto ne egeat, n.*9.

*Socer tenetur in quantum facere poteſt, n.*10.

Diſpoſitio conſuetudinis, vbi dos, *an vindicet locum in ſocero dotis debitore? traditur, nu.*11. 12. 13. 14. *& de ratione, num.*16. 17. 19. *&* 23.

*Filia tenetur patri alimenta præſtare ex bonis dotalibus, n.*18.

*Socrus non poteſt carcerari pro debito dotali, num.*20.

*Iuris diſpoſitio non trahitur de caſu expreſſo ad nõ expreſſum, n.*21.

Conſuetudo, vbi dos, *videtur eſſe contra bonos mores, n.*22.

*Aſſenſus capituli ſuper bonis dotalibus operatur ad beneficium cuiuſcumque dotis creditoris, nu.*24. 25. *&* 26. *& deſumitur ex iuris communis diſpoſitione, n.*27.

*Aſſenſus capituli ſuper bonis feudalibus præſumitur etiam ſine reſeruatione, ſi tamen bona feudalia obligentur, n.*28. 29. 30. *&* 31.

*Feuda cenſentur obligata etiam ante inſtrumentum dotale ſi capitula matrimonialia facta fuerint cum promiſſione celebrandi inſtrumentum dotale cum obligatione bonorum ad conſilium ſapientum, n.*32. *&* 33. *& contra n.*34.

Verba conſuetudinaria, facere poteſt, *explicantur nu.*35. 36. *&* 37. *& per ipſa ius commune emendatur, n.*38.

BEneficium iuris communis in *l. mari-
tum, l.ſi maritus, & l.alia, §.eleganter, ff.
ſol.matrim. l.non tantum, ff.de re iudic.
l.*1.*§.cum autem, C.de rei vxor.act. & in §.item
ſi de dote inſtit.de act.* ob reuerentiam marita-
1 lem introductum, vt vir deducto ne egeat ad
dotis reſtitutionem teneatur *Afflict. deciſ.*22.
*Barz.deciſ.*56.*num.*19. *Canal.deciſ.*21.*nu.*10.
*par.*4. adeò rationi conſentaneum viſum fuit
2 *Doctoribus*, vt nec iuramento eidem renun-
ciari poſſe crediderint per *cit. l.alia*, *§.elegan-
ter*, prout *de Franch. deciſ.*164. *num.*13. vbi
de-

decisum *nu.16. Bart. & alij* apud *Maſtrill. deciſ.Sicil.93.num.3.* ac illud tantùm viro dene-
3 gari, ſi quæ repetit dotes mulier pauper ſit,
dixit *Molfeſ.ad conſuet.noſtras par.6.de iur.dot.
quæſt.9.num.9.* cum *Iacob.de Aret.in l.ſi maritus,ff.ſol.matrim.Cyn.Bal.Alex.Campeg.Couar.
& alijs* poſt *Surd.de alim.tit.8.priuil.84. nu.3.
& 4.& Vrſill.ad Afflict.deciſ.222.num.3.*non-
4 nulloſq; caſus, in quibus tale priuilegium
amittitur, enumerat *cit. Maſtrill.ead.deciſ.93.
& deciſ.252.*

Sublatum tamen noſtri iuris municipalis
5 diſpoſitione, qua in ſolidum dotis reſtitutionem faciendam, conſtitutum fuit, *Napodan.
hic num. 25.* dixit; at, cum iuris communis
6 correctionem non liceat ſemper affirmare,
incorrectam voluit diſpoſitionem, *l. non tantùm,ff.de re iudic. Napod.ibid.* prout Ego *l.extrancus 34.ff.de iur. dot.* indeq; virum non te-
7 neri in ſolidum ſi dotem ab extraneo non
exegit, arbitror immutatam, ratio enim talis
8 inducendæ conſtitutionis iure municipali
ſublata non fuit, imò remanſit,ergo & legalis
diſpoſitio ſuper ea fundata, prout competere
9 etiam viro tale priuilegium, ſi contra eum antephati ſolutio petatur, docuit *Camill.Salern.
ibid.in apoſt. incip. limita etiam*, & ſequuntur
*Molfeſ. iam cit.de Franch. deciſ.71. & 164. &
alij.*

Socero quoq; cum quo nurus de dote agit,idem
10 *honor habetur, vt in id damnetur, quod facere poteſt,* reſcripſit *Paulus in l.rei iudicata,§.ſocero,ff.ſol.matrim.quemadm.dos petat.*,habeturque *in l.ſicut autem,ff.de re iudic.*Hinc dubita-
11 ri contingit apud *Noſtrates*, diſpoſitum his
legibus, dicatur ne *Conſuetudinario* hoc iure
emendatum, vt idem in ſocero dotis debitore, ac in marito quoad illius ſolutionem ſer-
12 uetur? Affirmatiuè reſpondet *Afflict.dec.222.*
qui bis ità deciſum refert, & apud eum *Vrſill.
num.1.de Franch.deciſ.164.num.3.* & iterum
deciſ.366.num.12. & deciſ.424. eorumq; ſen-
13 tentiam tamquam communiter receptam ſequitur *Molfeſ.par.6.de iur.dot. quæſt.9. num.7.*
14 & de ea non dubitandum amplius, ait, videturq; hoc ipſum haberi ex *Napod. hic ver. facere poteſt,* dum *num.44.* patrem reſpectu filiæ
15 à cenſura conſuetudinaria vix dicit exemptum, ac cæteros generaliter comprehenſos,
& tradidere *alij*, quos allegat *Capyc.Latr.conſult.155.num.7.* cuius rei ratio non tantùm in
16 filiali erga patrem reuerentia reſidet, ad *text.
l.1.& 2.C.de in ius vocan.*,ſed & ne filia repe-
17 tendo ſolidum fruſtari dicatur repetitionem,
18 cum poſtea egeno patri teneatur ex dote exacta alimenta præſtare, *l.ſi quis à liberis, §. parentes,ff.de lib.agnoſcen.*

19 Attamen non parum dubitandum de ea,
quam volunt *cit. DD.* faciendam eſſe extenſionem iuris municipalis ad ſocerum debitorem, videtur, nedum per tradita *à cit. Capyc.
20 Latr.per n.12.* qui & ſocerum carcerari haud
poſſe dixit *nu.14.* verùm etiam quia non ſem-
21 per iuris diſpoſitionem de caſu expreſſo ad
non expreſſum caſum extendere valemus,hoc
22 *idem Napod.* confirmante *num.41.*qui contra
bonos mores *Conſuetudinem* iſtam arbitra-
23 tur, ideoq; non obſeruandam,quicquid intra
quoad virum per *Text.l.proſpexit, ff.qui, & à
quib.* ſubnectat.

Poſthæc occaſione eorum, quæ ſupra diximus *cap.1.num.110.111.& 112.hoc eod.tit.*de
aſſenſu capituli pro obligatione bonorum
feudalium fauore dotis, non ſinam notare,
olim in quæſtionem quoq; deduci conſueuiſſe, an aſſenſus prædictus nedum mulierum,
24 earumque filiorum,ſed cuiuſcumque hæredis
vel extranei fauore cenſeretur præſtitus; ſed
quæſtionis occaſio in anno 1586. ſpeciali
25 *pragm.24. eod.tit. de feud.* declaratione ſublata,& quæſtio ipſa dirempta,cum aſſenſus præ-
26 ſumptionem vigere pro quocumq; dotium
creditore, ac petente eas ſibi reſtitui,declara-
27 tum fuerit, & hoc idem iuri communi conſonum per *Text.l.fin.§.ſimili quoq; modo,C.de
iur.dot.* ac traditis ab *eod.Camer.* eidem *Rouit.
ſuper ead.pragm.24.*viſum fuit.

Aduertas tamen aſſenſum præſumi ad obli-
28 gationem feudalium pro dote, etiam ſine reſeruatione, ſi feudalia obligentur; cum diuer-
29 ſum ſit,cenſeri præſtitum aſſenſum ſuper obligatione feudalium abſq; eo, quod fuerit impetratus,& cenſeri feudalia obligata nulla ipſorum ſiuè generali, ſiuè peculiari facta obli-
30 gatione:primum enim regali ex conceſſione
habetur, non autem ſecundum; ideoq; aſſen-
31 ſus abſq; obligatione feudalium non præſumitur, vt habetur ex *Reg.de Marin.lib.2. quotid.reſol.cap.28. nu.19.* & allegatis per olim
Conſil.Carolum Branc. congeſtis à *num.20.* ac
32 ipſa obligatione facta validè cenſeri feuda
obligata etiam ante inſtrumentum dotale, ſi
facta fuerint matrimonialia capitula cum
33 promiſſione celebrationis inſtrumenti dotalis, & obligatione bonorum ad conſilium
ſapientum, & poſtea inſtrumentum dotale
ſubſequutum fuerit, ac anterioritatem deſumendam à die capitulorum, non dubitatur,
prout deciſum fuit in cauſa creditorum Illuſtris Marchionis Orioli, de qua deciſione
Capyc.Latr.conſult.29. in fin. (quicquid *Idem*
34 contra ſenſerit)& habetur apud *cit.de Marin.
à d.n.16.* & apud *Sanfelic.deciſ.99.*

35 Verba illa (*facere poteſt*) dupliciter exponi poſſe tradit *Napod.hic num. 42.* Primò, vt
36 æs alienum ſiuè prius, ſiuè poſterius non deducatur,cum non agatur de hypotheca,*l.ſunt
qui, ff.de re iudic.* & in hoc ſenſu non corrigitur ius commune; ſecundò, vt ne egeat dedu-
37 catur *l.in condemnatione,ff.eod.* remaneatque
viro

viro vnde valeat ſubſtentari, *l.diuortio, ff.de negot.geſt.* & hoc in ſenſu à *Conſuetudine*, quæ
38 talem deductionem haud faciendam eſſe curat, ius commune emendatur.

CAPVT QVARTVM.

Conſuetudinis, viro mortuo, cum §. hæredeſq; mariti, & §. ita quod, eod. tit. explicatio.

De alendis viduis pendente dotium reſtitutione, & differentia inter hæredes ſuos, & extraneos circa alimentorum, ſiuè intereſſe præſtationem: De Lecto viduali, alijſq; mulieribus, in viduitate permanentibus, dandis, & an eorum reſtitutio mariti hæredibus fieri debeat ſi ad ſecundas nuptias mulier tranſeat? De Conſuetudine Bulgari, & de valida intereſſe taxatione à Conſuetudine facta.

SVMMARIVM.

In conſuetudine, viro mortuo *continuatur materia repetitionis dotium, num.* 1.

Mariti heres nemo eſt eo viuente, n. 2.

Hæreditas viuentis non datur, num. 3.

Vidua debet ali à liberis perdurante ſpatio ſex menſium, & poſtea debet eidem ſolui intereſſe dotium donec reſtituantur dotes, nu. 4.

Hæredes extranei, & ſui in omnibus præter vnum ſunt æqualis conditionis, n. 5. *&* 6.

Ratio, cur liberi teneantur alere viduam primis ſex menſibus viduitatis? aſſignatur, num. 7. 8. *&* 10.

Onus alimentorum iſtud, & intereſſe eſt reale, & tranſit in hæredes, n. 9.

Alimenta, quæ præſtantur ex cauſa habitationis, domi tantùm debentur, nec alibi etiam iuſta cauſa diſcedendi intercedente, num. 11. 12. *&* 13. *nec competunt hæredibus, n.* 14.

Diſpoſitio l. vlt. §. ipſum autem, C. de bon. quæ liber. *à conſuetudine confirmatur etiam fauore diuitum mulierum, & quæ habent aliundè, n.* 15. 16. *&* 17.

Vidua egena, an primis ſex menſibus viduitatis debeat ali ab hæredibus extraneis? n. 18. 19. 20. 21. 27. *&* 28.

Vidua quælibet ob miſeriam ſtatus præſumitur egena, & pauper n. 22. *&* 23.

Ius conſuetudinarium, & commune in quonam varient, & conueniant circa viduas alendas, vel non? habetur num. 24. 25. *et* 26.

Viduis debentur veſtes lugubres, num. 29. *à quocumque hærede mariti, num.* 30. *etiam pro famulis, n.* 31. *ac currus, in quo viuo viro incedebat, n.* 32.

Appellatione veſtium lugubrium, ac vidualis lecti multa continentur remiſſiuè, n. 33.

Taxatio lecti vidualis, ac veſtium quomodo fiat? n. 34. 35. *et* 36.

Veſtes lugubres reſtituendæ hæredibus viri per mulieres ad ſecunda vota tranſeuntes, nu. 37. *fortiùs ſi intra annum luctus alias contrahant nuptias, num.* 38. *et contra n.* 39. *et de ratione, n.* 40. *&* 41.

Intereſſe dotium, an debeatur mulieri, cui alimenta vir legauit, an verò compenſetur cum alimentis? num. 42. 43. 45. 48. 51. 52. 53. 54. *&* 57.

Intereſſe dotium datur pro alimentis, num. 44. *& rectè petitur in locum alimentorum, n.* 46.

Onus intereſſe, à conſuetudine indictum, dicitur neceſſarium, n. 47. *ſed contra, n.* 49. *& dicitur potius onus hæredis, n.* 50.

Conſuetudine Bulgari quid fuerit traditum? habetur, num. 55. *&* 56.

Voluntates teſtantium pleniùs interpretandæ, numer. 58.

Statutum taxans intereſſe dotium validum eſt, nu. 59. 62. 63. *&* 64. *contra tamen, n.* 60. *&* 61.

Redditus dotis non dicitur vſura, n. 65.

Intereſſe dotium deberi etiam ſuper bonis extra conſiſtia traditur, n. 67. *& de ratione, num.* 68. *cui additur alia, quia idem à communi iure ſtatuitur, num.* 66. *&* 69.

Intereſſe dotis inter dotantem, & virum vtrum à principio conſtitutionis dotis valeat taxari? traditur remiſſiuè, n. 70.

Diſpoſitio l. 1. §. ſin autem, C. de rei vxor. act. *eſt conformis iuri conſuetudinario, n.* 71. *&* 72.

Ratio præſtandi intereſſe non eadem eſt in ſtabilibus, ac in mobilibus, n. 73. 74. *&* 75. *ſed quandoque eſt eadem, num.* 76.

PRoſequimur eiuſdem materiæ tractatum iuris nempè repetendarum dotium, mulieribus cõpetentis viro mortuo, de qua re licet apertiùs hic dicatur,
1 adhuc tamen præcedenti *Conſuetudine* actum fuit, & ſi aliter arbitretur *Napod. hic in princ. num.* 47. quid enim eſt dicere; *Vbi dos eſt in caſu reſtitutionis faciendæ ſiuè à marito, ſiuè ab hæredibus mariti, & à quolibet alio, &c.* quàm ſub eadem verborum ſtructura quemcumque dotium reſtitutionis caſum, etiam per viri mortem, generaliter complecti, nam mariti
2 hæres nemo dicitur ipſo marito viuente, ac

Digitized by Google

3 viuentis hæreditas non datur. Illud tamen
4 non dum actum, tractatur vt pẽdente dotium
reſtitutione, vidua alatur à liberis communi-
bus ſex menſium ſpatio perdurante, eiq; inte-
reſſe à viri hæredibus eo modo, quo in *Textu*
ſoluatur, donec reſtitutio fiat.

5 Hinc liquet conditionem hęredum ſiuè ex-
traneorum, ſiuè ſuorũ ęquari in omnibus, præ-
ter vnum, vt ſcilicet non ità extranei, prout
6 hæredes ſui teneantur primis ſex menſibus
defuncti vxori alimenta præſtare, vt *Napodan.*
7 *vbi ſup. fol.* 238. huius diſcriminis rationem,
vt mater ità ad morandum cum filijs allicia-
tur, aſſignans *ibid. & num.* 73. *ver. hæredes,* &
ſequuntur *Molfeſ. par.* 6. *de iur. dot. quæſt.* 10. *nu,*
16. & *de Franch. deciſ.* 562. *num.* 3. & 4. quod
8 ipſe ex filiationis vinculo, quo quiſq; ſtringi-
tur in matrem potiùs euenire mihi ſuadeo,
ſtante quoq; filiorum commodo interim in
dotis retentione, hancq; rationem ab *Autho-
ribus* noſtrarum *Conſuetudinum* fuiſſe conſi-
deratam teſtatur *de Franch. deciſ.* 338. *num.* 2.
9 ac ideò onus alimentorum iſtud, ſiuè intereſ-
ſe, cenſeri reale, & tranſire ad hæredes voluit
Napod. ab eod. cit. præterea ſuperior ratio ab
10 eodem met *Napod.* impugnatur, ſi enim dan-
11 da eſſent alimenta ex cauſa inducendæ coha-
12 bitationis, tantùm domi tradenda uenirent,
13 nec alibi, etſi iuſta diſcedendi cauſa allegari
poſſet, mater petere ualeret, ac filio tantum
14 uiuente, eum utrumq; nõ aliter decernatur in
l. Cum, §. fin. ff. de alim. & cib. legat. ac in *l. Sty-
cus, §. mater filio, ff. eod.*, quæ iura *Napod.* tam-
quam incorrecta allegauit.

Patet ergò ex his, non decipi *Capyc.* affir-
mantem in *deciſ.* 24. *num.* 1. *Text. l. vlt. §. ipſum
autem, C. de bon. quæ liber.* ubi de alenda ma-
15 tre per filium tractatur, *Conſuetudinario* iurè
confirmari, eo tamen diſcrimine interceden-
16 te, ut quod per diſpoſitionem *l. vlt.* fauore
pauperum dumtaxat mulierum ſancitum eſt,
ut traditur ab *Ant. de Amat. variar. reſol. tom.* 1.
17 *reſol.* 49. *num.* 89. *Conſuetudine* etiam ad diui-
tes, & quæ aliundè habeant, ampliatum ſit.

Et illa emergit plerumque dubitatio inter
Doctores, num per uerba illa *Conſuetudinis*,
Si fuerint alij hęredes non teneantur ipſam ale-
18 *re*, ità indefinitè prolata, etiam egena uidua
ab alimẽtorum petitione ab hæredibus extra-
neis uiri præmortui pro primis ſex menſibus
poſt matrimonium ſolutum, excludatur? Et
19 ſanè nullam prorſus faciẽdam eſſe diſtinctio-
nem lege non diſtinguente, uidetur dicendum;
20 cum inopiæ mulieris caſus non dici poſſit
omiſſus, ſed potiùs ſub generica prolatione
uerborum comprehenſus *Napod. ver. elapſis
num.* 77. Quare *Nicol. Marit. in apoſt. incip. ſed
audio fol.* 244. *lit. B.* contra talem interpreta-
tionem haud potuiſſe obtinere, imò ad eam
S.R.C. inclinaſſe, & ſi aliter determinandum
inſtetiſſet, teſtatur, tandemq; poſuit quæſtio-
nem *Capyc. cit. deciſ.* 24. *per tot.*

His tamen non obſtantibus, contrarium
21 deciſum refert *de Franch. deciſ.* 489. *per tot.*
quem ſequuntur *Adden. cit. Maricon. Scip. Boc-
cin. in apoſt. incip. in verbo ali lit. A. fol.* 243.
Molfeſ. par. 6. *de iur. dot. quęſt.* 10. *num.* 1. & 5.
aliq, apud eum, quodque adeò verum eſſe
22 creditur, vt nec viduę onus probandi indi-
gentiam remaneat, cum quælibet propter ſta-
23 tum miſerum præſumatur pauper *Theſ. deciſ.
Pedemon.* 43. taliq; remedio ſubſidiario nec
orbatas dici à *Conſuetudine* viduas pauperes
24 petendi ab hærede extraneo alimenta, com-
muniter eſt receptum; & in hoc conſuetudinas
rium, & commune ius conforme eſſe colligi-
tur ex traditis *ſup. cit. deciſ.* 489. *de Franch. nu.*
1. *& ſeqq.* licet variet in eo, vt diuitiæ mulie-
25 rum non attendantur ad ipſas excludendas
ab alimentis, dum pro primis ſex menſibus
poſt ſolutum matrimonium petunt alimenta
à filijs, vt ſuperius dictum eſt, & huc *Napod.*
26 obſeruatio in *ver. elapſis num.* 77. circa me-
liorem conditionem hæredum extraneorum
in alimentando viduas reducitur; filij enim
27 primis ſex menſibus matrem tenentur alere,
28 vel diuitem, at extranei hæredes tantùm ege-
nas mulieres, prout ſcripſit *Molfeſ. cit. par.* 6.
quæſt. 10. *n.* 16.

Item mulieribus viduis veſtes lugubres, ac
29 lectus vidualis per hæredes mariti, ſiuè ex
30 ſanguine, & illi, qui dicuntur ſui, ſiuè ſint ex-
tranei, debentur, vt eſt videre apud *de Franch.
deciſ.* 413. vbi *Adden. Capyc. dec.* 26. *Guid. Pap.
deciſ.* 295. *Molfeſ. par.* 6. *quęſt.* 11. *num.* 26. item
31 famulorum veſtes *Maſcar. de probat. concluſ.*
32 1064. *in fin. vel.* 2. & currus, in quo viuente
viro mulier incedebat. *Nouar. deciſ.* 84. vbi
33 multa ad rem iſtam; appellatione enim di-
ctarum veſtium, & lecti multa contineri, habe-
tur apud *Guttier. pract. quæſt. lib.* 2. *quæſt.* 96. *nu.*
34 22. & quamquam taxatio harum veſtium
35 fiat ad menſuram patrimonij, ac mediocriter
iuxta loci *Conſuetudinem Franc. Hieronym. de
Leo. deciſ. Valen.* 150. *lib.* 2. certam tamen idem
Molfeſ. tom. 2. *in addit. ad* 5. *par. de alim. præſtan.*
36 *quæſt.* 5. ſtatuit taxationem ſecundum mulie-
rum qualitatem, & eam attendi in S.R.C. di-
37 cit, illiſq; ad ſecundas nuptias tranſeuntibus,
tales veſtes viri hæredibus reſtituendas eſſe
voluere *Anna ſing.* 591. *Muſul. ad dec.* 24. *Capy.
num.* 1. cuius rei rationem affert *Molfeſ. ſup.*
38 *cit. quæſt.* 11. *num.* 27. ac idem tenet *cit. de Leo.*
ſi mulier intra annum luctus alias nuptias cõ-
traxerit: at *Rouit. conſil.* 97. contrarium tenet,
dicens ex communi Neapolitanorum vſu ve-
39 ſtes lugubres poſt mulieris tranſitum ad ſe-
cũdas nuptias hæredibus viri minimè reſtitui,
& S.R.C. deciſionem refert conformem, eiuſq;
meminit *Conſ. Stayban. reſol.* 152. *tom.* 1. *nu.* 20.
& 21.

& 21. quod & illa ratione comprobari po-
40 teſt, quia alimentorum ratione debentur, vt
41 dixit *cit. de Leo.* & alimenta, quæ viduis præ-
ſtantur, reſtitutioni non ſubiacent.

Ad aliam nunc deueniamus quæſtionem,
42 num legatis vxori alimentis per maritum, ei-
dem dotium intereſſe debeatur, an verò cum
alimentis compenſetur? Et compenſari volue-
runt *Ant. de Alex. hic in apoſt. incip. quid ſi mo-*
43 *riatur lit. A. fol.* 242. vbi ità deciſum fuiſſe in
cauſa vxoris fratris D. Antonij de Cappellis
teſtatur, *Alex. in l. diuortio, ff. ſol. matrim. ab eod.*
cit. latè *Molfeſ. cit. par. 6. quæſt. 11. à nu. 11. ex*
Napod. Thom. Naucler. & alijs, & iterum in
addit. tom. 2. ac ex mente huius noſtri ſtatuti
non obſcurè percipitur, ſi eiuſdem verba con-
ſideremus in §. *hæredeſq; mariti*, ibi, *Pro ali-*
mentis ſuis tarenum vnum; pater enim intereſ-
ſe dotium, quod taxatur pro qualibet vncia,
44 dari pro alimentis, ergo quoties teſtator de
alimentis prouidet vxori in teſtamento, non
præſumitur voluiſſe vtrumq; eidem dare, ſed
potiùs vnum vice alterius, cum in dubio qui-
45 libet teſtando dicitur diſponere, prout iuris,
& mulieri, ad cuius beneficium alimentorum
legatum factum eſt, multum fauoris, ac bene-
46 ficij eſt tributum, cum renuens alimentorum
legatum recipere, poſſit intereſſe petere, & ità
eius commodo, alterum acceptando ex iſtis,
ſatiùs conſulere; Quod confirmari dicitur,
47 quia onus præſtandi intereſſe dotis cum à
Conſuetudine ſit indictum, dici poteſt neceſ-
ſarium, & legale, ac quilibet legando credito-
ri eo animo feciſſe creditur, vt neceſſariæ obli-
gationi ſatisfaciat.

Sed contrarium deciſum in anno 1553. in
48 cauſa Antoniæ de lo Sapio cum hæredibus
Thomæ Veſpoli, refert *Conſ. de Bott. in apoſt.*
margin. incip. contrarium d. fol. 242. qui conſi-
derandum allegat *Ruin. conſil. 81. num. 8. vol. 2.*
habetur apud *Reg. de Pont. conſ. 78. nu. 2. vol. 2.*
ac latè pluribus rationibus comprobatur à
R. Galeot. controuerſ. forenſ. lib. 1. contron. 29. &
49 30. compenſationem minimè fieri cum inte-
reſſe, tàm dotis, quàm antephati, ac volunta-
50 rium dici hoc debitum intereſſe, & hæredum
potiùs, non autem neceſſarium, & teſtatoris,
affirmantem.

51 At ego etſi veriorem dicam in puncto iuris
Molfeſ. ſententiam, quæ traditis per *Merlin.*
controuerſ. forenſ. cent. 2. cap. 40. num. 45. & 46.
de Franch. deciſ. 217. comprobatur, & huma-
nitati conſonam iuxta ſententiam *Fulgoſ. cōſ.*
196. num. 1. Menoch. relatorumq; ab ipſo conſ. 7.
num. 13. & 18. & Caſtill. lib. 1. controu. cap. 46.
52 *num. 1.* diſtinguendum tamen puto pro con-
cordia opinionum, vt ſcilicèt tunc *Molfeſij*
53 placitum præualeat, cum teſtator ſimpliciter
alimenta vxori præſtanda reliquerit, cum iſto
caſu; ex quo nimis arctè diſpoſuit, cenſeatur
nil vltra voluiſſe relinquere, ac alimenta ipſa
vice intereſſe.

At ſi vxor relinquatur à marito guberna-
54 trix, & bonorum adminiſtratrix, quo caſu
55 cenſentur alimenta legata filijs extantibus
iuxta *Bulgari Conſuetudinem* communiter re-
ceptam, *R. Capyc. Latr. dec. 176. num. 1. tom. 2.*
56 & extraneo inſtituto integrum bonorum
vſusfructus *Cappell. Tholoſ. deciſ. 462. de Fran-*
ch. deciſ. 58. Duran. de art. teſtan. tit. 6. de leg. caut.
49. & alij, quos allegat *Petra ad deciſ. 24. Ca-*
57 *pyc. num. 4.* eidem alimenta, & intereſſe debe-
ri non vereor affirmare, cum iſto caſu *Pauli*
placitum in *l. in teſtamentis 12. ff. de reg. iur.* af-
58 firmantis, plenius voluntates teſtantium in-
terpretandas, locum habere, credam, cum
Capyc. in apoſt. incip. ſi vir, fol. 242. dum teſta-
tor ipſe nimis liberalem ſe declarauit, vt ſupra
diſponens in vxorem, ad quod etiam viden-
dus *cit. Merlin. eod. cap.* 40.

De validitate ſtatuti taxantis intereſſe do-
59 tale, ac dari præcipientis in pœnam retardatæ
ſolutionis, non controuertitur: nam etſi *Con-*
60 *ſuetudinem*, quæ pendente dotis reſtitutione
ſolui mandat intereſſe, non valere dixerint
DD. penes *Capyc. dec. 65. num. 12. Hodier. in*
addit. ad deciſ. 240. Surd. num. 27. Anton. Amat.
61 *reſol. 49. num.* 85. & alibi, ſicut nec antephati
intereſſe dandum pendente ipſius ſolutione
voluere *cit. Capyc. ibid. & Afflict. deciſ. 281. &*
62 291. contrarium communi *DD.* ſententiæ
tamquam veriùs fuit approbatum, prout
ſcripſere *Carleual. de iudic. tom. 2. tit. 3. diſput.*
8. ſect. 4. a num. 40. qui ſimile ſtatutum eſſe
63 Romæ, ab Apoſtolica Sede approbatum, di-
cit, *Molfeſ. par. 6. quæſt. 10. num. 24. & 25. Ho-*
dier. ibid. num. 28. ac *DD. ab eod. relat.* ac per
cit. Amat. num. 86. & adeò hoc verum eſſe, vt
64 quodlibet ſtatutum ità diſponens quoad do-
tem, & antephatum iuri communi conforme
dicatur, affirmauerunt *Molfeſ. par. 7. de iur.*
quartæ quæſt. 12. num. 4. Reg. Galeot. controu. 30.
num. 18. Merlin. controuerſ. forenſ. to. 2. cap. 16.
num. 14. cit. Amat. num. 98. in fin. & 99. videtur-
que eſſe ex mente *Napod. hic ver. tarenum*,
65 *num.* 79. vbi huiuſmodi redditum dotis, non
66 dici vſuram, *Conſuetudinemq;* noſtram ad
explicationem iuris communis introductam,
aſſerit.

Quare id, de quo *de Franch. dec. 217. nu. 2.*
67 *& deciſ.* 472. vt dotis intereſſe etiam ſuper
bonis extra Neapolitanum territorium po-
68 ſitis, debeatur, non tantùm quia dos eſt no-
men iuris, & per cōſequens omnia bona com-
plectitur etiam alibi poſita, & vltra ambitum
Ciuitatis, vt *num. 6. & 7.* ſed etiam quia com-
69 munis iuris, & *Conſuetudinarij* eadem eſt di-
ſpoſitio in hac re, probatur: & in articulo,
70 vtrum inter virum, & dotantem valeat inte-
reſſe dotis in ipſo conſtitutionis actu decerni,

3 viuentis hæreditas non datur. Illud tamen
4 non dum actum, tractatur vt pẽdente dotium
reſtitutione, vidua alatur à liberis communi-
bus ſex menſium ſpatio perdurante, eiq; inte-
reſſe à viri hæredibus eo modo, quo in *Textu*
ſoluatur, donec reſtitutio fiat.

5 Hinc liquet conditionem hęredum ſiuè ex-
traneorum, ſiuè ſuorũ ęquari in omnibus, præ-
ter vnum, vt ſcilicet non ità extranei, prout
6 hæredes ſui teneantur primis ſex menſibus
defuncti vxori alimenta præſtare, vt *Napodan.*
7 *vbi ſup. fol.* 238. huius diſcriminis rationem,
vt mater ità ad morandum cum filijs allicia-
tur, aſſignans *ibid. & num.* 73. *ver. hæredes*, &
ſequuntur *Molfeſ. par. 6. de iur. dot. quæſt.* 10. *nu.*
16. & *de Franch. deciſ.* 562. *num.* 3. & 4. quod
8 ipſe ex filiationis vinculo, quo quiſq; ſtringi-
tur in matrem potiùs euenire mihi ſuadeo,
ſtante quoq; filiorum commodo interim in
dotis retentione, hancq; rationem ab *Autho-
ribus* noſtrarum *Conſuetudinum* fuiſſe conſi-
deratam teſtatur *de Franch. deciſ.* 338. *num.* 2.
9 ac ideò onus alimentorum iſtud, ſiuè intereſ-
ſe, cenſeri reale, & tranſire ad hæredes voluit
Napod. ab eod. cit. præterea ſuperior ratio ab
10 eodem met *Napod.* impugnatur, ſi enim dan-
11 da eſſent alimenta ex cauſa inducendæ coha-
12 bitationis, tantùm domi tradenda uenirent;
13 nec alibi, cui iuſta diſcedendi cauſa allegari
poſſet, mater petere ualeret, ac filio tantum
14 uiuente, cum utrumq; nõ aliter decernatur in
l. Cato. §. fin. ff. de alim. & cib. legat. ac in *l. Sty-
cus, §. mater filio, ff. eod.*, quæ iura *Napod.* tam-
quam incorrecta allegauit.

Patet ergò ex his, non decipi *Capyc.* affir-
mantem in *deciſ.* 24. *num.* 1. *Text. l. vlt. § ipſum
autem, C. de bon. quæ liber.* ubi de alenda ma-
15 tre per filium tractatur, *Conſuetudinario* iurè
confirmari, eo tamen diſcrimine interceden-
16 te, ut quod per diſpoſitionem *l. vlt.* fauore
pauperum dumtaxat mulierum ſancitum eſt,
ut traditur *ab Ant. de Amat. variar. reſol. tom.* 1.
17 *reſol.* 49. *num.* 89. *Conſuetudine* etiam ad diui-
tes, & quæ aliundè habeant, ampliatum ſit.

Et illa emergit plerumque dubitatio inter
Doctores, num per uerba illa *Conſuetudinis*,
*Si fuerint alij hęredes non teneantur ipſam ale-
18 re*, ità indefinitè prolata, etiam egena uidua
ab alimẽtorum petitione ab hæredibus extra-
neis uiri præmortui pro primis ſex menſibus
poſt matrimonium ſolutum, excludatur? Et
19 ſanè nullam prorſus faciẽdam eſſe diſtinctio-
nem lege non diſtinguente, uidetur dicendum;
20 cum inopiæ mulieris caſus non dici poſſit
omiſſus, ſed potiùs ſub generica prolatione
uerborum comprehenſus *Napod. ver. elapſis
num.* 77. Quare *Nicol. Mariĉ. in apoſt. incip. ſed
audio fol.* 244. *lit. B.* contra talem interpreta-
tionem haud potuiſſe obtinere, imò ad eam
S.R.C. inclinaſſe, & ſi aliter determinandum
inſtetiſſet, teſtatur, eandemq; poſuit quæſtio-
nem *Capyc. cit. deciſ.* 24. *per tot.*

His tamen non obſtantibus, contrarium
21 deciſum refert *de Franch. deciſ.* 489. *per tot.*
quem ſequuntur *Adden. cit. Muricon. Scip. Boc-
cin. in apoſt. incip. in verbo alij lit. A. fol.* 243.
Molfeſ. par. 6. de iur. dot. quæſt. 10. *num.* 1. & 5.
aliq; apud eum, quodque adeò verum eſſe
22 creditur, vt nec viduę onus probandi indi-
gentiam remaneat, cum quælibet propter ſta-
23 tum miſerum præſumatur pauper *Theſ. deciſ.
Pedemon.* 43. taliq; remedio ſubſidiario nec
orbatas dici à *Conſuetudine* viduas pauperes
24 petendi ab hærede extraneo alimenta, com-
muniter eſt receptum; & in hoc conſuetudinas
rium, & commune ius conforme eſſe colligi-
tur ex traditis *ſup. cit. deciſ.* 489. *de Franch. nu.*
1. *& ſeqq.* licet variet in eo, vt diuitiæ mulie-
25 rum non attendantur ad ipſas excludendas
ab alimentis, dum pro primis ſex menſibus
poſt ſolutum matrimonium petunt alimenta
a filijs, vt ſuperius dictum eſt, & huc *Napod.*
26 obſeruatio in *ver. elapſis num.* 77. circa me-
liorem conditionem hæredum extraneorum
in alimentando viduas reducitur; filij enim
27 primis ſex menſibus matrem tenentur alere,
28 vel diuitem, at extranei hæredes tantùm egę-
nas mulieres; prout ſcripſit *Molfeſ. cit. par.* 6.
quæſt. 10. *n.* 16.

Item mulieribus viduis veſtes lugubres, ac
29 lectus vidualis per hæredes mariti, ſiuè ex
30 ſanguine, & illi, qui dicuntur ſui, ſiuè ſint ex-
tranei, debentur, vt eſt videre apud *de Franch.
deciſ.* 413. vbi *Adden. Capyc. dec.* 26. *Guid. Pap.
deciſ.* 295. *Molfeſ. par. 6. quęſt.* 11. *num.* 26. item
31 famulorum veſtes *Maſcar. de probat. concluſ.*
32 1064. *in fin. vol.* 2. & currus, in quo viuente
viro mulier incedebat *Nouar. deciſ.* 84. vbi
33 multa ad rem iſtam; appellatione enim di-
ctarum veſtium, & lecti multa contineri, habe-
tur apud *Guttier. pract. quæſt. lib. 2. quæſt.* 96. *nu.*
34 22. & quamquam taxatio harum veſtium
35 fiat ad menſuram patrimonij, ac mediocriter
iuxta loci *Conſuetudinem Franc. Hieronym. de
Leo. deciſ. Valen.* 150. *lib.* 2. certam tamen idem
Molfeſ. tom. 2. in addit. ad 5. par. de alim. præſtan.
36 *quæſt.* 5. ſtatuit taxationem ſecundum mulie-
rum qualitatem, & eam attendi in S.R.C. di-
37 cit, illiſq; ad ſecundas nuptias tranſeuntibus,
tales veſtes viri hæredibus reſtituendas eſſe
voluere *Anna ſing.* 591. *Maſul. ad dec.* 24. *Capy.
num.* 1. cuius rei rationem affert *Molfeſ. ſup.*
38 *cit. quæſt.* 11. *num.* 27. ac idem tenet *cit. de Leo.*
ſi mulier intra annum luctus alias nuptias cõ-
traxerit: at *Rouit. conſil.* 97. contrarium tenet,
dicens ex communi Neapolitanorum vſu ve-
39 ſtes lugubres poſt mulieris tranſitum ad ſe-
cũdas nuptias hæredibus viri minimè reſtitui,
& S.R.C. deciſionem refert conformem, eiuſq;
meminit *Conſ. Stayban. reſol.* 152. *tom.* 1. *nu.* 20.
& 21.

Digitized by Google

& 21. quod & illa ratione comprobari po-
40 teſt, quia alimentorum ratione debentur, vt
41 dixit *cit.de Leo.* & alimenta, quæ viduis præ-
ſtantur, reſtitutioni non ſubiacent.

Ad aliam nunc deueniamus quæſtionem,
42 num legatis vxori alimentis per maritum, ei-
dem dotium intereſſe debeatur, an verò cum
alimentis compenſetur? Et compenſari volue-
runt *Ant.de Alex.hic in apoſt.incip. quid ſi mo-*
43 *riatur lit.A.fol.* 242. vbi ità deciſum fuiſſe in
cauſa vxoris fratris D. Antonij de Cappellis
teſtatur, *Alex.in l.diuortio,ff.ſol.matrim.ab eod.*
cit. latè *Molfeſ.cit.par.6. quæſt.*11. *à nu.*11. *ex*
Napod.Thom.Naucler. & alijs, & iterum in
addit. tom. 2. ac ex mente huius noſtri ſtatuti
non obſcurè percipitur, ſi eiuſdem verba con-
ſideremus in §. *hæredeſq; mariti*, ibi, *Pro ali-*
mentis ſuis tarenum vnum; patet enim intereſ-
ſe dotium, quod taxatur pro qualibet vncia,
44 dari pro alimentis, ergo quoties teſtator de
alimentis prouidet vxori in teſtamento, non
præſumitur voluiſſe vtrumq; eidem dare, ſed
potiùs vnum vice alterius, cum in dubio qui-
45 libet teſtando dicitur diſponere, prout iuris,
& mulieri, ad cuius beneficium alimentorum
legatum factum eſt, multum fauoris, ac bene-
46 ficij eſt tributum, cum renuens alimentorum
legatum recipere, poſſit intereſſe petere, & ità
eius commodo, alterum acceptando ex iſtis,
fatiùs conſulere; Quod confirmari dicitur,
47 quia onus præſtandi intereſſe dotis cum à
Conſuetudine ſit indictum, dici poteſt neceſ-
ſarium, & legale, ac quilibet legando credito-
ri eo animo feciſſe creditur, vt neceſſariæ obli-
gationi ſatisfaciat.

Sed contrarium deciſum in anno 1553. in
48 cauſa Antoniæ de lo Sapio cum hæredibus
Thomæ Veſpoli, refert *Conſ. de Bott. in apoſt.*
margin. incip. contrarium d. fol. 242. qui conſi-
derandum allegat *Ruin.conſil.*81.*num.*8.*vol.*2.
habetur apud *Reg.de Pont.conſ.*78.*nu.*2.*vol.*2.
ac latè pluribus rationibus comprobatur à
*R.Galeot.controuerſ.forenſ.lib.*1.*controu.*29. *&*
49 30. compenſationem minimè fieri cum inte-
reſſe, tàm dotis, quàm antephati, ac volunta-
50 rium dici hoc debitum intereſſe, & hæredum
potiùs, non autem neceſſarium; & teſtatoris,
affirmantem.

51 At ego etſi veriorem dicam in puncto iuris
Molfeſ. ſententiam, quæ traditis per *Merlin.*
*controuerſ.forenſ.cent.*2.*cap.*40. *num.*45. *&* 46.
*de Franch.deciſ.*217. comprobatur, & huma-
nitati conſonam iuxta ſententiam *Fulgoſ. cõſ.*
196.*num.*1.*Menoch.relatorumq; ab ipſo conſ.*7.
*num.*13.*&* 18.*& Caſtill.lib.*1. *controu. cap.*46.
52 *num.*1. diſtinguendum tamen puto pro con-
cordia opinionum, vt ſcilicèt tunc *Molfeſij*
53 placitum præualeat, cum teſtator ſimpliciter
alimenta vxori præſtanda reliquerit, cum iſto
caſu; ex quo nimis arctè diſpoſuit, cenſeatur
nil vltra voluiſſe relinquere, ac alimenta ipſa
vice intereſſe.

At ſi vxor reliquatur à marito guberna-
54 trix, & bonorum adminiſtratrix, quo caſu
55 cenſentur alimenta legata filijs extantibus
iuxta *Bulgari Conſuetudinem* communiter re-
ceptam, *R.Capyc.Latr. dec.*176.*num.*1. *tom.*2.
56 & extraneo inſtituto integrum bonorum
vſusfructus *Cappell.Tholoſ.deciſ.*462.*de Fran-*
*ch.deciſ.*58.*Duran.de art.teſtan.tit.*6.*de leg.caut.*
49.*& alij*, quos allegat *Petra ad deciſ.*24. *Ca-*
57 *pyc.num.*4. eidem alimenta, & intereſſe debe-
ri non vereor affirmare, cum iſto caſu *Pauli*
placitum in *l.in teſtamentis* 12.*ff.de reg.iur.* af-
58 firmantis, plenius voluntates teſtantium in-
terpretandas, locum habere, credam, cum
Capyc.in apoſt.incip.ſi vir, *fol.*242. dum teſta-
tor ipſe nimis liberalem ſe declarauit, vt ſupra
diſponens in vxorem, ad quod etiam viden-
dus *cit.Merlin.eod.cap.*40.

De validitate ſtatuti taxantis intereſſe do-
59 tale, ac dari præcipientis in pœnam retardatę
ſolutionis, non controuertitur: nam etſi *Con-*
60 *ſuetudinem*, quæ pendente dotis reſtitutione
ſolui mandat intereſſe, non valere dixerint
DD. penes *Capyc.dec.*65.*num.*12. *Hodier.in*
*addit.ad deciſ.*240. *Surd.num.*27. *Anton.Amat.*
61 *reſol.*49.*num.*85. & alibi, ſicut nec antephati
intereſſe dandum pendente ipſius ſolutione
voluere *cit.Capyc.ibid. & Afflict.deciſ.*281. *&*
62 291. contrarium communi *DD.* ſententiæ
tamquam veriùs fuit approbatum, prout
ſcripſere *Carleual.de iudic. tom.* 2. *tit.*3. *diſput.*
8.*ſect.*4. *a num.* 40. qui ſimile ſtatutum eſſe
63 Romæ, ab Apoſtolica Sede approbatum, di-
cit, *Molfeſ.par.*6.*quæſt.*10.*num.*24. *&* 25. *Ho-*
*dier.ibid. num.*28. ac *DD. ab eod. relat.* ac per
*cit.Amat. num.*86. & adeò hoc verum eſſe, vt
64 quodlibet ſtatutum ità diſponens quoad do-
tem, & antephatum iuri communi conforme
dicatur, affirmauerunt *Molfeſ. par.*7. *de iur.*
*quartæ quæſt.*12.*num.*4.*Reg.Galeot.controu.*30.
*num.*18. *Merlin.controuerſ. forenſ.lo.*2. *cap.*16.
*num.*14*cit.Amat.num.*98.*in fin.& 99.* videtur-
que eſſe ex mente *Napod. hic ver. tarenum*,
65 *num.*79. vbi huiuſmodi redditum dotis, non
66 dici vſuram, *Conſuetudinemq;* noſtram ad
explicationem iuris communis introductam,
aſſerit.

Quare id, de quo *de Franch. dec.*237. *nu.*2.
67 *& deciſ.* 472. vt dotis intereſſe etiam ſuper
bonis extra Neapolitanum territorium po-
68 ſitis, debeatur, non tantùm quia dos eſt no-
men iuris, & per cõſequens omnia bona com-
plectitur etiam alibi poſita, & vltra ambitum
Ciuitatis, vt *num.*6. *&* 7. ſed etiam quia com-
69 munis iuris, & *Conſuetudinarij* eadem eſt di-
ſpoſitio in hac re, probatur: & in articulo,
70 vtrum inter virum, & dotantem valeat inte-
reſſe dotis in ipſo conſtitutionis actu decerni,

Digitized by Google

videnda ſunt, quæ ſcripſit *Conſ. Carleual. de indic.d.10.2.tit.3.diſput.8.ſect.3.per tot.*

Nec mirum, ſi *Napod. in ver. hæredes in princ. fol.*242. ad confirmandam conſuetudi-
71 nariæ diſpoſitionis, & iuris communis con-
uenientiam, diſpoſitum in *Conſuetudine* iſta,
prius in *l.1.§.ſin autem, C.de rei vxor.act.* quę
72 *Textum* ſtabilibus tantum bonis aptari vo-
luere *Amat.cit. reſol.49. num.7. Doctoreſque ab eod.relat.* conſtitutum fuiſſe, dixerit; nam
73 licet diuerſa ratio præſtationis intereſſe con-
ſideretur reſpectu mobilium, ac ſtabilium, cũ
74 horum fructus ſtatim ſoluto matrimonio
propter dominij translationem ipſo iure in
mulierem eidem debeantur, & in eius defectũ
alimenta, vel intereſſe, quod aliter ſe habet re-
75 ſpectu mobilium de iure communi, idem quo
ad mobilia & ſi diuerſa de ratione eſt à *Con-*
76 *ſuetudine* conſtitutum, ac per conſequens in-
tereſſe mobilium ad inſtar ſtabilium propter
moram, ſiuè commodum hæredum non reſti-
tuentium dotes, creditori debetur.

CAPVT QVINTVM.

Verba Textus explicantur.

De intereſſe dotium non ſolutarum ſoluendo, & an abſq; interpellatione, aut proteſtatione debeatur? & de eiuſdem conſuetudinaria taxatione, item de ea, quæ per ius commune habetur; De Corredo eiuſq; probatione, & reſtitutione etiam in caſu, quo ad vſum matrimonij non fuit conſumptum.

SVMMARIVM.

Intereſſe dotium, ſiuè alimenta an debeantur abſq; interpellatione? num.1.& quid de iure conſuetudinario? nu.2.3.4.5.6.9. & 10. & quid ſi mulier poſt ceptam habitationem domi hæredis, diſcedat? n.7,8.11.12.& 13.

Praxis petendi intereſſe dotale viro mortuo viget, nu. 14. & petitio arguitur etiam per inciſionem capillorum mulieris, n.15.

Intereſſe dotale an debeatur per patrem filio ſuo diſcedenti è domo à die factæ interpellationis, an verò diſceſſus? remiſſiuè n.16.

Vncia quid ſit? habetur, n.17. & 18.& in Ciuitate Neapolitana eſt determinata quantitas tarenorum triginta, numer. 19.

Conſuetudine taxatur intereſſe dotale ad rationem tareni vnius pro qualibet vncia ſemeſtratim, quare in anno eſt ducatorum ſex cum duobus tertiis pro quolibet centenario aureorum, nu. 20.& 21. & affirmantes contrarium errauerunt in computatione, n.22.& 23.

Intereſſe iſtud conſuetudinarium, an debeat taxari ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis, ita vt minui, & augeri poſſit, traditur, nu.24. 25.26.30.31.32.35.& 36.

Intereſſe dotale in regno vlterioris Siciliæ taxatur ad rationem ſeptem aureorum pro centenario dotis conſignandæ, quinq; verò dotis reſtituendæ, nec minui, aut augeri poteſt, num. 27. 28. & 29.

Taxatio olim facta intereſſe per Conſuetudinem fuit etiam attentis lucro ceſſante, & damno emergente, n.33.& 34.

Intereſſe dotium non ſolutarum à iure communi taxatur ad rationem quinque pro centenario, num.37.

Ius commune, & conſuetudinarium conuenire circa intereſſe taxationem, an ſit verum, & quomodo? explicatur, n.38.39.& 40.

Intereſſe dotis non ſoluta debetur ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis, ſi dos à marito vxori fuerit teſtamento relicta, numer.41.& de ratione, n.42.& 43.& de intereſſe debito viro, cui dos non eſt ſoluta, agitur remiſſiuè num. 46.

Dotes legata ſtatim viri obitu ſequuto debentur, num. 44.& 45.

Corredum, & mobilia eadem iuris conſuetudinarij cenſura ſtringit circa reſtitutionem, non autem circa probationes, n.47.& 48.

Probari poteſt per teſtes, fuiſſe conſignatum corredum, ſed dotes abſq; inſtrumento non probantur, n.49.& 50.

Ratio cur mobilia, & corredum ſint reſtituenda non eſt eadem pro vtriſq, & quænam ſit? nu. 51.52.& 53.

Corredum quid ſit? explicatur remiſſiuè, n.54.

Corredum reſtituendum conſumptum etiam ſi datum ſit æſtimatum, ſi tamen non ſit aliter conuentum inter partes. n.54.55.& 56.& quid ſi probetur conſumptum non ad vſum matrimonij, n.57.

INtereſſe dotium, ſiuè alimenta an ſine in-
1 terpellatione debeantur de iure commu-
ni etiam tranſacto anno poſt mortem vi-
ri? controuertitur inter *DD.* prout legitur
apud *Conſ.Hodier.in addit.ad deciſ.Surd.* 240.
& *Amat.cit.reſol.49.* qui à *nu.93.* plures exa-
2 minat caſus; eidem queſtioni locus ſupereſſe
videtur hoc iure noſtro conſuetudinario at-
3 tento, cum diſparitatis ratio inter vtrunq;
minimè valeat aſſignari, & quamquam *Napodan. in ver.elapſis nu.77.* ſtatim, lapſo tem-

pore

4 pore à *Conſuetudine* ad dotes reſtituendas ſta-
tuto, intereſſe etiam abſq; requiſitione debe-
5 ri,probet,deciſumq;tradatur a *Capyc.Latr.de-
ciſ.375.à n.42.tom.2.Molfeſ.par.7.de iur.quar.*
6 *quæſt.11. num.3.* hoc tamen non eſt incontro-
uerſum,cum contra ſenſerint *Afflict.dec. 291.
Capyc.dec.65. & alij*; eoq; præcipuè caſu, quo
7 vidua à domo hæredis præmortui viri poſt
ceptam habitationem in ea, diſcedit, cũ enim
8 tali habitatione animus recipiendi alimenta
in locum intereſſe arguatur *Napod.hic ver.ali
num.94.fol.246.Stephan.de Gaet.in apoſt.incip.
circa finem.fol.242. lit.C. de Franch. deciſ.217.*
ac *Amen.in addit.ad dec.338.eiuſd.num.7.Mol-
feſ.par.6.quæſt.10.num.7.*& ſi extraneus ſit he-
9 res idem *Molfeſ. num.17.* petitionem intereſ-
10 ſe in locum contrariæ proteſtationis,neceſſa-
riam dixit idem *de Gaet.ibid. ex Soccin.conſil.
180.per Text.l.pecuniæ.ff.de vſur.* (licet Ipſe
11 iſto caſu prætermittendam verbalem prote-
ſtationem, quæ vltro habetur facto, & effica-
12 ciùs,credam, nam ſicut ex habitatione mu-
lieris, eiuſdem præſumitur voluntas remit-
13 tendi intereſſe, ità diſceſſu contrarius ani-
mus elicitur non obſcurè.)

Hinc ad tollendas lites mos inualuit,vt vi-
14 ro mortuo, vidua dotes petat, ac dotalia iu-
ra, & proteſtetur de intereſſe contra hæredes
viri per publicum inſtrumentum, & ad eun-
15 dem finem crines incidat ſuos ſupra viri cor-
pus ſi præſens ſit, vel ſupra veſtes ſi moriatur
abſens, vt teſtantur *Ant.Capyc. in apoſt. incip.
ad text. fol.237.* latè *Stephan. Caiet. vbi ſup.
Molfeſ.d.par.6.quæſt.7.num.2.& ſeq.& Maſul.
in addit.ad deciſ.24. Capyc. num. 1.* & an inte-
16 reſſe per patrem filio à die factæ interpella-
tionis ad ſoluendas dotes, vel diſceſſus à pa-
terna domo, debeatur? tractat *de Franch. de-
ciſ.46.*

Verba illa (*pro qualibet vncia auri*)nonnul-
17 la explicandi neceſſitatem nobis imponunt,
18 & ſanè licet verbum, *vncia*, variè ſonet,vt ex
Napod.hic num. 80. in hac tamen *Conſuetudi-
ne* noſtra ponitur ad explicandam certam pe-
cuniæ quantitatem iuxtà regionis morem ra-
19 renorum nempè triginta,vt *num.81.& 82.* &
ſequitur *Carleual.de indic.cit.tom.2.diſp.8.ſect.*
20 *4.num.42.* Quare cum dotis intereſſe in quo-
libet ſemeſtre ad rationem vnius tareni pro
21 qualibet vncia taxetur, ipſum in anno eſſe
ducatorum ſex cum duobus tertijs pro quo-
libet aureorum centenario, patet, & habetur
in *dec.103.Grem.n.10.In dec. 217.num.2. de
22 Franch.* & alibi quicquid aliter dicant *Mol-
feſ.par.6.de iur.quar.quæſt.12.num.6.* cum quo
ſentit *Merlin. controuerſ.cent.2. cap.16. in fin.
num. 18.* affirmantes intereſſe conſuetudina-
rium in quolibet anno eſſe ducatorum ſex, &
23 granorum ſeptuaginta quinque, & *Petr. ad
deciſ.24.Capyc.num.1.* qui ex *Vrſill. ad Afflict.
dec.291.n.5.* eſſe ducatorum ſex, & granorum
quadraginta, tradit; iſti in computatione er-
rauerunt.

Videndum tamen vtrum intereſſe iſtud ſit
24 adeò certum, à *Conſuetudine* præfinitum, vt
ratione lucri ceſſantis,aut damni emergentis,
25 nec poſſit minui,nec augeri? & reſpondendũ
eſſe affirmatiuè, habetur ex *de Franch. deciſ.
472.* vbi *Ricc. in addit.* idemq; confirmari vi-
26 detur per tradita *deciſ.217. 338. & 489.* ſe-
quuntur *Thor.in compen.par.1. ver.intereſſe
27 dotis,& alij*, proùt in regno vlterioris Siciliæ
intereſſe dotis conſignandæ eſſe ducatorum
28 ſeptem, reſtituendæ verò ducatorum quinq;
dixit *Maſtrill.deciſ.252.n.31. & 32. ex Cumi.
29 ſuper rit.cap.94.tit.de interuſur. dot.*nec poſſe
minui,nec augeri.

At ſententia aliorum,qui ſuperioribus *Do-
30 ctoribus* contradicunt, mihi verior viſa eſt,
ideoq, intereſſe, vel conſuetudinarium lucri
31 ceſſantis, ac emergentis damni ratione liqui-
dandum eſſe cenſeo, proùt pluries deciſum
fuiſſe, teſtantur *Thor.ibid.* & *Molfeſ.cit.par.7.
quæſt.12.num.7.& 8.& tom.2.in addit.*ex men-
te *Fului Lanar.* id haberi dicens, idemque
multis comprobat rationibus *Io: Anton. La-
32 nar.conſ.26.* & poſſe minui tale intereſſe, no-
ſtra haud refragante *Conſuetudine* probat
*Conſ.Carleual,cit.tom.2. diſput.8. ſect.4. in fin.
33 num.42.* Ratio enim inducendæ *Conſuetudi-
nis* ſoluendi intereſſe ad ſtatutam rationem,
ea certè fuit, quæ à lucro ceſſante, & damno
emergente potuit dependere, nam alioquin
34 ipſa intereſſe taxatio fuiſſet inanis,nec potuiſ-
ſet in *Conſuetudinem* tranſire, tanquam con-
tra iuris regulas, & rationem, ideoq; quoties
35 diſpar lucri ratio ceſſantis, & emergentis
damni propter rerum,aut temporum diuerſi-
tatem aſſignatur, diuerſa debet eſſe intereſſe
determinatio, ne fortè ipſa Municipalis no-
ſtra lex maximum, vel contra mulieres, vel
contra hæredes dotium debitores dicatur
36 iniquitatem ſapere, quod certè eueniret, ſi il-
lis non integrum ſarciretur damnum, factum
etiam in commodo, quod ceſſauit,vel iſti ſol-
uerent intereſſe vltrà quàm commodi eſt re-
ceptum.

Et obiectioni,quæ ex *Conſuetudinarijs* ver-
bis, quibus ad certam rationem conſtitutum
eſt intereſſe fieri poteſt, occurritur,ſi conſide-
37 remus,etiam à iure communi intereſſe dotiũ
non ſolutarum taxatum extitiſſe, & ad quin-
que pro centenario in *authen.de non alien. §.ſi
verò alicuius, Afflict.deciſ.284.num.4.* nec ideò
38 inter ſe pugnare ius noſtrum prouinciale, &
commune dixerunt *Molfeſ.cit. quæſt.12. nu.8.
& Lanar.cit.conſ.26.num.9. & 10.* quod cum
39 in vno tantùm verificari poſſit, nempè in
permiſſione intereſſe propter moram ſoluen-
tis dotem(de ipſa enim intereſſe diuerſitate
in

iñ vtroq; iure controuerti non licet, ſi *cit. Af-*
40 *flict.* credere velimus) reliquum eſt, vt in ipſa
intereſſe diuerſitate adhuc cõuenire affirme-
mus propter eandem damni emergentis, ac
ceſſantis lucri vtrobique conſideratam ratio-
nem.

Viget magis noſtra ſententia, vbi dos per
41 virum vxori ſuæ fuerit teſtamento relicta;
nam vt ex *Napod.* percipitur *ver. in dotem*,
& dotes ipſas à num.83. Conſuetudo in dote
42 verè ſoluta, & quæ apparet per inſtrumẽtum
dotale, non autem admiſſa, vel teſtamento
relicta, videtur explicanda eſſe, ideoq; nec il-
lius verba intereſſe decernentia ad dotem re-
43 lictam extendenda, ſed potiùs iuxta commu-
nis iuris regulas, quoad eam liquidationem
faciendam, dicendum ſequitur, eo fortius,
44 quia ſtatim viri obitu ſequuto intereſſe de-
beri, ex *Aret. in §. ſi vxori inſtit. de legat.* ſcri-
pſerunt *Vrſil. ad deciſ. Afflict. 950. num. 5. &*
apoſt. in conſuet. viro mortuo, incip. ſi maritus lit.
45 *B. fol.* 237. cum eadem die reſtituendas dotes
legatas habeatur in *ead. apoſt. & in deciſ.* 359.
Afflict. ac ità pluries deciſum fuiſſe, referat
Conſ. de Bott. ibid. in apoſt. incip. ſi dos. De inte-
46 reſſe verò, quod viro debetur ob non factam
dotium ſolutionem tempore ſtatuto per pro-
mittentem, vide *Vrſill. ad deciſ.* 284. *num.* 1.
& 2.

Explicantur à *Napod. num. 96. in fin. & 98.*
fol. 246. verba illa conſuetudinaria, *Reliqua*
bona corredi apparẽtis, de quibus *in §. ita quod*,
47 & concluditur, idem iuris eſſe circa reſtitu-
tionem faciendam corredi, & bonorum ſtabi-
lium, non autem circa probationes, nam ſta-
48 bilia, & corredum ſunt illicò reſtituenda, at ſi
corredum conſignatum fuiſſe non appareat
49 inſtrumento, poteſt id ipſum teſtibus adhibi-
tis probari, cum dotes conſignatas fuiſſe, non
50 aliter quàm inſtrumento probari poſſe, ſit
certum, & latiùs infra dicemus: præterea nec
51 eadem ſubitæ reſtitutionis ſtabilium, ac cor-
redi ratio intercedit, nam quoad corredum
52 eam eſſe arbitror, ne protracta ipſius reſtitu-
tione penès viri hæredes in perniciem mu-
53 lieris corrodatur, aliam verò eſſe cur ſtatim
ſtabilium ſit facienda reſtitutio, diximus ſu-
pra.

54 Vndè dicatur corredũ, & quid ſit, explicatur
à *Molfeſ. par. 6. de iur. dot. q. 7. à n.* 18. vbi etiam
per *Text. l. quicumq; ff. de falſ. ex Napodan. vbi*
ſup. & in conſuet. ſi mulier nupta, nu. 10. & 11.
55 *fol.* 232. corredum reſtituendum cõſumptum
prout tempore mortis viri extat, ſi tamen ali-
56 ter conuentum non ſit, affirmat, etiam ſi da-
57 tum ſit æſtimatum, de qua re maximè du-
bitat *Ant. Capyc. in d. conſuetud. viro mortuo*,
§. ità quod in apoſt. incip. ad iſtam glo. fol. 247.
ſi probetur conſumptum fuiſſe corredum
non ad vſum matrimonij, vel à viro dilapi-
datum.

TITVLVS NONVS

DE

Iure Quartæ.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, quartam autem, explicatio.

Dè donatione ante, ſiuè propter nuptias, Dotario, Tertiaria, & Antephato, eorumq; conuenientijs, ac diſcordantijs, item taxatione, & præſtatione, & an, & quando antephatum minui poſſit, vel augeri? & antephatum an idem debeatur in matrimonio contracto more Procerum, & Magnatum, ac ſecundum morem nobilium platearum Capuanæ, & Nidi? De ſucceſſione filiorum ad antephatum, & an quælibet filiorum exiſtentia excludat matrem ab illius proprietate, & portio de-

deficientis filij fratri potiùs, vel proſcripto, aut damnato ob capitale crimen, Regulari aliterque ciuiliter mortuo, quàm matri vſufructuariæ accreſcat? De ſecundo viro, qui cum vxore ſua paciſcitur, vt ad antephatũ filij ſecundarum nuptiarum ſuccedant, & an huiuſmodi pactum in perniciem filiorum primi matrimonij ſubſtineri valeat? De more Procerum, & Magnatum, quid operetur, quid impertet, & an vt proprietas antephati matri quæratur filio mortuo ad eiuſdem creditorum excluſionem? & an contrahentes ſecundùm talem morem, iuri communi potiùs quàm Conſuetudinario ſubiacere præſumantur? De facultate Tutoris, & Balij in contractibus pupilli nomine celebratis, ac eiuſdem ratihabitione, ſiuè tacita, ſiuè expreſſa poſt minorem ætatem. Tandem de excluſione mulierum à proprietate antephati filijs exiſtentibus à iure communi ſtatuta.

SVMMARIVM.

Donatio ante, ſiuè propter nuptias fuit antiquis Iuriſprudentibus incognita, num. 1. cum poſtea fuerit orta, num. 2. & nuſta a Iuſtiniano, num. 3. & poteſt fieri tum ante, quàm poſt nuptias contractas, num. 4.

Inter dotem, & donationem propter nuptias debet eſſe æqualitas, n. 5.

Dotarium ſucceſſit in locum donationis propter nuptias in regno ſuper feudalibus, ſiuè tertiaria, num. 6. & 8. & quando debeatur, n. 7.

Quarta ſucceſſit in locum donationis propter nuptias in Ciuitate Neapolis, nu. 9. ſed omnia vnico nomine Antephati explicantur? n. 10.

Antephatum, & Donatio propter nuptias non dicuntur per omnia conuenire, n. 11. & 12.

Æquitati ſeruandæ inter dotem, & donationem propter nuptias hodiè dicitur abrogatum, n. 13.

Antephatum vndè dicatur n. 14. & eiuſdem nomen à Longobardis inuentum reſpectu allodialium, n. 15.

Antephatum pleno iure quæritur mulieribus ſoluto matrimonio, ac filijs non exiſtentibus ſecundum ius conſuetudinarium, n. 16. & ità etiam de iure communi, num. 17. at filijs ſuper exiſtentibus tantùm in vſufructu, num. 17. quoad proprietatem verò pro numero liberorum ſecundum ius commune, n. 19.

Ius regni ſe conformat iuri communi circa antephati præſtationem, n. 30.

Antephatum hodie in regno debetur in omni caſu in vſufructu, n. 21.

Proprietas antephati eſt filiorum, nec matri deberi poteſt etiam ſi filia indigna ſuperſit, num. 22. & 23. & quid ſeruandum in viro rebelli, & an fiſco potius, quàm dotanti reſtituenda, & an filia poſſit habere legitimam ſaltem? n. 24. & 25.

Antephati quantitas non eodem modo taxatur per pragm. 1. tit. de donat. propter nupt. *ac de iure conſuetudinario, n. 25. & quæ nam ſit ſecundum ius commune, conſuetudinarium, morem Procerum, & Magnatum, & Nobilium Capuanæ, & Nidi, n. 72. remiſſiuè.*

Quantitas antephati non poteſt augeri, & ideò reducitur ad ſtatutam quantitatem de æquitate, non autem de rigore iuris, nu. 27. & 28. ſed poteſt minui, nec vidua poteſt dicere ſe læſam, nu. 29. & 30. fortiùs ſi adſit minuendi conſuetudo, n. 31. ſed contrarium habetur, nu. 33. 34. 35. & 36.

Ante*phatum quandoque nullum datur, n. 32.*

Quantitas antephati dependet à dotali quantitate ſi partes nil de ea conuenerunt, num. 37. nec eadem datur viduis, ac virginibus, num. 38. & datur pro dote verè ſoluta, n. 39. & 40.

Viro numquam imputandum ſi dotes non exegit, num. 41.

Mulier debet ſe gratum viro exhibere propter dilationem datam patri in ſoluendo dotem, num. 42.

A*ntephatum an debeatur non ſoluta dote, ſi fuerit conſtitutum etiam,* per altre cauſe monentino la ſua mente? *n. 43. 44. 45. & 46. & quid de more regni, n. 47.*

A*ntephatum debetur ſequuta copula carnali, n. 47.*

Verba illa, dote data, vel non data *cap. regni mu*lier dotarium *quomodo intelligenda? explicatur, n. 48. 49. & 50.*

A*ntephatum quandoq; nec ſoluta dote debetur, & quando? n. 51. 52. 53. 54. 57. & 58.*

A*ntephatum an debeatur matrimonio non conſumato? n. 55. & 56.*

Mulieri deoſculatæ tantùm, nec carnaliter cognitæ debetur medietas antephati, n. 59. etiam ſecũdùm ius commune, n. 60.

A*ntephatum an debeatur à viro non conſtitutum, nu. 61. 62. 63. 64. & 65.*

Diſtinctio facta per Camill. Saler. *circa antephatum debitum mulieri, quæ contraxit more Magnatum, & illi, quæ contraxit more nobilium Capuanæ, & Nidi aſſertur, & reiicitur, num. 66. & 69. cum neq; à iure communi probetur,*

3 viuentis hæreditas non datur. Illud tamen
4 non dum actum, tractatur vt pẽdente dotium
reſtitutione, vidua alatur à liberis communi-
bus ſex menſium ſpatio perdurante, eiq; inte-
reſſe à viri hæredibus eo modo, quo in *Textu*
ſoluatur, donec reſtitutio fiat.

5 Hinc liquet conditionem hęredum ſiuè ex-
traneorum, ſiuè ſuorũ ęquari in omnibus, præ-
ter vnum, vt ſcilicet non ità extranei, prout
6 hæredes ſui teneantur primis ſex menſibus
defuncti vxori alimenta præſtare, vt *Napodan.*
7 *vbi ſup. fol.* 238. huius diſcriminis rationem,
vt mater ità ad morandum cum filijs allicia-
tur, aſſignans *ibid. & num.* 73. *ver. heredes*, &
ſequuntur *Molfeſ. par. 6. de iur. dot. quæſt.* 10. *nu.*
16. & *de Franch. deciſ.* 562. *num.* 3. & 4. quod
8 ipſe ex filiationis vinculo, quo quiſq; ſtringi-
tur in matrem potius euenire mihi ſuadeo,
ſtante quoq; filiorum commodo interim in
dotis retentione, hancq; rationem ab *Autho-
ribus* noſtrarum *Conſuetudinum* fuiſſe conſi-
deratam teſtatur *de Franch. deciſ.* 338. *num.* 2.
9 ac ideò onus alimentorum iſtud, ſiuè intereſ-
ſe, cenſeri reale, & tranſire ad hæredes voluit
Napod. ab eod. cit. præterea ſuperior ratio ab
10 eodem met *Napod.* impugnatur, ſi enim dan-
11 da eſſent alimenta ex cauſa inducendæ coha-
12 bitationis, tantum domi tradenda venirent,
13 nec alibi, etſi iuſta diſcedendi cauſa allegari
poſſet, mater petere valeret, ac filio tantum
14 viuente, cum vtrumq; nõ aliter decernatur in
l. Caio, §. fin. ff. de alim. & cib. legat. ac in *l. Sty-
cus, §. mater filio, ff. eod.*, quæ iura *Napod.* tam-
quam incorrecta allegauit.

Patet ergò ex his, non decipi *Capyc.* affir-
mantem in *deciſ.* 24. *num.* 1. *Text. l. vlt. §. ipſum
autem, C. de bon. quæ liber.* ubi de alenda ma-
15 tre per filium tractatur, *Conſuetudinario* iurè
confirmari, eo tamen diſcrimine intercedẽn-
16 te, ut quod per diſpoſitionem *l. vlt.* fauore
pauperum dumtaxat mulierum ſancitum eſt,
ut traditur *ab Ant. de Amat. variar. reſol. tom.* 1.
17 *reſol.* 49. *num.* 89. *Conſuetudine* etiam ad diui-
tes, & quæ aliundè habeant, ampliatum ſit.

Et illa emergit plerumque dubitatio inter
Doctores, num per uerba illa *Conſuetudinis*,
Si fuerint alij hęredes non teneantur ipſam ale-
18 *re*, ità indefinitè prolata, etiam egena uidua
ab alimẽtorum petitione ab hæredibus extra-
neis uiri præmortui pro primis ſex menſibus
poſt matrimonium ſolutum, excludatur? Et
19 ſanè nullam prorſus faciẽdam eſſe diſtinctio-
nem lege non diſtinguente, uidetur dicendum;
20 cum inopiæ mulieris caſus non dici poſſit
omiſſus, ſed potiùs ſub generica prolatione
uerborum comprehenſus *Napod. ver. elapſis
num.* 77. Quare *Nicol. Mariè in apoſt. incip. ſed
audio fol.* 244. *lit. B.* contra talem interpreta-
tionem haud potuiſſe obtinere, imò ad eam
S.R.C. inclinaſſe, & ſi aliter determinandum
inſtetiſſet, teſtatur, eandemq; poſuit quæſtio-
nem *Capyc. cit. deciſ.* 24. *per tot.*

His tamen non obſtantibus, contrarium
21 deciſum refert *de Franch. deciſ.* 489. *per tot.*
quem ſequuntur *Adden. cit. Maricon. Scip. Boc-
cin. in apoſt. incip. in verbo alij lit. A. fol.* 243.
Molfeſ. par. 6. de iur. dot. quæſt. 10. *num.* 1. & 5.
aliq; apud eum, quodque adeò verum eſſe
22 creditur, vt nec viduę onus probandi indi-
gentiam remaneat, cum quælibet propter ſta-
23 tum miſerum præſumatur pauper *Theſ. deciſ.
Pedemon.* 43. taliq; remedio ſubſidiario nec
orbatas dici à *Conſuetudine* viduas pauperes
24 petendi ab hærede extraneo alimenta, com-
muniter eſt receptum; & in hoc conſuetudinas
rium, & commune ius conforme eſſe colligi-
tur ex traditis *ſup. cit. deciſ.* 489. *de Franch. nu.*
1. *& ſeqq.* licet variet in eo, vt diuitiæ mulie-
25 rum non attendantur ad ipſas excludendas
ab alimentis, dum pro primis ſex menſibus
poſt ſolutum matrimonium petunt alimenta
à filijs, vt ſuperius dictum eſt, & hanc *Napod.*
26 obſeruatio in *ver. elapſis num.* 77. circa me-
liorem conditionem hæredum extraneorum
in alimentando viduas reducitur; filij enim
27 primis ſex menſibus matrem tenentur alere,
28 vel diuitem, at extranei hæredes tantùm ege-
nas mulieres; prout ſcripſit *Molfeſ. cit. par.* 6.
quæſt. 10. *n.* 16.

Item mulieribus viduis veſtes lugubres, ac
29 lectus vidualis per hæredes mariti, ſiuè ex
30 ſanguine, & illi, qui dicuntur ſui, ſiuè ſint ex-
tranei, debentur, vt eſt videre apud *de Franch.
deciſ.* 413. vbi *Adden. Capyc. dec.* 26. *Guid. Pap.
deciſ.* 295. *Molfeſ. par. 6. quęſt.* 11. *num.* 26. item
31 famulorum veſtes *Maſcar. de probat. concluſ.*
32 1064. *in fin. vol.* 2. & currus, in quo viuente
viro mulier incedebat *Nouar. deciſ.* 84. vbi
33 multa ad rem iſtam; appellatione enim di-
ctarum veſtium, & lecti multa contineri, habe-
tur apud *Guttier. pract. quæſt. lib.* 2. *quæſt.* 96. *nu.*
34 22. & quamquam taxatio harum veſtium
35 fiat ad menſuram patrimonij, ac mediocriter
iuxta loci *Conſuetudinem Franc. Hieronym. de
Leo. deciſ. Valen.* 150. *lib.* 2. certam tamen idem
Molfeſ. tom. 2. in addit. ad 5. par. de alim. præſtan.
36 *quæſt.* 5. ſtatuit taxationem ſecundum mulie-
rum qualitatem, & eam attendi in S.R.C. di-
37 cit, illiſq; ad ſecundas nuptias tranſeuntibus,
tales veſtes viri hæredibus reſtituendas eſſe
voluere *Anna ſing.* 591. *Muſul. ad dec.* 24. *Capy.
num.* 1. cuius rei rationem affert *Molfeſ. ſup.*
38 *cit. quæſt.* 11. *num.* 27. ac idem tenet *cit. de Leo.*
ſi mulier intra annum luctus alias nuptias cõ-
traxerit: at *Rouit. conſil.* 97. contrarium tenet,
dicens ex communi Neapolitanorum vſu ve-
39 ſtes lugubres poſt mulieris tranſitum ad ſe-
cũdas nuptias hæredibus viri minimè reſtitui,
& S.R.C. deciſionem refert conformem, eiuſq;
meminit *Conſ. Stayban. reſol.* 152. *tom.* 1. *nu.* 20.
& 21.

& 21. quod & illa ratione comprobari po-
40 teſt, quia alimentorum ratione debentur, vt
41 dixit *cit.de Leo.* & alimenta,quæ viduis præ-
ſtantur, reſtitutioni non ſubiacent.

Ad aliam nunc deueniamus quæſtionem,
42 num legatis vxori alimentis per maritum, ei-
dem dotium intereſſe debeatur, an verò cum
alimentis compenſetur? Et compenſari volue-
runt *Ant.de Alex.hic in apoſt.incip. quid ſi mo-*
43 *riatur lit.A.fol.* 242. vbi ità deciſum fuiſſe in
cauſa vxoris fratris D. Antonij de Cappellis
teſtatur, *Alex.in l.diuortio,ff.ſol.matrim.ab eod.*
cit. latè *Molfeſ.cit.par.6. quæſt.*11. *a nu.*11. *ex*
Napod.Thom.Naucler. & alijs, & iterum in
addit. tom. 2. ac ex mente huius noſtri ſtatuti
non obſcurè percipitur, ſi eiuſdem verba con-
ſideremus in §. *hæredeſq; mariti*, ibi, *Pro ali-*
mentis ſuis tarenum vnum; patet enim intereſ-
ſe dotium, quod taxatur pro qualibet vncia,
44 dari pro alimentis,ergo quoties teſtator de
alimentis prouidet vxori in teſtamento,non
præſumitur voluiſſe vtrumq; eidem dare, ſed
potiùs vnum vice alterius, cum in dubio qui-
45 libet teſtando dicitur diſponere, prout iuris,
& mulieri, ad cuius beneficium alimentorum
legatum factum eſt,multum fauoris, ac bene-
46 ficij eſt tributum, cum renuens alimentorum
legatum recipere,poſſit intereſſe petere, & ità
eius commodo, alterum acceptando ex iſtis,
ſatiùs conſulere; Quod confirmari dicitur,
47 quia onus præſtandi intereſſe dotis cum à
Conſuetudine ſit inductum, dici poteſt neceſ-
ſarium, & legale, ac quilibet legando credito-
ri eo animo feciſſe creditur, vt neceſſariæ obli-
gationi ſatisfaciat.

Sed contrarium deciſum in anno 1553. in
48 cauſa Antoniæ de lo Sapio cum hæredibus
Thomæ Veſpoli, refert *Conſ. de Bott. in apoſt.*
*margin. incip. contrarium d. fol.*242. qui conſi-
derandum allegat *Ruin.conſil.*81.*num.*8.*vol.*2.
habetur apud *Reg.de Pont.conſ.*78.*nu.*2.*vol.*2.
ac latè plutibus rationibus comprobatur à
*R.Galeot.controuerſ.forenſ.lib.*1.*controu.*29. *&*
49 30. compenſationem minimè fieri cum inte-
reſſe, tàm dotis, quàm antephati, ac volunta-
50 rium dici hoc debitum intereſſe, & hæredum
potiùs, non autem neceſſarium, & teſtatoris,
affirmantem.

51 At ego etſi veriorem dicam in puncto iuris
Molfeſ. ſententiam, quæ traditis per *Merlin.*
*controuerſ.forenſ.cent.*2.*cap.*40.*num.*45. *&* 46.
*de Franch.decıſ.*217. comprobatur, & huma-
nitati conſonam iuxta ſententiam *Fulgoſ. cōſ.*
196.*num.*1.*Menoch.relatorumq; ab ipſo conſ.*7.
*num.*13.*&* 18.*& Caſtill.lib.*1. *controu.cap.*46.
52 *num.*1. diſtinguendum tamen puto pro con-
cordia opinionum, vt ſcilicèt tunc *Molfeſij*
53 placitum præualeat,cum teſtator ſimpliciter
alimenta vxori præſtanda reliquerit,cum iſto
caſu; ex quo nimis arctè diſpoſuit, cenſeatur
nil vltra voluiſſe relinquere,ac alimenta ipſa
vice intereſſe.

At ſi vxor relinquatur à marito guberna-
54 trix, & bonorum adminiſtratrix, quo caſu
55 cenſentur alimenta legata filijs extantibus
iuxta *Bulgari Conſuetudinem* communiter re-
ceptam, *R.Capyc.Latr. dec.*176.*num.*1. *tom.*2.
56 & extraneo inſtituto integrum bonorum
vſusfructus *Cappell.Tholoſ.decıſ.*462.*de Fran-*
*ch.decıſ.*58.*Duran.de art.tellan.tit.*6.*de leg.caut.*
49.*& alij*, quos allegat *Petra ad decıſ.*24. *Ca-*
57 *pyc.num.*4. eidem alimenta,& intereſſe debe-
ri non vereor affirmare, cum iſto caſu *Pauli*
placitum in *l.in teſtamentis* 12.*ff.de reg.iur.* af-
58 firmantis, plenius voluntates teſtantium in-
terpretandas, locum habere, credam, cum
*Capyc.in apoſt.incip.ſi vir, fol.*242. dum teſta-
tor ipſe nimis liberalem ſe declarauit,vt ſupra
diſponens in vxorem, ad quod etiam viden-
dus *cit.Merlin.eod.cap.*40.

De validitate ſtatuti taxantis intereſſe do-
59 tale,ac dari præcipientis in pœnam retardatæ
ſolutionis, non controuertitur: nam etſi *Con-*
60 *ſuetudinem*, quæ pendente dotis reſtitutione
ſolui mandat intereſſe, non valere dixerint
*DD.*penes *Capyc.dec.*65.*num.*12. *Hodier.in*
*addit.ad decıſ.*240. *Surd.num.*27. *Anton..Ima.*
61 *reſol.*49.*num.*85. & alibi, ſicut nec antephati
intereſſe dandum pendente ipſius ſolutione
voluere *cit.Capyc.ibid. & Afflict.decıſ.*281. *&*
62 291. contrarium communi *DD.* ſententiæ
tamquam verius fuit approbatum, prout
ſcripſere *Carleual.de iudic. tom.*2. *tit.*3. *diſput.*
8.*ſect.*4. *a num.* 40. qui ſimile ſtatutum eſſe
63 Romæ, ab Apoſtolica Sede approbatum, di-
cit, *Molfeſ.par.*6.*quæſt.*10.*num.*24. *&* 25. *Ho-*
*dier.ibid. num.*28. ac *DD. ab eod. relat.* ac per
*cit.Amat. num.*86. & adeò hoc verum eſſe, vt
64 quodlibet ſtatutum ità diſponens quoad do-
tem, & antephatum iuri communi conforme
dicatur, affirmauerunt *Molfeſ. par.*7. *de iur.*
*quartæ quæſt.*12.*num.*4.*Reg.Galeot.controu.*30.
*num.*18. *Merlin.controuerſ. forenſ.to.*2.*cap.*16.
*num.*14*cit.Amat.num.*98.*in fin.& 99.* videtur-
que eſſe ex mente *Napod. hic ver. tarenum*,
65 *num.*79. vbi huiuſmodi redditum dotis, non
66 dici vſuram, *Conſuetudinemq;* noſtram ad
explicationem iuris communis introductam,
aſſerit.

Quare id, de quo *de Franch. dec.*217. *nu.*2.
67 *& decıſ.* 472. vt dotis intereſſe etiam ſuper
bonis extra Neapolitanum territorium po-
68 ſitis, debeatur, non tantùm quia dos eſt no-
men iuris, & per cōſequens omnia bona com-
plectitur etiam alibi poſita, & vltra ambitum
Ciuitatis,vt *num.*6. *&* 7. ſed etiam quia com-
69 munis iuris, & *Conſuetudinarij* eadem eſt di-
ſpoſitio in hac re, probatur: & in articulo,
70 verum inter virum, & dotantem valeat inte-
reſſe dotis in ipſo conſtitutionis actu decerni,

videnda ſunt, quæ ſcripſit *Conſ. Carleual. de indic.d.10.2.tit.3.diſput.8.ſect.3.per tot.*

Nec mirum, ſi *Napod. in ver. hæredes in princ. fol.*242. ad confirmandam conſuetudi-
71 nariæ diſpoſitionis, & iuris communis con-
uenientiam, diſpoſitum in *Conſuetudine* iſta,
prius in *l.1.§.ſin autem, C.de rei vxor.act.* quē
72 *Textum* ſtabilibus tantùm bonis aptari vo-
luere *Amat.cit. reſol.49. num.7. Doctoreſque ab eod.relat.* conſtitutum fuiſſe, dixerit; nam
73 licet diuerſa ratio præſtationis intereſſe con-
ſideretur reſpectu mobilium, ac ſtabilium, cū
74 horum fructus ſtatim ſoluto matrimonio
propter dominij tranſlationem ipſo iure in mulierem eidem debeantur, & in eius defectū
alimenta, vel intereſſe, quod aliter ſe habet re-
75 ſpectu mobilium de iure communi, idem quo
ad mobilia & ſi diuerſa de ratione eſt à *Con-*
76 *ſuetudine* conſtitutum, ac per conſequens in-
tereſſe mobilium ad inſtar ſtabilium propter
moram, ſiuè commodum hæredum non reſti-
tuentium dotes, creditori debetur.

CAPVT QVINTVM.

Verba Textus explicantur.

De intereſſe dotium non ſolutarum ſoluendo, & an abſq; interpellatione, aut proteſtatione debeatur? & de eiuſdem conſuetudinaria taxatione, item de ea, quæ per ius commune habetur; De Corredo eiuſq; probatione, & reſtitutione etiam in caſu, quo ad vſum matrimonij non fuit conſumptum.

SVMMARIVM.

Intereſſe dotium, ſiuè alimenta an debeantur abſq; interpellatione? num.1.& quid de iure conſuetudinario? nu.2.3.4.5.6.9. & 10. & quid ſi mulier poſt ceptam habitationem domi hæredis, diſcedat? n.7,8.11.12.& 13.

Praxis petendi intereſſe dotale viro mortuo viget, nu. 14. & petitio arguitur etiam per inciſionem capillorum mulieris, n.15.

Intereſſe dotale an debeatur per patrem filio ſuo diſcedenti è domo à die factæ interpellationis, an verò diſceſſus? remiſſiuè n.16.

Vncia quid ſit? habetur, n.17. & 18.& in Ciuitate Neapolitana eſt determinata quantitas tarenorum triginta, numer. 19.

Conſuetudine taxatur intereſſe dotale ad rationem tareni vnius pro qualibet vncia ſemeſtratim, quare in anno eſt ducatorum ſex cum duobus tertus pro quolibet centenario aureorum, nu. 20.& 21. & affirmantes contrarium errauerunt in computatione, n.22.& 23.

Intereſſe iſtud conſuetudinarium, an debeat taxari ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis, ita vt minui, & augeri poſſit, traditur, nu.24. 25.26.30.31.32.35.& 36.

Intereſſe dotale in regno vlterioris Siciliæ taxatur ad rationem ſeptem aureorum pro centenario dotis conſignandæ, quinq; verò dotis reſtituendæ, nec minui, aut augeri poteſt, num. 27. 28. & 29.

Taxatio olim facta intereſſe per Conſuetudinem fuit etiam attentis lucro ceſſante, & damno emergente, n.33.& 34.

Intereſſe dotium non ſolutarum à iure communi taxatur ad rationem quinque pro centenario, num.37.

Ius commune, & conſuetudinarium conuenire circa intereſſe taxationem, an ſit verum, & quomodo? explicatur, n.38.39.& 40.

Intereſſe dotis non ſolutæ debetur ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis, ſi dos à marito vxori fuerit teſtamento relicta, numer.41.& de ratione, n.42.& 43.& de intereſſe debito viro, cui dos non eſt ſoluta, agitur remiſſiuè num. 46.

Dotes legata ſtatim viri obitu ſequuto debentur, num. 44.& 45.

Corredum, & mobilia eadem iuris conſuetudinarij cenſura ſtringit circa reſtitutionem, non autem circa probationes, n.47.& 48.

Probari poteſt per teſtes, fuiſſe conſignatum corredum, ſed dotes abſq; inſtrumento non probantur, n.49.& 50.

Ratio cur mobilia, & corredum ſint reſtituenda non eſt eadem pro vtriſq, & quænam ſit? nu. 51.52.& 53.

Corredum quid ſit? explicatur remiſſiuè, n.54.

Corredum reſtituendum conſumptum etiam ſi datum ſit æſtimatum, ſi tamen non ſit aliter conuentum inter partes. n.54.55.& 56.& quid ſi probetur conſumptum non ad vſum matrimonij, n.57.

Intereſſe dotium, ſiuè alimenta an ſine in-
1 terpellatione debeantur de iure commu-
ni etiam tranſacto anno poſt mortem vi-
ri? controuertitur inter *DD.* prout legitur
apud *Conſ.Hodier.in addit.ad deciſ.Surd.* 240.
& *Amat.cit.reſol.49.* qui à *nu.93.* plures exa-
2 minat caſus; eidem queſtioni locus ſupereſſe
videtur hoc iure noſtro conſuetudinario at-
3 tento, cum diſparitatis ratio inter vtrumq;
minimè valeat aſſignari, & quamquam *Napodan. in ver.elapſis nu.77.* ſtatim, lapſo tem-

pore

4 pore à *Conſuetudine* ad dotes reſtituendas ſta-
tuto, intereſſe etiam abſq; requiſitione debe-
5 ri,probet,deciſumq;tradatur a *Capyc.Latr.de-
ciſ.*375.*à n.*42.*tom.*2.*Molfeſ.par.*7.*de iur.quar.
6 *quaſt.*11. *num.*3. hoc tamen non eſt incontro-
uerſum,cum contra ſenſerint *Afflict.dec.* 291.
*Capyc.dec.*65. *& aly*; eoq; præcipuè caſu, quo
7 vidua à domo hæredis præmortui viri poſt
ceptam habitationem in ea, diſcedit, eũ enim
8 tali habitatione animus recipiendi alimenta,
in locum intereſſe arguatur *Napod.hic ver.ali
num.*94.*fol.*246.*Stephan.de Gaet.in apoſt.incip.
circa finem,fol.*242. *lit.C. de Franch. deciſ.*217.
ac *Amen.in addit.ad dec.*338.*eiuſd.num.*7.*Mol-
feſ.par.*6.*quaſt.*10.*num.*7.& ſi extraneus ſit he-
9 res idem *Molfeſ. num.*17. petitionem intereſ-
10 ſe in locum contrariæ proteſtationis,neceſſa-
riam dixit idem *de Gaet.ibid. ex Soccin.conſil.*
180.*per Text.l.pecuniæ,ff.de vſur.* (licet Ipſe
11 iſto caſu prætermittendam verbalem prote-
ſtationem, quæ vltro habetur facto, & effica-
12 ciùs,credam, nam ſicut ex habitatione mu-
lieris, eiuſdem præſumitur voluntas remit-
13 tendi intereſſe, ità diſceſſu contrarius ani-
mus elicitur non obſcurè.)

Hinc ad tollendas lites mos inualuit,vt vi-
14 ro mortuo, vidua dotes petat, ac dotalia iu-
ra, & proteſtetur de intereſſe contra hæredes
viri per publicum inſtrumentum, & ad eun-
15 dem finem crines incidat ſuos ſupra viri cor-
pus ſi præſens ſit, vel ſupra veſtes ſi moriatur
abſens, vt teſtantur *Ant.Capyc. in apoſt. incip.
ad text. fol.*237. latè *Stephan. Caiet. vbi ſup.
Molfeſ.d.par.*6.*quaſt.*7.*num.*2.*& ſeq.& Maſul.
in addit.ad deciſ.*24. *Capyc. num.* 1. & an inte-
16 reſſe per patrem filio à die factæ interpella-
tionis ad ſoluendas dotes, vel diſceſſus à pa-
terna domo, debeatur? tractat *de Franch. de-
ciſ.* 46.

Verba illa (*pro qualibet vncia auri*)nonnul-
17 la explicandi neceſſitatem nobis imponunt,
18 & ſanè licet verbum, *vncia*, variè ſonet,vt ex
Napod.hic num. 80. in hac tamen *Conſuetudi-
ne* noſtra ponitur ad explicandam certam pe-
cuniæ quantitatem iuxtà regionis morem ta-
19 renorum nempè triginta,vt *num.*81.*&* 82. &
ſequitur *Carleual.de indic.cit tom.*2.*diſp.*8.*ſect.*
20 4.*num.*42. Quare cum dotis intereſſe in quo-
libet ſemeſtre ad rationem vnius tareni pro
21 qualibet vncia taxetur, ipſum in anno eſſe
ducatorum ſex cum duobus tertijs pro quo-
libet aureorum centenario, patet, & habetur
in *dec.*103.*Gram.n.*10.*In dec.* 217 *num.*2. *de
22 Franch.* & alibi quicquid aliter dicant *Mol-
feſ.par.*6.*de iur.quar.quaſt.*12.*num.*6. cum quo
ſentit *Merlin. controuerſ.cent.*2. *cap.*16. *in fin.
num.* 18. affirmantes intereſſe conſuetudina-
rium in quolibet anno eſſe ducatorum ſex, &
23 granorum ſeptuaginta quinque, & *Petr. ad
deciſ.*24.*Capyc.num.*1. qui ex *Vrſill. ad Afflict.
dec.*291.*n.*5. eſſe ducatorum ſex, & granorum
quadraginta, tradit; iſti in computatione er-
rauerunt.

Videndum tamen vtrum intereſſe iſtud ſit
24 adeò certum, à *Conſuetudine* præfinitum, vt
ratione lucri ceſſantis,aut damni emergentis,
25 nec poſſit minui,nec augeri? & reſpondendũ
eſſe affirmatiuè, habetur ex *de Franch. deciſ.*
472. vbi *Ricc. in addit.* idemq; confirmari vi-
26 detur per tradita *deciſ.*217. 338. *&* 489. ſe-
quuntur *Thor.in compen.par.*1. *ver.intereſſe
27 dotis,& aly*, prout in reguo vlterioris Siciliæ
intereſſe dotis conſignandæ eſſe ducatorum
28 ſeptem, reſtituendæ verò ducatorum quinq;
dixit *Maſtrill.deciſ.*252.*n.*31. *&* 32. ex *Cumi.
29 ſuper rit.cap.*94.*tit.de interuſur. dot.*nec poſſe
minui,nec augeri.

At ſententia aliorum,qui ſuperioribus *Do-
30 ctoribus* contradicunt, mihi verior viſa eſt,
ideoq, intereſſe, vel conſuetudinarium lucri
31 ceſſantis, ac emergentis damni ratione liqui-
dandum eſſe cenſeo, prout pluries deciſum
fuiſſe, teſtantur *Thor.ibid.* & *Molfeſ.cit.par.*7.
*quaſt.*12.*num.*7.*&* 8.*& tom.*2.*in addit.*ex men-
te *Fului Lanar.* id haberi dicens, idemque
multis comprobat rationibus *Io: Anton. La-
32 nar.conſ.*26. & poſſe minui tale intereſſe, no-
ſtra haud refragante *Conſuetudine* probat
*Conſ.Carleual,cit.tom.*2. *diſput.*8. *ſect.*4. *in fin.
33 num.*42. Ratio enim inducendæ *Conſuetudi-
nis* ſoluendi intereſſe ad ſtatutam rationem,
ea certè fuit, quæ à lucro ceſſante, & damno
emergente potuit dependere, nam alioquin
34 ipſa intereſſe taxatio fuiſſet inanis,nec potuiſ-
ſet in *Conſuetudinem* tranſire, tamquam con-
tra iuris regulas, & rationem, ideoq; quoties
35 diſpar lucri ratio ceſſantis, & emergentis
damni propter rerum,aut temporum diuerſi-
tatem aſſignatur, diuerſa debet eſſe intereſſe
determinatio, ne fortè ipſa Municipalis no-
ſtra lex maximum, vel contra mulieres, vel
contra hæredes dotium debitores dicatur
36 iniquitatem ſapere, quod certè eueniret, ſi il-
lis non integrum ſarciretur damnum, factum
etiam in commodo, quod ceſſauit,vel iſti ſol-
uerent intereſſe vltrà quàm commodi eſt re-
ceptum.

Et obiectioni,quæ ex *Conſuetudinarijs* ver-
bis, quibus ad certam rationem conſtitutum
eſt intereſſe fieri poteſt, occurritur,ſi conſide-
37 remus,etiam à iure communi intereſſe dotiũ
non ſolutarum taxatum extitiſſe, & ad quin-
que pro centenario in *authen.de non alien.* §.*ſi
verò alicuius, Afflict.deciſ.*284.*num.*4. nec ideò
38 inter ſe pugnare ius noſtrum prouinciale, &
commune dixerunt *Molfeſ.cit. quaſt.*12. *nu.*8.
*& Lanar.cit.conſ.*26.*num.*9. *&* 10. quod cum
39 in vno tantùm verificari poſſit, nempè in
permiſſione intereſſe propter moram ſoluen-
tis dotem(de ipſa enim intereſſe diuerſitate

in

iñ vtroq; iure controuerti non licet, ſi *cit. Af-*
40 *flict.* credere velimus) reliquum eſt,vt in ipſa
intereſſe diuerſitate adhuc cõuenire affirme-
mus propter eandem damni emergentis, ac
ceſſantis lucri vtrobique conſideratam ratio-
nem.

Viget magis noſtra ſententia, vbi dos per
41 virum vxori ſuæ fuerit teſtamento relicta;
nam vt ex *Napod.* percipitur *ver. in dotem*,
*& dotes ipſas à num.*83. *Conſuetudo* in dote
42 verè ſoluta, & quæ apparet per inſtrumẽtum
dotale, non autem admiſſa, vel teſtamento
relicta, videtur explicanda eſſe, ideoq; nec il-
lius verba intereſſe decernentia ad dotem re-
43 lictam extendenda,ſed potiùs iuxta commu-
nis iuris regulas, quoad eam liquidationem
faciendam, dicendum ſequitur, eo fortiùs,
44 quia ſtatim viri obitu ſequuto intereſſe de-
beri, ex *Aret. in §. ſi vxori inſtit.de legat.* ſcri-
pſerunt *Vrſil.ad deciſ. Afflict.* 950. *num.* 5. *&*
apoſt.in conſuet.viro mortuo,incip.ſi maritus lit.
45 *B.fol.*237. cum eadem die reſtituendas dotes
legatas habentur in *ead. apoſt.* & *in deciſ.*359.
Afflict. ac ità pluries deciſum fuiſſe, referat
Conſ.de Bott.ibid.in apoſt.incip. ſi dos. De inte-
46 reſſe verò, quod viro debetur ob non factam
dotium ſolutionem tempore ſtatuto per pro-
mittentem, vide *Vrſill. ad deciſ.* 284. *num.*1.
& 2.

Explicantur à *Napod.num.*96. *in fin. &* 98.
*fol.*246. verba illa conſuetudinaria, *Reliqua*
bona corredi apparẽtis, de quibus *in §.ita quod*,
47 & concluditur, idem iuris eſſe circa reſtitu-
tionem faciendam corredi,& bonorum ſtabi-
lium, non autem circa probationes, nam ſta-
48 bilia,& corredum ſunt illicò reſtituenda,at ſi
corredum conſignatum fuiſſe non appareat
49 inſtrumento,poteſt id ipſum teſtibus adhibi-
tis probari, cum dotes conſignatas fuiſſe,non
50 aliter quàm inſtrumento probari poſſe, ſit
certum, & latiùs infra dicemus: præterea nec
51 eadem ſubitæ reſtitutionis ſtabilium, ac cor-
redi ratio intercedit,nam quoad corredum
52 eam eſſe arbitror, ne protracta ipſius reſtitu-
tione penès viri hæredes in perniciem mu-
53 lieris corrodatur, aliam verò eſſe cur ſtatim
ſtabilium ſit facienda reſtitutio, diximus ſu-
pra.
54 Vndè dicatur corredũ,& quid ſit,explicatur
à *Molfeſ.par.6.de iur.dot.q.7.à n.*18. vbi etiam
per *Text.l.quicumq; ff.de falſ.* ex *Napodan.vbi*
*ſup.& in conſuet.ſi mulier nupta, nu.*10.*&* 11.
55 *fol.*232. corredum reſtituendum cõſumptum
prout tempore mortis viri extat, ſi tamen ali-
56 ter conuentum non ſit, affirmat, etiam ſi da-
57 tum ſit æſtimatum, de qua re maximè du-
bitat *Ant.Capyc.in d. conſuetud. viro mortuo*,
§.ità quod in apoſt. incip. ad iſtam glo. fol. 247.
ſi probetur conſumptum fuiſſe corredum
non ad vſum matrimonij, vel à viro dilapi-
datum.

TITVLVS NONVS

DE

Iure Quartæ.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, quartam autem, explicatio.

De donatione ante, ſiuè propter nu-
ptias, Dotario, Tertiaria, & Ante-
phato, eorumq; conuenientijs, ac
diſcordantijs, item taxatione, &
præſtatione, & an, & quando ante-
phatum minui poſſit,vel augeri? &
antephatum an idem debeatur in
matrimonio contracto more Pro-
cerum, & Magnatum, ac ſecundum
morem nobilium platearum Ca-
puanæ, & Nidi? De ſucceſſione fi-
liorum ad antephatum, & an quali-
bet filiorum exiſtentia excludat ma-
trem ab illius proprietate, & portio
de-

deficientis filij fratri potiùs, vel proſcripto, aut damnato ob capitale crimen, Regulari aliterque ciuiliter mortuo, quàm matri vſufructuariæ accreſcat? De ſecundo viro, qui cum vxore ſua paciſcitur, vt ad antephatũ filij ſecundarum nuptiarum ſuccedant, & an huiuſmodi pactum in perniciem filiorum primi matrimonij ſubſtineri valeat? De more Procerum, & Magnatum, quid operetur, quid impertet, & an vt proprietas antephati matri quæratur filio mortuo ad eiuſdem creditorum excluſionem? & an contrahentes ſecundùm talem morem, iuri communi potiùs quàm Conſuetudinario ſubiacere præſumantur? De facultate Tutoris, & Balij in contractibus pupilli nomine celebratis, ac eiuſdem ratihabitione, ſiuè tacita, ſiuè expreſſa poſt minorem ætatem. Tandem de excluſione mulierum à proprietate antephati filijs exiſtentibus à iure communi ſtatuta.

SVMMARIVM.

Donatio ante, ſinè propter nuptias fuit antiquis Iuriſprudentibus incognita, num. 1. cum poſtea fuerit orta, num. 2. & aucta a Iuſtiniano, num. 3. & poteſt fieri tàm ante, quàm poſt nuptias contractas, num. 4.

Inter dotem, & donationem propter nuptias debet eſſe æqualitas, n. 5.

Dotarium ſucceſſit in locum donationis propter nuptias in regno ſuper feudalibus, ſiue tertiaria, num. 6. & 8. & quando debeatur, n. 7.

Quarta ſucceſſit in locum donationis propter nuptias in Ciuitate Neapolis, nu. 9. ſed omnia vnico nomine Antephati explicantur? n. 10.

Antephatum, & Donatio propter nuptias non dicuntur per omnia conuenire, n. 11. & 12.

Æquitati ſeruandæ inter dotem, & donationem propter nuptias hodiè dicitur abrogatum, n. 13.

Antephatum vndè dicatur, n. 14. & eiuſdem nomen à Longobardis inuentum reſpectu allodialium, n. 15.

Antephatum pleno iure quæritur mulieribus ſoluto matrimonio, ac filijs non exiſtentibus ſecundum ius conſuetudinarium, n. 16. & ità etiam de iure communi, num. 17. at filijs ſuper exiſtentibus tantùm in vſufructu, num. 17. quoad proprietatem verò pro numero liberorum ſecundum ius commune, n. 19.

Ius regni ſe conformat iuri communi circa antephati præſtationem, n. 30.

Antephatum hodie in regno debetur in omni caſu in vſufructu, n. 21.

Proprietas antephati eſt filiorum, nec matri deberi poteſt etiam ſi filia indigna ſuperſit, num. 22. & 23. & quid ſeruandum in viro rebelli; & an fiſco potius, quàm dotanti reſtituenda, & an filia poſſit habere legitimam ſaltem? n. 24. & 25.

Antephati quantitas non eodem modo taxatur per pragm. 1. tit. de donat. propter nupt. *ac de iure conſuetudinario, n. 25. & quæ nam ſit ſecundum ius commune, conſuetudinarium, morem Procerum, & Magnatum, & Nobilium Capuanæ, & Nidi, n. 72. remiſſiuè.*

Quantitas antephati non poteſt augeri, & ideò reducitur ad ſtatutam quantitatem de æquitate, non autem de rigore iuris, nu. 27. & 28. ſed poteſt minui, nec vidua poteſt dicere ſe læſam, nu. 29. & 30. fortiùs ſi adſit minuendi conſuetudo, n. 31. ſed contrarium habetur, nu. 33. 34. 35. & 36.

Ante*phatum quandoque nullum datur, n. 32.*

Quantitas antephati dependet à dotali quantitate ſi partes nil de ea conuenerunt, num. 37. nec eadem datur viduis, ac virginibus, num. 38. & datur pro dote vere ſoluta, n. 39. & 40.

Viro numquam imputandum ſi dotes non exegit, num. 41.

Mulier debet ſe gratam viro exhibere propter dilationem datam patri in ſoluendo dotem, num. 42.

A*ntephatum an debeatur non ſoluta dote, ſi fuerit conſtitutum etiam,* per altre cauſe mouentino la ſua mente? *n. 43. 44. 45. & 46. & quid de more regni, n. 47.*

A*ntephatum debetur ſequuta copula carnali, n. 47.*

Verba illa, dote data, vel non data *cap. regni* mulier dotarium *quomodo intelligenda? explicatur, n. 48. 49. & 50.*

A*ntephatum quandoq; nec ſoluta dote debetur, & quando? n. 51. 52. 53. 54. 57. & 58.*

A*ntephatum an debeatur matrimonio non conſummato? n. 55. & 56.*

Mulieri deoſculatæ tantùm, nec carnaliter cognitæ debetur medietas antephati, n. 59. etiam ſecũdùm ius commune, n. 60.

A*ntephatum an debeatur à viro non conſtitutum, nu. 61. 62. 63. 64. & 65.*

Diſtinctio facta per Camill. Saler. *circa antephatum debitum mulieri, quæ contraxit more Magnatum, & illi, quæ contraxit more nobilium Capuanæ, & Nidi aſſeritur, & reijcitur, num. 66. & 69. cum neq; à iure communi probetur,*

betur,num.67.& 68. & exiſtentia filiorum de iure communi attendatur ad hoc, vt videri poſſit proprietas ne debeatur antephati,nu. 70. quod hodiè nec ſpectatur per pragm. 1. de donat.propter nupt. n.71.

Dotarij quantitas quænam ſit? n.73.

Filij quomodo ſuccedant ad antephatum, & uti filij ne, an vti hæredes,n.74.75.& 76. vbi de praxi contrahendi, & quid de iure communi, et regni,n.96.97.et 153.

Creditores filij præferuntur in antephati proprietate hæredibus matris, quæ moritur poſt filium ſuum,n.76.110.et 146.

Proprietas antephati ad fratrem potius tranſit, quam ad matrem,n.78.et 134.

Filijs quæritur ius in proprietate antephati antequam naſcantur,n.79.

Mater ſemper excluditur filiorum exiſtentia, n.80. 90.131.132. et 147. etiam ſi ſint regulares, n. 81. vel ſint proſcripti, vel aliter damnati ob capitale crimen, num.82. et de ratione, numer.83.

Conſtitutiones regni Pœnam eorum, Forindicatorum bona, Grandis vtilitas, ob filiorum culpas, es diſpoſitio authen.bona damnatorum, C. de bon. proſcript. explicantur remiſſiue,n.84.

Annotatio bonorum,et confiſcatio ſit in pœnam contumaciæ non autem criminis, nu.85. vel adeò propter crimen ſit, vt bona quærenda non comprehendat,n.86.

Mors ciuilis, an et quando æquiparetur naturali? num.87.et 88.

Quod dicitur de regularibus extenditur ad proſcriptos,n.89.

Exiſtentia filiorum excludit matrem ab antephati proprietate,etiam ſi matrimoniũ ſit cõtractum more Magnatum,num. 91. cum in hoc conueniant mos Magnatum,et Conſuetudo,n.92.

Pacto inito,vt filij ſuccedant tamquam filij non autem tamquam hæredes,an cenſeatur à diſpoſitione conſuetudinaria receſſum, et contractum ad formam iuris communis? n.94. et an nepotes veniant ex propria perſona, an verò cum qualitate hæreditaria? n.95.

Secundus vir an poſſit cum futura coniuge paciſci, vt in antephato tantum filij ſecundarum nuptiarum ſuccedant? et an ſaltem reſpectu antephati ſit locus imputationi, nu.98.99.100. et 101.

Nil humanæ ſocietati infenſius bello, n. 102.

Caſus deciſus affert exemplum in poſterum, n.103. et de ſimili ad ſimile valet illatio,n.104.

Pugna non eſt ſine hoſtibus, nec victoria ſine pugna,n.105.

Proprietas antephati non poteſt eſſe in ſuſpenſo matre viuente,nu.105.ideò ſemper dicitur eſſe penes filios, et vſusfructus penes matrem, num.107.170.171.172.173.et 174.

Mater, filijs prædecedentibus, ipſo iure acquirit proprietatem antephati, nu.108.et 115.ſi tamen frater non adſit, nam ſi exiſtit, eſt contrarium verius,n.109.111. et 116. frater verò cum ſuccedat hæreditario iure tenetur creditoribus fratris,n.112.

Filij quando poſſint de proprietate antephati diſponere? traditur, n.113.

Verba, ſecondo l'vſo, e coſtume de Proceri, e Magnati, in contractibus matrimonialibus appoſita,an operentur, vt cenſeatur actum ad formam iuris communis? n.114.

Conſuetudines Neapolitanæ ligant contrahentes more nobilium Capuanæ, et Nidi, ac Procerum, et Magnatum in his, quibus conſuetudinibus non eſt derogatum ab vtroq; more, num.117.118.et 157.

Per pactum, vt filij ſuccedant tamquam filij non autem, tamquam hæredes non derogatur iuri cõſuetudinario quoad aliu n.119. ſi expreſsè non fuerit de tali derogatione actum,n.122.

Conſuetudines habentur tamquam ius commune in hac Ciuitate,n.120. et tamquam ius nouiſſimum debent priùs ſeruari,n.121.

In odioſis arctè ſit interpretatio, num.123. nec ſit extenſio de caſu expreſſo ad non expreſſum, n.124. præcipuè in præiudicium alterius, nu. 125. etiam ſi maioritas rationis concurrat, num.126.

Quod non dictum, conſultò cenſetur omiſſum, num.127.

Excluſio vnius eſt incluſio alterius, n.128.et excepto vno caſu alter cenſetur approbatus, numer.129.

Quod fauore vnius eſt introductum non debet in odium eiuſdem retorqueri, n.130.

Rei ſuæ quiſq; eſt moderator,n.133.

Soror per renunciationem excluditur à fratre ab antephati portione, ſed ſuccedit, fratre deficiente,num.135. ſed iure hæreditario fratris, num.136.

Tutor,et Balius loco domini habetur,n.137.et valent omnia facere, quæ dominus ipſe,nu.138. cum in omnibus pupillum repræſentent,num. 139. et habeãt eiuſdem liberam bonorum adminiſtrationem, n.140.

Maior factus ſi ſoluerit per quinquennium cenſetur obligationem à tutore factam ratificare, num.141.

Tacita ratificatio ſupplet omnem defectum ſolemnitatis,n.142.

Solutione facta,arguitur tacita, et expreſſa contractus approbatio,n.143.

Ratificare facto eſt magis,quàm verbis, nu.144. et Ratihabitio retrotrahitur ad tempus factæ obligationis, n.45.

Ius Procerum, et Magnatum differt à iure communi,nu.148. et in quo differant circa antephati præſtationem,n.149.150.153.et 156.

Dotarij proprietas penes quem dicatur eſſe? traditur n.151. et 152.

Ver-

Verba contrahentium cenſentur poſita, vt aliquid operentur, n.155.

Caſus omiſſus à more Procerum recipit interpretationem a Conſuetudinibus, cum dicantur ius commune in loca vbi vigent, n.158. & 159.

Mulier, quæ nubit more Procerum, dicitur teſtabilis, n.160. ſed eſſet contra, ſi mos Procerum eſſet idem, ac ius commune, n.161.

Diſponens cenſetur velle diſponere iuxtam Conſuetudinem potiùs, quàm ius commune, n.162. & 163.

Mos Procerum operatur, vt mulier poſſit diſponere de nouem bonorum partibus, non obſtante prohibitione conſuetudinaria, n.164.

Contrahentes poſſunt ſibi certum ius conſtituere in contractibus, n.165.

Nemo plus iuris transferre poteſt in alium, quam in ſe habet, n.166.

Capitula poſita in Conſuetudine, ſiquis, vel ſiqua, *de more Procerum non ſunt ius, num.167. & contra, n.168.*

Verba illa, vt filij poſt mortem matris ſuccedant vti filij, *non impediunt eidem acquiſitionem proprietatis antephati, n.169.*

Donationem ante, ſiuè propter nuptias
1 penitùs fuiſſe de iure Digeſtorum
iuris prudentibus incognitam, authoritate *Imperatoris Iuſtiniani in §. eſt, & aliud genus inſtit. de donat.*, ac à Iunioribus
2 Diuis Principibus ortum habuiſſe, deindè à
3 Iuſtino Cœſare, ac ab ipſomet Iuſtiniano auctam, & tàm ante, quã poſt contractas nuptias
4 fieri poſſe, indultum; ità tamen vt inter do-
5 tem conſtitutam, ac donationem adſit æqualitas ad *Text. in authen. de æqual. dot. nouel. 97. & authen. æqualitas, C. de pact. conuen.* tradidit *R. Marcian. diſput. 93. n.1. & 2.*

In locum donationis propter nuptias Do-
6 tarium ſucceſſiſſe in regno ſuper feudalibus viuentium iure Francorum *Afflict. in tit. qual. poter. olim feud. alien. § donare ver. quarto, Napod. hic in explic. rubr. ver. item illud dotarium num. 10. fol. 248.* qui cum *Capyc. in repet. l. Imperialem ver. quarto eſt dotarium fol. 17.*
7 quomodo, & quando debeatur explanant, ſi-
8 uè Tertiariam ſuper allodialibus *Reg. de Pont. conſ. 110. à n.4.* vt in *conſtit. regni licentiã, & in conſtit. mulier, quæ dotarium, et in cap. regn. 165.*
9 *incip. mulier dotarium*, & in hac Ciuitate Quartam, de qua hoc noſtro *tit.* dicitur, quæ
10 omnia vnico tàm in Regno, quàm Ciuitate Antephati nomine explicantur, idem *Marcian.* teſtatur *num. 3.* & *Molfeſ. par. 7. de iur. quar. quæſt. 1. nu. 11. 12. & 18. Ant. Capye. in repet. d. l. imperialem fol. mihi 17.* & diuerſa vnico vocabulo explicantur, prout idem *Capyc.* hìc *in apoſt. incip. innuit fol. 248. lit. A. Afflict. dec. 291. & 333.* & *de Marin. lib. 2. reſol. quotid. cap. 23. n. 1.* ſcripſerunt.

Nec adeò in locum donationis propter
11 nuptias ſucceſſiſſe antephatum dicendum eſt, vt per omnia inter ſe conuenire dicantur, cum aliter dicendum inſinuent *Ronit. conſ. 55. num. 4. & 9. tom. 1. Stayban. conſ. 51. num. 13.* & alij, prout nec conuenire cum donatione pro-
12 pter nuptias circa diſpoſita in *cit. authent. æqualitas, C. de pact. conuen.* dixit *Napod. in explicat. huius rubr. num. 1.* cum æqualitati ſer-
13 uandæ inter dotem, ac donationem hodie abrogatũ dici debeat per cõtrariam, vniuerſalẽq; locorum *Conſuetudinem* ex *Guid. Pap. dec. 363. Camill. Borrel. in ſumm. decis. tit. 8. de antephato to. 3. n. 23. & 27. & alijs.*

Dicitur antephatum quaſi ante mortem,
14 vt poſt *Napod. ſup. cit. & Afflict. eiſdem decis. R. Ronit. conſ. 55. tom. 1.* refert *cit. Marcian. n. 3.*
15 taleq; nomen à Longobardis inuentum reſpectu bonorum allodialium, dixit *Afflict. in ſup. cit. tit. qualit. poter. olim feud. alien. § donare,*
16 *verſ. quarta*, illudq; pleno iure mulieribus quæri ſoluto matrimonio, & filijs nõ exiſtẽtibus, ſi *Conſuetudinem* noſtram attendamus, conſtat, non ſecus, ac iure communi diſponi-
17 tur in *authen. de nuptijs, §. ſi igitur*; at ſi filij adſunt vſusfructus antephati datur mulieri-
18 bus ab eadem *Conſuetudine*, quod æquè ius commune confirmat reſpectu earum, quæ iterum nubunt, *l. fœmina, C. de ſecun. nupt. §. ſi verò expectet authen. de nupt.* cum permanenti-
19 bus in viduitate antephati proprietas, pro numero liberorum taxanda, concedatur *per authent. ſi tamen,* vbi *Bal. C. de ſecun. nupt.*

Communi totaliter ſe conformat ius Regni
20 in *cap. Reg. Caroli incip. mulier dotarium,* vt per *Nigr. ſuper eod. n. 44.* dixit *de Marin. lib. 2. reſol. quotid. cap. 25. n. 2.*

At omni prorſus ſublata iurium diſtinctio-
21 ne, diuerſaq; diſpoſitione, adſint, ſiuè non adſint filij, nuptiæq; recontrahantur, vel non, ad antephati vſumfructum tantùm ab anno 1617. per *pragm. 1. tit. de donat. propter nupt.*
22 admitti fœminas, non dubitatur. Quare antephatum ad heredes mariti ſemper reſtituen-
23 dum, nec fieri poſſe proprietariam matrem ſi filia ſuperſit indigna, concludit *cit. de Marin. lib. 1. reſol. quotid. cap. 15.* vbi quid ſeruandum
24 in viro rebelli, & num fiſco potiùs, quàm ſocero dotanti reſtituendum, & an ſaltem
25 legitimam filia poſſit habere? examinat.

Antephati quantitas aliter, ac quartæ per
26 *Conſuetudinem*, in eadem *pragm.* taxatur, quę
27 non poteſt augeri, imò (quod eſt durius) ſi
28 maior ſumma conſtituatur pro antephato, de æquitate ad ſtatutam quantitatem reducendam, eamque peti poſſe, de rigore verò iuris nihil deberi voluit *Io: Maria Nouar. ſuper ead. pragm. collect. 2. num. 2.* ſed poſſe minui in
29 conſtitutione, quæ fit à viro, nec ideò læſam
30 ſe dicentem viduam exaudiendam eſſe ex

Afflict.poſt And.in conſtit.licentiam num.2.qu.3.
Nigr.in cit.cap.mulier.dotarium,nu.63.& Pel-
lic.ad conſuet.Auerſ.cap.5.n.157.cum ſeqq. pla-
cuit de Marin.reſol.lib.2.cap.24.num.9. fortius
31 ſi Conſuetudo minuendi adſit Stayban.ſeu.ſu-
pra cit. conſ. 51. num. 16. cum & mi mi dona-
32 tionem propter nuptias, imò nullam fieri
poſſe cenſuerit gloſ.in ſup.cit.authent.æqualitas,
C.de pact.conuen. ver. pari penès Rouit. conſil.
50.num.15. tom.2. His tamen videtur contra-
33 ria ſententia Napod. hic num.13. ver.item
differt, fol.248. antephatum nec poſſe minui,
nec augeri, tradentis,& licet in terminis prag.
34 non loquatur, non ideò tanti viri authorita-
ti pragm. diſpoſitio rectè opponi valet,cum
nil in ea in contrarium ſtatuatur: at Napod.
35 dictum non vigere, ſi non ex ipſa pragm.ſan-
ctione, ex ratione,qua condita fuit,conuinci-
tur non obſcurè, fuit enim lata ad re-
36 ſtringendas virorum donationes propter nu-
ptias, ergo quælibet opinio, quæ de reſtrin-
gendis donationibus tractat, conſona prag-
maticæ diſpoſitioni dicenda, eo magis, quia
iſto in caſu partium conuentio non contra-
dicit.

A quantitate ergo dotali antephati quan-
37 titas dependet quoties inter partes non mi-
nuitur, nec eadem eſt viduarum ſecundò nu-
38 bentium, quæ virginibus eſt conſtituta, vt in
39 ead.pragm., & omnibus non pro dote conſti-
40 tuta tantùm nec ſoluta, ſed quæ verè ſoluta
eſt, debetur iuxta diſpoſita in authen. dos da-
ta,C.de donat.ante nupt. & tradunt Afflict.dec.
242.Gramm.deciſ.97. R.de Marin.reſol.quotid.
lib.1.cap.14.num.3. qui numquam viro impu-
41 tandum, cur non exegerit dotem à ſocero,
concludit ex de Franch.dec.424. & Fontanell.
de pact.nuptia.tom.2.clauſ.6.glo.1.par.3.nu.70.
42 mulier enim (vt dixit Boer.deciſ.329.num.2.,
propter dilationem ad ſoluendam dotem,pa-
tri datam, ſe gratā debet marito exhibere, &
Piſanell.ad Napod.in conſuet. quartam autem
in addit. incip. nota ex iſta gloſ. fol. 252. dicen-
43 tem, deberi antephatum etiam non ſoluta
dote, ſi non tantùm ratione dotis, ſed & alijs
iuſtis ex cauſis conſtituatur (quod ità ſeruari
tenet Theodor. alleg.13.nu.16. ex Geor. alleg.
45.num.11.& 18. & dixit Marcian. conſil.53.
44 cir.fin.num.5. adeſtq; dec. Afflict.333.) impu-
gnat Rouit.conſ.50.tom.2.num.17.& 18.quem
ſequitur,& commendat R.de Marin. lib.2. re-
ſolut.quotid. cap.24. verba enim illa: E per al-
45 tre cauſe mouentino la mēte,&c.à notarijs po-
tiùs,quàm partium voluntate,& conſenſu po-
ſita in capitulis,cenſeri, nihilq; operari ad in-
ducendam realem antephati ſolutionem, pro
dote non ſoluta,cum alioquin, & illud debe-
46 retur, nec ſequuta copula, ſed tantùm matri-
monio per verba de præſenti contracto,quod
non poteſt dici, ex eod.de Marin. num.7. & 8.
47 habetur, idemq; de iure regni dicendum
Rouit. ex multis Author. quos recitat num. 9.
48 ver.ſecunda exceptio, probat, nec cap. mulier
dotarium, ibi: dote data, vel non data, obſtat,
49 cum illud vindicare locum, ſi dos nec ſoluta,
nec conſtituta ſit, dicat num. 10. ac quoties
conſtituta non ſoluitur, contrarium verius
ex Barthol.de Capu.in eod.cap.num.6. & alijs,
& huiuſmodi interpretationi nil repugnare
Andr. in conſtit. licentiam, & in cap. 1. qualit.
olim feud.poter. alien. dicentem, deberi dota-
50 rium mulieri, quæ nullam dotem dedit, ait,
prout nec repugnare Afflict.cit.tit. qual. poter.
olim.feud.alien. §.donare, ver. ſed iure Franco-
rum, fol.44. cum Andr. ſentientem, dicimus,
& concurrit Capyc.in repet.d.l.imperialem de
prohib.feud.alien.per Frider.fol.18. col.2. ver.
tertio notandum.

Quandoq; nec ſoluta dote, debetur ante-
51 phatum, ſi vir, antequam dies ſoluendi do-
tem aduenerit, moriatur Afflict.cit. deciſ.333.
Gramm.deciſ.97.num.5.Guid.Pap. dec.430. &
565. Boer.deciſ.12. Camill. de Medic. conſ.89.
num. et 55. vbi millies ità deciſum dixit, &
Nouar.ſup.cit.pragm.1. de donat. propter nupt.
collect.2. num.4. hocque eatenùs verùm eſſe
52 aduertas, quatenùs maritus ipſe dilationem
debitori conceſſerit Reg.de Marin. ſup.cit.cap.
14.reſol. quotid. lib. 1. num. 2. quem ſequitur
cit.Nouar. num.6. tradens conferre, quæ ha-
bentur in deciſ. de Franch. 181. et 519. deci-
53 ſumq; fuiſſe in Ciuitate Vici; dilatio enim
huiuſmodi à marito ad ſoluendam dotem
conceſſa, quæ differt à tacita dilatione data
per exactionem non factam, de qua ſup. num.
54 41.et 42.vxori præiudicare non debet;idem-
que iuris eſſe, ſi dote non recepta, ſed tantùm
mutui inſtrumento à ſocero, recepiſſe dotem,
faſſus ſit vir, Molfeſ.to.2.in addit.ad quaſt.2.n.
14.affirmauit.

Nec parum controuerſiæ eſt inter DD.in
55 articulo, vtrū non conſummato matrimonio
56 ſit præſtandum antephatum?& nonnullos in-
ter ſe pugnantes, affert cit. Nouar. num.23. et
24. illiſq; pro negatiua pugnantibus, adden-
dus de Marin. d.cap.14. lib.1.& lib.2. cap.24.
57 num. 7. qui vltrò requiri numerationem do-
tis autumat, quaſi numquam antephatum
dari debeat abſq; effectiua dotis ſolutione,
quod & probatur à Conſ.Stayban.reſolut.152.
58 tom.2.num.6.& limitatur quoties pactum ſol-
uendi antephatum, etſi dos non ſoluatur, ini-
tum fuit per Text.l.1.§.illo procul dubio, C.de
rei vxor. act.et l. fin. §.ſi igitur in fin. C. de do-
nat.ant.nupt. Guid.Pap.dec.274.nu.1. & alios.
Sed mulieri deoſculatæ, nec tamen carnaliter
59 à viro cognitę medietatem lucri antephati
aſſignari conſueuiſſe, ferè ab omnibus eſt re-
ceptum,vt per Nouar.ibid. num.19. et 20.de
Franch.deciſ.503. num.23. Maſul. ad deciſ.65.

Ca-

Digitized by Google

Capyc.num.4.de Marin.cit.cap.14.num.5.in fin.
idem confirmante *Napod. ver.conſtitutam, nu.*
60 *24.fol.255.* qui probari à iure communi etiã
l.ſi à ſponſo,C.de donat.ante nupt. obtendat.
Inſuper dubitatur,an debeatur mulieri an-
61 tephatum ſi à viro nec conſtitutum, nec con-
62 ſtituti promiſſum fuerit? & negatiuè reſpon-
dent *Gramm.deciſ.97. Afflict.deciſ.242.nu.1.* &
63 alij, ac ſolùm petitionem conſtituendi ante-
phatum permitti cõſtante matrimonio, actio-
nemq; contra virum ſupereſſe volunt, idque
64 aliter poſt noſtræ ſæpè *cit. pragm.* emanatio-
nem eſſe, reor, ea enim cuicumque nubenti
conſtituitur antephatum, & vir non conſti-
tuens, eiuſdem diſpoſitioni ſe ſubmittere cẽ-
65 ſetur, quod non ſecus eſt de iure communi,
prout per *authent.dos data, C. de donat. ante*
nupt.vbi gloſ.ver.mereretur, & per *authent. de*
exact.conſtit.dot.§.illud, vnde deſumitur,ſcripſit
Stayban.ſen.conſ.97.n.7. [illegible]
Item non ritè, rectèq; dictum pronuncia-
ri debet id,de quo *Camill.Saler. in conſuet.ſi-*
quis,vel ſiqua,fol.131.vt.in 22.differ. inter mo-
66 rem Capuanę,& Nidi,ac morem Magnatum,
ſuccedere nempè ad medietatem antephati
viduam,quæ cum viro præmortuo contraxe-
rat more Magnatum,ſi eiuſdem viri pater ſu-
67 perſit; talis ſiquidem mos cum nihil diſtet à
iure communi, vt aliàs diximus, habeturq; à
68 *DD.* penès *Rouit.conſ.17.lib.2. num.3.* nec ab
illo talis fiat diſtinctio de ſuperexiſtentia,
69 vel deficientia patris viri, nec benè ſentiſſe
Camill.Salern. patet, deciſionemq; contra eũ,
ac *Put.ſ.de Franch.* cum eod. ſententiam *deciſ.*
617.num.1. vnitis duabus Aulis factam in an-
no 1576. *Molfeſ.ad conſuet.par.1. cap.3. nu.2.*
affert, & dixit *ibidem nu. 6.* vbi ſupra, exiſten-
70 tiam filiorum attendi potiùs ad finem, vt vi-
deatur proprietas ne, an verò vſusfructus de-
beatur antephati ad *text.l.ex morte,C.de pact.*
conuen.authen.hæc res,C.de ſecun.nupt. conclu-
dit. Et hanc quoque differentiam ſublatam
71 hodiè à noſtra ſæpè *cit. pragm.* quæ penitùs
mulieres à proprietate antephati excludit, nõ
dubitatur: quæuè ſit antephati quantitas ſe-
72 cundum ius commune, conſuetudinarium,
ſecundum vſum Capuanæ,& Nidi,ac tandem
ſecundum morem Magnatum, habetur apud
Molfeſ.d.par.1.cap.2.num.1.cap.3.nu.2.& par.
7.queſt.11.num.4.5.& 12. Camill.Borrell.in
ſumma dec.ſ.tit.de anteph.n.32.relat. per Mar-
73 *cian.diſput.93.to.2.n.4.* dotarij quantitas que-
nam ſit, refert idem *Molfeſ. ead. par.7.qu.10.*
à num.16. [illegible]

His poſitis de ſucceſſione filiorum ad an-
tephatum percunctari libet, cum & de ea ſit
74 contentio inter *DD.* nam alij etiam ſi non
ſint patris hæredes, ex propria perſona ſucce-
dere putant, prout *Afflict.deciſ.37. poſt nu.6.*
& *deciſ.314.num.4.* vbi deciſum affert; alij ma-
75 gis communiter filios, tanquam hæredes pa-
tris admitti dicunt, ita *Vrſill.ad cit.dec. 314.*
Afflict.Thor. in compen.dec. par.1. ver.filii ſuc-
cedunt,& ver.filii mortua matre,de Franch.de-
ciſ.106.Fab.Ann.conſ.74.tom.1.num.7.de Ma-
rin.lib.2.reſol.quotid.cap.22.num.10.& 12. &
cap.68.num.24.Reg.Marcian.vbi ſup.numer.8.
& iſtorum ſententiæ ratio ab eodem *de Ma-*
rin.variar.reſol.cap.15.nu.7.lib.1. affertur.

Ad tollendas tamen controuerſias in præ-
76 ſenti omnibus ferè in contractibus matri-
monialibus paciſci conſueuerũt, vt filij,non vt
hæredes parentum, ſed tamquam filij admit-
tantur, prout praxis quotidiana demonſtrat,
& dicunt *Thor.iam cit.Molfeſ.par.1.cap.3. nu.*
21.in fin.ex Reg.de Pont.tract.de poteſt.Proreg.
tit.9.de ſucceſſ.mulier.num.25.Capyc.Latr. dec.
63.relat. per Reg.Marcian.ibidem nu.13. Qua-
77 re infertur creditores filij præferendos in ipſa
antephati proprietate in concurſu hæredum
matris, quæ filio non prædeceſſit, ſi tamen
vſusfructus conſolidatio proprietati exiſten-
tia alterius filij fuerit impedita, cum proprie-
78 tas antephati, quæ in hæreditate præmortui
fratris fuit, ad fratrem potiùs iure hæredita-
rio, quàm ad matrem iure accreſcendi ad
Text.l.qui ſe patris, §.ſi vero non habeat,C.vn-
dè liber. fluat, filijs enim antequam naſcantur
79 ius queritur in proprietate antephati ad tra-
dita per *Theſaur.deciſ.170.& Capyc.Latr.deciſ.*
80 *63. num.13.* & mater ſemper excluditur exi-
ſtentia filiorum, etiam ſi hi renunciauerint,
81 vel ſint regulares, prout ex doctrina *Piſanell.*
fundat *Conſil.Staybanreſol.32.num.4. & 5.* &
dixit *Paſchal.de vir.patr.poteſt.par.3.cap.1.nu.*
33. ergo creditores filiorum admittẽdi, prout
latè habetur *cit.deciſ.106.de Franch.* & nouiſ-
ſimè *diſput.93. Reg.Marcian.* Idemque dicen-
82 dum eſſe videtur ſi proſcriptus filius, vel ali-
ter ob capitale crimen damnatus, cuius etiam
bona publicentur, ſupererit, etſi hic ex aliàs
traditis mortuus dicatur, cum *Merlin. contro-*
uerſ. forenſ. cent.2.cap.20. & 21. per ea, quæ
Gomez.variar.reſol.tom.3.cap.14.in princ. Pe-
regrin.de iur.fiſc.lib.5.de public.bonor. nu.132.
Hieron.Magon.deciſ.Floren.99.num.2. Cenall.
commun.contra commun.queſt.320. Giur.conſil.
56.num.25. Clar.lib.5.ſent.§.fin.queſt.78. num.
24. vbi Baiar. num. 112. alij innumeri ab *eod.*
relat.cit.cap.20.num.1. & 2. conciliando *text.*
l.ſi mandauero 22.§.ſi is cuius,ff.mandat. l eius,
qui §.ſi cui de teſtam.& l.Statius Florus, §.Cor-
nelio Felici de iur.fiſc.& cap.fin.§.cum autem de
pœnis in 6. cum *text.l.ſi deportati 7.in princ. de*
leg.3. earumque legum tollens antynomiam,
83 dixerit, *Publicatis bonis ex ſententia criminis*
talem pœnam irrogantem, tantummodò Fiſco ac-
quiri,quę tunc habuit,cum damnaretur reus, ad
bona verò,poſt ſententiam eidem obuenia, Fiſcum
nullum ius habere quo minus & damnatus ca-

 acqui-

Digitized by Google

acquirat, iis fruatur, eaque alienare poſſit per
quemcumque contractum, ſed tantùm, vt in caſu
mortis ipſius (eo quod taliter damnatus expers
omninò ſit eorum, quæ beneficio iuris ciuilis in-
troducta ſunt, vt proinde nec hæredem habere
poſſit ab inteſtato, vel ex teſtamento) eadem bona
Fiſco quærantur iuxta text. in d.l.2. C. de bon.
84 *proſcript.*, ingenioſè ac multùm diſertè more
ſolito regni *Conſtitutiones, Pœnam eorum, Fo-*
riudicatorum bona, Grandis vtilitas, ob filio-
rum culpas, & authent. bona damnatorum, C. de
bon. proſcript. explicando, *R. de Pont. conſ. 69.*
num. 8. vol. 1. confutando, ac *Fab. Ann. conſ. 9.*
num. 24. cum ſeqq. interpretando, & tradens
85 quamlibet bonorum annotationem, & confi-
ſcationem re vera in pœnam contumaciæ eſ-
ſe, non autem criminis, præcipuè inter Neapo-
litanos, quorũ bona pro crimine, etſi capitali,
excepto læſæ Maieſtatis Diuinæ, & humanæ
in primo capite (vt aliàs diximus) non publi-
86 cãtur, vel adeò propter crimen eſſe, vt bonorũ
87 quęrẽdorũ non fiat poteſtas, & eatenus mors
88 ciuilis naturali æquiparari, quatenùs idem ab
vtraq; reſultet effectus; ideoq; cum in multis
hic ciuiliter mortuus differat à claudente
vltimum diem ſuum, & præcipuè cum indul-
gentiæ capax ſit, illud quod reſpectu Regula-
89 rium ſuper exiſtentium diximus, qui adhuc
mortui ciuiliter dicuntur, ad proſcriptos non
temerè extendendum reor, præcipuè eam ſi
attendamus rationem, quia quælibet filiorum
90 exiſtentia, tamquam conditio, qua fœmina à
proprietate antephati excluditur, ſufficit,
prout *ſup. cit. Paſchal.* diſcurrit, cuius verba
ad fundandum tradita *ſup. tit. de ſucceſſ. mo-*
rient. ſine fil. ex teſtam. cap. vnic. num. 36. adhuc
iuuant.

Idem dicendum, ſi matrimonium ſit con-
91 tractum more Magnatum, eò fortiùs ſtante
deciſione facta in cauſa pro Comite Montiſ-
clani contra Comitem Montellæ, quam refert
Molfeſ. dict. cap. 3. num. 21. Noſtrates commu-
niter arbitrantur, vt eſt videre apud *Thor. ibi-*
dem Ricc. collect. deciſ. 51. Rouit. conſil. 4. lib. 2. n.
7. quicquid in contrarium ſcripſerit *Reg. de*
Pont. pro dicto Comite Montellæ *conſ. 110. cũ*
tribus ſeqq. to. 2. & in *d. tract. de poteſt. Proreg.*
92 *eod. n. 25.* cũ in hoc cõformem iuri *Conſuetu-*
dinario dicat morem Magnatum *Rouit. nu. 9.*
93 & differentia circa facultatem diſponendi de
dotibus, alijſque mulieris bonis dumtaxat
conſtituatur: mox an pacto inito, quod filij
94 vti filij ſuccedant, non vti hæredes, cenſeatur
adeò à diſpoſitione cõſuetudinaria receſſum,
vt dicatur ad formam iuris communis con-
tractum quoad omnia; & an nepotes (ſeclusa
95 *pragm.* ſanctione) ex propria perſona, an ve-
rò cum qualitate hæreditaria iure tranſmiſ-
ſionis ſuccedant, etiam ſi adſit pactum ſucce-
dendi vti filij, quaſi ad nepotes non extenda-
datur eorum patre præmortuo matri, diſpu-
tat *Marcian. ſæpè cit. diſput. 93.*

Ex ſuperiùs dictis *num. 75.* conſuetudinarij
96 iuris diſcrepantia à iure communi ſequitur;
hoc enim in *authent. heres, C. de ſecun. nupt.* &
vndè deſumitur, liberis, etſi nec patris, ma-
triſue hæredibus lucra dotalia tribuunt, vt ex
Rouit. ibid. nu. 7. Molfeſ. d. par. 1. cap. 3. num. 19.
97 Quare ius commune in regno, cum contraria
non adſit conſtitutio, dixit ſeruari *Fab. Anna*
conſ. 74. tom. 1. n. 8. 9. & 12.

Maximaq; eſt quæſtio, an pater, qui ſecun-
98 do hic nubit, poſſit cum futura coniuge pa-
ciſci, vt in antephato, quod conſtituitur, tan-
tùm filij ex ſecundo matrimonio ſuccedant,
& an ſaltem reſpectu huius antephati ſit locus
imputationi? Et pro filijs primi matrimonij
ſcripſit *de Marin. lib. 2. reſol. quotid. cap. 23.* ad
99 excluſionem huiuſmodi conuentionis, ac pro
medietate tàm ſoboli ex primo matrimonio,
quàm ſecundo concedendum antephatum, ac
ſi non adeſſet pactum integræ lucrefactionis
ad beneficium filiorum ex poſtremis nuptijs
genitorum, tenet, pugnantibus è contra *Ca-*
100 *pyc. Latr. conſult. 25. à num. 55. lib. 1. de Nigr.*
in cap. mulier, quæ dotarium, num. 97. & alijs;
quoniam verò *de Marin.* benè conſideranda
in caſus contingentia hinc indè ſcripta dicit
ibid. in fin. in eadem nec audeo controuerſia
101 pronunciare; illud tamen ſubnectam, de va-
liditate ſuperioris pacti ad beneficium filio-
rum ſecundi matrimonij patris hæredum, nõ
dubitari in regno, iuxta tradita *à cit. de Nigr.*
de Marin. ibid. n. 10. 11. & 12. & Vrſil. ad Af-
flict. deciſ. 314. num. 5.

Tandem antequam huic capiti finem po-
nerem, in lectoris gratiam, ac rei, de qua dixi-
mus *num. 94.* pleniorem notitiam, iuridicum
ſequens certamen cum appendice Doctoris
Fabritij de Vecchis ſtrenui Aduocati confer-
re pro coronide curaui.

ALLEGATIO.

102 BEllum, quo nil hominum ſocietati in-
ſenſius, tunc iuſtum, cum vel recupe-
rarent abrepta, vel tuerentur agreſſa, vel vlci-
ſcerentur iniurias, hoſtibus per fœciales indi-
cere Romanorum mos fuit, vndè Cicero pri-
mo offic. *Belli quidem æquitas Sanctiſſimè Fœ-*
ciali Pop. Roman. iure præſcripta eſt. Propugna-
turus igitur ipſe Iuſtitiam Venerabilis Mona-
ſterij Sancti Ioannis Baptiſtæ Monialium, an-
tequam rationum legionibus inſtructis in ho-
ſtes irruam, originem, cauſas, ac æquitatem
certaminis huius exorſus, quaſi præmiſſis fœ-
cialibus recenſebo; ne à *Tacito 2. lib. annal.*
tantummodò *in armis præſidium* arguar quæ-
ſiſſe.

Poſtquam Reg. Cam. ad relationem inte-

gerrimi Præſidentis Domini D.Franciſci Mo-
les Illuſtr. Ducis Paretæ cauſæ Commiſſ. vi-
ſum fuit decernere, ducatos tres mille reſiduũ
dotis quondam D.Eleonorę Spinellę eſſe ſol-
uendos eius hæredibus vna cum intereſſe, ac
tertijs ſuper Patrimonio Illuſtris Marchionis
Pollæ, creditores quondam Franciſci Anto-
nij Villani Iunioris hiantes ſuper antephato
ducatorum quinquemillium, in capitulis ma-
trimonialibus dictæ D.Eleonoræ anno 1598.
conſtituto,controuerſiam, nedum à Noſtrati-
bus perſæpè diſcuſſam, ſed plurium S.R. Cõ-
ſilij deciſionum gladio in fruſtra ſciſſam rea-
ptandam ambigunt, quæ vt rudi illo ſœculo,
in quo quidquid emergebat,vt nouum, ac in-
diſcuſſum adhuc cum cœcis manibus perten-
tandum eſſet,vndique ſpinoſa, ac difficultati-
bus circumſepta viſa fuiſſet; Ità hiſce tempo-
ribus plurimis Iuriſperitorum luminibus il-
luſtratis, ac clariſſimis deciſionibus, tenebri-
coſo, ſi quod erat, fugato; abſonum apprimè
mihi videtur quæſtionem attritam, ac S. C.
103 trutina non ſemel perpenſam reuocare; Ca-
ſus enim ſemel deciſus exemplum in poſterũ
erit ad ſimile decidendum, *Nam diutius du-
rant exempla, quam mores Tacit.lib.4.hiſtor.*&
104 à ſimili ad ſimile facilior erit tranſitus iu-
xtà regulã *l.ſi rem,§.quicumque,ff.de reiuind. l.
minimè, ff.de ll.* quod in terminis tradit *Fran-
ch. deciſ.238. num.4. & deciſ.470. Reg. Reuit.
lib.1. conſ.18. num.5.* vbi ità iudicandum fore
in ſimilibus ait *Theſaur. in proœmio ſuarum
deciſionum antè num. 33. verſ. quid ſi ter, vel
quater, Gam.deciſ.luſitan.228. Afflict.deciſ.96.*
105 *n.11.*at quia ſine hoſtibus pugna,ſine pugna
victoria reportari nequibit, ipſorum Caſtra
ſpeculans hac ea reperio prætenſione vallata;
Protergandas eſſe prætenſiones Venerab.Mo-
naſt. S.Io: Baptiſtæ Creditoris anterioris Il-
luſtris quondam Marchionis Pollæ Io: Villa-
ni iunioris in ducatis ferè duodecim mille
eidem mutuatis pro exoluendis creditoribus
quondam Marchionis Ioannis Villani Senio-
ris, ceſſis Iuribus in Monaſterij beneficium,
ac obligatione facta proprio, priuato,& prin-
cipali nomine,ſubiugando omnia,& quęcum-
que bona acquiſita,& acquirenda, vt ex obli-
gationis inſtrumento *fol.*21.Idque fundant in
eo, quod cum dictus Ioannes Villanus debi-
tor prædeceſſerit Matri, proprietas antephati
vtique conſolidata fuiſſet cum vſufructu, quo
fruebatur mater, niſi ex ſuperſiſtentia Franci-
ſci Antonij Villani eius fratris, cuius iura ipſi
vti Creditores repræſentant, conſolidatio
fuiſſet impedita, qui cum ſolus ſuperuixerit
Matri, ipſi ſoli vti potiſſimæ cauſæ obſtatiuæ
conſolidationis obuenire de iure integrum
antephatum.

At quàm ab ipſo Iure, omnique ratione
aberrent, futili huic, lapſuroq; Clypeo prote-
cti, non prius aperiam,quàm antephati huius
originem, conſtitutionem, quibuſue iuribus
ſubditum prodierit,nè manibus ictibus auras
diuerberem,demonſtrare mihi fas erit.

Origo autem,& conſtitutio huius antepha-
ti concepta fuit his verbis.

*E promettono detti Marcheſe, e Franceſco
Antonio padre, e figlio inſolidum nel medeſimo
tempo conſtituire,ordinare,e donare, ſicome da
mò per all'hora contratto detto matrimonio,& è
contra conſtituiſcono, ordinano,e danno donatio-
nis titulo irreuocabiliter inter viuos alla detta
Elionora lo dotario in locum quartæ, ſeù dona-
tionis propter nuptias di ducati 5000. correnti
ſopra tutti li loro beni, e ragioni burgenſatici, e
feudali, titolati,preſenti,e futuri da guadagnarſi
da detta Elionora in caſo di morte, quod abſit, di
detto Franceſco Antonio, eſſa Elionora ſuperſti-
te, & in ogni altro caſo ſecondo l'vſo, e coſtume
di Proceri,Magnati,e Baroni di queſto Regno di
Sicilia citra Farum, iure Francorum, & more
Magnatum viuentium, & ancorche le dette doti
non ſi ritrouaſſero ſodisfatte in tutte, ò qualſiuo-
glia parte, lo qual dotario dopò la morte di det-
ta Elionora debba peruenire alli figli di queſto
matrimonio come figli, non com'heredi di detto
Franceſco Antonio, non oſtante, che di ragione,
ſeù per la conſuetudine,ò per equità del S.C.do-
ueſſe giudicarſi altrimente,vt fol.23. àter. lit.B.
Marchioniſſæ.*

Patet iam matrimonium contractum, ac
Capitula, in quibus conſtituitur antephatum
fuiſſe adſtipulata in hac Ciuitate Iure Proce-
rum,& Magnatum, & per conſequens ſubdita
ſunt *Conſuetudinibus* ipſius, ſed cum Iure cõ-
ſuetudinario antephati proprietas nunquam
ſegregetur à patrimonio viri,ſed tantummo-
do nudus vſusfructus ſit pœnes vxorem, do-
nec filij,ex illo matrimonio prolati,ſuperuixe-
rint,quorum exceſſus ſobole non procreata,
ſicut cõſolidat proprietatem cum vſusfructu,
ità matris ſublatio conſolidat vſusfructum
106 cum proprietate, quæ proprietas cum inte-
rim viuente matre non poſſit eſſe in pendenti
per *Text. in l. nec vtilem, ff. ex quibus cauſ.
maior.*

Neceſſario ſequitur eſſe penes filios, pe-
107 nes quos eſt patrimonium patris. *Napod.in
conſuetud.quartam autem,num.80. verſ.reſpon-
deo,verbo vſusfructus. Piſanell.ibidem in addit.
incip.ad intellectum fol.250.de Ponte lib.2. cõſ.
113.num.12.* Et quamuis mater prædeceden-
108 tibus filijs ipſo iure acquirat proprietatem,
& iure accreſcẽdi fruatur illicò poſt filij mor-
tem,ex eo quod quoties vſufructuarius acqui-
rit proprietatem vſufructui accreſcit, *§.fin.in-
ſtit.de vſufruct.* attamen negari nequit, talem
proprietatem non inueniri in filij hæreditate,
adeò vt præmortuo fratre,alio fratre ſuperſti-
te, tunc proprietas vſusfructui nullatenùs ac-
cre-

creſcit, ſed fluit ad alium fratrem, iure tamen
109 hæreditario, ex quo illa proprietas iam fuit
in hæreditate fratris præmortui ſine filijs, ex
notatis in *l. qui ſe patris, §. ſi verò non habeat*,
ibi: *Reliquum verò concedere filij venire ſucceſſores, ſiue fratres ſint, ſiue extranei fortè*, *C. vnde lib. Caſtrenſ. in l. ſiquis la 2. num. 3. verſ. ſed dubium, & ibidem Iaſ. num. 3. verſ. ſexto limita, C. de inoffic. teſtam. Ripa in l. hæredes mei, §. cum ità, ff. ad Trebellian. Franch. deciſ. 106. num. 4. Capyc. Latr. deciſ. 10.* Ergo (concludit *Apoſtilla incerti Authoris in dicta conſuetud. incip.* nota) *Remanſit in hæreditate Patris, poſtquam per conſtitutionem factam à Patre exiſtentibus liberis, vſusfructus tantum in bonis patris acquiritur, & ſic mortuo patre illa proprietas vadit ad filios, & dicitur eſſe in*
110 *hæreditate filij*: ergo potuit obligari creditoribus, quibus ſatisfaciendum poſt mortem matris in illa proprietate, quæ præmoriente filio, altero ſuperuiuente non acceſſit vſufru-
111 ctui matris, ſed fluxit hæreditario iure ad alium fratrem, *de Franch. deciſ. 106. ex Napod. doctrina in verb. liberis dicta conſuetud.* docêtis per premorientiam vnius fratris abſque prole alterum fratrem ſuccedere, nô accreſcere matri, arguit ergo *de Franch. in dicta deciſ. ſi frater fratri ſuccedit*, ſuccedit vt hæres, & conſe-
112 quenter ipſius creditoribus tenebitur caſu, quo exindè mater premoriatur, & *Dominus Marcian. diſputat. 93. num. 29. & 30.* commendando quæſtionem inuentam à *Napodan. ibidem in verbo habet, verſ. Item*, an poſſit filij
113 diſponere de illa proprietate per eos acquiſita poſt eorum mortem, & negat ſi matri inferatur præiudicium, nimirum ſi omnes filij prædeceſſerint: ſecus erit quando ipſi nihil acquiritur ob exiſtentiam illius, qui impedit fieri conſolidationem penes eam. quas doctrinas caſui noſtro tàm congruas, vt nonnili in alio caſu cum omnibus indiuidualibus circumſtantijs conſimili latas eſſe vobis, ò Iudices, demonſtrare amplius ſuperfluum duco; etenim Marchio Ioannes Iunior obligauit Venerabili Monaſterio in omnibus bonis acquiſitis, & acquirendis portionem illam proprietatis antephati, quæ iam erat in ſuo patrimonio, prædeceſſit matri, quę cum non valeat exercere ius accreſcendi in illa portione, fluxit ad fratrem, & hoc neque iure accreſcendi, ſed hæreditario obnoxia creditoribus ipſius Ioannis, quòmodo autem nûc creditores Frâciſci Antonij excludere velint Venerabile Monaſterium creditorem Ioannis ſuper illa portione antephati, quæ ex hęreditate Ioannis ad ipſum Franciſcum Antonium peruenit, videre neſciò.

Primus hiſce aduerſariorum oppoſitionibus iugulatis, denuò, conflictaturi inſurgunt arguentes clauſulæ illæ appoſitæ in capitulis
114 matrimonialibus, *Secondo l'vſo, e coſtume de' Proceri, Magnati, e Baroni di queſto Regno*, & illa alia, *lo qual dotario debba peruenire alli figli di queſto matrimonio come figli, non com'heredi*, operantur contractum initum fuiſſe iuxtà diſpoſitionem iuris communis; ſed indubitatum eſt iure communi proprietatem antephati eſſe penes matrem viduitate durante cum onere illam ſeruandi filijs ex illo matrimonio prolatis percepto tantummodò vſufructu ſibi permiſſo ex *diſpoſit. text. in §. præterea auth. neque virum*, ex quo deſcendit *auth. vxor mortua, C. de ſecund. nupt.* cui ſi filij prole
115 orbi prædeceſſerint antephati proprietas, penes eam cum vſufructu conſolidabitur, vt ſancitum eſt in *§. quoniam infirmas, verſ. quia enim auth. de nupt. & auth. ſed etſi quis, C. de ſe-*
116 *cund. nupt.* quod ſi filijs ſuperuiuentibus ipſa obierit integrum antephatum ad ipſos ſpectabit pro rata, ex eodem *§. quoniam infirmos, §. ſi verò filiorum, alij auth. de nupt.* ergo ceſſabit abſurdum illud ſuſpenſionis proprietatis antephati, cum illud ex citatis iuribus ſemper ſit penes matrem, ergò ſolus filius ſuperuiuens, qui obſterit conſolidationi, decedente matre, lucrabitur integram antephati proprietatem, ergo frater præmortuus nil iuris dare poterat ſuis creditoribus ſuper portione illius antephati, cum nunquam fuerit in propria hæreditate, ſed cum hęreditate matris tranſiuit in filium ſuperuiuentem, ergo neutiquam prætendit Venerabile Monaſterium ſatisfieri ſuper portione antephati, quæ obuenit Ioanni Villano ſuo debitori, dum ipſe præmoriendo, quantum in ſe fuit conſolidari fecit proprietatem cum vſufructu in matre.

Hanc oppoſitionum ſtruem coaceruatam authoritatum tormentis diſſipare meum erit.

Conſuetudo enim non modo ligat contra-
117 hentes ad vſum Capuanę & Nidi concinête *Conſuetud. ſiquis, vel ſiqua de ſucceſſ. ab inte-*
118 *ſtato*, verùm etiam in morem Procerum, & Magnatum, *de Marin. reſol. 22. & 23. lib. 2. de Franch. deciſ. 182. n. 14. verſ. iure noſtro, Staybau. reſolut. 32. num. 6. lib. 1. Capyc. Latr. deciſ. 63. num. 5. in fine, & deciſ. 98. num. 20. Medic. conſ. 43.* Quoad pactum autem, vt filij ſucce-
119 dant, vt filij, non vt hæredes patris, mihi ſuadere non poſſum, qua fronte audeant Aduerſarij proferre, ità derogatum eſſe *Conſuetudini*, vt detur anſa iuri communi deturbandi ius noſtrum municipale, quod cum in hac
120 noſtra Ciuitate habendum ſit pro iure communi, *de Franch. deciſ. 563. num. 4. Molfeſ. par. 1. cap. 5. num. 1. Marcian. conſ. 93. nu. 2.* & iuxtà eius diſpoſitionem ante omnia iudicandum ſit; *Napod. in Conſuetud. Si quis aliquem, nu. 2. ſub titulo de pignor.* Cum omnes *Conſuetudi-*

nes

nes in hac Ciuitate ſint ſcriptæ, & pro iure
fuerunt nobis confirmatæ, ueluti tanquam
121 ius nominatum debent prius ſeruari, per
ea, quæ notantur in *l.2.C.quæ ſit longa Conſue-
tud.cap.1.de reſcript.de Franch.deciſ.563.Mar-
cian.diſput.93.* At eſto derogari valeat impli-
ci pacto legibus his municipalibus, quando
nam contrahentes illo pacto ità derogauere
Conſuetudini, vt recurrendum eſſet ad ius cō-
mune? Etenim contrahentes dixerunt, vt filij
ſuccederent, vt filij, non vt hæredes, non vero
122 dixerunt, vt in omnibus locis eſſet ſtandum
iuri cōmuni, ergo in illo tantum caſu ab ipſis
expreſſo, non in alijs ius cōmune ſeruabitur,
Anna allegat.117.num.14. verſ. neque obſtat,
etenim in correctorijs, & odioſis, vtpotè eſt
123 tale pactum coarctans *Conſuetudinem*, quę
ex ſupradictis eſt noſtrum ius commune, non
124 fit extenſio de caſu expreſſo ad non expreſ-
ſum, *cap.odia de reg.iur.in 6.* & à fortiori, quia
ſi fieret talis extenſio maximum præiudicium
inferretur filijs, qui priuarentur illa proprieta-
te, quæ ex vi *Conſuetudinis* eorum eſt, etiam
matre viuente, ex doctrina *Bald.in l.illud, C.de
Sacroſanct.Eccleſ. Aretin.in l.moribus, collect.8.
ff.de vulg.* & ex *l.quod vero, ff.de legat.* imò in
125 correctorijs non fit extenſio in alterius præ-
iudicium, non ſolum concurrente identitate,
126 ſed etiam maioritate rationis, *Auth. quas
actiones, C.de Sacroſanct.Eccleſ. Bart. & Alex.
in l.illud, C.de collat. ex l.præcipimus, C.de ap-
pellat.& l.ſancimus, C.de teſtam.l.ſi verò, §.de
viro, ff.ſolut.matrim. Gratian.deciſ.82. num.13.*
127 Cum ergo partes ſolùm in illo caſu proui-
derint, cætera conſultò omiſiſſe, dicendum
erit, *l.quidquid aſtringendæ obligationis cauſa
dictum eſt, id niſi palam verbis exprimatur omiſ-
ſum eſſe intelligendum eſt 109.de.verb. obligat.*
128 porrò cum iſti contrahentes duorum ca-
ſuum, alterum excluſerint, alterum incluſiſſe
videntur, *cap. nonne benedicimus nos, de præ-
ſumpt.l.cum Prætor, ff.de iudicijs, Franch. deciſ.
56.num.5.& deciſ.499.num.3.* Cumque vnum
129 exceperint, alterum approbaſſe videntur, Nā
exceptio firmat regulam in caſu non excepto,
*Bart.in l.quaſitum, §.denique ff.de fund.inſtruct.
Surd.conſil.450.num.7. Capyc.Latr. deciſ.195.
num.22.* & inſuper, cum fauore filiorum hoc
130 pactum excogitatum ſit ad excludendos ab
antephato creditores patris, in eorum odium
retorqueretur, ſi ipſi proprietate interim pri-
uarentur contra regulam *Textus in l.quod fa-
uore, C.de legibus, l.legata inutilia, ff.de legatis
primo*, ſed vt cominus pugnans hoſtes pror-
ſus proſternam, ne amplius miſſilibus armis
victoriam dilatare videar, ea ipſa, quæ iacula-
uere retorquebo in terminis indiuidualibus
ipſiuſmet pacti, filij poſt mortem patris illicò
131 acquirunt dominium proprietatis, ſiuè vti
hæredes, ſiuè vti filij, vigore pacti, ſub condi-

tione tamen ſuperuiuentiæ, quæ ad hoc, vt pu-
132 rificetur, ſufficit vnius ſuperuiuentia matris,
*Marcian.in puncto diſput.93.numer.38. & 39.
Montan.controuer.9.num.5.* qui ritè poſſunt il-
lam obligare creditoribus, vti domini, nam
133 rei ſuæ quiſque eſt moderator, & arbiter,
l.in re mandata, C.mandati. Igitur cum dictus
Marchio Ioannes prædeceſſerit matri, tranſtu-
lit in Franciſcum Antonium fratrem portio-
nem ſuæ proprietatis, quę ſemper vſque ab in-
teritu communis Patris fuit penès ipſos, quæ
translatio cum fiat titulo hæreditario, tenebi-
tur creditoribus, quibus Ioannes ſua bona
obligatione ſubiecit, quod optimè in puncto,
134 & non obſtante pacto prædicto, tradit *Mar-
cian.diſput.93. Franch. deciſ.106. Afflict.deciſ.
314.num.5.* qui firmat ſororem per renuncia-
135 tionem excluſam à fratre ab antephato ſuc-
cedere fratre deficiente, ſed non iure conſoli-
dationis, quod nequit exercere, facta iam cō-
136 ſolidatione in perſonam fratris, ſed hæredi-
tario, *Molfeſ.ad Comment.Conſuet.parte 7. qu.
2.ſub tit.de iure quartæ, Nouar. ad pragmat.1.
de donat.propter nuptias, num.4.* his verbis inti-
nuat: *Nota autem, quod creditores filij præmor-
tui habent actionem ad antephatum, quod in bo-
nis filij præmortui fratri competebat altero fra-
tre ſuperſtite, Præſ. de Franch. deciſ.106.cæte-
rum aduertas* (ſunt verba eiuſdem *Nouarij*)
*hanc opinionem poſſe practicari localiter in hac
Ciuitate Neapolitana, cum fuerit emanata inter
Neapolitanas vigore Conſuetudinis huius Ciui-
tatis*; Clariorem iuſtitiam Venerabili Mona-
ſterio in hac materia Domini Iudicantes ef-
fulgere non poſſe arbitror.

Deturbatos hoſtes à Caſtris, in mænibus
receptos tutos ſe arbitrantes intueor, ac indè
conuiciantur, inſtrumentum initum per Mar-
chioniſſam tutricem cum Venerabili Mona-
ſterio obligare bona hæreditaria Aui, cuius
creditoribus exolutæ fuere quantitates mu-
tuatę non ipſum Marchionem Ioannem, qui
minori ætate detentus, nequiuit intereſſe con-
tractui, ſuper illa igitur bona Monaſterium
iura exerceat, hęc illi, Sed ad hoc, vt ratione
potius ſuaſi, quàm vi coacti, ne extremam
belli fortunam ſcalis, muris admotis experiā-
tur, deditionemque citius paciſcantur, ęqua
reſponſio potiſſima Victorię pars erit; Con-
traxit vtique Venerabile Monaſterium cum
Marchioniſſa. ſed ipſa erat mater tutrix, ac
137 Balia Ioannis filij, & dum tutelam admini-
ſtrabat loco dominæ habenda erat, ex *l.qui
fundum, §.ſi tutor, ff.pro emptore, l.tutor, qui tu-
telam ff.de adminiſtrat. tutor*, & valebat facere
138 omnia ea, quæ filio expediebant, *l. cum plu-
res, §.cum tutor, ff.eod.* cum tutor in omnibus
139 pupillum repreſentet, *l. ſi ex legati cauſa,
cum ſeq.ff.de verb.obligat.l.non ſolum ff.de libe-
rali cauſa, l.ſequitur, §.ſi pupilli, ff.de vſufructu,*
ha-

140 habetq; in eius bonis liberam adminiſtra-
tionem *Gloſ.in l. mandato generale , ff. de Pro-
cur. Bart.in l.neque,ff.eodem.* Ritè igitur mater
obligauit bona filij,ipſumque filium proprio,
priuato, & principali nomine , ſine qua obli-
gatione Monaſterium non contraxiſſet , nam
mutuauit pecuniam pro liberandis creditori-
bus hęreditarijs Ioannis ſenioris,ad hoc,vt in
eorum locum ſubingrederetur per ceſſiones
iurium ab ipſis in eius beneficio factas , ſed
voluit habere proprio nomine obligatum , ac
immediatum debitorem dictũ Marchionem
Ioannem iuniorem , & cum hac lege expreſsè
contraxit, ſine qua non contraxiſſet . Nam
quiſq; in re ſua ſibi legem ponere poteſt , *l. in
re mandata, C.de mandati,* quæ omnia liquent
ex inſtrumento venditionis factæ per Mar-
chioniſſam annuorum ducatorum 780. pro
capitali ducatorum duodecim mille debito-
rum dicto Monaſterio,vt ex proceſſ.*fol.*21.ſu-
per quo inſtrumento expeditus fuit Regius
Aſſenſus , *fol.*10. & in contractu euidens in-
terceſſit pupilli vtilitas, nam creditorum exo-
lutorum intereſſe erat ad rationem ducato-
rum nouem pro centenario,è quibus liberan-
do pupillum contentum fuit Monaſterium
non pluris, quam ſeptem pro centenario , vt
ex præcitato inſtrumento, hæc, & alia patent ,
quam vtilitatem agnoſcens minor, iam factus
maior non modo ſoluit per quinquennium
141 requiſitum ad inducendam tacitam ratiha-
bitionem, *l.fin.C.ſi maior fact.rat.hab. gloſ.in
l.1.verbo ratum fecerint , C.eod.* ibi: *Expreſſis
verbis,per quod videatur habere ratam,vel ta-
142 cendo* , quæ tacita ratihabitio ſupplet om-
nem defectum ſollemnitatis , *Corn. conſ.* 207.
*num.*7.*vol.*3. quem ſequitur *Vrſill. ad Afflict.
deciſ.*299.*num.*10.*Molfeſ.conſil.*11.*num.*45.ſed
longo vlteriùs temporis ſpatio ſoluit Mona-
143 ſterio annualitatem , per quam ſolutionem
non modo tacita,ſed expreſſa inducta fuit ra-
tificatio, *l.Paulus.ff.rem rat.hab. Menoch.tract.
de recuper.poſſeſſ.remed.*15.*num.*148. *Petra,&
Maſull.addentes Capyc.deciſ.*92.*Theſaur.dec.*7.
Et inſuper cum dictus Marchio Ioannes fa-
ctus maior reſtituere vellet Monaſterio di-
ctos ducatos duodecim mille , vt ſe liberaret
ab onere annuorum ducatorum 780. Mona-
ſterium adhoc, vt dictus Marchio retineret
dictam pecuniam , diminuit annualitatem à
ducatis ſeptem ad ſex cum dimidio pro cen-
tenario,exarando nouum inſtrumentum, in
quo denunciando primum confectum per
Marchioniſſam, denuò ſe obligauit proprio ,
& principali nomine,iuxtà ſeriem primę obli-
gationis , vt legitur in margine primi inſtru-
menti. Vndè colligitur non ſolum tacitè , ſed
expreſsè, & non modo verbis,ſed & factis ra-
144 ta habuiſſe omnia per matrem geſta , plus
enim eſt facto,quam verbis niti, *cap. dilecti fi-
lij il* 2. *de appellat.* vbi *Gloſ. Decius conſ.*218.
num. 6. *Caldas in l.ſi Curator habens,* verbo ,
*Infrà legitimum tempus , verſ. Sed in propoſita
ſpecie,num.*23. & cum ratihabitio retrotraha-
145 tur ad tempus initæ obligationis operabi-
tur ex tunc, non ex nunc à die ratihabitionis,
*Menoch.de recuperand.poſſeſſ.remed.*15.*n.*133.
ad 157.*& de præſumpt.lib.*2.*præſumpt.*34.*n.*5.
*Decius,& Cagnolus in l. quæ ab initio,ff.de reg.
iur. Bart.in l.obſeruare,nu.*4. *ff.de offic. Proconſ.
Franch.deciſ.*35.*num.*6.

Quibus pro Monaſterio ponderatis , ne
diutius Victoria incerta pendeat integritatis
veſtræ reliquum erit illud fauorabili laurea
decorare, quod incolume, dum ingruentibus
vndique telis ab Aduerſantium manibus edu-
cere conatus ſum ciuili hac pugna temporum
qualitatem ſequutus , cum Bella , Diſcordiæ,
Sæuitia , Seditiones per Belgium , vtramque
Germaniam, Galliam, ac ferè Italiam debac-
chentur , & Chriſtianæ Reipublicę filij (heu
Pietas) mutuis vulneribus inter ſe confoſſi nil
ſit,niſi Atrox pręlijs, opimum caſibus,diſcors
ſeditionibus,vt iure cum *Tacito lib.*1.*hiſt.*quę-
ri poſſim: *Nec enim vnquam Populi Chriſtiani
cladibus magiſue iuſtis indicijs approbatum eſt
non eſſe curæ Deo ſecuritatem noſtram , eſſe vl-
tionem;* Calamo certare non ab re fuit. Neap.
ſub die 26. Septembris 1675.

APPENDIX.

REingredi Iuſſus Arenam Armis, quibus
tuear,quibus vrgeam perluſtratis , ne
diu anceps iudicium pẽdeat atuhoritates trã-
ſcribo, non reſcribo, & quidem iam propoſita
quæſtione ; Num filij ex matrimonio contra-
146 cto iure Procerum,& Magnatum, acquirant
illicò mortuo patre proprietatem antephati ,
adeò vt , ſi vnus ex eis præmoriatur matri,
tranſmittat illud hęreditario iure ad ſucceſ-
ſores,vel creditoribus poſſit hypothecari , ad
exuberãtiam loquitur *Text.*ipſo, in quo Pro-
cerum , & Magnatum ius reſidet . Nam in
*Conſuet.ſiquis, uel ſiqua ſub titulo de ſucceſſ. ab
inteſt. uſus Comitum,fol.*139.*num.*9.hęc ſanxit:
*Item mulier nupta ſecundum dictum uſum præ-
moriente uiro abſque liberis ex eodem matrimo-
nio lucrifacit Dotarium , quoad plenum domi-
nium* ideſt *uſumfructum,& proprietatem,ſi uerò
uir moritur uxore ſuperſtitibus,& liberis, uxor
lucrifacit Dotarium,quoad uſumfructum tantùm
propter exiſtentiam liberorum* . Ex quibus ver-
bis motus *Conſil. de Bottis in eod. conſ.* & ſub
eod Cap.litt.A. S.C.deciſionem recenſet,& hęc
in matrimonijs contractis ad vſum Proce-
rum .

Puri , ac abſoluti Iuris communis ſanctio
in *authentic. neque uirum* , 5. *& ex diuerſo*
147 *Coll.*8. expreſſa eſt his verbis: *Et ex diuerſo ſi*
mor-

*mortuus fuerit vir mulierem ante nuptialis do-
nationis lucra proprijs filijs ſeruare , vſum qui-
dem lucrorum ex nuptijs apud eos* (loquitur de
vtroque coniuge) *conſtitutum; Proprietatem
verò eorum filijs omninò ſeruandam* . Idemque
cautum in *authent.vxore mortua, C. de ſecun-
dis nuptijs.*

Ex his verbis vtriuſque *Textus* colligitur,
148 differre ius Procerum à communi, nàm iu-
re Procerum habet mulier vſumfructum tan-
149 tùm propter exiſtentiam liberorum ; Ergo
non habet proprietatem , cum habeat vſum-
150 fructum tantùm;Iure communi habet vtrũ-
que, nàm vſum quidem lucrorum ex nuptijs
apud eos conſtitutum; Proprietatem verò eo-
rum filijs omninò ſeruandam . Si ergò pro-
prietas à matre filijs ſeruanda eſt , neceſſe eſt,
vt ſit penès ipſam nam ſecùs,quomodo illam
ſeruaret,ſi non haberet,quid ſeruaret, *Textus*
hos conciliet aduerſarius , aſſerens morem
Procerum eſſe idem,ac ius commune.

Sed doceri vellem , ſi vxor lucrifacit dota-
rium quoad vſumfructum tantùm propter
exiſtentiam liberorum , proprietas vbi nam
151 eſt ?.penes vxorem, ſed hoc repugnat *textui*,
volenti penès ipſam eſſe vſumfructum tan-
tum,in peodeon , ſed huic reſiſtit *Textus in
l.nec vtilẽ, ff.ex quibus cauſis majores*.Ergo eſt
152 penes filios , ad quos fluxit patris patrimo-
niũ, *Napod.in conſ.quartã autem,n.80.verſ.re-
ſpondeo,verbo vſusfructus, Piſanell.ibid. in ad-
dit.incip. ad intellectum,fol.250.de Ponte lib.2.
conſil.* 113. *num.* 12. Ergo vt domini poſſunt
de illo diſponere, *l.in re mandata,C.mandati.*

At vlterius . Si ius Procerum eſt idem , ac
153 ius commune , ſi iure communi filij , quà
filij , non quà hæredes patri ſuccedunt in an-
tephato, ad quid clauſula illa, *Lo qual dotario
doppo la morte di detta Elionora debbia perue-
nire alli figli di queſto matrimonio,come figli,non
come heredi di detto Franceſco Antonio*;ſed hoc
eſt de iure communi indubitatum,*auth.hæres,
154 C.de ſecundis nuptijs* , ſed verba contrahen-
tium non debet intelligi irrita appoſita in
155 contractibus , ſed vt aliquid operentur ,
*l.Titia teſtam.*85.*ff.ad Falcid. Gloſ. & Bart. in
l.prima, num.*23. *ff. ad munçip.* Ergò ius Pro-
156 cerum non amplectitur omnia , quæ ample-
ctitur ius commune , nam ſecus irritò clauſu-
la hęc fuiſſet appoſita ; ergò non alterat in
omnibus *Conſuetudinem*, & ſequela hęc non à
me ipſo , ſed à ſequela *D D.* vnanimiter id te-
ſtantium deducitur,& primo ex *Marciano pa-
tre conſ.*53.*lib.*2. prout *Conſuetudo* attenditur
etiam in contrahentibus more Magnatum in
caſibus particulariter non prouiſis , & *num.*7.
ſubdit , *Secundum verò morem Magnatum filij
ſuccedunt in antephato vti hæredes patris ,
quemadmodum ſucceditur iure conſuetudinario* ,
& ſic refert *deciſ.* ex *Rouito conſ.*4.*num.*9. hoc
157 ius conſuetudinarium obſeruabitur etiam
ſi matrimonium contrahatur ſecundum mo-
rem Procerum,& Magnatũ huius Regni Nea-
politani,cum expreſſa conſtitutione etiam an-
tephati,iuxta dictum morem,ex *Reg.Galeot.in
addit.ad controu.*64.*&* 65. *lib.*2. *ante num.*22.
158 Hinc caſus omiſſus à more Magnatum non
recipit declarationem à iure cõmuni , ſed *Cõ-
159 ſuetudine* loci, quæ dicitur ius commune in
Ciuitate *Vrſill.ad Afflict. deciſ.*237. idem *de
Ponte* , qui contrarium pertinaciter ſenſiebat,
ſe retractauit in *conſ.*37.*num.*1.*et* 7.*Mont.con-
trouerſ.*1.*n.*58.*Theod.alleg.*95. & *Capyc. Latr.
160 deciſ.*98. acriter ſuſtinent,mulierem nuptam
more Procerum in hac Ciuitate eſſe teſtabi-
lem viuo patre,tamquam ſui iuris ex *Conſuet.*
161 & tamen ſecus eſſet , ſi ius Procerum eſſet
idem,ac ius commune:nã *Auell.de Amat.*dicit
162 nõ eſſe credendũ,diſponẽtem voluiſſe ſe po-
tius confirmare iuri communi Romanorum,
quã iuri *Conſuetudinario* proprię patriæ ; & ſi
videatur aliter dicẽdum per ea,quę *Rouit.cõſ.*
98.*&* 99.*to.*1.Et demũ ſtat pro Venerab. Mo-
naſt. Cardinalis illa deciſio , *Præſ. de Franch.*
quę ſi ante iudicaturis vulneretur(ingenuè fa-
163 teor) vt olim ambagibus,ità mox deciſioni-
bus,ipſis laborabitur, quę verè prolata fuit in
matrimonio cõtracto more Procerum, ibi ità
iudicatum fuit, etiam ſi matrimonium fuiſſet
contractum more Magnatum, ſequitur *Stayb.
reſol.*32.*& reſol.*80.*lib.*1.*Capyc. Latr.deciſ.*98.
*num.*20.

Dicet fortè aduerſarius,quid igitur,opera-
bitur mos Procerum?operabitur facultatem
164 diſponendi fauore mulieris de nouem par-
tibus dotium , ei per *Conſuetudinem* interdi-
ctam *Salern.ſuper conſuetud.fol.*32 *de Marinis
lib.*2.*cap.*234.*Sanfelic.dec.*352.*lib.*3.*Mont.con-
trou.*5. & alia recollecta per *Salernitan.*

Opponebatur , contrahentes conſtituiſſe
165 certum ius à principio, iuxta quod contra-
here volebant, quod cum ſit ius commune ad
eius normam ſit iudicandum, ſed ſatis reſpõ-
ſum ſupra dictis doctrinis exiſtimo, ſed iuſto
ſi contraxere iure communi , quid opus clau-
ſula,quod filij ſuccederent,vt filij, ſi hoc venit
ipſo iure communi ? ego equidem capere ne-
queo,niſi docear.

Opponebatur,& vltrò clauſula illa , *lo qual
dotario doppo la morte di detta Eleonora debbia
peruenire alli figli,&c.*

At quero , quid huius dotarij erat penes
Eleonoram?certè negari non poterit vſumfru-
ctum tantùm ex *cit. Text.* quando igitur fa-
ctum eſt, quod poſt mortem matris vadat ad
filios,quid niſi vſusfructus tantum , ire poteſt
166 ad filios ? Nam mater , quod nacta eſt , id
tranſmittere poteſt, ſecus falſa eſt regula *Te-
xtus in l.nemo plus iuris,ff.de regul.iuris, & ca-
pit.nuper de donat. & Can.daibertum* 1.*quaſt.*7.

O quod

quod optimè explicat *Marcian.filius diſputat.*
*93.n.39.*quid plura Domini Indices'amota
dubietate deciſio cunctationem non patitur.
Pręualidis rationibus preſſus, vt anguſtias
167 aduerſarius effingeret,authoritates negauit,
aſſerens capitulis poſitis in *Conſuetud. ſiquis,*
vel ſiqua ſub tit.conſuetudo vſuſque conmunē
deeſſe authoritatem,ac (quod ipſe mallet)non
eſſe *Textum*. Ego equidem videre neſcio,
168 quomodò non ſit *Textus* ille, qui centum
antè annis, non ſemèl,non vni deciſioni cau-
ſam, ſpirituniq; præbuit. Et primo deciſioni
reſcriptæ ſub eadem *Conſuetudine* per *Regium*
*Conſil.de Bottis deciſ.98.*relatæ per *Cæpyc.Lat.*
alijſq; relatis priori allegatione, & quid am-
plius Domini Iudices operaretur lex impe-
rialis clauſula in corpore Iuris? demùm
aduerſarius innititur clauſulæ appoſitæ in
169 calce capitulorum, ibi: *Lo qual dotario do-*
pò la morte di detta Elionora debbia perue-
nire alli figli, &c. tamquam ex ſpeciali pa-
cto excluſus ſit filius, qui prædeceſſit ma-
tri, dum non verificatur, *Ly doppo la*
morte di detta Elionora.

Sed vt virulentam hanc oppoſitionis cau-
dam penitùs proſcindam *Reg. Marciani* au-
thoritatem in hac indiuiduali circumſtantia
loquentem tranſcribam,oportet,qui in *diſput.*
93.num.39. hæc ſubdit: *Neq, ei poterant in*
hoc aliquod iuuamen afferre verba conuentionis
in capitulis matrimonialibus appoſitæ, nimirum,
quod poſt mortem D. Beatricis deberet antepha-
tum peruenire ad filios,vti filios, non autem vti
hæredes D.Hieronymi,quaſi conſiderari, & at-
tendi voluerint tempus mortis D. Beatricis,
quoniam hoc intelligi debebat, quoad plenariam
acquiſitionem proprietatis vz. & vſusfructus,
purificata iam conditione ſuperuinentiæ; non
autem quoad proprietatem tantùm, quæ iam
fuerat acquiſita filus ſtatim poſt mortem patris,
cum non potuerit ſtare in ſuſpenſo ex ſupradi-
ctis,& ſic deciſum refert in conſimili cauſa
neget,& hæc aduerſarius.

Nam per ipſius iuris communis tramites
ductus concluſionem hanc, vel inuitus fatea-
tur,neceſſe erit, & quidem ipſum ius commu-
170 ne non vno in loco ſanxit,ſoluto matrimo-
nio matrem eſſe tantùm vſufructuariam, fi-
lios verò dominos antè nuptialis donationis,
quibus tanquam dominis rei vendicationem
tribuit,*l.generaliter 5.C.de ſecundis nuptijs*, *§.*
ſed quod ſancitum eſt auth. de nupt. collat.4. ſi
quidquam antè nuptialis donationis diſtra-
ctum reperiatur;& meram vſufructuariam eſ-
ſe matrem, filios verò proprietarios ſancitur
Nouella ſecunda n.5. ibi: *Nulla licentia ſit mu-*
lieri,vel marito,qui quanè ad ſecundas migrane-
rit nuptias in donatione propter nuptias,vel do-
te,cuius ſolum vſumfructum habent, non etiam
dominium, aliquem ex liberis ſuis anteferre.

Gloſ.in §.veniant autem verbo talia lucra auth.
de nupt. collat.4. & filij domini ſunt proprie-
tatis, & ſi ante nuptialis donatio conſiſtat in
rebus mobilibus,vt ſanxit idem *Text.in nouel-*
la 2. §.ſin autem, ibi: *Sin autem donatio propter*
nuptias in rebus mobilibus ſit, tunc res quidem
apud liberos ſint, vſuram autem matri depen-
dant, ex quo deſcendit, *§.& quia parum,auth.*
de ſecund.nupt.collat.4. Igitur immobilia ideò
ſunt penes matrem, quia ab eis percipere de-
171 bet vſumfructum,non quia verè ipſa habeat
vtrumque dominium, nam ceſſante cauſa ca-
piendi vſumfructum, qui non producitur à
rebus mobilibus lex voluit ipſas omninò eſſe
in poſſe filiorum. Et *nouella 36.num.148.* ibi:
Adeò autem prædictarum rerum poſt ſecundas
nuptias patris, vel matris liberis ex priori ma-
trimonio natis dominium competit, vt non poſſit
pater,vel mater eorum res eaſdem firmiter alie-
nare,nec hypothecæ titulo obligare, quoniam ius
vtendi fruendi tantummodò parentibus conceſ-
ſum eſt, & ibid. n.47. ibi: *ſin autem illa deceſſit*
(ſcilicet mater) *etiam vſusfructus* (ſcilicet fi-
lijs) *accreſcit*; Et tamen vſusfructus nonniſi
172 proprietati poteſt accreſcere. Et *Nouella 91.*
n.348. ibi: *Si repudio miſſo matrimonium ſolu-*
tum ſit culpa vxoris,vel mariti, vel illa dotes,
& illa donationem propter nuptias lucratus lu-
crataue fuerit, liberis quidem ſtatim competat
proprietas,vxori,vel marito rerum vſusfructus,
& infra *ibid. eius proprietatem quidem liberi*
habebunt,parens verò vſumfructum.

Et nè iura hæc ſpecialia in odium ſecundo
nubentis dicat aduerſarius,ea etiam fauore
173 filiorum repetantur parentibus non tran-
ſeuntibus ad ſecundas nuptias in eadem *No-*
*uella 91.n.347.*ibi: *Si maritus mortua vxore,*
vel vxor marito defuncto dotem,& antè nuptias
donationem lucratus fuerat, vt modis omnibus
proprietatem liberis ſuis ex eodem matrimonio
conſeruent vſumfructum autem lucratum habe-
bit ipſe,& ipſa,ſiue ad ſecundas nuptias migra-
uerit, ſiuè non, & infrà *ibid.cum ante dominium*
eorum liberorum eſſe cœperit, ſiue migrauerit ad
ſecundas nuptias,ſiuè non, ea iura locum habere
certum eſt,quæ de his rebus poſita ſunt, quarum
proprietatem liberi lucrati ſunt parentibus ſuis
ſecundas contrahentibus nuptias.

En quomodò ipſo Iure communi inſpecto
ſemper filij ab obitu patris ſunt Domini pro-
174 prietatis antephati;quando igitur, paciſci-
tur, vt filius poſt mortem matris acquirat,
certè vſumfructum,quem alias non habuit,ac-
quiret,non verò proprietatem, quæ ex tot Iu-
ribus ſtatim à morte patris eiſdem quæſita
erat, nam nemo id,quod habet,poteſt de no-
uo acquirere. Si his aduerſarius non acquie-
ſcet Auteum fatebor.

CA-

CAPVT SECVNDVM.

Verba Textus exponuntur.

De quarta conſuetudinaria, & illa, quę vxoria appellatur, & huius taxatione, de diuerſa taxatione libræ auri, & quænam potius attendatur? Item de intereſſe antephati, & an pinguius debeatur mulieri, quæ more Magnatum contraxit?

SVMMARIVM.

Quarta conſuetudinaria eſt idem, ac antephatum, & differt à quarta debita mulieri pauperi, num.1.2.& 8.

Quarta debita mulieri pauperi per virum diuitem non excedit centum libras auri, num.3. & ideò ad ducatas ſeptem mille,& biſcentum poteſt aſcendere, n.7.

Libra qualibet auri quid valoris dicatur continere? traditur, n.4.5.& 6.

Ius conſuetudinarium admittens fœminas ad proprietatem antephati ſi filij non exiſtant, ad vſumfructum verò ſi filij adſint, conuenit cum iure communi eodem modo indulgente fœminis in quarta uxoria, n.9.

Diſpoſitio authent. præterea, C. vndè vir, & vxor, *an dicatur à Conſuetudine correcta? habetur, n.10.& 11.*

Quarta uxoria, & antephatum ſimul deberi nequeunt, n.12.

Authen. præterea, *an procedat in uiro paupere? remiſſiuè n. 13.*

Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis, num.14.

Mulieres ſunt tantùm uſufructuariæ antephati, num.15.

Mulieres an ualeant proprietatem antephati petere, & cauere de bene utendo fruendo, an uerò præcisè uſuras recipere teneantur ab hæredibus uiri? habetur n.16.17.& 18.

Mulieribus etiam poſt factam electionem proprietatis antephati, aut uſurarum, competit variatia, nu.19. ſi tamen pecunia remanſerit in hæreditate viri, num.20. & quod hæc diſtinctio non admittatur de iure conſuetudinario, numer. 22.

Stabilia vendi nequeunt, n.21.

Intereſſe antephati legitimè debetur, nu.23.& 24. & debetur ad rationem ducatorum quinque pro centenario, n.25. ſi ratio damni emergentis, & lucri ceſſantis contrarium non expoſcat, n.26.

Intereſſe antephati quandoq; fuit taxatum ad decem aureos pro centenario, n.27.

Intereſſe antephati debitum mulieri, quæ more Magnatum contraxit quomodo ſit taxandum: habetur, n.28.29.& 30.

Intereſſe antephati debet eſſe minus, quàm dotis, & quare n.31.32.& 33.

QVartam autem Conſtitutam: patet ergo
1 ex ſupra dictis, de quarta, quæ alio
antephati nomine vulgò dicitur, in
Conſuetudine tractari; eſt & alia
2 quarta, quæ pauperi mulieri indotatæ, vel quæ
tenuem habet dotem, debetur ſuper bonis vi-
ri per *authen. præterea, C. vnde vir. & vxor.*
quam latè explicant *Mangil. de imput. & de-*
tract. par.6. per mult. quæſt. à quæſt.137. Barz.
deciſ. Bonon.126.127.128.129.& 130. *Cæſar.*
*de Graſſ. de ſucceſſ. ab inteſt. deciſ.*1. apud quos
eiuſdem rei ſedem eſſe, legenti patet, & de
eiuſdem taxatione habetur apud *eund. Man-*
gil. q.147. Napod. ver. conſtitutam, n.17. verſ. ſe-
cundo quando, & latè *Molfeſ. in 2. par. commen.*
ad conſuet. in addit. ad quæſt.1. num.1. nec poſſe
3 centum libras auri excedere, in *authen. vt li-*
*ceat matri & auiæ, §. quia verò legem collat.*8.
apertè ſancitur, & quælibet auri libra, quod
in ſe valoris habeat ab *eod. Molfeſ. ibid. num.* 2.
ex Afflict. in conſtit. regn. pœnam nonem vncia-
rum, cum quo conuenit *de Franch. deciſ.*318.
*n.*4. explicatur, ac dicitur eſſe aureorum ſe-
4 ptuaginta duorũ iuxta olim tradita in *l. quo-*
*ties, C. de ſuſceptor. & archar. lib.*10. hodiè ve-
5 rò eſſe aureorum centum quadraginta qua-
6 tuor, & neutiquam potiùs à iure traditam li-
7 quidationem attendi, & ſuper magno viri pa-
trimonio quartam mulieri pauperi debitam
ad aureos ſeptem mille, & biſcentum poſſe
8 aſcendere, traditur, & iſta quarta, quæ ſolet
appellari vxoria, in multis differt ab illa, de
qua in *Conſuetudine* noſtra, vt ex *eod. cit. Na-*
*pod. num.*18. habetur, licet conuenire ius com-
9 mune, ac conſuetudinarium, eo quod ad
proprietatem quartæ filijs non exiſtentibus,
ipſiſq; ſuper exiſtentibus tantùm ad vſumfru-
ctum, vtrumq; fœminas admittit, ex traditis
ab *eod. Napod. ibid. ex R. Rauit. dec.46. num.*5.
percipiatur.
Sed quæritur vtrum, tàm inter ſe differant
10 antephatum, & quarta vxoria, vt diſpoſitio
authen. præterea à *Conſuetudine*, dicatur peni-
11 tùs correcta? Et incorrectam eam dixerunt
*Napod. ibid. n.19. de Franch. dec.*318.*n.*1. *Mol-*
feſ. in 1. tom. comment. par.7. quæſt.1. n.6. & alij,
quam & tu ità teneas, ſed non ità, vt & quarta
12 ſimul debeatur, & antephatum pauperi viduę
cum antephatum, & quarta non detur, prout
*Napod. ibid. de Franch. cit. deciſ.*410.*n.*3. *Rauit.*
*cit. dec.46. n.*14. & 15. (vbi de articulo, an di-
13 ſpoſitio *authen. præterea*, procedat in viro

paupere, & quando talis dicatur?) ſenſere;ho-
14 minis enim prouiſio legis facit prouiſionem
ceſſare, *l.fin.§.& ſiquidem*, *C.de pact. conuent.*
conſtitutoq; à viro antephato,legalis quarta
non debetur.

Fructus quartæ ipſius authoritate propria
15 *per ſe,& per alios,&c.*De ſucceſſione ad pro-
prietatem antephati, cum mulieres ſint tan-
tùm vſufructuariæ,non agendum, ſed tantùm
de eiuſdem fructuum exactione videamus,
16 hinc inquirendum ſupereſt,num ex eo,quia
facultas datur mulieribus fructus percipiendi
authoritate propria, valeant antephati pro-
prietatem capere cum cautione benè interim,
donec vixerint vtẽdi,fruendi ad *Text.l.2.ff.de*
vſufr.ear. rer. quæ vſu conſum., an verò hære-
dibus viri liceat interuſurium correſponde-
17 re?Et electionem mulieris eſſe recipiendi pro-
prietatem, vel fructus proprietatis ſi in pecu-
nia antephatum ſit conſtitutum, voluere *Na-*
pod.hic ver.fructus n.78. ibi: *Electione data*
mulieri velit pecuniam præſtita cautione,vel re-
cipere competentem, &c. vt in *authen. de non*
eligen.§.ſi autem omnes,Afflict dec.291.in prin.
Capyc.deciſ.65.num.2. Gram.deciſ.103.nu.97.
de Franch.deciſ.472. num.4. Vrſil. ad deciſ.37.
Afflict. num.6. & nouiſſimè *de Marin. reſolut.*
quotid.lib.2.cap.25.num.4. qui *num.5.* idem
18 iuris eſſe communis, ac municipalis expreſsè
dicit, imò poſt factam electionem mulieribus
19 permitti variationem,habetur ex *eod. Afflict.*
ac *apoſt.incip. ſed quid ſi mulier*, *fol. 262.* At
20 electio pecuniæ viduis conceditur ſi pecunia
remanſerit in hæreditate, cum aliàs non de-
21 beant ſtabilia vendi, prout eſt videre deci-
ſum in *deciſ.42. Criuell.* & habetur penès
Fontanell.tom.2. de pact.nuptial. clauſ.7.glo.1.
par.1.num.58.Merlin.controuerſ forenſ.c.49.16.
cent.2.R.Leo deciſ.184.per tot.lib.2.& de Ma-
rin.ibid. num.9. & 10. & Io: Mari. Nouar.ad
noſtram ſæpe cit.pragm. collect.1. num.12. licet
22 hanc diſtinctionem de iure communi atten-
dendam nõ autem conſuetudinario,per quod
indiſtinctè cenſetur electio mulieribus con-
ceſſa, arbitretur.

Intereſſe antephati, an legitimè debeatur
23 aliàs diximus, dum de intereſſe dotis egi-
mus, & de legitima eiuſdẽ præſtatione;quare
nil vltra tractandum de hoc, ſubnectam ta-
24 men adeò legitimum hoc intereſſe dici,vt in-
tereſſe deberi declaratum fuiſſe per S.C. teſta-
tus ſit *Vrſill.ad Afflict.dec.291. num.6.* illudq;
25 ad rationem quinque pro quolibet centena-
rio ſingulis annis exigi; conueniunt *Gram.de-*
ciſ.103.num.100.Petr.ad Capyc.deciſ.24. nu.1.
Molfeſ.par.7. quæſt.12. num.6. Vrſill.ad deciſ.
291. Afflict.num.5.Merlin.cit.cap.16. num.10.
26 dummodò lucri ceſſantis,ac emergentis dam-
ni ratio aliter non expoſcat, vt idem *Merlin.*
27 *num.17.* quare ad decem vſq; pro centenario
quandoque taxatum dixerunt *Molfeſ. num.7.*
28 *& 8. & Merlin.*, item intereſſe antephati in
matrimono contracto more Magnatum taxa-
ri ad rationem octo pro centenario, tradunt
Molfeſ.ibid.num.9.Gram.vbi ſup. num.101. &
Adden.ad Capyc. deciſ. 24. & 65. licet alij *ſup.*
29 *cit.DD.* teneant indiſtinctè taxari intereſſe
ad vnam eandemq; rationem; quibus & Ipſe
30 adſtipulor: ſemper enim eadem lucri ceſſan-
tis, ac emergentis damnì ratio concurrere
debet,ergo nec diſtinguendum matrimonium
ſit contractum more Magnatum, vel non,
quod & ea confirmatur ratione, quia ad in-
tereſſe liquidationem parum,nihilq; refert, ſit
diues, an non, nobilis, & ex Magnatibus, an
verò ſecus,perſona, cui debetur,vel à qua ſol-
uitur, cum nullibi ſcriptum tradatur, dantis,
ſiuè recipientis qualitate attenta, liquidan-
dum intereſſe, ſed iuxtà lucrum ceſſans, &
emergens damnum, eoq; moderamine inter-
31 cedente, vt non idem ſit dotis, & antephati
intereſſe, & minus antephati ipſo dotali lu-
cro; mulier enim pro dote de damno vitan-
32 do agit, pro antephato verò de capando lu-
cro, *Molfeſ. vbi ſup.* nec eodem modo dotis
debitor,& antephati, in quo dicitur donator,
33 & ſi à lege abſtrictus tenetur,*ne eo caſu* (vt ex
*Modeſtino lib.8.differ.*traditur *in l.ad res 62.ff.*
de ædil. edict.) *liberalitatis ſuę donator pœnam*
patiatur.

CAPVT TERTIVM.

Conſuetudinis, dos, & quarta,
eod. tit. explicatio.

De repetitione dotis, & antephati ſine inſtrumento, quod dotale dicitur, non facienda, ac de nonnullis probationibus eidem æquipollentibus; de antephato virginibus, & viduis taxando,& an mulieri,quæ ſecundò nubit, ſi tamen à primo viro cognita non fuit, integrum antephatum, an verò medietas ſit danda? Tandem de varijs probationibus, ac ſignis virginitatis.

S V M M A R I V M.

Dos, & quarta abſq; inſtrumento dotali peti non poteſt, nnmer.1.& ideò in Ciuitate Neapolitana dicitur reſtrictus fauor dotalis; num.2.

Digitized by Google

contra verò, numer. 3.

Statutum, prohibens fieri probationes contra inſtrumentum dotale, valet, num. 4.

Inſtrumentum dotale ſi non adeſt, petitur condemnari hæredes mariti ad illud conficiendum, ac eo facto, ad ſoluendum antephatum, numer. 6. & 7.

Diſpoſitio Conſuetudinis, dos, & quarta, *an attendatur inter contrahentes more Magnatum, num. 7. 8. 9. & 10.*

Dotes quandoque poſſunt repeti, & antephatum etiam abſque inſtrumento dotali, n. 11.

Confeſſio efficax debitoris excludit neceſſitatem inſtrumenti dotalis, num. 12. cum nec, quæ tacitè arguitur, poſſit impugnari, n. 13. & 14.

Multa fieri prohibentur, quæ facta tenent, n. 15.

Conteſtata lite cenſetur adempta facultas opponendi, non licere dotes petere abſq; inſtrumento, num. 16.

Conſuetudinariæ diſpoſitioni poteſt ſatisfieri per æquipollens, n. 17.

Confeſſio receptæ dotis dicitur legitimè facta, ſi vnus tantum ex pluribus in ſolidum obligatis faſſus ſit recepiſſe, n. 18.

Inſtrumentum receptionis dotis ſufficit etiam abſq; expreſſione quantitatis receptæ cum poſſit quantitas probari per teſtes, n. 19.

Inſtrumentum dotale non neceſſarium ſi vir dotes teſtamento relinquat, & debetur antephatum etiam dote euicta, n. 20.

Teſtes admittuntur ad probandum, inſtrumentum fuiſſe deperditum, num. 21. item ſuper amiſſione bullarum in declinatoria fori, etſi declinatoria fori abſq; præſentatione bullarum peti non poſſit per clericum, n. 22. 23. & 24.

Inſtrumento dotali non opus, ſi in capitulis matrimonialibus vir declarauerit dotes recepiſſe, num. 25.

Conſtitutio antephati facta in capitulis matrimonialibus excuſat ab exhibitione inſtrumenti dotalis, num. 26.

Numeratio dotis dicitur legitimè probata per partitam banci, n. 27.

Teſtes ad probandum numerationem dotis admittuntur, ſi de promiſſione dotis facta in capitulis matrimonialibus conſtiterit, n. 28. præcipuè ſi ſint quinque, n. 29.

Conſuetudinaria diſpoſitio de probanda dote per inſtrumentum etiam in foro Eccleſiaſtico viges, n. 30. & de ratione, n. 31.

Clericus hæres defuncti debitoris dotium an valeat forum declinare in iudicio repetitionis dotium? remiſſiuè n. 32.

Verbum, peto, *eſt agentis, n. 33.*

Compenſatio, & retentio an admittantur aduerſus dotem abſque inſtrumento dotali? numer. 34. & 35.

Aſſecuratio dotis, an peti valeat abſq; inſtrumento dotali? n. 36. 37. 38. 39. & 40.

In iudicio aſſecurationis quid ſit probandum per mulieres? remiſſiuè num. 41.

Diſpoſitio Regiæ Pragm. vnic. de donat. propter nupt. *traditur, n. 42.*

Mulieri, quæ primò nubit, ſed à viro non eſt cognita, an debeatur antephatum à ſecundo viro vti virgini, an verò vti viduæ? num. 43. 44. & 48.

Antephatum dicitur præmium virginitatis amiſſæ, & deflorationis, ac retributio conditionis redditæ deterioris, n. 45. 46. & 47.

Mulier cohabitando cum viro præſumitur ab eodem cognita, n. 49. & 50.

Quælibet mulier virgo præſumitur, n. 51.

Signa virginitatis traduntur remiſſiuè, n. 52.

Probationes de virginitate ſunt ſuſpectæ, n. 53.

Obſtetrices falſum affirmare conſueuerunt, n. 54.

Mulieres non carent remedijs, vt poſſint virgines apparere, n. 55.

Vir traducens ad domum uxorem, quam non cognouit, adhuc tenetur antephatum eidem dare ſaltem pro medietate, n. 56.

1 DOtem, & quartam abſque inſtrumen-
to dotali peti non poſſe, ſancitur hic,
2 quare dotium fauores quodammo-
do reſtringi à *Conſuetudine* iſta, arbitrantur
nonnulli; *Theodor.* verò *alleg. 13. num. 3.* auge-
3 ri magis præfinito ſcripturæ adimplemento,
cum ita fraudes, fictioneſq; in perniciem mu-
lierum deſtruantur, indeq; conſtitutæ dotis
veritas eluceſcat, idq; diſpoſitione ſequentis
Conſuetudinis, qua probationes contra dotale
inſtrumentum non admitti, declaratur, aper-
tiſſimè conuinci, voluit.
De hac re quicquid ſit, ſtatuti huius diſpo-
4 ſitionem vndiq; valere non dubitatur, appro-
bantibus, *Molfeſ. par. 7. de iur. quar. quæſt. 15.
num. 22. Camill. Saler. in apoſt. incip. licet dos
fol. 265. & alij*, & quoties dos eſt in caſu re-
5 ſtitutionis, nec adeſt inſtrumentum dotale,
petitur condemnatio hæredum mariti ad cõ-
ficiendum inſtrumentum, factis probationi-
bus per teſtes ſolutæ dotis, *Salic. in l. ſi quis ar-
gentum, §. fin. in fine, C. de donat. Cepol. caut. 250.
& alij*, ad id relati per *Ant. de Alex. in apoſt.
6 incip. Conſuetudo iſta*, & hæc cautela ab om-
nibus eſt recepta, vt eſt videre apud *Molfeſ.
ubi ſup. num. 17.* & *Reg. Marcian. conſil. 53.* qui
à *num. 4.* vna eademque inſtantia, & inſtrumẽ-
tum confici, & dotes ſolui, quaſi nil aliud fieri
debeat poſt quam decretum eſt, pro facto ha-
bendum inſtrumentum propter cõtumaciam
conuenti, peti poſſe, fundat, ac ter deciſum
fuiſſe, refert *num. 6.*
Porrò cum in eo, quod à *Conſuetudine*
7 ſtatutum extitit de probanda dotium nume-
ratione per inſtrumentum, diſcrepans ſic ius
8 commune, conſuetudinariam diſpoſitionem
inter contrahentes more Magnatum militare,
ſanè defendi non poteſt, vt *Camill. Saler. in*

addit.

*addit.incip.licet dos fol.*265. *Colut.Coppul.in addit.incip.intellige fol.*266.*Molfeſ.vbi ſup.nn.*
15.*& tom.*2. *in addit.num.*6. *Gram. conſil.*158.
Thor.in compen.deciſ.ver.libro mortui, & *Mo-*
*nac. n addit.ad deciſ.*6.*Minad.in fin.num.*11.di-
9 cunt alijq; quibus videtur contrarius *Napo-*
*dan.ver. quarta, num.*99. *&* 100. & ſi eius di-
10 ctum per iura allegata haud probari,mihi vi-
deatur, ae opponi *cap. regn. mulier qua dota-*
rium, ex traditis ab *eod.met num.*95.*fol.*266.
conſtat, ac ſuperius traditis, dum contrahen-
tes more Magnatum iuri communi ſuppoſi-
tos, diximus,ſi tamen vt etiam dictum fuit à
*n.*117.*&* 157.*c.*1. huius *tit.* cõtrahẽtes more
Magnatum vltra id, de quo expreſsè exem-
ptos ſe profitentur in contractibus matrimo-
nialibus à conſuetudinaria cenſura, non ha-
bere, quod iuri communi ſuppoſuerint, dice-
re velimus.

Nec generalis inhibitio ſtatutaria petendi
11 dotes, ac antephatum abſq; inſtrumento im-
pedit, quominus quandoq; etiam ſine inſtru-
mento repetantur, cum generalis regula ſuas
12 patiatur exceptiones: Et primo in caſu quo
debitoris efficax intercedit confeſſio ad pla-
citum *Bar.& Dec.ab eod. Saler.* relatorum;
13 huiuſmodi enim confeſſio cum non poſſit
impugnari *Affiict.deciſ.*402.*Ant.Gabriel.com-*
*mun.concluſ.tit.de iur.dot. conc.*14. *Vini. deciſ.*
438.*num.*6.*Barboſ.in l.*1.*par.*6.*n.*34. *ff.ſol.ma-*
*trim. Caſtill.deciſ.Sicil.*61.*num.*18. *Maſcard.de*
*proba..conſil.*556. *Trentacin.variar.reſol.lib.*2.
*de iur.dot.reſol.*7.*Seraphin.deciſ.*999. *&* 1006.
14 & ſufficere etiam ſi tacitè arguatur per non
oppoſitionem, nempè in receptione aliarum
probationum, tradatur per *Molfeſ.tom.*2.*in*
*addit.ad cit.quaſt.*15.*par.*7. *Petr.in addit.ad de-*
*ciſ.*92. *Gram. num.*11. qui cumulat dicta in
*deciſ.*80. *eiuſdem num.*5. *de Franch. deciſ.*278.
faciantq; ſcripta in ſimili per *Milanen.dec.*13.
*num.*112.*lib.*2. *& Maſtrill deciſ.*157. *num.*16.
*& ſeq.lib.*2. ex regula, multa prohibentur fie-
15 ri, quæ facta tenent, de qua in *l.*1. *§.earum*,
ff.de poſtul. l.à patre furioſo, *ff.de his, qui ſunt*
ſui, vel alien.iur., vel etiam per litis factam cõ-
16 teſtationem, cum ex indè ius opponendi nõ
adeſſe inſtrumentum dotale, ademptum cen-
ſeri teneat *Theodor.cit. alleg.*13. *à num.*12. nil
eſt, quod aduerſus petitam dotium confeſſa-
rum reſtitutionem, inſtrumenti deficientia
17 dotalis opponatur,cum conſuetudinariæ diſ-
poſitioni dicatur per æquipollens ſatisfa-
ctum.

Idem eſt ſi ab vno ex pluribus in ſolidum
18 pro reſtitutione dotium obligatis inſtrumẽ-
tum receptionis ſit factum, & ab omnibus
dos petatur, vel tantùm ab illo, qui inſtrumẽ-
tum non confecit; adimpletum enim dici id,
quod à *Conſuetudine* requiritur, itá vt legiti-
mè dotis reſtitutio petatur contra inſolidum
obligatum, qui non fecit inſtrumentum, te-
nent *Afflict.deciſ.*332. *Theodor.ibid.num.*5. *&*
alij.

Sufficitq; inſtrumentum ſimplicis receptio-
19 nis,& ſi quantitas certa non exprimatur,cum
huius probatio fieri per teſtes non prohibea-
tur, vt *apoſt. in ead.conſuet. incip. ſi mulier fol.*
267.*in fin.* & Molfeſ.*cit. quaſt.*15. *num.*19. vbi
20 Idem dicendum eſſe tenet ſi dotes, & ante-
phatum relinquuntur teſtamento, etiam ſi cõ-
ſtituta dos fuerit euicta, vt *Nouar.* deciſum
refert in *comment.ad pragm.*1.*de donat. propter*
*nupt.num.*21.*&* 22. & deperdito inſtrumento
21 dotali, admitti probationes per teſtes de
confeſſione illius,& amiſſione ad dotium le-
gitimam repetitionem,tenent *Flamin.* Monac.
*in addit.ad cit.deciſ.*Minad.*num.*7.citat *Afflict.*
*deciſ.*274. *&* 361. Maſcard. *de probat. concluſ.*
845. & alios,& dixit Molfeſ.*cit.quaſt.*15.*n.*11.
22 prout in clericatu,qui licet debeat exhibitio-
ne bullarum probari, vt per *rit. M.C.V.*65. &
235.ac cœteris circumſtantijs à *Concilio Tri-*
dentino requiſitis *ſeſſ.*23. *cap.*6. ità vt nec di-
catur legitimè clericatus probatus per bullas
beneficij, *Sanfelic. deciſ.*7. ſi tamen bullæ fue-
23 rint deperditæ, poteſt, alijs probationibus
adhibitis,probari, latè *Danz.in pugn. Doctor.*
*tom.*1.*de cler.cap.*2.*Nouar.in prax.elect.& va-*
*riat.for.quaſt.*52.*per tot.Capyc.Latr.deciſ.*173.
*num.*24. *tom.*2. *Sanfel.deciſ.*4. qui *num.*28. re-
24 fert, etiam in gradu reclamationis fuiſſe ad-
miſſas probationes clericatus per ſententias,
quibus à Iudice laico inquiſitum ad Eclesia-
ſticum fuiſſe remiſſum; apparebat.

Imò & illud pro conſtanti, & indubitato
habetur apud *Napod. ver. inſtrumento dotali*,
25 *num.*104.*cum ſeqq.* nec opus eſſe inſtrumento
dotali ſi in capitulis matrimonialibus vir faſ-
ſus ſit dotes recepiſſe, ac ſufficere factam in
26 eiſdem antephati conſtitutionem, & ſi cum
clauſula *ex nunc pro tunc matrimonio con-*
tracto, viſum eſt *cit.Theod.a num.*6. *cum ſeqq.*
*& R.*Marcian.*cit.conſ.*53.*num.*5.validèq; pro-
bari dotium numerationem, ità vt abſque in-
27 ſtrumento repetitio permittatur,ſi de nume-
ratione appareat per partitam banci non du-
bitatur ab eiſdem *Marcian.* Molfeſ. *Monac. ſu-*
pra relat.& Ant.de Alex.in apoſt.incip. ſi non
*producitur,fol.*267.*aliſque.*

Item ſi de promiſſione dotis per capitula
28 matrimonialia conſtiterit, admitti probatio-
nes per teſtes de numeratione contra dotis
debitorem etiam abſq; inſtrumento, eaſque
poſſe ſufficere, vt factum videatur, dixit *Scip.*
Bocen. in apoſt. incip. quid ſi non extet cod. fol.
267.cui adhæret M*olfeſ.cit.quaſt.*15. *nu.*10. ex
*Afflict. & Vrſill. deciſ.*332. præcipuè ſi quin-
29 que teſtes deponant, quinarius enim teſtium
numerus æquiualet inſtrumento *Cyn.in l.opti-*
*mam,C.de contrahen.ſtipul.Hypolit.ſing.*157. &
latè

latè *Maxil.ad conſuet. Bari rubric.de teſtib.§.licet viuæ vocis n.*10. vbi alia circa ea , quæ ſuperius ſcripta ſunt .

Poſſem & alios caſus admiſſæ probationis à *DD.* vel non inſtrumentariæ ad petendas dotes, enumerare, quos breuitati conſulens, omitto. Cœterum *Conſuetudinaria* hæc diſpo-
30 ſitio vſq; adeo inualuit, vt ad petendum, dotes reſtitui, in Eccleſiaſtico foro adhuc inſtrumentum requiratur, ità *Freccia hic in apoſt. incip. an hæc conſuetudo fol.* 264. *de Mari in addit. ad deciſ.*92. *Gram.num.*22.*& Molfeſ.d.par.*7.*à num.*5. & rationem eò recidere, quia dum
31 laicorum bona petuntur , laicorum legibus eſt iudicandum, cum *eod. Frecc.* ſenſio, & an
32 hæres defuncti viri Clericus valeat forum declinare in iudicio repetitionis dotium? tractant *DD.* relat. per *Pellic. in conſuet. Auerſ. cap.*9.*n.*101. eiſq; me remitto, & caſus omnes, in quibus per ſcripturas eſt facienda probatio, enunciat *de Meſa variar. reſolut. lib.*1.*cap.*24.*num.*9.

33 Ex verbo, *peti*, quo vtimur agendo ad *text. l.etiam, ff.de exception.* non autem excipiendo,
34 dotalis debiti compenſationem , etſi inſtrumento non valideatur; permitti *Napod.* noſter
35 *num.*103. infert, indèq; retentionem dari concludunt *Monac. vbi ſup. num.*11. *Molfeſ.citat. quæſt.*15.*num.*13. *Camill.Salern.in apoſt. incip. licet dos,* à quibus *Decius, Cagnol.* allegantur, & *aly*.

Hinc celebris eſt illa quæſtio , de qua in
36 *Gramm.deciſ.*92. vtrum dos, & antephatum abſque inſtrumento peti poſſit in iudicio aſ-
37 ſecurationis ? Et licet affirmatiuè reſpondendum eſſe videatur ex rationibus, quæ in ea per *num.*23. quas approbat *Vrſil.ad deciſ.*332. *Afflict.num.*4. alijſq; deductis à *Petr.in addit.num.*10. per *Text.l.pecuniæ verbum, ff. de verb. ſi-*
38 *gnific.* verbum enim, *peti*, indicat actionem
39 ad rem, ideoq; cum aſſecuratio ad cautelam concedatur mulieribus, & poſtquam conceſſa eſt , adhuc penès virum dicatur res dotalis permanere, *Afflict.deciſ.*9. & *de Franch. deciſ.*617. *num.*7. in caſu petitæ aſſecurationis præſcriptam probationem per inſtrumentum nō
40 requirendam, defendi poſſet; attamen in contrarium conſenſiens *Doctorum* vox eſt, Sacrique R.C. deciſione *ibid.* confirmata fuit , nec accedente *Petr.* & ſequuntur *Monac. vbi ſupra num.*5.*& 6. Molfeſ.cit.quæſt.*15.*num.*3. *Maxil. in conſuet. Bari rubr. de teſtib.§.licet viuæ vocis, num.*8.*fol.mihi* 92. & *aly* poſt de *Mari in addit. ad eand. deciſ.*92. *Gramm.num.*21. *in princ.* & habetur in *apoſt.incip.ſi iſta conſuetudo* ; item & in altera, quæ ſequitur *incip. adde, quod in d.conſuet.dos & quarta fol.*264. & de ratione apud eos ; quidue ſit probandum per mulie-
41 res, vt valeant in iudicio aſſecurationis obtinere tractat *Marcell. Calà de modo articul. & proban. glo.vnic.§.*2. *à n.*150.

Tandem pro coronide dicam , diſpoſitum in *pragm.vnic.de donat. propter nupt.* circa antephati, & donatiui taxationem id eſſe, *Che alle doti di docati quattromilia à baſſo l'antefato ſia per terzo, & il donatiuo a ragione d'otto per*
42 *cento , alle doti di docati quattromilia inſino à diecemilia l'antefato ſia à ragione di docati venticinque per cento, & il donatiuo à ragione di ſei per cento, alle doti di docati diece milia in ventimilia l'antefato ſia à ragione di venti per cento, & il donatiuo à ragione di cinque per cento , alle doti di ventimilia in trentamilia l'antefato ſia à ragione di quindeci per cento, & il donatiuo a ragione di quattro per cento, e che alle doti di docati trentamilia in sù l'antefato, e donatiuo ſieno conforme potrà conuenirſi , pur che l'antefato nō ecceda li quindeci, & il donatiuo li quattro per cento, e che l'antefato, ò reſtino, ò non reſtino figli a morte della donna, torni per morte ſua all'heredi del marito, donde è vſcito, e che alle donne vedoue quando ſi tornano à caſare non ſi poſſa coſtituire l'antefato ſe non per la metà di quello ſe li potria coſtituire ſe ſi caſaſſero la prima volta, &c.* Hinc non immeritò inquirendum, vti virginibus ne , an verò vt vi-
43 duis à ſecundo viro dandum antephatum mulieri, iterum nubenti, & quæ primò nuptias in faciem Eccleſiæ contraxit cum viro, qui eā non cognouit? Hanc quæſtionem latè examinat *Nouar.in prax.elect.& variat. for. quæſt.*7. *à num.*9. *ad fin. ſect.*2. ac tetigit iterum in *collect.*2.*ad cit.pragm.vnic.de donat.propt.nupt. n.*35.*per* 38. qui rationibus nonnullis adductis, ex quibus fundari valet, huic mulieri à ſecundo viro antephatum vti viduæ deberi , cum vir , & vxor legitimè appellentur , qui matrimonium conſenſu contrahunt ſeruata forma *Concil. Triden.* & ante ſponſus , & ſponſa, *Abb.in rubr. de ſponſal. Carpan. ad ſtatut. Mediol.* 268. *num.*4. *tom.*1. ipſaq; copula non ſit matrimonium, ſed ipſins vſus, & effectus *cap. cum initiatur* 27.*quæſt.*2.*l.nuptura, ff.de iur.dot.* & nuptias non concubitus , ſed conſenſus faciat *l.nuptias, ff.de regul.iur. cap.ſufficit* 27.*q.*2. ideoq, iura quæq; de matrimonio dicentia, aut de marito, & vxore, explicantur in matrimonio contracto, vel non ſequuta copula *Conar.in* 4.*decret.par.*2.*cap.*1.*§.*1.*num.* 2. & legatum nubenti factum , ſtatim contractis ſponſalibus, non autem poſt copulam carnalem deberi, dixerunt *Alex. conſil.*42. *vol.*7. *Franc. Marc.deciſ.*857.*tom.*1. *Ann.ſing.*300. *Maſtril.ad Capyc. dec.*204. *ſub num.* 2. tandem pro con-
44 traria ſententia concludit , ac tali mulieri ſecundò nubenti vti virgini , non autem vti viduæ antephatum à viro conſtituendum; dicitur enim antephatum amiſſæ virginitatis præ-
45 mium, *l.res vxoris , C. de donat. inter vir. & vxor.* , ac coniugatarum mulierum propter de-

46 deflorationem,retributioq; deterioris reddi-
tæ conditionis, ob quam maiori dote indiget
47 vidua,ideòq; à ſecundo potiùs,qui virginem
deflorauit viro, quàm primo, qui vxoris de-
teriorem non fecit conditionem, tradendum
antephatum, videtur affirmandum, ac non
vti viduæ,ſed tamquam virgini iuxta ea, quæ
*cit. Nouar.n.*12. ad probandum adducit, At
Ipſe puto, eo caſu *Nouar.* ſententiam retinen-
48 dam, quo mulier ad primi viri domum tra-
ducta non fuit, cum ſecus affirmandum eſſe
cenſeam ſi celebratis iuxta ritum S.R.E. nu-
ptijs, domum viri mulier petierit; ſat enim
dicitur effecta deterior conditio mulieris,
49 quā domi vir habuit, ex præſumpta eiuſdem
corruptione donec cōtrarium appareat, *DD.*
in *cap. continebatur de deſponſat. impuber.* &
gloſ.in cap.dixit Dominus 32.*quæſt.*1. *Bero.cōſ.*
36.*num.*9.*lib.*1.nam (vt dicitur) *A iuuene*,
50 *& cupido non creditur reddita virgo*, & adeò,
vt vix contrarium legitimè, & concludenter
valeat probari, nam & ſi virgo quælibet præ-
51 ſumatur, vt per *Clar.in prax.crimin.* §.*ſtuprū*,
verſ.ſed pone, *Ruin. conſ.*209. *num.*11. *lib.*2.
*Crauett.conſil.*166.*num.*5.*Thor.vot.*53.*nu.*13.
52 & virginitatis ſigna multa, & probationes
tradantur ab *eod.Nouar.ibid.quæſt.*14.& ſpar-
ſim à *DD.*; coniecturæ tamen,& præſumptio-
nes attenduntur, quoties in contrarium vrgē-
53 tiores non adſunt, probationeſq; de eadem
re, haud haberi poſſe cenſeo, quæ careant
probabili dubitatione in contrarium, vt *No-*
54 *uar.*teſtatur *num.*7. cum & obſtetrices falſum
vt plurimum affirmare conſueuiſſe, ac mulie-
55 ribus remedia non deficere, vt prima nocte
virgines appareant, tradiderit *Io: Michae.*
*Troyſ.in addit.ad Anibal.Troq.ſup.rit.*235. *nu.*
18.*per gloſ.in cap.propoſuiſti de probat.* ibi,*quia*
*oculus,& manus obſtetricum,&c.*Quare eadem
56 de ratione antephatum à primo viro, quæ
vxorem domi traduxit, dandum cenſeo, vel
ſaltē medietatē iuxtà tradita *c.*1. *hoc tit.n.*59.

CAPVT QVARTVM.

Conſuetudinis, contra inſtrumentum, eod. tit. explicatio.

De probationibus extrinſecis, & per teſtes aduerſus inſtrumentum dotale non admittendis, item de exceptionibus ſatisfactionis, compenſationis, & retentionis, an,& quando valeant aduerſus dotale inſtrumentum opponi? & de inſtrumento, quod dicitur, pſaliæ.

SVMMARIVM.

*Probationes non admittuntur aduerſus inſtrumentum dotale,n.*1.

Conſuetudo, contra inſtrumentum, *ſub conſuetudine*, dos & quarta, *olim inſcribebatur,nu.*2.

Diſpoſitio conſuetudinis,contra inſtrumentum,*cur ſtatuta fuit,n.*3.4.*&* 6.

*Dotis cauſa ſemper præcipua eſt, n.*5.

Conſuetudo, contra inſtrumentum, *an procedat ſolùm reſpectu inſtrumenti,quod dicitur*, pſaliæ?*num.*7.*&* 9.

Inſtrumentum pſaliæ *quid ſit? traditur remiſſiuè, num.*9.

*Probationes extrinſecæ tantùm non valent aduerſus dotale inſtrumentum proponi, numer.*10. *&* 11.

*Inſtrumentum non ritè confectum pronunciari poſſe,vel eſſe imperfectum,dici poteſt, n.*12.

*Non dicitur eſſe,quod exiſtit contra formam,nu.*13.

*Obiectiones, quæ per teſtes inſtrumentarios fiunt aduerſus inſtrumentum,recipiuntur, n.*14.

*Probatio per inſtrumentum publicum contra inſtrumentum admittitur,n.*15.

Diſpoſitio conſuetudinis, contra inſtrumentum, *non obſtat tertio poſſeſſori, contra quem agit mulier ad dotes, & antephatum repetendum, n.*16.*cum ſolùm valeat inter contrahentes,& hæredes,n.*17.

*Confeſſiones ſolutarum dotium aliquando ſolent eſſe falſæ,n.*18.

*Dotes vt plurimum ſoluuntur per bancum, n.*19.

*Tertius conuentus poteſt opponere aduerſus confeſſionem dotium à debitore factam, n.*20.

*Exceptio ſatisfactionis an valeat opponi aduerſus inſtrumentum dotale? habetur nu.*21.22. 26. *&* 27.

*Exceptio ſatisfactionis dicitur debiti inſtrumentalis deſtructiua,n.*23.

*Solutione debiti dicitur extincta obligatio debitoris,num.*24.

*Debitori, qui ſoluit, ſuccurritur condictione indebiti, ſine cauſa,vel de dolo, reiterata tamen ſolutione, n.*25.

Titulus plus valere, quod agitur, &c. *ac titulus* de dote cauta non numerata,*item* Text. l.ſi quis poſt ac in 2.reſpon.C.de bon.damnat. *corrigitur,n.*9.

*Compenſatio an poſſit opponi aduerſus inſtrumentum dotale? habetur n.*30. *&* 31.

*Compenſatio, & ſatisfactio differunt, & quomodo n.*32.*&* 33.

*Retentio an poſſit opponi aduerſus dotem?n.*34.

Con-

Google

1 C*Onſuetudinem* iſtam, in qua, aduerſus
inſtrumentum dotale probationes
non admitti,ſtatuitur, in præcedenti
2 olim contineri dixit *Theodor.ſæpe cit. allegat.*
13. *num.3. in fin.* & ad illam correlatiuam eſſe
paret, poſtquam enim ad petendas dotes re-
quiri inſtrumentum dictum fuit, aduerſus in-
3 ſtrumentum, quod confectum apparet, non
admittendas probationes, conſentaneum fuit
4 pronunciare, ne aliàs mulieribus diceretur
præiudicatum circa dotalem cauſam, quæ
5 ſemper præcipua eſt, *l.1.ff.ſol. matrim.quemad.*
dos petat. nam iure id præiudicij allegari ab
6 illis poſſet, quod ex permiſſione debiliorum
probationum aduerſus inſtrumentum eueni-
ret,poſtquam ad probandum, dotes fuiſſe vi-
ro numeratas, inſtrumẽtum requiri,dictũ fuit.

Hoc poſito,vtrum reſpectu cuius vis inſtru-
7 menti dotalis, an tantùm eius, quod dicitur,
pſaliæ, procedat noſtra hæc *Conſuetudo*, in-
quiritur? & ne aliorum dicta repetam, ad tra-
dita per *Præſid.de Franch.deciſ.*367.circa hanc
8 quæſtionem me remitto, vbi quid ſit inſtru-
mentum pſaliæ *num.4.* & tractant *Napodan.ad*
conſuetud. contra inſtrumenta venditionum tit.
*de inſtrum.confect.per curial. ver.pſalia nu.*58.
& *Molfeſ.ad conſuet.par.7.de iur.quar.qu.16. à*
*num.6.tom.1.& 2.tom.in addit.num.*12. qui re-
9 ſpectu huius tantùm nõ admitti probationes,
cõcludit,& ſępè ſępiùs fuiſſe deciſũ *n.9.&* 10.

Nec quamlibet aduerſus inſtrumentum
10 probationem excludi, ſcias; conſuetudinaria
11 enim ſanctione extrinſecas probationes pro-
hiberi, non autem intrinſecas, & quæ ex ipſo
met inſtrumento dotali reſultant, dixit *Na-*
*pod.hic n.*112.*in 1.gloſ.* ibi: *Secundo caſu, & in*
*ver.probatio nulla, nu.*120. quare non ritè, re-
12 ctèq; confectum pronunciari poſſe,vel imper-
fectum eſſe, concluditur arg. *l.cum qui, & l.*
contra maiores,C.de inoff.teſtam. cum nec dica-
13 tur eſſe, quod contra formam exiſtit, *l.non*
ſunt liberi, ff..de ſtat.homin. l.forma, ff. de cenſ.
*l.certa forma, C.de iur.fiſc.lib.*10. porrò obie-
14 ctiones permitti contra inſtrumentum, ſi te-
ſtes inſtrumentarij de illis deponant, voluit
de Franch. deciſ. 367. *num.*2. vel per aliud in-
15 ſtrumentum probatio in contrarium dedu-
catur, *de Franch.ibid.in princ. Molfeſ.cit.par.7.*
quæſt.16.n.3. quod & dixerat *Napod. hic ver.*
*inſtrumentum, n.*115.

Rurſus ſi contra tertium bonorum poſſeſ-
16 ſorem mulier agat pro dotium, & antephari
repetitione, poſſeſſori conuento, non obſtat
diſpoſitio hæc ſtatutaria, quo minus compe-
tentem proponere valeat exceptionem aduer-
ſus inſtrumentum, ita *Minad.deciſ.6.* ibi: *Ego*
*ſatis dubitaui, Ricc.in addit. ad cit.deciſ.*367. *de*
Franch.,Molfeſ.ſæpè cit.quæſt.16. 7.par. n.4.&
in 2.tom.in addit.ad eand. quæſt.nu.11. de Alex.
apoſt.incip.hæc conſuetudo lit.A. fol. 274. inter
17 contrahentes enim,eorumq; hæredes diſpoſi-
tum in *Conſuetudine* vim retinere, communi-
ter eſt receptum. Quare & illud quod ex *eod.*
*de Franch.in fin.n.*15. habetur, dotium ſem-
18 pè receptarum confeſſiones quandoq; falſas
pręſumi in hac Ciuitate,ſi in numerato ſolutas
fuiſſe affirmetur, cum ſoleant per medium
19 publicorum bancorum pleriq; dotes ſoluere,
quod & firmatur per tradita *à Reg. Capyc.*
*Latr.conſult.*46.præcipuè *num.*51. nulli potiùs
quàm tertio, cuius, non fuiſſe numeratas do-
tes, intereſſe poteſt, iuuare cenſeo; nam debi-
tor ipſe (vt ſuperius dictum eſt) rectè propria
confeſſione obligatur, & inſtrumento, ab eo-
20 dem celebrato,non tamen tertius,à quo frau-
dis conſilio res,quę poſſidetur, ſiuè creditum
reuocari nequit.

Inquirendum modò, poſſint ne ſatisfactio-
21 nis, compenſationis, retentioniſq, exceptio-
nes opponi aduerſus repetentem dotem? Et
22 quo ad primum, antequam dotis ſolutio of-
feratur à debitore affirmante iterum ſoluiſ-
ſe, negatiuè reſpondet *Napod. ver.ſolutum à*
*num.*125.*cum ſeqq.* cum talis exceptio,quæ eſt
23 debiti inſtrumentalis deſtructiua, à conſue-
dinaria diſpoſitione omninò reiecta videa-
24 tur.& licet debiti ſolutione obligatio debito-
ris dicatur extincta *inſtit.quib.mod.ſol.oblig. in*
25 *princ.* eidem ſuccurrendum,reiterata ſolutio-
ne,alia actione, ſiuè condictione indebiti,ſiuè
ſine cauſa,ſiuè de dolo, dixit *Idem Napodan.*
26 *n.*129.at mihi nimis rigoroſa videtur *Napo-*
dan. ſententia,proùt & *Molfeſ.par.7.quæſt.16.*
n.14.aliiſq; ab eod. relat. viſa fuit:quoniam ve-
27 rò ab ea *de Franch.* non diſcrepauit *dec.* 367.
*n.*12. haud recedere nobis conuenit. Quare
corrigi *titulum plus valere, quod agitur,&c.*ac
28 illum, *de dot.caut. non numer.* ſecundum *Na-*
*pod.num.*112.*fol.*270.*in princ.* item & *text. l.ſi*
29 *quis poſt ac in 2. reſpon. C. de bon.damnat.*, ve
per *eund.ver.dotale in princ.* patet, & aduertit
de Franch.ibid.n.11. & 13.

30 De compenſationis exceptione aliter ſenſe-
runt *cit.Napod.d.ver.ſolutum*, ibi, *Sed an alias*
*exceptio compenſationis, de Franch.ibid. nu.*12.
vbi Amen.n.6.Pellic.ad conſuet.Auerſ.cap.9. n.
83.*Aſflict.Epiſcop.Cauenſis controuerſ. iur. re-*
31 *ſponſ.cap.28.à n.8. & 9.* adeoq; id verum eſ-
ſe,vt nec expreſſa vtendi renunciatione tolla-
tur,dixère *Laratba conſ.90.n.61.& Pellic.ibid.*
*n.*88.& diſparitas vtriuſq; exceptionis conſi-
32 derãti patet,nã petens compenſare,alienũ de-
bitũ cõfitetur, illudq; ſupponit exiſtens, ſecus
33 verò ſatisfactionem allegãs *Surd. dec.24. n.7.*
34 Tãdem de permiſſa retẽtione marito,eiuſq;
hęredibus eſt caſus infra explicãdæ *Conſuet. ſi*
conſtante tit.de cõtract.inter vir.& vxor.celebr.
ergo nõ vltra inquirendũ, niſi velis cum *Na-*
pod.in ead.conſuet.n.22. ver.matrem dediſſe, af-
firmare,permiſſam eo caſu retentionem in de-
bito per inſtrumentum apparente, fundari.

Digitized by Google

TITVLVS DECIMVS

DE

Conſenſu Mulierum.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, ſi mulier conſenſiat, explicatio.

De mulieribus diſtractioni dotium, & quartæ, à viris factæ, conſenſientibus, & an, & quando eiſdem ad bona renunciata concedatur regreſſus? & an idem à tacito, ac expreſſo mulierum conſenſu reſultet effectus? De ſubſcribente folium album, & an in eo contenta ſeruare compellatur? Item de diſpoſitione regiæ *pragm. vnic. tit. de Sen. Conſ. Velleian.* mulierum obligationes, & interceſſiones annullante.

SVMMARIVM.

Dotis conditio deterior fieri nequit, num. 1.

Mulieres dotatas eſſe, Reipublicæ intereſt, n. 2.

Conſuetudinis, ſi mulier conſenſiat, *explicatur diſpoſitio, nu.* 3. *& eſt conſormis iuri communi, num.* 4.

Conſuetudo, ſi mulier conſenſiat, *an in aliquo iuri communi contradicat? n.* 5. *&* 6.

Regreſſus non conceditur mulieri ſuper bonis mariti, ſi renunciet hypothecæ cum iuramento, num. 7. *& quid ſi alia bona non habeat? n.* 8. *&* 9. 12. 13. 14. *&* 15.

Conſenſus alienationi præſtitus diſtat à renunciatione hypothecæ, n. 10.

Non conuenit de vno ad alium caſum diuerſum inferre, n. 11.

Renunciatio iurata dicitur omnimoda, & ſpecialis rei renunciatæ. n. 16.

Beneficio ſtatutario non poteſt cum iuramento renunciari, nu. 17. 20. *&* 21. *& quare num.* 18. *&* 19.

Conſuetudo, ſi mulier conſenſiat, *non eodem modo diſponit in antephato, ac in dote, ideoq; mulier validè conſenſit alienationi antephati, nu.* 22. *& quare? n.* 23.

Diſtant inter ſe lucrum non facere, & aliquid perdere, n. 24.

Quarta, & antephatum licet dicantur inter ſe confuſa, n. 25. *tamen circa diſpoſita in conſuetudine,* ſi mulier conſenſiat, *non eſt item, ſed de antephato idem dicendum, quod diſponitur de dote, n.* 26. *&* 27.

Conſenſus mulieris circa alienationem quartæ, an præiudicet mulieribus ſi tacitus intercedat? n. 28. 29. 30. 33. *&* 34.

Conſenſus in præiudicialibus debet eſſe expreſſus, num. 31.

Tacere aliquando quis poteſt ſciens ius ſuum duraturum, n. 32.

Subſcribens ſcripturam videtur aſſirmare in ea contenta, num. 35. *ſi tamen ſciens ſubſcribat, num.* 36.

Subſcribens folium album non tenetur obſeruare contenta in eo, n. 37.

Diſpoſitione pragm. vnic. tit. de Sen. Conſ. Velleiã. *cenſetur derogatum diſpoſitioni conſuetudinariæ, quæ mulierum conſenſum alienationi præſtitum approbauit, n.* 38. *&* 39.

DOtis conditionem nequidem conſen-
1 ſiente muliere, deteriorem fieri poſ-
ſe in *l. Ariſto, & l. de die, ff. de pact. do-*
2 *tal.* ſtatuitur, cum dotatas eſſe mulieres conue-
niat, publicæq; vtilitatis interſit. Quare *Con-*
ſuetudo iſta, quæ mulieribus præſtò ità eſt, vt
3 ipſis alienationi, diſpoſitioniuè teſtamentariæ
bonorum viri conſenſientibus non præiudica-
4 ri quoad dotes, nec ipſarum hæredibus, man-
dat, iuri communi conformis agnoſcitur.
Hinc difficultas, cui ſatisfiat, occurrit, an
5 generàlis diſpoſitio conſuetudinaria ità ex-
plicanda, vt in alio, eo nempè, quod in *l. iube-*
mus, & in *autheut. ſine à me, C. ad Velleian.*, iu-
6 ri communi reſiſtat? Et iura prædicta in viridi
obſeruantia eſſe, ità vt mulieri cum iuramento
7 renuncianti hypothecæ, ad eius beneficium
contractæ ſuper bonis viri, regreſſus non con-
cedatur ad hypothecam renunciatam, etiam
ſi vir alia bona, quorum hypothecæ renuncia-
8 tum non ſit, non poſſideat; quod ſi iuramen-
to confirmata non fuerit renunciatio, aliaque
bona præter renunciata non habeat, regreſſus
per-

permittatur, dixerunt *Afflict. deciſ.* 311. vbi
Vrſill. num. 1. & *deciſ.* 312. & 313. *de Franch.*
deciſ. 84. & *ibi Amen. & Ricc. in addit.* qui plu-
ries ità deciſum aſſerunt, *Pellic. ad conſuetud.*
Auerſ. cap. 9. *num.* 149. faciuntq; tradita per
Napodan. hic ver. quantum ad quartam, & quæ
habentur in *apoſt. margin. hic in princ.* quæ in-
9 cipit *limita*; nec inuitus Ego horum ſenten-
tiam probo, cum ſimplex conſenſus alienatio-
10 ni, de quo in *Conſuetudine*, à renunciatione
hypothecæ non purum diſtet, nec inter caſus
11 à prouinciali lege deciſos alium adſtruere di-
uerſum conuenit, fortiùs ſi iuris communis
correctio eueniret.

12 Nec ignoro aliter viſum eſſe *Molfeſ. par.* 8.
quæſt. 2. *num.* 3. & 4. *ex Marin. Frecc. in apoſt. in-*
cip. per iſtam, & *Camill. Saler. in alia apoſt. in-*
cip. aduerte quia fol. 275. deciſiones contra
13 *Afflict.* referentes; attamen rectè intuenti, ſi-
cuti *Frecc. & Saler.* authoritatem haud obſta-
re, poteſt conſtare, ità *Molfeſ.* ſententiam ſu-
per ea fundatam, nec tutam eſſe ſuadere valet:
& ſanè non video quomodo inferri poſſit id,
quod *Molfeſ.* vult, ex quo ab eo recitati *Do-*
ctores tradiderint fuiſſe contra *deciſ.* 311. *Af-*
flict. aliquando pronunciatum cum punctus
14 principalis deciſionis non fuerit, an diſpoſi-
tio *Iubemus*, & *authent. ſiuè à me*, cenſeatur
conſuetudinaria ſanctione correcta; de eo
15 enim articulo abſq; controuerſia tractatur,
incidenter etiam *deciſ.* 312. & 313. *in princ.*
ſed alius, ad quem poſſunt verba *Marin. Frec.*
(ne tanti viri lædatur opinio) referri: Et *Ca-*
mill. Salern. qui aliquantò clarius loquitur, an
conſenſus Iſabellæ Coppulæ, de qua *Ipſe*, fue-
rit præſtitus cum iuramento, non dicit, ac iu-
16 ramentum vim retinere ſpecialis, & omnimo-
dæ renunciationis, cum habeatur in *controu.*
61. *Merlin. nu.* 7. *to.* 2. non poteſt ad caſum re-
nunciationis iuratæ relata deciſio deduci.

Parumuè refert opponere cum *eod. Molfeſ.*
num. 12. *ex Napod. ver. actionem, num.* 19. con-
17 ſuetudinario beneficio, per mulierem haud
poſſe, vel iureiurando renunciari, cum dica-
18 tur fauore omnium indultum, & quod in gra-
19 tiam vniuerſitatis introductum fuit, haud
validè poſſe renunciari, habetur ex traditis
per *Carleual. de iudic. lib.* 1. *tit.* 1. *diſput.* 2. *qu.* 6.
ſect. 8. *num.* 675. ideoq; neq; à iureiurando ſu-
20 mendum argumentum de obſeruantia iuriū
relatorum, cum non fieri poſſit, quo minus
Conſuetudo iſta vigeat, etiam intercedente
21 huic iuratâ renūciatione. Reſpondetur enim,
aliud eſſe noſtri iuris conſuetudinarij benefi-
cio renunciari poſſe, vel ne, & aliud, nil fuiſſe
per *Conſuetud.* aduerſus pręcitatorum iurium
diſpoſitionem innouatum, de quo eſt noſtra
ſententia; ideòq; quicquid ſit de priori pro-
poſitione, non poteſt ex ea altera inferri.

Quoad quartam *Conſuetudo* aliter diſpo-
22 nit, præiudicatur enim mulier, ſi de alie-
nanda quarta, conſenſerit, & rationem deſu-
23 mi à *l. ſcimus, §. licentia, C. de iur. deliber. Na-*
pod. ver. quantum ad quartam, num. 22. voluit,
longè enim inter ſe diſtant, aliquid perdere,
24 & lucrum non facere; ideoq, in lucro quartæ
poteſt mulier proprio conſenſu grauari, in
dote verò, quę ſub oneroſo titulo comprehen-
ditur, nequaquam.

Sed aduertendum, quamquam quartam, &
25 antephatum inter ſe confuſa dixerimus ſu-
pra, non ideò quod in *Conſuetudine* de quar-
26 ta traditum diſpoſitum cenſetur de antepha-
to, antephatum enim, & dotem pari paſſu per
27 hic diſpoſita ambulare ex *eiuſd. Napod.* men-
te percipitur, & dixit *Vrſill. ad cit. deciſ.* 311.
Afflict. & ſi *Molfeſ.* reſpectu vtriuſq; *d. par.* 8.
q. 2. *n.* 15. confuſè loquatur.

Conſenſus ergo conſentienti mulieri præ-
28 iudicat quoad quartam, at hoc ipſum de ta-
29 cito conſenſu dicendum eſſe ex *Napod. ver.*
conſenſus num. 25. qui *cit. gloſ. in l. generaliter,*
30 *C. de tabul. lib.* 10. percipi videtur. Sed ego
ſcriptis per *cit. Molfeſ. ibid. quæſt.* 3. in hoc ad-
31 ſtipulor, tacitus ſiquidem conſenſus in præ-
iudicialibus non ſufficit, cum quis ſciens ius
32 ſuum duraturum adhuc poſſit tacere, *l. ſicut,*
§. non videtur, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſol-
uit. prætera idem ex verbis *Conſuetudinis*, ibi:
Id tamen ſi conſenſus ipſius mulieris probetur
per ipſam vltimam voluntatem mariti, vel per
aliud inſtrumentum, per quod maritus contradi-
33 *xit*, probatur, requiritur enim ſcriptura con-
ſenſus, ergo non ſufficit qualis qualis tacitus,
vel præſumptus, probationemque vltrò habe-
34 ri à ſubſcriptione mulieris, certiſſimum eſt,
nam ſcripturam ſubſcribens videtur eam ac-
35 ceptare, & confirmare *Borrel. de magiſtr. edict.*
lib. cap. 12. *num.* 15. *ex Bart. in l. emptor, §. Lu-*
cius, ff. de pact. Alex. conſ. 146. *vol.* 2. & *conſ.* 61.
vol. 5. & *alijs*, ac etiam apud *Bellug. in ſpec.*
princ. rubric. 3. *ver. ſignare*, ſi ſciens ſubſcribat;
36 nam ſecus, nemo, quod neſciuit, videtur fir-
37 mare, ideòq; album ſolium ſubſcribens non
teneri ad obſeruantiam contentorum in eo,
probatunt *Prat. practic. obſeru. obſeru.* 21. *Anna*
ſingul. 27. vide tamen *Molfeſ. quæſt.* 4. *d. par.* 8.
qui nonnullos caſus diſtinguit.

Hæc potius ad ornatum ſcripſimus, & vt
38 noſtro ſatisfaciamus inſtituto, nam per *prag.*
vnic. ſub tit. de Sen. Conſ. Velleian. mulieribus
qualitercumq; conſenſientibus contractibus,
ſiuè alienationibus factis per virum, vel cum
viris qualitercumque ſe obligantibus etiam
cum iuramento, ac renunciatione ampliſſima
39 *Sen. Conſ. Velleiano*, & iuribus quibuſcumq;
ſuccurritur, & tàm explicatæ, quàm ſequentis
Conſuetudinis diſpoſitioni fuit derogatum, vt
obſeruant *Vrſill. in addit. ad ſæpe cit. deciſ.* 311.
Afflict. nu. 2. *Amen. ad deciſ.* 84. *de Franch. in*

P 2 princ.

princ. addit. & dixit *de Franch.deciſ.*478. *nu*.4. Quare nos de ſequenti *Conſuetudine* breuiter ad ſuperiorem finem dicemus, & eius occaſione de aliquibus in terminis *cit.pragm.* tractabimus. Ideò ſit.

CAPVT SECVNDVM.

Conſuetudinis, ſed ſi mulier, eod. tit. explicatio.

De muliere ſimul cum viro rem immobilem alienante, diſpenſationibus ſuper obligationibus mulierum, & interceſſionibus, impetrandis, & de requiſitis illarum, & an, & quando mulieribus, quæ ſine regio aſſenſu contraxerunt, ſuccurratur?

SVMMARIVM.

Caſus conſuetudinis, ſed ſi mulier, *præcedentem rem ſequitur,n.*1.*& explicatur,n.*2.

*Diſpoſitum in eadem conſuetudine etiam ex præcedenti infertur,& quare,n.*3.

*Mulieri alienanti bona dotalia vna cum viro ſuo ſuccurritur ſuper alijs viri bonis,quæ ſi non extant obligatio irritatur,n.*4.*&* 5.

Pragm.vnic. tit.de Sen. Conſ. Velleian. *fuit promulgata ad obſeruantiam iuris communis,nu.*6. *nec eidem auxit, aut derogauit,n.*7.

Pragm. *diſpoſitio tantùm coniugatas,non autem virgines,& viduas complectitur n.*8.*ſed contra n.*11. 12.*&* 13.

*Diſpenſationes Regij Collateralis Conſilij fauore viduarum quomodo ſint concipiendæ? habetur n.*9. *&* 10.

Prorex diſpenſat mulieribus, vt valeant ſe obligare, & obtenta diſpenſatione ceſſat pragmaticæ *rigor, n.*14.*&* 15.

*Ad validitatem aſſenſus duo requiruntur, n.*16.

*Aſſenſus debet ab omnibus Regij Collateralis Conſilij Regentibus ſubſcribi,nu.*17. *&* 18. *at diſpenſationes olim ſubſcriptas ab vno Regente ſubſtinentur,nu.*19.*&* 29.*& contra affirmare eſſet temerarium,n.*21.

*Aſſenſus Excellentiſſimi Proregis debet præcedere contractui mulierum, numer.*22. *& quare numer.*26.

*Aſſenſus quandoque impetrari conſueuit poſt contractum ſtipulatum, numer.*23.

*Aſſenſus impetratus retrotrahitur ad tempus factæ obligationis, n.*24.

*Actus inhibetur per reſeruationem aſſenſus, n.*25.

*Nonentis nullæ ſunt partes, n.*27.

Aſſenſus iuuat, ſi poſtquam fuerit impetratus poſt contractum, contractus ipſe confirmetur, numer. 28.

*Ratihabitio contractus arguitur ſolutione debiti in eodem conſtituti, n.*29.*&* 30.

*Obligationes mulierum ſubſtinentur etiam abſque aſſenſu, ſi contractus ratihabitio ſequatur,nu.*31.*& quare n.*33. *fortius ſi poſt biennium, num.*38.*&* 39.

Pragm. *quæ mulierum interceſſiones annullat ciuilem tantùm obligationem, non autem naturalem tollit,n.*32.

Diſpoſitione l.1. C.ad Sen. Conſ.Velleian. *annullatur ſolutio facta à muliere non obligata, num.*34.

*Mulieribus læſis, & deceptis ſuccurritur Velleiano, num.*35.

*Nõ dicitur læſa mulier,aut decepta,quæ ſuã obligationem, vel naturalem tantùm exſoluit, n.*36.

*Mulieri recipienti mutuum non ſuccurritur, & ſi malè expenderit receptam pecuniam, n.*37.

PRæcedentem rem continuat caſus hu-
1 ius *Conſuetudinis*, nam de muliere ſimul cum viro rem ipſius viri immobilem alienante,tractat, ac ſuper alienatis bo-
2 nis etiam quoad hypothecam penitùs illam excludi, determinatur, nullo inter dotem, & quartam diſcrimine poſito, aut priuilegio
3 ſtatuto; hoc enim ex maioritate rationis euenit, nam plus eſt (vt *Napod.* dixit *in prim.glo. n.*34.*in fin.* per *l.cuius eſt*, & per *l.cum quis*, §. *quiſq; ff. de reg.iur.*) alienare, quàm alienanti cõſentire, ideòq; nil miri eſſe debet,ſi etiam præiudicari mulieribus quoad dotes ſtatuatur hic, poſtquam in quarta ſolùm hoc ipſum præcedenti *Conſuetudine* eſt conſtitutum. Sed
4 ſuccurritur alienanti mulieri ſuper reliquis viri bonis,quæ ſi non extent, obligationem irritari, impetrata prius iuramenti abſolutio-
5 ne,idq; in more poſitum eſſe, teſtatur *Molfeſ. cit.par.*8.*quaſt.*6.*n.*17.

His poſitis nonnulla ſubnectere ad intelle-
6 ctum *pragm.* non extra rem eſſe,duxi. Quare *pragm.* ipſam ad robur, & obſeruantiam *Sen. Conſ.Velleia.* mulieribus opitulantis, fuiſſe
7 promulgatam, ſciendum,nihilq, iuri communi auctum, aut derogatum fuiſſe, prout *Montan. contron.*4. *n.*15. alijq; *Noſtrates* edocent: mox omnia circa validitatem, aut inualiditatem obligationum mulierum iuris communis, cenſuræ ſuppoſita remanſiſſe patet,ac eas tantùm obligationes, vel cum iuramento, omnimodaq; renunciatione contractas, quæ iuri contradicunt, imperiali placito annullari.

Et

Et quamquam *R.de Pont,conſ.40.num.5.&*
6.vol.2. quem ſequitur *Conſ.Prat. diſcept. fo-*
renſ.tom.2.cap.32.num.26. dicat diſpoſitione
8 *reg.prag.*tantùm cogniugatas, non autem vir-
gines, & viduas comprehendi, ac proindè re-
9 ſpectu harum diſpenſationes Collateralis
Conſilij per indicatiuum , *Licet* , concipien-
das eſſe , cum declarationes potiùs dicantur ,
10 quàm diſpenſationes, contra ea , quæ ſcripſit
*de Franch.deciſ.623. nu.26.*inter quos medius
diſtinguit *Montan.cit.controu.4.num.16.*;illius
11 tamen ſententia infirmatur, ac non tantùm
12 fauore cogniugatarum,ſed & virginum,& vi-
duarum *pragmaticam* interpretantur *Rouit.ſu-*
per ea num.7.Montan.ibid.& alij communiter,
13 rationes enim in ea adductæ , & ſi propriùs
obligationibus cogniugatarum cōueniant,cę-
terarum quoque contractibus aptantur , cum
omnes æq; poſſint malis artibus, circumuen-
tionibus, ac per vim, & metum induci ad ſe
obligandum.Hinc praxis inualuit petendi di-
14 ſpenſationem à regni Prorege de obligatio-
nibus mulierum,eaq; conceſſa,ceſſat *pragm.*ri-
15 gor, vt dixit *Hodiern.in addit.ad deciſ.86. nu.*
28.Surd.

Duo tamen ad validam impetrationem aſ-
16 ſenſus,ſiuè diſpenſationis requiri, dixit *citat.*
R.de Pont.in tract.de poteſt.Proreg.tit.de decret.
collat.conſ.ſuper alien. & obligat. rer.dotal. re-
17 petendo ſcripta in *ſup.cit.conſ.40.* Primum
vt non ab vno ex Regentibus,ſed ab omnibus
Regij Collateralis Conſilij ſubſcribātur,proùt
18 etiam tenet *Montan.controu.4. num.18.* quod
licet hodiè ſeruetur,quoad diſpenſationes ta-
men olim factas , cum ſolitum fuerit ſemper
19 ab vno ex dominis Regentibus ſubſcribi,non
attenditur , & ad inducendam validam obli-
gationem ſatis eſſe aſſenſum ab vno Regente
20 ſubſcriptum à nonnullo receptum eſt:deciſio-
nem S.R.C.iunctis tribus Aulis in cauſa Prin-
cipis Oriæ cum Marchione Mariliani id ip-
ſum approbantem refert *Conſ.Hodier. vbi ſu-*
pra num.29. aliaſque cumulat *Reg. de Marin.*
reſol.quotid.lib.1.cap.276. ſubdens *nu.4.* teme-
21 rarium eſſe contrarium attentare .

Alterum , vt contractui præcedat aſſenſus,
22 nec ideò ſubſequens prodeſſe , quòd fuerit in
ſtipulatione reſeruatus; licet enim (vt *Ille* ha-
bet *in cit.tract.de poteſt.Proreg. vbi ſup. nu.3.*)
23 aſſenſum impetrari poſt contractus ſtipula-
tionem fuerit conſuetum, poſſeq; ſubſequi ſi-
cut præcedere , nullius tamen detrimen-
to, vel præiudicio,dixerint *Prat.tom.1.diſcept.*
forenſ.cap.35.num.56.R.de Marin.cap.124.lib.
1.reſol.quotid.n.11. Andr.in cap.imperialem de
prohib.feud.alien.per Frider.Afflict.in conſtitut.
regn.diuæ memoria n.75. R.Rouit.ſup.pragm.1.
24 *de fid.memor.nu.41.*, cum impetratus ad tem-
pus factæ obligationis retrotrahatur, & reſer-
25 uatione,actus inhibeatur;iſta tamen caſui no-
26 ſtro minus conformia, aſſerunt;in *prag.* enim
annullatur actus , ideòq; ſuperueniente aſſen-
ſu nil inuenit, quod validet , & ſi fuerit aſſen-
27 ſus facta impetrationis reſeruatio,cum non
entis nullæ ſint partes.

Quicquid ſit de hoc ſecundo *R. de Ponte*
28 *dicto* ; illud ſcias non procedere ſi impetrato
aſſenſu denuò iteretur inſtrumentum , aliàs
editum *Conſ.Theodor.alleg.6.n.36.*faciſq; pon-
29 deris eſſe dicitur iteratio facto, vbi debiti ſo-
lutio ſequitur, cum huiuſmodi magis , quàm
verbis concepta valeat ratificatio, *l.Paulus re-*
ſpondit,ff.rem rat.haber. Azo in ſum.C.ſi maior.
fact.rem rat.habuer. ; ipſamque ſolutionem ſi-
30 uè totius,ſiuè partis debiti vti expreſſam in
ſe retinentem ratihabitionem haberi , præci-
puè ad tollendam exceptionem dixit *Afflict.*
deciſ.336.à n.5.

Inſuper mulierum obligationes, & ſi aſſen-
31 ſu non roboratas ſuſtineri,ſi tamen illarum
ratihabitio ſequatur, opinor; nam *pragm.*quæ
32 interceſſionum contractus annullat,ciuilem
tantùm deſtruit obligationem, non æq; natu-
relem, promanantem ex promiſſione *l.1. ff.de*
pact. cum *concord.* , ideòq; mulier ratificando
33 inſtrumentalem obligationem, intercedere
non videtur,ſed potiùs ſe obligare ad ſui obli-
34 gationem naturalem exſoluendam,ac propte-
rea diſpoſitio *l.1.C.ad Sen.Conſ.Velleian.* non
obſtare, cum ibi de muliere ſoluente abſque
35 præcedenti obligatione tractetur,ac leſis, de-
ceptiſuè mulieribus ſuccurratur Velleiano *de*
Franch. deciſ.279.n.7. Conſ.Stayb.iun.reſol.fo-
renſ.tom.1.reſol.4. num.28. & 29. ad Text. l.ſi
decipiendi, C.ad velleian. & l.2.§.verba, ff.eod.
36 cum *concord.* nec læſa , aut decepta dicitur,
quæ propriam, vel naturalem tantùm obliga-
tionem exſoluit ; Ità non ſuccurritur Vellea-
37 no,mulieri mutuum recipienti,& ſe obligan-
ti ſatisfacere, & ſi receptam ab ea pecuniam
malè expenderit, donauerit , aliterque diſpo-
ſuerit, vt ex *Geor.alleg.32.à n.9.* habetur.

38 Nec dubitandi de his, quæ diximus , locus
ſupereſt , ſi ratificatio poſt biennium à facta
priori obligatione ſequatur ; *Sibi enim impu-*
tet (dixit *Iuſtin.in l.ſi mulier, §.ſin autem, C.ad*
Sen.Conſ.Velleian.) *ſi quod ſæpiùs cogitare*
poterat , & euitare , non fecit , & vltrò fir-
mauit , licet aliter , ſequuta ratificatione in-
39 fra biennium ex *eiuſd. Iuſtin.* ſententia , qui ,
Nihil ſibi præiudicare,quod adhuc ex conſequē-
tia ſuæ fragilitatis in ſecundam iacturam incide-
rit, dixit *ibid.* tenendum eſſe videatur.

TITVLVS VNDECIMVS

DE

Contractibus inter virum, & vxorem celebratis, & de dotibus datis per eos.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, bona ſtabilia; & conſuetudinis, & ſi mulier, explicatio.

De facultate opponendi aduerſus maternorum bonorum diſtractionem filijs primi matrimonij à Conſuetudine facta.

SVMMARIVM.

Conſuetudinis, bona ſtabilia, *& conſuetudinis*, & ſi mulier, *diſpoſitio traditur, n.1.*

Mulier validè alienat viro conſentiente, nu.2.& 3.

Filij primi matrimonij valent ſe opponere alienationi maternæ, n.4.

Qualibet oppoſitio obſtat, & multipliciter eſſe poteſt, n.5.6.& 7.

Mulieribus ſuccurritur exceptione aduerſus contradictionem filiorum impedientes alienationem bonorum maternorum, ſi iuſta adſit cauſa, nu.8.

Conſuetudo, quæ facultatem filijs facit impediendi alienationem bonorum maternorum, procedit, vbi adeſt vitricus, num.9. ideò non diſponit in viduis, num.10.& 11.

Filijs dicitur eſſe ius quæſitum de dotibus etiam viuente matre, n.12.

Mulieres valent bona alienare, ſi fraus conſuetudini non fiat, n.14.

1 BOnorum dotalium ſtabilium alienandi facultas per iſtam *Conſuetudinem* fit mulieribus, ſi vir conſenſiat, ac filij, filiæq; primi matrimonij non contradicant ante perfectam venditionem per traditionem, & cõſignationem rei pretijq; ſolutionem, cum filiorum ſecundi matrimonij contradictionẽ non obſtare, declaretur, prout nec illorum oppoſitione impediri, quo minus alienata res tradatur illi, in quem facta eſt alienatio, ſi æqua, neceſſariaq; cauſa alienationem faciendam eſſe ſuaſerit, ex verbis conſuetudinarijs habetur.

Mulier itaq; validè alienat viro conſenſien-
2 te, & in hoc, cum diſpar ratio reſpectu mulieris, quæ ſecundas contraxit nuptias, ac illius, quæ primò nupſit, aſſignari nequeat, quoad omnes conſuetudinaria diſpoſitio attenditur, vt *Napod.* dixit *ver. dotata, num.2.* & aduertit *Montan. controu.4. num.2. ver. ſed at-*
3 *tende.* Quare indiſtinctè quælibet mulier, & ſi ſemel nupſerit, viro conſenſiente alienat; &
4 contracto altero matrimonio, filij ex primis nuptijs ſuſcepti contradicere non prohiben-
5 tur: hinc quamcumq; illorum oppoſitionem,
6 quàm multifariè fieri poſſe tradunt *Napodan. ver. contradicant, nu.5.* & *Molfeſ. ad conſuetud. par.9. quæſt.5. à num.5.* ad venditionem retar-
7 dandam ſufficere, non controuertitur; ſiquidem ſub nullo prorſus moderamine contra-
8 dicendi facultas filijs tributa eſt, ac mulieribus exceptionis ope ſuccurritur, vt ſi legitima alienandi cauſa probetur, iudicis decreto tollatur impedimentum; ità *Napod. ibid.* & in *conſuet. & ſi mulier, num.9.* ibi: *Sed cum inquiratur Ant. de Alex. in addit. ad conſuet. & ſi mulier iuxtam relat. à Mont. ibid. n.8.*

Quare conſuetudinem procedere vbi vitri-
9 cus exiſtit *Montan.* arbitratur, *vbi ſup.* quod etiam probatur in *apoſt. Mazzei de Afflict. incip. non verbum*, quæ habetur *2. tom. variar. reſol. Reg. de Marin. fol. mihi* 715. nec viduas cõ-
10 ſuetudinaria diſpoſitione vinciri, ac id ex verbis *Napod. cit. ver. data nu.3.* ibi: *Secundo verò caſu quando*, probari, *ſi*, quæ ſequuntur
11 verba, *Et per conſequens non ceſſat hæc conſuetudo*, abſq; dictione, *non*, quæ ſuperaddita ex errore creditur, legantur, idem *Montan.* affir-
12 mauit inferens indè *num.5.& 6.* filijs matre adhuc viuente eſſe ius quæſitum de dotibus, & ius contradicendi venditioni, alienationiuè maternæ bonorum, vitrico exiſtente concedi,
13 ceterum mulieribus dummodò filiorum legitimæ non derogetur, ac alienatio non fiat in frau-

fraudem aliarum *Conſuetudinum*, nec *l. hac edictali, C. de ſecund. nupt.* alienandi liberam ſupereſſe facultatem; pro quo faciunt verba *Napod. hic in 1. gloſ.* ibi: *Sequeretur aliud abſurdum,* & in *conſuet. ſeq. ver. diminuitur, n. 28.* & ità recipienda eſſe reor, quæ in *deciſ. 398. to. 3. R. Sanfelic.* habentur.

CAPVT SECVNDVM.

Verba Textus explicantur.

De bonorum dotalium alienatione per filios primi matrimonij impedienda, & non impedienda, & de cauſis, quibus alienatio permittitur; item de commodo, quod filijs ſecundi matrimonij ex illorum oppoſitione redundat; tandem de legitima, ſiuè illegitima viduarum obligatione ad præmortui viri debitum.

SVMMARIVM.

Ius conſuetudinarium, & commune an ſit conforme circa diſpoſita in conſuetudine, bona ſtabilia? *num. 1. 2. & 5.*

Fundum dotale eſt inalienabile, donec vtilitas mulieris appareat, n. 3.

Viro interdicitur alienatio fundi dotalis, n. 4.

Diſſenſus mariti validus ad impediendam alienationem bonorum dotalium, n. 6.

Bona dotalia valent per mulierem alienari viro conſentiente, n. 7.

Aliud eſt alienare, aliud alienanti conſentire, n. 8.

Conſentiens alienationi ius ſuum remittit, nu. 9. & hypothecam, n. 10. & 11. etiam ſi alienans nõ ſit dominus, n. 12.

Vir, qui alienauit bona dotalia poteſt contra factum proprium venire, num. 13. nec tenetur de euictione, nec ad pretij reſtitutionem, num. 14. & 15.

Alienare verbum generale eſt, & omne genus alienationis complectitur, n. 16. & 17.

Prædicata generalia ſunt talia, qualia ſpecificata demonſtrant, num. 18.

Conſuetudo, bona ſtabilia, *quo nã in caſu diſponãt? traditur, n. 19. & quare, n. 20. & 21.*

In permutatione vna res in locũ alterius ſuccedit, num. 22.

Permutatio non fit abſque euidenti mulieris vtilitate, n. 23. etiam de iure communi, n. 24.

Mulieri non licet filiæ ex ſecundo matrimonio dotem conſtituere, n. 25. & quare, n. 26.

Filiorum primi matrimonij taciturnitas nocet, ſi ſcienter taceant, ac permittant bonorum dotalium alienationem, n. 27. & 28.

Filijs ſecundi matrimonij adhuc conſultum dicitur iure conſuetudinario, numer. 29. & quomodo num. 31.

Præſumitur contra vitricum in alienatione bonorum dotalium, n. 30.

Cauſa iuſta, & neceſſaria ſi adſit in alienatione bonorum dotalium oppoſitio filiorum primi matrimonij non obſtat, n. 32.

Cauſa ſufficit, vel ratione perſonæ, vel ratione rei, num. 33.

Cauſæ quatuor enumerantur, ex quibus alienatio mulieribus permittitur, n. 34.

Vidua pro debito viri validè obligatur etiam abſq; aſſenſu, vel non conſentientibus filijs, nu. 35. & 36.

Mulier poteſt bona dotalia alienare pro excarcerãdo viro, num. 37.

Vidua validè obligatur pro viro mortuo, vt eius anima à pœnis liberetur, n. 38.

Mulier ſi ut euitet exequutionem bonorum viri ſe obliget, validè abſque aſſenſu obligatur, n. 39.

Eclaratoriam iuris communis in *l. ita*
1 *conſtante, ff. de iur. dot.* iſtam *Conſue-*
tudinem appellauit *Napod. in 1. gloſ.*
2 *ver. vel eſt inducta*, correctoriam verò eſſe
eiuſdem *in l. 1. C. de fun. dotal. cum concord.* quatenùs
etiam in dubio, an mulieri expediat
alienatio, filijs primi matrimonij minimè repugnantibus,
permittitur alienatio, dignoſci-
3 tur, cum fundum dotale inalienabile eſſe do-
nec de euidenti, certoq; mulieris commodo
conſtiterit, *lex Italia* præceperit, *Melfeſ. par. 9.*
quæſt. 2. num. 11.

4 Et quoad virum, cui alienatio fundi dota-
lis interdicitur per *tex. l. 4. & tot. tit. ff. de fund.*
dotal. cum concord. nec dicitur *Conſuetudo* à
5 iure communi diſcrepare, nam licet dicatur
6 diſſenſus mariti validus ad impediendam
alienationem bonorum dotalium, quæ alio-
7 quin viro conſentiente licitè alienantur, non
ideò viro permiſſam cenſeri alienationem, di-
8 cendum ſequitur, cum aliud ſit alienare, &
aliud alienanti vxori conſentire, vt dixit *Scip.*
Boccin. in apoſt. incip. attende, fol. 280. & vir
9 conſentiendo ius ſuum, quod ſuper re dotali
habet, remittit, vxore alienante; quilibet enim
10 creditor alienationi pignoris, ſuper quo habet
hypothecam, conſentire non prohibetur, nam,
Si in vẽditione pignoris conſenſerit creditor, vel
vt debitor hanc rem permutet, vel donet, vel in
dotem det, dicendum erit, pignus liberari, niſi, ſalua cauſa pignoris ſui, conſenſerit: nam ſolent, mihi ſalua cauſa pignoris, conſentire, ad text. l. ſi
debitor, §. ſi in venditione, ff. quib. mod. pign. vel
hypoth.

Digitized by Google

11 *hypoth.* quaſi *inuerecundè applicari ſibi eum*
creditor deſideret, ſi effectus ſit ſequutus vendi-
tionis, vt ex *Mart.lib.ſing. ad formu.hyp.* habe-
tur in *l.ſunt 8.§.ſi voluntate, eod.tit. Maur.inn.*
alleg.94.n.1. ideoq; ex conſenſu præſtito alie-
12 nanti, vel nō domino quandoq; donationem
in eum dominus contuliſſe videtur ad *text. l.*
cenſualis, §.ſed ſi, & l.ſeq.C.de donat.

Et hic incidenter annotare libet, quæ tradi-
13 dit *Conſ.Prat.pract.obſeru.72.* poſſe virum,
qui dotalia bona alienauit, etiam contra fa-
ctum proprium ad reuocandam alienationem
14 venire, imò (quod mirabilius eſt) nec ipſum,
15 nec vxorem eius de euictione teneri, nec ad
pretij reſtitutionem, vt *nn.5.& 6. ex Menoch.*
conſ.559.n.1.verſ.& illud primum.

16 *Alienare* verbum generale eſt, cum omnis
actus, per quem dominium transfertur, ſub
eo contineatur *l.ſi æſtimata 1. §.eſt autem, C.de*
fund. dotal. ac proindè quodcumque aliena-
17 tionis genus videtur complecti. At generali-
tas quandoque ſpecialitate ſermonis reſtrin-
gitur *arg.l.Lucius, §.quæ habebat, ff.ad Trebell.*
18 cum talia ſint prædicata generalia, qualia
ſpecificata demonſtrant, *l.namque, §. ſi præce-*
dentia, ff.de pen. leg. Quare *Conſuetudinem* re-
19 ſpectu mulieris vendere, vel permutare volen-
tis rem dotalem, diſpoſuiſſe, *Napod. hic in 1.*
gloſ, & eo caſu, quo an id facere expediat? hę-
ſitatur, dixerunt *Sanfel.cit.deciſ.398.to.3.n.11.*
Molfeſ.cit.par.9.quæſt.2.per tot. Camill.de Me-
20 *dic.conſ.161.n.23. & cæteri;* rationemq; à iu-
re ciuili *in l.1.ff.ſol.matrim.* deſumi, cenſeo cum
dotis cauſa in venditione, aut permutatione
21 ſit ſemper ſalua; in venditione enim pretium
loco rei, *l.imperator in fin.cum ſeq.ff.de legat.2.*
22 & in permutatione vna res loco alterius ha-
betur, porrò & permutationem, tunc demum
23 permitti cum indè euidens mulieris permu-
24 tantis vtilitas extat, & in hoc incorrectum
extitiſſe ius commune à conſuetudinario, di-
xit *Molfeſ.vbi ſup.n.10.* Hinc benè infert *de*
Medic. vbi ſup.nn.24. & ſeqq. nec mulieri do-
25 tem filiæ ex ſecundo matrimonio ſuſceptæ, li-
26 cere, conſtituere; nam talis dotis conſtitutio
donationem ſapit, nec quidquam vtilitatis
pro muliere ipſa, ac filijs primarum nuptia-
rum, comprobaturq; per ea, quæ *Napod. in*
conſuet.& ſi mulier iuſtam, in ma.glo.n.13.ver.
item hoc ipſo fol.284. & Molfeſ.d. par.9. quæſt.
7.num.6.

Contradicant ante venditionem: Patet filijs
27 primi matrimonij ſilentium nocere, quod
tunc verum eſſe dicas, cum ſcienter tacent, nā
28 ignorantibus non officit patientia, & ignorās
contradicere nequit, vt ex multis probat *Na-*
pod.ver.contradicant, nu.5. nec filijs primi ma-
29 trimonij conſultum magis, quàm cęteris, qui-
bus talis contradicendi facultas interdicitur,
30 credas; præſumitur enim contra vitricum
eiuſq; occaſione contra matrem, vt *Napodan.*
docet *ver.alij n.6.& conſuet.ſeq.ver.diminuitur*
n.28. ideoq, ſuccurritur priuignis; cæterum,
vt dixit *Montan.ſæpè cit.contrau.41 circ.fin.n.2.*
31 iſtorum oppoſitione, etiam illorum ius con-
ſeruatur illæſum, nec patri, cui omnis reueren-
tia debetur, *l.parentes, ff. de in ius vocan.* vi-
detur à filijs iniuria inferri.

Iuſtam, & neceſſariam cauſam: Quærit hic
Napod. vtrum iuſtitia, & neceſſitas copulati-
32 uè in cauſa venditionis, aut permutationis
requiratur? & ex his alteram ſufficere conclu-
dit in *1.glo.n.8.* & ſequitur *Molfeſ.vbi ſup. qu.*
6. n.1. ſed vtramq; neceſſariam ſaltim ratione
correlatiui, crederem; non ne iuſtum eſt ne-
ceſſariam cauſam exequi, & neceſſarium ne-
ceſſitate iuſtitiæ, vt quod iuſtum eſt, deduca-
tur ad effectum?

Item ſufficientiam cauſę, vel ratione per-
33 ſonæ, vel rei pendit *Napod. vbi ſup. verſ. ſed*
tunc quæro, nonnullaq; exempla in cauſa ne-
ceſſaria ratione rei poſuit *ibid.n.9.* & alia, quę
fortuitò euenire poſſunt, tutè conſidera: At
34 cauſas ratione perſonæ ad quatuor, vt *viuat,*
ſana viuat, libera viuat, & nupta viuat, redu-
xit, & ſequuntur *de Franch. dec.435. num.36.*
Montan.vbi ſup. n.4. & omnes, caſq, à iure
communi traditas demonſtrat.

Nec omittam ad ornatum, viduam pro de-
35 bito viri ſui validè obligari etiam abſq; aſſen-
ſu, & bōna dotalia poſſe per conſequens non
36 obſtante quauis filiorum contradictione
alienari, non ſolùm ex ratione ſuperiùs ad-
ducta ex *Montan.* quia vitricus non adeſt, cir-
ca quam prudentiores conſulendos cenſeo.
37 ſed & alia, quia ſicut mulier, vt nupta viuat,
poteſt bona dotalia alienare ad liberationem
viri à carceribus *Sanfelic.decıſ.133.nn.4. Gra-*
tian.diſcept.forenſ.cap.108.nn.16.Conſ.Prat.di-
ſcept.forenſ. tom.2.cap.47. à num.16. ità ad li-
38 berandam eiuſdem animam à pœnis, exone-
randamq; conſcientiam, idem facere non pro-
hibetur, *de Franch. dec.237.* & poſt eum *Ricc.*
in addit.Conſ.Stayban.reſol.forenſ.tom.1.reſol.4.
Gratian.ubi ſup.cap.831.to.5.n.1.Conſ.Paſchal.
de uir.patr.poteſt.par.3.cap.5.n.18.Io:Mar.No-
uar.ſup.pragm.1.de Sen.Conſ.Velleian.num.10.
Thor.in compen.deciſ.par.1.uer.mulier uidua
Rouit. ſuper ead. pragm. & alij; idq; præcipuè
39 attenditur cum mulier ad euitendam bono-
rum viri exequutionem ſe obligauit, vt ex *cit.*
DD. colligitur, & ità annis elapſis deciſum
ad fauorem Ianuarij Troyani mei dilectiſſimi
compatris in S. R.C. in Aula ſpectabilis Re-
gentis Marchionis Latertiæ ad relationem
olim Conſiliarij Ramires contra Fauſtinam
Palambam in banca olim Amentæ me patro-
cinium prębente.

CA-

CAPVT TERTIVM.

Conſuetudinis, ſi conſtante, eod. tit. explicatio.

De mulieribus filias dotantibus cum viris ſuis,& de retẽtione viro,eiuſq; hæredibus à Conſuetudine permiſſa: de probandis,ac declarandis legitimis cauſis alienationum bonorum dotalium, & de reuocandis dotibus à matrefamilias in præiudicium legitimæ cęterorum filiorum conſtitutis.

SVMMARIVM.

Fœminæ ſiuè tacitè, ſiuè expreſſè validè dotes conſtituunt filiabus, n.1. & quantitas à conſuetudine taxatur, n.2.

Ius commune corrigitur à conſuetudine, ſi conſtante, n.3. & quomodo n.4.

Obligationes mulierum pro dotibus filiarum ſunt nullæ de iure communi, n.5.

Pater tenetur dotare filias, n.6.

Vxor dotando filias videtur alienam obligationem exſoluere, n.7. & tantùm pro marito paupere tenetur, n.8.

Vxor poteſt pro marito diuite teneri ſuper bonis extradotalibus, nu.9. & in hoc eſt conformis iuris communis, & municipalis diſpoſitio, nu. 10. & 12.

Patrimonium dicitur bonorum omnium uniuerſitas, n. 11.

Fœminæ non coguntur inuitæ filiabus dotem conſtituere, n.13.

Dotatæ a fœminis, ſicut nec uiro eius, non quæritur actio contra dotantem, n.14.

Conſuetudo uiro mulieris dotantis, ac hæredibus conſuluit, retentionem permittendo tempore reſtitutionis, n.15.

Portio dotis conſtitutæ præſumitur per uxorem à uiro recepta, ac filiæ in dotem data, n.16.

Retentio competit uiro etiam pro portione bonorum extra dotalium, n.17.

Qualibet dotis promiſſio facta à muliere attenditur, n.18.

Parentes ſi dotem ſimul promittant, cenſentur pro rata bonorum obligati, n.19.

Deductio dotis conſtitutæ à quibuſnam bonis fiat? traditur n.20.

Alienare bona dotalia pro dote differt ab ipſa dotis conſtitutione, n.21.

In alienatione bonorum eſt neceſſaria cognitio cauſæ ſufficientis, & declaratio per decretum, nu. 22. non autem in dotatione, nu.23. & quarè, num.24.

Dotatio matris ſubſtinetur quatenùs filiorum legitima eſt ſalua, n.25.

Dos conſtituta à matre filiæ, reuocatur, ſi legitima cæterorum filiorum non remanet ſalua, num.26.

Pactum vt dos debeat bipartitè diuidi, inter filios primi, & ſecundi matrimonij an valeat? remiſſiuè, num.27.

Alienatio bonorum maternorum, num poſſit impediri exiſtentia naturalis filij? num.28.

ALtera huius rubricæ pars, *de dotibus*, nempè *per virum, & vxorem datis*, de
1 qua agamus perſequitur; fœminas filiabus dotes, ſiuè tacitè, ſiuè expreſsè conſtituentes validè contrahere, habetur hìc, & dum quantitas conſtitutę dotis à muliere eſt incer-
2 ta, à *Conſuetudine* præfinitur; quare ius com-
3 mune corrigi à ſtatuto noſtro *Paſchal. de uir. patr. poteſt. par. 2. cap. 6. nu. 33.* non perperam
4 affirmauit; ius enim commune mulieres à promiſſarum vna ſimul cum viris dotium præſtatione abſolutas, ac viros tãtùm teneri, voluit, teſtantibus *Bal. Nouell. in tract. de dot. in 6. par. priuil. 3. col. 2. Io: Lopez in rubric. de donat. inter uir. & uxor. ſ. 6. Cranett. conſ. 77. num. 2. & ſeq. Rolan. à Val. conſ. 64. nu. 6. lib. 1. Surd. conſ. 290. num. 19. & in tract. de alim. tit. 6. quæſt. 17. num. 15. cum ſeq. & Cather. deciſ. 44. nu. 7.* illarumq;
5 obligationes nullas dici tradiderunt *Honded. conſ. 45. n. 24. lib. 1. Bero. conſ. 48. lib. 1. & Surd. deciſ. 164. per tot. ubi Hodiern. in addit.* deciſumque refert *Anne. Rober. rer. iudic. lib. 3. cap.*
6 11. paternę ſiquidem obligationi filiarum dotatio iniungitur, & quoties ad eam vxor con-
7 currit, videtur quod ſuum eſt, marito donare, & iniuncto illi oneri ſatisfacere, idem *Surd. ead. deciſ. 164. num.* , & mulieres pro
8 maritis pauperibus tantùm teneri filiabus dotes conſtituere, traditur in *l. neque mater 14. C. de iur. dot. Molfeſ. par. 9. quæſt. 7. num. 1.* non autem diuitibus, ſi tamen extra dotalia bona
9 non habeant; nam ex his dotium conſtitutionem haud prohiberi ex *Aluar. Velaſ. conſultat. 117.* adnotauit *Paſchal. ibidem num. 32.* quod
10 ſi verum credis, conſentire quo ad hoc iuris communis, & municipalis diſpoſitionem dicas, cũ iſtud ſuper vniuerſo patrimonio, quod
11 bonorum omnium cuiuſque generis dicitur complecti vniuerſitatem per *Napodan. hic uer.*
12 *diminuitur, num. 25.* mulierum approbet promiſſiones.

Patet ergò nõ arctari fœminas filiabus cõ-
13 ſtituere dotes, at volentes facto proprio ligari, nec tamen ità, vt dotatis earumque vi-
14 tis actio quæratur, viro enim dotanti, ac hæ-

11 *hypoth.* quaſi *inuerecundè applicari ſibi eum creditor deſideret, ſi effectus ſit ſequutus venditionis*, vt ex *Mart.lib.ſing. ad formu.hyp.* habetur in *l.ſicut* 8.§.*ſi voluntate, eod.tit. Maur.iun. alleg.*94.*n.*1. ideoq; ex conſenſu præſtito alie-
12 nanti,vel nō domino quandoq; donationem in eum dominus contuliſſe videtur ad *text. l. cenſualis,§.ſed ſi,& l.ſeq.C.de donat.*

Et hic incidenter annotare libet,quæ tradi-
13 dit *Conſ.Prat.pract.obſeru.*72. poſſe virum, qui dotalia bona alienauit, etiam contra factum proprium ad reuocandam alienationem
14 venire, imò (quod mirabilius eſt) nec ipſum,
15 nec vxorem eius de euictione teneri, nec ad pretij reſtitutionem, vt *nu.*5.*& 6. ex Menoch. conſ.*559.*n.*1.*verſ.& illud primum.*

16 *Alienare* verbum generale eſt, cum omnis actus, per quem dominium transfertur, ſub eo contineatur *l.ſi æſtimata* 1.§.*eſt autem, C.de fund. dotal.* ac proindè quodcumque aliena-
17 tionis genus videtur complecti. At generalitas quandoque ſpecialitate ſermonis reſtringitur *arg.l.Lucius,§.quæ habebat,ff.ad Trebell.*
18 cum talia ſint prædicata generalia, qualia ſpecificata demonſtrant, *l.namque, §. ſi præcedentia,ff.de pen. leg.* Quare *Conſuetudinem* re-
19 ſpectu mulieris vendere,vel permutare volentis rem dotalem, diſpoſuiſſe, *Napod. hic in* 1. *gloſ,* & eo caſu, quo an id facere expediat? hæſitatur,dixerunt *Sanfel.cit.deciſ.*398.*to.*3.*n.*11. *Molfeſ.cit.par.*9.*quæſt.*2.*per tot. Camill.de Me-*
20 *dic.conſ.*161.*n.*23.*& cæteri*; rationemq; à iure ciuili *in l.*1.*ff.ſol.matrim.* deſumi,cenſeo cum dotis cauſa in venditione, aut permutatione
21 ſit ſemper ſalua; in venditione enim pretium loco rei, *l.imperator in fin.cum ſeq.ff.de legat.*2.
22 & in permutatione vna res loco alterius habetur, porrò & permutationem, tunc demum
23 permitti cum indè euidens mulieris permu-
24 tantis vtilitas extat, & in hoc incorrectum extitiſſe ius commune à conſuetudinario, dixit *Molfeſ.vbi ſup.n.*10. Hinc benè infert *de Medic.vbi ſup.nu.*24.*& ſeqq.* nec mulieri do-
25 tem filiæ ex ſecundo matrimonio ſuſceptæ,li-
26 cere, conſtituere; nam talis dotis conſtitutio donationem ſapit, nec quidquam vtilitatis pro muliere ipſa, ac filijs primarum nuptiarum, comprobaturq; per ea, quæ *Napod. in conſuet.& ſi mulier iuſtam,in mag.glo.n.*13.*ver. item hoc ipſo fol.*284.*& Molfeſ.d. par.*9. *quæſt.* 7.*num.*6.

Contradicant ante venditionem: Patet filijs
27 primi matrimonij ſilentium nocere, quod tunc verum eſſe dicas, cum ſcienter tacent, nā
28 ignorantibus non officit patientia,& ignorās contradicere nequit, vt ex multis probat *Napod.ver.contradicant,nu.*5. nec filijs primi ma-
29 trimonij conſultum magis,quàm ceteris,quibus talis contradicendi facultas interdicitur,
30 credas; præſumitur enim contra vitricum eiuſq; occaſione contra matrem, vt *Napodan.* docet *ver.alij n.*6.& *conſuet.ſeq.ver.diminuitur n.*28. ideoq; ſuccurritur priuignis; cæterum, vt dixit *Montan.ſæpè cit.contrau.*41 *circ.fin.n.*2.
31 iſtorum oppoſitione, etiam illorum ius conſeruatur illæſum,nec patri, cui omnis reuerentia debetur, *l.parentes, ff. de in ius vocan.* videtur à filijs iniuria inferri.

Iuſtam, & neceſſariam cauſam: Quærit hic *Napod.* vtrum iuſtitia, & neceſſitas copulari-
32 uè in cauſa venditionis, aut permutationis requiratur? & ex his alteram ſufficere concludit in 1.*glo.n.*8.& ſequitur *Molfeſ.vbi ſup. qu.* 6. *n.*1. ſed vtramq; neceſſariam ſaltim ratione correlatiui, crederem; non ne iuſtum eſt neceſſariam cauſam exequi, & neceſſarium neceſſitate iuſtitiæ, vt quod iuſtum eſt, deducatur ad effectum?

Item ſufficientiam cauſę, vel ratione per-
33 ſonæ, vel rei pendit *Napod. vbi ſup. verſ. ſed tunc quæro*, nonnullaq; exempla in cauſa neceſſaria ratione rei poſuit *ibid.n.*9. & alia,quę fortuitò euenire poſſunt, tutè conſidera: At
34 cauſas ratione perſonæ ad quatuor, vt *viuat, ſana viuat, libera viuat, & nupta viuat*, reduxit, & ſequuntur *de Franch. dec.*435. *num.*36. *Montan.vbi ſup. n.*4. & omnes, eaſq, à iure communi traditas demonſtrat.

Nec omittam ad ornatum,viduam pro de-
35 bito viri ſui validè obligari etiam abſq;aſſenſu, & bona dotalia poſſe per conſequens non
36 obſtante quauis filiorum contradictione alienari, non ſolùm ex ratione ſuperiùs adducta ex *Montan.* quia vitricus non adeſt,circa quam prudentiores conſulendos cenſeo,
37 ſed & alia, quia ſicut mulier, vt nupta viuat, poteſt bona dotalia alienare ad liberationem viri à carceribus *Sanfelic.deciſ.*133.*nu.*4. *Gratian.diſcept.forenſ.cap.*108.*nu.*16.*Conſ.Prat.diſcept.forenſ. tom.*2.*cap.*47. *à num.*16. ità ad li-
38 berandam eiuſdem animam à pœnis, exonerandamq; conſcientiam,idem facere non prohibetur, *de Franch. dec.*237. & poſt eum *Ricc. in addit.Conſ.Stayban.reſol.forenſ.tom.*1.*reſol.*4. *Gratian.vbi ſup.cap.*831.*to.*5.*n.*1.*Conſ.Paſchal. de uir.patr.poteſt.par.*3.*cap.*5.*n.*18.*Io:Mar.Nouar.ſup.pragm.*1.*de Sen.Conſ.Velleian.num.*10. *Thor.in compen.deciſ.par.*1.*uer.mulier uidua, Ronit. ſuper ead. pragm. & alij*; idq; præcipuè
39 attenditur cum mulier ad euitendam bonorum viri exequutionem ſe obligauit, vt ex *cit. DD.* colligitur, & ità annis elapſis deciſum ad fauorem Ianuarij Troyani mei dilectiſſimi compatris in S.R.C. in Aula ſpectabilis Regentis Marchionis Latertiæ ad relationem olim Conſiliarij Ramires contra Fauſtinam Palambam in banca olim Amenta me patrocinium prębente.

CA-

CAPVT TERTIVM.

Conſuetudinis, ſi conſtante, eod. tit. explicatio.

De mulieribus filias dotantibus cum viris ſuis,& de retẽtione viro,eiuſq; hæredibus à Conſuetudine permiſſa: de probandis,ac declarandis legitimis cauſis alienationum bonorum dotalium, & de reuocandis dotibus à matrefamilias in præiudicium legitimæ cęterorum filiorum conſtitutis.

SVMMARIVM.

Fœminæ ſiuè tacitè, ſiuè expreſſè validè dotes conſtituunt filiabus, n.1. & quantitas à conſuetudine taxatur, n.2.

Ius commune corrigitur à conſuetudine, ſi conſtante, *n.3. & quomodo n.4.*

Obligationes mulierum pro dotibus filiarum ſunt nullæ de iure communi, n.5.

Pater tenetur dotare filias, n.6.

Vxor dotando filias videtur alienam obligationem exſoluere, n.7. & tantùm pro marito paupere tenetur, n.8.

Vxor poteſt pro marito diuite teneri ſuper bonis extradotalibus, nu.9. & in hoc eſt conformis iuris communis, & municipalis diſpoſitio, nu. 10. & 12.

Patrimonium dicitur bonorum omnium uniuerſitas, n. 11.

Fœminæ non coguntur inuitæ filiabus dotem conſtituere, n.13.

Dotatæ a fœminis, ſicut nec uiro eius, non quæritur actio contra dotantem, n.14.

Conſuetudo uiro mulieris dotantis, ac heredibus conſuluit, retentionem permittendo tempore reſtitutionis, n.15.

Portio dotis conſtitutæ præſumitur per uxorem à uiro recepta, ac filiæ in dotem data, n.16.

Retentio competit uiro etiam pro portione bonorum extra dotalium, n.17.

Qualibet dotis promiſſio facta à muliere attenditur, n.18.

Parentes ſi dotem ſimul promittant, cenſentur pro rata bonorum obligati, n.19.

Deductio dotis conſtitutæ à quibuſnam bonis fiat? traditur n. 20.

Alienare bona dotalia pro dote differt ab ipſa dotis conſtitutione, n.21.

In alienatione bonorum eſt neceſſaria cognitio cauſæ ſufficiensis, & declaratio per decretum, nu. 22. non autem in dotatione, nu.23. & quarè, num.24.

Dotatio matris ſubſtinetur quatenùs filiorum legitima eſt ſalua, n.25.

Dos conſtituta à matre filiæ, reuocatur, ſi legitima cæterorum filiorum non remanet ſalua, num.26.

Pactum vt dos debeat bipartitè diuidi, inter filios primi, & ſecundi matrimonij an valeat? remiſſiuè, num.27.

Alienatio bonorum maternorum, num poſſit impediri exiſtentia naturalis filij? num.28.

ALtera huius rubricæ pars, *de dotibus*,
nempè *per virum, & vxorem datis*, de
1 qua agamus perſequitur; fœminas fi-
liabus dotes, ſiuè tacitè, ſiuè expreſsè conſti-
tuentes validè contrahere, habetur hic,& dum
quantitas conſtitutę dotis à muliere eſt incer-
2 ta, à *Conſuetudine* præmunitur; quare ius com-
3 mune corrigi à ſtatuto noſtro *Paſchal. de uir.
patr. poteſt. par. 2. cap. 6. nu. 33.*, non perperam
4 affirmauit; ius enim commune mulieres à pro-
miſſarum vna ſimul cum viris dotium præſta-
tione abſolutas, ac viros tãtùm teneri, voluit,
teſtantibus *Bal. Nouell. in tract. de dot. in 6. par.
priuil. 3. col. 2. Io: Lopez in rubric. de donat. inter
uir. & uxor. §. 6. Crauett. conſ. 77. num. 2. & ſeq.
Rolan. a Val. conſ. 64. nu. 6. lib. 1. Surd. conſ. 290.
num. 19. & in tract. de alim. tit. 6. quæſt. 17. num.
15. cum ſeq. & Cather. decis. 44. nu. 7.* illarumq;
5 obligationes nullas dici tradiderunt *Honded.
conſ. 45. n. 24. lib. 1. Bero. conſ. 48. lib. 1. & Surd.
deciſ. 164. per tot. ubi Hodiern. in addit.* deci-
ſionque refert *Anne. Rober. rer. iudic. lib. 3. cap.*
6 11. paternę ſiquidem obligationi filiarum do-
tatio iniungitur,& quoties ad eam vxor con-
7 currit, videtur quod ſuum eſt, marito dona-
re, & iniuncto illi oneri ſatisfacere, idem
Surd. ead. deciſ. 164. num. . & mulieres pro
8 maritis pauperibus tantùm teneri filiabus do-
tes conſtituere, traditur in *l. neque mater 14.
C. de iur. dot. Molfeſ. par. 9. quæſt. 7. num. 1.* non
autem diuitibus, ſi tamen extra dotalia bona
9 non habeant; nam ex his dotium conſtitutio-
nem haud prohiberi ex *Aluar. Velaſ. conſultat.*
127. adnotauit *Paſchal. ibidem num. 32.* quod
10 ſi verum credis, conſentire quoad hoc iuris
communis, & municipalis diſpoſitionem di-
cas, cũ iſtud ſuper vniuerſo patrimonio, quod
11 bonorum omnium cuiuſque generis dicitur
complecti vniuerſitatem per *Napodan. hic ver.*
12 *diminuitur, num. 25.* mulierum approbet pro-
miſſiones.

Patet ergò nõ arctari fœminas filiabus cõ-
13 ſtituere dotes, at volentes facto proprio li-
gari, nec tamen ità, vt dotatis earumque vi-
14 tis actio quæratur, viro enim dotanti, ac hæ-

redibus ſuccurritur *Conſuetudine*, quę iſtis do-
15 talis portionis retentionem permittit eo tem-
pore, quo dos eſt in reſtitutione; portio-
16 nemque idcircò per mulierem debitam, ex
bonis mariti receptam, ac in dotem datam
præſumi, dixit *Napodan. ver. matrem de-
diſſe num.* 22. *& ver. eatenus nu.* 31. cuius ver-
ba non aliter, ac à *Molfeſ. ad conſuetud. par.* 9.
quæſt. 8. *num.* 10. explicanda eſſe, cenſeo, alirer
enim eorum ambiguitas, quam idem *Molfeſ.*
aduertit. vix poſſet ſaluari, quinimò dotium
17 retentionem concedi etiam pro portione
bonorum extradotalium in dotem data, nec
tradita, verba conſuetudinaria, *Et non tene-
tur pater, vel eius hæredes ad reſtitutionem di-
ctæ quantitatis, pro qua dicta dos, & prædicta
bona dictæ matris diminuta intelliguntur*, de-
monſtrant.

Pro coronide rei noſtræ, & ad ornatum,
nonnulla ſequitur vt notemus, & primò
quamlibet mulieris conſtituentis dotem filię,
18 promiſsionem attendi, & quantitatem ex-
preſſam traditam dici, adeò vt pro eadem do-
tis reſtitutio fieri non debeat, at ſi mulier ni-
19 hil expreſſit, & vterque parens filiam dota-
uit, dotem cenſeri conſtitutam pro rata, vt
Molfeſ. dixit *par.* 9. *quæſt.* 8. *num.* 3. *&* 4. & ha-
betur ex *l. vt liberis, C. de collat. Napod. hic nu.*
30. *Maſtrill. deciſ.* 186. *par.* 2. & alijs; At, quod
20 dotatæ conceditur, deducendum à dote ma-
terna ſi nil aliud mater habeat; ſi verò alia
bona retineat, pro rata de omnibus bonis ip-
ſius deduci ex verbis conſuetudinarijs, &
Napod. idem *Molfeſ. num.* 6. dixit.

Secundò ex traditis in hac *Conſuetudine*, ac
21 alibi, inferri, aliud eſſe alienare bona dotalia
pro dote filiarũ, & aliud dotes filiabus conſti-
tuere; in primo enim caſu eſt neceſſaria cau-
22 ſæ cognitio, & eiuſdem ſufficientiæ declara-
tio per decretum ad *Text. l. ob æs, C. de præd.
minor. l. cum hi, §. in cauſæ, & §. Prætor, ff. de
tranſact.*, & in hoc omnes conuenire oporte-
rę dixit *Molfeſ. ead. par.* 9. *quæſt.* 7. *à num.* 24. at
23 in ſecundo non item, cum dotatio ipſa in lo-
cum cauſæ ſuccedat, quod ex eo inductum
dicendum, quia non ità in dotatione à matre
24 facta, vt in alienatione bonorum, poteſt fraus
interuenire, & fraudis occaſio ſemper vi-
tanda.

Tertiò, dotationem matris ſubſtineri, ſi fi-
25 liorum tàm prioris, quàm nouiſſimi matri-
monij legitima ſit ſalua, vt idem *Molfeſ. citat.
quæſt.* 8. *num.* 8. tradit; nam aliàs conſtituta
26 dos reuocaretur ad tradita per *eund. p.* 4. *qu.*
26. *& in addit.* item *de Franch. deciſ.* 170. &
pro articulo illo, an pactum inter coniuges
27 initum, vt dotes æqualiter inter filios prima-
rum nuptiarum, ac illos, qui ex ſecundo ma-
trimonio ſunt geniti, diuidantur, valeat ſub-
ſtineri, vel nè? conſideranda ſunt tradita per
*Illuſtrem Afflict. Epiſcopum Cauenſem contro-
uerſ. iur. reſol. cap.* 31. latè de eodem ſcriben-
28 tem; Tandem an exiſtentia naturalis tantum
filij impediatur alienatio maternorum bono-
rum? habetur *conſ.* 43. *&* 44. *Præſ. Anel. Amat.
& deciſ. de Franch.* 640.

TITVLVS DVODECIMVS

DE

Inſtrumentis confectis per Curiales Neapol., & fide eorum.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, ſi inſtrumentum; & conſuetudinis, inſtrumenta donationum, explicatio.

De conſuetudinaria prohibitione probationum per teſtes aduerſus inſtrumenta non attendenda, ac de probationibus ſimulationis nõ excludendis; item de reuocandis emptionibus, venditionibus pretio infra annum non ſoluto, & an, & quando res vendita alteri; vendi, alterique concedi poſſit: de poſſeſſione capta per *Conſtitutum*, & *Precarium*, & an ſufficiat vbi corporalis requiritur à ſtatuto; tandem de donatario cum hypotheca, & creditore ex cauſa onerosa, ac etiam de pluribus eiuſdem rei poſſeſſoribus ſimul concurrentibus, & quis nam ſuper ea præferatur, & quid in locatione, quidue ſi alter naturaliter poſſideat, & corporaliter, alter verò per Conſtitutum?

SVMMARIVM.

Sex conſuetudines huius tit. tractant de antiqua forma inſtrumentorum, num. 1.

Curiales antiqui nimis rudes, n. 2.

Tabelliones noſtrorum temporum non approbauerunt antiquam formam inſtrumentorum, n. 3.

Nonnullæ conſuetudines derogauerunt diſpoſitioni conſtitutionis inſtrumentorum robur, *ac iuris communis, n.* 4. *& quare, n.* 5.

Quodlibet ſtatutum, prohibens probationes per teſtes nimis generaliter, non valet, n. 6.

Vtilitatis publicæ intereſt non arctari probationes, num. 7.

Conſuetudo contra inſtrumenta venditionum *nimis generaliter prohibet probationes per teſtes, num.* 8. *ideò non attendenda, n.* 9.

Probationes per teſtes primum obtinent locum inter probationes, n. 10.

Napod. *placitum, negantis fieri poſſe probationes per teſtes de ſimulatione inſtrumenti, refellitur n.* 11. *& quare, n.* 12, 13, 14, 15. *&* 16.

Inſtrumentum ſimulatum adhuc inſtrumentum eſt, num. 17. *non verò falſum, n.* 18.

Minus eſt admittere probationes ſimulationis per teſtes, quàm falſitatis, n. 19.

Prohibitis probationibus ſimulationis per teſtes, nõ videntur prohibitæ probationes, quæ redundant ex coniecturis, n. 20.

Præſumptiones, & cauſæ ſufficiunt adhoc, vt poſſit ſimulatio opponi, n. 21.

Conſuetudines, ſi inſtrumentum, *&* inſtrumenta donationum, *nunc ſolùm vigent, n.* 22.

Conſuetudo, ſi inſtrumentum, *explicatur num.* 23. *& an diſcrepet à traditis per ius cõmune? habetur à num.* 24. *per* 31.

Emptori, elapſo anno à venditione facta, an ſuperſit actio ad rem, an verò ad pretij recuperationem? habetur num. 32. *&* 33.

Venditor de iure conſuetudinario poteſt rem venditam alij vendere, vel donare, nec tenetur de falſo, num. 34. *&* 35. *& liberatur offerendo rem, n.* 36. *ſed contra n.* 37. *&* 41. *& quare n.* 38. 39. *&* 40.

Conſuetudinis, inſtrumenta donationum *diſpoſitio traditur, num.* 42. *& an ſit conformis iuri communi? n.* 43. *& cauſa huiuſmodi inducendæ conſuetudinis, n.* 44.

Poſſeſſio per Fuſtem, Conſtitutum, & Precarium *an ſufficiat pro ea, quæ à conſuetudine eſt requiſita? n.* 45. 46. 48. *&* 50.

Poſſeſſio per conſtitutum *non ſufficit ſi corporalis requiratur, n.* 47.

Donatarius cum hypotheca,& clauſula Conſtituti *præfertur creditoribus poſterioribus ex cauſa onerosa, n 49.*

Conſtitutum *naturalem , & ciuilem poſſeſſionem transfert,n.51.*

Clauſula Conſtituti *multos operatur effectus , nu. 52.& cenſetur ſemper de ſtylo Notariorum appoſita,n.53.*

Ex pluribus poſſeſſoribus quiſnam dicatur efficacius poſſidere , habens poſſeſſionem per conſtitutum,an vero corporalem,& naturalem,vel potius,qui primò cæpit poſſidere? num.54. & quid in locatione? n.55.

Conſuetudo inſtrumenta donationum *non attenditur in donatione remuneratoria, nu.56. & quare, num.57.*

OCto *Conſuetudines* ſub vno hoc *titulo* numerantur , quarum ſex cum
1 ad conſuetam olim inſtrumentorum formam , qua antiqui curiales nimis ru-
2 des, *Molfeſ.par.10.quæſt.1.num.11.* vtebantur,
tractationem conuertant, nec eam peritiorum
3 noſtrorum Tabellionum copia approbauerit,
nil eſt, quòd de illis agamus,ac hiſce *Conſue-*
4 *tudinibus* derogatum fuiſſe diſpoſitioni , tùm
Conſtitutionis inſtrumentorum robur , tùm
iuris communis in caſibus omiſſis,nobis conuenit affirmare cum *Nancler. in ſuis addit. de Franch.deciſ.367. num.9.& 10. vbi de Luca num.2.Molfeſ.ead.par.10.quæſt.4. num.1. & 2. & quæſt.8.à num.2.Conſ.Rocc.reſponſ.84. to.2. à num.3.* & nouiſſimè ingenioſo iuuene *Io: Dom.Panſuto controu.forenſ.5. à nu.28.* Quod
5 & ea comprobari poteſt ratione reſpectu *Conſuetudinis contra inſtrumenta venditionum hoc eod.tit.* quia quodlibet ſtatutum, nimis gene-
6 raliter prohibens probationes per teſtes, non
valere tanquam contra publicam vtilitatem
diſponens, habetur ex *Text.l.quoniam,C.de hæret.l.generaliter in princ.C.de iur.iuran.*& dixerunt *Maxil. ad conſuet.Bari rubric.de teſtib. §.licet viua vocis, num.5. & Afflict. in prælud. conſtit.regn.in 112. quæſt.verſ.ſextum exemplũ;*
7 publicè enim intereſt non arctari probationes . Ideoq; cum prohibitio conſuetudinaria,
de qua in *cit. conſuet. contra inſtrum. venditio-*
8 *num*, ſit generalis , imò generaliſſima prohibens probationes per teſtes,*Contra inſtrumenta venditionum, donationum , oblationum, in emphyteuſim conceſſionum, quietationum , tranſactionum, compoſitionum, & inſtrumenta , quæ Neapoli vocantur ipſaliæ* , meritò non atten-
9 denda, dicendumq; ſequitur,probationes per
teſtes , quas primum obtinere locum inter
10 probationes dixit *Conſ.Stayban.reſol.152.nu. 2.tom.2.* admittendas in hac Ciuitate aduerſus prædicta inſtrumenta.Et hinc conuincitur
non obſcurè, neq; attendi, quod *Napod.*dixit
in *ead.conſuet.contra inſtrumentum , ver. aliter*
geſta, num.61. inſtrumentum nempè per te-
11 ſtes argui de ſimulato non poſſe; dum enim
12 *Conſuet.*non attenditur, id,quod indè deducendum putat, non valet .

Cæterum eiuſdem illationem ex verbis cō-
13 ſuetudinarijs , *Probatio per teſtes nulla recipiatur , facienda per aliquem contrahentium , vel ſucceſſorem eorum vniuerſalem , vel ſingularem, quòd res videlicet aliter geſta ſit;quàm quòd continetur in inſtrumento* probari, *Napodan.* ſententia numquam mihi potuit ſuade-
14 re, nam eã explicandã eſſe de falſitate inſtrumenti(quæ opponitur)poſſeſſione rerum venditarum, donatarum, & ſimilium , confirma-
15 ti, non autem de partium ſimulatione crederem, cum potiùs ad decus inſtrumentariæ for-
16 mæ ſubſtinendum , quàm ad partium ſimulationes tegendas conſuetudinariam denegationem probationum per teſtes faciendarum,
inuectam, rectiùs valeat affirmari ; & cum ab
eodemmet *Napod. num.59.et 60.ver.falſo* di-
17 eatur,ſimulatum inſtrumentum,adhuc inſtru-
18 mentum eſſe, falſum verò non item,minus eſt
19 probationes per teſtes de ſimulatione inſtrumenti admittere,quibus nil inſtrumẽto detrahitur,quàm de eiuſdẽ falſitate, quibus inſtrumentum deſtruitur ; Tandem prohibitis pro-
20 bationibus per teſtes de ſimulatione contractus, non ideò prohibitas cenſeri,quæ redundant à coniecturis, à iure approbatis, teneas
cum *Hippol.de Marſill.in rub.C.de probat. n. 71.* quem ſequitur *de Franch.deciſ.361. nu.7.* & in terminis conſimilis ſtatuti, prohibentis
fieri per teſtes probationes contra inſtrumentum in Gallia , vt admittantur probationes
ſimulationis per coniecturas,eſt videndus *Ludouic. Bellus conſ.198.à num.8. & 9. & conſil. 203. à num.2.* & ex Noſtratibus, ſufficere ad
21 ſimulationem opponendam cauſam ; & præſumptiones ſimulationis adeſſe, probat *Merlin.controuerſ.forenſ.cent.2.c.17. & c.19.n.32.*

De ſupra citatis ergo , quos attendi opor-
22 tere dixit idem *Molfeſ. ead.quæſt.4.* reliquum
eſt videamus . Ideò dicimus cum *Napodan.*
23 *in 1. gloſ. Conſuetudinem ſi inſtrumentum*, vbi
poſt venditionem celebratam emptori rei
poſſeſſio tradita nequaquam fuit, locum vindicare , ac infra annum emptori ius petendi
rem à venditore, poſt annum verò contractus
reſolutionem , pretijq; ſoluti reſtitutionem
competere, ſancitur.

Putat ex his *R. Reuert. in eius apoſt. in ead. noſtra conſuet.impreſ.incip. de iure in princ.*ſta-
24 tutum hoc à diſpoſitione iuris communis ,
qua nil de præfinitione temporis ad petendam
25 rei venditæ poſſeſſionem , habetur , diſcrepans affirmandum. At *Napodan. hic ver. rem tradi num. 65.* adhuc in *Text. l. ex empto in princ. ff.de act. empt.* tempus petendæ rei ven-
26 ditæ poſſeſſionis præfiniri , tradidit , quare
diſcre-

Digitized by Google

27 diſcrepantiam iuris conſuetudinarij à com-
28 muni, & circa dilationem, quã vſque ad tri-
ginta annos durare, ſi ius commune atten-
29 datur, dixit, ac etiam circa modum, cum nul-
libi cautum extitiſſe inueniatur in *Pandecta-
rum*, ac *Codicis* libris ſub quadam veluti pœ-
na annullationis cõtractus emptori præfiniri
tempus ad petendam poſſeſſionem rei vendi-
tæ, agnoſcitur ſupereſſe, & meritò nouam
30 formam petendæ poſſeſſionis, ac nouum
agendi modum inductum fuiſſe à *Conſuetu-
dine*, idem *Napod.* aduertendum, inſinuat Ad-
uocatis: ipſamq; petitionem vno ex quatuor
31 modis per *Eundem* traditis *ver. petere n. 63.*
fieri poſſe tenet *Molfeſ. cit. par. 10. num. 6. & 7.
quæſt. 4.*

Napod. tamen ſententiam, *ver. poſt annum,
& ver. reſoluta, nu. 67. & 68.* ac *Molfeſ. ibid.*
32 *num. 13.* affirmantium, per anni lapſum abdi-
cari ab emptore ius agendi ad rem, & tantùm
33 ad pretij recuperationem, actionem ſupereſſe,
34 licereque ideò venditori vendere alteri, vel
35 donare rem aliàs venditam, nec teneri de
falſo ad *Text. l. qui duobus, ff. ad l. Cornel. de
36 falſ.* aut liberari offerendo emptori rem ven-
ditam, cum venditio dicatur reſoluta, non
probo: Nam ex verbis *Conſuetudinis* contra-
37 rium nõ obſcurè deducitur; à celebrata enim
38 venditione poſt annum facultas petendi ſo-
luti pretij reſtitutionem emptori tribuitur
per verbum poteſtatiuum (*poteſt*) nec dicitur
contractus reſolutus, ſed (*ac ſi ſit ipſa vendi-
39 tio reſoluta*) ſiquidem contrahentes ſub ea,
quæ à *Conſuetudine* præſcribitur, lege contra-
40 here cenſentur, quæ ſi non adimpleatur, re-
ſolui venditionem ſub conditione, etſi res
purè vendita ſit, placuit *Vulp. in l. ſi res ita 3.
ff. de contrahen. empt.*, ac non liberari vendi-
41 torem poſt oblatam rei venditę traditionem,
ſi venditor eam recipere renuerit, verum eſſe
puto iuxtà explicationem *Molfeſ.* traditam
ead. quæſt. 4. n. 14.

In altera ex ſuperioribus *Conſuetudini-
42 bus* hìc explicandis, diſponitur, nullius firmi-
tatis, ac roboris donationum, permutationũ,
& oblationum contractus habendos eſſe, do-
nec donatæ rei, oblatæ, ſiuè permutatæ poſſeſ-
ſio tradita fuerit, ità vt nec ſufficiat, ſi in ipſo
inſtrumento, traditionem factam eſſe, conti-
neatur, quod an eodem modo ſe habeat de
43 iure communi habetur apud *Franc. Marc. de-
ciſ. 217. per tot. tom. 1.*

Talis inducendæ *Conſuetudinis* cauſam tra-
44 dunt *Molfeſ. par. 10. quæſt. 5. num. 2.* & *Capyc.
Latr. conſult. 137. num. 14.* ex *Napod.* illud ta-
45 men non parum controuertitur inter *DD.*
vtrum adeò traditæ poſſeſſionis aſſertio in-
ſtrumentalis non attendatur, vt etiam ſi, ce-
ptum eſſe poſſidere per ſuſtem (vt dicunt) &
conſtitutum, & *precarium* ſit dictum decla-
ratio non iuuet? Et eam non ſufficere
46 *Napodan.* duce *hic ver. poſſeſſio, & ver. per-
uenerit à nu. 73.* tenent *Piſanell. in apoſt. incip.
nota in practica fol. 301. R. Fran. Villan. in alia
apoſt. incip. nota ex iſta fol. 303. & alij*, qui ſe
in ſententia *Bart. in l. Titia cir. fin. ver. quid ſi
do tibi fundum, ff. de verb. oblig.* & *Dec. in l. con-
tractus n. 16. ver. ſed hoc fallit, ff. de reg. iur.* di-
47 centium non ſufficere per *conſtitutum*, &
precarium traditam poſſeſſionem in caſu, quo
exigitur corporalis, ſe fundant; eſt enim, vt
Napod. dixit *d. ver. poſſeſſio in fin.* poſſeſſio per
conſtitutum vera per actum fictum, quæ veræ,
ac reali, à *Conſuetudine* requiſitæ, non æqui-
ualet *Capyc. in conſuet. venditionis cõtractus tit.
de contrahen. empt. & de arris dand. in apoſt. in-
cip. nota Marcian. conſ. 29. n. 11. Stayban. obſer.
103. num. 98. 99. & 100.* & latiùs *obſeru. 161.
à num. 99. vſque ad 133. de Luca ad Franch. de-
ciſ. 367. propè fin. Gratian. deciſ. 238. n. 6. & 7.
& alij.*

Contrarium placuit *Ant. de Alex. in apoſt.
48 incip. cum hodie fol. 301.* quam integram ha-
bes poſt *Molfeſ. par. 10. quæſt. 4. n. 22.* tanquam
Io: Bapt. Lother. & (vt cœteros taceam) *Reg.
Capyc. Latr. conſult. 137. à n. 11. & Præſ. Mer-
lin. controu. forenſ. cap. 18. & 19. to. 2.* vbi con-
formis huic ſententiæ deciſio refertur *nu. 32.*
iuxtà aliàs deciſum, traditumq; ab *Vrſill. ad
Afflict. deciſ. 275. in fin.*, citatiq; *DD.* non mo-
dò aduerſariorum argumentis ſatisfaciunt,
verùm *Napod.* placitũ eis potiùs conſonũ eſ-
ſe demonſtrant, ideòque donatarium cum
hypotheca, & clauſula *conſtituti*, præferri cre-
49 ditoribus poſterioribus, quantumuis onero-
ſam foueant cauſam (de quo articulo etiam
tractant *Carleual. to. 2. de iudicus lib. 1. tit. 3. di-
ſput. 30. Cæſar Caren. reſol. 107. R. Ronit. deciſ.
48. R. Reuert. deciſ. 254. Caſtill. deciſ. Sicil. 72. in
princ. & alij*) affirmandum cenſuit idem *Mer-
50 lin. cit. cap. 18.* Quare & *Ego* huius ſententiæ
Authores verè inter *Noſtrates* magna lumi-
naria, ſectatus, cum eiſdem ſentiendum eſſe,
puto, & faciunt, quæ ſcripſit *Gald. inſtrument.
praxi crimin. 2. par. 1. par. n. 65.* qui & illud ad-
uertit, non ſufficere traditam poſſeſſionem per
clauſulam *precarij* tantùm ſine *conſtituto*, cũ eo
caſu ſolùm ciuilis poſſeſſio transferatur in
emptorem, naturalis verò dicatur penès
venditorem remanere, & conſtituentem per
*glo. Bal. & alios in l. ab emptione, ff. de pact. & l.
quod meo, ff. de acquir. poſſeſſ. conſtitutum* enim
51 naturalem, & ciuilem transfert poſſeſſionem,
idem *Merlin. cap. 35. tom. 1.* latè de virtute
52 huius clauſulæ differens, & an cenſeatur ſem-
per in contractibus appoſita de ſtylo, & pro
53 eiuſdem appoſitione Notarij à contrahenti-
bus ſemper rogati? Ergo idẽ valet operari, dũ
poſſeſſio requiritur à ſtatuto per actũ verũ; at
de quęſtione illa; Ex pluribus nẽpè poſſeſſori-

bus

54 bus,quiſnam dicatur efficaciùs poſſidere ha-
bens ne poſſeſſionem per conſtitutum, an ve-
rò corporalem, & naturalem? ad explicatio-
nem *l.ſi ea 32.§.vterque,ff.de action.empt.*, vel
potiùs tempus, quo ceptum eſt poſſidere, at-
tendatur,vel pretij conuenti numeratio? Non
aliter dicendum, quàm fuit diſtinctum à *Bal.
in rub.C.de cōtraben.empt.vēdit.à n.28.* cēſeo;
videndiq; ſunt *Afflict.ſup.feud.rub.9.lib.1.tit.
qui ſucceſſores teneantur,Gratian.diſcept.forenſ.
cap.523. Marc.conſ.40. de Marin.reſol.quotid.
lib.2.cap.240. vbi à num.2.* etiam agit,ex plu-
ribus eiuſdem rei conductoribus quiſnam
55 præferatur in locatione?& concludit,nouiſſi-
mum conductorem ſi poſſidet præferri, dum-
modò primus conductor non habeat in re
locata hypothecam ſiuè ſpecialem, ſiuè gene-
ralem.

Prætereundum tamen pro coronide nō eſt
56 *Cōſuetudinariam* hāc diſpoſitionē in ſimplici
tantùm donatione,non autem in ea, quæ ob
cauſam fit, vel quæ remuneratoria dicitur, &
reſpectiua, locum vindicare;ità *Molfeſ.cit.par.
10.quæſt.5. num.9.* & dixerat *Piſanell. in apoſt.
incip.aduerte quia fol.301.* ac de communi te-
ſtatur *Merlin.cit.cap.18. num.20. Conſuetudo*
57 enim, quæ de donatione loquitur ad ſimpli-
cem aptatur, cum appellatione donationis
ſimplex veniat ex regula *l.1.& l.Aquilius Re-
gulus ff.de donat.*

CAPVT SECVNDVM.

Verba vtriuſq; Textus explicantur.

De varijs inſtrumentorum ſpeciebus; de conuentione vendendi, emendi inter partes ſine ſcripto habita, & an diſpoſitioni cōſuetudinariæ ſubſit? De euictione emptori contra venditorem, vel ſine pacto ſpeciali competente: item de reſoluendis venditionibus, & emptionibus, & pretio emptori reſtituēdo per vēditorem, re non tradita, aut oneri obnoxia comperta. De diſpoſitione iſta conſuetudinaria ad donationes cauſa mortis non extendenda; de poſſeſſione per *Conſtitutū, & Precarium*, ac de nonnullis de eadem ad explicationem eorum, quæ *præced.cap.* continentur. Tandem de inſtrumento ad aliud ſe referente, & an id, non exibito inſtrumento relato, conſiſtat? & de annuis venditionibus ſub aſſertione cauſæ cōtentæ in inſtrumento non exhibito, obligationibuſque à tutore minoris nomine contractis, improbandis.

SVMMARIVM.

Inſtrumentum quid ſignificet,& quotuplex eſt,n.1.2.3.4.& 5.

Venditio, quæ ſolo partium conſenſu conſiſtit, an ſubſit diſpoſitioni conſuetudinariæ, num.6.7.& 8.

Publicus tabellio adhibetur in inſtrumentis, vt in publica forma fiant,n.9.

Conuentio de emendo,vendendo valet,nu.10.

Contractus venditionis,emptionis in cæteris à Cō*ſuetudine non prouiſis, iuri communi ſubeſt, num.11.*

Euictione ſequuta rei venditæ competit emptori contra venditorem actio ex empto, etſi non ſit promiſſa euictio,num.12. ſed authori debet euictio imminens denunciari,num.13.& quid ſi ex pluribus vna euincatur,n.14.& quid in datione in ſolutum?n.15.

Reſolutio venditionis,emptionis, an peti poſſit re non inuenta libera?n.16.17.& 18.

Emptor infra annum petere valet traditionem rei. num. 19.& an ſufficiat traditio per cōſtitutum? *n.21.22.& 23.*

Notarius cenſetur rogatus apponere in contractibus clauſulam conſtituti, *n.20.*

Intereſſe ſoluti pretij per emptorem debetur per ſententiam,n.24.factis probationibus, n.25.

Poteſtas iudicis non extenditur vltra petita,n.26.

Reſoluta venditione ſtatim debet pretium rei venditæ reſtitui,n.27.& 28.

Emptor ità venditori tenetur,vt emptori venditor, num.29. 30.& 31.& ſicuti venditor poteſt contra emptorem liquidare inſtrumentum pretio non ſoluto, ità emptor ſi reſoluatur cōtractus,pecunia non reſtituta,num.32.33.34.35.36.38.& 39.& contra n.41.

Contractus emptionis,venditionis dicitur vltrò, citròq; obligatorius,n.37.

Statutum dans exequutionem paratam publico inſtrumēto,eam æquè concedit pro contentis virtualiter in illo,n.40.

Conſuetudo inſtrumenta donationum *de donatione inter viuos ſentijſſe explicatur,n.42.*

Do-

Donatio inter viuos recipit conditionem ante traditam poſſeſſionem, n.43.& 45.

Fideicommiſſum validè ordinatur in contractibus, num.44.

Poſſeſſio non præſumitur ſine ſpeciali actu traditionis, num.46.

Aſſenſus, aliæque ſolemnitates ſi à iure requirantur, debent ſpecificè probari, n.47.& 48.

Notario de alio inſtrumento, & ſolemnitatibus dicenti, an credatur? remiſſiuè n.49.

Decretum enuncians cauſæ cognitionem, & requiſita an probet? n.50.

Cõſiliarius Staybanus *laudatur, nu.51. eius tamen ſententia de poſſeſſione per* conſtitutum, *&* precarium *nõ ſufficiente ad inducendam poſſeſſionem, à Conſuetudine requiſitam, refellitur n.52.53.54.55.& 56.*

Patrimonia virorum pinguiora eſſe conuenit, n.57.

Fiſco numquam fieri poteſt fraus per alienationem, n.58.& 59. cum poſſit alienationes reuocare, n.60.

Teſtamenta an debeant reaſſumi ſeruata forma conſtitutionis inſtrumentorum robur? *n.61.62.63.64.& 65.*

Inſtrumento ſe referenti ad aliud non creditur, non exibito inſtrumento relato, num.66.67.84.& 86. etiam ſi tabellio illud vidiſſe, vel ab eodem met confectum fuiſſe, dicat nu.68.& 69. præcipuè ſi tanquam cauſa inſtrumenti referentis illud ſit, nu.70. vel aliquid ſubſtantiale contineat, n.71.

Bartoli *diſtinctio quædam circa inſtrumenti relati exibitionem affertur, n.72.*

Inſtrumenta non exiſtentia in protocollis quando dicantur fidem facere? n.73.74.& 75.

Confeſſio receptæ pecuniæ abſque numeratione non facit validè conſiſtere inſtrumentum ad formam bullæ, n.76.

Cenſus poteſt conſtitui data re vice pecuniæ, nu.77.& 78.& quomodo? n.79.80.& 81.

Bulla Martini, & Caliſti de annuis venditionibus diſponens fuit in regno recepta, n.82.

Libris Aromatariorum in regno plena fides adhibetur, n.83.

Confeſſio de recepto ad partitam banci collata haud nocet, ſi partita non exibetur, n.85.

Filiifamilias pro debito paterno non validè obligantur etiam cum conſenſu patris, num.87.& 88. ſed requiritur emancipatio generalis, nu.89.& 90.

Exceptio macedoniani perpetuò durat, & poteſt etiam poſt ſententiam opponi, eidemq; nec tacitè, nec expreſsè cenſetur renunciatum, n.91.92.93.94.95.96.& 97.

Solutione debiti arguitur approbatio, nu.98. ſed facta à filiofamilias nil aliud operatur, quàm ſolutæ pecuniæ legitima denegatio, n.99.

Inſtrumentum cenſuale irritatur propter erroneam partium confeſſionem, n.100.& error arguitur lapſu temporis, n.101.

Tutrix non poteſt obligare pupillos abſque decreto, n.102.

Solutione facta ab vno debitore, non fit præiudicium alteri non ſoluenti, n.103.

Inſtrumenti exibitio, & protocolli debet, altera parte inſtante, demandari à Iudice, n.104.

INſtrumenti verbum generaliſſimum eſt, &
1 æquiuocum plura, diuerſaq; valens ſignificare teſte *Galt.* in eius *prax. inſtrument.
crimin.1.par.rubr.1.nu.2.fol.4.* ſed in re, de
2 qua agimus, documentum aliquod denotat,
quo apparet in ſcriptis, quid inter partes ſit
conuentum, & actum *l.contrahitur.ff.de pignor.
& hypothecis*, & duplex eſt, publicum, &
3 priuatum, vt habetur expreſsè per *Text. l. ſi
quis decurio, C.ad leg.Cornel.de falſ. Rouit.conſ.
66.tom.2.num.7. Galt.ibid.& Speculat.in tit.de
inſtrument.edit.§.nunc dicendum, num.4.* & pu-
4 blicũ illud dicitur, quod publica manu, adhibitiſque ſolemnitatibus requiſitis per *gloſ.1.
in fin.in l.generali, C.de tabel.lib.*10.ac per *eũd.
Specul.cit.à Thor.vot.9. num.31.* ſcriptum eſt,
& ſex modis concipi poteſt, vt ex *eod. Speculat. Galt.* declarat à *num.* 4. priuatum verò eſt
5 illud, quod priuatè fit, vel per publicum Tabellionem, qui publicam formam non adhibuerit, & ſollemnitatem, ad tradita per *cap.2.
vbi gloſ.in ver.authentica extr.de fid.inſtrum.in
§.ſi tamen quiſq; & §.ſed etſi inſtrumenta, & §.
oportet ſecondo verſ.& hæc diximus, authent.
de inſtrument.caut.& fid., gloſ.in l.1.C.de apoc.
public.lib.10.ver.inſerentis, & in l.optimam
glo.fin.in fin.C.de contrahen.& commit.ſtipul.* &
declarata per *Abb.in cit.cap.2.nu.2. de fid. inſtrument. Carau.rit.166.n.6. poſt Couar.pract.
quæſt.cap.2.* & alios.

Hoc poſito, videndum, an diſpoſitio con-
6 ſuetudinaria, ita attendatur in contractu emptionis, venditionis partium conſenſu ſine
ſcriptis firmato, vt in illo, ad publicam formam redacto, habere locum non dubitatur, ac
pretium ſolutum valeat poſt annum ab em-
7 ptore repeti, quaſi vtroque caſu, re non tradita per poſſeſſionẽ, dicatur emptio venditio
reſoluta? & de hac quæſtione non ſentiendum
8 aliter, ac à *Napod.* traditur hic in *conſuetud. ſi
inſtrumentum in 1.glo.* affirmante, *Conſuetudinem* habere locum, vbi res vendita eſt, & publicum fuit rogatum inſtrumentum per *Curiales*, aliaſq; publicas perſonas, putò, idemque ex verbis conſuetudinarijs apertiſſimè,
per *Curiales Neapolis, vel per alias publicas
perſonas haberi*; publica enim perſona adhi-
9 betur, vt in publica forma inſtrumentum conficiatur, cum in ſcripturis priuatis, vel publicus Tabellio, vt quilibet priuatus interuenit,
idque, quod ex *Vulpian.lib.50.ad Sabin.* habetur in *l.inter patrem, §.ſine pretio, ff.de contraben.*

Digitized by Google

*bcu.empt.*ibi,*Cōnentio perficit ſine ſcriptis babi-*
tam emptionem, nec operatur, vt aliter de no-
ſtra hac conſuetudinaria diſpoſitione ſentia-
10 mus; nam ſtatur conuentioni, ſuper vendi-
tione rei habitæ, nec ideò dicendum, huiuſ-
modi conuentionem *Conſuetudini* potiùs,quã
communi iuri ſubeſſe, quin & venditionem
ipſam ad publicam inſtrumentariam formam
celebratam, nec adeò diuerti à diſpoſitione
11 iuris communis, vt in cæteris per *Conſuetu-*
dinem non præfinitis eidem iuri communi nõ
fiat locus, tutiſſimè affirmandum.
12 Quare vtcumque vendita res ſit, & euicta,
competere emptori actionem exempto, & ſi
ſpecialiter venditor euictionem non promiſe-
rit, non dubitatur, ad *Text.l.non dubitatur 6.*
C.de euict.l.in vendendo,ff.de contraben.empt.l.
ſi emptores,§.qui autem,ff.de act.empt. R.Ronit.
13 *deciſ.*21.*n.*24. dummodò *emptor fundi autho-*
ri, aut hæredi eius denunciet, cum alias, *prædio*
euicto,neq; ex ſtipulatu, neque ex dupla, neq; ex
empto actionem contra venditorem, vel fideiuſ-
ſorem eius habeat, l.emptor 8. C.de euict. cum
*concord. Molin.de contract.diſp.*380.*n.*11.*et* 12.
*R.Sanfelic.deciſ.*115.*num.*8.*et in prax.iudiciar.*
*ſect.*62.*Capyc deciſ.*106. vbi *Maſul. num.*1. &
*Petr.num.*2.*Auendan.in reg.*241. 242. & 243.
*Gamma deciſ.Luſit.*79. *in princ. Theſaur.deciſ.*
*Pedemont.*218.*R.Galeot.controuerſ.lib.*1. *c.*57.
per tot., quod *Maſtrill.deciſ.*189.& 304.quo-
modo ſe habeat, diſertè explanat; ac limitant
*Stayban.obſeru.*69.*tom.*1.*nu.*11. *de Marin.quo-*
*tid.reſol.lib.*1.*cap.*108.*à n.*3.*cum ſeqq.*vbi & de
14 eo tractat,an vna re ex pluribus venditis eui-
cta, pro euicta tantùm, an verò pro omni-
15 bus,& quid in datione in ſolutum ad intelle-
ctum, *l.ſi duos,& l.cum plures, ff.de euict. ac l.ſi*
quis aliam 46. *ff.de ſolut.*, emptor contra ven-
16 ditorem legitimè agat? & an venditionis re-
ſolutio, & reſciſſio peti valeat poſtquam ven-
ditam rem liberam non eſſe,ſed alieno iuri,ſi-
uè hypothecæ, ſiuè ſeruitutis ſuppoſitam, eſt
compertum? ad quod etiam videndi *Surd. de-*
*ciſ.*165.& *Hodier.in addit. Lanar. conſ.*73.*nu.*
21. & 22. *Gratian. deciſ.*13.& *diſcept. forenſ.*
*cap.*175.*nu.*23.*Burſat.conſ.*191.& 194. *lib.*2.
*Maraſcot.variar.reſol.cap.*9.*lib.*1.*nu.*5. *Capyc.*
*Latr.deciſ.*147.*tom.*2.*Amat.conſ.*58. *Conſ.de*
*Roſa conſult.*47.*num.*16. & faciunt tradita per
*Merlin.controu.*72.*to.*1.ac nouiſſimè per *Conſ.*
*Stayban.obſeru.*185.*à num.*13. dicentem *n.*15.
17 vendita re nõ expreſſo, quòd expers cuiuſuis
oneris ſit, adhuc tamen ità vendita cenſeri, &
18 quid dicendum, ſi pretium delegatum ven-
ditoris creditori inueniatur? habetur apud
*Merlin.controu.*91.*à num.*9.*tom.*1. *et Andreol.*
contron. 279. inter ſe pugnantes ab *eod. Stay-*
ban. relatos, ac meliùs apud eundem *Merlin.*
*tom.*2. *cap.*50. impugnantem *Amat.conſ.*58. *et*
65.circa intereſſe taxationem.

Rem tradi. Poteſt ergo emptor infra annũ
à die confecti inſtrumenti venditionis petere,
rem ſibi à venditore, vel eius hærede tradi;
Quare contra *Merlin. et Capyc. Latr.* relatos
19 *num.*48. *cap.*1. *huius tit.* ex traditis ab *eodem*
*Merlin.cap.*35.*to.*1. inferendum videtur; nam
ſi ſufficit poſſeſsio per *cõſtitutum,et precarium,*
20 & de *conſtituti*, & *precarij* clauſulis apponen-
dis quocumque in contractu cenſetur Nota-
rius rogatus, cur venditor, rem non tradens,
emptori intereſſe præſtabit? imò, quod magis
eſt, completo anno pretij reſtitutio, ac ſi em-
ptio ſit reſoluta peti poteſt? videtur ergo
dicendum,hoc non aliter euenire, quàm quia
definita poſſeſsio *conſuetudinaria* non dicitur
tradita per *conſtitutum*, quaſi vera, & natura-
lis per actum verum requiratur, vt *Napodan.*
voluit hic *num.*46. *circ.med.* ſed re vera non
eſt ità nec, quod dicitur, hìc ſupra traditis
21 obſtat; *Conſuetudo* enim noſtra poſſeſsionem
per *conſtitutum*, & *precarium* non reicit, ſed
emptori petenti vltrò ſatisfaciendum ſtatuit
22 per poſſeſsionem corporalem, cum, qui *fun-*
dum ſtipulatur vacuam quoque poſſeſsionem
tradi oportere, ſtipulari intelligatur ad *Text.*
l. dato 3. *§.ſi emptor vacuam, ff. de act.empt.*
vendit. cum concordant. vt idem *Napodan.* ex-
plicat *in fin.* tradens vltrò *ver. poſt annum*
*num.*67.poſt annum ſublatam actionem iſtam
23 ad rem, & intereſſe,ac tantum ad pretium,
quaſi res ſemper fuerit penès venditorem, ſu-
pereſſe emptori.
Ad intereſſe venditor condemnabitur; patet
24 ergo ſententiam Iudicis requiri ad intereſſe
pretij ſoluti repetitionem, ideoque intereſſe
peti,& probari debere, vt à venditore, ſucceſ-
25 ſoreuè eius emptor quanti ſua intereſt conſe-
quatur, *Napodan. noſter ver.condemnatur, nu.*
66. declarat, nec ſufficere prædij venditi poſ-
26 ſeſsionem petere abſque intereſſe præſtatio-
ne,*quia* (vt ex *Iaboleno* habetur) *vltra id,quod*
in iudicium deductũ eſt,excedere poteſtas Iudicis
non poteſt,l.vt fundus 18. *ff.commun.diuid.*,ſed
27 illud quoad pretij reſtitutionem obtinendam
non probo, certũ enim eſt, ideò probatio ex-
28 trinſeca de eo nõ requiritur,cũq; reſoluta di-
ci debeat venditio poſt annum, conſequens
eſt,vt pretium reſtituatur nulla mora interpo-
ſita, & ſicuti emptor poſt nactam poſſeſsio-
29 nem partem pretij, quam penès ſe habet, ſol-
uere tenetur, & vſuras,quas perceptorum fru-
ctuum ratio generauit,*l.curabit,C.de act.empt.*
*Theſaur.quæſt. forenſ.lib.*1. *quæſt.*88.(vbi quid
30 dicendum ſi ſolutio culpa venditoris differa-
tur?) ità venditor,re non tradita, cum nullo
31 caſu excuſetur, etiam ſi res euincatur,& de
euictione non teneri voluerit, vt idẽ *Theſaur.*
quæſt. 77. Quare ſicuti venditor contra em-
32 ptorem valet inſtrumentum via *ritus* liqui-
dare iuxtà tamen tradita per *Galt. in pract.*
crim.

Google

criminu.inſtrument.2.par. 1.par.à nu.54.per 74.
Frecc.de præſent.inſtrument.par.7.quæſt.2.nu.1.
*ad 4.Thoin vot.84.num.266.*apud quem om-
33 nes ferè caſus,in quibus inſtrumentorũ liqui-
dario conceditur,& denegatur, habentur, ità
per emptorem contra venditorem, reſoluto
34 contractu venditionis; remanet enim vendi-
tor pecuniæ receptæ debitor, ergo poteſt vr-
geri ad ſolutionem etiam via *ritus*, cum
creditori ex quacumque actione competere
liquidationem via *ritus* probet *Epiſc. Afflict.*
controuerſ.cap.11.num.35.& 53.argum. l.11.
ff.de verb.ſignific., & licet videantur obſtare,
quæ ex eiſdem *Galter.n.77.*& *Frecc.q.8.*habẽ-
35 tur, nempè pretij repetitionem via ritus non
impediri venditori, prætextu appoſiti pacti in
venditione vt, ſi non ſequeretur ſolutio infra
menſem, ſit emptio venditio reſoluta, quaſi
talis pacti exceptio,tamquam in gratiam ven-
ditoris appoſiti, non valeat per emptorem
opponi; noſtra potiùs concluſio argumento
indè deſumpto validatur, ſicuti enim exce-
36 ptio pacti, quod in gratiam creditoris factũ
eſt,debitorem non iuuat,ità quod in fauorem
emptoris à *Conſuetudine* conſtitutum eſt, ei-
dem prodeſſe valet ad ſoluti pretij repetitio-
37 nem;emptionis enim venditionis contractus,
qui vltrò, citròque dicitur obligatorius,*l.Iu-*
lianus 14.§.offerri,ff.de act.empt. emptor,& vẽ-
ditor vno eodemque vinculo ligantur;ideòq;
emptori, cui res tradita non eſt, vel actionem
38 ad pretium, & retentionem, ſi non dum fuit
ſolutum, ad *Text.l.ex his,C.de euict.* & tradi-
ta per *Merlin.controuerſ. forenſ.tom.1. cap.45.*
vel ad exhibendum, vel iniuriatum ſupereſſe.
habetur ex *Iuliano in l. qui pendentem 26. ff.*
eod.tit.de act.empt. cũ, requiri ſententiam, aut
aliud iudicis decretum, quoties emptor ius
habet ab emptione, venditione recedẽdi, ha-
beatur apud *Conſ.Stayban.obſeru.185.nu.17.*
Gratian.diſcept.forenſ. cap.307. num.27. Alto-
grad.conſ.10.num.19.lib.1. & inſtrumentum
39 poſſe præſentari, & liquidari pro tacita pro-
miſſione,quæ ex inſtrumento liquido reſulta-
ret, ſuadetur ex *Bart.Angel. & Imol.* deciſio-
ne *num.9.10. in l.1. ff.de his, quæ teſtament. de-*
leat. aſſerentium, ſtatutum dans exequutio-
40 nem paratam inſtrumento publico, habere
locum nedum in eo, quod expreſsè apparet
promiſſum in inſtrumento; ſed etiam in eo,
quod virtualiter ineſt ex iuris diſpoſitione:
idem comprobat *Cuman.ibid.num.4.poſt Bald.*
41 *num.9.verſ. item facit*,quicquid contra dicat
*Rouit.in rubr.de inſtrum.liquid.n.19.*per tradi-
ta in *deciſ.325.de Franch.*

Inſtrumenta donationum,&c. De donatione
inter viuos loquutum eſſe in *Conſuet.*iſta,non
42 autem cauſa mortis, etiam ſi fiat ex nunc pro
tunc, & è contra *Molfeſ.tom.2.par.10.quæſt.5.*
*num.4.*patet, nedum ex paritate rationis, quæ
inter oblationũ, permutationũ, donationiſuè
contractus intercedit quoad actus, qui inter
viuos valent tantum explicari, verum etiam
quia, cum donatio cauſa mortis, *ſiuè iuxta*
mortem facientis fuerit celebrata,ſiuè a longiore
cogitatione mortis ſubſecuta, nullam calumniam
accipiat, neque propter hoc, quod ei geſta non
acceſſerunt, inefficax eſſe, atque inutilis videa-
tur,& omnes effectus ſortiatur,quos vltimæ ha-
bent liberalitates,actis minimè indigere,neque
expectare publicarum perſonarum præſentiam,
& ea, quæ ſuper huiuſmodi monumentis ſolent
adhiberi,vt Imper. Iuſtinianus A.Iuliano PP.
reſcripſit *in l.cum de mortis 4.C.de donat.cauſa*
*mortis;*cęterum de ipſa inter viuos donatione
43 illud retinendũ, vt ante traditam poſſeſſionẽ
recipiat conditionem, vinculum ac etiam fi-
deicommiſſum, ſecus;in contractibus enim
44 fideicommiſſum ordinari poſſe per *Text. l.*
quoties,C.de donat.quæ ſub mod. traditur à *Sã-*
fel.deciſ.202.Oſaſ.deciſ.85.num.6.Tuſc.ver.do-
natio concluſ.642.nu.14.et 17. Gratian.diſcept.
forenſ.tom.2.cap.247.num.1. ſed tunc ſubſtine-
45 ri in donatione,quando,non dum perfecta,
conditio facta eſt, vel fideicõmiſſum,vt habe-
tur in *l.perfecta 4.eod.tit.*& dixit *de Mariu.re-*
ſolut.quotid. tom.2.cap.165.n.4.

Nec præſumitur facta traditio,etc. Actus tra-
46 ditæ poſſeſſionis in Ciuitate noſtra requiri-
tur, nec ſtatur aſſertioni in contractu factæ
circa poſſeſſionem, niſi de ea ſpecificè appa-
reat, cum veritas ſpectetur, nõ quod quis fin-
xit, *l.ſi fortè 8.ff.de caſtren.pecul.*& in prohibi-
bitis fieri abſque ſolemnitatibus à iure requi-
47 ſitis, aſſerenti ſolemnitates ipſas interceſſiſſe
non credatur, vt probatur in *deciſ. 632. de*
Franch.num.1. proùt nec Notario, nec parti-
bus aſſerentibus, regium fuiſſe obtentum aſ-
48 ſenſum, donec exhibeatur, credendum, ac
pluries deciſum in S.R.C. teſtatur *Thor. in*
compen.par.1.ver.notario, an credatur ex Frec.
de ſubfeud.lib.2.quæſt.25.Garſ.deciſ.27. Mozz.
de feud.rubr.ex quib.cauſ.feud.amit.n.169.ver-
49 *ſic.50.* Cæterum an, & quando Notario cre-
dendum de alijs inſtrumentis, & de ſolemni-
tatibus, videndum apud *Thor.vot.39.* & de-
50 cretum enuncians,cauſæ cognitionem, & re-
quiſita interceſſiſſe in alienatione bonorum
pupilli,optimè probare,dixit *Merlin. controu.*
forenſ.cent.2.cap.74.

At hìc dicenter factum puto, ſi ſatisfacia-
51 mus traditis per *Conſil.Stayban.*peritiſſimum
Iuriſconſultum, & ab Excellentiſsimo noſtro
Prorege in feudorum interpretem meritiſsi-
52 mè electum,contra nos ſentientem circa poſ-
ſeſsionem rei donatæ, legitimè traditam per
conſtitutum,& *precarium obſeru.161.à num.99.*
per 132. ſiquidem aſſeuerat, non ſufficе-
re poſſeſſionem per actum fictum, ſed
veram requiri, realem, & corporalem iuxta

tradita per *Eundem reſol.161.à nu.67.per 71.*
ex verbis ipſis *conſuetudinarÿs*, ex quibus vult
nó prçſuon poſleſsionis traditiouem eò quòd
rei traditio facta in inſtrumento dicatur, ac
etiam ex rationibus, quibus id ſtatui conde-
cuit, vt non poſsit aliter, quàm de reali, corpo-
raliq; poſleſsione cõcludi, item vt facinoribus,
ac fraudibus, de quibus *Ille*, eatur obuiam,
apertiſsimè comprobetur. Nos verò dicimus,
fruſtra hiſce argumentis in dubium reuocari,
53 quod aliàs pro indubitato à nobis traditum
eſt; primum enim eliditur ità, vt ex eiuſdem
verbis *conſuetudinarÿs* inſeratur, neque ſuffi-
cere Tabellionis dictum de vera, & corporali
54 poſleſſione tradita, ſi de traditione per ſpe-
cificum actum non conſtet: ergo non rectè,
quod *Staybau.* mallet, deducitur cum de vera-
que poſleſſione, tàm per actum fictum, quàm
realem eadem ſit diſpoſitio *conſuetudinarÿ* iu-
55 ris; ſecundum apertiùs reijcitur, nam quic-
quid ſit de eo, quod aſſumit à *nu.111.* ac tra-
ditur à *Molfeſ.to.2.par.10.quæſt.5. nu.2. & 3.*
nil ſanè eſt, quod indè interatur poſſeſsionem
per *conſtitutum*, & *præcarium* fuiſſe à *Conſue-
tudine* improbatam, hoc .n. oõ declaratur ver-
bis, nec comprobatur rationibus, imò, vt cre-
56 do, noſtra ſententia mulieribus magis con-
ſultum vult, ac illis, quorum io perniciem
potuit fraus aſtrui, conuenit enim, pinguiora
57 eſſe patrimonia virorum, nec ità ſunt ſi eiſ-
dem donatorum bonorum poſſeſſio per *con-
ſtitutum*, & *precarium*, non probatur: cœterum
nec Fiſci commodo, & iuribus noſtra ſenten-
58 tia obuiam prodit, cum aut numquam fraus
59 facta Fiſco dicatur per alienationem ante cri-
men, & ſi animus fraudandi Fiſcum adſuerit
Saly.in l.ſi quis; C.de bon.proſcriptor., aut Fiſco
60 iam conſultum eſt, nam alienationem factam
valet reuocare, vt per *Text.l.ſi aliquis, ff.de
donat.cauſ.mort. l.in fraudem in princ. & l. au-
fertur, §.1.ff.de iur fiſc.* & ex *Bart.* aliiſque tra-
didit *Peregrin.de iur. fiſci lib.5.à num.153.* co-
que fortiùs, quia in poſſeſsione per actum ve-
rum ità, vt in illa per actum fictum fraus ca-
dere poteſt. Quare non hanc, vel illam appro-
batam, vel improbatam *Conſuetudine* fuiſſe
concludimus, ſed ſpecificum actum requiſitũ,
per quem ex eis altera valear legitimè appa-
rere.

Hìc pro coronide cõgruit vt videamus, te-
61 ſtamenta publicè confecta, ſiuè in ſcriptis, ſi-
uè nuncupatiuè ad formam præſcriptam in
l.hac conſultiſſima 11. C.de teſtament. an ità ad
formam *Conſtit. Regn. inſtrumentorum robur*
debeant realliumi, & à *Codice* inſtruoientorum
Notarij, quod protocollum appellamus, ac cũ
requiſitis omnibus, & ſolemnitatibus com-
munis iuris, & municipalis, de quibus in *l. 1.
& 2.C.quemadmod.teſtam.aperian. & l.cum ab
initio, ff.eod.de Franch.dec.530.* aliiq; vt ſi aliter
fiat, immiſsio iuxta diſpoſitionem *l. fin.C.
de edict. Diu. Adrian. tollen.* dari hæredi ſcri-
pto, prohibeatur? Quare dicimus, teſtaoienta
62 nuncupatiua oon aliter in vim publici inſtru-
menti valere, quàm ſi publicè confecta, & ſti-
pulata ſeruata forma *Conſtitutionis Regni* ab
actis Notarij, & protocollo extrahãtur *Gram.
deciſ. 106.* Idemque videtur affirmandum de
63 teſtamento in ſcripcis per tradita in *dec.429.
de Franch.*, at quod de teſtamento nuncupa-
tiuo dicitur, oon conuenit ſcripto, reſpectu
64 cuius *conſtit. inſtrumentorum robur* nou
attendi dixerunt *gloſ. ibid. & Conſ. Hodiern.
controuerſ.forenſ. c.32.à n.19.* eſt enim in mo-
65 ribus, adhuc in ſcriptis teſtamentum valere,
& nó recognitum à teſtibus, vel approbatum,
ſi poſtquàm teſtator illud fecerit, teſtes ſigna-
uerint, publicuſque Tabellio rogatus ſubſcri-
pſerit, ac in publicam formam illud redege-
rit, ſtipulatione à tergo ſcripta, nec requiri
aliam publicationem, vel ſcripturam, vt per
*Maran.conſ.90. Barry. de ſucceſſ.11. lib.tit.de
apert.& public.teſtam.num.2. Dilect.de art. te-
ſtan.tit.2.caut.1. Gratian. diſcept. forenſ.tom.3.
cap.429.num.3.* habetur, ac etiam per *R. de
Marin.reſol.quotid.tom.2.cap.227.à num.10.* &
Rouit.deciſ.95. qui traditis in *cit.deciſ.429. de
Franch.* ſatisfaciunt.

Poſitis iſtis, quoniam aliàs de publicorum
inſtrumentorum fide aliqua ſcribere contin-
git, ad pleniorem ideò huius rei notitiam, ea
hìc reſcribere curaui.

ALLEGATIO.

HÆredes quondam Thomæ Golano pro
eorum prætenſo credito aureorum
bicentum ſortis, aliarumuè quantitatum
ex cauſa vſurarum aſsiſtentiam ſuper non-
nollis bonis per Catherinam de Somma poſ-
ſeſsis, ſibi præſtari petierũt io M.C.V. At Cõ-
uenta aliter ex infraſcriptis decernendum
fore, eamq; abſoluendam eſſe ſperat.

Quippè quòd creditum ad beneficium il-
lorum de Golano creditur oatum ex quo-
dam inſtrumento rogato VI. Iunij 1588. in
quo ſupponitur, Candelorum, & Annibalem
de Somma feciſſe venditionem annuum au-
reorum decem, & ſeptem pro ipſis aureis biſ-
centum, quod inſtrumentum ooo producitur:
verùm, factum eſſe, declaratur in alio inſtru-
mento, rogato 31. Octobris 1582. ſicq; quo-
ties non adeſt primum inſtrumentuoi, nec le-
gitime de credito conſtare, patet, merito
iure conuenta debet, abſolui.

Iuris enim explorati eſt, oon credi inſtru-
66 mento facienti mentionem de alio inſtrumẽ-
to; niſi tale inſtrumentum relatum exhibi-
tum fuerit: habetur in *Auth. ſi quis in aliquo
documento, C.de eden.* cui cõueniunt *l. 3. et l.
fin.*

ſin. C.de ſent.quę ſin. cert. quant. profer. cum
l. ait Prætor, §.ſi Iudex, ff.de re iudic. & dixerunt Surd. conſ. 419. n. 1. lib.3. Oſaſc. qui teſtatur de communi dec.166.nu.1. M.Ant. de
Amat.dec.Ferrar.12.n.18. Alciat.in l.vbi autem, §.qui viuum, n. 11. ff.de verb. oblig. alijq;
multi relati per Giurb.dec.10.n.14. Nam nul-
67 la eſt vis referentis, donec appareat quanta,
& qualis ſit virtus termini; ad quem l. in teſtamento 28.ff.de condit.et demonſtrat.

Quod adeò verùm eſt, vt ſi in instrumento
68 referente Tabellio dicat, vidiſſe coram teſtibus, & Iudice inſtrumentum relatum, vt deciſum refert Afflict. deciſ. 273. aut ab ipſo con-
69 fectum fuiſſe aſſerat, vt docuit Gait.de credit.
cap.2.tit.3.à nu.144.et iterum cap.3.tit.1. num.
467. et 903. adhuc tamen illi non creditur, donec relatum inſtrumentum exhibitum fuerit.

Hoc multò magis procedit in caſu noſtro,
70 quo inſtrumentum relatum habetur pro cauſa inſtrumenti referentis: nam iſtud celebratur intuitu primi contractus, qui, ſi non oſtendatur, falſum reddet inſtrumentum referens ex falſa aſſertione Lanar.conſ.73.nu.20. et 21.
71 Conſ.Stayban.iun.reſol.64. tantò magis, quia aliquid de ſubſtantiali teſtatur, l.optimam 14.
§.et ſi non, C.de contrah. et committen. ſtipulat. cum concord.

72 Sed, vt obtemperemus diſtinctioni traditæ per Bart. in l.ſi donatio, C.de donat., quem ſequitur Giurb. cit. dec. 10. num. 15. & habetur apud Boer.dec.274. quæ quidē diſtinctio fundatur in Text. l.Publia 26. §. Lucius Titius, ff.depoſ. examinemus quæſò vtrum inſtrumēta, quæ afferuntur, poſſint exiſtere de per ſe.

Et quòd nō valeant probatur. Siquidē inſtrumentum de dicto anno 1583. eſt quædam
73 cartula extracta à quodam prætenſo Baſtardelio Notarij, nō reperto inter ſcripturas eiuſdem, & proindè non facit fidem: Nam in tan-
74 tùm inſtrumenta non extenſa in Protocollis faciunt fidem, in quantum reperiantur inter ſcripturas Notarij, cum ex hac inuentione quædam arguatur præſumptio veritatis, Gramm.deciſ.106. Rtee.collect.361. Reg.de Marinis tom.2.reſol.cap.196. & habetur in cap. cum P. Tabellio extr. de fid. inſtrum. Quare in caſu noſtro, cum in termino dato nihil ſit probatum de ſubſtantia inſtrumenti, nec ſit verificata manus Notarij, videtur tali cartulæ non credendum, etiam attenta opinione illorum, qui prorſus negant fidem præſtandam inſtru-
75 mentis nón repertis in protocollis, prout dixerunt Caſſan. conſil. 63. colum.9. Roman. conſil. 174. col.vlt. Luc.de Penn.in l.rura verſic.
5.quæritur, C.de omn.agr.deſer.lib.11. & alij ex Iuſtiniano in §.penultime, Auth. de Tabellion.

Secundò, & ſi tali morbo non laboraret, neque valere poſſet, quia in eo ſit venditio annuorū aureorum decem, & ſeptem, nec recipitur pecunia, vt poſuimus in facto; ſed ſit intuitu primi inſtrumenti, quæ quidem confeſſio
76 receptionis pecuniæ etiam cum renunciatione iurata exceptionis non numeratæ pecuniæ non eſt ſufficiens ad conſtituendam venditionem annuorum introituum ad formam Bullæ, niſi emptor probet ſpecificè de numeratione pecunię, vt tradidit Milan.deciſ.Sicil.
6. lib.2. num. 20. ex Ferdinan. Bonior. Caſſan. conſ.63.num.19. & 20.in 2.dub.5.part. & conſ.
75.lib.4. & ex Dec.conſil.421.column.2.nu.12. & 13.

Nam & ſi hodiè ſecundum Bullam Nico-
77 lai V. poſſit cenſus conſtitui, data re, vice pecuniæ numeratæ, Caſtill. deciſ.Sicil.147. nu.3. Petr.Gregor.de conſ.qu.5.num.173. per Text.l. ſingularia, ff.ſi cert.pet. Cū in tali caſu videatur
78 magis data pecunia, quàm res ipſa, ſi æſtimata fuerit, l.æſtimatis, ff.ſol. matr. vel etiam pro debito antecedēti, vt dixit Rodriq.de ann.reddit.lib.1. quæſt.13. num.3. tamen de tali pecu-
79 niæ antecedenti traditione, vel de eo clare conſtare debet per ſpecificam probatione.
80 Nec ſtatur confeſſioni in inſtrumento factæ per venditorem, idem Rodriq.iam cit.nu.4. per
81 tot. cuius dicta, & ſi congeſta ſint in terminis Bullę Martini, & Caliſti, militant etiam in
82 caſu noſtro, cum Bulla fuerit in Regno noſtro recepta Reg.Conſ.Stayban.Iun.lib.1. reſol.
64. num.10. vbi latè examinat articulum, & hanc ſequitur ſententiam, & ſecundum eam deciſum refert; imò in durioribus terminis locutus eſt; ſiquidem inſtrumentum celebratum fuerat propter debitum antecedens, quod conſtabat ex libris cuiuſdam Aromatarij, qui
83 in Regno noſtro de Conſuetudine plenam faciunt fidem, Camill. Borrell. conſ. 82. relat. per Gen.de ſcript.priuat. lib.4. num.4. Ergo in caſu noſtro confeſſio de recepto facta per Candelorum, & Annibalem de Somma collata ad aliud inſtrumentum non valebit,
84 donec relatum inſtrumentum exhibitum fuerit, & ex eo de vera pecuniæ numeratione conſtiterit ad dicta per Petr.Gregor.de cenſ.q.
5.n.173. verſ.dummodò cum ſeq. & Par.conſ.75.
85 prout confeſſio de recepto collata ad partitam Banci, non nocet, donec ipſa partita oſtendatur, l.ſi literarum, C.de ſolut.

86 Et quamquam prædictæ opinioni videatur contrarius cit. Milan.d.dec.6.n.22. vbi per Text.in l.pecunia, vbi Bald. C. de ſolut., & l. vlt.ff.de inſtitu. act. tenet, ſufficere ad conſtituendum inſtrumentum cenſuale ad formam Bullæ confeſſionem receptę pecuniæ factā cū renunciatione iurata exceptioni non numeratæ, ab illa tamen non diſſentit in noſtri facti ſpecie, imò ipſam magis fundat num. 21. his verbis: Quia intelligo ad prædicta Boniorni, quando in inſtrumento de ſolutione pretij con-

fiteur vendator referendo ſe ad debitum in alio inſtrumento, &c. Itaque inſtrumentum prædictum in quantum continet obligationem Candelori, & Annibalis de Somma non ſuſtinetur, & de hoc videndus *Antonin. de Amat. reſol.42.tom.1.per tot.*

Nec ſuſtineri valet quoad obligationem
87 Franciſci, & Pompei eorum filiorum correſpectiuè: iuuat .n. eos Macedon.exceptio. Etenim
88 Pater validè conſentire obligationi filiorum non poteſt, dum pro debito paterno obligantur *Reg.Rouit. ſuper pragm.1. ad S.C. Maced.nu.48.*citat *Soccin.ſen.conſ.23.n.26.vol.4.Cor.conſ.294.* & alios, dixerunt *Molfeſ.conſ.43.per tot.poſt tom.2. ad comment.cõſuet. Thor. in compen.par.2.verb.obligatio*, nam requiritur
89 filiorum emancipatio generalis, non verò per
90 actum ſpecificum antecedenter facta, *Paſch. de virib.Patr.poteſt.par.1.cap.6.n.110.& 128. Honded.conſ.32.n.9.vol.1.de Pont. conſ.99. de Franch.deciſ.32.*

Iſtaque exceptio benè poteſt hodie opponi
91 non obſtante, quòd non oſtendatur aliqua declaratio ipſorum obligatorum, aut proteſtatio contra ſuſceptam obligationem; ipſa
92 enim perpetuò durat, *l.ſed ſi Pater, §.non ſolum, ff.ad S.C. Maced.*, etiam poſt ſententiam
93 ad illius executionem impediendam, *l. quia 12. ff.eodem*, adeò vt nec ipſi per filium fami-
94 lias ſui Iuris effectum, nec tacitè per non diſ-
95 ſenſum, vt probat *Molfeſ. conſ.4. per tot. poſt comment.ad conſuet.tom.1.& cit.conſ.43.tom.2.*
96 contra opinionem *Fabij de Anna conſ.29.* nec
97 expreſsè per ſpecificam ratificationem, vt videtur dicere *gl.in l.tamen 13. ff. eodem cit. tit.* & probauit ex multis *Reg. Rouit.ſuper pragm. 1.ad S.C.Macedon.à nu.28.per mult.ſeqq.* poſſit renunciari; pro qua opinione firmanda facere *Text.l.Pomponius la 2.ff.de negot.geſt.* & expreſſiùs *l.ſi id,quod. §.ſi filius familias, ff.pro ſoc.* ac ſecundum eam per S.C.ſub die 11. Ianuarij 1591. deciſum fuiſſe, dixit poſt *nu. 34.*
98 Nam & ſi per ſolutionem, quæ fieret per filiumfamilias, ſui iuris redditum, quædam veluti approbatio arguatur, *l. Zenodorus. C.cit.*
99 *tit.ad Maced.*, ipſa tantum operatur, vt ſolutum repeti non poſſit, *l.ſed Iulianus 9. §. ſi filiusfamilias in fin.* & *l. ſed ſi Pater, §.non ſolum in fin. ff.eod.* Ergo inſtrumentum quoad obligationem Petri, Franciſci, & Pompei de Somma ſuſtineri nequit.

Secundum inſtrumentum de anno 1612. non valet nõ minus ex ſuperioribus iuribus; cum ipſum ſit ſuper primo inſtrumento fundatum, nec in eo adſit deſignatio certi corporis; quàm etiam ex parte obligatorum in eo, qui nullo pacto poſſint dici rectè obligati ex erronea confeſsione, dũ fundatur ſuper inſtrumentis, quorum alterum non oſtenditur, alterum non valet ex iuribus allegatis, & per conſequens tale inſtrumentum, & ſi cenſuale
100 irritatur *Caſtill. deciſ.Sicil.147.tom.2.num.6.*
101 *&* 7. taliſque error arguitur ex facto ipſo; Nam præſumitur ex eo, quia aſſertio eſt facta poſt multum temporis à primo inſtrumento, quod ſufficeret, ſi eſſet annorum 20. idem *Caſtill.vbi ſup. n.8.*citat *Burſat.conſ.47.nu.16. lib.1.* qui teſtatur de communi; *Maſcard. de probat.concluſ.1122. num.1. cum ſeq. Menoch. de præſumpt.lib.6.præſumpt.32. num.1. fol.87.* etiam attenta qualitate perſonæ, vt in *n.9.*

Hoc multò magis procedit quoad obliga-
102 tionem pupillorum quondam Petri Franciſci factam per tutricem abſque decreto, tempore, quo obligari non debebant, & ſic ſolutum in dicto inſtrumento cauſa prætenſarum tertiarum decurſarum repeti poſſet ad *Text. l.cum tamen 10.ff.ſup.cit.tit.ad Maced.*

Tandem non facit oppoſitio, fuiſſe relaxatam partem territorij ab vno ex conuentis, repreſentante perſonam Ioannis Camilli de Somma, obligati in ſecundo inſtrumento de anno 1612. Nam factum Ioannis Camilli,
103 illiuſque ab eo cauſam habentis non præiudicat, adeò vt ex eo poſſit dici inducta poſſeſſio in damnum aliorum, non obſtante, quòd debitum ſit declaratum; vt habetur ex *l. inter alios 1. C. res inter alios acta*, ibi: *Vndè licet quoſdam de hæredibus eius, quem debitorem tuum fuiſſe ſignificas, ſoluiſſe commemores; tamen cæteri non aliàs ad ſolutionem vrgentur, niſi debitum probatum fuerit*. Ergo quoties poſſet dici valida relaxatio territorij facta ab iſto conuento; nil tamen ex ea prætendi poteſt inductum contra alios. Ergo vel debet abſolui conuenta; vel ſaltem exhibitio inſtrumenti de anno 1582. debet actoribus imponi; inſtrumenti enim exhibitio, imò & protocolli, in
104 quo dicitur inſtrumentum adeſſe, fieri debet altera parte inſtante ad tradita per *Ant.Fabr. diffin.27.C.de fid.inſtrument. & in deciſ.Cizzarell.86.* vbi per *adden.* multa afferuntur, quicquid aliter videatur probari per *R. de Marin. reſolut.quotid.cap.186.à num.1.per 5. de Franch.deciſ.194. Caber.deciſ.16.* qui verè noſtræ ſententię non contradicunt.

Hæc ad Conuentæ Iuſtitiam oſtendendam currenti calamo ſunt exarata. Vos Domini, quorum eſt ſummum Ius dicere, & quod defenſor ignorat, aut ſcribere prætermiſit, ſupplete quæſo: ſcribebam.

Digitized by Google

TITVLVS DECIMVSTERTIVS

IN

Quibus rebus habeat locum quarta.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinis, in bonis, & §. ſi cui militi, explicatio.

De antephato præſtando, ſuper viri bonis, quorum dominium alienabile eſt penès eundem, ac de excipiendis feudalibus, ac fideicommiſſo ſuppoſitis.

SVMMARIVM.

Antephatum debetur mulieribus ex bonis viri, quorum dominium habet alienabile, num. 1. & 2.

Excipiuntur ab onere antephati feudalia, & allodialia fideicommiſſo ſubiecta, n. 3.

Diſpoſitio Conſuetudinis in bonis, fuit per diſpoſitionem pragm. vnic. tit. de donat. propter nupt. *caſtigata, n. 4.*

Fœmina an admittatur ad feudum? remiſſiuè, n. 5.

HVius *Conſuetudinis* explicatio habetur à *Napodan. in 1. gloſ. ver. in bonis, nu. 1. Camill. Salern. in ſummar. Melfeſ. par. 7. de iur. quart. quæſt. 4.* & alijs, à quibus

1 apertiſsimè traditur, eiuſdem diſpoſitionem eſſe, vt antephatum mulieri debeatur ſuper bonis viri, quorum dominium habet alienabile, *Napod. ver. emphyteuſim, num. 9, & ver. ſed in bonis, num. 13.*, hoc enim important ge-

2 neralis regula conſuetudinaria, qua bona quælibet hæreditaria, etſi cenſualia, & emphyteutica oneri antephati ſubijciuntur, & exce-

3 ptio bonorum feudalium, & allodialium pro ſe, hæredibuſque maſculis, vel ex ſuo corpore legitimè deſcendentibus conceſſorum, quæ ſequitur.

4 At quoniam nunc iſta caſtigata videntur per ſæpè *cit. pragmat. vnic. tit. de donat. propter nupt.* qua antephati vſumfructum dandum traditur etiam ex feudalibus, de *conſuetudinaria* diſpoſitione nil eſt, quod latiùs perquiremus, prout nec videndum circa diſpoſita

5 in §. *ſi cui militi*, cum an, & quando fœmina admittatur ad feudum (de quo ibi) ſupra quoq; ſit traditum *cap. 3. tit. 1. & alibi.* Ideò ſit.

TITVLVS DECIMVSQVARTVS

D E

Iure primæ quartæ.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinis, ſi de bonis, explicatio.

De matre petente quartam præferenda in concurſu nurui, etſi filio, huic quartam conſtituenti, conſenſerit, & de explicãda diſpoſitione conſuetudinaria iuxta tradita in *pragmat. vnic. tit. de donat. propter nupt.*

SVMMARIVM.

Matri petenti quartam prælatio conceditur in concurſu nurus, etiam ſi cõſenſerit filio cõſtituenti quartam eius vxori, num. 1. & quare? num. 3.

Conſenſus mulieris tacitam continet conditionem, vt æs alienum deducatur, num. 2.

Diſpoſitio Conſuetudinis ſi de bonis *debet explicari iuxta tradita in* pragm. vnic. tit. de donat. propter nupt.

1 MAtri petenti quartam, ſibi à viro præmortuo conſtitutam, prælationem cõcedi in concurſu nurus, etſi filio, conſtituenti quartam, conſenſerit,
2 habetur in *Text.*, numeris enim huiuſmodi conſenſus cum in ſe tacitam retineat conditionem, vt alienum æs deducatur; *l. ſubſignatum, §. bona, & l. bonorum, ff. de verb. ſignif. l. legatum, §. ſi quis bona, ff. ad Trebell. cum concord.*
3 non præiudicat conſentienti, cum & ità videatur conſentire, vt, quod ſibi debetur, dedúcatur, *Napodan. ver. in bonis num.* 20. & videre eſt apud *Molfeſ. p. 7. de iur. quart. quæſt. 3. à num.* 15. hanc *Conſuetudinem* explicantem. Hoc tamen, poſt ſæpè *cit. pragm. vnic. de do-*
4 *nat. propter nupt.* emanationem, ad antephari vſumfructum, cum mulieribus proprietas non detur, reducas; durat enim quoad ipſum *Conſuetudinaria* diſpoſitio, & ſi minimè quoad proprietatem.

T I-

TITVLVS DECIMVSQVINTVS

DE

Patre recipiente dotes inſimul cum vxore, & filio, qualiter teneatur ad reſtitutionem.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinis, filio ducente; & Conſuetudinis, ſi pater, & mater, explicatio.

De parentibus, filiorum nuptijs accedentibus, ac cum eiſdem dotes recipientibus, & an, & quando dotium reſtitutioni teneantur? Et cur matrifamilias, receptionem dotium nurus acceptanti cum viro ſuo, non æque nuptijs filij accedenti, ſuccurratur?

SVMMARIVM.

Conſuetudo, filio ducente, *diſponit in caſu, quo parentes nuptijs filiorum accedunt, & explicatur, num.2.& 3.*

Diſpoſitum ab eadem Conſuetudine in dote, extenditur ad antephatum, num.4. ſed multi diſtingunt, num.5. & 6. & an probetur diſtinctio? num.7.

Parentes propter ſimplicem conſenſum præſtitum nuptijs filiorum non tenentur ad reſtitutionem dotium, num.8. & an idem ſit de iure communi? num.9.

Ius commune diſcordat à iure iſto conſuetudinario, & quomodo? num.10.12.& 13.

Quemlibet hæredum obligari propter dotalem cauſam, habetur, n.11.

Pater conſentiens filio ſuo, dotem recipienti, perſonali ne, an verò hypothecaria actione teneatur? habetur relatiuè, n.14.& quid dicendum ſi fecerit donationem propter nuptias, vel conſenſerit filio emancipato? n.15.

Conſuetudo, ſi pater, & mater *diſponit in caſu, quo, parentes dotes recepiſſe cum filio, conſitentur, num.16.& quid ſtatuat, explicatur; n.17.*

Napodanus *dicit difficilem Conſuetudinem,* ſi pater, & mater *quoad rationabilem eius intellectum, num.18. ſed conuincens ratio diſpoſitionis affertur, n.20.*

Ex pluribus obligatis quilibet tenetur pro virili, num.19.

Filius potiùs, quàm mater, tenetur reſtituere dotes, ſi paterfamilias non ſit ſoluendo, n.21.

Ex diſpoſitione iſta conſuetudinaria cur matri conſentienti nuptijs filiorum non ſuccurratur, vt dotium receptionem affirmanti? habetur, n.22. & 23.

Exceptio Sen. Conſ. Velleiani *deceptis mulieribus prodeſt, num.24.*

ALtera, quam aggredimur ex *cit. Con-*
1 *ſuetudinibus* explicandam, in caſu,
quo parentes nuptijs filiorum acce-
dunt, nec tamen dotes exigunt, diſponit, vt
Napodan. obſeruat *num.7.* ac nullo prorſus af-
2 fici præiudicio. conſenſientes, dum viuunt,
obligari tamen hæredes, ſi quid remanſerit in
3 hæreditate paterna, quod coniugato filio
prædefuncto, ſi viueret, deberetur, tradituros,
ità *eam* explicantibus *Napodan. hic in 1. gloſ.
n.2.& Vrſill. dec.332. Afflict. n.5.& 6.* iuxta
illa, quæ deciſa traduntur in *fin. infra cit. con-
ſult.138. R. Capyc. Latr.*
Idem, quod de dote in *Conſuetudine* habe-
4 tur expreſsè, dicendum in antephato, proba-
uit *Molfeſ. par.7. de iur. quar. quæſt.3.* argumen-
to *l. fin. C. de dot. promiſ.* & per ea, quæ ſcripſe-
runt *Bar. in l. ſi cum dotem, §. tranſgrediamur, n.
4. verſ. puto verum, ff. ſol. matrim. Lup. in cap.
per veſtras in rubr. §.32. de donat. inter vir. &
vxor. Frecc. de ſubfeud. lib.2. quæſt.13. numer.2.*

Fab.

Fab. Ann. conſ.76. num.8. & ſeqq. & alij, &
5 quamquam nonnulli diſtinguant, dicantque,
patrem obligatum reſtituere antephatum, ſi
aliàs ſtatuto dotem reſtituere non teneatur,
cum excuſent à præſtatione antephati obliga-
6 tum per ſtatutum ad dotem, ne quis duplici
onere grauetur contra *reg. l. nauis onuſtæ, ff. ad l. Rhod. de iact.* cui diſtinctioni videtur *Capyc. Latr.* adhærere *conſult.138. tom.2. num.2.*
7 huiuſmodi diſtinctio improbatur à *Corneo conſ.256. num.24. & ſeqq.* quem ſequitur, & allegat *Molfeſ. ibid. num. 10. & Paſchal. à nobis ſup. relat. in conſuet. ſi mulier nupta cap. 1. tit. de iur. dot. num.108.* vbi incidenter de hoc articulo.

Ex ſimplici ergo conſenſu ad nuptias filio-
8 rum, non teneri parentes ad dotium reſtitutionem, liquet, idemque eſſe de iure communi
9 dixerunt *cit. Capyc. Latr. Molfeſ. ead. par.7. q.3. n.11. ac in tit. de renunciat. quæſt.19. à n.21.* (cui videntur conſentire *R. de Marin. lib.1. reſolut. cap.94. num.3. in fin.* qui alia ad rem tradit) & alij impugnantes *Corn. cit. conſ.256. vol.1. & conſ.303. vol.4. Vrſil. ad d. deciſ.332. Aſſict. n.4.* in contrarium ſententes, ſed huius quæſtionis examine poſthabito, quicquid ſit de ea, adhuc
10 tamen à communi iure noſtrum iſtud *Conſuetudinarium* agnoſcitur aliqualiter diſſidere, & ſi cum *Molfeſ.* occurramus *Corneo*; non ne quemlibet hæredum ex dotali cauſa in ſo-
11 lidum obligatum probat de iure communi, *Vrſill. cit. deciſ.332. num.6. & deciſ.213.* Ergo in eo ſaltim differentia percipitur conſtituta,
12 vt obligati filij tantùm, paternæ hæreditatis portio, quam viuens haberet, dotium reſtitutioni ſubijciatur: cæterum inducendæ obliga-
13 tionis bonorum paternorum per contractum filij, cui ſucceſſio non defertur, huiuſmodi modus nec habetur à iure cõmuni. Sed quanam
14 perſonali nimirum, vel hypothecaria pater, qui filio ſuo recipienti dotem conſentijt, teneatur actione? habetur in *deciſ.36. Reg. Capy. Latr. num. 13.* quidue dicendum ſi donatio-
15 nem contemplatione matrimonij fecerit, vel filius fuerit emancipatus? tractat *Hieron. de Leo deciſ.54. tom.1.*

De ſimplici parentum conſenſu nuptijs fi-
16 liorum ad ſpecialis earundem receptarum dotium confeſſionis caſum (*Conſuetudinem ſi pater, & mater explicantes*) gradum faciamus, & dicamus, dotis reſtitutionem à patre
17 tantùm faciendam, quamquam & mater, ac filius, cui data eſt, receptæ confiteantur eadem *Conſuet.* decerni, hunc difficilem, quoad
18 rationabilem intellectum *eam* arbitratur *Napod. hic ver. ſi pater num. 7.* habetur enim ex *Vlp. in l. reos promittẽdi 11. §. cum tabulis, ff. de duob. reis*, ibi: *Cum tabulis eſſet compre-*
19 *henſum illum, & illum centum aureos ſtipulatos, neque adiectum ità, vt duo rei ſtipulandi eſſent, virilem partem ſinguli ſtipulati videbantur*, ideòq; quemlibet ex parentibus pro rata teneri, dicendum videtur *Barth. Murtial. in apoſt. margin. incip. nota quod per diſpoſitionem.*
20 Quoniam verò patri potius, quàm matri, filioque præſumitur dos ſoluta, illorumque confeſſionem metus reuerentialis, ac patrifamilias ſubiectio excuſant, meritò eidem dotis ſolutio demandatur, vt ex *eod. Napod. ver. pater, num.9.* habetur; quòd ſi paterfamilias eo
21 tempore, quo dos eſt in caſu reſtitutionis ſoluendo non ſit, filium potiùs teneri, quàm matrem, cui beneficio *Velleiani Senat. Conſil.* ſuccurrendum, voluère idem *Napod. ver. ſoluendo, num.10. & Molfeſ. cit. par.7. quæſt.3. n.13. & 14.*

Inquirendum modò, cur non ità ſuccurra-
22 tur matri, nuptij filijs ſui annuenti, prout mulieri, cum viro dotium receptionem affirmanti, cum illam ex ſolo conſenſu obligari, habeatur ex *præceden. conſuet.* tenerique, ea mortua, hæredes pro quantitate bonorum, quæ præmortuo filio, ſi viueret, deberetur, hanc verò non obligari ex confeſſione dotium receptarum, dicatur hic? Et dicas, non tàm priori caſu, quàm ſecundo, mulieres deceptas præ-
23 ſumi, confeſſionemq; reuerentiali metu extortam per virum, non autem per ſimplicem
24 conſenſum præſtitum filio, dotem exigenti, ideoque cum tantùm deceptis mulieribus, *Velleiano Senat. Conſul.* ſuccurratur ad *Text. l. ſi decipiendi, C. ad Sen. Conſul. Velleian. & l.2. §. verba, ff. eod.* & dixerunt *de Franch. dec.279. num.7. Conſil. Stayban. reſol. forenſ. tom.1. reſol. 4. num.28. & 29.* & alij, meritò vno potiùs, quàm altero in caſu *conſuetudinaria* diſpoſitio iuri communi ſe conformat.

TI-

TITVLVS DECIMVSSEXTVS

I N

Quibus caſibus licet authoritate propria pignorare.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinum, Pro penſione, Si aliquis dederit; Pro debito autem, cum §. *Baiulis, &* §. *non creditur, explicatio.*

De bonis propria authoritate pignorandis, de pacto, quod dicitur exequutiuum, quid ſit, & quomodo concipiatur? De hypotheca ſuper bonis inuectis, & illatis contrahenda, ac de exequendo pro domorum penſione contra Clericos per Laicos, & quid è contra, ac de temporibus locationum vrbanorum prædiorum; ac ſolutionum penſionum, & tandem de reficiendis damnis, illatis per operarios, aliosque ſeruientes.

SVMMARIVM.

Petitiones ſuas actionibus debet quilibet experiri, num. 1.

Temerè dicitur poſſidere, qui propria authoritate rem aliquam detinet, num. 2.

Poſſidens nec à domino poteſt violenter re poſſeſſa priuari, num. 3.

Inuadens poſſeſſionem alterius violenter punitur in duplo, num. 5.

Creditor poteſt debitorem ſuum de fuga ſuſpectum detinere, num. 5. *ſed non vltra viginti horas, num.* 6. *& poteſt capere eiuſdem pecuniam, vt ſaltem Iudici denunciet, num.* 7.

Diſpoſitio hæc conſuetudinaria ponitur, tamquam exceptio generalis regulæ à iure communi ſtatutæ, num. 8. *& explicatur n. eod.*

Pignorare propria authoritate licet pro penſione domus, num. 9. *quod etiam ſeruatur in Luſitania, num.* 10.

Bona inuecta, & illata quando teneantur pro penſione? n. 11. *&* 12.

Vxoris bona, an, & quando teneantur pro debita domus penſione, n. 13. 14. *&* 15.

Exoquutio propria authoritate ſit Iudice demandante familiæ Curiæ, n. 16.

Exequutio ſit etiam pro penſionibus futuri temporis, ſi conductor ſit in actu migrandi, n. 17. *&* 18. *& quare, n.* 19.

Hypotheca ſuper inuectis, & illatis, an æque competat locatori vrbanorum, & ruſticorum prædiorum? n. 20. *& an ſit potior in concurſu hypothecæ expreſſæ contractæ ad beneficium creditoris eiuſdem conductoris ex alia cauſa? num.* 21.

Pactum exoquutiuum quid importet in contractibus? n. 22. *& quomodo concipitur? n.* 23.

Exequutio parata etiam ſit contra Clericum vigore Conſuetudinis Neapolitanæ pro penſione domus, nu. 24. *ac etiam ad inſtantiam Clerici, n.* 25. *& quare n.* 26.

Clericus an poſſit conueniri coram Iudice laico pro debito penſionis domus? habetur n. 27. *&* 28. *ſed improbatur ſententia.*

Ius ciuile loquens de locato fuit approbatum à iure canonico, n. 29.

Dominium an arguatur à ſolutione penſionis? remiſſiuè n. 30.

Textus l. ſi quis conductionis, C. locat. & conduct. *remanſit incorrectus diſpoſitione iſta conſuetudinaria, n.* 31. *&* 34.

Exequutio domino rei conceditur pro penſione, num. 32. *& dominium præſumitur penès locatorem reſidere, donec probetur contrarium, num.* 33.

Locationes domorum quomodo olim fieri conſueuerint, & quomodo hodie, & à qua nam die incipiant in prædijs vrbanis, & penſiones quãdo ſolui debeant? habetur num. 36. 37. 38. 39. 40. *&* 41.

Digitized by Google

Volens propria authoritate pignorare debet ſaltim quale quale ius habere in re, vt n. 42. & 43.

In conſuetudine, quæ tractat de damni reſtauratione, agitur de reſtauratione actione ciuili, num. 44.

Culpa operariorum nocet illis, qui eorum induſtria vtuntur, num. 45.

1 CAlliſtratus Iuris Conſult. in L. extat 13. ff. de eo, quod met. cauſ. Diui Marci de-
cretum in hæc verba refert, *Optimum*
eſt, vt ſi quas putas te habere petitiones, actioni-
bus experiaris; indéq; contra eum, qui aliquid
debeti ſibi putans, non per Iudicem repoſcit,
ità ſanxit, *Quiſquis igitur probatus mihi fue-*
2 *rit rem vllam debitoris, vel pecuniam debitam*
non ab ipſo ſibi ſponte datam, ſine vllo Iudice,
temerè poſſidere, vel accepiſſe, iſque ſibi ius in
eam rem dixiſſe, ius crediti non habebit. Item
Valent. Theo., & Arca. Cęſares, *Si quis in*
tantam furoris peruenerit audaciam, vt poſſeſ-
ſionem rerum apud Fiſcum, vel apud homines
quolibet conſtitutarum, ante aduentum iudicia-
lis arbitrii violenter inuaſerit, dominus quidem
3 *conſtitutus poſſeſſionem, quam abſtulit, reſtituat*
poſſeſſori, & dominium eiuſdem rei amittat; ſi
verò alienarum rerum poſſeſſionem inuaſit, non
4 *ſolum eam poſſidentibus reddat, verùm etiam*
æſtimationem earumdem rerum reſtituere com-
pellatur, dixerunt in *l. 7. C. vnde vi.* Quare
5 tantùm ſuſpectum de fuga licere creditori de-
bitorem ſuum detinere, ac detentum infra
6 viginti horas Iudici exhibere, eiuſdemque
7 pecuniam ità capere, vt Iudici tradatur, vel
ſaltem denuncietur, voluit *Berlich. concluſ.*
practicar. concluſ. 73. n. 25. & 26. Ideò hìc *titu-*
8 *lus* tamquam exceptio regulę generalis, à iure
communi ſtatutæ poſitus videtur, & indè pa-
tet, non tantùm ratione dominij, ſed & alio
quandoque iure licere authoritate propria
pignorare, & nonnulli enumerantur caſus, de
quibus aliqua dicere, non pigebit.

Primus eſt in *pentione domorum, terræ,*
&c. & ſimilem alibi quoque adeſſe *Conſuetu-*
9 *dinem*, aduertas, proùt in Luſitania *Aluar. Ve-*
laſc. de iur. emphyteu. quæſt. 20. num. 17. quo lo-
10 co tàm primi, quàm ſecundi conductoris bo-
na inuecta, & illata, item & illius, qui ab em-
phyteuta conduxit, obligari, concludit.

Non tamen quælibet in domum inuecta,
11 & illata obligantur ad penſionem, & tunc de-
mum, cum requiſita, de quibus *Afflict. deciſ.*
184. vbi *Vrſill. & Stayban. obſeru. 143. à nu. 97.*
concurrunt, quibus ceſſantibus, ceſſat *Con-*
12 *ſuetudinis* diſpoſitio, nec exequutio bonorū,
ſi hac, valet: hinc idem *Vrſil. nu. 5.* infert, vxo-
13 ris bona, quæ etſi toto anno manſerint in cō-
ducta per virum domo, haud pro penſione
teneri, quidnè dicendum in vidua? dixit *nu. 6.*
14 eiuſque placito adhærere videtur *R. de Ma-*
rin. reſol. quotid. lib. 1. cap. 275. etſi nonnullas
15 afferat deciſiones, quibus mulieres in ſubſi-
dium viri, effecti non ſoluendo, teneri, decla-
ratum extitit,

Fit ergo exequutio propria authoritate
16 contra conductorem, Iudice tamen deman-
dante familiæ Curiæ, vt exequatur ad inſtan-
tiam locatoris iuxta diſpoſitum in *l. credito-*
tis, C. de pignor. de qua *Afflict. deciſ. 326.* & in
proprijs terminis idem *Afflict.* dixit *cit. deciſ.*
184. *in princ.* & non modò pro lapſi tempo-
17 tis penſione, ſed & futuri, ſi conductor in
actu exſtactationis inueniatur, ac etiam ſi mi-
18 grandi iuxta proponatur cauſa, quæ nō dum
ſit probata, proùt patet ex traditis *reſol. 143.*
Conſil. Stayban. tom. 2. & latè habetur in *vot.*
64. Tho. à num. 9. quaſi etiam non expectato
biennio fieri valeat, quod in *l. quæro, §. inter,*
ff. locat. & l. dominus, C. eod. locatoribus indul-
getur, ac omnibus fętè in Regni partibus ſer-
19 uatur, cuius rei rationem eam eſſe conſtat,
quia poſtquam bona ſublata ſunt, habentur
tamquam non inuecta *arg. l. 1. C. de verb. ſi-*
gnif. & eorum, quæ dixerunt *Afflict. num. 2.* &
optimè *Stayban. obſer. 143. num. 93. 94. & 96.*
20 qui etiam examinat, an hypotheca ſuper bo-
nis inuectis, & illatis ità competat locatori
prædiorum ruſticorum, proùt competit loca-
tori vrbanorum prædiorum *à nu. 41.* & an ta-
21 lis hypotheca ſit adeò priuilegiata, vt credi-
toribus cum expreſſa hypotheca conductoris
præferatur à *n. 75.*

Ea penſionis domorum cauſa potiſſima
eſt, ac cæteris quibuſque præualet; hinc in
22 obligationibus, quæ à Tabellionibus ſtipu-
lantur, pactum quod dicimus exequutiuum,
importans, vt contra debitorem detur parata
exequutio in quacumque Curia, loco, & foro,
ſub verbis illis concipitur, *More penſionum*
23 *domorum Ciuitatis Neapolis, &c.* vt aduertūt
Conſil. Stayban. reſol. 143. à num. 19. ad fin. to. 2.
Thor. ibid. num. 12. & Sanfelic. deciſ. 312. nu. 14.
alijque apud *Gizz. obſeruat. 58. ad Capyc.*
Latr.

Et hìc notare libet, quid ſentiam de quæ-
24 ſtione illa, an contra Clericum huiuſmodi
exequutio vigore *Conſuetudinis* Neapolitanæ
fieri queat ad inſtantiam Laici, & quoties Se-
cularis Iudex eam demandat? Et quoad pri-
25 mam partem quæſtionis affirmatiuè ſentien-
dum eſſe puto ratione æqualitatis ſeruandæ,
26 vt in ſimili probat *Rice. in addit. ad deciſ. 411.*
De Franch. & deduci ex traditis ab eodem
De Franch. deciſ. 285. concludit; quoad ſecun-
27 dam verò negatiuam ſententiam retinēdam
eſſe cenſeo; Clericum enim, ſiuè is reali, ſiuè
perſonali actione cōueniatur, corā ſuo Iudice,
nēpè Eccleſiaſtico conueniendū eſſe, nō dubi-
tatur; at Clericū pro penſione domus corā Iu-
dice laico (ſed nō benè, vt puto) cōueniri poſ-

ſe,

Digitized by Google

ſe, probant *Caroc.de locat.& conduct. par.6.in*
addit.ad quæſt.2.fol.mihi 264. *Maran. diſput.8.*
num. 3. & alij ab illo relati, cum agatur prin-
28 cipaliter in rem, etſi perſona conueniatur,
nec obſtare *cap.2.& cap.ſi diligenti de foro cō-*
29 *pet.*affirmant,& ius ciuile de locato loquens,
depoſito, & ſimilibus, approbatum à iure
canonico cenſeri quando poteſt Clericis pro-
deſſe, & obeſſe, habetur ex *Felin. in cap. Ec-*
cleſ.S.Mariæ de conſtit.ſub num.66. penès eun-
dem *Caroc. par.7. de locat. & conduct. concluſ.*
139.*fol.mihi* 288.*at.*

Inſuper notabis(vt vt habeat quæſtio, an
30 à ſolutione penſionis dominium rei locatæ
arguatur in terminis *deciſ.*325.*Afflicti)* incor-
31 rectam *l.ſi quis conductionis* 25.*C.de locat. &*
conduct. ab hac noſtra *Conſuet.* remanſiſſe,
*Afflict.deciſ.*12. nam licet exequtio tantùm
32 domino rei locatæ permittatur, dominium
tamen penes locatorem reſidere præſumitur,
33 donec contrarium probatum fuerit. Quare
34 concludenter locatione probata, vt dixerunt
*Menoch.de recuper.poſſeſſ.remed.*1.*nu.*23. *Spe-*
*rel.deciſ.*100.*num.*1.*lib.*1.neque dominij, neq;
poſſeſſionis quæſtionem licere conductori
refricare, vt latè *Paul. Stayban. reſolut. 6.*
*num.*1. 2. & 3. *& obſeru. à num.*1. *per* 20. qui
cit.l.ſi quis conductionis, latè explicat, & exor-
nat.

Tertio notabis, domorum locationes in
35 hac Ciuitate, Suburbijs, & Caſalibus currere
conſueuiſſe à medietate Auguſti cuiuslibet
36 anni, & penſiones ſolui pro medietate in die
feſti omnium Sanctorum, & pro alia medieta-
te in aduentu diei decimiquinti menſis Au-
guſti,prout teſtatur *Afflict.deciſ.*184. *in princ.*
& habetur *in pragm.1.de locat.& conduct.*quo-
37 niam verò locationes ab anno 1589. ince-
ptuas à prima die Maij, *ead. pragm.* declara-
tum fuit, penſiones quoque ſoluendas pro
medietate in medietate menſis Iulij cuiuslibet
anni, & pro reliqua medietate in fine anni;
cumque *pragm.3.eod.tit.*migrandi tempus cō-
38 ſtitutum fuerit die 4.menſis Maij,vel quinta,
ſi illa feſtum celebrari contingerit,reliquum
penſionis eadem die ſoluendum eſſe declara-
tum fuit, quod ità in præſenti ſeruatur quo-
39 ties inter contrahentes alia conuentio non
40 adeſt; in hoc enim Ciuium conuentiones ha-
bitas ſeruandas,*Napodan.*dixit *hic ver.pigno-*
*rare, num.*11. ibi: *Sed certè in hoc ſcilicet tem-*
pore ſolutionis penſionis, &c. ac in dubio re
41 conducta per plures annos abſque temporis
præfinitione, quo penſio ſit ſoluenda, quoli-
bet anno in fine ſoluendam eſſe mercedem
tradidit *Stayban. reſol.* 145. *num.* 82. & citat
Mantic.lib.5.de contract. tit.6. num.6. & *Salyc.*
in l.2.num.7. C.locat. vide tamen *Napod. ibid.*
verſ.ſi vero adijcitur tempus, diſtinguentem
inter anno promittentem, & annuatim, vt

promittens anno ſoluere teneatur in fine, an-
nuatim verò in principio ad *Text. l. qui hoc*
anno,ff.de verb.oblig.

*Item pro benè laborandis,&c.*ſequuntur alij
caſus, in quibus & poſſeſſori licet propria
authoritate pignorare, vt ibi,*Domino ipſarum*
terrarum, & domorum, vel poſſeſſori: hinc *Na-*
podan.ver.poſſeſſori,num.9.& 10. alterum de
42 duobus, dominium nempè, vel aliud quale
quale ius in rem volenti propria authoritate
43 pignorare, ſufficere, ait, etiam ſi ſit cenſua-
rius, fructuarius,aut feudatarius ad *Text.l.3.*
C.vbi in rem act.& dicta per *gloſ.*cumulatque
ad id probandum, *l.ſolutum, §.ſolutam, ff. de*
pignor.act.l.ſi in lege,§.ſi colonus,ff.locat.

Per laboratores ipſos, & alios de ipſorum fa-
mulis, &c, loquitur hic *Conſuetudo* de reſtau-
44 ratione damni actione ciuili, non autem cri-
minali, nec à iure communi diſcedit; quod
enim damni alicuius culpa ſentimus, rectè ab
eodem repetere valemus, *l. igitur, §. fin. ff.de*
liber.cauſa,l.fin.cum authen.ibidem poſita, C.ne
vxor pro mari.& l.Imperatores, §. ſi magiſtra-
tus,ff.de appellat. & faciunt notata per *Bar. in*
l.2. C.de verb. obligat. in quæſt. de repreſal. &
45 quod culpa operariorum noceat illis, quo-
rum ſeruitio vtuntur,probatur ex *l.ſi quis fun-*
dum, §.ſi colonus, ff. locat.l.1. ff.de fur. aduerſ.
naut.caupon.& ſtabul. alijſq; vulgatis iuribus.

CAPVT SECVNDVM.

Cætera verba conſuetudinaria declarantur.

De capiendis, retinendiſque animali-
bus propria authoritate pro alimen-
torum debito,& damnis datis,& an
poſſint licitè occidi? De officio Ba-
iuli, eiuſque facultatibus, ac iuriſdi-
ctione, & an priuatiuè habeat iu-
riſdictionem, an verò cumulatiuè
ad Curias Baronales, ſiue Regias?
Et an officium Baiulationis, eiuſq;
emolumenta vendi poſſint, & in
extaleum concedi, & quid in cæte-
ris officijs? & an officia ipſa poſſint
quandoque ſine regio aſſenſu obli-
gari?

SVMMARIVM.

Creditori licet retinere animalia pro debito paſcuorum, & donec ſequatur ſatisfactio, vel donec cautio ſoluendi damnum illatum ſequatur, n.1.2. & 3.

Animalia nec ſub cautione reſtituenda exteris, ſi damnum ſit certum, nec ſoluatur, nu.4. & contra nu.6. & 7.

Ius commune, & Conſuetudinarium in hoc conueniunt, num.5.

Animal poſtquam aufugit poteſt extra agrum capi, nu.8. & an poſſit licitè occidi? num.9.10. & 11.

Baiulorum potiſſima facultas eſt cognoſcendi de damnis illatis, n.12.

Baiuli, Balu, vel Balliui, an dici debeant habentes officium baiulationis? n.13.

Baiuli an ſint inſtar Ciuitatum Defēſores, vel municipalium Magiſtratuum, habetur n.14. & 15. & dicuntur Officiales, n.16. & habent iuriſdictionem, & mixtum imperium, n.17.

Ius baiulationis cenſetur comprehenſum in inueſtitura etiam abſque inueſtientis expreſſione, num.18.

Baiulorum non omnium eſt æqualis poteſtas, nu.19. & de eorum poteſtate remiſſiuè, n.20.

Baiuli recipiunt obligationes penès acta, & incuſant, & liquidant inſtrumenta, nu.21. & 22. conferunt tutelas, n.23. Iudices creant, n.24. aliaque valent, vt n.25.26.27.28. & 29.

Pragm.1.de offic.baiuli *explicatur, n.30.*

In cauſis parui pretij dictum vnius teſtis ſufficit ad probandum, n.31.

Exteri ſoluunt fidam abſque diminutione, n.32.

Conſtitutio regni cum per partes Apuliæ, *quando ſeruetur? n.33.*

Diſpoſitio pragm.1.de offic. baiul. *an comprehendat animalia Clericorum? n.34.*

Pœna, quæ imponitur vltra auguſtalem, an corruat in totum, an verò pro illa parte, quæ excedit? num.35.

Dominis agrorum non licet in perniciem Baiuli pœnam remittere, nec Baiulis ſe concordare in damnum dominorum agrorum, nu.36.

Baiuli an habeant iuriſdictionem priuatiuè, an verò cumulatiuè? explicatur num.37.38.39. & 40.

In feudalibus cauſis, ac furti quomodo aliquando valeant procedere? n.41. & 42.

Baiuli debent parere Syndicatui, n.43. & à deciſionibus illorum appellatur ad Baronem, num.ead.

Baiulationis officium vendi poteſt, & concedi in extaleum, ſed quonam pacto? n.44.

Emolumenta poſſunt diuidi, n.45.

Emolumenta cuiuſcumque officij poſſunt vendi, & obligari etiam ſine aſſenſu, num.46.

Officia an poſſint ſine aſſenſu obligari? remiſſiuè, n.47.

1 C*Apiendo ipſa animalia pro debito animalium, &c.* licet creditori anima-
2 lia retinere, vt explicat *Camill. Salern. Summar.* & donec ſequatur ſatisfactio
Maſul.ad Capyc.deciſ.45. num.1. ſi debitum
3 ſit ex cauſa paſcuorum, vel donec cautio
ſoluendi damnum illatū offeratur à domino
animalium, ſi propter illatū damnum animal
detinetur, vt *cit.deciſ.45.* habetur; quin exte-
4 ris nec ſub cautione reſtituenda animalia non
ſoluto debito, ſi damnum ſit certum, tradide-
re *Rouit.in pragm.1.de offic.baiul.n.4. Luc.de*
Penn.in l.fin.col.3.de erog. milit. anno. Muta in
cap.Sicil.30.n.5. & 6.tom.1. idque à iure com-
5 muni comprobari dixerunt ijdem *Rouit.num.*
30.Mut.num.6.Petr.Gregor.ſyntag.iur. cap.15.
n.7.lib.3. ac latiùs *lib.38.cap.9. nu.14. ad 18.*
Parlador.diff.quotid.52.§.1.num.3. diſtinguen-
6 tem tamen *Danz.in tract.de priuil.baron.tit.de*
offic.baiul.cap.4.à nu.14.per 17. ac etiam *Surd.*
7 contrarium defendentem *conſ.561.num.20.et*
26. vol.4. attende. Quare vel extra agrum
8 animal capi poſſe poſtquam aufugit, habetur
ſing.225.Marſil. & per *Caſſan.in conſuet. Burgun.cit.à Petr.in addit. ad ſup. cit. deciſ.* & an
9 poſsit animal damnum inferens licitè occidi?
examinant *Cæpol.in tract.de ſeruit.iur. paſcen.*
n.30.Burgo.deciſ.1.num.28.par.5. Danz. ibid.
num.18. & Rouit.cit.num.30. qui adeò id lice-
re concludit per *DD.* quos allegat, *verſ. imò*
10 *dico,* vt ſi de eo *Conſuetudo* adſit, in vtroque
11 foro veniat ſeruanda. Alia congerunt de ea-
dem re *Aloyſ.de Leo in l.1. C.ad l.aquil.nu.19.*
cum ſeq. Ann. ſing.138. & 139. alijque ſpar-
ſim.

Quoniam verò Baiulorum potiſsima fa-
12 cultas cognoſcendi de damnis illatis dicitur
per *Conſtit. regn. locorum baiuli, tit.de offic. &*
numer.baiulor. per *Tap.in ead.rubr. nu.2. verſ.*
cognoſcunt, Danz.cit.cap.4.numer.1.Capiblanc.
de baron.pragm.8.par.1.n.353. & 361. Nouar.
in rubr.de offic.baiul.collect.1.num.1. alioſque,
mihi de eorundem officio, poteſtate, ſiuè iu-
riſdictione, alijſque etiam ad explicationem
Conſuetudinis verborum, *Baiulis Neapolis,*
aliqua dicere non eſt contendendum.

13 Baiuli ergo, ſiuè Balij, aut Balliui (ne quę-
ſtioni, de qua *Tap. ibid. Marc. Anton.Surgen.*
Neapol.illuſtrat.lib.1.cap.10.nu.16.Reg.Moles
deciſ.67.in princ. locus remaneat) ſiuè ſint in-
ſtar ciuitatum Defenſorum, de quibus *Luc.de*
Pen.in l.fin.C.ex quibus muner. lib.10. & in
authent. de defenſ.ciuit. §.audient, ſiuè munici-
15 palium Magiſtratuum, de quibus *tot.tit. C.de*
magiſtr. municip. & dixerunt *Capyc. in inueſt.*
feudal.ver.baiulatione,fol.126.glo. & Iſer. in
conſtit. locorum baiuli, alijque, officiales dicun-
16 tur *Danz.in pragm.DD.tit.de offic.in gener. c.1.*
17 *n.1. & 2.* in quibus poteſtas reſidet à Principe
tributa, iuriſdictio, ac mixtum imperium

Affict.

*Aſſlict.in conſtit.locorum baiuli, num.2. Nouar. collect.1.ſup.pragm.de offic.baiul. num.4. Capiblanc.ibid.num.*356.*&* 357.qui *num.*352.contra *Aſſlict. in conſtit. ad officium baiulorum, & in conſtit.ſiue reali* 5.*notab.* affirmat, ius quod-
18 libet baiulationis cenſeri comprehenſum in inueſtitura, etſi ab inueſtiente non exprimatur.Latiorem habent alij iuriſdictionem, alij
19 verò arctiorem prout peculiari conceſſione eſt elargitum, aut legitima *Conſuetudine* fuit approbatum,vt ex iiſdem *Capiblanc.n.*353.*&* 354.*Tap.in rub.de offic.baiul.n.*2.aliiſq; perci-
20 pitur,& quãquã de baiulorũ omnimoda,maximaque poteſtate tractent *cit.Capiblanc. a n.* 352.*vſq; ad fin.1.par.pragm.8.de baron.Danz. de priuil.baron.tit.de offic.baiul.obſeru.21.à c.1. per 7. Aſſlict.Iſer.Petr.de Monteſor. Marin.de Caraman.* ac *Reg.Tap.in conſtit.regn.locorum baiuli, Baiulus ſi ſurem, ad officium baiulorum, crebra noſtrorum, baiuli locorum,pro ſcripturis, ſæpè contingit, Rouit.pragm.1. de offic.Baiul. ac DD.ab eod.cit.nu.25.Nouar.in collect.ad prag. eod.tit.et de grauam.vaſſall grauamin.*376.377.*&* 378. aliiq; me tamen non pigebit,nonnullos, quos Baiuli valent exercere iuriſdictionales actus adnotare.

21 Obligationes recipiunt penès acta, eas incuſant, litteraſque exequutoriales realiter, & perſonaliter relaxant, *Tap. in rub.de offic. baiul.num.3. Rouit.ibid. num.20. & in rubr. de iuriſdict.non turban.pragm.2.num.38.Capiblan. de baron.pragm.8. num.* 355.*&* 359. at non
22 ideò valent inſtrumenta liquidare, *Rouit.à n.* 32.*per ſeq. Nouar.in collect.1. in rubr. de offic. baiul.nu.7. & de grauam.vaſſall.tit.1.gra.*376. qui etiam diſparitatis rationem aſſignant.
23 Tutelas conferunt, electoſque Curatores confirmant, *Danz.in prgn.DD.tit.de praamb. cap.1.num.32.& Gramm.deciſ.67.num. .Carauit.ſup.pragm.ad Macedon.§.12. num.*39. *&* 41. *Petr. ad Gramm.deciſ.10. num.15. Nouar. ead.collect.1.num.5.& 6.ac deciſ.204.Iſern. & Aſſlict.in conſtit.locorum Baiuli,num.4.* qui eiſ-
24 dem non licere de ſuſpecto tutore cognoſcere concludit *num.* 7. *&* 8. Iudices creant pro
25 cauſis ad eorum officium ſpectantibus de-
26 cernendis *Capiblanc.num.*361.iſtiq; aliquan-
27 do etiam actuarij officio funguntur,vt *n.*368. Carceres habent, carceratoſque in eis retinere non prohibentur ad cuſtodiam *Rouit. in pragm.1.de offic.baiul.nu.19.20.& 21, Nouar. de grauam.vaſſal.grauam.377.& cit.Capiblan. num.*356.

Agros cuſtodiunt, eiſdem damnum irro-
28 gantibus pœnas indicunt,eaſq; valent exige-
29 re ſi auguſtalem non excedant,& iuxta diſpoſitionem *pragm.1. de offic. baiuli*, quæ tunc de-
30 mùm exactionem permittit, cum de damno conſtat ſaltem per teſtem, & inſuper inuectoris iuramentũ intercedit, vt *Rouit.* docet *ibid.n.1.* & ſequitur *gloſ.Petr.de Monteſor.in cõſtit.regn. locorum Baiuli de offic.baiulor. numer.*2. quod
31 alijs in cauſis parui pretij ſeruatur, cum ad plenam probationem habẽdam in eis dictum vnius teſtis ſufficiat, teſte, *Capyc.Latr.dec.12. num.19.* idq; reſpectu eorum,qui haud alienæ incolunt arua,procedit,nam exteri ad ſoluen-
32 dum fidam,& diffidam abſque diminutione tenentur, vt *Rouit.nu.*3. adnotat,item & agro-
33 rum, in quibus depaſcio interdicitur banno, nam pro ceteris diſpoſitio *conſtit.cum per partes Apuliæ* adeſt, *Rouit.n.*10.& cũ hęc *Conſtit.* optimè explicetur à *Lanar. conſil.* 98. hunc re in iſta videndum, ac *Sanſel.dec.*8.propono.

His poſitis nonnulla ſupereſt perquiramus.
34 Et primò clericorum ne animalia, vt laicorum,diſpoſitio *cit.pragm.1.de offic.baiul.* complectitur? de ea re affirmatiuè ſentiendum eſſe videtur, nam,etſi Clericorum bona laicorum ſtatutis regulariter non ſubſint, quoties tamen illa publicũ fauorẽ, & vtilitatem reſpiciunt,æque omnes ligant,quare vno eodemq; pretio a Principe ad charitatem annonæ tollendam ſtatuto, etiam Clericorum bona vendenda eſſe probant *de Franch. deciſ.9. per tot. Paſchal. aliq; ab eod. relat.de vir. patr. poteſt. par.1. cap.6. à num.51.& 52.* ideoque cum *pragm.* iſta ſanctio ad vniuerſale commodum dirigi videatur, vniuerſaliter eam recipiendam eſſe, dicendum videtur: at non aliter quàm *Rouit.ſup.ead.pragm.nu.12. Nouar.ibid. collect.2 num.29.30.31.& 32.& cit.Lanar.nu.* 12. indicando articulum, ac rationes hinc indè reſpondendum eſſe, reor.

Secundò, ſi pœna vltra auguſtalem impo-
35 natur corruet ne tamquam non legitimè indicta quoad totum,an verò pro ea parte,quę auguſtalem excedit? & conſiſtere in auguſtali tantùm dixere *Lanar.cit.conſil.98.num.7.Ann. ſing.138.Gramm.in conſtit. regn.baiuli locorum. num.3.arg.l.hactenus, §.ſi quis,ff.de conſtit. pecun.ac deciſ. 67. in 4.dub.* cum quibus *Aſſlict. in ead.conſtit.baiuli locorum, nu.13.& 15.* ſentire videtur,& ſi in *conſtitut.ad officium baiulorum* diffuſiùs articulo examinato *à num.*8.pęnam in totum corruere *arg. l.certa ratione, C.quan.prouoc.non eſt neceſſ.* concludat: tu verò vtram debeas amplecti ſententiam, conſi-
36 dera, illud tamen conſtanter teneas. nec domino agri licere in perniciem Baiuli, ac eo diſſentiente pœnam indictam remittere *Rouit.vbi ſup.num.22.& 29. Lanar.conſil.98.nu.* 15. ſicuti nec Baiulo, ſe concordare cum dominis animalium, *Rouit.n.*28.

Tertiò, an iniunctum munus Baiulis huiuſmodi, aliiſuè in cauſis ius dicendi ſit cæteris
37 à Magiſtratibus independens, ità vt priuatiuam ad alias curias, vel regias, & baronales dicantur illi iuriſdictionem fouere, an verò habeant cumulatiuè? Reſpondendo dicimus,

mus, cauſarum exigui pretij, & quæ duorum
38 auguſtalium valorem, carolenorum nempè
triginta (quilibet enim auguſtalis valorem
retinet quindecim corolenorum ſecundum
Tap.in rubr.de offic. baiul. & omnes) non ex-
cedunt, aliarumuè, quæ ad officium Baiuli
cohærent, adeò priuatiuè conceſſam cenſeri
39 cognitionem, vt nec fori declinatoria admit-
tatur *Ann.ſingul.137. Nouar. de elect. & va-
riar.for. quæſt.64. num.4.* at cæteris in cauſis,
40 ſi feudales, & criminales excipiantur, habent
iuriſdictionem cumulatiuè, vt per *deciſ. de
Franch.* 458. & alios docent *Capiblanc. vbi
ſup.num.361.& 362.Rouit.ibid.Afflict. in con-
ſtit.locorum baiuli num.1.Tap.in ead.rubr.nu.3.*
& alij inter quos *de Marin.reſol.quotid.c.213.
tom.* 1. qui diligenter articulo examinato à
*num.*14.cum *cit.DD.* concludit; quin & de
41 damnis illatis ſuper feudalibus bonis cogno-
ſcunt *Afflict.in cit.conſtit.locorum baiuli nu.*10.
prout de furtis minimis, ſed an ciuiliter tan-
42 tùm, an verò etiam criminaliter? omnes *ſup.
cit. DD.* explanant. Semper tamen & vtcumq;
43 procedant ſyndicatui parere debent iuxta
diſpoſitionem *pragm.5. de ſyndic. Ann.ſingul.*
48. & ab illis ad baronalem Curiam appella-
tur *de Marin.cit.cap.213.num.23.ac cap.39.to.
2.num.2.Nouar. ad pragm.tit.de offic.baiul. col-
lect.* 1.*num.*10.*de Franch.deciſ.*511.

Quartò an baiulationis officium in extaleũ
44 concedi poſſit, aut vendi? & quoad ius
exigendi emolumenta affirmatiuè reſpon-
dent *Afflict.in conſtit. locorum baiuli, num.1.
Tap.vbi ſup.Danz.in pugn. DD.tom.1. de offi-
cial.in gener. num.7.8. et 9. cap.10.* & omnes,
45 emolumenta enim diuidi poſſunt *Geor.alleg.*
40.*num.*36. ideoque cuiuſcumque officij ven-
46 di, aliterque diſtrahi, & obligari abſque aſ-
ſenſu, vt in *deciſ.Capyc.Latr.26. à nu.7.* quic-
47 quid ſit de articulo, an ſine aſſenſu valeant
officia obligari, de quo *de Pont.conſil.28. Ro-
uit.deciſ.72.Maur.ſen.alleg.75.num.4 et Fran.
de Amic.in repet.tit.de his,qui feud.dare poſſint.
§.reſiſtit etiam num.2.fol.63.*

CAPVT TERTIVM.

Nonnulla ad intellectum rit.166.cum ſeqq. regiarum pragmat.9.& 15. de actuar. & 63. §. 6. de offic. procur. Cæſar. Conſtitutionis regn. inſtrumentorum robur, aliorumq; iurium, explicantur.

De Inſtrumentali Guarantigia, eiuſq; effectibus, ac de conficiendis, reaſſumendiſque inſtrumentis ad formam Conſtitutionis Regni *Inſtrumentorum robur*, & de pluribus requiſitis ad liquidationem, ſeù præſentationem inſtrumentorum neceſſarijs, & de nonnullis caſibus, in quibus liquidatio fieri nequit. De inſtrumentis confectis per Adminiſtratores Vniuerſitatum, per hæredes adhuc proprio nomine obligatos ad debitum defuncti, alijſque liquidandis, vel non, & an ceſsionarius ex ſe valeat inſtrumentum præſentare? Item an Fiſco creditori pro pœna contumaciç priuatus pro eius credito præferatur? Et quid dicendum in Baiulo pro pœna damni illati concurrente cum domino prædij? De procedendo ad crediti exactionem exequutiuè in iudicio ciuili, & quanto tempore tùm criminalis, tùm ciuilis actio exequutiua ad crediti conſequutionem præſcribatur? De Tabellione aſſerente pecuniam coram ſe numeratam fuiſſe, an falſum committere dicatur ſi verè non fuerit numerata pecunia? An eidem liceat aliquid ab inſtrumento detrahere partibus cōſenſientibus, & an teneatur contrahentes agnoſcere? De obligationi-

bus

bus penès acta ſtipulandis, & incuſandis, ac de parata exequutione, quam habent. De Actuarijs capientibus fideiuſſiones, & quomodo, & quando teneantur, & quando teneatur ſubſtituens ad officium propter fideiuſſiones à ſubſtituto captas. De recognoſcendis, ac liquidandis apocis, & quando pro debito, in eis declarato, detur creditori parata executio? Et quid ſi ſubſcribens tamquam procurator, vel aliter alterius nomine ſubſcripſerit? De partitis Banci, & bilancijs, an & quando vigore illorum creditori competat parata exequutio, vel actio exequutiua contra debitorem. De Campſoribus, & Bancis non liberandis donec legitimè ſoluerint, de liquidandis inſtrumentis, obligationibus, & apocis in Curijs magni Admiratus, Artis Sericæ, & Artis Lanæ, ac tandem de nonnullis circa præſtantiam nobilis Artis Sericæ, eiuſque priuilegia, & fori declinatoriam competentem exercentibus illam.

SVMMARIVM.

Pignoris iudicialir vir reſidet in hypotheca per guarantigiam, num.1.

Creditor olim vnico decreto obtinebat debitorir ſui poſſeſſionem bonorum, num.2. & faciebat fructus ſuor donec contumacia durabat, n.3.

Guarantigia definitur, ac declaratur, eiuſque effectus traduntur n.4.5.6.7.8.9. & 10.

Inſtrumentum habet exequutionem paratam propter guarantigiam, num. 11. & de hoc adeſt ſtatutum totius Italiæ, n.12.

Exequutionem paratam dari ex vi iuramenti, dicitur num.13.

Iuramentum in ſpecie ſeruandum, n.14.

Inſtrumentum quando poſſit liquidari via rit. *traditur, num.15. 16. 24. 25.29.30.38.39.40. & 43.*

Inſtrumentum quando dicitur confectum ad formam conſtitut. inſtrumentorum robur, *habetur numer. 17. & 18.*

Tabellio, & Iudex cur requirantur laici? num.19. & 20.

Inſtrumentum confectum à Notario Apoſtolico an, & quando faciat fidem? remiſſiuè num.21. & quid in teſtamentir Clericorum, n.22.

Inſtrumentum à Notario Apoſtolico confectum non poteſt præſentari via ritus, *num.23.*

Requiſita pro liquidatione inſtrumenti remittuntur ſi agatur vigore pacti, n.26.

Inſtrumentum quando dicatur liquidum? n.27.

Inſtrumenta conditionata, & pactionata non liquidantur, n.28.

Liquidationis iudicium eſt criminale propter debitoris moram, n.31. & 32.

Pœna, quæ ſoluitur à debitore caroleni vnius pro quolibet aureo nummo, differt a pœna contumaciæ propter delictum, & ſucceſſit in locum imputationis manus, n.33.34. & 35.

Pœna triremium ſucceſſit in locum pœnæ imputationis manus, irrogandæ propter crimen, numer.36.

Pœna criminis viginti annorum ſpatio præſcribitur, num.37.

Quilibet valet iuri ſuo renunciare, n.41. & 42.

Liquidatio introducta moribus regni, n.44.

Ius commune nec liquidationem conceſſit, nec paratam exequutionem agenti, n.45.

Iudicium liquidationis præcipiat feſtinanter, n.46.

Exceptiones, quæ non naſcantur ex inſtrumento, non admittuntur in iudicio liquidationis, n.47.

Scripturæ ad impediendam liquidationem non ſemper valent præſentari, n.48.

Formula decretorũ pro verbo faciendo, & pro recipiendis ſcripturis Curia pro Tribunali ſedente, afferuntur num.49.

Liquidatio non impeditur prætextu, quod debitor carcerari nequeat, n.50.

Sed decernitur ſuperſederi in executione perſonali pro debito, & pœna, n.51.

Declinatoria fori non admittitur in iudicio liquidationis, n.52.

Regiæ Audientiæ Prouinciales, & Curiæ baronales liquidant inſtrumenta, n.53. & 54.

M.C.V. indiſtinctè liquidat contra omnes cuiuſcum que ordinis, & dignitatis, n.55.

Electio fori non competit poſt expeditam citationem ſuper tenore inſtrumenti, n.56.

Inhiberi per S.R.C. non poteſt M.C.V. tàm in cauſis liquidationum, quàm alijs nonnullis in cauſis, num.57. & 58.

Collaterale Conſilium poteſt inhibere, n.59. & 60. vbi eiuſdem laudes, & præſtantia recenſentur, num.

Lucas Tripanus *laudatur, ac de Maxima Regij Collateralis Conſilij, & eiuſdem Dominorum Regentium præſtantia, & authoritate agitur, num.61.*

S.R.C. treſdecim in caſibus valet inhibere, n.62.

Concurſu creditorum pendente in S. R.C. impeditur

tur liquidatio inſtrumenti, n.63. ſed expediuntur litteræ executoriales in bonis, & contra perſonam, nu.64.

Moratoria a Principe, alioque Superiore conceſſa debitori, an impediat liquidationem contra eundem n.65.

Creditori ſuccurritur remedio nullitatum aduerſus liquidationem, n.66.

Facto depoſito ducatorum duodecim, n.67.

Prohibitione facta oppoſitionis cuiuſcumq; exceptionis, nõ cenſentur prohibitæ nullitates, n.68.

Debitor facto depoſito auditur in iuribus ſuis, prout ſi conſtituat ſe in vinculis, n.69.70.& 71.

Nobilis poteſt carcerari domi cum cautione de ſeruando carcere, n.72.

Inſtrumentum ſtipulatum cum particularibus Vniuerſitatum, an poſſit liquidari? remiſſiuè num.73.

Adminiſtratores quando validè obligent Vniuerſitatem, et proprio nomine teneantur? habetur remiſſiuè, n.74.

Inſtrumentum an poſsit præſentari contra hæredem proprio nomine obligatum? remiſſiuè num.75.

Hæres proprio nomine obligatus pro debito hæreditatis, quatenus eſt in ea de proprio tenetur, num.76. et ità quando non facit inuentarium, num.77.

Hæres de vigore iuris non poteſt liquidare inſtrumentum, ad fauorem ſui defuncti ſtipulatum, n.78. et quare n.79. ſed nunc aliter res ſe habet, n.80.

Inſtrumentum ſimplicis obligationis cum aſſertione debiti antecedentis an poſſit liquidari? remiſsiuè num. 81.

Ceſſionarius an valeat ſine cedente inſtrumentum liquidare? n.82. & an in iudicio exequtiuo agere valeat? n.83.

Creditor pro ſuo credito vtrum præferatur Fiſco concurrenti pro pœna in bonis debitoris? nu. 84.85.86.87. et 88. et quid in Bainlo n.89.

Creditor poteſt contra debitorem exequtiuè agere in iudicio ciuili, n.90.

Liquidatio an fieri poſsit pro nouiſsimis decem, et nouem annis tantum ſi plures ſint elapſi? Et quid in iudicio exequtiuo ſi agatur pro tertijs annorum viginti nouem? nu.91.92. et 93.

Conſiliarius D.Carolus Petra laudatur, n.94.

Annua qualibet præſtatio ſingulis annis de per ſe debetur, et qualibet debet præſcribi, num.95. et 99.

Agens iudicio exequtiuo ad tertias pro annis viginti nouem, illiſque exatis, poteſt reliquas deindè etiam exequtiuè repetere, num.97. 99. et 102.

Proteſtatio creditoris, exigentis partem, non facit creditum illiquidum, n.98.

Solutio, et contractus reſciſsio ex vno decreto poteſt obtineri, n.100. et 101.

Ius exequtiuum ſpatio triginta annorum præſcribitur, n.103.

Decretum, et ſolutio interrumpunt præſcriptionem, num.104.

Citatio realis, & verbalis, ac etiam inſtrumenti productio interrumpunt præſcriptionem, num.105. & alia remiſſiuè, n.106.

In concurſu creditorum debet conſtare de poſſeſſione creditoris, vt agi valeat exequtiuè, num. 107.110. & 111. & quare n.108.

In Ciuitate Neapolis ſolutiones, vt plurimum fiunt per bancum, n.109.

Creditori, legitimè impedito, non currit præſcriptio, num.112. & 113.

Tabellio aſſerens, coram ſe numeratam pecuniam, quæ verè ſoluta non fuit, an dicatur falſum committere? n.114.115.116.117. & 118.

Aſſertio Tabellionis maximi præiudicij eſt contrahentibus, n.119.

Tabelliones non poſſunt aliquid detrahere ab inſtrumento publico, vel conſenſientibus partibus, n.120.

Tabellio an teneatur cognoſcere contrahentes? numer.121.

Obligationes ſtipulantur penes acta, n.122. & quomodo n.123.

Obligatus penès acta habetur diffinitiuè condemnatus, n.124.

Exequtio parata datur pro debito, deducto in obligatione penès acta, n.125.

Obligationes incuſantur abſque citatione, libello, & petitione, n.126. etiam procuratore petente, num.127.

Incuſatio inſtrumenti, & obligationis penès acta non fit eodem modo, n.128. & 129.

Brunduſina priuilegia afferuntur remiſſiuè, n.130.

Litteræ exequutoriales etiam contra perſonam relaxantur, incuſata obligatione, n.131. nec exequutio earum impeditur decreto Iudicis, num. 132. nec alijs nonnullis in caſibus, num.133. 134. & 135.

Obligationes poſſunt incuſari, etiam ſi vnus tantũ teſtis ſubſcripſerit, n.136. & quare, n.137.

Obligatio incuſari valet contra hæredes debitoris, n.138. & quomodo n.139.

Obligatio poſt decennium non poteſt incuſari, num. 140. & 141. & quid agendum, n.142.

Lapſus decennij obſtat creditori etiam poſt incuſatam obligatione, n.143. & 144.

Obligatio, vt incuſetur debet capi de mandato Iudicis, aut eodem præſente, n.145.

Mandatum Iudicis de capiendis obligationibus præſumitur in M.C.V. ac Regijs Prouincialibus Audientijs, n.146. & 147. & ideo vbiq; obligationes ſtipulantur, n.148. ſed non reſpectu Curiarum Regni, n.149.

Actuarij an ex ſe valeant obligationes cancellare? num.150.

Obligationes poſſunt capi, & incuſari die feriata, num.151.

Litteræ executoriales, ſubſcriptæ poſt incuſationẽ, non eſt neceſſe, vt ſubſcribantur à nouo Gubernatore, n.152.

Actus

Actus incuſationis dicitur volũtariæ iuriſdictionis, num.154.
Fideiuſsiones etiam penès acta Curiæ nunc ſolent ſtipulari,n.154.
Actuarij pro fideiuſſoribus,captis ab ipſis,quomodo teneantur? n.155.156.& 157.
Actuarij etiam abſque depoſito, nec conſtituti in vincalis, poſſunt iura proponere, ſi quæ habent, n.158.
Actuarij quanam actione teneantur pro obligationibus captis?n.159.& quid dicendum fauore Fiſci,n.160.
Actuarij excuſantur ſi partes, vel Iudex fideiuſſorem non idoneum elegerunt,n.161.
Subſtituent tenetur ex fideiuſſionibus, captis per ſubſtitutum,nu.162. ſed explicatur dictum, n.163.& 164.
Exequtio parata datur pro credito contento in apoca bancali, n. 165.
Recognitio dicitur partium approbatio,& confeſſio, n.166.& excludit onus cuiuſuis probationis, n.167.& contra n.168.
Exequutionem paratam vigore apocæ banco directæ etiam de iure communi dari poſt recognitionem,dicitur,n.169.
Recognoſcere quis teneatur? habetur n.170.
Negans propriam ſcripturam quanam pœna puniatur? traditur n.171.& 172.
Recognitio quando dicatur facta affirmatiuè,n.173.
Probari quomodo poſſit ſcriptura? habetur n.174.
Declinatoria fori in cauſis liquidationum, & incuſationum obligationum, & apocarum an deneganda Baroni, cauſæ cognitionem petenti? n.175.& 176.
Debitore mortuo non eadem datur actio creditori contra hæredem vigore apocæ banci,ac contra debitorem viuentem,n.177.178.179.& cur? num.180.
Exequtio parata an detur contra ſubſcribentem apocam procuratorio nomine? n.181.& 182. & quid ſi dicat ſolui te Caio tot, quot ei debet Titius?n.183.& 184.
Debitor vigore partitæ banci non conuenitur,tamquam debitor vigore apocæ banci,nu.185.& quare n. 196.
Solutio probatur per partitam banci n.186. etiam ad impediendum liquidationem inſtrumenti, n.187.& probandam ſatisfactionem, n.188. & 189.
Exceptio nonnumeratæ pecuniæ non poteſt opponi aduerſus apocam, ſi ſolutio apparet facta per bancum,numer.191. etiam per fideiuſſorem, num.192.
De ſolutione apparet legitimè poſt giratã apocam, etiã nõ exactu pecunia,n.193.et 194.cũ ordo de ſoluendo poſt giratam non poſſit reuocari, nam loco ſolutionis habetur,n.195.& 196.
Iudex non poteſt relaxare litteras exequutoriales contra debitorem vigore partitæ banci,n.197.
Actio exequutiua an detur vigore partitæ banci, vel bilanci? num.198.& 201. & an contra bancum ipſum,n.202. etiam ſi ſolutio facta fuerit cum cautione,n.203.
Conſiliarius D. Michael Muſcettola laudatur, num.199.
Libris argentariæ menſæ eredendum,n.200.
Campſor non excuſatur ſoluere apocam, approbatam ab ipſo, etiam ſi ſcribens decoxerit, num. 204.nec habet beneficium excuſſionis,n.205.
Bancum ſoluens malè, eo tantùm caſu excuſatur, quo ſoluit reſtituta fide crediti, numer. 206.
Rigor pragm.63.5.6.de offic.procur.Cæſar. *multis in caſibus temperatur, nn.207. 208.209. 210.& 211.*
Præuentio impedit liquidationem inſtrumenti, & incuſationem obligationis, penès actu ſtipulatæ,n.212.
Præuentio non obſtat ſi eidem iuramento,vel pacto, duorum conſenſu firmato,renunciatum fuerit, num.213.& 214.
Inſtrumenta liquidari, obligationes, & apocæ incuſari an poſſint en Curia Magni Admiratus Nobilis Artis Sericæ,& Artis Lanæ? n.215. 216.& 223.& quid ſi creditor tantùm ſubſit eorum iuriſdictioni?n.217.
Declinatoria fori non conceditur in cauſis ſummarijs,& exequutiuis,n.218.nec fori electio,aut variatio,eod.
Pro cauſis exequutiuis, & ſummarijs poteſt vbique agi, nec actor dicitur deluſor priuilegiorum Baronis, n.219.
Barones an licitè prohibeant vaſſallis, ne accedant ad regia tribunalia,num.220. prout Conſules Artis Sericæ, n.221. ſed non valent hoc facere in cauſis exequutiuis,et ſummarijs, n.222.
Nobilitas,præſtantia,et origo Nobilis Artis Sericæ affertur,n.224.225.226.et 227.
Conſules regunt Artem Sericũ,et eliguntur ex mercatoribus,& textoribus,n.228.
Eligi nemo poteſt in Conſulem,antequam vacauerit iuxta tempus ſtatutum in l. 2. C. de muner. & honor.lib.10.*n.229.*
Conſules eligunt Iudices Curiæ,quorum voto ius dicunt in cauſis omnibus etiam criminalibus, ſi tamen pœna mortis non venit irroganda, n.230.et 231.
Fiſcus M. C.V. interuenit in cauſis criminalibus Curiæ Artis Sericæ,n.232.
Declinatoria fori vt concedatur, quæ requirantur? habentur n.233.
Exempla plurium cauſarum, quorum cognitio remiſſa eſt Curiæ Nobilis Artis Sericæ,habentur,n.235. remiſſiuè.
Filius gaudet priuilegijs patris,vxor mariti,famulus Domini ſui,& quare? habetur num. 236. 237.238.et 239.
Priuilegium fori exercentibus Artem Sericã competit ratione exercitij, n.240.
Vidua, aliæque priuilegiata perſonæ non poſſunt

forum declinare contra exercentes Artem Sericam, n.241.

D. Nicolaus Gaſcon R.C.S. Præſidens Aragonenſis dignis laudibus extollitur, n.242.

Banderarij malè petierunt admitti ad electionem Conſulum Artis Sericæ, ac Gubernatorum Cœnobij puellarum eiuſdem, n.243.

Conſtitutiones Artis omnes collegiatos ligant, numer.244.

Banderarij ſubſunt iuriſdictioni Conſulum Artis Sericæ propter matriculam, n.245.

Banderarij non poſſunt dici mercatores, n.246.

Differentiæ inter mercatores, & artifices tradun- tur, remiſſiuè n.247.

Mercator dici poteſt ille, quem vulgus mercatorem exiſtimat, n.248. & 249.

Banderarij ſunt potiùs ſarcinatores, n.250.

Decretum S. R. C. circa cauſas criminales remittendas Curiæ Artis Sericæ affertur, n.251.

Cauſæ cognitio an concedenda Baroni, vbi nulla pœna deberet criminoſo irrogari, & quid reſpectu exercentis Artem Sericã, n.252.253. & 254.

1 PIgnoris iudicialis vim in hypotheca,
ab inſtrumentali guarantigia redun-
dante, reſidere, habetur per *Bart. in*
l.eum vnus, ff.de bon.author.indic.poſſiden. Alex.
in l.à diuo Pio, §.ſi ſuper rebus, ff.de re iudic.
Calleſ.de obligat.cameral.par.1.q.2.num.26.&
Galt.in prax.crimin.inſtrum.3.par. rub.5. nu.2.
2 adeo vt olim contra citatos debitores, rela-
tos, & contumaces tàm celeris exequutio cre-
ditori concedebatur, vt ex primo decreto bo-
norum poſſeſſionem obtineret ad *tit.* M.C.V.
170.& 186.& *Text.l.fin.*vbi *gloſ.C.vbi in rem*
act.& authen.ei, qui iurat iuncta *gloſ.C.de bon.*
author. indic. poſsiden., & tamdiu hic faciebat
3 fructus ſuos, quamdiu debitoris contumacia
perduraret *Galt.ibid.in princ.* citat *Frecc. de*
inſtrum.liquid. par.16. quæſt.5. Ideò non eſſe
extra rem cenſui, & de guarantigia, imò & de
inſtrumentis ipſis, quæ ſolent guarantigiam
continere, ac de eorundem præſentatione, &
tandem de alijs ſcripturis, quibus actio exe-
quutiua creditoribus ſuppeditatur, hic agere.
4 Guarantigia ergò à *Galt.1.par. par.1. n.9. &*
13.definitur, & nil aliud eſſe conſtat, quàm
5 contractus legitimè, & publicè geſti confir-
matio ſub pœnæ, & iuramenti appoſitione, ità
6 à Longobardis in primis dicta à verbo, *con-*
firmare, vt deduci per *Text.in cap.1, §.1. verſ.*
ſi autem de l.Corradi in vſib.feudor. Iaſo. in
l.1.§.ſi quis ita n.28.& Bolognet.n.220. ff.de
verb.obligat. voluit idem *Galt.* qui plures gua-
7 rantigiæ formulas, à *Specul.* relatas, in com-
pendium recenſet. nàm partium conuentione
fit ratihabitio, & approbatio, & hęc liquidam
8 rem facit, notoriam, ac probatam *R. de Ma-*
rin.reſol.quotid.cap.186.to.1.n.1.& 2. & c.55.
n.7.tom.2.Rouit.in comment.ad pragm. in rubr.
de inſtrum.liquid.n.3.& 27. itemque ſententię,
9 in rem iudicatam tranſactæ, vim retinet diffi-
nitiuę *Galt.ibid.fol.9.num.17.*& præciſè obli-
10 gat ad promiſſum, vt *num.18.fol.10.*ideoque
11 inſtrumentum, quo guarantigia continetur,
paratam dicitur habere exequutionem, vt
Nonar.in rubr.de inſtrum.liquid.collect.1. nu.7.
& 8.Valaſ.deciſ.170.n.2. Boer.dec.295. etiam
12 ſecundum ſtatuta, in tota ferè Italia appro-
bata *Ioſeph Seſe de inhib.c.2.n.35.& 38. Ro-*
uit.cit.num.3. & *Capyc.Latr.deciſ.115. num.9.*
13 voluere (etſi id potiùs ex vi iuramenti, quod
14 inſtrumento ſemper ineſt, & in ſpecie ſeruari
debet *cap.ad nocturnum de iur.iuran. Nonar.in*
rubr.ad pragm.de inſtrum.liquid.d.collect.1.n.9.
& latiùs *quæſt. forenſ.tom.1. quæſt.153. num.5.*
Galt.cit.n.18.Capyc.Latr.ead.deciſ.115.nu.18.
quàm alia ratione, dixerint euenire)
15 & poteſt, ſi liquidum ſit, publicè confectum,
& ad formam in *conſtit.regn. inſtrumentorum*
robur præſcriptam, imò & reaſſumptum cum
16 requiſitis à iure communi, & à *conſtit. Bain-*
los, conſt.conſuetudinem, Afflict. ſup.eiſd.conſtit.
Carauit.rit.166.num.6. Frecc.de præſent.inſtru-
ment.par.4. Ill. Afflict.Epiſ.Cauenſ.controuerſ.
iur.cap.30.n.3. via *Ritus* præſentari, ſeù, vt ple-
rique habent, liquidari *Rouit.ibid.*

Publicum quodnam dicatur inſtrumen-
tum? alias diximus *tit.12.cap.2.* modò ad for-
mam *conſtit.inſtrumentorum robur*, illud dici-
17 mus ſtipulatum, quod per laicum Tabellio-
nem coram cartulario Iudice ſimiliter laico,
ac teſtibus opportuno numero, ſcribere ſcien-
tibus in locis, quibus poſſunt litterati inueni-
ri, ac fidei vndequaque probatis, confectum
18 eſt; duorũ autẽ teſtium dicitur numerus op-
portunus, vbi quantitas, quæ deducitur in in-
ſtrumento eſt infra auri vnciam, at ſi vltrà, eſt
trium. Tabellio, & Iudex Cartularius laici re-
19 quiruntur, quia in Clericis, deficiente regia
20 authoritate, nec opportuna dicitur reſidere
poteſtas per *Iſer.in conſtit. inſtrumentorum ro-*
bur, & *Maran.conſ.19.n.3.ad fin.& n.15.ad fin.*
quos ſequitur *Danz.in pugn. DD.lib.1. tit. de*
inſtrum.cap.2. n.9. Quare quicquid ſit de arti-
21 culo an inſtrumentum a Notario Apoſtoli-
co confectum ſiuè in Regno, ſiuè extra Re-
gnum, & tàm inter Eccleſiaſticas, quàm lai-
cas perſonas valeat in regno in vim publici
contractus, vel nõ? de quo *Danz.ibid. num.1.*
per ſeqq. Maran.conſ.3.Tartagl.pract.ciuil. c.1.
n.35.Thor.in compend.deciſ.to.1. ver.inſtrumẽ-
ta confecta extra regnum, & tom.2. ver. inſtru-
mentum, ac in vot.84.nu.248. & ſeq. Vrſill. ad
deciſ. Afflict.245.nu.1. Ann. ſingul.245. Rouit.
ſup.pragm.2.de contract. et Nonar. ibid. num.4.
Gaut.de credit. cap.3.tit.1. num.483. et de Ma-
rin.reſol.lib.2.cap.223.n.2.et 3. qui in *nu.ſeqq.*

quid

22 quid dicendum in teſtamentis Clerici, præci-
puè ſi Eccleſiaſtica perſona fuerit inſtituta;
de qua re eſt *dec.201.Capyc.*ab eorundem ta-
men *DD.* placitis infertur, huiuſmodi confe-
23 ctum inſtrumentum præſertim in Regno, non
poſſe via *ritus* præſentari; quod & dixit *Ca-
pyc.Latr.decif.82.nu.25.*citans *Ricc.decif.125.
tom.1.*

Vlteriùs & alia requiruntur, & primò vt
24 ſit ſcriptum in pergamena, vt habetur in
conſtitut. inſtrumentorum robur, & *conſtitut.
conſuetudinem, quam olim*, ac vt à Tabel-
lione, Iudice, & teſtibus ſit ſubſcriptum;
25 iſta tamen non attendenda, quoties præ-
26 ſentatio via *ritus* non attentatur, eſt ex-
ploratum apud *de Marin.reſol.quotid.cap.186.
tom.1.num.15.& 16.& cap.139.to.2.nu.4.14.
15.& 26. Ricc.collect. 1322. Ann.ſingul. 246.
Vrſil.ad Afflict.dec.245.n.1.& 2. Minad.Tap.
aliosq; ab eod.de Marin.*relatos.

Liquiditatem verò in cauſæ certitudine,
27 & iuſtitia quantitatis in inſtrumento de-
ductarum haberi, dicunt *de Marin. reſol. quo-
tid.cap.73.n.3.to.1.Afflict.controuerſ.cap.30.n.
37.& 40.& cap.48. num.16.& 17.* quare pa-
28 ctionata inſtrumenta, & conditionata ne-
queunt liquidari, *Capyc. Latr. decif. 200.
tom.2.numer. 2. Thor. vot. 92. numer. 40.* &
omnes.

Item requiritur, vt anni viginti à die ortus
29 actionis non ſint elapſi, cum aliàs non fieri
interrogationem, habeatur in *rit.167.* vbi *Ca-
ranit.& in rit.166.nu.21. Galt.in prax.crimin.
inſtrum.par.2. 1.par.num.27. Capyc.Latr.decif.
58.num.1.*qui cum *Bald.in l.planè, ff.quod falſ.
tutor.author.* à iure communi in *l. querelam,
30 C.de falſ.* confirmari hoc dicunt; liquidatio
enim (vt conſuetis vocibus alloquar) propter
31 debitoris moram noſtri Regni moribus in-
troducta, vt eos vrgeat, celeriq; & feſtinanti
modo procedendi compellat ad ſoluendum,
in pœnam ſit, & ideò dicitur criminale iudi-
32 cium, ac pœna caroleni vnius pro quo-
33 libet aureo nummo quantitatis in inſtrumen-
to contentæ, quæ ſoluitur à debitore periuro
ex generali omnium regni Curiarum *Conſue-
tudine*, & praxi (differens à pœna contumaciæ
34 propter delictum, quæ quanta ſit etiam in
Baronalibus Curijs traditur à *Capyc.Latr.de-
cif.77.*)in locum amputationis manus, quam
35 olim motoſus debitor incurrebat iuxta *rit.
171.& 179.* ac *regn. conſtit. eos, qui ſcienter*,
ſucceſſit *Caranit.in rit.133.& 171. Afflict. in
conſtit.regni ſtatuimus 17.notab.Foller.in prax.
cenſual.n.88. Capyc.Latr.decif.45.n.18. & de-
cif.58.num.8.cum ſeqq. Montan.contr.43. n.10.*
36 ſicuti in locum eiuſdem pœnæ, quæ impo-
nenda veniret pro delicto, illam triremium
ſucceſſiſſe dixit *Maſtrill.decif.186. num.2.* Er-
37 go huiuſmodi pœna tanquam legitimè pr-

ſcripta viginti annorum intercapedine, nequit
poſtea irrogari, ad tradita per *DD. à cit. Ca-
38 pyc.Lat.dec.58.n.2.*ac tùm demũ licebit, *Si pe-
culiari pacto inter partes ſit actum* (ſunt verba
Galt.2.par.1.par.n.29.fol.67.)*vt debitor quan-
documque, etiam poſt viginti annos, non obſtante
ritu aliter dictante, & diſponente, poſſit conueni-
ri ſecundum formam ritus, ac iuramento ſit be-
neficio ritus 167. renunciatum*; cum pactum
39 huiuſmodi, tanquam contra ius ſecundarium
introductum ad publicam vtilitatem, valere
habeatur per *Text. in cap.cum contingat de
40 iur. iurand.* maximè ſi fuerit iure iurando cõ-
firmatum *Frecc.de liquid.inſtrum.par.10.qu.1.
Carau. ſup. eod.rit. num.36. & 37.* & quilibet
41 valet iuri ſuo renunciare, *l. ſi quis in conſcri-
bendo, C.de pact.Nouar.de elect. & variat. for.
qu.7.ſect.3.Cochier.de iuriſdict.in exempt.qu.7.
lib.2.* & latè *Petr. rit.167.nu.2.* vbi quid in
42 tertijs decurſis ex inſtrumento cenſuali? de
quo & nos infra.

Et quamquam inſtrumentum dotale
43 etiam poſt viginti annos poſſe liquidari, di-
xerint *Nouar.quæſt.forenſ.to.2. cap.36. Viſcon.
ad Franch.decif.341.* id ex ratione, quam affe-
runt, non obſtat huic traditæ, fundatæque
concluſioni in caſibus, quibus ius procedit,
quicquid ſit de veritate eiuſdem rationis in
themate noſtro.

Merito diximus, liquidationem Regni
44 moribus introductam cum *Conſ. de Roſ. con-
ſult.3. in princ.*, nam ius commune id non
permittit, & in quibus diſcrepet *ritus 166.* de
liquidatione agens, à iure communi affert
Thor.conſ.43. à n.19. nã illud paratam agenti
45 ex quacumque ſcriptura, vel publica, exequu-
tionẽ nõ cõcedit, vt per *Text. l. minor viginti
quinque annorũ, ff.de minor.in l.ſi pacto, quo pœ-
nam, C.de pact.& in l.ſi cum dotem, §.eodem au-
tem tempore, ff.ſol.matrim., Capyc.Latr.dec.115.
num.17 Nouar.collect.1.ad rubr.de inſtrument.
liquid.num.15.& quæſt.forenſ.153.nu.1. Theſ.
decif.26.num.1. Ronit.in ead.rubr. num.1. de
Franch.decif.118.num.8.* alijq; teſtantur, & iu-
46 dicium liquidationis tàm feſtinanter præci-
pitat, vt ni benigna interpretatione tempere-
tur, crudelem potiùs, quàm vtilem Reipubli-
cæ praxim continere, arbitretur idem *de Roſa*,
quælibet enim exceptio aduerſus liquidatio-
47 nem prohibetur, niſi ex eodem inſtrumento
naſcatur, vel alio æq; liquido non probetur,
48 imò nec ſcripturas quandocumque præſen-
tari libet, cum *Pragmaticarum Conſtitutionibus*
ad id tempus ſtatuatur *tot.tit.de inſtrument.li-
quid.*, & præcipuè in *pragm.4.8.& 10. & dict.
49 pragm.8.§.7.* formulæ decretorum, quibus à
Spectabili Præſidente S.R.C.mandatur verbũ
fieri in eodem S. R. C. ac à Iudicibus Curiæ
Tribunali ſedente decernitur ſuper liquida-
tione, ſcripturis præſentatis per debitorem

habentur, de quibus etiam *Aſſlict. contron. iur. cap. 19. num. 3. 4. & 5.* vbi an eis dicatur ſatiſ-
factum per æquipollens à *n. 15. & cap. 22. in*
append. in fin. n. 51.

Quare nec liquidationem impediri præte-
50 xtu, quòd debitor carcerari non poſſit, vt in
prodigo, filiofamilias, & alijs dixere *Epiſc. Af-
flict. cap. 48. num. 4. Capyc. Latr. deciſ. 45.* (qui
num. 3. & deciſ. 115. num. 25. 40. & ſeqq. dicit,
51 eo caſu per Iudicem decernendum, ſuperſe-
deri in exequutione perſonali pro debito: &
pœna) *Rouit. pragm. 4. de instrum. liquid. n. 17.*
ad fin. quicquid contra dixerint *Staiban. conſ.*
30. de Franch. deciſ. 672. de Medic. conſ. 39.

Item nec declaratoriam fori admitti in
52 iudicio liquidationis, habetur in *pragm. 1. de*
53 *inſtrum. liquid.* licet poſſint, & baronales Cu-
riæ, & Regiæ Audientiæ adhuc liquidare in-
ſtrumenta, vt *Rouit. ſup. eadem pragm. num. 2.*
54 non obſtante *rit. 54.* quem receſſiſſe ab Aula
dixit *Carauit. num. 1.* idcòq; in M.C.V. de ea-
55 dem indiſtinctè agi, & contra quoſcumque,
vel ſupremo dignitatis gradu poſitos, habe-
tur ex *Thor. vot. 85. num. 11.* vbi expreſſam
Principis licentiam aliquando requiri. *Foller.
in prax. crimin. ver. audiantur excuſatores, num.
174. Rouit. conſ. 90. vol. 2. Reg. Tap. deciſ. S.C.
43. de Pont. conſ. 48. num. 5. vol. 2.* & latiùs, &
optimè *de poteſt. Proreg. de aſſenſ. reg. tit. 7. §. 7.
per tot. Taſſon. in pragm. de anteph. verſ. 3. obſer.
3. num. 162. Capyc. Latr. conſult. 48. n. 58. & de-*
56 *ciſ. 200. nu. 3. 42. & 43.* ac ademptum ius eli-
gendi forum per citationem ſuper tenore in-
ſtrumenti dixit, *Nouar. in prax. eligen. & va-*
57 *rian. for. par. 2. quæſt. 27.* nec eidem poteſt per
S.R.C. inhiberi. vt in *cit. pragm. 8. §. 4.* ac *in
pragm. 82. de offic. S.R.C.* ex qua idem ſeruan-
58 dum nonnullis alijs in cauſis, habetur, & ſi
aliter teneat de Regio Collaterali Conſilio
59 propter maximam eius, omnimodamque pre-
ſtantiam, iuriſdictionem, & authoritatem
à *nu. 45. cit. deciſ. 220.* idem *Capyc. Latr.* quod
60 & Ego libenter amplexor per tradita à *San-
felic. deciſ. 162. tom. 1.* & in *prax. ſect. 7. & 26. à
num. 5. Tap. de præſtan. Regiæ Cancell. fol. 139.
num. 84. de Pont. de poteſt. Proreg. tit. 12. de dele-
gat. cauſ. num. 12.* ac nouiſſimè à dilectiſ-
ſimo amico, peritiſſimo Iuriſconſulto,
61 & Medico *Luca Tripano in ſyntagm. forenſ.
par. 1. ciuil. lib. 1. tit. 9. de differ. iuriſdict. magiſtr.
& Princip.*, qui dignis laudibus tàm ſublime
Tribunal, eiuſque Sapientiſſimos Senatores
proſequitur.

At quandoque inhibitiones per S. C. fieri
62 poſſe, ac treſdecim in caſibus, qui enumeran-
tur apud *Epiſc. Aſſlict. controuerſ. iur. in ſuppl.
addit. ad cap. 30. vt à fol. 9. per 21.* habetur, quo-
63 rum vnus eſt, quando debitoris pendet in
S.R.C. creditorum concurſus, cum & eo liqui-
datio impediatur *Sanfelic. dec. 370. tom. 2.* ve-
rùm, ne creditoris ius fiat deterius, exequu-
toriales litteræ expediuntur realiter, & perſo-
64 naliter contra debitorem, vt *ab eodem Aſſlict.*
traditur *nu. 22. ſeq. fol. 14. & fol. 18. à n. 44. per
50.* explicando *cit. Sanfelic. dec. 370. Conſ. Petr.
ad rit. 166. num. 9. in Thor. in ſupplem. comp.
ver. inſtrumentum*, & moratoria à Superiore
65 debitori conceſſa, an impediat liquidationé
inſtrumenti habetur in *deciſ. 45. Reg. Capyc.
Latr. tom. 1.* vbi *in fin.* pro affirmatiua deciſum
referentur [illegible]
[illegible] debitori remedio nullitatum ſuccur-
66 ritur, etiam ſi aduerſus inſtrumentum, & acta
liquidationis, quam ſi poſt liquidationem
factam proponatur: facto enim depoſito du-
catorum duodecim, donec nullitates reijcian-
67 tur debitor non moleſtatur; idque eiuſdem
pragm. 8. tit. de liquid. inſtrum. §. 7. quæ dene-
gans, reclamationé aduerſus liquidationem,
non æque prohibet nullitates proponere, imò
partibus in eo indulget, haberi dicit *Epiſc.
Aſſlict. cap. 11.* & confirmat *Sanfelic. dec. 299.*
faciuntque tradita per *eund. deciſ. 312. nu. 14.
& de Franch. deciſ. 688. num. 3.* cum in genera-
68 li cuiuſuis oppoſitionis, & exceptionis prohi-
bitione non veniat nullitatum allegatio, quæ
dicitur actus deſtructiua, & annullans *Amen.
ad deciſ. 139. de Franch. n. 5. & deciſ. 292. n. 10.*

Item iura ſua quæq; debitori proponere
69 non prohibetur, poſt quam pecuniam debi-
tam penès acta depoſuerit, vel ſe in carcerem
coniecerit poſt liquidationem, quod adim-
70 pletum ſufficienter dicitur, ſi ex pluribus de-
bitoribus vnus tantùm faciat; cum vnius cō-
paritio cęteris in iſta ſpecie proſit *Aſſlict. ibid.
num. 17. de Marin. reſol. cap. 194. Thor. in com-
pend. par. 2. ver. debitores plures, & Nouar. col-
lect. 10. ſuper prag. 63. de offic. proc. Cæſar. n. 16.*
71 ac debitor ſe conſtituat carceratum loco do-
micilij *Sanfelic. deciſ. 153.* vel domi, idem
Aſſlict. num. 20. de Marin. ibid. ſed id recipien-
72 dú aduertas, ſi debitor ſit nobilis, & cautio-
nem dederit de ſeruando carcere, vt ab *eod. de
Marin.* habetur *à num. 11. ad fin.* & *in allegat.
Præſ. R.C. Parthen. Petag.* reſcripta per *eundem
de Marin. to. 3. alleg. 98.* dicitur enim aurea ca-
tena debitor ità deuinctus, quod & confir-
mat *Conſ. Pret. ſup. rit. 166. nu. 163. in fin.* quic-
quid aliter ſcripſerit *Rocc. reſp. 94. lib. 2.* & de-
ciſum referat anno 1652. contra ſcripta per
Prat. crimin. reſponſ. 33. 34. 35. & 36. qui ean-
dem noſtram ſententiam confirmat.

His poſitis ad generalem rei notitiam, de
nonnullis alijs ſequitur remiſſiuè videamus,
& primò an inſtrumētum debiti vniuerſitatis
73 cum particularibus ſtipulatum poſſit via *ri-
tus* præſentari contra particulares ipſos? & de
hac re conſulas *Montan. contron. 43. num. 25.
Epiſc. Aſſlict. controuerſ. iur. cap. 12.* qui latè
74 examinat articulum, & an, & quando vniuer-
ſita-

Digitized by Google

ſitatum adminiſtratores vniuerſitatem obli-
gent, & proprio nomine teneantur ; ac *Stay-
ban.reſol.10.* explanat.

Secundò, an contra hæredem, qui ſe pro
75 debito hæreditario obligauit, poſſit iſtrumé-
tum præſentari, & an ſi proprio nomine hæ-
reditariam obligationem ſuſceperit? & de hoc
vide *Capyc.Latr. ſæpè cit. deciſ.*115. Aduertas
76 tamen ad quæſtionis explanationem, pro eo
tantum, quod eſt in hæreditate teneri de pro-
prio hæredem proprio nomine ſe obligantem
*Capyc.Latr.ibid.num.*31. *&* 32. *de Franch. dec.*
328. *&* 648. & eſt quod S.R.C. per modum
legis condendæ declarauit die 16. Martij
1623. vt in *pragm.* 81. *de offic. S.R.C.* & ita
77 hæredem, qui non fecit inuentarium, de pro-
prio teneri, dixit *Vrſill.ad Afflict.deciſ.*137. *n.*
6. ex *Bar.conſ.*157. *Dec.in l.1 ff.ſi cert. pet.* &
*Aymin.conſ.*139. *num.*5. Ideoq; nec hæres poſ-
78 ſet inſtrumentum, ad beneficium ſui defuncti
celebratum, de rigore iuris per *text. l.ſicut.* §.
per.ff.quib.mod.pign.vel hypoth. ſoluit. præſen-
tare, vt notat *Montan.contron.*43. *n.*11. *in fin.*
79 cum non valeat liquidare inſtrumentum via
ritus, qui pœna periurij puniri non poteſt, vel
ſe obligare nequit *Epiſc.Afflict.controuerſ.cap.*
11. *num.*47. *ſed rit.*181. *&* 186. hæredibus li-
80 quidatio contra debitorem defuncti, ac eiuſ-
dem defuncti nomine indulgetur, & rationem
dat *Caranit.eod.rit.*186. *num.*7.

Tertiò, an liquidari valeat inſtrumentum,
81 in quo præter obligationem ad ſoluendum.
& aſſertionem debiti antecedenter contracti,
nil continet? videndus *Afflict.contron.iur. cap.*
31. qui etiam examinat tradita per *Staybau.
reſol.*132. *lib.*2. *n.*8. & *Merlin.contron.*55. *n.*18.
*lib.*1.

Quartò, an Ceſſionarius ſolus, vel cedens
82 valeant inſtrumentum liquidare, an verò am-
bo debeant interuenire? tractant *Conſ.de Roſa
conſult.*3. *num.*44. *Montan. contron.*43. *num.*7.
& 8. *Galter.in* 1. *par.*2. *par.num.*30. *&* 31. *Vr-
ſill.ad Afflict.deciſ.*64. *num.*8. *Viſcon.ad Franch.
deciſ.* 353. & alij, quorum non paucos af-
fert *Petr.ad rit.*166. *num.*136. qui omnes tra-
dunt, liquidationem vtroque interueniente
fieri, cum ceſſionarius ſolus non valeat, dum
eidem præſtitũ non ſuit iuramentum, nec fa-
cta prohuiſio, ex quibus liquidatio prouenit
*Afflict.cit.cap.*11. *num.*54. *de Roſa ibid.num.*35.
nec cedens, qui actionem ad alium tranſtulit
83 per ceſſionem; at ſi agatur in iudicio exequu-
tiuo ; cum ius exequutiuum, cedenti compe-
tens, in ceſſionarium regulariter tranſeat, ceſ-
ſionarius ita, vt cedens ex ſe agere non prohi-
betur, vt ex *Manſon.de cauſ.exequut. ampl.* 21.
*num.*3. *Graſſ.de except. in præluд.num.*182. *Co-
ler.de proceſſ.infor.par.*2. *cap.*2. *num.*31. *&* 33.
*Conſ.Rocc.reſponſ.*15. *tom.*2. adnotat *cit. Petr.*
338. & dixerũt *Sanfel.dec.*312. *n.*3. *&* 4. *Stay-
ban.reſol.*84. *tom.*1. *num.*3.4. *&* 5. *Gizz.ad Ca-
pyc.Latr.obſeru.*58. *n.*4.

Quintò, an Fiſco creditori pro pœna con-
84 tractæ contumaciæ priuatus creditor præfe-
ratur ſuper bonis debitoris, ſi vtriuſq; credi-
to patrimonium eiuſdem ſuppetere non poſ-
ſit? de hac re triplicem *DD.* ſententiam *Dom
Hieronym. Borg.inueſt.lib.*2. *cap.*10. *numer.*20.
adnotauit, *Caranit.* nempè in hac facti ſpecie
85 affirmantis *rit.* 184. Fiſco adiudicandam
prælationem, item *Papon.lib.*2. *tit.*16. *Areſ.*1.
Clar. in §. *fin. quæſt.*78. & *Salgad. laberyn.par.*
1. *cap.* *num.*5. qui creditorem, vel cum Fiſco
86 concurrentem potiorem volunt: tandem *Ro-
doer.in obſeru. ad cap.* 148. *de Marin.* poſt *Pe-
87 regr. & Cabal.* concurſum vnà ſimul Fiſci, &
priuati pro rata bonorum, quæ ambobus non
ſufficiunt, admittentis. Ego tamen cum *eodem
Borg.* adeò falſum *Caranit.* placitum arbitror,
vt omninò ſit *Rodoer.* ſententia recipienda,
ſi *Papon.* aliorumuè Conſilium, quod iuri ma-
gis conſonum putò, reſpuere velimus ; vide
88 tamen ad rem iſtam *Danz.in addit.ad dec.*67.
Granm, à num. 126. *per ſeqq.* latè de ea agen-
tem, multoſque caſus diſtinguentem, ac etiam
in *tract.de Baron.tit.de offic. Baiul.obſeruat.*21.
cap. 6. *num.*8. *&* 9. vbi cum *Ann. ſingul.*138.
*Capiblanc.de baron. pragm.*8. *par.*1. *num.*390.
89 Baiulo petenti pœnam damni illati, præferri
dominum prædij, cui eſt illatum, dicit.

Alia de hac re vtili, neceſſaria, & quæ in
moribus ſemper eſt perlibenter dicerem ; at
quoniam eam tactam, lepidèq; ac concinnè
explicatam à *DD.* hucuſque relatis agnoui,
aliiſque inter quos *Thor.vot.rer.iudicat.*84. ac
*conſ.vnic.ibid. impreſ. & vot.*92. & nouiſſimè
Conſ.Pret. qui 2. *tom.comment.ad rit.M.C.V.* à
*rit.*166. *per alios ſeqq.* omnia de eadem, quæ
rituum diſpoſitione habentur, vel à *DD.* pla-
cito dependent, vel humana mente valent ex-
cogitari diſerta, ac erudita methodo, vt moris
eſt, tradidit, examinauit, explanauit, mihi, ac
tibi Lector ſatisfeciſſe credo, quos conſulas,
peritiſſimos Iuriſconſultos allegando.

Dicam tamen vlteriùs in iudicio ciuili
90 adhuc licere creditori contra debitorem
exequutiuè experiri *Capyc.Latr.deciſ.*58. cum
id ipſum ex clauſula guarantigiæ, & iura-
mento redundet *Bal.in l.etiam, C.de except.rei
iudic.Barz.deciſ.*43. *&* 94. *Rouit. in rubr. de
liquid. inſtrum. num.*27. & ad id etiam vltra
viginti annos actio durat ad annos triginta
vſq; *Afflict.deciſ.*245. *in fin. Reg.de Pont. deciſ.*
18. *num.*14. *Caranit.ſup.rit.*167. *num.*32. *Galt.*
2. *par.*1. *par.num.*35. *fol.*68. latè *Capyc.Latr.de-
ciſ.*58. *Doctoreſque ab eod.relat.num.*14. *Thor.
vot.*84. *num.*254.255. *&* 256. *Carlenal. de iu-
dic.lib.*1. *tit.*1. *diſput.*7. *num.*5. *&* 28. *&* *tit.*3. *di-
ſput.*4. *num.*15. quo poſito, & de eo inquiren-
91 dum supereſt ; poſſit ne cenſuale inſtrumen-
tum

tum via *ritus* liquidari, ſi liquidatio pro quã-
titatibus debitis in nouiſſimis decem, & no-
uem annis elapſis petatur, aut exequutiuè
procedi, quoties pro debito annorum viginti
nouem agitur in iudicio ciuili; & pro reſolu-
tione primæ partis quæſtionis *Gal.* maximi
practici, & ſolertiſſimi præſentationis inſtru-
mentorum explanatoris *ſup.cit. nu.28. fol.66.*
verba libet afferre: *Hodie practicatur, quòd
poſſit liquidari pro decem, & nouem annis, et pro
alijs procedatur ordinariè*, cum indè conſtet, li-
92 citè liquidationem peti contra debitorem
pro debito annorum decem, & nouem pro-
ximè elapſorum, quod comprobant *Thor.vot.
84. num.* 258. & alibi *DD.*q; relati à *Conſil.
Pres.ſup.rit.167.num.3.* idemq; affirmandum
93 ſi vigore pacti exequutiuè agatur pro debito
annorum viginti nouem, niſi tamen Actoris
decurſas annuas præſtationes expoſtulantis
confeſſione præſcriptio detegatur, vel prom-
pto aliquo documento, actionem nunquam
antea excitatam fuiſſe, debitor demonſtraret,
quod etiã ſequitur ex his, quę ſępè *cit.Cõſ.Pet.*
94 maxima præditus doctrina, animiq; inuicta
conſtantia in iudicando *ibid.n.9.tom.2.*decla-
95 rauit; annua enim quælibet præſtatio de per
ſe debetur, ac ſingulis quibuſque annis naſci-
tur *Guſman. de euict. quæſt.13. num.52. in fin.
Crinel. deciſ. Sen. Dola.103.per tot.ad Text. l.
qui negotiationem, §. ex duobus, & §.fin. ff.de
admin.tutor.*, & faciunt tradita per *Amat.conſ.
23.num.13.ex Bar.in l.liberatio la 2.18. §.ma-
numiſſis, num.1. ver.item oppono, ff.de alim. &
& cibar.leg.* & per *Milan.deciſ.8.num.352.* er-
96 gò ſingulis annis ſimul oritur actio ad eam,
debetque denuo præſcribi, vt *Carleual. diſput.
4.à num.16.Rodriq.de ann.reddit.lib.2. quæſt.9.
num.69. Auendan.de cenſ.cap.103.n.8.Guttier.
Felic.* alijq; *ab eod.relat.* confirmant.

Quare aſſerenti; in iudicio exequutiuo ci-
97 uili, poſtquam actum eſt ad repetitionem
decurſarum annatarum cum proteſtatione,
Salua meliori calculo, vel, *citrà præiudicium
petendi alias annatas decurſas forſitan debitas*,
creditori reliquum exequutiuè petere, & exi-
gere nõ impediri, per libẽter annuo, huiuſmo-
98 di enim proteſtatio creditum nõ reddit illi-
quidũ, uã vel in criminali iudicio liquidatio-
nis via *ritus Romit.rubr.de inſtrum.liquid. n.24.
Borrel.conſ.77.* & creditoris cõfeſſionẽ adeò
omnis præiudicij facit expertem; vt ab ea nil
debitor pro ſe valeat abducere. Ergo quoties
actori poſt decretum iudicis ſtabilius ius con-
ſtitutum eſt, cum, *Liquido iterum reddito cre-
diti documento, omnique nebula, quæ ipſum offu-
99 ſcabat iudicati vi fugata*, etiã poſt decretũ in
iudicio ordinario pro annatis decurſis obten-
tũ, poſſe exequutiua via agi cõtra debitorem,
ex placito eiuſdem *Petr.in rit.167.n.4. & Ep.
Afflict.controu.iur.cap.49. num.30. verſ. neque*
100 *etiam dependeat*, & ex eodem decreto, ac ſi-
ne nouo libello, & proceſſu valeat ſolutio, imò
111 & contractus reſciſſio obtineri *Romit. conſil.
37.tom.2. & Gizzarell. deciſ.68.* dicamus ſu-
102 pereſt, *vt debitorem eius temporis, quod non
eſt in iudicium deductum conuenire poſſis*, ad
placitum *Seueri, & Antonini Imperatorum in
l.1. C.de iudic.* & quamquam *Afflict.* ius exe-
103 quutiuum vna triginta annorum ſpatio
ſummoueri dicat *cit.num.30.*tamen *verſ.quod
ſi creditor*, hæc habet: *Quod ſi creditor cenſus
intra viginti nouem annos, vel minori ſpatio de-
curſos expoſtulaſſet, non obſtaret via exequutiua
præſcriptio, niſi tamen vel ipſa met confeſſione
actoris, vel alio prompto documento actionem
triginta annorum ſpatio extinctam fuiſſe, neque
intra illud tempus exactum debitor ipſe doceret;
hoc enim conſtito non erit in poteſtate creditoris
fraudulenta minus petitione eius, quod verè de-
betur, in iure præſcriptionis iam quæſito præiu-
dicare debitori, ad quod confert etiam deciſ.de
Franch.141. aliàs ſi in promptu non conſtet, &
creditor intra triginta annos exegiſſe aſſereret,
debitor in via exequutiua ſuccumberet; non
enim poteſt exequutio cenſualis inſtrumenti ex-
ceptione in promptu non probata impediri prag.
1.de cenſ.&c.* Ergo quoties à principio credi-
tori debitam quãtitatem petenti præſcriptio-
nis exceptio non obſtat, eidem nec poteſt poſt
104 decretum opponi, cum decretum, & ſolutio
105 præſcriptionem interruperint, nam realem,
aut verbalem ad id citationem, inſtrumenti
productionem, ac tandem qualemqualem
exequutionis petionem ſufficere *ibid. verſ.ve-
rum tamen*, & *cit.Petr.num.8.ex Carleual. diſp.
4.à num.21.vſque ad fin. & Fontanell. de pact.
nuptial.tom.1.clauſ.4.gloſ.18.par.5. à num.19.*
106 multa de interruptione præſcriptionis tra-
dente, habeatur.

At duo libet aduertere, quorum primum
107 eſt, vt in concurſu creditorum ſuperiora
creditori petenti exequutiuè tertiarum ſolu-
tionem non proſint, nam cum alij creditores
adſint, nec dum ſint reſciſſi contractus, iſto-
108 rum ius deterius fieri non poteſt callida, vt
dicam, confeſſione concreditoris, nec cuilibet
credatur, donec de poſſeſſione exigẽdi ſpeciali
documento conſtiterit, & fortiùs inter Neap.
109 habitantes, vbi ſolutiones fiunt per Bãcum,
vt idem *Afflict.* conſiderat *num.35.*ideoque
poſt trigeſimum annum creditum non exigi-
110 tur exequutiuè, ſed dato termino in iudicio
ordinario poſt ſententiam, vel reſciſſo contra-
ctu per graduationem *Romit.ſup. pragm.3. nu.
12.& 13.tit.de cenſ.Thor.in compen.par.1.fol.
59.Capyc.Latr.deciſ.115.num.7.*

Alterum eſt, vt contra creditorem legitimè
111 impeditum agere pro credito ſuo præfinitũ
tempus viginti, vel triginta annorum non
currat, adeo vt poſtea criminaliter, & ciuiliter
va-

valeat intra legitima tempora agere non im-
peditus, tempus enim à iure, vel ſtatuto prę-
113 fixum ad aliquid explicandum non currit
impedito *Coler. de proceſſ. 2.3. N.P. 329. &*
394.fol.mihi 429. neq; non valenti agere *Ep.*
Afflict.ibid.num.28.

Quærimus nunc pro coronide, dicetur ne
114 Tabellio falſum committere, ſi coram ſe fuiſ-
ſe numeratam pecuniam, pro qua aliquis ſe
conſtituit debitorem, ſcripſerit, & contrarium
veritate comprobetur? & affirmatiuè reſpon-
dendum non dubito, quia & mutatur veritas,
ac debitori præiudicium infertur, ità *Surd.*
*deciſ.284.Farin.de falſ.& ſimul.qu.*158.*nu.*64.
115 *&* 80. ſed quandoque poſſe excuſari, & eo
caſo, quo ita conficiendi inſtrumentum *Con-*
ſuetudo probatur, non enim dicitur in dolo
116 Tabellio, ſi quod in moribus omnium eſt,
117 recepit, ergo nec dicitur deliquiſſe *Facin.de*
*pœn.temper.quæſt.*95.*num.*13.*& de falſ.q.*154.
licet *Fontanell. relat.* per *Capon. de dot. ad l.*1.
*quæſt.*7.*num.*3. *in fin. fol.*209. dicat, rectius à
118 Tabellione fieri ſi inſtrumentum non ſtipu-
let, quando pecunia non adeſt, & partes pe-
tunt apponi, factam fuiſſe numerationem co-
ram eis: maximi enim prejudicij eſt Tabellio-
119 nis huiuſmodi aſſertio, cum debitor indè
impediatur exceptionem pecuniæ nonnume-
ratæ opponere ad tradita per *gloſ. in l. ſi ex*
cautione, ver. probare, C. de nonnumer.pecun. &
Eman. à Coſta ibid. ver. decimo nono fallit in
princ. & num. 9. & propter maximam Tabel-
lionum authoritatem, & fidem publicam, quæ
non debet decipi, nō n. eis licere aliquid de-
120 trahere à publico inſtrumento, vel conſen-
tientibus partibus, aut inſtrumētum lacerare,
vt habetur ex *Theſaur.quæſt.forenſ.lib.*3.*q.*63.
121 hinc an Notarius teneatur contrahentes co-
gnoſceres tractant *Capyc. Latr.deciſ.*138.*num.*
35.*de Franch. deciſ.*262. *Nouar. ſup. pragmat.*
15.*de act. num.*13. ac *Theſaur. lib.*2. *quæſt. fo-*
*renſ.quæſt.*78.

Eſt & aliud genus obligationis, quæ fit pe-
122 nès acta Curiæ de aliquid dando, faciendo,
vel ſoluendo cum appoſitione pœnæ, ſeruata
tamen forma tradita in *pragm.* 9. *&* 15. *de*
aſſicur. quibus ſtatuitur, capiendam per Magi-
ſtros Actorum, non autem per Scribas, eamq;
123 ſubſcribendam à duobus teſtibus, qui obli-
gatum dicant cognoſcere, ac ab ipſo obliga-
to; eaq; capta in debitorem, huiuſmodi obli-
gationis vinculo deuinctum, pèrindè habitū,
124 ac diffinitiua ſententia condemnatum ad
ſoluendum debitum declaratum, adeò prę-
ceps, & parata datur exequutio per *rit.* 128.
125 ac ius commune in *l.eum, pro quo ff.de in ius*
vocan. ad tradita per *Carauit.ſup.rit.*127.*n.*5.
*de Franch.dec.*118.*num.*7.*& deciſ.*200.*num.*22.
*Afflict.deciſ.*30.*num.* 2.*Thor.vot.*2.*num.*13. *&*
*in C.rer.iudic.caſ.*24.*num.*24.*Marcian.conſ.*24.
num 2. *tom.* 1. vt abſque citatione, libello,
126 aut petitione, parte, cuius intereſt, petēte, vel
abſente incuſetur *Dāz.infra cit.n.*69. aut legi-
127 timo procuratore, ad id peculiariter conſti-
tuto tanquam in rem propriam, *Marcian.*
*conſ.*54.*num.*3.*eod.tom.Danz.in pugn.DD. tit.*
*de inſtrum.cap.*3.*nu.*7.*Capiblanc.de baron.prag.*
8.*pa.*1.*num.*258.*Montan.controu.*43. *num.*12.
128 qui indè differentiam inter incuſationem
obligationis, penès acta ſtipulatæ, & inſtru-
menti liquidationem conſiderat, & diſparita-
tis rationem aſſignat, ex *pragmat.* 22. §.
11.*ff.de offic.magiſt. iuſtit. de Franch. ead.deciſ.*
118.*num.*8.*&* 9.*Thor.vot.*54.*num.*15. vbi co-
129 trarium ſeruari Monopolitana in Ciuitate,
& quare? ac varia de priuilegio Brunduſino,
130 dicit: factaque incuſatione, litteræ, quas di-
131 cimus exequutoriales, tam pro exequendis
bonis, quàm pro reſtrictione perſonali debi-
toris obligati, ad electionem creditoris rela-
xantur *Nouar.quæſt.forenſ.*59.*numer.*1.*Capyc.*
*deciſ.*46.*&* 159.*de Marſil.ſing.*398. earumque
132 exequutionem, nec iudicis decretum, quo
ſuperſederi ſit dictum cum cautione de ſoluē-
do debitum, & pœnam, quoties aliter decer-
nendum fore videbatur) vt in *pragm.*44.§.1.
133 *eod. tit.* nec iudicium pendens dilationis
quinquennalis, vt in *pragm.*2.*de inſtrument.li-*
134 *quid.* nec remedium nullitatum propoſitum
*Afflict. deciſ.*387. nec abſolutio petita à iura-
135 mento *Idem deciſ.*30.& *Nouar.quæſt. forenſ.*
159.*num.*1.*in fin.* cunctantur; debitor enim
in vinculis conſtitutus, aut facto debitę pecu-
nię depoſito exauditur, vt *pragm.*63.§.2. *de*
offic.proc.Cæſar. percipitur, idque adhuc ſeruā-
136 dum, ſi vnus tātùm teſtis ſubſcripſerit obli-
gationem, voluit *Thor.in C.rer.indic. caſ.*60. *à*
*num.*174. cum à iure communi teſtium ſub-
137 ſcriptio non fuerit requiſita *Gramm. conſil.*
65.*num.*2.*Carauit.in rit.*128.*& pragm.* diſpo-
ſitione, quę duorum ſaltem teſtium ſubſcri-
ptionem requirit, non videtur obligationem
coram vno ſtipulatam annullaſſe.

Nec tantùm contra debitorem incuſatur,
138 ſed & contra hęredes, qui tamen citari de-
bent ad opponendum, ſi quid valeant oppo-
139 nere aduerſus petitam obligationis incuſa-
tionem, vt voluere *Galter.*1.*par.*2.*par.prin.nu.*
32.*&* 33. *Capyc.Latr. deciſ.*102. *num.*22. vbi
S.R.C. refert deciſionem *Nouar. cit. quæſt. fo-*
*renſ.*159.*num.*5.*tom.*1.

At huiuſmodi obligatio vt incuſari valeat,
140 duo principaliter debent concurrere, alterū
ſcilicet, vt decennium à die debitæ ſolutio-
nis, aut debitæ rei præſtationis, & facti pro-
miſſi adimplementi nō ſit elapſum, vt *in rit.*
128.vbi *Carauit.num.*5.& dixerunt *Afflict. in*
*conſtit.regn.dilationes,nu.*22.*Muſcatell.in prax.*
*appellat.p.*1.*in glo.infirmo.nu.*89.*& in prax.fi-*
*deiuſſ.p.*1.*n.*20.*Danz.vbi ſup.c.*3.*n.*65.*cū ſeqq.*

ra-

rationem reddens *num.72.* nam poſt quàm
anni decem ſunt elapſi, incuſatio fieri non po-
141 teſt, nec citatio ad dicendum cauſam quare
contra debitorem exequutio fieri nequeat, ſed
illa permittitur ad dicendum cauſam, cur non
142 debeat obligatio incuſari, vt ex iiſdem *cit.*
Author. habetur, *Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 3.*
diſput. 4. aliiſq; relat. per *Gizz. ad Capyc. Lat.*
obſeru. 58. a num. 14. & *Nouar. ead. quæſt. 159.*
num. 4. talis enim decennij lapſus creditori
143 præiudicat non modò in obligatione non
incuſata, ſed & in illa, quę fuit incuſata, cũ de-
biti ſolutio præſumatur, ac ideò debitor ne-
144 queat moleſtari, idem *Nouar. quæſt. 136. to. 1.*
Anchar. conſ. 40. num. 2. Dec. conſ. 305. num. 4.
alijq; ab eod. relati.

Alterum eſt, vt de mandato Iudicis, ſiuè in
145 eiuſdem præſentiã ſtipuletur *de Marin. re-*
ſol. quotid. lib. 2. cap. 149. Luc. de Penn. in l. inſtar
C. de iur. fiſc. lib. 10. Afflict. in conſtit. magiſtri ca-
merarij n. 14. & *in conſtit. cordi nobis, n. 17. Ma-*
ran. in prax. par. 6. art. 10. nu. 19. Vrſill. ad Af-
flict. deciſ. 3. num. 8. Borrell. conſ. 38. à nu. 9. Galt.
par. 1. 1. part. num. 39. fol. 29. qui iuxta ſenten-
tiam *cit. Vrſill.* mandatum Iudicis de capien-
146 dis obligationibus per actuarios ſemper
præſumi in M.C.V. aſſeuerat, idemque de re-
147 gijs prouincialibus Audientijs propter con-
nexionem, quæ inter eas, & M.C.V. intercedit,
& priuilegia, quæ inuicem vt plurimum com-
municantur, dicẽdum reor, hincq; demanaſſe
148 praxim ſtipulandi obligationes non ſolùm
in Curijs, ſed & in domibus priuatorum, pu-
bliciſque in vijs, & vbique, de qua teſtantur
Carauit. cit. rit. 128. num. 12. Afflict. dec. 335. &
Nouar. cit. quæſt. 159. num. 6. nam cum facultas
actuarijs à Iudicibus tradita præſumatur, ſe-
quitur, vt illis abſentibus, & extra Curiam
149 poſſint obligationes ſtipulari, id verò dicẽ-
dum nõ eſſe duco reſpectu Curiarum Oppi-
dorum, Caſtrorumque huius Regni, ideoq; in
ipſis cautelam à *Galterio* traditam: & à *de*
Marin. reſcriptam, retinẽdam eſſe; cæterum an
150 valeant actuarij ex ſe obligationes cãcelare
etſi non interſint teſtes? tractat *Nouar. q. 154.*
& concludit pro negatiua, ſed praxis quoti-
diana contrarium approbauit, nam Iudicis
decretum, aut partium conuentio, quæ debent
præcedere, actibus, ab actuario geſtis, fidem
augent.

Cęterum obligationes ſicut ſtipulari, ità
151 incuſari die feriata non prohibetur, *Thor. in*
C. rer. iudic. caſ. 24. num. 15. Nouar. ibid. num. 6.
152 (qui *num. 7.* dicit exequutoriales litteras, nec
opus à nouo Gubernatore ſubſcribi, ac exe-
quutioni demandari cum ſubſcriptione præ-
teriti Gubernatoris) & *collect. 13. ad pragmat.*
ſub tit. de actuar. n. 16. & *ſeqq. Specul. tit. de fer.*
§. ſequitur, verſ. quid ſi in ferns, Vin. deciſ. 35.
153 actus enim incuſationis voluntariæ iuriſdi-
ctionis dicitur, qui ſemper valet explicari *l. in*
cauſæ cognitione, §. cauſa verò cognita, ff. de mi-
nor. Ricc. in deciſ. Cur. Archiep. Neapol. 30. p. 1.
Guid. Pap. dec. 215.

Obligationes fideiuſſorum in præſenti etiã
154 penès acta fiunt *Muſcat. in prax. fideiuſſor.*
par. 1. modo 5. num. 3. Thor. vot. 63. num. 28. &
de eis idem, quod ſuperius dictum eſt, affir-
155 mare conuenit, ſed actuarij, fideiuſſiones
capientes, ſi obligati non ſint ſoluendo, ad cõ-
ſtitutum debitum, tenentur de proprio ratio-
ne officij, vt per *Text. l. 2. §. fin. ff. de magiſtr. cõ-*
uen. & *inſtit. de ſatisdat. tutor. §. ſciendum,* dixe-
runt *Gabal. reſol. crimin. caſ. 73. de Franch. dec.*
480. Seraphin. deciſ. 576. p. 1. Nouar. collect. 14.
ſup. pragm. 17. de actuar. nu. 2. ſed in ſubſidium,
156 principalium obligatorum nomine excuſſo,
Gratian. deciſ. March. 69. Cõſ. Staiban. reſol. 31.
tom. 1. num. 28. & confirmatur diſpoſitione
cit. pragm. 17. de actuar. in qua actuarijs termi-
157 nus quatuor menſium à die ſequutæ incuſa-
tionis præfinitur ad excuſſionem faciendam,
quo elapſo contra actuarios exequitur, & ſi
non dum facta fuerit excuſſio: hinc notabili-
158 ter aduertendum, abſque depoſito, nec in
vinculis conſtitutũ, actuarium in ſuis iuribus
exaudiri, cum id, quod ſupra, vt aduerſus obli-
gationes non concedatur debitori allegatio
exceptionis abſque depoſito, vel carceratione,
non extendatur ad actuarium, qui non obli-
gatur ex iuramento, ſed tantùm ratione offi-
cij, nec eodem modo tenetur, ac principalis
debitor obligatus ad *Text. l. 1. §. ſed & ſi ſatis*
non exegit, verſ. priuilegium, ff. cit. tit. & tradita
per *gloſ. ibid.* & *cit. Stayban. à nu. 29. ad fin.* qui
etiam deciſum teſtatur *num. 31.* & quæ nam
actio contra actuarios oriatur, hypothecaria
159 ne, an verò perſonalis? habetur in *cit. collect.*
14. *Nouar. num. 8.* & *9.* qui perſonalem dari
creditori contra actuarium, ac deciſum fuiſſe
die 6. Februarij 1627. hypothecariam verò
160 fauore Fiſci, dicit, vt etiam traditur in *deciſ.*
83. Rouit. penès quem etiam, *deciſ.* tamen 28.
videndum, an, & quando poſſint fideiuſſiones
præſtitæ pro recta adminiſtratione Banci re-
ſtringi?

Aduertas inſuper actuarium non teneri in
161 caſu deficientię fideiuſſoris, quoties vel par-
tes non idoneum elegerunt fideiuſſorem, vt
arg. text. in cap. damnum de reg. iur. & per *deciſ.*
Ricc. 49. part. 2. dixit idem *Nouar. num. 14.* vel
iudicis mandatum de recipiendo talem de-
terminatũ fideiuſſorem interceſſit *Ludou. de-*
ciſ. Luccenſ. 33. & *Nouar. ibid. num. 16. cum*
ſeqq.

Diximus aliàs, ſubſtituentem in exercitio
officij teneri ciuiliter ex geſtis per ſubſtitutũ;
ideòque etiam ex fideiuſſionibus captis obli-
162 gari propter factam ſubſtitutionem, non
dubitari; ſed hoc tunc verum eſſe ſcias, cum
de

163 de re ad officium ſpectante eſt fideiuſſio,
nam ſi de alijs erit, periculum fideiuſſionis
non ſubibit ſubſtituẽs,qui ità ſubſtituere præ-
164 ſumitur,vt ſubſtitutus ad officium ſpectan-
tia faciat, vt optimè fundauit de Marin. reſol.
quotid.lib.1.cap.3.& confirmauit idem Nouar.
num.11.12.& 13.ſubdens, de his teneri ſub-
ſtituentem, quæ officij neceſſitatem, & regi-
men concernunt.

Bancalis apocæ circa paratam exequutio-
165 nem poſt recognitionem,& legitimam pro-
bationem idem ius ſtatuitur in pragm.63.§.6.
de offic.procur.Cęſar. cum non aliter,ac in vin-
culis conſtitutus debitor, vel facto depoſito,
poſſit audiri, iuxta ea, quæ diximus de obli-
gationibus penès acta,& teſtantur Thor. vot.
2.num.18. & vot.85. num.28. omneſq; reco-
166 gnitio enim,quæ partis confeſſio, & appro-
batio eſt, l.cum de indebito, ff.de probat. Sanſe-
lic.in prax.ſec.51.num.10. Gizz. ad Cap.Latr.
deciſ.55.nu.4. à quouis alio probationis one-
167 re creditorẽ excludit,etiã ſi pro facta habea-
tur propter contumaciam conuenti,ac iudicis
decretum, ità declarans, vt in deciſ.502. de
Franch.Guttier.conſ.37.& lib.1.pract.qu.122.
Petr.ad rit.M.C.120.num.5.tom.1. cum ibidem
notat.Nouar.collect.10.cit. pragm. num.12. &
forenſ. quæſt.70. par.2. quicquid aliter referat
168 in contrarium deciſum Maſul. in addit. ad
deciſ.139.Capyc.nu.12.idq; tam vigore cit.hu-
169 ius pragm.quam iuris communis,ad tradita
per Ant.Gabr.lib.1. tit.de præſumpt. concluſ. 3.
num.7.Menoch.præſumpt.66.nu.12.& 13. lib.
3.Barz.deciſ.21.& 36. probat Rouit.ſup. ead.
pragm. num.33. Ideoq; nedum principalem
170 debitorem apocam ab eo ſubſcriptam, ſed
hæredem,prout filium ſui patris, vxorem viri,
dominum ſui inſtitoris recognoſcere opor-
tere,probant Dec.in cap.1. num.25.de probat.
Mandoz. ad Rom. conſ. 573. Vrſill. ad Afflict.
deciſ.85.num.6.& deciſ.173.num.1.Gramm.de-
ciſ.34. num. 16. Anna ſing. 277. alijq; relat. à
Petr.ſup.rit.174.num.3. Capyc. Latr. deciſ.55.
tom.1. qui nu.8. ad materiam recognitionum
apodixarum, aliarumq; priuatarum ſcriptu-
rarum videndos allegat Couarr. pract. quæſt.
cap.22.Koppem deciſ.ſeù quæſt.46.per tot.Scac.
de iudic.cauſar.ciuil.crimin.&c.lib.2.cap.11.n.
933.cum ſeqq.ac Genu.de ſcript. priuat. qu.14.
lib.1.& vide Sanſelic. nunc citandum: & con-
171 uentus abnegans propriam ſcripturam, qua
conuenitur,ſi conuincantur,punitur, prout in
pragm.de qua Galter.1.par.par.1.num.47.San-
felic.in prax.iudic.sect.51.n.15.et 29.nõ autem
vt in authent.cõtra,C.de nonnumer.pec.& alibi,
172 & poſſet quandoq; etiam criminaliter ſi
mendax legitimè conuincatur Cabal.reſol.cri-
min.caſ.251.cent.3. nec affirmatiuè facta dici-
173 tur recognitio ſi interrogatus debitor, Quę
viſa ſunt veluti ſimilia quidem, non tamen per
omnia ſimilia, eſſe dixerit, vt in authent. de in-
ſtrum.cautel. & fid. §.ſi quis igitur, & ad alias
174 deueniendum probationes, de quibus in
eod.tit. apud Marcian. conſ.6.n.11.Sanfelic.de-
ciſ. 55. & 56. Amat.conſ.53.à num.5.

His poſitis ad generalem huius rei, de qua
175 agimus,intellectum, de alijs ſupereſt videa-
mus, & primò an fori declinatoria cenſeatur
à pragm.denegante conuentis debitoribus au-
dietia abſque depoſito, vel eorũdem carcera-
tione, cenſeatur excluſa, tàm ſi à debitore
exceptio huiuſmodi proponatur, quàm ſi Ba-
ro,cuius intereſt.cognitionem cauſę habere,
remiſſionem petat? Et in hoc articulo, poſt-
habito eiuſdem examine, tanquam minus ne-
ceſſario, non aliter reſpondendum eſſe dici-
mus,quàm generali totius S.R.C. decreto ad
176 modum legis die 28. Septembris 1616. de-
claratum fuit, In cauſis, ſcilicèt, motis,& mo-
uendis vigore apocarum, directarum publicis
bancis, non eſſe admittendam exceptionem fori
declinatoriam,ſiuè proponatur à parte,ſiuè à Ba-
rone, aut quauis alia Curia, prætendente cauſæ
remiſſionem virtute quorumuis priuilegiorũ, niſi
fuerit factum depoſitum per debitorem conuen-
tum,vel ſe conſtituerit in vinculis, vt ex eodem
Reg.Rouit. habetur num.51. Sanfelic.dec.154.
ac Thor.in vot.85.num.27.verſ.nec etiam, ha-
betur.

At rigor pragmaticæ viget, dum agitur cõ-
177 tra principalem,qui argentariæ menſę apo-
cam direxit, vt declaratam in ea quantitatem
creditori ſuo ſoluat, quare, debitore mortuo,
178 non eadem datur actio contra hæredem,
qui non prohibetur exaudiri in iuribus ſuis
quandocumq; vel abſque depoſito, vt Nouar.
affert deciſum cit. collect.10.ad pragm.63.de
offic.proc. Cæſar.nu.13. quicquid aliter videa-
179 tur inferri ex dictis per Gam. deciſ. 369. na-
180 ſcitur enim actio,ac rigor pragm. ex debito-
ris ſubſcriptione in apoca argentariæ menſæ
pro ſolutione directa, quaſi rectè legis quod-
libet auxilium,& exceptio debitori,qui apocã
ſubſcribendo, & debitum fatetur, & ſolutio-
nem pro ſe fieri mandat,denegetur;ſed an idẽ
181 ſit,dum quis apocam ſubſcribit ſolutionis,
vt alterius procurator? examinat Montan.con-
trou.43.nu.26.& concludit, explicando text.
l.fin.ff.de inſtit.act.& l.quidam, ff.de conſtit. pec.
182 quolibet in caſu, quo de conſtituta pecu-
nia tenetur ſcribens,contra eundem reg. prag.
diſpoſitionem procedere; idemque iuris eſſe,
183 ſi Titius dixerit, Pagate ducati tanti à Caio
per tanti, che li deue Franceſco, voluit de Ma-
rin.reſol.quotid.to.1.cap.25. ex Bero. conſ.199.
& Card.Tuſc.pract. concluſ.lit.P. concluſ.823.
num.18.& num.5.& 6. competere huiuſmodi
184 debitori, facto depoſito, vel in vinculis
conſtituto, excuſſionis principalis beneficiũ,
affirmauit.

Inſuper nec eadem oritur actio cõtra prin-
185 cipalem debitorem, ſi abſq; apocæ ſubſcri-
ptione ad ſoluendum, debitor effectus appareat
per ſcripturam, quam banci partitam appel-
186 lamus, nã licet per eã debiti legitima ſolutio
arguatur, vt præ cęteris tradidere *Stayban. re-
ſol.165.cent.2.Petr.cũ alijs,ab eodem relat. ſup.
rit.166. tom.2. num.168.* etiam ad impedien-
187 dam liquidationem, probandamque con-
188 cludenter debiti ſatisfactionem, etſi non ſit
189 totius debiti, ſed dicat ad complementum,
& pro reſta *Maſcar.de probat.concl.1319.n.2.
Eſcob.de ratiocin.admin.c.37.n.3. Gratian.diſc.
forenſ.c.581. num.1.to.3.* alijq; de hoc tamen
debito *pragm.* ſenſiſſe, non eſt,quod affirmare
nos impellat, ſat quidem partita bãci prodeſt
190 ad fundandum debitum,& cauſam,quam
apoca, vt exequutionem habeat ad formam
regiæ pragm. debet continere, vt deciſum tra-
duut *Petr.in rit.176.in fin.nu.69.* & *Epiſ. Af-
flict.in addit.ad cap.30. controuerſ.iur. num.70.
ſol.468.* & per eam illius quæſtionis, an debi-
191 tor aduerſus apocam bancalem exceptionẽ
nonnumeratæ pecuniæ poſſit opponere, & in
ea ſit audiendus abſq; depoſito,& quando vt
in *dec.111.R.Cap.Lat.& dec.152.R.Sanſelicij,*
192 & an poſſit ſaltem per fideiuſſorem opponi?
vt in *reſol.31.n.28.to.1.reſol.forenſ.Conſ.Stayb.*
occaſio ſummonetur, dicitur enim apertè ap-
193 parere de ſolutione pecuniæ per eam, etiam
194 ſi nondum à banco fuerit pecunia exacta
per giratarium creditorem, cum loco nume-
195 rationis ſit apocæ traditio creditori, & or-
do banco directo de ſoluendo ità,vt nec poſ-
196 ſit poſtea reuocari, vt habetur per *Sanfelic.
deciſ.157.tom.2.Rouit.deciſ.35.nu.8. Stayban.
reſol. forenſ. 165. tom. 2. per tot.* & nouiſſimè
Montan. de regul.argentariæ, num.29. fol.285.
197 cęterum nec licere iudici, poſtquam de de-
bito per partitam banci conſtiterit, litteras
exequutoriales contra debitorem citatum re-
laxare, cenſeo, cum non ex ea,qua pecuniam
numeratam fuiſſe debitori conſtat, ſed ab
apoca à debitore ſubſcripta, creditoriq; tra-
dita,pragmaticalis rigor naſcatur,videaturq;
ideò eidem,ſiuè debitoris recognitione, ſiuè
teſtium depoſitionibus, alijſq; probationibus
conſuetis non comprobatæ exequutionem
nec concedendam eſſe;& vigore partitæ ban-
198 ci,aut bilancij an detur creditori actio exe-
quutiua contra debitorem? maxima fuit con-
temptio in cauſa Banci A.G.P. cum Illuſtri
Marchione Caſtrifortis inter excellentiſſimos
vtriuſque partis aduocatos,& quicquid vide-
retur in eadem cauſa reſpondendum, ac de-
199 creuerit S.R.C.ad relationem R. Conſiliarij
D.Michaelis Muſcettulæ viri patritij,integer-
rimi, & peritiſſimi Senatoris in banca de Fu-
ſco, illud tanquam certum afferam, libris ar-
200 gentariæ menſę credendum præcipuè in hac
fideliſſima Ciuitate ex traditis per *Excobar.
de ratiocin.cap.11.num.7.Menoch.de arbitr.caſ.
91.num.14. lib.2.cent.1.* alijſq; at non ità, vt
201 indè actio exequutiua oriatur contra tertiũ,
ex eis debitorem apparentem, cum hucuſque
non inuenerim argumentum (quod ego mal-
lem) quo probetur contrarium, probatumq;
pacato animo recipere, valeam;quãdo cõtra-
rium authoritas *Reg.Conſ.Rocc. in reſponſ. 15.
tom.2.num.4. Anton. Amat.variar.iur.reſol.57.
num.7.tom.2.* ſuadeat; campſorum enim à li-
202 bris, apociſq; crediti exequutio parata di-
manat contra bancum, eiuſq; miniſtros, qui
ratione officij, & ad publicam cuſtodiendam
fidem obligantur, ità vt exhibenti apocam
à miniſtris, ſeù officialibus approbatam, vel
fidem crediti in continenti ſit facienda ſolu-
tio, & ſi eadem quantitas alij ſoluta fuerit,
203 vel iudice demandante *Rouit. deciſ. 13.*
& comprobat *Montan. de regalibus, §. argen-
tariæ a num. 26. ver. ſupereſt*, & deducitur
ex verbis *pragmat.79.de offic.S.R.C.§.17.Si ſa
lo mandato al banco per il pagamento, e lo banco
è obligato pagare vn'altra volta, e per poter-
lo ricuperare da quello à chi fù indebita-
mente pagato ſi fà lite immortale*; nam
204 eſt tanti ponderis campſoris promiſſio, vt
ſi facta fuerit ſub apoca alicuius,qui non eſſet
creditor, & decoxerit, non ideò excuſetur,
vt per *Salyc.in l.ſi filius la 2. ff.ad Maced. & in
l. pro debito, C. de bon.author. iudic.poſſiden.
Barb.conſ.37. vol.1.alijſq;* probatur,& faciunt
verba *Conſ.Stayb.in obſeru.ad ſup.cit.cap.165.*
205 *to.2. à nu.9.* nec beneficium excuſſionis ha-
beat *Purpur.in l.ſingularia, ff ſi cert.petat.* tra-
diditq; *Conſ.Rocc.in notab. mercat. notab. 56.
& 170.* nam ſecum illa debitum ducit,& pro-
miſſionem, *l.plures apochis, C. de fid.inſtrum.*,
206 & malè ſoluens Bancum non aliter excuſa-
tur,quàm ſi fide crediti reſtituta ſoluerit *de
Franch. deciſ.304.Conſil.Rocc.reſponſ.15. n.6.*
& deciſum refert *Thor. in addit. ad deciſ. 46.
R.Salernit.* ſed iſta non videntur ad tertium
debitorem apparentem extendi poſſe.

At multis in caſibus rigor *pragm.* contra
207 debitores temperatur, & primò ſi agatur
contra minorem, cum apoca ab eodem ſub-
ſcripta, vel Curatore eius conſenſiente, exe-
quutionem paratam non habeat *Rouit. in
pragm.63.de offic.proc.Cęſar.§. in primis, n.63.
Nouar.ſup.ead.collect.10.num.15. Thor.in ſup-
plem.compen. ver.apoca ſubſcripta, Conſ.Petr.
ſup.rit.166.n.104*

Secundò, ſi agatur contra girantem non
208 requiſito ſcribente, proùt deciſum tradit
Galter.in prax.liquid.crimin.par.1. 1.par.n.46.
209 & an contra giratarium actio exequutiua
detur giranti? *Thor. in compend. par.1. tom.3.
ver.apoca bancalis,* qui & alia confert in *addit.
ad deciſ.46.R.Salernit,*

Ter-

210 Tertiò, ſi fuerit oppoſita exceptio hoſtica
*Nouar.vbi ſup.num.17. Thor.in compen.par.2.
ver.exceptio hoſtica.*
Quartò, ſi fuerit facta præuentio ſeruata
211 forma *regia prag.vnic. de præuent. moderan.*
ac iuxtà tradita per *Anichin. de præuent.* &
Petr. ſup. rit. 168. nam per eam inſtrumenti
212 liquidatio,& obligationis incuſatio *Afflict.
deciſ.* 387. ac apocæ bancalis exequntio impeditur
*Afflict. in conſtit. regn. cauſam per magiſtros,n.10.Reg.Tap.in iur.regn.tit. de apoc. in
tit.pragm.63.§.item ſi ſupplica numer.4. de offic.
proc.Cæſar.Rocc.reſponſ.10.tom.1.num.3. Staykan.
reſolut.* 31. *tom.* 1. & *Amat. variar. reſolut.tom.1. reſol.36. per tot.* multa de exceptione
præuentionis tradens, etiam in terminis
iuris communis, verùm ſi præuentioni iu-
213 ramento fuerit renunciatum, eam non
obſtare habetur apud *Vrſill. ad cit. deciſ.* 387.
Afflict.num.2.de Franch.deciſ.670.n.3. alioſq;
à *Conſ.Petr.ibid.num.4.* recenſitos, prout nec
214 obſtare,vel abſque iureiurando facta per pa-
ctum, duorum conſenſu confirmatum, iſto ſi-
quidem caſu tenet renunciatio præuentionis
adhuc non iurata, & iuris futuri, vt dixerunt
*Cauanit.in rit.168.num.1.verſ.quæro primo,&
Anichin. de præuent.cap.7. quæſt.1. num.26. &*
28. confirmaturq; diſpoſitione *l. pactum* 47.
*ff.de pact.*in qua eo caſu,*licere ſui iuris perſecutionem,
aut ſpem futuræ perceptionis deteriorem
conſtituere*, habetur.
Quærendum modò ſupereſt, an ſicuti in
M.C.V. inſtrumenta liquidari ad formam *ritus*,
obligationes capere, & incuſari,litteraſq;
exequntoriales relaxari contra debitores,
apocaſq; liquidari poſſe, diximus, nec tacere
215 inhibitiones S.R.C. permiſſum, ità quoq;
in Curijs magni Admiratus,nobilis Artis Sericę,
ac Artis Lanæ idipſum fieri legitimè cõ-
216 cedatur? & de obligationibus capiendis,
eiſque liquidandis,ac liquidandis apocis, re-
laxandiſque litteris exequutorialibus in vna-
quaque ex eis contra ſubditos, & adminiſtrã-
tes legitimè inuectam eſſe *Conſuetudinem*,
& præſcriptam non dubitatur adhuc ampliſ-
ſimis priuilegijs, & conceſſionibus atten-
tis; idque non modò in caſu,quo conuentus
217 debitor ditioni Magni Admiratus,vel Cõ-
ſulum vtriuſque Artis ſubeſt,verùm ſi tantùm
creditor eorum iuriſdictioni ſubijciatur, ſer-
uandum puto, nam in cauſis ſummarijs, &
218 exequntiuis,vt ſunt enunciatæ, fori declina-
toria nequit peti *Sanfelic.deciſ.371.num.3.*nec
fieri electio,aut variatio,*Nouar.de elect.& variat.for.
quæſt.43. per tot.* & actionem in vno,
vel altero foro proponere, adeò agentis ex
219 voluntate dependere, vt ſi in regijs Tribu-
nalibus agatur, ſit ibidem procedendum, nec
actor ſui Baronis deluſor priuilegiorum ha-
beatur; licet enim Barones vaſallis ſoleant
220 prohibere, ne regia Tribunalia in præiudi-
cium eorum iuriſdictionis adeant *Anna ſingul.*
62. & de hoc morem eſſe in Curia Nobi-
221 lis Artis Sericę,audio, in huiuſmodi tamen
222 cauſis idem facere non valent,ac huiuſmo-
di facientes prohibitiones à Regijs Tribuna-
libus puniri,dicunt *de Ball.tract.var.lib.4.q.2.
num.59.Oſaſc.deciſ.Pedemont.78.num.12.Petr.
Gregor.de conceſſ.feud.par.8.quæſt.16.nu.* 111.
*Burſat.conſ.397.lib.4.n.19. Surd.conſ.210.nu.
10.lib.2.* De liquidatione, ſeu præſentatione
223 inſtrumentorum ad formam *ritus* idem
dicendum eſſe reor ex traditis in *dec.S.R.C.
43.in fin. R. Tap.* in qua de remiſſione cauſæ
liquidationis ad curiam Admiratiæ à S.R.C.
liquet,quod reſpectu curię Artis Sericę,& La-
næ recipiendum eſſe, ratio æqualitatis priui-
legiorum,quorum vigore criminalem,& ciui-
lem iuriſdictionem habent, prout *de Franch.
deciſ.722.num.18. Ricc. in addit. ad deciſ.679.
eiuſd.Nouar.in prax.elect.& variat.for. qu.64.
num. 2. fol.* 339. alijque ſparſim teſtantur,
ſuadet.
Et hìc poſtquam de Curia Nobilis Artis
224 Sericę diximus, latiùs de eiuſdem præſtan-
tia,ac nobilitate aliquid conuenit loquamur;
& quàm cæteris præſtet, ac nobilitate præcel-
lat,& magnitudine nulli prorſus latere poteſt,
225 ſi eiuſdem origo,quam à regali Ferdinandi
Secundi Regis Aragonorum faſtigio ſuſcepit
in hoc Regno anno 1465. priuilegijs,quibus
Inuictiſſimorum Regum munificentia fuit di-
gnata, ſpectata qualitas honeſtiſſimorum Ci-
226 uium, ac etiam Patritiorum,& Procerum,
qui inter exercentes adſcribi voluere, ac ma-
xima omnibus promanãs vtilitas ſpectentur:
ille enim, vt tantæ Artis proprio auſpicio ter-
227 minos prætenderet, & ad culmen non vul-
garis magnitudinis extolleret, ſocietatem
cum Marino de Cataponte textore Veneto
non eſt dedignatus inire, ac innumeris pri-
mùm priuilegijs eam decorauit.
Regitur modò per tres Cõſules, qui ſin-
228 gulis quibuſq; annis eligũtur,& ex ſelectio-
ribus viris vnus ex Neapolitanorũ Mercato-
229 rũ, vnus ex Mercatorũ exterorum cetu, ac
tertius ex numero Sericariorum,& qui ab offi-
cio eiuſdem generis per quinquenniũ,ab alijs
verò per triẽniũ vacauerint,*l.2.C.de muner.&
honor.lib.*10.iſtiq;præſunt Atti,ac Tribunali
230 eiuſdem,& cum voto iudicis,quem eligunt *de
Frãch.dec.722.n.17.& 18. Nouar. ibid.*ius di-
231 cũt in cauſis ciuilibus, ac criminalibus om-
nibus, in quibus reo pœna infra morté natu-
ralem venit irroganda, vt ex decreto S.R.C.
interpoſito die 27. Septembris 1567. confir-
mante decretum alias interpoſitum die 11.
Februarij 1591. habetur, & à decretis, vel ad
232 idem S.R.C.in cauſis ciuilibus inter partes,
& criminalibus, in quibus adhuc Fiſci pa-

Digitized by Google

troni M.C.V. inſtantia requiritur *de Franch. deciſ.679.Nouar.ead.quæſt.64.* vel ad R. Cam.
233 Summariè in cauſis interceptorum, vel eiuſdem Artis intereſſe reſpicientibus, appellatur.

At fori præſidiales petitiones virorum Ar-
234 tis admittuntur ſi ijdem & Artem exercentur, & in matricula ſint deſcripti ad *Text. l.petitiones, C.de aduocat.diuerſ.iudic.Nouar. cit.quæſt.64.de Franch.deciſ.* 481. qui *Ricc. & DD.ab eod.relat.* & *Sanſelic.dec.21.*vbi plures
235 refert deciſiones S.R.C.quibus filijs, vxori, famulis, alijſq; familiaribus cõpetere fori declinatoriam propter patris, mariti, ac domini
236 reſpectiuè exercitiũ, & matriculã fuit declaratum, & pro filijs facit doctrina *Io:de Plat.in l.filijs,num.4.C.de decurr.lib.10.in l.viros,C.de comit.conciſtor.lib.12.in l.ne ad diuerſa 4. C. de ſilent. lib. eod. & in l. eos qui 6. C.de fabricenſ. lib.10.* qui tenet, priuilegium, alicui conceſſum ratione profeſſionis, & exercitij ad filios, exiſtentes in ſeruitio tranſire; ac etiam *Decian. tract.crimin.lib.4.cap.9. à num.49. & 50. de Graſſ.de effect.clericat.effect.1.à nu.189. per 206. Tho. de Bene de immun. cap. 4. dubit. 23. ſect.2.à num. 14. Nouar. quæſt.forenſ.98. nu.2. par. 1.* Affirmantium priuilegium fori patris,
237 & aui clericorum viuentium filijs prodeſſe ad declinandum forum; pro vxore adeſt *deciſ.363. de Franch.* eiuſdemq; confert alia *de-*
238 *ciſ.416.*quibus, immunitatẽ mulieri propter viri priuilegium, & exercitium cõcedendã ad *Text.in l.penult.C.de fabricenſ.lib.10.& l.ne ad diuerſa,C.de ſilentiar.lib.12.* dicitur: limita-
239 tionem tamen, de qua idem *de Franch. cit. deciſ.363.n.4.*ac etiam 234.*ad text.l.hæres abſens,ff.de iudic. & rit. M.C.V.* 234. *incip. item vbi pupillus,* attende; ac tandem pro familia-
240 ribus adeſt etiam *deciſio Capyc.* 21.Quare, cum ratione exercitij exercentibus Artem Sericã fori priuilegium ſit cõceſſum, nec viduis,
241 alijſque priuilegiatis perſonis licere forum declinare, vel variare, ac per conſequens diſpoſitioni, *l.vnic.C.quando Imper.inter.pupill. & vid.* derogatum dici, ne per litigantes illi à proprio foro diuertantur, voluere, decretumuè quàm ſæpè, tradidere *Nouar.quæſt.64. Tap.deciſ.13.nu.5.& dec.43.nu.4. & de Bott. in addit.ad conſtit.ſtatuimus de magiſt.iuſtit.ver. miſerabilium.*

Ex his patet, quàm maturè R.C.S. die . . menſis Iulij 1678.referente Dom. D.Nicolao Gaſcon meritiſſimo eiuſdem Præſidente Cõ-
242 miſſario, peritiſſimo Aragonenſi, optimiſq; moribus, ac maxima integritate prædito decreuerit, electionem Conſulum Artis Sericę faciendam eſſe ad formam ſolitam excluſis
243 Banderarijs, qui pertinaciter inſteterant, comprehenſos actiuè, & paſſiuè in electione Conſulum, & Gubernatorum Cęnobij puellarum eiuſdem Artis declarari, nullo enim iure
poſſunt dici habiles ad huiuſmodi dignitates conſequendas; nam nobiliſſimæ Artis
244 *Conſtitutionibus,* quæ collegiatos omnes ligant, *l.receptitia,§.ijs videlicet, C.de conſtit.pecun.*, approbatis per eandem R.C.S., non alijs, quàm mercatoribus, textoribus, alijſq; certis artificibus munus iſtud, & honorem conferẽdum eſſe, traditum fuit: ergo Banderarijs in præiudicium admiſſorum concedi nequit; licet enim iuriſdictioni Conſulum ſubſint propter matriculam, & exercitium de *Franch. de-*
245 *ciſ.381.* non ideò Conſules eſſe valent, nec Gubernatores, cum nec ex alijs artificibus admiſſis ſint, nec rectè poſſint (quod fortè
246 mallent) mercatores appellari, vt apertiſsimè probatur per tradita in *quæſt.23.Nouar.in prax.variat.& elect.fori fol.mihi* 303. *Iaſon.in l.cæteras,§.ſed & ſi quis ad opus.q.16. de legat. 1.Amen.in addit.ad cit.dec.de Frãch.381.Laganar.ad Rou.in rubr.de mercat.offic.probi.in prin. & n.3.* ac latè *Surd.dec.313.*qui non pauca de
247 mercatorũ differẽtia ab artificibus afferens, multùm attendi vulgi opinionem ad digno-
248 ſcendum, ſit ne aliquis mercator, aut artifex? ac legem, ſiuè ſtatutum de mercatoribus
249 loquentia, ſecundum communem dicendi vſum accipienda *n.5.*concludit iuxta *Abb.*ſententiam in *cap.1.nu.38.in fin.de iudic.*& *Strac. in tract.de mercat.in princ.num.12.& ſeq.*ideò-
250 que cum de illis omnium ſententia, ac votum ſit, & veritas manifeſta, vt ſarcinatores potiùs, quàm mercatores dicantur, nec eiſdem, quod proprium mercatorum eſt, dici poteſt conceſſum, aut indultum, & communicatum.

Afferam tandem ad operis complementum
251 decretum S. R.C. ad fauorem exercentium Artem Sericam, fori declinatorias eorundem admittens in cauſis criminalibus, cuius mentio ſuperius facta eſt.

In cauſa Honorabilium Conſulum Artis Serici Ciuitatis Neapolis cum Regio Fiſco, & M.C.V.ſuper petita remiſſione cauſarum criminalium ad eoſdem competente.

Viſis priuilegijs, capitulis, & decretis per ipſos Conſules in S.R.C.exhibitis, auditiſque in eodem S.R.C.dictis Conſulibus, ac Procuratoribus, & Aduocatis ipſorum, nec non Magnificis Iudicibus M.C.V. & R.Fiſci Aduocato, prout viſum, & decretum eſt per idem S.C. quod decretum olim interpoſitum per aliud Conſilium tempore Sereniſſimi Regis Federici, cuius tenor talis eſt,vz. Die 11.Februarij 1501. Neapoli in cauſa Regij Fiſci cum Conſulibus Artis Serici Ciuitatis Neapolis ſuper petita remiſſione cauſarum criminalium, ſpectante ad dictam Curiam Artis Serici, & alijs vt in actis latiùs continetur. Auditis in S.R.C.Maieſtatis Regente M.C. Vic. & Berardino de Marchiſijs Iudice dictæ

Curiæ

Curiæ Artis Serici,& viſis regijs litteris,decretum eſt per decretum S. C. quod omnes cauſæ criminales, de quibus venit imponenda aliqua pæna præter pænam mortis naturalis remittantur ad dictam Curiam Artis Serici, vbi verò venit imponenda pęna mortis naturalis conſultetur Regia Maeſtas, vt indè prouideri poſſit. Hoc ſuum dicto S.C. ſuper prædictis ſollemniter interponente decretum ſeructur, & ſeruari debeat iuxta ipſius prædicti decreti ſeriem, & tenorem hoc ſuum,&c. lectum latum, & publicatum eſt in eodem S.C.Neapolis die 27. Septembris 1507. *Angelus Secretarius,*

Neq;credas propter decreti verba,*Omnes cauſæ,de quibus venit imponenda aliqua pæna præter pænam mortis naturalis, remittantur,*nunc
252 cauſæ remiſsionem denegandam Conſulibus Artis Sericę, quoties vel delictum non
conſtat,vel adeo leue eſt,vt nulla pœna poſsit
irrogari criminato, quaſi remiſsioni tunc locus non ſuperſit; nam aliter dicendum eſſe,
cuilibet licet nec temere affirmare; olim enim
253 ità in moribus fuiſſe decernendi, at nunc
etiam innocentes, & qui non valent puniri ad
254 decus Baronalis iuriſdictionis,remitti, poſſeque tamen mandari Baroni,vt ſtatim excarceret criminatum, vel extra carceres audiat,
teſtantur *Capiblanc.de Baron.pragm.8.par.2. à num.99.* ac iterum *tom.2.cap.51.à nu.10.Danza in pugn.DD.to.1.de official. in genere cap.9. à num.1.per 6.* & optimè *R.Rouit.ſup. prag.1. vbi quis de delict.conueniri debet à n.41.*

TITVLVS DECIMVSSEPTIMVS

DE

Iure Congrui.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, ſi quis emit, explicatio.

De retractu petendo etiam iuxta *Fiderici conſtitutionem ſancimus*, & an, & quando in venditionibus, ac locationibus feudalium admittatur: de prælatione concedenda Baroni in concurſu Vniuerſitatis in locatione feudalium bonorum, & allodialium domino directo,& emphyteutæ in concurſu extranei in fundi, vel cenſus diſtractione, ac de præferendo locatore in emptione venditione fructuum rei locatæ.De Congruo Eccleſiæ, Viæ publicæ, Vniuerſitati, Fiſco, Ruſtico, & non liberę conditionis Hominibus concedendo,vel non concedendo. De priuato contra Fiſcum congruum non petente,& an in venditionibus ſubhaſta detur retractus? Item an volenti retrahere iure congrui locus pęnitentiæ remaneat, & quando? quiduè dicendum, ſi poſtquam declarauerit nolle emere,congruum iterum petierit; & an ius congrui cenſeatur ademptum à vicino, qui in venditione prædij mediator inter emptorem, & venditorem interceſſit? Tandem an *conſtitutio* regni *ſancimus* ſit generalis, an verò ſit dicenda localis?

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

*Materia Iuris prothomiſeos digniſſima eſt, num.*1.

*Iuris prothomiſeos definitio traditur,& illud quatruplici ex cauſa permitti, habetnr num.*2.3. *&* 4.

Conſtitutio ſancimus *traditnr, & explicatnr n.* 5. *&* 6.

Conſtitutio ſancimus *latiùs diſponit,quam conſuetudo* ſi quis emit, *ac vtriuſq; traditur diſpoſitio,num.*7.8.9.10. *&* 11.

*Anni compntatio ad petendum congruum, à qnanam die facienda? traditur n.*12. *ac talis dilatio dicitur fanore retrahentis conceſſa,nn.*12. *&* 13.

*Retractus competit ſemper antequam venditio facta à non domino fuerit confirmata à vero domino,num.*14.

*Actio ad retractum oritur ex venditione facta ſub annuo cenſu redimibili, num.*15.

*Ius commnne, conſuetudinarium, & regni an conueniant circa ius prothomiſeos? habetur n.*16. 17.18.*&* 21.

Ius prothomiſeos cognitum fuit in Moſayca lege, num. 19. *& dicitur reſpicere fauorem publicum,num.*20.

*Iudex ſolet interrogare contrahentes de iuſto pretio rei venditæ, ſi congruum petitur,& quando?n.*22.24.25.26.31.32.*&* 33.

*Partes falſum affirmantes circa pretium rei,quæ retrahitnr puniuntur,& quomodo?n.*23.

*Petens congrunm ſoluit pretium æſtimatum rei,quę retrahitur ſi retractns petitur vigore iuris conſuetudinarij, vigore verò iuris regni pretium verè ſolutum,n.*27.*&* 29.

*Æſtimatio rei, quæ retrahitur fit inſpecto tempore exequutionis ſententiæ, congruum admittentis,num.*28.

Giurbæ *quædam diſtinctio traditur, & qualiter ſit recipienda habetur,n.*30.

Regens D.Didacus de Soria *laudatur,n.*34.

Conſil.D.Troianus Miroballus Dux Campinellis *laudatur,n.*35.

Regulæ conſtitutę in l.dudum, C.de contrahend. empt.vendit. *limitationes quamplurimæ afferuntur,n.*36.38.39.40.41. *&* 43.

*Venditio an fieri debeat iuxta valorem rei, an verò fructuum æſtimationem? habetur n.*37.

*Qnod vni prodeſt, & alteri non poteſt nocere ſnbſtinetur,n.*42.

*Ius conſuetudinarium, & regni conuenit concedendo actionem realem ad perſequendam rem ratione congrui,num.*44.

*Emptor poteſt retrahere rem vicinam ante celebratam emptionem venditionem,n.*45.

*Iura realia tranſeunt ia emptorem,n.*46.

*Res tranſit cum ſua cauſa, nnm.*47.

*Ius conſnetudinarium, & regni non complectitur feudalia circa congruum, n.*48.

*Retractus in fendis fuit introdnctum à iure communi feudornm, num.*49. *& competit agnato pro feudis hæreditarijs,ex pacto,et prouidentia, plano,& de tabula,num.*50. *& non competit mulieribus,n.*51.*ſed contra n.*52.

*In locatione feudi an præferatur agnatus? n.*53.54. 55.*&* 56.

Baro præfertur Vniuerſitati in locatione feudi, nu. 57.*ac etiam bonorum allodialium, n.*58. *& quando vaſſalli petunt præferri extraneis,nn.* 59.*& quare iſta procedant? n.*60.

Textus l.1.ff.de priuileg.credit. *non dicitur correctus ex diſpoſitione,* l.dudum, C.de cõtrahen. empt.

*De feudo ad emphyteuſim valet argnmentum, num.*62.

*Prælatio an concedatur tàm domino cenſus, petenti præferri in venditione prædij, cenſui ſuppoſiti,quàm emphiteutæ, petenti pręferri extraneo in venditione cenſus? habetur nu.*63. 64. 66.*&* 67.

*Dominus fundi locati poteſt cogere conductorem ne alijs quam ſibi fructus vendat, n.*65.

*Eccleſiæ, & via publica ins prothomiſeos denegatur,num.*68.

*Vniuerſitates valent petere congruum,n.*69.*&* 70. *& contra n.* 71.

*Via publica qnænam dicatnr?n.*72.

*Fiſcus an excludatur à congrui petitione? nu.*73.*&* 77.*& quid de inre conſuetudinario? n.*74.

*Ruſtici, & non liberæ conditionis hominеs non habent congrnum,& quid de inre regni? nn.*75. *&* 76.

*Priuatus contra Fiſcnm non habet retractum, num.*78.

*In venditionibus ſubhaſta, an detur congrui petitio?n.*79.80.81.*&* 82.

*Agnato competere prælationem in feudo ſubhaſta venditio etiam poſt factum depoſitum, & eſtinctam candelam,dicitur n.*83.

*Retrahenti iure congrui, an liceat penitere, ac reuocare petitionem? habetnr num.*84. 85. 86. 87.*&* 88.

*Vicinus etiam poſt declarationem factam non emendi, poteſt congruum petere, n.*89.

*Ius congrui non cenſetur ademptum à vicino, qui in venditione prædij mediator interceſſit, num.*90.

Conſtitutio regni, ſancimus, *eſt ne generalis, an verò eiuſdem diſpoſitio aliquibus tantùm in partibus viget? numer.* 91. 92. 93. 94. 95. *&* 98.

*In actibns facultatiuis per non vſum non indncitur præſcriptio, n.*96.

*De contraria Conſuetudine debet conſtare per ſpeciales actus, num.*97.

Di-

1 DIgniſſima eſt iuris prothomiſeos, re-
tractus, ſiuè, vt hic dicitur, congrui
materia, & quæ varias in ſe continet
quæſtiones, quarum non paucæ habētur apud
DD. relatos à R. Tap. de iur. regn. p. 4. n. 13. ideò
concinno, & exquiſito examine pertractanda.
2 Dicimus ergo, definitionem eius afferri ab
eod. Reg. Tap. ibid. num. ac quatrupliciter per-
mitti, ex cauſa nempè Conſanguinitatis, Pro-
3 pinguitatis, ſeù Vicinitatis, Communionis,
& Cohabitationis, vt *Napod. hic in princ. n. 1.*
4 aduertit; de primo, ac vltimo iure retractus in
Conſuetudine non agitur, proùt neq; agitur de
eo, quod iure dominij datur per *Text. l. fin. C.
de iur. emphyt.* ſed tantùm de ſecundo, & ter-
5 tio tractatur: adeſt tamen Friderici Regis *con-
6 ſtit. ſancimus*, qua, cum bonorum alienatio
abſque præcedenti denunciatione alienantis
ſanguine coniunctis interdicatur, ius conſan-
guinitatis ad retrahendū eadē conſtitutū eſſe,
non dubitatur, iuxtà tradita in *l. ſi emptionem,
ff. de minor. vigin. quinque ann. & l. libertus, qui
ſoluendo, ff. de bon. libert.* & per *Tiraq. de vtroq;
retract. in præfat. n. 34. cum ſeq.*
7 Hinc largiùs *Conſtitut.* quàm *Conſuetudini-
bus*, diſpoſitum fuiſſe patet, non tantùm, quia
guinis, & rei coniunctione congruum permit-
titur, quod diſpoſitione conſuetudinaria non
datur, verùm etiam quia præter illum in ven-
8 ditione, in qua loquūtur *Cōſuetudines* noſtræ,
alios & complectitur contractus, *Conſ. Prat.
pract. obſeru. 52. num. 3. 5. & 6. Amat. conſ. 93. n.
70. & 71.* Quare etſi de propinquitate conſti-
9 terit ſiue vicinitate, adhuc duo probanda in
terminis noſtri iuris municipalis ſupereſſe,
vnum ſcilicèe, vt res per reum conuentum
poſſideatur, vel dolo deſierit poſſideri, alterū,
vt emptionis titulo poſſideatur, vel poſſeſſa
fuerit, tradidere *Ronit. decif. 3. nu. 1. Afflict. de-
ciſ. 338. num. 8. Nopod. hic ver. poſſidet, num. 42.
Scip Boccin. in apoſt. incip. de validitate circa
med. lit. D. fol. 325.* & an venditor fuerie verè
10 Dominus non inquirendum, habetur ex *Ste-
phan. de Caie. in apoſt. incip. ſi requiratur Car-
pan. ad ſtat. Mediolan. cap. 417. num. 228.* cum
11 ſatis, ſuperque ſit, poſſeſſorem bonæ fidei fuiſ-
ſe, vel dominum putatiuum *de Franch. deciſ.
242. num. 3.* licet anni à *Conſuetudine* decreti
12 ad petendum congruum ſubducendam ra-
tionem ab ea die, qua venditionem vetus do-
minus celebrauerit, vel ab alio factam confir-
mauerit, ſit verum, vt *idem Caiet.*, hoc enim
13 retrahentis fauore dicitur introductum ab
eod. vt, quod in fraudem fieri poſſet, tollatur,
14 cum & ante venditionis, à non domino factę,
confirmationem, retrahendi ius tribui, ex tra-
ditis habeatur.
15 Item actionem ad retractum per venditio-
nem factam, vel ſub annuo cenſu redimili,
oriri, eſt indubitata concluſio apud *de Franch,
deciſ. 392. Adden. ad eund. deciſ. 71.* ex *Afflict.
aliiſq; Camill. de Medic. conſ. 56. nu. 24. & 25.*
latè *Tap. 4. par. iur. regn. de iur. protbom. fol. 74.
n. 72. & 73.*
Sunt & aliæ vtriuſq; iuris diſcordantiæ,
quarum paſſim poſt eas, quas recenſebimus
eiuſdē cōcordātias, verbū faciemus. Et primò
16 *Conſtitutionem ſancimus*, quæ contrahentium
voluntati quodammodo reſiſtit, ne homines
ſuo arbitratu vendenda, diſtrahant, iuris cō-
munis in *l. dudum 14. C. de contrahen. empt. vē-
17 dit.* qua ne quis de rebus ſuis facere aliquid
cogatur inuitus, vnicuiq; ſuo arbitratu quæ-
rere, vel probare emptorem, ad *Text. l. inuitū
11. eod. tit.* & *l. nec emere 16. C. de iur. deliber.*
permittit, correctoriam dixerunt *cit. Prat. nu.
2.* & *R. Tap. n. 7.* idemq; de hac noſtra *Conſue-
18 tud.* arbitratur *R. Ronit. deciſ. 24. num. 19.* vbi
eam ideò odioſam appellat, & ſi ius protho-
19 miſeos nos ad antiquum ius, vel in Moſayca
lege cognitum, reducens publicum reſpiciens
20 fauorem, ac delictis occurrens, fauorabile di-
xerint *Minſin. obſeru. 51. cent. 3. relat. à Roit. in
addit. ad deciſ. 550. de Franch. & Praſ. Amat.
conſ. 93. à num. 5. per plur. ſeqq.* imò quodam-
21 modo iuri communi conforme, idem *Amat.
conſ. 48. num. 4.* Item vtriuſq; iuris ſententiam
22 eſſe, vt de iuxto pretio rei venditæ valeant
cōtrahentes à iudice interrogari eidem *Prat.
num. 15. & 18.* placuit affirmare per ea, quæ à
*Iacob. Nouel. in comment. ad conſtit. ſangimus, §.
licet autem 5. n. 48. in fin. verſ. ideoq; & nu. 49.
in 17. tom. tractat. Iſer.* per eum allegato *in c.
1. §. Sacramentum de conſuet. retract. feudal. Bar.
in l. periurio, ff. de crimin. ſtellionat. Bal. in cap. 1.
§. ſacramentum de pac. iuram. firman.* habentur,
23 & caſu, quo falſum ſacramento confirmatum
fuiſſe, conſtiterit, tàm emptor, quàm venditor,
alter nempè pretij, alter verò rei venditæ
amiſſione puniuntur, iuxta ſcripta per *Afflict.
in ead. conſtit. ſancimus in 6. notab. n. 20. & Tho.
Zerol. in prax. Epiſc. verſ. ius congrui in 4. dub.*
Sed (pace tanti viri) hanc municipalis, Re-
24 gniq; iuris conuenientiam, de qua *Prat.*, non
probo; nam & ſi ab eo tradita, in terminis *cō-
25 ſtit. ſancimus* ſint vera, prout illis verbis, *ideoq;
illi, &c.* declaratur, haud tamen conſuetudi-
26 nariæ ſanctioni aptantur, petens enim con-
gruum ad præſcriptam formam conſuetudi-
27 riam, pretium rei, quæ retrahitur, à peritis
æſtimandum, ſoluere tenetur, quicquid con-
trahentes verè egerint, vel ſimulauerint de
pretio, inter eos conuento, ipſamque rei æſti-
28 mationem faciendam inſpecto tempore exe-
quutionis ſententiæ non autem petitionis, ſi-
uè litis conteſtatæ, deciſum fuiſſe vnitis Re-
gijs Conſiliarijs quatuor aularum cernitur in
*fin. deciſ. 24. R. Ronit. & deciſ. 102. nu. 7. & 168.
Sanfel.* At *conſtit. ſancimus*, legitimè retrahenti
39 rem concedit, ſi ſolutum pretium rei emptæ
re-

reſtituat emptori,ſiuè eiuſdem rei æquet, ſiuè
ſuperet valorem, proùt obſeruat *Rouit.cit. de-
ciſ.24.num.44. ex de Franch.deciſ.390. num.3.
& 4.Rendel.in ead.conſtit.§.in primis, num.12.*
ideòq; diſtinctionem, de qua *Giurb. deciſ.86.*
30 *n.12.* de æſtimatione rei,quæ venditur ab in-
uitis, recipiendam in terminis *conſtit. ſanci-
mus* non autem noſtri iuris municipalis, pa-
tet, & ſi vtroq; iure vni potiùs, quàm alteri
rem vendi ſtatuatur. Ergo non ità in vno, vt
31 altero in caſu Iudicis neceſſaria interrogatio,
cum vtrumque paritas rationis haud nectat
ad *Text.l.illud 32.ff.ad l.aquiliam,l.à Titio, ff.
de verb.obligat.& cap.inter cæteras de reſcript.*
& de hac re videas *Napod. in conſuetud. vbi
domus, hoc eod.tit.ver ab emptore, n.67.*

Solet quandoq; dum laicus Clerici perſo-
nam adhibet ad emendum, vel de eo dubita-
32 tur à Iudice laicus interrogari, ſuo ne res ſit
empta nomine à Clerico? eidemque mandari,
vt verum, quod dicturum eſt,ſacramento cõ-
33 firmet,& ita ſeruatum vidi in Sac.Reg. Conſ.
annis proximè elapſis ad inſtantiam me-
ritiſſimi, nec vnquam plenè laudati Dom.
34 D. Didaci de Soria Marchionis Criſpani
Regiam Cancellariam Regentis placariſſi-
mi, referente Regio Conſiliario D. Troia-
35 no Miroballo Duce Campimellis patritio
Neapolitano morum ſuauitate, integerrima-
que conſtantia, in paucis præſtantiſsimo, fa-
ctoque in ea cauſa decreto pro declaratione
faciẽda,cum laicus,& Clericus eſſent maximè
integritatis, & Clericus ex Neapolitanis pri-
matibus, antequam ad declarationem deue-
niretur, fuit voluntariè liti renunciatum, ac
Marchioni domus ceſſa.

36 Nec vna generalis regulæ *l.inuitum, l.dudũ,
ac l.nec emere*, de qua etiam *Boer. deciſ. 312.
Carpen.ad ſtat.Mediol.433.nu.70.Menoch.de
arbitr. caſ.462. num.12.* traditur exceptio, &
limitatio à *DD.relat.à Giurb. deciſ.86. num.1.*
quibus (vt cæteros omittam) addo *Thor.in
compen.ver.vendere an compellatur,par.1. Ca-
ſtill.deciſ.134.Conſ.de Roſa conſult.22. Ricc.in
explic.d.l.dudum,Caren.reſol.2.num.18.Capyc.
Latr.deciſ.168.à num.9.* & alios, (qui & de
37 eo agunt, an venditio fieri debeat iuxta rei
valorem, an eiuſdem fructuum æſtimationẽ?)
38 Cogitur enim quis, etiam vbi non adeſt de
hoc ſtatutum, aut *Conſuetudo*,vendere Eccle-
ſiæ, Monaſterio, ac pro eiuſdem viridario,
Reipublicæ, alijſq; ac item Baroni,qui vaſſal-
39 lo iniunxit exfractare ad pacandas inimici-
tias ſubditorum: ſimiliter rixoſus cogitur
40 vendere prædium vicino ad tollendam rixa-
rum occaſionem, & habens prædiolum co-
41 gitur vendere illud vicino habenti magnum
prædium, præcipuè vbi indigentia adeſt, vel
magnum ædificium conſtrui debet; cum ſub-
42 ſtineri debeat, quod vni prodeſſe poteſt, &
alteri haud nocere, *l. item, ff.de aqua plur. ar-
cen.& gloſ.in l.arbiter, ver.futurum, ff. de arbi-*
43 *tris*, proùt ex *cit. Author.* percipitur non ob-
ſcurè. Alias verò limitationes habes apud *No-
uar.quæſt.forenſ.tom.2.q.25.& 27. Franc.Ant.
Coſta conſ.28.Maſtrill.deciſ.280.& alios*,quos
pro totali cognitione rei conſulas.

Item ius regni, & conſuetudinarium con-
uenire non ambigitur, ſi ab vtroque reale ius
44 ad perſequendam rem introductum fuiſſe,
affirmauerimus, proùt de *Conſuetudine* ſentijt
*Napod.in conſuet.ſi ex vno, n. 93. verſ. idem
quia, & de conſtit.ſancimus*,ſcripſit *Amat. conſ.
93.n.73.* cum quo conuenit *Afflict.in ead.con-
ſtit.§.9.num.14. in fin.* Hinc re vendita,licere
45 emptori vicinum prędium antea venditum
rettahere, placuit *eid.Amat.num.7.ex Bal.in
princ.conſtit.ſancimus, n.6. verſ.ex quibus com-*
46 *muniq; Doctorum ſententia*; iura enim realia
in emptorem tranſire, deſumitur ex *l. via 23.
§. ſi fundus, & §. quacumq; ff.de ſeruit. ruſtic.
prædior.* & dixerunt *DD. cit.ab eod. Amat.nu.*
47 *75.* cum res dicatur tranſire cum ſua cauſa,
l.alienatio 67.ff.de contrahen.empt.

Porrò ius Conſuetudinarium,& Regni cõ-
48 ueniunt,quia neutrum feudalia complectitur,
vt de *conſuetudinario* teſtatur *Napod. ver.
terram à num.20.* & de *conſtit. ſancimus* tradi-
derunt *de Marin.lib.2.quotid.reſol.cap.116.nu.
17.Afflict.ſup.ead.conſtit.in princ.R.Tap.4.par.
iur.regn.de iur.prothom.fol.74.nu.77.& 78.* af-
49 firmantes, retractum in feudis communi feu-
dorum vſu potiùs introductum in *c.1.§.ſed &
res,per quos fiat inueſtit., c.1. §. porrò,qualiter
olim poter.feud.alien.& cap.1.§. Titius, ſi de
feud. defunct. controuer. ſit*; idq; deducitur ex
traditis *deciſ.11. R.de Pont. & allegat. R. Ro-
uit. de qua ibid.* Quare illud ne dum pro feu-
50 do hæreditario, & ex pacto, & prouidentia,
verùm pro feudo plano,& de tabula,ſub mili-
tari ſeruitio conceſſo, vindicando,agnato cõ-
petere iure ſanguinis, idem *de Marin.*affirma-
uit *lib.1.reſol.quotid.cap.233.*eademque de ra-
51 tione mulieribus alioquin à ſucceſſione feu-
dorum excluſis,ius retrahendi non indulgeri,
probauit *cit.cap.116.* iuxtà deciſionem relatã
à *Capyc.Latr. deciſ.57.* quicquid per Regium
Collaterale Conſilium in cauſa Iuliæ Muſcet-
52 tulæ aliter decretum referat idem *Tap. n.76.*
& habeatur *cit.deciſ.11.Reg.de Pont.*

At in eo, quòd in feudi locatione prælatio
53 agnato non concedatur,quaſi diſpoſitio,*l.lex
quæ tutoris 22.§.nec verò domum, C.de admi-*
54 *niſtr. tutor.* in locatione locum ſibi vindicare
non poſſit, cum tantùm *nec domum vendere
liceat,in qua defecit pater,minor creuit,in qua
maiorum imagines, aut non videre fixas, aut
reuulſas videre ſatis eſt lugubre*, habeatur,*eun-
dem de Marin. cit. cap.233. à num. 34.* non ſe-
quor, videtur enim huiuſmodi dictum æqui-
ta-

tati obijci, ac pluribus S. R. C. deciſionibus,
de quibus Gizz.ad Capyc.Latr.obſer.ad deciſ.
39.à n.10.per 12.ac Sanfel.qui nedum in feu-
55 di emptione,& venditione præferri extraneo
agnatum voluit deciſ.100.& 102. ſed in loca-
56 tione,prout omnibus ferè DD.idem affirmã-
tibus recitatis, tãquã de re cõmuniter recepta
ſentiſt Gizzius ad Capyc.Latr.obſeru.57.nu.1.
2.& 3.& habetur etiam per Afflict.controuerſ.
57 iur.cap.21. & in appendic.imò & Baronem
ipſum Vniuerſitati cum eodem cõcurrenti,vt
deciſ. Sanfelic. 107. idq; etiam in allodialibus
attendi idẽ dec.101. ac non paucis in caſibus,
de quibus dec.106. idem, & de Marin. cit.cap.
58 161. agit ac etiam quando vaſalli extraneis
59 petunt præferri, Laratha conſ.41.ità enim nõ
dicitur alienatio prohibita, ſed potiùs facul-
60 tati retrahẽdi bona maiorum (de qua Sanſel.
cit.deciſ.101.num.7. ac l.1. ff. de priuil. credit.,
in qua Caius Iuris Conſult. cum bona veneunt
debitoris in comparatione extranei, & eius, qui
creditor cognatuſuè ſit, potior habetur creditor,
61 cognatuſuè, habet) locus apertiſſimè factus;
ac ideò cit.l.1. non dici correctam diſpoſitio-
ne l.dudũ,C.de contrahen.empt.illãq; cũ diſpo-
ſitione §.ſed & res qualit.olim feud.poter.alien.
coniugi,dixit cit. Gizz.ead.obſeru.39.n.10.ad
tradita per Parid.de Put.de reintegr.feud.f.241.
Cumque de feudo ad emphyteuſim, & è
62 contra ſoleant pleriq; ſumere argumentum,
idem dicendum eſſe videtur tàm in caſu, quo
63 Dominus cenſus, rem cenſui ſuppoſitam
emere volentibus,præferri, inſtat Nouar.quæſt.
forenſ.lib.1.quæſt.4. Capyc.Lat.deciſ.46.à n.14.
qui in fine etiam deciſum tradidit,de Franch.
deciſ.610.Capyc.dec.99.vbi Maſul.Vrſillon.in
ſuis.concluſ. ver. ius congrui, idq: etiam à iure
64 communi approbatum in l. fin. C. de iur. em-
phyt. probat Cancer.variar.reſol.lib.1. cap.11.
num.58. inſtar domini fundi locati,qui poteſt
65 colonum cogere ne alij, quàm ſibi fructus
vendat, vt ex Alex. aliſq; in l.1. C. de dolo
Marſil.ſing.510.Tiraquell.de retract.§.1.gl.18.
n.2.Conar.variar.reſol.lib.3.cap.14.n.6.et Gra-
tian.deciſ.77.vt dixit de Marin.cit.cap.161.nu.
66 7.ac inſtar emphyteutæ in cenſus venditione,
quę à domino facta fuit extraneo; vt idem
de Marin.num.8.Borrel.in ſumm.deciſ.par.1. in
tit.de emphyt.num.404. in fin. Amat.variar. re-
ſol.cap.54.lib.2. Montan. controu. 21. num.22.
Boer.deciſ.107. Amen. ad deciſ. de Franch.17.
num.11. aliiq, quibus confert nouiſſima deci-
ſio S. R. C. in Banca de Litto in cauſa inter
Doctorem Onofrium de Roſa ex vna, & hæ-
redes quondam Regij Conſiliarij Fabij Api-
67 cella ex altera, quicquid aliter voluerint cit.
de Franch.ead.deciſ.17.nu.8.Thor.in compen.p.
3.ſect.2.ver. prælatio, ac decretum per idem
S.R.C.tradiderit Anna ſingul.150.
68 Eccleſiæ, viæq; publicæ Conſuet. vbi domus
hoc tit. prę cęteris ius prothomiſeos denega-
tur, quod conſtit. ſancimus æq; confirmatur
Conſ.Prat.vbi ſup.n.4. Nouar.ad deciſ.392. de
Franch. Amat.cit. conſ. 93. qui nec ideò infe-
69 rendum Vniuerſitatibus,quæ nec Fiſci nomi-
70 ne,nec publicæ viæ continentur petendi con-
gruum facultatem propediri, ait præcipuè n.
71 45.eiuſq; placita, ac aliorum,contra ſentien-
tium, recenſet R.Tap.de iur.regn. d.par.4. de
iur.prothomiſ.à n. 96. per ſeqq. Quæuè publica
72 dicatur via, & an illa vicinalis, quæ ab im-
memorabili publica habita eſt? habeutur per
Vrſill.ad deciſ.62.Afflict.num.3. Viui.commun.
opin.concluſ.830.n.4.& 5. pugnantes ſimul.
Aduertere tamen non prætermittam;etiam
73 Fiſcum per conſtit. ſancimus à iure prothomi-
74 ſeos, quod Conſuetudinibus non exprimitur;
Quare quoad Fiſcum diuerſum ex vtroque
iure dogina videtur aſſequendũ,prout quoad
75 ruſticos, ac non liberæ conditionis homines,
76 quorum nec verbum in cit. conſtitutione dici-
tur, cum illis Conſuetud. vbi domus,congrui
petitio contra Neapolitanos Ciues interdica-
77 tur; poſſetq; quoad Fiſci excluſionem (non
vereor affirmare) diſpoſitio cõſtitutionis ſanci-
mus tantùm generali conſuetudini non ſcriptæ,
qua tria eſſe,quæ prothomiſeos ius nõ habẽt,ſcili-
cet Via publica, Eccleſia, & Curia, approba-
tum eſt, prout in fin. cit. conſtitutione ſancimus,
habetur,vniri.
Nec contra Fiſcum priuato conceditur ius
78 retractus; indèque controuertitur, vtrum cõ-
79 tra emptores ſubhaſtæ vicinus admittatur ad
80 retractum? in qua quæſtione pro affirmatiua
ſentiunt de Franch.deciſ.277.& 588.& cum
eo Adden.Thor.in compen. par.1. ver. ius con-
grui,De Marin.reſol.quotid. cap.256. num.33:
81 ac nil eſſe, aiunt, quod contrarium valeat
ſuadere: At Marin. Frecc. in conſuet.ſi ex vno
in apoſt.incip.vide fol.344.& aly. quos allegat
Ricc.in addit. ad cit. deciſ. 588. de Franch. Ro-
man.conſ.107.Dec.conſ.159.col.2. Signorol.cõſ.
172.Alex.conſ.52.n.4.lib.1.Capyc.deciſ.99.nu.
4.Gratian.cap.828.num.28. aliter ſentiunt,di-
cunt que diſpoſitum à ſtatuto in voluntarijs
alienationibus, ad neceſſarias non protrahen-
dũ,nec poſſe Fiſci quodlibet priuilegium em-
ptori ſub haſta dici communicatum; in ea
82 tamen re ſufficiat mihi Reg.Rouit.conſ.69. to.
2.num.2.& 3. ac Reg.Sanſel.deciſ.103.to.1. &
deciſ.104.(vbi non competere prælationem
83 agnato feudi ſubhaſta venditi, ſi fuerit poſt
eſtinctionem candelę, & depoſitum factum
petita) habetur ad explicationem allegare.
Inſuper in quæſtione illa, Vtrum retrahen-
84 ti rem iure congrui,pœnitentiæ locus,vel poſt
ſententiam, retractum admittentem, ſuperſit?
nõ aliter decretum Conſtitutionibus regni exti-
tiſſe, ac Cõſuetudinibus noſtris,notandũ;haud
85 enim verò abeſt retrahentis ab arbitrio, an-

tequam pretium ſoluat, & ità vndiq; res per-
fecta dicatur *Ronit.deciſ.24.n.16.* pendere, ve-
lit ne attributam ſibi rem, recipere, vel non?
*de Franch. deciſ. 346. Tiraquell. de retract. li-
gnag.§.fin.num.24. Benedel.in conſtit. ſancimus
in rubr.num.65. Rendel.ibid.§.in primis, verſic.
vnuſquiſq; ſecundum ſuam, nu.19.* quod & eo
86 conuincitur argumento, quia huiuſmodi re-
trahendi facultas poſt ſententiam, tacita re-
nunciatione, per lapſum nempè temporis, à
ſtatuto conſtitutū ad retrahendum perimitur
*Afflict.deciſ.245.in fin. Tiraq.ibid.§.1.gloſ.10.
nu.80.in fin.& in fin.eiuſd.tit.de retract. lignag.
num.35. fol. mihi 546.* ergo fortiùs expreſſa;
87 cum ea renunciatio poſſeſſorem potius iuuet,
88 quàm noceat; quicquid *Boer.deciſ.48. Mut.in
conſtit.Panor.cap.28. num.17. & Fab. Turret.
conſ.78.vol.2.* placuerit in contrarium; cum
non ex diuerſa iurium diſpoſitione, ſed va-
rijs *Doctorum* placitis inniti, pateat in-
tuenti.

Ideòque poſtquam declarauerit nolle eme-
89 re vicinus, actionem iterum petendi congruū
intra legitima tempora, renuenti ſupereſſe
vtroque iure attento, non vereor affirmare,
cum ad id probandum, & conferat, quæ *Tira-
quell.de retract.lignag.§.1.gloſ.1.n.146. Harta-
man.Piſton.quæſt.12.n.61.lib.2.* optimèq; ideò
90 dictum cum *Nouario quæſt.forenſ.tom.1.q.82.*
cenſeo, ius petendi congruū non cenſeri vici-
no ademptū, vbi in venditione prædij hic me-
diator interceſſit, cum vel non dicatur ità iuri
ſuo renunciaſſe, vel ità feciſſe renunciatio-
nem, vt valeat ad ius renunciatum redire.

Et hic, poſt quàm nonnulla de *conſtitutione*
91 *ſancimus* attingimus, supereſt videamus, ſit
ne tam generalis, vt omnes obliget in Regno,
an verò localis dicatur, illoſq; tantùm liget
apud quos recepta fuit? Et licet *Afflict.in c.1.
§.porrò, nu.36.in fin.qual.olim feud.alien.poter.*
92 localem illam dixerit, nō autem vniuerſalem,
cum in volumine *Conſtitutionum* congeſta nō
93 adſit, ac ideò in Auerſana Ciuitate non ſer-
uari ſcripſerit *Pellic. in conſuet. Auerſ.tit.de
annor.comput.num.75. fol.251.* quoad vtrum-
94 que tamen, contrarium voluere *DD.* ac ſæpè
decretum fuiſſe, patet ex traditis per *R.Capye.
Latr.conſult.98. Amat.conſ.48.per tot.& conſil.
93.num.16.55.& 72. Viuium in ſilua commun.
opin.opin.831.verſ.ſtatutum ſub n.2. Rendel.de
iur. Prothomiſ. rub. tit. n.17.in fin. Conſtitutio*
95 enim *ſancimus* fuit lata vniuerſaliter, *In omni
prouincia, & omni Ciuitate*, ergo vniuerſaliter
ſeruanda per *Text.l.regula,§.pænale, & §.fin.
ff.de iur.& fact.ignor.l.2.& 3.C.de legib.* & op-
timè *l.cum 13. C. de ædific. priuat.* ad tradita
per *Iacob.Nouell.de iur. prothom. in princ. Be-
nedict.in rubr.de iur.prothomiſ.num.25. Maran.
diſp.9.in fin.* eò fortiùs cum non valeat de con-
96 trario vſu opponi, quia in actibus facultatiuis
per non vſum non inducitur præſcriptio, aut
poſſeſſio in contrarium, *Abb.in cap.Abbate de
verb.ſignif. R. de Pont.in alleg.in tract. Taſſon.
ſuper pragmat.de anteph. Maur. ſen. alleg.8. &
Prat.to.2.diſcept.forenſ.cap.30.* & de contraria
97 *Conſuetudine* debeat conſtare per ſpecificos
actus contrarios, & per ſententias *Maſcard.
concluſ.427.n.1.2.& 4.10.1. de Franch.dec.91.
n.16. Gratian.cap.767.n.6. Nat.conſ.575.n.35.
Burſat.conſ.222.n.22.lib.2.* & alij: Cæterùm
98 *conſtitutionem ſancimus* legem in toto Re-
gno legitimè conſtitutam eſſe, optimè ex hi-
ſtoriarum documentis Doctorumq; placitis
fundauit I.V.D. Lucas Potus ingenioſus iu-
uenis in erudito reſponſo pro Paulo Carpi-
nello cum Blaſio Capoblanco, & habetur per
Afflict.in ead.conſtit.§.ſcriptum, n.1.

CAPVT SECVNDVM.

Verba Textus explicantur.

De retractu vicino competēte tùm cō-ſuetudinario iure, tùm regni *Conſtitutione ſancimus* attentis, ac de non admittenda ſtabilium venditione in Regno, denunciatione vicino non facta, & qualiter denunciatio ipſa fieri debeat? Item de tempore petendi congruum, & an currat ignorantibus, minoribus, aliterque impeditis: tandem de actione ad retractum, & de nonnullis fraudis præſumptionibus ad excludēdū cōgruum, ac de annullandis contractibus, in præiudicium volentis retrahere celebratis.

S V M M A R I V M.

Conſuetudo ſi quis emit *diſponit in contractu emptionis venditionis, n.1.*

Vendere ad omnes contractus, quibus transfertur dominium quandoq, protrahitur, ſed arctè hic interpretatur, n.2.& 3.

Conſtitutio ſancimus *num contractum locationis conductionis, Neapoli celebratum complectatur,*

tur, & ad locationem ad longum tempus factam extendatur? nu. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 16. & 17.

Iura, & ſtatuta diſponentia in venditione, etiam locationem dicuntur complecti, n. 11.

Locatione ad longum tempus res alienatur, & eiuſdem dominium transfertur, n. 14. & 15.

In arbitrium vicini confertur vtrum velit rem retrahere, nu. 18. ſed poſt elapſum annum non exauditur vicinus, n. 19.

Alienatio interdicitur abſque denunciatione facta vicino, ſi ius regni attendatur, n. 20. & 21.

Quod prohibetur fieri, cenſetur ſub pœna annullationis actus prohibiti, vetitum, n. 22.

Dominium rei venditæ non transfertur, ſi non fuerit facta denunciatio, n. 23. & probatur n. 24. & 25.

Terminus ad petendum congruum an poſſit abbreuiari? remiſſiuè n. 26.

Terminus ad retrahendum non currit ignoranti, num. 27. prout nec legitimè impedito, nu. 28. & 29.

Denunciatio, à ſtatuto requiſita, fieri debet proprietario, n. 30.

Denunciatio an requiratur iudiciaria, an verò ſufficiat verbalis? habetur n. 31. & 33.

Scientia vicini an ſufficiat pro denunciatione? num. 32.

Præuentus citatione ne alienet, non poteſt alienare de iure conſuetudinario, n. 34.

Anni tempus à Conſuetudine *præfinitum ad petendum retractum, etiam à iure communi dependet, num. 35. & 36.*

Tempus ad petendum congruum ſtatutum an minoribus currat? n. 37. & 38. & quid dicendum de iure regni? n. 39. et 40.

Vicinus qua actione agat ad retractum? habetur nu. 41. et 42.

Retractus non competit pro re donata, nu. 43.

Fraus præſumitur ſi alienetur prædium poſt denunciationem factam pro congruo, num. 44. et ex donatione rei, cuius poſſeſſio capta non fuit, num. 45. et quid dicendum capta poſſeſſione per patrem bonorum filio per eundem donatarum? n. 46.

Conſtitutio ſancimus *conuenit cum conſuetudine* ſi quis emit *circa annullationem actus in fraudem congrui celebrati, n. 47.*

IN venditionibus loquutam fuiſſe *Conſue-*
1 *tudinem* diximus, quod eiuſdẽ verba ſatis
clarè confirmant, ideò ad cæteros cõtra-
ctus eã nõ extendi, certiſſimum eſt, nam licet,
2 *vendere*, ad omnes prorſus contractus, quibus
transfertur dominium, quandoque protraha-
tur, ſi tamen ſtatutum eo vtitur verbo, eandẽ
3 non recipit latam interpretationem, & exten-
tionem, ſed propriam, & ſtrictam *Carpan. in
ſtatut. Mediolan. cap. 417. nu. 104. et 105.* quod
& *Napod.* dixerat *hic ver. emit. n. 7.*

Hinc de duobus quærẽdũ, de primo quidẽ
4 an in contractu locationis, cæteriſq; omnibus
Neapoli celebratis *conſtit. ſancimus* attendatur,
ità, vt tantùm in contractu emptionis ven-
ditionis vigeat diſpoſitio conſuetudinaria,
5 Secundo, verum eadem *Conſtitutio* in ea ſo-
lum, quæ dicitur ad longum tempus, an verò
quaq; alia, locatione, procedat?

Et quoad primum dicimus, *Conſtitut. ſan-*
6 *cimus* minimè attendi hic, placuiſſe *Reg. Tap.
4. p. iur. regn. fol. 78. nu. 3. ex de Franch. dec. 390.*
quod ſi verum eſſe dicamus, haud perperam
7 inferri poterit, ius congrui neutiquam compe-
tere, dum emptionis venditionis contractus
non adeſt. At Ego aliter ſentirem, affirman-
8 dumque crederem in venditionibus diſpoſi-
tionem conſuetudinariam procedere, cæteris
verò in contractibus, vel locationum, ipſam
Conſtitutionem ſancimus attendendam; ſupe-
9 rius enim non localem, ſed generalem eam
10 eſſe diximus, ergo municipalis legis di-
ſpoſitioni deficienti rectè *Conſtitutio* Regni
ſuccedere, dicetur, quod ex *Maſtrill.* probatur
deciſ. 4. n. 3. et 13. vbi Panormi ſimilem adeſſe
Conſuetudinem, retractum admittentem ſi em-
ptione venditione actum ſit inter partes, nec
ideò reſpectu locationum, aliorumq; contra-
ctuum excludi *conſtitutionem ſancimus*, habe-
tur; cęterum idipſum ex traditis per *Sanfelic.*
11 *deciſ. 106. tom. 1.* probari patet, cum deciſum
referat, iura, & ſtatuta de vẽditione loquentia
ad locationes quoq; extendenda eſſe.

Ad ſecundum verò dicimus, nullam pror-
12 ſus locationem, ſiuè ad longum tempus, ſiuè
breue fiat, excludi, ità ſentientibus *Afflict. in
eadem conſtit. nu. 25. Benedel. ibid. n. 274. Ca-
ualcan. in repert. deciſ. ver. ius congrui lim. 7. Ca-
racc. de locat. et conduct. par. 5. de iur. congr. nu. 2.
fol. 342. at. Eugen. conſ. 2. num. 28.* & ex *Mat-
thien. ac Couar. lib. 3. variar. cap. 11. n. 3. R. Tap.
ead. par. 4. iur. regn. fol. 74. nu. 75.* nam & ſi *con-*
13 *ſtitutionem ſancimus* de locatione ad longum
14 tempus, qua res ipſa alienatur ad *Text.*
15 *l. ſi quis ante, ff. de acquirend. poſſeſſ.* ac poſ-
ſeſſio vtileque dominium transfertur, ad
ſenſum *gloſ. in l. 3. §. ex contrario,* & in *l. ſi quis
ante, ff. eod.* vbi *Alex., Bal. conſ. 325. num. 4. Ti-
raquell. de retract. §. 1. glo. 14. numer. 79. et 80.*
loquutam fuiſſe rectiùs affirmandum eſſe
16 videatur; generaliter tamen loquens, in-
17 diſtinctè recipienda eſt in omni locatione, eò
fortiùs, quia locatio indubio de ea, quæ ad
breue tempus fit, explicatur, *Maſtrill. cit.
deciſ. 4.*

Emptor tenetur infra annum. In arbitrium
18 vicini confertur à *Conſuetud.* velit ne vendi-
tam rem retrahere infra annum, poſtquam
eidem, venditionem factam fuiſſe, innotuit,
translato interim in emptorem eiuſdem rei
dominio; quòd ſi labi annum patiatur vici-

X 2 nus,

19 nus, nec petierit congruum, petendo poſtea
nō erit exaudiendus: At conſtitutione ſancimus
20 ipſa rei alienatio abſq; alienantis denuncia-
tione illis, quibus ius prothomiſeos competit,
interdicitur alienare volenti, vt ibi, Non aliter
concedimus, &c. Nonar. in addit. ad deciſ. 392. de
Frāch. n. 1. Ricc. in collect. 2300. qui deciſū re-
fert per S.R.C. Quod ſi non fuerit facta denun-
ciatio nō poſſit dici fuiſſe lapſum tempus triginta
dierum, quod & obſeruauit Prat. obſer. 52. n. 29.
21 ideoq; vēditio facta nō valet, nec trāſit domi-
niū in eū, in quem alienatur, Bar. in l. act. col. 1.
ver. & per hoc, C. de trāſact. Ancl. Amat. cōſ. 48.
n. 24. verſ. tertio reſponderi, & n. 25. & conſ. 93.
22 à n. 70. nam lex aliquid fieri prohibēs, cēſetur,
quod fieri prohibuit, ſi fiat, annullare, & ſi ſub
pœna nullitatis non prohibuerit, l. non dubiū
5. C. de leg., Salyc. in l. ſtatutis, verſ. quod ſecus,
C. de ſentent. ex breui. recit. Alex. conſ. 24. nu. 2.
lib. 4. Bero. quæſt. 24. in princ. Andr. in cap. 1. nu.
5. in fin. per quos fiat inueſt.

Porrò nemo dixerit cum Caſtren. conſ. 74.
23 lib. 2. in non. verè dominium transferri etiam
non facta denunciatione, ne dicatur alioquin
dari retrahenti actionem ex contractu imper-
24 fecto; nam reſpondetur, à coniuncto poſſe eo
caſu, renuente aduerſario, alienatio perfecta
dici per ea, quæ habentur à gloſ. in l. eleganter
verſ. nullam, ff. de dolo. Andr. in tit. ſi de feud. vaſ-
ſal. ab aliq. num. 3. ibi: Nam ſi velles, alijſq; re-
cenſitis ab Amat. cit. conſ. 48. n. 27. & 28. dataq;
25 nullitate contractus fauore coniuncti, cui alie-
natio denunciata non fuit, emptoris non in-
tereſt de actus validitate, aut inualiditate co-
gnoſcere, eidem pretio rei alienatæ, reſtituto,
Tiraquell. in 1. retract. §. 1. gl. 2. n. 5. poſt gloſ. Pa-
riſ. in §. 13. gloſ. 5. num. 50. verſ. aduerte tamen.
26 Terminus verò ad petendum congruum an
poſſit à iudice abbreuiari, habetur in dec. 588.
de Franch.

A die ſcientiæ. Tollitur ergo quæſtio, de qua
Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 417. à num. 258. per
27 ſeqq., vtrum præfinitum tempus ad retrahen-
dum contra ignorantes currat, lapſus enim
28 temporis ignoranti non obeſſe dicitur, quod
& conſtit. ſancimus, requirente denunciationē,
29 approbatur, & ſicuti legitimè impedito ſub-
uenitur Borrel. conſ. 69. nu. 1. & dicunt verba
conſtit. ſancimus, verum ſi infra ſtatutum, &c. ità
ignoranti, Carp. ibid. n. 269. per argumentum à
contrario ſenſu.

Et requiſitam à ſtatuto denunciationem
30 proprietario potiùs, cui competit retractus
ratione coniunctionis, Napod. ver. alicuius nu.
30. fol. 333. non autem vſufructuario facien-
dam voluit Giurb. ad conſuet. Meſſan. cap. 7. glo.
16. par. 1. num. 11. citat Afflict. in ead. conſtitut.
ſancimus, n. 5. et 37. de iur. prothom. Nouell. ibid.
n. 138. & §. 2. n. 170. Rendel. de iur. prothom. in
princ. gloſ. per emphyteuſim num. 67. licet dubi-
tet Benedel. ab eod. relat. & quamcunq; etiam
verbalem ſufficere, idem Borrel. imò & ſimpli-
31 cem ſcientiam abſq; denunciatione, Marcian.
32 conſ. 8. n. 10. ad conſtituendū aliquem in mo-
ra voluerint, adhuc tamen heſitare ſupereſt, ex
Baraul. denunciaſſe in princ. ff. de adnir. ac iudi-
33 cialem denunciationem neceſſariam dicerem
per ea, quæ Queſada diſſert. 3. num. 76. et 77.
deciſionemque à Marcian. relatam ad alios
caſus non extendendam: cæterum rei poſſeſ-
34 ſor citatione à vicino præuentus ne in alium
alienet, fraudem ità committere dicitur alie-
nans, vt alienatio reuocetur in terminis Con-
ſuetudinis noſtræ, vt Napod. in ver. poſſidet, nu.
44. in fin. arg. l. ſi quis poſt, ff. de iudic. dixit.

Nec prætermittam, quod Carpan. tradidit
Stat. Mediol. cap. 417. num. 220. per ea quæ no-
tauit Iaſon. in l. fin. n. 12. C. de iur. emphyt. anni
35 præfinitionem ſtatutariam ad petendum cō-
gruum, nuper per cap. conſtituntur de reſtit. in
integr. introductam; cum indè faciilimè va-
36 leat inferri, iuri potiùs communi, quàm regni
ſe conformare Conſuetudinem. Ideoq; nec mi-
rum, ſi de quæſtione illa, de qua Tiraq. de
retract. lignag. §. 1. gloſ. 10. n. 81. ex Bal. per eum
relat. & iterum §. 35. gloſ. 2. & DD. poſt Car-
pan. ibid. num. 254. vtrum tempus ad peten-
37 dum congruum ſtatutum, etiam minoribus
currat? affirmatiuè ſentiendum in terminis
conſuetud. noſtræ placuerit Napod. ver. petenti,
n. 50. fol. 336. alijſq; poſt Carpan. n. 255. mino-
38 ribus tamen cōpetere reſtitutionē in integrū,
dixerunt Afflict. in tract. iur. prothomiſ. §. ſecū-
dus, n. 32. Guid. Pap. dec. 257. n. 3. alijq; cū Con-
39 ſtit. ſancimus aliter habeatur, reſpectu enim
40 abſentium minorum ad quatuor vſque men-
ſes extenditur tempus ad petendum congruū,
& interim tutores, curatores, et defenſores ve-
nire debent, et ſoluere pretium iuſtum cum legi-
timis vſuris, et expenſis neceſſarijs, et ſi neglexe-
rint hoc facere, reſarcient de proprijs ſuis quic-
quid incommodi illi haberent.

Eam poſſidet, &c. Qua actione agat vicinus
41 ad retractum? notat hic Napod. & perſonalē
in rem ſcriptam dari arg. §. appellamus inſtit.
de act. & §. præterea, ac l. mutuum, §. hac actio, ff.
quæ met. cauſ. funt, dicit, ac ex verbis conſue-
42 tudinarijs inferri contra emptorem, & poſ-
ſeſſorem ſimul huiuſmodi competere actionē,
43 nam ſi res permutetur, aut alicui donetur
fraude ceſſante, rei eiuſdem retractus nō com-
petit vicino Amat. conſ. 93. num. 42. cum ſeqq.
Capyc. Latr. deciſ. 46. n. 4. & 10. Io: de Amic. cōſ.
1. n. 69. cum ſeq. Afflict. in conſtit. ſancimus ver-
44 ſus fin. & fraudem præſumi poſt denunciatio-
nem pro congruo, probatur arg. l. ſi quis poſt,
ff. de iudic. aliæq; fraudis præſumptiones quā-
plurimæ habentur apud Rouit. deciſ. 3. Afflict.
deciſ. 338. & deciſ. 370. Conſ. Stayb. reſol. forenſ.
tom. 1. reſol. 9. Ant. de Alex. in apoſt. incip. fuit
de

de facto, *Camil. Salern. in apoſt.incip. quid autem*, *aliosq;* poſt *Scip. Boccin. in apoſt. incip. hodie emo, fol.*334. nec leuis eſt illa, quæ donatæ rei poſſeſſione non capta, oritur iuxta *apoſt.ibid. incip. nota hic vulgatum*, & tradita per *Amat.cit.conſ.*93. *n.*68. idem probatè per *Text.l.ſicut*, §.*ſupervacuum*, *ff.quib.mod.pign. vel hypoth.ſol. Bar. & alios* in *l. poſt contractũ*, *ff.de donat.*& *Afflict.in conſtit.ſancimus*, §.4.*nu.*16.*in fin.*cum & videatur ex *cõſuet. inſtrumẽta donationum, tit. de inſtrum. confect. per curial.* argui, quiduè dicendum, ſi poſſeſſio capta
46 fuerit per patrem bonorum, filio ab eadem donatorum, & præcipuè ſi poſt motam litem? tractant *Conſ.Staybau.vbi ſup.Rouit.ead.decis.*3.*Capyc.Latr.dec.*46.*à n.*5.*cum ſeqq. Milanen. deciſ.*3.*n.*90.*lib.*2. *Thor.in compen. par.*2. *ver. donatio, & par.*3.*ver.donatio domus, & ver.donatio facta à patre, & voc.*23. *Amat. conſil.*48. quicquid aliter dicatur *deciſ.*338. *Afflict.in fin.* per *Vin.deciſ.*320. *nu.*3. & *alios*, quos allegat *Viſcon.in ſuis concluſ.verſus congrui.* Idipſum
47 annullationis contractuum, donationis, permutationis, & ſimilium, in fraudem celebratorum, *conſtit.ſancimus*, ibi, *Simulatè donaueuerint, &c.* confirmat.

CAPVT TERTIVM.

Conſuetudinis, vbi domus, eod. tit. explicatio.

De Ruſticis, eorumq; ceſſionarijs non admittendis ad congruum contra Neapolitanos, & Neapoli habitantes, & quid interſit inter Neapoli habitantes, & habitatores; & quotuplex Neapolitanus aliquis eſſe poſſit? ac tandem quis Ruſticus eſſe dicatur?

S V M M A R I V M.

Conſuetudinis, vbi domus, *diſpoſitio traditur*, *num.*1.

*Neapolitanorum priuilegia recenſentur remiſſiuè? num.*2.

*Ruſticis contra Neapolitanos, & Neapoli habitantes non competit congruum, n.*3.*&* 5.

*Neapolitanus nouem modis aliquis eſſe poteſt, numer.*4.

*Habitator quiſnam dicatur, & quis habitans? habetur num.*6.

Conſuetudine, vbi domus, *ciuibus Neapolitanis, et habitatoribus Neapoli eſt conſultum, nu.*7. *ac etiam poſſidentibus bona Neapoli, n.*8.

Conſuetudine, vbi domus, *an dicatur iuri communi, et diſpoſitioni* pragm.1.de immun. Neapolitan. *derogatum? num.*9. *et an diſpoſitioni* l.1.C.de munic.& origin.lib.10. *n.*10.

*Neapolitani etiam alibi habitantes gaudent priuilegijs à Conſuetudine eis conceſſis, n.*11.

*Ruſtici, et Neapolitani ad imparia iudicantur, numer.*12.

*Latera ruſticorum habentur pro non lateribus, num.*13.

*Ceſſionarius ruſtici non admittitur ad retractum, num.*14.

*Ruſticus quiſnam dicatur? habetur n.*15.

SEquuntur generalis regulę iuris congrui
1 limitationes, cum duo hic habeantur,
vnum nempè, coniunctum à lateribus
præferri habenti bona à capite rei venditæ, &
alterum, ruſticis, & non liberæ conditionis
hominibus, ac Eccleſiæ congruum non tribuendum, vt ex *Summar. Saler.* patet.

Quare inter cœtera Neapolitanorum pri-
2 uilegia, de quibus *Rouit. ſup. pragm.*1. *de immun. Neapolit.* præcipuè *num.*11. & alibi, &
DD. ſparſim, & hoc notari libet, vt contra
3 eos ruſticis non concedatur congruum, quod
non tantùm Ciuibus Neapolitanis, qui no-
4 uem modis tales eſſe dicuntur à *Caranit. ſup. rit.*301.*à num.*16. *per* 25. & conferunt tradita per *Napod.in conſuetud.ſi eſt quæſtio, tit.in quo caſ.ſtet.dict.colo.ver.ciues, num.*3. verùm
5 habitatoribus Neapoli eſt indultum, prouùt
verba *Conſuetudinis*, *contra ciuem*, *& habitatorem*, indicant apertè, & *Napod.hic ver.con-*
6 *tra n.*71.arbitratur, habitator autem quiſnam
dicatur, & habitans? idem *Caranita.ibid. n.*32. declarat, illumque eſſe, qui domicilium habet, non item habitans, per *Text.l.*1. §.*hæc verba, verſ.habitare*, *ff.de his, qui deiecer., vel effuder.* probari, dicit; Hinc cum ciuibus Nea-
7 politanis, ac habitatoribus ſit *Conſuetudine*
iſta conſultum, non autem habitantibus, vel
8 poſſidentibus bona Neapoli, vt *Napod. ver. qui non ſint, num.*62. neque iuri communi de-
9 rogatum, aut diſpoſitioni *reg. pragm.*1. *de immun. Neapolitanorum*, deduci conuincitur per
tradita à *Caranit.à num.* 27.3.*quæſt. & nu.*33.
10 4.*quæſt.* prouùt nec derogari diſpoſitioni *l.* 1.
*in fin.C.de munic.& origin. lib.*10. non dubita-
11 tur, cum Neapolitanos Ciues, etſi alibi ha-
11 bitent eadem potiri conſuetudinaria indulgentia, voluerit *Napod. ibid.* Dicendumque
ſequi-

ſequitur cum *Napod. numer.62. & 63.* ad im-
12 paria ruſticos, & non liberè conditionis ho-
mines iudicati, ità vt ruſticorum latera pro
13 non lateribus habeantur *Molfeſ. quæſt.37. &*
alij, de quibus *Thor. in compen. ver. iur con-*
grui, ideòq; ſi prædium ruſtici alteri cædatur,
14 non poſſe ceſſionarium ad retractum rei, an-
tea venditæ, prouocare, dixit *Napod. hic num.*
64. ex quo *hic non habet ius congrui, nec ex*
perſona illius, à qua habuit cauſam, vt ponitur
in quæſtione, nec ex perſona ſua, dum tempore
emptionis non habuit rem à capite, vel latere
coniunctam.

Sed quiſnam ruſticus eſſe dicatur videndũ?
15 ac ruſticum dici, qui ruralia opera exercetur,
deciſum fuit *deciſ.337.de Franch.* vide tamen,
quæ *Napod.* tradidit *ver. ruſtici n. 69.* & ha-
bentur per *Aſſiſt. in conſtit. regn. perſequentes*
col.3.in princ.R.Tap.4.par.iur.regn.de iur.con-
grui. fol.78.n.4.& 5.& Adden.ad cit.dec.337.
de Franch.

De Eccleſia non habente ius congrui contra Neapolitanos etiam ſequenti *Conſuetudi-ne* agitur. Ideò hic dicenda ſequentibus vniamus, & ſit.

CAPVT QVARTVM.

Conſuetudinis, ſiuè Eccleſia, explicatio.

De congruo Eccleſiæ, & contra Eccleſiam non concedendo; & an idem reſpectu Eccleſiaſticarum perſonarum valeat retineri? Item an in iudicio congrui ad inſtantiam laici contra clericum coram ſeculari Iudice licitè agatur? ac tandem de congruo contra emptores bonorum Sacræ Domus A. G. P. Ciuitatis Neapolis nulli vnquàm competente.

SVMMARIVM.

Congruum Eccleſiæ, & contra Eccleſiam non competit, n.1.

Eccleſiaſticæ perſonæ in materia congrui an denegari poſſit congruum, ſicut Eccleſiæ? habetur num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8.

Laicorum ſtatuta Eccleſiaſticos non ligant, n.9.

Statutum continens aliquid, quod diuino, naturali, vel canonico iuri non repugnat, etiam clericos ligare poteſt aliquando, num.10.

Ritus Curiæ Archiepiſcopalis Neapolis an confirmauerit conſuetudines, congruum ſtatuentes? traditur, n.11.

Congrui iudicium ad inſtantiam laici, an coram Eccleſiaſtico Iudice fieri poſſit? habetur n.12. & quid ſi res ſub haſta fuerit empta coram Iudice ſeculari? n.13. quidvè ſi poſſeſſio tradita fuerit cum clauſula ſaluo iure cuiuslibet, *num.14.*

Virtus clauſulæ ſaluo iure cuiuslibet *qualis ſit? traditur n.15.*

Congruum non competit contra emptores bonorum venditorum à Gubernatoribus Sacræ Domus A.G.P. Neapolis, n.16.

HVius *Conſuetudinis* diſpoſitione, &
Saler. ſummario, ac *Napod.ver.ſi Ec-*
1 *cleſia nu. 73.* ſententia, ſuademur, re-
gulam conſtituere generalem, congruum Ec-
cleſiæ, & contra Eccleſiam non permitti, eiuſq;
ſecundam partem in Eccleſia emente locum
vindicare, vt idem *Napod.* inſinuat, quãquã ea
vendente contra emptorem concedi retra-
ctum voluerint *Idem nu.77.ver.emat, Maran.*
diſput.8.cir.fin. Maxil.ad conſuet. Bar.3.de iur.
congru.num.76.

Hinc explorandi ſuccedit occaſio, vtrum
2 idem de Clerico in iuris congrui materia, ac
de Eccleſia ipſa ſentiendum ſit, an ſecus? Et
breuiter, reſolutã quæſtionẽ cenſeo, ſi ſcripta
per *Reg.de Marin.reſol.quotid.lib.1.cap.55.* at-
3 tendamus, is .n. probabilem hinc indè tenen-
tium ſententiam dicit; cum ad vnam, alteram-
4 que partem *DD.* inclinauerint, imò *Aſſiſt.* de
eod. articulo agens, ſibi cõtrarius fuerit inuẽ-
5 tus; allegatiſque à *num.2.* illis, qui Clerico, &
contra Clericum ius congrui non competere
dixerunt, quibus addo *R.Galeot.controu.61.à*
num.17.per num.20. & de Franch. deciſ. 285.
6 Aduerſariorum tamen præualere ſententiam,
vti maiori *Doctorum* numero præfulgentem,
ac ratione, *nu.7.* arbitratur: ſiquidem in eam
iuere *Napod.* noſter *in conſuetud. vbi domus*
hoc tit.ver.Eccleſiæ,n.59.& hic ver.ſi Eccleſia,
num.75.verſ.ſed quid de Clericis, Capyc. deciſ.
98.n.2.Marant.ead.diſput.8.per tot. & ſignan-
ter *à num.35.vſq; ad 51.Maxilla ad conſuetud.*
Bar.incip. colonus,fol.51. & alij, quos enume-
rat *nu.5.& 6.* & conuenit *Carpan.ad ſtat. Me-*
diolan. cap.417. numer. 6. deciſum contra
Clericum in Curia Cappellani maioris refert
de Franch.in apoſt. ad conſuet. iſtam incip. vide
Tiraq.fol.mihi 341. in fin. hi omnes affirmant,
cõtra Clericos ſtatutarium ius attendi, ea ra-
tio-

7 tione, quæ à *Carpano* habetur, quia huiuſmodi
ſtatutum bona potius afficit, quam perſonam,
8 & illa, quia ius retractus, & ſi à lege municipa-
li introductũ; dicitur à iure ciuili, & canonico
approbatum *de Marin. ibid. numer.* 8. nam; li-
9 cet laicorum ſtatuta Clericos non ligent
*cap. Eccleſiæ S. Mariæ de conſtit. Idem de Ma-
rin. cap.* 31. *eod tom.* 1. *reſol. quotid. Capyc. Latr.
deciſ.* 66. *&* 95. *ac* 157. *num.* 1. quoties tamen
10 aliquid continent, quod diuino, naturali, vel
canonico iuri eſt conforme, Clericos quoque
afficiunt, non vt ius laicorum, ſed vti natura-
li, diuino, vel canonico iuri conformia, vt ex
Imol. & Carol. de Graſſ. dixit idem *de Marin.
ibid. n.* 12. *&* 13. *numero* verò 17. & oppoſitis
11 per *Olinam*, dicentem *Ritum Curiæ Archie-
piſcopalis Neapolitanæ* confirmaſſe *conſuetudi-
nes* noſtras Neapolitanas ea excepta, quæ de
iure cõgrui loquitur, ſatisfacit idem Regens;
aliaq; de obſeruantia *Conſuetudinum* noſtra-
rum quoad Clericos ſubdens vſq; *ad fin.*

At in articulo; an congrui iudicium ad in-
ſtantiam retrahentis laici coram Iudice laico
12 ne; an verò Eccleſiaſtico ſit contra Clericum
exagitandum? non aliter, quàm à *Reg. de Ma-
rin. reſolut. quotid. lib.* 2. *cap.* 44. rectè fundatur
contra *Triuiſ. deciſ.* 34. *par.* 1. *Giurb. deciſ.* 25. *n.*
10. *& obſeru.* 2. *à num.* 15. *par.* 1. ſentiendum
eſſe, exiſtimo; ideòque coram Iudice Eccle-
ſiaſtico procedendum, neq; opus allegatis in
contrarium ſatisfacere, cum id oneris, ſuſcepi
à *de Marin.* optimè idem expleuerit. Item
non aliter reſpondendum eſſe duco percun-
13 tanti, quid ſit dicendum ſi res Clerico ven-
dita fuerit ſubhaſta? cum eadem ſemper ra-
tio vigeat, ac per conſequens iuris diſpoſitio
ſit attendenda, quicquid aliter affirmari poſſe
videatur per tradita à *Salgad. Laberyn. credic.
par.* 2. *cap.* 5. *à num.* 42. ac *de reg. poteſt. tom.* 2.
par. 4. *cap.* 14. *n.* 56. exciperem tamen caſum
14 quo rei venditæ poſſeſſio Clerico cum clau-
ſula, *saluo iure cuiuslibet*, tradita foret, vt perci-
pitur ex traditis per *Conſ. Carlenal. de iudic. to.*
1. *lib.* 1. *tit. diſput.* 2. *q.* 7. *ſect.* 3. *n.* 953. *Capyc. Lat.
deciſ.* 123. *nu.* 8. *Sanfelic. deciſ.* 2. *numer.* 17. *lib.* 1.
Rodoer. obſeru. ad cap. 206. *R. de Marin. num.* 6.
Altimar. in addit. ad dec. 44. *Ronit. nu.* 2. *&* 9. &
nouiſſimè *R. de Philipp. diſſert. fiſcal.* 9. *à nu.* 35.
per 40. latè de tali clauſula agere, & de eadem
15 ſcribentes ferè omnes cumulare *DD.* Iudicis
enim ſiuè laici, ſiuè Eccleſiaſtici illibatam
iuriſdicendi facultatem conſeruat huiuſmodi
clauſula, ac ius partium ſolidum, proüt etiam
de cautione præſtita per creditorem, cui pe-
cunia eſt liberata, dixit *cit. Sanfelic. in fin. euſ-
dem deciſ. n.* 17. Ex his ergo optimè noſtra
concluſio infertur.

Pro coronide modò aduertendum, à gene-
rali regula ſtatuta, vt contra emptores ab Ec-
cleſia ius cõgrui vicino nõ cõcedatur, empto-
16 res ab Eccleſia, ſeù Gubernatoribus Sacræ
Domus Annunciatæ huius Ciuitatis excipi,
fauore quorum priuilegio Regis Ferdinandi
de anno 1470. retractus locum non habere
indultum fuit, proüt teſtantur *de Franch. dec.*
383. (vbi de priuilegij obſeruantia etiam ſi nõ
fuerit oppoſitum) *Ricc. in addit. Maſul. ad de-
ciſ.* 66. *Capyc. in fin. & de Marin. vbi ſup. n.* 16.

CAPVT QVINTVM.

Conſuetudinis, ſi ex vno latere, item ſi quis habet; & Conſuetudinis, ſi domus, eod. tit. explicatio.

De congruo coniunctis à lateribus competente, ac de eo alteri non ce-dendo, itẽ de varijs ſimulationis, & fraudis, congruum excludentibus præſumptionibus; & quiſnam ex pluribus, quibus congruum compe-tere poteſt, præferatur? Tandem de petendo retractu ſiuè congruo, abſq; depoſito ſoluendi pretij, eodemque lite pendente faciendo, & de ſen-tentia in iudicio congrui ſub con-ditione licitè proferenda; ac demum de alijs ad explicationem eorum, quæ *cap.* 1. *à num.* 49. *hoc eod. tit.* tra-dita fuere.

SVMMARIVM.

Coniunctus à latere congruum rectè petit; quandoque vero excluditur, n. 1.

Ius petendi congruum non poteſt cedi, nu. 2. *& quare? n.* 3. *&* 4.

Fraudis coniecturæ, & ſimulationis excludunt petentem congruum, n. 5. *& nonnullæ traduntur remiſſiuè, n.* 6.

Congruum legitimè debetur ſi à vicine pro ſe petatur, & ſi poſtea retractam rem vendat, numer. 6.

Vicinus non cogitur iureiurando declarare, an pro alio petierit retractum, n. 8.

Ceſſio

Ceſſio iuris retractus nullius impedimenti eſt competenti retractum, n.9.

Numerus plurium, ex vno latero coniunctorum, non prævalet coniuncto ex alio latere, petenti congruum, n.10.

Inter coniunctos ex lateribus potior cauſa eſt poſſidentis, n.11.

Res, quæ diuidi nequit, vni tantum dari debet, n.12.

Præfertur inter plures, quibus congruum debetur, qui primùm ad iudicium venit, n.13.

Regula generalis pro iure congrui ſtatuitur, n.14.

Vicinus prædij vrbani præfertur in petitione congrui vicino domino ruſtici prędij, n.15.

Congruum an competat vicino habenti hortum? num.16.

Vicinus poſſidens terram cum domo præfertur habenti terram tantùm in congruo, n.17.

Terra, & domus vnicum corpus dicuntur, num.18. præcipuè ſi vno pretio vtraque ſit empta, num.19.

Terra vnita domui dicitur prædium vrbanum, num.20.

Retractus etiam abſque depoſito pretij rei, quæ retrahitur peti valet, n.21.

Sententia in cauſa congrui poteſt conditionatè proferri, num.22.

Pretium rei, quæ retrahitur, etiam iudicio pendente poteſt deponi, n.23.

Retractus in feudo an, & quando competat agnato, ſi fuerit feudum alienatum in agnatum, etſi remotiorem? n.24.25.26.& 27. quidue dicendum concurrente agnato collaterali? num.29. & 30.

Res alienari prohibita extra familiam, licitè alienatur in agnatum ex familia, adhuc remotum, num.28.

Retractus an competat agnato pro feudo alteri donato? n.31.

SEquitur congrui materiæ explicatio, ac
1 coniunctis à lateribus rei emptæ congruum pro ea parte, quæ poſſidetur
iuxta rem venditam dari, venditoriuè ius excludendi coniunctum à latere, partem rei vénditæ petentem, eo dumtaxat caſu ſuper eſſe,
quo cæteri coniuncti reliquum renuerent habere; Item prępferri eum, qui poſſidet indiuiſim ſi pars alterius compoſſeſſoris vendatur: ſi verò aliter poſſideatur domus, diuiſa, nempè inter plures, ad retractum
admitti prius poſſidentem membrum inferius, ſi vendatur ſuperius, & è contra, ſi vendatur inſerius admitti poſſeſſorem membri ſu-
2 perioris, ſancitur. Hinc, tale ius petendi congruum cedi non poſſe, traditur à *Napod.ver. niſi n.92.verſ.vtrum ergo, Giurb.decif.51.Cap. Latr.decif.57.à num.43. Larrc.alleg.120.n.11. cum ſeq. Olea de ceſ.iur.tit.3.quæſt.2.nu.2. & 3.*
3 coniunctis enim, ſiuè à latere, ſiuè à capite, ac
in defectum domino rei accreſcit, idipſum
ſuadente ratione, quia conſuetudinarius re-
4 tractus propter coniunctionem rerum permittitur retrahenti *Napod.ibid.num.93.* quem
ſequuntur *Afflict.in conſtit.ſancimus,§.1.in vlt. notab.de iur.prothom. Olea cit.nu.3.* & alij, quos
recenſet *de Franch.decif.242.num.1.* ergo nulli præter coniuncto, *Coſta ſiculus conſ.65. n.41. Oſaſc.decif.156. de Petris conſ.21. num.4. Ciarlin.controu.121.nu.40.* & *Altimar. ad Rouit.conſ.21.num.21.lib.1.& lib.3. obſeruat.14. numer.31.* ne aliàs, vendenti, ac ementi,
ipſique conſuetudinariæ legi dicatur fraus
ſtrui, præiudiciumque inferri; Ideoque,
5 ſi fraudis coniecturæ adſint, & ſimulationis
non eſſe locum retractui apud eundem,
6 habetur, nonnullæque (præter aliàs relatas)
cap.2.n.44.45.& 46. recenſentur præſumptiones, & coniecturæ apud *cit. Ciarlin. num.46. de Marin.lib.2.reſol.116.in fin.& alleg.127. Rocc. reſp.6.num.5.lib.2. Ciurb.ead.decif 51.num.11. & ſeq. Vrſil.ad Afflict.decif.238. Gail.obſer.19. lib.2.n.10. Coſta de port.rat.q.100.n.2.* quarum
adnotatione tamen digna ſunt; quæ ex *eodem Altim.* habentur *numer.33. & 34.* vt ſufficiat,
7 vicinum voluiſſe à principio pro ſe ipſo retractum, etſi poſtea, mutata ſententia, alij rem
vendat *Capyc.Latr.vbi ſup.n.45. Merlin.de pignor.lib.2. quæſt.8. num.55.* item, vt nec coga-
8 tur affirmare iureiurando, nulli alij, quàm ſibi
petiiſſe retractum *Dexarat.decif.12. Amad.de Pont.de laudem.quæſt.13.numer.6.& 7. Cyriac. controu.254.n.25.& Ciarl.ibid.nu.56.* ac tan-
9 dem ceſſionem ipſam, tanquam nulliter factã,
nullius impedimenti eſſe illi, cui competit retractus, vt ex *cit. Cyriac.nu.23. & Ciarlin. nu.56. Giurb.decif.63.num.4. & Caſtren.conſ.335. n.1.lib.1.* habetur.

Item neq; prævalet numerus plurium, ex vno
10 latere coniunctorum illi, cuius bona altero
à latere nectuntur, cum verba conſuetudinaria: *Ille vnus, qui ſolus poſſidet ex vno latere integram medietatem totius ipſius rei emptæ petere poteſt iure congrui, & alij diuerſi poſſeſſores, qui ſunt ex alio latere petere poſſunt iure prædicto reliquam medietatem rei emptæ, quilibet videlicet pro ea parte, quæ eſt iuxta domum, &c.*
nos compellant affirmare, collateralium attendi coniunctionem, non autem numerum,
11 ac inter iſtos nonniſi poſſidentis potiorem
quandoque cauſam eſſe, habetur *decif.550. de Franch.* & per *Ant.de Alex. hic in apoſt. incip. fuit quæſitum, fol.344.lit.B.* at ſi res cõmodè di-
12 uidi nequeat inter plures, ideoq; vni tantùm
debeat adiudicari ad *Text. l.ſi quis putans, §. idem, ff. commun. diuidun.*, præferri eum, qui
13 primò ad iudicium congrui prouocauit, habetur ex *Napodan.ver.ea parte, num.78.* Cæterum pro hac re generalem regulam ſtatuamus
14 cum *cod. Napod.ver.infimum, nu.105.* primò,

ius

ius congrui de proximo ad proximum de-
ſcendere; ſecundò, de proximo ad proximum
aſcendere; tertiò, ad latera; & quartò, ad ca-
pita extendi.

Tandem pro coronide dicam, vicinum
15 dominum vrbani prædij, vicino domino ru-
ſtici in iure congrui potiorem eſſe, *Napod. in*
ſup. explic. conſuet. ſi quis emit, ver. domum, num.
18. *Afflict. deciſ.* 232. vbi *Vrſil.* cum vrbanum
prædium magis dignum trahat ſemper ruſti-
cum minus dignum, *l. fundum, ff. de act. empt. l.*
Lucius, §. colleg. ff. de leg. 3. Molfeſ. de *iur. congr.*
quæſt. 9. num. 6. Thor. in compend. par. 1. ver. ius
16 *congrui an competat vicino hortum habenti,*
Io: de Amic. conſ. 1. num. 13. cum ſeqq. vno ore
17 affirmantes, *Vicino Terræ tantùm haud com-*
petere ius congrui in concurſu alterius coniuncti
etiam terræ, in qua tamen poſſidet domum, ſed
illum præferri, qui coniunctus eſt cum terra, in
18 *qua habet domum*; vnicum enim corpus dicũ-
tur terra, & domus, *l. ex prædijs, §. balnea, ff. de*
19 *leg. 2.* præcipuè ſi vno pretio, vnaque emptio-
ne ſint emptæ *Napod. cit. n. 18. verſ. & non pro-*
pterea de Amic. ibid. nu. 7. ac terra, domui vni-
20 ta, vrbanum prædium dicitur, non autem ru-
ſticum, *l. vrbana prædia, §. fin. de verbor. ſignif.*

Item etiam abſque depoſito pretij rei, quæ
21 retrahi petitur, retractum petitum, ac retra-
henti competens, minimè denegandum, cum
22 ſententia eo caſu à Iudice conditionatè, ſi re-
trahens pretium ſoluerit, *Dec. poſt Alex. in l.*
filia licet, C. de collat. valeat proferri, ac pen-
23 dente iudicio poſſit pecunia deponi, *Caſtrenſ.*
conſ. 166. vol. 1. Cala de mod. articul. §. 1. gloſ. 4.
nu. 4. & Tuſc. concluſ. 583. lit. T. dixitq; *No-*
uar. quæſt. forenſ. par. 1. q. 65. n. 5. & 6.

Et hic pro complemento huius rei, & ad ex-
plantationem eorum, quæ *cap. 1. huius tit. à n.*
49. dicebamus, adnotare libet, prælationem
24 agnato tunc competere ad vindicandum
feudum, cum in extraneum fuerit translatum,
25 nam ſi in gentilem, etſi in gradu non ſuc-
ceſſibili, alienatio ſubſtinetur, nec proximo
agnato prælatio veniet adiudicanda: hoc pri-
mus omnium tradidit *Franc. Sonsbekius par.*
13. de feud. à num. 116. cum ſeqq. in libro Co-
loniæ edito anno 1555. & habetur etiam inter
tractat. vol. 10. par. 2. pag. 123. & propriè 156.
col. 2. & ſeq. aperti ſſimis verbis: confirmaue-
runt *Cephal. conſil. 307. Tho. de Marin. de*
feud. tit. 2. de feud. ex pacto à num. 68. Ruyn. conſ.
37. num. 17. lib. 1. Ardizon. in ſumm. iur. feudor.
ac *Reg. de Pont. deciſ. 11. num. 8.* omneſque ex-
cogitatas à *Sousbekio* rationes, quia nempè
26 ex iure alienantis, quod non dicitur per alie-
nationem penitùs deſtructum, ille, in quem
fuit facta alienatio, poteſt etiam ſuccedere
ordine recto, & iure, eo nempè caſu, quo pro-
ximus agnatus alienanti agnato præmorere-
tur, ac ſecundò, quia in hac facti ſpecie ratio
27 illa efficax, qua nulla poteſt alia excogitari
efficacior, *Fachin. lib. 7. controuerſ. cap. 17. de*
Pont. deciſ. 11. n. 8. & quæ admittentes in feu-
dis antiquis retractum compellit, *Conſ. de Ro-*
ſa conſult. 27. num. 13. quòd nimirum ius re-
tractus principaliter conceſſum ſit, ne res pa-
trimonialis immobilis extra familiã transfe-
ratur, non violatur, *cit. Author.* amplectuntur;
Quin *cit. Cephal.* prælationem, nec compete-
re contra agnatum remotiorem poſt mortem
feudatarij, vel pro feudo hæreditario, optimis
comprobat monumentis, eiuſdemque in ſen-
tentiam inclinat *Syluan. conſ. 15. nu. 30.* præci-
puè ſi proximè ſucceſſurus eam non petierit;
cum in prælatione edictum ſucceſſorium
non detur *De Roſa conſultat. 27. numer. 11.*
prohibita enim alienatione rei extra familiã,
28 licitè poteſt aliquis in agnatum remotiorem
ex familia rem ipſam transferre *gloſ. in l. unum*
ex familia, §. itaq; ff. de leg. 2. Caſtrenſ. et Cuman.
in l. peto eod. tit. Tiraquell. de retract. conuent. §.
11. gloſ. 6. numer. 7. Surd. conſ. 247. n. 2. Fuſar. qu.
688. n. 97. Montan. controu. 51. idq; ratione de-
ſumpta ex *prag. 33. de feud.* qua feudi transla-
tio in agnatum remotum præterita fœmina,
quæ deberet immediatè ſuccedere, permit-
titur, videtur quodammodo approbari.

Cæterum nec ſuis caret *Authoribus*, & ratio-
29 ne ſententia, qua ſuademur affirmare, retra-
ctum in vita alienantis feudum, non compe-
tere agnatis collateralibus ſiuè in remotos
agnatos, ſiuè prorſus extraneos alienatum
fuerit, cum vix ipſius alienantis filijs id per-
miſſum cenſeatur, attenta originali doctrina
30 *Iſer. in cap. 1. §. Titius ſi de feud. fuer. conten.*
verſ. hoc ergo nouum, quam confirmatam vides
ab *Afflict.*, *Bambacar. nu. 3.* ac *Frider. Sebenck.*
ibid. Mandel. conſ. 76. n. 1. Clar. in §. feudum, qu.
42. n. 1. & 6. Iacobin. à S. Gregor. in inueſt. feu-
dal. verſ. & cum pacto de non alienando, nu. 44.
Curt. ſen. conſ. penult. Intriglo. cent. 1. q. 51. n. 18.
Hartaman. lib. 2. qu. 13. & Cumia in cap. ſi ali-
quem, ver. antiquis, n. 358. & 365. alijſq; ergo
31 idem affirmandum in feudis: quidnè dicen-
dum in feudo donato? habetur apud *eundem*
Hartaman. ibid. q. 12. à n. 14. & Schrader. tom. 1.
par. 8. cap. 7. n. 73. Marcian. conſ. 25. & 26. præ-
lationem eo caſu penitùs excludentes.

Rurſus quid dicendũ in vẽditione feudi ſub
haſta? habetur apud *Thor. in ſupplem. compen.*
ver. prælatio concedi à fol. 488. per ſeqq. vbi in-
numera ad notitiam rei, de qua agimus inue-
nies coaceruata, videaſq; *DD. ibid.* relatos, ac
Capyc. Latr. conſult. 27. & 28. tom. 1. & conſult.
96. in 1. punt. tom. 2.

TITVLVS DECIMVS OCTAVVS

IN

Quo caſu ſtetur dicto coloni, partiarij, coloni ſimplicis, &c.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinis, ſi eſt quæſtio, explicatio.

De Colonis, eorumque depoſitionibus quandoque in iudicio poſſeſſorij ſummarijſſimi attendendis. De præiudicialibus actionibus, in Regno Neapolitano ſublatis, & an ibidem excuſsionis principalis exceptio, lite conteſtata, valeat opponi, & non oppoſita debeat Iudex; ex officio de ea cognoſcere. De diuidendis fructibus inter colonũ, & nouum dominũ prædij. De teſtibus non recipiendis parte non citata, præter quam ad Iudicis informationem, ac de eiſdẽ repetendis, vel non repetendis. Tandem de ſequeſtro rerum in iudicio faciendo, & an, & quando illud poſſit à Iudice fieri, vel in principio litis.

SVMMARIVM.

Colonus quiſnam dicatur? num.1.

Diſpoſitio iſta conſuetudinaria ad caſum ſummarijſſimi poſſeſſorij reducitur, n.2.

Malitia ruſticorum formidanda, n.3. cum vix inueniatur maior, n.4.

Pœna ruſtici, falſum deponentis, traditur n.5.

Quilibet colonus poteſt deponere vocatus, num.6. & 7.

Teſtes vltronei non probant, num.8.

Aduerſus atteſtationes colonorũ competit defenſio, num.9.

Præiudiciales actiones quot ſint? nu.10. & cur ita dicantur? num.11. omnes ſunt ſublatæ in Regno, num.12. ideò vel inuicem pugnantes poſſunt opponi, num.13.

Exceptio diſcuſſionis principalis in Regno ſublata quoad ordinem, numer. 14. an poſſit poſt litem conteſtatam opponi? n.15.

Colonus an repetat à nouo domino portionem fructuum? n.16. & 18.

Res integra in emptorem debet tranſire, n.17.

Partiarius habetur loco ſocij pro anno incepto, eidemque competit actio pro ſocio, numer.20. & 21.

Teſtes recipiuntur parte citata, num.22. nec in contrarium valet ſtylus Curiæ, nec Conſuetudo, quæ legitimè non fuit inuecta, allegari poteſt, n.23.24. & 25.

Teſtes repetuntur ſi parte citata non ſunt recepti, num.26.

Repetitio teſtium quomodo facienda? n.27.

Repetitio teſtium multis in caſibus non requiritur, n.28.29.30. & 31.

Teſtes ad iudicis informationem recipiuntur non citata parte, n.32. at ſi fuerit petita repetitio, fieri debet, n.33.

Conſiliarius Ioſeph de Roſa *laudatur, n.34.*

Sequeſtrum eſt iudici Arbitrarium, n.35. & 36.

Sequeſtrum in principio litis fieri nequit, num.37. ſed fallit quandoq; num.40.41.42. & 43.

Requiſita, quibus concurrentibus fieri debet ſequeſtrum, traduntur, n.38. & 39.

Partis inſtantia in iudicio non debet fruſtrari, numer.44.

Decreta Iudicum debent habere exequutionem, numer.45.

Per-

1 PErperam de hac Conſuetudine loqui videremur ſi Coloni, Partiarij, Inquilini,
ſimpliciſq; Coloni, de quibus in ea, nõ
præmittamus explicationẽ, at quoniam, quid
ſibi velint iſta verba? percuntanti ſatisfacit
Napodan. in rubr. a num. 1. per 10. idem facere
excuſamur.

Dicimus tamen, ad cauſam ſummarijſſimi
2 poſſeſſorij fructus colligendi, ac penſionis
exigendæ, diſpoſitionem iſtam conſuetudinariam reduci, vt in dubio habeatur probatio
per dictum eius, qui tanquam informatus, &
facti particeps concinnam rei præſumitur habere notitiam; & cum ruſtici, cuius dictum
3 ſpectandum traditur, poſſit malitia formida-
4 ri; maior enim ruſticorum malitia vix inuenitur, nullum ſuper proprietate partibus per illius dictum præiudicium generari, ſtatuitur,
imò & contra Eum ſi falſum Sacramento faſ-
5 ſus ſit iudici, actionem in factum pro eo, quod
intereſt, & criminalem doli, & periurij læſæ
parti, tribuendam, patet.

Cuiuslibet ergo Coloni ſiuè Neapolitani, ſi-
6 uè in vicis nati, vt probat Napod. ver. ciues, nu.
4. & 4. dicto ſtatur, dummodò ſit vocatus, &
7 à Iudice interrogatus, prout ex verbis, vocato, & interrogati per iudices habetur, cum
8 aliàs vltroneus non faciat fidem Authentic.
de teſtib. §. ſi verò deducens in gloſ. ſup. ver. denuntiatis, & de tabul. exhib. l. 3. §. exhibere, Napodan. ver. vocato, num. 8. & per gloſ. & Bar.
in l. poſt legatum, §. his verbis, ff. de his, quib. vt
indign. notat Gramm. conſ. 21. num. 6. eiuſque
9 dictum poteſt contraria probatione, quæ deducatur in promptu, retundi, Napod. ver. perceptionem, n. 6. & 7. cum leuiter valeat impediri, quod leuiter datur cognoſci.

At quamuis alia examinet Napod. & reſoluit, & quia apud eum haberi poſſunt, ſinimus
enucleare: duo tamen cõferre hic, & adaperire
non pigebit. Alterum quod ex Napod. verbis
n. 13. de præiudicialibus actionibus explicãdũ
ſe præbet, & alterum, quod ex fructuum perceptionis quæſtione, de qua in Textu agitur,
10 dependet; & quoad primum dicimus, præiudiciales actiones, quæ tres aſſignãtur in §. præ-
11 iudiciales inſtit. de act. tanquam cæteris præiudicantes quæſtionibus, vel ſententiæ, quæ
veniret ferenda, limitationem præparantes,
12 l. 3. C. de ord. cognit. omnes prorſus in Regno
ſublatas per conſtit. regni ſi ciuiliter agens, vbi
gloſ. in verſ. præiudicialibus, & Afflict. in 6. notab. num. 6. relat. per Carauit. ſuper rit. 236. n. 2.
13 ità vt plures poſſint ſimul proponi; vel inuicem pugnantes; ad idem conferunt diſpoſitio cit. rit. ac reg. pragm. 1. de ordin. indic. ad cuius pragm. explanationem videas tradita per
Nouar. in collect. ſuper ea, & Rouit. ibid. qui nu.
15. ex Afflict. vbi ſup. num. 9. & Vrſill. in addit.
ad deciſ. eiuſd. 132. dicit, quoad ordinem in
14 Regno ſublatam exceptionem diſcuſſionis
faciendę per authent. hoc ſi debitor, C. de pignor.
& authent. præſente, C. de fideiuſſor. ſtante diſpoſitione cit. conſtit. ſi ciuiliter agens, quod ſi
verum eſſe affirmes, non tàm inſudandum in
15 quæſtione illa decidenda, an exceptio diſcuſſionis principalis etiam poſt litem cõteſtatam
valeat opponi, itaut non oppoſita debeat iudicis officio cognoſci, & admitti? de qua latè
de Marin. quotidian. reſol. cap. 26. to. 2. a num. 6.
Gallup. in prax. par. 2. cap. 9. a n. 1. Guid. Pap. deciſ. 94. & 570. Afflict. deciſ. 378. num. 6. Neguſan. de pignor. membr. 1. par. 8. num. 35. Gabriel.
commun. concluſ. 1. ſub tit. de fideiuſſor. Calcan.
conſ. 29. num. 12. Crauett. conſ. 263. num. 5. Purpur. conſ. 277. à num. 2. vſque ad 6. vol. 1. Io: Baptiſt. Coſta cõſ. 47. & alij pro affirmatiua, & negatiua ſcribentes.

Et quoad ſecundum dicimus, non parum
16 controuerti, an partiario, ſiuè colono nouus
dominus teneatur fructuum locatæ rei portionem dare, an his contra priorem dominũ,
cum quo actum eſt, ſuperſit actio ad repetendas expenſas, & meliorationes, ſi quæ extent?
mihi tamen tutior viſa fuit Theſ. ſententia
deciſ. Pedemon. 55. qui n. 6. tenet fructus rei vẽditæ, haud cedere nouo emptori ſi venditionis tempore ſunt maturi, & colligi valeãt, cum
17 res in emptorem integra, nec expers fructuũ
tranſire debeat, ad idem videndi de Franch.
deciſ. 334. & Addent. Roman. conſ. 306. Cephal.
conſ. 181. n. 16. Surd. dec. 2. num. 53. affirmantes
cum Gratiano diſcept. forenſ. cap. 37. n. 2. Text. l.
emptor., C. locat. etiã vbi eſt colonus, ſiuè par-
18 tiarius, & habens hypothecam, attendi, contra quos deciſum refert Sanfelic. deciſ. 366. per
ea, quæ ex Bald. habentur in l. denique, §. quod
igitur, ff. pro ſoc. Iacob. Brut. l. ſi merces, §. vis
maior, ff. locat. Aret. in §. 1. & 4. inſtit. eod. iuxtà
tamen deciſionem 82. Pedemon. Senat., qua pro
19 anno incepto dominum debere ſtare colono
partiario, fuit declaratum; colonus enim par-
20 tiarius habetur pro anno incepto loco ſocij,
eidemque actio pro ſocio competit Bart. in
l. ſi apes, §. item conſtat, ff. de fruct. & confert
Crauet. placitum conſil. 298. num. 10. & 11. di-
21 centis, factum ratione rei in ſingularem ſucceſſorem tranſire.

His poſitis, aduertas, teſtium atteſtationes
22 in iudicijs monito aduerſario recipi debere
l. ſi quando 18. cum authent. ſed & ſi quis, C. de
teſtibus, nec generalem ſufficere citationem,
23 ſed ſpecificam, indiuidualemque requiri, dixit Rot. Roman. apud Ludouiſ. deciſ. 267. nu. 2.
24 cum aliàs fidem non faciant cap. 2. de teſtib.,
nec ſtylus Curiæ in contrarium valeat allegari, Dec. in cap. 2. num. 103. de probat. nec Con-
25 ſuetudo vtcumque inuecta, ſed ea tantùm attenditur, quæ per tot, taleſq; actus, qui ad
Populi notitiam deuenerint, vel maioris par-

tis fuit legitimè firmata, vt poſt Alex. conſil.
36.num.11. Crauett. de antiquit.tempor. par. 2.
in princ.n.36. verſ.2. intellige, fuiſſe reſolutum
per Rot.Roman.deciſ.215.nu.3.inter 372. deciſ.
criminū,& teſtium collectas, per Farinac. te-
ſtatur Merlin.controuerſ.forenſ.tom.1.cap.42.n.
1.& dixit Danza in pugn.DD. tom.2. de repe-
tit.teſt.nu.5.& 10. idque confirmatur diſpoſi-
tione regiæ pragm.10.de offic. indic. vbi §. 51.
26 mandatur repetēdos teſtes receptos in cauſis
criminalibus,etſi ad modum belli procedatur,
vel cū delegatione Principis;quomodo autem
27 ſit facienda teſtium repetitio parte citata,ha-
betur ex Nouar.ſup.eod. §.51.n.235. Boer.de-
ciſ.108.Rouit ſup.pragm.9. de ordin.iudic. Ricc.
in addit.ad deciſ. 668. de Franch. qui citat Ca-
ranit.rit.72.num.14.

Poteſt tamen quandoque teſtium repetitio
28 remitti, ac multis in caſibus; & primo quo-
ties criminatus crimen patratū vltro fatetur,
Nouar.ibidem num.227.Danza vbi ſup.tit.de
poteſt.ad mod.Belli num.29. Secundo, ſi facta
29 fuerit confrontatio rei cum ipſo teſte ſuper
recognitione perſonæ; vt Merlin. ibid. quic-
quid aliter voluerint Guazzin. ad defenſ.reor.
defenſ.20.c.21.n.5.& Honded.conſ.101. n.1.&
ſeqq. vſq; ad n.40.Tertio, à reo ſi teſtes habiti
30 ſint pro legitimè repetitis, vt ex diſpoſitione
cit. §.51. habetur, & apud DD. communiter
eſt receptum; eo tantùm excepto caſu, quo in
31 cauſa receptationis proſcriptorum teſtes fue-
runt examinati, cum in eo omninò neceſſaria
ſit repetitio, & ſi fuerit dictum, teſtes pro ci-
tatis haberi à reo,& procedatur ad modum
Belli, vt voluerunt Rouit.ſup. prag.1.de perſe-
quend.malefactor.Theodor.alleg.92. Scialo.c.4.
n.6.& 8.& c.18.n.11.cir.med.de foriud. Sanfe-
lic.deciſ.39. Alijs multis in caſibus,de quibus
Ricc.deciſ.210.par.1. & deciſ. 294. par.4. No-
uar.de grauam.vaſſall.tom.2.grauam.159.alijq;
latè de hac re agentes, repetitio poteſt omitti,
ſed ad rei pleniorem notitiā cit.Dāz. in pugn.
DD.tom.2.tit.de teſtium repetit. à cap.1.per 5.
latè eandem rem explanantem conſulas.

Dicam, quandoque teſtes parte non citata
32 recipi,tàm in criminalibus, quàm in ciuilibus
iudicijs, ſi ad Curiæ,& Iudicis inſtructionem
examinentur, vt habetur ex Clar.lib.5.ſentent.
§.fin.quæſt.45. num.13. verſ. in hoc autem pro-
poſito, Cartar. in tract.de exequut. ſentent. con-
tumac.cap.fin.n.175.Scac.de iudic. cauſar. ciuil.
& crimin.tom.2.cap.98. num.7. Matt.Stephan.
de offic.iudic.lib.9.cap.8.n.2.& 3. alijs innume-
ris relatis à Merlin.cit.cap.42.n.3. apud quem
& Thor.in compen.par.3.ſect.3. ver. teſtes exa-
minati,& ver.teſtes repeti,ſed adhuc repeti de-
33 bere, vel iterum citata parte examinādos eſſe
teſtes, ſi pars de repetitione, citationeque in
ciuilibus inſtiterit: in ijs enim, quæ Iudicis
perſonam reſpiciunt, ac eiuſdem informatio-
nem ſufficit, vt cumque examinari teſtes cum
iuramento, adhuc ſuper notorio, cum vel de
notorio debeat in actis conſtare; & ità annis
elapſis per Conſil.de Roſa,non vulgaris doctri-
34 næ virum, iudicatū cernitur in cauſa cuiuſdā
olim magni nominis mercatoris, notoriè de-
cocti, nam receptis teſtibus ſuper decoctione,
ſequeſtrum bonis fieri mandauit, & curato-
rem dedit debitoris patrimonio in banca
Litti; nam & ſi ſequeſtrum omninò Iudicis ab
35 arbitrio nunc dicatur pendere, prout poſt
Rebuff.,Gayll.,Mut.,Gabed.,Larre.,Coler.Me-
noch. & alios tradidère ex noſtris Reg. Rouit.
conſ.34.num.8. ibi: Qualibet cauſa, quæ mouet
animum Iudicis, ſufficit ad ſequeſtrum, Stayban.
tom.1.reſol.41,n.6.cum iudex poſſit ex officio ſe-
queſtrare,ſi iuſtum ſibi videbitur, etiam in caſi-
bus, in quibus ad inſtantiam partis non ſoleat
ſequeſtrum concedi, De Roſa conſult.5. num.2.
& certè ſequeſtratio adeò Iudici arbitraria eſt,
vt quælibet æquitas, aut alia cauſa, Iudicis men-
tem mouens, ſufficiat ad illam decernendam, vi-
deturq; probari à Vulp.lib.13. de edict.in l. fi-
deiuſſor 7.§.fin.ff.qui ſatiſda.cogan. ibi: Si Iudi-
ci ſederit, ideoque in moribus omnium ferè
36 noſtræ tempeſtatis iudicantium eſſe, ſeque-
ſtrationes indiſtinctè mandare,teſtatur Gizz.
obſeruat.5.ad Capyc. Latr. num. 10. debet ta-
37 men habere ſui decreti fundamentum,præci-
puè ſi fiat in principio litis contra Text. l.
vnic.C.de probib.ſequeſtr. pecun. & tradita per
Stayban.tom.1.reſol.12.à n.1.& propriè nu.18.
alioſque cumulatos DD.à Reg. Capyc.Latr.de-
38 ciſ. 197. num.1. lib. 2. cum, non aliter id fieri
concedatur, quàm ſi quatuor requiſita con-
currant, de quibus Guid.Pap.deciſ.246. quem
ſequuntur Minſyn.ſingul.obſeru. cent.2. obſeru.
11. Reg.de Marin.to.2.in addit. ad deciſ.47. R.
Reuert.num.2. ver.cæterum, aliq; & ſignanter
39 ſi de credito conſtiterit petentis ſequeſtrum
per publicum inſtrumentum, vel per alium
concludentem modū,à lege nō improbatum,
Coler.de proceſſ.par.3.cap.1.n.11.

Cęterum nec vnus eſt caſus, quo ſequeſtrū
40 in principio litis fieri valet; nam fructus rei,
hypothecæ ſuppoſitæ, in ipſo litis ingreſſu ſe-
queſtrātur,quoties etiam de fructibus agitur,
pręcipuè ſi fundi proprietas pro ſatisfactione
debiti non ſufficeret, eorumque recuperatio
poſt ſententiam redderetur difficilis, Merlin.
controu.forenſ.cap.24.to.1.cum ex Papiro Iuſto
Iure Conſulto lib.1.de conſtit.habeatur in l.Im-
peratores 21.ff.de appellat. Ijdem reſcripſerunt,
quamuis vſitatum non ſit poſt appellationem,
fructus agri, de quo diſceptatio fit, deponi, ta-
men cum popularentur ab Aduerſario, æquum
ſibi videri, fructus apud ſequeſtrum deponi.

Secundò, pendente iudicio petitionis hæ-
reditatis, l. Diuus, ff. de petit. hæredit., de
Franch.deciſ.204.in fin. Capyc.Latr. deciſ.5. vbi
Gizz.

41 *Gizz. in obſeruat.* ne partes veniant ad ar-
ma, *l. à iuſſimum, ff. de vſufruct.* ſed potius va-
cent expeditioni cauſæ *Gizz. ibid. n. 4.* & quan-
doq; nec citata parte fieri poteſt, *Bal. in l. ſi fi-
deiuſſor, §. ſatiſdatum, n. 3.* vbi *Alex. eod. num.* &
*Iaſ. num. 10. ff. qui ſatisdare cogan. Carocc. de
ſequeſtr. par. 3. quæſt. 3. verſ. limitatur:* vide *San-
felic. deciſ. 211. tom. 2.* de eadem re agentem.

Tertiò, ſi conuentus ſit exterus, nam ex do-
42 ctrina *Bar. in l. de pollicitationibus, ff. de polli-
cit. Rebuff. ad conſtit. Gal. tit. de lit. oblig. art. 6. gl.
3. num. 48. Caualc. deciſ. 3. vol. 1. Caroc. d. par. 3.
qu. 9. aliorumq;* exteri bona, vt actori ſit con-
ſultum, debent ſequeſtro ſupponi, ex *Vulp.
in d. l. ſi fideiuſſor, §. fin. percipiuur,* ibi, *Si ſatiſ-
datum pro re mobili non ſit, & perſona ſuſpecta
ſit, ex quo ſatiſdatio deſideratur, apud officium
deponi debebit, ſi hoc Iudici ſederit, donec vel
ſatisdatio detur, vel lis finem accipiat.*

Quartò, ſi res cuſtodiæ cauſa ſequeſtrari
petatur, vt per *Tex. l. intereſſe 39. ff. de acquir.*
43 *poſſeſſ.* fundauit *Anton. Fab. defin. 1. in C. de
probib. ſequeſtr. pecun. nu. 5. in alleg.* ſi adſit pe-
riculum dilapidationis, *Abb. conſ. 2. num. 16. de
ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. & conſ. fin. cod. tit. nu. 7.
Gayl. obſeru. 148. n. 2. Lancellot. de attent. par. 2.
cap. 12. limit. 12. num. 13. Coler. de proceſſ. exe-
quut. par. 1. cap. 2. n. 151. & 152. Rot. Roman. di-
uerſ. deciſ. 13. par. 2. Rouit. cit. conſ. 34. num. 9.* de
*Roſa ead. conſult. 5. num. 3. ad Text. l. ſi fundus.
§. interdum, ff. de pignor. & hypoth.* nam in iudi-
44 ciis non debet partis inſtantia fruſtrari, *l. ſi
prætor 75. ff. de indic.* nec Iudicum defini-
45 tiones eludi, *l. ne in arbitris 4. C. de recept.
arbitr.*

TITVLVS DECIMVSNONVS

D E

Teſtimonio Ruſticorum.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinis, In cauſis, Et, Si ruſticus, cum §. quicumq; explicatio.

De teſtibus nonnullis in cauſis etiam in opportuno numero non admittendis, item de eiſdem, vel ſingularibus, aliis in cauſis rectè probantibus. De priuilegio Nobilium ex ſedilibus Ciuitatis Neapolitanæ circa Ciuilitatem, & an iidem, etſi orti extra Neapolim, vel oriundi, valeant ad Almum Collegium Neapolitanorum Doctorum admitti, & quid ſi ibidem ſint concepti? De Doctorato cum diſpenſatione Principis ante præfinitam ætatem; an valeat non diſpenſato præferri? & an, & quando diſpenſatio de vno ad alium caſum valeat extendi? De profeſsione fraudulenter emiſſa, & an tertio valeat præiudicare? De priuilegiis Doctorum, & an primo Doctorato, poſtremò Doctoratus, admiſſus ad Collegium per decretum, præferatur?

SVMMARIVM.

Conſuetudinis in cauſis, ſi ruſticus, *cum ſ.* quicumq; *diſpoſitio traditur, num.*1.*quæ bodie non ſeruatur,n.*2.

*Titulati quomodo conuincantur teſtium depoſitionibus in criminalibus,n.*3.

*Teſtis vnus nobilis ſufficit in cauſa ſeruitutum, num.*4.

*Nobiles Neapolitanorum Sedilium, vbiq; orti habentur vt Neapolitani, & gaudent omnibus priuilegijs Neapolitanorum,n.*5.

*Nobiles Neapolitani an orti extra Ciuitatem Neapolitanam poſſint admitti ad Collegium Doctorum, ſi nec ſint inde oriundi? traditur num.*6.7.8.& 9.

*Neapolitanus quis multifariè fieri poteſt, n.*10.

*Neapolitani allecti, vel aliter effecti non admittuntur ad Collegium Doctorum,& quare?nu.*11. 12.& 13.

*Alliſere aliquem ad aliquod collegium, an res modici præiudicij ſit? num.*14.

*Neapoli conceptus admittitur ad Collegium Doctorum,n.*15.

*Doctoratus cum diſpenſatione, an præferatur etiam in admiſſione ad Collegium nouiſſimè Doctorato abſq; diſpenſatione?n.*16.

*Doctorari aliquis poteſt in anno vigeſimo primo de iure regni noſtri, anno verò decimo ſeptimo de iure communi, n.*17.18.& 28.

*Diſpenſatio dicitur odioſa cæteris non diſpenſatis, num.*19.

*In odioſis non fit extenſio, nec de maiori ad minus, num.*20.

*Diſpenſatus ad beneficium curatum non ideò cenſetur diſpenſatus ad ſimplex,n.*21.

*Diſpenſatus ad Epiſcopatum, nec dicitur diſpenſatus ad beneficia,n.*22. *nec ad penſiones, n.eod.*

*Legitimatus an detrahat legitimam, & Trebellianicam? nu.*23.

*Doctor factus à Principe per reſcriptum non gaudet priuilegijs cæterorum, n.*24.

*Nouitij Dominicani ſi profiteantur in periculo mortis conſtituti, non ideò Monaſterium ſuccedit,n.*25.

Feſtinata profeſſio quomodo proſit?habetur nu. 26. & 27.

Eminentiſſimus Cardinalis de Lugo *è Societate Ieſu laudatur,n.*29.*eius tamen ſententia de admittendo in comitijs prouincialibus inter antiquiores profeſſum, vel doloſè ante ſtatutam ætatem in præiudicium alterius legitimè profeſſi, examinatur,& reijcitur, n.*30.& 35.

*Profeſſus dolo Abbatis tenetur in religione perſeuerare,& quare?n.*31.& 32.

*Dolus vitiat contractum, ſi interuenit ex parte contrahentis, non verò tertij,n.*33.

*Dolus nulli debet prodeſſe,n.*34.

*Profeſſio emiſſa per puellam circumuentã ab Abbatiſſa non obeſt coniunctis, eiſque ideò debet illius dos reſtitui,n.*36.

*Profeſſio à quo die currat, eo ne, quo legitimè emiſſa eſt, an verò eo, quo inualidè fuit emiſſa? num.*37.

*Fraus nocet principali,non autem tertio,n.*38.

*Diſpenſatio an, & quando extendatur ad connexa, & acceſſorium?n.*39.& 40.

Canonicus diſpenſatus ad ordinem, requiſitum pro conſequutione dignitatis, cenſetur diſpenſatus ad votandum, num. 41.& *quando, num.*42. & 43.

*Priuilegia DD. traduntur remiſſiuè, n.*44.

*Doctor non poteſt pro debito carcerari,num.*45.& 46.*quid his temporibus?n.*47.

*Doctorum priuilegia multa abierunt in deſuetudinem eod.n.*47.

*Senatorum Almi Collegij Doctorum Neapolis numerus quiſnam ſit?n.*48.

*Doctores abſentes quando munuſculis gaudent? num.*49.

*Primò doctoratus an ſit præferendus doctorato nouiſſimè, qui fuit admiſſus?n.*50.& 51.

1 DE teſtimonio ruſticorum contra ciues Neapolitanos non admittendo, ac de probationibus in iudicio ſummario poſſeſſionis inter Neapolitanum, & Ruſticum ad ipſius ruſtici, non producentis titulum poſſeſſionis, excluſionem ſufficientibus,
2 alijſque hìc tractari legenti patet; at municipales has leges non ſeruari veriſſimum putò, prout *de cis.conſuet.in cauſis*, teſtatur *de Franch. dec.* 337. *in fin.* & dixerunt *Apoſt. margin. inſip.iſta conſuetudo,* & *Anton. Capyc. in apoſt. eadem modo incip. in fin.* ideò ad alia gradum facere, earum explicatione prætermiſſa, non vereor.

Dicam idcircò ad ornatum, Magnates, quos
3 dicimus Titulatos, non aliter de criminibus per teſtes conuinci, quàm ſi ſexdecim burgẽſes deponant, vel duo Comites, aut quatuor Barones, vt in *conſtit.regn. perſequentes, tit. de pugn. ſubla.*, habetur, & *Afflict.ibid. Reg.Tap. lib.*5.*Iur.regn.tit.de duel. Gramm.vot.*6.*nu.*21. alijq; confirmant; & vnicum nobilem teſtem
4 ſufficere, ſi deponat in cauſa ſeruitutum habetur ex *Gaill.obſer.*66.*n.*11.& *Borgia lib.*19. *inueſtigat.iur.cap.*16.*n.*8.*in fin. to.*2.

Item omnes Sedilium nobiles, etſi alibi ſint
5 orti, vel geniti, Neapolitanos haberi, omnibuſque priuilegijs, exemptionibus Neapolitanorũ potiri, ità vt in omnibus tanquam cæteri Neapolitani dicantur *Capyc.Latr.conſult.*128. *tom.*2.*num.*19.& 34.*R.Molſs quæſt.*17.*dec.*57. *Rouit.conſ.*83. vbi multa ad rem *Altimar.in obſeru.Marcian.diſput.forenſ. tom.*1. *diſput.*43. *Camill.Saler.in proem.conſuet. verſ.ad hoc, vt quis efficiatur,fol.*26.*in fin.*

Et

Et hinc petendi datur occaſio, an quilibet
6 Doctor nobilis ex Sedilibus ad Almum Col-
legium Doctorum huius inclitæ Ciuitatis,etiã
nec in ea natus, nec indè oriundus ſit, admit-
tatur, & qualitati Neapolitanæ Natiuitatis,
vel originis,requiſitæ à Regina Ioanna, quæ
almum Collegium inſtituit, ſatisfactum dica-
tur? Et non ſufficere, aliquem ex nobilium
7 cętu eſſe, ſi natiuitas non probetur, aut indè
ducta origo, tradidere *R.de Pont.conſ.33. nu.*
13.vol.2.Recc.in gloſ.priuileg.Sacr.Colleg.Do-
8 *ctor.§.2.n.95.fol.*59. quod & Ego libenter af-
firmo, quicquid *Sanfelic.in prax.iudic.ſect.*14.
9 *num*4. aliter ſenſerit, ac (vt audio) nouiſſimè
fuerit decretum ad fauorē Ill.Ducis Spezzani:
10 exploratũ enim eſt, multiſariè exteros poſſe
Neapolitanos deuenire, ideoque ſicuti Nea-
11 poli allecti in ciues per incolatum, vel alio
quouis modo ex traditis per *cit. Recc. fol.* 51.
à num. 50. *cum ſeqq.* quibuſcumque Neapoli-
tanorum priuilegijs fruuntur, nec tamen in
Neapolitano Collegio recipiuntur;à pari, nec
poſſunt ad idem allici huiuſmodi Nobiles pla-
tearum; certumque genus Neapolitanorum
expreſſit indulgendo Regina,ideoque nec cæ-
teri comprehenſiuè dicuntur admiſſi, cum
12 multum inter ſe diſtent hæc duo, aliquem
Ciuem habitum, reliquorum Ciuium priuile-
gijs gaudere (quod vltrò concedimus Nobi-
libus Platearum) & Ciuem præſumptiuè ha-
bitum, aut Principis indulgentia factum, pri-
uilegijs, tãtùm natis,& originarijs ciuibus cõ-
ceſſis,potiri, & ſi natiuitatis,vel originis qua-
litatem nõ habeat(hoc .n. eſt,quod mordicus
negamus) ideoq; hoc vnũ ab altero nõ infer-
tur; poteſt ſiquidem Nobilis perſona, vt Nea-
politana priuilegiorum cuiuſque generis ca-
13 pax dici, at non illorum, quæ ortis tantùm,
vel originarijs fuerunt conceſſa, ſi huiuſmodi
eſſe nequeat; nam orti, & originarij vt di-
gniores præ cæteris fuerunt electi, nec quod
dicitur ab *eod. Sanfelic.decif.*162. *num.*3. mo-
14 dici nempè præiudicij rem eſſe, quem ad
Collegium aliquod allicere, obſtat, cum in
caſu noſtro,quo per vnius allectionem cæteris
Neapolitanis præiudicium maximum infer-
tur,tàm in collegiali dignitate, quàm in mu-
nuſculis, quæ traduntur, falſum eſſe digno-
15 ſcatur. Et conceptum Neapoli etiam admit-
ti ad Collegium Neapolitanorum Doctorum,
tenet *Sanfelic.ſect.*14.*prax.iudic.num.*6.& non-
nullas affert deciſiones *fol.* 237. ac *fol.* 241.
242.*&* 243.

Item quærimus an Neapolitanus, qui do-
16 ctoratus lauream fuit adeptus Principis di-
ſpenſatione iuxta tradita per *Sanfelic.in prax.*
*iudic. ſect.*26. *per tot.* ante tamen annum vige-
17 ſimum primum (eo enim Doctorem quemq;
18 creari poſſe,habetur in *pragm.*7. *verſ.*5. *tit.de*
ſcholar.doctor. quod ius commune fieri poſſe
in anno decimoſeptimo ſtatuit, vt in *l.* 1. *§.*
*pueritiam,ff.de poſtul. Sanfelic.ibid.num.*2. cum
DD.ab eod.relat.& traditur per *Rouit.in rubr.*
*eiuſd.tit.de ſchol.Doctor.n.*11.) Doctori,cui nil
diſpenſatione eſt indultum,præferatur; an ve-
rò iſte,qui ſtatuto tempore doctoratus fuit, in
concurſu iura habeat potiora? Hanc quæſtio-
nem à *Gizz.* primùm tactam reperi *obſeru.*75.
ad Capyc.Latr.deciſ. qui latè excuſſo articulo,
contra diſpenſatum reſpondit, eumq; ſequi-
tur *Altimar.obſeru.*47. *ad conſ.Rouit. lib.*3. *nu.*
6. & quoniam horum potiùs ſententia, vt ve-
rior, ac ſolidiſſimis fulcita rationibus, quàm
in contrarium fortè ſentientium,mihi placet,
ſequentia ad eam comprobandum monu-
menta conferre hìc volui.

Et primum, diſpenſatio cum ſit odioſa cæ-
19 teris non diſpenſatis,ſiuè ius commune, ſiuè
municipale vulnerans, arctè eſt accipienda,
& ità, vt de maiori ad minus nec valeat ar-
20 gumentum, & extenſio, ac ideò Monacus, ad
beneficium curatum diſpenſatus, non poteſt
21 ſimplex obtinere, proùt diſpenſatus ad di-
gnitates, & beneficia, non æquè dicitur di-
ſpenſatus ad Epiſcopatum,nec diſpenſatus ad
22 beneficia, valet conſequi penſiones, proùt hęc
omnia probat *Corrad.in prax.diſpenſ.lib.*1.*c.*5.
*à n.*1.*ad* 7. cum ſufficiat, ſi in vno,vel modico
tantùm operetur diſpenſatio *Hartaman. Pi-*
*ſtor.lib.*2.*quæſt.*49.*n.*13. poſt alios.Ergo ſat eſt
in caſu noſtro, vt validè, legitimèque dicatur
Doctor factus ante pręfinitam ætatem diſpen-
ſatus,nec debet ad alia diſpenſatio produci in
præiudicium Doctoratorum ſine diſpenſatio-
ne, & proſunt,quæ aliàs de legitimato à Prin-
cipe dicebamus, vt abſque eiuſdem declara-
tione expreſſa legitimi in perniciem agnato-
rum non dicantur, quicquid in cõtrariũ ſcri-
bat *Rodoer.conſ.*20.(pro qua re videnda, quæ
23 habentur in *conſ.* 1.2.*&* 3. *Amat.* circa legiti-
mæ, & trebelleianicæ detractionem) cum æq;
valeat affirmari, huic diſpenſato nil vltra ex-
preſſum à Principe in diſpenſatione indultũ,
24 nã Doctoratum, per priuilegium, aut Princi-
pis reſcriptum non gaudere cæterorum Do-
ctorum prærogatiuis, firmant *Guid.Pap. deciſ.*
88.*&* 388.ac latè *Nouar.quæſt.forenſ.*143.*p.*1.
*& ſup. pragmat.*2.*de Scholar. Doctor. collect.*1.
*num.*6.

Secundum; Communis eſt traditio, pro-
feſſionem à Dominicanis Nouitijs, in pericu-
25 lo mortis conſtitutis emiſſam, nondum ex-
pleto nouitiatus tempore ex diſpenſatione,
ſeù priuilegio recolendæ memoriæ B. Pij V.
non operari ad effectum,vt Monaſterium ſuc-
cedat ad bona huiuſmodi Profeſſorum, pro-
26 deſt enim feſtinata profeſſio ad conſolatio-
nem, vtilitatemque ſpiritualem Profitentis,
27 nil verò præiudicij venientibus ab inteſtato
gignit, ita *Henriquez lib.* 13. *de excom.cap.*
40.

Digitized by Google

*40.num.2.in comment. lit. R. Peregrin. in com-
pen.priuileg.Cleric.regul.lib.1. cap.8. dub.4. &
lib.2. cap.& concl.3. Rodriquez in compen. qq.
regul.reſol.101.nu.40.Homob.de exam. Eccleſ.
par.3.tract.14.cap.2.quæſt.74.reſol.3.Sperel.de-
ciſ.16.num.24.Barboſ.cap.ad Apoſtolicam nu.4.
in fin.de regular.Boruon.de profeſſ.religioſa c. 6.
quæſt.28.n.50.& 51.verſ.ad quintum,*& latiſſi-
mè probat *Moiſeſ.in ſumm. tract.9.de legi.cap.
12.à nu.58. vſq; ad 70.* ità declaratum à S. C.
Cardinalium, refert *Lezana in ſum. qq. regul.
cap.25.n.39.in fin.* ac dixit *Cardin.de Lugo re-
ſponſ.moral.lib.4. dub.21. num.7.* Ergo eodem
28 modo Principis facta facultas ad ſuſcipien-
dum doctoratum,doctorando confert,nec di-
citur cæteris obeſſe.

Sed eiuſdem *Eminentiſſimi Cardinalis de
29 Lugo* è Societate Ieſu videtur authoritas in
cit. dub.21. à num.7. noſtræ huic ſententiæ ob-
ſtare,loquens enim de ſuo inſtituto,& ordine,
in quo ius vocale actiuum in comitijs prouin-
cialibus quadraginta, & quandoq; quinqua-
ginta antiquiores Profeſſi habent,latè probat,
antiquitatem in profeſſis à die profeſſionis
emiſſæ,computandam, etſi ante ætatem legiti-
mam fuerit emiſſa, idque extendit *num.9.* ad
Profeſſum dolosè, qui ſuperiores decepit fin-
gens completam iam ætatem requiſitam tri-
ginta trium annorum,cum nec attingerit.

Pace tamen tanti Viri,eius ſententia iure
30 noſtro non ſubſtinetur, nam tum in ſecunda
eius propoſitionis parte à iure nimis aberrat,
tum quoque in priori legitimè eã non probat;
obſtant enim ſuperius tradita, ac etiam *Text.
cap.penult.16.quæſt.7.& cap.conſtituit 20.qu.3.*
quibus decernitur, Abbatis dolo inductum
31 ad emittendam profeſſionem, cogendum
quidem perſeuerare in Religione, ſed bona
ipſius hæredibus reddenda, & *Innoc. in cap.
dudum,n.4.ver.illexerunt de conuerſ. coniugat.*
rationem huius reddens, ait: *Quamuis non
32 debeat quis dolo allici ad religionem ingredien-
dam, hoc tamen,non irritat votum,ſed quoad bo-
na temporalia benè obeſt dolus,& ideò monaſte-
rium illa non lucratur, ſed hæredibus deferun-
tur*, & ità docent omnes Canoniſtæ,tùm ve-
teres,tùm recentiores teſte *Fagna.cap.ſicut no-
bis num.8.de regular.* afferente *nu.17.*differen-
tiæ rationem ex *Beroo*; dolus enim (vt ſuppo-
nit) vitiat contractum ſi ex parte contrahen-
33 tium arguatur, non verò ex parte tertij; hinc
cum duo fiant per religioſam profeſsionem,
bonorum nempè oblatio monaſterio, & per-
ſonæ Chriſto, illa vitiatur propter fraudulen-
tam allectionem ex parte monaſterij,& ſic cõ-
trahentis,non autem iſta ex dolo tertij, Abba-
tis nempè, dolosè allicientis ad contrahẽdam
perſonalem oblationem cum Chriſto.

Ergo ſicut Abbatis fraus Monaſterio pro-
deſſe non poteſt in ijs,quæ aliorum intereſſe
reſpiciunt, ità minus huiuſmodi dolosè pro-
34 feſſum iuuare valet, cum nulli ſuus dolus de-
beat eſſe lucroſus, vt dixit *Turrecrem. in cit.
cap. conſtituit ex verb. manere cogantur*, & ſe-
quitur *Fagnan.cit.cap.ſicut nobis n.15.*

Nec obſtat dicere, ſufficit profeſsio vali-
35 da, & antiquior, cum nil aliud requiratur ad
ius vocale actiuum in Comitijs Prouinciali-
bus Societatis Ieſu, ergo vel fraudulẽter emiſ-
ſa prodeſt; nam reſpondetur,id, quod aſſumi-
tur, reſpectu profitentis tantùm verum eſſe,
vt ex ſuperioribus iuribus infertur, Docto-
rumque placitis,ideòq; quod indè deducitur
in perniciem tertij, rationi non conſonat, ac
36 rectè ideò profeſsionem emiſſam à puella,
quæ mortis in articulo conſtituta peracto no-
uitiatus anno per circumuentionem Abbatiſ-
ſæ ad profitendum in religione inducta fuit,
validam fuiſſe declaratam per S.C. ſed dotem
reſtituendam eſſe coniunctis conſtito de frau-
de, refert, & probat *Fagnan.loc.cit.à numer.7.
vſque ad fin.*

Ità nec obſtat dicere, profeſsio per erro-
37 rem, dolum, aut malitiam profitentis inuali-
dè emiſſa, ſi poſteà legitimè iteretur non cur-
rit à die, quo inualidè facta fuit, vel legitimè
fieri debebat,ſed à die,quo validè fuit emiſſa,
cum antea Regularis non dicatur profeſſus,
ergo à contrario, quoties valida eſt profeſsio,
referre non debet, an fraudulenter fuerit
emiſſa, & Regularis recentioribus profeſsis
38 præfertur; nam pariter ex ſuperioribus re-
ſpondetur, fraudem principali ſemper nocere,
non autem tertio, in quem committitur, ac
ideò fraus,in qua verſatur Regularis,eidem
nocet, non æque tertio, cui per illum iniqua
conditio inferri non debet. Ergo (vt ad no-
ſtram redeamus quæſtionem) qui lauream
doctoratus ſuſcepit ſtatuto tempore præferẽ-
dus Doctori, cui Princeps in ætate, vel aliter
diſpenſauit, & fortius ſi fraus aliqua interceſ-
ſerit, cum procul dubio fraus principali
obſit.

Remanet tandem, vt ijs, quæ vrgent in cõ-
trarium ex *Felin., Couar.*, *alijſq;* quos ſequi-
tur *Sanchez de matrim.lib.8. diſput.1. num.23.*
& ex *Clement.2.& 3.de ætate, & qualitat. &c.*
39 ſatisfaciamus: diſpenſatio enim (vt dicitur) nõ
extenditur ad connexa ſeparabilia,quando is,
cum quo diſpenſatur, eſt inhabilis ad conne-
xa,ad quæ eſſet extendenda diſpenſatio,ſecus
verò quando habilis eſſet ad connexum, ſiuè
acceſſorium, nam remoto defectu principali
40 per diſpenſationem,diſpenſatus acceſſorium,
& connexum obtinebit, hinc cum Canonicus
41 in capitulo vocem non habeat,ſi non ſit Sub-
diaconus,quoties Pontifex diſpenſat, vt ante
præſcriptam ætatem valeat Canonicus Sub-
diaconus ordinari, cenſetur ordinatus etiam
ad votandum admiſſus. Ergo eodem modo
di-

Digitized by Google

diſpenſatus ad Doctoratum, debet ſimiliter
dici admiſſus adCollegium tanquã ad aliquid
cõnexũ,ad quod dicitur ęque habilis poſt di-
ſpenſationem: ſed argumentum non conuin-
cit, ideòq; dicimus, & ſi prædicta ſint vera,
41 noſtro tamen caſui non aptari, nam proce-
dunt in caſu, quo per diſpenſationem nulli
prorſus fit pręiudicium,&ità Canonicus, cui
Subdiaconatus ſuſceptio ante præfinitam
ætatem indulcetur, rectè per diſpenſarionem
dicitur conſequenter ad votandum admiſſus,
cũ non ità eſſet ſi per hoc Canonico legitimè
43 admiſſo,ſinè diſpẽſatione,tolleretur locus per
diſpẽſatum,prouit eſt in caſu noſtrę propoſitæ
quęſtionis;Quare de noſtra,ac *Gizz.*ſententia
non videtur ampliùs dubitandum eſſe.

Recenſerem hic poſt ea, quæ tetigimus pri-
44 uilegia Doctorum, niſi à ſuſcepto operis tra-
mite detraheremur,multa enim ſunt,& longũ
eſſet cuncta afferre, ideòque decentèr factum
putò illa tacere, ne afferens videar propriæ
dignitatis encomia canere etſi magna, & ve-
45 riſſima: hoc tantùm dicam, Doctores pro
debito carcerari non poſſe, ac Iudicem,qui il-
46 los detinet pro debito, capitali pęna plecten-
dum, dixiſſet *Arume.de iur.publ.to.1. fol.776.
ex Bal.Peruſin.tract.de carcer.cap.1.num.4.*tale
verò priuilegium Doctorum, prout & alia
47 multa priuilegiatarum perſonarum in deſue-
tudinem abijſſe,notat *De Pont. in tract. de po-
teſtat.Proreg.tit.de aſſenſ. reg.7. §.7. num.9.* ex
traditis per *Carauit.rit.166. num.30.Fulgoſ.in
l.1.C.in quib.cauſ.mil.for.præſcr.vti non poſſ. in
fin.*& alios.

De numero Senatorum almi Collegij Nea-
48 politani tàm antiquo, quàm nouiſſimè aucto
à die 26. Martij 1629. vt teſtatur *Taſſon. de
antepb.obſeru.3.num.270.verſ.ſed quid,* tractãt
idem *Taſſon.à num.256.Montan.controu.31.in
princ.De Franch. deciſ.134. in fin.,* & qui nam
49 abſentes poſſint munuſculis gaudere, *Theo-
dor. alleg.49. Idem Montan.Recc. in glo. priui-
leg.Neapol.colleg.gloſ.4.num.68.per 71.* & alia
ad rem tradunt *De Marin. allegat.35. Taſſon.
obſeru.3.verſ.3.à nu.260.* Et an primò docto-
50 ratus præferendus ſit nouiſſimè doctorato,
ſed priùs admiſſo, an verò è contra? exami-
nat *Altimar.obſeru.47.ad 3.lib.conſ.Rouit.num.*
10. qui cum *Recc.iam cit. §. 4. ver. aſſumptus,
num.27. & ſeq.* pro primò doctorato conclu-
51 dit, prout pluries olim deciſum, ac nunc re-
ceptum moribus dicit cõtra *Montan. controu.
30.nu.13. & ſeq.* ac *De Pont. conſ.33.lib. 2.*
contrarium defendentes.

TITVLVS VIGESIMVS

DE

Seruitutibus.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinis, ſi quis habens, cum alijs ſeqq. explicatio.

De varijs ſeruitutum ſpeciebus, & de ea, quæ dicitur viæ, & actus, & an, & quando competat pretio intercedente? An Iura Conſuetudinaria, de ſeruitutibus loquẽtia, Clericos obligent; & an ius claudendi viam publicam Vniuerſitatis, an verò Principis dominij eſſe dicatur? poſſitque fauore Eccleſiæ via claudi, vel aperiri? De facultate altiùs tollendi cuilibet in ſolo proprio tributa, & an quandoq; cenſeatur ſublata præſertim ſi Solis radia occupentur, aſpectus ad mare, vel ad montes tol-

latur, aut ad æmulationem fabricetur? Item de prohibita ædificij conſtructione in loco, à quo ad Regularium clauſtra datur aſpectus, ac tandem de nonnullis differentijs, ac concordantijs, quæ inter ius commune, & conſuetudinarium in materia ſeruitutum intercedunt.

SVMMARIVM.

Seruitutum materia abundat quæſtionibus, n.1.

Conuenit conſuetudinum tractatum inſectari, n.2.

Seruitus validior imponitur per ſtatutum, vel contra forenſes, num.3.

Ius ſeruitutis cohæret rei, n.4.

Vniuerſa ſeruitutum materia multifariè diuiditur, num.5.

Seruitus perſonalis, & realis, quid ſit? remiſſiuè nu. 6. & 7.

Seruitutes mixtæ quænam ſint? num.8.

Seruitus perſonalis definitur, n.9.

Conſuetudo, ſi quis habens, *explicatur, n.10.*

Ius commune quid ſtatuat in ſpecie tradita per cōſuetudinem, ſi quis habens? *explicatur, n.11. & ratio diſpoſitionis aſſertur, nu.12.*

Dominus fundi poteſt eligere locum, in quo ſit conſtituenda ſeruitus viæ, nu.13. ſi tamen vicino non obſit, n.14.

Iudex decernit locum, vbi ſit ſeruitus conſtituenda, ſi partes diſcrepent, n.15.

Seruitus pretio mediante concedi debet, n.16. ſi de iure petentis non liquet, n.17. aut conſuetudine aliter non eſt ſtatutum, n.18.

Seruitus dicitur longo tempore præſcripta, ſi decem anni lapſi ſint, n.19.

Seruitus via, & actus dicitur continuam habere cauſam, n.20. & permittitur, & ſi pretium non ſoluatur pro ea, n.21.

Pretium, debitum pro conſtituta ſeruitute, actione perſonali vindicatur, n.22.

Pretium parietis, in quo ſuperędificatur, actione perſonali petitur, n.23.

Multa circa ſeruitutum materiam traduntur remiſſiuè, n.24.

Conſuetudines, de ſeruitutibus agentes, an obligent Clericos actiuè, & paſſiuè, n. 25.

Conſuetudo, ſi quis habens, *priuatorum intereſſe reſpicit, n.26.*

Ius claudendi, aperiendique viam publicam, Ciuitatis ne, an verò Regis eſſe dicatur? n.27.

Via publica an claudi poſſit fauore Eccleſiæ, n.28.

Deſtructa via publica poteſt quilibet tranſire per agrum vicini, num.29. & poteſt idem cogi ad præſtandam ſeruitutem, n.30.

Multa in materia ſeruitutum remiſſiuè, n.31.

Quilibet poteſt altius tollere, niſi conſuetudine, aut conſtituta ſeruitute prohibeatur, n.32.

Ædificare prohibetur cuilibet, ſi per nouum ædificium tollantur vicino Solis radij, n.33.

D.Nicolaus Cirillus *laudatur, n.34.*

Aſpectus ad mare non debet tolli per nouum ædificium tā conſuetudinario, quam communi iure attento, n.35. & 36. ſed contra n.37.

Ad æmulationem nemo debet fabricare, n.38.

Æmulatio non præſumitur, & debet probari, num. 39. & 41.

Vnuſquiſque valet vti iure ſuo, n.40.

Æmulatio arguitur ex facti circumſtantijs, n.42.

Ius conſuetudinarium Neapolitanum quandoque reſiſtit iuri communi reſpectu ædificantium contra domum vicini, numer.43. & quando numer.44.

Ædificari in loco, à quo aſpectus habetur ad ſepta monialium, diſpoſitione pragm.2. de monial. *prohibetur, numer.45.46.49. & 50. & ratio num.51.*

Prag.2.de monial. *eſt iuris de obſeruantia, n.47. & conſonat cum iure communi, n.48. & explicatur n.56.*

Prohibitio facta ædificandi à pragm. 2. de monialibus, *eſt ad publicam vtilitatem, n.52.*

Ædificari nequit in loco, à quo poteſt proſpici ad loca maſculorum Regularium, num.53. & 54. etiam ſi adſit via intermedia, n.57.

Multa ad materiam ſeruitutum, & ſaſinarum in perniciem Regularium traduntur remiſſiuè, num.55.

Vicinus poteſt altius tollere, quoties ad clauſtra Regulariū nō habet aſpectum, etſi proſpectui, vel lumini officiat, num.58. & quare n.59.

Ædificare quilibet poteſt in pariete communi, dummodo coniuncti ius non fiat deterius, n.60.

Quod vni prodeſt ſubſtinetur, ſi alteri non obſit, num.61.

Ædificium permittitur fieri in communi pariete, ſi poteſt ſubſtineri, n.62. nam aliàs non debet vltra, quàm pati poteſt, onerari, n.63.

Ius commune, & conſuetudinarium variant circa permiſſionem ædificandi in pariete communi, & quomodo n.64.65. & 66.

Feneſtræ an ſubſtineantur in pariete communi, nu. 67. & 68.

Tigna in pariete communi an voleant immitti, & quid dicendum de iure conſuetudinario? n.69. 70. & 71.

Volens extollere iuxta alterius regionem, poteſt, ſi tamen diſtet per duos pedes, & quid de iure conſuetudinario? n.72. & 73.

Conſuetudines ſub tit. de ſeruit. *optimè fuerunt à* Napod. *explanatæ, n.74.*

1 SEruitutum materiam multis refertam quæſtionibus, ſententijſque illuſtratam *Barthol. Capol.* attingit in *tract.* quem edi-

edidit de *ſeruit.vrban. prædior.* item, & illo,
de *ſeruit. ruſticor. prædior.* Hic *Doctorum* ferè
omnium placita (quantum ad ius commune
attinet)excerpta depromit,maximaq; ſolertia
enucleauit, adeò vt de eadem re dicturus Ipſe
talis Doctoris authoramẽtis fateri,haud per-
peram poſſem, ſi ad iuris communis regulas
res omninò eſſet reducenda:at quoniam con-
2 ſuetudinarias ſanctiones conferre, fas eſt, ea-
rundem tantùm conuenit tractationem inſe-
ctari; nec, quæ ad pleniorem rei notitiam cõ-
3 ferunt, perquirere; ſeruitus enim validior im-
ponitur *Conſuetudine*, & ſtatuto, vel contra
forenſes, idem *Capol.cit. tit.de ſeruit. vrban.
prædior.cap.27. quæſt.5.nu.9.& 10.& cap.39.*
4 *num.4.*cum tale ius rei cohæreat, ac ex re ipſa
deſcendat, *l.1.C.commun.prædior.*

Et præmittendum,antequam *textus* expla-
5 nationem aggrediamur; vniuerſam ſeruitutũ
qualitatem ad perſonalem,realem,& mixtam
reduci, omneſque ſpecies ſub his generibus
contineri,ſiuè vrbanæ, ſiuè ruſticæ(de quibus
optimè agit *Borgia inueſtigat.iur. ciuil. tom.2.
lib.19.cap.13.14.& 15.*) dicantur, proùt *cit.
Capol.* demonſtrauit *cap.1.tit.de ſeruit.vrban.*
6 vbi quid ſit ſeruitus perſonalis definitur *n. 2.*
7 quiduè ſit ſeruitus realis *cap. 2. num.4.* cum
8 ſeruitutes mixtæ,quæ dicantur, & quot idem
*Capol.c.3.*explicauerit,cæterũ nec de ſeruitute
9 illa merè perſonali,quam,Conſtitutionem eſſe
iuris gentium,qua quis dominio alieno cõtra
naturam ſubijcitur,habetur ex *Florentino Iu-
riſconſulto in l.4.§.1.ff.de ſtat. homin.* & *Iuſtin.
in §.1.inſtit.de iur.perſon.*, noſtris *Cõſuetudini-
bus* tractari, ſed de realibus,& mixtis.Cõſtat.

Quo poſito, dicimus iuxta ſummarium
10 *Camill.Salern.* habentibus terram abſq; via,
per quam ducatur ad eam viam, quà
ad publicam vſque eatur, præſtandam eſſe à
propinquioribus, priori hac noſtra *Conſuetu-
dine* ſancitur; at quia de loco, vbi iter, vel
actus conſtituatur, *Conſuetudo* non dixit, re-
11 currendum ad ius commune,per quod domi-
no fundi, in quo ſeruitus petitur, datur ele-
ctio,dummodò nulla captio ſit vicini ad *text.
l.ſi via,ff.de ſeruit.ruſtic. prædior. Napod. ver.*
12 *per quam num.9.* idq; ratione confirmatur,
quia ius petendi iter, viam,vel actum per ter-
ram vicini, conceditur vicino indigenti, fa-
cultas verò concedendi à domino non aufer-
13 tur, quæ in alio ſupereſſe non poteſt,quàm
in loci præfinitione, quam domino conſequẽ-
ter reſeruatam dicere debemus: atqui per ar-
bitrium liberum domini concedentis, vicini
comoditas non fraudatur, cum ſeruitus ibi
14 veniat conſtituenda,vbi huic prodeſſe, non
autem poſſit longitudine obeſſe, vt ex verbis,
*Seù quæ breuiori ſpatio diſtet à via publica ad
terram ipſam, &c.* & argumento *l. Olympico
40.ff.de ſeruit.vrban.prædior.* infertur,& dixit
mox *cit.Napod.*ac inter diſſidentes partes Iu-
15 dex medius, quod iuſtum, erit proſpiciet, &
decernet *l.ſi quis ſepulcrum 12.ff.de religioſ.&
ſumpt.funer.cum concord.*

Hinc ad deciſionem quæſtionis, num ta-
16 lis ſeruitus pretio intercedente concedatur,
nec ne?de qua *Napod.in ver. nec apparet, n.4.*
deuenitur, *Hoc enim reſcripto*(vt *Vlpiani* ver-
bis vtar *lib.25. ad edict. d.l.ſi quis*) *non tantum
impetrandi facultas datur, ſed etiam actio, vt
extra ordinem interpelletur dominus,ſed Præſes
etiam compellere debet, iuſto pretio iter ei præ-
ſtari,* & conſonant alia iura ab *cod. Napodan.*
allegata, præſtòque eſt ratio, ne quis propria
in re ad commodum alterius, & vtilitatem
præiudicetur,ſaltim abſque competentis pre-
tij ſolutione, nec diſtinctio *Andr.* de qua *Na-
pod.*, officit, cum eidem noſtro *municipali iu-
ri*, ibi, *Quæ viam, iter, vel actum habere non
apparet ex conſtitutione, vel vſu longo*, conſo-
17 na videatur; ſeruitus enim ſolutione mediã-
te datur, quoties de iure illam petentis non
18 liquet, etiam vbi *Conſuetudo* idem diſponens
non adeſt *Padilla in l.altius, C. de ſeruit,* & *de
Franch. deciſ.223. nu.4.* at ſi conſtituta appa-
19 reat, vel longo vſu, decem nempè annorum
curſu præſcripta, *l.2.vbi gloſ. & DD. C. de
ſeruit. & aqua, l.ſi quis diuturno, ff. ſi ſeruit.
vindicet.& l.foramen, ff. de ſeruit. vrban. præ-
dior.De Marin.reſol.quotid.lib.2.cap.205.n.1.*
cum requiſitis tamen à *Præſid. Amat.* allatis
conſ.40. à num. 7. cum continuam,ſiuè quaſi
20 huiuſmodi dicatur ſeruitus cauſam habere à
Verenon. in tract. de ſeruit. vrbanor. prædior.
21 *cap. 19. num.6.* etiam non ſoluto pretio per-
mittitur.

Illud tamen mihi perſuaſum eſt authorita-
te *Cenſal.ad Peregrin.de fideicomm. artic.16. à*
22 *n.118.fol. 26.* pretium conſtitutæ ſeruitutis
perſonali actione, non autem hypothecaria
vindicari, ac per conſequens nec peti à tertio
bonorum poſſeſſore. Ad id probandum con-
uincens paritas ex *Napodan.* habetur in *con-
ſuetud.& ſi recumbat hoc tit.ver.ſoluto,*quo lo-
23 co, pretium parietis, ſuper quo vicinus con-
ſtruit ædificium, actione itidem perſonali pe-
ti,& contra fabricantem ipſum, non contra
tertium fabricatæ rei poſſeſſorem,affirmat: &
24 alia in materia ſeruitutum videnda, quæ pe-
nès eundem *Cenſal. dicto ſol. 26.* pro cauſa
Franciſci Pugleſij, habentur.

Quæritur modò vtrum *Conſuetudines* iſtæ
25 contra Eccleſiaſticas perſonas, & pro Eccle-
ſiaſticis valeant? & dicimus cum *Nicol. Ma-
ricon.in apoſt.incip.an iſtæ in princ.huius tit. &
Marin.Frecc.in conſuet. ſi quis habet hoc tit. in
apoſt.incip.nota quod hæ conſuetudines,*verè ſub
diſpoſitione iſta conſuetudinaria bona Cleri-
corum comprehendi, ipſoſque Clericos acti-
uè,& paſſiuè;quod probatur per *tit.*Curiæ Ar-

chiepiſcopalis Neap. 22. *incip. item in canſis*
ſaſinarum, ibi : *Et relationes faciant commiſſa-*
rij , iuxta diſpoſitiones conſnetudinnm Ciuitatis
Neapolitanæ etiam reſpectu bonorum Eccleſia-
ſticorum, &c. dixitq; *Olina ver.conſuetudinum*
Ciuitatis Neapolitanæ num. 6. & pro abſoluto
traditur in *deciſ. R.Capyc.Latr.157. à num. 2.*
per 14.ex *Ricc.collect.dec.171. & alijs*, fortiùs
in terminis huius *primæ Conſuetndinis*, ex eo,
quia ſtante ſolutione debita vicino cõceden-
ti viam , nullum videtur eidem præiudicium
inferri.

His poſitis , dicimus,*Conſnetndinem* iſtam
26 priuatorum tantùm intereſſe proſpexiſſe,cum
tractet de facienda via ad viam publicam
vſque, vt habetur ex verbis,*Ire poſſit ad viam*
publicam , & inferius , *breuiori ſpatio diſtet à*
*via publica,&c.*Sed an ius aperiendi,clauden-
27 dique viam publicam ſit Ciuitatis, an Regis?
habes apud *Conſ.de Roſa conſnlt.1. Frãc. Bec-*
ciñ conſ.15.vol.1. Alfonſ. Modit.in §. *plebiſci-*
tum dub.88.per tot.& an fauore Eccleſiæ clau-
28 di poſſit via publica?tractant *Franc.Ant. Co-*
ſta conſ.28. nu.14. Menoch.conſ.1206.num.18.
& 19. & alij, & deſtructa via publica, licere
29 cuique tranſire per agrum vicini, imò & cogi
poſſe eum , qui prædium commodum habet,
30 vt viam concedat,habetur per *DD.* quos ci-
tat *Nouar.quæſt.forenſ.tom.2.q.25.n.12.& 13.*
31 & alia habes circa eandem rem apud *Boer.*
deciſ.322.num.71. Canalc.deciſ.3.n.41.& alios
ab eod.Nouar.relat.n.11.

Ad cæterarum modò, vt deueniamus *Con-*
32 *ſnetndinum* explanationem , dicimus vicino,
volenti altius tollere ædificium , ſi ſeruitutem
conſtitutam, vel præſcriptam non debeat, id
facere non prohiberi, *l.altius, & l.ſi in ædibus,*
C.de ſeruit.,& aqua Gaill.obſeru.69.lib.2.Me-
noch.conſ.298.nu.24.Vin.deciſ.309. & *cum eo,*
qui tollendo obſcurat vicini ędes nullam compe-
tere actionem, ad *Text.l.8.ff. de ſeruit. vrban.*
prædior.l.Proculus,ff.de damn.infect.l.fluminum
24.§.fin.ff.eod. hinc *Vlp.in l.qui hominibus 10.*
ac *l.inter ſeruitutes 14.ff. cit.tit. de ſeruit. vr-*
ban. prædior., ædificantem admonet,formam,
ac ſtatum antiquorum ædificiorũ cuſtodire ,
cum ſi debeatur ſeruitus , prohiberi poſſe di-
cat, *Qui luminibus vicinorum officere , aliudq;*
facere contra commodum eorum volet , quod &
Zeno Imperator ſtatuit in *l.ex quo 12. C. de*
ædific.priuat. ibi: *Et nos itaque præcipimus, vt*
qui proprias domos renouare cupiunt,non ſolum
veterem formam non excedant (ſicuti nec hi ,
qui nouas ædificant) aut lumen, vel proſpectum
vicinis auferant aduerſus ea, quæ pridem conſti-
tuta ſunt, verùm & addimus , quale ius is , qui
ædificat , habere debeat , cum facultatem habeat
ex pacto, vel ſtipulatione mutandæ, ſi velit, ve-
teris formæ ; tunc enim ſancimus , vt ſi pactum,
vel ſtipulatio ędificandi ſuffragetur , liceat ipſi
ipſi ſecundum vim pacti , & ſtipulationis ædifi-
care,etiam ſi officere vicinis, quibus pactum ad-
uerſatur, ita ædificando videatur.

At quamuis generalis huiuſmodi cõſtituta
33 ſit regula,non paucas patitur exceptiones, li-
mitationeſuè; & primo ſi adeò ſolis radij per
nouum ædificium occuparentur , vt habitan-
tibus in vicinis ædibus morbi cauſa contra-
heretur, vt per *deciſ.Rotæ 631.* apud *Burat.* &
de *Luc.in tract. de ſeruit. diſcurſ.* 18. defendit
34 non vulgaris nominis Iuriſconſultus D. Ni-
colaus Cerillus in cauſa pro Venerabili Mo-
naſterio S.M. D.Reginę , contra Venerabile
Monaſterium S. Ioſephi monialium Illuſtriſ-
ſimę familię Ruffę .

Secundò, ſi per directum,& ex omni latere
35 domus inuiolatus ad mare proſpectus non
ſupereſſet *cit. l.ex quo,* §. *& ei*, dixerunt *Har-*
menop.prompt.iur.ciuil. lib.2. tit.3. ſol.92. Re-
nat.Choppin.lib.1.de ciuil.pariſ.morib.tit.4. nu.
102.fol.120.Hering.de Molendid.quæſt.15.nu.
30. ac latè *Capyc.Latr.dec.50.à nu.18.* dicens
36 *num.24.& 25.* ius commune municipali no-
ſtro in hoc eſſe conforme, ac deciſum tradés,
37 & ſi pluries contra per S. R. C. decretum re-
ferat *Gizz.in obſeru.n.34.*

Tertiò , ſi extollatur ædificium ad ęmula-
38 tionem, *l.opus nouum,ff.de oper.public.cap.Pi-*
ſanis in fin.de reſtit.ſpoliat.Theſaur.deciſ.16.n.
10. Menoch.de arbitrar.caſ.156.n.3.lib.2.cent.
2. & præſumpt. 29.lib.6. numer.28. Maſcard.
concluſ.620.de probat.nu.15. Vin.cit.deciſ.306.
num.6.& deciſ.393.num.6.,quæ ſi per allegan-
39 tem non probetur *gloſ.in l. fluminum ſup. cit.*
ff.de damn.infect.Bar.Iaſ.& alij in *l.quo minus,*
*ff.de flumin.*non prǽſumitur *Gaill.obſeruat.69.*
lib.2.nu.31.Magon.deciſ.29.in fin. cum nemo ,
40 qui iure ſuo vtitur, dolo facere prǽſumatur,
l.nullus videtur, ff.de reg.iur.& quiſq; nocendi
41 cauſa feciſſe , ſoleat negare ; ex facti tamen
circumſtantijs,alijſque adminiculis,huiuſmo-
42 di queſtio de ęmulatione expertorum iudi-
cio ſolet diffiniri *Borgia inueſtig.iur.ciuil. lib.*
19.cap.13.num.4.& 5. De Franch.deciſ.23. &
*Adden.*aliaſq; limitationes *l.altius* affert, *No-*
uar.quæſt.forenſ.1.à num.12.per ſeqq.par.2.

Et quoque eidem exceptio conſtituitur
per noſtram *Conſuetud.ſi quis habet*,per quam
43 itá ędificanti contra domum, aliudque ędifi-
cium cum foraminibus indulgetur , vt nouū,
quod molitur ędificium, ab altero duodecim
palmis diſtet,quod ex *cit.l.ex quo,* §.*ſed cum*
44 *noſtra*, ibi : *Duodecim pedes oportere relinqui*
ab eo , qui ædificaturus eſt inter propriam , &
vicini domum, deſumptum videtur.

Vlterius ſuperior regula limitatur , vbi
ædificare aliquis vellet ſiuè contra , ſiuè à la-
tere , ac longè maiori diſtantia interpoſita
45 propè monialium habitationes, itá vt ad eas
à nouo ędificio daretur aſpectus; perperam

enim

enim id facere contendi, *pragm. 2. de monial.*
habetur; quin, & quæ exiſtunt olim facta fo-
46 ramina, ſiuè ſaſinas claudi, ac prorſus tolli,
ne ſint monialibus præiudicij, ſtatuitur; Ip-
ſamque *pragm.* adhuc vigere teſtatur *R.Tap.*
47 *in iur.regn. lib.1. tit. de monial.*, & ſecundum
48 eam decretum *num.1.* eandemque iuris com-
munis diſpoſitionem eſſe, ab *eod.*traditur *n.2.*
ex *Cyn.*, *Bal.*, *& Salic.in l.altius, C. de ſeruit.*
Ant.Padil., *Gomez.*, *Conar.*, *aliiſq;* quibus ad-
do *Reg.Conſtan.*, *Imol.*, *Cabed.*, *Mut.*, *& alios* à
Reg.Capyc.Latr. relatos *deciſ.157. num.21.* &
optimè à *Reg.Rouit.deciſ.92.à num.7.* Idemq;
49 ab Eminentiſſimis PP. Concregationis Re-
gularium olim reſcriptum fuiſſe Viſitatoribus
monialium Neapolis, & Salerni refert *Qua-*
ran.in ſumm.bullar.uer.monaſteria monialium,
num.23. cum quo ſenſit *Io:Maria Nouar.pra-*
ctic.forenſ.quæſt.par.2.quęſt.1.num.2. Iſtud for-
50 tiùs vigere ſi à Regularium maſculorum
ędificijs ad clauſtra Monialium ſit proſpectus,
pro indubitato recepit *Nouar.ibid.n.3.*, quod
nec negauit *Ep. Carol.Maran.reſponſ. 22.t.2.*
n. 12. & ſi ſcripſiſſet contra *Nouar.* in eadem
51 cauſa, cumque hoc fuerit mandatum conſti-
tutione ad euitandum præiudicium, quod
euenire poſſet monaſterijs per aſpectũ ad ea,
Cabed. deciſ. 152. publicæ vtilitatis ratione
52 huiuſmodi ſtatutam fuiſſe prohibitionem,
ſequitur affirmandum, vt dixerunt Idem *Ca-*
bed.deciſ. 105. n.4. par. 1. Gizzarell.deciſ.37.
numer. 18.

De cęteris maſculorum regularium ædifi-
53 cijs idem ſentiendum probat, ac deciſum re-
fert *cit.Rouit. ead. deciſ.92.* ſi ad ea poſſit pro-
54 ſpectus haberi; verba enim *pragm. ad iſtanza*
de Monaſterij di donne Moniche, *&c.* & illa,
Dalle quali fineſtre, e ſaſine ſi haue aſpetto den-
tro detti Monaſterij, e ne naſce poco honore del-
li Monaſterij predetti, e gran pericolo dell'hone-
ſtà loro, *&c.* impulſiuam potiùs condendi le-
gem cauſam exprimunt, quàm finalem, vt *n.7.*
Ideoq; ad cęteros regulares extenduntur. Cę-
55 tera ad materiam ſeruitutum, ac ſaſinarum
in perniciem domorum Regularium vltra *cit.*
Rouit.Maran.& Nouar. habentur per eoſdem
Rouit.et Nouar.ſup.cit.pragm.3.de monial.Spe-
rel.deciſ. Eccleſ.58. Conſt.conſ. 28. de Franch.
deciſ.223.per tot. vbi Adden. Couar. lib.3. va-
riar.quæſt.cap.14.nu.4. Caualc.deciſ.8.num.77.
par.5.Petr.de poteſt.Princ.n.11.& alij innume-
ri, inter quos pręcipuus *cit. Capyc.Latr.eadem*
56 *deciſ.157.* vbi multa ad intellectum *prag.* ad-
ducit, ac eiuſdem diſpoſitionem attendi, etiã
57 ſi adſit via inter ędificia Regularium, & alio-
rum, concludit; poteſt tamen vicinus altius
58 tollere in ea parte, à qua ad ſepta Monaſte-
rij non datur proſpectus: hac enim ſeruitute
59 per *prag.*conſtituta, quæ cũ non dicatur con-
ſtituta, ne proſpectui officiatur, altius tollere,
& ſi minus liber, aut minus gratus fiat proſpe-
ctus monialium, vicino non prohibetur, vt à
contrario ſenſu deducitur ex *Gomez. Leo de-*
ciſ.42.; deciſ.diuerſ.Borgia inueſtig.lib.2.cap.16.
num.20.

Cæterum permiſſionem ædificandi in pa-
60 riete commune, ſiuè alio coniuncto ędificio
factam per *Conſuetudinem*, *etſi ex latere*, ac
Conſuetudinem ſi recumbat, non abſolutè cen-
ſeri conceſſam, ſed quatenus ius alterius re-
61 manet ſaluum; nam eo caſu, quod vni pro-
deſt, & alteri nocere non valet, ſubſtinetur *l.2.*
§.item Varus, ff.de acqu. plu.arcen., ideòque
62 permittitur ędificium, ſi valeat à pariete ſub-
ſtineri, cum aliàs vltra quàm pati poteſt non
63 ſit onerandus, *l.cuius ædificium, ff.de ſeruit.vr-*
ban.prędior. Napodan.hic ver.eſſe communia
num.27. Quare etſi de iure communi per *text.*
l.penult.ff.de ſeruit.vrban.prædior.& *de Marin.*
*reſol.quotid.cap.205.nu 3.Amat.conſil.40.*alio-
64 rumque ſententiam, nulli concedatur in pa-
riete communi fabricare; à *Conſuetudine* ta-
65 men, adeò fieri poſſe dicitur indultum, vt fo-
ramina in pariete communi exiſtentia ſine
66 cantonibus, cum indè ſeruitus non arguatur,
in gratiam volentis ędificare claudantur, vt
per *Capyc.* habetur in *Conſuetud. ſi quis habet*
parietem in apoſt.incip.nota quod Tabularij Vr-
ſill.ad Afflict.deciſ.225.à n.16. & alios, quod
67 recipiendum aſſeuerat *Amat.num.1.* etſi nouo
ædificio aliàs conſtructa domus obſcurare-
tur; *De Marin.*verò *n.4. Eo caſu, ne ędificia*
68 *remaneant inutilia, adhuc ſi pręſcriptio non ſu-*
bintraret, cogi poſſe vicinum ad lumen tantùm
ingrediendum, pretio mediante, permittere,
dixit.

Item vicinus tigna in pariete vicini non
69 aliter poteſt immittere, quàm ſi vicinus ipſe
conſentiat, *l.quemadmodum, §.ſi protectum, ff.ad*
l.aquil.l.1.ff.de ſeruit.vrban. prædior. Capol.de
ſeruit.quæſt.5.n.7. Capyc.Latr.deciſ.157. n.18.
70 cum de iure conſuetudinario, etiam ſi renuat
vicinus, id permitti ędificanti, ſoluto tamen
71 pretio, vel ſaltem oblato, habeatur ex *Napod.*
in conſuet.ſi ex latere, ver.poteſt, nu.22. & con-
ſuet.& vbicumque num.32.Capyc.Latr.num.9.
& Amat. num.6. Et volens iuxta alterius re-
72 gionem extollere, debet duos pedes relinque-
re ad *Text.l.fin.§.ſi quum ſeptem, ff. fin. regun.*,
73 cum duorum palmorum, ac duarum partium
ex tribus vnius palmi diſtantia à regione vi-
cini requiratur à *Conſuetudine, & ſi ex latere.*

Alia, quę hoc *tit.* continentur, explicatione
74 non indigent, cum optimè fuerint à gloſſa-
tore *Napodan.* tradita, & explanata. Ideò ſit

TITVLVS VIGESIMVSPRIMVS

DE

Aperturis non faciendis.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinis, vbi aliquis, & ſi quis habet, & ſequentium, explicatio.

De aperturis faciendis, vel prohibendis in inferiori parte ædium, & foueis nón faciendis in terra; de non præſcribendis ſeruitutibus in caſalenis conſtitutis, illiſque non niſi inſtrumenta probandis: De venditore, qui rem ſeruituti obnoxiam vendit, an, & quando de euictione teneatur, quiduè dicendum in venditionibus, ſubhaſta factis, & quid in creditore, ad cuius inſtantiam venditio fuit celebrata? De actione quãti minoris, eiuſq; æſtimatione, & an promiſſio facta à domino prædij non aperiendi feneſtras nouo poſſeſſori eiuſdem officiat?

SVMMARIVM.

Titulus de aperturis non faciendis *olim ſub titulo* de ſeruitutibus *inſcribebatur, n.1. & plures quæſtiones, ſub eodem continentur, n.2.*

Conſuetudinis, vbi aliquis *explicatur, n.3. nec aliquid dicitur ab eadem conſtitutum circa aperturas in terra faciendas, n.4. & quid per conſuetudinem* ſi quis habet, *n.6.7.& 8.*

Seruitus grauior dicitur conſtituta per aperturas in inferiore parte domus, n.9.

Seruitus inferius demitti non poteſt, n.10.

Habens ſolaria inferiora non tenetur pati ſeruitutem vig ad ſuperius ſolarium, n.11.

Caſalenum quid ſit? numer.12.

Seruitus non præſcribitur contra dominum Caſaleni, n.13.& quare n.14. & 15.

Apertura cum cancellis ligneis claudi ſolent, n.16. ſi tamen factę ſint poſt deſtructam domum, num.17.

Seruitus, quę fuit in domo antequam deſtrueretur, poteſt præſcribi, n.18.

Conſuetudo, ſi quis habens *explicatur, & idem ac ius commune diſponit, n.19.& 20.*

Extollens in altum iuxta vicini ædificium debet extollere parietem ſine aperturis altitudinis vnius cannæ, n.21.& 23.& quare n.22.

Diſpoſitio conſuetudinis, & idem, *&* quod ſi nolint *traditur, n.24.*

Multa de ſeruitutum materia traduntur remiſſiuè, num. 25.

Seruitutes, apparentes per inſtrumentum, nunquam præſcribuntur, num.26.

Seruitus extinguitur ſi peruenerit ad rei poſſeſſorem per emptionem, aut ceſſionem, num.27.& quid in feudis, n.28.

Mirabile ius conſtituitur per conſuetudines noſtras circa ſeruitutum materiam, num.29.

Poſſeſſio, vel quaſi ſeruitutis, non prodeſt non habenti inſtrumentum, n.30.

Seruitus altius non tollendi per lapſum longi temporis à die probibitionis præſcribitur, n.31.

Venditor tenetur actione ex empto emptori ſi ſeruitutem cælauit, ſciens eam adeſſe in re vendita, num.32.& quando dicatur ſcire, n.33.

Venditor debet ſpecificè certum reddere emptorem de qualitate rei vendendæ, n.34.

Emptor poſtquam ſcinit, rem emptam ſeruituti obnoxiam eſſe, poteſt petere reſolutionem contractus, ſi ſua interſit reſolui, n.35. ſecus verò vbi non probatur intereſſe, nu.36. Quid in venditionibus ſub haſta? n.37.

In venditionibus ſubhaſta non datur emptori actio

pro

Google

*pro euictione contra venditorem,ſed illa quã-
ti minoris, n.39. etiam propter ſeruitutem,in
re inuentam,n.40.*

*Creditor,vendens ſub haſta rem ſibi obligatam,non
tenetur emptori de euictione, num. eod. ſecus
verò ſi ſeruitutem ſcienter occultet, n.41.*

*Actio quanti minoris, quanti æſtimetur? habetur
num.42.*

*Vicinus, promittens non aperire feneſtras in ſua
domo, nec per ſe, nec per alios,non præiudicat
futuris poſſeſſoribus, quibus poſtea vendita
fuit res,n.43.*

*Seruitutis debitum quomodo articulari debeat? ha-
betur num.44.*

1 ADeò ſuperius tradita hoc *tit.* conti-
nuant, vt quod hic traditur,ſub præ-
cedenti rubrica olim contineretur,vt
Camill.Salern.in apoſt.margin.in princ. vidiſſe
in antiquis quibuſdam *Codicibus* teſtatur.
Plures municipales *Conſtitutiones* pro di-
2 uerſis ſeruitutum quæſtionibus decidendis
hic numerantur; at prima,quæ in *Conſuet.vbi*
3 *aliquis* habetur, omninò à traditis præceden-
ti *titulo* dependere,dici poteſt, cum, quod ali-
bi conſtitutum fuit, iterum hac *conſuetudine*
repetatur ; diximus enim ædificia noua con-
ſtruere licere ędificãti contra vicini prędium ,
ſi inter vtraque palmorum duodecim diſtan-
tia interſit, & hic non licere *Pennam tecti,vel
aſtrici, doſſitiam, vel aliquam aperturam facere
in pariete*,qui nouiter conſtruitur iuxta ſolum
vicini , ſi eadem palmorum diſtantia non ad-
ſit ab ædificio vicini, traditur ; nil quidem
noui (ni fallor) ſtatuitur, cum aperturæ ſine
pariete, in quo fiant, eſſe nõ poſſint,ac quod-
libet ędificium propiùs moliri non permitta-
tur; nec dici poteſt,aliquid circa foueas,aper-
4 turaſuè inimo terrę faciendas (de quo non
dum actum) *Conſuetudine* conſtitutum fuiſſe,
cum de illis aperiendis ius commune, quaſi
nil aliud , quàm quod iiſdem *Conſtitutioni-
bus* continetur , *Conſuetudine* ſit ſtatutum ,
5 ſeruari oportere, affirmauerint *Napodan.ver.
aperturas num.5.& glo.margin.ibid.*
Hinc ad explicationem ſequentis *Conſuet.*
6 *ſi quis habet domum* , quęrimus , an ſicuti per
eiuſdem diſpoſitionem habetur , habenti *Do-
mum ſupra,ſiuè iuxta domum,hortum, locum,
vel aream vicini, in qua domo ſunt doſſitię , vel
alię apertura ſupra ipſam domũ, hortum,locum,
vel aream vicini; ſi domum ſuam velit altiùs
extollere , & facere aliud ſolarium , ſiuè mem-
brum, licere in ipſo ſolario,ſiuè membro,quod de
nouo conſtituit, tot doſſitias , & alias aperturas
facere , quot habet in alio ſolario , ſiuè membro
veteri,&c.*ità quoque concedatur inferiori in
parte domus ſub eadem conſuetudinaria cẽ-
ſura feneſtras, & foramina adaperire? Cum
7 hęc difficultas olim exagitaretur in S. R. C.
pro affirmatiua fuiſſe deciſum refert *Afflict.
deciſ.324.*
Sed veritas eſt in contrarium , vt probatur
8 per *de Marin.reſol.quotid.cap.205.tom.2.à n.5.*
ac eiuſdem S.R.C.recentiori ſententia pronũ-
ciatum fuiſſe in cauſa ipſiuſmet *Afflicti* teſta-
tur *Io: Ang.Piſanell.in apoſt.per eund. De Ma-
rin.reſcripta ad text.l.ſeruitutes,§.ſtillicidium,ff.
de ſeruit.vrban.prædior.*, grauior enim conſti-
9 tueretur ſeruitus vicino per aperturas , quę
fierent in inferiori domus pariete , ideoque
10 ſeruitus, in aliquo ſolo conſtituta , inferius
dimitti non poteſt, ſuperiùs tamen extolli, vt
*Veronenſ.tract.de ſeruit.vrban.prędior. cap.28.
num.10.*
Et hic adnotare libet , habentem ſolaria
11 inferiora , haud teneri ſeruitutem vię pati in
gratiam eius , qui ex ſuo ſolario ad ſuperius
intendit tranſire , niſi de expreſſa *Conſuetudi-
ne* conſtet, *Mantua ſingul.280.* Quare an idẽ,
quod *tit.* pręcedenti diximus de facultate
itineris , & vię per *Conſuetud.* factæ, ad hanc
facti ſpeciem extendendum ſit? conſidera.
Ad explicationem *Conſuet. contra haben-*
12 *tem*,dicimus cum *Napod.ver.caſalenum,n.11.*
idem eſſe caſalenum , ac deſtructam domum ,
meritòque nullam, cuiuſcumque generis pre-
13 ſcriptam ſeruitutem contra illius dominum
obſiſtere , ſtatutum extitit , cum ſeruitus ad-
14 uerſario inſcio non preſcribatur , *l. 2. in
princ. C. de ſeruit.* , & ſcientia pręſumi non
15 poſſit in eo,qui non habitat,imo ſciens,ideò
tacuiſſe pręſumitur , quia ipſo requirente ſer-
uitus tolli debet; hinc euenit, vt aperturę , &
16 ſi habeant cancellos ligneos , non autem fer-
reos , claudi ſoleant indiſtinctè , *Afflict. deciſ.
225.Caranit.in rit.85.num.4.aliquæ.* Id vero ,
17 aduertas procedere,dum fiunt aperturę,poſt-
quam deſtructa domus eſt reducta ad Caſa-
18 lenum , nam quę ſeruitus antea aderat, vide-
tur , poſſe preſcribi per iura à *Napod. allegata
hic ver.aliquas,n.12.& 13.*
In *Conſuet. ſi quis habens* , idem quod in
19 *l.ſeruitutes 19.§.qui in area,ff.de ſeruit.vrban.
prædior.Paul.Iuris Conſultus lib.15.ad Sabinũ*
20 reſcripſit , ſtatuitur, cum vtrobique eum, *qui
in area,in qua ſtillicidium cadit, ędificat, vſque
ad eum locum perducere ędificium poſſe , vndè
ſtillicidium cadit ; ſed ſi in ędificio cadit ſtillici-
dium ſupra ędificare ei conceditur,dum tamen
ſtillicidium rectè recipiatur* , habetur, illudque
vlterius *Conſuetudine* ſtatuitur ; vt in altum
21 extollens , parietem conſtruat altitudinis
vnius cannę ſine aperturis , vt ità ad vicini
pręędium proſpectus impediatur, idq; vt ſcan-
22 dali tollatur occaſio, decretum voluit *Napo-
dan.hic in 1.gloſ.num.14. in fin.* ſeruandamque
praxim in hoc legitimè conſtitutam,adhuc eo
caſu,quo ſupra hortum vicini à nouo ędificio
ha-

haberetur aſpectus, dixit *Stephan. de Gaeta in*
in apoſt.incip.an iſta conſuetudo lit.A. ideòque
23 indiſtinctè parietem protendendum in altum
iuxta conſuetudinariam diſpoſitionem in
quocumque caſu, adhuc ex mente *Napodan.*
explicatam olim aliter, quàm in eius *glo. ver.*
*dum n.*20. teſtantur *Idem de Gaeta in apoſt. in-*
cip.adde,& Barthol.Martial.in alia apoſt.incip.
contrarium:cum eadem ad Euitanda ſcandala
ſemper vigeat;videturque diſpoſitione *ſequen.*
conſuet.& idem,& *quod ſi nolint*,confirmari;cũ
idem in caſibus,ibi expreſſis,ędificantibus ſub
24 penna, vel aſtrico vicini parietis ſine apertu-
ra,ac eiuſdem altitudinis palmorum octo,de-
mandetur.

De his tamen omnibus, quæ diximus
25 hucuſque tàm præſenti,quàm præcedenti *tit.*
tractat *Fragoſ.de regimin. Reipubl.Chriſt. p.*1.
*lib.*7.*diſputat.*21. *de ędilib. à num.*11. *per ſeqq.*
ideòq; eum conſulas.

Seruitutes, ex inſtrumento apparentes,nul-
26 lo temporis, vel longiſsimi lapſu præſcribi,
tàm ſi inter principales ſit de ea re contẽptio,
quàm ſi inter *Hęredes, & ſucceſſores etiam*
ſingulares, in *Conſuetud. vbi reperitur*, ſanci-
tur. Quare non aliter ſeruitutis onus extin-
27 gui,quàm ſi ad rei poſſeſſorem emptionis vẽ-
ditionis, ceſſionis,vel alio quouis titulo ſerui-
tus peruenerit, ex traditis per *Amat.conſ.*5. *à*
*n.*14.infertur, cũ reſoluto onere, ſeù ſeruitute,
res liberę penès poſſeſſorem remaneãt, *l. liber*
homo 59.§.*Titius ex ſemiſſe,ff.de hęred.inſtitut.*
l.ſi tu ex parte 75.*ff.de acquir.hæred. cum ſimil.*
ad idem congeſtis per *gloſ. notab. in conſtit. ſi*
*dubitatio col.*4. *uerſ.ſecus autem ſi in feudis*, ac
28 per indè habentur, ac ſi numquam ſeparatio
fuiſſet facta rei, & ſeruitutis, in ea conſtitutæ,
vt per iura,quæ allegat *Idem Amat.n.*18.con-
29 cludit. Idcireò mirabile ius conſtitui hoc iu-
re noſtro municipali, dixit *Napod. in conſue-*
tud. amplius num. 38. illudq; quod mirabi-
30 lius eſſe dicit in *ead. Conſuet.* conſtitutum, vt
poſſeſſio,vel quaſi poſſidenti non proſit, ſi ſer-
uitus in inſtrumento non contineatur,eo tan-
tùm caſu,quo diuiſionis inſtrumentum adeſt,
attẽdendum voluit *uer.inueniatur in fin. n.*40.
31 Cæterum de ſeruitute altius non tollendi, vt
per longum tempus à die prohibitionis ac-
quiratur,adnotauit *Borgia inueſtigat.iur.ciuil.*
*tom.*2.*lib.*19.*cap.*13.*nu.*6. *ex Capyc. deciſ.*209.
*num.*20.*Gail.obſeru.*69.*n.*13.

His poſitis, notandum ex *Vlp. lib.*28. *ad*
*Sabin.*haberi *in l.*1. §. *uenditor, ff. de act. empt.*
Venditor ſi cum ſciret deberi ſeruitutem,celauit,
32 *non euadet ex empto actionem ſi modò eam rem*
emptor ignorauit;omnia enim,quę contra bonam
fidem fiunt, ueniunt in empti actionem. Sed ſcire
33 *uenditorem, & celare, ſic accipimus, non ſolum*
ſi non admonuit, ſed & ſi negauit ſeruitutem iſtã
deberi, cum eſſet ab eo quęſitum, &c. tenetur
enim venditor emptorem facere certiorem de
34 qualitate rei venditæ, nec ſufficere in genere
loquutum,aut ſub verborum inuolucro,dixe-
runt *Surd.deciſ.*265.*n.*8.*& deciſ.*288. *n.*46. *&*
*conſ.*13.*n.*34.*Beltran.ad Ludouiſ.deciſ.*119.*nu.*
10. Quare vbi probaretur emptoris intereſſe
35 propter rem venditam,ſeruituti obnoxiam,
contractum emptionis venditionis non ſub-
ſiſtere, pluries per *Rotam Romanam* deci-
ſum,teſtatur *Mangil. de euict. quæſt.*24. *nu.*39.
36 at vbi id non probaretur, non licere emptori
à contractu recedere propter ſolam ſeruitu-
tem in re inuentam,præſertim in venditioni-
37 bus ſub haſta, nec eidem de euictione actio-
38 nem ſupereſſe, ſed conſulendum per actionẽ
quanti minoris,dixit,ac decretum fuiſſe refert
*Merlin.controu.forenſ.to.*1.*cap.*46.*à nu.*6.: ſer-
uitus enim cum dicatur qualitas rei cohærẽs,
l.quid aliud,ff.de uerb.ſignif.Gomez.de contract.
*cap.*2.*n.*45.*Cald.de empt.uendit.cap.*31. *nu.*62.
39 videtur eo caſu,quo ſeruitus in re adeſt, non
poſſe agi de euictione,nec re ipſa,nec eiuſdem
parte deficiente, *l.penult.ff.de euict.*ibi: *Quoad*
ſeruitutes prędiorum attinet, ſi tacitè ſecutę
ſunt,& uindicentur ab alio, Quintus Mutius,&
Sabinus exiſtimant uenditorem ad euictionem
teneri non poſſe; ſed diſpoſitionem *l.Iulianus,*
ff.de act. empt., numquam violandam,adeò vt,
40 vendita re ſub haſta ad inſtantiam credito-
ris,quẽ de euictione pignoris non teneri, ha-
betur *l.*1.*&* 2. *C.cred. euict.pign.non deber.*, ſi
41 ſcienter ab eodem ſeruitus occultetur, poſſit,
contractus reſolui ad tradita in *l.fin.C.eod.* &
*Neguſ.de pignor.par.*6.*membr.*1. *quęſt.*5. dixe-
rit idem *Merlin.n.*7.*&* 8.quem *n.*9.diſcutien-
42 tem quanti actio,quanto minoris æſtimanda
ſit, vt valeat à pretio rei venditæ deduci, con-
ſulas.

At vicinus feneſtram in ſua domo per ſe,&
43 per alios non extruere promittens,ſi domum
vendat, emptori talis promiſſio non officit,
quam ob rem is promiſſioni ſtare non cogi-
tur,ac liberè valet,ſi iuris diſpoſitioni,ſiuè cõ-
munis, ſiuè municipalis eiuſdem arbitrium
non opponatur, feneſtram adaperire *Hippol.*
*ſingul.*334.*Borgia cit.cap.*19.*n.*21.
44 Et quomodo ſeruitutis debitum debeat ar-
ticulari, tradidit *Gail.obſeru.*69.*lib.*2.

TITVLVS VIGESIMVS SECVNDVS

DE

Faciendo centimulo, & paleis non tenendis in domo.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinum, ſi velit, non licet, & in domo, explicatio.

De permiſſa centimuli, ac priſtini conſtructione in propria domo, vel cõducta, & quid ſi vicini ſomnus impediatur? De non tolerandis artificibus, obſtrepentes artes exercentibus, & fœtidas, præcipuè ad inſtantiam Iuris profeſſorum, etiam ad explanationem *Capitulorum* Neapolitanæ Ciuitatis *de benè viuendo*, & fortiùs ſi artificis æmulatio intercedit; ac de repellendis mulieribus inhoneſtis, & ſcholaribus à vicinio ciuium honeſtorum, & de penſionibus domorum tunc exigendis, vel non exigendis. Meretrices quænam verè dicantur, & an eiſdem competat actio ad repetendum in foro contentioſo promiſſum pro turpi actu venereo, quiduè in foro conſcientiæ? De appellatione non concedenda aduerſus decretum expulſionis, & an, & quando Ciues valeant in vijs mercaturas exponere, tẽnas, & pergulas habere? Quiduè in Ciuitate Neapolitana? De iuriſdictione Decurionibus à iure tributa? De reſtauratione damni illati per ignem immiſſum, ac de modo procedendi contra incendiarios in iudicio criminali, & pœnis contra eoſdem ſtatutis; & quando dicantur excomunicati, & poſſint pœna mortis naturalis affici?

SVMMARIVM.

In titulo de faciendo centimulo, &c. *agitur de probibendis nonnullis ſeruitutum generibus, num.* 1.

Conſuetudinis, ſi velit, *traditur diſpoſitio, nu.* 2. *& an plures vnius prædij conſortes liget? quæritur num.* 3.

Centimuli conſtructio non poteſt impediri propter ſtrepitum, num. 4. *&* 7. *etiam ſi vicini ſomnus impediretur, num.* 5. *præcipuè ſi ius vicini in pauco læditur, nu.* 16. *vel tractatur de ſolito, num.* 17.

Quilibet dicitur rei ſuæ moderator, n. 6. *& præſumitur locare prædium pro ſuo peculiari exercitio, nu.* 8.

Strepitus ſi fieret ad æmulationem, etiam in propria domo poteſt faciens impediri, n. 9. *&* 10. *item ad inſtantiam Doctoris, num.* 11. *&* 12. *item ſcholarium, n.* 14.

Doctorum laudes relatiuè, n. 13.

Doctori legenti quandoque legitimè datur impedimentum ne legat,n.15.

Strepitus,quo impediuntur diuina officia, impediri debet, n.18.

Artifex moleſtus vicinis ratione exercitij,præbens malum odorem expellendus,nu.19. per interdictum prohibitorium, n.20.& 21.

Capitula vulgò dicta, del ben viuere, *ſunt iuri cõmuni conformia,n.22.*

Vicinus repellitur à vicinio propter prauam conditionem, & infirmitatem, n.23.

Mulieres inhoneſtæ, & ſcholares, an, & quando debeant expelli à vicinio,tàm iure communi, quàm regni attentis? numer.24. 25. 26.27. & 28.

Penſiones domorum futuri temporis cedunt in damnum locatoris poſt expulſionem meretricum, & ſcholarium, nu.29. in damnum verò illius, quorum occaſione expulſio ſequitur, ſi artifex expellatur,n.32.

Locans domum meretrici peccat, & puniri debet, num.30.& 31.

Meretrices quanam dicantur?n.33.

Meretrices an legitimè in foro contentioſo agant ad repetitionem promiſſi pro actu venereo? nu.34. & fuiſſe de hoc litem Neapoli, & Paduæ habetur,n.35.

Solutio promiſſi pro actu venereo nefando, an fieri debeat in foro conſcientiæ? n.36.

Appellatio non datur, & data non admittitur aduerſus ſententiam expulſionis,n.37.& 38.

Artifices impediri poſſunt,ne ponant tabulas impedientes vſum priuatorum, num.39. & competit actio popularis,num.40.

Decuriones Ciuitatum licitè concedunt foſſata, & vacna particularibus,n.41.

Viæ publicæ non debet ſumptibus Ciuitatis, ſed ciuium refici,n.42.& 43.

Conductor licitè retinet ex ſoluenda penſione, quod ſoluit pro reficienda via,n.44.

Vendentibus non poteſt prohiberi, ne teneant in in apothecis pergulas, & tennas,n.45. & ne ponant in publicum,nu.46. quid autem ſeruetur in Ciuitate Neapoli traditur n. 47.

Facultas, & Iuriſdictio Decurionum Ciuitatis Neapolis qualis ſit? n.48.

Diſpoſitio conſuetudinis non licet, & in domo conducta *traditur nu.49.& 50. ac etiam ratio num. 51.*

Conſuetudines Neapolitanæ, & ius commune conueniunt circa permiſſionem factam vtendi domibus conductis, n.52.

Diſpoſitio l.videamus,§.inter conductorem,ff locat. *traditur,n.53.*

Conductor, præbens cauſam incendij, ex locato tenetur, nu.54. ac etiam uicino actione l.Aquiliæ,*n.55.*

Conductoribus nocet culpa familiarium, num. 56. etiam leuiſſima,apta tamen nocere, nu.57. & 58. & illi ſine culpa ſaltim præſumpta non tenentur,num.59.

Damni reſtauratio fieri debet, ſi poſtquam ignis fortuito immiſſus eſt in maceriem lignorum meorum, tranſeat ad maceriem lignorum alterius? n. 60.

Conſuetudines Neapolitanæ, loquuntur de actione ciuili,contra certum incendiarium præparata, num.61.

Doloſi incendiarij qua pœna plectantur? num.62. & 63.

Conſtitutio regni ſuper inciſionibus *dicitur ius nouum exorbitans, num. 64.*

Contra incendiarios quando poſſit ex abrupto procedi?remiſſiuè n.65.

Diſpoſitio pragm.10. cap.48.de offic. iudic. *traditur,n.66.& 68.*

Incendiarij priuantur Eccleſiaſtica immunitate, num.67.

Facultas procedendi ad modum belli, quid importet?num.69.

Pœna mortis naturalis incendiarijs non datur, ſi mors alicuius non ſequuta ſit,nu.70.nec pœna excomunicationis, quam incendiarij dicuntur incurrere,n.71.& 72.

Fraus in ſequuto incendio multifariè arguitur, & probatur remiſſiuè, n.73.

DE nonnullis ſeruitutum generibus
1 prohibendis *hoc tit.* tractatur, & in
Conſuet. ſi uelit ſtatuitur, non licere
2 conſtruenti priſtinum, ſiuè centimulum trabem immittere in parietem communem, vt *Camillus Saler.* explicat in *ſummario*, & *Napodan. in ver. ſuo n.* 2.qui *nu.*3.illam quæſtio-
3 nem attingit, an eadem iuris diſpoſitio plures vnius prædij conſortes, ac dominos complectatur? ità vt priſtinum in prædio, vno inuito, confici non valeat, ac ne aliter illud facere,liceat, quàm ſi à patre familias ad tale opus domus fuerit addicta,concludit.

Quæritur vltrò in *margin.apoſtil. incip. quid
4 ſi,* an propter ſtrepitum valeat à vicino centimuli conſtructio impediri, & citando *Rip. in l.1.num.127.et ſeq.uerſ.2. ff.ſolut. matrim.*, qui vt *De Franch.*teſtatur *deciſ. 625. num.2.* & ſi
5 vicini ſomnus impediretur, non ideò prohiberi artifici, ne ſuam artem valeat exercere,tenet, vt deciſum traditur in *cit. deciſ.* ac *alibi*, apertiſſimaque iuriun ratione conuinci vide-
6 tur, quilibet enim rei ſuæ eſt moderator, & arbiter vulgata *l. in re mandata, C. mandati*; quare interrogatus *Scæuola*, an *Libertus prohiberi poſſit à patrono in eadem colonia,in qua ipſe negotiatur, idem genus negotij exercere?* re-
7 *ſpondit; non poſſe prohiberi in l.quæro 18. ff.de iur.patron.*, & *Papinianus in l.liberta 11. ff. de obſeq.à liber.et libert.etc.* dixit, *Liberta ingrata non eſt, quòd arte ſua contra patronæ uoluntatem*

tem utitur, & quilibet prædium pro eius pe-
8 culiari exercitio conduxiſſe præſumitur, vt
per Bart. in l.cum plures, ff. locat. Roman. con-
ſil. 178, habetur in deciſ. 167. Capyc. Latr. to. 2.
num. 23.

At generalis hæc regula conſtituta multas
9 patitur exceptiones, ac limitationes, & per
conſequens quandoque infirmatur. Et primò
10 ſi ſtrepitus fieret ad æmulationem, quod vl-
trò idem De Franch. n. 3. confitetur.

Secundò, ſi impediretur Doctori, alijque
11 legum profeſſori ſtudere, & præcipuè ſi Do-
12 ctor fabrum præueniret habitando, vt latè ha-
betur in deciſ. Fontanell. 503. par. 2. (in qua
13 Doctorum laudes, & encomia extolluntur)
Gratian. diſcept. forenſ. cap. 186. à num. 12. lib. 1.
Franciſ. Marc. deciſ. 634. Menoch. de arbitr. iu-
dic. caſ. 237. num. 1. & 2. ac decretum fuit an-
nis retrò elapſis per M.C.V. ad inſtantiam
Doctoris Lucæ Antonij Principe in Banca
Buzzaccarini penès ſcribam Piccolum; idque
14 tàm verum eſſe creditur, vt etiam ſcholaribus
licere fabrum obſtrepentem propè ipſorum
domum, expellere, habeatur ex Lut. de priuil.
ſcholar. priuil. 46. Rip. vbi ſup. Benedin. de pri-
uileg. Iuriſconſult. priuileg. 69. Gram. conſ. ciuil.
111. & deciſ. 58. n. 15. & Petr. in addit. ità de-
cretum in Regia Audientia Salernitana, affir-
mante, Barboſ. in l. 1. par. 7. nu. 54. ff. ſolut. matri-
mon. non pauca ſimilia cumulante, alijſq; pe-
15 nès Nonar. quæſt. forenſ. par. 2. quæſt. 1. nu. 14.
qui ex Menoch. ſup. cit. etiam Doctori legenti
alta voce imponi poſſe, vt ſummiſſiùs loqua-
tur, tenet, ac etiam penès Auendan. de exequen.
mandan. par. 2. cap. 6. num. 14. & Sanſelic. deciſ.
127. n. 3. qui deciſionem de Franch. recipiendã
16 dicit nu. 8. vbi vicinus in modico læderetur,
17 vel tractaretur de vitando ſolito, proùt idem
Menoch. confirmat, aliamque dat explicatio-
nem Fontanell. vbi ſup. n. 21.

Tertiò, ſi diuina officia impediantur, vt
18 per Scribentes in l. 1. ff. ſol. matrim. Alex. ad
Bar. in l. 1. in fin. verſ. ſed quid ſi malleatores, C.
de ſtud. liber. vrb. Ro. lib. 11. per text. in cap. pri-
dem 18. quæſt. 2. Maran. tom. 2. reſponſ. 22. n. 41.
& 42. Fontanell. & DD. ab eod. relat. vbi ſup.
num. 4. Io: de Amic. conſ. 105. col. 2. fol. 105. Gra-
tian. diſcept. forenſ. eod. cit. cap. 186. Nonar. eod.
cap. 1. n. 14. in fin. Sperel. deciſ. 55. ac nouiſſimè
Sanſelic. ead. deciſ. 129. num. 1. deciſum refert
per M.C.V. expulsũ fuiſſe fabrum ferrarium,
turbantem diuina officia propè Eccleſiam
Sanctæ Mariæ Maioris Regularium Clerico-
rum.

Quartò, ſi artifex vicinis moleſtus eſſet ra-
19 tione ſui exercitij, malum odorem afferentis;
poteſt enim reijci, vt per Auendan. ibid. nu. 15.
Fragoſ. de regimin. Reipubl. par. 1. lib. 7. diſput.
21. n. 9. Par. de Put. de reintegr. feud. cap. 15. nu.
24. Franc. Marc. deciſ. 23. vol. 1. & deciſ. 497. n.
8. 12. & 433. & decretum vides penès eundem
Sanſelic. ibid. num. 4. ex Doctoribus, quos alle-
20 gat; nam datur contra eos interdictum pro-
hibitorium, l. 1. ff. de cloacis, & ne quid in loco
publico, Rip. in tract. de peſte in 2. par. cap. tran-
ſeo ad alia remedia, fol. 63. n. 74. Bonadill. in po-
lit. lib. 3. cap. 6. n. 10. & 11. Rouit. in pragm. de
ſalubr. aer. in fin. per text. l. 2. §. idem ait ſi odo-
re, ff. ne quid in loco public. & pro eadem re
21 videas tradita per Capiblanc. de Baron. prag.
14. nu. 15. & cap. huius Fideliſſimæ Ciuitatis
ſub tit. de benè viuendo, fol. 71. & capitula om-
22 nia vulgò dicta del ben viuere, iuri communi
conformia eſſe probat De Pont. de Poteſt. Pro-
reg. de Abundan. Ciuit. tit. 2. §. 5. n. 2. alia de ea-
dem re ad explicationem Panormitanæ Con-
ſuet. 29. tradita per Caſtill. videas deciſ. 191.
tom. 2. eiuſdem.

Item propter ſtatum, prauam conditio-
23 nem, ac infirmitatem poſſunt quandoque vi-
cini à comitatu, & vicinio repelli, omneſque
cumulat Auendan. eod. cap. 6. p. 2. per tot. Ideoq;
in locis honeſtis habitare prohibentur ſcho-
24 lares, & mulieres inhoneſtæ, vt ex cap. 59.
Reg. Catholici anni 1505. inter capit. & priuil.
Neapol. fol. 46. at. quod limitatur iuxta ea,
quæ Rouit. in rubr. de ſcholar. Doctor. num. 3. &
Anna ſing. 338. tradidère, idque non modò
25 in regno in moribus eſſe propter diſpoſitio-
26 nem conſtit. quæ paſſim, ſed vbique locorum
per Text. l. non aliter, ff. de vſu, & habit. dixe-
runt Rouit. ſup. pragm. 3. de meretric. n. 1. Luc. de
Penn. in l. ſi qua, C. de ſpectac., & ſcenic. lib. 11.
De Franch. deciſ. 315. in princ. Barz. deciſ. Bo-
non. 19. Caball. reſol. crim. caſ. 184. & latè com-
probat Pegner. deciſ. 12. in fin. quiduè dicen-
27 dum ſi proprias habeant domos, habetur
apud eundem Pegner. in fin. Barbat. conſ. 48.
col. 1. & 2. vol. 2. Auendan. ibid. nu. 5. Theſaur.
quæſt. forenſ. 33. lib. 1. Gizzarell. deciſ. 54. vbi de
28 Angel. in addit. quiduè ſi fuerint nuptæ? Idem
Gizzarell. ibid. Auendan. ſup. cit. nu. 3. Afflict. in
conſtit. regn. quæ paſſim de prohib. habit. meritric.
lib. 3. rub. 43. num. 2. tradiderunt; ſcias tamen
29 penſiones domorum futuri temporis poſt
expulſionem meretricum, & ſcholarium in
damnum locatoris cedere, vt probauit Rouit.
in cit. rubr. de ſchol. Doctor. à num. 5. per Text.
in authen. de lenonibus, verſ. ſi quis autem patia-
tur, & ibi gloſ. in ver. habitationem, Ricc. reſol.
30 133. cum locator iſte peccet Nauar. in ma-
nual. confeſſar. cap. 17. nu. 194. ac debeat puniri,
31 vt idem Nauar. n. 195. verſ. tertiò ſubdit, & ex-
pulſo artifice propter ſtrepitum ab eodem fa-
32 ctum, an penſio domino domus debeat ſolui
ab illis, quorum occaſione fuit expulſus? ha-
betur apud Thor. in ſupplem. compen. ver. pen-
ſio domus.

Meretrices, quæ nam ſint, & quomodo pro-
33 bentur? dixerunt Menoch. de arbitr. iudic. cent.

6.caſ.535. Petr.Gregor.Syntag.iur.vniu.lib.10.
cap.2. Afflict.vbi ſup.2.alijq; ſparſim, & opti-
mè in cit.deciſ.12.Peguer.à nu.7. & in addit. à
num. 9. Et an legitimè agant in foro conten-
34 tioſo meretrices ad petitionem promiſſi
pro turpitudine actus venerei,eiſdemq; poſſit
idem in foro conſcientiæ denegari? tractant
Rouit.in rubr.de meretric.nu.2. Andr.in cap.1.
num.11.quib.mod.feud.amit. Gizzarell.dec.52.
Caſtren.& Alex.in l.generaliter,ff.de verb.obli-
gat. Abb.in cap.quia pleriq; de immun.Eccleſ. n.
14.& ſeq.Iaſon in l.idem ſi ob ſtuprum 4. ff.de
cond.ob tur.cauſ.& in §.ſed quod meretrici,(vbi
35 de hac re litem etiam Paduæ fuiſſe inter me-
retricem, & ſcholarem, dicit, proùt Neapoli,
ex cit.dec.Gizzarell.habetur) Fragoſ.de regim.
reipubl.Chriſt.par.1.lib.2.diſput.4.§.15.n.166.
& latè Couar.tom.1.controu.de reſtit.fol.616.&
36 de eadem re in alio genere agentes vide
Trullench.in ſumm.tom.2. lib.7. dub.8. num.4.
Ricciul.de ſtat.repro.lib.2.cap.34.n.8.

Dicam tandem pro coronide,à ſententia
37 expulſionē demandante, non licere condem-
38 nato appellare,appellationēq;interpoſitā non
mitti, vt probant Salgad.de protect.Reg.par.3.
cap.1.n.66.Fontanell.cit.deciſ.503.n.5. Sanfe-
39 lic.ead.deciſ.137.nu.3. Doctoreſq; alij relati à
Gram. deciſ.58. num.15. Ac vlterius ad orna-
tum noſtræ rei principalis, inhibitiones arti-
ficibus licitè fieri, ne ponant tabulas, & ſimi-
lia,quæ vſum priuatorum impediunt,etſi non
40 valeant nocere, daturque actio popularis ad
id Gratian.diſcept.forenſ.tom.4.cap.658.nu.14.
15.& 17. ac notar Ricc. in addit. ad deciſ. de
Franch.481.in fin. videas tamen Reg.de Pont.
in tract.de poteſt.Proreg.de abundan.Ciuit.tit.2.
§.6.à n.20.qui per Bar. doctrinam in l. qui ta-
bernas,ff. de contrahen.empt. tenet, licitè con-
41 cedi à Decurionibus Ciuitatis foſſata, ac va-
cuas terras particularibus, nec poſſe conceſ-
ſiones reuocari, cum ad priuatum poſſit perti-
nere vſus rei pertinentis iure proprietatis ad
42 rempublicam; eſſe verò contra Text. l.ædiles,
ff. de via publ. conſtruere ſumptibus Ciuita-
tis vias publicas,cum vnuſquiſque viam iuxta
43 propriam domū teneatur,etiam ſi ſit emphy-
teuta Fragoſ. infra cit. conſtruere, & condu-
ctor, poſſit, quod impendit à ſoluenda pen-
44 ſionis mercede retinere, iuxta latè tradita per
eundem Bart.in l.2.C.de immun. nemin. conce-
den.lib.10. Flor.in l.ſi quid, §.ſi quid n.6. ff.de
vſufructu. Item dicit n.25.26. & 27. minimè
45 prohiberi poſſe vendentibus, Ne ſuis in apo-
thecis teneant pergulas, ſeù quas vulgo dicunt
tennas,quibus illi vtuntur, vt ſe tueantur à vē-
46 to, & pluuijs, nec etiam ponere in publico,
& via,quæ ſunt eorum exercitij, ità tamen vt
non impediatur vehiculū ire ad Text.cit.l.ædi-
les in fin. verſ.ſtudeant, & tradita per glo. ibid.
ver.trochos, Auendan.de exequen.mandat.par.1.
cap.19.n.39. verſ. & iſtam noſtram legem vſq;
ad verſ.& item lex noſtra. Sed concludit ſecus
47 eſſe, vbi adeſt in contrarium ſtatutum,legiti-
mèq; præſcripta Conſuetudo,proùt in hac fide-
liſſima Ciuitate, in qua omnia reguntur per
48 Magiſtrum Portulanum eiuſdem Ciuitatis
nomine: videaſq; de omnibus his agentem
Fragoſ.de regim. reipublic. Chriſti par.1. lib.7.
diſput.21.de Ædilibus à num.8. & de poteſtate
Decurionum,ſeù Electorum Nobiliſſimæ, ac
ſemper inclytæ noſtræ Neapolitanę Ciuitatis,
iuriſdictione, & electione vide tradita per Sā-
felic. in prax.iudic.ſect.15.Idem de Pon.ibid. §.
1. per tot.

In conſuetudine, Non licet, ſtatuitur, non li-
49 cere paleas, fęnum, & ligna domi habere, vl-
tra quàm ſufficiat ad vſum proprium, nec li-
num non diſcuſſum, quod ex terris proprijs
50 non prouenit: idem ſtatuitur in conſuet. In
domo conducta, qua conductori fęnum, & pa-
leæ vltrà quàm ſibi ſufficiat, prohibetur; &
huiuſmodi prohibitionis cauſam eſſe timo-
51 rem incendij, indè ædificijs inijci facilis, ha-
betur in apoſt.margin.incip.hæc diſpoſitio, ſecū-
dum Afflict.in conſtit. poſt natale n. 15. de pac.
52 tenen. Quare hoc ius noſtrum prorſus iuris
communis correctorium dici nequit, cum
nec dominis, nec conductoribus rebus pro-
prijs, aut conductis vti ad vſum proprium
& comoditatem, prohibeatur, quin & l. ui-
deamus, §.inter conductorem,ff.locat. habetur,
53 inter conductorem, & locatorem conuentio-
ne habita, ne in villa vrbana fænum pona-
tur, ſtandum omninò, ergo fortiùs idem
attendendum, quoties Conſuetudinibus, quæ
Ciuium pacta dicuntur, hoc ipsū demādatur,
54 ideòq; vtroq; iure inſpecto dicēdū videtur, Si
conductor fęnum poſuit, quod igne illato ſuccen-
ditur, conductorem, qui cauſam præbuit infe-
rendo fænum contra conductionem, ex locato
teneri.

Porrò ſi, nec vicino inſtante, vt res,
55 quæ dominis prædiorum, aut conducto-
ribus deſeruire non valent, tollantur; dam-
num interim illi eueniret, in iſtos, tam-
quam verſati in culpa, ac in legem muni-
cipalem committentes, vicino, cui damnum
infertur, actio l.Aquiliæ ad damni reparatio-
nem competit, l.item quæritur, ff.locat.conduct.
cum concord.imò & eiſdē non modò propria,
56 ſed & nocet culpa familiarium, l. uideamus
12.l.qui inſulam 33.§.colonus, ff. eod. ad tradi-
ta per Fariu.deciſ. crim.114. tom.1. & per ad-
den. ibid.alioſq; cum eo caſu quælibet, vel le-
57 uiſſima, quæ ſemper præſumitur, vt probant
de Marin.in addit.ad deciſ.3.Gramm.num.7.no-
58 cere patrifamilias ſit apta, vt Gramm.ibid.nu.
15.16.& 18.de Marin.ibid. & optimè Afflict.
in conſtit.regn. ſuper inciſionibus tit.de maleſic.
59 clandeſtin.n.12.dixerūt:cæterum aliquali ſine
cul-

culpa ſua,vel ſuorũ ſaltem pręſumpta paterfa-
milias nec pro ſe, nec pro ſuis tenetur, *l.ſi uẽ-*
ditor,ff.de pericul.& commod.rei uendi., & de
eadem re ſcribentes vide *Surd. deciſ.* 198. *c t.*
Gramm. Adden. Maſcard. de probat. concluſ.
893.*Menoch.de arbitr.lib.2.centur.4.caſu* 390.
Rolan.conſ.93.tom.2. & ad peculiarem intelle-
ctum *Conſuetudinũ* noſtrarum conſulas *Rouit.*
deſ.,59. vbi articulus examinatur, an,& quan-
60 do propter ignem fortuitò immiſſum in ma-
ceriem lignorum meorum, & indè ad mace-
riem lignorum tuorum tranſeuntem, tenear
tibi reficere damnum?

Hæc tamen quæ diximus, ſecundum ius
61 commune, & conſuetudinarium, procedunt
quoad actionem ciuilem contra certum in-
cendiarium, aliterque damnum inferentem
62 ſine dolo; at contra doloſos incendiarios, ac
damnum dantes capitalis pœna in *cit. conſtit.*
ſuper inciſionibus ſtatuitur, *eademque* diſpo-
63 nitur, vt à locorum hominibus damnum re-
ficiatur ſi reus nequeat inueniri. Quare *gloſ.*
ibid.& *Afflict. num*,1. eam ius nouum exorbi-
64 tans in multis à communi,& in eo præcipuè,
quia non peccantes condemnat, appellarunt:
65 quando contra incendiarium poſſit ex abru-
pto procedi, ſeù ad modum belli iuxta diſpo-
ſitionem *pragm.*10. *de offic. Iudic. cap.* 48. per
66 quam inter cætera crimina, quibus facultas
datur, Regijs Audientijs, ac Prouincialibus
Præſidibus procedendi ad modũ belli,crimen
incendij enumeratur, idemq; Eccleſiaſtica
67 immunitate priuetur ad interpretationem
Gregorianæ Conſtitutionis, tractant *Danza in*
addit.ad cit. deciſ.3. Gramm. ac *DD.* quos cu-
mulat *De Mari. ibid. nu.8.& 9. Burg.de mod.*
proceden.ex abrupt.quæſt.23.num.238.& 239.
Afflict.deciſ.391.num.10. Gramm. vot.3. num.
24.& conſil.64.num.4.Baiar.ad Clar.quæſt.49.
68 *num.*54. & ad omnimodam explicationem
eiuſdem *cit.pragmat.*& quid facultas iſta pro-
69 cedendi ad modum belli ſibi velit? videas
Danz. in pugn. DD. tom. 1. tit. de poteſtate ad
mod.bell.à cap. 1. per 7. & in addit. ad deciſ.3.
Gramm.a num.22. Nouar.ſuper ead.pragmat. à
num. 179. *& alios.* Ipſe tamen dicam, pœnam
70 mortis naturalis incendiarijs indictam, ſiuè
regni *conſtit.* ſiuè tandem iure communi *l. ca-*
pitalium, §.incendiary,ff.de pœn.l.qui ædes, ff.de
incen.ruі.& naufr. ſine dolo, & morte homi-
nis non dari, vt ex *Iul.Clar.lib.5.§.fin. qu.68.*
à num.20. Gramm.vot.19. num.5. Carrer. in
*prax.fol.98.num.*10. & alijs habetur; idemque
71 dicendum reſpectu pœnæ excommunicatio-
72 nis,quam incendiarius incurrit per *cap.ſua*
nos de ſent. excommun. ad cuius explicationem
videas *eund. Clar.in §.fin.quæſt.77.num.19. &*
Adden. & cit. Menoch. in fin. dolum autem
73 multifariè interceſſiſſe in incendio, argui, &
probari poſſe,habetur ex *Alex. conſil.74. vol.*
6. Cæpol.conſil.69. Bal. conſ. 77. vol.3. Soccin.
conſ.222.& Calcan.conſ.61.62.& 63.

TITVLVS VIGESIMVS TERTIVS

DE

Collatione expenſarum in domo communi facienda.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinis, ſi domus, explicatio.

De reficiendo ſuperiore ſolario domus etiam communibus ſumptibus poſſidentis inferiorem partem eiuſdem, ac de cogendis Hominibus Vniuerſitatum ad reficiendum proprijs cuiuſque ſumptibus puteum, fontem, pontem, & Eccleſiam prẹcipuè maiorem: Item de Artificibus compellendis ad operas ſuas locandum fauore Eccleſiæ; & an, & quando habens ſuperiorem ædificij partem, dicatur etiam inferiorem habere, poſſitque habitantem in ipſa ædificij parte inferiore impedire, ne ignem propter fumum ſibi noxium, indè emanantem, accendat?

SVMMARIVM.

In Conſuetudine, ſi domus, *regula ſtatuitur circa refectiones faciendas ſumptibus communibus, num.1.& 2. eiuſq; diſpoſitio naturali ratione nititur,n.3.*

Tectum prabet vtilitatem toti ædificio,n.4.

Habens vtilitatem ædificij, compellitur idem reficere,n.5.

Homines Vniuerſitatum compelluntur fontem, pontem,& puteum reficere,nu.6. item Eccleſiam Maiorem,n.7.& 10.

Publicè intereſt Eccleſias conſtruere, & reficere, num.8.

Eccleſia,& Reipublicæ idem eſt fauor,n.9.

Artifices, etiam inuiti, coguntur locare operas fauore Eccleſiæ,n.11.

Expenſæ pro reparatione rei communis communiter fieri debent,n.12.

Damnum, eueniens propter rem non reparatam, cedit in perniciem retardantis, & quando? num.13.& 14. quid in re ſocietatis? num.15. & 16.

Textus l.eum debere 32. ff.de ſeruit.vrban. prædior.*explicatur,n.17.& 18.*

Vicinus poteſt cogere aduerſarium ad reficiendum parietem ad onera ſubſtinenda, n.19.

Ius conſuetudinarium,diſponens de refectione,ſumptibus communibus facienda in re communi, conuenit cum communi, nu.20. & in quid diſcrepet?n.21.

Habens ſuperiorem partem domus, an dicatur etiā inferiorem habere?n.22.

Habitans in inferiore parte domus non impeditur, ignem accendere,n.23.

1 REgula conſtituitur vniuerſalis in hoc *textu*, vt ſi ſupremum reparari contingat ſolarium domus plurium do-
2 minorum,expenſis communibus reficiatur, ac ſi aliud indigeat reparatione ſolarium, proprijs expenſis ſuppeditantis reparetur,conſue-
3 tudinariamque diſpoſitionem naturali quadam

dam ratione fulciri, vt quilibet ad ſtarucadũ,
quod ſibi prodeſſe poteſt, concurrat; voluit
Ioã Ang. Piſanell. in apoſt. incip. ſed pone, lit. A.,
ac id tenet, ex quadam apoſt. Barthol. de
Capu. in l. vſufructu legato in fin. ff. de vſufruct.
incip. nota hic talem, haberi; Tectum enim ſu-
4 perius (vt dixit) prębet vtilitatem omnibus, nã
aliàs aqua caderet paulatim vſque ad vltimum
ſolariũ, &c. Ideòq; argumento eiuſdem l. vſu-
5 fructu legato, ibi: Quoniam omnis fructus rei
ad eum pertinet, reficere quoque eum ædes per
arbitrium cogi, Celſus lib. 18. Digeſtorũ ſcribit.
6 Hinc vniuerſitatum homines, & Ciues cõpelli
poſſe, fontem, puteum, pontem, & quicquid
aliud, quo vniuerſalis vtilitas habetur; ſerua-
tumque fuiſſe in refectione cuiuſdam fontis
Capuanæ Ciuitatis, idem Piſanell. affirmat;
7 ac id ipſum pro refectione, & conſtructione
Eccleſiæ, præcipuè Maioris aſſeuerãdum cen-
ſeo per ea, quæ Angel. in l. 1. in fin. ff. ſolut. ma-
trim. & ibi Bar. num. 25. Soccin. ſen. num. 5. Me-
noch. qui alios adducit conſ. 1206. nu. 1. & 2.
ac nouiſſimè Nouar. pract. forenſ. quæſt. par. 2.
quæſt. 25. num. 10. Franc. Ant. Coſta conſ. 28. nu.
8. & 9. Valaſc. deciſ. 179. alijq; dixerunt, & ha-
bentur in Concil. Trident. ſeſſ. 21. cap. 7. publi-
8 cè enim intereſt, Eccleſias, & Monaſteria con-
ſtruere, conſtructaque exornare, cum maximi
commodi toti Vniuerſitati, ac reipublicæ ſint,
9 ac meritò idem fauor, qui Reipublicæ præſta-
tur per cap. quid ergo 23. quæſt. 4. Eccleſiæ de-
betur, vt ijdem Menoch. num. 11. Nouar. nu. 11.
& Coſta nu. 8. probant. Ergo idem ius, quod
10 ad publicam conſeruandam vtilitatem diſpo-
ſuit pro refectione pontis, fontis, ſiuè cuiuſuis
ædificij, ad Eccleſiæ conſtructionem, ſiuè re-
parationem, extendendum eſſe, legitimè ne-
gari nequit; rectèque artifices, vel inuitos co-
11 gi poſſe eorum operas pro Eccleſiæ repara-
tione locare, & ſi alijs eas locauerint, & ſint in
actu præſtationis, probat Idem Nouar. quæſt.
27. per tradita à Mainar. deciſ. Tholoſ. 32. &
33. Borrel. in ſumm. deciſ. tit. de Sacroſan. Eccleſ.
num. 30. tom. 1.

Debent item impenſæ pro recuperanda re
12 pluribus communi, ab omnibus communiter
erogari, vt ex Bart. & Flor. in l. ex parte in
princ. ff. famil. hære. adnotat Reuert. hic in apoſt.
incip. quid ſi immittam in fin. & videndus Bai.
conſil. 8. factaque ad id interpellatione, ſi dam-
13 num eueniat, huic, qui damnum patitur, com-
petit actio contra interpellatum pro damno
dato, ſi tamen cautio antea fuerit interpoſita,
14 nam (vt habetur in l. 6. ff. de damn. infect.) eue-
nit nonnumquam, vt damno dato, nulla nobis cõ-
petat actio non interpoſita antea cautione, veluti
ſi vicini ædes ruinoſæ in meas ædes ceciderint:
adeò, ut pleriſq; nec cogi quidem eum poſſe, ut
rudera tollat, ſi modo omnia, quę iacent pro de-
15 relicto habeat: at pro refectionibus ſocietatis
pręedij diſpoſitio, l. ſi, ut proponis, 4. C. de ædi-
fic. priuat. attenditur; nam ſi ſocius ædificij ad
16 refectionem illius ſumptus cõferre detractat,
nec intrà quatuor menſium tempora cum
centeſimis vſuris nummus pro portione ſocij
erogatus reſtitutus fuerit, vel quo minus id
fieret, per ſocium id ſteriſſe, conſtiterit, qui
ſumptus fecit, Ius dominij pro ſolido uendica-
re, uel obtinere iuxta placitum antiquitatis po-
terit.

Cæterum ius commune in l. eum debere 32.
17 ff. de ſeruit. urban. prędior. & in l. & ſi fortè, 5.
etiam, ff. ſi ſeruit. uendic. diſponit, eum debere
columnam reſtituere, quæ onus vicinarum
ædium ferat cuius eſſent ædes, quæ ſeruirent,
& de ſeruitute, quæ oneris ferendi cauſa im-
18 poſita erit, actionem nobis competere, vt &
onera ferat, & ædificia reficiat ad eum modũ,
qui in ſeruitute impoſita comprehenſus eſt.
Quare ex ſententia Seruij, quæ in propoſita
19 ſpecie præualuit, habetur, Vt poſſit quis de-
fendere ius ſibi eſſe: cogere aduerſarium reficere
parietem ad onera ſua ſuſtinenda; hinc etiam
20 à iuris communis diſpoſitione quodammo-
do noſtram hanc municipalem conſtitutionẽ
dependere voluit Camill. Saler. in apoſt. incip.
21 quod ad inſtantiam; diſpar enim ratio inter
parietem, quæ vicini domus onera debet ſub-
ſtinere, ac ſupremum ſolarium, quo totum
22 ædificium cuſtoditur, non intercedit. Sed an
habens ſuperiorem domus partem eiuſdem
dicatur dominium habere? tradit Soccin. iun.
conſ. 139. num. 1. lib. 1. item habitanti in parte
23 inferiore domus, licere ignem accendere pro
vſu familiæ, & ſi fumus aſcendẽs ſuperius no-
ceat habitantibus, habetur apud Fragoſ. de
regim. reipubl. par. 1. lib. 7. diſput. 21. num. 12.
uer. quid dicendum, fumus enim naturaliter
aſcendit.

T I-

TITVLVS VIGESIMVS QVARTVS

DE

Locato, & conducto.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, ſi quis conduxerit, cum alijs ſeqq. explicatio.

De refectionibus in domo conducta, non requiſito eiuſdem domino factis, non admittendis, & quid à iure commune circa idem ſtatuatur? De non ſoluenda penſione, ſiuè mercede per conductorem pro tempore, quo re conducta vti frui non potuit, eiuſdemque non habuit comoditatem, vel fructus non recollegit. De reconductione per ſcripturam legitimè probanda, & an, & quando poſſit teſtium depoſitionibus probari? De non faciendis denunciationibus per dominũ prædij conductori, vt finita locatione conductum prædium vacuum relinquat; & an, & quando primus conductor in locatione conductione rerum fiſcalium, Vniuerſitatum, & Eccleſiæ nouiſſimo cõductori præferatur? Quiduè dicendum attenta diſpoſitione *reg. pragm.* 71. *de offic. proc. Cæſar.* ſiuè 1. *de ſubhaſta fiſcali*, & quid in locationibus, conductionibus vectigalium? De ſubhaſtationibus rerum fiſcalium, & Vniuerſitatum, & de oblationibus non admittendis infra decimam, & ſextã partem extalij vnius anni, & quid ſi minor ſumma re integra offeratur, vel in continenti? Item de illis non admittendis pro rerum emptione, ſi pecunia in numerato non offeratur. De requiſitis neceſſarijs in venditionibus ſub haſta ad hoc vt hypothecarum, ſuper re vendita contractarum, reſolutio ſequatur, priuato non autem Fiſco, pro diſtractione inſtante. De nonnullis facti ſpeciebus, in quibus locatori contra conductorem ad damni refectionem repetendam competit actio. De locatione operarum filij legitimè à parentibus facienda. De diſpoſitione *l. 2. C. de reſcin. vendit.* in contractibus locationis conductionis attendenda. De non relocandis prædijs per primum conductorem volenti ſubconducere abſque domini conſenſu in Ciuitate Neapolitana,

& an

& an facta reconductione, vtriuſque conductoris bona ſint domino fundi obligata pro penſione? Et de ſecundo conductore non liberando, donec domino ſatisfiat.

SVMMARIVM.

In hoc tit. de locato, & conducto *attingitur potiùs eiuſdem rei tractatio, quàm explanatur, num.1.*

Text.l.dominus 58.§.in conducto,ff.locat.& cõduct.*adducitur, & explicatur, n.2.& 3.*

Ius conſuetudinarium,& commune an conueniant, & in quo circa retentionem expenſarum pro refectione domus factarum, numer.4.5.6.7.& 8.

Conductori contra locatorem datur actio locati ſi res locata non fuerit refecta, n.9.

Neceſſitas refectionum quęnam attenditur? nu.10.& 11.

Conductor non tenetur ſoluere penſionem, ſi re conducta vti frui non poteſt,num.12.eidemque fieri debet remiſſio, & quando nu.13.15.16.17.18.19.20.& 22. quandoque intereſſe reſtauratio, nu.14.nec Principis factum locatorem excuſat,n.21.& 23.

Conductores domorum quando excuſentur à ſolutione penſionis, n.24.25.26.27.28.& 29.

Penſiones ſolui non debent à conductore, qui pro parte temporis rem conductam retinuit, & fructus æquales non recollexit, n.30.

Conductor non ſoluens poteſt expelli propria locatoris authoritate,n.31.

Tempora locationum quęnam ſint in Ciuitate Neapolis, num.32.& olim idem ſeruabatur apud Romanos,n.33.

Denunciatio conductoribus an fieri debeat per dominum?n.n.34.35.& 49.

Reconductio non cenſetur facta abſque ſcriptura, num.36.& 37.ſed quandoque etiam teſtium depoſitionibus probatur,& quando? n.38.39.41.42.& 43.

Omnes caſus,quibus per ſcripturam debet fieri probatio, habentur remiſſiuè,n.40.

Reconductio durat continuata rei locatæ conductione,& obligatio pignoris,n.45.& quid in prædÿs ruſticis,& fiſcalibus,n.46.& quid de iure conſuetudinario?n.48.

Denunciationes quando fieri debent?nu.50.& quid dicendum in operis noui nunciatione, n.51.

Primus conductor, an, & quando in prædÿs vrbanis, ruſticis,& fiſcalibus præferatur,n.52.53.54.55.78.& 79.

Quid in locationibus gabellarum?n.56.57.58.59.60.61.& 62.

Quidnè in rebus Eccleſiæ?num.80.

Læſio non admittitur ſi ſit infra dimidium pretÿ iuſti,num.63. vt in venditionibus ſub haſta adeſſe dicitur, ſi ſit vltra ſextam partem, num.64.

Diſtractio rerum fiſcalium cenſetur facta cum pacto adiectionis in diem,n.65.

Diſpoſitionis prag.71.de offic. proc. Cæſar. *alias* 1.tit.de ſubhaſta fiſca. *ratio traditur,nu.66.& 67.*

Augumentum quodlibet in venditionibus ſub haſta,an poſſit admitti re integra? num. 68. 69.70.& 71.& quid dicendum ſi fiat in continenti?etiam n.73.

Tempora noua addictionis in venditionibus ſubhaſta quæ ſint iure communi inſpecto? habetur num.72.

Diſpoſitio reg.pragm.71.de offic.proc.Cæſar. *an ſit attendenda in locationibus vectigalium, num.74.& 76.*

Vectigalia nunc dicuntur patrimonium illorum, quibus conceſſa ſunt in ſolutum,n.75.

Diſpoſitioni reg.pragm.71. de offic.proc. Cæſar. *quando dicatur ſatisfactum circa oblationem decimæ,& ſextæ reſpectiuè? n.77.*

Sollemnitates requiſitæ in alienatione bonorum Eccleſiæ traduntur remiſſiuè, n.81.

Prior conductor, qui rem locatam meliorem reddidit, an præferri valeat?num.82.

Socius in locatione rei communis an præferatur? num.83.

In re communi locanda, vel non locanda cuiuſnam ex pluribus dominis voluntas attendatur? nu.84.& quid ſi vnus præferri petat pro vſu proprio, n.85.

Prælatio an concedenda in locatione ad longum tempus facta? n.86.

Scholaris an, & quando præferri debeat?nu.87.& 88.& quid dicendum reſpectu ſcholaris de proximè doctorandi,n.89.& quiſnam præferendus ex pluribus concurrentibus diuerſarum profeſſionum, n.90.

Magiſtri ſcientiarum, an, & quando præferri debeant in locatione, n.91.& an poſſint à vicinio expelli?n.92.

Conductor primus, an, & quando præferri valeat in conductione rerũ vniuerſitatis,n.93.& 94.

Subbaſtationes rerum vniuerſitatum quomodo fiũt? reemiſſiuè n.95.

Diſpoſitio pragm.5.§.6.de adminiſtrat. Vniuerſ. *traditur n.96.& 97.*

Filÿs Decurionum non licet conducere vectigalia Vniuerſitatum,n.98.nec patri tempore Decurionatus filÿ,nu.99.& explicatur dictum,nu.100.& 101.

Requiſita legitimæ ſubhaſtationis traduntur,n.102.

Venditiones ſubhaſta fiunt pecunia præſenti, num.103.nec ſufficit promiſſio accollandi debitum, num.106. præcipuè reluctantibus creditoribus, num.107.

Prælatio non competit quoties non offertur pretium in numerato, n.104. nec datur in re, quę penès petentem prælationem non eſt duratura, num.105.

Venditiones ſub haſta dicuntur perpetuam habere firmitatem, n.109.

Fiſcalis haſtæ fides non conuellenda, n.110.

Creditor poſt venditionem ſub haſta pecuniam ſolutam valet tantùm recuperare, n.111.

Venditiones ſub haſta debent fieri anteriore creditore inſtante, num.112. nam aliàs creditor valet pignus obligatum perſequi, nu.113. & ratio, num.114.

Creditore emente rem ſibi obligatam, vel ſub haſta non reſoluuntur hypotheca, num.115. & cur? num.116. & eſt præſumptio iuris, & de iure, num.117. præcipuè ſi dicat, velle creditum retinere, n.118.

Ius creditoris non extinguitur per venditionem ſubhaſta, ſi eo inſcio pignus vendatur n.119. & cur? n.120.

Textus in l.11 eo tempore, C. de remiſſ. pignor. *aſſertur, & explicatur, n.121. & 122.*

Creditor ſpecialiter citandus ad interueniendum in venditione, num.123. & 125. & ratio aſſertur, n.124.

Creditor non citatus habet actionem ad rem, & pretium, n.126.

Hypotheca extinguitur per venditionem ſubhaſta, fiſco diſtrahente, num.127. & quare nu. 128. 129. & 130.

Priuilegia fiſci non tranſeunt in alium, vel eiuſdem ceſſionarium, n.131.

Conductor, & locator non condemnantur ad imparia, n.132.

Conductor propter culpam tenetur locatori, n.133. & aſſeruntur plura exempla, num.134.135.136.137.138. & 139.

Pater poteſt operas filij locare, n.140. an æq; mater? num.141.

Filiusfamilias an teneatur pro penſione domus, num.142.

Diſpoſitio l.2.C.de reſcin.vendit. *procedit in locationibus conductionibus, nu.143.145.148. & 149. & in omnibus contractibus bonæ fidei, num.144.*

Læſioni non poteſt, vel cum iuramento renunciari, num.146.

Creditor, qui ex ſecundo decreto debitori ſuccedit, tenetur ſtare colono, n.147.

Locatio officij ad longum tempus vtrum ſubſtineatur, n.151. & 153.

Conductor ad breue tempus an poſſit aliquem ſeudo vacante inueſtire? n.152.

Regens Io: Hieronymus de Philippo *laudatur, num.154.*

Subſtitutio, & translatio officij non fit abſque certa pecuniarum ſolutione, n.155. & 156.

Dominium rei locatæ non arguitur penès locatorem per locationem, num.157. ſed contra quandoque, num.158.159.160.161. & 162.

Conſuetudinis conductor *diſpoſitio traditur, & explicatur, n.163.164. & 165.*

Locator videtur elegiſſe perſonam primi conductoris, n.166.

Bona primi, & ſecundi conductoris ſunt pariter obligata, n.167. & 168. & quomodo n.169.

Subconductor non facit fructus ſuos penſione domino non ſoluta, n.170. nec liberatur ſoluens primo conductori, num.171. & quid ſi habeat cauſam ab intruſo, n.172. et an excuſetur per bonam fidem, n.173.

Qua actione agitur contra habitantem, qui domum nulla facta locatione ingreditur? num.174.

1 LOcationis conductionis materia potiùs attingitur hìc, quàm explanatur; conuenit idcircò adhoc, vt eiuſdem contractus qualitas, eſſentia, & effectus aliqualiter innoteſcant, de eadem latiùs, quàm noſtris *Conſuetudinibus* traditur, agamus.

In conducto fundo ſi conductor ſua opera ali-
2 *quid neceſſario, vel vtiliter auxerit, vel ædificauerit, vel inſtaurauerit, cum id non conueniſſet, Paul. Iuris Conſ. lib.2. ſententiar.* reſpondit, *Ad recipienda ea, quæ impendit ex conducto cum domino fundi experiri poteſt*, vt ex *l. dominus horreorum 58.§. in conducto, ff. locat. et conduct.*
3 habetur: hinc iſta *Conſuetudo*, quæ conductori aliquid ædificanti, conſtruenti, ſiuè reſtauranti in conducto prædio indulget ità, vt ſi præceſſerit facta domino ad id requiſitio, retentionē habeat pro rata ex debita penſione,
4 non diſcrepat à iure communi, at in eo, quod abſque præcedenti denunciatione affixum, &
5 conſtructum, vel vtiliter, ac neceſſariò, locationis tempore completo tolli nequeat, & à domino ſiuè locatore impenſa non repeta-
6 tur per cōductorem, iuri communi repugnat, non enim ſufficit vtiliter reficere, aut neceſſa-
7 riò ędificare ſi requiſitio pro refectione faciēda, ſiuè noua conſtructione locatori facta non
8 præcedat, cum ius commune data neceſſitate, aut vtilitate in re cōducta propter nouum, quod conſtruitur, aut vetus prædij membrū, quod reficitur, nil vltra requirat: vtroque
9 tamen inſpecto iure ex conducto actio conductori datur, *Si aut villa non reficitur, vel ſtabulum. vel vbi greges eius ſtare oporteat, vel ſi quid in lege conductionis conuenit, ſi hoc non præſtatur*, vt in *l. ex conducto, ff. locat.* habetur, & ex diſpoſitione iuris conſuetudinarij deſumitur; neceſſitas verò, & vtilitas quænam
10 attendatur? habetur in *apoſt. R. Reuert.* in explicata *conſuet. ſi domus de collat. expenſ. incip. quid ſi immittam*, & per *Napod. hic ver. neceſſaria, n.3.* diſtinguētē inter refectionem neceſſa-
11 riā ratione rei iuxta *glo.* explicationē in *l.1. in princ. ver. neceſſariæ*, ac in *l. neceſſ., ff. de impēſ.*

& in

Digitized by Google

& in l.impenſa,ff.de verb. ſignif. ratione con-
ductoris ad Text.in l.ſi merces,§.fin.ff.locat.ac
tandem ratione locatoris, vt in ead. l. §.ſi vi-
cinus, eandemq; Conſuetudinem explicantem
de refectione, quæ neceſſariò à locatore fieri
debet.

At vtcumque res iſta ſe habeat, certum eſt,
12 conductorem non teneri ad penſionis ſiuè
mercedis ſolutionem, ſi re conducta vti frui
impediatur,l.ſi quis domum,l.ſi ſibi,et l.ex con-
ducto,§.1.ff.locat.Gomez.variar.reſol. to.2. cap.
8.Connan.lib.7. comment. cap.11. Caroc. de lo-
cat.et conduct.par.6. quæſt.1. verſ. quando com-
petat actio ex conducto, Petr.Gregor.ſyntag.iur.
3.p.lib.27.cap.1.Mozz.de contract. tit.de locat.
et condu.Chriſtin.deciſ.117.num.2.to.3. eidem-
13 que fieri debet mercedis remiſſio pro parte
temporis, quo re locata liberè, & plenè vti
frui non potuit, l.qui inſulam,§.ædilis, ff.locat.
Caſtrenſ.in l.cum in plures, ff.locat. Boer. de.iſ.
149.nu.5.Connan.ibid. num.13. Surd. conſ.34.
imò & damni, ac intereſſe teſtauratio à loca-
14 tore, ſi locatoris culpa impedimentum eue-
niſſe probatũ fuerit,vt ex Burſat.cõſ.309.n.6.
Altograd.conſ.21.n.52.Alex.conſ.84.n.2. lib.6.
Soccin.ſen.conſ.156.n.4.lib.1.Ruin.conſ.23. nu.
5.et conſ.65.n.3.lib.1.Menoch.conſ.55. n.14.et
conſ.246.n.1.ac per text. l.ſi merces, §.vis ma-
ior,l.ſi in lege,§.colonus,ff.locat.et inſtit. eod.tit.
§.penult. affert Capyc.Latr.deciſ.167. n.4.5.et
6.locator enim debet conductorem in poſſeſ-
15 ſione locatæ rei cõſeruare, ac eidem ſucceſſi-
uam patientiam præſtare ad Text. l. quaro, §.
inter locatorem,ff.locat. Paſchal.de vir.patr. po-
teſt.par.4. cap.6. à num.4. alijq; ab eod. relati,
ideòque deficiente locatæ rei traditione,ceſſat
16 obligatio ex conducto Surd.conſ.400.nu.6.et
ſeq. Conſ.de Roſa conſult.39. nu.17. & contra-
17 ctus poteſt annullari Capyc.Latr.dec.162. nu.
20. nec obſtat, promiſſionem ſolutionis fuiſ-
18 ſe iureiurando conductoris confirmatam,
19 nam locationis conductionis contractus di-
citur vltrò citroque obligatorius,& obligatio
correſpectiua, ac idcò non aliter conductor
20 obligatur, quàm ſi res locata tradatur,& cõ-
ductor ea fruatur Caſtill. 3. controu.3. num.6.
Surd.deciſ.326. n. 17. alijq; & faciunt tradita
per Reg.de Marin.ad R. Reuert. deciſ.509. nec
21 Principis factum excuſat locatorem,nam re-
22 miſſio mercedis ſemper debetur dato quo-
cumque impedimento fruitionis rei locatæ,
vt ex Larrea habetur alleg.18.et 20.Surd.ibid.
nu.55.et 56.et conſ.400.n.5.et 26. et conſ. 507.
n.7.Maſtrill.deciſ.299.num.111.et 112.Anton.
Amat. reſol. 18.num.22. ſat enim eſt,excuſari
23 locatorem eo caſu ab intereſſe præſtatione,
l.ſi quis domum 9.§. hic ſubiungi, C.locat.cum
concord. Quare Epiſc.Afflict.in ſupplem.ad ad-
dit.cap.22. controuerſ.fol.1. penſionem à con-
24 ductoribus domorum reſpectiuè ad habita-
25 tionem deberi,eoſque propter peſtem,vel alio
iuſto periculi timore emigrantes pro tempo-
ris rata exouerandos,& remiſſionem,ſiuè di-
minutionem mercedis concedendam eſſe in-
quilinis quamuis mobilia, & famuli domi re-
manſerint, vel ipſi etiam conductores habita-
uerint, ſi tamen principalem habitationis fi-
nem conſequi non potuerunt,tenet, ità expli-
26 cando Afflict. deciſ.258. explicatam etiam
à Capyc.Latr.ibid.num.31. et 32. quia contra-
rium percipi videtur circa remiſſionem pen-
27 ſionis petitam propter impedimentum ha-
bitandi tempore peſtis.Sed an bellum cauſa
legitima dicatur denegandi penſiones domo-
rum tàm propter non ſequutam habitationẽ,
quàm etiam quia conductores re conducta
28 liberè vti frui non potuerunt, quiduè ſit fa-
ciendum, vt remiſſio poſſit aliquando eiſdem
eo caſu competere? habetur latè in cit. deciſ.
Capyc.Latr.per tot., & quid dicendum, ſi in
29 domo terræ imagines videantur? habetur
apud Conſ.Staybau.reſol.143.to.2.

Idem iuris eſſe non dubitatur, ſi res, quæ
30 locatur æquales fructus non det ſemper, ſed
modò vberiores, modò vel leuiores, vel par-
cos, & poſt quam conductor eam retinuit
ſterilitatis tempore, impeditur tempore vber-
tatis habere, nam cum Quæ euenerunt ſterili-
tates, vbertate aliorum annorum repenſata non
probentur ad text. l.licet 8. C.locat. quãti eum
tereſt perfrui conductione, tantum locator
conſequetur l.nos videamus 8. ff. eod. at con-
31 ductor, vel in vno tantùm denario debitor,
non ſoluens à domino propria authoritate
poteſt expelli, l.adem, C. locat. ac dixerunt
DD. quos affert Viu.deciſ.308.n.11.lib.2.

De temporibus locationum domorum in
32 noſtra Neapolitana Ciuitate aliàs diximus,
nunc ad confirmationem adducimus Capyc.
Latr.dec.ſ.39.to.1.in princ. et deciſ.162. tom.2.
num.1. vbi nu.2. idem, quod ibi, & nunc hìc
confirmamus,apud Romanos olim de eadem
33 re fuiſſe conſtitutum, aduertit Scip. Rouit.
ac Ferdin. eius filio ſup. pragm.1. de locat. et
conduct.; ſciaſq; falſum eſſe, quod omnium
34 ferè per ora fertur, deſumptum ex apoſt. in-
cip.ratio eſt in cõſuet. ſed ſi feudum infra expli-
cat.fol.375. in moribus nempè Neapolitano-
rum eſſe denunciare conductoribus menſe
Februarij, vt domum vacuam relinquat in
menſe Maij, nam ex traditis per Vrſill. deciſ.
365. Afflict. num.12. Gizz.ad Capyc.Latr.de-
ciſ.obſeru.39.num.13. ac in deciſ.Sanfelic.300.
to.2. (vbi affertur S.R.C. deciſio facta ſub die
2.Maij 1640.)contrarium apparet non obſcu-
35 rè, ideòque nouus conductor poteſt antiquum
expellere eo ipſo tempore, quo ad conductam
domum intendit accedere, vt iudicatum re-
fert Ant. Capyc. in ead. conſuet. ſed ſi feudum
in apoſt. incip. fuit iudicatum in fin.; nec ideò

36 quia facta non fuit denunciatio dicitur recō-
ductio inducta, cum reconductionem abſque
ſcriptura non probari, habeatur l.ne cui C.lo-
cat. et l.item quæritur,§.qui impleto in fin.ff.eod.
ibi: In vrbanis autem prædijs alio iure vtimur,
vt prout quiſque habitauerit ita,et obligetur,ni-
ſi ſcriptis certum tempus conductionis compre-
henſum eſt, Afflict. deciſ.238. de Franch.deciſ.
278.Sanſelic.ibid.num.3.De Pont.conſ.23.to.1.
Thor.in 2.par.compen. ver.recōductio ſi nō poſ-
ſit, Boer.deciſ.107.Mart.vot.35.num.15.et vo.
104.num.7., & eo tantùm caſu,teſtium depo-
ſitiones de reconductione attendantur, ad
37 Text.l.in exercen.ff.de fid.inſtrumen.vbi magis
viuæ voci,quàm mortuæ credendum dicitur,
quo ante migrandi tempus reconductio
38 fuerit oppoſita; ratio enim legis cū videatur
39 tunc ceſſare propter tempus,quod ſupereſt ad
probandum; nam videtur denegata proba-
tio per teſtes ne interim labatur tēpus in per-
niciem locatoris, nouique conductoris adhuc
eiuſdem diſpoſitio nō attēdenda erit ad pla-
citum, R.Ronit.in prag.1. de locat. et cond. Pa-
ſchal.de vir.patr.poteſt.par.4.cap.6.n.7. Ricc. et
de Luca in addit.ad cit. deciſ. 278. De Franch.
Thor.in compen.par.1.ver.reconductio,meritò-
40 que glo. in cap. 1. de cenſ. in 6. enumerando
omnes caſus,quibus probatio facti requiritur
per ſcripturam, de reconductione non dixit;
41 cum aliquando etiam ſine ſcriptura valeat
42 per teſtes probari;& licet R.Tap.ſup.cit.prag.
in 4.to.iur.regn. num.5. et 6. deciſionem afferat
S.R.C. quo reconductionem,à primo condu-
ctore oppoſitam menſe Decembri,admiſſam
fuiſſe conſtat, idemque à Battagli.ad Cyn.in
cit.l.ne cui, confirmatum, dicat, indè tamen
43 inferri non valet,illam penitùs excludi non
apparentem ex ſcriptura, & quoties eo tem-
pore,vel antea non fuit oppoſita,ſemper enim
44 ac in iudicium adducitur opportuno tempo-
re, eo nempè,quo ante aduentum diei quartæ
Maij, & probationes fieri valent, ac mota
quæſtio decidi, ſemper admittenda,& de hoc
infinitas adeſſe deciſ. M.C.V.ac S.R.C.cōſtat.

Cæterum, qui impleto tempore conductionis
45 remanſit in conductione,non ſolum reconduxiſſe
videbitur, ſed etiam pignorum videtur durare
obligatio, vt Vlp. ait in cit.§.qui impleto,idque
46 in prædijs ruſticis, ac etiam vbi Reipublicæ
prędia locata fuerint, attendi, ibid. patet.

Et in prædijs ruſticis ius noſtrum Conſue-
47 tudinarium, quo habetur, non licere Domi-
no terram tollere partiario, vel colono ante
completum menſem Auguſti; & è contra nec
laboratori,ſeù partiario, terram domino aſſi-
gnare alio tempore, quàm poſt menſem Au-
guſti, & ſi quicquid debet,domino ſoluatur;
cum aliàs reconductio præſumatur, ſi domi-
nus terræ voluerit, vt in conſuet. non poteſt è
conuerſo, & quod ſi habetur, iuxta ſententiam
Vlp.in l.qui ad certum 15.ff.locat.dicentis, Qui
47 ad certum tempus conducit, finito quoque tem-
pore colonus eſt, intelligitur enim dominus, cum
patitur colonum in fundo eſſe, ex integro locare,
48 noſtrarum prag. diſpoſitione non violatur; il-
ludq; quod diximus,de nō denūciādo cōdu-
49 ctoribus antiquis conductores recentes, in
eiſdem ruſticis prædijs ſubſtinetur, cum in
cit. conſuetud. non poteſt habeatur, ante exple-
tum menſem Auguſti (tempore, nempè, quo
completur locatio) poteſt (ſcilicet dominus
prædij) prohibere, ſiuè denunciare ſibi, quod
nolit terram ipſam laboratori,vel partiario di-
mittere pro tempore futuro; Et denunciationes
50 tàm ante, quàm poſtea factas non ſubſtineri,
51 inſtar noui operis nunciationis ad Text.l.pu-
pillo, §.nunciatione, ff. de oper.no.nun. dixerit
Napod.ibid.ver.expletum,n.13.

His poſitis videndum, an primus condu-
52 ctor tàm in prædijs vrbanis, quàm ruſticis,
ac bonis fiſcalibus valeat præferri in locatio-
nibus, idem pretium offerendo?Et reſponde-
53 mus, Veteres poſſeſſores fundorum publicorum
nouis conductoribus præferantur, ſi facta nobis
per alios augumenta ſuſcipiant, in l.congruit 4.
C.de locat.prædior. ciuil. vel fiſcal. &c. lib.11.
haberi; & concordat text.l.fin.eod. Quare pri-
54 mum conductorem bonorum fiſcalium ſi
idem, quod à nouiſsimo offertur, paratus ſit
ſoluere, præferri communiter eſt receptum à
Boer.deciſ.107.num.3. Vin.deciſ.308. num.10.
Sanſelic.cit.deciſ.300.n.4.de Franch. deciſ.406.
num.8.Afflict.deciſ.238.& in cap.1. ver.vecti-
galia,n.116.quæ ſint regalia,& de iur.prothom.
in rubr.in princ.num.1.Mant.de tacit.& ambig.
lib.5.tit.3.num.27.De Pont.conſ.23.num.9. Pe-
regr.de iur.fiſc.lib.6.tit.5.num.5.Gratian.diſcep.
forenſ.cap.357.num.6.tom.2.Caſtill. deciſ.Sicil.
114.Anna conſ.77. à num.2. Bouadill. in polit.
lib.3.cap.4.num.21.De Marin.reſol.quotid.cap.
147.Nouar.in collect.ad pragm.75.de offic. pro-
cur. Cæſar. Reg.Tap.deciſ. S.C.59. Gizzarell.
deciſ. 5. alijſq; allegatis ab eod. num.8. & Ca-
pyc.Latr.deciſ.159.à num.1.per 7. Amat.conſil.
21.num.12. & 13. afferente rationem nu. 14.
55 quam eſſe conſtat, quia conductor rei fi-
ſcalis ius in re conducta dicitur habere, & ad
eam retinendam vtilem actionem, & ſi con-
duxerit ad modicum tēmpus, Gloſ.in l.1. in
ver.conduxerit,ff.de loc. publ.fruen.Pincl.in l.1.
par.3.num.67.verſ.verus igitur intellectus, C.
de bon.mater.alijq; ab eod. relati, Idemque in
56 locationibus gabellarum dicendum videtur
ex traditis per Luc.de Penn.in cit. l.fin.circa
fin.Nouar.iam cit.nu.4.De Marin.cit. cap.147.
vbi n.7. pro prælatione refert deciſum, ac per
eund. Capy.Lat.nn.14.15.& 16.in fin.vbi hæc
verba habētur, Tamen re vera prædictā quan-
titatem primò obtulerat Aſtutus,ideò die 2. Iu-
nij 1642. maior pars inclinauit, vt liberaretur
eidem

eidem Aſtuto, & ſic fuit reſolutum; de qua de-
ciſione dicentes Tho.in ſupplem. compen. ver.
prælatio an competat, & Sanfelic. in addit. ad
57 deciſ. 103. vide: at ipſe nunc in quibuſcumq;
bonorum fiſcalium venditionibus, locationi-
buſq; contrarium eſſe puto, nedum ex tradi-
tis per Gizzarell. in cit. deciſ.5.ⁿnum.27. ibi:
Sed veritas eſt, quod hodiè Regia Camera plus
offerentibus liberat gabellas, & vectigalia, &c.
verùm etiam diſpoſitione reg. prag. 71. de
offic.procur.Cæſar. aliàs 1.ſub tit. de ſubhalla
58 fiſcal. qua non aliter oblatorem admitti poſt
locationem fiſcalium rerum, quàm ſi ante ca-
ptam poſſeſſionem decima pars extalij vnius
anni infra dies quadraginta à die eſtinctæ
candelæ, poſt verò poſſeſſionem infrà tres
59 menſes ſexta pars ab eo offeratur; cæterum
deciſio Regij Collateralis Conſilij, de qua
cit.Capyc.Latr. optimo iure fundatur, omnes
enim oblatores eandem quantitatem ſimul
obtulerunt tempore extinctionis candelæ, vt
idem Author. tradidit num.16.ideòq; primus
oblator debebat præferri; cum potiorem eo
caſu videretur cauſam fouere, ad dicta per
Bal.in l.fin.n.11. C.de teſtam. manumiſſ. Caroc.
de loc.& cond.par.3.tit.de public.& vectig.q.3.
n.12.Bertach.de Gabel.2.par.quæſt.9.Cæual.cō-
mun.contra commun.quæſt.248. ex num.27. nec
60 Azeued. ſententia in l.1.tit.13.lib.9. nou.recō-
pil.Amayæ in l.ſi tempora, C.de fid.& iur. haſt.
fiſcal.num.36.Peregr.de iur.fiſc.lib.6. tit.5. n.7.
in fin.Muſcat.in prax.par.3.§.venduntur,nu.96.
Ant.Nigr.de ſubhaſt.cap.7. §.9. num.9. de ite-
rum accendendo candelam ſubſtineri valuiſ-
ſet, cum maior oblatio, haud facta fuerie, &
61 ratio deſumpta ex Text.l.2.C.de reſcind.ven-
dit.& l.etſi ſine,§.quæſitum, ff.de minor. appro-
bata per gloſ.in l.ſiquidem, ver. reſtitutio, C.de
prædi. & alijs reb. minor. ibidemq; per Azon.
Butrigar. Odoffredd. Io:Fabr. Bar. Bal. Salyc.
Caſtrenſ.& Alex.in l.non intereſt, ff.de his, quæ
vi met.cau.fiunt, Fulgoſ.in l.ſi res, §.1. ff.de iur.
dot.et Abb.in cap. conſtitutus de in integr.reſti.
ac recepta etiam in alienatione bonorum mi-
norum, quam ad fundandam prælationem
affert De Marin.à num.5. quaſi euidenter pro-
betur competere prælationem conductori, ſi-
uè emptori rerum fiſcalium, ex quo eidem ius
tributum dicitur ſupplendi iuſtum pretium
rei locatæ, aut venditæ, quoties rem ipſam di-
mittere renuit, non conuincit, cum poſtquam
pragm. diſpoſitio ſuperuenit, non aliter illa
procedat, quam ſi facta venditione, ſiuè loca-
tione rerum fiſcalium ſub haſta Fiſcus vltra
ſextam partem iuſti pretij læſus peteret con-
tractus reſciſſionem, non autem eo caſu, quo
alius oblator ſuperuenit offerendo, iſto enim
62 ſi prælatio concederetur primo emptori, vel
conductori, & ius fiſci, ac partium, & cit.prag.
diſpoſitio læderetur; nam licet in venditioni-
63 bus ſub haſta læſio, quæ aliàs infra dimidium
iuſti pretij ſubſtinetur, vltra ſextam partem
64 reijcitur ex Bart.originaria doctrina in l. ſo-
cietatem, §.arbitrorum, num.2. verſ.quæ dicatur
parua, & magna quantitas, ff.pro ſoc. etiam Fi-
ſco alienante, vt ex Vrſill.ad Afflict. deciſ.340.
num.8.De Franch.deciſ.120.num.7.& 224.n.
2.Reg.de Pont.in tract.de poteſt.Proreg.tit.de
regal.impoſit.§.5.n.6.cum plur.ſeqq.Maſtrill.de-
ciſ.84.num.8. Ant.de Amat.variar.reſol.tom.1.
reſol.38.num.21. Amat.conſ.87.num.3. docuit
de Marin.ibid. num.1. eo fortiùs cum qualibet
65 diſtractio rerum fiſcalium cum pacto adie-
ctionis in diem facta videatur l. ſi tempora,
vbi glo. & Bar. C.de fid.inſtrum.& iur. haſt. fi-
ſcal.lib.10.l.Lucius, §.fin. ff.ad municip. Alfar.
de offic.fiſcal.gloſ.34.in 9. ſpecial. fol.290. cum
66 id in gratiam venditoris, & emptoris ſit con-
ſtitutum, vt alter iuſtum pretium rei, vel rem
ipſam habeat, alter vero inuitus re poſſeſſa
non priuetur iuſtum pretium offerendo, non
debet in odium ſecundò venientium retor-
queri, quibus diſpoſitione regiæ pragm. eſt cō-
67 ſultum, fortiùs quia, & pragmatica ipſa primo
emptori, ſiuè conductori conſuluit, mandans,
oblationes non aliter admitti, ac recipi, quàm
ſi excedant decimam, vel ſextam, vt ſuperius
dictum eſt.

Hinc fit, vt, quæ ſcripſerunt Vrſin.in deciſ.
quam idem De Marin.affert à num.12.R.Ca-
pyc.Latr.conſult.5.Nouar.ſup.pragmat.5.de ad-
miniſtr.vniuerſ.nu.86.collect.5. & quæſt.forenſ.
63.par.1. Afflict.deciſ.340. Franc. Marc. deciſ.
566.Maur.allegat.51. Anna ſingul.445. Valaſ.
deciſ.109.Claper.in deciſ.rer.iudic.cauſ.3. qu.1.
cauſ.4.quæſt.vnic.& cauſ.101. qu.vnic. Maſul.
ad Capyc.deciſ.36.n.6. aſſerentes, re integra
68 quamcumque additionem, ſiuè augumentum
admitti in venditionibus, ſiuè locationibus
ſub haſta factis, quicquid aliter dixerint
Guid.Pap.deciſ.536.ex l.ſi ſine dolo, ff.de minor.
& l.Rempublic.C.de iur.Reipubl.lib.10.ab eod.
Nouar.relatus, ac Afflict. deciſ.340. quem im-
69 pugnat Parlador.rer.quotidian.lib.2. cap.fin.5.
par.§.13.nu.14. ac dixerit, decretumque retu-
lerit Amat.variar.reſol.lib.1.reſol.38. à nu.14.
70 ad fin., nequaquā in præſenti ſeruetur in ven-
ditionibus, & locationibus bonorum fiſcaliū
ſi non fiur incontinenti, ſed diſpoſitio prægm.
inuiolabiliter attendatur, vt ex cit.Capyc.Lat.
in fin.conſult.5. habetur, ibi enim dicitur, prag.
ad huiuſmodi pacandam quæſtionem fuiſſe
emanatam, & ad ſtatuenda tempora, intra quę
71 poſſunt nouæ additiones fieri, cum & de eo
adhuc olim controuerti contingiſſe appareat
ex ead.conſult.5.Reg.Capyc.Latr. quod & con-
firmatur conſ.44.Io:Leonar.Rodoer.vbi nu.35.
& 36. refertur Regij Collateralis Conſilij de-
ciſio, qua in caſu relato afflictus gabellæ Ta-
bacci oblationem factam non aliter recipien-
dam

Digitized by Google

dam eſſe, quàm ſi ſextam partem extalij con-
tineret, declaratum fuit: cæterum de tempori-
72 bus, quibus meliores, vberioreſque fieri va-
let oblationes, adhoc vt poſſint recipi ſecun-
dum diſpoſitionem iuris communis, tàm in
venditionibus rerum fiſcalium, quàm Vniuer-
ſitatum, Eccleſiæ, & Minorum agunt idem
Rodoer. & præcipuè à *num.41.ad fin.*& *Capyc.*
*Latr.c.t.conſult.*5. videaſq; de re iſta latè agẽ-
tem *Amay.in comment.in lib.*10.*C.* ad explica-
tionem *l.ſi tempora.C.de fid.inſtrum.* & *iur. ha-*
73 *ſtæ fiſcal.tit.*3. *à fol.*77. & quòd quæcumque
addictio ſit recipienda in continenti poſt cã-
delæ extinctionem pluries R. C. decreuit, &
nouiſſimè in venditione iuriſdictionis Caſa-
lis Planuræ die 12.Sept.1678.ſeruatũ fuit, ad-
mittẽdo plures oblationes in continenti poſt
candelam eſtinctam ſuper oblatione facta de-
cimæ partis pretij aliàs oblati in altera obla-
tione, ſuper qua aliàs fuerat licitatum, nam
quæ in continenti fiunt cenſentur ineſſe.

Non parum tamen dubitandum cenſeo, an
74 diſpoſitio *regiæ pragm.*71.*de offic. proc. Cæſer.*
ſeruari debeat in locationibus vectigalium
huius Regni, & Ciuitatis, an verò idem, quod
de iure commune tenendum *DD.* affirmaue-
re, attendendum? nam licet vulgus credat, in
hiſce locationibus idem ius eſſe, ac à *pragmat.*
fuit conſtitutum, verba tamen eiuſdem *pragm.*
quæ de venditionibus, locationibuſq; rerum
fiſcalium loquuntur, & diſpoſitio *pragm.* 22.
ſub tit. de vectigal. qua vectigalia omnia in
ſolutum creditoribus Regiæ Curiæ fuerũt aſ-
ſignata, videntur obſtare; dicuntur enim nunc
75 patrimonium creditorum non autem Regij
Fiſci; ergo ius fiſcale in locationibus non at-
tendendum, ſed illud, quod in cæteris priua-
torum bonorum venditionibus, ac locationi-
bus eſt conſtitutum, niſi dicere velis, durare
76 adhuc ius Fiſci propter donatiuum Regiæ
Curiæ ſuper eiſdem vectigalibus conſtitutum,
vel illa verba §. 22. *Che l'affitti dell'arrenda-*
menti, gabelle, & impoſitioni ſi debbiabo fare
con le ſollennita ſolite, & conſuete, importare
vt ius, aliàs conſtitutum, in locationibus hu-
iuſmodi non lædatur.

Dicam vlterius, diſpoſitioni *regiæ prag.* 71.
77 *de offic.proc. Cæſar.* ſatisfactum cenſeri ſi tan-
tùm decima, vel ſexta pars extalij vnius anni
diuidenda pro rata in omnibus annis, quibus
locatio eſt duratura, ſuperofferatur vt optimè
probat, ac determinatum affert *Capyc. Latr.*
*deciſ.*158.*tom.*2. quicquid aliàs fuerit contro-
uerſum, & dubitatum.

In prædijs vrbanis non dari prelationem
78 antiquo conductori, eſt receptiſſimum apud
Afflict., Gizzarell., de Franch. alioſque ſupra
79 relatos, idemque dicendum videtur in præ-
dijs ruſticis per *cit. deciſ.* 406. *De Franch.* ac
*cit.deciſ.Gizzarel.*5.vbi *Adden.num.*5.*Vin.ead.*
*deciſ.*308.*num.*8. Quid in locatione bonorum
80 Eccleſiæ? habetur in *cit.deciſ.*406.*De Franch.*
*Maſtrill.deciſ.*309.*per tot.Caſtill.dec.*111.*to.*2.
qui *deciſ.*194. latè ſollemnitates, quæ debent
81 in alienatione bonorum Eccleſiæ interueni-
re, explanat, multaque de eadem re notatu
digna concerit *De Marin.reſol.quotid. tom.*1.
cap. 6. & 7. Quiduè dicendum, ſi prior con-
82 ductor rem conductam meliorem reddidiſ-
ſet? *Ann.conſ.*77.*Valaſc.de emphyt.quæſt.*21. *de*
*Angel.in addit.ad cit. deciſ.Gizzarell.*5. *num.*6.
nec competere prælationem affirment, aliter
verò dicunt *De Franch. deciſ.* 123. & *Amen.*
*ibid.num.*5., & an, & quando ſocius in loca-
83 tione communis domus præferatur? agitur in
*dec.*39.*R.Capy.Lat.to.*1., & domus, quæ locari
ſolet, ſi à duobus poſſideatur, quorũ alter eã
84 locare renuat, alter verò inſtet pro locatione,
debet omninò ad huius inſtantiam locari,
*Gramm.conſ.*54.*num.*5.& 6.*vbi num.*7. quan-
85 do ex pluribus eiuſdẽ domus dominis vnus
præferri petit pro vſu proprio, exaudiendus
ſit? elucidat explicatione.

At multis in caſibus huius modi prælatio
86 eſt concedenda; & primò, ſi locatio vrbano-
rum prædiorum facta fuerit ad longum tem-
pus, eo enim cum ius conductori dicatur ali-
quale conſtitutum locatione, conductor opti-
mè petit, præferri, vt *De Franch.ead.dec.*123.
probat.

Secundo, ſi ſcholari fuerit domus locata
87 *Barb.in l.ne cui, C.locat.* quod in hac Ciuita-
te vel procedit in Scholaribus Neapolitanis,
88 quibus vbique conceditur habitare, vt *cit.De*
*Angel.*dixit *nu.*13. vel attenditur in locis, vbi
habitare exteris Scholaribus non prohibetur,
vt *cit.Gizzarell.* ſentijt *num.*22.& 23. quiduè
89 dicendum in Scholari de proximè doctoran-
do? apud *Annã ſing.*338.*in fin.* habetur, om-
niaque à *Caſtill.deciſ.*193.*tom.*2. optimè expli-
cantur, agens item inter diuerſarum profeſ-
90 ſionum plures concurrentes, quis tanquam
dignior præſerendus ſit à *n.* 18.

Tertio quando Magiſtri ſcientiarum pe-
91 tunt præferri in concurſu nouiſſimorum
conductorum, vt ex *Mantuan.conſ.*48. *num.*3.
*lib.*1. *Gratian.diſcept. forenſ. cap.*357. *num.*24.
92 probat, & an poſſint à vicinio expelli? pro af-
firmatiua *Idem Anna* decretum refert.

Quarto in locationibus conductionibus
93 bonorum Vniuurſitatis antiqui conductores
præferuntur *Nouar.ſup. pragmat.*5. *de Admin.*
*Vniuerſ. collect.*5.*numer.*98. *Carthar. deciſ.*97.
Reg. Tap.deciſ. S.C. 19. ſi tamen omnia bona
locanda recipere intendant, non autem ſi par-
tem, vt idem *Nouar. num.* 99. & *quæſt. forenſ.*
86. *tom.*1. ideoque eoſdem conductores cogi
94 poſſe, vel inuitos ad conducendum, ſi alij cõ-
ductores non adſint, *Idem* probat *num.* 100.
& 101.; & dixit *Caſtill. deciſ.* 114. *par.* 2. per
text.

Digitized by Google

text. l.item ferro, §.qui maximos, ff. de public.
De ſubhaſtatione rerum Vniuerſitatum tra-
95 ctant Capyc.deciſ.93. Afflict.dec.340. Stayban.
reſol.forenſ.20.tom.1. & latè Nonar. iam citat.
ad explicationem pragm.5.de admin. Vniuerſ.
cum quo ad intellectum §.6.einſd. vbi non li-
96 cere Sindicis, ac Decurionibus participare in
cõductione vectigaliũ Vniuerſitatis ſancitur,
97 ad quod obſerua, nec id permitti fieri per in-
terpoſitas perſonas, vt à n.48. fundat per tex.
l.non licet, ff.de contrahen.empt.& in l.2. ff.de
Adminiſtr.rer.ad Ciuit.pertinen.& latè Idem
in tract.de grauam. vaſſall.tom.1.grauam.394.
98 ideòque filijs non cenſeri conceſſum vectiga-
lia accipere eo tempore, quo pater eſt Decu-
99 rio, prout nec patri tempore decurionatus
filij habetur per Text.l.pupillus, §.fin.ff.de au-
100 thor. minor. ſecus tamen quando non coha-
bitant ſimul, aut filius eſt emancipatus No-
uar.n.52. 53.& 54. Quod autem ex cit. §.di-
101 ſpoſitione habetur, tunc demùm procedere
ſcias, cum Sindicus, & Decurio poſt ſuſce-
ptum officium ceperunt participare, nam ſi
poſtquam vectigalia conduxerunt ſuperuenit
officium, diſpoſitio pragm. eis non officit, vt
Rouit. ſup. ead. num.11. ac licitè pro ſequenti
tempore conductionem, ſiuè participationem
in conductione continuant Io: Paul. Monta-
nar.in ead.pragm.n.19.
De requiſitis legitimæ ſubhaſtationis latè
102 agit ſup. cit. Amaya, cumque ideò conſu-
las, illud verò non præterire, optimum eſſe
agnoſco, rerum venditiones ſubhaſta ad in-
103 ſtantiam creditorum non aliter, quàm pe-
cunia præſenti admittendus, Conſ.Kocc.in no-
tab.decot.mercat.notab.16.n.55.t.2. Rouit.conſ.
40.tom.2.num.5.& conſ.49.in fin. num.10. Vr-
ſill. ad Afflict. deciſ.358. num.4. & communi-
ter omnes, & faciunt ſcripta per Thor.
in ſupplement. compen. ver. prælatio concedi,
an debeat, fol. 494. col.2. (affirmantem, nec
104 prælationem, ſiuè retractum competere, ſi
pretium rei in numerato non offeratur, & de
propria pecunia De Marin.reſol.quotid. tom.2.
cap.119.in fin.Veral.deciſ.143.lib. : non da-
105 tur enim prælatio rei, quæ veriſimiliter pe-
nès petentem non eſt permanſura, Guid. Pap.
deciſ.411. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 238. num.6.
alijq; ab eod. De Marin.nu.47.) ac Rot. Rom.
apud Ludoniſ.deciſ.23.& dec.28.vbi nec ſuffi-
106 cere oblationem de accollãdo debitum, ha-
betur, præcipuè ſi creditores, quibus pecunia
107 foret ſoluenda, diſcrepent, ad tradita per
cit.Thor.fol.499.col.1.cir.med.Guid.Pap. deciſ.
161.num.3.verſ.& hoc verum, Cæpol. conſ. ci-
uil.46.num.5.in fin.lib.1. Tiraquell. de retract.
lignag.§.1.glo.18.nu.32.ad 48. Benedel. in con-
ſtit.ſancimus, §.in primis, num.84. non enim cõ-
108 uenit, rem à debitore auferre, vt creditori-
bus ſatisfiat, eamque poſtea tradere alteri, qui
creditoribus non ſoluat. Item venditiones ip-
ſæ ſub haſta factæ, vt perpetuam, quam dicun-
109 tur habere firmitatem in l. ſi quis fundum,
C.ſi propt.public.penſitat.vendit.fuer.celebr., ne
110 fiſcalis haſtæ fides facilè aliàs conuellatur,
l.ſi hypothecas, C.de remiſſ. pignor. valeant reti-
nere, ac fundi venditi emptor omni æuo ſit
111 tutus, nec aliter creditori agere concedatur,
quàm ſi pecuniam ſolutam auocare intendat,
ad tradita per Fabr.in ſuo C.lib.7.tit.32.defin.
9.num.5.& 6.& melius lib.8.tit.17. de diſtract.
pignor defin.29. Fontanell.de pact.nuptial.clauſ.
5.glo.8.par.7.num.48.to.2. primo, ac antiquio-
112 re creditore inſtante fieri debent, cum ita
vendito prædio poſteriorum creditorum hy-
potheca, ſuper prædio ipſo cenſeatur extincta
ad text.l.cum prior, ff.de diſtract. pignor. l.qui à
creditore, C.eod. l.1.& 2. C.ſi antiq. credit. &
tradita per Reg.Reuert. deciſ.20. vbi De Ma-
rin. qui etiam lib.1. reſol.cap.219. & cap.336.
Mangil.de ſubhaſtat. quæſt.104. num.1. & ſeq.
Ann. alleg.56. Neguſ.de pignor. par. 6. mem.1.
num.30.6. limit. & Stayban. qui ſcribens pro
tertijs bonorum poſſeſſoribus cent. 1. reſol.5.
per tot.& cent.2.reſol.115. ead. cent.1. reſol.5.
num.4. quod nos tradidimus affirmauit, ac
ità omniũ in moribus eſſe reſtatus eſt, confir-
mauitq; Marcian.diſput.11. per tot. ſi verò ad
113 inſtantiam poſteriorum creditorum facta
fuerit venditio, antiquiores obligatum ſibi
prædium, vel ſub haſta venditum licitè perſe-
quuntur, l. rei creditor, C. de diſtract. pignor.
Montan.controu.55.à num.3. diſparitatis ratio-
114 nem in vtraque venditione aſſignans eru-
ditè, idemque dicendum reſpectu augumenti
rei venditæ ſub haſta probans, n. 5. per tradi-
ta per Couar.lib.1.variar.cap.15.n.2. & Ann.
alleg.56.& ſing.443.
Nec creditorum ius hypothecarium ſuper
115 re vendita ſub haſta cẽſetur reſolutum, quo-
ties creditor quantumuis antiquus emit, cum
116 hic rem potiùs conſeruare, quàm eiuſdem
dominium acquirere emendo præſumatur,
l.cum ſecundus, §.fin.& l.ſeq.ff.eod. cit.tit. De
Marin.ad cit.deciſ. Reuert. & cap.219. num.7.
reſol.lib.1. Carleual.de iudic. tom.2. diſput.24.
tit.3. num.10. De Franch. deciſ.69. qui huiuſ-
117 modi præſumptionem iuris, & de iure eſſe,
affirmat, ac num.5. patenter conſtare, quoties
118 creditor offerendo retentionem crediti ex
pretio ſoluendo paciſcitur; Ità nec extingui-
119 tur ius creditoris antiqui ſi eo inſcio ven-
datur De Marin.ad cit.deciſ.20. Reuerter. nam
120 debitor ſine creditoris licentia obligatum
prædium vendere nequit, l.res pignoris, C.cit.
tit.de remiſſ. pignor. & quamquam, Si eo tem-
pore, quo prædium diſtrahebatur programate
admoniti creditores, cum præſentes eſſent, ius
ſuum executi non ſunt, poſſunt videri obligatio-
nem pignoris amiſiſſe, dicatur in l.6.eod. quam
ex-

explicat *Anton. de Amat. reſol.*11. indèque à
121 creditore, qui fuit præſens in venditione
ius hypothecarium ademptum cenſeri, inferat
*Stayban.reſol.*180.*cent.*2. *à num.* 9. id non ali-
ter verum eſſe couſtat, quàm ſi creditor cita-
tus fuerit præſens in venditione, & tacens
122 permiſerit pignoris alienationem obligati.
Quare creditorem ſpecificè citandum eſſe ad
123 interueniendum in venditione in hac facti
ſpecie probant *Marc.cit. diſput.*11. *à num.* 30.
per *fin.Neguſ.membr.*3.*par.*6.*num.*17.*verſ.non
tamen,& nu.*23.*verſ.regula*,& ratio eſt, quia
extinctio iuris hypothecæ non ex præſumpto,
124 tacitoque creditoris conſenſu redundat, ſed
ab expreſſo, *l.ſicut,§.non videtur, ff.quib. mod.
pign.vel hypoth.ſolu.Guid.Pap.deciſ.*302. *nu.*7.
*Mancil.de ſubhaſt.quæſt.*62.*Maran.in prax.p.*6.
§.rectè concipiatur citatio.
Quare ſi creditor anterior in venditione
125 præſens ſit non tamen citatus, & taceat, non
ideò ſuo hypothecario iuri cenſetur præiudi-
cium irrogaſſe, illudque remiſſum *Marcian.
ibid.num.*23.imò adhuc ſaluam habere actio-
126 nem ad pretium, ex re vendita peruentum,
vt *num.*33.*&* 35. per *eund.* habetur *Rot.deciſ.*
1233. *Gratian., Mangil.* alioſque relatos ab
illo; præſumitur, enim tacere, ſciens adhuc
duraturum ius ſuum *cit.l.ſicut, §.non videtur,*
& facit *text.l.*1.*§.quod ergo de ventr. inſpic.*
Cæterum, quod diximus de extinctione
127 hypothecæ creditorum, pignore ſub haſta
diſtracto non aliter, quàm Fiſco diſtrahente
procedere poſſet, vtique probari; *l.* enim *ſi
quis fundum rubricæ*, verba, *Si propter publ.
penſit.vendi.fuer.celebr.* & illa *l. ſi hypothecas,
Fiſco diſtrahente*, dicunt, & apertiſſimi iuris
128 ratio ſuadet; nam hiſce in venditionibus
omnia in dubio contra Fiſcum interpretan-
tur, vtcumque dubitari contingat *l. non puto,
ff.de iur.Fiſc.*& dixit *Mathęſil. relat.* per *Dec.
in l.in ambiguis,ff.de reg.iur.num.*2. & per con-
129 ſequens contra eum, qui à Fiſco dicitur cau-
ſam habere, ad *Text.l.exceptio* 28.*ff.de except.
rei iudic.*ideòq; ne per ſuperuenientiam Credi-
torum, datoris Fiſci iure reſoluto, acceptoris
quoque reſolueretur, *l.ſi vectigali,ff.de pignor.*
has condere leges decuit, quibus emptoribus
130 à Fiſco perpetuum præſidium aduerſus
creditores in vēditionis firmitate tribueretur
expreſsè, *l.ſi qui proſcribente* 16. *ff.de iur. &
fid.haſ.fiſcal.lib.*10.dixitque *Reg.Marcian.ead.*
ſæpè *cit.diſput.*11. Ergo ad alium caſum ſupe-
riora iura non videntur extendi poſſe, cum
131 Fiſci iura, & priuilegia non tranſeant in
alium, vel eiuſdem ceſſionarium, vt habetur
*deciſ.*120.*Caſtill.tom.*2. *num.*4.per *text.l.*1.*§.ſi
is,qui bon.,ff.de ceſſion.bono.& l.Paulus,ff.de
acquir.hæredit.*
His poſitis, vt ad rem noſtram nunc deue-
niamus, dicimus, locatorem, & conductorem
132 non iudicari ad imparia, nam ſicuti ius cō-
ductoris ſaluum eſſe debet, ità & locatoris,
Proſpicere enim *debet conductor, ne in aliquo,
vel ius rei, vel corpus deterius faciat, vel fieri
patiatur, l.videamus* 12.*§.item proſpicere, ff.lo-*
133 *cat.*, cum conductor, qui fuit in culpa, loca-
tori teneatur ad *tex.l.item quæritur* 14. *ff. eod.*
134 vbi in caruchario tranſire contendente, &
ſeruum quaſſante, in nauiculario, qui onus,
135 quod nauis ſubire non poſſit, vehendum
conduxit, in magiſtro nauis, qui ſine guber-
136 natore in flumen nauem immiſerit, in eo,
qui docendum ſeruum conduxerit, ac pere-
137 grè illum duxerit, in magiſtro, qui acriter
puerum caſtigat, in artifice, qui gemmam
138 ſculpendam, ſiuè includendam recepit, eam-
que imperitia fregerit: aliaque exempla
ponuntur vſque ad *§. ſi in lege*, vbi Iuriſcon-
139 ſultus hæc ait, *Si in lege operis locandi com-
prehenſum eſſet, vt ſi ad diem effectum non eſſet,
alij relocare id liceret, non alias prior conductor
ex locato tenebitur, quàm ſi eadem lege relocatū
eſſet; nec ante relocari id poteſt, quam dies effi-
ciendi prӕteriſſet*. Cæterum vide tradita per
*Gram.conſ.*90. ad explicationem *l.ſi tibi do-
mum, ff.locat.* aliorumque iurium.
Et non tantùm quilibet ſui operis locator
140 eſſe poteſt, ſed & pater filij ſui, quem habet
ſub poteſtate *Luc.de Penn.in l.quicumque C.de
fugit.colon.patrimonial.&c.tit.*63.*lib.*11.*nu.*1.
141 mater verò an poſſit filium ſuum dare ali-
cui ad ſeruiendum pro certa mercede, & tem-
pore certo? apud eundem habetur *num.* 2. &
Annam ſingul. 336. qui licere matri filij ſerui-
tia locare ad diſcendam artem, ac ſeruatum
vidiſſe dicit. Et an filiusfamilias, & vxor in
142 ſubſidium teneantur pro penſione domus?
habetur apud *Paſchal.de vir.patr.poteſt.par.*1.
*cap.*6.*n.*124. & alios.
Item dicimus, in locationibus diſpoſitio-
143 *l.*2.*C.de reſcinden.vendit.* adhuc attendi, vt
optimè probatur per *Ricc.collect.*81.*&* 1712
*Gam. deciſ.*19. *Maſtrill.deciſ.*247.*num.*7.9. *&*
10.*lib.*3.*Pinell.in ead.l.*2.*par.*1.*cap.*3. *num.*18.
& 20. *Guttier.pract. quæſt.lib.*2. *cap.*13.*Vaſq.
quæſt.illuſt.lib.*3.*cap.*61.*nu.*12. *Canal.commun.
contra commun.quæſt.*536.*nu.*28.*&* 29.alioſq;
innumeros, quos affert *Anton. Amat. reſol.*67.
*tom.*2.*num.*1.*&* 2. qui hanc ſententiam tutio-
144 rem, ac veriorem eſſe dicit, ac ad omnes
bonæ fidei contractus extendendam, firmat
*num,*3. ac tandem per *Præſ.Amat.conſ.*23. qui
pro eadem ſententia deciſionem facta in Re-
gio Collaterali Conſilio iunctis Regijs Con-
ſiliarijs trium Aularum in cauſa pro Illuſtri
Comite Villæ Medianæ refert in fine; fructus
145 enim ſi dimidium penſionis excedant, pen-
ſio ad menſuram debet augeri, vt *conſ.*21.eiuſ-
146 dem *Amat.* probatur, & læſioni, nec cum
iuramento valet renunciari, vt in *cit. dec.*247.
Ma-

Google

Maſtrill. probatur. Quare creditor, qui ex ſe-
147 cundo decreto debitori ſuccedit, & ſi regu-
lariter colono ſtare teneatur *l. in venditione*,
§.1.ff.de bon.author. iudic.poſſiden. cum alijs ab
*eod.Auton.Amat.relat. num.*4. habet tamen re-
148 medium ex *cit. l.*2. aduerſus locationem,
vt idem probat *num. 7. ad fin.* aduerſus *Pinell.*
149 contrarium ſuſtinentem: probaturq; etiam
principalis noſtra concluſio ratione æqualita-
tis inter conductorem, & locatorem ſeruandę;
probauimus enim ſupra, exceptionem condu-
ctori competere aduerſus petitam mercedis
ſolutionem ſi res, vel tradita non fuit, vel eadē
vti non potuit, & quandoque etiam actionem
ad intereſſe, ſiuè damni reſtaurationem, ergo
actio ad augendam penſionem locatori ratio-
ne fructuum vltra duplum perceptorum per
150 Conductorem, ſupererit. Quicquid aliter ar-
guant *Dec.conſ.583.num.9.aliq; à cit.DD.* re-
151 lati. Et an conductor ad breue tempus
152 poſſit aliquem, vacante feudo, inueſtire? ha-
betur apud *Amat.conſ.*24.

Et hic etiam congruit, quæ ex *eod. Amat.*
153 *conſil.* 22. habentur, quibus probatur,
locationem officij ad longum tempus prohi-
beri; eſt enim huiuſmodi locatio alienationis
ſpecies, vt *ibid.* optimè traditur, quæ fieri pro-
hibetur inſcio Principe, ad eoq; nō cōſentiente
*l.quicumque 2.C.de fund.Limitrop.lib.11. l.offi-
cia 3.C.de offic.quæſtor.cap.cum ſuper quibuſdā
26.§.præterea de verb.ſignif. cap. quod transla-
tionem 4.de offic.lega.cap.12. de præſcript. in 6.
cap.1.de feud. March.in vſib. feudor. Conſtitut.
regn.ea, quæ ad ſpeciale, conſtit.dignum, conſtit.
cum ſatis, conſtit.Diuæ memoriæ, conſtit.ſcire
volumus tit. de iur. rer.regal.* & nouiſſimè in
*cap.128. cum ſeqq. nouæ reformationis in præ-
ſenti in pragm.74.de offic.procur.Cæſar.Loffred.
conſ.24.ante num.1.Larr.allegat.50.num.87.&
88.lib.1.& 77.num.9.lib.2.Capyc.deciſ.77. nu.
12.& 13.Reg.Salernit.deciſ.51.num.29. R.Re-
uert.deciſ.449.num.1.lib.2. Reg.Rouit.deciſ.72.
num.*38. innumerique alij, quos longa ſerie
retulit Præſtantiſſimus olim Fiſci regalis Pa-
trimonij, indè Regius Conſiliarius, à Præſi-
dens R.C.S. ac demum apud Catholicam
Maieſtatem à latere Conſiliarius, & in regali
154 Italiæ Cōſilio Regēs *Io: Hier.de Philip.diſ-
ſert.1.n.39.& diſſert.21.n.9.* quod militat for-
tiùs apud nos, cum ſubſtitui in officio abſque
155 certa pecuniarum ſolutione, ac Principis
permiſſu regulariter non poſſit, idem *De Phi-
lipp.diſſert.4.& 25.* & translatio officij, & am-
156 pliatio abſque ſolutione quartæ partis pre-
tij ſoluti ſi in vita officialis de vna ad aliam
perſonam transferri petatur, vt ex *Montan.*
habetur *controu.75.n.1.* & tertiæ partis in am-
pliatione, non fiant.

Dicimus vltrò, dominium rei, quæ locatur
157 ex locatione ipſa nō argui penès locatorem
ad *Text.l.ad probationem, C.locati, cap.inter di-
lectos de fid.inſtrum.*, & tradita in *conſ. 41. nu.
8. Curt. iunior.* proùt nec poſſeſſionis proba-
158 tio ex huiuſmodi documentis redundat,
*glo.in l.qui vniuerſas, §.quod per colonum, ff.de
acquir.poſſeſſ. Maſcard.de probat.concluſ.1186.
num.1.Rodoer.conſ.29.num.17.* hoc tamen ve-
rum eſſe dicas, niſi incidenter de dominio, &
159 poſſeſſione videri contingat, nam in iſta
incidenti quęſtione dominij, & poſſeſſionis
per locationem, fructuumque locatæ rei per-
ceptionem dominium rectè probatur, *Gra-
tian.diſcept.forenſ.lib.3.cap.526.à nu.27.* proùt
160 ſi plura locationum inſtrumenta producę-
rentur, & exactio penſionum oſtenderetur
Stayban.reſol.forenſ.lib.2.reſol.161.à num.1. vel
161 ſi cum inſtrumento locationis, & perceptio-
ne fructuum rei locatæ eiuſdem deſcriptio in
Codice vniuerſitatis, quod Cataſtū appellāt,
162 exiberetur, vel alia his ſimilia adminicula
concurrerent, *Gratian. ibidem cap.293.numer.
17.* & *Stayban. reſolut. 193. numer. 21. &
22.* quæ omnia per *citat. Rodoeri.* confir-
mantur.

His poſitis, dicimus ad explicationem *Cō-
163 ſuetudinis Conductor*, quæ *Conductor domus,
fundi, vel terræ non poteſt domū, terram, vel fun-
dumipſum domino alteri locare*, dicitur, contra
Text.l.nemo 6.C.de locat. vbi ex Imperatore
Alexandro habetur, *Nemo prohibetur rem,
quam conduxit, fruendam alijs locare, ſi nil aliud
conuenit*, quod diſpoſitione *l.ſi ſibi la 2.ff.eod.*
164 comprobatur, ſiuè ſit vera eiuſdem *Con-
ſuetud.* expoſitio facta à *Napodan. ver.condu-
ctor, num.31.* vt non aliter prohibeatur condu-
ctori conductam rem alij relocare, quàm ſi
ęque idoneo non locaret, vel dicere velimus,
prohibitam hìc cenſeri relocationem, ſi con-
ductor relocando vellet aliter, quàm priori
locatione continetur, paciſci cum ſecundo
conductore, ſiuè neutra prædictarum expoſi-
tionum ſit vera, ac penitus cenſeatur per ius
165 noſtrum *Conſuetudinarium* reconductio
prohibita ea de ratione, quia locator videtur
166 elegiſſe perſonam, nec eidem altera accepta
eſſe, iuxta ſenſum *Io: Angel. Piſanell. hìc in
apoſt.incip.vbi dubitari in fin.lit.*A. prohibitio-
nem ipſam ad cuiuſcumque prædij ſiuè vrba-
ni, ſiuè ruſtici locationem extendi, vt ex ver-
bis conſuetudinarijs, domus, fundi, vel terrę
deducitur, proùt etiam *Scip. Bocci.* ſentijt *in
apoſt.incip.* iſta *Conſuet. circa med.* vbi in *apo-
theca, magazeno, laniena, & ſcholis* diſpoſitio-
nem *Conſuetudinariam* vindicare locum, di-
xit, & de eadem conſuetudinaria prohibitio-
ne, non aliter quàm à *Napod.* eſt dictum *ver.*
inuito ſentiendum, vt nempè domino inuito
fuiſſe relocatum prædium ſemper dicatur, ſi
eum conſenſiſſe non probetur ad *Text. l. fi-
liusfamilias, §. inuitum, ff. de procur.*

Digitized by Google

Et ad deciſionem illius quæſtionis, an ſe-
167 cundi conductoris bona ſint pariter, vt pri-
mi fundi domino obligata pro domus pen-
ſione? videndum allego *Nouar. quæſt. forenſ.*
168 64. qui probat adeò vtriuſque conductoris
bona obligari, vt ſi primus conductor eſſet pa-
ratus contra ſecundum conductorem locato-
ri cedere iura, adhuc non liberaretur, ac con-
ductorem ſecundum in ſubſidium teneri, ſi
169 prior non ſit ſoluẽdo, ſed pro ea tantũ pen-
ſione, quã ipſe ſub conductor ſoluere tenetur
Caſtrenſ. in l. ſi in lege, §. 1. ff. locat. Pereir. deciſ.
Luſit. 127. alijq; penès *cit. Nouar. in fin.* idque
170 adeò verum eſſe conſtat, vt ſub conductor
fructuũ dominium non acquirat, niſi domino
ſoluta mercede, *Caroc. de loca. & conduct. par.*
5. ſub 7. grad. acciden. rubr. de furt. num. 9. nec li-
171 beretur primo conductori ſoluendo, quin
nec obſtare, quod ex *Bart. in l. ſi vrbana, ff. de*
condict. indebi. Bald., Caſtren., Fulgoſ. & Iaſon.
ibid. ac *Alex. conſ. 103. num. 17. vol. 2. conſ. 120.*
num. 7. ibiq; Adden. *volum. 5. Afflict. deciſ. 147.*
Canal. de tutor. & curat. num. 272. Anna *conſil.*
49. num. 22. cum ſeqq. à quibus, liberari haben-
172 tem causã ab intruſo, habetur, dixitq; *Amat.*
conſ. 25. huiuſmodi oppoſitionem reſoluens,
ne dum ex traditis per *Dec. conſ. 407. col. 1.* ve-
rùm per *Text. l. filia 88. ff. de ſolut.* aliaque iura,
173 ſolutiones bona fide factas approbantiam,
quæ cum non poſsit haberi in eo, qui ſcit, vel
ſcire debet, ſe malè ſoluere alij, quàm domino
fundi, certè diſpoſitio *l. ſi ſeruus communis 63.*
§. locaui in 2. reſpon. ff. de furt. viget contra ſub-
174 conductorem. Tandem qua actione agi poſ-
ſit contra habitatorem, qui domum nulla
præcedente locatione ingreditur? habetur ex
Nicol. Maric. in apoſt. incip. ſed eſto in fin. huius
tit. vbi etiam quanta debeat eſſe penſio in hoc
caſu? habetur.

CAPVT SECVNDVM.

Nonnulla de eadem re traduntur.

De reficiendis prædijs per locatorem, ac de legitima cauſa indè redundante expellendi à conducta domo inquilinum ante expletam locationem, & an, factis refectionibus, eidem ſit habitatio reſtituenda? de repetendo pretio meliorationum, refectionumq; per inquilinũ, colonumuè factarum: item de exequendo ad inſtantiam locatoris cõtra conductorem pro pretio factæ prædij deteriorationis, & an, & quãdo exequutiuè ſuper bonis inuectis, & illatis, & contra datum fideiuſſorem agi valeat, & an defixo eo, quod eſt in domo affixum, eadem dicatur deteriorationem pati? De Locatore expellente conductorem pro vſu proprio ſi dignitas ſuperueniat, vel alia iuſta cauſa adſit, & quando eidem id facere prohibeatur? De Cõductore, qui valet à conductione recedere propter ſibi, filijs, vel alijs cõiunctis ſuperueniẽtem dignitatem, vel officium, & alijs quibuſdam de cauſis, propter quas idem conductam domum valet deſerere, & an pro domus deſertione matrimoniũ conductoris legitima cauſa dicatur, & quando? quiduè dicendum ſi cameralem, aliamuè, iureiurãdo firmatam obligationem, fecerit? Tandem facta obligatione per conductorem denunciandi domino futurum receſſum à conducta domo, an ad idem locator cenſeatur obligatus ante quàm conductorem expellat?

SVMMARIVM.

Refectiones prædiorum à locatore fieri debent, n. 1.
Locator poteſt expellere inquilinum, vt melioret, & reparet prædium ſuum, n. 2.
Conductori debet reſtitui habitatio poſtquam facta ſunt melioramenta, num. 3. ſed contra, num. 4. & 10.
Poſt diſceſſum conductoris videtur reſolutus locationis contractus, n. 5.
Inquilinus poteſt deſerere domum, quę reparatur, ſibi tamen præiudicat continuando cum incõmoditate, n. 6. & 7. & tantùm poteſt petere mercedis remiſſionem, n. 8.
Mercedis remiſſio non ſit quoties inquilino æque
com-

commoda habitatio offertur, num.9.

Locator, & conductor, an & quando teneantur reficere prædium? remiſſiue n.11.

Inter melioramenta numeratur ianuæ dilatatio, vt bona introire, & exire cum comoditate poſſint, num.12.

Iuris Communis, & Conſuetudinarij diſcrepantia traditur circa melioramenta facta per Colonum, & Inquilinum, quæ non ſunt ſeparabilia, n.13.14.& 17.

Dominus fundi habet electionem, an pati valeat ſeparationem meliorationum à fundo, an verò ſoluere pretium, n.15.

Meliorationes, factæ per conductorem, non cedunt ædificio, & quare? n.16.

Tollens affixum in domo conducta, videtur illam deteriorem reddere, n.18.

Exequutio, quæ fit exequutiuè pro penſione ſuper bonis inuectis, & illatis ex priuilegio conductionis locationis, etiam ante aduentum diei, qua ſolui penſio deberet, cōtra ſuſpectum conductorem quoad ius pignoris tantùm, competit etiam pro deterioratione domus, num.19.20.21.22.& 23.

Fideiuſſor penſionis tenetur pro deterioratione domus, n.24.& 25.

Hypothecaria non competit locatori ſuper inuectis, & illatis ſi fideiuſſionem recepit, n.26. ſed poteſt ſuper illis fieri exequutio, n.27.

Exequutio bonorum inuectorum non poteſt fieri à creditore, qui certum pignus recepit, n.28.

Exequutio vigore Conſuetudinis *vndè ortum habuerit? n.29. & cur ità videatur dicendum? n.30.*

Anticipata exactio penſionis non dicitur vſuraria, & quænam poſſit dici anticipata facta ſolutio? n.31.

Locator poteſt expellere inquilinum, ſi domum vult pro ſe ex cauſa ſuperuenientis neceſſitatis, vel dignitatis ſibi, filijs, vel alijs coniunctis, n.32.33.& 34.

Locator quando Inquilinum non poſſit expellere etiam ad vſum proprium? traditur nu.35.36.& 37. nec ceſſionarius locatoris poteſt, n.38. nec particularis ſucceſſor, n.39. nec etiam vniuerſalis, n.40.

Conductor quando poſſit expelli? remiſſiuè, num.41.& 42.

Conductor poteſt recedere à locatione ex cauſis, nu.43. ſi re conduta vti non poſſit, num.44. ſi peſtis craſſetur, nu.44. ſi imagines tetræ videantur, num.46.

Conductor an, & quando volens domum deſerere, teneatur domino denunciare, & claues tradere? n.47.48.49.& 50.

Conductor propter ſui dignitatem ſuperuenientem, vel ſuorum, poteſt domum deſerere, & venire etiam contra pactum, & quare nn.51.52.53.56.& 57. & obligationem iuratam, num.58.& 59. contra num.54.& 55. & an, & quando contractum matrimonium ſit cauſa legitima recedendi à locatione? num.60.

Stipulatione intercedente, vt conductor ante diſceſſum denunciet locatori, non cenſetur locator obligatus conductori denuntiare ante tempus expulſionem, n.61.

Viſitari non poteſt carceratus pro cenſu, penſione domorum, & pro affictu territorij, n.62.

Exequutio an, & quando poſſit fieri contra Caratarios participantes in affictu redditũum fiſcalium? 63.

ÆDificauerit, conſtruxerit, ſiuè inſtituerit, neceſſariò, vel vtiliter affixeris, &c.
Quod dicebamus *cap.præced.nu.9.* de
1 reficiendis prædijs à locatore, adeò probari in iure proponitur à *Caroc. de locat. & conduct.* agente de cauſis legitimæ recuſationis in locatione conductione *quæſt.5. num.2. fol. 197. Mozz. tit.quomodo fini.loca. num.12. Moli.diſput.499. n.11. Azor.in ſumm.par.3. lib.8. de loc.cap.8.quæſt.2.verſ.tertia cauſa eſt, Barb. in collect.to.1.lib.3.decret.tit.18.de loc.& conduct. ad interpretationẽ c.propter ſterilitatẽ, verſ. vel reficere poteris, num. 30. per text. in l.ꝗde, vbi glo. ver.corrigere, C.de loca. l.qui inſulam*, vbi *Bar.*& in *l.hac diſtinctio, ff.eod.* vt licitè condu-
2 ctor antequam expleatur tempus locationis poſſit expelli à locatore; illi tamen poſt factas
3 refectiones, & reparationes debet domus reddi, ſi conductor velit rehabitare, *Menoch.de retinen.remed.3. nu.208. Bonac.de contract.diſput.3. quæſt.7.pun.2.num.13. Tiraquell.in tractat.ceſſante cauſa, n.103.* de quo non parum
4 dubitandum cenſeo; huiuſmodi enim cauſa reparationum, ac incommodi, quod ità pati-
5 tur conductor, videtur reſolutiua contractus locationis conductionis ſi magnum ſit incommodum ad tradita in *l.habitatores 30. ff.locat.* vbi *Bart.& Caſtren.in princ.Bero.conſ.104. nu.14.& 38. lib.1. Gratian. diſcept. forenſ. tom.3. cap. 534. num.25.* cum inquilinus valeat do-
6 mum deſerere, & non aliter ſibi præiudicet in habitatione neceſſariò continuanda, quàm ſi
7 continuet habitationem cũ ipſa incomoditate, & periculo, *Coſta diſt. 3. aut ſciebat, aut ignorabat cent.* 2. ac tantùm valeat penſionis
8 diminutionem petere iuxta ea, quæ per *Caſtrenſ.* traduntur in *l.ſi merces 28. §.ſi vicinio, ff.locat.Rolan.conſ.69.num.46.lib.4.& cit.Gratian.n.26.& 27.* ergo ſi cōtractus dicetur reſolutus, fruſtra conductot poteſt prætendere continuationem habitationis poſt facta melioramenta, & reparationes, verumtamen cum per *Connan.lib.7. cap.11.num.17.* alioſq; *DD.* quos affert, & ſequitur *Barb.vbi ſup. ver. remiſſa ſibi pro reſiduo temporis penſione, num.32.*
9 dicatur, nec penſionis remiſſionem faciendam eſſe quoties conductori domum æq; commodam locator præſtiterit, videtur, nec dici poſſe

conductionis locationis conuentionem reſo-
10 lutam;at reſpondetur,quod huiuſmodi DD.
aſſertio partium reciprocam conuentionem
ſupponit, ideoque non rectè noſtræ ſententiæ
11 valet opponi: cæterum quando Locator, ſiuè
Conductor teneantur reficere, vel meliorare,
tractat Caroc. vbi ſup. qui nu. 4.& haberi per
Text. l. ſed addes, §.ſi inquilinus arcam, ff.loca.,
12 non poſſe à domino ædium aditum coangu-
ſtari inquilino, ità vt eidem facultas tollendi
arcam,aliaque bona non patens ſuperſit,quin
imò & ampliari debere, vt commodè valeant
in domum immitti.

Illud extollere non poteſt. Ex traditis in
13 hoc textu noſtri iuris municipalis diſcordan-
tia à iure communi redundat; nam quæ com-
14 modè ſeparari nequeunt melioramenta ſi ius
commune attendamus, repetuntur per Colo-
num, qui ea fecit, & dominus in electione ha-
15 bet, velit ne æſtimationem ſoluere,vel pati ſe-
parationem fieri, Arct.conſ.111.col.penul. in
fin.verſ.ad ſecundum dubium dico breuiter, n.7.
Menoch.de recuper.poſſeſſ.remed.15. num. 550.
& 554. per l.in rebus,§.poſſunt,ff.commod.l.Co-
lonus,ff.de vi,& vi arm.glo.in cit.l.ſed addes,§.
ſi dominus in ver.tollere; non enim ædificio, &
16 ſolo cedere dicuntur propter bonam fidem
inquilini,illa erogantis, nec cenſentur locato-
ri donata, Gratian.diſcept.forenſ.cap.442.to.3.
nu.26.27.28.& 31. cum in textu noſtro,quod
17 eſt affixum minimè ſubmoueri poſſe dicatur,
hinc fit,vt ſi quid prius affixũ, inuito domino
18 tollatur, videatur prædium, ità deterioratio-
nem pati,& ſicut aliàs diximus,actionem exe-
19 quutiuam competere locatori ad conſequen-
dam penſionem ſuper inuectis,& illatis, quod
etiam Rebuff.de litter.obligat.art.6.gloſ.3.n.39.
& art.4.glo.2.num.10.vbi quòd ſit ex priuile-
20 gio locationis Aſin.de exequut.c.21.§.1.nu.1.
21 etiam antequam ſoluendi ſtatuta dies adue-
niat, ſi inquilinus ſit ſuſpectus, quoad ius pi-
22 gnoris tantùm non autem quoad exactionis
penſionis, Gratian. tom.5. controuerſ.cap.953.
num. 21. ità eidem illam non denegari pro-
pter factam deteriorationem,etiam prædiorũ
23 ruſticorum contra primum, ac nouiſſimum
conductorem, & qui gratuitò conduxit,dixe-
runt Menoch.de adipiſcend. poſſeſſ. remed.3.qu.
12.num.102.glo.in l.Pomponius la 2.in ver.non
eſſe,ff.quib.cauſ.pign.tac.cõtra. Neguſ.de pignor.
2.membr.num.137.& 138. Gratian. diſcept.fo-
renſ.tom.1.cap.117.num.4. & adhuc adhibitus
24 in conductione fideiuſſor tenetur pro dete-
rioratione, etſi tantùm pro penſione fideiuſ-
25 ſerit, l.amiſſi 53. §. fideiuſſores, ff.de fideiuſſor.
Carpan.ad conſtit. Mediol. cap.390. num. 100.
Mut.ſup.conſuet.Panor.cap.34.num.4.Addit.ad
Roman.ſing.550.an fideiuſſor. Marſil.in rubr.de
fideiuſſor.quæſt.8.ad fin.Surd.de alim.tit.9 q.31.
26 num.75. ſed hypothecariam ſuper inuectis,&
illatis, poſtquam fideiuſſio eſt præſtita non
habet locator, & ſi fieri ſuper eiſdem poſſit
27 exequutio Gratian.cit.cap.117.numer.8. & 9.
quæ tamen exequutio ceſſat quoties creditor
28 certum pignus elegit,vt nu.10. vel bona ſunt
extra domum,n.12.

Et hìc non temere affirmari poſſe cenſeo,
29 modum exequẽdi vigore Conſuetudinis Nea-
politanæ pro penſionibus prædiorum quodã-
modo deſumptum ex traditis per Bald. in l.
eum domini, ff.locat., qui ad hoc, vt dominus
ſit cautus ſuper inuectis, & illatis pro penſio-
ne, bona ipſa annotanda eſſe per Notarium,
cum huiuſmodi annotatio videatur facta or-
dine Iudicis contra debitorem ſuſpectum,
quoties contra eum ſit exequutio pro penſio-
ne temporis futuri, dum diximus ex Gratian.
30 non fieri exequutionem ad finem exigendi
31 anticipatè penſionem futuram, quamvis an-
ticipata penſionis exactio ſubſtineatur, Gra-
tian. tom.4.cap.679.num.4. vbi etiam quando
dicatur in alijs contractibus anticipata ſolu-
tio vſuraria?

His poſitis, ſciendum, non prohiberi loca-
32 tori, ante completum locationis tempus in-
quilinum expellere ſi neceſſitas eidem ſuper-
ueniat habitandi in propria domo ad Text. l.
æde,C.locat.Gome.to.2.variar.cap.3.n.6. Valaſ.
de iur.emphyt. quæſt.22.nu.3. Gabriel.commun.
opin.lib.3.tit.de locat.concluſ.3. Caroc. de locat.
par.4.tit.de recuſ.quæſt.2.Moli.diſput.499.n.5.
alijq; penès Barbo.vbi ſup.n.21.§.verum,ver.
domum inhabitare, idemque dicendum affir-
mant Valaſc.ibid.nu.3. Molin.num.6. Gratian.
33 diſcept.forenſ.tom.4.cap.534.n.53. Barb.n.22.
& alij,ſi domus filio,patri,vel fratri locatoris
deſeruire debeat propter ſuperuentam digni-
34 tatem, aliamque neceſsitatem; idque limitari
primo habes ex Valaſc.num.8.Magon.dec.Luc-
cen.75.n.2.Caroc.cit.quæſt.2.nu.18.Surd.conſil.
34.num.29.Ceual.commun.contra commun. qu.
756.num.41.& 42.Gabriel.lib.3.commun.tit.de
locat.concluſ.3.à nu. 2. ſi dominus prædij pro-
miſerit pro tempore factæ locationis non ex-
pellere conductorem, huiuſmodi enim con-
35 uentio iuuat conductorem in hoc, vt non
poſſit expelli, non æque locatorem, vt illud
vel inuitum compellat habitare, Gratian. di-
ſcept.forenſ.to.4.cap.740.n.24.

Secundò,in ſcholari,qui à domo eidem lo-
36 cata,nec poteſt pro domini neceſſaria habita-
tione expelli, Barbo.vbi ſup.nu.27. Rebuff. de
priuil.ſchol.priuil.8.Ceual.commun.contra com-
mun.quæſt.756. n.43. contra quos tenent Va-
laſ.cit.quæſt.22.num.5.Barbo.in l.1.par.7.n.52.
ff.ſol.matrim. Caroc. de loca.par.4. tit. de recuſ.
q.2.n.37.& 38. quorum ſententia rationi ma-
gis conſona videtur.

37 Tertiò, in locatione ad longum tempus
Cabed.dec.92.n.3.par.1.Valaſ.cit.quæſt.22.in
princ.

princ. Duen. reg.240. limit.2. & alij.
38 Quartò, in ceſſionario locatoris, cum ius
expellendi inquilinum non tranſeat ad ceſſio-
narium, Surd.conſ.205. n.22. Gratian.diſcept.
39 forenſ.tom.1.cap.117.nu.18. prout nec ad ſin-
gularem ſucceſſorem, Surd.conſ.103. num.12.
Gratian.ibid.n.19.& cap.149. n.16. vbi id ad
40 vniuerſalem etiam ſucceſſorem extendi, vide-
tur affirmare cum Barb. loco cit. n.26. contra
Couar.lib.2.variar. cap.15.nu.4.ante med verſ.
verum eſt.

Alij caſus, in quibus conductor poteſt à
41 domo conducta expelli, vel non, habentur
apud Barb. à num.34.ad fin. vbi multa ad cō-
42 firmationem eorum, quæ tit.22.cap.vnic.à nu.
11.per 33.quæ dicebamus, afferuntur.

Nec tantùm locator poteſt expellere con-
43 ductorem in caſibus ſuperius expreſsis, ſed
& conductor poteſt ex cauſis iuſtis recedere à
locatione, & non tantùm in caſu, quo re con-
44 ducta vti non potuit, vt dicebamus cap. præ-
cedent.à nu. 12. circa mercedis remiſsionem,
quod optimè confirmat Gratian.diſcept. forēſ.
45 tom.3.cap.557.à num.63. vel propter peſtem,
bellum, aliudque inſolitum impedimentum,
vt nu.24.& 25. præceden.capit. vel propter ti-
46 morem malignorum ſpirituum, vt num.29. &
etiam probatur apud cit. Barb.num. 24.Valaſ.
de iur.emphyt.quæſt.22.nu.6.& 7.Mozz.de ac-
cid.loca.n.5.& 6.tit.quomodo finia.locat. num.3.
Moli.in diſput.493.in princ.Cabed.dec.93. par.
1.n.3.cum ſeq.ad text.l.item quæritur, §.exerci-
tu,ff.loca.& Gratian.diſcept.forenſ.cap.750.t.4.
n.17. & 18. quibus in caſibus conductor, di-
47 ſcedere volens, tenetur domino denunciare,
eiq; claues tradere ſi commodè poteſt, Cotta
in memor.ver.conductor, Rebuff.de priuil. ſchol.
priuil.11.n.5. Valaſ.ibid.n.1.in princ.verſ.adde
tamen, Maſcar.de probat.concluſ.820. num.12.
48 & quoties non eſt notorium impedimentum,
Menoch.conſ.120.n.15.& 33.& Barb. nu.25.
50 vel quoties neſciens ſtatum, & conditionem
rei, conduxit, nam ſi ſciens conuenit de loca-
tione conductione ſibi præiudicat, Gratian.
to.4.diſcept.cap.989.num.7.& alij. Verùm etiã
propter ſuperuenientem ſibi, vel alicui con-
51 iuncto ex deſcendentibus, vel aſcendentibus
dignitatem putà Præſidatus, Iudicatus, vel ſi-
milis, propter quam, vel non poteſt habitare,
quia alibi obligatur reſidere, vel maiori indi-
get habitatione, & capaciori, vt ex Valaſ. de
iur.emphyt.ſæpè cit.quæſt.22.nu.6. Caroc.de re-
cuſ.quæſt.4. Azor. & Cardo. habetur apud cit.
Barb. n.23. & probauit Gratian. to.3. diſcept.
cap.534.n.53.54.& 55.ac latiùs cap.740.to.4.
per tot. conueniunt Gomeſ.variar.reſol. tom.2.
cap.3.de loca.& conduct.num.6.verſ.item quan-
do locator col.7.Theſaur.de iur. emphyt. qu.22.
n.3.col.2.n.6. Marſil.ſingul.615. poſt Abb.in
cap.propter ſterilitatem, nu.7.& 8.de loca. Ful-
goſ.in l.cum in plures, & in l.ſi in lege, §. ſi do-
mus, ff.eod.tit., nec poſſe huic caſui renunciari
52 pacto tenent cit. Theſaur.num.8.per text.l.ius
publicum, & l.penul.ff.de pact.& Gratian.n.56.
& 57.cit.cap.534. vbi omnes caſus prouenië-
53 tes ex facto Principis excipit à renunciatione
iuxta Aym.conſ.233.num.1.& 2.& col.3. ante
med. tertio arguitur, & tradita in l.ſtipulatio iſta
habere, in princ. ff. de verb. obligat. alijſq; vul-
gat.iur.
54 Neq; obſtat dicere cum Ripa in tract. de
peſte, par.2.nu.20. verſ.non obſtant contraria,
num.21.Couar.pract.quæſt.cap.30. col.fin. verſ.
excepta cauſa, Barbat. in cap. propter ſterilita-
tem col.4.de loca. ſuperiùs tradita, etſi vera ſint
55 reſpectu locatoris, quibus in his per l.æde, C.
loca.& cit.cap.propter ſterilitatem, indulgetur,
& pinguius ius ſuppeditatur, non aptari con-
56 ductori, qui non videtur idem ius fouere; nam
contrarium optimè probatur à cit.Grat.in ap-
pend, ad cap.534. in fin. tom.3. & cap. 740. vbi
Barbat.Rip. & Couar. ſententiam authoritate
viginti quinque DD. quos allegat nu.14. re-
fellit, alijſq; de rationibus, de quibus inferiùs,
ità vt non videatur amplius legitimè dubitari
poſſe de hac noſtra ſententia, quæ ea de ratio-
ne confirmatur, quia quælibet legitima cauſa
57 habilitat conductorem ad recedendum à lo-
catione non obſtante obligatione camerali, vel
58 quauis alia obligatione iurata, Gratian. cit.
cap.534.num.48.49.50.& 51.& Gail. obſeru.
23.num.8.& 9. lib.2. nam quælibet promiſſio
59 cenſetur ſub conditione fieri, ſi res in eodem
ſtatu permaneant Anchar.conſ.402. Aymin.cōſ.
233.nu.3.ad med.verſ.idem conductor, & conſil.
60 264. num.6. & an legitima migrandi cauſa
dicatur matrimonium, quod contrahitur, ha-
betur apud Bal.in l.ſi in l.27. §.ſi domus, ff.lo-
ca. Gratian.eod.cap.740.num.18. eamque legi-
timam eſſe ſi domus, à qua contrahens matri-
monium petit diſcedere ſit propè aliorum
domus, in quibus iuuenes, vel alij, qui poſſunt
vxoris honeſtati inſidiari, vel notabilem
præbere ſubiectionem habitantibus, inha-
bitant.

Aduertendum modò pro coronide, ſtipu-
latione à locatore facta, vt conductor receſ-
61 ſum à domo ante finitam locationem denun-
ciet locatori aliàs cenſeatur facta recondu-
ctio, non cenſeri iniunctum locatori, idem
onus denunciandi expulſionem inquilino, cū
in hoc ius commune attendatur in l.item quæ-
ritur, §.qui impleto, & in l.qui ad certum, ff.loca.
Io:de Petrut.in rubr. C.de reb.credit. Bapt.de
S.Blaſ.de correlat. num.51. verſ.quinquageſimo
ſexto fallit tom.18.fol.265. quos refert, & ſe-
quitur Gratian.diſcept.tom.3.cap.542.num.32.
& quod aliàs dicebamus cap. tit. num. ſint
firma.

Item aduertendum, inter enumeratos ca-
ſus,

62 ſus, quibus debitoribus carceratis indulgeri non poſſe dixit *Rouit. in pragm. 3. de viſita. à num. 9. per 26.* quintus ponitur in debitore Neapolitani pro cenſibus, penſione domorũ, & afflictu agrorum intra confinia, iuxta diſpoſitionem *pragm. 1. de ceſſio. bonor. num. 1.* & ea, quæ concludunt *De Franch. dec. ſ. 179. in fin. Mazz. in addit. ad Franc. Ant. de Iud. Rober. de liquid. inſtrum. conſid. 4. num. 66. in fin. Ann. ſing. 101.* & quæ declarat *Maurit. Apicel. in addit. ad Luc. Matthe. Apicel. in tutam. paupe. tit. de moratoria, n. 540.*

Ceterum ad ornatum eorum, quæ de con-
63 ductione locatione vectigalium *praced. cap.* dicebamus, videas *Carleual. de iudic. to. 2. lib. 1. tit. 3. diſputa. 10.* tractantem, an, & quando poſſit exequutio fieri aduerſus ſocios, & participes, ſeù, vt dicimus, caratarios regiorum red-
64 dituum? vbi etiam de exequutione parata Fiſco competente, & Vniuerſitati contra cõductores vectigalium, aliorumque redditũum, & caratarios etiam ſi per publicum inſtrumẽtum non fuerint obligati, ſi tamen de ſubhaſtatione legitimè conſtiterit.

TITVLVS VIGESIMVS QVINTVS

QVI

Hæredes in locatione ſuccedant.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, cum terra, explicatio.

De conceſſione ad laborandinam, in emphyteuſim, & ad liuellum, locationeq; ad longum tempus, quiduè inter omnes hos contractus interſit? De pactis emphyteuticis, & an, & quãdo emphyteutica potiùs, quã cẽſualis ex cõuentis pactis cõceſſio arguatur. De Laudemio, quando, & à quibus ſolui debeat, & an venditomagis, quàm emptoris onus eſſe dicatur. De caducitate emphyteuſis, & cauſis ex quibus incurratur, & poſſit dici remiſſa à domino fundi emphyteutici, ipſaq; legitimè declaranda. De impenſis in emphyteuſi factis, & quænam veniant emphyteutæ reſtituendæ, poſſintque ab eodem ſuis creditoribus obligari? De emphyteuſi etiam eccleſiaſtica ad extraneos hæredes tranſitoria, & an poſſit irrequiſito domino alienari: item an, & quando ad emphyteuſim fœminæ admittantur, etiam attenta *conſuetudinaria* diſpoſitione, per quam fœminæ in cõcurſu maſculorum excluduntur? De ſolemnitatibus in conceſsione emphyteutica, vel eccleſiaſtica requiſitis, & an emphyteuta Eccleſiæ collectas ſoluere teneatur? & an inter plures emphyteutas ius accreſcẽdi, vel nõ decreſcẽdi vindicet tibi locũ?

SVM-

SVMMARIVM.

Conſuetudinis cum terra, tit. qui hæred. in locat. ſuccedant *diſpoſitio quando habeat locum? explicatur n.1. & 2.*

Concedere non importat idem, ac cedere, num.3. & ideò conceſſio in perpetuum non importat perennem ceſſionem cum translatione dominy, n.4. ſed contra, n.5.

Contractus locationis ad longum tempus, liuellarius, & emphyteuticus æquiparantur in aliquibus, etſi verè ſint diſtincti, n.6. & 7.

Contractus quilibet factus à feudatario cum agnato proximo ſucceſſuro, an valeat ſine aſſenſu? num.8.

Locatio ad longum tempus quænam dicatur? num.9. quænam liuellaria conceſſio? nu.10. ac tandem quiſnam dicatur contractus emphyteuticus? num.11. & quando dignoſcatur ex pactis? traditur, n.12. & 13.

Contractus emphyteuticus in quo differat à cenſuali? habetùr n.14.15.16. & 17.

Contractus in dubio an præſumatur cenſualis potiùs, quàm emphyteuticus? n.19.20.21. & 25. quid in conceſſione rei Eccleſiæ? n.22. & quid ſi non appareat ſcriptura, num.24. 26. & 27.

Bona eccleſiaſtica ſolent ſub pactis emphyteuticis concedi, n.23.

Emphyteutæ non fit præiudicium per ſolutiones, ſi ſcriptura crediti inueniatur, n.29.

Clauſulæ, & pacta emphyteutica quænam dicantur, num.18.30.31.32.33. & 41.

Emphyteutæ conceditur res ad meliorandum, & ideò canonis præſtatio debet eſſe exigua, num.34.

Emphyteuta poteſt rem, ſibi conceſſam, renunciare, ſi fructus pro canone non ſufficiunt, n.35. ſed diſtingue, vt n.37. & 38. nam aliàs ſecus, num. 39. & 40.

Contractus ſi tractu temporis redditur iniquus poteſt à Iudice reduci ad æquitatem, n.36.

Prælatio competit domino directo pro re cenſui ſuppoſita alienata, nu.42. etiam ad excluſionem vicini petentis congruum, nu.43. & contra reſpectu cenſus conſignatiui, n.44.

Laudemium debetur per tranſitum rei de vno ad alium emphyteutam, n.45.

Laudemium quantum ſit? num.46. & vndè dicatur? num.49.

Quindemium quid ſit, & quando ſoluatur? nu.47. & 48.

Laudemium an debeatur pro conceſſione ad laborandinam, & quantũ ſit, & quomodo taxetur? num.50.51.52. & 54.

Qualibet ſumma quandoque ſufficit pro laudemio, num.53.

Laudemium debetur pro alienatione voluntaria, non autem neceſſaria, n.55. & 56.

Venditio ſubhaſta dicitur voluntaria, n.57.

Laudemium non debetur pro re in dotem data, n.58. & quid in conceſſione ad laborandinam, & quid in feudo? n.59. & 60. & quid in pignore? num.61.

Laudemium non debetur quoties ſoluitur pretium vigore præcedentis contractus, & quoties non acquiritur, ſed retinetur, nu.62. & 63. item nec pro venditione cum pacto, vt liceat infra certum tempus recedere, nu.64. neq; pro contractu à godere, *n.65.*

Laudemium debetur pro venditione facta cum pacto rehemendi, nu.66. pro donatione num. 67. & 68.

Emphyteuſis an, & quando poſſit abſque aſſenſu domini obligari? n.69.70. & 71.

Emphyteuſis præſumitur ex pacto caducitatis, numer.72.

Emphyteuta debet laudemia ſoluere, vel rem dimittere, nu.73. & ceſſans ſoluere canonem per biennium, vel per triẽnium incidit in commiſſum, n.74. etiam ſi defecerit in ſolo nummo, n. 75. limitatur, vt num.77.

Emphyteuta, non ſoluens canonem, quando dicatur ſuis creditoribus præiudicare? n.76.

Dominus, recipiens canonem, remittit caducitatem, num.78. nam poteſt de conſenſu domini remitti, nec eum iuuat proteſtatio, n.79. & 80. & nocet ſolutio etiam facta ab extraneo, n.81.

Caducitas an incurratur in contractu ad laborandinam? n.82. et 83.

Caducitas declaratur per ſententiam in iudicio ordinario, etiam in feudalibus, & præcedentibus præceptis ad ſoluendum, n.84.85. & 88. quidnè dicendum ſi emphyteuta conſenſiat? ac poſtea eum peniteat? n.86. & 87. & quid reſpectu conceſſionis ad laborandinam? n.89.

Caducitas multis in in caſibus excuſatur remiſſiuè, n.90. ac etiam quando dominus directus bona emphyteutica, tenet ſuper quibus poteſt ſibi ſatisfieri, n.91.

Caducitas non incurritur abſque petitione domini fundi, n.92.

Caducitas remittitur tũ expreſſa, tũ tacita renũciatione, etiam poſt litem conteſtatam, ac etiam per præſcriptionem triginta annorum, nu.93. 94. & 95. & quid in alienatione facta quoties emphyteutica qualitas ignoratur, n.96.

Emphyteuſis præſumitur ex conceſſione facta ad meliorandum, n.97.

Quænam impenſæ veniant ſub nomine meliorationum in emphyteuſi? n.98.

Magnæ meliorationes non amittuntur ab emphyteuta, num.99. & 102. ſed tantùm illæ, quæ adſunt tempore reſtitutionis, n.100. ſed contra videtur dicendum, n.101. & 103.

Magnæ meliorationes proprio iure poſſidentur ab emphyteuta, nu.104. & ideò poſſunt obligari ab eodem, n.105. & quare n.108. licet videatur contra dicendum, n.107.

Meliorationes nonnullis in caſibus non amittuntur, n.106.

Cre-

Creditor cum priuilegio l.interdum, ff. qui pot.in pign.& l.licet,C.eod. *præfertur creditori anteriori ſuper meliorationibus,n.*109.

Conſuetudinem cum terra hoc tit. *conuenire cum iure communi,traditur circa prælationem concedendam creditori domini fundi in concurſu cum creditore coloni eiuſdem, n.*110.*&* 111.

*Meliorationes repetuntur reſoluta emphyteuſi per lineam finitam,n.*112. *etiam ſi non ſit emphyteuticus contractus,ſed locationis,n.*133.

*Caducitati quando fiat locus ob finitam lineam etiā reſpectu conceſſionis ad laborandinam?n.*114. *&* 115.*& examinantur clauſulæ, ſub quibus ſolent fieri conceſſiones huiuſmodi, num.*117. 118.*&* 119.

Fæmina quando admittatur ad emphyteuſim? nu. 120.121.122.*&* 123.

Extranei poſſunt ſuccedere ad emphyteuſim pro hæredibus,& ſucceſſoribus, *n.*124.

*Emphyteuſis quando ad filios tranſit,ſi non ſint patris hæredes?n.*125. *& quando poſſit filijs per patrem præiudicari?n.*126.126.129.*&* 151. *& quid in feudis,n.*128.

*Emphyteuſis tranſitoria ad omnes hæredes poteſt alienari irrequiſito domino,n.*130.

*Emphyteuſis Eccleſiaſtica pro ſe, & hæredibus, & ſucceſſoribus non eſt tranſitoria ad extraneos hæredes,& quare?n.*131.*&* 132. *nec egreditur tertium gradum,n.*133.*&* 136. *& ſi,finita emphyteuſi,debeat iterum concedi agnatis, qui præferuntur extraneis,n.*134.*&* 135. *& extinguitur cum nepotibus primi acquirentis, num.*137.

*Primus acquiſitor etiam computatur in numeratione graduum,n.*138.*& ordine ſucceſſiuo cæteri ſucceſſores vocantur,n.*139.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica poteſt concedi pro hæredibus,& ſucceſſoribus quibuſcumq; *et trāſit ad omnes hæredes,n.*140.*et* 141.*et videtur contra,n.*142.

*Emphyteuticus contractus poteſt quandoq; impropriari,n.*143.*et* 144.

Facultas alienandi cenſetur tributa emphyteuſis, vel Eccleſiaſtica, per clauſulam ad habendū, alienandum,&c.*n.*145.

*Alienatio emphyteuſis an, et quando dicatur legitimè facta, irrequiſito domino, et quid ſi retrahatur prædium iure congrui,habetur nu.*146. *et* 147.

*Requiſita,et ſolemnitates emphyteuticæ conceſſionis bonorum Eccleſiæ traduntur,nu.*148.*è multa de emphyteuſi tranſitoria,n.*149.

*Emphyteuta Eccleſiæ an teneatur ſoluere collectas? num.*150.

*Diuiſio an, et quando fieri poſſit inter conceſſionarios ad laborandinam,et emphyteutas, n.*152. *et* 153.

*Annua præſtatio pro emphyteuſi indiuiſim præſtari debet,nu.*154.*et* 155. *ſi aliter non ſit cum domino conuentum,n.*156.

*Vniuerſa diuiſionis inducendę materia traditur remiſſiuè,n.*157.

*Laudemium ab emptore nè, an verò venditore rei emphyteuticę pręſtari debeat? num.*158.159. 160.161.162.163.164.*et* 165.

*Multa de laudemij ſolutione traduntur remiſſiuè, num.*166.

*Emphyteuta, et ſuperficiarius habent vtile dominium rei,nu.*167. *eiſdemq; competit vtilis rei vindicatio,n.*168.

*Inter plures emphyteutas ius accreſcendi, et non decreſcendi habet locum,n.*170.

*Nouus emphyteuta an canones præteritos ſoluere teneatur,n.*171.

*Quę tenentur facere colonus, partiarius, et locator ad longum tempus? traduntur remiſſiuè num.*172.

*Colonus ob deteriorationem non modicam rei poteſt à re ipſa expelli,n.*173.

COntinuat locationis, & conductionis
1 materiæ tractatum,ſed de locatione,
ad modicum tēpus facta,ad eā, quæ
in perpetuum alicui,& ſuis hæredibus terra,
ſeu fundus ad laborandum, vt *Colono, Partiario, vel ad penſionem in pecunia, vel victualibus conſiſtentem*, transfertur, fit tranſitus, dicitur, non tamen de ea locatione ad longum tempus, quæ in condu-
2 ctorem dominium transfertur nec de contractu emphyteutico, ſed de locatione, etſi in perpetuum facta, quæ tantum ius laborandi in conductorem tranſit non æque dominium ſaltim vtile,vt explicat hic *Napod. ver.ſeu cōceditur, n.*3.*ver.ad laborandum,n.*4. *et ver.terram ipſam, nu.*6. dicens, nec contrarium probari verbis conſuetudinarijs, *Conceditur in*
3 *perpetuum*,cum concedere,non importet idē, ac cedere, *l. fin. ff. de donat.*, & ideò conceſſio in perpetuum facta, non importat ceſſionem
4 perennem cum dominij translatione,nec vtilis, nec directi, quod per *Ari.Pinel.in l.* 1. *nu.* 66.*et ſeq. C. de bon. mater. par.*3. & damnatæ memoriæ *Addit.ad Alex.conſ.*119.*ſub n.*7.*vol.*
5 3.comprobatur;Habet tamen iſtorum ſententia contradictores, *Bar. Aluar. Valaſ. Couar.* quos ſequitur, & allegat *Montan. contron.* 75. *num.*6. ac etiam *Ludouic. Molin. de iuſt. et iur. to.*2.*diſput.*445. *n.*6. aduerſus illam opponentes *Textum l.*1.*et* 3.*vbi gloſ.ff.ſi ager vectig.vel emphyt.pet.*ac magis apertum in *l.*1.5.*quod autem ait prętor,ff.de ſuperficie.* ibi: *Et ſanè cauſa cognita, qui non ad modicum tempus conduxit, ſuperficiem, in rem actio competit,* cui *tex.*congruum reſpōſum adhiberi non poſſe,ait idem *Molin.lib.*1.*de primogen.cap.*21.*n.*5.& concordat *Clemen.I.de reb.Eccleſ.non alienan.*, idque etiam ex diſpoſitione noſtri *Textus* deduci probat *Idem Montan.n.*7.

His

His poſitis ad noſtri *Textus* explanatio-
nem, & intellectum, de locationis ad longum
tempus, conceſſioniſuè in emphyteuſim con-
tractibus, ac liuellarijs; alijſq; ad rem facien-
tibus videamus, conuenit, vt quod hic à Gloſ-
ſatore *Napodano* tangitur, omnibus pateat
6 exploratum, eò fortius cum eoſdem contra-
ctus æquiparari quoad effectus iuris ciuilis, &
canonici dixerint *cit. Moliu.* ac *Valſc. de iur.
emphyt.q.29.num.19.* penès *Montan.cit.contro.*
7 *75.nu.7.* qui verè diſtinctos eſſe dicit etiam
controu.13.n.6.

Vndè dicimus cum eodem *Montan. cõtrou.*
8 13. (in qua & de eo agit, an quilibet contra-
ctus cum agnato proximo ſucceſſuro factus
de feudo paterno, abſque Domini aſſenſu va-
leat, quiduè dicendum in donatione inter vi-
uos cum clauſula, *Ex nunc pro tunc morte
ſequuta*, ac tandem vtrum reſeruatio iuris ſu-
per feudo, ſi non ſequatur Domini aſſenſus,
operetur, vt aſſenſu non ſequuto corruat in
totum contractus donationis, an verò valeat
in vim refutationis, & pactum in clauſula *ex
nunc pro tunc* reijciatur?) & *cit.controu.75. n.7.*
9 locationem ad longum tempus factam dici, ſi
per decem annos fiat, eã verò quæ ad viginti
10 nouem annos duratura ſit locatio, dici liuel-
lariam locationem; emphyteuticum verò cõ-
11 tractum illum dici, per quem res traditur ad
meliorandum cum pactis, & clauſulis emphy-
teuticis ſub canonis præſtatione, reſeruato ad
beneficium concedentis directo eiuſdem rei
dominio, & qui definitur à *Cap.Lat.dec.70.to.
1.num.1.* eſſe contractum, quo res immobilis
12 ad vtile dominium conceditur ſub reali pen-
ſione, ſtatutis temporibus Domino ſoli ea de
cauſa ſoluenda, iuxta placitum *Moliu. de con-
tract.diſput.445.num.1.* approbatum à *Couar.
lib.3.variar.cap.7.num.1.Amic.de iur. emphyt.
in præfat.num.19.* & alijs, at quomodo digno-
13 ſcatur ex pactis conuentis potiùs, quàm ex
denominatione, habetur penès *Mont.cit.contr.
75.à nu.18.Soccin.conſ.266.n.5.cir.med. vol.2.
Iaſo.in l.1.num.45.C.de iur.emphyt. Aluar.Ve-
laſc.quæſt.32.num.28.* & alios; taliſque cõtra-
14 ctus in eo præcipuè differt à cenſuali, quia per
cenſualem contractum in conceſſionarium
vtile, & directum, & quicquid iuris concedẽs
habet, dominiũ trãsfertur, & hìc tantũ annuũ
cẽſum exigit, & non aliud, vt *Aluar.Velaſc.de
iur.emphyteut.quæſt.1.n.8.& quæſt.13.n.1.ver.
rurſus, gloſ.* communiter approbata *in cap.cõ-
ſtitutus in ver. iuxta ratam, circa medium extr.
de relig.domi.Bart.in l.1. §.hic titulus, ff.de pu-
blica.Innoc.& alij in cap. ad Audientiam extra
de reb.Eccleſ.non alien.Riminal.conſ.24.nu.17.
lib.1.* ea quoque inter vtrumq; contractum
cenſualem, & emphyteuticum differentia in-
15 tercedente, quia emphyteuta canonem ſoluit
pro fructibus in recognitionem directi domi-
nij ſiuè magna, ſiuè parua quantitas ſoluatur,
16 cenſuarius vero penſionem reſeruatã ratione
fructuum correſpõdet, vt ex *Duar.de cenſ.§.4.
q.1.n.30. alijſq;* tradidit *Cap.Lat.dec.18. to.1.
num.10.& 11.* in memoriam priſci dominij,
quod omninò tàm vtile, quàm directum cum
17 ciuili, & naturali poſſeſſione dicitur in acci-
pientem translatum, *Menoch. de præſumpt.lib.
3.præſumpt.106.per tot.Capyc.deciſ.103. Min-
ſyn.Iul.Clar. Felicia. Aluar. Velaſ. alijq;* relati
à *Reg.de Mariu.reſol.quotid.lib.1. cap.232. nu.
7.& 8.*

Hinc quærendi datur occaſio de qualitate
18 contractus emphyteutici, & pactis, & in du-
bio emphyteuticus ne, an potius cẽſualis præ-
ſumatur contractus? Et quoad ſecundam
19 quæſtionis partem mihi placet ſentire cum
*Montan.ead.ſup.cit.controu.75.num.18.& ſeqq.
Quaran.in ſumm.bullar.in ver. alienatio ſub n.
16.§.& quia valdè Rot.Roman. poſt Cenc. de
cenſ.deciſ.323.& deciſ.425.numer.5. Maſtrill.
deciſ.227.in princ.R.Reuert.deciſ.35.* vbi *De
Mariu.Molfeſ.ad Conſuet.Neap. par.2. de bon.
quæſt. 9. numer.3.* alijſque, quos affert, & ſe-
quitur *Altimar.obſeru.ad conſ.13.Rouit.tom.3.
num.1.* affirmantibus, in dubio, ſi aliter cõtra-
20 ctus verba non ſuadeant, cenſualem potiùs,
quàm emphyteuticam quamlibet dicendam
21 eſſe cõceſſionem, quicquid voluerint in con-
trarium, *Afflict.dec.129.Iul.Clar.in §.emphy-
teuſis, quæſt.1. num.3.* vbi *Adden.* & alij, quos
cumulat *Maſcard.de probat.concluſ.281.*; id ta-
22 men recipere renuerem, vbi de conceſſione
rei Eccleſiaſticæ tractaretur, ac cenſu Eccleſiæ
debito, quicquid dixerint idem *Maſcard.Cu-
pyc.Latr.conſult.156.num.44.Burſat.conſil.26.
Milanen.deciſ.1 num.123.Maur.alleg.14. to.2.*
alijq; ab eodem *Altimar.* recenſiti *num.2.* res
enim Eccleſiæ cum ſoleat ſub pactis emphy-
teuticis concedi, nec eiuſdem locatio, aut in
23 cenſum conceſſio fieri, dicendum ſequitur,
vt in dubio emphyteutica cenſeatur facta cõ-
ceſsio, vt colligitur ex *eod. Maur.Marcia.conſ.
55.num.3.lib.2. Minſyn.ſingul.obſer.65.cent.3.
Theſaur.quæſt.forenſ.43.lib.4. Caualc.deciſ.27.
nu.45.par.2.Macerat.variar.reſol.nu.26.* alijſq;
non paucis: quod non attendi, dixit *Altimar.*
24 *num.6.* quando nulla conſtituti cenſus appa-
ret ſcriptura, cum in cenſuali contractu requi-
tatur ſcriptura, *l.1.C.de iur.emphyt. R.de Pon.
de poteſt. Proreg.tit.3.§.4. num.18.* poſt *Capyc.
deciſ.103.Marcian.eod.conſ.55.num.3.* ac *R.de
Marin.reſol.quotid.lib.1.cap.78.num.14.& Fe-
lin.in cap.ſicut de re iudic.* quod idem *De Ma-
25 rin.* falſum eſſe dixit, quando aliquis diù rem
aliquam tanquam emphyteuta poſſedit ca-
nonem ſoluendo, nam etſi non appareat con-
ceſſio emphyteutica per ſcripturam adhuc ta-
men eo caſu præſumitur, citat *glo.magn.in l.2.
C.de iur.emphyteut. Specul.in tit. de emphyteu.*

5.nunc aliqua,nu.169. Bal.in l.cum de in rem
verſo,ff.de vſur,& in l.ſi certis annis,C.de pact.
num.8.& in l.1.num.15.C.de fideicom.Maſcard.
alioſq; ab eod.relatos concluſ.604.num.1.& 6.
& Menoch. de præſumpt. lib.3. præſumpt. 108.
Crauet.de antiqu. tempor.in 1.part. 3.par. priu.
nu.4. dicens adhuc, curſum decem annorum,
26 vel (vt alij volunt) triginta ad præſumendam
emphyteuſim, & ſcripturam ſufficere in em-
phyteuſi priuata;in Eccleſiaſtica verò quadra-
27 ginta annorum requiri lapſum, aliaque tra-
dens pro articulo, an, & quando ſoluens per
28 annos decem continuos poſſit compelli ad
correſpondendum eodem modo in futurum
ad explicationem cit. l.cum de in rem verſo, ac
l.ſi certis annis, & ſi nullum prorſus præiudi-
29 cium emphyteutæ irrogatum fuiſſe per ſolu-
tiones vltra debitum factas, poſtquam inſtru-
mento conſtiterit minus deberi pro canonis,
ſeù penſionis præſtatione, tradatur conſultat.
113.R.Capyc.Latr.to.2.num.29. cæterum vide
Duard.de cenſ.in qq.proæmial.quæſt.13.vniuer-
ſam hanc rem quinque concluſionibus expla-
nantem, vide etiam Menoch. lib.3. præſumpt.
105.Nigr.de Laudemio quæſt.21. art,1. tom.1.
Hodier.ad Surd.dec.198. & Mont. controu.75.
num.19.& 20.

Ad primam nunc reſpondemus partem
30 propoſitæ quæſtionis, & dicimus pluribus ex
clauſulis, ſiuè pactis inter contrahentes initis.
& ſtatutis argui cuntractum eſſe emphyteuti-
cũ.Et primò ſi cõtrahẽtes partes cõtractũ em-
31 phyteuticũ denominauerũt,præſumitur enim
eo caſu per partes ipſas, quod verè actum eſt,
fuiſſe verbis expreſſum, prout ex Crauet.conſ.
conſ.20.num.4. Rolan.conſ.96.num.14. & ſeqq.
lib.2.Alex.conſ.3.lib.1.vol.1.Surd.conſ.146.nu.
11. alijſq; adnotat Altimar.vbi ſup.num.7.di-
cens inſuper ex Lagauar.ad Rouit.ſup.pragmat.
rubr.de feud.num.14.idem argui ſi in pluribus
32 venditionibus ſit facta mentio cenſus emphy-
teutici,ſuper re vendita conſtituti,cum huiuſ-
modi aſſertione emphyteuſis probetur Nigr.
de laudem.lib.1.qu.21.art.1.nu.39.& 40.Tou-
nut.quæſt.ciuil.79.num.1.Rota poſt Cen. de cenſ.
deciſ.425.Seſſe deciſ.33. n.15. vide tamen de
hac re loquentem Cizz.obſeru.70. ad dec. Ca-
pyc.Latr.tom.1.num.7.8. & 9. hanc,quam po-
ſuimus,propoſitionem explicantem, ac ſentẽ-
tias plurium DD. in eadem inuicem pugnan-
tes conciliantem,quibus etiam conferunt tra-
dita à De Mariu. reſol.quotid.lib.1.cap.102.

Secundo, ex quantitate penſionis, quæ ſol-
33 uitur,nam ſi magna præſtatur,in dubio loca-
tio potiùs,quàm emphyteutica conceſſio præ-
ſumitur Theſaur.quæſt.forenſ.43. lib.4. nam in
emphyteuſi,cum res concedatur ad melioran-
34 dum,canonis præſtatio non deber eſſe exceſ-
ſiua, Capyc.Latr.deciſ.18.tom.1.num.6. Anton.
Amat.variar.reſol.lib.1.reſol.14. n.13. adeò vt
ſi fructus rei non ſufficiant pro ſolutione ca-
nonis,emphyteuta,etiam inuito domino,poſ-
35 ſit rem ſibi cõceſſam, renunciare,& competat
canonis defalcatio emphyteutæ,vt ex eod.Ca-
pyc.Latr.num.2.3.& 4. habetur, quibus etiam
conferunt tradita per Ioſeph. Picam reſcripta
per Paſchal.de vir.patr.poteſt. cap.6. par.4. fol.
36 499. & contractus, ſi tractu temporis redde-
retur iniquus, poteſt a Iudice reduci ad ęqui-
tatem, prout deciſum referunt Duard. de
cenſ.tom.2.§.5. quæſt.1. num. 19. & adeſt deciſ.
457.poſt tract.de cenſ.Valaſc.de iur.emphyt.qu.
27.num.11.in fin.Faber in ſuo C.tit.de iur.em-
phyt.lib.4. diffin.36. ſequuntur Theſaur. deciſ.
226.Roderic.de annu.reddit. lib.2.quæſt.15.nu.
95.Paſchal.cit.par.4.cap.6.num.86. & habetur
in deciſ.188.Capyc.Latr.tom.2.nu.115.At quæ
diximus, non ità indiſtinctè ſunt recipienda,
37 videas idcircò Giz.in obſer.ad cit.dec.18. Cap.
Latr.qui cum eod. n.14. concludit,canonis re-
miſſionem pro emphyteuſi conſtituti nunquã
fieri, ſi damnum intolerabile emphyteuta nõ
ſentiret, vel quia tota res perijt, vel quia fru-
ctus,qui percipiuntur,non ſufficiunt ad ſolu-
tionem medietatis redditus, qui præſtatur,
38 ideòque ſi ex fructibus canonis ſolutio fuerit
promiſſa, nam illis non natis emphyteuta
non tenetur ſoluere, Amat.conſ.32.nu.5.quam
communiſſimam ſententiam eſſe, dicit Gizz.
num.22. multoſque cumulat ad eandem con-
firmandam Authores, inter quos Surd. conſil.
34.num.9.& conſ.400.num.26.lib.3. Hierony.
Leo deciſ.184.num.5.lib.2. Couar. pract. quæſt.
cap.30.num.1. verſ. quam ob rem, Theſaur. re-
ceptar.ſenten.lit.C.num.220.& lit.G.num.177.
Gratian.diſcept.forenſ.cap.534.num.39. & cap.
557. num. 8. alioſque innumeros: cæterum
nullo iure prætendi poſſe canonis remiſſionẽ,
39 vbi eiuſdem ſolutio debetur propter factam
ſoli conceſſionem, idem Giz.à num.27. ad fin.
probat,ac decretum anno 1650.per S.R.C.re-
fert ad tradita per Bar. in l. 2. ff.de ſuperficie.
Valaſc.de iur.emphyt.quæſt.27. num.2. & Clar.
in §.emphyteuſis quæſt.8. num.7. præcipuè ſi in
conceſſione fuerint appoſita verba,Solutio fiat
40 abſque diminutione, excomputo, & defalcatio-
ne, vel his ſimilia,vt eſt videre apud eundem
Gizz.num.31.

Tertiò, arguitur emphyteuticum eſſe con-
41 tractum,ſi fuit reſeruatum ius prælationis,&
laudemij,Capyc.Latr.cit.deciſ.18.numer.12.&
DD.ab eod. relati,& eſt videre apud Marcian.
conſil.55.num.6.Theſaur.quæſt.forenſ.43.lib.4.
Mantic.de taci.& ambig.lib.22.tit.3.numer.15.
Diximus enim ſup.tit.17.cap.1.num.63.com-
42 petere prælationem domino directo pro re
cenſui ſuppoſita alienata, quod confirmant
Capyc.Latr.deciſ.168.tom.2.num.43.& 62.qui
pluries deciſum affert,Capyc.deciſ. 99. Anton.
Amat.variar.reſol.54. num.23. lib.2. Ricc. col-
lect.

*lect.*1395.*Fului.Lanar.in addit. ad Patruum in*
repet. 5.*ſed etiam res, per quos fiat inneſt. n.*12.
*Borrel.conſil.*26.*num.*97.*Cald.de iur.emphyteu.*
*lib.*4.*cap.*12.*num.*27.*verſ.quo etiam argumento*
*fol.*167. quod confirmatur à *De Marin. reſol.*
*quotid.lib.*1.*cap.*232.*num.*2. dicente, quod di-
ximus nullã in ſe continere difficultatem, ac
omnes *DD.*conuenire ad illud affirmandum,
43 ac prælationem etiam competere ad exclu-
ſionem vicini, petentis congruum pro re, cen-
ſui ſuppoſita, quæ venditur, inſuper & hoc idẽ
fauore Domini cenſus ſubalterni extendente,
44 etſi à *num.* 6. contrarium dicendum probet,
vbi agitur inter vicinum, & dominum cenſus
conſignatini, & reſeruatiui.

Ità ſimiliter, cum debeatur laudimium do-
45 mino directo per tranſitum rei, cenſui ſuppo-
ſitæ, de vno emphyteuta ad alterum, ad *text.l.*
*fin.C.de iur.emphyt.*quod eſt quinquageſima
46 pars pretij rei, quæ transfertur, *Montan.con-*
*trou.*75.*num.*11.*verſ.& quia*, imò ſi res ad ma-
47 nus mortuas deueniat etiam quindennia de-
beantur ad tradita per *De Marin.reſol.quotid.*
*lib.*1.*cap.*235.*num.*19.*Ricc.deciſ.*10.*inter omiſ-*
ſas poſt praxim, Nouar. in explicatione Bulla-
rum inter prætermiſſas ſolutionis quindennij fol.
633.*num.*16.*cum ſeqq. Capan.de iur.releuij qu.*
27.*num.*7. *cum ſeqq. lib.*4. *& alij*, quæ adhuc
48 deberi, ſi venditio fiat Eccleſiæ pro eius am-
pliatione, etſi huiuſmodi dicatur neceſſaria
alienatio, probatur *à num.*20. *ad fin.* iuxta di-
ſcuſſa, & deciſa in *Rota Romana* die 27. Fe-
bruarij 1640. quamquam ſecus videretur af-
firmandum eſſe per tradita ab *eod. num.*13. &
*DD.*quos *ibid.* allegat, & *Ann.ſing.*579. *Surd.*
*deciſ.*305. *Theſaur. deciſ.* 139. *Caſtil. deciſ.* 21.
*Molfeſ.ad conſuet.Neap.par.*3.*quæſt.*5.*num.*50.
relatos per *Nouar.quæſt. forenſ.*55.*num.*5.*p.*1.
meritò ex laudimiorum reſeruatione arguitur
emphyteutica conceſſio; debetur enim pro-
pter aſſenſum Domini, alienationi datam, &
factam approbationem, ideòque laudimium
49 à laudando dici, placuit *cit.Montan.numer.*3.
iſtaq, recognitio per laudimium in dominum
directum tanti ponderis dicitur, vt ſi de ea
legitimè conſtiterit releuetur Dominus ab
onere probandi directum dominium in cauſa
caducitatis etiam in præiudicium ſingularium
ſucceſſorem, & adhuc ſi inter dominum, &
nouum emphyteutam interceſſerit, vt proba-
tur per *Anton.Amat.variar.reſol.*84.*à num.* 6.
per 9. *tom.* 2. nec poſſe laudimiorum præſta-
tionem pacto remitti habetur apud *Thor. C.*
*rer.indic.caſ.*49.*num.*21.

Hinc fit, vt facta conceſſione ad laboran-
50 dinam (de qua agitur in *Textu noſtro* iuxtà
explicationem *Montan. ibid.*) adhuc deberi
laudimium ad rationem, à lege præfininitam,
carolenorum nempè viginti pro ſingulis cen-
tenis aureis pretij rei, probat idem *Montanus*
*num.*10.allegans *Amade. de Pont. in tract.de*
laude. quæſt. 34. deberiq; iſto caſu pro pretio
51 æſtimationis rei ad tradita per *Molin.de iuſt.*
*& iur.quæſt.*461.*num.*1.quicquid aliter volue-
rint *Paris de Puteo in tract. de reintegr. feud.*
*cap.an ex incuria, & negligentia, num.*6. *& ſeq.*
*fol.*57.& *Specul.tit.de loca.verſ.*104.*ab eod.* al-
52 legatus, idq; adeò verum eſſe dicit, vt cõtra
ruſticos Turris Octauæ, & Reſinæ emphyteu-
tas menſæ Archiepiſcopalis Ciuitatis Neapo-
lis, prætendentes in eiſdem locis *conſuetudi-*
nem legitimè inuectam, ac præſcriptam adeſſe
ſoluendi carolenos quindecim pro laudimio
cuiuſcumque laborandinæ venditæ (cum ſuf-
53 ficere quandoq; aliquid ſolui per emphyteu-
tam in ingreſſu habeatur per *Anel.Amat. conſ.*
70.*num.*9.) integrum laudimium deberi, à iu-
54 re conſtitutum, decretum fuerit tùm anno
1609.per Reg.Tapiam, tùm etiam anno 1625.
per Conſiliarium de Georgio.

Cæterum laudimium pro quacumque ven-
55 ditione, & alienatione voluntaria regulariter
deberi, dicimus cum *De Marin. cit. cap.* 235.
*num.*1.*reſol.quotidia.lib.*1.nam quoties eſt ne-
56 ceſſaria non debetur, *Amat.conſ.*70.*nu.*1.*Ma-*
*ſtrill.dec.*149.*n.*8.*Intriglo.ſingul.*96.*nu.*32. *lib.*
3.*Anna ſingul.*140.*&* 579.*Amad.de Pon. de*
*laudem. quæſt.*25. *in fin. Bar.in l.& ideò* 12.*nu.*
4.*ff.de cõdict.furtiua*, & alij, quos ſequitur, & al-
legat idem *De Marin.num.*11. dicens inſuper
57 *num.*12.venditionem factam ſubhaſta volun-
tariam potiùs ad effectum debitæ laudemij
præſtationis, cum dicatur ex voluntaria olim
cõtracta obligatione per debitorem fieri, quã
neceſſariam appellandam eſſe ſecundum ſen-
tentiam *eiuſd.cit. Amed.de Pon. quæſt.* 27. *in*
*tract.de laudem.De Franch.dec.*277.*& Adden.*
*Theſaur.deciſ.*139. aliorumque relatorum per
*Burrel.in ſumm.deciſ.par.*1.*tit.de laudem. n.*38.

Diximus regulariter pro quacumque alie-
natione deberi laudimium, nam ſi res, ſuper
58 qua eſt emphyteuſis conſtituta in dotem, ſi-
uè æſtimata, ſiuè ineſtimata tradatur, laudi-
mium non deberi, probat, ac decretum fuiſſe
per S.R.C.refert *Gizz.obſer.*120.*ad Capy.Lat.*
*tom.*1.*num.*34.*&* 35.confirmant *Valaſc. con-*
*ſult.*113.*num.*9.*&* 23.& *Gamma deciſ.*127.ra-
tionem quoque aſſignans *num.*2. Idem con-
59 firmat *Montan.* reſpectu contractus perpe-
tuæ conceſſionis ad laborandinam *contro.* 75.
*num.*11.cum *Molin.de inſtit.& iur.diſput.*461.
*num.*9. quiduè dicendum in feudo, & an poſ-
60 ſit abſque Domini aſſenſu in dotem dari, &
quid ſi detur inæſtimatum, quiduè ſi pignoris
61 iure cum fructuum perceptione in ſortem
non computandorum? examinatur per *Mon-*
*tan.contron.*25. *per tot.* nec deberi laudimium
62 quoties pretium ſoluitur vigore præcedentis
contractus dixit *Amat.conſ.*70.*nu.*25. & quo-
ties non acquiritur, ſed retinetur emphyteu-

ſis, *Idem conſil. 14. numer. 23.*
Item non debetur, ſi res venditur cum pa-
64 ſto, vt liceat emptori recedere à venditione
infra certum tempus, nec dum conditio fuit
verificata *De Marin.ibid.num.5.6.& 7. Amed.
de Pont.quæſt.36.num.5.* poſt *Io: Fabr. in l.fin.
C.commun.de legat, Bald.in l.ab emptione, ff. de
pact.& Franc. Marc.deciſ.*570. item nec debe-
65 tur pro contractu facto (vt dicitur *à godere*)
Ricc.reſol.307.par.1.prax.Eccleſ. quem refert,
& ſequitur *cit.de Marin.n.10.*affirmans cum
66 *Anton.Amat.variar.reſol.73.tom.*2.pro vendi-
tione facta cum pacto rehemendi adhuc ſolui
laudimium, etiam ſi breue ſtatuatur tempus,
67 infra quod poſſit rehemi res vendita: debe-
riq; laudimium adhuc per celebratum dona-
tionis contractum, *Capy.Latr.dec.174. tom.2.
n.42.*qui rationē affert *n.43.& 44.*vide etiam
Nattam in addit.ad conſ.119. Alex.vol.3.nu.7.
citatum à *Montan.controu.75.num.5. in princ.*
68 pro reſolutione articuli, an laudimium de-
beatur in donatione, emphyteuſis conceſſio-
ne, & legato? & an emphyteuſis abſque aſſen-
69 ſu Domini directi poſſit obligari? examinat
*De Marin.c.101.to.1.reſol.*concludens pro af-
firmatiua, ac adeò verùm eſſe, vt ſi concurrant
70 ſimul primus creditor, cui emphyteuſis pri-
mùm fuit abſque aſſenſu obligata, ac poſtre-
mus, cui obligatio cum conſenſu domini fa-
cta eſt, adhuc ille potior ſit, ad tradita per *Cā-
cer.variar.par.1.tit.de emphyt.num.*20. vide ta-
men *Amat.conſ.64.nu.43.44.45.& 46.* & em-
71 phyteuta, & feudatarius an valeant abſque
aſſenſu conſtituere vſumfructum? tractat *De
Marin.tom.2.cap.30.num.9.& 15.*
Quarto, cenſetur emphyteutica conceſſio,
72 quæ ſub pacto caducitatis facta fuit *Marcia.
conſ.55.num.4.Rodriquez de annuis reddit. lib.
2.quæſt.22.n.11. & 58.* emphyteuta enim ca-
73 nones, & laudimia ſoluere debet, vel rem di-
mittere *Amat.variar.reſolut.73. num.8. tom.1.*
74 ideòque ſi ceſſauerit per biennium pro rebus
Eccleſiæ, per triennium verò pro rebus pri-
uatorum, cadit à iure ſuo *Altimar.obſer.14. ad
conſ. Reg. Roni.tom.3.n.14.De Marin.reſol.quo-
tid.lib.1.cap.6.n.5.& cap.212. num.3.* & *in ad-
dit.ad Reuert. deciſ.35. Felicia.de cenſ.in proœ-
mio, num.17. Borcholt.de feud.cent.3. num.18.
Donel.lib.9.comment.cap.15. verſ. ob reliqua
tria, Minſyn.cent.2.obſeru.65.*alijq; quos refert,
& ſequitur *Berlich.concl.46.nu.1. par.2. pract.
concluſ.iur.* & facit *Textus in cap. potuit de lo-
cato*, atq; adeò id verum eſſe, habetur ex *Præſ.
Anel.Amat.conſ.73. num.14.* vt ſi emphyteuta
75 in ſolo nummo defecerit à ſolutione, cadat à
iure ſuo; & an, & quando emphyteuta non
76 ſoluēs canonem ſuis dicatur gignere præiu-
dicium creditoribus? habetur apud *Capyc.
Latr.conſult.54. to.1. nu. 32.* id tamen eo caſu
77 limitatur, quo in vnū fructus quolibet bien-
nio, triennio, vel quatriennio percipitur, vt in
ſilua cędua, quæ non poteſt ſingulis quibuſq;
annis cædi, nam tunc non aliter caducitas in-
curritur, quàm ſi labatur duplex biennium,
triennium, aut quatriennium, vel triplex in
bonis priuatorum, vt ex traditis per *Ricc.in
1.par.prax.Eccleſ.reſol.100.num.4.& 5.* ac *cit.
De Marin.* percipitur non obſcurè.
Cæterum ſi dominus directus emphyteuſis
78 alienationi non conſenſijt, ſed, facta alienatio-
ne ab emptore, canonem recepit, videtur ca-
ducitatem remiſiſſe, & aſſenſum in canonis
receptione præſtare, *De Marin. tom.1. reſolut.
cap.99. num. 15.* & ſi cum proteſtatione reci-
piat Idem *De Marin.cap.271.n.9. & 10.Mā-
tic.dec.200.p tot. Guid.Pap.dec.171.& 172.&
79 ibi Adden.*; caducitas enim ceſſat domino vo-
lente, ergo nil remanet, quod proteſtatione
80 ſaluetur, ipſaque proteſtatio tamquam facto
contraria non operatur, *l.ſi extraneus in prin.
ff. de acquir. hared.* & ſolutio, adhuc ab ex-
81 traneo quomodocumque facta, prodeſt *De
Marin.cap.212.à n.2.per 6.*
Et hic antequam vlteriùs pergamus inqui-
82 rendum, ſit ne locus caducitati in contractu
ad laborandinam, de quo in hoc *textu*, contra
Colonum, Partiarium, vel Cōductorem, ſi vel
laudimium, quod deberi diximus, non ſolue-
rint, vel penſionē, aut partē fructuum nō præ-
ſtiterint? & quāquam pro vtraq; parte negan-
tium, & affirmantium in hoc articulo referat
DD.cit.Montan, nu.10. ac arduam dicat quæ-
ſtionem *in fin.* tamen ex vi interpretatiua no-
ſtræ municipalis legis ad *text.l.magis puto, vbi
glo. ff. de reb. dub.* idem, quod dicitur de em-
phyteuſi, dicendum eſſe de huiuſmodi conceſ-
83 ſione ad laborandinam, ea fortiùs de ratio-
ne, quia ſub eiſdem færè pactis ambo contra-
ctus reſpectu caducitatis etiam per fraudem,
malamque culturam, ſoleant ſtipulari, cādem
84 pro affirmatiua concludit, & quoniam cadu-
citatis declaratoria ſententia in iudicio ordi-
nario fieri conſueuit in noſtris tribunalibus,
vt habetur apud *Thor. in C.rer. indic. caſ. 26.
85 num.8.* ac etiam in feudalibus, *Ciarlin.contro.
8.num.3.* & teſtatur *Gizz. obſeru. 120. ad Ca-
pyc.Latr. deciſ. tom.1.* in qua deciſione agitur
num.13. & 31. an requiratur ſententia Iudi-
86 cis ſi emphyteuta caducitatis declarationi
87 conſentiat, quiduè dicendum ſi poſteà eum
pęniteat *num.14.*? ac eo caſu non eſſe locum
pœnitentiæ aſſeuerat *Gizz.ibid.*deciſumque
refert *n.23. & 24.* imò præcedentibus præce-
88 ptis ad ſoluendum, ſi propter non ſequutam
canonis præſtationem caducitas petatur, vt
*cit.Montan.*dixit, idem dicendum cum *eodem
89 Montan.* reſpectu conceſſionarij ad laboran-
dinam, ſequitur, & ſententiam requiri ad ex-
pulſionem emphyteutæ, quiduè ſit proban-
dum in iudicio caducitatis? habetur apud
Ma-

Maraſcot.variar.reſolut.lib.1.cap.85.
Quin nonnullis in caſibus, de quibus Ber-
90 lich.concluſ.46.Cardin. Tuſc.lib.3.pract.con-
cluſ.lit.E.concluſ.192.á num.84.vſque ad 212.
& concluſ.193.per tot.Trentacinq.reſol.4.a nu.
11.per 31. Theſaur.deciſ.179.caducitas excu-
ſatur, & inter eos dignum obſeruatione dicit
Gizz.vbi ſup.num.7. illum eſſe, quando Do-
91 minus directus emphyteutæ ex alia cauſa
debitor eſt, cum non poſsit conqueri
Dominus propter non ſequutam canonis ſo-
lutionem, aut laudimij, habens præ manibus,
(etſi alia de cauſa) quod ſibi debetur Hartam.
Piſtor.obſeru.70.num.2. & 3. qui itá pronun-
ciatum teſtatur, & Berlich. concluſ.46. nu.17.
Nec caducitati dicitur locus factus, ſi domi-
92 nus eã non petierit Capy.Latr. conſult.11.t.1.
93 n.17.nam illa poteſt, vel expreſsè Idem n.18.
94 & in iudicijs etiã poſt litem conteſtatam, vt
in dec.120.eiuſd.á num.19. quicquid ibid. fue-
tit dictum á num.12.in contrarium, vel tacitè
95 per præſcriptionem annorum triginta Guid.
Pap.deciſ.412.nu.1.cum ſeq. Tuſc.concluſ.192.
lib.3.pract.concluſ.lit.E. nu.99. & Berlich.ead.
concluſ.46.num.52.à Domino remitti, & quid
96 dicendum in caſu factæ alienationis ab em-
phyteuta, qui emphyteuticam qualitatem
ignorauit, credens potiùs bona eſſe cenſualia,
præcipuè ſi hæres ſit, qui poteſt legitimam
ideò ignorantiæ cauſam allegare? habetur
apud Capyc.Latr. conſul.156.tom.2. nu.40.46.
& 48.
Quinto, pro emphyteutico contractu præ-
97 ſumptio oritur, ſi res data ſit ad meliorãdum,
nam emphyteuſis conceſsio ea dicitur, qua
res traditur ad meliorandum gloſ. in §. adeò
inſtit.de locat. Alex.conſ.117.num.11.lib.4. Ho-
dier. ad Surd. deciſ.198. numer.7. Capyc.Latr.
deciſ. 120. tom.1. numer. 2. & 6. dicens, ſub
98 nomine meliorationum maximas impen-
ſas, quę fortè in re emphyteutica, fierent,
non contineri, vt etiam explicatur per De
Marin.reſolut.quotid.cap.101. num.5. Quare
99 quocumq; ex capite fiat locus caducitati ma-
gnæ meliorationes, & impenſæ ab emphyteu-
ta non amittuntur, Pinell.in l.2. C. de reſcind.
vendit.par.2.cap.3.num.9.Valaſc.de iur.emphy-
teu.quæſt.25.nu.3.Cald.eod.tract.de iur.emphy-
teu.lib.4.cap.10.nu.49. Garz. de expenſ.& me-
liorat.cap.6.nu.21.& 22. Capyc.Latr.cit.deciſ.
120.to.1.n.5.& 6. cum DD.ibid. longa ſerie
recenſitis, ſed illæ tantùm recuperantur, quæ
100 reſtitutionis tempore adſunt meliorationes,
De Marin.tom.2.reſol.quotid.cap.133.num.13.
101 nam licet videatur contrarium dici debere
per Text.l.2.C.de iur.emphy.et §.ſcire autem
authen.de non alienando, ibi: Nullam meruenti-
bus meliorationum redditionem, §.ſi verò quis in
authen.de alienat.emphyt., authen.qui rem, C.de
ſacroſan.Eccleſ.& l.2. C.eod. De Franch. deciſ.
191.Mant.de tacit.& ambig.conuen.lib.22. tit.
29.num.9.Amic.de iur. emphyt. quæſt.70. Surd.
deciſ.78.& Capyc.Latr.ibid.nu.1.9.& 10. hoc
102 tamen non intelligitur de hiſce magnis me-
liorationibus, ſed de illis, quæ ſecundum con-
tractus naturam factæ ſunt; & ſi aliter videa-
103 tur dicendum per ea, quæ habentur deciſ.
159.& 438.Guid.Pap.per Io: Philipp. Teſlay
alleg.1.num.172.& 174. Corb. de cauſ. priuat.
ob non ſolut.canon. ampliat.36. & 37. Intrigl.
ſing.95.lib.3.Coſta de facti ſcien. & ignor. diſt.
34.num.4. cent.1. & alios. Quare & iſtas ma-
104 gnas meliorationes, quaſi proprio iure ab
emphyteuta poſſeſſas Garſ.ibid.cap.15. num.1.
105 & alibi, obligationi, contractæ per emphy-
teutam ipſum, ſubeſſe, probat Anton.Amat.re-
ſol.14.num.33.& confirmant Garz.vbi ſup.nu.
21. verſ.ex quibus, De Marin.cit.cap.101. nu.
6.& 7.Prat.lib.2.diſcept.forenſ.cap.43.num.49.
& 50.aliq, relati à Gizz.ad citat.deciſ. Capyc.
Latr.à nu.10. qui etiam nonnullos caſus enu-
106 merat, quibus meliorationes, ab emphyteu-
ta factæ, non amittuntur; quicquid aliter vi-
107 deatur dicendum per text.l.lex vectigali, ff.de
pignor.& hypoth. qui verè non obſtat, ſi dica-
mus, ſubſtantiam rei emphyteuticæ non tangi
108 per obligationem contractam ab emphy-
teuta ſuper meliorationibus, quæ dicuntur
aliquid ſeparatum, & diſtinctum á fundo;
109 ideòque ſuper eiſdem præferendum credi-
torem habentem priuilegium, l. interdum, ff.
qui potior. in pignor. habean. & l. licet, C.eod.
probauit Amat.variar.reſol.lib.1.reſol.3. à nu.
74.quem ſequitur cit.de Marin.num.10.quod
110 nec repugnat diſpoſitioni noſtri iuris muni-
cipalis, quo habetur, Nec poteſt vxor coloni
aliquam indè quartam petere ratione quartæ in
bonis ſibi à marito conſtituta, & ſi inferri videa-
tur, potiorem eſſe cauſam Dñi locatoris, quã
111 creditoris coloni, & partiarij; hic enim
non loquitur de meliorationibus, ſed de fru-
ctibus rei locatæ, qui tacitè locatori ſunt hy-
pothecati, vt in l.prediјs, ff.quib.cauſ.pign.ac per
DD.ab eod.Amat.relatos num.30.Ergo confir-
matur potiùs ſuperior ſententia Amat. etiam
vbi res data fuit ad laborandinam ſuper ma-
gnis tamen meliorationibus, eò fortiùs cum
non dicatur fundus hoc caſu datus ad melio-
randum, ſed ad laborandum, vt fructus red-
112 dat. Ita ſimilitet meliorationes repetuntur
reſoluta emphyteuſi propter lineam finitam,
vt pro abſoluto traditur ead.deciſ.120. Capyc.
Latr.num.3.& habetur apud De Franch.citat.
deciſ.191.Valaſ.quæſt.25. de iur. emphyt. Tuſc.
in 3.tom.lit.E.concluſ.192.nu.54. Seraph.deciſ.
1496.Gizz.ibid.à n.14.per 17.afferens currere
paritatem de feudo, prout etiam ſi non ſit con-
113 tractus emphyteuticus, ſed locationis, ſem-
per meliorationes debentur emphyteutæ ſiuè
conductori quacumque ex cauſa, vel culpa
fiat

ſiat locus caducitati, vt *Capyc.Latr.n.8.Thor.*
in compeu.2.par.ver.meliorameuta,alijq; innu-
meri,etiam ab *eiſd.ιitati*, adnorarunt.
Poſt hæc videamus quando ob finitam li-
114 neam ſiat locus caducitati ? eriam ad expli-
cationem verborum *text.* noſtri, *Hæredum*
appellatio tantùm ad deſcendentes extenditur,
nec poſſunt ipſi deſcendentes,qui hæredes ſunt,ſi
plures ſuut,diuidere inter ſe terram ipſam, *vel*
fundum ſiue voluntate domini fundi, *vel terra*,
&c. Et dicimus, *Text.* de ea conceſſiooe
115 ad laborandinam loquutum, quæ pro ſe, &
ſuis hæredibus,nempè deſcendentibus,facta
fuir,vt ſuperiora verba declarant.Quare vtrã-
116 que requiri qualitatem, ſanguinis, & hære-
ditariam in ſucceſſiore,dicendum ſequitur per
tradita ab *Amato conſ.18. num.9. Capy. Latr.*
*conſult.75.n.218.& 219.*iuxta *Bal.*doctrinam
*in l.1.num.14.C.de iur.emphyt.*quam refert,&
ſequitur *Alex.in l.quod dicitur 130.nu.17.18.*
& 21.ante fin. ff.de verb. obligat. nec ex eis al-
117 tera ſufficir, & ſi facta fuerit conceſſio *pro*
ſe,filus,& hæredibus,et ſucceſſoribus quibuſcũq;
vt optimè probatur per *eund.Capyc.Latr.à nu.*
220. per 223. operantur enim verba illa, &
118 *ſucceſſoribus quibuſcumq;*, vt pro admiſſiooe
ad emphyteuſiot conceſſam pro *filus*, *& de-*
ſcendentibus, *hæredibus*, *& ſucceſſoribus qui-*
buſcumq; ſufficiat ex deſcendentibus eſſe
nouum emphyreutam, ac ſimul fideicommiſ-
ſarinm, legatarium, particularem hæredem,in
re certa inſtiturum, & ſi non vniuerſalem *Ia-*
ſon in l.quædam,§.nihil,num.3. ff.de eden. Alex.
ibid.uum.2.& conſ.44.num.2.verſ.poteſt etiam,
119 *lib.1.* alioſq; de virtute huius clauſulæ ſcri-
bentes *DD.*cumulat *Idem Capyc. Lat.nu.223.*
120 quod tamen non procedit ad beneficium
fœminæ,in re certa inſtitutæ *Idem Amat. n.8.*
videturque etiam confirmari à *Capyc. Latr. à*
nu.311.per 313. fortiùs in hac Ciuitate Nea-
121 polis, & vbicumq; maſculi in concurſu mu-
lierum præferuntur in ſucceſſione, nam ſicuti
maſculina qualitas in inueſtitura, & conceſ-
ſione poſita excludir fœminas ab emphyteuſi,
vt ex *Vela diſcert.16.num 6.*.habetur,itâ etiam
ſi fœminæ per ſtatutum in concurſu maſculo-
rum à ſucceſſione repelluntur maſculis exiſtē-
ribus, affirmandum eſſe,videtur,prout proba-
ri poteſt ex *deciſ.126.to.2.eiuſd.Capyc.Latr.*in
122 qua habetur nõ aliter fœminas ad emphy-
teuſim admitti, vbi adeſt ſtatutum eas exclu-
dens propter maſculos, quàm ſi maſculi defi-
ciant, allegat ſe ipſum *deciſ.3.tom.1. à nu. 10.*
per 15. Bart. alioſque in *l. vt ius iurandum, §.*
ſi liberi,ff.de oper.libert. nam in quocumq; ca-
123 ſu, quo de hæredibus fit menſio,de capaci-
bus eſt intelligendus ſermo *Cald. de nominat.*
emphy. quæſt.12. num.9. Cæterum ad emphy-
124 teuſim conceſſam pro *Hæredibus*, *& ſucceſ-*
ſoribus etiam extraneos hæredes poſſe ſucce-
dere,habetur per *Text.in l.ſciendum,§.hæredis*
appellatione, ff.de verb.ſignif.l.iu annalibus, *C.*
*de legat.*apud *Menoch.conſ.378.Mantic.de con-*
iect.lib.8.tit.14.nu.18. Brun.à Sole in loc. com-
mun.clauſ.23.Molin.de rit.nuptiar. lib.3.qu.14.
num.17.& 18.Barbo. de clauſ.clauſ.112. nu.1.
& emphyteuſis,per patrem *ſibi, & filijs* quæſi-
125 ta, ad filios, & ſi non ſint patris hæredes
tranſit *Amat.conſil.68. num.20.* & pater ipſe
126 filijs in emphyteuſi, abſque hæreditaria
qualitate queſita,non poteſt præiudicare, *Ca-*
pyc.Latr.cit.deciſ.70.tom.1. (vbi etiam ex qui-
127 bus formalis ex pacto, & prouidentia con-
ſtituatur emphyteuſis, agit.) Idq; etiam in
128 ſucceſſione feudi receptum fuit à *Seraphin.*
deciſ.188.uum.3.Mar.vo.207. & *iu tract. de*
clauſ.par.1.clauſ.97. num.1. cum his verbis in
129 ipſo actu conſtitutionis emphyteuſis dici
poſſit tributa emphyteutæ facultas alienandi,
nec requiſito domino,*cit.Cald.nu.9.Io:Franc.*
*Leo in theſ.for.Eccleſ.par,4.cap.1.num.10.*rela-
ti *per Altimar.obſeru.53.ad conſ. Rouit. tom.3.*
num.59. quo caſu emphyteuſis dicitur tranſi-
130 toria ad quoſcumque hæredes adhuc ex-
traneos *Rot.*apud *Burat.deciſ.87.num.12. Ca-*
re.reſot.152.uum.4.Ciarlin.contro.180.nu.25.
& ſeq. alijque.
Et quamquam ſtrictius agatur in emphy-
131 teuſi Eccleſiaſtica,quæ vel conceſſa *pro ſe*,
& hæredibus, *& ſucceſſoribus*, ad extraneos
132 hæredes non eſt tranſmiſſibilis *Gratian. di-*
ſcept.forenſ.351.nu.17. Mantic.de tacit. lib.22,
tit.19.nu.12.& 13.Cęual.quæſt.194. imò ſim-
133 pliciter tributa, ac in dubio tertium gene-
rationis gradum oon egreditur (& ſi, finita
134 emphyteuſi, iterum eam proximis agnatis
concedendam eſſe, tradat *De Marin. reſolut.*
quotid. tom.1. cap.305. num.1. io quo etiam
135 agit, inter plures coocurrentes, quis veniat
præferendus ? *nu.2.3.4.6.& 9.* de quo adhuc
Mareſcot. variar. reſolut.lib.1.cap.3.) cum ad
136 tertiam generationem vſque conceſſa prę́ſu-
matur, *Amat.conſil.64.num.23.& 30.*ideoque
137 cum nepotibus primi acquirentis extingui-
tur *De Marin.reſolut.quotid.lib.1.cap.98. n.2.*
& 14. iuxta diſpoſitionem *§. emphyteuſ. au-*
then.de non alien.& permutat. & ſcripta etiam
per *Papon.conſ.86.num.3.*ac *Simon.de Prat.cõ-*
ſil.88. num.3. & ſeqq. & nam primus ipſe ac-
138 quiſitor in generationum numero com-
putatur,vt probatur per *eund. de Marin.ibid.à*
*num.1.per 16.*afferentem Rotæ quandam de-
139 ciſiooem; quin ordine ſucceſſiuo temporis,
ſanguinis,& oaturæ ſucceſſores vocantur *Mõ-*
tan.controu.3.num.5. itâ vt eo caſu, nec videa-
tur ius repræſentationis admittendum inter
filios emphyteutæ, ac nepotes filios alterius
præmortui filij per ea, quæ ex *eod.* habentur
num.11. verſ.at quia; tamen ſi conceſſio em-
140 phyteutica bonorum Eccleſiæ fiat *pro hære-*
dibus,

dibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque in perpe-
141 tuum, prout concedi poſſe, non dubitatur
apud De Marin.ibid.num.15. per Text.in §.li-
centia authen.de alien.emphyte.etiam ad extra-
neos hæredes eſt tranſmiſſibilis, Clar.§.emphy-
teuſis quæſt.28.num.9. & quæſt.83. num.1. Af-
flict.deciſ.386.num.5.vbi Vrſil.n.1. Soccin.conſ.
266.lib.2.Rota apud Cardin.Caualer.dec.243.
num.3. De Marin.cap.97. num.20. & ſi aliter
videretur affirmandum per ea,quæ Dec.conſil.
395.num.6.& ſeq.Peregrin.de fideicom. art.42.
num.5.Fuſar.de ſubſtit.quæſt.339.nu.74. dicen-
tes verba illa, Hæredibus, & ſucceſſoribus in
perpetuum, & in infinitum, fuiſſe tantùm pro-
142 nunciata, pro hæredibus quibuſcumque ex
ſanguine tantùm, quaſi non poſſint contra-
ctus naturam alterare, ideoque eis tantùm
prodeſſe,ne aliàs dicatur emphyteuticus con-
tractus in propriari, prout in propriari cōceſ-
ſioné emphyteuticā per conceſſā facultaté nō
143 reſtrictam inter filios alienādi, & obligandi
emphyteuſim,habetur in dec.Capy.Latr.70.to.
1.nu.15.16.& 29. etenim iſta,& ſi quid aliud
144 ſimile opponeretur,non obſtant, nam ſuffi-
cit,ſub latiſsima facultate ſuccedendi emphy-
teuſim eccleſiaſticam poſſe conſtitui,nec vidē-
dum eſt,an ſecūdum propriam,indiuidualēq;
emphyteutici contractus naturam contraha-
tur,vel ne,cum Idem Capyc.Latr. conſult.156.
t.2.n.3.36.& 37. latè probet,adeò id licere,vt
145 ſi emphyteuſis,vel Eccleſiaſtica concedatur
cum pacto in diſpoſitiuis contractus appoſi-
to, Ad vendendum,alienandum,& diſponendum
tanquam de re propria; cenſeatur emphyteutæ
alienandi facultas tributa, irrequiſito domi-
no.Cętera de alienatione,irrequiſito domino
146 facta,& quando legitimè facta dicatur? con-
gerit De Marin.tom.2.reſol.cap.73.& num.14.
147 agit,an requiratur aſſenſus domini quando
emphyteuſis iure congrui retrahitur? Verùm
de requiſitis ſolemnitatibus conceſſionis in
148 emphyteuſim bonorum eccleſiaſticorum,
& an deficientibus conceſsio ipſa nulla dica-
tur? Idem Capyc. Latr. agit num.1. 2. & 5. ac
etiam Altimar.obſeruat.53.ad conſil.Rouit. lib.
3.num.1.qui cumulat Quaran.in ſumm.bullar.
ver.alienatio rerum Eccleſiæ,num.5.De Marin.
ad Reuert.deciſ.88.num.2.Dauz.in pugn. DD.
to.3. de reb. Eccleſ.non alien. aliosq; qui apud
eundem poſſunt haberi: & multa de emphy-
149 teuſi, vel eccleſiaſtica tranſitoria ad extra-
neos adnotauit Ciarlin. controuerſ.foreuſ. cap.
180.& examinat De Marin.eod.to.2.cap.189.
num.62.63.& 66. & an emphyteuta Eccleſiæ
150 teneatur ſoluere collectas, reſoluitur apud
eund.De Marin.tom.1.reſol.cap.99.à num.1.per
5.et cap.207.num.3. et 12. Et an, & quando
151 poſsit pater filijs in emphyteuſi præiudica-
re? traditur apud eund.cap.89.num.30. et cap.
288.num.1.et 2. & Capyc.Latr.ſæpè cit.dec.70.

Dicitur in text. Nec poſſunt ipſi deſcenden-
152 tes, qui hæredes ſunt,ſi plures ſunt, diuidere
inter ſe terram ipſam, vel fundum ſine volunta-
te domini,&c.quod non modò,quo ad domi-
153 nium explicatur,quod diuidi nequit, cum
ad nullum prorſus ex pluribus hæredibus
transferatur, vt Napod. dixit ver. terram ip-
ſam, ſed conſequenter pro ipſa annua quali-
154 bet præſtatione,quæ indiuiſa ab ipſo terræ,
vel fundi poſſeſſore debet præſtari: ità in em-
155 phyteuſi, cuius quamdiù diuiſio facta non
eſt, ius annui canonis eſt indiuiduum Anton.
Fab.C.de iur.emphyt.lib.4. tit.43. deſin.39. &
n.9. in allegatis, & quilibet poſſeſſor ad inte-
gram penſionem in ſolidum obligatur, niſi
156 dominus, cuius intereſt cenſum non diuidi,
ſiuè annuam præſtationem, vel conſenſiat ex-
preſsè, vel tacitè exigens pro rata abſq; pro-
teſtatione, Peregr.conſ.104.lib.3. Fulgoſ. conſ.
80.Anna alleg.3. ac optimè Anton.Amat.to.2.
reſol.70.num.13.& 32.omnes ferè ad id pro-
157 bandum DD. allegans, ac vniuerſam diui-
ſionis inducendæ materiam inter plures in
ſolidum obligatos propter partis debiti ſolu-
tionem, vel petitionem explicans per tot.

His poſitis examinandum ſequitur ſit ne
158 onus emptoris ſolutio laudimij, an verò
vendentis rem emphyteuticam? cum ſcriben-
tium DD. ad fauorem venditoris illū exclu-
dentiū ab onere ſolutionis laudimij, & alio-
rum, dū tale onus venditori tribuunt, ſit ma-
xima authoritas; Andreas enim de Iſern. in l.
imperialem,§.illud quoq; nu.63. de probib.feud.
alien.per Frider.Afflict.ibid.num.14. verſ.item
præmitte,quod iſtud laudemium,Par.de Put.in
tract.de reintegr.feud.cap.quoniam verò,num.5.
159 fol.86.at. afferens rationem, quia venditor
tenetur aſſenſum impetrare, l.fin. C.de iur.em-
160 phyt. contra venditores ſcripſerunt eiſque
Montan. adhæret controu.75.num.2.ad 5. idq;
in Hyſpanijs ſeruari, dixit Moliu. de contract.
lib.2.diſputat.459.num.24. verſ.atque hac de
cauſa.

Alij verò in hoc grauatos emptores rei poſ-
161 ſeſſores, ſiuè nouos emphyteutas,cenſeri di-
cunt,vt videre eſt apud Burſat.conſ.56.Manſt.
dec.50.n.1.Coler.dec.33.n.4. Molfeſ.de cōtract.
t.2.tract.12.c.9.nu.41.glo.in ead.l.fin.C. de iur.
emphyt.ac ibid.Salyc.& Iaſon, Gozzadin.conſ.
65.Clar.in §.emphyteuſim, quæſt.23. verſ. vlte-
rius quæro,Valaſ.de iur.emphyt.quæſt.9. num.4.
Amad.de Pont.in tract.de laudem.quæſt.9.& cō-
firmatur caſ.49.rer.iudic.Thor.à nu.34.per 37.
162 & per alios multos, pro qua ſententia cum
ſolidiores, ac validiores concurrant rationes,
de quibus cit. DD. eandem apud omnes ferè
in moribus eſſe, nō ambigatur,etiam ſecundū
tradita ab eod.Montan.qui in aliquibus parti-
163 bus Conſuetudinem adeſſe ſoluendi laudi-
mium per emptorem,ab ea recedere non con-
uenit,

uenit,nec argumentum deſumptum à *Monta-*
164 *no ex verbis cit.l.fin.Et ne auaritia tanti Do-*
mini magnam molem pecuniarum propter hac
efflagitent (quod vſq; ad præſens tempus perpe-
tari cognouimus) non amplius ei liceat pro ſub-
ſcriptione ſua, vel depoſitione, niſi quinquageſi-
mam partem pretij,vel æſtimationis loci, qui ad
aliam perſonam transfertur, accipere; obſtat,
& ſi ipſis apertiſsimè, ac ſubtiliter fundari
eius intentionem, autumet; quaſi optimè di-
catur,non alium dici obligatum ad huiuſmo-
di ſolutionem laudimij,quàm emptorem,qui
quinquageſimam partem integri pretij ad id
obnoxium relinquere tenetur; nam adeò à re-
cta *Textus* interpretatione *Montani* illatio
aberrat, vt potius oppoſitum eiuſdem verbis
deducatur; emptor enim fundi pretium ſol-
uere debet; ergo eidem ſolutionis quinqua-
165 geſimæ partis onus videtur iniungi, & ſi in
damnum venditoris cedere ſecundario dica-
tur, cum dici poſſit,ab emptore ipſo fuiſſe iu-
ſtum rei pretium conſideratum,& minus ven-
ditori oblatum ſciente, ſe laudimium ſolutu-
166 rum fore. Alia de laudimio, eiuſq; debita
ſolutione habentur apud *cit. Thor. & Anton.*
Amat.reſol.forenſ.tom.2.reſol.73.& 84.alioſq;
ab ijſdem relatis,quos ideò conſulas.

Tandem dicimus, emphyteutæ, vel ſuperfi-
167 ciario, qui rei emphyteuticæ dicuntur vtile
dominium habere, & procuratores in re pro-
pria conſtituti, A*mat.reſol.forenſ.79. numer.*8.
168 *tom.* 2. vtilem rei vendicationem compete-
re, dixit *Capyc.Latr.deciſ.*101. *num.*25. *tom.*1.
169 item inter plures emphyteutas ius accreſcē-
di, ſiuè non decreſcendi locum vindicare di-
xit *cit.*A*mat.reſol.*84.*à nu.*13.*per* 35.vbi multa
170 de hoc iure accreſcendi, & an, & quando
171 nouus emphyteuta præteritos canones ſol-
uere teneatur domino petenti,cui emphyteu-
ſis fuit adiudicata, & alia circa eandem rem
habentur *reſolut.*88. *eiuſd. per tot.* Quæ autem
172 colonus, partiarius, vel quilibet agrorum,
ad longum tempus locator facere teneatur, &
quando, non faciens, poſſit à domino com-
pelli, omniaque circa eandem rem notabilia
traduntur per *Garſ.de expenſ.& meliorat. cap.*
173 14.*per tot.* in cuius poſtrema parte,ob dete-
riorationem non modicam, colonum expelli
poſſe,concludens,citat *Bald.in l.ędem, C.locat.*
*Tiraquell.de iudic.reb.exig.num.*67. *& ſeipſum*
*cap.*15.*num.*16

CAPVT SECVNDVM.

Nonnulla de feudorum natura, & translatione explicantur.

De varijs feudorum generibus,eorumque differentijs, ac de diuerſa ſuccedendi forma ad ea, & de alienandi facultate quãdoq; facta feudatarijs: Item an, & quando pro cauſa feudali ſit in R.C.S.procedendum, vel Fiſcus in S.R.C. aſſiſtere teneatur? De releuio,quid ſit,& quomodo taxetur? De Paradogio. De Adhoa, eiuſque taxatione, & præſtatione. De interpretanda diuerſimodè reſpectu feudalium,& allodialium diſponentis teſtatoris voluntate, & de nonnullis regulis iuris, quæ in allodialibus procedunt; an, & quando in feudis locum habere non poſſint?Item quiſnam verè dicatur hæres, & an, & quando culpa vnius alteri nocere nequeat?poſſitque hæres voluntatem obſcuram, vel dubiam defuncti declarare, vel etiam impugnare: Tandem de nullitate tranſactionis, aſſenſus, aliorumque actuum ex erronea cauſa celebratorum, quiduè ſit obreptio?

SVMMARIVM.

*Inter feudum, & emphyteuſim eſt maxima connexio,et valet argumentum,n.*1.*&* 2.

*Diuiſio feudorum quænam ſit? habetur,n.*3.*et* 4.

*Feudum,et allodium differunt,n.*5.*et quęnam ſigna vtriſque præualeant? n.*6.

*Feudorum origo, et etimologia habentur remiſſiuè, num.*7.

*Feudi ex pacto vocabulum à quonam inuentum fuerit, et quid ſignificet? traditur n.*8.*et* 9.

*Feudi hæreditarij verbum quando inuentum fuerit,et an probetur de iure communi,etiam feudali? habetur n.*10.11.*et* 12.

Feu-

Feudum hæreditarium quale ſit? habetur n.13.14. 15.16.18. & 20. & quale feudum ex pacto? num.21.22.23.& 24.

Cap.ex præſumptuosè *explicatio habetur remiſſiuè,num.17.*

Feudum conceſſum pro filijs legitimis, & naturalibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque *an poſſit legari,n.19.*

Quodlibet feudum in regno præſumitur hæreditarium,num.25. & cur? num.26. ſed contra, num.27.

Feudum ex pacto adhuc dicitur hæreditarium in perſona primi acquirentis,n.28.& poteſt in extraneum alienari, ſi non ſint filij in inueſtitura nominati, nu. 29. poteſt vni ex filijs aſſignari,n.30.ſed explicatur,n.31.

Voluntas acquirentis feudum ex pacto eſt, vt perpetuò ſit in familia,n.32.

Quilibet ſucceſſor ad feudum ex pacto dicitur habere cauſam à primo acquirente, n.33.

Concedens feudum ex pacto cenſetur omnes contentos in inueſtitura vocare, nn.34. & cuiq; ſigillatim donare,n.35.

In fendo ex pacto vnus non poteſt alteri præiudicare,n.36.& cum perſona poſſidentis extinguitur ius eius,n.37.

Feudum ex pacto poſt mortem feudatarij cenſetur domino redire, & ab eo ad alium ſucceſſorem tranſire,nu.38.& 39. quare quilibet proprio iure ſuccedit,nn.40.tanquam ad aliquid ſeparatum,num.41.

Feudum ex pacto defertur ordine ſucceſſionis vniuerſalis,& ſanguinis,& inueſtituræ,n.42.43. 44.45.& 46.

Feudum hæreditarium defertur cum qualitate hæreditaria, nu.47. etiam ſi ſucceſſor non fuerit inſtitutus,num.48. vel defunctus alium fecerit hæredem in allodialibus,n.49. vel ille non fuerit inueſtitus ,n.50.

Qualitas hæreditaria non mutatur abſque conſenſu domini,n.51.contra n.52.

Succeſſor ad feudum hæreditarium ratum habere tenetur factum defuncti,n.53. & exſoluere onus,n.54.& 55. & contribuere cum hæredibus in allodialibus ad onera, n.56. & quando contra,nu.57. & poteſt pro toto debito exſoluendo grauari,nu.58. & quid in allodialibus, num.59.& 60.

Inuentarium non prodeſt in feudo hæreditario, & hæreditas cedit in cauſam legitimæ,n.61.

Feudum hæreditarium poteſt ad libitum alienari Principe conſentiente,n.62.& ſucceſſor,ſi non ſit deſcendens, poteſt vſque ad integrum feudum grauari,num.63.& ratio habetur, n.64.

Alienatio feudi hæreditarij irritatur vſque ad æſtimationem legitimæ primogeniti, n.65.

Secundogenito non competit actio inofficioſæ donationis,n.66.

Feudum integrum eſt legitima primogeniti ,n.67.

Aſſenſus non ſolet præſtari ſuper donatione feudi facta ſecundo genito,n.68.contra,n.69.

Legitima ſuper feudo eſt tertia pars pretij feudi, num.70.

Feudum nullo pacto poteſt obligari abſque aſſenſu, n.71.& 72.

Feudum ex pacto,& hæreditarium in quo differant circa facultatem alienandi?n.73.74.& 75.

Feudum ex pacto tranſit in ſucceſſorem abſque hæreditaria qualitate,qui non tenetur eſſe hæres, nec ſoluere debita à primo acquirente cōtracta,num.75.& 76. & iuuat inuentarium, n.77.& 78.

Multa de feudo hæreditario, & ex pacto remiſſiuè quando Fiſco per delictum feudatarij Fiſco aperiantur, numer.79.80.81.82.83.84.85. & 86.

Filijs quandoque non fit præiudicium per delictum patris,& quando?n.87.88.89.90.& 91.

Memoria delinquentis quando dicatur damnata? habetur num.92.

Philippus Mareſca *laudatur,n.93.*

Cauſa ſuper declaratione qualitatis feudi an, & quando debeat in R.C.S. exagitari, & quando in S.C.vbi Fiſcus aſſiſtere tenetur? n. 94.95.& 96.

Ex duobus prædefuncti feudatarij filijs, quiſnam admittendus ſit,legitimatus ne per ſubſequens matrimonium maior natu, an verò legitimus, & naturalis minor natu? numer.97.98.99. & 100.

Prælatio an concedenda ſit agnato tàm feudi hæreditarij, quàm ex pacto? n.101.102.103.104. 105.106.& 107.

Onus releuij eſt ne hæredis, an verò feudi, vel creditorum?n.108.109.110.111.112.& 113.

Releuium ſoluitur pro confirmatione, ſiuè renouatione inueſtituræ,n.114.

Releuium non ſoluitur vbi non opus inueſtitura, num.115.

Diuerſimodè præſtatur releuium pro feudo hæreditario, ac pro feudo ex pacto,num.116.& cur, num.117.118.& 119.

Anni terminus ad petendum releuium diuerſimodè computatur reſpectu feudi hæreditarij, & ex pacto,n.120.

Releuium quid ſit, cur, & quando ſoluatur? n.121.

Filij an ſuccedant vti hæredes ad feudum donatum contemplatione matrimonij?n.122.

Feudi natura an poſſit mutari remiſſiuè,n.123.

Fideicommiſſum an, & quando poſſit ſuper feudo ordinari,n.124.

Vniuerſa ferè feudalis materiæ tractatio traditur remiſſiuè,n.125.

Feudum non poteſt in dotem dari abſque aſſenſu, quid de iure regni Neapolis? num. 126. & 127.et quid ſi mulier aliud nō habeat,n.128.

Refutatarius an teneatur refutantis creditoribus in actione perſonali? n.129.

Hypotheca an competat pro vita militiæ, & paragio ſuper feudo?n.130.

Feudum donatum contemplatione matrimonij etiam abſque aſſenſu obligatur filio, & vxori pro aſtimatione, & intereſſe, n. 131.

Varia ſeudorum genera traduntrr, n. 132. & 134.

Fendum mixtum an detur, & quodnam ſit? n. 133. 135. 136. 137. & 138.

Feudum antiquum, ſiuè paternum quodnam ſit, & quodnam nouum? n. 139. 140. & 141.

Feudum planum, & de tabula, ſiuè ruſticum quodnam ſit? n. 142. & 143.

Feudum planum non facit nobilem, numer. 144. & 146.

Paradogium quid, n. 145.

Quaternatum ſeudum quale?, nu. 147. & quid interſit inter ſeudum planum, & quaternatum, n. 148. & an quodlibet à Barone conceſſum dicatur ſeudum planum, & conceſſum à Rege dicatur quaternatum? n. 149.

Emphyteuſis, & liuellus poſſunt fieri in ſeudo, nu. 150. & 153. et an ideò mutetur natura feudalis? n. 151. et 152.

Feudum titulatum quid? n. 154.

Adhoa quid ſit, vnde originem traxerit, et quomodo, et quãdo præſtatur? n. 155. 159. et 160. et de eiuſdem taxa, n. 162. et 163.

Cedularium quid, n. 161.

Adhoa an debeatur pro iuriſdictione portulaniæ, et ſiclæ, n. 164.

Adhoa ſolutio an minui, vel tolli poſſit? nu. 165. et an præſcribi? n. 166. 167. 168. et 169.

Releuium, quid ſit quomodo taxetur, et quando ſolui debeat? n. 170. per 183. 187. 188. et 189.

Feudi dominium an dicatur in emptorem translatum ſi non ſit expeditus aſſenſus, ſed ſit dictũ, fiat in forma? nu. 184. et 185. et quando creditores cum aſſenſu obtento cum verbo fiat, non autem expedito, cæteris præferatur? numer. 186.

Releuium non debetur ex fructibus induſtrialibus, n. 190. nec ex prouentibus Iuriſdictionis, num. 191. & quid ſi fuerit alicui iuriſdictio locata? num. 192.

Releuium an debeatur pro uine, qua ſit in territorio ſeudali? n. 193. an pro molendinis, barcherijs, carterijs, & alijs? n. 194.

D. Octauius Orſinus laudatur, n. 195.

Facti quædam ſpecies enarratur, n. 196.

Voluntas teſtatoris ſeruatur vt lex in teſtamentis, num. 197.

Interpretatio voluntatis ſit ex proœmio ſermonis, num. 198.

Extenſio, & argumentum à contrario ſenſu non ſumitur in interpretatione voluntatis, n. 199. & 200.

Nullus poteſt ſumi intellectus, vel interpretatio vbi viget ſtatutum, vt ſcriptura debeat ad literam intelligi, n. 201. 202. & 204. contra 203. & diſtinctio 205. & 206.

In claris non eſt locus interpretationi, n. 207.

Relatio debet tendere ad proxima eiuſdem ſpeciei, num. 208. & ad ea quorum occaſione tollitur ſuperfluitas, n. 209.

Sermo teſtatoris debet referri ad ea, quibus aptantur verba, n. 210.

Referens cenſetur approbare, quod eſt in relato, num. 211.

Argumentum de parte ad totum non valet in quãtitate, num. 212.

Grauamen potiùs debet arctari, quàm ampliari, num. 213.

Generalis ſermo non refertur ad ea, quæ ſpeciali indigent expreſſione, n. 214.

Feudalia non comprehenduntur ſub generali ſermone, num. 215. nec veniunt ſub obligatione generali, n. 216. nec ſub generali fideicommiſſo, nu. 217. nec veniunt ſub generali appellatione bonorum, n. 218.

In feudis non habet locum regula, ſi non valet, vt ago, valeat, vt valere poteſt, nu. 219. et 240.

Diſpoſitio teſtatoris quando ad feuda extendi poſſit? num. 220.

Hæres in dubio debet præſumi minus grauatus, num. 221.

Verba ſunt referenda ad ea, quæ ſunt in poteſtate diſponentis, n. 222.

In quolibet actu voluntas, & poteſtas debent concurrere, n. 223.

Feuda non dicuntur in diſponentis facultate eſſe, num. 224.

Voluntas interpretanda teſtatoris, vt non videatur voluiſſe, quod non potuit, n. 225.

Feudum non poteſt diuidi per portiones inter filios diuerſarum nuptiarum, n. 226.

Teſtator non præſumitur voluiſſe fruſtratoriè diſponere, n. 227. & 228.

Nemo præſumitur eligere genus teſtandi, quo proprium iudicium impugnatur, n. 229.

Voluntas teſtatoris interpretanda ità, vt magis valeat, n. 230.

Subſtitutio in feudis fieri nequit, nu. 231. proùt nec in actione ad feudum, nu. 232. præcipuè dum non ſit ad beneficium immediati ſucceſſoris, n. 233. & 234.

Teſtatoris voluntas præſumitur iuri communi conformis, ſi teſtator non dixit velle vti priuilegio peculiari, ſibi conceſſo, num. 235.

Diſpoſitio de corpore feudi etiam quoad æſtimationem infirmatur, n. 236.

Coniectura ſumenda eſt pro actus validitate, num. 237. & pro eo ſenſu, cui magis ſermo aptatur, num. 238.

Ex his, quæ non fiunt non ſumitur argumentum, vt aliquid actum fuiſſe dicatur, n. 239.

In feudis non valet argumentum à maioritate rationis, n. 241.

Grauamen in feudis debet clarè exprimi, n. 242. & debet ideò probari, n. 243. nam aliàs non præſumitur, n. 247. 248. et 249.

Quod debet exprimi, non probatur per coniecturas, n. 244. et 245.

Vo-

Voluntas declarata in præfatione ſermonis cenſetur ſemper in diſpoſitione repetita, n.246.

Caſus exceptus firmat regulam in non exceptis, etiam reſpectu feudalium, n.250.

De expreſſo grauamine ad non expreſſum extenſio fieri non debet in feudis, n.251. & 252.

Clauſula, caſo che, *importat conditionem, n.253.*

Clauſula, tunc, *reſtringit diſpoſitionem, ideoq; non fit extenſio de vno caſu ad alium etiam veriſimilem, n.254.*

Dictio etiam *eſt implicatiua, n.255.*

Hæres debet eſſe cum effectu, non autem tantùm verbis, num.256. & quiſnam propriè dicatur hæres? n.257.

Fructus feudi conſiderantur vt allodiales res, numer.258.

Culpa vnius non debet alteri nocere, n.259.

Interpretatio illa recipienda eſt, propter quam verba reducuntur ad concordiam, n.260.

Vocati à teſtatore per nomen collectiuum minus cenſentur dilecti, n.261.

In odioſis non fit extenſio, neque ex identitate rationis, n.262.

Diſpoſitio teſtatoris, quæ deducitur in ſtipulationē, non cauſat nouationem, n.263.

Deſtructo fundamento, corruit ædificium, n.264.

Obligatio ſine cauſa non tenet, nu.265. & propter dolum contracta eſt nulla, n.266.

Falſa cauſa vitiat contractum, fortius ſi alter ex contrahentibus aliter non contraxiſſet, n.267. & 268.

Factum proprium poteſt impugnari ſi agatur de damno vitando, & quando eſt contracta obligatio ſine cauſa, n.270. & 261.

Tranſactio, & quodlibet pactum ex cauſa erronea nullum, n.272. & 285.

Errans non conſentit, num.273.

Hæres poteſt reuocare defuncti promiſſionem, quam ille potuiſſet reuocare, num.274.275.277. & 278. etiam ſi fuerit geminata, n.276.

Conſtituens ſe debitorem nomine alterius non obligatur pluſquam principalis, num.279. & ideò debet illius debitum præcedere, n.280.

Hæres non aliter tenetur, quàm ſeruata forma teſtamenti defuncti, n.281.

Hæredis perſona non immutatur per ea, quæ à teſtamenti ſui defuncti redundant, n.282.

Præceptum teſtatoris à fideicommiſſario ſeruandum, n.283.

Voluntas teſtatoris ſemper cuſtodienda, n.284.

Aſſenſus obreptitius, & ſubreptitius eſt nullus, num.286.

Obreptio eſt expreſſio falſi, n.287.

INter emphyteuſim, & feudum maximam
1 adeſſe ſimilitudinem, & connexionem,
tradidere *Moliu. de iuſt. & iur. diſput.479. num.4. Capyc. Latr. deciſ.126. tom.2. num.13.* & omnes, & ità vt ferè omnia, quæ dicuntur de
2 emphyteutica conceſſione, ad feudorum inueſtituram ſoleant applicari, & quæ de feudo traduntur, confundantur cum diſpoſitis pro emphyteuſi, valeatq; de feudo ad emphyteuſim, & de emphyteuſi ad feudum argumentũ, *Valaſc. de iur. emphyt. quæſt.39. nu.19. Cald. in eod. tract. lib.1. tit. de renouat. emphyt. quæſt.13. & Capyc. Latr. to.1. dec.46. n.27.* Ideoque poſtquam diximus de emphyteuſi, aliquâ dicamus de feudo.

Dicturi itaq; de feudis, quæ traditis præcedenti capite affinia eſſe videntur, conferamus, nã ità res noſtra expoſcit, & quod lõgam faceret tractationem omittamus. Quare primũ de hæreditario feudo, & de illo, quod vocant ex pacto videamus, (huiuſmodi enim eſt feu-
3 dorum ſumma diuiſio, & ſi mixta, antiqua,
4 noua plana, & de tabula, quaternata, proprium nomen habentia, & titulata alia ſint feuda, vt mox *citan. Gallup. num.1.* tradidit ex *Iacobut. de Franch. in tract. de gener. feudor. Afflict. in §. & quia vidimus de his, qui feud. dare poſſ. Rebuff. in declar. arbor. feud. in conſuet. feudor.*)

Et ad intellectum dicimus, feudum, & allo-
5 dium inter ſe differre, non dubitari, & vtriuſq; ſigna ex *Montan. controu.29. n.9.10.11. & 12. Prat. diſcept. for. tom.3. cap.34. à num.6. & cap.21. t.4. Roui. conſ.26. lib.2. Lanar. in repet. §. huius autẽ generis, n.146. in quib. cauſ. feud. amitt. n.139. qui n.144.* examinat, & tradit nũ feudi
6 potiùs ſigna, vel allodij præualeant ſimul cõcurrentia, *Hodier. controu. forenſ. cap.47. à nu.47. Capyc. Latr. conſult.41. tom.1. num.1. Galeo. controu.7. & 8. lib.* alijſq; percipi; feudorum
7 verò originem, & etimologiam à *Iul. Cæſar. Gallup. in metho. vniuerſ. iur. feud. par.1. in prælud. à n.1. per 5. Frec. de ſubfeud. in princ.* alijſq;
8 tradi, ac *Idem Gallup.* de feudi ex pacto, & prouidentia vocabulo dicit illud minimè fuiſſe feudorum iuribus expreſſum, ſed à *Bulgaro, & Pileo* antiquis gloſſatoribus adinuentum, citat *Andr. in cap. imperialem, §. præterea ducatus, nu.38. verſ. & ſi dicatur de probib. feud. alien. per Frider. & Camer. in eod. §. lit. M. car. 94.* dixeruntque *Ardizo. in ſua ſumma, & Capyc. Latr. conſult.23. tom.1. nu.22.*
9 qui per *numer. 25.* hoc nomen, quod dicit magiſtrale, in iure optimè fundari, docet, cum ex pacto, ſiuè conſenſu duorum feudatarij nempè, & Domini, eiuſdemque munificentia feudum dicatur dependere, *Guliel. de Per. conſ.12.* adeò vt ex primi acquirentis pacto, & induſtria, & concedentis prouidentia in deſcendentes tranſmittatur, vt poſt *Petr. de Gregor.* & alios dixit *Intriglio. de feud. cent.1. quæſt.51. n.197.* Idemque de feudo hæ-
10 reditario dixit *Georg. alleg.19. nu.24.* eundem *Andr.* allegãs *in cap.1. an agnat.* & ſi huiuſmo-
11 di feudorum diuiſionem, ſiuè diſtinctionem in hæreditarium, & ex pacto, & prouidentia

facillimè probari reſpectu feudi hæreditarij
per iura Romana in l.familiaria,& l.ſeq.ff.de
reli7.& ſumpt.funer.& in l.ius ſepulcri, C.eod.
& feudalia in cap.1.qui ſucceſſ.tenean. in cap.1.
apud quem,vel quos inueſt. recip. reſpectu verò
12 feudi ex pacto in cap.1.de ſucceſſ.feud.,habca-
tur ex cod.Geor.n.25.& 26.Capy.Latr.conſult.
80.tom.2.num.65.& 66. Camer.Gnliel.Per.&
Ari.Pinel.ab eiſdem cit.

Dicitur feudum hæreditarium illud, quod
13 omnes comprehendit heredes,vel extraneos,
nil habens de prouidentia hominis, vel legis,
& itá illud deſcribunt Gallup. in method.vni-
uerſ.iur.feudal.cap.5. num.29. Camer.in repet.
cit.cap. imperialem , §. præterea ducatus lit.N.
fol.96.Capy.in inueſt.feudal. verſ.omnino hære-
ditarium,Clar.in §.feudum,quæſt.9.n.2. & Cra-
uet. conſil. 256. Quare hæreditarium quodli-
14 bet eſſe feudum æxiſtimatur,cuius in conceſ-
ſione,& inueſtitura fit mentio hæredum,vt ex
Camer. habetur ibid.lit.R.verſ.ex quibus, f.97.
Tho.de Marin.in tract.de feud.tit.5.nu.12.Bur-
ſat.conſ.148.num.11.Hartaman.Piſtor.in tract.
quæſt.iur.quæſt.3.num.26.lib.1. & exempla po-
nũtur à Rouit.conſil.105.n.5.to.2.in feudo pro
ſe,& perſona nominauda;nam in perſona no-
minata dicitur hæreditarium,itẽ à Gallup.cit.
par.1.cap.5.a num.27.per 34.in feudo conceſ-
15 ſo alicui, & hæredibus eius quibuſcumque,
vel omnibus ſuis hæredibus,vel omnibus hæ-
redibus extraneis , vel eius hæredibus in per-
petuum,vel quibus dederit, ac etiam à Capyc.
Lat.conſul.22.& 75.t.1.apud quẽ tota ferè feu-
16 dalis conceſſionis forma,& cauſa traditur,&
explicatur ad finem agnoſcendi proprietatem
feudi, eiuſque improprietatem,& admittendi,
vel nè fœminas , & extraneos hæredes , & ad
17 intellectum cap. ex præſumptione circa ſeque-
ſtrandam feudi poſſeſſionem in regno mor-
tuo feudatario,vbi num.32. ex Bald. in cap.1.
§.donare qualitèr olim feud.alien.poter. & in l.
cum virum,C.de fideicomm.habetur,feudum
18 alicui conceſſum pro filijs legitimis, & natu-
ralibus,deſcendentibus, & hæredibus, & ſuc-
ceſſoribus quibuſcumque, non poſſe à feuda-
19 tario legari,quod negat Marcell.de Maur.al-
leg.64.num.9.ex cod.Bal. in l.1.quæſt.34.ff.de
rer.diuiſ.& in cap.imperialem in princ. verſ.ſed
quid ſi coceſſum, Afflict.Alex.Tiraquel.& alijs.
Et feudum conceſſum pro ſe, & liberis, non
20 dici ex pacto,ſi in exequutiuis,& diſpoſitiuis
hæredum fiat mentio, dixit Rouit.conſ.59.nu.
10.to.2. cum quo ſentit Montan.in §. præterea
ducatus in fin. n.80. Hinc ex pacto illud eſſe
21 feudum,cuius in conceſſione nulla fit mentio
hæredum,ſequitur affirmandum cum Gallup.
num.6.cit.cap.5. Rouit.conſ.83. num.28.tom.2.
R.Lanar.conſil.15.num.1.vſq;ad 9.Camer.ibid.
fol.95.verſ.& quoad primum caput, Andr. in
cit.cap.1.in prin.tit.an agna.& in cap.1.in prin.
verſ.vel expreſſim patri,& filijs,& verſ. ſed ſe-
cundum de ſuceſſ.feud. Et ſi filijs, & ſucceſſori-
22 bus Capyc.Latr.deciſ.70.tom.1.num.41. Mon-
tan. in cit. cap.imperialem , §. præterea ducatus
23 ſub num. 67. vel tantum maſculis hæredibus
ſit conceſſum, Rouit.ibid.nu.29.ex Afflict.in
prælud.feud.n.138.Iaſo.ibid.n.127. Bal.in l.cũ
virum in fin.C.de fideicom.Pinel.par.3.num.88.
lib.1.C.de bon.mater.Dec.conſil.185.aliàs 184.
num.3.& conſ.295.num.6. Bru.conſ.24.num.3.
Ruin.conſ.188.n.10.vol.2. Soccin.iun. conſ.80.
num.9.vol.2.& Rolan.conſ.55.numer.6. vol.3.
qui pro communi hanc ſententiam ſtatuit , &
confirmat Lanar.cit.conſ.15.num.7. ſecundum
Iſer.in cap.1.an agnat.in cap.1. de his, qui feud.
dare poſſ. in cap. 1. de ſucceſſ. feud. in cap.1. §.
quid ergo de inueſt.de re alie.fact.in cap.1. §.do-
nari,qual.olim poter.feud.alien.& in cap.1. quæ
ſit prima cauſa beneſ. amitt. vel etiam hæredi-
24 bus ex corpore legitimè deſcendentibus , vt
ex Menoch.conſ.391.Vulte.de feud.cap.8.n.31.
lib.1.ac DD. relatis à Piſtor.quæſt.iur.lib.2.qu.
3.à n.1.habetur in deciſ.57.num.5.Capyc.Latr.
to.1.Surd.conſ.108.nu.10.& 11. quicquid ali-
ter ſentiat idem Piſtor. ibid. Cæterum quodli-
25 bet feudum in Regno Neapolitano in dubio
hærditarium præſumi ex cap.Regn.Conſiderã-
tes ſub rubr.de proragan. ſucceſſ. Baron. arguit
Napod. in Conſuet. & ſi teſtator de ſucceſſ. mo-
rien.ſine fil.ver.diſponere,num.8. & habetur ex
traditis per Prat.diſcept.forenſ. tom.1. cap.33.
num.36. Andr.in §. quid ergo de inueſt. de real.
in fin.de Pont.de poteſt.Proreg.tit.de refut.feud.
§.8.num.26.Theodor.alleg.22.nu.11.Petr.Gre-
gor.de conceſſ.feud.par.5.quæſt.4.n.7.Merlin.cõ-
trou.forenſ.to.2.cap.59.n.11.& 14. Capy.Latr.
conſult.23.n.40.& conſult.27.nu.23. & 24. &
conſult.81.tom.2.n.6.& 7. Loffred.conſ.1.n.
Capyc. deciſ.199. de Franch.dec.1.& 387. Ca-
mil.de Curt.in ſuo diuerſ.feud.fol.49.n.53. vſq;
ad 57.Afflict.dec.140.195.240.& 385. cum
26 primus acquiſitor feudi dicatur ſibi , ſuiſque
hæredibus acquirere de Marin. reſolut.quotid.
cap.23.num.3. to.1. quicquid contra videatur
27 adducere Geor.ſup.cit.alleg.14.à n.32.

Quid feudorum referat iſta diſtinctio ? ſe-
quentia non obſcurè declarant; feudum enim
28 ex pacto licet in perſona primi acquirentis
etiam hæreditarium à nonnullis dicatur , itá
vt poſſit ab eodem cum domini aſſenſu alie-
nari, Camer.in cap.imperialem, §. præterea du-
catus, fol.96.lit.E.& V. de Franch. deciſ. 368.
Rouit.conſil.37.num.7.to.1.& conſ.39.num.37.
to.2.Capyc.Latr.dec.70.tom.1. nu.42. etiam in
29 extraneum ſi non fuerint filij in inueſtitura
nominati Idem Rouit. conſ. 15. n.30. tom.1. &
30 poſſit vni ex filijs aſſignari,etiam in præiudi-
cium alterius Rouit.cit.conſ.39.nu.38. hoc ta-
31 men quo ad effectum redundantem rectè
dicitur, non autem quoad naturam, quæ non

non

non mutatur, vt ex Specul.habetur tit.de locat.
§.nunc aliqua, verſ.158. Camer. in cap. 1. an
agnat.f.407. & optimè explicatur in conſult.8.
& 9.ac etiam 23.n.16.17.& 21.tom.1. Capyc.
Latr.& conſult.79.n.70.tom.2. & vnius quali-
tas multum diſtat à qualitate alterius.

Et ſanè voluntas acquirentis feudum ex
32 pacto cum ea eſſe præſumatur, vt feudum
perpetuò in familia conſeruetur Capyc. Latr.
conſult.23.num.36.tom.1.adeò vt quilibet ſuc-
33 ceſſor à primo acquirente dicatur cauſam
habere tanquam vocatus per fideicommiſſum
Gallup.in method.vniuer.iur.feudal.par.4.cap.
5.num.71.ex Andr. ſententia ità multis in lo-
34 cis declarata;& cōcedens cenſeatur eo modo
omnes cōtentos, & contēplatos in inueſtitura
vocaſſe, & cuiuſq; propriam perſonam reſpe-
35 xiſſe,vt vnicuique ſigillatim donare voluerit,
ac tot ſeparatas feciſſe,ſucceſſiuo tamen ordi-
ne,eiuſdem feudalis rei donationes Geor.alle-
gat.19.num.18.Rouit.conſil.83.n.30. tom.2. ità
36 vt vnus alteri non præiudicet Prat. controuer.
forenſ.tom.1.cap.33.num.61. cum mortuo poſ-
37 ſeſſore ius, quod in feudo viuens habebat, ſi-
mul ſit extinctum, nec amplius eiuſdem per-
ſona attēdatur Cap.Lat.conſul.23.n.57.& 59.
to.1. habeturq; ac ſi feudū domino redijſſet,&
38 ab eodem ſucceſſori reconceſſum foret, vt n.
39 55.ibid. dicendum ſequitur, ſucceſſorem ip-
40 ſum ex propria perſona, proprioque iure
Montan.controu.3.ſub n.12.tanquam ex pacto,
nō autem ex ſucceſſione ad feudum,quod di-
cimus ex pacto,admitti, Capyc.Latr. ead. con-
ſult.23.nu.28.& 55.& conſult.24. n.6. tanquā
41 ad aliquid ab hæreditate independens, & ſe-
paratum ead.conſult.23.nu.27. nec qualitatem
42 hæreditariam in illo requiri ad vindicandum
huiuſmodi feudum, & ſi idem ordine ſucceſ-
43 ſionis vniuerſalis deferatur Montan.contr.80.
n.14.fol.432.col.2. & iure ſanguinis,& ſucceſ-
44 ſiuo proximinitatis, nec poſſit ad extraneos
hæredes, non comprehenſos in inueſtitura, &
45 qui non ſint in gradu ſucceſſibili Capyc.Latr.
conſult.76.num.63.tom.2.nec alio iure,quàm
46 contento in inueſtitura abſque aſſenſu defer-
ri Idem Montan.controu.14.n.9.

Secus verò in feudo hæreditario, nam de-
47 fertur agnato ſucceſſuro cum qualitate hære-
ditaria, De Franch.deciſ.1.per tot.Theodor.al-
leg.22.num.8.Geor.alleg.19.num.2.3.& 4. Ro-
uit.conſ.15.n.44.to.1.& conſ.79.nu.42. Capyc.
in inueſt.feudal.§.feudorū genera,verſ.hæredita-
rium,fol.234.col.2.Afflict.dec.140.& 195. n.7.
verſ.nec obſtat,& deciſ.240.n.10.Frec.de ſub-
feud.lib.3.in 3.form.fol.403. Loffred.conſ.1.per
tot.Hartam.Piſtor.quæſt.3. per tot. lib.2. par.1.
Capyc.Latr.conſult.9.n.18.& conſult.79. nu.2.
tom.1.Lanar.conſ.80.n.20. & 24. etiam ſi pri-
48 mogenitus ſuccedat Merlin.contro.tom.2. cap.
10.n.11. & non fuerit à feudatario inſtitutus,
49 ac ille alium ſibi fecerit hæredem in allodia-
libus, Capy.Latr.ead.conſult.9.n.19.& 21. Ro-
50 uit.conſ.17.n.11. & alij,vel non fuerit inueſti-
tus,Rouit.conſ.11.n.11. tom.1. qualitas enim
51 ſemper durat, nec mutatur aliter, quàm ſi
Dominus, & Vaſſallus in mutatione conſen-
tiant Idem Capye.Latr.conſult.80. num.31. &
52 à 66. quicquid aliter velint cæteri agnati, vt
num.77.

Hinc ab vtroque feudo non vnus diuerſus
53 redundat effectus, nam eo quòd feudi hære-
ditarij ſucceſsor factum defuncti feudatarij
ratum debeat habere Rouit.conſ.79.to.1. n.43.
54 & in feudo hæreditario habet locum regula,
l.cum à matre,C.de rei vindicat. Merlin.contro.
forenſ.to.2.cap.10.n.12.& 13.cum DD.ab eod.
relat. & cōtractū ab illo debitum,& onus im-
55 poſitum ſuper feudo tenetur exſoluere Capy.
Latr.conſult.9.nu.21. Et contribuere cum hæ-
56 redibus in allodialibus ad onera, Montan. in
cap.imperialem,§.præterea ducatus,n.70.& 71.
Geor.alleg.20. nu.33. Theodor.alleg.22. in fin.
57 (quicquid ſit in ea facti ſpecie, de qua Capy.
Latr.cōſult.9.& 10.to.1. quādo feudatarius in
vno certo feudo ex pluribus,quę habuit defū-
ctus,fuit inſtitutus) imò in eo poteſt ſolus de
58 ſoluendo omne debitum hæreditarium gra-
uari, De Franch.dec.1.n.24. De Pon.de poteſt.
Proreg.tit.6.§.3.n.22. Idem Cap.Latr. ead.con-
ſult.9. nu.23. iuxta tradita per Mart. reſpectu
59 bonorum allodialium in ſumm. ſucceſſ. par.4.
quæſt.12.art.4.n.34.cum quoad hoc inter feu-
dum, & allodium non valeat diſparitas aſſi-
60 gnari, Andr.in cap.1.in princ.an agnat. Rouit.
conſ.35.n.6.to.1.& conſ.39.num.35. tom.2. nec
61 proſit ſucceſsori,ab eo factum,inuentarium
Geor. alleg.19. num.2.3. & 4. quicquid feudi
hæreditarij nomine recipitur, in ſucceſsoris
legitimam imputetur,Idem Geor.alleg.20. nu.
31.Piſtor.quæſt.2.n,64.& cæteri.

Nec mirum;poteſt enim huiuſmodi feudū,
62 vel antiquum ad libitum feudatarij aliena-
ri, ſi Principis voluntas concurrat in aſſenſu,
Capyc.Latr.conſult.27.numer.19.28.44.& 45.
Prat.controu.forenſ.tom.1.cap.33.num.62. nam
63 ſucceſsor,ſi non ſit deſcendens,poteſt in inte-
gro pretio feudi grauari,ſi verò ſit deſcendēs,
vſque ad legitimam in morte feudatarij,inter
viuos verò vtcumq;, & quomodocumq; & in
totū iuxta explicationem,traditam à Roui.cit.
conſ.39. à n. 32. aſsignante rationem ex Frec.
de ſubfeud.lib.3.de differ.inter feud.ex pacto,&
64 hæreditar.differ.2.quam eam eſſe cōſtat, Quia
illa forma inueſtituræ in his feudis hæreditarijs
non prouidet poſteris vt poſteris, ſed recipienti
tantùm,& ſuis hæredibus,ſi recipiens vult, & ſi
non vult, quia in vita diſtrahit, non læditur hæ-
res de ſuo, ergo ſi non adeſt læſio non poteſt conſi-
derari fraus ſucceſſoris,&c. Loffred.conſ.46. nu.
24.& ſeq.De Franch.deciſ.1.numer.39.per tot.

De

*De Pont.conſ.*88.*n.*49.*& ſeq.lib.*1.*Montan.con-*
*trou.*23.*à num.*11.*ad fin.* dicente,alienationem
65 irritari vſque ad quantitatem legitimæ ſi fiat
in morte, idque Romanorum iure communi
probari, ſed non ità eſſe quando feudum to-
tum primogenito,vel primogenitę datur,nam
66 ſecundogenitis, nec actio inofficioſæ dona-
tionis, nec inofficioſæ dotis,vel inofficioſi te-
67 ſtaméti competit, poſtquam integrũ feudum
legitima primogeniti, vel primogenitæ ſi ma-
ſculi non adſint, dicatur,quod videtur etiam
confirmari per tradita à *Camer. in cap. impe-*
68 *rialem car.*56.*col.*4.*lit.V.cum ſeq.* eradente,nõ
fuiſſe ſolitum præſtari aſſenſum ſuper dona-
tione facta ſecundogenito excluſo primoge-
nito, quicquid aliter videatur dicendum ex
*cit.Rouit.num.*34. *& Frece. in quæſt.*1. in ma-
69 teria *Conſtit. conſtitutionem Diuæ memoriæ in-*
*cip.ſupereſt fol.*171. legitimam verò ſuper feu-
70 do tertiam partem eiuſdem pretij eſſe,tradi-
dit *Theodor.alleg.*22. *n.*12.

Diximus, obligationem, & alienationem
71 feudi factam cum Principis aſſenſu valere,
nam deficiente aſſenſu, nec feudum obligare,
nec pro anima relinquere, vel de eo aliter te-
ſtari feudatario eſt permiſsũ, vndè quodlibet
72 feudum abſque concedentis facta facultate
ad alienandum eſt inalienabile, *Capyc. Latr.*
*conſult.*79.*to.*2.*nu.*27.& vnũ tantùm circa hoc
73 inter feudũ ex pacto,& hęreditariũ adnotatur
diſcrimen, vt pro alienando feudo hæredita-
rio concedentis feudum ſufficiat voluntas,nõ
74 æque pro alienatione feudi ex pacto,ad cuius
alienationem cæteri agnati concurrere debent
*Frec.de ſubfeud. differ.*14. *lib.*2. *in differ. inter*
feud. hæredit. & ex pact. aliàs vocatorum ius
75 nõ læditur,hinc fructus feudi,obligato feuda-
tario viuente tãtùm,ſubiacent contractę obli-
gationi, *Capyc.Latr.conſult.*23.*tom.*1.*num.*61.
62.*&* 64. ſi tamen occatione feudi non fuerit
contracta *num.* 65. *&* 66. & Princeps ſibi po-
tius, quàm agnatis, non conſentientibus præ-
iudicat in aſſenſu, *Theod.alleg.*24.*n.*20.

At feudum ex pacto ſine qualitate hæredi-
76 taria tranſit in ſucceſſorem, qui ideò non te-
netur eſſe prædefuncti feudatarij hæres *Bald.*
*& Iacob.de Beluiſ.in cap.*1.*an agnat.Cap.Latr.*
*conſul.*9. *nu.*19.nec obligationem illius exſol-
uere *Bambac.in tit. ſi de feud. defunct. controu.*
*cap.ſi Titius quæſt.*4.*n.*18.*et* 20.*cum ſeq.Capyc.*
*Latr.ibid.num.*20. cum Prædeceſſor ſucceſſori-
bus non præiudicet, vt explicatur in *cit. con-*
*ſult.*23.*Capyc.Latr.* & habetur *in conſ.* 83. *Ro-*
77 *uit. to.*2.*nu.* 23. eoldemq; iuuet inuentarium,
*Geor.cit.alleg.*19.*nu.*1. quin & facta huiuſmo-
di feudi alienatio tanquam in præiudicium
78 ſucceſsorum,ſi ijdem non conſentiant, non
ſubſtinetur *Capyc.Latr. conſult.*29. *num.*19. *et*
*conſult.*48.*num.*45.

Alia traduntur de vtroque feudo à *Mon-*
*tan.in repet.l.imperialem, §.ducatus, à num.*67.
*cum ſeqq.et num.*80.cum alijs *ſeqq.*& quicquid
ex diuerſa vtriuſque natura differentiæ redũ-
det, recollexit, ac tradidit; *Frecc. de ſubfeud.*
*lib.*3, *de differ. inter ſeuda ex pacto, et prouid. et*
feud.hæredit.à fol.mihi 438.*per* 450. quibus &
illud conferre prodeſt,quod habetur per *Gal-*
*lup.in method.vniuerſ.iur.feud.par.*4.*cap.*5.*de*
*deuol.feudor.à num.*62.*Mozz.de feud.tit.fin.nu.*
29.*Intrigl.in cent.feud.quæſt.*63.*num.*3.*Vult.de*
*feud.lib.*1.*cap.*11.*nu.*71. *Roſenthal.de feud.cap.*
11.*concluſ.*5.*n.*2.*et* 6. *to.*2. *Fab.Anu.conſ.*128.
num. 4. *et* 5. feudum nempè hæreditarium
79 propter feudatarij delictum,quo veniret feu-
do priuandus,domino aperiri;videtur enim
qui delinquit cum Fiſco quaſi contrahere,
& in eundem alienare, *l.Imperatores*, ibi : *Tu*
te pęnd ſubdidiſti, ff.de iur.fiſc. Ergo ſicuti feu-
80 datarius non prohibetur in pręiudicium ſuc-
ceſsorum alienare in quemcumque, ità nec in
Dominum dilinguendo, proùt arguunt *Ro-*
*ſenthal.cap.*9.*concluſ.*65.*n.*14.*to.*1. *Camill.de*
*Curt.in diuerſ.feudor.verſ.nunc de altera,n.*37.
*par.*1. idque ad feudum ex rationibus ſupra
adductis *n.* . ad feudum ex pacto, & proui-
81 dentia de nouo quæſitum extenditur,*Gallup.*
*ibid.num.*63.*per DD.* quos allegat,æqu parã-
tur hæreditarium feudum, & ex pacto nunc
quæſitum, *Capy.Latr.conſult.*10.*n.*27. *Auna*
*conſ.*4. *n.*41. etiam circa onerum primi acqui-
82 rẽtis ſolutionem,vt diximus ex *cit.Cap.Latr.*
*conſult.*23. *num.*16. *&* 17. & explicatur, hoc
83 verum eſſe reſpectu feudi hæreditarij,cuius in
acquiſitione hæredis,non deliquentis, factum
non interceſſit, quòd ſi adfuerit, eſt ſecus ex
regula, *l.cum qui, ff.de interd. & releg. Gallup.*
*ibid. n.*64. quoties enim in acquiſitione feudi
84 qualiſuis qualitatis plurium factum in acqui-
ſitione interfuit, non poteſt per vnum delin-
quentem cæteris iniqua cõditio inferri, *Andr.*
*in cap.*1.*n.*4.*ſi vaſſall.feud. priuat. cui deſer. &*
*in cap.*1.*n.*10.& ibi *Afflict.de alien.feud. pater.*
*Mozz.de feud.tit.fin.cap.fin.nu.*39. *verſ.limita-*
tur 2.*Roſenthal.cit.cap.*11.*concluſ.*2.& alij.

Et quamquam de hoc difficultatem eſſe
85 reſpectu feudi ex pacto dicat idem *Gallup.*
*vbi ſup. n.*65. contrarium tamen dicendum
probat reſpectu eiuſdem ex traditis per *Tho.*
de Marin.Hartam.Piſtor.Camil.de Medic.conſ.
3.*n.*27.*verum eſt*, & alios,quos allegat, alijſq;
de rationibus, ſi tamen commiſſum crimen
86 feudatarij non damnauerit eiuſdem memo-
riam,& ſucceſſorum,vel filius non ſit ſucceſſu-
rus,nam filio paterna iniquitas in hoc nocet,
vt per *cap.ſi vaſſallus culpam,ſi de feud.defunct.*
*coten.ſit,& cap.*1. *ſi vaſſall. feud. priue.* notant
*ibid.DD.*poſt *cit.Gallup.n.*69. *Ardiz.in ſumm.*
*feudor.cap.*135. *verſ.item ſciendum eſt, Burſat.*
*conſ.*225.*n.*187.*Bero.conſ.*77.*n.*21.*lib.*3.*R.de*
*Pon.in repet.cap.*1.*ſi vaſſal.feud.priuet. lect.*22.
num.

num.12. verſ. quæſtio non ponit in filio, alijque
87 multi;limitatur tamen propoſitio pluribus in
caſibus, & primo ſi perſona patris delinquē-
tis, non fuiſſet principaliter cum filij perſona
contemplata,ſed vtriuſque æqualiter, & prin-
cipaliter, Gallup.ibid.nu.70. Bald.in repet.cap.
1.ſi vaſſal.feud.priue. verſ. ego autem, Reg. La-
nar.in repet.eiuſd.cap.nu.35.Aluar.,Curt.,Zaſ.
aliq; ab eod. Galup.relati. Secundo ſi filij per-
88 ſona fuerit diſtinctè, ac à parente indepen-
denter conſiderata Roſenthal.de feud.c.11. cō-
cluſ.3.& 7. Tertio, ſi patri, ac filijs nomina-
89 tim ſit facta conceſſio, Sonsbec.de feud. p.13.
n.6.verſ.Andreas tamen de Iſernia. Quarto, ſi
90 generi,ac filijs de vno in alium, DD. relat.ab
ead.Gallup.eod.n.70.verſ.ſic etiam ſi eſſet,& ra-
tio aſſignatur n.71.Quinto,ſi tractetur de ſuc-
ceſſione feudi,penès auum exiſtentis, cum de-
linquens filius per crimen dicatur de medio
ſublatus, & per conſequens eiuſdem culpa nō
ſit apta nocere filijs ſuis, qui auo ſunt ſucceſ-
ſuri, Anna conſ.128.nu.8. verſ.hæc procedunt,
lib.2.Camer.in cap.1.quæſt.6.n.61.an agnat.Ca-
py.in inueſt.feudal.pag.156.col.1.Aluar.alijq;ab
eod.Gallup.cit.num.72. quod tamen intelligas
91 ſecundum limitationes ab eodem factas num.
73.& 74.Cæterum quando delinquentis me-
92 moria dicatur damnata propter crimen, ha-
betur apud eund.Gallup.nu.66.& exemplifica-
tur in cōdemnato pro crimine læſæ Maieſtatis
in primo capite, & docuit nouiſſimè, ac opti-
mè doctiſs.ac maximi nominis Aduocatus,&
93 olim M.C.V. meritiſſimus Iudex Philippus
Mareſca in eius tract. criminali de legibus pu-
blic. iudic.§.3.ſub tit.de l.Iul.Maieſt.gloſ.3.rub.
de pæn.n.12.17.18.19.20.25.26.28.29.vſq; ad
nu.33. agens de memoriæ damnatione in cri-
mine perduellionis, eius ratione,praxi,& mo-
do concipiendi inſtantiam, ac ſententiam, &
alijs, & an pro alijs criminibus huiuſmodi
pœnæ fiat locus? n.23.

Hinc non leue ſumitur argumentum ad
94 fundandum, an cauſa ſuper declaratione
qualitatis feudi ſit ne in Reg.Camera exagitā-
da? patet enim ex dictis quanti Fiſci interſit,
ſit feudum vnius,vel alterius qualitatis,ideoq;
cum in declaratione eiuſdem de Fiſci intereſſe
95 agatur,non poteſt extra proprium Tribunal,
quod eſt Regia Camera,de eo videri, ad tra-
dita in pragm.61.& 62.de offic.proc. Cæſar. ac
etiam in l.fin.C.ſi aduerſus Fiſc.l.1. C.de fid.in-
ſtrum.& iur.haſt.fiſcal.lib.10.l.cum eorum 5.C.
de ſent.& interlocut.omn.Iudic.& tot.tit. C.vbi
cauſ.fiſcal.cum concord. De Marin.reſol.quotid.
cap.146.num.5.Capyc.Latr.deciſ.186.tom.2. n.
19. aliјq, & ad explicationem, germanumque
96 intellectum cit.prag.& iuris communis etiam
in l.procurator,C.eod.tit.vbi cauſ.fiſcal.ac l.cum
vendente eod.l.minori, C.de iur.Fiſc.lib.10.Ad
hoc vt innoteat, quibus in cauſis ſit agendum
in R.C.S. vel Fiſcus valeat tantùm aſſiſtere in
alijs Tribunalibus? videas tradita per Cancer.
variar.reſol.par.2.cap.16.num.44. Carlenal. de
iudic.lib.1.diſput.2.nu.703.Rouit.in pragm.61.
& 62.de offic.proc.Cæſar.Nouar.ſup.eiſd. & in
prax.elect.for.ſect.2.quæſt.15.n.3. R.Galeo.con-
trou.8.& 24.lib.1. Marcia.conſ.5. vol.1. De
Marin.cit.cap.146. ac optimè omnium Capy.
Latr.deciſ.33. ac latiùs, & pleniſſimè cit. deciſ.
186.per tot.

His poſitis ſupereſt de alijs videamus, &
97 primò quid dicendum in maxima illa con-
temptione inter Octauium Bmbacar. in com-
men.ad cap.1.tit.ſi de feud.defun. contem. ſit in-
ter Dom.& Agna.vaſſal. ver.Naturales quæſt.,
& olim Conſ.Prat.diſcept.forenſ.cap.33. tom.1.
vter admittendus ſit ad feudum ex duobus
prædefuncti feudatarij filijs, legitimatus ne
per ſubſequens matrimonium maior natu, an
verò legitimus,& naturalis ætate minor? nam
Ille legitimatum filium ſtrenuè defendit, Iſte
verò pro legitimo, & naturali non pauca alle-
gauit,& ne vtriuſque argumenta reſcribam,
me remitto ad vtroſq; meam tamen afferam
ſententiam, quæ inter eos diſtinguit reſpectu
feudi ex pacto,ac hæreditarij,cum tradita per
Prat.in feudo ex pacto, & ſcripta per Bambac.
in feudo hæreditario mihi videantur veritate
comprobari,nam ex lege primæ conceſſionis,
& inueſtituræ vix alius poteſt dici conſidera-
98 tus,quā qui legitimè à feudatario non ſit or-
tus,& quāquam legitimatus ex poſtfacto verè
legitimus efficiatur, non ideò legitimo ius
quæſitum valet auferre, quod & ſi eodem
99 modo dicendum eſſe videatur reſpectu feudi
hæreditarij, re tamen vera non eſt ita, nam
lex inueſtituræ, qua feudum ad quoſcumq;
hæredes facit tranſmiſſibile, non obſtat, &
in tantum illegitimo ætate maiori non defer-
tur, in quantum adeſt illegitimitatis obſtacu-
lum, quod cum remotum fuerit, ſucceſſio ei-
dem debet deferri:iſta dicerem pro concordia
tantæ controuerſiæ; quæ admodum difficilis,
& obſcura cenſetur à cit. Prat. vt vix decerni
poſſe dicat, quænam verior, & communior ex
relatis ſit pro veritate ſentētia,tu verò utram
ſis amplexurus, conſidera; dicam tamen di-
100 ſtinctionem traditam à nobis ſcriptis per
Merlin.contro.forenſ.to.1.cap.1.n.17.18.& 19.
ac per Andr.in cap.1.§.hoc quoq; n.7.de ſucceſſ.
feud.& in cap.1.an agnat.Capyc.dec.64. num.2.
& in inueſtit. ver: feuda hæreditaria, verſ. con-
cluſio quarta, & alios quos allegat,apertiſſimè
confirmari,ſi enim in feudo hæreditario legi-
timatus à Principe admittitur ad feudum
hæreditarium in præiudicium legitimorum
patre inſtante,fortiùs debet admitti legitima-
tus per ſequutas nuptias, & multa de legiti-
matione per reſcriptum Principis, quæ diffe-
runtur per Intriglo.videas dec.3.eiuſd.

Se-

Digitized by Google

Secundo, an quod tetigimus ſupra *tit.17.de*
101 *iur.congr.cap.1.nu.50.* ex *De Marin. reſolut.*
quotid. cap. 233. tom.1. de prælatione agnato
concedenda tàm in feudo ex pacto, & proui-
dentia, quàm hæreditario ſit indiſtinctè re-
cipiendum, an uerò reijciendum, uel ſaltim
cum diſtinctione aliqua affirmandum? & con-
ſideratis authoribus allegatis per *R. Cap. Lat.*
conſult.27.& 28.to.1.& conſult.96.to.2.& per
DD.ab eodem relatos,n.4. inter quos ſunt *Ro-*
nit.in rubr.de feud.n.18. Gram.dec.103.n.207.
Loffred.conſ.1.n.202.& conſ.14.n.51. & alibi,
De Franch.dec.1.nu.29. Dec.conſ.144.& 390.
Lanar.conſ.69.Theſaur.deciſ.99. Afflict.in con-
ſtit.Prædeceſſorum nu.4. Ioan.Koppen.deciſ.54.
nu.33.& alij maximi feudiſtæ, dicimus non
102 æque ad uindicandum feudum hæredita-
rium, ac feudum ex pacto, agnato competere
prælationem, affirmandum uideri, uel adeò
diuerſo modo competere, ut maxima diſpari-
tas quoad utrumq; circa pretij ſolutionem
conſideretur; nam ex traditis *cit. conſult. 92.*
Capyc.Latr.& per Iſer. in cap.1. §.Titius ſi de
feud.defunct.milit.fuer.contr.§.ſed & res.alioſq;
relatos à *cit.Reg.Ronit.* habetur in feudo hære-
103 ditario non habere locum ius prothomi-
ſeos, ſed tantùm in feudo ex pacto, ea potiſſi-
104 ma ratione, quia abſque cognatorum con-
ſenſu non poteſt hoc alienari, & per conſequẽs
dum alienatur, alienatio ipſa eſt nulla. Et hāc
105 unicam adeſſe ad petendam prælationem in
feudis, probat Idem *Capyc. Latr. num.7.* quæ
106 cum non uigeat pro feudo hæreditario, me-
rito pro eodem non competit prælatio; Vel
107 ſaltem pro feudo hæreditario dari prælatio-
nem agnato ſi offerat æquale pretium, quod
alius emptor fortè ſolueret, uel ultra appre-
tium, dummodò non ſit in fraudem; quoniam
uerò in eadem cauſa, in qua ſcripſit *Capyc.*
Latr. fuit decreto S.R.C. prælatio agnato con-
ceſſa, ſed liquidatio pretij fuit in eodem de-
creto reſeruata, & lis partium concordia finẽ
habuit, de eodem articulo liquidationis ad-
huc remanet cogitandum.

Tertio, onus releuij an ſit hæredis, an uerò
108 feudi, uel creditorum, quorum intereſt reci-
pi feudum ab hærede adhoc, ut eiſdem ius re-
petendi creditum ſit ſaluum? exquiritur in
deciſ.8.Gizzarel.cap.304.n.2.to.1. & cap.183.
& 184.lib.2.reſol.quotid.Reg.de Marin.num.9.
conſ.18.Camill.de Medic. & apud *Capyc. Latr.*
conſult.14.à num.24. & uidetur ex ſcriptis per
eos poſſe concludi pro concordia opinionũ
109 (quicquid dicatur ſeruari de *Conſuetudine*
à *De Medic.n.11.* & habeatur à *cit.de Marin.*
qui *n.4.6.& 7.c.183.* dicit onus releuij eſſe ali-
110 quid extrinſecũ à feudo iuxta dicta per *And.*
in cap.1.§.ſed & res, per quos fiat inueſt.nu.11.
cap. ſancimus col. 4. in fin. tit. quo tempore mil.
cap.fin.de feud.cognit.& in §.ſimiliter, cap.Cor-
radi ante 1. addit. ac etiam *in conſtit. poſt mor-*
tem, & alios) creditorum in actione perſona-
111 li illud dici, non autem hæredum, vel feudi,
at ſecus reſpectu creditorum cum hypotheca;
112 habent enim iſti in feudo radicatum ius, &
actionem pro crediti conſequutione, quæ non
113 tollitur aliter, quā ſolutione, ſiuè feudum ad
hæredes, ſiuè ad alios tranſeat, ſiuè ad Fiſcum
deuoluatur, ideòque nec curare debent, vt vni
potiùs, quam alteri transferatur. Sed quicquid
ſit de hoc, ſi verùm credimus, quod habetur
ex *De Franch.deciſ.121.numer.7.Amat.conſ.1.*
num.5.& conſ.14.num.6.Camill.de Medic.conſ.
55.num.4. Maſtrill.deciſ.Sicil.10.nu.16. Geor.
alleg. 18. num.23. ſolui nempè releuium pro
114 confirmatione, ſiuè renouatione inueſtitu-
ræ, nam vbi non opus inueſtitura, nec debe-
115 tur releuium *Amat.conſ.14.num.12.De Me-*
dic.ibid.num.2. ex vario tempore, & modo pe-
116 tendi inueſtituram vtriuſque feudi, hæredi-
tarij nempè, & ex pacto, iuxta tradita per *De*
Medic.cit.conſil.55.num.3.Frec.de ſubfend.lib.
3.de differ.inter feud.ex pacto, & hæredit.differ.
29.fol.456. & differ.30.fol.457. diuerſa præ-
ſtandi ratio redundat, nam renouatio inue-
117 ſtituræ cum à poſſeſſore hæreditatis debeat
peti, ſecundum *Ardizon. in ſum. verſ. quid ſi*
duo, fol.13. quando pro feudo hæreditario pe-
118 titur; & à feudi poſſeſſore ſi agitur de
feudo ex pacto; dicendum ſequitur diuerſi-
119 modè, nec vno, eodemque releuium ſemper
præſtandum, terminique anni, ad petendam
120 inueſtituræ renouationem ſtatuti, ſubducen-
dam computationem à die mortis feudatarij,
ſi feudum ſit ex pacto, à die verò aditæ hære-
ditatis, ſi hæreditarium ſit feudum; ceterum
121 quid ſit Releuium, cur & quomodo præſte-
tur? habetur apud *Gizzarell.cit.deciſ.8.num.8.*
Camill.de Medic.eiſd.conſil.18.& 55. Annã al-
leg.95.De Franch.cit.deciſ.121. Geor.alleg.18.
Theodor.alleg.21.Amat.conſ.1.et 79.Reg.Con-
ſtan.in l.1.C.pæn.fiſcal.credit.præfer. lib.10. nu.
68.De Pon.in lect.feudor. in princ. Loffred.in
parafr. in §. ſed et res, verſ. contingit dubitari,
cap.1. per quos fiat inueſt. De Roſa conſult. 30.
per tot. & de eiuſdem introductione ſcripſit
Andr. in cap.1.numer.7.cit.tit. per quos fiat in-
ueſtit.

Quarto, donato feudo contemplatione ma-
122 trimonij alicui, & filijs naſcituris, & hæredi-
bus, an filij ex eodem matrimonio ſuſcepti
vti patris hæredes, an verò ex propria perſona,
patre mortuo, ad illud ſuccedant? agitur *con-*
ſul.79.80.81.et 82.Reg.Capyc.Latr.tom.2. vbi
& multa ad explanationem eorum, quæ hu-
123 cuſque tetigimus de feudo hæreditario, &
ex pacto, & an poſſit feudi natura mutari per
124 feudatarium adhuc Prorege conſentiente,
vel ſuper eis fideicommiſſum abſque Regis
permiſſo ordinari, aliaq; ad explicationem

cap.

Google

cap.volentes Regni Siciliæ, regiarum pragma-
ticarum 3.4.& 7.ſub tit.de feud.ac alleg.62. n.
1.Io:Vinc.Ann.& deciſ.29.num.4.Surd.tradū-
tur, ac diſertiſſimè enucleantur; vide etiam
tradita in dec. 2. Supremi Italiæ Senatus Reg.
125 Tap. vbi tota ſærè materia feudalis tàm ex
pacto, quàm hæreditaria per ſex articulos, in
quibus diuiditur, enucleatur. Item an feudum
126 ſicut de iure communi feudorum in cap. 1.
§.donare tit.qual.olim poter.feud.alien.non po-
teſt ſine domini licentia in dotem dari, ità nec
de iure Regni noſtri, & quid in feudo iuris
127 Francorum, quod hęreditariam habeat qua-
litatem? examinatur in cap.7.controuerſ.iur.re-
fol.Afflicti, & in controuerſ.23.Mōtani, vbi etiā
128 quid ſit dicendum, ſi mulier aliud non ha-
beat, vel ſe ipſam dotet ? diſcutitur. Idem con-
129 trou.14.quæſtionem proponit, an feudi re-
futatarius creditoribus refutantis in actione
perſonali, vt hæres in feudo hæreditario, te-
neatur? & negatiuè concludit contra Reg. Ro-
uit.conſ.10.num.7.lib.2.cui ſatisfacit num. 13.
130 vbi an pro vita militiæ, & paragio ſuper
feudo competat hypothecaria actio agit, etiā
ad confirmationem eorum, quæ tradidit in
explicatione, l.Imperialem, n.224. de probibit.
feud.alien. per Frider., & quæ dicuntur in de-
ciſ.10. n.2. Minad. Cæterum feudum nuptiarū
131 contemplatione filio donatum, refutatione
donantis ob aſſenſus defectum non ſequuta,
obligatum eſſe nedum donatario filio, ſed &
vxori eius ad æſtimationem, & intereſſe vigo-
re gratiæ Neapolitanis conceſſæ pro dotium,
& iurium dotalium tuitione, optimè probat
Merlin.controu.forenſ.cent.2.cap.60.

De alijs feudorum generibus, (poſt ea, quæ
132 tradidimus) videamus, ad explicationem
feudorum traditæ diuiſionis in princ. huius
cap.n.3.& ſeq. Et primo Feudum mixtū quod
nam ſit, & quale, ipſa vox indicat, cum illud
133 eſſe dicatur, quod de feudi ex pacto, & hære-
ditarij natura ſapit, ità dixerunt Pern.conſ.22.
Menoch.conſ.161. num.5.vol.2. & conſil.523.
vol.4.Thom.de Marin.de feud.tit.10.nu.3.Dec.
conſ.185.& conſ.395. Afflict.in cap.1. an agna.
num.13.verſ.ex quibus infero, Hartam. Piſtor.
quæſt.14.num.20.verſ.cumq; lib.2.Bal.in l.cum
virum, C.de fideiuſſor. & in l. qui ſe patris, C.
vnd.liber.Theod.alleg.22.num.9. Geor.allegat.
20.num.16. Gallup.in metho. vniuerſ.iur. feud.
par.1.cap.5. à num.36. Capyc.Latr.conſult.28.
to.1.& 74.to.2.alijq; qui omnes illud per va-
134 rias conceſſionum, ſinè inueſtituræ formas
exemplificant, & explanant, dicuntq; quomo-
do ſuccedatur ad illud: & an poſſit eſſe mixtū
135 feudum reſpectu diuerſarum perſonarum,
in inueſtitura contentarum? tradidit Mont.
controu. 19. per tot., alioſque refert Authores
Gallup.ead.par.1.cap. .n.60.inter quos Har-
tam.Pyſtor.quæſt.3.num.78. vſque ad 83. lib. 2.
quæſt. iur. & alij, qui tenent, nullo pacto feu-
136 dum poſſe mixtum appellari, ac vniuerſam
feudorum diſtinctionem ad hæreditarium, &
ex pacto reduci.

Sed quicquid ſit de hac re, cum varias con-
ceſſionum formulas hoc genus feudi, quod
137 dicimus mixtum, complectatur, hæreditarij
feudi, & ex pacto ſimul, pro varia inueſtitura,
& formulis verborum emanat effectus, & ne
alibi ſcripta à nobis inutiliter repetantur,
ſufficiat allegare vnum Iuris Interpetrem Gal-
lup.qui vniuſcuiuſq; qualitatis effectus recol-
lexit, & explicauit à n.42.per 59.vbi nu.51.&
52. quando ſucceſſor feudi ad inſtantiam
138 creditorum in actione perſonali cogi va-
leat ad vendendum feudum ad explicatio-
nem, Andr.in cap.1.in fin.qui ſucceſſ.teneant.&
in cap.1. §.hoc quoque de ſucceſſ.feud. in cap.1.
§.quod ergo de inueſt.de re alien.fact.& in conc
ſtit.regn.ſi quis poſt litem, Afflict.dec.112. n.30.
& dec.240.n.10. verſ.hoc agere nequiret credi-
tor in actione reali tantùm, De Franch.dec.704.
cum quibus conueniunt Grat. conſ.4. num.43.
cum ſeqq.& conſil.55.nu.43. lib.1. Siluan.conſ.
30.num.33.& 34.Loffred.conſ.1.nu.82.Burſat.
conſ.3.n.18.alijq; paſſim.

Secundo feudum, vel eſt antiquum, vel no-
139 uum, & antiquum illud eſſe traditur in cap.
1.§.is verò de grad.ſucceſſ.cap.1. §.paternum de
natura ſucceſſ.feud. quod ab vno ex maioribus
noſtris, qui fuit agnationis caput, eſt acquiſi-
140 tum, & ſolet etiam paternum appellari,
Andr.in cap.1.§.& ſi libellum de alien. feud.pa-
ter.Tho.de Marin.in tract.de feud.tit.2.in prin.
141 fol.17. Nouum verò illud eſſe, quod nunc
alicui conceditur cap.1. §.nouam quot reſt. ſint
neceſſ.cap.1.de duob.fratr.de nouo benefic.inueſt.
differentes vtriuſque proprietates afferuntur
à Lanar.conſil.68. & latè à Gallup. numer.72.
per ſeqq.

Feudum planum, & de tabula, quod etiam
142 ruſticum plerique appellant, vt ex Afflict.
habetur deciſ.234.n.1.deſcribitur, eiuſdemque
traditur etimologia à Gallup.nu.78. Cumia in
cap.ſi aliquem ver.in capite n.32.verſ.feudum
enim, Camer.in cap.Imperialem, fol.37. de pro-
bib.feud. alien. per Frider. & illud eſſe propo-
143 nitur ab Afflict.in conſtit.Conſtitutionem Di-
uæ memoriæ in 12.notab.De Pont.de poteſt.Pro-
reg.tit.de aſſenſ.reg.num.1.Cum.in cit.cap.ſi ali-
quem verſ.in capite, num.29. quod à Baroni-
144 bus conceditur, non autem à Rege, ideoque
feudatarius propter huiuſmodi feudi rece-
145 ptionem non nobilitatur; Paradogium
enim, id eſt nobilitatem, ſolus Rex confert
cap.1.quis dicat. Dux, ideòq.hęc feuda dicūtur
146 ruſtica, quia nobilitate carent, vt ibid. pro-
bat.& tradidit Ant.Maur.alleg.20.nu.1. verſ.
quod autem, to.2.

Quaternatum feudum quodnam ſit expla-

147 nant *Galeo.contron.7.& 8.lib. .Afflict.decis.*
282.*Gallup.num.*80.alijq;paſſim,ſed quid in-
148 terſit inter feudum planum,& quaternatū,&
an quodlibet feudum, à Rege conceſſum,di-
catur quaternatū, prout an quodlibet conceſ-
149 ſum à Barone feudum dicatur planum, ſiuè
ruſticum? enucleat idem *Gallup.nu.*81. & 82.
Dicam tantùm feuda poſſe in emphyteuſim
150 concedi, ſed an dicatur ità feudalis natura
151 immutari? examinat *Prat.diſcept.forenſ.cap.*
*21.num.*32.& *cap.22.nu.*2. & an propiriè di-
152 catur feudum, an verò impropriè conceſsū
in emphyteuſim? habetur in *conſult.*75.*Capy.*
*Latr.num.*294.297.& 304. poſteq; ſuper feu-
153 do liuellarium contractum fieri,etiam ſiue
aſſenſu, cum per talem contractum olim con-
cedi feudum conſueuerit, aliaq; ad eandem
rem facientia habentur *in controu.53.Montani*
à num.6.

Tandem de feudo titulato,& habente pro-
154 prium nomen agit Idem *Gallup. à num.* 65.
eiuſque multas prerogatiuas affert vſque *ad*
*fin.*ipſum ideò conſulas ad notitiam plenam.

Latius nunc videndum de adhoa, & rele-
155 uio,& quid ſit adhoa: Origiuem eiuſdem, &
donatiui,quod in adhoæ locum ſucceſſit,aliàs
indicauimus cum *Conſ.de Roſa conſult.* 11. &
12.modò ad pleniorem rei notitiam addimus
*Reg.Galeo.controu.lib.2.controu.*18.qui & de
156 adhoę vocabuli origine dixit *nu.* 13. quod
ſit adhoa propriè, quod à vaſſallis præſtatur,
157 differens ideò ab adiutorio,quod ſignificat
quicquid ab vniuerſo populo,ac etiam à bur-
genſibus Principi datur,latè verò vtrumque,
ac etiam quodlibet ſeruitium,quod à vaſſallis
directo domino ſuppeditatur, denotās cōpre-
henſiuè, cum ex *eod.Galeo. controu.4.num.*37.
158 adhoam eſſe ſeruitium,debitum occaſione
feudi, habeatur,vbi etiam *num.*4.examinatur,
an ceſſauerit eius præſtatio,cum fiat ſub do-
natiuo?

Ex *Conſuetudine* adhoæ ſolutionem fuiſſe
159 in Regno introductam,dixerunt *De Roſa*
*conſult.*30.*num.*41.& alij, & debetur ex fructi-
160 bus feudi iuxta taxam,ſiſtentem in Cedula-
rio Regiæ Cameræ, quod eſt liber Fiſci, in
161 quo & Barones cuncti Regni ſunt deſcripti,
& quantitates, quæ à ſingulis pro adhoa ſolui
debent,adnotantur, *De Roſa ibid. nu. 2. in fin.*
*Camill.de Curt.in diuerſ. feudor. par.1. fol.*41.
*num.*56.poſt *Iacob.de Ayel.de iur.adhoę nu.*88.
& 89. *Capan.de iur. adhoa quæſt.* 54. *num.*12.
162 ipſaque taxa ſit habita ratione fructuum,
quos feudum tempore conceſſionis producit
*De Roſa ibid. num.*46. & adhoa ſoluitur Regi
163 pro feudis quaternatis,ac etiam Baroni pro
feudis quaternatis ſecundum quid, *R.Galeot.*
*controu.24.tom.1.num.*8.nec deberi ex iuriſdi-
164 ctione Portulaniæ,& Siclæ,habetur ex *citat.*
*Conſ.de Roſ.conſult.*30. *num.*40. vbi etiam, &
*cit.conſult.*11.& 12. de eo agitur, an ſolutio
165 adhoæ, ſiuè donatiui poſſit in toto,vel in
parte præſcribi,& quo nam temporis lapſu?&
ſi à *Conſ.Stayban.reſol.forenſ.tom.2.reſol.*176.
*num.*63.64.& 65.per ea quæ *De Pon.de poteſt.*
*Proreg.tit.4.de regal.impoſ.num.*10. *R.de Curt.*
in diuerſ.feudor.§.cum igitur n. 68.onus adhoę
etiam pro præterito tempore poſſeſſoris feudi
166 eſſe dicatur, & ab eodem exſoluēdum,dum
modò nō ſit Reg.Curię cōceſſionarius,cōpe-
167 tereuè ad id realem actionem,quin dominū
directum à poſſidente partem feudi integrum
poſſe ſeruitium requirere, dicitur: ideòq; du-
168 plex dicitur Princeps beneficium feudatario
impartiri concedens eidem adhoæ immunita-
tem, primum quidem quia & donatiui, & cu-
iuſuis ſeruitij à præſtatione ità illum facit
exemptū,& ſecūdum,quia ſibimet ipſi præiu-
dicat,vt percipitur ex *R.Galeo.cōtr.lib.2.contr.*
55.*a num. 5.per* 17. vbi multa de immunitate
169 à ſeruitijs debitis occaſione feudi, adhois,
donatiuis ordinarijs, & extraordinarijs, ſiuè
ſuperindictis interprætādis,ex qualitate maxi-
mè Regis, & meritis cōceſſionarij exponūtur.

Releuij præſtationem moribus in Regno
170 introductam fuiſſe,habetur in *cap.*182. *Reg.*
*de Marin.num.2.tom.*2. & alibi, & deberi per
171 per mortem illius, qui feudi dominium ha-
bet, per nouam, quæ petitur à ſucceſſore in
feudo,inueſtituram, vt dicebamus aliàs & ha-
betur ex *cit.de Marin.ibid.& nu.*8.& *cap.*183.
num.5.Loffred.in cap.1.§.ſed & res, vol.3. in
fin.poſt verſ.ſed circa hanc in tit.per quos fiat in-
*ueſt.Glo.Pariſ.in §.1.glo.1.num.*49. quod aper-
tè ex diſpoſitione *conſtit.poſt mortem*, vbi *gloſ.*
ver. recepto,confirmatur:hinc eſt,vt per mor-
tem illius, qui in contractu vicem geſſit em-
172 ptoris,etſi nomine alterius, & ſimulatè ſol-
uendum ſit releuium, vt habetur apud *De*
*Marin.reſol.quotid.lib.2.cap.*28. *num.*10. item
173 ab vniuerſali refutatario feudorum *Rouit.in*
pragm.1.num.10.de offic.proc.Cæſar. poſt *Ioan.*
Vinc.Ann.in repet.rubr.de vaſſall.decrep. ætat.
*num.*224.idem *De Marin. cap.*139. *tom.2. re-*
ſol. & ratio ab *eodem* deſumitur, quia huiuſ-
174 modi refutatarius loco hæredis habetur, ſi
hæres vniuerſalis deficiat. At non deberi pro-
175 pter feudatarij monacationem, nec etiam ſi
176 proſcriptus declaretur, *Idem De. Marin. to.*
*1.reſol.cap.166. nu.*8. nam propter naturalem
177 feudatarij mortem, non autem ciuilem de-
178 betur;item nec debetur per mortem vſufru-
ctuarij, *Capyc.Latr.deciſ.92.nu.3. Marcia.con-*
*ſil.34. num.*8. prout nec deberi per mortem il-
179 lius feudatarij, qui feudum, vſufructu ſibi
retēto,donauit,decretū fuiſſe per R.C. tradūt
*Frecc.de ſubfend.lib.2.in 3.author. nu.*17. *Reg.*
*Reuert.deciſ.14.lib.5.*aliàs 404. ſecundum *De*
Marin.reconpilationem,Tap.in conſtit.poſt mor-
*tem,num.*19. nec deberi releuium per mortem

viri,

180 viri, cui in dotem feudum eſt datum, ſiuè
æſtimatum, ſiuè inæſtimatum, ſed potiùs per
181 mortem vxoris, dixit *Anna alleg.95. a n.10.*
Et an releuium ſolui debeat ab hærede primi
182 poſſeſſoris feudi, rehemẽte feudum, olim di-
ſtractum cum pacto rehemendi, item an ſoiuẽ-
dum ſit ab hærede feudatarij, poſſidente feu-
dum, emptũ ſub pacto rehemendi ad beneficiũ
venditoris? videri poteſt apud *De Marin. cit.
cap.182.num.4. Iacob.de Aycl.de iur. adhoæ nu.
86. Reg. Reuert. deciſ.41. lib.1. Ann. alleg.95. nu.
12. ad fin.* Quiduè dicendum ſit in feudo, cu-
183 ius reuocationem petit hæres præmortui
feudatarij vigore *conſtit. conſtitutionem Diuæ
memoriæ*, poſt quam fuit per Collaterale Con-
ſilium dictum, aſſenſum fieri in forma, nec
dum fuit expeditum? habetur apud *cit. de Ma-
rin. cap.304. tom.1. reſol.* vbi etiam an dicatur
184 feudi dominium translatum in emptorem
poſt quam eſt dictum *fiat in forma*, reſoluendũ
185 tamen, ſi infra biennium aſſenſus in priuile-
gium redigatur iuxta diſpoſitionem *Capitu-
lorum* huius Ciuitatis de annis 1555.&1570.
ad explicationem *deciſ.253. Afflict. & Reg. de
Pont.* ſententiæ *in tract. de poteſt. Proreg. tit.7.*
186 *§.9. num.12.* & an, & quando creditor cum
aſſenſu, expedito per verbum *fiat*, cæteris cre-
ditoribus ſuper feudo præferatur?
Medietas fructuum feudi vnius anni, quæ
187 pro releuio ſoluitur, ſit ne illius anni, an
verò illius, quo feudatarius moritur, in quæ-
ſtionem olim redigi conſueuit, vt teſtatur *R.
de Marin. tom.2. reſolut. cap.183. numer.3.* &
videre eſt apud *Loffred. in paraphr. ad Andr. in
cap.1. § ſed & res, per quos fiat inueſt.* & poſt
eum *Frecc. de ſubfeud.3. author. Baron.*, nunc
188 verò medietatem fructuum illius anni, quo
decedit feudatarius, eſſe conſtat per tradita
in *conſult.30. Conſ. De Roſa num.19. Andr. in
cap.1. §. ſimiliter de cap. Corradi, & in conſtitut.
poſt mortem*, & quoties in eo anno fructus nõ
189 adſunt, ſoluitur pro æſtimatione fructuum
vnius anni ex tribus proximis morti feudata-
rij, vt ex *De Franch. deciſ.121. Reg. Moles, &
Frecc. ab eod. De Roſ. relat. & R. Galeot. reſpon.
fiſc.10. num.16. lib.1. controu. cap.9. num.49. &
cap.36. num.18. & lib.2. cap.2. nu.36. & cap.9.
num.13.* clariùs habetur, debeturque ex fructi-
190 bus naturalibus, non autem induſtrialibus
De Marin. cit. cap.183. num.9. & 10. ac non
191 ſolui ex fructibus iuriſdictionis, ſiuè pro-
uentibus dixerunt *De Marin. reſol. quotid. cap.
84. num.4. cap.183. num.11. in fin. & cap.184.
tom.2. R. Moles dec.9. Frecc. de ſubfeud. lib.2. in
3. author. num.43. Reg. Conſtant. in l.1. num.67.
C. pœn. fiſc. credit. præfer. lib.10. Capan. de iur. re-
le. par.4. quæſt.2. num.13. & ſeq. Conſ. de Roſa
conſult.30. num.44. qui num.45. idem ab Andr.*
192 multis in locis approbatum fuiſſe oſtendit,
& quid dicendum, ſi tempore mortis legata-
rij iuriſdictio inueniatur alicui locata? habetur
eod. cap.184. num.4. De Marin. Cæterum an
193 debeatur pro niue, in territorio feudali re-
collecta? tractat *R. Galeo. reſpon. fiſca.10. n.16.*
194 & an, & quando ſoluatur pro molendinis,
barcherijs, carterijs, & ſimilibus? tradidit *Iul.
Cæſ. Minad. apud eund. de Marin. cap.184. num.
7. & 8.* Alia de releuio, & quando ſimplex,
aut duplex ſolui debeat, affert *Paſchal. de vir.
patr. poteſt. p.4. cap.1. à n.11.* eam ideò cõſulas.
Poſitis iſtis, quoniam, quæ allegauit Doctiſ-
195 ſimus Iuris Peritus D. Octauius Orſinus in
cauſa pro Domina D. Hyppolita Carafa
Principiſſa Fraſſi, & Duce Cancellariæ, cum
Domina D. Caterina, & filijs quondam Do-
minæ D. Ceciliæ Carafæ conferunt, hucuſque
traditis, ideò vt quod non ſcripſimus, ex eru-
dito eiuſdem reſponſo habeatur, illud hìc im-
primi curaui.

ALLEGATIO.

MOrtuo D. Alfonſo Carafa vltimo Du-
196 cæ Cancellariæ, maſculis non exi-
ſtentibus, D. Hippolita Carafa eius filia pri-
mogenita ex aperta iuris diſpoſitione ad feu-
di ſucceſſionem vocata fuit.

Inſurrexerunt D. Catherina Carafa vidua,
Filijque quondam D. Ceciliæ Carafæ præde-
functæ, prætendendentes tanquam filiæ ex ſe-
cundo matrimonio dicti D. Alfonſi fuiſſe ad
eorum beneficium à primo quond. Ducæ D.
Federico de feudo diſpoſitum poſt mortem
dicti D. Alfonſi in ducatis 15.m.

Nos qui iura D. Hippolitæ in præſentiarũ
Ducisſæ tuemur, optimo iure fore ſuadendum
ſperamus, nullatenus in teſtamento Ducis D.
Federici hanc adeſſe diſpoſitionem, ſiuè gra-
uamen per non adimplimentum illius. Pro
197 cuius demonſtratione ad legem teſtamenti
deuenimus *§. diſponat, auth. de nuptus.*

Verum dum vltimæ voluntates poſſunt tàm
ex expreſſis, quàm ex coniecturis eorum in-
terpretationes recipere.

Tamen cum noſtro in caſu teſtator in pro-
hemio hæc verba protulit, fol.165. lib.B. *E con
queſta cõditione laſcio, che s'habbia da oſſeruare
inuiolabilmente, perche coſi è mia determinata
volontà, la quale s'habbia da intendere ad lite-
ram, ſenza altra interpretatione.*

Et voluntatis interpretatio ex proœmio,
198 præfationeque in omnibus diſpoſitionibus
in dubio ſumitur, *Capiblancus de baronib. in
rubrica nu.2.* latè *Theſaur. lib.1. q.1. forenſium
num.1.* Hinc videtur excluſa extenſio de
199 ſimilibus ad ſimilia, argumentum à contra-
rio ſenſu, & extenſio de caſu ſimplici ad mi-
xtum, omniſque alia coniectura, quæ ex tacita
teſtatoris mente poſſet euenire, vt in terminis
fundat *Roland. à Valle conſ.51. lib.3. ſub n.12.
& ſeq. & in ſpecie, num.24. verſ. & non fendo
per mendicata ſuffragia, & num.25. adducit de-*

ciſionem Beroi conſil.57.num.63.vol.3. vbi filij
200 erant poſiti in conditione cum qualitate
maſculinitatis,teſtator ad plures gradus ſub-
ſtitutionis digreſſus fuerat; Et tamen ex eiſ-
dem verbis, à teſtatore in teſtamento appoſi-
tis, *filij diſpoſitiuè vocati minimè cenſeri po-
tuerunt.*

Et quod dicta verba ad literam, prout ia-
cent, præſtant ſenſum abſque ſuppletione, &
ſubditione aliqua,aſſerit idem *Bero.conſ.120.
num.74. vol.2.* dicens, quod vbi viget huiuſ-
201 modi conſtitutio, quod ſtari debeat cartæ,
ſeù quod verba ſint intelligenda ad literam,
nõ eſt alius aſſumendus intellectus, etiam qui
ex mente, & ſimilitudine rationi ſumi poſſet,
ſed ſenſus literalis,quamuis rigoroſus, & du-
rus videretur, *argum. l. proſpexit, ff. qui & à
quibus.*

Quæ concluſio originaliter fuit, *Bald. in l.
precibus,C.de impuber.& alijs ſubſtitutionib.nu.*
18. dicentis, quod in quibuſdam locis ſunt
202 ſtatuta,quod teſtamenta ſeruentur ad literã
ſine vlla interpetratione, vel extraneo intelle-
ctu: & tunc pro certo ſcias, quod in vulgari
expreſſa non continetur pupillaris tacita.

Et quamuis contra *Baldum* videatur tene-
203 re *Bart. in l. omnes populi ad finem quæſtio.
principalis,ff.de iuſtitia,& iure dicendo,*tale ſta-
tutum remouere friuolam interpretationem,
& non illam,quæ à iure ſit approbata.

Tamen opinio *Baldi* eſt communis, & ma-
204 gis tuta,non ſolum ſecundum *DD.*ſupraci-
tatos, ſed etiam fundat *Craſſ.de ſucceſſ.§.ſubſti-
tutio lib.2.Vaſquaz.de ſucceſſ. tom.2. de informi
ſubſtitutione lib.2.§.11.nu.19. Mantic.de conie-
cturis vltimarum voluntatum lib.5.tit.14.n.31.
& ſeqq.*

Imò conciliantur *Baldus,& Bart. & Imol.
per d.Mantic.n.35. ex Socc.in l.1.num.38.ff.de
vulgari,verſiculo non limita,*dicens, aut ſtatu-
205 tum loquitur ſimpliciter, quod teſtamen-
ta ſeruentur ſine vlla interpretatione, & tunc
habet locum doctrina *Bart.& Imol.* aut verò
ſubiungit ſtatutum, quod teſtamenta ſeruen-
tur ad literam,ſine interpretatione(prout in
caſu noſtro)vt *Bald.loquitur in d l.precibus,* &
tunc eius opinio eſt vera, quia illa verba ſta-
tuti tollunt argumentum, quo *Imol.* vtitur,
quoniam apertè ſignificant, nullam poſſe fieri
extenſionem,cum teſtamenta debeant ad lite-
ram intelligi; & litera dicitur illa, quæ oculo
corporali cerni,& leggi poteſt,non quæ in in-
tellectu concipitur, *l.2.§.1. de is quæ in teſtam.
delent.idem Bald.in l.2.num.8. de patribus, qui
filios diſtraſſerunt,* quam diſtinctionem idem
Soccinus tradidit *in l.cum anus,num.28.ff.de
206 conditionib.& demonſtrat.*vt eſt videndum
penès dictum *Manticam loc.cit.à num.31. vſq;
ad num.32.in fine,*quem rogo videri, *Menoch.
præſumpt.36.n.42.*Alex. *Trentacinq.de ſubſtit.
1.parte,cap.ij n.15. Intrigl.de ſubſt.quæſt.22.n.
74.cent.1.Fuſar.de ſubſt.quæſt.28.nu.21.vſq; à
num.24.*& pulchrè *Rolan. à Valle conſ.62. lib.
3. num.36. & 37.* dicens,in caſu ſuo ad eſſe
verba teſtamenti (*prout in caſu noſtro*) non ſo-
lum,quod intelligeretur abſque interpretatio-
ne,ſed etiam ad literam, proindè adducit ſu-
pradictam diſtinctionem, ſequendo doctrinã
*Baldi,*non dari extenſionem,propter quod le-
galis interpretatio ſublata dicitur.

Hinc quotieſcumque noſtro in caſu expreſ-
sè, & ad literam feudum in omni caſu non vi-
demus grauatum ad beneficium filiarum ex
ſecundo matrimonio quond. D. Alfonſi vlti-
mi Ducis,optimo iure dicimus,ad interpreta-
tionem, aliamque extenſionem recurſum ha-
beri non poſſe. Quamuis ad ſaturitatem ſu-
pradictã quæſtionem adduxerimus: dum no-
ſtro in caſu ſumus in claris pro excluſione fi-
liarum ex ſecundo matrimonio ſuper feudo,
207 ideò non eſt locus interpretationi, *l.ille,aut
ille,§.cum ità,ff.de verb.oblig.Vrſinus de ſucceſ.
feud.parte 2.quæſt.2.art.2. tit.2.* Imò coniectu-
ræ potiùs concurrunt contrariè dictis filia-
bus, vt ex teſtamenti lectura infra colligẽdum
fore ſperamus.

Et quidem primò, dum teſtator dixit: *Io
ſudetto D. Federico Carafa Duca di Cancella-
ra teſtatore inſtituiſco, nomino,e fò mio herede
vniuerſale, e particolare ſopra li feudali il Sig.
D.Alfonſo Carafa mio fratello, e nelli burgen-
ſatici l'iſteſſo Signor D.Alfonſo,la Sign.D.Popa
Carafa,e la Signora D. Giouanna Carafa Mar-
cheſa di Gagliani, miei cariſſimi Nepoti heredi
vniuerſali,e particolari,cioè detto Signor D.Al-
fonſo nella metà,e dette Signore D.Popa, e D.
Giouanna Carrafa nell'altra metà ſopra tutti, e
qualſiuoglia miei beni mobili,e ſtabili,oro, argẽ-
to,denari contanti,crediti,nomi di debitori,ragio-
ni,& attioni,& ogn'altra coſa conſiſtente,doun-
que ſita,e poſta, eccetto l'infraſcritti legati, e fi-
deicommiſſi,e con l'infraſcritte, e ſopradette con-
ditioni, e non altrimente.*

Hinc primò colligimus, D.Alphonſum, ex
vna fuiſſe ſolum hæredem vniuerſalem in feu-
dalibus inſtitutum,& ex alia in burgenſaticis
habuiſſe portionem aſcendentem ad medie-
tatem,& aliam medietatem ad beneficium D.
Hippolitæ,& D.Ioannæ fuiſſe relictam.

Poſteà deuenit teſtator,& vbi voluit grana-
re feudum,expreſsè dixit, *Item grauo detto Si-
gnor D.Alfonzo mio herede nelli feudi,che ſia
obligato pagare alle ſudette D. Popa, e D. Gio-
uanna la metà del valore di detti feudi in dena-
ri contanti, ò per quella metà corriſponderli à
ragione di cinque per cento.*

In quò grauamine non adeſt quæſtio, dum
expreſsè ita voluit teſtator, & dixit, & abſque
vllo ſcrupulo debetur,ſed non ità voluit,& di-
xit infra reſpectu filiarum dicti D. Alphonſi,

ex

ex ſecundo matrimonio.

Nam poſteà in quarto capite teſtamenti dixit primò: *Item voglio, che la portione ſpettante al Signor D. Alfonſo, s'habbia da diuidere doppo la ſua morte trà le figlie di eſſo Signor D. Alfonſo nate dal ſecondo matrimonio.*

Secundò dixit, *e caſo che la primogenita del ſecondo matrimonio ſi caſaſſe con il figlio del Signor Duca di Noia, ò ſuo figlio primogenito,* all'hora voglio, & ordino, *che detto Sig. D. Alfonſo debbia dare di detta* mia heredità *à detta figlia primogenita docati 15. m. et alla ſecondogenita di detto ſecondo matrimonio doc. 5. m. e per queſta quantità* Grauo *detto Signor D. Alfonſo, anco ſopra detti beni fendali.*

Hic ſecundus caſus purificatus non fuit, imò reſolutus, ideò remanet in viridi primus, pro quo modò erit quæſtio, hæc portio ad D. Alphonſum ſpectans, ad quem tendere debeat?

Nam cum id, quod ſpectanit ad D. Alphõſum vti vniuerſaliter ad feudum inſtitutum ex vna fuit feudum, & ex alia fuit portio ſiuè medietas in burgenſaticis; conſequens eſt, hanc portionem poſt mortem dicti D. Alphõſi diuidendam inter filias ex ſecundo matrimonio iuxta ſenſum naturalem, & ad literam, & de iure magis congruenter ad burgenſaticum tendere videtur, quàm ad feudum vbi repugnantiam diceret, quod multipliciter ſuademus.

Et quidem primò; nam relatio non ſolum
208 tendere debet ad proxima, quæ ſunt eiuſdem ſpeciei, *l. 1. §. alienatio, ff. quando actio de peculio, l. Plautius, de auro, & argento legato, l. ſi idem, §. finali, de iuriſdiction. omnium iudicũ, Clem. 1. §. ad hoc, de prebendis, Bellamera conſil. 612. n. 6. vol. 4.* Alex. *conſ. 204. nu. 5. vol. 2. Merlin. lib. 2. controu. 48. num. 8.*

Sed etiam debet ſe referri ad caſum, cuius
209 reſpectu diſpoſitio, & relatio inutilis eſſe non diceretur, nec pateretur ſuperfluitatem manifeſtam, *l. 1. de adminiſtr. tutor l. quod labeo, de Carboniano edicto,* latè *Crauetta conſ. 701. num. 2. volum. 4.* idem *Merlin. loc. citat. num. 7. 8. & 9.*

Hinc cũ teſtator dixerit (*la portione ſpettãte à D. Alfonſo*) eſſe diuidendam poſt eius
210 mortem, hæc portio debet ſe referre ad illa capita, quibus conueniunt, & verba aptantur, *Menoch. conſ. 542. num. 7.*

Quapropter cum antecedenter ad literam obſeruauerimus, D. Alfonſum in feudis hæredem vniuerſalem totum habuiſſe.

In burgenſaticis verò tamquam inſtitutum ſimul cum D. Hippolita, & D. Ioanna, hanc ſpeciem portionis habuiſſe, & retinuiſſe, eandem de nominationem portionis, quę in referente continetur, cum è contra refe-
211 rens cenſeatur continere, quod eſt in termino relato, *Socein. conſ. 77. num. 6. & conſil. 89. n. 9. & conſ. 188. lib. 1. Barboſ. tract. rer. axioma. 201. à n. 2. & ſeqq.*

Ideò cum in termino relato burgenſatica cõtineri videamus, optimo iure colligimus, filias ex ſecundo matrimonio poſt mortem D. Alphonſi ad burgenſaticam portionem fuiſſe ſubſtitutas. Aliàs ſi ad feudum portio diuidẽda ſe referre diceretur, ſecundum literalem ſenſum repugnaret, dum ibi D. Alphonſus tãquam vniuerſaliter inſtitutus, totum habuit: quapropter teſtator loquendo, dare portionẽ, non dicitur includere, & totum dare voluiſſe,
212 ideò argumentum de parte ad totum in quantitate non valet, fundat *Barboſ. tract. var. tit. argument. iur. loc. 72. num. 1. & 2.* Imò cum grauamen, ſiuè ſubſtitutio ſit odioſa, po-
213 tiùs reſtringi debet ad portionem expreſſã, quàm ampliari de portione ad totum, & vniuerſum, *Bellon. de iur. accreſcen. lib. 7. quæſt. 15 nu. 6. Amat. conſ. 19. nu. 36. & ſequenti;* eò magis cum hæc ampliatio eſſet in odium D. Alphonſi inſtituti, magiſque prædilecti, teſtatorique coniuncti, tanquam germani fratris, quàm eius filiarum ſubſtitutarum ſub nomine collectiuo vocatarum, ad quem.

Secundo ſuademus à fortiori: etenim locutio indifferens, & generalis non poteſt referri
214 ad ea, quę ſpeciali indigent expreſſione, *l. ità ità apud labeonum, §. hoc edictum, ff. de iniurijs, Afflict. decis. 111. nu. 9. Menoch. conſ. 250. num. 49. tom. 3. Merlin. lib. 2. controu. 48. numer. 4.* Et
215 feudalia non compræhenduntur in generali ſermone, & diſpoſitione, niſi exprimantur, *Ann. alleg. 118. n. 1. & 8. Marcian. diſput. 7. n. 2. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 9. num. 20.* per *cap. 1. §. in generali, ſi de feud. def. contr. ſit.* ibi: *In generali alienatione vaſſalli feudum non continetur, niſi nominatim dictum ſit;* & eſt conſimilis *Text. in cap. 1. de Capitan. qui Curt. vend. vbi gl. in ver. contineri,* vt latè fundat *Theodor. alleg. 25. nu. 13. 14. & 15.* nec ſub generali obli-
216 gatione feudalia continentur, *cap. 1. de prohib. feud. alienat. per Lothar. & cap. 1. de prohib. feud. alienat. per Frideric.* nec ſub generali
217 fideicommiſſo latè *Amat. conſ. 3. num. 6.* nec etiam appellatione bonorum feudalia veniũt, *Roſent. de feud. concluſ. 13. cap. 9. membr. 1. nu. 9. & 10. Amat. conſ. 7. num. 18.* vbi fuit facta di-
218 ſpoſitio in burgenſaticis, & poſtea teſtator, dixit, *& altri beni, che mi ſpettano in qualſiuoglia modo,* & concludit, huiuſmodi diſpoſitionem ad feudalia non trahi. Imò nec etiam in
219 feudis locum habet regula, *Si non valet, quod ago, vt ago, valeat, vt valere poſſit,, Camer. in cap. Imperialem, fol. 9. lit. G. Merlin. lib. 2. contr. 56. nu. 28.* Quapropter cum in hac loquutione portionis diuidendæ, nunquam de feudo expreſsè fuit loquutum; imò nec verba generalia, nec vniuerſalia adſunt ad hoc, vt introire

poſſi-

poſſimus ad illam quæſtionem, vtrum vniuer-
ſalia verba compræhendant feudalia; ſed ſo-
lum teſtator per verbum particulare, & reſtri-
ctiuè dixit, *che la portione ſi debba diuidere*:
quod naturaliter, & de iure patet, ſub dictæ
portionis nomine feudum non venire. Hinc
optimo iure colligimus hanc portionem di-
220 uidendam, ad feudum relationem non dice-
re non ſolum ex natura rei, ſed etiam quia
teſtatoris voluntas in hoc deficere videtur,
fūdat *Amat. conſ. 29. ſub n. 8. verſ. quarto reſpon-
detur, & n. 9. 10. 11. &* 12. quem rogo videri.

Ad quod etiam facit illa regula, per quam
221 habemus, in dubio hæredem debere cenſe-
ri minus grauatum, quàm ſit poſſibile, *l. vnum
ex familia, §. ſi rem, de leg. 2. Galeot. lib. 1. contro-
uerſ. 59. nu. 2.*

Ideò dum hæc portio poteſt, & debet natu-
raliter tendere ad burgenſaticum, non eſt am-
plianda, eò magis per viam grauaminis, & fi-
deicommiſſariæ ſubſtitutionis ad feudale ab-
ſque vlla feudi expreſſione, ad cuius corrobo-
rationem.

Tertio ſuademus, nam ad hoc vt diſpoſi-
tio non reddatur inanis, ſemper verba indiffe-
222 rentia, referri debent ad ea, quæ ſunt in di-
ſponentis poteſtatem, *l. Lucius, §. penult. ff. ad
municip. cap. à nobis, vbi Abbas, de ſentent. excō-
munic. Bart. in l. ſi quis ſub conditione, ff. de con-
dit. inſtit.* ità *Caſtrenſ. conſ. 347. vol. 1. & conſil.*
389. *vol. 2. Decius conſ. 217. vol. 1. Peregr. de
fideicomm. art. 36. nu. 83. Merl. contr. 48. num. 5.
lib. 2.* quia voluntas, & poteſtas neceſſariò con-
223 currere debent in quolibet actu, idem *Pere-
grin. art. 33. poſt nu. 43.* ibi: *Deficiente poteſtate
non eſt curandum de voluntate.*

Vndè cum feuda in noſtro caſu non ſolum
224 non ſint expreſsè diſpoſita, verum etiam
neque in diſponentis poteſtate dicantur *cap.
1. de ſucceſſ. feud.* ibi: *Nulla ordinante defuncti
in feudo manente, vel volente, Vrſinus de ſucceſ.
feudi p. 1. q. 6. art. 1. nu. 1. Amat. conſ. 7. num. 32.
Theod. alleg. 25. nu. 14.* vbi enim feuda ità no-
ſtra ſunt, ſicut burgenſatica. Igitur hæc portio
diuidenda ex omni parte ad feudum relatio-
nem dicere, non poteſt.

Et quod teſtatoris voluntas interpetrari
debeat, vt nō videatur voluiſſe, quod non po-
225 tuit diſponere, & ideò non referatur ad bo-
na feudalia, ſed in eum caſum, quo de iure
teſtator facere potuit, in terminis fūdat *Man-
tica de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 2. num. 14.
&* 15.

Quartò noſtram theſim ex alio confirma-
mus, etenim non ſolum de feudo non datur
diſpoſitio, ſed pro ſecundo repugnat etiam
feudum diuidi inter filias ſecundi matrimo-
226 nij per portionem in Regno, vbi Iure Fran-
corum viuimus, & ſolus primogenitus in eo
dicitur vocatus *Georg. repet. feud. cap. 49. nu. 3.
5. 6. & 8.* vbi ità deciſum refert ex *Conſtit. Re-
gni vt de ſucceſſ. Galeota lib. 1. contr. 50. nu. 21.
Vndè cum etiam feudum diuidi in portionem,
repugnat loquendo teſtator de portione diuiden-
da, non debet hæc portio ad feudum referri,* nam
eſſet fruſtratoria diſpoſitio, & præſumi non
227 debet, teſtatorem fruſtratorie diſponere vo-
luiſſe, *l. 1. in fine, ff. de ad municip. l. vnica, C. de
theſauris lib. 10. Nouar. ſuper pragm. 10. de offi-
cio iudicium, n. 65.* faciēdo inutilem diſpoſitio-
nem, *l. titia cum teſtam. §. 1. l. mauius in princip.
ff. de leg. 2.* & vtendo fruſtratoria potentia,
228 quæ ad actum peruenire non poteſt, *l. multū
intereſt, C. ſi quis alteri, Amatus conſ. 8. nu. 3.*
Cum non credatur quiſquam genus teſtandi
229 eligiſſe, quo iudicium ſuum impugnetur, *l. 3.
ff. de milit. teſtam.* Imò è contra teſtatoris vo-
230 luntas interpetrari debet, vt magis valeat,
quàm pereat *l. vbi eſt verborum ambiguitas, ff.
de rebus dubijs*, hinc pernec eſſe ſequitur, ad
burgenſaticam hæreditatem portionem diui-
dendam referri debere, vbi nulla repugnantia
in diſpoſitione dicitur ineſſe.

Imò pro quinto aliam repugnantiam ad-
ducimus: nam cum dictæ filiæ ex ſecundo ma-
trimonio in hac portione dicendæ ſint vo-
catæ poſt mortem D. Alphonſi per fideicom-
miſſariam ſubſtitutionem, & hæc portio di-
ceret relationem ad feudum, ſequeretur non
ſolum dari diuiſionem, ſed etiam ſubſtitutio-
231 nem in feudis, quæ dari non poteſt, *de Ma-
rinis lib. 2. reſol. 218. ex pragm. 4. de feudis in
cap. 6. & Conſ. Stayban. reſolut. 99. num. 31.* vbi
232 fundat nec etiam in actionibus ad feudum,
ex *Frāch. dec. 153. n. 25. in fin. verſ. ſubſtitutio, &
n. 26.* eò magis dū non agimus de cōmodo ad
233 beneficium inmediatè ſucceſſoris, qui erat
D. Hyppolita filia primogenita D. Alphonſi
ex primo matrimonio, proùt diſpoſuit *pragm.*
234 36. *de feud.* tantò magis dum teſtator ex-
preſsè nec etiam loquutus fuit de gratia ſe
235 velle vti. Vndè cum teſtatoris voluntas iu-
ris diſpoſitioni vniformis cenſenda ſit, *Bart.
Rip. & cæteri in l. hæredes mei, §. cum ità, ff. Tre-
bell. cum ſimilibus, Anna conſ. 29. num. 12. Ca-
pyc. Latr. conſult.* 112. *num. 43.* per neceſſe ſe-
quitur, teſtatorem ſubſtitutionem in portio-
ne faciendo, de burgenſatico, in quò ſubſti-
tutio abſque vlla iuris repugnantia cadere
poteſt, non verò de feudo, in quo aderat pro-
hibitio, intellexiſſe.

Sexto dicimus, poſito quod diſpoſitio de
corpore feudi non valet, nec etiam quoad
æſtimationem locum vindicare poteſt: nam
præſcindendo ab altercationibus iam diù in-
ter *DD.* excitatis, quæſtio fuit iunctis Tribu-
nalibus S. C. & Regiæ Cameræ cum interuentu
Domini Lopez Guſman olim in hoc Regno
Generalis Viſitatoris, poſteà deciſa in cauſa
236 illorum de Soriano, vbi deciſum fuit, æſti-
ma-

mationem non deberi, vt referunt,& fundant
Amat.conſ.7.num.34. & conſil.8.nu.25. & 26.
Anna allegat.125.nu.14.& 126.nu.1. & 127.
num.16.in fine Staybau.reſol.99.num.40. vſque
ad 48.cum infinitis, Theod.alleg.80.nu.51.La-
narius in additione ad repetitionem feudalem
Lanary in cap.1.de ſucceſſ.feudi à num.40. vſq,
ad 43. Quapropter dum portio diuidenda ad
feudum relationem dicere non poteſt, non
ſolùm, quia expreſsè de feudo loquutum non
fuit, ſed etiam quia ſi fuiſſet expreſſum,de eo
diſpoſitio, & diuiſio in portionē repugnaret,
& nec etiam quoad æſtimationem ſubſtineri
poſſet.Hinc ne Teſtatoris diſpoſitio inanis,&
237 informis reddatur, coniectura capienda
eſt,vt actus firmus,& validus remaneat:& vbi
poteſt actus de valido,& inualido intelligi,in-
telligitur de valido fuiſſe peractum, *l.ſi ſeruus*
§.1.ff.de fideiuſſ. Nouar. ſuper pragm.10. de of-
fic.iudic.num.46.& ideò per neceſsè ſecundum
literalem, & legalem ſenſum ad burgenſati-
cum relationem dicere oportet illa portio di-
238 uidēda,ad quod naturaliter portionis ſermo
magis adaptatur,& applicabilis eſt per *Text.*
in l.ſi tam anguſti de ſeruitutibus, & in l.via
de ſeruitutib.ruſticorū,& in l.inſul.de præſcript.
verb. ibi, *Inanis diſpoſitio dici non poteſt.*

Et quamuis feudatarius feudum grauare
potuiſſet; tamen noſtro in caſu huiſmodi gra-
uamen non videmus, dum Teſtator ſolum
vt ſupra dixit (*Che la portione ſpettante à D.*
Alfonſo, ſi debbia diuidere) Quapropter ex his,
239 quæ geſta non fuerunt, non poteſt argui,
aliquid tacitum fuiſſe, ad *Text.in l.lege, ff.de*
contrah.empt. Anchar.conſ.302. num.9. cum
alijs apud *Peregr.conſ.79.num.83.lib.1.*& ple-
nè *Caſanat.conſ.4.num.33.& 34.Menoch.de*
præſumpt.lib.1.quæſt.23.num.1. & eò fortiùs
240 cum in feudis nec etiam locū vindicet illa
regula,*Si non valet quod ago, vt ago; valeat,vt*
valere poteſt, R.Merlin.lib.2.contron.59.n.28.
241 & nec etiam argumentum à maioritate ra-
tionis in feudis procedit,*de Pont.de pot.proreg.*
*tit.de refut.feud.num.5.& 6.*nam in feudis cō-
ſideratur nudum factum.

Imò ex alio ſuademus: nam graua-
men non ſolum vti odioſum ſtrictè eſt intelli-
gendum, ſed eo magis in feudis in dubio
nunquam præſumitur, dum in eo præci-
242 sè requiritur expreſſa diſpoſitio, *Theodor.*
alleg.25.nu.13.& ſequenti. Gramat. deciſ.101.
num.11.

Ideò, qui ſe fundat,eſſe vocatum in graua-
243 mine, illud expreſsè adducere deber, *l.2. ff.*
de probat.l.actor. C.eodem, Amat.conſil.7.nu.2.
244 & quotieſcumque lex non eſt contenta, niſi
exprimatur, non eſt recurrendum ad tacitum
per coniecturas, *Iaſon.in l. Prætor ait, ff. de*
non. oper.nunc. vbi licèt concluſionem firmet,
quod mens tacita ex coniecturis collecta, pro
expreſſà habetur, tamen limitat *num.6.* cum
aliquibus fallentijs, quarum prima eſt, non
procedere dictam concluſionem,cum aliquid
245 requiritur expreſſum verbis,& pro forma,
latè *Lauarius conſil.60.num.128.Peregrin.de*
fideicomm.art.3.num.89. qui ait, vbi lex requi-
rit, aliquid expreſsè fieri, ſpecialis requiri-
tur expreſſio,nec ſufficit, id per verba genera-
lia declarari.

Eò magis, dum in hoc viget vnica iuris di-
ſpoſitio cum expreſſa Teſtatoris voluntate,qui
noluit, coniecturas in ſua diſpoſitione locum
vindicare, vt in proemio Teſtamenti ex illis
verbis, *Ad literam ſenz'altra interpretatione*,
etenim litera illa dicitur, quæ oculo corporali
cerni, & legi poteſt, vt ſupra fundauimus:
quapropter cū,feudum fuiſſe grauatum,oculo
corporali non legamus, hinc tàm ex diſpoſi-
tione iuris, quæ expreſſam diſpoſitionem re-
246 quirit, quàm ex annexa Teſtatoris volunta-
te in præfatione, quæ intelligitur in ſequenti
repetita, *l.item quia, §.idem Iuliano, ff.de pact.*
feudum ex coniecturis grauatum, induci ne-
quit.

Imò ſi coniecturę locū in noſtra Theſi ſibi
vindicarent, potiùs noſtram ſententiam con-
firmant, quàm opinioni aduerſæ faueant.

Et quidē primo patet ex illa regula,vbi Te-
ſtator voluit feudū grauare in alijs caſibus,ibi
expreſsè dixit (*grauo D.Alfonſo, che debba*
pagare la metà del feudo à D. Ippolita, & à D.
Giouanna)vnde cū ita expreſsè non dixerit ad
beneficium filiarum ex ſecundo matrimonio
D.Alphonſi; Clarè colligimus,noluiſſe ad eo-
247 rum beneficium vllum grauamen in feudo
apponere, *l. vnica §.ſin autem C. de caducis*
tollend. Soccin.ſenior conſ.224.num. 4. lib. 2.&
conſ.69.num.5.lib.3.Gabriel conſ.117.n.36. lib.
1. Pariſ.conſ.87.nu.44.lib. 2. & pulchrè *Amat.*
conſ. 7.num.2. Eo magis dum Teſtatori, ſi vo-
luiſſet,facilè erat exprimere; Ideò dum non
expreſſit, pro vt fecit in ſimilibus, Cenſetur
hoc in caſu voluiſſe pro dictis filiabus feudū
248 grauare, *l.cum virū, C. de fideicom. Aldonin.*
conſ.20.num.169.Colla de ſcientia inſpex.71. n.
1. alienumque ab eius intentione fuiſſe, latè
fundat *Palma conſ.89. nu. 1.*
249 Et in terminis nobis fauet idem *Amat.conſ.*
7. à nu.19.vſque ad 21. quem rogamus videri.

Secundo ponderamus etiam illa verba im-
mediatè à Teſtatoce in eadem oratione appo-
ſita, quæ gladium in radice ponunt v3.

E caſo,che *la primogenita, del ſecondo matri-*
monio ſi caſaſſe con il figlio del Sign. Duca di
Noia,ò ſuo figlio primogenito, all'hora voglio,
& ordino, *che d. Sign. D.Alfonſo debba dare*
di detta mia heredità à detta figlia primogeni-
ta docati 15. m. & alla ſecondogenita del detto
matrimonio doc. 5.m.e per queſta quātità grauo
d.Sig. D. Alfonſo anco ſopra detti beni feudali.

Ca-

Caſus iſte licet non fuerit verificatus, tamẽ
hinc magis ſupra dicta noſtra ſententia expli-
catur, illaque in tuto conſtituitur.

Et patet; nam primo dicimus, huiuſmodi
caſum eſſe à primo exceptum, vbi Teſtator de
portione diuidenda loquutus fuit, & caſus
exceptus firmat regulam incontrarium in
250 non exceptis, *Camer. cap. 1. de nat. ſucceſſ.*
feud. lectur. 30. num. 17. l. 1. in fine, ad municip.
Theod. alleg. 26. num. 12. in fine, & 13. l. nam
quod, l. quidem ff. de pen. legat. Dec. in l. 1. num.
26. de regulis iuris. Couar. variar. reſol. lib. 2. c.
5. num. 4. Ideo cum in caſu excepto expreſsè
Teſtatorẽ feudum grauare voluiſſe videamus,
conſequens eſt, quod è contra in primo caſu
non excepto, vbi de portione tantum locutus
fuit, grauare noluiſſe, colligamus: nam dum in
indiuiduo dictus vnus caſus exceptus eſt, ab
expreſſo de grauamine feudi, ad non expreſsũ
251 extenſio fieri non debet *Ang. in l. 1. §. 1. & in*
l. pater filium, ff. de vulgar. & pupil. Soccin. iun.
conſ. 140. colun. fin. volum. 1. & conſ. 259. col. 3.
verſ. aliquando Alex. conſ. 84. n. 17.

Secundo Ex alio hoc confirmamus, reaſſu-
mendo de nouo regulam, quod vbi primo
voluit, non ſolum in ſimilibus Teſtator feudũ
grauare ad beneficium D. Hippolitæ, & D.
Ioannæ expreſsè dixit, ſed etiam in ſpecie, vbi
grauare ad beneficium filiarum ex ſecundo
matrimonio voluit in caſu conditionato in
ſpecie, expreſsè ſimiliter dixit, quàpropter cum
in alio caſu puro, & non excepto, loquendo
de portione pro iiſdem filiabus ex ſecundo
252 matrimonio, ità expreſsè, prout requireba-
tur non dixit, etiam grauo, clarè patet conſul-
tò Teſtatorem, ibi feudum grauare noluiſſe
Amat. conſ. 7. n. 2.

Tertio Suademus, ponderando quidditatem
verborum in excepto casù, & videmus primo
incipere Teſtatorem. *Et caſo che*, quæ clauſula
253 facit actum conditionalem *Barboſa tract.*
var. clauſ. 15. Vnde cum in conditionali casù,
& reſtrictiuo feudum fuerit expreſsè grauatũ,
in alio caſu puro, loquendo de portione, vbi
non expreſſit, non intelligitur teſtator feu-
dum grauaſſe: Secundo videmus teſtatorem
dicere: *All'hora voglio, & ordino*, quæ clauſula
(tunc) reſtringit diſpoſitionem ad caſum ex-
preſſum, & vlterius ad aliud etiam ex veriſi-
254 mili, & coniecturata mente teſtatoris non
extenditur, fundat *Surdus conſ. 448. num. 3.*
Peregr. de fideicomm. artic. 12. num. 65. Capyc.
Lat. deciſ. 108. & Dom. meus Conſ. Hodiern. ad
Surdum deciſ. 37. num. 48. & proſequendo te-
ſtator dixit, tunc illo in caſu, *che detto D.*
Alfonſo debba dare di detta mia heredità.

Qua propter, notamus, Teſtatorem non di-
xiſſe de portione ſpectante ad D. Alphonſum,
prout dixerat in primo caſu puro, ſed dicit, de
mea hæreditate ſoluat duc. 15. m. *à detta figlia*
primogenita del ſeconda matrimonio, & alla
ſecondogenita doc. 5. milia ordinando ſolu-
tionem tàm ex burgenſatico, quàm ex feu-
dali. Imò per priùs conſiderauit, ſolutionem
de burgenſaticis eſſe faciendam, & caſu, quo
non ſufficerent, patet in hoc Teſtatorem ad
ſupplendam dictam quantitatem deficientem,
adiunxiſſe grauamen in feudo cum dictione,
etiam, dicendo v3. *e per queſta quantità grauo*
d. D. Alfonſo anco ſopra detti beni feudali.
255 Quæ dictio, etiam, dum eſt implicatiua ad
tex. in l. etiam, ff. ſol. matrim. & implicat, & in-
cludit maiora, & diuerſa ab expreſſis ad *tex.*
in cap. tanta, de ſimon. & in cap. grauis, de ſent.
excom. refert *de Ponte conſ. 19. num. 5. lib. 1.*
quotieſcumque hæc dictio, etiam, ſolum vide-
tur appoſita ad augendum in caſu conditio-
nato, dicendo Teſtator, *Anco grauo*, perneceſ-
ſe ad hoc, vt augeat, & maiora, & diuerſa ab
antecedentibus includere dicatur in hoc caſu
conditionato, & excepto, affirmare debemus,
quod per prius in antecedenti caſu puro, vbi
de portione diuidenda fuit locutum, ibi de
grauamine feudi per Teſtatorem penitus fuiſſe
cogitatum, ſed ibi libere ad beneficium D.
Alponſi fuiſſe relictum.

Imò ex euidenti mathematica demonſtra-
tione colligimus, in omni caſu, tàm puro, quàm
in illo excepto, & ſemper, teſtatoris mentem
fuiſſe aliquid liberè, & abſque grauamine fuiſ-
ſe relictum ad beneficium D. Alponſi.

Et patet, nam cum in dicto caſu conditio-
nato teſtator voluerit de ſua hæreditate ſolui
duc. quindecim mille ad beneficium primoge-
nitæ ex ſecundo matrimonio, & alios duc.
quinque mille ad ſecundogenitam: euenit
quod ſolutis dictis ducatis 20. m. per D. Al-
phonſum non remanebat aliud grauamen, &
propterea reſiduum hæreditatis liberum pe-
nes D. Alphonſum remanebat, nam vel dicti
duc. 20. m. ſoluebantur ex burgenſaticis, &
feudum non erat neceſſe ſupplere, & remane-
bat abſque grauamine ad beneficium D. Al-
phonſi. Vel burgenſaticum non erat ſufficiens,
& hoc in caſu feudum vti grauatum cum di-
ctione, etiam, tenebatur ad id, quod deficiebat,
ſupplere, & tunc remanebat ſaltim reſiduum
pretij feudi libèrum, dum ſolum feudum abſ-
que burgẽſatico poterat ſoluere duc. 20. m. Igi-
tur vnitum cum burgenſatico ſemper rema-
nebat, vel totum, vel reſiduum feudi liberum
penes D. Alphonſum.

Hinc dum aliquid liberum remanebat pe-
nes dictum D. Alphonſum, etiam in caſu ex-
cepto, expreſſo grauaminis, qui erat caſus ma-
gis cogitatus à teſtatore, vbi incumbebat pro
eius familiæ conſeruatione; Quid mirũ eſt di-
cere, in caſu non excepto, vbi loquutus fuit
de ſimplici portione, & non fuit expreſsè gra-
uatum feudum, & minus à teſtatore prædile-

ctus,

ctus, illo in caſu feudnm penes D. Alphonſum
abſque grauamine, & liberum fuiſſe relictum?
aliàs ſequeretur, melioris conditionis eſſe ca-
ſum à Teſtatore minus, quàm magis dilectũ,
quoties diceretur, D. Alfonſum grauatum in
caſu primo de reſtituendo fuiſſe tàm burgen-
ſaticum, quàm feudale ad beneficium filiarum
ex ſecundo matrimonio.

Et hoc etiam in dubio ſecundum ciuilis, &
naturalis diſpoſitionem ſuademus, nam cer-
tum eſt, D. Alfonſum hæredem vniuerſalem
256 fuiſſe in feudis inſtitutum, quod intelligi de-
bet cum effectu, & non verbotenus, vt dixit
Amatus conſ. 7. num. 10. ex l. 1. §. hæc autem
verba, ff. quod quis. Iur. cap. relatum de cleric. nõ
reſident. l. penult. §. docere, ff. nequis eum,
Decius conſ. 176. num. 2. verſ. & vlterius; Et
propriè hæres dicitur in eo, quod apud inſti-
257 tutum remanet, non autem in eo, quod alte-
ri reſtituere grauatur, *l. non amplius 26. & l.*
ciuitatibus 125. §. fin. ff. de legibus, ibi, *Quoniã*
nihil ex teſtamento, videtur capere, quin tantum
erogat, quantum percipit, l. 2. §. illud tenendum,
ff. de hæreditate, vel act. vendita, & late Iaſon.
in l. non amplius, ff. de legibus, idem Amatus
num. 11.

Quapropter ſi D. Alfonſum in dubio di-
ceremus fuiſſe grauatum poſt mortem non
ſolum in brugenſaticis, ſed etiam in feudo, ſe-
queretur, ſolum in fructibus penes eum rema-
nentibus, fuiſſe inſtitutum; fructus enim feu-
258 di, vti Burgenſatici conſiderantur, vt poſt
Iſerniam explicat *Camer. in cap. Imperiale fol.*
17. columna 4. litt. T. & a fructibus ad corpus
feudi fruſtra arguitur, vti conſtat ex traditis
per *Andream in cap. ſi duo Fratres, verſ. licet*
autem, de duobus fratribus de nouo benef. in
verſ. & per Camerar. loco citato, ita *Amatus*
num. 15. & 16. fundat.

Ideò dicendum, fruſtra D. Alphonſum fuiſſe
hæredem vniuerſalem in feudis inſtitutum,
ſed ſolum in Burgenſaticis fructibus, & pro-
pterea hæc in dubio relatio ad feudum noto-
riam repugnantiam etiam diceret inſtitutioni
vniuerſali feudi, expreſsè factæ per teſtatorem
ad beneficium D. Alphonſi.

Sed hæc noſtra concluſio magis elceſcit ex
alio Capite Teſtamenti, *n. 5.* annotatione di-
gno, vbi Teſtator voluit poſt quatuor men-
ſes à die eius mortis, quod dictus D. Alphon-
ſus deberet ſoluere, cedere, ac aſſignare
D. Hyppolitæ, & D. Ioannæ Dotes maternas
illarum ſecundum laudum quond. Conſtanti-
ni Caſari, & Caroli à Mangrellis, & quod
plus eſt abſq; deductione meliorationum, præ-
tenſarum per D. Alphonſum: aliàs in caſu cõ-
trario teneretur Don Alphonſus ſoluere
dictis ſororibus totum pretium feudi, illud li-
quidando in ducatis 30. m. vt fol. 166. àt. lit.
A. B. C. patet.

Hinc ex naturali, & recta demonſtratione
colligimus, feudum non fuiſſe grauatum pro
filijs ex ſecundo matrimonio, ſed liberum
penès Don Alphonſum fuiſſe relictum, &
patet.

Nam quoties per prius illo in caſu puro
Teſtator intellexiſſet pretium feudi relinque-
re ad beneficium filiarum ex ſecundo matri-
monio; Quomodo poſtea dari poterat ratio-
nabiliter caſus, quod ex mora, & culpa dicti
Alphonſi venirent excluſæ dictæ filiæ ex ſe-
cundo matrimonio? dum culpa vnius non
259 debet alteri nocere, *l. ſancimus, & ibi, Gl. C.*
de pœnis.

Imò pro ſecundo ex alio fuiſſet etiam ir-
rationabile, per Teſtatorem dici, D. Alphonsũ,
etiam abſque detractione propriarum melio-
rationum, debuiſſe ſoluere Dotes prædictas
ad finem non ſoluendi integrum feudi pretiũ
D. Hyppolitæ, & D. Ioannæ dum etiam in caſu
contrarij pretium non remanebat penès Don
Alphonſum, ſed fuiſſet ſoluendum filiabus ex
ſecundo matrimonio?

Vndè admittendo interpretationem, vt
verba ad concordiam reducantur, quod in
260 qualibet diſpoſitione eſt obſeruandum, vt
dicit *Amat. conſil. 20. num. 14.* iuxta doctrinam
Bart. in l. 1. §. idem quæſiuit, num. 4. ff. de Condic.
Indeb. Dec. conſil. 211. num. 4. & aliorum; per
neceſsè naturaliter, & rationabiliter, pro-
ùt eſt de Iure, etiam ad euitandum abſur-
dum, erit credendum, Teſtatorem, vt homo
prudens diſponendo, cogitaſſe, feudum non
fuiſſe grauatum in beneficium filiorum ex ſe-
cundo matrimonio, ſed liberum penès Don
Alphonſum fuiſſe relictum, aliàs abſque pro-
pria culpa feudo in pœnam veniret priuan-
dus.

Et quod D. Alphonſus extra caſum exce-
ptum, grauamen in feudo pro dictis filiabus
non habuiſſet, naturali, & ciuili etiam rationi
videtur conſentaneum, nam D. Alphonſus
erat germanus frater Teſtatoris, poterat ma-
ſculos habere, ſi non in actu, ſaltim in poten-
tia, fuit expreſsè per nomen proprium voca-
tus hæres vniuerſalis in feudalibus, & propte-
reà prædilectus, tanquam magis coniunctus,
quàm eius filię ex ſecundo matrimonio, quæ
261 vix per nomen collectiuum fuerunt à Te-
ſtatore vocatæ in portione, ideò minus dile-
ctæ, ex *Amat. conſ. 36. num. 6.* vbi facit *Textus*
in l. cum ità 33. §. in fideicomm. ff. de legat. 2. ideò
loquendo Teſtator de portione, quæ ad Bur-
genſaticum coherenter relationem dicere po-
teſt, ad illud reſtringi debet, & non ad feuda-
le, cum etiam in D. Alphonſi odium exten-
ſio in dubio diceretur, quod etiam ex identi-
262 tate rationis in odioſis fieri nequit, vt dixit
Anna conſil. 74. num. 16.

Ex quibus omnibus ex omni parte colligi-

mus , quocumque filiæ ex ſecundo ma-
trimonio ſe vertant ex naturali,ciuili,& litte-
rali Teſtamenti ſenſu ſemper malum ius pro
eis ex Teſtamento quond. Ducis D. Federici
ſuper feudo aſsiſtere.

Excluſis igitur Filiabus ſuper feudo vigo-
re Teſtamenti quond. Ducis D. Federici,eli-
ſum etiam remanet Inſtrumentum pro caute-
la Teſtamenti confectum per D.Alphonſum
hæredem ad earum beneficium, aſſenſuſque
ſuper eo expeditus.

Et patet,nam D.Alphonſi obligationem,
ſiuè Promiſſionem non legimus figgere pedes
de per ſe ex D.Alphonſi diſpoſitione, vel do-
natione, ſed in executionem diſpoſitionis qu.
Ducis D.Federici , ad illius cautelam, vt ex-
preſsè legimus in *d.Inſtrum. fol.*152.*litt*.A. &
B. imò etiam in dubio quoties diſpoſitio de-
functi deducitur in ſtipulationem non vide-
tur facta nouatio,ſed potiùs illa promiſſio fa-
263 cta ad cautelam dicitur , vt deciſum refert
*Mareſcott.var.reſol.lib.2.cap.56.num.9.Capyc.
Latr.conſult.*120.*n.*32.33.& 34.

Et cum D.Alphonſi obligatio expreſsè tē-
dat ad executionem,& cautelam Teſtamenti ,
dicendo relationem ad illud, vt ex illis verbis
*fol.*151.*litt.O.* ibi *Sin come ſi legge dal* 3.4. &
5.*Capo di detto Teſtamento*, & in dictis Capi-
tibus v3. *in* 3. & 5. *Cap.* non loquitur de di-
ctis filiabus,ſed de D.Hyppolita,& D.Ioanna,
& *in* 4. *Cap.* Teſtamenti Ducis D. Federici ,
præter caſum exceptum demonſtrauimus nū-
quam Teſtatorem voluiſſe, & intellexiſſe gra-
uare, & relinquere feudum ad beneficium fi-
liorum ſecundi matrimonij , per conſequens
corruit obligatio , & promiſſio D.Alphonſi ;
264 Primo ex illa regula deſtructo fundamento
obligationis corruit ædificium , *Cap.cum
Paulus p.quaſt.*1. *l.cum qui ades, ff. de vſucap.
dum obligatio non habet vbi figgere pedes .*

Ad cuius corroborationem ſecundo cum
dilemmate dicimus, remoto Teſtamento , vel
hæc Don Alphonſi obligatio fuit ſine cauſa,
vel ex falſa cauſa , & aſſertione non vera , &
ex errore Inita ; quocumque pars ſe ver-
tat , nullius roboris promiſsionem eſſe , di-
cimus .

Et patet , nam circa primum videmus,obliga-
tionem D.Alphonſi non habere cauſam ab eo
per viam donationis,& promiſſionis tamquā
de re ſua diſponendo,ſed inexecutionem,& ad
cautelam Teſtamenti , vnde dum non aderat
grauamen in Teſtamento , & quid erant cau-
telandæ dictæ ex ſecundo matrimonio filiæ
ſuper feudo pro executione teſtamenti Ducis
D.Federici, ideò cum promiſſio D. Alphonſi
non poteſſit aſſumere cauſam à D. Alphonſo
diſponente,nec à teſtamento quond. D.Fede-
265 rici,remanet obligatio ſine cauſa,quæ non
tenet *Valenz.conſ.*173.*n.*18.& 19. & *cōſ.*112.
*n.*82.& 88.

Circa ſecundū,vel cauſa eſt falſa,& aſſertio
non eſt vera , dum promiſſionis D. Alphon-
ſi cauſa fuit pro cautela teſtamenti , cre-
dendo, in teſtamento adeſſe feudum in omni
caſu grauatum pro filiabus ſecundi matri-
monij,& cum teſtamentū non contineat hanc
diſpoſitionem,ideò obligatio D.Alphonſi in-
266 nixa prædictæ falſæ aſſertioni,& credulitati,
ex qua reſultat dolus,qui dicitur dediſſe cau-
ſam dictæ obligationi erit ipſo iure nulla , &
inualida *Conſil.Stayban. reſolut.*64.*num.*28.*l.ſi
quis affirmauerit* 19. vbi Bart. *ff. de dolo Lana-
rius conſ.*73.*nu.*20.21.&24.*Amatus conſil.*58.
267 *num.*8. & 9. nam falſa cauſa vitiat contra-
ctum , *Peregrin. conſil.*8. incipit proſequendo
*num.*5.*Decius conſil.*317. *nu.*2. eo magis dum
268 D. Alfonſus aliter non contraxiſſet(dum
non dicit, & quatenus opus ſit donat, ſed ſo-
lum ad cautelam teſtamenti) *Bald. & aly in
l.qui Roma, §. duo fratres, ff.de verb. oblig. &
gl. in l. eleganter, ff.de dote , & ibi Bart. num.*
4. & *D.D. omnes in l.diuortio,ff.de verb. oblig.
& Bart. in l.falſa demonſtratio in* 4. *quaſt. ff. de
condit. & demonſtr. Cizzar. deciſ.*81. *num.* 11.
& *latè num.*16. quapropter cum teſtamentum
hoc non dicat, D.Alphonſus obligationem
non feciſſet.

Imò circa 3. ſi ex alio loquimur reſpectu
perſonæ D. Alfonſi , & dicimus ad hanc pro-
miſſionem ſine cauſa, & per falſam aſſertionē,
269 & credulitatem D. Alfonſum ex errore fuiſ-
ſe inductum,dum aliter ſe habet, in teſtamen-
to Ducis D. Federici , quam aſſertum eſt per
D. Alfonſum , *l. de ætate* , *§. fin. ff. de
interrogat. act. l.ſi poſt deciſionem* , & *ibi Ia-
ſon. num.*3. *ff.de iuris,& facti Ignorantia. Roſ-
ſent. de feudis p.*1.*cap.* 6. *concl.* 68. *in Gloſ. in
litt. S.fol.*316.*vbi* fundat cum infinitis *Capyc.
Latro conſult.* 113.*num.*20.*vbi num.* 21. 22.&
270 23. ampliat etiam in facto proprio , quando
agitur de damno vitando ex *Surdo conſ.*202.
271 *nu.*13.*vol.*3.& *alÿs*, & præcipuè promiſſio
ſine cauſa , quod præſumatur per errorem fa-
cta *Valenz. conſ.*173. *num.* 19. *in fine*, *DD.in
in cap. ſi cautio de fide Inſtrum. Cephal. conſ.*
108.*num.*9.*tom.*1.

Et hinc ſequitur tranſactionem , vel quod
272 libet pactum ex erronea cauſa initā , ſeu ini-
tum,eſſe nullā,vel nullū, *Rolan.a Valle cōſ.*13.
*ſub num.*28.*verſ.*3.& *ſeq.lib.*1. *Capyc. Latro d.*
273 *conſult.*113. *num.* 15.& 19.nam errans non
conſentit,*Surd.d.conſ.*202.*n.*10.& *ſeq.*

Imò ſicuti D. Alfonſus defunctus poterat
274 allegare errorem, & reuocare ſuam promiſ-
ſionem, ita eius hæres,textus eſt expræſſus in
*l.non id circò,C. de Iuris, & facti Ignorantia,
cum adductis per Surdum conſ.*167.*nu.* 18. *vol.*
2. & *l.ſi quis à filio*, §.1.*num.* 6. *ff. de leg.* 1. *ibi
Iaſon.* §. 1. *num.* 6. *Berous conſ.* 60. *vol.*2. &
idem Capyc. Latro dicta conſult. 113.*num.* 25,
& *Aſ-*

& Afflictus deciſ. 233. & ibi addentes, Carauita, Piſanell. & Vrſillus nn. 1.
Et pulchrè *Bardell. conſ. 94. lib. 1. à nn. 117.*
275 *vſque ad vltimum*, quem rogo videri, vbi in
ſpecie loquitur de hærede, qui declarauit in
publicis documentis, ſe alienaſſe bona ſtabilia
hæreditaria, ac ſuppoſita fideicommiſſo, & ta-
men ſub nn. 17. reiectis contrarijs concludit
huiuſmodi confeſſionem, conſtito de non exi-
ſtentia fideicommiſſi, nihil efficere, vt induca-
tur fideicommiſſum, ex eo, quia huiuſmodi
confeſſio tanquam erronea facta cenſetur, pro-
276 indeque, etſi geminata fuiſſet, confitenti non
nocet ex *Alex. in conſ. 202. num. 8. Surdo conſ.
345. num. 16. & 17.* & in puncto, quod con-
feſſio ob errorem iuris in fideicoſſo non offi-
277 ciat, teſtatur *Preta de interpet. vlt. volunt fol.
122. col. 3. num 6. Decian. in conſ. 10. num. 85.
vol. 3. idem Surdus conſ. 403. num. 77. Peregr.
de fideicom. art. 43. num 6. & 7.* Ex quo idem
278 *Bardell. num. 22.* ſubdit etiam, clarum eſſe,
hæredem poſſe detegere, & reuocare confeſſio-
nem erroneam defuncti, prout potuiſſet defun-
ctus, cum vna, & eadem perſona cenſeatur. Et
præcipuè quando talis error ex facie publica-
rum ſcripturarum probatur.

Ideò cum noſtro in caſu clarè videatur ex
publicis documentis, vt eſt teſtamentum D.
Federici, ad beneficium dictorum filio-
rum ex ſecundo matrimonio non fuiſſe fidei-
commiſſariam ſubſtitutionem appoſitam ſu-
per feudo, non eſt vt ratio habeatur de con-
feſſione tanquam erronea facta à D. Alphon-
ſo in prætenſo inſtrumento, Et ſucceſſiuè op-
timo iure innititur D. Hippolita hodierna
Duciſſa hæres dum ac reuocat confesſionem
eius defuncti tanquam erroneam.

Et quod noſtro in caſu non debet attendi
dicta obligatio D. Alphonſi, ſed teſtamenti
D. Federici lectura.

Ex alio dicimus; conſtituens ſe debitorem
279 nomine alterius non dicitur obligatus in
pluſquam principalis tenebatur *l. cum qui ep-
heſi, §. quod exigimus*, vbi *DD. ff. de conſtit. pe-
cunia*, & licet poſſit quis pro alio ſe debitorem
conſtituere, id tamen locum vindicat, cum
280 præcedit debitum *Mantic. de tacitis, & am-
biguis tit. 2. lib. 19. ſub num. 1.* latè *Capyc. Latr.
conſult. 120. à num. 16. vſque ad 20. & ſeq. per
totum* vbi agit de eo, an hæres, qui aliter, quam
teſtamētū dicebat, ſe obligauit teneatur, & de-
281 inde cōcludit non teneri, niſi ſeruata forma
teſtamenti, & *n. 75. idem Capyc. Latro ex l. 1. §. ſi
ſub condit. ff. vt legati nomine caueatur* dicit,
hæredem obligatum pure, dum ſub conditione
erat legatum, non teneri niſi adueniente tem-
pore purificatę conditionis non obſtante,
quod purè ſe obligauit, imò ſubdit, quod ſi de-
ficeret conditio, hæres non tenetur illud ſol-
282 uere, ſed poſſit opponere omnia, que ex te-
ſtamento reſultant, & ex perſona hæredum
conditio non immutatur *Vrſin. de ſucc. feudali
poſt 3. quæſt. 4. art. 3, num. 9. fol. 116. per l. 2. §.
ex his, ff. de verb. oblig. & ibi gloſ. verb. immu-
tatur, Valenz. conſ. 15. num. 25. & conſ. 21.
n. 84.*

Imò dicimus etiam, ordo, à teſtatore præ-
283 ſcriptus, eſt omninò ſeruandus, nec alterari
poteſt à fideicommiſſario *Theſaurus quæſt. 34.
num. 11. lib. 1.* Ideo cum D. Federicus teſtator
præſcripſerit ordinem ſuper grauamine feudi,
vbi voluit, & dixit expreſsè, prout requireba-
tur, non poterat per D. Alphonſum hæredem
fideicommeſſum, & grauamen in alio caſu al-
284 terari; ſed teſtatoris voluntas erit ad vn-
guem cuſtodienda, quę tanquam lex, &
regina dominatur, *§. diſponat, Auth. de nupt.
l. in conditionibus, ff. de condition. & demonſtr.*
quapropter ex omni iure repugnat, D. Alphō-
ſum hæredem voluiſſe facere ſubſtitutionē, ſeù
fideicommiſſum nomine D. Federici teſtato-
ris, & grauamen in feudo apponere, vbi teſta-
tor non appoſuit, tempore, quo legimus, D.
Alphonſum non ex ſe tanquam de re ſua diſ-
ponentem, voluiſſe conſulere, promittendo, &
donando ad beneficium filiarum ex ſecundo
matrimonio, ſed ſolum credens ex errore du-
ctus, quond. D. Federicum ità diſpoſuiſſe. Vn-
dè cum ex his omnibus ſupradictis, clarè de-
monſtrauerimus, Ducem D. Federicum, tàm ex
aperta eius voluntate, quàm ex coniecturis, &
indubitatis iuris concluſionibus nunquam
de feudo fuiſſe loquutum, & ad illius diſpoſi-
tionem nunquam ſuam voluntatem accomo-
daſſe, perneceſſe ſequitur, obligationem D.
Alphonſi hęredis, factam ad cautelam teſta-
menti ſuper feudo ad beneficium filiarum ex
ſecundo matrimonio, non habentē, vbi figere
pedes, vti ſine cauſa factā, vel ex falſa, cauſa, &
285 aſſertione non vera, vel vti erronea, nullius
roboris eſſe Iudicandam, prout etiam in ter-
minis *Decian. conſ. 10. à num. 80. vſque ad vlt.
tom. 3. probat.*

Ex his omnibus denique fundatis clarè
colligimus etiam nullitatem aſſenſus ſuper d.
Contractū D. Alponſi expediti.

Ad cuius nullitatis demonſtrationem, dixi-
mus dū patet, aſſenſum fuiſſet expeditum ſub
prætestu, quod per Ducem D. Federicum in
omni caſu feudum grauatum fuiſſe pro duca-
tis quindecim mille ad beneficium D. Catari-
næ, & D. Ceciliæ Carafa nempe pro duc. 7. m.
pro qualibet, vt aſſeritur in aſſenſu fol. 147. lit.
B, & D, propterea cum in teſtamento quond.
Ducis D. Federici hoc non legatur, non ſolum
expreſſe, prout requirebatur in feudo, ſed etiā
per coniecturas contrarium demonſtrauimus,
& alienum fuiſſe à teſtatoris voluntate, per
neceſſe ſequitur, obligationem D, Alfonſi hæ-
redis, tanquam ſine cauſa, & erronea, vel ſine

cauſa, & aſſertione non vera inita, nullam fuiſſe.

Hinc ſequitur, aſſenſum, qui in pura, & nuda facti veritate contineri debet, figendo
286 pedes ſuper dicto contractu D. Alphonſi, ſubreptitium, & obreptitium dicendum eſſe; & proptereà nullum eſſe iudicandum, *Stayban.reſol.64.num.57.& reſol.1.num.55.56.& 57.* fundans nullitatem locum non vindicare in Regno ex illa clauſula (prout in caſu noſtro *fol.* .) nempè *veris exiſtentibus pranarratis.*

Nam reſcriptum gratioſum ipſo iure vi-
287 tiatur tàm per ſubreptionem, quæ eſt taciturnitas veri, quàm per obreptionem, quæ eſt expreſſio falſi, *Menoch.de arbitr.caſu 20.num. 2. 9. 10. & 16. Anna conſil. 38. numer. 42. Stayban.ſenior conſ.95.num.28.& 29. Tappia deciſ.Sac.Conſ.3.num.62.de Medic.conſ.100.nu. 16.& conſ.166.num.43.Reg.de Ponte deciſ.25. num.3.*

Ideò ex his omnibus optimo Iure ſperamus, abſoluendam fore D.Hyppolitam Duciſſam Cancellariæ à ſolutione duc.15.m. ſuper feudo petita per D.Catarinam, filiaſque D.Cæciliæ Carafa. Cætera ſuppleat Minerua tanti Supremi Senatus.

TITVLVS VIGESIMVS SEXTVS

DE Pignoribus.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, Si quis aliquam, explicatio.

De diuerſis pignorum ſpeciebus, & differentijs, & de probando credito, ſuper pignore conſtituto, per creditoris iuſiurandum, & an quoad hoc iuris conſuetudinarij, & communis variet diſpoſitio? De præſumpto pretio pignoris vltra debitum, pro quo creditori traditum eſt. De Pacto *legis commiſſoriæ*, quid ſit, & an, & quando in pignore fieri valeat? De vſura quandoque recipienda pro mutuo? De debitore, qui vſuras ſoluit vltra tempus ſtatutum ad reſtituendam pecuniam mutuatam, & an poſſit vrgeri ad ſolutionem ſortis, ſi paratus ſit vſuras præſtare? De nonnullis bonis pignorari vetitis; item de diuerſo pignorandi iure penès nummulariam menſam, ac pignoris reſtituendi Conſuetudine, retentioneq; eiuſdem permiſſa. De Antichreſi, & quomodo in pignore permittatur, & an potiùs locationis, & conductionis ſapiat naturam, quàm emptionis, & venditionis?

SVMMARIVM.

Pignoris vox equiuoca eſt, num.1. & plura ſignificat, num.5.6.& 7.

Pignus quid ſit, & quando propriè conſtitutum dicatur, habetur, n.2.& 3.

Pignus quatrupliciter eſt, num.8. & quale ſit, dicitur, num.9.10.11. & 12.

Differentia inter pignus iudiciale, & prætorium, ac inter prætorium, & conuentionale, traditur, num.13.& 15.

Exequutionis forma iuxta ius commune traditur remiſſiuè, n.14.

In Conſuetudine, Si quis aliquam, *de conuentionali pignore loquitur, n.16.*

Diſpoſitio Conſuetudinis, ſi quis aliquam, *attenditur, dum deficiunt probationes pro declarando pignore, n.17.*

Creditor ſi negat, recepiſſe à debitore pignus, quid ſit agendum? remiſſiuè, n.18.

Ius commune conuenit cum conſuetudinario circa probationes crediti per iusiurandum creditoris, n.19.21.& 22. & ratio talis diſpoſitionis affertur, n.20.

Iuramentum ſuppletorium quando deferri queat? habetur remiſſiuè n.23.

Ius municipale circa pignorum materiam quodammodo diſcrepat à communi, & quomodo nu. 24.& 25.

Pignus præſumitur valere vltra debitum, pro quo datur, num.26.

Pactum legis commiſſoriæ *nõ ſubſtinetur in pignore, & quare nu.27.& 28.& quid ſi fuerit iureiurando firmatum? n.29.*

Conſuetudo, ſi quis aliquam, *non iuuat vſurarium, nu.30.*

Iuramentum ſuppletorium vſurarijs non defertur, num.31.

Pœnæ, tùm à iure communi, cum municipali vſurarijs indictæ, recenſentur nu.32.33.& 34.& quid dicendum in vſurario manifeſto? habetur n.26.

Priuilegia circa probationes criminis vſuræ, & modum procedendi, n.35.

Vſura definitur, nu.37. & quando committitur, habetur relatiuè, n.38.

Vſura an committatur ab eo, qui mutuat frumentum hyemis tempore, vt alio poſtea ſibi reſtituatur, & quando? habetur n.39.

Vſura an poſſit quandoque à fœneratore recipi pro mutuo? examinatur nu.40.41.42.43.44.45. 46.47.51.52.53.55.56.60.& 66.

Intereſſe ſolutum ſine debitis requiſitis debet ſoluenti reſtitui, n.48.

Inſtrumentum mutui non habet exequutionem paratam pro intereſſe, n.49.

Exceptio vſuraria prauitatis impedit inſtrumenti exequutionem, n.30. ſed contra, n.58.

In Regno Neapolitano ſunt paratæ emptiones, num.54.

Intereſſe excedens decimam debet reſtitui, n.57.

Inſtrumentum dicitur probatio probata, n.59.

Veritas opinionis arguitur ab obſeruantia, n.61.

Qualibet res poteſt recipere dubitationem, n.62.

Conſuetudo *facit licitam intereſſe receptionem in mutuo, n.63.64.& 65.*

Decoctus neque in damno, neque in lucro eſſe poteſt, num.67.

Conſ. Carleual. *quandoque ſcripſit ad æmulationem, num.68.*

Intereſſe poſt contractus reſciſſionem non debetur ad vnam, eandemque rationem, ad quam antea præſtabatur, num.69. ſed contra, nu.70.& 71.

Debitor ad certum tempus, qui finita dilatione intereſſe ſoluit, an poſſit poſteà vrgeri ad ſolutionem, an verò moleſtari nequeat? nu.72.73. 74.75.76.77.80.& 81.

In contractu venditionis annuorum introituum pro ſubſtantia requiritur, vt ſors ſit demortua, num.78. alias contractus eſt vſurarius, n.79.

Res aliena an poſſit pignori dari? n.82.

Diſpoſitio nõnullorum iurium municipalium circa oppignorationem bonorum, & animalium non permiſſam, expenditur nu.83.84.85.86. 87.88.& 89.

Pignoris retentio an quandoque creditori competat? n.9.

Banco *creditori cauſa mutui competit retentionem rei mobilis pignoratæ, num.91.*

Res aliena poteſt penès nummulariam menſam pignorari, nec verò domino reſtitui debet, donec ſoluatur pecunia mutuata, & chirographum pignoris conſtituti reſtituatur, n.92.93.& 94. quod videtur à regulis iuris communis alienum, n.95. ſed ratio affertur, n.96.& 97.

Poſſeſſorium interdictum competit illis, qui pignori incumbunt, n.98.

Ratio cur Bancum non liberetur à pignoris debita præſtatione, donec pignus reſtituat recipiendo chirographum pignoranti datum, affertur num.99.

Fructus rei pignoratæ domino debentur, & computantur in ſortem ſi à pignoratario percipiantur, n.100.& 101.

Antichreſis an validè contrahatur in pignore? habetur n.102.105.106.108.109.& 110.

Antichreſis quid eſt? habetur n.103.104.& 107.

Nonnulli, vt appareant, diuites ſolent peruenire ad mendicitatem, n.111.

Antichreſis ſapit naturam locationis, & conductionis, n.112.

Dominium rei transfertur in emptorem per venditionem, n.113.

Periculum rei creditori traditæ, debitoris eſt tàm in antichreſi, quam in pignore n.114.& 115. & locatione, & conductione, n.116.

Ioſeph Canalis *laudatur, n.117.*

Non-

Nonnulla traduntur de antichreſi in officiis conſtituta,n.118.122.123.& 124.

Conſiliarius, & Præſidens R.C. Dominicus Petrone *laudatur,n.119.*

Reſtauratio damni,& mercedis remiſſio fieri debet, ſi deficiat rei locatæ ſubſtantia,n.120.etiam ſi facto Principis ceſſet,n.121.

Contractui vel in totum debet ſtari,vel ab eo prorſus recedendum eſt,n.125.

PIgnoris vox equiuoca eſt, & modò to-
1 tum id, quod creditori traditur ad ſe-
curitatem,ſiuè mobile ſit,ſiuè immobi-
le, *Scard.in theſaur.iur.ver.pignus,Manſon.lib.*
1.de cauſ.exequut.lim.3.num.1. Hug. Donel.in
tract.de pignor.& hypoth.cap.2. Franc.Baldui.
*in cod.tract.c.1.de ſignif.pign.& hypot.*ſignificat
2 (& ſi pignus propriè in re mobili conſtitutum
dicatur in *l. 1.ff. de pignor. act.& l. plebs,* vbi
*Alci.ff.de verb.ſignif.*cum pignus à pugno cre-
3 ditoris, in quo debitor rem ſuam ad illius
cautelam vult repoſitam habere, denomine-
tur,vt per *cit.l.plebs,§.pignus ex cit.DD.*ac per
*Coler.infra cit.num.*190. & *Gail.obſeru.practi-*
ca.de pignorat. obſeruat.1. numer.9. vndè tan-
4 tùm impropriè,& abuſiuè in re immobili, vt
optimè explicat *Neguſ.de pignor. 1.par. prin.*
5 *nu.1.*) modò ſignificat hypothecam,quæ cum
6 dicatur rerum ſuppoſitio, & obligatio ab iiſ-
dem *Donel.& Neguſ.num.*2.contrahitur abſq;
traditione rei,vt dicunt *Donel. ibid. Franciſc.*
Baldui.& *Neguſ.ead.par.1.princ.nu.4.* vbi hu-
iuſmodi differentiam inter pignus, & hypo-
thecam nominis potius,& vocis, quàm rei, &
effectus eſſe concludit authoritate *l. res hypo-*
thecæ,§.inter pignus,ff.de pignor. eamq; propo-
7 ſitionem per tres fallentias explanat *num.5.*
modò etiam arreſtum,repreſalia,ſequeſtratio-
nes,hiſque ſimilia denotat, vt eſt videre apud
cit.Gail.pract.obſeru.toto tit.de pignorat. Coler.
de proceſſ.exequut.par.1.cap.2.nu.191.& 192.
& alios.

Quatrupliciter eſt, Conuentionale ſcilicèt,
8 Legale,Prætoriũ, & Iudiciale, vt *Neguſ.* dixit
*de pignor.3.par.princ.*vbi præ cæteris conuen-
9 tionale illud eſſe, quod ex partium conuen-
tione procedit,iuxta doctrinam *gloſ.*& *Bar.in*
l.1.in princ.de pignor.act.,legale,quod à lege
10 conſtituitur ad *Text.in l.1. certi iuris, C.loca.*
inſtit.de act. §.item ſeruiana, & iuxta alios ca-
ſus ab *eod.* annotatos *membr.4.2.par.princ.*Pi-
11 gnus prætorium conſtitui,quando nulla præ-
cedente ſententia diffinitiua,proceditur con-
tra debitorem in contumacia,& immiſſio da-
tur creditori ex primo decreto ſuper bonis
debitoris, iuxta *Text.in l.ſi vnus, ff.de bon.au-*
thor. indic. poſſid., ac tandem iudiciale pignus
12 illud dici,quod ſuper bonis debitoris Iudicis
decreto conſtituitur præcedente diffinitiua
ſententia,vt in *l.à Diuo Pio, & tot. tit. de re*
iudic. tradidit, explicans 2. *membr. cit. 3.par.*
13 *princ,*quid legitimè interſit inter pignus præ-
torium,& iudiciale, & ſi etiam iudiciale præ-
torium quandoque appellari, quia vtrumque
iudiciali ope conſtituitur,aſſeueret ad *text. in*
l.1. C.de præt.pign. vt de vtroq; dixerit *Ioann.*
Bapt.Coſt.in tract.de re integr. diſt.15. num.11.
13.& 14.& agunt quoque *Rouit. deciſ.91.nu.*
12.28.& 29.Conſil.Carleual.de iudic.t.2.lib.1.
tit.3. diſput.1. vbi quæ nam ſit forma exequu-
14 tionis iuxta ius cõmune, iuxta ius Neapoli-
15 tanũ,& Caſtellæ, & differentiæ inter conuen-
tionale, & Prætorium pignus affert *Neguſ.*
de pignor. 2.membr. 3.par. princ.

In hoc *textu* noſtro de proprio mobilium,
16 & conuentionali tantum pignore loqui ex
verbis, *Si quis aliquem rem mobilem alicui pi-*
gnori obligauerit pro certa pecuniæ quantitate,
percipitur,& dixit *Camill.Saler.in ſummario*,
cuius verba ad explicationem *textus* prolata
iſta ſunt, *Si dubitatur de quantitate,pro qua pi-*
gnus mobile detinetur, ſtatur ſacramento credi-
*toris vſque ad pignoris valorem,*quod in defe-
17 ctu legitimarum probationum attendi, dixit
*Napodan.in 1.gloſ.num.1.*quiduè agendum, ſi
18 pignus recepiſſe à ſuo debitore creditor ne-
gauerit? reſoluitur ab *apoſt.margin. incip. adde*
iuxta tradita à *Caſtren.& glo.in l.2.§.1.ff.ſi ex*
noxa.cau.aga. Abb.in cap.ex litteris de iur.patr.
& *Alex.in l.qui bona,§.damni,ff.de damn.infec.*
& diſpoſita in *l.cũ eum 2.C.de commod.*vbi ſu-
ſceptam fidem in pignore, eum, aduerſus quẽ
ſupplicat pignorator, compelli tunc agnoſce-
re, cum adito Præſide prouinciæ pignus tra-
ditum eſſe, probatum fuerit,dicitur.

Neque quod hìc traditur de probando,cõ-
19 firmandoque credito per creditoris met ius
iurandum,tantùm peculiari noſtræ conſuetu-
dinariæ huic diſpoſitioni tribuendum voluit
Nouar.quæſt.forenſ.par.2.quæſt.43.num.2. cum
idem à iure communi probetur; pignus enim
20 in *textu* ex cauſa mutui ſupponitur credito-
ri traditum, ideòque nec mirum, ſi vt de mu-
tuata pecunia conſtet, quoties aliter probari
nequit.creditoris iuramento deferatur,nam
21 id à iure communi cõſtitutum probant *Bar.*
in l.admonendi,num.40.Iaſ.num.202.Purpur.n.
263.ff.de iur.iur.Dec.in l.quæ à Diuo Pio n.24.
C.de eden.Grat.conſ.66.nu.8.vol.1.Cæpha.conſ.
589.num.2.vol.4.Afflict.deciſ.337.n.1.Peregr.
conſil.71.num.11.Boer.deciſ.239. num.4. præ-
22 cipuè ſi probato mutuo in genere, de certa
quantitate non liqueat, *Alex.conſil.103.ſub n.*
4.vol.1.Crauett.conſil.189. num.9. Dec.conſil.
536.num.4.Nat.conſil.102.num.2.volum.1.Ca-
cher.deciſ.96.num.3. Bollen.deciſ.Gen.141. nu.
3.& 208.nu.12. quibus addo *Muſcat.in prax.*
S.C.par.7.glo.concluſio num.24.Viu. deciſ.108.
23 & ambo de requiſitis neceſſariis, adhoc vt
poſ-

poſſit iuramentũ ſuppletorium deferri, agunt,
proùt etiam *Hippol.de Marſil.ſing.*322.*& ſin-
gul.* 689. vbi expreſsè de iuramento in cauſa
mutui præſtando.

At ne dicas ex his, Noſtrum hoc ius muni-
24 cipale, tanquam nil diſcrepans à communi,
perperã hìc poſitũ facit, quod ſatis à iure cõ-
muni iſthæc *conſuetudinaria* diſpoſitio diſcre-
pare noſcitur, dũ onus probandi intẽtionem,
aſſerenti impoſitum in *l.ei, ff.de probat.* tollit,
ità creditoris dictum iureiurando firmatum
25 approbans, vt etiam de integro mutuatæ rei
pretio attendatur, vt ex noſtro *Napod.*habe-
tur *ver. dicto nu.*3. hoc autem iuri communi,
ſiuè eiuſdem præſumptioni certè obſtat, & eò
fortiùs ex ratione ad mentem eiuſdem *Na-
26 pod.*ſuaderi poteſt, quia pignus adeò vltra-
creditum, pro quo datur valere præſumitur,
*Fontanell.decſ.*208.*num.*10.*& deciſ.*402.*num.*
18.*&* 19.*Mantic.de tacit.& ambig.conuent.lib.*
8.*tit.*20.*num.*2.vt quoties pro integra eiuſdem
æſtimatione traditur, alienatio perennis, &
emptio, & venditio potiùs facta præſumatur,
quàm pignoratio, vt per *Text.l.qui habeat*, &
ibi *Bart.ff.de leg.*3.*Text.in l.*1.*§.ſeruum corpo-
raliter,ff.de acquir.poſſeſſ.Maran.conſil.*17.*num.*
13. docuit *Crinel. deciſ.Sen.Dola.*52. *num.*35.
atque legitimam indè præſumptionem de rei
pignoratæ pretio argui, donec contrarium-
probetur, idem *Fontanell.* dixit *cit. deciſ.*208.
*num.*11.cum *glo.in l.*2. *ver. redigere, C.de pi-
gnor. Surd.deciſ.*44.*num.*16. cum multis alijs;
Hinc eſt, vt pactum *legis commiſſoriæ* placeat
27 in pignore infirmari, & tamẽ aliud, vt nẽpè, ſi
mutuata pecunia non ſoluatur, res vt empta
ſit penès mutuantem pro iuſto pretio, ſubſti-
neatur, quaſi iniqua dicatur illa pactio, quæ
28 rem creditori tribuit pro minori pretio, quã
communiter æſtimatur, non autem iſta, per
quam creditor illam obtinet pro pretio æſti-
mationi iuſtæ reſpondente, *Coler. de proceſ.
exequut.par.*1.*cap.*10.*num.*213.*&* 214. *Franc.
Baldui. de pignor.& hypoth. cap.*17.*de pignor.l.
comm:ff.Peguera deciſ.*32.*num.*17.*Menoch.de-
adipiſcen.poſſeſſ.remed.*5.*num.*44. *Barbo.in col-
lect.tom.*1.*lib.*3.*decret.de pignor. tit.*11. *num.*3.
& 5.ad *Text.l.qui pactus eſt* 2. *& l.quoniam-
3.C.de pact.pignor.l.quamuis* 45.*ff.de ſolut. &
l.ſi fundus* 6.*§.poteſt ità fieri,ff.de pignor.& hy-
poth. & cap. ſignificante extra de pignor.* quic-
39 quid aliter dicendum videatur ſi poſt pactũ
l.commiſſariæ, inter partes iuſiurandum de-
illo non reuocando intercellerit, ad tradita-
per *cit.Barbo.in cap.ſignificante* 7.*de pignor.nu.*
8.& *DD.*ab eod.relat.

Ceterum *cit.Nouar.ead.quæſt.*43.*num.*3.*Pe-
tra ad Gram. deciſ.*60. *num.* 4. cum *Napodan.
30 ibid.num.*6.*verſ.item an hæc conſuetudo,*nil cõ-
ſuetudine iſta cenſeri ad fauorem vſurariorũ
diſpoſitum, cum vſurario iuramentum ſupple-
31 torium non deferatur, vt *Soccin. reg.*204. *nu.*
44.*Menoch.de arbitr.iudic.caſu* 464.*nu.*13. *&*
14.dicunt.

Et hic incidenter de pœnis, tùm à commu-
ni iure, tùm Regni, ac noſtro municipali vſu-
32 rarijs indictis, & de alijs dicere nõ erit abs re,
ad cuius explicationem dicimus, in *prag.*3. *de
vſurar.*vſurarios puniendos eſſe iuxta diſpoſi-
tionẽ *Capitulorum, & Conſtitutionum Regni*,
habetur, & quænam iſta ſint? *Nouar.in collect.
ſuper eadem pragmat.num.*1. refert, ac duo in-
33 hac re *Capitula Regni* adeſſe, quorum vnum
incipit *Pro publici boni*, alterum verò *Nouiter
noſtra, conſtitutioneſque* ſimiliter duas, vnam,
quæ incipit, *Vt iuſta*, alteram, *Vſurariorum ne-
quitiam*, allegat, talibuſuè ideò iuribus, quid
cõtra vſurarios ſtatuatur, patet legenti? quid-
34 uè ius commune Romanorum circa idem-
decernat? habetur apud *Peguer. deciſ.*31. *Flo-
ria.conſil.*22.*in* 2.*dub. Conar.variar.reſol. lib.*
3.*cap.*3. *Campag. in commen. ad pragm.*1.*de-
vſurar.Feder.de ſen.conſ.*17.*Foller.Abb.alioſq;
cit.à Roui.ſup.cit.prag.*1.*de vſurar.*

De priuilegiata huius criminis probatio-
35 ne, & procedendi modo in iiſdem *pragmati-
cis Conſtitutionibus*, & *Capitulis* liquet; conſu-
las ideò Commẽtatores, qui rem explicant; &
quoniam non eodem modo punitur manife-
ſtus vſurarius, ac non manifeſtus, quomodo
36 vterque dignoſcatur? traditur à *Rouit.ibidem
n.*4.*& Nouar.in pragm.*4.*de vſurar. n.*7.

Vſura definitur à *Conar.lib.*3.*variar. reſol.
37 cap.* 1. eſſe voluntatem capiendi vltra ſortem
lucrum aliquod temporale vi, & cauſa mutui
38 principaliter, & quando, quibuſque in caſibus
committatur? latiſſimè præ cæteris explanant
*Peguer.deciſ.*30.31.32.33.34.*&* 35. *Farinac.
deciſ.*30. ex impreſſis poſt 1.*vol. conſil. Perſ.
conſil.crimin.* 40. vbi etiam de eo agitur arti-
39 culo, an mutuare in hyeme frumentum, vt
reſtituatur menſe Maij, vel vendere, vt pretium
ad æſtimationem currentem eodem menſe re-
ſtituatur, ſit vſura? de quo etiam *Rouit. ſuper
cit.num.*6. *Maran.conſil.*113. *Peguer. deciſ.*32.
*num.*12. & latè *Molfeſ.tom.*3.*comment.ad con-
ſuetud. Neapolitan. de contrahen.empt. par.*19.
*quæſt.*10.*per tot.*11. *&* 12. & de ſimili *Lanar.
conſil.*61. *per tot.* alijque caſus examinantur à
*cit.Nouar.in rubr.de vſurar. collect.*1.*à num.*4.
præter illos, quos tradidit, & examinauerunt
ſup.cit.Peguer.& Molfeſ.

Hinc quæritur, poſſit ne quandoque à fæ-
40 neratore pro mutuo lucrum recipi abſque-
vſuræ labis timore ratione lucri ceſſantis, &
damni emergentis? & reſpondendum videtur,
nullũ vnquã poſſe intereſſe pro mutuo recipi
attento diuino præcepto, *Diu.Luc.c.*6.*& cap.
41 conſuluit de vſur. Mutuum date nihil indè ſpe-
rantes*, vel tunc demum recipi poſſe, cum vn-
42 dequaque exacta, & efficax ceſſantis lucri, pa-
rati.

rati,& indiuidualis,præceſſerit probatio,ac de
damno emergenti per tres neceſſarias condi-
tiones cõſtiterit, quòd nempè re ipſa eueniat,
vel immineat:rurſus vt vltra dãnũ non exiga-
tur,& tandẽ, vt reuera, & cum effectu mutuãs
patiatur damnum, proùt de ceſſantis lucri
probatione, quæ non dicitur in ſolito nego-
tiari pręſumi,dixerunt *Afflict.deciſ.20. num.2. De Ianuar.in reſponſ. theol.cap.8. Gratian. diſcept.forenſ.tom.1.cap.67.num.10.cum ſeqq. & tom.5.cap.987.numer.22. Merlin.lib.1.cap.75. Peguer.deciſ.32.num.22.* quaſi non valeat illa-
tio, eſt mercator ergo lucratur; nec quod di-
43 citur de promptis, paratiſque omni tempore
emptionibus aſſumptum, conferat, proùt per
bellè defendit *Capye. Latr. deciſ.97. num.14.*
cum nec admittendum,iure licito pro mutuo
lucrum,quod aliàs ceſſare videtur, recipi poſ-
44 ſe, ex quo pecunia poſſit in emptionibus im-
plicari, defendant *Roderic.de ann.introit.lib.3. quæſt.8.num.20.verſ.ſed in praxi, Cyriac.lib.3. contron.cap.540.num.31.cum ſeqq.* & de dam-
no emergenti dicunt *DD.* apud *Bonac.tom.2. de contract.diſput.3.quæſt.3.pun.4.num.3.* debet
enim lucrum,quod ceſſauit,& damnum emer-
45 gens ſpecificè probari, proùt præ cæteris de-
fendunt *Hodiern. controu.lib.1. cap.17.* ex in-
numeris ferè *DD.* quos allegat, alijque addu-
cti per *Conſil.Carleual.de iudic.tom.2.lib.1.tit.2.diſput.8. num.98.* cum nec ipſa partis aſſer-
46 tione,quæ præſumitur hoc caſu,& in quocũ-
que contractu de vſura ſuſpecto extorta,ità vt
47 interim dicatur illiquidus contractus, dici
valeat legitima inducta probatio,ſi ſtare veli-
mus traditis à *Merlin.cod.cap.75.n.18. DDq;* ab eodem relatis, ac *Carleual. eod. tom. 2. diſput.8.ſect.6.a num.71. & 79.* ad id quinqua-
ginta nouem *DD.* allegante,cum quibus ſen-
tire videntur *Conſ. Rocc. reſponſ.41. num. 15. Conſil.Stayban.tom.1.reſol.forenſ.cap.93.num.21.Ciriac.controu.lib.2.cap.157.* Quare ſi fue-
48 rit huiuſmodi intereſſe abſque debitis requi-
ſitis ſolutum,cum debeat omninò ſoluenti re-
ſtitui,*cap.cum tu, & cap. cum Michael de vſur.*
illud in extinctionem ſortis principalis ceſſiſ-
ſe, ad *text.l.creditor, §.fin. ff.de ſolut. cum alijs concord.* videtur affirmandum eſſe iuxta ea,
quæ *De Pont.conſ.70.num.25.lib.1. Milan.deciſ.2.num.62. & 64.* quin & inſtrumento mu-
49 tui cum intereſſe taxatione non dandam eſſe
exequutionem propter conuentam in eo vſu-
ram, cum ex pluribus probet *Merlin.lib.1.cõtrou. cap.76.* exceptionem vſurariæ prauitatis
50 exequutionem inſtrumenti vigore pacti, &
abſque termino impedire, proùt vſurarium
inſtrumentum minimè liquidari poſſe,habe-
tur apud *Capye. deciſ.175. Vin.deciſ.304. Vrſil.ad deciſ.31.Afflict.num.4.& 5. Seſe de inhibit.cap.4.§.num.7.& 8.* & alios.

At prævalet in contrarium ſententia *DD.*
51 qui tenent,licitè recipi intereſſe mutuatæ pe-
cuniæ pro lucro ceſſante, & emergente dam-
no, poſſeque ideò & paciſci, ac ſtatui in ipſo
mutui origine,& conſtitutione, vt eſt videre
apud *Reg.Rouit.in pragmat.1.num.45. de vſura.Giurb.deciſ.85.Theod.alleg.40.num.30.Galeot.controu.56.num.26.Marcia.conſil.50.nu.6.cum ſeqq.Merlin.contro.iur.tom.1.cap.43.& to.2.cap.50.num.26.& 27. Gait.in tract.de credit.cap.2.tit.7.quæſt.2.num.1679. Surd. deciſ.259. & 260. Reg.de Pont.de poteſt.proreg.tit. de regal.impoſ.4.§.5. per tot.* poſſeque etiam antici-
52 patè intereſſe recipi, ſi tamen decimam non
excedit, infertur ex *eod.Gait.cap.2.tit.2.quæſt.2.num.1719. Medin.de vſur.quæſt.3. §.ſeptima conditio,* quem refert,& ſequitur *Leſſ.de iuſt.& iur.lib.2.cap.20.dub.11.num.99. & 100.* inte-
53 reſſe enim validè recipi ſemper, ac decimam
non excedit *Surd. deciſ.259.& 260. num.23. Alber. Dec. Bellon.* & alij relat. per *Carleual. lib.1.tom.2.tit.3. ſeſſ.6. num.85.dub.5.* (quic-
quid aliter idem ſentiat) & *Roderic.de ann.reddit.lib.1.quæſt.7.in princ.nu.8.& 9.* dicunt, for-
tiùs in hoc Regno,vbi ſunt paratæ emptiones,
54 idem *Merlin.* cõtra *Thor.in compen.deciſ.par.1.ver.intereſſe,* ac etiam ſi nil de intereſſe prę-
55 ſtatione ſit conuentum, idem *Merlin. cit.cap.50.num.27.* cui ſe opponit *cit.Carleual.nu.21. cum ſeqq.* nec inquirendum, an verè lucrum
56 ceſſauerit,vel damnum mutuans ſenſerit;cum
vtrumque præſumatur, dixere, *Cagnol. in l. vnic.C.de ſenten.quæ pro eo, quod intereſt num.51.& in l.curabit, C.de act.empt.num.56. Dec. conſil.111.& conſil.322.Surd.conſil.327.& deciſ.248. Scac. Grat. Gail.Honded.& alij relat.* per *Gait.de credit.cap.2.tit.7.quæſt.2. nu.1691. & 1698.* ſubdens *num. 1699.* id tàm veritati
conſonum videri, vt ſi intereſſe decimam ex-
57 cedens exigatur, tantùm, quod exceſſit, va-
leat ſoluens repetere,ac reliquum pecuniæ re-
maneat penès mutuantem legitimè ſolutum
ad *Text.l.pecuniæ,& l.placuit,ff.de vſur.*

Ideoque exceptione vſurariæ prauitatis,quę
58 non valet in promptu probari exequutionem
inſtrumenti vigore pacti, & pręſentationem,
ſiue (vt dicimus) liquidationem non impedi-
ri,dicunt *Rouit.in rubr. de inſtrum.liquid. num.40. Surd.conſ.327. a num. 15.vol.3. Scac. de commer. & camb. §.7.gloſ.5.num.66. & 69.Farin.deciſ.Rot.490.Gait.in cit.tract.de credit.cap.3.tit. 1. a num. 1043. & meliùs 1046.* dicens,
59 inſtrumenti, quod dicitur apud omnes pro-
batio probata,robur,non aliter, quàm æque
validis probationibus,vt claris infirmari.

Cęterum aduerſantium huic ſententiæ au-
thoramentis Doctorum noſtra opinio confir-
matur,nam *Roderic. de ann. reddit.lib. 3.quæſt.*
60 *8.ſub num. 20.Hodier.num. 30. cap. 17. Capyc. Latr.* omneſq; alij de praxi, & obſeruan-
tia eiuſdem teſtantur, & ſatis eſt pro veritate
opi-

opinionum obſeruantiam allegare, vt docuit
61 Fran. de Petr. ſeſtiuar. lect. lib. 1. cap. 6. a nu.
4. cum nil ſit inter homines (vt dixit Iuſtitia-
nus in authen. de tabellion. §. & non fingant)
62 quod aliquam ſollicitam dubbitationem re-
cipere non poſſit, & quòd Conſuetudo, & mo-
63 res licitam faciant intereſſe conuentionem, &
exactionem in ipſa mutui conſtitutione de iu-
64 re ciuili, habetur per deciſ. Rot. Genuen. 194.
Corn. conſ. 145. vol. 2. & conſ. 154. vol. 4. Pariſ.
conſ. 60. col. fin. vol. 1. & de iure canonico per
65 Bald. in l. 2. C. de vſur. multoſque per Cano-
niſtas apud R. de Ponte vbi ſupr. num. 73. quin
Idem Hodier. in fin. ſibi contrariam ſequutam
fuiſſe determinationem articuli, refert. Capyc.
66 Latr. num. 15. & in fin. in hac Ciuitate eius
ſententiam non poſſe ſubſtineri, ſed tantùm
in paruis Oppidis procedere, fatetur, etiam
ſtante diſpoſitione Conſuet. incip. viro mortuo
67 tit. de Iur. dot. Conſ. Roc. loquitur in decocto,
qui neque in damno poteſt eſſe, neque in lucro
poſt decoctionem propter eidem interdictam
adminiſtrationem; quibus conferunt tradita
a Capy. Latr. deciſ. 133. tom. 2. vbi etiam verum
per aduētū diei, in qua aliquid fieri eſt promiſ-
ſū, promittēs ipſe cōſtituatur in mora? ergo per
ipſū ſcripta nō ſunt noſtrę ſpeciei applicanda:
nec tandem deſerendum Conſ. Carleual. qui
(vt nonnulli volunt) de hac re ſcripſit ad emu-
lationem, traditaque per eum in hac materia
exorbitantia fuerunt æſtimata, prout etiam
valet argui ex ſcriptis tom. 2. lib. 1. tit. 3. diſput.
8. ſect. 6. poſt num. 104. verſ. dixi vel paulò mi-
69 nus, vbi reſciſſo contractu intereſſe non debe-
ri ad vnam eandemque rationem tertiarum
dixit, ſed paulò minus, ad rationem nempe
ducatorum duorum minus pro centenario,
quod licet videatur poſſe cōfirmari S.R.C. de-
ciſione relata per Staiban. reſol. forenſ. to. 1. reſol.
81. n. 23. ab omnibus ferè DD. reijcitur, qui
70 dicunt, quod poſt reſciſſionem cōtractus, quo-
cumque modo ſequatur, intereſſe ad eandem
rationem tertiarum debetur, cum nil aliud
operetur reſciſſio contractus, quàm quod
71 olim ratione tertiarum ſoluebatur, ſoluatur
poſtea vt intereſſe, quod aliud non parit inte-
reſſe, vt dicunt Rouit. ſuper prag. 1. de cen. num.
38. & 39. Thor. in compen. par. verſ. creditor
qui pecuniam, & omnes.

Huic affinis eſt quæſtio illa, in qua inuicem
pugnant Merlin. contro. forens lib. 1. cap. 31. a
num. 8. & Illuſtr. Afflict. cauenſis Epiſcopus
controuerſ. iur. reſol. cap. 13. a num. 15. ad 29.
72 vtrum nempe debitor ad certum tempus, a
quo finita dilatione per aliquod temporis ſpa-
tium creditor intereſſe recepit, poſſit poſtea
vrgeri ad ſolutionē, an verò, quaſi ex hoc cō-
tractus natura ſit mutata, amplius moleſtari
73 nequeat pro ſorte? Et pro debitore ſcripſit
Merlin. dicens, poſt termini prorogationem
ad ſoluēdum cum vſurarum receptione à cre-
ditore non inquietandum debitorē pro ſor-
te, cum videatur idem argui poſſe mutatio
contractus de vna ad alteram naturam ex vſu-
rarum receptione, ac ex partium expreſſa con-
uentione, allegans text. in l. fin. ff. de eo, quod
certo loco l. poſt diem, ff. de l. commiſ. l. commiſ-
ſoriæ C. de pact. inter empt. & vendit. Theſaur.
quæſt. forenſ. cap. 54. in fin lib. 2. Ruin. conſ. 155.
n. 5. lib. 5. Lup. in l. 2. §. 3. n. 63. C. cit. tit. de
pact. inter empt. & vendit. Menoch. præſumpt.
112. lib. 3. Surd. conſ. 403. num. 6. & 7. quaſi in-
compatibile ſit vſuras percipere ex conſiſten-
74 te contractu, ac eiuſdem deſtructionem in ſor-
tis repetitione prætēdere, cumulando Rot. Ro-
man. deciſ. 805. par. 4. in nouiſ. Gratian. di-
ſcept. forenſ. cap. 301. num. 36. Canalc. deciſ. 16.
num. 38. par. 2. Coſt. de rat. rata quæſt. 83. n.
7. Cutel. de donat. deciſ. 1. orat. 1. nu. 119. qui-
bus conferunt olim ſcripta per D. Petrum
Carauitam, quæ recenſet Thor. in ſupplem. com-
pen. fol. 370. col. 2. verſ. liquidari an poſſit inſtru-
mentum.

Contra verò ſcripſit Afflic. ac veriorem
75 eiuſdem ſententiam eſſe, conſtat, ne dum quia
peritiſſimis Iure Conſultis placuit, vt teſtatur
num. 21. & precipuè R. Rouito in prag. 1. de cenſ.
num. 50. vbi creditorem ex cauſa mutui ad
76 libitum ſortem principalem petere poſſe,
quamuis plures ſolutiones tertiarum nomi-
ne receperit, affirmat; & quia apertiſſimè
probatur in l. 2. §. item quæritur verſ. non ma-
le. ff. de dol. mal. & met. except. vbi hæc verba
habentur, Non male dictum eſt, ſi creditor vſuras
in futurum acceperit, deinde pecuniam nihilomi-
nus petat antequàm id tempus prætereat, cuius
temporis vſuras accepit, an doli exceptione re-
pellatur? & poteſt dici dolo eum facere; accipien-
do enim vſuras diſtuliſſe videtur petitionem in
id tempus, quod eſt poſt diem uſurarum præſtita-
rum, & tacitè conueniſſe interim ſe non petitu-
rum; verùm etiam quia proprij iuris nunquam
eſt præſumenda remiſſio, & renunciatio; quin
conſenſus, qui ex aliquo actu elicitur vltra non
extenditur, quàm eiuſdem limites patiatur, nec
ad aliud porrigitur, quàm quod ex actu omnino
neceſſario inferatur, neque actus facultatiui ius,
aut poſſeſſionem aduerſario tribuunt; iuuant, quę
latè ſcripſerunt Surd. deciſ. 317. a num. 18. &
ſeq. vſque ad fin. & ex Caſtren. Alex. & aliis
notauit Gratian. diſcept. forenſ. cap. 302. num. 12.
aliaſque rationes attulit, ac Merlin. & Theſaur.
ſuper cit. ſatisfacit idem Afflict.

Neque ex eo, quod contractus venditionis
77 annuorum introituum ad formam bullæ per
pactum, inter contrahentes initum, reſtitutio-
nis ſortis infra certum tempus in mutui con-
tractum reſoluatur iuxta tradita ab eod. Afflict.
num. 9. argumentum opportunum deduci va-
let pro contraria ſententia, quaſi dici valeat,

non abs re eſſe, vt vnus contractus in alium
muretur ex cauſa, nam diſparitas patet, quia
in contractu venditionis annuorum introituũ,
78 pro ſubſtantia requiritur, vt ſemper ſit ſors
demortua penes debitorem *extrauag. 1. de em-
pt. vendit. Couar. variar. reſol. lib. 3. cap. 9. nu.
4. Rodriq. de ann. reddit. lib. 1. queſt. 4. vſque ad
num. 14. lib. 2. queſt. 1. nu. 3. & eod. lib. 2. quaſt.
13. nu. 19. & 24.* ita vt huiuſmodi pacto red-
79 datur contractus vſurarius, etiam ſi fiat per
indirectum, vt ijdem *DD.* dixerunt, & *Cenc.
de cenſ. cap. 1. quæſt. 3. art. 8. num. 34. Carlenal.
de iudic. tom. 2. diſput. 8 ſect. 6. lib. 1 tit. 3. num.
84. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 717. vſque ad n.
15. alijque* apud *cit. Afflict. a num. 6.* Ideoque
nec mirum ſi contractus, qui vno modo non
80 poteſt exiſtere, aliam naturam aſſumat, quod
non valet dici in contractu mutui, qui etiam
81 poſt nouam dilationem, debitori datam, po-
teſt vt mutuum valere, & conſiſtere, vt ſupe-
rius fundatum extitit.

Poſt hæc ad notitiam rei, de qua agimus,
pleniorem de pluribus perquirendum, & pri-
mò, quænam bona pignori dari poſſint, & cõ-
82 ſequenter an, & quãdo aliena res poſſit in pi-
gnus tradi? & vt vtrumque vnico verbo reſol-
uam, ſas eſt allegare *tit. C. qua res pign. oblig.
poſſint Hugon. Donel. in tract. de pignor. hy-
pot. cap. 7.* & *Fran. Baldui. in eod. tract. cap. 12.*
qui vniuerſam rem latiſſimè explanant; dicam
83 ſolum ad intellectum *prag. 1. tit. de animal.
vaccin. & 47. tit. de offic. S. R. C. cap. regn. pri-
dem, & cap. regni conſtitutioni, & cap. Boues,*
quibus animalia vaccina pignorari prohiben-
tur, prout inſtrumẽta aratoria, vt affert *Rouit. in
prag. 1. tit. de beſtijs vaccin. ſeu bobus non ma-
84 ctan. num. 1. & 2.* in defectum aliorum bono-
rum eadem exequi, & pignorari nemini pro-
hiberi, vt dixit *Anna ſing. 66.* cum quo ſentit
Nouar. collect. 2. ſuper ead. prag. quod optimè
85 explicat *Rouit. num. 4.* dicens, exequutionem
nõ fuiſſe olim prohibitam Boum aratoriorũ,
quando nil aliud erat in bonis debitorum, ad
text. in cit. l. exequutores, ac per *cap. regni pri-
dem* fuiſſe genericè talium animalium dene-
gatam exequutionem, quoties pro debito fi-
ſcali non fieret; per *cap.* verò *Conſtitutioni*
exequutionem, & pignorationem illorum ſem-
per fieri poſſe, ſtatutum fuiſſe, quando ſunt in
86 ſpecie obligati: at per *cit. prag. 47. de offic. S.
R. C.* conſtitutum extitiſſe, vt quoties exequu-
tio pro quocumque credito, etiam Regiæ
Curiæ fieri contingiſſet, diſpoſitio *cap. Pridem*
87 ſeruaretur, quidnè olim antiquo iure cõſtitu-
tum fuerit, habetur ex *Cuiac. lib. 4. obſer. c. 20.
Coler. de proceſ. exequut. par. 2. cap. 3. nu. 179.*
omniaq; *Gait. de credit. cap. 4. quæſt. 7. num.
569. Nouar. de grauam. vaſſal. tom. 1. grauam.
339.* & *Manſon. de cauſ. exequut. lib. 1. ampl.
15. a num. 10. per ſeqq.* etiam explanant. Porrò
87 citatorum iurium diſpoſitionem ad animalia,
quæ non ſunt apta gignere, non extendi *ex cit.
Rouit.* habetur *num. 2. & 3.* Item militum ve-
88 ſtes, & arma nec pignorari, nec exequi poſſe,
tradit idem *Rouit. sup. prag. 11. de milit. num.
42.* vbi quomodo id intelligatur, habetur, &
89 circa exequutionem in lecto, veſtibus, tegulis,
trabibus, feneſtris, aratris, vomeribus, alijſque
inſtrumentis ad vſum culturæ, an & quando
fieri licitè poſſit? conſulas *cit. Nouar. 336. 337.
& 338. & Gait. cap. 4. quæſt. 5. num. 89. &
ſeq.*

An, & quando pignoris retentio creditori
90 competat? agit *Fran. Baldui. in tract. de pi-
gnor. cap. 13. de iure reten.* ad explicationem
l. cum vitioſè 25. ff. de pignor. & hypot. vbi
Modeſtini Iuris Conſulti hæc verba notantur,
*Cum vitioſè, vel inutiliter contractus pignoris
intercedat, retentioni locus non eſt, nec ſi bona
creditoris ad fiſcum pertineant*; at nobis hìc ad-
notare placet, Banco creditori ex cauſa mutui
91 ſuper re mobili, in pignus tradita, omnino
cõpetere eiuſdẽ retentionẽ donec mutuata pe-
cunia reſtituatur, idque attendi etiã ſi a non
92 domino pignus conſtitutum fuiſſe proponа-
tur, quod abſque controuerſia in hac Neapo-
litana Ciuitate in moribus omnium eſſe, pra-
xis quotidiana approbauit; nam ſiue pigno-
rantis verè ſit res, quæ pignoratur, ſiue ſit al-
terius, ſoluenti mutuum, ac exibenti chirogra-
93 phum, quod ab Officialibus nummulariæ mẽ-
ſæ traditũ fuit, pignoranti pignus reſtituitur,
nec aliter illud petenti abſque reſtitutione chi-
rographi traditur, quàm ſi probatum ſit, pe-
tentem pignus illum eundem eſſe, ſub cuius
nomine pignus conſtitutum fuiſſe ex libris
Banci conſtat, & cautio præſtetur de reſtituẽ-
94 da re pignorata vero domino poſtea forſitan
venturo cum chirographo; quod, & ſi a gene-
95 ralibus iuris communis regulis aberrare di-
gnoſcatur, cum res ad dominum ſuum ſemper
clamet, nec a Doctore aliquo hucuſque ap-
probatum inuenerim, publicæ tamen vtilita-
96 tis, & commercij ratione inter Noſtros recep-
tum puto, aliaque etiam ex ratione, quia Bã-
97 cum, pignus recipiens pro pecunia mutuata,
pignus tantùm videtur proſpicere, ac eidem
incumbere velle propter contractus fidem,
ac reſtituendæ pecuniæ vinculũ, & ius peculia-
re ſuper eò conſtituere, quod in pignoribus li-
citè fieri poſſe, non prohibetur ad *text. in l. li-
cet, C. qui potior. in pign. habeant. l. interdum,
& l. huius, ff. eod. cum concord.* quin, & illis,
98 qui pignori incumbunt, competere interdi-
ctum poſſeſſoriũ, habetur apud *Fontanel. deciſ.
186. tom. 1. num. 10. & de pact. nuptial. clau. 7.
gloſ. 3. par. 3. ex n. 18. & apud Giur. deciſ. 12.
& Gratian. diſcept. forenſ. 174. ex num. 18. ab
eod. relat.* Cæterum ratio, cur Bancum non libe-
99 retur a debita pignoris reſtitutione donec
chi-

Digitized by Google

chirographum, pignoranti datum, non fuerie
reſtitutum, & cur non teneatur amplius poſt
receptum chirographum, & ſi non domino
fuerit pignus conſignatum, fundari poteſt in
traditis a Nobis *ſup.tit.16.cap.3.a num.102.*
vſque ad 106. ex Ronit. deciſ. 13.Roc. reſp. 15.
num. 6. de Franch. deciſ. 304. & alijs.

Rurſus cum pignoratæ rei fructus eiuſdem
100 domino, non autem creditori, cui pignus da-
tum eſt, debeantur, ideoque ab iſto percepti,
101 vel qui percipi potuerunt, computantur in
ſortem *l. ſi dominum*, & ibi *DD. C. de pignor.*
& l. 2. in fin. C. de pignor. act. ſi tamen ſint
conſumpti, vt per *text.in l.1.C.de diſtract. pign.*
obſeruauit *Neguſ.de pignor.memb. 5.par. 5.nu.*
11. ſex limitationes ſuperioris regulæ afferens,
etiam pro ampliationibus eiuſdē antea factis;
videndum ſequitur, an Antichreſis in pignore
102 validè conſtituatur. Antichresis enim, cuius
exempla habentur ex *Papin. in l. 1. §. pacto, ff.*
103 *de pignor. Modeſtino in l. Caius Seius 39.*
ff.de pignor. act. ex Paulo in l. legata 9. §. ſup-
pellectile, ff. de ſuppellect.legata, & alibi) ſiuè, vt
Itali dicunt, contractus a Godere *Coler. de*
proc. diſp.8.ſect. 5. num.51. Capyc. Latr. deciſ.
104 159.*num.*16. & Hiſpani de gozare a gozare,
Leotar.de vſur.quæſt. 15.num. 30. & Francioſi
in ſuo vocabulario verſ. Gozar. eſt quędam
partium conuentio, qua ſtatuitur, vt fundi, aut
ædium debitoris eo vſque creditor poſſeſſio-
nem retineat, & in vſuras fructus percipiat, aut
locando, aut ipſe percipiendo, & habitando,
donec pecunia illi ſoluatur, vt ex *text. in l.ſi is*
qui bona 11.§.ſi antichreſis, ff. de pignor. & hy-
pot. edocemur. in pignore antichreſim iure
105 licito conſtitui poſſe non videtur, quaſi
propter vtilitatis acceſſionem pignus eſſe de-
ſinat; *ſit tamen* (ſunt verba *Fran. Baldui. cap.*
106 *16. de antichreſi in tract. de pignor. in priu.*)
aliquando, vt maior vtilitas pignoris ſit, & cre-
ditor rem obligatam non ſolum teneat, ſed & pro-
prie, vt vſurarius poſſideat, hoc eſt, ea vtatur
fruatur, nempe cum conuenit, vt pecunia debitor
vtatur fruatur, & creditor loco vſurarum perci-
piat fructus pignoris, eoque interea ſimiliter
vtatur fruatur. quod & *Alciat. diſput.lib. 2.c.*
3. dicens *Antiocreſis pignus eſt, quod ita datur,*
vt eius uſum, & fructum pro uſuris ſibi creditor
cōputet, cōfirmat & *Cuiac.obſ.lib.3.c.35. de an-*
tichreſi ità loquutus *eſt, ſpecies pignoris ita da-*
107 *ti, vt donec pecunia ſoluatur, pignore creditor*
vtatur fruatur in vicem vſurarum ad text. *in l.*
ſi ſeruus, C. quod cum eo ſubdens *lib.18.cap.17.*
etiam tacitè de antichreſi poſſe conueniri, al-
legando *text. l. cum debitor, ff.in quib.cauſ.pign,*
taci.contraha. Ideoque pignus conſtitui per hu-
108 iuſmodi contractum, qui a iure non impro-
batur, dignoſcitur, quod confirmauere *Ant.*
Fab.de error. prag.decad.9.cap.1. & *Leotard.de*
vſur.qu.11.a nu.15. exiſtimantes, antichreſim
pignus eſſe, ſed non vſurarium, & ſi ſtulta an-
109 tichreſis dicatur, ſi fructus prædiorum multò
110 maiores eſſe ſoleant fœnore debito, nec ta-
men iniqua, vt idem *Bald.* dixit, qui *Ciceronis*
num.2.orat. in Catilinam verba refert, quibus
Catalinarios quoſdam, qui cum in magno ęre
alieno eſſent, ſed maiores poſſeſſiones haberēt,
nil ex his vendere volebant, quo ſe liberarēt,
potius certare cum vſuris eligentes, reprehen-
dit (vtilis ſane animaduerſio, quæ noſtris his
111 temporibus fieri multis deberet, qui vt ap-
pareant aliquando diuites ad mendicitatem,
vſque peruenire ſolent,) vide tamen *Aria.de*
Meſa variar.reſol.lib.3.cap.46. & 47. vniuer-
ſam conuentionis antichreſticæ materiam ex-
planantem.

Hinc fit, vt locationis conductionis potius
contractus naturam ſapiat antichreſis, quàm
112 emptionis, venditionis, vt dixit *cit. Leotard.*
& expreſſius *Rodriq.de annu.reddit.lib.2.quæſt.*
11. *num.* 35. his verbis: *Aduertendum tamen*
eſt, quod licet Antichreſis non multum diſtet ab
emptione ipſius fundi ſub eodem pacto redimen-
di; tamen non tam parum abeſt, quin ſit notabilis
diſtantia, quia in venditione, & traditione fundi
venditor ſtatim omne dominium, & poſſeſſionem
amittit, quæ transfertur in emptorem, ſed in hac
ſimplici antichreſi venditor remanet dominus, &
poſſeſſor dicitur poſſidere ad commodum vendi-
toris l.ſerui nomine, ff.de vſu capion. & ſciendum
§.creditorum, ff. qui ſatis dar. cogan. ideoque
Labeonis ſententia in *l.cum manu lata, §.fin.ff.*
de contrahen. empt. conſonat, dicentis, *Nemo*
poteſt videri eam rem vendidiſſe, de cuius domi-
nio id agitur, ne ad emptorem tranſeat, ſed hoc,
aut locatio eſt, aut aliud genus contractus; per
113 venditionem enim in emptorem dominium
transfertur *l.clauibus, ff.de contrahen. empt. &*
§.venditæ inſtit. de rerum diuiſ. Quamobrem
periculum rei traditæ debitoris eſſe, niſi aliud
114 actum ſit, conſequens eſt affirmare cum *cit.*
Leotard. ad text.l.5.ff.de naut.foenore, & *l. 11.*
C.ſi cert.petat. cum rei pignoratæ interitum
115 ad debitorem non autem ad creditorem,
qui pignus recepit, ſpectare habeatur ex *Mer-*
lin.de pignor.quæſt. 105. iuxta diſpoſitionem
l.1.§. is quoque, ff. de act. & obligat. l. quæ for-
tuitis, & *l.nulla culpa, ff. de pignorat. act.* & *l.*
pignus C. eod. quod in locatione conductione
116 æque procedit *l. item quæritur, §. exercitu, l.*
ex conducto, §. si vis, ff. locat.l. 1.C.de loca, et
conducto.

Meritò igitur Doctiſſimus omni virtutum
117 genere, omnigenaque eruditione præditus
Ioſeph Canalis V. I.D. verè ſtrenus, & (vt de
eodem teſtatur *Rodoer.conſ.44.nu. 36.*) vnicus
in R.C.S. cauſarum patronus in controuerſia
inter Donatum de Auoſſa, ex vna & Regium
Fiſcum regalis patrimonij ex altera agitata
de eo, an deberetur eidem Donato regio Per-

ceptori prouinciæ Terræ laboris damni paſſi
reſtauratio ob defectum fructuum, & emolu-
mentorum officij, poſt ſequutas ceſſiones, ſeu
venditiones functionum fiſcalium? iſtis aliiſq;
adductis ab eo iuribus, & lepide allegatis de-
fendit, vel creditori reſtituẽdam eſſe pecuniã,
118 Fiſco ſolutam, vel certam ſtatui interim de-
bere prouiſionem, fructibus, emolumentiſque
ceſſatis reſpondentem, & ità in eadem R. C.
obtinuit referente integerrimo viro eiuſdem
119 R.C. Præſidente Dominico Petrone, nam
pro articulo, de quo nos dicebamus *tit.24.cap.
1. a num.12.cum ſeqq.* confirmando, vt nempe
120 rei locatæ ſubſtantia deficiente damni re-
ſtauratio, mercediſque remiſſio fieri debeat,
adduxit prçter alios à nobis allegatos *Attolin.
reſol.43. Buccafer. conſ.80.* Boſſ. *de remiſ.mer-
ced. num.* 104. *&* 107. *Caſtil.contro.lib. 3. cap.
3. & ſeq. num.914. & 915.Creſp.obſeru.94.n.
46. & obſer.104.num. 21.Cabed. deciſ. 80. par.
2. num. 9. & 11. Menoch. & alios poſt Auguſ.
Barbo.lib.2.vot.62.nu.32.*& alios, quibus nunc
addo omnino videndum *Paſcal. de vir. patr.
poteſt: par. 4. cap.6. per tot.* vbi adhuc multa
ad explicationem, confirmationemque eorum,
quæ ſupra *tit.24.de locat. & coaduct.cap.2.a nu.
32.*dicebamus afferuntur, & faciunt etiam,
quæ *in alleg. Muty Recchi*, quam idem *Paſcal.*
reſcripſit a *fol.494.*habentur, idque etiam dum
facto Principis, vel ſuorum Miniſtrorum ceſ-
121 ſat rei conductæ fruitio, attendi, probauit
cum *Eman.Aluar.Pegas reſol.forenſ.cap.3.num.
924.& 925.Fran.Marc.deciſ.62.num.2.par. 1.
Bero.conſ.64.num.6. & 12.tom.1. ad text.in l.co-
tem ferro, §.maximos, ff. de publica. & vectigal.*
fundans inſuper ex *Merlin.de pignor. lib. 4. tit.
3. quæſt. 105.num. 15.* ac *Leotard. vbi ſuper n.
30.verſ.neque ex eo*, licere huic Donato de
Auoſſa creditori, offerendo pignus, ad creditũ
agere, ſolutamque pecuniam repetere, cum
122 in hac agendi formula actio petendi credi-
123 tum, quin & pignus vendendi ad libitum
creditoris, niſi alter ſit conuentum, continea-
tur *l. 1. C.de diſtract.pignor.l.1.C. debitor.ven-
dit.pignor. imped. non poſſe*, concludens ideo,
Fiſcum alterum ex duobus, pecuniam nempe
petenti creditori, qui pignus obtulit, reſtituere
123 vel ipſam fructuum antiquam perceptionem
ſumminiſtrare oportere, cum ex *Ann. Rober.
rer.iudic. lib.2.cap. 8.verſ. pecunia fol.* 400. iu-
ſtiſſimam eſſe in omni contentione petitionẽ,
125 vt *aut contractui inito ſtetur, aut ab eo in totũ
recedatur l. Iulianus, §. ſi quis colludente, ff. de
act.empt.* habeatur.

CAPVT SECVNDVM.

Conſuetudinis, Si Creditor, eod. tit. explicatio.

De ſtatuendo pretio amiſſi pignoris per confeſſionem creditoris, iure iurando firmatam, ac de periculo, ſiue commodo rei pignoratæ Domino competente, & an, & quando propter creditoris culpam eiuſdem eſſe dicatur? De antiqua pignorandi arreſtandique cadauera Hominum mortuorum *Conſuetudine* a Romanorum legibus ſublata. De priuilegiata nonnullorum creditorum hypoteca, & quis eorum in concurſu potior eſſe dicatur? ac tandem de ea quæ crœditori in priuata Scriptura conſtituitur, & an, & quãdo à confectionis die potiùs, quàm eiuſdem verificationis oriri dicatur?

SVMMARIVM.

Diſpoſitio conſuet. ſi creditor, *traditur num.* 1.*& quando diſcrepet a iure communi num.* 2. 3. 4. *&* 5.

Pignoris traditione non arguitur mutuata pecuniæ numeratio, num. 6.

*Creditoris iureiurando an, & quando legitima probatio pignoris amiſſi habeatur? n.*7.

Æſtimatio rerum pignoratarum quando fiat? nu. 8.

*Creditor præſtare debet æſtimationem amiſſi pignoris, num.*9. *& damna tenetur ſentire n.*10.

*Fænerator, qui res pignoratas non excuſſit a tineis tenetur pignoranti ad damni æſtimationem, num.*11.

*Actione pignoratitia venit dolus, lata culpa, & leuis, n.*12. *contra num.*13. *& quid in pignore conuentionali, num.*14. *& ſecus ſi res caſu perierit, num.*15. *vel aliter ſit inter partes conuentum, num.*16. *& limitatur n.*17.

*Caſus fortuitus quiſnam dicatur, & quomodo probetur? nu.*18.

*Creditor an, & quod pro caſu fortuitu excuſetur remiſſiuè, nu.*19.

Parentes olim valebant filios vendere, num. 20. *ſecus*

cus hodie, num. 21. & punitur n. 22.

Liber homo an poſſit ſe in pignus creditori ſuo tradere, num. 23.

Ægypty ſolebant tradere pignori cadauera parentum, n. 24. & 25.

Angeli *ſententia de arreſtandis cadaueribus debitorum affertur, num. 26. ſed improbatur n. 27.*

Quælibet Conſuetudo, qua aliquid circa arreſtum cadauerorum etiam vſurariorum diſponit, eſt iniqua, nec ſeruanda, n. 28. & 29.

Pignoris titulus non eſt habilis ad inducendum præſcriptionem, n. 30. & quare num. 31. ſecus dationis in ſolutum, n. 32.

Cautius eſt pignori incumbere, quàm in perſonam agere, num. 33. & cur num. 34.

Creditor, qui pignori incumbit, non poteſt capturam perſonæ obtinere, n. 35.

Exequutio an vno, eodemque tempore poſſit fieri in bonis, & contra perſonam? n. 36.

Creditores ſimul concurrentes quando cæteris præferantur, & quid dicendum in creditore pro ſalario, & pro cauſa mutui ad refectionem in concurſu creditoris ex cauſa dotis? explicatur remiſſiuè n. 37. 38. 39. 40. & 41.

Creditor, qui rumida ſerica coloruuit, an pro expenſis, ſuiſq. laboribus cæteris creditoribus præferatur, n. 42. & 43.

Textus in l. interdum, ff. qui potior. in pign. habean. *explicatur num. 44. & 45.*

Natura præualet accidenti, n. 46. & acceſſorium ſequitur naturam principalis, n. 47. & 48.

Impenſæ factæ in re meliorata minuunt rem ipſam, & quomodo n. 49.

In re propria non ſemper aliquis præfertur, n. 50.

Actionem hypothecariam ad beneficium creditoris oriri ad beneficium creditoris apodiſſary a die factæ recognitionis, non autem confectæ ſcripturæ, an ſit verum? explicatur num. 51. 52. & 53.

Verificatio ſcripturæ priuatæ debet fieri citato eo, cuius intereſſe poteſt; non fuiſſe verificatam, n. 54. & 55.

Hypotheca multifariè conſtitui poteſt, n. 56.

Quilibet poteſt ſibi præiudicare, n. 57.

Alteri per alterum non poteſt fieri præiudicium in hypotheca conſtituenda, n. 58.

Prior in tempore potior eſt in iure, n. 59.

1 ALiud quid ſpeciale ad fauorē creditoris, cui pignus à debitore traditū eſt, ſtatui videtur in *Conſuetudine* iſta; Nam ad probandum rei pignoratæ pretium, ſi de eo inter creditorem, & debitorem ſit quæſtio in defectum legitimarum probationum, confeſſionem eiuſdem creditoris iureiurando firmatam admittit, nec aliter debitori ſuccurritur aduerſus factam confeſſionem, quàm ſi pignus reperiatur, cum pignoris eo caſu habeat perſecutionem, & ſi receperit æſtimationem, vt ex *Camill. Saler. in ſummar. & Napod. ver. ſi creditor num. 7. hoc tit.* explicatur.
Iſta tamen indigent explanatione; nam credi-
2 toris dicto de pignoris obligati amiſſione,
legitimis deficientibus probationibus, non
ſtatur, & creditor ipſe debitori, ideò tenetur
ad intereſſe per *text. in l. ſi creditor 5. C. de pignor. act.*, quem in hoc incorrectum dicit *Napodan. hic ver. dicat n. 8.* cumque in eodem, qui
3 culpæ reus deprehenſus, & manifeſtis rationi-
bus pignus perditum eſſe non probans æqui-
4 paratur, quod reſtat inuiolatum à *conſuetudinario* iure, cum circa pretij æſtimationem
5 rei pignoratæ tantùm creditori indulgeatur,
vt ex noſtro *Textu* percipitur, & *Napod.* inſi-
nuat *ibid. & ver. dicto creditoris, numer. 11.*
vtriuſque conſonat diſpoſitio, & pignoris
6 traditione numerationem mutuatæ pecuniæ
non argui, habetur ex *Text. in l. 1. & 2.
C. ſi pignor. conuent. numer. pecun. ſecu. non fuer. Manen. conſil. 122. num. 3. & 4. & DD. ab cod. relat.* ſed an ex creditoris iureiurādo quādoq;
pignoris amiſſi probatio legitima habeatur,
ſi de amiſſione præſumptiones concurrant?
tradidit *Marin. Frecc. hic in apoſt. incip. iſta probatio*; cæterum in iſta re, de qua agimus,
7 an corrigatur diſpoſitio *Conſtit. quæſtiones iuriſperitorum de fide nobil.*? ex traditis *ab eod. Napod. in conſuetud. ſi quis, ver. dicto, n. 4. & hic ver. dicto creditoris, n. 11.* habetur, & de æſti-
matione rerum pignoratarum exiſtentium,
8 ſed deterioratarum, ac non exiſtentium, tàm
per teſtes, quàm iudicio peritorum, ac etiam
pignoratitij creditoris iureiurando ſecundum
regulas iuris communis, vide diſertè agentem
Gail. pract. obſer. de pign. lib. ſingu. obſ. 18. per tot.

Hinc iure optimo decerni in eadem *Conſuetudine*, patet, creditorem præſtare debere
9 debitori ſuo amiſſi pignoris æſtimationem,
Quam debitor plenè probat, vel iuxta æſtimationem factam per creditorem iureiurando, niſi tali modo probauerit creditor pignus ſe amiſiſſe, quod de iure communi damnum amiſſi pignoris reſpiciat debitorem; nam pignorum penès ſe
10 ſiſtentium damna creditor præſtare tenetur,
l. quemadmodum, §. penult. ff. ad l. Aquil. Hyppol. de Marſil. in tract. de fideiuſſor. num. 298. ideòq;
11 fœnerator, qui res pignoratas minus diligen-
ter excuſſit à tineis, pignoranti tenetur ad
damnum per regulam, *l. ſi vt certo, §. nunc videndum, ff. commodati, Marſil. ibid. n. 299.* & *Bald. in l. quæ fortuitis in 8. col. C. de pignor. act.* pi-
12 gnoratitia enim actione nedum dolus, & lata
culpa vindicatur in pignore conuentionali,
ſed etiam leuis *Neguſan. de pignor. 3. membro 7. par. princip. n. 4. fol. 168. & membro 2. 3. par. n. 34.* (vbi creditorem in pignore prætorio pro dolo, & lata culpa teneri dicit, non autem pro leui ad *text. in l. Prætor, §. eſt præterea. ff. de bon. author. iudic. poſſid.* & tradita per *glo. in l. 1. ff. de pignor.*

pignor.act. inferens cum Bar. in l.ſi finita, §.ſi
14 quis damni,ff.de dam.infec. neceſſariò reficien-
dum conuentionale pignus à poſſeſſore; præ-
torium verò non aliter reficiendum, quàm ſi
refectio ſine dolo, vel lata culpa non poſſit
omitti, cit.l.prætor, §.his verbis,& §.præterea)
& ſi ea, quæ fortuitis caſibus accidunt bonæ
15 fidei iudicio non præſtentur, ideoq; creditor
pignora,quæ huiuſmodi caſu interierint præſtare
non compellitur,nec à petitione debiti ſummone-
tur,l.quæ fortuitis, C.de pignor.act., quod ita
16 accipiendum eſſe conſtat, Niſi inter contra-
hentes placuerit, vt amiſſo pignore liberetur de-
bitor, vel niſi fortè creditor rem ſibi obliga-
17 tam propria authoritate, ſine aliqua licentia
debitoris occupauerit ad Text. l.qui ratio, &
ibi Bar.Salic.& Caſtren. ff.eod.Neguſ.ibid.n.5.
Et caſus fortuitus quis dicatur, quomodo
18 probetur, & quomodo differat ab improui-
ſo? tractat Affl ict.deciſ.101. vbi etiam,an quã-
19 doque debitor propter caſum fortuitum ex-
cuſetur?

His poſitis nonnulla ad pleniorem rei,de
qua agimus,notitiam, ſupereſt tradamus hìc,
20 & primò olim permiſſum fuiſſe parentibus
filios vendere, & pignori obligare, ſed nunc
prohiberi in l.qui filios,C.quæ res pign.ac acri-
21 ter puniendum creditorem, qui huiuſmodi
pignus recipit, ſtatuitur in l.vlt.eod.tit.ac etiã
22 in crediti integri amiſſione in nouel.conſtitut.
134. & an liber homo poſſit ſe pignori tra-
23 dere creditori ſuo?habetur apud Frã.Baldui.
in tract. de pignor. cap.12. quæ res pign. oblig.
poſſ.Narrant quoque Ægyptios,cum mutuum
24 acciperent, parentum cadauera pignori tra-
dere conſueuiſſe,vt idem Baldui.refert,& Aſi-
25 chis Regis Ægyptiorum legem prolatam,qua
nõ licere mortuum debitorem ſepelire,niſi cõ-
currente creditorum voluntate, refert Mau-
ſon.de cauſ.execut.lib.1.limit.2.fol.325.num.1.
ex Connan.commen.iur.ciuil.lib.10.tit.de hæred.
qualit.& differ.cap.5.ſub nu.8. verſ. nam & ob
cauſam, & Angeli ſententiam affert in authent.
vt defunct.ſeù funer.cor.§.1.coll.5.de eo,vt poſ-
26 ſit debitoris mortui cadauer Iudicis authori-
tate detineri, ne eccleſiaſticæ ſepulturæ trada-
tur,donec creditori ſatisfiat, vbi viget ſtatu-
tum,vt inſtrumenta confeſſionata poſſint exe-
quutioni demandari ad voluntatem credito-
ris, ea producentis; At cum nulla ſuperſit,de-
bitore mortuo,eiuſdem corporis perſecutoria
27 actio, Ægyptiorum ideò moribus in hoc sã-
ctiſſimis Romanorum legibus abrogatum
ſupra cit. Autho. dicunt cum Coler. de proceſſ.
exequut.par.1.cap.6.n.105.verſ.Angelus tamẽ,
Decia.tract.crimin.to.2.lib.7.cap.10. de priua.
car.num.20.Guttier.de iuram.par.2.cap.4.num.
17.verſ.vlterius, & alijs, Angeli placitum im-
pugnantibus,quod adeò falſum eſſe dignoſci-
28 tur,vt pro eo ſubſtinendo quælibet Conſuetu-
do tanquam impia nõ attendatur, vt cit. Mau-
ſon.dixit num.13. & nunquam poſſit hominis
29 cadauer arreſtari,& ſi fuerit tanquam vſura-
rius condemnatus, Mauſon.ibid.n.15.

Secundò, pignoris titulum non eſſe habi-
30 lem ad inducendam præſcriptionem,dicimus
cum Criuel.deciſ.77.nu.6.Fontanell.deciſ.445.
tom.2.cum non dicatur, creditor rem pigno-
31 ratam vti dominus poſſidere Criuel. ibid.n.7.
& Fontanell.dec.208.n.1.tom.1.poteſt tamen
penès creditorem ex tacita in ſolutum datio-
32 ne propter temporis lapſum ſufficientem ad
præſcribendum pignus remanere, idem Fon-
tanell.deciſ.444.n.11.to.2.

Tertiò obſeruamus cum Coler. de proceſſ.
33 exequut.par.3.cap.5.n.46. longè cautius æſti-
mari in pignus agere,quam in perſonam pro-
pter plus ſecuritatis, quod in pignore habe-
tur,nam fragile remedium eſt creditoris age-
34 re in perſonam,l.cautionis 25.& l.minus 154.
ff.de reg.iur.l.ſi fundus 16.§.in vindicatione, ff.
de pignor.& §.furti inſtit.de obligat.,quæ ex de-
lic.naſc. ideoq; creditorem pignori inhærẽtem
35 nõ poſſe implorare à Iudice capturam perſo-
næ,habetur ex cit.Coler. & Bar. in l. creditor.
n.2.ff.ſi cert.petat. At vtrum vno, eodemque
tempore ad creditoris inſtantiam exequi poſ-
36 ſit in bonis, & contra perſonam debitoris, &
quando? habetur apud Mauſon. de cauſ. exe-
quut. ampl.15. per tot. fol.170. & 171. qui &
examinat articulum,& DD.omnes,de eo ſcri-
bentes, recenſet.

Cæterum multa, & de pignoris diſtractio-
37 ne,& de creditorum hypotheca,& quiſnam
ex eis præferatur? tradidit,examinauit, enu-
cleauit Doctiſſimus Conſil. Arias de Meſa va-
riar.reſol.lib.1.per mult.cap. eum ideò conſu-
las, ac Molfeſ.to.3.comment.hoc tit.Carleual.in
eleganti tract. de iudic.to.2.lib.3. Salg. in eius
labir.credit. & Rodriq. de concurſ. & priuileg.
credit.apud quos vniuerſa hypothecarũ mate-
ria habetur,ac in ſollemni dec.28.Kopp.Senat.
Germ.& apud Luc. Matth. Apicel.in ſuo tutam.
pauper.tit.4.de ceſſio.bonor.à n.84. per ſeqq. De
Franch.deciſ.506. Ricc.collect.dec.1910. Guid.
Pap.dec.67. Boer.dec.181.Alia explanantur de
38 ſalario Famulorum,Rationalium,Scholaſtico-
39 rum,Iudicum,Litteratorum, aliorumuè apud
Capyc.Latr.conſult.17.per tot.(vbi à n.37.inci-
40 denter de articulo an,& quando creditor pro
dote mutuanti ad refectionem præferatur? de
quo nos alias) Sanfelic.deciſ.113.tom.2.Thor.
in compen. ver. ſalarium, & nouiſſimè Rodoer.
41 conſ.42. videndique ſunt Magon.deciſ.Lucceſ.
1.& Roman. ſing. 575. agentes de prælatione
concedenda ratione certę mercedis; maximè
42 tamen dubitarem de eo, quod principaliter
idem Rodoer.aſſumit,nimirum prælationem
in concurſu cuiuſcumque creditoris tribuen-
dam creditori,qui ruuida,ſeù virgina ſerica

colo-

colorauit pro expenſis, ſuiſq; laboribus; nam
& ſi cum nonnullis velimus affirmare pro hu-
iuſmodi laboribus, & expenſis tacitam com-
petere hypothecariam eroganti, eam tantùm
43 inter creditores in actione perſonali, vel inter
eos creditores, quibus tacita fuit conſtituta
hypotheca, operari, habetur dec. 85. n. 5. & 6.
Larre. par. 2. nec quod ex Text. in l. interdum,
ff. qui potior. in pign. habeant. infertur, conuin-
cit; potior enim creditor eſt priore quoties in
44 rem conſeruandam aliquid impendit; nam
(vt Vlp. lib. 23. ad edict. dixit) huius pecunia
ſaluam fecit totius pignoris cauſam, l. huius 6. ff.
eod., non æq, is, qui ſuperficialiter aliquid rei
45 alias non perituræ, adiungit, vel aliquid ac-
cidentale extrinſecum, cum nil huiuſmodi ac-
cidens rei conſeruationi, ſiuè cuſtodiæ, aut re-
cuperationi conferat, ac ideò tradita ab
Amat. variar. reſol. 3. lib. 1. nu. 19. Decian. conſil.
108. Ruger. conſ. 54. n. 22. Genal. commun. contra
commun. quæſt. 744. Mantic. de tacit. & ambig.
connent. lib. 11. tit. 23. num. 19. vol. 1. quæ poſ-
46 ſent opponi, non obſtant; natura enim præ-
ualet accidenti, l. qui habet, ff. de tutel. & quod
47 alteri accedit, cenſetur eiuſdem rei, cui acce-
dit pars, Aret. in l. ſi cõuenerit la 2. ff. de pignor.
act. facit text. in l. domo, ff. eod. ac in l. etiã, ff. qui
pot. in pign. habean. & ſub generali rei princi-
48 palis obligatione, obligatur, cum acceſſorium
principalis naturam aſſumat, ſicut ædificium
ſolo cedit, §. cum in ſuo ſolo inſtit. de rer. diuiſ.
nec quod ex Bar. in l. quod dicitur, ff. de impenſ.
in re dot. fact. Rip. in l. priuilegia, n. 23. ff. de pri-
uil. credit. Afflict. dec. 359. n. 1. & 2. Gratian. di-
ſcept. forenſ. lib. 2. cap. 257. n. 27. alijſque relatis
à Capyc. Latr. ibid. num. 12. & Rodoer. conſ. 42.
n. 9. habetur, vt in ipſa re minus eſſe videatur
49 propter impenſas erogatas, obſtat, nam in re
propria non ſemper quilibet præfertur, præ-
cipuè ſi ità eam alteri dederit, vt cenſeatur ius
50 ſibi competens ad vendicandam rem remiſ-
ſum præcipuè ſi fides habita ſit de pretio, l. qui-
dam fundum, ff. de in rem verſ. De Marin. reſol.
quotid. lib. 1. cap. 260. Mantic. de tacit. & ambig.
connent. lib. 11. tit. 12. n. 7. Canalc. dec. 27. Thor.
in compen. to. 1. ver. creditor, Merlin. controuerſ.
forenſ. cent. 2. cap. 36. n. 30. quicquid in contra-
rium fuerit deciſum in terminis deciſ. 59. Giz-
zarell. quæ eiuſd. dec. 40. videtur opponi, ac idẽ
Rodoer. probauerit conſ. 41. cumque eo animo
præſumatur ſericis color datus, vt à domino
ſolita merces ſoluatur, non verò vt ſint ſpecia-
liter obligata ſerica ipſa, corruit argumẽtum.

Nouerint quoque omnes, non accipiendum
indiſtinctè, quod Conſ. Rocc. reſpon. 40. num. 8.
51 lib. 2. habet de ortu, ſiuè natiuitate hypo-
thecæ ad beneficium creditoris chirographa-
rij à die factæ recognitionis, & approbationis
chirographi, in quo apparet conſtituta hypo-
theca; nam etſi non dubitetur, id verum eſſe
quoties recognitio, & approbatio fuerit à cre-
ditore ipſo facta, ne aliàs ſua fraudulenti for-
52 tè declaratione ius alterius minuatur, trahẽ-
do obligationem, & hypothecam nunc con-
tractam ad aliud tempus confectæ ſcripturæ
inter partes, ac vno per alterum conditio ini-
qua inferatur, quaſi antea non conſtiterit de
veritate crediti chirographarij abſque fraudis
præſumptione, attamen ſi Iudex, poſtquam
nouerit adeſſe requiſita ad probandam hypo-
53 thecam anteriorem, ac validam ex priuata
ſcriptura, de quibus Gait. de credit. cap. 2. tit. 8.
n. 3098. per 3123. Genua de ſcript. priua. lib. 7.
fol. 65. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 29.
per tot. Tepat. lib. 2. recept. ſent. fol. 238. col. 2. &
3. tit. qui potior. in pign. habean. alijque infra ci-
54 tandi, hypothecam adeſſe in ſcriptura, eamq;
fuiſſe legitimè verificatã, præcipuè audito eo,
55 cuius intereſſe poteſt, hypothecam non fore
conſtitutatam in ſcriptura Rocc. vbi ſup. n. 7. &
alij, pronunciauerit, hypotheca non à die fa-
ctæ verificationis, ſed confectæ ſcripturæ erit
attendenda, & ità loquuntur Amat. Rodriq. de
priuileg. credit. par. 2. art. 1. n. 15. De Franch. de-
ciſ. 95. in fin. vbi Viſcon. & Amen. nu. 6. Couar.
pract. quæſt. lib. vnico, cap. 22. à nu. 5. Rebuff. in
conſtit. Franc. in tract. de chirographor. recognit.
in præfat. n. 26. 81. 82. & 83. & in art. 1. nu. 22.
corruptè ab Illo allegati, & malè intellecti, &
confirmant Gutier. pract. quæſt. lib. 1. qu. 125. à
n. 3. Perez in ordin. Caſtell. lib. 3. tit. 8. lib. 4. Paz
in praxi 3. tom. part. 4. cap. 1. num. 31. Vrſill. ad
Afflict. deciſ. 272. num. 3. Canalcan. deciſ. 27. nu.
17. par. 2. Gail. pract. obſeru. 25. lib. 2. de concurſ.
creditor. & priuileg. eor. num. 10. & optimè Co-
ſta de ratio. rata quæſt. 121. num. 6. item in tract.
re integra quid liceat, vel non? diſt. 12. per tot.
ac iterum de retrotract. cap. 7. num. 19. Mantic.
vbi ſup. tit. 24. num. 15. & omnes: ratio patet,
56 nam hypothecam quoquo modo ſiuè in ſcri-
ptos, ſiuè ſine ſcripto, & multifariè conſtitui
poſſe, habetur ex Molfeſ. vbi ſupra q. 3. per tot.
57 nec dubitatur, cuique licere ſibimet præiudi-
care, nil remanet, quod à conſtituente alteri
hypothecam in re ſua, obijci valeat, at quo-
58 ties de intereſſe tertij agitur, diuerſa iuris ra-
tio procedit, & non tantùm habens hypothe-
cam non habenti præfertur, l. eos, C. qui potior.
in pign. habean. vt DD. relati à cit. Molfeſ. q. 18.
num. 1. aiunt, verùm inter hypothecarios cre-
59 ditores potiorem eſſe cauſam eorum, qui sũt
in tempore priores, l. ſi prior, §. vltim. ff. cit. tit.
cap. qui prior de reg. iur. in 6. cũ alijs innumeris
penès Mantic. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 22.
num. 1. & 2. Tuſc. in ver. hypothecarius creditor
concluſ. 129. per tot. Nec ſequuta deciſione, de
qua in fin. cit. reſponſ. 40. Rocc. aliud, quã quod
ſupra dictum eſt, ſuadetur, nam meritò fuit li-
beratio facta ſuſpenſa; cum verificatio apocæ
fuerit facta debitore tantùm citato, ac eodem
recognoſcente, & approbante ſcripturam.

Google

TITVLVS VIGESIMVS SEPTIMVS

DE

Noui operis nunciatione.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, Si quis impediat, explicatio.

De noui operis nunciatione, varijſque nunciandi cauſis, & an, & quando facta nunciatione ædificium impediri, vel potiùs ſub cautione demoliendi valeat fabricari? De tempore probationis deducendæ ad fundandam iuſtam impediendi cauſam, & an quandoque valeat à Iudice breuiari, ac tādem de Operarijs, nouum opus conſtruentibus, & an valeant puniri ſi iuſſu alieno fabricent?

SVMMARIVM.

Diſpoſitio conſuetudiuis, Si quis impediat, *traditur n.1. & dicitur deſumpta ex* textu in l.diffamari, ff.de ingen.& manumiſ.*n.2.*

Triplex nunciandi nouum opus ſpecies aſſertur, num.3.

Interdictum noui operis nunciandi dicitur fauorabile, num.4.

Iuſtè ędificanti poteſt ab iniuſto nunciante impediri ædificium, n.5. & debet interim deſiſtere, n.6. nam aliàs demolitur ædificium, n.7. idemque eſt in notorio ante declarationem, numer.8. & 9.

Nunciator ſuccumbens in lite non reſarcit damnum, num.10.

Iudex in iudicio noui operis nunciationis poteſt ab inhibitione incipere, num.11. etiam ſub mandato pœnali, num.12. quod reſoluitur in ſimplicem citationem, numer. 13.

Nunciatus poteſt quandoque nouum opus conſtruere, ſed non ante trimeſtre tempus à die factæ nunciationis, etiam ſi cautio demoliendi offeratur, num.14.15. & 16. & limitatur n.17. 18. & 19.

Nunciatio noui operis licitè ſit per procuratorem etiam abſque mandato ſpeciali, n.20.

Ius conſuetudinarium an deroget communi circa temporis præfiuitionem ad cauſas impedimenti deducendas? n.21.22. & 23.

Iudex poteſt tollere impedimentum fabricandi ſi ex teſtibus productis ius nunciantis non validetur, num.24.

Ius commune conuenit cum Conſuetudinario in materia noui operis nunciationis circa plura, num.25. & 26.

Interdictum noui operis nunciandi perpetuò durat, ſed propoſitum, infra certa tempora expirat, n.27. & 28.

Nunciatio quibus ex cauſis fiat? habetur num. 29. & 30.

Vicinus etiam antequam petat rem iure congrui poteſt opus nouum nunciare, n.31. quod explicatur num.32.

Antiqui ædificij impediri nequit reſtauratio, n.33.

Noui operis nunciatio pro ſeruitutibus ruſticis fieri non poteſt, n.34.

Interdictum, quod vi, aut clam differt ab illo noui operis nunciationis, nu.35. & quando procedat? traditur num.36.

Conſeruandus eſt in poſſeſſione ille, contra quem agitur interdicto, quod vi, aut clam, n.37.

Fabricatores, & alij operarij, an, & quando ratione noui operis nunciati ſi illud contendant, valeant puniri? numer.38.

Si

SI nuncians nouum opus iuſtam cauſam
prohibitionis non probauerit in ter-
mino,ad id à Iudice ſtatuto, ædificium
1 cæptũ nõ impediri,hic haberi dixit *Camil.Sa-
ler.in ſummar.*idq;ex noſtri *textus* verbis pro-
cedere percipitur in nunciante à nunciato in
iudicium vocato,iuſtam, ſi quam habet impe-
diẽdi cauſam,allegaturo,& probaturo in ter-
2 mino,ei dato:quare ex ratione,& mente,*l.dif-
famari,C.de ingen.& manum.* diſpoſitionem
iſtam conſuetudinariam deſumptam fuiſſe,
*Napod.*hic arbitratur *n.1.*

Hoc poſito ad generalem *textus* intelligen-
tiam ; de nonnullis nunc peculiariter videa-
mus,& primò quomodo nouum opus debeat
3 nunciari? ad cuius rei explanationem ,dici-
mus, triplicem à *Gail.obſeru.16.lib.1.num.11.*
nunciandi formam , verbalem nempè , per ia-
ctum lapilli ,ac per Prætorem, tradi, & expli-
cari, hinc interdictum nunciãdi nouum opus
4 adeò fauorabile eſſe dignoſcitur ex diſpoſi-
tione, *l.1.& l.Prætor ait,§.interdictum,* & *§.ait
Prætor.ff.de oper.nou.nunc.*, vt etiam iuſtè ędi-
5 ficanti ad inſtantiam vel iniuſti nunciantis
noceat facta nunciatio, & conſtrui ædificium
impediat, *Gail.ibid.& Capyc.Latr.conſult.64.
num. 7. tom.1.* debetque ideò nunciatus deſi-
6 ſtere, quamuis nuncians ius, ſibi competens ,
non oſtendat patẽter, *Fachin.controu.iur.lib.8.
7 cap.44.*& contra faciens,demoliri debet,quod
ædificatũ eſt *l.1.in princ.& to.tit.ff.quod vi,aut
clam,l.Prætor,§.ait Prætor,*vbi *glo.& DD. ff.de
nou.oper.nuncia.l.pupillo,§.meminiſſe, ff.eodem,
Aret.conſil.94. Tuſc.pract. concluſ.lib.5. lit.N.
concluſ.124.num.2.& 3.relat.à Ciorli. controu.
forenſ.cap.30.num.5.& 6.cum ſeqq. Napod. hic
ver.niſi num.4.* adeò vt vel notoria illegitima
8 nunciatio obſtet,donec Prętor de notorio cõ-
ſtare pronunciauerit, vt ex *Pannoch.in tractat.
de nou.oper.nuncia.lib.7.quæſt.1. num.99. verſ.
neque ac num.106.112.113.& 114.* refert *cit.
Ciorl.num.11.12.& 13.*cum ſemper præſuma-
tur pro nunciante , proprijſque ædificantis
expenſis demoliri,quod ædificatum eſt, etſi in
9 proprio ædificio fuerit ſuper ædificatum ,
*Magon. deciſ. Lucen. 29. Gail.ibid.*quin & ipſe
nunciator, ſi ſuccumbuerit,nequaquã damnũ
10 nunciato reficere debebit , *De Franch. deciſ.
331.* & *Magon.ibid.*qui rationem aſſignat .

Fit ex hoc, vt nullo examine facto de iuſti-
11 tia , ſiuè iniuſtitia nunciantis , *Surd. conſil.
154. num. 1.* poſſit Iudex ab inhibitione , &
prohibitorio ædificandi præcepto incipe-
re iuxta practicam à *citat. Gail.* traditam
*numer. 12. Borg. nu. Canalc. deciſ. 25. de con-
tract. par.2. num.6. Capyc.Latr.cad.conſult.64.
num.2.*& *DD.in l.de pupillo, §.meminiſſe, ff.de
nou.oper.nunc.& l.4.in princ. ff. de fiduc. liber.*
12 traditam,ac etiam ſub mãdato pœnali,*Gram.
conſil.73.num.1.* qui *nu 5.*poſt comparitionem
13 nunciati,illud in ſimplicem citationem reſol-
ui, voluit.

Secundo, an, & quando à Nunciato poſſit
14 ædificari poſt nouum opus ſibi nunciatum ,
receptamque inhibitionem , præſtita tamen
cautione demoliendi in caſu ſuccumbentiæ ,
iuxta ea, quæ *in l.1.l.de pupillo,§.ſi is , cui re-
nunciatum, l.& ſatisdationem,§ ſciendum,* & in
*l.ſtipulatio 21. §.ſi quis autem , ff. de non. oper.
nunc.* habentur, & apud *Capyc.Latr.deciſ.50.
tom.1.num.7.*& alios? & dicimus cum *Caſtrẽſi
conſil.412.in fin.Gration.diſcep.forenſ.cap.384.
num.34.& 35.Put.deciſ.129.lib.2.Creſcen.de-
ciſ.1.*aliàs *266.tit.de oper.non.nunciat. Gomez
Leo in deciſ.diuerſ.tom.2.deciſ.7.Fachin.contro.
iur.lib.8.cap.48. Capyc.Latr.conſult.64. tom.1.
num.13.14.& 32.*ac *conſult.116.num.28. tom.
2.Viu.commun.opin.554.num.4. lib.2. Ciarlin.
cit.cap.30.num.16.& 17.* qui multos idem af-
firmantes *Authores* cumulat, licere nuncianti
14 infra trimeſtre tempus ius ſuum producere ,
ac ideò non exaudiri interim nunciatum pe-
tentem,decerni eidem licitum eſſe fabricare
16 ſub cautione demoliendi , quod fortè iure
nõ permittente conſtrueretur, quod probatur
in *Text.cap.fin.de oper.non.nunciat.& in l.vni-
ca,C.eod.*,ac limitari dixit *Capyc.Latr.cit.con-
ſult.64.à num.33.cum Theſ.deciſ.204. Gail.cit.
obſeruat.16. numer. 19.* & ibi *Bernar. Gra-
ue.Franc.Marc.deciſ.106.Canalc.deciſ.25. de
contract.par.2.Creſcen.deciſ.vnic.*aliàs *20.de
non.oper.nunciat. Comez. Leo. deciſ.7.* quoties
17 nunciato huiuſmodi dilatio damnum affer-
ret,& quando periculum eſſet in mora , quam
18 limitationem *Fach.*non approbat *verſ. ſexta
oppoſitio.*Alia habentur apud *Prat. diſcept. fo-
renſ.to.2.cap.45.* vbi ædificium poſt noui ope-
19 ris nunciationem prorſus demoliendum
vti attentatum, etiam ſi cautio demoliendi
offeratur , ac licitè per procuratorem ſine
20 ſpeciali mandato nunciationem ipſam fieri ,
& ritè procedere, ſi dominùs ratam habuerit,
rationibus comprobatur.

Neque à iure *conſuetudinario* noſtro per illa
21 verba , *Libello inſeratur iuſta cauſa prohibitio-
nis,ſeu impedimenti , quam probet infra termi-
num,quem iudices competentem æſtimauerint,nõ
attento tempore à lege ſtatuto, per Iudices dan-
da eſt licentia ædificare volenti , quod ædificet ,*
iuris cõmunis diſpoſitioni in hoc , quod mox
tradidimus dici poteſt derogatum,nam ex ijs
nil aliud ſtatutum dici poteſt cum *Napod. hic
ver.tempore num.5.*quàm quod interdictum
22 hoc poſſit ceſſare,non obſtante diſpoſitione
l.prætor,§.hoc interdictũ.ff.de non.oper.nũc. qua
habetur durare perpetuò , ad triginta nempè
annos vſq; vt *Fragoſ.* explicat *de regim. reipu-
blic.Chriſtia. par.1.lib.7. de partic.regim. oppid.
diſput. 21. de ædili. num. 18. verſ. differunt ta-
men ;* poſtquam Iudex cognouerit, cauſam

ad impediendum allegatam non ſufficere, ac
per conſequens dederit ædificanti licentiam
23 ædificandi, quod etiam per ius commune
probari, patet, ſi *Bart. in l. 1. num. 23. ff. de
non. oper. nunciat.* aſſerenti, licere Iudici mã-
24 datum tollere ſi ex productis teſtibus ad in-
ſtantiam nunciantis, eidem nunciandi ius nõ
ſupereſſe, conſtiterit, credamus, & ſanè nil à
25 commune iure traditum municipali noſtra
lege tollitur, neque propter demandatam
deſcriptionem cauſæ prohibitionis, & impe-
26 dimenti in libello, neque per facultatem Iu-
dici factam breuiandi terminum iuris com-
munis in cauſa noui operis nunciationis; nam
vix fieri poteſt petitio, & libellus, qui petendi
cauſam non habeat, & interdictum hoc per-
27 petuò dari, etiam hæredibus, cæteriſque ſuc-
ceſſoribus, & contra hæredes in id, quod ad
eos peruenit, non aliter, traditur in *cit. §. hoc
interdictum*, quàm vt poſſit quandocumque
28 proponi, non autem vt propoſitum perenni-
ter vigeat.

Cæterum quibus ex cauſis nunciatio fiat?
29 habetur in *l. 1. §. nunciatio fit, ff. de oper. nou.
nuncia. & alibi*, & fieri, *aut iuris noſtri conſer-
uandi cauſa, aut damni depellendi, aut publici
iuris tuendi gratia*, conſtat; ideòque ad tres
30 cauſas nunciandi facultatem reduci, dixit
cit. Ciarli. num. 14. nec immeritò traditur in
deciſ. 24. Reg. Rouit. num. 38. vicino, etiam an-
31 tequam rem iure congrui petat, hoc ædictum
competere, ne poſſeſſor in re empta fabricet;
quod non aliter intelligendum eſſe puto, quã
per *Reg. de Mariu. reſolut. quotid. lib. 2. cap. 214.*
32 *num. 4. & 5.* traditur, poſſe nempè impediri
nouum opus ne conſtruatur, vel penitus de-
ſtructum, & collapſum reædificetur, non au-
tem impediri, ne antiquum ædificium repa-
33 retur, cum iſto caſu nouum opus nunciari
nequeat, *Bar., Caſtren., & Alex. in l. 1. §. ſi quis
ædificium, ff. de oper. non. nuncia. Bologn. in l.
qui viam, num. 69. cum ſeqq. ff. ead. Capyc. Latr.
cit. conſul. 116. num. 4. & 5. Reg. de Pont. de po-
teſt. Proreg. tit. de abund. Ciuit. §. 2. num. 19.* &
cæteri; proùt non poſſe noui operis nuncia-
34 tionem fieri pro ſeruitutibus ruſticis, receptiſ-
ſimum dicit *cit. Fragoſ. num. 15.* & *cit. nu. 16.*
35 differentiam inter interdictum, *quod vi, aut
clam*, ac iſtud, *operis noui nunciationis*, conſti-
tutam in tempore, quo vtrumque durat, ad
*text. l. ſemper, §. hoc interdictum, ff. quod vi, aut
clam*, & *l. Prætor ait, §. hoc interdictum, ff. de
oper. nou. nunc.* affert, talique diſcrimini non
36 vereor, & illud cumulare cum *Napodan. cit.
ver. niſi, num. 4. in fin.* ædificatum nempè ante
nunciationem factam iudicio interdicti, *quod
vi, aut clam*, poſtea verò interdicti *noui ope-
ris nunciationis*, venire, ac vt ſummoueatur,
peti poſſe. Quare eum, contra quem interdi-
37 cto, *vndè vi* agitur, conſeruandum interim
in poſſeſſione, habetur ex *Innoc. in cap. cum
veniſſent de reſtit. in integr. num. 6. & alijs* penès
Sanfelic. deciſ. 8. n. 1. & ſeqq.

Quærimus tandem, an quandoque Fabri-
38 catores, alijque operarij ratione noui operis
nunciati valeant puniri, ſi de mandato alicu-
ius opus conſtruunt? & dicimus cum *Mol-
feſ. tom. 3. comment. ad conſuet. Neap. par. 16. de
oper. non. nunc. quæſt. 6. num. 1. Brunor. à Sole
in compen. propoſ. iur. ver. operarius, De Pont. de
poteſt. proreg. tit. de abund. Ciuit. §. 4. num. 20.* &
alijs ab illo *relat.* neque ad pœnam, neque ad
damnum teneri; dicuntur enim in bona fide,
quæ eos excuſat, *l. in rem, §. ſignum, ff. de rei vẽ-
dic.* at ſi in mala fide conſtituantur, vel nun-
ciatione eis etiam facta, vel alio ex modis re-
latis à *cit. Molfeſ. num. 5.* & *De Pont. ibid.* tenen-
tur, & ad pœnam, ſub qua fortè eis prohibitio
facta fuit, ac etiam ad damnum, quod eorum
culpa fit nuncianti.

CAPVT SECVNDVM.

Conſuetudinis, Idem eſt, eod. tit. explicatio.

De imponẽdis defenſis, & de pęnis pro animalibus in alieno agro depaſcentibus impoſitis; De centenaria in paſcuorum materia probanda; De Communione inter plures vniuerſitates inita, ac de alijs circa ius paſcendi, aquandi, & lignandi, eiuſque præſcriptione, & in quibuſnam locis competere dicatur: De paſcuis, nemoribus, & fontibus Baronum, & Vniuerſitatum, & cuiuſnam potius in dubio præſumantur?

SVM-

SVMMARIVM.

Conſuetudinis, idem eſt, *diſpoſitio affertur, numer.* 1.

*Defenſa quid ſit? traditur nu.*2.*& 3. & poteſt verbo, & factis imponi,n.*4.

*Pœna impoſita pro animalibus in alieno agro depaſcentibus, traditur num.*5.

*Fida, & diffida quid ſit? explicatur n.*7.*&* 8.

*Centenaria quomodo probetur in materia iuris paſcendi? traditur n.*9.

*Ex cauſa communionis competit ius paſcendi? num.*10.

*Communio inter plures vniuerſitates non permittitur abſque aſſenſu, n.*11. *& quando diſſolui poteſt per numerum auctum ciuium? demonſtratur n.*12.*& 29.*

Ius paſcendi, aquandi, & lignandi quid ſibi velit? examinatur num. 15. 16. *&* 17. *an dicatur reale,& praſcribi poſſit?n.*13.*& 14.et quibus competat? n.*18. *& in quibuſnam locis, n.*21. 22.23. *&* 24.

*Ius municipium non poteſt facto aliquorum mutari, & deterius fieri, n.*19.*et* 20.

*Paſcua,nemora, & fontes, an præſumantur Baronis potiùs,quàm vniuerſitatis?num.*25. *et eorum cuinam potiùs fida, et diffida ſolui debeat? nu.*26.*et* 30.

*Ciues non ſunt teſtes idonei pro cauſa fidæ, et diffida Vniuerſitatis,n.*27.

*Teſtes die feriata an recipi debeant? n.*28.

IDem, quod præcedenti *Conſuetudine* conſtitutum fuit reſpectu impedientis cuiuſ-
1 uis ædificij conſtructionem, hic ad quamcumque prohibitionem, datumque impedimentum extenditur, nec diſſimilis procedendi in iudicio forma ſtatuitur,vtrobique.Quare cum nil præter tradita ibi, hic haberi, pateat, quæ ſupra diximus, pro explicatione etiam preſentis *Conſuetudinis* ſint ſatis.

Pro explanatione tamen verborum, *defen-*
2 *ſam imponant*, aliqua ſubnectimus,tradentes, quid ſit defenſam imponere, quomodo & quando imponi liceat? nonnulla etiam circa ius paſcendi, aquandi,lignandiq;, practicabilia ſubnectentes, Et quoad primum dicimus, defenſam in hac noſtra ſpecie nil aliud eſſe,
3 quàm obſtaculum, ſiuè impedimentum, quo vſus rei, in qua ponitur, cuilibet impeditur, ità vt abſque impedientis conſenſu ea vti frui nequeat impeditus, & differe à mezanis,aliiſque huiuſmodi clauſuris,quæ fieri debent pro neceſsitatis modo, & arbitrio boni viri *Vaſq. contron.illuſtr.c.*47.dixitq; *Nouar. de grauam. vaſſall.tom.*1.*grauam.*34.*num.*5.& non tantùm
4 facto,ſed & verbis imponi poſſe præcipuè in hoc Regno, habetur ex diſpoſitione *Conſtit. Regni, cum per partes Apulia*, & *in pragm. de offic.Baiul.* vt explicat præ cæteris *Sanſelic. deciſ.*3.*to.*1.dicens *num.*9. *Diffida* verbo,quod omnium in ore eſſe, ait *Afflict. in cit. conſtit.*
5 *cum per partes*, 7.*notab. num.* 13. *verſ. neſcio*, pœnam impoſitam pro animalibus depaſcentibus in alienis agris, denotari, ac fundari in banno, quo ſit prohibitio paſcendi, *Nouar.in tractat.de grauam. vaſſall.* 42. *tom.*1. Quando
6 verò ſit fida, & diffida ſoluenda,& quænam ſit pœna fidę, & diffidæ, tàm in agris bannitis, quàm non bannitis, traditur apud *eundem Sanſelic. Aun.ſingul.*138. *Afflict.deciſ.*290. *Capyc.deciſ.*45.*cit.Nouar.& alios.*

Quando valeat imponi defenſa? habetur
7 apud *Auendan.de exequen.mandat.cap.*12. *lib.* 1.&*Capiblanc.de Baron.tom.*2.*cap.*74.*num.*11. ad explicationem *pragm.*11.*de baron.&* 1 .*de ſalar.cor.qui mitt.* §. 9. in materia paſcuorum, at nos,vt regulam generalem ſtatuamus,dici-
8 mus, ſemper licere,quoties ius non reſiſtit (in materia enim paſcendi iuris ſufficit,legem nõ reſiſtere, & ſi non aſſiſtat expreſsè, vt aſſeritur in *diſput.*24.*Marcia.tom.*1. *num.*4. (vbi de
9 probanda in eadem re centenaria, & immemorabili circa communionem, & alijs) & *Garzi,de expenſ.cap.*9.*num.*11.]Quare etiam
10 ex cauſa communionis, inter plures Vniuerſitates initæ, ius paſcendi competere, non dubitatur apud *DD.* communionem verò abſq; aſſenſu non permitti, dixit *Capiblanc. de Ba-*
11 *ron.pragm.*11.*num.*118.apud quem *num.*119. quando diſſolui debeat ſi ex terris, inter quas
12 eſt communio, altera ſit aucta ciuibus? habetur.

De iure paſcendi,aquandi, & lignandi horum occaſione nunc videamus; & prętermiſſo
13 examine an reale dicatur,an verò perſonale,
14 & de eo tempore,quo valeat præſcribi, cum apud *Capiblanc.de Baron.tom.*2.*cap.*76.*num.*5. *&* 11. expletum habeatur, dicimus, paſcendi
15 ius ab illo aquandi,& lignandi differre ita, vt vno acquiſito, non item aliud habeatur, *Capiblanc.ibid.cap.*8.*num.*3.4. *&* 5. quin & il-
16 lud in herbarum conſiſtere perceptione, nec ad glandes extendi, vt idem *Capiblanc.tom.*1. *de baron.pragm.*11. *num.*122. dixit,& ſi habē-
17 ti ius paſcendi in aliquo loco, adhuc aquandi competere facultatem, ſubſtinuerit *Nouar. quæſt. forenſ.*23. *tom.*1. *& de grauam. vaſſall. grauam.*35.*tom.*1.*num.*5.cum *Taſſon.in obſeru. ad pragmat.de antepha.fol.*279. *col.*1. *circ.med. Ricc.in collect.deciſ.*2882.*par.*7.*circa med.Stayban.iun.ad conſil.*91.*Stayban.ſen.ad text.l.*1. *C. de Mancip.& Colon.lib.*11. contra *Reg.Ronit. in comment. ad pragmat.regn.rubr. de paſcui. à num.*9. *cum ſeqq.* Competere verò in demo-
18 nialibus Vniuerſitatis à primæua deſtinatio-

ne pro comoditate, & vita ciuium, habetur
apud *cit.Capiblanc.de Baron.tom.2.cap.5. n.9. & cap. 73.* vbi id ciuibus vti ſingulis tale ius
19 indultum, non autem vti vniuerſis, ideoque
municipium facto ius cæterorum deterius nõ
fieri, probat ſi ad ea, quæ illi receperunt, hi
concurrere renuant; & latè *Cancer. variar.
reſolut. cap.4. de ſeruitut. par.3. a numer.* 100.
cum ſequentibus; nec mutari valet in præ-
20 iudicium illud habentis, idem *Capiblanc.ibi-
dem cap.79. num.*8. Item in demanialibus Ba-
ronum non clauſis, *Idem cap.74. num.*7. nam
21 in locis heremis, & campeſtribus, non autem
22 clauſis, & qui ſunt certi domini paſcendi, li-
gnandi, aquandiue facultas datur, idem
*Capiblanc.eod.cap.74. num.*7.8. & 10. *& cap.
79. num.*2. præcipuè ſi velit dominus herbas
23 vendere: proùt neque in vineis, vel ſegetibus
Thor.in ſupplem.compen.ver.fida animalium.
Cęterum id, quod de paſcendo, lignando, &
aquando diximus, eſſe recipiendum aduer-
24 tas, quoties cunctis paſcua, nemora, & fontes
ſufficiunt, nam ſi ſecus, licitè, paſcendi, aquan-
di, & lignandi facultas interdicitur *Idem Ca-
piblanc.cit.cap.79.nu.*15. & omnes, ac illorum
qualitas, & quantitas Iudicis arbitrio æſtima-
tur, *Idem tom.1. de baron. pragm.12. num.29.*
25 Paſcua verò, nemora, ac fontes an Baronis
potiùs, quàm Vniuerſitatum præſumantur?
habetur apud *Capyc.Latr.deciſ.93.num.8. De
Franch.deciſ.183.Capiblanc.in ead.to.2. de ba-
ron.cap.41.num.13.Capyc.in inueſt.feudal. ver.
& cum planis, Luc.de Pen.in l.quicumque, C.de
fun.limotroph.lib.11.* & alios, & per tradita à
*cit.DD.*ac etiam *ab eod. Capyc.ver.fida, Anna
alleg.108.Capiblanc.de baron.pragm.11.nu.13.
Reg.Lanar.in repet.cap.1.de his, qui feud.dare
poſſunt, num.* 183. decidi poteſt quæſtio, cui
26 nam potius ex eiſdem fida, & diffida ſolui
debeat? at in huiuſmodi quæſtione deciden-
27 da, teſtes idoneos, non eſſe ciues, dixerunt
*cit.Capyc.Latr.num.9.Loffred.conſil.25. num.7.
Capyc.deciſ.152. De Franch.deciſ.301. num.3.
& Marcian.ſup.cit.diſput.24.tom.1.num.15. &*
16. qui & multa de teſtibus die feriata rece-
28 ptis cumulat, ac *diſput.* 25. an, & quando
communio inter plures Vniuerſitates conſi-
29 ſtens, poſſit reſolui ad explicationem *cap.Re-
gni pondus æquum?* examinat, ſicut nõnulla etiã
habentur *conſil.100.tom.1.Reg.Valanſ.& Epi-
ſcopi Salmaticenſis, & conſult.22. Capyc. Latr.
tom.1.* Alia poſſem afferre, quæ à *cit.DD.* tra-
duntur, ſed breuitati conſulens ea omitto, vi-
deas ideò eoſdem *cit.DD.*ac *Carenam variar.
reſol.par.3.cap.4. de ſeruit. à num.54. per ſeqq.*
30 qui alios allegat, & multa de eadem re agen-
do reſoluit, ac lepidè diſtinguit in eadem
quæſtione, an dominium terrarum, paſcuo-
rumque Vniuerſitatis ne, an Baronis pręſu-
matur, de qua quæſtione etiam *Monach. in
addit.ad deciſ.32. Minad.à n.31.* vbi etiam alia
de hac re noſtra, ac penès *cit.Cancer.*

TITVLVS VIGESIMVS OCTAVVS

DE

Communi diuidundo.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, Si fratres, explicatio.

De re familiari inter plures diuidenda, ac varijs diuidendi formis à iure commune, Doctoribuſq; adinuentis, & de cuſtodia, conſeruationeque librorum vni potiùs, quàm cæteris commendanda. De ſocietate, quando dicatur continuata, etiam poſt mortem vnius ex ſocijs, vel reſoluta? De ſocio volente conſocium obligare, & alienare bona communia, & quando id facere, ac contra communem debitorem agere eidem permittatur. De diuiſione quandoque inducenda propter factam partis crediti exactionem, & non inducenda. De remedio *l. diffamari, C. de ingen. & manumiſ.* & quis dicatur in tali iudicio actor, vel reus? De authore laudato, & an coram Iudice laudantis comparere teneatur?

SVMMARIVM.

Conſuetudo, Si fratres, *diſponit reſpectu plurium, qui volunt communionem diuidere, num.1. quiduè ſtatuat? dicitur n.2.*

Diuiſio quomodo fieri debeat iure communi attento? dicitur num.3. & variæ DD. *recenſentur opiniones, num.4.5.6.7.8.9.10.11.12. 13. 14. 15. 16. 17.18.19.20.21.22.23.26. 29.30.31.& 33.*

A iudicio fortunæ non valet appellari, nec reſtitutio peti, n.24.& 25.& contra n.27.

Modus diuidendi per ſortes Ciuiliſtarum peculiaris dicitur, n.28.

Reſtitutio læſo in diuiſione quandoque competit, num.32.

Dubia, quæ in cauſa diuiſionis oriuntur, dirimuntur Iudicis determinatione, n.34.

Ius eligendi partem rei diuidendæ transfertur ad heredes, ſed non ad ceſſionarium, n.35.

Creditores, & legatarij an poſſint hæredes ad diuiſionem vrgere? n.36.

Diuiſio an fieri debeat inter hæredes pendente termino ad deliberandum? n.37.

Terminus ad deliberandū à quo tempore currat, & an valeat à Iudice breuiari? n.38.& 39. & quid in materia iuris congrui dicendum? num.40.

Cuſtodia librorum cuinam ex hæredibus ſiuè maſculi, ſiuè fœminæ ſint, commendanda ſit? explanatur n.41.42.43.44.45. & 46.

Diſpoſitio Conſuetudinis, Si fratres, *dirigitur ad quamcumque diuiſionem, n.47.48.& 49.*

Bo-

Bonorum ſocietas quando tacitè contrahatur? n.50.
Æs alienum, ab vno ex ſocijs contractum, an ex communibus bonis exſolui debeat? n.51.
Dationi in ſolutum ad inſtantiam debitoris, bona offerentis, an ſit locus, & quando? n.52.
Societas poſt mortem vnius ſocij an dicatur continuare? & quid inter pupillum, & tutorem? num.53. & 54.
Societas regulariter morte etiam ciuili extinguitur, nec tranſit ad hæreds, n.55.56. & 57. & ratio affertur num.58. & 59. limitatur inter ſocios vectigalium conductores, n.60.
Socius quandoque poteſt contra communem debitorem agere, & alienare rem communem, & quando? n.61.
Socius an in re ſocietatis dicatur pro indiuiſo dominium, & poſſeſſionem habere? n.62.
Socius, qui non fuit inſtitor ſocietatis, an obliget legitimè conſocij bona? n.63.
Obligatio contracta ſuper bonis ſocialibus durat etiam poſt diuiſam ſocietatem, n.64.
Societas non præſumitur inducta ex multis, n.65.
Debitum non cenſetur diuiſum per ſententiam, quæ in ſolidum debitores non condemnauit, n.66.
Diuiſio inducta dicitur poſtquam eſt inducta præſcriptio circa exactionem diuiſi, num.67. & quid in debitore cenſus? n.68.
Agens remedio, l.diffamari, C.de ingen. & manumiſſ. *an actor dicatur potiùs, vel reus? nu.79. 80.83.82.83. & 84.*
Caſus omnes, in quibus actor ſequi debet forum rei, enumerantur n.85.
Sententia lata à Iudice alieni domicilij, an ſit nulla? n.86.
Author *laudatus in foro laudantis comparere debet, num.87. et quid in clerico? num.88. quidue in negotiorum geſtore? n.89.*

1 DE diuiſione inter plures, volentes cõmunionem, in qua fuerunt, diſſolue-
re, hìc agitur, ac modus diuidendæ
rei traditur, & vni diuidendi facultatem com-
2 petere, alteri verò eligendi ſupereſſe, ac ita, vt
plus offerenti licitando ſemper detur prælatio, hac *conſuetudinaria* diſpoſitione ſancitur,
prout *Napod.* explicat *hic in princ. num.*1. at
Nos, vt oſtendamus, quid noui in iſta *Conſuetudine* ſtatuatur contra diuiſionum formam, à
3 iure cõmuni demandatam, quomodo, eodem
iure commune attencto, diuiſio fieri debeat,
primùm videamus.
Et hanc rem adeò inter *DD.* controuerſam
4 fuiſſe, ex traditis in *deciſ.*28. *Reg.Capyc.Latr.
tom.*1. per *Gizz. in obſeru. num.*14. ac *Michalor.de fratr.par.*3. *cap.*38. *Thor. in C.rer.iudic.
caſ.*44. & *Calà de reſtitut.in integr.minor.quandoq; denegan.qu.*41. *per tot.* conſtat, vt certa, &
determinata veritas ſtatui non poſſe videatur; nam de eadem treſdecim inter ſe diſcor-
5 dantes ſententiæ *DD.* referuntur; maiorem
enim natu ex fratribus diuidere debere, ac
6 minorem eligere nonnulli voluere, inter quos
præter multos relatos à *cit. Capyc. Latr. nu.*1.
qui ex *Dino Auguſtino de Ciuit. Dei lib.* 16.
*cap.*20. de huiuſmodi diuidendi familiaris rei
7 forma *Conſuetudinem* adeſſe in toto orbe
vniuerſalem, eãq; percipi ex *canon.de libell.*20.
diſt.et cap.placuit 36.*quæſt.*2. fuiſſeque demandatam in *cap.* 1. *extr. de paroch.* ſunt *Ferret.reſponſ.*1.*per tot.Gail.lib.*2.*obſeru.*116. *nu.*
14.*Minſyng.cent.*4.*obſern.*37.*num.*2. qui etiam
8 de huiuſmodi diuiſione facienda *Conſuetudinem* inuectam in Germania, & Camera Imperiali teſtantur, idemque ſeruandum de Iure
ſaxonico, affirmat *Coler.deciſ.*54.*num.*2. iuxtà
deciſ. Lipſenſ. 715. *vol.*2. & attendi in Senatu
Sebuſiano ſecundum idem ius dixit *Koppen.
quæſt.*31.*num.*6. ac apud Papienſes receptam
aſſeuerat *Menoch.de arbitr. lib.*2. *centur.*2. *caſ.*
223.*n.*4. eamq; commendant *Scappa de iur.nõ
ſcripto lib.*4.*cap.*28.*Muta deciſ.*53.*num.*15.*Fõtanell.de pact.nupt.clauſ.*4.*glo.*9.*num.*35. *et* 36.
qui etiam deciſiones pro ea affert *num.* 45. &
ex noſtris *Thor.in C.rer.iudic.caſ.*44.*numer.*3.
*Napodan.hic in princ. Viui.commun.opin.*339.
*num.*1. & *deciſ.*437. *num.*2. quod ſi nos rece-
9 perimus non aliàs locum vindicare, conueuit
affirmare, quàm ſi partes, inter quas diuiſio
fieri debet, non diſcrepent, ac neutra velit
plus offerendo licitare, nam ſi ſecus, verba
10 *conſuetudinaria* obſtarent, quod nequit affirmari, cum de hac re inuectæ *Conſuetudini* pe-
11 nitùs ſit ſtandum, vt voluere *Idem Capy. Latr.
num.*4. *et* 21. *Gizz.in obſeru. nu.*15. *Borgnin.
deciſ. Fiuizan.*11.*num.*33.*par.*2.*Michalor.ſup.
cit.num.*17. *Facbin. contron.iur.lib.*6.*cap.*37.*in
fin.Caroc.deciſ.*135.*num.*9.*Bouacoſ.de æquit.canon.conclnſ.*99.*et alij*, (niſi velis dicere, diuiſio-
12 nem per licitationem in rebus indiuiduis tantùm permitti ad *Text.in l.arbor, §.iudex, ff.cõmun.diuid.l.*1. & *l.ad officium* 3.*C.cod.* & tradita per *eund. Capyc. Latr. num.*9. *Petr. Cregor.
ſyntag.iur.lib.*5.*cap.*4.*num.*11. *Fabr. in C. de
commun.diuidun.lib.*3.*tit.*26.*diff.*3.*Coler.cit.deciſ.* 54. *num.*4. dicentem inſuper *num.* 5. & 6.
13 de hac ſententia adhuc à nonnullis dubitari,
imò ab alijs eam penitùs negari, & affert *deciſ.*763.*to.*2. & 11. *tom.*3. *Lipſ.* ac ità diſpoſi-
14 tionem *conſuetudinariam* accipiendam, quod
à *textus* noſtri recta interpretatione mihi vi-
15 detur multum diſtare, & ſi de prælatione
concedenda maiorem partem rei diuidendæ
16 competẽti, ſi æquale pretium offerat, ſentiam
cum *eod. Fabro* iuxta *deciſ. Capyc.*36. *Mogon.*
46. & *Sanfelic. deciſ.* 110. *num.*5. ac tradita
*in l.ſancimus. §.ſin autem, vbi glo. C. de donat.
Petr. de Vbal. de duob. fratr. par.*12.*quæſt.*12.
*Gaſp.Caball.mille lo.*7.817. vbi deciſum refert)
cæte-

17 cæterum ius licitandi nunquam competere
extraneo, dixit *Napodan. ver.licitationi, nu.9.*
& confert *citat. deciſ.* 100. *Sanſelic. tom.*1. ac
18 neque ceſſionario ante factam diuiſionem,
cum potior videatur cauſa fratris, qui non
ceſſit portionem ſuam, in concurſu ceſſiona-
rij; ipſamque licitationem ſemel fieri poſſe,
19 putat, ac detrectãti licitare terminum vigin-
ti dierum, vel triginta præfiniri ad *text. in l.*1.
*C.de ven.re.ciui.lib.*10.

Alij optionẽ partis, quæ ſibi deberi poteſt,
20 & diuidendi facultatẽ tribuunt maiori natu,
quaſi in hoc itã, vt in dãdis cõſilijs, in quibus
21 ſenioris vox primum ſpectatur, vt *Roman.ſin-*
*gul.*81. habet, ſit ſenioribus tanquam dignio-
ribus indulgẽdũ, vt voluit *Guglielm.de Bened.*
in cap.Raimutius in ver. eodem teſtamento il 1.
*ſub num.*211.*de teſtam. ex text. cap.*1. *de contr.*
feud.apud par.termin. vbi etiam *Bal.*11. *notab.*
22 ſed iſte diuidendi modus improbatur à *Fon-*
*tanel.de pact.nupt.clauſ.4.glo.9.par.2. nu.39.*vt
idem *Capyc.Latr.* teſtatur *n.7.*

Alij, per ſortes diuidendam eſſe familiarem
23 rem, credunt, & huiuſmodi ſententiæ multi
numerantur *Authores*, inter quos *Iaſon in l.*
1.*num.39.ff.ſi cert.petat. Eman.Suar.in theſaur.*
*receptur.ſenten.in ver.diuiſio n.*91. *Curoc.deciſ.*
135.*num.8.Afflict.in conſtit.ſancimus ſub n.*45.
& alij, quos longa ſerie affert *cit. Capyc.Latr.*
*num.*2.probarique eam, patet, ex *text.in l.2. C.*
*quando,& quib.quar.pars lib.*10.& per tradita
per *Bald.ibid.num.*3.& *in l.1. C.de his, qui ſe*
*defer.num.3.lib.*10.& *in l.1. nu.2. C.de pact.&*
in l.penult.num.1.C.commun.diuidun.,& à iudi-
24 cio ſortis, & fortunæ non licere appellare ad
text.in l. ſi cauſa cognita, & ibi *DD.* dixerunt
*cit.Coler.num.*8.& *Bar.in l.fin.C.de legat.*, nec
aduerſus illud reſtitutionẽ petere, *Bal.in l.ait*
25 *Prætor, ff.de minor.Idem Coler.n.9.* qui etiam
*num.*10.ſubdit, ſortis iudicium non recipien-
26 dum, quando vni ex hæredibus plures debẽ-
tur partes diuidendæ rei: Sed appellationem
27 fuiſſe admiſſam à iudicio ſortis, appellatio-
nique deferendum, ſi in ipſa rei diuiſione læ-
ſio conſideretur ex *deciſ.*57. *Gizzarell.* habe-
tur. Cæterum hanc *DD.* ſententiam adeò à
28 Ciuiliſtis receptam fuiſſe, conſtat, vt eorum
ſpecialis ſoleat appellari, eamque tutantur
Bernar. Gruuei in addit.ad Gail. pract. concluſ.
lib.2.obſeru.116.conſid.1. Mandoſ.ad conſ.Lud.
Roman. 482. *in fin. Ioan. Licier. in tract. de*
primog.lib.2.Bero.in cap.qualiter, & quando il
2.*Scap.de iur.non ſcripto, lib.4. cap.28. num.7.*
Fontanel. de pact.clauſ.4.glo.9. par.2. num.34.
Petr.Gregor.ſynt.iur.lib.34.cap.5.nu.2.& Gail.
*obſeruat.*116. & pro ea deciſum refert *Thor.in*
compen.tom.2. ver. diuiſio hæreditatis; quod
quando ſeruetur *Napod.*tradidit *n.*8.

Alias nõ opus eſt, vt repetã *DD.*ſentẽtias de
29 diuiſione faciẽda, vel iudicis arbitrio ad *text.*
*§.ſi familiæ cum §. ſequẽte inſtit.de offic.iudic.*vel
ex coniunctione, ſiuè proximitate loci in re-
30 bus, quæ commodam non patiuntur diuiſio-
nem ad *text.in l.quicumque la 2. C.de omn.agr.*
*deſert. lib.*10. per adiudicationem prædij, vel
31 æſtimationem in rebus indiuiſibilibus iuxta
diſpoſitionem *l.ſi pluribus, ff. de leg.* 1. cum
omnes iſtas, aliaſque idem *cit.Capyc.Latr.* af-
ferat, concludens à *num.*19. quid ſit in hac re
ſeruandum, quod etiam habetur apud *Gizz.*
*in obſeru.à num.*14. *per* 18. & apud *cit. Cala*,
qui & de eo agit, an, & quando pro læſione,
32 quæ interceſſiſſe in diuiſione dicitur, compe-
tat reſtitutio? Dicam tamen cum *eod.num.*13.
*Capyc.Latr.*ac *Mari. Frecc.in apoſt.incip. ſcias,*
Caroc.deciſ.135.num.5.Maſul ad Capyc. deciſ.
36.*num.2.Peregr.de iur.fiſc.lib.6.tit.4.num.*24.
33 in diuiſione rerum communium inter Fiſcũ,
& priuatum optionem priuato competere
poſt diuiſionem factam à Fiſco ad *text. in l.*
*edicto in princ.l.Seius,§.Senatus,*vbi *Bar.ff.de*
*iur.Fiſc.l.1.C.de his qui ſe defer.lib.*10. ac in
34 omni dubio, qualitercumque fieri debeat di-
uiſio, ad Iudicis officium reccurrendum *Na-*
*pod.cit.num.*8. iuxta ea, quæ *in l.1.in fin. ff.de*
iur. deliber. ac *l.arbitrium, ff. famil. herciſ.* ha-
35 bentur; cæterum ius eligendi, quamuis ad
hæredes ſit tranſmiſſibile, non poſſe tamen ce-
di, fundat *cit. Coler.ead deciſ.54. num.*21. per
ea, quæ *Iaſ.in l. ſi ſtipulatus fuerim 76. num.3.*
ff.de verb.oblig.& l.illud de opt.lega.& inſtit.de
*lega.§.optionis,*ac *l.fin.C.commun.de leg.* & an
36 creditor, & legatarius poſſint hæredes ad di-
uiſionem bonorum hæreditariorum, vt expe-
ditam valeant conſequi ſatisfactionem? exa-
minat *Thor.in C.rer. iudic. cuſ.*46. vbi pro af-
firmatiua refert deciſum in anno 1625. &
an diuiſio pendente termino ad deliberan-
37 dum, à iure decreto, fieri debeat vel ne, dari-
que debeat interim curator? habetur in *deciſ.*
80.*Capyc.Latr.tom.*1. vbi de termino iſto, ad
text.l.1.§.largius,ff.de ſucceſſ.edic.l.1.§.ait Præ-
tor,ff.de iur.delib.& l.ſi quis inſtituatur,§.1.ff.de
hæred.inſtit.& *l.diu cum l.ſeq.ff.ex quib. cauſ. in*
poſſ.eat. & à quo tempore currat ad interpre-
38 tationem *l.cum in antiquioribus, C.de iur.de-*
lib.& l.licet, C. eod. & an hic terminus, prouè
39 quilibet alius à lege, ſiuè ſtatuto dependens
valeat breuiari? diſertiſſimè agitur, & ſimiliter
apud *Sanſelic. deciſ.*111. *tom.*1. *Gizz. ad eand.*
*dec.Capy.Lat.n.*5.qui citat *Craſſ. de ſucceſſ. lib.*
2.*quæſt.3.num.6. & 7.* & in materia iuris con-
40 grui, *De Franch.deciſ.*588.ac prælationis cõ-
currente iuſta cauſa *Sanſelic. deciſ.268. nu.10.*
& 11.lib.2.

De cuſtodia, & conſeruatione librorum,
41 inſtrumentorum, ac ſcripturarum poſt factam
inter hæredes diuiſionem, idem *cit. obſeruat.*
ad deciſ.28.Capyc.Latr.à num.20.per 25. ſentit
cum *Andreo.lib.2.contron.*152 ac *Reg.Valenz.*
conſ.

Digitized by Google

TITVLVS VIGESIMVS SEPTIMVS

DE

Noui operis nunciatione.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, Si quis impediat, explicatio.

De noui operis nunciatione, varijſque nunciandi cauſis, & an, & quando facta nunciatione ædificium impediri, vel potiùs ſub cautione demoliendi valeat fabricari? De tempore probationis deducendæ ad fundandam iuſtam impediendi cauſam, & an quandoque valeat à Iudice breuiari, ac tãdem de Operarijs, nouum opus conſtruentibus, & an valeant puniri ſi iuſſu alieno fabricent?

SVMMARIVM.

Diſpoſitio conſuetudinis, Si quis impediat, *traditur n.1.& dicitur deſumpta ex* textu in l.diffamari,ff.de ingen.& manumiſ.*n.2.*

Triplex nunciandi nouum opus ſpecies affertur, num.3.

Interdictum noui operis nunciandi dicitur fauorabile, num.4.

Iuſtè ædificanti poteſt ab iniuſto nunciante impediri ædificium, n.5. & debet interim deſiſtere, n.6. nam aliàs demolitur ædificium, n.7. idemque eſt in notorio ante declarationem, numer.8. & 9.

Nunciator ſuccumbens in lite non reſarcit damnum, num.10.

Iudex in iudicio noui operis nunciationis poteſt ab inhibitione incipere, num.11. etiam ſub mandato pœnali, num.12. quod reſoluitur in ſimplicem citationem, numer. 13.

Nunciatus poteſt quandoque nouum opus construere, ſed non ante trimeſtre tempus à die factæ nunciationis, etiam ſi cautio demoliendi offeratur, num.14.15. & 16. & limitatur n.17. 18. & 19.

Nunciatio noui operis licitè fit per procuratorem etiam abſque mandato ſpeciali, n.20.

Ius conſuetudinarium an deroget communi circa temporis præfinitionem ad cauſas impedimenti deducendas? n.21.22.& 23.

Iudex poteſt tollere impedimentum fabricandi ſi ex teſtibus productis ius nunciantis non validetur, num.24.

Ius commune conuenit cum Conſuetudinario in materia noui operis nunciationis circa plura, num.25.& 26.

Interdictum noui operis nunciandi perpetuò durat, ſed propoſitum, infra certa tempora expirat, n.27.& 28.

Nunciatio quibus ex cauſis fiat? habetur num. 29. & 30.

Vicinus etiam antequam petat rem iure congrui poteſt opus nouum nunciare, n.31. quod explicatur num.32.

Antiqui ædificij impediri nequit reſtauratio, n.33.

Noui operis nunciatio pro ſeruitutibus ruſticis fieri non poteſt, n.34.

Interdictum, quod vi, aut clam differt ab illo noui operis nunciationis, nu.35. & quando procedat? traditur num.36.

Conſeruandus eſt in poſſeſſione ille, contra quem agitur interdicto, quod vi, aut clam, n.37.

Fabricatores, & alij operarij, an, & quando ratione noui operis nunciati ſi illud contendant, valeant puniri? numer.38.

SI nuncians nouum opus iuſtam cauſam
prohibitionis non probauerit in ter-
mino,ad id à Iudice ſtatuto, ædificium
1 cæptũ nõ impediri,hic haberi dixit *Camil.Sa-
ler.in ſummar.*idq;ex noſtri *textus* verbis pro-
cedere percipitur in nunciante à nunciato in
iudicium vocato,iuſtam, ſi quam habet impe-
diẽdi cauſam,allegaturo,& probaturo in ter-
2 mino,ei dato:quare ex ratione,& mente,*l.diſ-
famari,C.de ingen.& manum.* diſpoſitionem
iſtam conſuetudinatiam deſumptam fuiſſe,
*Napod.*hic arbitratur *n.1.*

Hoc poſito ad generalem *textus* intelligen-
tiam; de nonnullis nunc peculiariter videa-
mus,& primò quomodo nouum opus debeat
3 nunciari? ad cuius rei explanationem,dici-
mus, triplicem à *Gail.obſeru.16.lib.1.num.11.*
nunciandi formam, verbalem nempè, per ia-
ctum lapilli,ac per Prætorem, tradi, & expli-
cari, hinc interdictum nunciãdi nouum opus
4 adeò fauorabile eſſe dignoſcitur ex diſpoſi-
tione, *l.1.& l.Prætor ait,§.interdictum,* & *§.ait
Prætor.ff.de oper.nou.nunc.*, vt etiam iuſtè ędi-
5 ficanti ad inſtantiam vel iniuſti nunciantis
noceat facta nunciatio, & conſtrui ædificium
impediat, *Gail.ibid.& Capyc.Latr. conſult.64.
num. 7. tom.1.* debetque ideò nunciatus deſi-
6 ſtere, quamuis nunçians ius, ſibi competens,
non oſtendat patẽter,*Fachin.controu.iur.lib.8.
7 cap.44.*& contra faciens,demoliri debet,quod
ædificatũ eſt *l.1.in princ.& to.tit.ff.quod vi,aut
clam,l.Prætor,§.ait Prætor,*vbi *glo.& DD. ff.de
nou.oper.nuncia.l.pupillo,§.meminiſſe,ff.eodem,
Aret.conſil.94. Tuſc.pract. concluſ.lib.5. lit.N.
concluſ.124.num.2.& 3.relat.à Ciarli. controu.
forenſ.cap.30.num.5.& 6.cum ſeqq. Napod. hic
ver.niſi num.4.* adeò vt vel notoria illegitima
8 nunciatio obſtet,donec Prętor de notorio cõ-
ſtare pronnnciauerit, vt ex *Pannoch.in tractat.
de nou.oper.nuncia.lib.7.qu.eſt.1. num.99. verſ.
neque ac num.106.112.113.& 114.* refert *cit.
Ciarl.num.11.12.& 13.*cum ſemper præſuma-
tur pro nunciante, proprijſque ædificantis
expenſis demoliri,quod ædificatum eſt, etſi in
9 proprio ædificio fuerit ſuper ædificatum,
*Magon. deciſ. Lucen. 29. Gail.ibid.*quin & ipſe
nunciator, ſi ſuccumbuerit,nequaquã damnũ
10 nunciato reficere debebit, *De Franch. deciſ.
331.* & *Magon.ibid.*qui rationem aſſignat.

Fit ex hoc, vt nullo examine facto de iuſti-
11 tia, ſiuè iniuſtitia nunciantis, *Surd. conſil.
154. num. 1.* poſſit Iudex ab inhibitione, &
prohibitorio ædificandi præcepto incipe-
re iuxta practicam à *citat. Gail.* traditam
*numer. 12. Borg.nu. Caualc. deciſ. 25. de con-
tract. par.2. num.6. Capyc.Latr.ead.conſult.64.
num.2.*& *DD.in l.de pupillo, §.meminiſſe, ff.de
non.oper.nunc.& l.4.in princ. ff. de fiduc. liber.*
12 traditam,ac etiam ſub mãdato pœnali,*Cram.
conſil.73.num.1.* qui *nu 5.*poſt comparitionem
13 nunciati,illud in ſimplicem citationem reſol-
ui, voluit.

Secundo, an, & quando à Nunciato poſſit
14 ædificari poſt nouum opus ſibi nunciatum,
receptamque inhibitionem, præſtita tamen
cautione demoliendi in caſu ſuccumbentiæ,
iuxta ea, quæ *in l.1.l.de pupillo,§.ſi is, cui re-
nunciatum, l.& ſatisdationem,§ ſciendum,* & in
*l.ſtipulatio 21. §.ſi quis autem, ff. de non. oper.
nunc.* habentur, & apud *Capyc.Latr.deciſ.50.
tom.1.num.7.*& alios? & dicimus cum *Caſtrẽſ.
conſil.412.in fin.Gratian.diſcep.forenſ.cap.384.
num.34.& 35.Put.deciſ.129.lib.2.Creſcen.de-
ciſ.1.*aliàs *266.tit.de oper.nou.nunciat. Gomez
Leo in deciſ.diuerſ.tom.2.deciſ.7.Fachin.contro.
iur.lib.8.cap.48.Capyc.Latr.conſult.64. tom.1.
num.13.14.& 32.ac conſult.116.num.28.tom.
2.Vin.commun.opin.554.num.4. lib.2. Ciarlin.
cit.cap.30.num.16.& 17.* qui multos idem af-
firmantes *Authores* cumulat, licere nuncianti
14 infra trimeſtre tempus ius ſuum producere,
ac ideò non exaudiri interim nunciatum pe-
tentem,decerni eidem licitum eſſe fabricare
16 ſub cautione demoliendi, quod fortè iure
nõ permittente conſtrueretur, quod probatur
in *Text.cap.fin.de oper.non.nunciat.& in l.vni-
ca,C.eod.*,ac limitari dixit *Capyc.Latr.cit.con-
ſult.64.à num.33.cum Theſ.deciſ.204. Gail.cit.
obſeruat.16. numer. 19.* & ibi *Bernar. Gra-
ne.Franc.Marc.deciſ.106.Caualc.deciſ.25.de
contract.par.2.Creſcen.deciſ.vnic.aliàs 20.de
non.oper.nunciat. Comez. Leo. deciſ.7.* quoties
17 nunciato huiuſmodi dilatio damnum affer-
ret,& quando periculum eſſet in mora, quam
18 limitationem *Fach.*non approbat *verſ. ſexta
oppoſitio.*Alia habentur apud *Prat. diſcept. fo-
renſ.to.2.cap.45.* vbi ædificium poſt noui ope-
19 ris nunciationem prorſus demoliendum
vti attentatum, etiam ſi cautio demoliendi
offeratur, ac licitè per procuratorem ſine
20 ſpeciali mandato nunciationem ipſam fieri,
& ritè procedere, ſi dominus ratam habuerit,
rationibus comprobatur.

Neque à iure *conſuetudinario* noſtro per illa
21 verba, *Libello inſeratur iuſta cauſa prohibitio-
nis,ſeu impedimenti, quam probet infra termi-
num,quem iudices competentem æſtimauerint,nõ
attento tempore à lege ſtatuto, per Iudices dan-
da eſt licentia ædificare volenti, quod ædificet,*
iuris cõmunis diſpoſitioni in hoc, quod mox
tradidimus dici poteſt derogatum,nam ex ijs
nil aliud ſtatutum dici poteſt cum *Napod. hic
ver.tempore num.5.*quàm quod interdictum
22 hoc poſſit ceſſare,non obſtante diſpoſitione
l.prætor,§.hoc interdictũ,ff.de nou.oper.nũc. qua
habetur durare perpetuò, ad triginta nempè
annos vſq; vt *Fragoſ.* explicat *de regim. reipu-
blic.Chriſtia. par.1.lib.7. de partic.regim. oppid.
diſput. 21. de ædili.num. 18. verſ. differunt ta-
men;* poſtquam Iudex cognouerit, cauſam

Digitized by Google

SVMMARIVM.

Conſuetudinis, idem eſt, *diſpoſitio aſſertur, numer.* 1.
*Defenſa quid ſit? traditur nu.*2.*&* 3. *& poteſt verbo, & factis imponi,n.*4.
*Pœna impoſita pro animalibus in alieno agro depaſceutibus, traditur num.*5.
*Fida, & diffida quid ſit? explicatur n.*7.*&* 8.
*Centenaria quomodo probetur in materia iuris paſcendi? traditur n.*9.
*Ex cauſa communionis competit ius paſcendi? num.*10.
*Communio inter plures vniuerſitates non permittitur abſque aſſenſu, n.*11. *& quando diſſolui poteſt per numerum auctum ciuium? demonſtratur n.*12.*&* 29.
Ius paſcendi, aquandi, & lignandi quid ſibi velit? examinatur num. 15. 16. *&* 17. *an dicatur reale,& præſcribi poſſit?n.*13.*&* 14.*et quibus competat? n.*18. *& in quibuſnam locis, n.*21. 22.23. *&* 24.
*Ius municipium non poteſt facto aliquorum mutari, & deterius fieri, n.*19.*et* 20.
*Paſcua,nemora, & fontes, an præſumantur Baronis potiùs,quàm vniuerſitatis?num.*25. *et eorum cuinam potiùs fida, et diffida ſolui debeat? nu.*26.*et* 30.
*Ciues non ſunt teſtes idonei pro cauſa fidæ, et diffidæ Vniuerſitatis,n.*27.
*Teſtes die feriata an recipi debeant? n.*28.

IDem, quod præcedenti *Conſuetudine* conſtitutum fuit reſpectu impedientis cuiuſ-
1 uis ædificij conſtructionem, hìc ad quamcumque prohibitionem, datumque impedimentum extenditur, nec diſſimilis procedendi in iudicio forma ſtatuitur,vtrobique.Quare cum nil præter tradita ibi, hìc haberi, pateat, quæ ſupra diximus, pro explicatione etiam preſentis *Conſuetudinis* ſint ſatis.

Pro explanatione tamen verborum, *defen-
2 ſam imponant*, aliqua ſubnectemus,tradentes, quid ſit defenſam imponere, quomodo & quando imponi liceat? nonnulla etiam circa ius paſcendi, aquandi,lignandiq;, practicabilia ſubnectentes, Et quoad primum dicimus, defenſam in hac noſtra ſpecie nil aliud eſſe,
3 quàm obſtaculum, ſiuè impedimentum, quo vſus rei, in qua ponitur, cuilibet impeditur, ità vt abſque impedientis conſenſu ea vti frui nequeat impeditus, & differe à mezanis,aliiſque huiuſmodi clauſuris,quæ fieri debent pro neceſſitatis modo, & arbitrio boni viri *Vaſq. contron.illuſtr.c.*47.dixitq; *Nouar. de grauam. vaſſall.tom.*1.*grauam.*34.*num.*5.& non tantùm
4 facto,ſed & verbis imponi poſſe præcipuè in hoc Regno, habetur ex diſpoſitione *Conſtit. Regni, cum per partes Apuliæ*, & *in pragm. de offic.Baiul.* vt explicat præ cæteris *Sanfelic. deciſ.*8.*to.*1.dicens *num.*9. *Diffidæ* verbo,quod omnium in ore eſſe, ait *Afflict. in cit. conſtit.*
5 *cum per partes*, 7.*notab. num.* 13. *verſ. neſcio*, pœnam impoſitam pro animalibus depaſcentibus in alienis agris, denotari, ac fundari in banno, quo ſit prohibitio paſcendi, *Nouar.in tractat.de grauam. vaſſall.* 42. *tom.*1. Quando
6 verò ſit fida, & diffida ſoluenda,& quænam ſit pœna fidę, & diffidæ, tàm in agris bannitis, quàm non bannitis, traditur apud *eundem Sanfelic.Ann.ſiugul.*138. *Afflict.deciſ.*290. *Capyc.deciſ.*45.*cit.Nouar.& alios.*

Quando valeat imponi defenſa? habetur
7 apud *Auendan.de exequen.mandat.cap.*12. *lib.* 1.&*Capiblanc.de Baron.tom.*2.*cap.*74.*num.*11. ad explicationem *pragm.*11.*de baron.&* 1 .*de ſalar.eor.qui mitt.* §. 9. in materia paſcuorum, at nos,vt regulam generalem ſtatuamus,dici-
8 mus, ſemper licere,quoties ius non reſiſtit [in materia enim paſcendi iuris ſufficit,legem nõ reſiſtere, & ſi non aſſiſtat expreſsè, vt aſſeritur in *diſput.*14.*Marcia.tom.*1. *num.*4. (vbi de
9 probanda in eadem re centenaria, & immemorabili circa communionem, & alijs) & *Garzi,de expenſ.cap.*9.*num.*11.]Quare etiam
10 ex cauſa communionis, inter plures Vniuerſitates initæ, ius paſcendi competere, non dubitatur apud *DD.* communionem verò abſq; aſſenſu non permitti, dixit *Capiblanc. de Ba-*
11 *ron.pragm.*11.*num.*118.apud quem *num.*119. quando diſſolui debeat ſi ex terris, inter quas
12 eſt communio, altera ſit aucta ciuibus? habetur.

De iure paſcendi,aquandi, & lignandi horum occaſione nunc videamus; & pretermiſſo
13 examine an reale dicatur,an verò perſonale,
14 & de eo tempore,quo valeat præſcribi, cum apud *Capiblanc.de Baron.tom.*2.*cap.*76.*num.*5. *&* 11. expletum habeatur, dicimus, paſcendi
15 ius ab illo aquandi,& lignandi differre ita, vt vno acquiſito, non item aliud habeatur, *Capiblanc.ibid.cap.*8.*num.*3.4. *&* 5. quin & il-
16 lud in herbarum conſiſtere perceptione, nec ad glandes extendi, vt idem *Capiblanc.tom.*1. *de baron.pragm.*11. *num.*122. dixit,& ſi habē-
17 ti ius paſcendi in aliquo loco, adhuc aquandi competere facultatem, ſubſtinuerit *Nouar. quæſt. forenſ.*23. *tom.*1. *& de grauam. vaſſall. grauam.*35.*tom.*1.*num.*5.cum *Taſſon.in obſeru. ad pragmat.de antepha.fol.*279. *col.*1. *circ.med. Ricc.in collect.deciſ.*2882.*par.*7.*circa med.Staybau.iun.ad conſil.*91.*Stayban.ſen.ad text.l.*1, *C. de Mancip.& Colon.lib.*11. contra *Reg.Rouit. in comment. ad pragmat.regn.rubr. de paſcui. à num.*9. *cum ſeqq.* Competere verò in demo-
18 nialibus Vniuerſitatis à primæua deſtinatio-

Digitized by Google

ne pro comoditate, & vita ciuium, habetur
apud *cit.Capiblanc.de Baron.tom.2.cap.5. n.9.*
& cap. 73. vbi id ciuibus vti ſingulis tale ius
19 indultum, non autem vti vniuerſis, ideoque
municipium facto ius cæterorum deterius nō
fieri, probat ſi ad ea, quæ illi receperunt, hi
concurrere renuant; & latè *Cancer. variar.*
reſolut. cap.4. de ſeruitut. par.3. a numer. 100.
cum ſequentibus; nec mutari valet in præ-
20 iudicium illud habentis, idem *Capiblanc.ibi-*
dem cap.79. num.8. Item in demanialibus Ba-
ronum non clauſis, *Idem cap.74. num.7.* nam
21 in locis heremis, & campeſtribus, non autem
22 clauſis, & qui ſunt certi domini paſcendi, li-
gnandi, aquandiue facultas datur, idem
Capiblanc.eod.cap.74. num.7.8. & 10. & cap.
79. num.2. præcipuè ſi velit dominus herbas
23 vendere: prout neque in vineis, vel ſegetibus
Thor.in ſupplem.compen.ver.fida animalium.
Cęterum id, quod de paſcendo, lignando, &
aquando diximus, eſſe recipiendum aduer-
24 tas, quoties cunctis paſcua, nemora, & fontes
ſufficiunt, nam ſi ſecus, licitè, paſcendi, aquan-
di, & lignandi facultas interdicitur *Idem Ca-*
piblanc.cit.cap.79.nu.15. & omnes, ac illorum
qualitas, & quantitas Iudicis arbitrio æſtima-
tur, *Idem tom.1. de baron. pragm.12. num.29.*
25 Paſcua verò, nemora, ac fontes an Baronis
potiùs, quàm Vniuerſitatum præſumantur?
habetur apud *Capyc.Latr.deciſ.93.num.8. De*
Franch.deciſ.183. Capiblanc.in ead.to.2. de ba-
ron.cap.41.num.13. Capyc.in inueſt.feudal. ver.
& cum planis, Luc.de Pen.in l.quicumque, C.de
fun.limotroph.lib.11. & alios; & per tradita à
cit.DD. ac etiam *ab eod. Capyc.ver.fida, Anna*
alleg.108. Capiblanc.de baron.pragm.11.nu.13.
Reg.Lanar.in repet.cap.1.de his, qui feud.dare
poſſunt, num. 183. decidi poteſt quæſtio, cui
26 nam potius ex eiſdem fida, & diffida ſolui
debeat? at in huiuſmodi quæſtione deciden-
27 da, teſtes idoneos, non eſſe ciues, dixerunt
cit.Capyc.Latr.num.9. Loffred.conſil.25. num.7.
Capyc.deciſ.152. De Franch.deciſ.301. num.3.
& Marcian.ſup.cit.diſput.24.tom.1.num.15. &
16. qui & multa de teſtibus die feriata rece-
28 ptis cumulat, ac *diſput.* 25. an, & quando
communio inter plures Vniuerſitates conſi-
29 ſtens, poſſit reſolui ad explicationem *cap.Re-*
gni pondus æquum examinat, ſicut nōnulla etiā
habentur *conſil.100.tom.1.Reg.Valanſ.& Epi-*
ſcopi Salmaticenſis, & conſult.22. Capyc. Latr.
tom.1. Alia poſſem afferre, quæ à *cit.DD.* tra-
duntur, ſed breuitati conſulens ea omitto, vi-
deas ideò eoſdem *cit.DD.* ac *Carenam variar.*
reſol.par.3.cap.4. de ſeruit. à num.54. per ſeqq.
30 qui alios allegat, & multa de eadem re agen-
do reſolnit, ac lepidè diſtinguit in eadem
quæſtione, an dominium terrarum, paſcuo-
rumque Vniuerſitatis ne, an Baronis pręſu-
matur, de qua quæſtione etiam *Monach. in*
addit.ad deciſ.32. Minad.à n.31. vbi etiam alia
de hac re noſtra, ac penès *cit.Cancer.*

TI

TITVLVS VIGESIMVS OCTAVVS

DE

Communi diuidundo.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, Si fratres, explicatio.

De re familiari inter plures diuidenda, ac varijs diuidendi formis à iure commune, Doctoribuſq; adinuentis, & de cuſtodia, conſeruationeque librorum vni potiùs, quàm cæteris commendanda. De ſocietate, quando dicatur continuata, etiam poſt mortem vnius ex ſocijs, vel reſoluta? De ſocio volente conſocium obligare, & alienare bona communia, & quando id facere, ac contra communem debitorem agere eidem permittatur. De diuiſione quandoque inducenda propter factam partis crediti exactionem, & non inducenda. De remedio *l. diffamari, C. de ingen. & manumiſ.* & quis dicatur in tali iudicio actor, vel reus? De authore laudato, & an coram Iudice laudantis comparere teneatur?

SVMMARIVM.

Conſuetudo, Si fratres, *diſponit reſpectu plurium, qui volunt communionem diuidere, num.1. quiduè ſtatuat? dicitur n.2.*

Diuiſio quomodo fieri debeat iure communi attento? dicitur num.3. & variæ DD. *recenſentur opiniones, num.4.5.6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22.23.26.29.30.31.& 33.*

A iudicio fortunæ non valet appellari, nec reſtitutio peti, n.24.& 25.& contra n.27.

Modus diuidendi per ſortes Ciuiliſtarum peculiaris dicitur, n.28.

Reſtitutio læſo in diuiſione quandoque competit, num.32.

Dubia, quæ in cauſa diuiſionis oriuntur, dirimuntur Iudicis determinatione, n.34.

Ius eligendi partem rei diuidendæ transfertur ad hæredes, ſed non ad ceſſionarium, n.35.

Creditores, & legatarij an poſſint hæredes ad diuiſionem vrgere? n.36.

Diuiſio an fieri debeat inter hæredes pendente termino ad deliberandum? n.37.

Terminus ad deliberandũ à quo tempore currat, & an valeat à Iudice breuiari? n.38.& 39. & quid in materia iuris congrui dicendum? num.40.

Cuſtodia librorum cuinam ex hæredibus ſiuè maſculi, ſiuè fœminæ ſint, commendanda ſit? explanatur n.41.42.43.44.45. & 46.

Diſpoſitio Conſuetudinis, Si fratres, *dirigitur ad quamcumque diuiſionem, n.47.48.& 49.*

Bo-

Digitized by Google

Bonorum ſocietas quando tacitè contrahutur? n.50.
Æs alienum, ab vno ex ſocijs contractum, an ex communibus bonis exſolui debeat? n.51.
Dationi in ſolutum ad inſtantiam debitoris, bona offerentis, an ſit locus, & quando? n.52.
Societas poſt mortem vnius ſocij an dicatur continuare? & quid inter pupillum, & tutorem? num.53. & 54.
Societas regulariter morte etiam ciuili extinguitur, nec tranſit ad hæreds, n.55.56. & 57. & ratio affertur num.58. & 59. limitatur inter ſocios vectigalium conductores, n.60.
Socius quando]ne poteſt contra communem debitorem agere, & alienare rem communem, & quando? n.61.
Socius an in re ſocietatis dicatur pro indiuiſo dominium, & poſſeſſionem habere? n.62.
Socius, qui non fuit inſtitor ſocietatis, an obliget legitimè conſocij bona? n.63.
Obligatio contracta ſuper bonis ſocialibus durat etiam poſt diuiſam ſocietatem, n.64.
Societas non præſumitur inducta ex mulris, nu.65.
Debitum non cenſetur diuiſum per ſententiam, quæ in ſolidum debitores non condemnauit, n.66.
Diuiſio inducta dicitur poſtquam eſt inducta præſcriptio circa exactionem diuiſè, num.67. & quid in debitore cenſus? n.68.
Agens remedio, l. diffamari, C. de ingen. & manumiſſ. *an actor dicatur potiùs, vel reus? nu.79. 80.83.82.83. & 84.*
Caſus omnes, in quibus actor ſequi debet forum rei, enumerantur n.85.
Sententia lata à Iudice alieni domicilij, an ſit nulla? n.86.
Author *laudatus in foro laudatis comparere debet, num.87. et quid in clerico? num.88. quidue in negotiorum geſtore? n.89.*

DE diuiſione inter plures, volentes cō-
1 munionem, in qua fuerunt, diſſolue-
re, hìc agitur, ac modus diuidendæ
rei traditur, & vni diuidendi facultatem com-
2 petere, alteri verò eligendi ſupereſſe, ac ita, vt
plus offerenti licitando ſemper detur prælatio,
hac *conſuetudinaria* diſpoſitione ſancitur,
prout *Napod.* explicat *hic in princ. num.* 1. at
Nos, vt oſtendamus, quid noui in iſta *Conſuetudine*
ſtatuatur contra diuiſionum formam, à
3 iure cōmuni demandatam, quomodo, eodem
iure commune attento, diuiſio fieri debeat,
primùm videamus.

Et hanc rem adeò inter *DD.* controuerſam
4 fuiſſe, ex traditis in *deciſ.28. Reg. Capyc. Latr. tom.1.* per *Gizz. in obſeru. num.14.* ac *Michalor. de fratr. par.3. cap.38. Thor. in C. rer. iudic. caſ.44.* & *Calù de reſtitut. in integr. minor. quandoq; denegan. qu.41. per tot.* conſtat, vt certa, &
determinata veritas ſtatui non poſſe videatur;
nam de eadem treſdecim inter ſe diſcor-
5 dantes ſententiæ *DD.* referuntur; maiorem
enim natu ex fratribus diuidere debere, ac
6 minorem eligere nonnulli voluere, inter quos
præter multos relatos à *cit. Capyc. Latr. nu.1.*
qui ex *Diuo Auguſtino de Ciuit. Dei lib.16.*
cap.20. de huiuſmodi diuidendi familiaris rei
7 forma *Conſuetudinem* adeſſe in toto orbe
vniuerſalem, eāq; percipi ex *canon. de libell. 20. diſt.* et *cap. placuit 36. quæſt.2.* fuiſſeque demandatam
in *cap.1. extr. de paroch.* ſunt *Ferret. reſponſ.1. per tot. Gail. lib.2. obſeru.116. nu. 14. Minſyng. cent.4. obſeru.37. num.2.* qui etiam
8 de huiuſmodi diuiſione facienda *Conſuetudinem*
inuectam in Germania, & Camera Imperiali
teſtantur, idemque ſeruandum de Iure
ſaxonico, affirmat *Coler. deciſ.54. num.2.* iuxtà
deciſ. Lipſenſ. 715. vol.2. & attendi in Senatu
Sebuſiano ſecundum idem ius dixit *Koppen. quæſt.31. num.6.* ac apud Papienſes receptam
aſſeuerat *Menoch. de arbitr. lib.2. centur.2. caſ. 123. n.4.* eamq; commendant *Scuppa de iur. nō ſcripto lib.4. cap.28. Muta deciſ.53. num.15. Fōtanell. de pact. nupt. clauſ.4. glo.9. num.35. et 36.*
qui etiam deciſiones pro ea affert *num.* 45. &
ex noſtris *Thor. in C. rer. iudic. caſ.44. numer.3. Napodan. hic in princ. Vinc. commun. opin. 339. num.1. & deciſ.437. num.2.* quod ſi nos rece-
9 perimus non aliàs locum vindicare, conuenit
affirmare, quàm ſi partes, inter quas diuiſio
fieri debet, non diſcrepent, ac neutra velit
plus offerendo licitare, nam ſi ſecus, verba
10 *conſuetudinaria* obſtarent, quod nequit affirmari,
cum de hac re inuectæ *Conſuetudini* pe-
11 nitùs ſit ſtandum, vt voluere *Idem Capyc. Latr. num.4. et 21. Gizz. in obſeru. nu.15. Borgnin. deciſ. Finizan. 11. num.33. par.2. Michalor. ſup. cit. num.17. Fachin. controu. iur. lib.6. cap.37. in fin. Caroc. deciſ.135. num.9. Bonacoſ. de æquit. canon. concluſ.99. et alij,* (niſi velis dicere, diuiſio-
12 nem per licitationem in rebus indiuiduis tantùm
permitti ad *Text. in l. arbor, §. iudex, ff. cōmun. diuid. l.1. & l. ad officium 3. C. eod.* & tradita
per *eund. Capyc. Latr. num.9. Petr. Gregor. ſyntag. iur. lib.5. cap.4. num.11. Fabr. in C. de commun. diuidun. lib.3. tit.26. diff.3. Coler. cit. deciſ. 54. num.4.* dicentem inſuper *num.* 5. & 6.
13 de hac ſententia adhuc à nonnullis dubitari,
imò ab alijs eam penitùs negari, & affert *deciſ.763. to.2. & 11. tom.3. Lipſ.* ac ità diſpoſi-
14 tionem *conſuetudinariam* accipiendam, quod
à *textus* noſtri recta interpretatione mihi vi-
15 detur multum diſtare, & ſi de prælatione
concedenda maiorem partem rei diuidendæ
16 competēti, ſi æquale pretium offerat, ſentiam
cum *eod. Fabro* iuxta *deciſ. Capyc.36. Mogon. 46. & Sanfelic. deciſ.110. num.5.* ac tradita
in l. ſancimus. §. ſin autem, vbi glo. C. de donat. Petr. de Vbal. de duob. fratr. par.12. quæſt.12. Gaſp. Gaball. mille loq.817. vbi deciſum refert)

cæte-

Digitized by Google

17 cæterum ius licitandi nunquam competere
extraneo, dixit Napodan. ver. licitationi, nu. 9.
& confert citat. deciſ. 100. Sanfelic. tom. 1. ac
18 neque ceſſionario ante factam diuiſionem,
cum potior videatur cauſa fratris, qui non
ceſſit portionem ſuam, in concurſu ceſſiona-
rij; ipſamque licitationem ſemel fieri poſſe,
19 putat, ac detrectāti licitare terminum viginti
ti dierum, vel triginta præfiniri ad text. in l. 1.
C. de ven. re. ciui. lib. 10.
Alij optionē partis, quæ ſibi deberi poteſt,
20 & diuidendi facultatē tribuunt maiori natu,
quaſi in hoc itā, vt in dādis cōſilijs, in quibus
21 ſenioris vox primum ſpectatur, vt Roman. ſin-
gul. 81. habet, ſit ſenioribus tanquam dignio-
ribus indulgēdū, vt voluit Guglielm. de Bened.
in cap. Raimutius in ver. eodem teſtamento il 1.
ſub num. 211. de teſtam. ex text. cap. 1. de contr.
feud. apud par. termin. vbi etiam Bal. 11. notab.
22 ſed ille diuidendi modus improbatur à Fon-
tanel. de pact. nupt. clauſ. 4. glo. 9. par. 2. nu. 39. vt
idem Capyc. Latr. teſtatur n. 7.
Alij, per ſortes diuidendam eſſe familiarem
23 rem, credunt, & huiuſmodi ſententiæ multi
numerantur Authores, inter quos Iaſon in l.
1. num. 39. ff. ſi cert. petat. Eman. Suar. in theſaur.
receptar. ſenten. in ver. diuiſio n. 91. Caroc. deciſ.
135. num. 8. Afflict. in conſtit. ſancimus ſub n. 45.
& alij, quos longa ſerie affert cit. Capyc. Latr.
num. 2. probarique eam, patet, ex text. in l. 2. C.
quando, & quib. quar. pars lib. 10. & per tradita
per Bald. ibid. num. 3. & in l. 1. C. de his, qui ſe
defer. num. 3. lib. 10. & in l. 1. nu. 2. C. de pact. &
in l. penult. num. 1. C. commun. diuidun., & à iudi-
24 cio ſortis, & fortunæ non licere appellare ad
text. in l. ſi cauſa cognita, & ibi DD. dixerunt
cit. Coler. num. 8. & Bar. in l. fin. C. de legat., nec
aduerſus illud reſtitutionē petere, Bal. in l. aut
25 Prætor, ff. de minor. Idem Coler. n. 9. qui etiam
num. 10. ſubdit, ſortis iudicium non recipien-
26 dum, quando vni ex hæredibus plures debē-
tur partes diuidendæ rei: Sed appellationem
27 fuiſſe admiſſam à iudicio ſortis, appellatio-
nique deferendum, ſi in ipſa rei diuiſione læ-
ſio conſideretur ex deciſ. 57. Gizzarell. habe-
tur. Cæterum hanc DD. ſententiam adeò à
28 Ciuiliſtis receptam fuiſſe, conſtat, vt eorum
ſpecialis ſoleat appellari, eamque tutantur
Bernar. Granei in addit. ad Gail. pract. concluſ.
lib. 2. obſeru. 116. conſid. 1. Mandoſ. ad conſ. Lud.
Roman. 482. in fin. Ioan. Licier. in tract. de
primog. lib. 2. Bero. in cap. qualiter, & quando il
2. Scap. de iur. non ſcripto, lib. 4. cap. 28. num. 7.
Fontanel. de pact. clauſ. 4. glo. 9. par. 2. num. 34.
Petr. Gregor. ſynt. iur. lib. 34. cap. 5. nu. 2. & Gail.
obſeruat. 116. & pro ea deciſum refert Thor. in
compen. tom. 2. ver. diuiſio hæreditatis; quod
quando ſeruetur Napod. tradidit n. 8.
Alias nō opus eſt, vt repetā DD. ſentētias de
29 diuiſione faciēda, vel iudicis arbitrio ad text.
§. ſi familiæ cum §. ſequēte inſtit. de offic. iudic. vel
ex coniunctione, ſiuè proximitate loci in re-
30 bus, quæ commodam non patiuntur diuiſio-
nem ad text. in l. quicumque in 2. C. de omn. agr.
deſert. lib. 10. per adiudicationem prædij, vel
31 æſtimationem in rebus indiuiſibilibus iuxta
diſpoſitionem l. ſi pluribus, ff. de leg. 1. cum
omnes iſtas, aliaſque idem cit. Capyc. Latr. aſ-
ſerat, concludens à num. 19. quid ſit in hac re
ſeruandum, quod etiam habetur apud Gizz.
in obſeru. à num. 14. per 18. & apud cit. Cala,
qui & de eo agit, an, & quando pro læſione,
32 quæ interceſſiſſe in diuiſione dicitur, compe-
tat reſtitutio? Dicam tamen cum eod. num. 13.
Capyc. Latr. ac Mari. Frecc. in apoſt. incip. ſcias,
Caroc. deciſ. 135. num. 5. Maſul ad Capyc. deciſ.
36. num. 2. Peregr. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 4. num. 24.
33 in diuiſione rerum communium inter Fiſcū,
& priuatum optionem priuato competere
poſt diuiſionem factam à Fiſco ad text. in l.
edicto in princ. l. Seius, §. Senatus, vbi Bar. ff. de
iur. Fiſc. l. 1. C. de his qui ſe defer. lib. 10. ac in
34 omni dubio, qualitercumque fieri debeat di-
uiſio, ad Iudicis officium reccurrendum Na-
dod. cit. num. 8. iuxta ea, quæ in l. 1. in fin. ff. de
iur. deliber. ac l. arbitrium, ff. famil. herciſ. ha-
35 bentur; cæterum ius eligendi, quamuis ad
hæredes ſit tranſmiſſibile, non poſſe tamen ce-
di, fundat cit. Coler. ead deciſ. 54. num. 21. per
ea, quæ Iaſ. in l. ſi ſtipulatus fuerim 76. num. 3.
ff. de verb. oblig. & l. illud de opt. lega. & inſtit. de
lega. §. optionis, ac l. fin. C. commun. de leg. & an
36 creditor, & legatarius poſſint hæredes ad di-
uiſionem bonorum hæreditariorum, vt expe-
ditam valeant conſequi ſatisfactionem? exa-
minat Thor. in C. rer. indic. caſ. 46. vbi pro af-
firmatiua refert deciſum in anno 1625. &
an diuiſio pendente termino ad deliberan-
37 dum, à iure decreto, fieri debeat vel ne, dari-
que debeat interim curator? habetur in deciſ.
80. Capyc. Latr. tom. 1. vbi de termino iſto, ad
text. l. 1. §. largius, ff. de ſucceſſ. edic. l. 1. §. ait Præ-
tor, ff. de iur. delib. & l. ſi quis inſtituatur, §. 1. ff. de
hæred. inſtit. & l. diu cum l. ſeq. ff. ex quib. cauſ. in
poſſ. eat. & à quo tempore currat ad interpre-
38 tationem l. cum in antiquioribus, C. de iur. de-
lib. & l. licet, C. eod. & an hic terminus, prout
39 quilibet alius à lege, ſiuè ſtatuto dependens
valeat breuiari? diſertiſſimè agitur, & ſimiliter
apud Sanfelic. deciſ. 111. tom. 1. Gizz. ad eand.
dec. Capy. Lat. n. 5. qui citat Craſſ. de ſucceſſ. lib.
2. quæſt. 3. num. 6. & 7. & in materia iuris con-
40 grui, De Franch. deciſ. 588. ac prelationis cō-
currente iuſta cauſa Sanfelic. deciſ. 268. nu. 10.
& 11. lib. 2.
De cuſtodia, & conſeruatione librorum,
41 inſtrumentorum, ac ſcripturarum poſt factam
inter hæredes diuiſionem, idem cit. obſeruat.
ad deciſ. 28. Capyc. Latr. à num. 20. per 25. ſentit
cum Andreo. lib. 2. contron. 152 ac Reg. Valenz.
conſ.

Digitized by Google

*conſ.*139. *num.*6. nunquam concedendam fœ-
minis,ſi maſculi quoque ſuperſint hæredes, ac
inter maſculos, aut illum præferendum, cui
42 maior pars contingit, ſub cautione tamen
exibendi,ſi exibitionem neceſſitas exegerit ad
Text. in l. ſi quæ ſunt cautiones, ff. famil. erciſ.
43 aut maiorem natu, ſi omnes pro ęquis por-
tionibus ſucceſſere, *l.ſin.ff.de fid.inſtrum. l.cum
pater,§.pater pluribus,ff.de leg.*2.*l.maiorem,ff.de
pact.* eandemque prerogatiuam ad eiuſdem
44 hęredem transferri *Criuel.deciſ.*146. *num.*12.
& ſeq.,aut illum,qui forſitan adeſt in dignita-
45 te conſtitutus, aut tandem in aliquo com-
muni loco reponi debere,ſi ioter hæredes ma-
ligni animi ſit ſoſpicio. Alia habentur apud
46 *Molfeſ.tom.*3. *comment.par.*17.*quæſt.*5. *à n.*11.
His poſitis, dicimus diſpoſitionem iſtam
conſuetudinariam non modo ad fratres dirigi,
47 ſed ad quoſcumque,communionem deſtruere
volentes,& non tantùm pro familiari diuidē-
48 da re, ſed pro quacumque conſtitutam fuiſ-
ſe,quare etiam in diuiſiooe ſocietatis ſeruan-
49 dam eſſe, non dubito ex generalitate ſermo-
nis *Conſuetudinis*; Quando verò adſit tacita
50 bonorum ſocietas præſertim inter fratres, &
ex quibus arguatur,& an æs alienum, ab vno
51 ex ſocijs contractum, de communibus bonis
ſit exſoluendum? explanat eruditiſſimè *Conſ.
de Roſa* ſemper recolendę memorię *conſult.* 8.
per tot. & ſi aliqua etiam habeātur apud *Conſ.
Stayban.reſol.forenſ.*93.*tom.*1.& *Amat.var.re-
ſol.tom.*1. *reſol.*13. *&* 31. ac etiam apud *Reg.
Capyc.Latr.conſult.*105.*tom.*2.(qui etiam *con-
ſult.* 104.explicat cum *Sanſelic.deciſ.*111.*to.*1.
52 an,& quādo fiat locus dationi in ſolutum ad
inſtantiam debitoris bona ſua offerentis cre-
ditori in ſatisfactionem debiti contracti ad
explanationem *auth.hoc niſi, C.de ſolut.* reſpe-
ctu mercatorum, dicens *num.* 17. mercatores
vrgendos eſſe ad ſoluendum in pecunia, quia
veriſimiliter habent pecunias ad manus) ad
quod iuuār tradita per *Theſ.dec.*136.& alios
53 ſparſim, & an ſocietas poſt mortem ſocij di-
ci poſſit quandoque coutinauta,vel renouata,
54 & quando,quiduè dicendum inter pupillum,
& tutorem? habetur *controu.*22. *Conſ.Hodier.
per tot.& controu.*49. *à nu.*12. & ſi per diſpo-
55 ſitionem *l.verum,§.fin.*& *l. actione, §.morte,
& l.ſi fratris,§.idem reſpondit,ff.pro ſocio* cum
*concord.*qua, morte extingui ſocietatem, dici-
tur, ad hæredes ſocietatem ipſam ounquam
56 tranſire, vel ſub ſpeciali pacto teſtatoris,ita
vt tranſeat in hæredes,per *tex.in l.nemo poteſt,
& l.adeò,ff.eod.*dixerint *Theod. alleg.*14. *à nu.*
14.*Capyc.deciſ.*174.*num.*5. *Theſaur.deciſ.*242.
*Gomez.de contract.cap.*5.*num.*6. *Fab.in C. lib.*
4.*tit.*27.*de ſociet.diffit.*4.*n.*2. *Reg.de Pon.conſil.*
90.*tom.*2.*Valaſ.deciſ.Luſit.*63.*num.*2.*&* 3. qui
*num.*4. etiam per mortem ciuilem alterius ſo-
57 cij extingui ſocietatem fundat; videtur enim
58 ſocij perſona,& induſtria electa, *l.vnica, §.ne
autem, C.de caduc. tollen.* ideoque deficiente
59 perſona electa, inita ſocietas non poteſt am-
plius conſiſtere: id tamen limitatur inter ſo-
60 cios vectigalium conductores ex *Text. in l.
viam veritatis, C. loc.* ſi requiſita, de qoibus
*Bar.in cit.l.nemo,& l.adeo, Ruin.conſ.*41.*nu.*7.
*vol.*2.*Surd.conſ.*20.*nu.*5.*& Gratian.diſcept.fo-
renſ.cap.*276.*à n.*24.*to.*2.concurraot, & ſocie-
tas ſit incohata, *l.hæres ſocij* 40.*ff.pro ſoc.*Por-
rò vous ex pluribus ſocijs an, & quando con-
61 tra communem debitorem agat pro integro
credito, poſſitq; communem rem alienare, ac
ipſa alienatio valeat? habetur apud *Aluar. Va-
laſc.conſult.iur.& deciſ.tom.*2. *conſult.*143. qui
etiam *conſult.*185.tradit quaodo ſocietas vno
ex ſocijs diſſentiente ſolui queat? Et an ſocius
62 in re ſocietatis dicatur pro indiuiſo domi-
nium,& poſſeſſionem habere? tractatur apud
*Caualcan.deciſ.*13.*n.*64.*p.*2.*& deciſ.*23.*n.*115.
*par.*2. *Grannt. teorem.* 2. *ad fin.* & alios penès
*Amat.reſol.variar.to.*2.*reſol.*54. *nu.*14. cooclu-
dentes pro affirmatiua; conferunt his omni-
bus tradita per *Molfeſ.tom.*3.*comment. ad con-
ſuet.par.*15.*tit.de pignor.& hypoth qu.*47.*à nu.*
1.*per* 11. latè examinantem articulum, an, &
63 quando ſocios, qui non fuit ſocietatis inſti-
tor, æs alienum contraxit, quod in vtilitatem
ſocietatis verſum eſſe noo fuit probatum, cō-
ſocij dicatur portionem legitimè obligauiſſe
ad explicationem, *l.conſenſit,§.illud tenendum,
ff.quib. mod. pign.vel hypoth. ſol.* & eorum,
quæ à *De Franch.* traduntur *deciſ.*77. *Surd.
dec.* 213. *Gratian.controu. cap.*279. ac etiam
*Rip.in l.*1.*n.*16.*ff.de pignor.& hypoth. Ann.Ro-
ber.lib.*3. *rer.iudic. cap.*19. qui per *text. in l.ſi
probatum, C.commun.diuid.*& *l.vnic. C.ſi com-
mun.res pign. data ſit*, quæ iura videntur ſupe-
rius traditis aduerſari, contra ſenſiunt.
Videas quoque tradita à magni nominis
Aduocato *Io:Leonar.Rodoer.*1.*vol.conſil.*pro-
64 bante *conſ.*8. hypothecam bonorum debi-
toris acquiſitam ſuper bonis pro communi,&
indiuiſim per ſocios poſſeſſis, adhuc ſequuta
diuiſione,ſuper integro patrimonio durare,
& ſi diutius annuos introitus ab eo tantùm
exegerit,cui debiti ſolutio diuiſionis tempore
contingit, quod binis S. C. deciſionibus de-
terminatum oſtenditur, de quo etiam *Afflict.
deciſ.*42.vbi *Vrſill.*& *conſ.*14. debiti diuiſionē
ex pluribus non præſumi inductam, etiam ſi
65 creditor ab inſolidum obligatis exegerit cre-
ditum pro rata, & vnum, aut plures liberaue-
rit, affirmante ad interprerationem *l. ſi credi-
tores,C.de pact.*, nec cenſeri debitum plurium
66 inſolidum obligatorum diuiſum vigore ſen-
tentiæ,vel decreti in ſolidum non condemnā-
tis inſinuante contra *deciſ. Afflict.*215. quæ
latè diſcutitur,& impugnatur,ac impugnatio
ipſa ſequuta S.R.C.determinatione confirma-
tur:

tur: alia habentur de eadem re apud *Amat.*
*varia.reſol.cap.71.n.28.Ricc.collect.*1053. *Ro-*
*deric.de ann.reddit.lib.*2.*q.*5.*n.*40. qui nō prius
67 quam præſcriptio ſit inducta circa exactionē
pro diuiſo, eam cenſeri inductam dicunt: ſed
videtur obſtare *text. in l. qui ſemiſſes, ff.de*
vſur. quem contra ſententiam citatorum *Au-*
thor. affert *Capy.Latr.deciſ.*112.*tom.*1.*num.*25.
68 & idem in debitore cenſus attendi, vult *An-*
na alleg. 3. Inter fratres verò in communione
69 viuentes peculiare quodam ius conſtitutum
eſſe, non dubitatur, nam cum quilibet dicatur
in qualibet gleba, vel ceſpite partem ſuam ha-
bere *Pariſ.conſ.*69.*nu.*3.*lib.*1. *Cornaz.dec.*4.*n.*
19. ac *Amat.cit.reſol.*94.*n.*13. ſuam tantùm
quiſque valet portionem obligare, non autem
alteram fratris ſui, cum quo in communione
viuit, *l.*2.*C.commun.diuid. Stayban.reſol. foreuſ.*
*tom.*2.*reſolut.*103.*num.*197. ideoque quicquid
70 alienat alter in portionem ſibi tangentem
cedit, *l.Marcellus* 3.§.*res quæ,ff.ad trebel. l.hæ-*
redes 26.§.*ſi teſtator,ff.famil.erciſ.* videtur enim
71 alienans in partem ſuam, quod alienauit, ele-
giſſe, vt optimè *Valaſ. in pract. portio. & col-*
*lat.inter hæred.cap.*2.*nu.*30.*&* 31. & conſonat
diſpoſitio *l.ſi fratres* 7.*C.commun.vtriuſ.indic.*
ibi: *Euictis partibus, quæ ante diuiſionem ſocio-*
rum fuerunt, in quibus obligatio tantùm conſti-
tit, quem *textum* explanat *Idem Stayban.*tàm
*reſol.*100.*tom.*1.*n.*24. quàm *reſolut.*184. *tom.*2.
*n.*24. Alia cumulat *Molſeſ.cit.quæſt.*47. *p.*15. *à*
*num.*11. Cæterum in quo differat iudicium
72 communi diuidundi ab illo familiæ erciſcū-
dæ, habetur apud *eund. Molſeſ.eod.tom.*3.*p.*17.
*qu.*1. & apud *Calà* vbi *ſup.q.*45. *in princ.*

Quæritur nunc coram quo Iudice ſit
73 iudicium ſuper lite de diuiſione orta exagi-
tandum, cum in tribus iſtis iudicijs familiæ
erciſcundæ, communi diuidundo, & finium
regundorum par cauſa omnium videatur? at
ex *Caio lib.*7.*ad edic. prouin.* habetur in *l. in*
74 *tribus* 13.*ff.de indic.* eum videri actorem, qui
ad iudicium prouocauit; hinc dicendum ſe-
75 quitur, eſſe agendam litem in foro prouocati,
cum actor rei forum ſequi teneatur, prouti per
76 *cit.l.in tribus, & cap.forus, §.accuſator extra de*
verb.ſignif. tenet *Capy.Latr.controu.*22.*num.*1.
77 *tom.* 1. (vbi quæ nam ſit actrix in iudicio fi-
nium regundorum inter duas Vniuerſitates)
contra *Larre.deciſ.*6.*to.*1.*n.*20.*&* 21. affirmā-
78 tem in iudicio familiæ erciſcundæ, communi
diuidundo, ac finium regundorum fori decli-
natoriam legitimè non peti, ex quo quilibet
litigantium dicitur actor, porrò agens reme-
79 dio, *l.diffamari, C.de ingen. & manumiſ.* actor
ne, an verò reus dicatur? exquirit *Prat. pract.*
*obſeru.*98. & relata *Afflict.* ſententia *deciſ.*268.
80 *num.*3. dicentis actorem eſſe (quam ipſe etiam
approbauit *in annot. ad Muſcat. in prax. S. C.*
*par.*1.*glo.reus pag.*20.*col.*2. *verſ.ad quæſtionem*
verò, & ſequuti fuere *De Franch. deciſ.* 385.
*Regens de Pont. deciſ.*13.*collat. Carau.ſup.rit.*
190.*in* 3.*notab.vſque ad fin.*) aliorum *DD.* pla-
81 citum de eo, vt attenta primordiali, & origi-
nali cauſa, qua agens ad iudicium properat,
reus potius quàm actor diudicari debeat, af-
fert, & eiuſdem multos recenſet aſſeclas, *Ca-*
py. nempè *deciſ.*18. *Oſaſc.*151. *Maſtril.deciſ.*14.
*n.*19.*per tot.& dec.*239.*num.*14.*Coſt.de remed.*
*ſubſid.remed.*50.*Boer.deciſ.*255.*n.*7. *Couar.va-*
*riar.reſol.lib.*1.*cap.*18.*Guttier.conſ.*51. *num.*16.
*Ludoui.dec.*32.*n.*6.*&* 9. *Grati.diſcept.foreuſ.to.*
1.*cap.*85.*n.*9.*Vrſil.ad cit.deciſ.*268. *Afflict.in*
*fiu.Gail.obſer.*9.*lib.*1.*Capy.Latr.dec.*89.*n.*5. *&*
*ſeq.Fontanel.dec.*328.*n.*12.*Thor.iu* 1.*par. com-*
*pen.ver. Clericus, ſiuè Prælatus, Giur.deciſ.*25.
*ex n.*10.*alioſq;* & tandem vacillans remanſit, ac
materiam altius exorditurus, & ex profeſſo
tractaturus, pollicetur: Difficilis ſanè quæſtio,
& propter maximam hinc indè pugnantium
authoritatem *DD.* ac vim rationum pro vtra-
que parte concurrentium, ſed nouiſſimorum
82 potiùs ſententia me mouet, quæ rerum plu-
ries iudicatarum authoritas roborauit, vt
apud eoſdem videre eſt; Agens enim remedio,
l.diffamari, ſemper reus dicendus eſt, & ſi li-
83 tem, quam aliàs ſibi dari timet, properet, &
vt reus in iudicium venit reſponſurus actori,
84 quem ideò citat ad proponendum iura, &
& ideò in foro eiuſdem agentis eſt lis tractā-
da, quam ſententiam fuiſſe quoque à *Muſcat.*
pro ſuę opinionis confirmatione allegato ap-
probatam patet per ea, quæ in *prax.S.C.par.*
2.*glo.competentes nu.* 68. habentur, vbi citat *in*
fi.Specul.in tit.de compet.iud. adit.§.2. qui om-
85 nes caſus, in quibus regula generalis de con-
ueniendis reis in eorum foro per actorem,
iuxta diſpoſitionem *cap. cum ſit generale de*
de for.compet.l.fin.C.vbi in rem act. l.qui accu-
ſare, C.de eden.& reg.pragm. 2.*tit.vbi de delict.*
*quis conuen.debeat, & dec.*517.*n.*7. ac *dec.*541.
*n.*1.*de Franch.* non habeat locum, enumerat,
86 & an dicatur nulla ſententia, lata ab alio Iu-
dice, quàm proprij domicilij? examinant *An-*
*dr.iu l.imperialem, §.præterea ſi inter duos, n.*79.
& ibi *Afflict.n.*29. *Ronit.ſup.cit.prag.*2.*vbi de*
delic. quis conuen. poſſit, Anna ſing. 56. *& alij.*
87 Tandem pro indubitato recipiendum eſſe,
aduertas, authorem laudatum in foro laudā-
tis comparere debere ad *Text. l. venditor* 49.
ff.de iudic. & *l.*1.*C.vbi in rem act., Afflict.deciſ.*
227.*et in conſtit.ſi quis in poſterum, n.*55.*Boer.*
*deciſ.*69.*n.*27.*Soccin.conſ.*91.*col.*9.*vol.*1. *Anna*
*ſing.*45. ac *cit.Muſcat. ibid.* ſed quid dicendum
88 ſi laudatus author ſit clericus, vel aliter priui-
legiatus? habetur apud *Capyc. deciſ.* 197. vbi
*Adden.Andr.de Iſer.vbi ſup.col.*3.*Angel.in cit.*
*l.venditor, Soccin.iun.cōſ.*40.*n.*1.*vol.*1.*cit.Ann.*
ac *Fab.Aun.in addit.Gram.dec.*21. *Vrſil.ad de-*
*ciſ.*380.*Afflict.n.*7. *De Franch.deciſ.*416. *Cap-*

pel.Thoſ. & addit. deciſ.361. Conar.practic. quæſt.cap.8. qui in diſparem ſententiam iuere, & quid dicendum in negotiorum geſtore Neapolitano? habetur *ſing.401. Ann.*,& apud *Maſul.in addit. ad cit. deciſ.197. Capyc.num.6. in fin.*

CAPVT SECVNDVM.

Conſuetudinis, *Si tamen contingat, explicatio.*

De communione diſſoluenda,& an inuitus quandoque cogatur aliquis in communione manere;de hæreditate mulieris, quæ extraneum ſibi fecit hæredem, antephato inter filios diuerſarum nuptiarum, bonis filij præmortui ad matrem peruentis, & de hæreditate Neapolitani teſtati morientis diuidendis,quiſuè admittendus ſit, ſi Clericus, ac laicus remotior concurrant ad ſucceſſionem bonorum intra confinia? Et an, & quando fœmina ab hæreditate morientis fratris Clerici concurrente laico remotiore excludatur?De ceſſionario hæreditatis delatæ, & deferendæ, & an idem ius foueat, ac principalis cedens circa bona, *Conſuetudinum* Neapolitanarum cenſuræ ſuppoſita. *Conſuetudines* quãdo principaliter bona reſpiciant, & ſecundariò perſonas, & è contra? Domicilium quomodo cõtrahatur, & quotupliciter aliquis efficiatur Neapolitanus. De Portione tãgente mulieri maſculiatæ, & qua actione petatur? Ac tandem de bonis, quæ debent inter plures fratres, & ſocios inuicem communicari.

SVMMARIVM.

Conſuetudinis, Si tamen contingat, *diſpoſitio affertur,n.1.& quo in caſu diſponat,n.2.*

De diuiſione bonorum, ſuper quibus debetur quarta, agitur num.3. & 4. & de præſtatione fructuum,n.5.

Diuiſio an,& quando valeat impediri? nu.6.7.11. 12.13.14.& 15.

Communio mater diſcordiæ eſt,n.8.

Diuiſio de conſenſu facta commendatur,n.9.

Ius non diuidendi non præſcribitur,n.10.

Hæreditas mulieris, quæ extraneum inſtituit hæredem,quomodo diuidenda?n.16.

Mulier ſui iuris effecta, an habeat teſtamenti factionem?n.17.

Filiiſfamilias teſtamentaria diſpoſitio an valeat? num.10.

Antephatum quomodo ſit diuidendum inter filios plurium nuptiarum, n.19.

Solutio antephati an ex toto patrimonio debitoris facienda?n.20.& 21.

Imputationi quando ſit locus pro antephato,et parte pretij?n.22.

Succeſſionis forma ad antephatum aſſertur,n.23.

Filia an excludatur ab antephato, ad quod vti filij, non vt hæredes ſucceſſores admittuntur?num. 24.& 25.

Mulieribus debetur paragium in antephato,n.26.

Antephatum conſtitutum pro dote conſtituta in vectigalium capitale, an debeatur in pecunia? num.27.

Bona materna peruenta ex hæreditate præmortui filij,quomodo ſint diuidenda inter ſucceſſores? n.28. 29.30.31.32.33.34.35.36.37.42.43. 44.50.51.52.53.54.55.57.58.59.& 60.

De Franchis *authoritas quanta ſit in materia conſuetudinaria?n.38.39.40.& 41.*

Correctio legum vitanda,n.45.

Conſuetudines *cur introductæ?num.46. & obſtant iuri communi,n.47.*

Matrimonia replent hominibus liberis Ciuitates? num.48.

Diſpoſitio l. fœminæ, C.de ſecun.nupt. *an fuerit expreſſè à* Conſuetudinibus Neapolitanis *emendata?n.49.& 56.*

Vterini fratres non cenſentur excluſi in terminis vſus nobilium Nidi,& Capuanæ,n.61.

Frater vterinus an teneatur ſorori dotem conſtituere ſuper feudis? n.62.

Hæreditas Neapolitani, qui ſibi extraneum fecit hæredem, quomodo diuidenda præteritis coniunctis tam laicis,quàm Clericis?n.63.

Dominicus Martinus *laudatur,n.64.*

R.Conſil.Scipio Martinus *laudatur n.65.*

Nonnulla de admiſſione Clerici, & laici remiſſiuè traduntur,n.66.

Laico

Laico remotiori competit actio aduerſus teſtamentum, in quo eſt extraneus institutus, propter Clericum proximiorem, nu.67.69.& 70.ſed contra n.68.74.75.76.& 77.

Eccleſiaſtici quando ſubſint diſpoſitioni conſuetudinariæ actiuè,& paſſiuè?n.71.

Fœmina quando excludatur à ſucceſſione fratris Clerici?n.72.

Regius Conſil. Vincentius Raeranus *laudatur, num.73.*

Regula l.de acceſſionibus, ff.de diuerſ.& tempor. præſcript.*quandoque limitatur,n.78.*

Ceſſionario hæreditatis an idem ius competat pro bonis intra confinia Neapolitana poſitis, ac ipſi cedenti?n.79.81.82.& 83.

Nonnulla de renunciatione deuolutæ,ac deuoluendæ hæreditatis afferuntur,n.80.

Qui cedit quaſi à iure ſuo diſcedit,n.84.etiam ſi nõ fiat nouatio,n.86.

Mulier extera an valeat in bonis intra confinia Neapolis virum licitè inſtituere, & hic valeat ea retinere?n.87. 88.89.114.& 115.

Conſuetudines Neapolitanæ *an,& quando reſpiciant principaliter bona,n.90. & 102. ideòq; omnes ligent pro bonis intra confinia, nu.91. 92. 103. 104. 105. 106. 207. 112. 116. & 117.*

Exteri quandoque pro bonis ligantur Neapolitanis Conſuetudinibus, *nu.93. 94.96.97.98. & 100. & quid reſpectu ſollemnitatum in teſtamentis requiſitarum?n.95.*

Conſuetudines *dicuntur pacta ciuium, n.99.*

Clerici ſunt exempti à iuriſdictione laicali, etiam pro iure conſuetudinario,n.101.

Domicilium contrahitur animo permanendi, num. 108.& animus arguitur per habitationem per decennium,n.109.

Neapolitanus quotupliciter quis eſſe poſſit? num. 110. & 111.

Diſpoſitio pragm.1.de Senat.Conſ. Maced. *affertur, n.118.*

Filiusfamilias forenſis,an,et quando diſponere valeat?n.119. & Neapolitanus quando extra confinia,n.120.

Filiafamilias viro Neapolitano nuptui tradita,an dicatur in patria poteſtate conſtituta,n.121.

Dotes nequeunt alienari propter qualitatem antiquam bonorum,nu.122.& non propter qualitatem dotalem,n.123.127.128.& 129.

Dos, qua non habet qualitatem antiquam, dicitur proprie mulieris patrimonium, n.124.

Diſpoſitio conſuetudinaria variat reſpectu bonorum antiquorum, & dotalium, & quomodo? n.125.126.131. & 132.

Dotis verbum demonſtratiuè quandoque ponitur ad ſignificandum patrimonium mulieris, numer.130.

Lege non diſtinguente nobis,non conuenit diſtinguere, num.133.

Bona materna,& materna quomodo ſint diuidenda inter filios diuerſi ſexus, ac diuerſarum nuptiarum,traditur n.134.& 135.

Mulier in concurſu maſculorum excluditur ab inteſtato, non autem ex teſtamento à bonis antiquis,n.136.& 137.

Excluſa mulier, ſemper cenſetur excluſa ab inteſtato tantùm,n.138.139.& 140.

Deſcendentes ex fœminis maſculiatis non cenſentur excluſi,n.141. & cur n.142.

Nonnulla de maſculiatione afferuntur remiſſiuè, num.143.

Portio tangens mulieri maſculiatæ, qua actione petatur à tertijs bonorum poſſeſſoribus? num. 144.147.148.& 149.

Mulier conditionaliter excluditur in ſpecie ſtatuti Neapolitani, n.145.

Fructus ſunt reſtituendi ob non adimpletam conditionem,n.146.

Mora purgatio quando admittatur in materia maſculiationis?n.150.151.152.153.& 154.

Quænam bona debeant inuicem communicari inter plures fratres,vel ſocios, num.155.156.157. 158.159.160.161.162.163.164.164. 166. 167.168.& 169.

IStam *Conſuetudinem* in diuiſione diſpari-
1 ter inter plures faciẽda,attẽdendã eſſe,nõ
dubitatur;percipitur enim ex verbis eiuſ-
dẽ, & habetur ex *Napod. in præceden. conſuet.*
n.1.& hic in princ.,hinc fieri duas diuiſiones,
2 ſtatuitur, ac ità,vt ab *eod.Napod.*traditur *ver.*
*ſimilis,num.*13. idque etiam fauore mulierum,
3 cui quarta in bonis defuncti viri poteſt debe-
ri, diſpoſitum;quoniam verò mulieribus fru-
4 ctus quartæ, non autem proprietatem, diximus
deberi, ità diuiſio fieri debet,vt hæredi-
bus fundus, ſeù rei proprietas, mulieri verò
vſusfructus adiudicetur ad *text.l.ſi quis putās,*
*§.officio iudicis,ff.commun.diuid.*vt inſinuat *Na-*
5 *pod. ver. liberi num.* 11. & quomodo fructus
debitæ portionis valeant præſtari, habetur in
l.communi 7.§.cum de vſufructu, ff.comm.diuid.
. Videndum poſt hæc de multis,& primò an
diuiſio quandoque valeat impediri,vel prohi-
6 beri,& pro reſponſione dicimus, generalem
fuiſſe regulam conſtitutam in *l.1.& fin.C.com-*
mun.diuid.l.& ſi,ff.eod. l.ſi non ſortem, §. ſi cen-
tum.ff.de condic. indeb.cũ concord. approbatam
à *Balbo.diſquiſ.23.nu.1.& 2.cum ſeq.*vbi idem
ex *Geneſ. cap.*13. haberi oſtendit, & commu-
7 niter omnibus, de non cogendo aliquam ma-
8 nere in communione, cum mater diſcordiæ
ſoleat iſta appellari, vt per *glo.in can.illud diſt.*
71.& in l.2.C.de iur.domi.impetr. ad *text. in l.*
cum pater,§.dulciſſimis,ff.de leg.2. & cap.ex te-
nore de ſent. excom. habeturque apud *Capyc.*
Latr.deciſ.168.n.10.lib.2. poſt *Merlin.cap.57.*
nu.1.cen. 1.controuer.forenſ.Hippol.Maya.ob-
ſeru.10.num.123.cit.Balb.num.13.& alios, &

9 diuiſio de conſenſu facta commendatur in
l.fin. ff. fam. erciſ. ideoque nec trigiuta anno-
rum lapſu præſcribi poſſe ius non diuidendi
apud *Balbo.ibid.num.6.& 7.* ac ipſam diuiſio-
10 nem haud poſſe prohiberi filijs per patrem
habetur in *l.in hoc iudicium,§.ſi conueniat,ff.cõ-
mun.diuid.* quod pro perpetua communione
11 fuiſſe diſpoſitum, non autem ad tempus, ex-
plicant *Fontanel. deciſ.32. num.32. lib. 1. Iul.
Clar. in §. teſtamentum, quæſt. 67. & alij* poſt
*Gizz.in obſeru.in aliis cit.deciſ.28.Capy.Latr.
num.3.& 4.* Quare diuiſionem poſſe quando-
12 que prohiberi non dubitatur, præcipuè ſi par-
tes inuicem promiſerint ſub pęna in commu-
nione manere: Referam tandem de hac ea-
dem re verba, *Dini Bernardi*, quæ *Fab. de
Giocch. in auth. nouiſſimè in fin. C.de inoffic.te-
ſtam.ac cit.Gizz.num.9.* recenſent, vt omnibus
cordi ſint, & prębeant documentum, quicquid
13 enim ſit agendum melliſluè ità edocuit,
*Si ſunt nobiles, melior quandoque aliorum filio-
rum diſperſio, quam hæreditatis diuiſio: ſi ſunt
laborantes, faciant vt velint, ſi ſunt mercatores,
tutior eſt diuiſio, quàm communio, ne vnius in-
fortunium alteri imputetur.* Hiſque adde, quæ
ſcripſit *Molfeſ. tom.3. comment. ad Conſuetud.
Neap.hoc tit.quæſt.1.à num.16.& quæſt.2.* qua-
tuor præcipuè afferens ex cauſis dici prohi-
14 bitam diuiſionem, materiæ nempè, dignitatiſ-
que, vt moſtruoſitas vitetur, & ne res redda-
15 tur infructuoſa, eaſque optimè explanans, &
alia habentur *quęſt.3.à nu.6.* vbi multa exem-
pla afferuntur, ex quibus diuiſionē quandoq;
inutilem fuiſſe, noſcitur, & quid agendum
quando diuiſioni non eſt locus, traditur.

Secundò, quemadmodum morientis mu-
16 lieris more Magnatum nuptæ, quæ ex teſta-
mento ſibi extraneum fecit hæredem, ſit hære-
ditas diuidenda inter inſtitutum, ac inſtituen-
tis parentes ſuper exiſtentes? at quoniam de-
ciſio dependet ex quæſtione illa, vtrum mu-
17 lier nupta more Magnatum liberam, tāquam
ſui iuris effecta propter contractas nuptias,
habeat teſtamenti factionem? quam latè ac
partes enucleat *Reg. Rouit.conſ.4.lib.2.* multa
ad idem cōferens, & ad oſtendendum quādo
18 filiæfamilias diſpoſitio teſtamentaria valeat,
ità vt parentibus tantùm legitima debeatur,
& quando non poſſit valere, ideò pro reſolu-
tione propoſitæ quæſtionis *Eundem* conſulas.

Tertiò, an antephatum, mulieri conſtitutum,
19 inter omnes filios diuerſarum nuptiarum di-
uidi debeat, an verò illi tantùm, qui ex matri-
monio, pro quo antephati conſtitutio facta
eſt, ſuccedant ad illud? Hanc quæſtionem
examinant *Marin. Frec. in conſuet. ſi qua mo-
riens in apoſt.incip.cogita an in fin. Capy. Latr.
conſult.25. tom.1.* vbi etiam de ſolutione eiuſ-
20 dem, & an fieri debeat ex integro patrimonio
debitoris viri, an verò ex portione, debita fi-
lijs, ſuſceptis ex matrimonio, pro quo debetur
21 antephatum, & an, & quando imputationi ſit
locus inter filios diuerſarum nuptiarum? ac
22 etiam intereſſe partis pretij debiti ſecundo-
genitis ſuper nouo feudo taxatione, de qua
etiam *De Marin.quotid.reſol.cap.128.tom.1.&
Thor.in 3.par.compen. ver. intereſſe pretij, fol.
593.* ideòque ad illos me remitto, & de tali
quæſtione alia ſcribere non curo, fortius cum
tit.9.de iur.quar.cap.1.à num.98. ad eam deci-
dendam fuerint tradita nonnulla; videas ta-
men *Bottiglier. de ſucceſſ. ab inteſt. cap.1. theo-
rem.14.* vbi poſtquam multa de modo ſucce-
23 dendi ad antephatum iuxta tradita à nobis
ſupracit.tit.9.cap.1.n.74.& 79. latè illam exa-
24 minat quæſtionem, de qua etiam Nos alibi,
an pacto inito in matrimonialibus contracti-
bus, vt filij, non vt hæredes patris, ſed tanquā
filij admittantur ad antephatum filia dicatur
in concurſu maſculorum excluſa, ità vt por-
25 tionem ſibi tangentem eiuſdem prætendere
nequeat, opportunis cōprobās medijs noui ſi-
mam S.R.C. ſententiam, de qua *Caput. ad con-
ſuet.ſi moriatur par.2.§.5. nu.36.* qua fœminas
excludi debere, ac eis tantùm paragium pin-
26 guius dādum, fuit decretum, prout etiam *De
Marin.* teſtatur *reſol.quotid.cap.68.tom.2.* citat
*Capyc.Latr. deciſ.3.in 1.dub. Fontanel.de pact.
nuptial.clauſ.4.glo.9. par.3. à num.28. cum ſeq.
Caſtil.Sotomaior. tom.5. controuerſ. cap.66.* &
alios quam plurimos; & an antephatum con-
27 ſtitutum vxori à viro ſuo pro dotibus conſi-
ſtentibus in tot capitalibus ſuper vectigali-
bus debeatur in pecunia numerata habito re-
ſpectu ad quantitatem corporum aſſignato-
rum, an verò ad eorundem æſtimationem?
examinat *Prat.diſcept.forenſ.tom.2.cap.36.* cō-
cludens pro effectiui, & realis pretij ſolutione,
etſi aliter deciſum referat.

Quartò, de diuiſione bonorum matris, ei-
28 dem ex filio præmortuo peruentorum, & om-
nes filij ne, vel ex diuerſis nuptijs ſuſcepti, ſuc-
cedere debeant, an verò illi, tantùm, qui cum
filio præmortuo, ex vno, eodemque matrimo-
nio procreati fuere? eſſet exquirendum, at
quoniam de ea re optimè ſcripſit, ac ſentijt
inſignis ille vir *D. Hieronymus Borgia* in ſe-
quenti Epiſtola, quam mihi ſcripſit, meam pro
eadem poſtulans ſententiam, illam hìc, vt tan-
ti Iuriſconſulti placitum cæteris omnibus in-
noteſcat, integram, & prout ad me venit,
tranſcribi curaui.

EPISTOLA.

*VINCENTIO BRILLA IVR.CONSVLTO
D. HIERONYMVS BORGIA
S.*

CVM Ego nudiuſtertius de nobilis mulie-
ris inteſtatò mortuæ diuidenda inter li-
beros

beros ſucceſſione cum quibuſdam è primis
cauſarum Patronis diſſererem (oportet enim
vt id faciam frequentius, quàm occupationes
meæ, & à foro, forenſibuſque iurgijs hucuſq;
inuicta abalienatio patiantur; ſi pietas, aut
amicitia expoſcant) intellexi in quæſtionem
reuocatum, an matri Neapolitanæ inteſtatò
defunctæ filij ex ſecundo matrimonio ſuſcepti
ſuccedant inſimul cum ſuſceptis ex primo,
etiam in illis bonis, quæ eidem matri à ſuc-
ceſſione prædefunctorum filiorum, iuxta tra-
29 dita in vulgatiſſima *Authentica defuncto, C. ad
Tertul.* obuenere.

Et cum apertis verbis, vt ſoleo, ſcilicet, *ſine
ira, & ſtudio, quorum cauſas à me procul habeo,*
in ſententiam affirmatiuam inclinaſſem; qui-
dam ex his, qui aderant, vel etiam tacendo
ſe diſſentire oſtendebant: quidam verò regu-
lis, & cauillis, inſuper clamoribus, & longè ab
ouo repetita oratione, oppoſitam meæ defen-
dere conabantur opinionem. Omnes denique
iure quodam poteſtatis, quo, vt ſcis, *hoc hominum
genus intumeſcit,* cedere indignabantur. Itaque
translato in aliam diem congreſſu, atq; poſt-
modum electo arbitro familiæ erciſc. viro
doctiſſimo, cui ex integro cauſa remiſſa; vi-
ſum eſt interim Tibi in noſtrarum *Conſuetudi-
num* materia verſatiſſimo (vt tua oſtendunt
luculentiſſima commentaria) rationum mo-
menta, quibus mouebar, exponere; vt an pro-
banda ſint, an verò reijcienda diudices. Quod
tamen nolim pro noſtra amicitia, ſed pro tua
doctrina facias, atque, vt eſt in adagio apud
Græcos, vt *exuas perſonam amici, dum iudicis
induis.*

Mouebar itaque primo ad admittendos fi-
lios, è ſecundis nuptijs ſuſceptos, ad bona
quoque matri binubæ ex ſucceſſione filiorum
30 primi matrimonij prædefunctorum peruenta
ab aperto noſtratum *Conſuetudinum textu,* qui
poſitus ſub *rubric. de muliere habente filios,* ità
ſe habet: *Si qua mulier habens filios, vel liberos
ex diuerſis maritis, moriatur inteſtata, filij, &
filiæ abſque diſcretione ſexus ſuccedunt eidem
in virilem, &c.*

Ità namque *Conſuetudo* pares in ſucceden-
31 do matri filios omnes reddit, eandemque
omnium vult eſſe conditionem. Et quidem
non ignorabant Ciues, qui *Conſuetudinem*
inducebant, quod etſi diuerſam in muliere
32 habiliter acquiſitio bonorum originem, il-
lius tamen patrimonium vnicum æqualeque
penes eandem effectum fuerat. Quippè etſi à
viro ſuo, patreque reſpectiuè ad filios, & ab
his deindè ad ipſam ſucceſſio delata foret; at-
tamen vi aditionis hæreditatis bona, quæ pa-
terna primùm, deindè filiorum fuerant, ipſius
33 matris propria, & ideò materna efficiebantur
ex inconcuſſa regula, *l. per procuratorem,* & ſi-
milibus *ff. de acquiren. hæredit.* Vndè vulgò
apud nos receptum, bonorum originem im-
mediatam, non mediatam, eſſe attendendam,
34 cum de matri ſuccedendo agitur: circa quod
appoſitè ratiocinatur ad rem, *Reg. Capy. Latr.
conſult. 19. n. 17.* & paſſim.

Quod autem ita lex noſtra *conſuetudinaria*
firmauerit, locupletiſſimus teſtis eſt *Napoda-
35 nus* Gloſſator, qui ad illã ſcripſit: *Non diſtin-
guit de bonis. Vnde ſi mulier habens filios ex pri-
mo matrimonio, & ſecundo ſucceſſit alicui filio
primi matrimonij, vel ſecundi, ſi poſtea moritur
inteſtata, filij vtriuſque matrimonij ſibi ſuccedunt
in viriles, vt hic. Et ratio eſt, quia illa bona non
poſſunt dici paterna, ſed materna, ff. de acquir. hæ-
redit. l. Paulus, & quia omnes iſti fratres ſunt
coniuncti æqualiter eidem matri.* Atque huic
36 *Napodani* maximi interpretis definitioni
acquieuere cæteri Commentatores, vt *Piſanel-
lus, de Bottis,* & ſimiles, qui rebus iudicatis ità
definitum teſtantur penès *Afflictum,* & *Vrſil-
lum,* quos *Molfeſius* (meliùs certè rem exami-
natus) ſequitur. *tom. 1. par. 4. de ſucceſſionib. ab
inteſtato, quæſt. 39. num. 11. & ſecundo tom. in
addit. & conſil.* 50. & paſſim; quibus in locis
hoc ipſum deciſum apud *Franchum deciſ.* 25.
contendit.

Mouebar ſecundò, quoniam etſi mox cita-
tus *Franchus in dec. 666.* hanc eandem (de qua
nos) quæſtionem denuò agitare ad partes vo-
luerit, quinimmò in oppoſitam nobis ſenten-
37 tiam inclinare, adeoque filios ſecundi à bonis
fratrum vterinorum primi matrimonij exclu-
dere viſus ſit; id quod plerisq; Recentioribus
impoſuit, qui vel nequaquam mutari lineam,
cum bona à patre ad filium, deindè à fi-
lio ad matrem perueniendo aſcendunt,
affirmarunt, vel nonnullas eſſe adhibendas di-
ſtinctiones (vtinam conſiſtentes, & diſcri-
minis allata ratione fulcitas) inter bona
paterna, & bona propria filij prædefuncti ſua-
dere conati ſunt; attamen nec *Franch.* autho-
38 ritas, nec ratio ab eo allata tanti eſt, vt à ve-
ra ſententia recedere debeamus. Siquidem
39 quoad authoritatem attinet, & ſi venerabilis
illa, & venerata; ſcio tamen centies à ſequen-
tibus ſcriptoribus, præſertim in hac *Conſuetu-
40 dinum* materia à *Prouenzalio, Montano,* & ſi-
milibus conculcatam, neglectamque. Scio etiã
Franchum ipſum, quoties *Napodano* in expo-
nendis *Conſuetudinibus* obuiam factum, illi,
41 communi noſtrorum iudicio, cedere locum,
faſceſque ſubmittere iuſſum. Planè vel ipſius
Franchi Aſſeclę præcipui, vt ſunt *Amendola
42 n. 4. & Viſconte n. 43. in dec. 435. Napodanum,
& de Bottis* ſequuntur, filioſque omnes in
ſucceſsione matris binubæ æquales eſſe vo-
lunt.

Quò verò ad rationem qua *Franchus,* eiuſ-
que Sequaces mouentur, ſcilicèt, quod admiſ-
ſioni filiorum ſecundi matrimonij in bonis,
de

43 de quibus agimus, ſe opponat conſtitutio *l.*
fœmina,§.illud.etiam,C.de ſecund.nupt. quam
nõ eſſe correctam à *Conſuetudine* dicunt cum
Hodierna in comm. ad l. hac edictali quæſt. 21.
atque alijs in locis. Quo, inquam, ad ratio-
44 nem iſtam,inſulsè eam adduci, atque ad rem
neqnaquam facere videbatur, quippè, omiſſa
pro nunc diſputatione, an abrogata à *Cõſue-*
tudine Neapolitana imperatoria ſanctio in di-
cto §. *illud, l.fœminæ* fuerit, & an in præſenti
vulgare axioma, quod correctio legum ſit vi-
45 tanda,poſsit habere locum?Siquidem cum de
Conſuetudinibus agitur,vel Lippis,& Tonſori-
bus patet,Eas non ad alium finem introduci,
46 quàm ad iuris communis regulas, vel in to-
tum abrogandas,& antiquandas, vel limitan-
das in partem. Cur enim Ciues ſi iure com-
muni contenti,aliud moribus vſurpaſſent,vtq;
in poſterum pro lege valeret, caniſſent? & per
modum, generalis regulæ, vt alibi *Montanus*
explicat. An nouum, præſertim in materia
47 ſucceſſionis,noſtras *Conſuetudines* à Romanę
Iuriſprudentiæ regulis exorbitaſſe? Et quis
credat tantæ vtilitatis eſſe conſtitutionem
l.fœminæ introductam aduerſus nuptiarum
libertatem, & fauorem, & in diminutionem
Reipublicę,cuius intereſt per frequentata ma-
trimonia liberis hominibus repleri; vt non
48 abrogari à lege contraria mereretur, aut poſ-
ſet? Cęterum debilis eſt ingenij velle, vt fuerit
conſtitutio *l. fœminæ* apertis, & rotundis ver-
49 bis emendata, quando nunquam ità vel cir-
ca nobiliora iuris capita ſeruatum à noſtris
Conſuetudinibus legimus. Sed de his omiſſa
pro nunc diſputatione;vt dicebamus, allata
50 ratio in oppoſitum non mouebat. Siquidem
dicebam Ego, cum negari non poſſit,impera-
torias iuſſiones,tùm in ſæpius citata *l.fœminę*,
tùm *in l.hac edictali*, & *in Nouellis* (à quibus
authenticę adiunctę *Codici*) odioſas eſſe, &
pœnales, vt ipſimet Principes legislatores
apertè fatentur aduerſus binubos ſtomacha-
ti; ſequitur nullum Iuris rigorem, nullamque
51 ęquitatis rationem pati poſſe, vt prędictę *le-*
ges trahantur ad conſequentias, & porrigan-
tur ad alios caſus vltrà expreſſos; & cum
de diſpoſitione matris,vel in mortis articulo,
52 vel in actu inter viuos facta loquantur, in-
ciuiliter ad legitimam ſuccesſionem, ea
inteſtata mortua, producuntur,vel extendun-
tur. Teneant quæſo caſus ſuos leges,ſi non
53 iniquæ,exorbitantes tamen,& nouę,earumq;
aſperitas, & prohibitio contineatur intra cā-
cellos illorum verborum: *Nec ſuper iſtiuſmodi*
facultatibus teſtandi in quamlibet extraneam
perſonam, vel quicquam alienandi habeat facul-
tatem. Atque ità,vetitum quidem ſit matri bi-
nubę de bonis, à marito per filiorum ſucceſ-
ſionem ei peruentis,contrahere,aut teſtari,ni-
54 ſi illa vt iuſſerant Imperatores *filys relin-*
quat; At nõ etiam ſi pareat mater pręceptis;Si
inteſtata decedat, à beneficio iuris communis
excludatur,parentumque omnium voto frau-
55 detur, & ſucceſſores ab inteſtato illos, quos
æque dilexit filios haud obtineat;hoc enim
foret non tantum mater binuba,ſed Natura
ipſa, quę filios pares facit, & ſi à repetitis nu-
ptijs ſuſceptos, ſed Lex quoque, dum ſine di-
ſcrimine, eos ad matris ſuccesſionem vocat,
à Legislatore puniri.

In ſumma concludebam ego *textũ in* §. *il-*
lud etiam,l.fœminæ,& in ſimilibus locis effice-
56 re matrem vſufructuariam in bonis,de qui-
bus agitur; ſed ideo nè contrahat, nè teſtetur
iubere;at non etiam ſi inteſtata moriatur, to-
tius iuris ordinem, atque ſuccesſionem ſub-
uertere, & cum inuidia, quoſdam ex liberis
admittere,quoſdam excludere. Hoc autem
ita fieri neque inauditum, neque inſolens eſt
apud *DD.* Siquidem,vt eoſdem quis in certis
bonis habeat ab inteſtato ſucceſſores, in qui-
57 bus bona ipſa per contractum, vel per teſta-
mentum transferre nequibat,receptũ eſt; hinc
qui extra familiam fundum alienare prohibe-
tur, pòteſt eos in eodem fundo ſucceſſores ab
58 inteſtato habere,in quos alienare illum inter
viuos, aut in morte per teſtamentum non po-
tuiſſet, *L.cum Patre* 79.§.*cum inter, ff.de legatis*
2. vt & ex dicto *textu* ſentiunt innumeri In-
terpertes apud *Martam conſ.*43. & *Fuſarium*
*de ſubſtitutione fideicommiſſaria quaſt.*711.dat-
que perſpicuam rationem vir grauiſsimus *Pe-*
*regrinus de fideicommiſſis art.*14.*num.*26. quod
59 cum ſuccesſio ab inteſtato regulam à lege
accipiat, & directionem,*L.obuenire, ff.de verb.*
*ſign.l.*3.*ff.pro ſocio,*§.1. *inſt.de hæred. qualit. &*
differ.,& lex sẽper prudẽter agat,& iſte opete-
tur;non opus eſt,vt ab hominis prouiſione,
aut à pęnali conſtitutione à fraudando arcea-
tur;Homo verò, quia de facili poteſt, vel per
59 contractum,vel per teſtamentum in fraudes,
aut errores labi, opus fuit, vt à lege dirigere-
tur, vel à teſtatore pœna impoſita continere-
tur in obſequium. Sed iam diſcurſus Epiſtolę
modũ excedit:Tu an rectè ratiocinabar diju-
dica,& finem ità controuerſiæ impone, quod
vt rectè valeas Vale.

Iſtam grauiſsimi viri in hac re ſententiam,
60 ſicuti non parum commendandam eſſe, tan-
quam maximi ingenij ſpecimen præferens,
ac iuris ſolidum fundamentum, cuique le-
genti, conſtare poteſt, ità quoque meo
voto cenſui approbare, ac illis, quę aliàs
*cap.*4.*tit.*1.*de ſucceſ.ab inteſtat. à num.* 11. de
proxima potiùs cauſa attendenda, quam
remota, comprobari, non vereor affirmare:
accedit ratio deſumpta è traditis per *Geor.al-*
*leg.*23.*num.*31. & 32. qui probat in terminis
61 vſus nobilium Capuanę,& Nidi(ſiuè *Conſue-*
tudo dicatur,ſiuè non)matris excluſione non
cen-

cenſeri vterinos fratres excluſos, cum illius
excluſio illis nocere non poſsit: ergo fortius,
dum ſucceſsit mater, omnes pariter debent
admitti. Quiduè dicendum in terminis iuris
communis: habetur ex *Nouar.quæſt.forenſ.p.2.
reſolut.5.* ex *reſol. Fran. Rocca.* Cæterum an
62 frater vterinus teneatur ſuper feudis dotem
vterinę ſorori conſtituere, & quomodo? explanat *D.Hierony.Calà in tract.de reſtit. in integr.deuegan.quæſt.10.*

Viderem hic perlibenter de diuiſione hæreditatis morientis Neapolitani, qui in teſta-
63 mento, per eum confecto, extraneum ſibi fecit hæredem, proximis tàm laicis, quàm Eccleſiaſticis præteritis, verùm quia pro vera determinatione optimum poteſt dogma inferri
è traditis à Nobis ſupra *tit. 3. de ſucceſſ. morien.ſine fil.ex teſtam.cap.1.nu.36.* ac ex ijs, quę
reſcripſit *de Luca in tract.de lin.lega.à num.25.
art.3.de lin.in conſuet. & ſtat.* ſcripta à peritiſ-
64 ſimo V.I.D. Dominico Mattino, integerrimi,
ac nunquam ſufficienter laudati Domini Sci-
65 pionis Martini Regij Conſiliarij meritiſſimi,
præcipui domini mei, filio, me à tali onere
ſcribendi excuſo; & tantùm, quæ de Monaci,
66 & Clerici admiſsione ab inteſtato ad ſucceſſionem prædefuncti agnati, cognatiuè ad formam ſtatutariam, inueniuntur apud infra
citandum *Bottiglier. num.7.8.9. & 10.* cenſui
67 indicare; dicam tamen quod ex illo habetur,
& a me aliàs prætermiſſum eſt, laico nempè
remotiori actionem legitimè competere aduerſus teſtamentum, à defuncto ordinatum,
in quo extraneum ſibi fecit hæredem etiam in
bonis intra confinia Ciuitatis Neapolitanæ
poſitis, ad vindicandam portionem illam,
coniunctis à *Conſuetudine* reſeruatam, idque
ibidem comprobari, ac à *Mont.controuer.11.
num.2.ad med.verſ.eſt tamen, Caput.ad conſuet.
ſi moriatur par.3.§.7.& fol.316.à num.6. De
Luca in deciſ.667.De Franch.num.24.* vbi conformem refert deciſionem, ac etiam per tradita à *De Marin.reſol.tom.2.cap.191. num.7. &
to.3.alleg.128.num.19.* ac penès eum *De Pon.
alleg.114. per tot.* quicquid idem *De Marin.*
68 attentauerit in contrarium *eod.tom.2. reſolut.
cap.56.à num.2.vſq; ad 10.* & conferunt etiam
tradita à *Menoch. lib. 4. præſumpt. 86. in fin.
Molfeſ.par.2.de bon.quæſt.19. num.20.* & alios
iuxta explicationem *cit.Dom.Mart.* penès *eũdem De Luca*; fit enim locus cæteris coniun-
69 ctis in hoc, & quod Clerico ſi ſolus coniunctus ſupereſſet, prohiberetur iuxta *cit.dec.667.
de Franch.* cuius meminerunt *Montan. contro.
11.n.2.& Hodier.in addit.ad deciſ.20.Surd.nu.
10.* & tradita per *Molfeſ.par.2.de perſon.quæſt.
7.Caput.in prælud.ad conſuet.Neap.§.3.de perſon.* cæteris non poteſt agnatis, cognatiſuè denegari; diſcrimen ſiquidem probatur, nam
non æque laicus, & clericus excluduntur à
70 conſuetudinaria portione bonorum, cum
conſuetudinaria diſpoſitio in *conſuet. & ſi teſtator* pro laicis ſemper aſſiſtat, pro Clericis
verò non item, ſed ius commune attendatur,
*De Franch.dec.411.n.1.Bellot.diſquiſ.clerical.
par.1.§.4.de exempt.Cleric.a ſtat.ſecul. num.44.
contra Mar.in tract.de iuriſdic. par.4. centur.1.
caſ.5.* mox pro generali articulo, quando Ec-
71 cleſiaſticæ perſonæ ſtatutis laicorum de ſucceſſione diſponentibus ſubijciantur actiuè, &
paſſiuè? videndi ſunt, *Theſaur. lib.2. quæſt. forenſ.2.Surd.deciſ.20.* & alij penès *Doctiſſimum
Bottiglier.de ſucceſſ. ab inteſt. cap.1. theoremat.
12.* vbi optimè examinans articulum, an fœ-
72 mina in terminis ſtatuti, eam excludentis per
exiſtentiam maſculorum, æque per fratrem
excludatur à ſucceſſione præmortui fratris
laici, & clerici, ex multis concludit pro affirmatiua.

Inſuper *De Marin.* ſententiam, ab erudito
quond. Aduocato Landulpho de Aquino receptam *alleg.101.tom.3. reſol. eiuſd. de Marin.*
adeò à recto iuris tramite aberrare patet ex
allegatis per optimum olim cauſarum patronum, nunc Regium Conſiliarium ſemper lau-
73 dandum *D.Vincentium Raetanũ* in cauſa pro
Excellẽtiſſimo, ac olim maximo militũ Imperatore D. Aloyſio Poderico Nobilitatis Neapolitanæ ſplendore, & decore, & Illuſtri Mõtis Falcionis Marchione contra hæredes qu.
Octauij Brancacij quond. Io: Baptiſtæ anno
1669. vt ſi aliquis noſtram opinionem pro
admiſsione Clerici inſimul cum Laico ad por-
74 tionem conſuetudinariam accipere renuerit,
laicum tantùm admittendum, non autem venientes ab inteſtato, debeat vel inuitus affirmare, hic enim ex diſpoſitione *cit.conſuet.et ſi
75 teſtator* inferri probat, vt primo non rumpente teſtamentariam diſpoſitionem, alius ſequẽs
in gradu admittatur ad *text. l.1. §.proximus*,
vbi *gloſ.ff.vnd.cogn.l.cum ità 33. §.in fideicommiſſo*, vbi *Bar.Cuman.& alij, ff.de leg.2. l.ſi liberatus 23.§.ſi libertus,ff.de bon.libert. Peregr.
de fideicomm.art.21.n.2. Fuſar.de ſubſtit. quæſt.
480.481.& 483.& quæſt.356.num.3.& 358.*
probariq; verbis conſuetudinarijs, *Reliqua autem medietas perueniat ad proximiores agnatos,
& cognatos, prout in capitulis de ſucceſſionibus
ab inteſtato dictum eſt*, iuxta explicationem
Napod.in conſuet.ſiquis,vel ſiqua, num.262. &
ſenſum *Monta.à De Marin.* impugnati; cum
76 exiſtentia proximi agnati, non valentis ſuccedere, non dicatur cæteris impedimento eſſe,
vt ex *l.2.§.ſed ſi ſint ſui, ff.ad S.C.Tertul.* obſeruauit *Tiraquel.de iur.primog.quæſt.53.n.36.*
etſi impugnare teſtamentum attentent *Bar. in
in l.1.§.qui habebat,n.3.ff.de bon.poſſeſ.contr.tabul. Bald.in l.ſi quis filium in fin.C.inoff.teſtam.
Alex.Dec.& alij* in *l.illam, C.de collat.Soc.cõſ.
150.vol.1.Molfeſ.ad conſuet.par.4. de ſucceſ.ab*
in-

Digitized by Google

inteſt.quæſt.46. nu.27. Fulu.Coſtan.in alleg.14.
tom.3.Reg.de Marin.; in illa ſiquidem ſpecie
caſus volentiæ, impotentiæ, & non exiſtentiæ
æquiparantur ad *text.l.1.§.vſus,ff.de procur. l.*
Gallus,§.& quid ſi,ff.de lib.& poſth. l. cum pro-
ponas,C.de hæred.inſtit.Bar.& alij in l.1.nu.13.
& 14.ff.de vulg.& pupil.Salyc.in l.fin.C.de in-
ſtit.& ſubſtit. Fuſar. de ſubſtit.q.30.& 34.qui-
bus cumulãtur *tex.l.ſi is,qui admittitur* 31.vbi
Bar.l.pater filium 14.& *l.qui repudiantis, ff. de*
inoff.teſtam.l.3.§.ſi emancipatus, vbi *Bar.& §.ſi*
quis filium,C.de inoff.teſtam.Bar.in l.ſi quis po-
ſthumos,§.ſi filium,ff.de lib.& poſth. Bal.in l.qui
ſe patris,C.vnde liberi, & omnes in tit. C. de
ſucceſſ.edicto, & ad partes omnia fundamenta
ſententiæ *De Marin.* & *de Aquino* diluuntur,
77 quin & noſtræ ſuperius traditæ ſententiæ
obijcitur *text.l.ſi poſt mortem,§.liberi, ff.de con-*
tratab. cui tamen reſpondetur per *cit. Domin.*
Mart.vbi ſup.

Cætera de hac re ingenioſè ab *Illo* ſcripta
non vereor reticere,eum,vel in eiuſdem reſpõ-
ſo haberi poſſint, vel percipi ex allegatis per
eundem *Domin.Mart.*qui ſingulis argumentis
ſatisfacit, ac etiã ex reſcriptis per *cit.De Luc.*
*ad Franch. deciſ.667. num.*24. vbi nonnulla in
78 compendium adduxit; dicam tantùm, argu-
mento à *Conſil.Raetano* ex regula *l.de acceſſio-*
*nibus,ff.de diuerſ.& tempor.præſcript.*vbi *DD.*
l.Claudius Felix, vbi *Cuiac.ff.de pignor.& cap.*
Martini de conceſ. præben. in 6. deſumpto, ad
ſuam comprobandam ſententiam facto, vt in
allegatis per ipſum videre eſt, adhuc à me
quandoque fuiſſe ſatisfactum, in illa tamen
ſpecie, *§.his conſequens,authen. de æqual.dot.* in
cauſa pro Venerabili Monaſterio S. Mariæ de
vita, & Catherina bianco, vt eſt videre apud
*Conſil.Stayban.in obſeru.ad reſolut.*196. à me
aliàs *relat.* eundem ideo conſulas quando
oportuerit.

Dubitaui aliquando, quid iuris eſſet pro
ceſſionario hæreditatis integræ,vel portionis,
79 à *conſuetudinario* iure conſtitutum in diuiſio-
ne bonorum tùm antiquorum, tùm etiam per
defunctum comparatorum, etiam ad intelle-
ctum eorum,quæ triplici *capite*,16.nempè,17.
& 18. *controuerſ.iur.Epiſc.Afflict.* explicantur
80 de renunciatione deuolutæ, ac deuoluendæ
hæreditatis, vbi præſertim *cap.* 16. plura ad
praxim vtilia de aditione hęreditatis aduer-
tuntur, & alia periucundè, uam videbatur af-
firmandum, non idem ius competere pro bo-
nis antiquis ceſſionario, in quo ſanguinis iu-
ra eſſe non poſſunt,nec in eundem dici tran-
ſlata, ità vt in cedente eſſe,non dubitatur; vi-
81 detur enim ius ſtatutarium tanquam ceden-
tis perſonę adhęrens ad alios non poſſe per
ceſſionem transferri ex ijs, quę habentur *cap.*
20.*num.*13.& 21.*lib.1.num.*17.*variar.reſolut.*
*Conſ.de Meſa.*At maturius re examinata,idem
82 prorſus,quod cedenti competit, ad ceſſiona-
rium ſpectare,dignoſcitur;nam eſt iuris tradi-
tio in *l.ſi ager in fin.*vbi *DD.ff.de rei vendicat.*,
83 ceſſionarium propter ceſſionem omnia cedẽ-
tis iura conſequi, quin & eiuſdem perſonam
induere,*l.ſi donatæ* 36.§.1.*ff.de donat.inter vir.*
*& vxor.Surd.deciſ.*308.*n.*1. & inſtar cedentis
haberi,*Bero.conſil.*187.*num.*29.*Barz.deciſ.*70.
84 *num.*28., nam qui cedit quaſi à iure ceſſo di-
ſcedit, & alium in ſui locum ſubſtituit, *Bald.*
in l.ex legato,num.2.C.de leg.Menoch. de retin.
remed.3.num.258.& alij, quos affert *cit. De*
Meſa cap. 19. num.5. fortiuſque eo caſu, quo
85 ceſsio ſub illis verbis, *ponendo, & ſubſtituen-*
*do eum in locum ſuum,*facta fuit, vt idem *De*
Meſa demonſtrat *num. 6.* vbi & illud probat
eum *Caret. de obligat.2.par.quæſt.14. à num.3.*
Carthar.dec.63.n.2.Theſ.dec.201.n.7. debito-
rem nẽpè nõ liberari ſoluẽdo creditori prin-
86 cipali poſt ceſſionẽ,etſi nullũ ex tribus requi-
ſitis,de quibus in *l.3.C.de nouat.* interuenerit.

Pertinet quoque ad hunc titulum quęſtio,
vtrum vir exterus, à muliere ſua item extera
87 in toto hęreditatis aſſe inſtitutus, valeat iure
optimo hęreditaria bona in Neapolitano
agro ſiſtentia in perniciem coniunctorum mu-
lieris ſimiliter exterorum retinere? dependet
88 enim ex determinatione alterius quęſtionis,
an, & quando exteri actiuè,& paſſiuè ſtatuta-
rię legis cenſuræ ſubſint ad finem videndi de
legitima bonorum inter eoſdem diuiſione fa-
cienda? at quoniam inter Noſtrates ſententia
affirmantium, pro bonis intra confinia ius à
Conſuetudine ſtatutum indiſtinctè inter Ci-
ues,& Exteros attendendum,eſt firmiſsima,
proùt ad explicationem *Conſuet. ſiquis, vel ſi-*
*qua,tit.1.de ſucceſſ.ab inteſt.cap.5.num.*33.dice-
bamus, concordantque tradita *in deciſ.* 24. *in*
*princ.& deciſ.*546. *De Franch.numer.*1. & per
Molfeſ.ad Conſuet. Neap. par.2. tit. de perſon.
quæſt.1.per tot.& pręcipuè *nu.4.& 9.* ac etiam
per *Reg.Marci.diſput.45.num.6.*conſtanter re-
89 ſpondendum eſſe videtur, diſpoſitionem
iſtius mulieris teſtamentariam ad ſui viri fa-
uorem tantùm pro bonis extra confinia locũ
vindicare,eũ pro illis,quę intra deſtrictũ ſunt,
coniunctis ex ea parte, à qua obuenere, *con-*
ſuetudinarium ius aſsiſtat, ac per conſequens
illi non competere iſtorum retentionem: ſiuè
id ea de ratione dicatur euenire,quia *Conſue-*
90 *tudo* noſtra principaliter reſpicit bona,ac per
conſequens etiam exteri ratione bonorum li-
gantur, iuxta *Bar.* diſtinctionem in *l. cunctos*
populos; nu.33. C.de Sum.Trin.& Fid.Cathol.
cuius meminit *Rodoer.conſil.2.num.* 43.quam
etiam ſequuntur *Caual. pract. quæſt. commun.*
*contra commun.quæſt.724.in princ.*alijq;*ab eod.*
relati; ſiuè illa, quia qui in vno ſentit incom-
91 modum, etiam commodum indè emanans
debet ſentire, & ſentientes incommodum
exte-

Digitized by Google

exteri pro bonis intra co.nnia in præſcripta
à *Conſuetudine* diſponendi forma liberam
quoquomodò teſtandi facultatem reſtringē-
te,commodum pro eiſdem debent ſentire in
eo, vt nec in eorum præiudicium pro volun-
tatis arbitrio diſponatur per vltimos viuentis
actus,*Caſtrenſ.conſ.32.n.1.lib.2. Alex.conſ.44.
per tot.*

Quoniam verò in contrarium eſſe videntur
92 ſcripta à *cit.Rodoer.à nu.36. per 46. Marcian.
conſ.1.vol.1.n.10.cum ſeqq.* & quæ in reſponſo
cuiuſdam maximi nominis Iuriſconſulti legi,
idcircò, quæ perfunctoriè ſub vno etſi magno
Doctoris nomine tradidimus aliàs, hic diſcu-
tere placet, nam fuſiùs,quod certum eſt,& re-
tineri debet,vt trademus, conuenit.

Dicunt itaq;iſti, exteros Neapolitanæ *Con-
93 ſuetudinis* nullatenus ſubijci diſpoſitioni, vel
pro bonis intra confinia,cum ſtatutum, quod
94 dicitur ad Ciues dirigi,non valeat ad exteros
extēdi,vulgatis iuribus relatis *à Bottigli.de ſuc-
ceſſ.ab inteſt.c.1.theorem.13.à nu.1. & DD. ab
eod.relat.*etſi de teſtamentarijs diſpoſitionibus
95 loquatur,ſi tamen ſollemnitatibus,requiſitis à
iure in teſtamentis,non abroget (iſto enim ca-
ſu peculiaris lex municipium exteros quoque
in eodem loco teſtamentum facientes iuuat)
ad *tex.in l.nummis, verſ.Si neque ex Conſuetu-
dine,ff.de leg.3.& in l.2.C.quēadm.teſtam. aper.
in verſ.Teſtamenti tabulas,* & dicta per *Bar. in
cit.l.cunctos populos,n.32. verſ.At ſtatuta, C.de
ſumm.Trin.& fid.Cathol.Oldrad. conſ.246.Ba-
iard.ad Clar.in §.teſtamentum,quæſt.56.n.18.&
19 Surd.deciſ.329.cit.Marcian.* & alios.Quare
pro bonis exteros non ligari ſtatuto illius lo-
96 ci, in quo bona ipſa ſunt poſita, ſcripſere
*Crot.in l.omnes populi, n.244.in fin.ff.de iuſt.&
iur. Bald. conſ.460.lib.1. Maccrat.var.reſol.lib.
2.reſol.60. conſ.28. Theſaur. quæſt.forenſ. lib.2.
cap.4.nu.20.Ciarlin.controu.forenſ.lib.2.c.205.
n.17.*alijq;multi poſt *cit.Rodoer.n.38.*qui *n.39.
Ant. de Alex. in Conſuet. Siquis, vel ſiqua in
apoſt.incipiente,Vidi dubitari,in fin tit.de ſucceſſ.
ab inteſt. Ant. Capyc. in proœm. Conſuet. §.per
quod,in apoſt. incipiente, Ad quæſtionem,* idem
97 in terminis noſtri *ſtatuti* Neapolitani affirmā-
tes,allegat,& cumulat *Alex.conſ.44.n.15.verſ.
Nec prædictis,vol.5.Iaſon.conſ.80.n.3.verſ.Cō-
firmo,n.3.Corn.conſ.94.num.7. cum ſeq.*& alios;
quaſi ſtatuentes de exteris non cogitauerint,
*l.1. C.de ſumm.Trin. & fid.Cathol.§.ſciendum,
inſtit.de hæred.qual.& differ. cap.gaudemus de
diuor.Marcian.cit.cōſ.1.ſub n.203. verſ.Ex quo,*
98 & *Conſuetudines* Neapolitanæ bona indicent,
ſed Ciues tantùm obligent, ad tradita per *cit.
Theſaur.de Franch.deciſ.411. nu.1. in fin. verſ.
Tamen pro nunc, Epiſ. Afflict. controuerſ. iur.c.
32.n.29.& 30.Vrſill.ad Afflict.deciſ.226. nu.8.
Bald.in l.ſi quis,n.3.ff.de iuriſdict.omn.iudic.Ia-
ſon.in l.ſi familia,n.4.ff.eod.Alex.conſ.44. nu.14.*
ac deciſa apud *Peregr. deciſ.56. & Surd. deciſ.
197.n.6.*

99 Accedit; *Conſuetudines* Ciuium pacta dicū-
tur, ergo non exterorum, *l. ſi vnus, §.ante om-
nia,ff.de pact.* fortius, quia ſtatuere eſt iuriſdi-
ctionis actus, *cap.fin.de conſtitut. l fin.ff.eod.& l.
fin.C.de iuriſdict.omn.iudic.*qui ad exteros non
protenditur, *cap.2. in fin.de conſtit.in 6. Caren.
100 reſol.116.n.5.*Quare videtur neceſſariò affir-
mandum eſſe, non alios, quàm Ciues noſtris
Conſuetudinibus ligari pro bonis intra confi-
nia agri Neapolitani,ac exteros, tamquam de
aliena ditione illis non ſubijci, inſtar Clerico-
101 rum, quos exemptos à cenſura conſuetudi-
naria, vti Eccleſiaſticæ iuriſdictioni ſubditos,
dixerunt *Molfeſ.par.2 quæſt.7. tit.de perſon. nu.
34.Capyc.deciſ.98. De Franch. deciſ.411. num.
5.& deciſ.667.*

Et hinc percipi argumentum non modò
102 pro eo, quod traditum eſt, ſed & pro eo, vt
affirmari nequeat, *Conſuetudines* noſtras ad
bona dirigi,non ad perſonam, videtur,namq;
laicorum legibus parendum,etiam ab Eccleſia-
ſticis,quoties ad bona dirigūtur,vt docent etiā
Theologi, & Canoniſtæ, prout ex *Caſtropal.to.
1.tract.3.diſp.1.par.4.§.6.nu.6. Meroll.de leg.to.
2.diſp.4.cap.3.n.611. Couar.reg.poſſeſſor 2.par.
§.n.8.*fortius,quia bona veniunt in conſequen-
tiam perſonæ,non autem è contra *Geor.Natta
inter tract.tom.2.quæſt.4.de ſtatutis,n.58.*

Ex quibus ſic habitis, alienigenas, nec pro
103 bonis intra confinia noſtris *Conſuetudini-
bus* alligatos eſſe, ſequitur inferendum, ac in
ſpecie propoſita bonorum, etiam intra confi-
nia ſiſtentium competere viro, ab vxore inſti-
tuto, retentionem,vel renuentibus agnatis,co-
gnatiſue eiuſdem.

At nos in plures partes rem, de qua hic, di-
uidendam eſſe putamus; quare primò dici-
104 mus, propoſitionem à nobis traditam *n.33.
cap.5.tit.1.* de bonorum qualitate attendenda
inter alienigenas, & Ciues, vt quilibet proxi-
mus ex ea parte, à qua obuenerunt bona, ad-
mittatur ad excluſionem propinquioris, qui
ex alio latere coniungitur, non obtenebrari
105 per ſuperius tradita;nàm in æqualitate inter
ſuccedentes attendenda (vt ex *Andr.in cap.na-
turales in fin. ſi de feud. defunct. milit. fuer. con-
trouer.& Alex.cōſ.44.vol.5. & conſ.111.vol.2.*
alijſq; habetur) præcipuè aduertitur,quod per
iniquum eſſet admittere Neapolitanos ad ſuc-
ceſſionem ratione bonorum, exteros ve-
rò, etſi proximos ab ea parte, à qua obuene-
runt bona, penitus excludere, atque id non
modò inter diſpari gradu coniunctos,verùm
& illos,qui in eodē ſunt poſiti procedere, non
dubitatur per ea,quæ aliàs dicebamus, & ha-
bentur apud *Molfeſ.vbi ſup.nu.9.Doctoreſq;ab
eod.*relatos,ac *De Franch.deciſ.546.*

Secundò, alienigenas Neapoli domicilium
 ha-

106 habentes, Conſuetudinum diſpoſitione liga-
ri affirmamus, quilibet enim ſubijcitur ſtatuto
loci, in quo inhabitat, Napod. in Conſuet. pu-
pillus, tit. de in integr. reſtit. minor. verb. Habita-
toribus (vbi quod tradidimus ſup. tit. 17. cap. 3.
à n. 1. confirmatur) Afflict. in Conſtit. quiſquis
de burgenſ. 2. col. verſ. Et ſcias, & Salas tract. de
legib. 14. diſput. 19. ſect. 16. & diſput. 14. ſect. 4. à
Molſeſ. vbi ſup. relat. illiq; debet ideò ſemper
107 parere pro bonis intra confinia, quod eo ca-
ſu procedere affirmauit Bottiglier. de ſucceſſ. ab
108 inteſt. c. 1. de excluſ. parag. & maſculiat. theo-
rem. 13. n. 2. quo domicilium animo permanē-
di contrahitur, ad tex. in l. nihil 23. ff. de capt.
& poſtlim. reuerſ. l. eius qui 27. l. domicilium, &
l. fin. ff. ad munic. citando Menoch. lib. 6. præſump.
42. & de arbitr. iudic. caſ. 86. Sanchez de matri.
lib. 3. diſp. 23. Gratian. tom. 1. diſcept. forenſ. cap.
181. & tom. 3. cap. 569. nu. 6. Ideòque habitans
Neapoli pro maiori parte anni, etſi ibidem
perpetuò habitandi animum non habeat, vt cę-
teri Neapolitani, trahit, nec ad aliam Curiam
trahitur, Thor. in compend. par. 1. ver. Habi-
tans, Gramm. deciſ. 87. Carauit. in rit. 301. nu. 28.
& ſeq. Muſcatell. in praxi S. C. lib. 1. par. 2. gloſ.
competens, n. 76. Ricc. collect. deciſ. 38. & confir-
matur Bertaz. placito in tract. clauſular. clauſ.
109 3. gloſ. 1. nu. 12. Et ſi habilitandi animum ad
cōtrahendum domicilium tunc potiſſimum
arguatur, dum per decennium in aliquo loco
aliquis moratur, l. 1. C. de incol. lib. 10. l. 2. C. de
ſeruit. & aqua, Tuſch. lib. 2. litt. D. concluſ. 592.
Oter. de paſc. cap. 4. n. 11. Narbo. in l. 2. glo. 2. lib.
4. nou. recompi. n. 68. Amaya in l. Ciues, n. 104. C.
de incol. lib. 10. Et quotupliciter dicatur quis
110 Neapolitanus? affert Luc. Matth. Apicell. de
111 dilat. quinquenn. tit. 1. nu. 170. videaſq; prag. 1.
& tot. tit. de immun. Neapol. & tradita ibid. per
commentatores.

Tertiò (vt propoſitam quæſtionem princi-
palem reſoluamus) mulieres alienigenas, cum
112 tantùm pro bonis extra confinia, quæ cenſu-
ræ Conſuetudinum ſubmiſere, dicantur earun-
dem diſpoſitioni ſubeſſe, vt tit. 6. cap. 1. à nu. 34.
& cap. 3. n. 23. tradidimus, pro cęteris huiuſmo-
di bonis non ligari à Conſuetudine, affirma-
mus, ideòq; eo caſu, quo bonorum diſpoſitio
113 non dicitur à Conſuetudine impedita, com-
petere viro inſtituto retentionem; idq; pro bo-
nis Neapolitanæ mulieris, quæ extra agrum
ſunt, ſi tamen non ſunt dotalia, attendendum
eſſe, liquet ex eo, quia omnia bona extra confi-
nia ſunt libera, præter dotalia, quæ ex rationi-
114 bus, de quibus De Franch. deciſ. 472. nu. 6. &
115 ſeq. Molſeſ. conſ. 5. & Nos vbi ſup. Anu. conſil.
123. n. 11. vol. 2. Gait. de cred. cap. 4. quæſ. 11. nu.
1450. Merlin. cap. 92. centur. 1. ſub vna dotali
qualitate ſubijciuntur Conſuetudinibus Nea-
politanis, vt etiam ex Baraptut. habetur in Cō-
ſuet. ſi qua moriens, ver. Grande caſo, & ver. Vl-
terius, Capyc. Latr. conſult. 91. num. 4. tom. 2. &
116 Geor. alleg. 23. n. 10. & 11. Cæterum Bartoli
diſtinctionem, de qua ſupra, cit. Bottiglier. op-
timè defendit, explicans ſimiliter, quando per-
ſonalis, & quando realis Conſuetudo dijudica-
ri debeat, & ex quibuſnam circumſtantijs, &
verbis, multoſq; at idem probandum allegans
Authores, quibus adhærent Surd. conſ. 91. nu. 8.
& ſeq. vol. 1. & conſ. 257. nu. 15. vol. 2. Caput. in
Conſuet. ſi moriatur in prælud. §. 5. n. 5. Montan.
controu. forenſ. cap. 1. à n. 54. cum ſeqq. Rouit. cōſ.
68. per tot. tom. 2. & faciunt tradita per Cioffum
conſ. 132. n. 6. Minad. conſ. 2. n. 8. Theſaur. lib. 2.
quæſt. forenſ. quæſt. 4. n. 4. & ſeq. Camill. Saler. in
proœm. Conſuet. n. 335. in apoſt. incip. quid in no-
minibus debitorum, Capyc. Latr. conſult. 155. n.
22. tom. 2. ex quibus duobus Authoribus no-
uiſſimo loco relatis, adhuc illud infertur, non
compræhendi forenſes pro bonis intra confi-
117 nia ſub diſpoſitione ſtatuti, quod dirigitur
ad perſonas. Ideòq; prag. 1. de ſen. Conſ. Maced.
118 non attendi diſpoſitionem in filio familias,
vel Neapolitano contrahente cum extero ex-
tra Regnum, iuxtà deciſ. De Franch. 72. & ſen-
tentiam Rouit. ſup. ead. prag. n. 9. Paſcal. de patr.
poteſt. par. 1. cap. 6. n. 34. Marilia deciſ. 72. nu. 7.
Cancer. par. 2. variar. cap. 1. nu. 17. Abruz. in §.
nunc admonendi, n. 80. ſuæ lect. practicab. nec fi-
119 liofamilias forenſi factam facultatem teſtā-
di de quibuſcumq; bonis, vel intra confinia
poſitis per Conſuetudinem noſtram dici, iuxtà
placitum Gomez. in l. 5. taur. n. 2. optimè affir-
mauit cit. Bottiglier. n. 6. & 7. ſubdens, n. 20. ad
confirmationem cum Geor. allegat. 27. & 28.
Marta cap. 1. controuerſ. forenſ. n. 29. filiofami-
120 lias Neapolitano cenſeri prohibitum con-
tra formam noſtri conſuetudinarij iuris teſta-
ri, etſi extra Ciuitatis ambitum diſponat; ſi-
cuti enim bona exterorum intra confinia po-
ſita ſubiacent cenſuræ Conſuetudinis, quæ de
bonis diſpoſuit, ita perſonæ, ſi dixerit de per-
121 ſonis, eademque de ratione exteram filiam
familias viro Neapolitano nuptui traditam,
non dici à patria poteſtate ſolutam vigore
noſtri iuris municipalis, aſſeuerant De Franch.
deciſ. 546. Molſeſ. in noſtr. Conſuetud. tit. de bon.
par. 3. quæſt. 24. n. 28. Galeot. controu. 3. nu. 44. to.
2. Capyc. Latr. cit. conſult. 155. n. 54. tom. 2. & alij
prout & Nos dicebamus tit. 5. cap. vnic. n. 8.

Iſtis ita declaratis, non malè factum puto ſi
nonnulla hic afferam ad cōfirmationem eorū,
quæ ſup. cit. cap. 1. n. 34. & cap. 3. n. 23. tit. 6. di-
cebamus de prohibitione alienandi, mulieri-
bus facta dotium propter antiquam bonorum
122 qualitatem in ijſdem conſideratam; huiuſ-
modi enim propoſitio haud comprobari poſ-
ſe veritate, & ratione videtur, cum nonnulli
123 credant ex dotali tantùm qualitate depen-
dere prohibitionem diſponendi conſuetudi-
nariam; ideòq; eandem ſemper vigere, nam à
Mol-

124 *Molfeſ.conſ.11.n.27.*proprium patrimonium
mulieris dicitur dos, in quo qualitas antiqua
non poteſt conſiderari, & adeo verum eſſe,
vt nō eadem ſtatutaria diſpoſitio pro dote, ac
125 pro bonis antiquis dicatur cōſtituta; hinc *Ia-
cob. Auel. de Bottis ſup. Conſuet.ſiqua mulier,in
apoſt. incip. adde quod die,* quem aliquandò ſe-
126 quutus fuit *Molfeſ.*non ità dotes, vt bona
antiqua inter filios, ex pluribus nuptijs ſuſce-
ptos, diuidi debere, ac iſta pro filiorum nu-
mero in capita, illas verò bipartitè inter filios
primi, & ſecundi matrimonij, affirmauit.
127 Superior itaque noſtra ſententia maximis
Doctorum authoramentis communitur, nam
ea *Camill. Salern.* placito defenditur *in Con-
ſuet.ſiqua moriens,de mulier.haben.fil. qual.diſp.*
128 *in apoſt. incip. ex hac Conſuet. in prin.*vbi ex-
preſsè habetur, prohibitionem diſponendi vl-
tra decimam dotium, mulieribus factam, dum
adſunt filij, non intelligi pro dotibus ſuis, non
prouenientibus ab agnatis, cognatiſue, cum
129 iſtæ poſſint ad libitum alienari, ſalua filijs le-
gitima, ſed tantùm de antiquis, quod & *Bar-
thol.Mart.*confirmauit *ibid.in apoſt.incip.in tex.*
in illis verbis: *Quod dotes, & alia prouenerunt
ab agnatis,* & dotis verbum, etiam in *Conſuet.
ſiqua moriens,* expreſſum *a Bottiglier. in tract.
de ſucceſſ.ab inteſt.c.1.de excluſ.parag.& maſcul.
theorem.7.n.21.*dicitur demonſtratiuè poſitum
130 ad ſignificanda quælibet mulieris bona, &
patrimonium vniuerſum: cæterum *De Bottis,*
illationem etiam *Molfeſ.* falſam redarguit ali-
131 bi, relatæque ab *eod.*deciſiones recentioribus
noſtri S.R.C.declarationibus, & ſententijs cō-
tradicunt, at quicquid contra obijceretur,
apertiſſimis Doctorum contra ſentientium
rationibus diluitur, vt oſtendimus *tit. 6. cap.
3.à num.6.* quibus, & illa accedat generalitatis
132 ſermonis *Conſuetudinis ſiqua mulier,* quæ nil
diſtinguit inter dotes, ac bona aliqua, decer-
nens maternarum bonorum diuiſionem inter
filios plurium nuptiarum in capita, *De Frāch.
deciſ.566.Molfeſ.par.3.quæſt.22.nu.14. & ſeqq.
ac par.4.quæſt. 17. num.32.tom.1.*ſanè non di-
133 ſtinguente lege, nobis diſtinguere non licet,
l.de pretio,ff.de publ.in rem act.
Hìc videndum eſſet de diuiſione bonorum
134 maternorum, & paternorum inter filios di-
uerſi ſexus, diuerſarumue nuptiarum facien-
da, quoniam verò id ex aliàs traditis de ſuc-
ceſſione Deſcendentium, & Collateralium de-
pendet, ea ſcripſiſſe ſufficiat; videas tamen *cit.
Bottiglier.*qui cum multa *cit.cap.1. per tot.* in
pluribus *theoremat.* de excluſione, ſiuè admiſ-
ſione mulierum, & paragio afferat, & explanet,
135 quæ maximè conducunt, non parum in hoc
iuuabit, prout *cap. 2.* nonnullas quæſtiones ce-
leberrimas de mulierum renūciationibus per-
tractans; verùm pro hac re, de qua hìc cum
ead.Bottiglier.cit.cap.1.theorem.40.n.15.& 16.
136 dicam, mulierum excluſionem in concurſu
maſculorum ſtaturam a conſuetudinario no-
ſtro iure, & Regni, vel ab inteſtato locum ha-
bere, vel etiam ex teſtamento ſuper bonis anti-
137 quis; cum ex nouiter paratis, poſſit etiam
vitilem, & vltra, ſi maſculorum legitima non
minuatur, pater fœminis tradere, nil vtroque
iure repugnante, vt docetur *Andr. in Conſtit. in
aliquibus, ver. Quintum decimum, Afflict.ibid.
num.15.Loffred.conſ.26.n.29.Caput.in Conſuet.
ſi moriatur,par.1.§.10.num.36.cum ſeq.De Pōt.
conſ.65.nu.13. Minad.in cit. Conſtitut.in aliqui-
bus 2.notab.num.47.60.& 66. verſ.Præterea,
Reg.Tapp.in ſcol.ad eand. Conſtitut. lib.6. verſ.
Sextus caſus, Reg.Ronit.deciſ.99. num.12.* & de
ſimili ſtatuto ſcripſerunt *Tiraquell. in l. ſi vn-
quam, ver. Suſceperit liberos, num.123. & ſeq.
Ludouic.deciſ.358.num.3.Rota Rom. deciſ.449.
num.2.par.4.diuerſ. Mart.de ſucceſſ.legal.par.1.
quæſt.13.art.1.& 7. in princ. Caual. quæſt.141.*
qui teſtatur de communi *Alber. Brun. in conſ.
impr. poſt tract. de ſtatutis, num.9.& 23.Piſtor.
lib.4.controu.quæſt.4. num.5. per tex. in l. Papi-
nianus,§.Sed nec improbari,ff.de inof.teſtam.*Nec
obſtat *tex. in l. obuenire,ff. de verb.ſignif.* quo
138 habetur, excluſam fœminam per ſtatutum
hæreditatis acquiſitionem nunquam habere,
prout nec *tex.l.delata,ff.eod.* quo hiſce mulieri-
139 bus, neque ius deferendi hæreditatem con-
cedi, traditur, nam vtraque iura de penitus ex-
cluſa in omni caſu, non autem de excluſa ab
140 inteſtato tantùm loquuntur, *Faber de error.
pragm.decad.27.error.8.n.18.& ſeq.*
Ideò neque aliquem latere debet, quod per
*De Franch.deciſ.412.*colligitur ex *Napod.* de-
ſcendentes nempè ex fœminis per maſculos
141 excluſos non cenſeri, ſi fœminæ fuerint ma-
142 ſculiatæ, quod ſecus eſſe, ſi fœmina per fra-
trem non in pœnam non factæ dotationis, ſed
ſponte ſua fuerit admiſſa, dicunt *cit.Bottiglier.
num.17. & Napod. in Conſuet. ſi moriatur, ſub
num.111.& 112.* de requiſitis verò ad maſcu-
143 liationem vltra ea, quæ aliàs attulimus, agit
Capyc.Latr.deciſ.57.per tot.tom.1.
Et hìc poſtquam aliàs examinauimus, qua
actione paragium à mulieribus repetatur? vi-
dendum ſupereſt, an mulieribus maſculiatis
144 pro repetitione bonorum portionis vitilis
ſibi tangentis in tertios poſſeſſores alienatorū
hypothecaria concedatur, an verò contra fra-
tres, qui alienauerunt perſonalis pro repetitio-
ne prætij tantum ſuperſit? & in hac re *Bottigl.
cit.theorem.40.à num. 19. ad fin.* dari hypothe-
cariam, ſeu potius rei vindicationem, eiuſque
ſententiam placito *Caputi in Conſuet. ſi moria-
tur,par.1.§.10.num.64.*comprobari, ait, idque
ex eo euenire, quia conditionaliter mulier per
145 maſculos excluditur in ſpecie noſtri ſtatu-
ti, ſi nempè dotetur, *Napod.in Conſuet.ſiqua
mulier,num.13.Andr.in cap. 1. num. 16. de nat.*

ſucceſſ. fend. Galeot. controu. tom. 2. cap.15.per
tot.Prouenſ.in Conſuet.ſi moriatur, obſer.7.a nu.
16.cum ſeq.& Nos tit.1.cap.1.num.11.& 12.ac
per conſequens quoties conditio non adim-
pletur,cum res ad ſuum ſtatum redire debeat,
ſi nil ſactum dici valet, nec demandatum,
l.neceſſariò,ff.de peric.& commo.rei ven. l.ſi quis
fundum,ff.de contrahen.empt.l.pecuniam,ff.ſi cer.
petat.l.1.ff.de reg.canon.l.e,iqui ita, ff. de condit.
inſtit.l.qui hæredi ff.de acquir. poſſeſſ.cum cõcord.
Tiraquell. in l.ſi vnquam ver. reuertatur, num.
146 276. ita ut ob deſectum conditionis etiam
fructus ſint reſtituendi cum proprietate rei,
l.neceſſariò,§.quod ſi pendente,l.omnia, §.1. ff.de
leg. 2. mulieri debet ſua portio bonorum à
quocumque poſſeſſore reſtitui: paritas affertur
147 in matre,quæ filio ſuo ſucceſſit,nam tranſiẽs
ad ſecundas nuptias ſit tantùm vſufructuaria,
& poſt eius mortem filij proprietatem,in ter-
tios poſſeſſores ab illa alienatam,auocant, vt
ex Gomez.in l.15.Taur.num.5. verſ.Item adde,
ex §.cum igitur, authent. de non elig.2. nub.Ca-
ſtill.de vſufruct.cap.3.num.23. alijſque habetur
apud cit.Bottiglier.ſed quicquid ſit de hoc,me-
148 miniſſe tamen oportet diſtinctionis, traditæ
à Nobis ſuprà tit.1.de ſucceſſ.ab inteſt.cap.1.nu.
10.circa mulierum excluſionem à Cõſtit. Regn.
in aliquibus,& Conſuet.ſi moriatur,§.eas autem,
diuerſimodè ſtatutam, nam cum dixerimus,
mulieres penitus excluſas per ius Regni,ac tã-
tùm eiſdem ius petendi paragiũ reſeruatũ, id,
tamen Bottiglier.tenet rectè affirmari nõ poſſe
reſpectu mulieris excluſæ per Conſtit.in aliqui-
bus, vnde ſequitur eſſe concludendum, non
149 competere ſemper eandem actionem,
ſed diuerſam; ſi enim mulier ad rem non
habet actionem, ea à maſculo ſucceſſore poſ-
ſeſſa,minus eidẽ competere contra tertios poſ-
ſeſſores, affirmandum videtur; conſonat, &
150 illud de purgatione moræ contractæ ob nõ
traditum mulieribus paragium, nam ſiuè no-
ſtra ſit vera ſententia, quæ purgationem non
151 admittit, ea legitimè contracta in terminis
iuris conſuetudinarij, fœminas non dotatas
vocantis ad virilẽ, ſiuè citati Bottiglier.præua-
leat placitũ affirmantis theorem.31.c.1.ſemper
admittendã moræ purgationẽ,quouſq;mulier,
cui dos nondum conſtituta eſt,non fuerit ma-
ſculiata declarata,quaſi non aliter, ac per ſen-
tentiam Iudicis ius purgandi moram ſit à ma-
ſculo ablatum, ſemper tamen purgatio moræ
153 debet admitti, ſecundum ius Regni, cui nil
vltra dotationem præcipienti, ſemper dicitur
dotatione ſatisfactum,ac per conſequens nun-
quam mulieri dici poteſt tributa actio ad rem
vindicandam, quæ ei nunquam poteſt deberi,
videas tamen ad pleniorem purgationis moræ
154 notitiam,& quando competere poſſit,vel ne?
Mareſcott.variar.reſol.lib.2.cap.124.& 125.
Quænam bona ſint inuicem communican-
155 da inter plures fratres, vel ſocios in diuiſio-
ne facienda? tradit Molfeſ. in hoc tit.par.17.
quæſt.5. & 7. At Nos generalem de hoc regu-
lam ſtatuentes dicimus cum Molfeſ. cit. quæſt.
156 5. num.1. non eſſe locum diuiſioni, ſiue par-
ticipationi quoties bona peculiari iure alicui
deberi poſſunt, exemplum habetur in præle-
gato,quod neque hæreditario iure, & proinde
157 nec ſubditũ iudicio familiæ erciſcundæ, ſed
alio deberi, dicitur in l.1. C.ſi cert. petat.l.pro
hæreditarijs, C.de hæred.act. & in l. Marcellus,
§.quidam liberis, vbi DD. ff.ad trebell. cum ne-
que appellatione hæreditatis veniat.l.ſi Titius
in fin.ff.de leg. 2. & proindè non venit in reſti-
158 tutione fideicommiſſi, Theſ.quæſt. forenſ.17.
num.3. & 15. Marcian. conſ. 10. num.1. (quic-
quid ibid. habeatur de contributione ad one-
159 ra hæreditaria)item in legatario certæ rei,in
160 qua eſt legatarius inſtitutus, iſte enim adeò
ſpecialiter dicitur rem legatam conſequi, vt
nec hæreditarijs actionibus vti poſſit, nec à
creditoribus hæreditatis conueniri, l. quoties
161 certi 13.C.de hæred.inſtit.idemque dicendum
de legatario ſpeciei, in quem, vt dicebamus
aliàs,recta via tranſit legatum, etiam abſque
162 hæredis traditione; idque etiam de legato,
etſi quantitatis in ſatisſactionem tamen legiti-
mæ facto filijs,affirmandum eſſe ſuademur, ea
de ratione, quia adeò peculiari quodam iure
debetur legatarijs, vt ad differentiam aliorum
163 legatorum, quorum intereſſe nonniſi à die
litis conteſtatæ debetur, De Franch.deciſ.583.
164 Thor.in compend.ver. Intereſſe, qui inferius
quid dicendum ſi bis lis fuerit conteſtata? à
die mortis teſtatoris ſolui debeat intereſſe, di-
xerunt cit.De Franch.deciſ.575.Ricc. in collect.
deciſ.589.Giurb.deciſ.Sicil.65.num.6. & alij.
Ruſus in diuiſione ſacienda non veniunt
165 ea,quæ alicui poſſunt cenſeri donata, vt de
donatione facta filio ad clericatum ſuſcipien-
dum,& ad titulum patrimonij, ſentijt Molfeſ.
cit.quæſt.5. nu.1.cum Guttier. lib.2. pract.quæſt.
ciuil.cap.65.num.13.& alijs penès Tuſc.in ver.
Collatio bonorum quando fieri debeat, concluſ.
166 416. quibus videntur obſtare tradita per R.
de Marin.quotid.reſol.tom.1.cap.85.defendentẽ,
eſſe locum imputationi, tàm in donatione cõ-
templatione matrimonij facta, quàm ad ſuſci-
piendos ſacros ordines, ac in fin. conformam
eius opinioni ſententiam noſtri S.R.C. iunctis
167 aulis referentem,idem dicendum videtur de
expenſis factis à patre pro vno ex filijs docto-
rando, ſi non ſint factæ animo repetendi,ad
tex.l.qua pater filio, ff. fam. erciſc. cum alijs cu-
mulatis per Tuſch.pract. concluſ. lit.E. concluſ.
168 639. ac de expenſis pro emptione librorum,
Menoch.de arbitr.iudic. lib.2. caſ. 131. Roland.
conſ.11.præcipuè num.16. lib. 2. Maſcard. de
probat. concluſ. 724. quod tamen explicatur à
Molfeſ.cit.quæſt.5.à num.10. quidue dicendum
reſpe-

169 reſpectu feudi,nouiter empti, etiam quando pater prohibet ne à ſecundò genitis pars pretij petatur, habetur apud *Marcell. de Maur alleg.* 53.

TITVLVS VIGESIMVS NONVS

DE

Glande legenda, ſeu fructibus legendis.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinis,Si arbor vicini,explicatio.

De Glandis ſignificatione,& an facultas ſuccidendorum arborum à *Conſuetudine* facta Proprietario potiùs, an verò Fructuario, & Colono cenſeatur tributa. De pœnis inciſoribus arborum indictis, & an idẽ ſit arbores, ac ramos arborum incidere? De Paſcuis, & an, & quando creditor pro paſcuis præferatur.

SVMMARIVM.

Glandes quid ſignificet? n. 1.2.3.

Diſpoſitio Conſuetudinis,ſi arbor vicini,*explicatur,num.*4.5. *diſpoſitumque in ea, an in gratiam proprictarij,an verò fructuary, Coloni, aliorumquè dicatur ſtatutum? num.*6.7.8.9.10.11.12.13.14. *&* 15.*an ſolũ procedat pro pradijs ruſticis? num.* 16.17.18.19.

Diſpoſitio l.1. C. de interdict. *traditur,& an conueniat cum iure conſuetudinario?examinatur, num.*20.

Inciſio ramorum pendentium, an, & quando poteſt fieri propria authoritate? num. 21. *&* 22.

*Pœna incidentium arbores fructiferarum recenſentur,num.*23.24.25.26.27.28.

Rami arborum licitè inciduntur permittente ſtatuto,etiam per alios,num. 29.30.31.*&* 32.

*Arboris appellatione, quæ veniant? num.*33.

Nonnulla de paſcuorum materia remiſſiuè, nu. 34.

*Creditor ex cauſa paſcuorum an præferatur, & quando? num.*35.

1 GLandis nomen pro omni fructu terrę
accipitur in lata eius ſignificatione,
tum hic,tum etiam de iure commu-
2 ni, ex *tex. l.vnic. in fin.ff.de glan. legen.* & in
l.qui venenũ,§.glandis appellatione,ff. de verb.
& rer. ſignif. vt aduertunt *Napod. num.* 1. *&*
*Molfeſ.to.3.comment.ad Conſuet.par.*18. *queſt.*
3 1.*in princ.* Quare ad vniuerſam fructuum col-
ligendorum materiam hoc ius noſtrum *Con-*
ſuetudinarium pertinere, patet, vt ex verbis
eiuſdem clarè percipitur,& *cit.DD.*teſtantur.
Hoc præmiſſo, dicimus cum *Camill. Saler.*
4 *in ſummar.*in hoc *textu* ſtatui, vt totũ id,quod
ex arbore vicini pendet ſupra fundũ alterius
poſſit ab iſto incidi,ſi ille fructus nolit habere
5 communes; fructus enim pendentis partis sũt
vtrique communes, dónec pars illa pendens
arboris incidatur.
Hinc de multis quærendi datur occaſio, &
6 primò, an quod hic decernitur,in gratiam
proprietarij, an verò fructuarij dicatur ſtatu-
tum? hanc quæſtionem ponit, & reſoluit *Na-*
7 *pod. num.* 2. dicens per verbum illud conſue-
tudi-

tudinarium *alterius*, quod denotat dominiũ,
ad *tex. l.2. §.1. ff.de relig. & ſumpt. funer.* ipſi
proprietario tantùm licere incidere arbores,
8 quæ in proprio prædio pendent, affirmari
poſſe videtur, quaſi per illud proprietario tri-
buta facultas denotetur, ſed pro fructuario
9 concludens, affert *tex. l. vſufructu legato, ff. de*
vſufr. & eo fortius cum fructuarius quandoq;
rectè dominus appelletur, *l. in venditione, ff.*
de bon. author. iudic. poſſiden. Ipſe tamen vtrique
10 huiuſmodi facultatem incidendi tribuerem,
vel potius illi, cuius magis intereſſe poteſt: nã
ſi arbor ità penderet, vt parieti vicini prædij
noceret, certè proprietario potiùs, quàm fru-
ctuario liceret eam incedere, & è contra, ſi nil
damni patiatur prædium, nulli potius, quam
fructuario, cuius propter fructuum participa-
tionem intereſſe poteſt ne pars arboris poſitę
in vicino prædio incidatur, idem licere arbi-
11 tror: hæc diſtinctio ex mente *Conſuetudinis*
percipi valet non obſcurè; datur enim facul-
tas incidendi illi, in cuius prędium arbor pẽ-
det, eidemque eo caſu, quo pendentem arborẽ
12 pati vult, participatio fructuum eiuſdem con-
ceditur, vt, quod magis ſibi conducit, eligat,
ergo in omni caſu eadem ſemper ratio eſt cõ-
ſideranda, dicendumque ſequitur, enm ma-
gis in hoc *textu* conſideratum, cui arboris
13 pendentia poteſt magis officere, ſiuè proprie-
tarius ſit, ſiuè fructuarius; quiduè dicendum
in conductore, habetur apud *cit. Molfeſ. quæſt.*
14 *6.* cæterum inciſorum ramorum ligna arbo-
15 ris domino tradenda, cum de hoc nil in con-
trarium à *Conſuetudine* ſtatuatur, volunt
Napod. num.3. & Molfeſ. vbi ſup. quæſt.5. nu.6.
aliàs incidens tenetur ad intereſſe liquidan-
dum, iuxtà tradita à *Burſat. conſ.70. num.31.*
cum ſeqq. lib. 1. alijſque penès *Canalcan. deciſ.*
44. num.72. par.1. deciſ.16. num.32. par.2. &
prout dicunt *Ioſeph Ludouic. deciſ.27. in fine,*
Boer. in Conſuet. Burg. alijque ab *eod. Molfeſ.*
relat. num.7.

Secundò, an cuique domino, tàm vrbani,
16 quàm ruſtici prædij id, quod *Conſuetudine*
ſancitur de cædendis ramis, liceat, vel vni po-
tiùs, quàm alteri? & dicimus cum *Molfeſ. cit.*
17 *par. 18. quæſt.5. num.2.* illi, cuius prædijs ar-
bor nocet, huiuſmodi incidendi ramos factam
facultatem fuiſſe, ſiuè vrbana, ſiuè ſint ru-
ſtica predia; nam damni qualitas attẽditur, nõ
autem bonorum præſtantia: quare, & dari
poſſet caſus, quo pluribus eadem competeret
18 ſuccidendorum ramorum facultas; ſi nempè
vna arbor, & ad vnius vicini ædes, alteriuſque
prædium illos extenderet, cum pro vtroque
eadem ratio vigeat, idque locum habere, ob-
19 ſeruat *Molfeſ. num.2. in fin.* etiam ſi à princi-
pio arbores fuerint per legitimum diſtans
ſpatium plantatæ, & poſteà incipiant prædijs
vicinorum officere, citat *gloſ. in l.1. in fin. C. de*
interd.

Tertiò, cum ex Imperatore Alexandro ha-
beatur in *cit. l.1. Nec per arboris quidem occa-*
ſionem vicino nocere oportere; ideòque rem
ad ſuam æquitatem redigendam, ſi arbor in
20 alienas ædes, item ſi in alienum agrum impẽ-
debit, quid in hac re per ius commune ſtatua-
tur? Dicendũ, & Reſpõdemus, nõ aliter ramos
ſuccidi poſſe, quã Iudice mãdãte, vt habetur ex
l. ſi plures, §. ſi arbor, ff. de arbor. furt. cæſar. vbi
21 *gloſ. in ver. Non licebit*, ac tunc demùm id
22 propria cuiuſque authoritate fieri poſſe, cum
poſt denunciationem factam domino, hic re-
nuerit incidere, & imminens ſit periculum in
vicinas ædes, vt habetur ex *cit. Molfeſ. num.1.*
DDq; ab eodem relatis, & clarius ex *Graff. in*
pract. quinq. caſu. reſeruat. S.P. lib.2. cap.6. de
arbor. cæſis, num.18. & 19. citat *l.1. §. deinde,*
ff. de arbor. cæden. & l. quemadmodum, §.1. ff. ad l.
aquil. Quare inter ius commune, & *conſuetu-*
dinarium diſcordantiam adeſſe, non dubi-
tatur.

Quartò, quænam pœna ſuccidentibus ar-
23 bores à iure communi imponatur? & dici-
mus, illos vt latrones, *l.2. ff. de arbor. furt. cæſ.*
& homicidas ſimùl, *arg. tex. & gloſ. in cap. paſce*
diſt. 86. puniri, vt notat *cit. Graff. num.10. &*
12. ideòque furcis laqueo ſuſpendendi, vt
24 *Afflict. in Conſtitut. Regn. ſup. inciſionibus, num.*
4. per *tex.* iuncta *gloſ. in l.2. ff. arb. furt. cæſ.* ſecũ-
dum tamen explicationem *gloſ. in l. capitalium,*
§. famoſos de pœn. quod etiam ad nocturnos, &
occultos huiuſmodi dilinquentes extenditur,
per *cit. Conſtit.* vbi *cit. Afflict.* probans, *num.5.*
& 7. pœnam vltimi ſupplicij non ſumendam
ab vnius arboris inciſore, vel nocturno, nec lo-
cum pœnę mortis, ſed potius legis Aquiliæ,
vbi non inciſæ, ſed radicitus arbores fuerint
euulſæ, ad *tex. in l. furtim, §. ſiquis radicitus, ff. de*
25 *arb. furt. Cæſ.* cęterũ Eccleſiaſtica immunitate
priuari eos, videtur probare, *c. inter alia de im-*
mun. Eccl. quin, & ſi occultè hoc crimen patre-
26 tur, nec poteſt à quocũq; abſolui, cũ ſit ex re-
ſeruatis, idque quando procedat? explicat *cit.*
Graff. à nu.14. per ſeqq. cumq; adhuc arborum
27 domino ciuiliter teneantur ad intereſſe, &
arborum æſtimationem, ad *tex. l. facienda, ff. de*
arbor. furt. Cæſ. ac etiam ad quatruplum,
28 iuxtà *gloſ.* placitum *ibid.* quę allegat *l.2. ff. de*
vi bonor. rapt. condemnantur. Iſtis tamen pœ-
nis, haud locum ſupereſſe in terminis noſtræ
huius *Conſuetudinis*, non dubitatur; arboris
enim rami licitè cæduntur permittente ſtatu-
29 to inciſionem ratione pendentiæ in alienum
fundum, idque etiam de iure communi atten-
dendum quoties aliquis incidit, aut euellit ra-
30 dices, exiſtentes in ſuo fundo, arbòris plan-
tatæ in alieno, dixit *cit. Afflict. num. 7. per l. ſi*
plures, §. fin. ff. cit. tit. arb. furt. cæſ. & l. adeò, §. fin.
ff. de acquir. rer. domin. cæterum nec ramorum,
31 ita ut totius arboris inciſio cenſetur à iure
pro-

prohibita,vt *ſup. cit. Graff.* aduertit; & ramo-
rum inciſionem pendentium in alienum præ-
32 dium, etiam per alios fieri de mandato do-
mini prædij non prohiberi, docet *Afflict. ſub
num.6. verſ.6.quæro*, & ad probandum affert
*l.non quemadmodum,§.ſi cǣtum,ff.ad l.aquil.l.in-
ter te,& me,ff.de ſeruit.ruſt.præd. DD.in l.1.C.
de interd.Ludoui.in ſing. ver. Arbor, Alex.in l.
1.§.nunciatio in 2.col.ff.de oper.nou.nunc.Bar.in
l.1.in prin.ff.de arb.cæd.Veron.in tract. de ſeru.
ruſt.in rub.18. de ſeminat. planta.* Quidue ar-
33 boris appellatione veniat? tradunt *Afflict.
ibid.& Molfeſ.vbi ſup.quæſt.3.*

Nonnulla de paſcuorum materia agit hic
34 *cit.Molfeſ.*quæ Nos ſub alio *tit.* tractauimus,
ideò, quæ per eum ſunt ſcripta à *quæſt. 8. per
11.*cum traditis à Nobis coniungas, nàm præ-
ter ordinem eſſet de ea re iterum hìc agere;
videas inſuper *deciſ.40. Giurb.* vbi de priui-
35 legio prælationis, competente credito-
ri ex cauſa paſcuorum, & quomodo in con-
curſu cæterorum, qui pecuniam ad emenda
animalia dedere,præferantur, agitur.

TITVLVS TRIGESIMVS

DE

Contrahenda emptione, & arrhis dandis.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, Venditionis contractus, explicatio.

De Arrhæ ſignificatione, & an de eſſentia contractus emptionis,& venditionis arrha eſſe dicatur, vel ne? De periculo rei venditæ,& quando emptoris, vel venditoris ſit? ac de ſubſtantialibus, accidentalibuſque eiuſdem contractus, & an emptio, & venditio,vel ſine arrha celebrata, quandoque nequeat annullari? De ceſſione iuris luendi, & de hypothecis, non autem iuribus dominicalibus,reſoluendis per eam,etſi cedens in legitimo dolo,à iure approbato,verſetur, & quale hoc ſit? De ceſſione inPotētiorem,& quādo facta dicatur? De nouatione in perniciē dotis non admittenda, ac tandē de pacto rehemendi,& quanto tempore præſcribatur?

SVMMARIVM.

Conſuetudo,venditionis contractus, *explicatur, num.1.*

Arrha quid ſignificet? habetur,nu.2.3.4.5.6. & 7.

Arrha an ſit de ſubſtantia contractus? explicatur, num.8.9.10.11.12.& 13.

Venditio,vt ſit perfecta tria concurrere debent, & quæ? num.14.15.17.& 18.

Periculum rei venditæ pendente ſolutione pretij,eſt emptoris,num.16.

An valeat ab emptione, & venditione recedi poſt arrhæ receptionem?num.19.& 20.Et quando incurratur amiſſio arrhæ? num. 21.22.23. & 24.& fiat locus pœnæ dupli?num.25.& 26.

Diſpoſitio conſuetudinaria, quæ annullat venditiones,ſine arrha celebratas,non procedit in venditionibus iuratis,nu.27.alijſque in caſibus,vt num.28.29.30.31.32.& 33.

Ceſſio venditionis ſpecies eſt, nu.34.35.36. & 37. ac ideò non liberatur fideiuſſor per retrouenditionem,num.38.

Ceſſio iuris luendi, quid importet? explicatur, num. 39.

Digitized by Google

39. 40. *& 41. & quomodo fiat, num.* 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. *&* 64.

Pactum rehemendi minuit pretium rei, num. 42. 43. 44. 45. *&* 46.

Rehemendi libertas tranſit ad hæredes, & alios, nu. 47. *&* 49. *& fit perpetua, propter læſionem, num.* 48.

Ceſſio in potentiorem fieri nequit, & quando? num. 50. *&* 51.

Concurrentes cedens, & ceſſionarius, quis præfera-tur, & quid ſi dictum ſit, dummodò ceſſio non officiat cedenti, num. 52. 53. *&* 54.

D.Hieronymus Roccus Epiſcopus Iſcanus, *laudatur, num.* 70.

Iura dominicalia non extinguuntur per ceſſionem iuris luendi, & per venditionem ſubhaſtæ, num. 71. 72. 73. *&* 74.

Retrouendi nequeunt introitus, ſuper quibus ſunt vincula, num. 75.

Vincula quomodo remoueri debeant? habetur, nu. 76. 77. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. *&* 87.

Factum Iudicis quando dicatur factum partis, & quid operetur? num. 78. 79.

Rei propriæ quilibet eſt moderator, & arbiter, num. 88.

Redditus ſuper vectigalibus ſolent vendi cum alagio, & quando, num. 89. 90. *&* 91.

In emptionibus, & venditionibus poſſunt ad inuicem contrahentes ſe decipere, num. 92.

Ceſſionarius iuris luendi ſuccedit in locum cedentis, num. 93. *&* 94. *& quomodò hoc intelligatur? explicatur, n.* 95. 96. 97. 98. 99. *&* 100.

Creditor quando æquè pro capitali, & tertijs anteriora iura foueat? num. 101. *&* 104.

Reſciſſio contractus in die litis conteſtatæ, non autē ſententiæ latæ incurrit, num. 102.

Nouatio nō præſumitur facta in dotis præiudicium, nu. 103. *ſed videtur contra dicendum, n.* 105. 106. 107. *&* 108. *ſed reſpondetur, num.* 111. 112. *&* 113.

Aſſenſus capituli extenditur ad donationem factam contemplatione matrimonij, nu. 109. *&* 110.

Pactum rehemendi quanto tempore præſcribatur? examinatur, num. 114. 115. 116. 117. 118. *&* 119.

1 VEnditionem ſtabilium, vel in contra-
ctu deductam, ſine arrha, aut tradi-
tione rei venditæ eſſe nullam, hic di-
citur.

Hoc poſito, remiſſaque inquiſione de ori-
2 gine vocis *Arrhæ*, ſiuè Hæbraica ſit, ſiuè Cal-
daica, dicimus eam, quæ hic exprimitur arrhā
eſſe, de qua *l. quod ſæpè, ff. de contrahen. empt. l.
contractus, §. illud, C. de fid. inſtrum.* aliaque iu-
ra, cumulata in *nouo Lexic. iur. ver. Arrha*, lo-
quuntur, ac pacti ſymbulum dici, quod in ſi-
3 gnum promiſſæ fidei, ſiuè contractus, vt com-
pleatur, prout definit, ſeu potius deſcripſit
*Molfeſ. tom. 3. comment. ad Conſuet. Neap. hoc
tit. par. 19. cir. med. nu. 1. quæſt. 1.* per *text. in l. fin.
de ſponſal.* id enim de arrha conſuetudinaria
4 apertè verbis *Conſuetudinarus*, & diſpoſitione
firmatur, cum adeò in ſignum contractæ em-
5 ptionis, & venditionis detur, vt ſine ea, vel
rei venditæ poſſeſſione contractus infirme-
6 tur, ex quo efficacius inter noſtros factam vē-
ditionem denorari per arrham, infertur, quā
inter alios, cum *IurisConſulti in cit. l. quod ſæ-
pè*, verba, quibus hoc firmatur, iſta ſint: *Quod
ſæpè arrhæ nomine pro emptione datur, non eò
pertinet, quaſi ſine arrha conuentio nihil profi-
ciat, ſed vt euidentius probari poſſit, conueniſſe
de pretio*, quod ſimiliter habetur *inſtit. eod. tit.
in princ. & in l. fin. ff. de leg. commiſ.* ac per *Al-
ciat. conſ. 96. lib. 8. num. 4. 12. & ſeqq. Io. Bapt.
Coſt. in tract. de clauſ. par. 2. clauſ. 91. num. 2.*
quod ſecundum ius noſtrum affirmari ne-
quit. Ergo non modò argumentum emptio-
nis arrhā apud Noſtros, ſed quodā fulcimen-
7 tum eiuſdem eſſe, conſtat, quod à iure com-
mune, in *l. 2. C. quan. lic. ab empt. diſce.* & alibi
eidem non tribuitur;

Quare *Molfeſ. ibid. quæſt.* tamen 2. *num.* 4. *&*
5. opinatur, arrham de ſubſtantia emptionum,
8 & venditionum, in Ciuitate Neapolitano cele-
bratarum, eſſe, idemque *Napod. hic, num. 3. &
ſeqq. & Adden.* approbaſſe, ait; id tamen mi-
hi ſuadere nequeo; *Conſuetudine* enim tan-
tùm commendatur argumentum celebratæ
9 venditionis per traditionem arrhæ, magiſ-
que quàm iure communi, ac ita ut dicatur li-
quidò conſtare de emptione, & venditione
per eam, cæteræque probationes præter illam,
10 quæ à rei traditione redundant, reijciuntur,
ideòque robur, & ſubſtantia huiuſmodi con-
11 tractus non dicitur arrhæ à *Conſuetudine* tri-
butum, cum & poſſit cōſiſtere ſine arrha in rei
vēditæ poſſeſſione, ergo rectè non ſecus, ac in-
te commune inſpecto aliquid accidentale di-
12 ci arrham, teſtantur *Mozi. in tract. de empt.
vendit. in tit. de accidental. vendit. empt. nu. 16.
Borguin. deciſ. 27. num. 44. par. 2.* & alij, ac ideò,
& Nos extrinſecus illam, quandoque adhi-
bitam in venditionibus dicere debemus ſol-
lemnitatem, ſiuè potiùs cautelam, nec aliud ex
verbis *Napod.* aliorumuè poteſt deduci, quā
13 quod arrha ſit ſignum perfectæ venditionis
ex parte emptoris, ſicuti traditio indicat per-
fectionem contractus ex parte venditoris, nec
curandum, an pretium ſit ſolutum, vel ne? nam
etſi, vt perfecta diudicetur venditio, tria re-
14 quirantur; res ex parte venditoris, pretium
ex parte emptoris, & cōſenſus ex parte vtriuſ-
que, *Staib. reſol. 195. tom. 2. num. 5. Molfeſ. qu.
3. num. 8. & quæſt. 4. Mozi. ibid. num.* 12. & ha-
betur in *§. pretium inſtit. de empt. & vendit.* vbi
DD. & ſine pretio venditio non conſiſtat, at-
tamen quoties de pretio fuit cōuentum, illud
inter-

Google

15 intercedere dicitur, etſi ſolutio non fiat in
continenti, prout in ſimili loquuntur *Conſ.de
Roſa conſuls.68.per tot. Reg.de Marin. in deciſ.*
549. *Reg.Reuert.* affirmantes, ideò periculum
16 venditæ rei interim eſſe emptoris,ad *tex.in
l.neceſſariò,verſ.Et ſi id, ff.de peric. & com. rei
vend.* nec poſſe interim à contracta venditio-
ne recedi, *Molfeſ.ibid.quæſt.3.num.*13.per *tex.*
17 *l.ſicut, C. de actionib. & obligat.* & actione ex
18 empto,vt res non tradita,ità pecunia non ſo-
luta,valeat repeti,idem *Molfeſ.n.14.gloſ. Bart.
& Caſtrenſ.in l.1. ff. de act. empt. Couar. lib.2.
variar.cap.19.Rebell.par.2.de obligat.iuſtit.lib.
9.quæſt.1.num.8.Tuſc.in ſuis concluſ.litt.E.con-
cluſ.124. & lit.V. concluſ.44. & ſeqq.Menoch.
conſ.838. num.5. et conſ.866.nu.2.vol.9.Mozi.
de empt.vendit.tit. de ſubſtantial. talis contract.
num.6.et tit. de naturalib. eiuſdem, num. 25. et
ſeqq.* quicquid aliter ſentiat *Fachin. lib.2.con-
trouerſ.iur.cap.30.*

Hinc fit,vt pro articulo,an datis arrhis va-
19 leat ab emptione,& venditione recedi? non
aliter,ac iure commune,in *l.contractus,§.illud,
C.de fid.inſtrum.* decretum extitit, reſponden-
dū eſt,licere nempè cuiq; à conuentione reſi-
20 lire; nàm illarum datio non facit deſinere
rem eſſe integram, niſi tamen fuerint in partē
pretij aſſignatæ,*l.perfectam 2. C. quando lic.ab
empt.reced.*cum iſto caſu non recedatur à cō-
tractu, *Bald.conſ.469.num.2.vol.2. Iaſ. in leg.
ab emptione,n.4.ff.de pact.Coſta vbi ſup.n.4.* in
21 arrhæ tamē amiſſionē incurritur ab emptore
ſine iuſta cauſa reſilente,idem*Coſta num.5.Fe-
deric.de Sen.conſ.194.Molfeſ.ibid.quæſt.2.num.*
2. dummodò adimpleri conuenta potuerint,
22 *Crauett. conſ. 233. Tepat. hoc tit. §. arrha,* &
23 pates fines nudæ promiſſionis arrharum ex-
ceſſerint, *Bart.conſ.45.lib.1.*quod ſi vendito-
24 rem pœniteat, acceptas arrhas duplicatas re-
ſtituet, uel tantùm acceptas, & intereſſe præ-
ſtabit, *Surd.deciſ.260.num.26.Rebell.cit. lib.9.
quæſt.1.num.13.Sanchez de matrim. lib.1. diſp.
36.num.9.* & hoc pacto peruenire ad pęnam
25 dupli,præſcriptam in *l.vlt.C.de ſponſal.* dixit
26 *cit.Coſta in fin.* ubi quid ſi pignus in locum
arrhæ ſit traditum?

Cæterum iuris noſtri municipalis diſpoſi-
27 tionem ſibi locum non uindicare in uendi-
tione,iure iurādo uallata,& quoties illi eſt per
contrahentes renunciatum, item ſi fides habi-
ta ſit de pretio (iſto ſiquidem caſu adeò em-
28 ptio,& uenditio ualet, ut poſſit inſtrumentū
contra emptorem,qui pretium non ſoluit, uia
ritus præſentari, ut patet ex relatis per *No-
uar.collect.1.in rubr.de inſtrum.liquid. nu.23.et
De Franch.deciſ.239.*)& quoties eſt promiſsū
aduerſus contractum non uenire, ad *text.in
29 cap.ad aures*,ubi *gloſ. ver.Niſi fuerit iuramen-
to,de his,quæ vi,metuque cauſa fiunt*, iuxtà *apoſ.
incip.ad materiam*,& deciſionem, cuius memi-
nit *Thor.in compend.ver. Contractus venditio-
nis ſtabilium* ; rurſus, nec pro bonis feudali-
30 bus,nec pro mobilibus, ac tandem nec reſpe-
31 ctu factæ promiſſionis uendendi, ex traditis
per *Caſtrenſ. in l. bonæ fidei , ff.de eo, quod certo
loc.Boer.deciſ45.num.15.*aſſirmauit *Molfeſ.cit.
quæſt.2.à num.6. ad fin.* Iſta tamen ſunt ſeduló
conſideranda, cum non omnia mihi uidean-
32 tur poſſe ratione confirmari, etſi alia ſint ue-
ra;magis enim, atque magis noſtrum hoc ius
diſpoſuiſſe cenſeo reſpectu uenditionis factæ
33 habita fide de pretio, cum rectiſſimum eſſe,
appareat ad ſaluandam noſtræ legis diſpoſi-
tionem,& rationem,quæ ea profectò fuit, ut
celebrata uēditio aliter,quā per ſcripturæ do-
cumento conſtet, ut emptio,& uenditio, quæ
non poteſt in ſoluto pretio conſiſtere, probe-
tur per aliud extrinſecum ſignum, & quod in
arrha haberi nequit, ſit in rei uenditæ poſſeſ-
ſione.

Iſtis ad generalem *tex.* noſtri notitiam, &
explicationem ità explicatis, de alijs ulterius
25 ſequitur uideamus;& quoniam ceſſio uendi-
tionis ſpecies eſt,ut ex *Mangil.de euict.cap.80.*
35 *num.*8.alijſque habetur, præcipuè ſi certæ pe-
cuniæ quantitas interueniat, *Conſ. de Meſa
variar.reſol.lib.cap.43. num. 2. Speculat. in tit.
de ceſſion. act.§.1. verſ. Sed quid ſi minor , Ro-
man. conſ.86. nu.12. Natta conſ. 398. num.20.
liſ.2.Galerat.lib.1.de renunc.cap.4. nu.95. Pa-
ri .conſ.83.et 84.lib.3.Magon.deciſ.32. num.2.
Gratian.deciſ.13. num.* 38. iuxtà *textus* diſpo-
ſitionem in *l.cum is 36. ff.de fideiuſſor.* de Cō-
ſueta illa apud Nos ceſſione iuris luendi, qua
mediante introitus à Regia Curia,& fideliſſi-
ma Ciuitate iſta Neapolis emuntur, aliqua
dicere,& explicare cōuenit; cū nō retrouendi-
tio, ſed uera potius uenditio iſta dicatur in
36 *deciſ.16.Capyc.Latr.tom.1.num.26.* iuxtà do-
ctrinam *Giurb.deciſ.87.num.21.et 34.Roderici
de ann.reddit.lib.2.quæſt.16.num.50. cum ſeqq.
Caſanat.conſ.10.num.* 75. ac ſtabilium uendi-
37 tio cenſeatur illa, qua cenſus, ſiuè annui in-
troitus alienantur,ut ex *tex.in extrauag.1. de
empt.et vendit.et extrauag.2.eod.tit. Couar.va-
riar.reſol.lib.3.cap.7.verſ.Contrarium, & verſ.
Secundò aliam notauit, Staiban. tom. 2. reſolut.*
178. *num.* 5. ideòque non liberari fideiuſſorē
38 per retrouenditionem factam ad beneficium
ceſſionarij iuris luendi, tenet idem *Capyc. La-
tro à num.* 11. *per* 29. & aqud eundem *Gizz.
num.12.qui num.* 14. dicit *tex. in l.3. §.ſed &
Marcellus,ff.de in diem adiet*, de reſolutione
hypothecæ olim contractæ diſpouentē,proce-
dere,ubi retrouenditio fit ad beneficium uen-
ditoris,non autem ceſſionarij, ac ualidè obli-
gatum per conſequens remanere fideiuſſorem
cuius non poteſt dici extincta obligatio,& ità
quoque explicandam, *l.2.C.de pact.inter emp.
& venditor.*

De huiuſmodi igitur ceſſione dicturi, præ-
39 mittimus, ius luendi nil aliud eſſe, quàm fa-
cultatem illam rehemendi ad beneficium vẽ-
ditoris in contractu venditionis, & emptio-
nis reſeruatam ſpeciali pacto, & conuentione
habita inter contrahentes, ad *Text.in l.ſi fun-
dum,et tot.tit.C.de pact.inter emptor.et vendit.*,
talemque facultatem non modò à iure ciuili,
40 & canonico permiſſam venditori, ſed olim
Diuino iure adinuentam *leuit.25.* ibi: *Cuncta
Regio poſſeſſionis noſtra ſub redemptionis condi-
tione vendetur*, probat *Molfeſ.3.tom.comment.
ad conſuet.par.19.quæſt.19.num.4.* ac adeò ne-
41 ceſſariam eam in contractu cenſuali per Bul-
lam Pij V. ſanctæ memoriæ ſubdens, vt ſi ap-
poni in contractu cenſuali pactum retrouen-
dendi deſierint contrahentes, contractus ipſe
corruat, quod & *conſ.8.num.14.et ſeqq.* proba-
uit, & confirmant *Mant.lib.4.de tacit.et ambig.
tit.31.Fontanel.de pact.nuptial.clauſ.4.glo.18.
par.3.nu.1.et ſeqq.* & alij. Rei tamen pretium
42 tali pacto minui, non dubitatur (etſi de quã-
titate ſepiùs altercari contingat, nam *cit.Mol-*
43 *feſ.* cuius ſententiam laudo, quanti debeat
venditoris intereſſe talis facultas, ab arbitrio
44 boni uiri pendere declarationem, dicit, ſe-
quendo *Couar.lib.3.variar.reſol.cap.10. Na-
uar.in ſumma cap.17.num.248. Valaſc.conſult.
70.num.4.Gam.deciſ.138.num.2.Molin.de con-
tract.diſp.375.num.8.* & alios; alij ad tertiam
45 pretij partem æſtimationem reducunt, ac ità
pluries decretum, dicunt *Fontanel.vbi ſup.nu.
78.* ac *Mantic.cit.tit.31.num.41.* alij verò non
46 excedere quartam partem pretij rei venditæ,
affirmant, vt ex *Boer.deciſ.102. Gram.dec.76.
num.13.De Franch.deciſ.105.num.19.Surd.de-*
47 *ciſ.155.num.11.* percipitur) Ideoque rehemẽ-
di libertas, & tranſit ad hæredes, *cit. Molfeſ.
num.5.* quin ſi leſio adeſſet in venditione de-
48 temporali fit perpetua, *Anna alleg.83.* ac *An-
na filius conſil.68. Thor. in compen. deciſ. ver.
pactum de retrouendendo temporale par. 1.* &
49 poteſt in quemcumque transferri, ſi tamen
50 non fiat ceſſio in Potentiorem, vt per *text. in
l.1.§.vſufructuarius*, & ibi *Bar. ff. de nou. oper.
nunc. ex Caſtr. conſ.25. in antiquis vol.1.* alias
conſ.1. vol. 2. Dec.conſ.164. aliàs 163. *Tira-
quel.de retract.conuent.§.1.glo.1.num.6. & ſeq.
Caſsan.in conſuet.Burgun.rubr.5.§.1. num.26.
& ſeqq.Mant.vbi ſup.tit.32.num.13. & alijs*,
probat *cit.Molfeſ.* & deciſum refert vnitis an-
lis in cauſa Ducis Zagarolæ cum Duce Po-
puli *ead.quæſt.19.num.24.& tom.1.par.5.q.10.
num.3.* proſequitur *Capyc.Latr.deciſ.16.tom.1.
num.7.* qui allegat *Cagnol.in l. . . nu.37.C.de
pact.inter empt.& vendit.Farinac.dec.502 nu.
2.& deciſ.547.tom.2.par.2. Gratian.diſcept.fo-
renſ.tom.5.cap.903.num.4.& 978.nu.6.* Quan-
51 do verò dicatur in Potentiorem facta tran-
ſlatio? præ ceteris explicant ad intellectum
*tit.C.ne liceat in potentioribus, & ff.de alienat.
iudic.mutan.cauſ. Prat.diſcept.forenſ.tom.2.cap.
35.à num.15.per 23.Olea de ceſſione iur.& act.
tit.2. quæſt.4.per tot.* ac nouiſſimè ex noſtris
Doctiſſ.D. Hieronym.Cala Domini D. Caroli
Calà Ducis Diani, meritiſſimi Regentis ger-
manus frater in *tract. de reſtit. in integr. quan-
doque denegan. quæſt.36. per tot.* vbi quicquid
excogitari poteſt, etiam ad intellectum *Con-
ſtit. Regn. eorum fraudibus* lepidiſsimè tra-
52 dit; Porrò cõcurrentes cedẽs, & ceſſionarius,
quis præferatur, præcipuè ſi dictum ſit, vt ceſ-
53 ſio cedenti non officiat? habetur in *deciſ. De
Franch.260.* vbi *Adden.*, proùt habetur apud
Conſ.Carlenal.tom.2.de iudic.diſput.33. & *Oleã
de ceſſ. iur. tit.6. quæſt.8.* quis præferendus ex
54 duobus ceſſionarijs tertiarum ſi concurrant
ſimul, & quando antiquior in tempore potio-
rem dicatur cauſam fouere?

Hinc praxis contrahendi præuia iuris luẽ-
55 di ceſſione inualuit, ex qua non vnus vtilis
emptoribus redundat iuris effectus, & primus
56 eſt, vt omnes prorſus contractæ hypothecæ
ſuper annuo reddito reſoluantur, & redditus
expers cuiuſque oneris tranſeat in ceſsiona-
rium iuris luendi, *Capyc. Latr.deciſ.16. Arias
de Meſa variar.reſol.lib.1.cap.22.num.3. De
Franch.deciſ.64.num.4.& 5.Conſ.Rocc.reſpon.
74.num.18.tom.1. & reſpon.11.nu.21. tom.2.*
& alibi, *Molfeſ.ad Conſuet.Neap. tom.2. par.4.
quæſt.26.num.7.*, & *Conſ.Carlenal.de iudic.to.2.
lib.1.tit.3.diſp.35.num.37.& 38.in fin.* dicens,
*In ſumma ius luendi ideò inuentum eſt, vt ex-
tinguendo primum redditum, extinguat quoque,
& reſoluat hypothecas, quibus ille ſubijciebatur,
reddatque nouum poſſeſſorem redditus liberum,
& immunem, indemnemque à moleſtia credito-
rum poſſeſſoris antiqui redditus*; id enim pacti
exercitium operatur ad *Text.in l.ſi res 3.& l.
ſi debitor 4. l.ſicut 8. in prin. ff. quib.mod.pign.
vel hypoth.ſoluit.* & *l.lex vectigali 31. ff.de pi-
gnor.* nam in emptorem cum rei venditæ do-
57 minium huiuſmodi pacto ſuſpenſiuè transfe-
ratur, *De Franch.ead.deciſ.64.* & poſt eiuſdem
58 exercitium dicatur ſurgere tanquam à ſom-
no, *Napodan.in conſuet. ſuper bonis, ver.bonis
ſuis*, ab eodem *De Franch.* relatus, rectè ſe-
quitur affirmandum, rem eſſe eiuſdem qua-
59 litatis, proùt ante factam venditionem erat,
Bar.in l.ſequitur,§.idem Labeo, ff.de vſucap. cũ
redire debeat ad ſua principia attractiuè,
*l.vnic.col.10.verſ.attende hic, C. quando non
poten.par.* proùt de more obſeruant *Giur. de-
ciſ.87.num.3. Maſtril. ad Petr. de Gregor. de
cenſ.quæſt.5.num.146. Anel. Amat.conſ.10.num.
15.verſ.5.Caſanat.conſ.7.num.5. & conſ.9. nu.
56.Duard.de cenſ.tom.2.§.5.quæſt.29.& 30.* &
Amat. ſiculus *variar.reſol.cap.7.* vbi *numer.36.
ver. pro qua opinione*, id publicæ vtilitatis
gratia, ne alias mundus litibus inuoluatur,
di-

60 dixit introductum;,& ſicuti id in beneficium
vendentis valet, ità & eius ceſsionarij, cum
per ,ceſsionem cenſeatur in iſtum facultas re-
hemendi tranſlata vigore primi contractus
venditionis,& pacti in eo adiecti, *Capyc.Latr.
cit.dec.16.n.25.& 26.*

Attamen nulla debet fraus contrahentium
61 intercedere, nam ſi aliqualis adfuerit,fruſtra
hypothecarum extinctio prætendi poterit,
Molfeſ.vbi ſup. & *Rocc.tom.2.reſpon.10. à nu.
21.*& *reſpon.19. nu.13.* attenditur enim quod
62 rectè ſit, non autem quod concipitur ſimu-
latè; ſimulatam id circò, & fraudulentam re-
63 trouenditionem ipſo iure nulla eſſe oſtendit,
Conſ.Stayban.reſol.156.num.79. tom.2. per ea,
quæ apud *Eum* habentur; de ea tamen frau-
de id accipiendum eſſe ſcias, quæ animo, &
voluntati contrahentium circa actus rectam
64 cõcluſionem,& perfectionem opponitur,vt in
ſpecie, de qua *Rocc.* multæ enim numerantur
ibid. præſumptiones,quæ factæ ceſsioni obſta-
65 bant, ac potiùs poſſeſsionem reddituum in
primo domino denotabant,& ità diſpoſitioni
*l.ſicut,§.ſuper vacuum,ff.quib.mod.pign.vel hy-
poth.ſol.*eſſe locum, non potuit iuſtè dubitari,
66 non verò de illa fraude, quæ ſolet hiſce in
contractibus interuenire in perniciem credi-
torum, quorum hypothecæ per iuris luendi
exercitium extinguuntur; nam iſta fraus le-
67 gitima dicitur, & pro ea inuenta cautela iu-
ris luendi; ideòque cum non videatur dolo
facere, qui ſuo vtitur iure, *l.nullus,ff.de regul.
iur.*& *l.3.§.is tamẽ, ff.de lib.homin.exiben.Mut.
deciſ.18.num.28.& 29.Surd.conſ.528.num.36.
Luc.de Pen. in l. 3. C. de iur. fiſc. Mangrel. ad
Bart.in l.Claudius,ff.qui potior.habeant.*in hoc
non dicitur eiuſdem fraus intercedere, nec
68 dolus, ſed potiùs rebus ſuis conſulere, *Me-
noch.concluſ.107. num.9.* ad *Text. in l.1. §.ait
Prætor,ff.de incen.rui.& naufrag.* cum alijs cõ-
geſtis per *Capyc.Latr. deciſ.79.num.17. Iuris
enim exequutio* (dixit *R.de Pon.deciſ.28. à nu.
18.cum ſeqq.*) *non habet iniuriam, & hæc ſunt
indubitata quando quis iure ſuo vtitur ad ſui
vtilitatem,et vt ſibi proficiat:cumulat deciſiones
Dec.in d.l.nullus;oportet enim conſtare de frau-
de aliàs nullo modo præſumitur quando quis
diſponit ſecundum quod eſt ei à lege permiſſum:
notabiliter Andr.in cap.1.§.ſed et res, per quos
fiat inueſt., & quotidie videmus hunc ſolitum
morem contrahendi non ſolum in officijs,ſed in
omnibus alijs introitibus Regiæ Curiæ, quod
vnuſquiſque ad ſui cautelam, & ne remaneat
obligatus oneribus venditoris contrahit cum
ceſſione iuris luendi à Regia Curia ex pacto ſpe-
ciali inito inter emptorem,et venditorem,ex qua
contractione omnes hypothecæ intermediæ con-
tractæ ſoluuntur in præiudicium creditorum,
quia fit reſolutio ex neceſſitate mediante ceſſione
iuris luendi ad finem ſoluendi quæcumque one-
ra,quæ medio tempore reperiuntur impoſita; ſed
quia hoc non fit principaliter in fraudem alte-
rius,ſed ad emptoris cautelam, propterea atten-
dendo quod principaliter fit ex reg.text. l.ſi quis
nec cauſam,ff.ſi cert.petat.& ibi Stayban. non
curat lex de intereſſe tertij ſecundario, maximè
quando illi eſt ſuccurſum per actionem, &c.* ac
inferiùs ità ſequitur, *Quod cum fiat, & ſoli-
69 tum ſit fieri palam,publicè,& bona fide, & hoc
iure vtimur, ſintque contractiones ſolitæ cum
Rege,non erit in fraudem, nec in alijs inſiſtendũ
ad text.l.hoc iure,& ibi glo. ver.ob honorem, ff.
de donat. cum concord.* hiſque in terminis fuit
70 deciſio,facta ab Illuſtriſsimo, & Reuerendiſ-
ſimo Domino D. Hieronymo Rocco meri-
tiſſimo Epiſcopo Iſcano peritiſsimo Iurecon-
ſulto delegato S. Sedis Apoſtolicæ in cauſa
inter Illuſtriſsimum, & Reuerendiſsimum
Epiſcopum Minorenſem, eiuſque Catredalem
Eccleſiam ex vna, & Stephanum Vetri ex al-
tera, penès Scribam Antonium Bottone, qua
fuit abſolutus idem Illuſtriſsimus Minorenſis
Epiſcopus, eiuſque Eccleſia ab impetitis per
eundem Stephanum,prætendentem emptionẽ
factam nonnullorum introituum ſuper Ga-
bella Serici nomine dictæ Eccleſiæ ex pecu-
nia donata Epiſcopali menſæ à præfato
Illuſtriſsimo Epiſcopo, non rectè proceſsiſſe,
etſi fuerit præuia ceſsione iuris luendi facta,
ac varias fraudis pręſumptiones allegantem,
& colluſionis inter Minorenſem Epiſcopum,
ac venditorem introituum,nam pręter quam
quod fuit patenter oſtenſum, non adfuiſſe
fraudem ex parte Eccleſiæ, cuius nomine fa-
cta fuit emptio introituum,fuit à me, qui Ec-
cleſię,& Epiſcopi iura tutatus fui, probatum,
nec per fraudem, quę ex parte venditoris
pręſumebatur, potuiſſe eiuſdem Stephani cre-
ditoris conſeruari iura intacta, ità vt non di-
cerentur extincta reſpectu reddituum vendi-
torum; & ſequeſtrum, quod alias per Nun-
tiaturam Apoſtolicam in prima inſtantia fa-
ctum fuerat, fuit reuocatum ſub die quinta
Decembris 1678.

Neque credas ità,vt hypothecę extinguun-
71 tur per exercitium iuris luendi,iura domini-
calia diſſolui, nam id reſpuit *Salgad. laber.
credit.par.2.cap.9.num.54.*qui idem de vendi-
72 tionibus ſubhaſta factis ſentit *par.3.cap.10.
num.15.* cum de reſolutione hypothecarum
non valeat ad dominij extinctionem inferri,
73 porrò nec vincula, conditiones, & fideicom-
miſſa deſtrui; nam ità ſpes aliena decipi non
valet,& fruſtrari voluntas, nec quod aliquis
74 purè non poſsidet,in alium transferre poteſt,
l.fin. §.ſed quia noſtra,C.commun.de legat.

Et hinc conſtare poteſt cunctis,quàm malè
75 & pręter maiorum,qui bona compararunt,
intentionem, permittantur retrouenditiones
introituum,ſuper quibus conditiones, vincu-

la, & quandoque etiam fideicommiſſum ſunt
conſtitura; etenim id licito iure fieri nequit,
etiam ſi decretum Iudicis intercedat, ſi tamen
76 iuxta formam præſcriptam in *pragm. 1. de*
vinc.ſeù condit.in contract.vel teſtament. appoſ.
77 *amouen.* & explicationem factam à *Nouar.*
collect.1.& 2.ſuper ead. ex cauſis, quæ apud
De Roſa conſult.14.à num.1.per 8.& alios non
fuerit interpoſitum; factum enim Iudicis par-
78 tis factum dicitur *l. ſi ob cauſam, C. de euict.*
l.res ob cuſam,C.ſi in cauſ.iudic.Surd.deciſ.266.
num.13.Gratian.diſcept.forenſ.3.num.22. De
Meſa variar.reſol.lib.1.cap.6.num.6. ſed ſtricti
iuris eſt,vt ex *l.1.C.ſi plur.vna ſent.*habetur,&
79 ideò nil contra iuris præcepra operatur, *De*
Franch. deciſ.710. num.1. & eſt videre apud
cit.de Meſa num.8.Carleual.1.tom. de iudic.di-
ſput.8.num.8. Gratian.2.tom. diſcept. cap.326.
80 *num.7.* idcircò cum conditiones appoſitas
ſeruari conueniat *l.in venditionibus, ff. de con-*
dit. & demonſtrat. præcipuè in vltimis poſitas
81 voluntatibus,quæ tanquam lex ſunt, *§.diſpo-*
nat authen.de nupt.cap.vltima voluntas 13. qu.
2. & immutabiles adhuc à Principe, *l. ſi teſta-*
mentum,C.de teſtam. Couar.variar.lib.3.cap.6.
Peregrin.de fideicomm.art.24.num.44.poſt prin.
Mart.de iuriſdict.par.4.cent.1. caſ.74. num.17.
Stayban.reſol.157.num.42.to.2. conditionum,
vinculorum,& fideicommiſſorum exiſtentia
decreto Iudicis tolli nequit, & Notarius Re-
82 giæ Curiæ, vel Fideliſſimæ Ciuitatis Neapo-
lis,per quem ſtipulantur huiuſmodi retrouen-
ditiones, dicitur in culpa, ſi hiſce in caſibus
decreto pareat; iuſſus enim ſuperioris non
83 ſemper excuſat, vt ex *Afflict. deciſ. 150. nu.6.*
& 31. Stayban.reſol.26. tom.1. alijſq; optimè
probatur.

. Minus iuuant fideiuſſiones, quæ vt rema-
neant in locum conditionum in poſterum
84 adimplendarum, vinculorumque ſolent præ-
ſtari, nam, ſi credimus *Marcian. diſputat. 11.*
num.35. ius partibus, quæſitum ſuper in-
85 troitibus, qui venduntur, conſtitutum, non
fit deterius per illas, ſed potiùs emptoribus,
vt ſint cauti eo caſu, quo vincula, conditio-
nes, & fideicommiſſa adimpleri contingerit,
conſulitur. Ergo fruſtra vinculorum, condi-
tionum, & fideicommiſſorum prætendi po-
teſt extinctio, & reſolutio, rectèque ille, cuius
86 intereſt,rem non fore alienatam, eam auoca-
bit, *l.ſi cum venditor, ff. de euict. Menoch. de*
adipiſcen.poſſeſſ.remed. 3.num 30.verſ.attamen
ex eo potiùs.Sanfelic.deciſ.204.tom.2.num.6.&
7.Grat.diſcept.forenſ.tom.2.cap.247.n.51. cum
87 per alienationem ipſam rei alienari prohibi-
tæ facultas auocandi rem alienatam fiat vo-
catis per *Tex.in l.peto,§.prædium,& §.fratres,*
ff.de leg.2.& l.pater filium ff.de leg.3. cum con-
cord.Peregrin.de fideicomm.artic.40.numer.17,
& 18.

Porrò etſi quilibet rei propriæ moderator,
& arbitror valeat eam viliori pretio, quàm
88 æſtimatur,vendere,& aſſiduè redditus vecti-
galium, & fiſcalium Regiæ Curiæ ſoleant
dempto currenti alagio vendi, tàm ſi Curia
ipſa vendat, quàm ſi particulares præuia iuris
luendi ceſſione; poſſe enim viliori pretio vē-
89 di, & emi annuos introitus ratione periculi,
fundat *Guttier.pract.quæſt.lib.3.q.173.nu.51.*
ver.vlt. ideòque non procedere *text. in l. per*
diuerſas,& in l.ab Anaſtaſio, C.mandat. tenet,
ac deciſum refert *Gizz. in obſeru. ad deciſ.16.*
Capyc. Latr. num.3. & 4. id tamen non aliter
fieri poſſe nonnulli credunt, quàm indulgen-
90 te Protege, ſiuè Regio Collaterali Conſilio
per *pragmat.22.§.9.de vectigal.* ſed mihi id ex
verbis *pragm.* hucuſque probari nequiuit, cū
91 ad præterita non autem futura dirigantur
circa alagij extinctionem: Cæterum *Molfeſ.*
quæſt.6.tom.3.ad conſuet. par.19. qui examinat
an, & quando contrahentes valeant ſe
92 decipere in contractu emptionis, & vendi-
tionis?attende, & ad ornatum *cit.pragm.*vide
deciſ.188. Capyc.Latr.tom.2.

Secundus,qui ex ceſſione iuris luendi ema-
93 nat effectus, ille eſt, vt ceſſionarius iuris luē-
di,qui pecuniam debitam ſoluit creditori,in
eiuſdem locum ſuccedat, & reſpectu debito-
ris, à quo luendi facultatem obtinuit, anti-
quam prioritatem retineat,vt poſt magnam
diſcuſsionem placuit noſtro S.R.C. determi-
nare in cauſa,de qua *Capyc.Latr.deciſ.16.* per
*ibid.*notata, vbi de eodem articulo Conſilium
celeberrimi Aduocati Frabritij Brancatij, &
deciſio quædam Regentis Reuerterij reſcripta
fuere,ac apud noſtros in moribus eſſe, conſtat
ex *Conſ.de Meſa cit.cap.22.n.4. Carleual. to.2.*
*diſput.iur.tit.3.lib.1.diſput.35.num.37.*adeò vt
94 nulli dubium eſſe dixerit *De Marin. reſolut.*
quotid.lib.1.cap.76. num.10. 16.17.18. 19. &
20. & quamquam id haud poſſe ſubſtineri ſe-
95 cundum iuris regulas, idem *Carleual.*probet
à *num.38.* ſi cautela ab eodem excogitata, &
96 tradita *num.47.* vt ſcilicèt, *Paciſcatur vendi-*
tor cenſus, ſeù debitor in prima cenſus conſtitu-
tione,vt quoties debitor pretium cenſus emptori
integrè reſtituerit,ſi fuerit ex propria pecunia,
teneatur pati redemptionem, ſeù extinctionem
cenſus, & liberationem debitoris, illumque ab-
ſoluere, & penitùs liberare ab obligatione cen-
ſuali (quemadmodum modò quoque fit) & adij-
ciat,quod ſi ipſe debitor reſtituat pretium cenſus
emptori ex pecunia aliena, vel faciat, vt illud
reſtituat quilibet tertius extraneus, teneatur ip-
ſe emptor,ſeù creditor cenſum ipſum cedere ter-
tio, pecuniam ſoluenti,ſeù illi,de cuius pecunia
pretium ſit ſolutum, ſiuè ceſſo, ſiuè non ceſſo iure
luendi, non adhibeatur, adhuc tamen conſi-
97 liere poſſe, dixit *De Meſa* ex iuribus, quæ
adduxit. Sed prioritatem, vel potioritatem

non

Google

non æque pro tertijs, ac pro capitale compe-
98 tere, ſi contractum, nouiſsimè celebratum in-
ter creditorem, & debitorem non fuerit re-
ſciſſum, eſt certum; tertiæ enim cum non ex
99 priori contractu, ſed ex recenti debeantur, nõ
habent capitalis prioritatem, nec iſto caſu di-
ſpoſitio, *l.Lutius Titius, ff.qui potior. in pign.
habeam.* attendenda *De Medic. conſ.* 165. *Reg.
Galeot.controu.*56.*tom.*1.præcipuè à *n.*33.*De
Marin.cit.cap.*76.*Carleual.vbi ſup.in fin. n.*37.
& alij, ac nos *alibi*, & quamquam id egrè ab
100 Iſto feratur, & multa à *nu.*48. contra oppo-
nantur; rectè tamen procedere ex adductis
per *cit.Author.* non dubitatur, atque ad con-
firmationem nonnullæ recenſentur deciſio-
nes apud eundem *De Marin.* vide quoq; *Ga-
leot.controu.lib.*1.*contro.*21. *De Pont.deciſ.*34.
Thor.in compen.ver.prælatio, ſeù potioritas, de
eodem articulo hinc indè diſputantes; cæte-
101 rùm generalem regulam *cit.l.Lucius* quan-
doque limitari etiam *cit.Carleual.* aſſeuerat *n.*
50. *&* 51. reſciſsionem, verò contractus ven-
102 ditionis introituum, etſi à die latæ ſenten-
tiæ incurri probet *Marci.diſput.*59.*to.*2. com-
munior tamen *DD.* ſententia poſt litem con-
teſtatam præſumi, affirmat.

Et hìc pro coronide non pigebit aliqua
affere ad confirmationem eorum, quæ *ſup. tit.*
8.*cap.*1.*n.*88. *& cap.*2. *nu.*12. dicebamus de
priuilegio dotis circa nouationem non præ-
103 ſumendam in eiuſdem perniciem; hoc enim
adeò verum eſſe conſtat ex traditis pe *Galeot.
controuerſ.lib.*1.*cit.contro.*56.*n.*23.*&* 24. *cum
ſeqq. Conſ.Petr.ſup.rit.M.C.*166.*to.*2. *num.*67.
qui alios citat, vt priuilegium hypothecæ, &
104 pignoris etiam ſi in aliam cauſam dos trã-
sferatur, non mutetur tàm pro capitali, quàm
pro intereſſe ad *tex.cit.l.Lutius, Galeo.* habet; &
105 licet videantur obſtare, quę habentur *dec.*56.
*lib.*1.*Capyc.Latr.* in qua deciſum fuiſſe, patet,
aſſenſum *capituli*, quod ſuper dotali inſtru-
106 mento præſtitutum cenſetur ex regali mu-
nificentia, non cenſeri ſuper alio contractu,
poſtea celebrato, pręſtitum, neque ex inter-
pretata ſupremi Principis mente; item & ea,
quę per *Eundem* ſunt ſcripta *dec.* 109. in qua
107 decretum extitit contra mulierem, pręten-
dentem priora iura in concurſu creditorum
fouere ex die celebratarum dotalium caute-
larum, non obſtante, quòd nomen debitoris,
in dotem ei datum, rehemptum à debitore
fuerit, & pecunia tradita viro, à quo venditio
annuorum introituum facta fuit; nam prior
deciſio fundatur in doctrina *Reg.de Pont.de
poteſt.Proreg.tit.de aſſenſ.reg.ſuper dot.num.*13.
108 qui putat per aſſenſum *capituli* tantùm obli-
gationem, contractam in inſtrumento dotali,
validari, nec ad alios contractus extendi,
quod ſi verum dicere velimus, cum maximam
alioqui difficultatem patiatur, vt oſtendimus
*tit.*8.*cap.*2.*nu.*15. & percipitur ex traditis per
*Conſ.Prat.diſcept.forenſ.tom.*3.*cap.*44. proban-
tem, aſſenſum inſtrumento dotali a Rege
109 Catholico conceſſum anno 1505. ad dona-
tionem contemplatione matrimonij extendi,
ſiuè per parẽtes, ſiuè p alios fiat eodem tamen
110 documento, illumque mulieribus fauere,
tàm in dotis repetitione, matrimonio reſolu-
to, quàm aſſecuratione, ac tandem excitan-
tem, & reſoluentem indagationem clauſulæ,
Quoad expreſſa tantùm, in aſſenſibus paſsim
apponi conſuetæ; adhuc tamen non officit,
nam multum differt id, de quo Nos ſupra,
ab hoc, quod indè percipitur; Princeps enim,
111 qui pro obligationibus feudalium fauore
dotis dotali inſtrumento aſſenſum pręſtitum
cẽſeri vult, nõ ęq; indulget pro cęteris contra-
ctibus, ac ideò aſſenſus ipſe non pręſumitur
quoties concedentis, neq; expreſſa, neq; prę-
ſumpta ex coniecturata eiuſdem mente volu-
tas non adeſt de aſſenſu concedendo, quod
112 ſecus eſt in ijs, quę à iure ciuili fauore dotis
redundant, etiam abſque reſeruatione priorũ
iurium ex communi *DD.* placito, *Galeot. vbi
ſup.n.*24. cum *Caſtil. Alex. Ripa, Neguſ. Turret.
& alijs. Deciſio* verò 109. potiùs noſtro fauet
aſſumpto, nam *ibid.* diſpoſitio *l. cum maritus*
29.*ff.de pact.dotal. & l.ſi ità conſtante* 27.*ff.de
iur.dot.*, quibus illud comprobari valet, exor-
natur; cęterum ipſa determinatio ſequuta,
113 cum orta ſit ea ratione, quia pecunia à debi-
tore reſtituta fuit hęredibus creditoris ad fi-
nem obtinendi retrouenditionem, ac quieta-
tionem, iſtique eam viro dotatę mulieris libe-
ram, & abſque nullo vinculo ſoluerunt, cum
debuiſſet, vt dotalis tradi, & ſub vinculo do-
tali, non obſtat, videtur enim fuiſſe inter do-
tantis heredes, ac virum de re propria illorũ,
non autem dotali actum, ideoque meritò ex
priori contractu non potuit mulier in con-
curſu creditorum viri venire, etſi eidem fue-
rint iura reſeruata contra dotantis patrimo-
nium propter hęredum culpam; quę nec mu-
lieri, nec creditoribus viri fuit apta nocere.

Tandem ſi quęramus pactũ rehemẽdi quã-
114 to tempore pręſcribatur? ſpatio triginta,
ſeù quadraginta annorum pręſcribi pactum
huiuſmodi, indefinitè in inſtrumento poſitum,
affirmatur ab *Angel.conſ.*55.*Argenter. conſult.*
2.*Rouit.conſ.*14.*nu.*1.*tom.*2.*Surd.dec.*2.*&* 3.*&
alijs*; at quęſtio eſt, ſi in reſeruata luendi facul-
tate ſit verbum (*quandocumque*) appoſitum;
115 nam per id iuris diſpoſitionem variare,
nec locum fieri pręſcriptioni, dicunt *Angel.
Bal. in l.quod ſi nolit, §.ſi quid ità venerit, ff.de
ædil.edic. Tiraquel.de retract.conuent.§.*1.*glo.*2.
*n.*15. *Gerard.ſing.*18.*Gabriel.commun.opin. lib.*
5.*tit.de præſcript. concluſ.*6. *Magon. deciſ.*105.
*Pancirol.conſ.*38.*nu.*6. *Guttier.in repet. l.nemo
poteſt, num.*468.*cum ſeq. ff.de leg.*1. *Minſyn. ob-
ſeru.*16.

Google

ſeru.16.cent.1.Caballin.milleloq.420.Rouit.cit.
conſ.14.num 2.Amen.ad Franch.deciſ.95.nu.4.
*Marcel.de Maur.alleg.105.per tot.*vbi *Io:Hie-*
ron.in addit. Fab.Ann. conſ.98. à num.1. per 8.
Anu.pater alleg.10.in fin.& alleg.83.n.4.& 5.
qui omnes, & rationes concluſionis afferunt,
& ſecundum eam teſtantur pluries deciſum;
116 Alij verò ſecus affirmandum putant, vt vi-
dere eſt apud *Molfeſ.tom.3.ad conſuet. par.19.*
quæſt.19.Molin. diſput.374.nu.9.& ſeq.Mant.
de tacit.& ambig.tit.31.lib.4.n.22.& ſeqq.Me-
noch.conſ.962.num.39. vol.10. qui multos ci-
tat *DD. Polidor. Rip. obſeruat. 162.* ac latè
D.Franciſ.Hieron.Leo deciſ.Valen.36. per tot.
qui deciſum refert: alię deciſiones apud *Seſe*
deciſ.Arag.18.num.103.Boer.deciſ.328.num.5.
Capell.Tholoſ.dec.221.& alios habentur; uer-
bum enim illud (*quandocumque*) indefinitum
117 denotans tempus, ad iuris pręfinitionem
reducendum aiunt, ac proindè dictum nil
vltra, quàm ſi non fuerit dictum, operari: mihi
tamen, quicquid ſit de ueritate vtriuſque ſen-
118 tentię, prior rationi magis conſona uiſa
fuit, cum uix mihimet ualeam ſuadere, quod
iſti dicunt, eaque fortius de ratione, quia
cum hoc pactum partem pretij eſſe, non dubi-
tetur, dubitari quoque nequit, minus pro re
119 uēdita ſolutū eſſe, dū pactū rehemēdi perē-
niter duraturum reſeruatur, quàm ſi aliter ſit conuentum, & per conſequens maioris pretij remiſsio debet ad beneficium uēditoris operari, ne aliàs indebitè grauetur.

CAPVT SECVNDVM.

Alia de eadem re traduntur.

De reuocandis feudorum alienationibus, ſine aſſenſu factis, quidque per reuocantem, ſiuè ſit venditor, ſiuè emptor ſolui debeat poſt factam reuocationem, ac de intereſſe ſoluti pretij taxatione, & quando ſit cum fructibus perceptis compēſandum? De translatione officij, ſiuè reſignatione, & quid ſolui debeat Regi pro ea? De iuramento ligij homagij, eiuſque introductione. De aliena re in damnum venditoris, non autem veri domini vendenda, & de pœnis, occupantibus alienam poſſeſſionem indictis. De euictione tàm de iure, quàm de facto, quid ſit, & an diſtet à periculo rei venditæ, & quando ſub promiſſione euictiōctionis exigibilitas nominis ceſſi contineatur? De periculo rei venditæ, & quomodo emptoris eſſe dicatur: tandem an ſequuta euictione nominis ceſſi ceſſionarius contra cedentem ex nouo iure, indè redundante, an verò antiquo, pro quo facta eſt ceſſio, agat?

SVMMARIVM.

Emptio, & venditio, ſine ſcriptura celebrata, an reuocari queat? nu.1.2.3.4.5. & quid in feudis? num.6.& 7. etiam iure communi attento, nu. 8. & 9.

Blaſius Altimarus *laudatur, num.10.*

Renunciatio, ac qualibet officij diſpoſitio non valet abſque aſſenſu, vel reſignatione in manus domini, n.11.& 12.

Nonnulla ad intellectum prag.1.& 2. de offic. ad Reg.collat.ſpectan.*remiſſiuè, n.13.*

Quantitates, quæ ſoluuntur Regia Curiæ pro reſignationibus, & translationibus officiorum, taxantur, n.14.

Translatio officij de vno in alium quando valeat fieri? n.15.& 16.

Habens facultatem nominandi quando cenſeatur venientem ab inteſtato vocare? n.17.

Contractus alienationum, & commutationum feudorum non valent abſque aſſenſu, n.18.

Contrahentes abſque aſſenſu valent iure proprio reuocare alienationem feudi, n.19. qua non validatur per aſſenſum, qui ſequitur n.20. & cur? n.21.22.23.& 24.

Conſtitutio *Regni* Conſtitutionem Diuæ memoriæ *quando procedat? traditur nu.25.26. 28.32.& 33.*

Iuramentum ligij homagij, quo iure fuerit introductum, & quando? habetur n.27.

Ratio, cur reuocari poſſit feudi alienatio, affertur, n. 29. & quid circa permiſſam reuocationem fuerit à iure communi ſtatutum? habetur num. 30.& 31.

Reuocatio non valet abſque ſcriptura, num.34. & an valeat verbis enunciationis probari? num. 35.

Reuocans venditionem feudorum ad quid teneatur?

tur? n.36. etiam ſi ſit emptor, n.37.

Intereſſe quomodo taxetur poſt feudi renocationem venditionis? n.38.39.& 40. etiam vbi fructus feudi intereſſe ſuperant, num.44. vbi etiam an intereſſe compenſetur cum fructibus, & num.45.

Nemo debet ex propria culpa commodum habere, num.41.& 46.

Emptor, aut venditor an dicantur in culpa propter factam reuocationem venditionis feudi? n.42. & 43.

Aliena res vendi poteſt, ſed venditio non præiudicat vero domino, n.48.49.& 50.& quid in terminis noſtri ſtatuti, n.51.

Alienam occupans poſſeſſionem ad quid teneatur? num.51.& 52.

Poſſeſſio quando inutilis dicatur? n.53.

Commoda nonnulla poſſeſſionis remiſſiuè recenſentur, n.54.

Qualitas rei vendendæ clarè debet exprimi, n.55. & 56. etiam ſi mobilis res vendatur, n.57.

Animali morboſo vendito, vulgò per ſacco d'oſſa rotte, *ſi tamen infirmitas non exprimatur, adhuc redhibitoriæ eſt locus actioni, n.58.& 59.*

Euictio eſt de natura contractus emptionis venditionis, n.60.61.62.& 63.

Euictio quid eſt, num.64.

Euictioni eſt locus ſi ante ſententiam ſit petita, num.65. vel antequam res euincatur, n.66.

Euictio diſtat à periculo rei, n.67.

Nominis exigibilitas an differat ab euictione? num.68.

Euictionis de facto promiſſio quid importet? num.69.& 70.

Euictio pro cauſa de præterito competit, n.71.

Periculum rei venditę emptoris eſt poſt perfectam venditionem, n.72. et cur n.73.

Diſpoſitio text. l. ſi nomen, ff. de hęred. & act. vendit. *examinatur, et limitatur, n.74. et 75.*

Anterioritas creditoris poſt ſequutam euictionem nominis aſſignati à quo die accipiatur? n.76.

Contrahens ratione officij regulariter de euictione non tenetur, n.77.

Inſtrumentum emptionis ſimulatè geſtum quando obſtet? habetur n.78.

1 SOlet altercari inter *DD.* an emptio, &
venditio ſit valida abſque ſcriptura,
ità vt poſsint partes pœnitere, vel ne?
Nonnulli enim dicunt, imperfectum eſſe contractum,
ac potiùs tractatum emendi, & ven-
2 dendi cenſeri, quàm emptionem, & venditionem,
proùt ex *Paulo de Castro in l. cum res, col. 2. C. de probat.* & *in l. qui is, ff. de verb. obligat.*
& *in l. contractus, C. de fid. inſtrum. & in conſil. 241. n.2. vol.1. Simon. de Petr. conſ.6. n.18. Dec. conſ.159, num.5. & Decian. conſ.36. n.5. vol.1.*
percipitur. Alij verò magis communiter vali-
3 dum, firmumque, etiam ſi ſcripto non confirmetur,
huiuſmodi contractum dicunt, & teſtantur idem *Caſtrenſ. conſ.52. col.2. volum.2. Brun. conſ.131. num.7. Decian. conſ.64. num.35. vol.3. Vaſq. de ſucceſſ. in 1. par. lib.2. §.11. n.13. Burſat. conſ.100. vol.1. n.18. Salic. in authen. ſed nouo iure, verſ. vt eſt dictum, C. ſi cert. petat. Bar. Cyn. Salicet. & DD. in l. contractus, C. de fid. inſtrum. Soc. ſen. conſ.184. vol.2. Aucheran. quaſt. famil.21. par.1. Gram. conſ.107. Caualca. deciſ.27. num.39. cum ſeqq. par.2. Trentaciuq. lib.3. variar. reſol. tit. de empt. & vendit. reſol.14. Hodier. in addit. ad Surd. dec.277. n.11. cum ſeq.* qui
4 poſt perfectam conuentionem, vel ſine ſcripto
habitam, non eſſe locum pœnitentiæ, ideò cõcludunt.
Id verò abſque contradictione accipiendum
aſſeuerat *Capy. Latr. conſult.11. to.1. num.6.* ſi pars pretij arrhæ nomine fuerit ſo-
5 luta; de perfecta enim venditione tunc conſtat,
vt diximus, & habetur ex *gl. in l.2. ver. recuperare, C. quando liceat ab empt. diſced.* vbi etiam *Odofred. & alij.*

In feudis quid dicẽdũ, ſequitur videamus,
6 & cum eod. *Capyc. Latr. n.7. & 8. R. Rouit. ſup. prag.10. de feud. R. de Pon. de poteſt. Proreg. tit. de aſſen. reg. §.5. nu.30. Ann. alleg.55.* dicimus,
7 eiuſdem *pragm.* diſpoſitionem circa ſcripturas
diſponentium, & contrahentium ſuper
feudis ſtipulandas infra tres menſes à die
impetrationis aſſenſus, non vigere quoad tẽ-
8 poris præfinitionem, non aliter diſponente
iure communi, vt *Par. de Put.* aduertit *de reintegrat. feud. cap. quando conceduntur, fol.55.* aliterque
tamen eſſe, ſi rei ſtatus mutatio adſit,
idẽ *De Pont. tit. de refut. feud. §.5. n.19. cũ ſeqq.*
Quare ſi factis Minutis, ut dicũt, per venditorẽ
9 ſteterit quo minus ſtipularentur, conuentam
feudi venditionem perfectam eſſe, habetur ex
eod. Capy. Latr. & per S.R.C. decretum in cauſa
inter Horarium de Matthæis ex vna, & D.
Io: Baptiſtam Galianos ex altera ad relationem
Conſiliarij Io: Baptiſtæ Migliore.

De venditione officij, & reſignatione cun-
10 cta ferè doctiſſimus *Blaſius Altimarus* ſupremo
magiſtratu digniſsimus affert *in addit. ad 3. lib. conſil. R. Rouit. obſeru. ad conſ.70. per tot. vbi n.1.2.& 3.* vbi renunciationem, diſpo-
11 ſitionemq; quamlibet officiorũ non eſſe permittendam
ſine reſignatione in manus domini,
ſiuè expreſſa, *De Pon. deciſ.28. nu.11.17. & 21. Amat. conſ.14. cum ſeqq. Montan. de regul. offic. n.59. & ſeq.* ſiuè tacita *Larrea allegat.22. Salgad. in labyr. credit. par.1. cap.35. n.21.23. & 26.* habetur ad *text. l. legatus,* vbi *glo. ff. de offic. Præſid. cap. admonet, & cap. quod in dubijs de renunc.*, idque in noſtro Regno, Hyſpanijs, ac
12 in Romana Curia æque in moribus omnium
eſſe ait ſecũdũ *Vaſq. de ſucceſſ. vol.1. lib.3. §.30. §. imputari, n.218. cum ſeq. R. de Pon. cit. dec.28. Geor. in repet. feudal. c.54. n.61. & ſeq. & 73. & 74. Amat. conſ.49. Larr. alleg fiſcal.98. num.3. in fin.*

fin.& per tot.Lanar. in cap.1. de vaſſal.decrep.
atat.n.51.fol.356.Montan.de regal.offic. nu.64.
13 Inſuper multa ad intellectum, & explicatio-
nẽ prag.1.& 2.de offic.ad Reg.collat.ſpettan. vbi
de officijs,quæ ad Regis placitum, ſiuè Pro-
regis cõteruntur, cit. Author. adducit faciẽtia,
ad ea, quæ nos ſupra tit. 24. cap.1.n.156.de
14 quantitatibus ſoluendis Regiæ Curię pro re-
ſignationibus,ſiuè translationibus officiorum
de vno in alium, & pro ampliationibus, con-
firmantur cum Rouito dec.73. Amicangel.de
regal.offic.quæſt.10. num.42. ſi tamen non im-
15 mineat vacatio, nam eo caſu ſuper alienatio-
nibus, & ampliationibus aſſenſus non præſta-
tur, De Luca in tract.de regal.diſc.2.n.9.diſc.4.
ſub nu.8. 12. & 13. ac in Portugallia legem
adeſſe,cuius meminit Cabed. deciſ. 24. num.8.
lib.2., qua cautum eſt, non valere renuncia-
16 tionem officij, vel aſſenſu roboratam, ſi re-
nuncians non vixerit triginta diebus poſt fa-
ctam renunciationem, habetur apud cit. Alti-
mar. n.10. qui & de eo quærit, an, & quando
habens facultatem nominandi in officio, ſi
17 expreſsè non nominauerit, cenſeatur venien-
tem ab inteſtato vocare? de qua re etiam
Stayban.to.1.reſol.68.n.1. De Franch.deciſ.45.
n.2. Ann.ſing.91. Gratian.diſcept.forenſ.c.221.
n.8.& ſeq.& alij.

Alienationes, ſeù quoſcumque contractus
18 feuda, feudaleſque res minuentes, aut com-
mutantes nullam habere firmitatem abſque
aſſenſu, decernitur Conſtit. Regn.conſtitutionem
diuæ memoriæ tit.de reuocat. feudor. ac rer. feu-
dal., & ipſis contrahentibus, & alienantibus
19 poteſtas conceditur iure proprio reuocandi,
quæ geſta fuere; eſtq; apud Noſtrates propo-
ſitio receptiſſima, aſſenſu conceſſo ſuper ven-
20 ditione facienda,factam olim venditionem
non validari, vt teſtatur, & probat Conſ. de
Roſa conſult.23.à nu.5. citat Afflict. deciſ.355.
Frec.de ſubfeud.lib.2.quæſt.15.Aun.alleg.36.n.
1. & ſeq. vbi deciſum refertur, & ſing.4. Ca-
mer.in cap.imperialem fol.54.at.lit.E.& ſeq. De
Franch.dec.105.n.1. De Pon.conſ.36.n.7.lib.1.
& de poteſt.Proreg.tit.de regal.impoſit. §.7. nu.
26.& dec.6.n.11.Tap.dec.S.C.4.in prin.Rouit.
ſup.prag.1.n.23.de fid.memor. Theod. alleg.31.
n.38.& 39.Capy.Latr.conſult.23.nu.67.& 68.
& conſult.24.n.14.& conſult.52.num.59.lib.1.
Viſcou.concluſ.iur.ver.aſſenſus enim Regis ver-
ſic.hic aſſenſus, Merlin.contro.8. nu.15. contra-
21 ctus enim,vt aſſenſu roboretur, nedum Prin-
cipis placitum requirit, ſed partium volunta-
22 tem,cumq; nec iſte aſſentiri præſumatur ijs,
quæ petita nõ fuerunt, l.1.C.de diuerſ.reſcript,
gl.in cap.inter dilectas,§.cæterum de fid.inſtrum.
Rouit.deciſ.32.num.3., & reſeruatione aſſenſus
23 partes implicitè declaraſſe præſumantur,nol-
le vti aſſenſu impetrato, ſed nouum velle im-
petrare, Camer.in cap.imperialem,fol.55.lit.Q.

Theodor.alleg.30.à n.2.ad 5.poſt Loffred.alioſ-
que allegatos, à qua propoſitione, nec Rouit.
qui contra in eadem cauſa ſcripſit conſ.13.di-
24 ſcedit;ideò olim impetratus aſſenſus perindè
eſt, ac ſi nunquam fuiſſet,nec petitus, nec ob-
tentus, cum actus præter partium intentio-
nem non operetur ad reg. text. in l.non omnis,
ff.ſi cert.petat.cum ſimilibus.

Nec tantum fieri locum cit.Conſtit. conſtitu-
25 tionem diuæ memoriæ, circa permiſſam reuo-
cationem eo caſu, quo nullitas contractus
adeſt ob deficientiam aſſenſus non ſequuti,
vel non regiſtrati intra biennium,ex Reg. de
Pon.de poteſt.Proreg.tit.7.de aſſen. Reg. & alijs
percipitur, & vbi aſſenſus non eſt validus,
Afflict.deciſ.335. Reg.de Pon.conſ.5.n.85.lib.1.
Rouit.prag.26.n.25.de feud.Tap.dec.3.n.11.&
dec.8.n.12.Amat.cõſ.69.n.1.Marcian.cõſ.37.cũ
nõ adeſſe,& eſſe nullum, ſit idem Giurb. deciſ.
55.n.19.ſed etiam vbi poſt impetratum,ac re-
26 giſtratum aſſenſum, laberetur annus ad præ-
ſtandum iuramentum fidelitatis, quod ligij
homagij dicitur, ſtatutus in prag. 19. de feud.
(nam vt De Roſa habet n.45.& 59.conſult.14.
27 antea vſus Regni, qui inueſtituram ſubſtule-
rat, iuramentum quoque fidelitatis aboleue-
rat)vt habetur ex De Pon.conſ.67.lib.1.Amat.
cit.conſ.69. Marcian.eod.conſ.37.R.Tap. dec.3.
De Marin.reſol.quotid. cap.123. ac nouiſsimè
fuit per noſtrum S.R.C. determinatum ad re-
lationem Cõſiliarij Brancacij die 4.Iulij 1651.
in cauſa inter D.Ioſephum Grecum ex vna,&
Tiberium de Iudice ex altera,vt refert Conſil.
De Roſa conſult.14.in fin.& 15. n.1. quicquid
Idem à n.19.per 76.cit.conſult.14.(ingenium
28 ſuum nolens aliorum traditionibus manci-
patum habere, cupiens potiùs(vt dixit) liber-
tatem agnoſcere,& veritatem à ratione,quàm
ab authoritate exquirere, quaſi fides ſit, non
ſcientia credere authoritati, vbi ratio pugnat
in aduerſum) attentauerit in contrarium fun-
29 dare; Rationes cur reuocatio permittatur
contrahentibus, habentur apud cit. authores,
& De Roſa conſult.14.n.15.qui nu.18. aliam
nouiter excogitauit, quam eam eſſe con-
30 ſtat, vt contrahentes poſſint Regem præue-
nire, reuocando alienationem, feudi nulliter
factam, etiam contra ius feudorum in tit.de
probib.feud.alien. per Loth. & de probib. feud.
alien. per Frider. vetans alienari feudum ſine
domini conſenſu, ne caducitas indicta alie-
nantibus ſine aſſenſu, etiam in cap. Imperia-
lem,§ callidis de probib.feud.alien. per Frider.
vbi glo. & communiter omnes, & And.in cap.
1.de inueſt.de re aliena facta,incurratur,nam
31 per ius Romanum non permittebatur cõtra-
hentibus alienationem feudi,nulliter factam,
reuocare, l.quemadmodum,C.de agric. & cenſit.
lib.11.& ità vt ante conſtit. conſtitutionem diuæ
memoriæ, per reuocationem factam à contra-
hen-

hentibus non excuſaretur caducitas in pœnã,
cap.1.de vaſſal.qui cōtra conſtit.Loth.Reg.feud.
alien. cap.1. quid iur. ſit ſi poſt feud. alienat. &
inutilis eſſet reuocatio eo caſu,quo feudi pri-
uatio incurrebatur, *Andr. in cap. Imperialem,*
*n.16.*vbi *Lipar.in addit.*ac *in cap.1.n.2.de con-*
trouer.inter dom.& emptor.& ibid. Lipar. nu.
35.Afflict.in conſtit. conſtitutionem diuæ memo-
riæ,n.40.& dec.335.n.11.Geor.alleg.6.n.38.&
ſeq.Tap. ſæpè *cit.deciſ.3. S.R.C. num.70. Ga-*
leot.controu.66.num.23.& Oſaſc.dec.67.n.2.3.
& ſeq.

Satisfacerem per libenter rationibus,à *Cōſ.*
de Roſa adductis ad fundandum,nullo modo
32 eſſe locum reuocationi tactæ vēditionis,quo-
ties iuramentum fidelitatis non eſt præſtitum,
at quoniam eas non obſtare,ex *ſup.cit.Autho-*
33 *ribus*, contra ſentientibus, & ab argumento
ſequutæ S.R.C. deciſionis,ſuadetur,breuitati
conſulens,id ego facere non curo,non tamen
condamno, quod ex *Par. de Put. de reintegr.*
feud.cap.& iuſta fol.27.num.19.Conſ.Theodor.
alleg.96.n.21.R.Capyc.Latr.conſult.108.n.34.
34 habetur;reuocationem nempè abſque publici
inſtrumenti ſcriptura non valere, quaſi aliter
fraudes vetari nequeant, nec Regi vaſſallis
innoteſcere. Verbis enunciatiuis inſtrumen-
35 ti refutationis feudi, an feudi met venditio
probetur, poſſitque ſuper reintatione inter-
poſito aſſenſu.enunciatum venditionis inſtru-
mentum validari? habetur *cap. 8. controuerſ.*
forenſ.Merlin.cent.2.

Iam verò ad quid teneatur reuocans ven-
ditionem feudi,ſiuè emptor,ſiuè venditor ſit?
36 videamus:& facta renocatione contractus te-
neri quidem emptorem rem cum fructibus
reſtituere; venditorem verò pretium ſolutum
cum vſuris, *Gizzarel.deciſ.29.num.1. Reg. De*
Pon.de poteſt.Proreg.tit.6.de aſſenſ.reg.ſup.dote,
§.2.n.2.&ſeq.Tap.deciſ.S.R.C.8.num.7.& ſeq.
Marcia.conſ.49.nu.3. Conſ.de Roſa conſult.14.
num.77.& alij paſsim teſtantur per *text.in l.ſi*
fundus,l.vetere, & l.ſi prædium, C.de præd.mi-
nor.l.item quod dictum,l.imperator,ff.de in diem
addict.l.facta, l.illud,§.condemnatio,ff.de ædilit.
edic.& id ſēper,quod nullus declaratur cōtra-
ctus, locum habere,dixit *Molfeſ. ad conſuetud.*
Neap.tom.1.par.3.quæſt.19.nu.7.& ſeq. ac par.
19.tom.3.quæſt.20. num.4. ipſumque intereſſe
37 ad rationem ſeptem aureorum pro quolibet
centenario taxari conſueuiſſe per S.C.habetur
ex *Capiblan.de Baron.prag.1.n.191.*& *Thor.in*
compend.deciſ. ver.fructus; eamq; iuris diſpo-
38 ſitionem inconcuſsè recipiendam, ſiuè reuo-
cet venditor, quod omni prorſus difficultate
caret, ſiuè emptor, tenet *Marcian.conſ.49.* At
Conſ.de Roſa conſult.14.num.78. & *conſult.15.*
à num.9.R.Tap.deciſ.S.C.8.à nu.1. Praſ. Mer-
lin.controu.forenſ.cent.2 cap.50.nu.39. & ſeqq.
dicunt, reuocante emptore, inutiliter ab
39 eodem pretium cum intereſſe prætendi, nam
intereſſe cum fructibus compenſatur, ac tan-
tum rei, & pretij reſtitutio fit, diſparitatis ra-
tio patet, nam ideò debetur emptori pretium
ſolutum cum intereſſe,reuocante venditore,
40 quia culpa ex parte venditoris conſideratur,
non autem emptoris, ergo quoties culpa, aut
fraus emptoris intercedit, fruſtra ſoluti pre-
tij intereſſe petitur, vt *Marcian.cit.conſ.49. nu.*
18.verſ.ſecundo,& melius,vel inuitus,ait *Mar-*
cian.filius diſput.31.nu.4.lib.1. & nouiſſimè *R.*
De Marin.in obſeru.ad deciſ.498.Reuert.n.2.in
fin. quia nemo debet ex propria culpa, & do-
41 lo commodum reportare *l.apud celſum.§.quæ-*
ſitum,ff.de dol.mal. & met except.; ſatiſque di-
citur in dolo, & culpa emptor reuocando vē-
ditionem, ſibi factam, propter intereſſe rece-
ptionem,& fortiùs cū reuocatio ex facto pro-
42 ptio ſequatur, vt *cit.De Roſa* habet etiam ex
Meren.controuer.iur.lib.24.cap.49. à num. 33.
cum ſeqq. & ſuperior S.C.relata deciſio appro-
bauit: vide aliam deciſionem relatam à *Conſ.*
43 *Hodier.contron.forenſ.cap.27.num.46.* quæ(vt
idem habet) *cit. deciſ.8. Tap.* videtur apertè
aduerſari. Cæterū quid ſeruari debeat, ſi fru-
44 ctus feudi intereſſe pretij excederent, & quo-
ties pretium non eſt ſolutum?idem *De Roſa*
explicat *conſul.15.n.10.& 11.*vbi *De Franch.*
deciſ.239.n.6.& ſeq.& *tex.in l.cum ea conditio-*
*ne, ff.de euict.*allegat;alia habentur *conſult.23.*
eiuſdem *De Roſa*, vbi circa *fin.*exquiritur, an,
& quando,tàm ante, quàm poſt factam reuo-
cationem vigore *Conſtit.cōſtitutionem Diuæ me-*
moriæ intereſſe pretij cum fructibus feudi cō-
penſetur ad explicationem *cap.83.reſolut.quo-*
tid.R.De Marin.lib.2.reſol.183.Conſ.Stayban.
tom.2. & aliorum; quando verò propter ven-
45 ditionem, & emptionem intereſſe debeatur,
& quando emptor integros rei venditæ fru-
ctus lucretur explanat *Molfeſ.to.3.ad Conſuet.*
*Neap.par.19.q.21. per tot. & q. 22.*vbi etiam
examinat,& reſoluit,quid dicēdum ſit,quan-
46 do alijs ex cauſis deberi poteſt intereſſe,tàm
ante,quàm poſt litem motam,& ſententiam?

Tandem facultatem iſtam reuocandi feudi
47 alienationem vigore *Conſtit.cōſtitutionem Di-*
uæ memoriæ triginta annorum curſu præſcri-
bi, probat *R. De Marin.reſolut.lib.1. cap.234.*
eiuſque placitum impugnat *De Roſa cit. con-*
ſult.23.à num.44. per 61. ſed rerum iudicata-
rum authoritas,& vrgentiores rationes, quæ
pro *De Marin.*faciunt eiuſdē ſententiam ſoli-
diorem reddunt.

Alienam rem poſſe vendi,non dubitatur ex
apertiſsima iuris diſpoſitione in *l. rem alienã,*
ff. de contrahen. empt. & affirmant *Monz. in*
tract.de empt. & vendit. tit.de reb.quæ emi, &
vendi poſſunt,n.10.& ſeq. Toſc.concluſ.122.n.
4.& 5.& ver.venditio concluſ.53.n.1. Mantic.
de tacit.& ambig.tit.5.num.19. alijq; à *Molfeſ.*

relati *par.19.de contrahen.empt. quæſt.9.tom.3.*
49 vero tamen domino nil nocere, ſi eius res ab
alio vendatur,tradunt *cit. Author. ex text. l.1.*
*C.de reb.alien.non alien.*vbi *glo.* & *DD.* nam
50 ius ſuum in re propria ſaluum eſt, & vẽdens
emptori tenetur ad intereſſe,& de euictione
l.ſi fundum, C. de euict. & quandoque etiam
ad omnia damna, vt ex *cit.Monz.num.12. &*
ſeq.Rebel.par.2.de oblig.Iuſt.lib.9.quæſt.18.cit.
Molfeſ.num.11.12.13. & 14. habetur. Aliter
51 quandoque dicendum in terminis noſtræ *Cõ-*
ſuetudinis, eiuſdem verba, & diſpoſitio ſua-
dent, nam cum emptio, & uenditio ſine poſ-
ſeſſione ex parte uenditoris non ſubſtineatur,
dicendum ſequitur, ſuperioribus iuribus non
fieri locum quoties poſſeſsio tradita non eſt,
nec tradita arrha,quaſi nunquam res aliena
ſit uendita,deficiente altero ex requiſitis, per
quæ emptio,& uenditio ſubſtinetur; hinc eſt,
quod ſi tradatur poſſeſsio,quæ iſto caſu dice-
52 retur à uero domino ſublata,etiã criminali-
ter huiuſmodi alienæ rei uenditor teneatur,
ſaltem ut alienæ rei turbator, ſiuè uſurpator
poſſeſsionis, & quænam inutilis dicatur poſ-
53 ſeſsio habetur ex *Iure Conſul. in l. clam poſ-*
*ſidere,ff.de acquir.poſſeſſ.et in alleg.*reſcripta per
*Rouit.pragm.11.de feud.à nu.90.*cæterum om-
nia commoda, quæ per captam poſſeſsionem
54 recipiuntur,tradidit *Menoch.de præſumpt.lib.*
6.præſumpt.69. nu.22. aliaque cumulant *DD.*
relati à *De Franch.deciſ.158. num.10.* quibus
& iſtud, quod ex diſpoſitione conſuetudina-
tia redundat,non uereor cumulare.

Quod aliàs diximus de exprimendis qua-
55 litatibus, & uitijs rei uendendæ in contractu
uenditionis, ut poſsit uenditio ſubſtineri,
probatur in *l.vnica, verſ.planè, ff.de peric. &*
commod.rei vendit.l.quæritur, §.ſi venditor, ff.
de ædil.edict. cum alijs multis penès *Surd. conſ.*
13.à num.33.& conſ.15.num.15.conſ.145. nu.
*8.cum ſeqq.conſ.150.num.135.*nec ſub inuolu-
56 cro uerborum facta expreſsio ſufficat, ut
præ cæteris *Molfeſ.*habet *par.19.tom.3.qu.4.n.*
11. iuxta tradita à Nobis ſupra *tit. 21. cap.*
57 *vnic.num.34.*idque in uenditione mobilium,
& ſe mouentium attendi,non dubitatur.Qua-
58 re uendito animali morboſo non ut bono,
ſed ut dicitur uulgò (*per ſacco d'oſſa rotte*)
adhuc tamen eſſe locum actioni redhibitoriæ
propter compertum uitium in animali,non
expreſſum nominatim, nec aliter patens tem-
pore uenditionis, uoluere *Ciarlin. controuerſ.*
forenſ.tom.1.cap.113. Molfeſ.ibid.n.12. alijque
ab iſto *relati*,& hoc catenùs uerum eſſe *Caualc.*
dec.8.n.1.p.2. ait, ut ſi plura ſimul uendantur
59 animalia, quorum aliqua ſint morboſa, &
iſtorum qualitas non ſit expreſſa, adhuc uen-
ditio propter uoluntatis indiuiduitatem an-
nulletur, & non alias reſpectu animalium
morbo non laborantium ſubſtineatur, quàm
ſi ſeparatim iſta ſint uendita, ut *à n.6. per 12.*
probatur.

Euictionem quoque eſſe de natura contra-
60 ctus emptionis,& uenditionis, ac ideò adhuc
non promiſſa,de ea uenditorem teneri, tradi-
dimus *tit.12.cap.2.numer.12.* & dixit *Merlin.*
*controuerſ.forenſ.cap.35.n.20.*afferens ex *Surd.*
dec.223 n.9. rationem,quia ex *Conſuetudine*
ſolet in contractu uenditionis apponi; cõtra-
61 ctusq; uerba cum ſtrictè debeant intelligi, &
interpretari *l.quicquid aſtringendæ, ff. de verb.*
obligat.l.fideiuſſores magiſtratuum, §.pro Aure-
lio,ff.de fideiuſſor., & non aliter, quàm natura
62 rei expoſcat, *l.ſi ſtipulatus 4.cir.med.* ubi *Bar.*
*ff.de vſur.l.ſi legat.ſerui 56.ff.de legat.1.*ad eui-
ctionem de iure obligatum cenſeri uendito-
63 rem, ſi nil aliud promiſit,dicimus;id enim,
quod de iure, & non id, quod de facto uenit
cenſetur in contractibus deductum, *l.ſſicui, ff.*
de ſeruit. Mantic.de tacit. & ambig. lib.2. tit.4.
num.79.

Euictio uerò in genere rei ablatio eſt ab
64 alio facta,hinc euinci illud dicitur,quod à ui-
ctore uicto, ſeù poſſeſſori ab euincente aufer-
tur, ità ſuadent iura in *l.euicta 16.§.1. l.ſi pro*
re pupilli 22.§.fin.l.minor 25.annis 39.l.habere
licere 57.l.Herennius 63.l.emptori 67. & alia,
ff.de euict.& probant *Azo in ſum. C.de euict.n.*
1.Iodoc.in prax.ciuil.cap.260.n.27.Pychar.lib.
4.inſtit.tit.17.cap.10.num.121. Pereir.de empt.
vendit.cap.31.n.1.Surd.dec.165.n.7. Caballin.
de euict.in præfat.n.1.& §.1.n.1.Caluin.in lex.
verb.euictio, Briſſon.de verb.ſignif. lib.5. verſ.
euincere,Mangil.de euict.quæſt.1.nu.3. Stayban.
reſol.112.to.2.nu.2.& *Conſ. De Roſa conſult.7.*
*num.26.& 27.*ideò nec ante ſententiam, qua,
65 rem à poſſeſſore auferendam eſſe,declaratur,
euictioni locum eſſe, eſt certum, teſtantibus
*eod.Stayban.reſol.185.nu.19.*vel antequàm res
66 ipſa euincatur, *vt nu.32.*& *Theſ.deciſ.85.* ac
multum diſtat euictio ab ipſo periculo rei, ut
explicat *De Roſa conſult.7. nu.28.* ad explica-
tionem *Text.in l.ſi ſeruus 21.ff.de euict.& l.1.*
C.de pericu.& commod.rei vend. in quo autem
67 differat euictionis de iure promiſsio, ab eui-
ctione de facto, tradidere *Mantic. de tacit. &*
ambig.lib.2.tit.4.num.69.& lib.4.tit.27.nu.43.
alia habentur apud *Tuſc.ver.euictio à concluſ.*
352.vſq; ad 369. ac etiam apud *Montan. con-*
*trou.44.*ubi ſuppoſito,quod ipſa nominis exi-
68 gibilitas promiſſa differat ab euictione de
iure contra *Beccium conſ.105.* examinat, an
ſit facienda nominis uenditi,ceſsi,aliterque
aſsignati diſcuſsio per creditorem, cui fuit
nomen aſsignatum, an uerò cedens teneatur
aſsignati nominis ſolutionem procurare? Cæ-
69 terum quid ſub ipſa euictionis de iure, & de
facto promiſsione ueniat, & ſi fiat cum clau-
ſula, *in perpetuum,& omni futuro tempore*, etiã
pro nomine debitoris ceſſo, uel in ſolutum

dato,

dato, tractant *De Marin reſol.quotid.to.1. cap.*
42.Stayban.reſol.190.to.2. Hodier. controu.fo-
renſ.lib.1.cap.27.De Roſa cit.conſult.7.D Dq;ab
eod.relat., ex quibus habetur, ſub promiſſione
70 euictionis, etiam de facto, non venire exigibi-
litatem, vel ſaltim ità venire, vt ad futurum
tempus non extendatur, nam verba, *in perpe-*
tuum, & omni futuro tempore, ad tempus refe-
runtur, non ad cauſas euictionis, vt ex *Rot.*
Roma.apud Cenc.de ceuſ.to.2.dec.476.n.4. Ru-
ginel.pract.quaeſt.c.31.n.44.Maraſcot.variar.re-
ſol.lib.2.cap.19.n.42.& 47.Mangil.de euict.qu.
152.n.29.& 30.Gratian.diſcept.forenſ. tom.2.
cap.205.n.5.Guſman.de euict.qu.19.num.10.&
ſeq.Peregrin.con.93.lib.1.& alijs probat *cit. de*
71 *Roſa à n.66.*; euictio enim pro cauſa de prae-
terito datur, non de futuro, ità vt perfecta
72 venditione omne periculum in emptorem
transferatur, non obſtante euictionis obliga-
tione, *§.cum autem 3. inſtit.de empt. & vendit.*
vbi *Picbar. l. ſiquis 26. C. de euict.* cuius iſta
ſunt verba, *Siquis tibi ſeruum vendidit poſt quã*
is rebus humanis exemptus eſt (cum euictionis
73 *periculum finitum ſit) à te conueniri non poteſt;*
ac ideò promittens euictionem ex alia cauſa non
obligatur: ad explicationem *text. in l.ſi nomen,*
ff.de hared.& act. vendita, alia dixit *cit. Mon-*
tan.contro.45. examinans an, & quando talis
74 *textus* diſpoſitio limitetur fauore dotis in
vtroque caſu ſcientiae, & ignorantiae viri, cui
75 nomen fuit in dote aſſignatum, & tàm ſi
fuerit aeſtimatum, quàm ſi inaeſtimatum con-
ſignatum fuerit ad explicationem eorum, quę
habentur ex *Paul. de Caſtr. in l.Mauia poſt nu.*
4.ff.ſol.matrim.& Bar.ibid. Angel.in l.pupilli,§.
ſoror.ff.de ſolut.De Franch.dec.108.poſt num.3.
Barboſ.in l.aeſtimatis, n.11. in fin. verſ. inſertur
etiam,ff.ſolut.matrim. Theſaur. deciſ.202. alio-
76 rumque; euictione verò ſequuta nominis, aſ-
ſignati in ſatisfactionem debiti, olim contra-
cti, an creditor anteriorem à die contractae
antiquę obligationis habent hypothecã, an ve-
rò poſteriorẽ à die ſequutae euictionis? expla-
nãt *De Meſa var.reſol.à c.36.per 46.Theſaur.*
quaeſt.forenſ.lib.2.q.88.& Maſtril.dec.189.n.17.
De euictione non teneri illum, qui ratione
77 ſui officij contrahit, regulariter eſt verum,
ſi tamen dolus contrahentis non interceſſe-
rit; id tamen optimè explanat *Merlin.contro-*
uerſ.forenſ.cent.2.cap.76. vbi quando tutor, &
curator, adhuc minus ſollemniter contrahen-
tes, teneantur? traditur, de quo etiam *Mangil.*
de euict.q.188.n.24. illum ideò conſulas, prout
78 & *cap.67.* de articulo, an emptionis inſtrumẽ-
tum ſimulatè de perſona ad perſonam geſtum
allegari fas ſit, niſi venditor ſimulationis, &
fraudis particeps probetur ex praecedenti tra-
ctatu; & an ſit verum, vtilem vindicationem
competere in ſubſidium illi, ex cuius pecunia;
alieno tamen nomine res empta? conſtat.

TITVLVS TRIGESIMVS PRIMVS

De Ripa, vel Efrico.

CAPVT VNICVM.

Conſuetudinis, Si duarum, explicatio.

De praeſumpto plurium terrarum ripae dominio, eoq; aliquando ſpecificè probando. De nonnullis poſſeſſionis commodis, ac de Officialium praecedentia, & quando poſſeſſionis captae tempus, vel potiùs priuilegij data attendatur? De Doctoribus, qui libros compoſuere, Aduocatis Neapolitanae, ac Romanae Curiae, alijſque non examinandis etiam ſi examen à lege, vel ſtatuto requiratur. De Retentione, eiuſque effectibus, & quando eidem fiat locus?

SVMMARIVM.

Diſpoſitio Conſuetudinis, Si duarum, *pertinet ad materiam finium regundorum, num.1. & explicatur n.2.3.4. & 11.*

Conſuetudo aliqua non ſcripta circa conſtructionem parietis vſque ad planum, traditur n.5.

Poſſeſſione ripae an valeat ius domini fundari? nu.6. 16.& 17.

Poſſeſſio conſuetudinaria aequiualet inſtrumento, nu. 7.& poſſeſſor ideò manutenendus, nu.8.& 12.

Titulus redundat è poſſeſſione immemorabili,n.9.

Nonnulla de poſſeſſione centenaria in feudis remiſſiuè,n.10.

Onus probandi intentionem ſuam transfertur in eum,qui ſe opponit poſſeſſioni,n.14.15.& 18.

Commoda poſſeſſionis multa,n.19.

Per poſſeſſionem ius aliquod conſtituitur in re poſſeſſa ad beneficium poſſidentis,n.20.

Hæres non repellit legatarium poſſidentem,renocato teſtamento, n.21.

Renocatio teſtamenti quando cenſeatur facta? n.22. & 23.

Fructus conſumpti bona fide nõ repetũtur,n.24. & quid in iudicio rei vindicationis, n.25.& 26.

Poſſeſſor pignoris, qui pignus reddidit meliorem, habet retentionem, n.27.

In officijs , & dignitatibus quando poſſeſſio potius , quàm data priuilegij attendatur? n.28.29.30. 31.& 32.quando primò nominatus præferendus? num.33.

Vniuerſa materia præcedentiæ affertur remiſſiuè, num.34.

Spectabilis Reg. D.Iacobus Capycius Galeota Illuſtris Dux S.Angeli *laudatur,n.35.*

Doctor , qui libros compoſuit debet cæteris præferri,nu.36. nec debet examinari ſi ad officium promouetur,n.37.

Aduocati Neapolitanorum Tribunalium,ac Curiæ Romanæ non ſunt examinandi ob magnam eorum virtutem,& ſufficientiam,num.38. & 39. prout cæteri Doctores approbati ab Vniuerſitatibus,& Collegijs,nu.40.

Aduocati Fideliſſimæ Ciuitatis Neapolis non examinantur,ſi ad officia promouentur,n.41.

Probationes dubiæ non admittantur contra poſſidentes,n.42.

In cauſa admiſſionum ad honores Sedilium , quæ probationes requirantur? n.43.44.& 45.

Poſſeſſori competit retentio,n.46.

Retentio an competat hæredi,qui hæreditatis non eſt adeptus actualem poſſeſſionem? n.47.

Hæres recipiendo affictum bonorum hæreditariorum,an ſibi præiudicet in poſſeſſione? n.48.

Retentio quando competat? traditur nu.49.50.51. 52.53.54.55.& 56.

AD materiam Finium Regũdorum per-
1 tinent,quæ hic habentur,Ripam enim
plurium terrarum,ad ſuperiorem ter-
ram, niſi aliter dicendum eſſe conſtet per fi-
2 nales terminos , vel per inſtrumenta , dicitur
pertinere,idq; ex *l.penult.ff.de flum.*,& in *l.Titius hæres,ff.de act.empt.*& *l.prædus,§.Titius, ff.
de leg.3.* probari voluit *Napod.in 1.gloſ. nu.1.*;
3 ſummitatem enim Riparum cedere habenti-
bus terram ſummatim coniunctam,habetur in
primo *textu* cum de natura agrorum ſit, vt in-
4 inferior ſuperiori ſeruiat,*Camil.Saler.in apoſt.
incip.in text.ibi*, nam ex ſuperiori agro decur-
rit ad inferiorem pinguedo , & grauatus in
vno debet in altero releuari, vt in *l.1.§.deniq;
ff..de aq. plu. arcen.* dicitur ; ac rectè per in-
ſtrumenta quicquid iuris quilibet habet in
terra probãdũ eſſe, cæteris iuribus declaratur;
5 hinc eſt, vt *Cõſuetudo* nõ ſcripta,de qua teſta-
tur *Steph.de Caie.hic in apoſt.incip.in textu*,cir-
ca conſtructionem parietis vſque ad planum ,
ſeù plenum orti ſuperioris communibus ex-
penſis illius domini,ac domini fundi inferio-
ris, videatur conformis huius ſcriptæ *conſue-
tudinis* diſpoſitioni,cum videatur rectè cõclu-
dẽdũ,ſeruitutem ipsã ad hoc vſq; extẽdendã.
Quæritur, an poſſeſſione Ripæ quandoque
6 valeat ius ad beneficium domini inferioris fũ-
di abſque ſcriptura probari ? hanc quæſtio-
nem reſoluit *Afflict. deciſ. 239.* vbi conclud it
in terminis Statuti noſtri nõ aliter, quàm im-
memorabili poſſeſſione ius in Ripa,vel Efrico
7 probari , nam huiuſmodi poſſeſſio æquiualet
inſtrumẽto,à *Conſuetudine* requiſito,at de alia
ſecus dicẽdum cũ *Innoc.in c.nouit de iudic.* &
*in cap.ſuper quibuſdam, §. præterea de verb. ſi-
gnif. Bald.in l.1. ff.de emancip. liberor. relat. ab
eod. Afflict. in fin.* conferunt tradita per *Mar-
cian.diſpu.65.n.14.27.& 32. De Franch.deciſ.*
8 *56.n.4.* qui dicunt manutenendos huiuſmodi
poſſeſſores , etiam ſi ius reſiſtat; quin etiam
9 ex poſſeſſione immemorabili tituli præſum-
ptionem redundare,dixit in *conſult. 2. tom.1.
Capyc.Latr.* per *DD.*quos allegat *n.20.*cũ an-
tiqua poſſeſſio vim legis obtineat, *Idem dec.
191.n.10.*quando verò talis præſumptio, alia
præſumptione,aut probatione tollatur ? habe-
tur in *dec.18.De Pon.nu.15.*& de centenaria
10 poſſeſſione in feudis agunt *R. Tap.deciſ.ſupr.
Ital.ſen.2.n.364.*& *DD. ab eod.relat.*, ac ideò
concluditur poſſeſſorem Ripæ condemnandũ
ad reſtitutionem domino terræ ſuperioris nõ
obſtante poſſeſſione viginti annorum domini
terræ inferioris , & ratio eſt ſecundum *Vrſil.
ibid.*quia poſſeſſio,& dominium in dominium
terræ ſuperioris cenſentur per *Conſuetudinem*
translata,ac ità, vt eidem competat interdictũ
recuperandæ poſſeſſionis, *Caſſanc. ad Conſuet.
Burgun.de ſucceſ.rubr.7.fol.221. Tiraq. alijque
relat.ab eod.Vrſil.*qui *n.4. in fin.* deciſionem
S.R.C.de anno 1559.huic municipali iuri cõ-
formem affert ; quænam verò ſit immemora-
bilis, & quomodo differat à cẽtenaria,tradit
De Pon. dec.28.n.12.
Infertur tamen, tradita in iudicio plenario
11 veritate comprobari, nõ autem in ſummario
poſſeſſorij,nam ſatis eſt,aliquem poſſidere, vt
12 valeat interim manuteneri *De Franch. deciſ.
210.n.4.Cap.Latr.conſult.66.n.3.*ac *deciſ.101.*
vbi quando poſſeſſorio, & petitorio ſimul cu-
mulatis agi poſsit? ideòq; dato termino in
13 cauſa ſi poſſeſsio ipſa valido titulo non con-
firmetur cõtra dominum fũdi ſuperioris , erit
eidem reſtituẽda;cũ onus probãdi translatum
14 ſit in actorẽ, qui alterius poſſeſſionem infrin-
gere vult *l.1.*& *l.fin. C.de probat.* & *l.qui accu-
ſare,C.de eden.Montan contro.80.n.8.*cũ ex ra-
tio-

tione adducta per *cit.Marcian.ead.diſp.65.nu.*
14.,dicatur iſto caſu in poſſeſſorem ipsũ tran-
ſlatum,*Mareian.ibid.*;ſatis enim dicitur habe-
15 re intentionem fundatam ille,cui iuris diſpo-
ſitio aſsiſtit,,ac ideò poſſeſſori probandi onus
incumbit, *cap.cum perſonę,ver.quod ſi talis,* &
*c.1.de præſcript.in 6.DD.*in *l.ſollemnibus, Cod.*
de fid.inſtrum.Bar.Tiraquel.Alciat.abeod.Mar-
cia.relat.,pariterq;ſi de poſſeſsione in perſona
domini inferioris terræ controuertatur, ſem-
per dominus ſuperioris ſundi conſeruabitur
16 in poſſeſsione Ripæ,quaſi præſumptus titulus
conſuetudinarius ad conſeruationem ſufficiat,
Cap.Latr.conſult.66.n.7. præcipuè dum reme-
17 dium recuperandæ non fuit intentatum, vt
ex traditis per *Anu.alleg.*84.quicqnid aliter de
hac re credat *Couar.pract.quaſt.c.17.ſub n.6.*p
diſpoſitionẽ *text.in c.cũ perſona de priuil. in 6.*
18 Cęterum quãdo poſſeſsio releuet poſsidẽtem
ab onere probandi,explicat idem *De Franch.*
deciſ.596.nu.7.& 8.ad intellectum,*l.non igno-*
rat,C.qui accuſ.non poſſ.

His poſitis,aliqua & Nos tradamus de cõ-
19 modis poſseſsionis,quę multa eſſe,percipitur
& *Amen.ad dec.43.DeFrãch.n.4.Prat.diſc.fore.*
to.1.n.36.& alijs ad *text.in §.cõmodum inſtit.de*
de interdic. & viginti quatuor *à Menoch. præ-*
*ſumpt.69.lib.6.*triginta ſex à *Capagu.in c.Regn.*
freqnẽs in auribus,& quinquaginta à *Maran.in*
tract.de remed. poſſeſſor.fol.210. cũ ſeq. R.Tap.
lib.3.iur.regn.in rubr.de in integr. reſtit. nu.22.
numerãtur teſte *Rouit.conſ.32.n.7.lib.2.*:Dici-
20 mus ergo poſſeſſori ius aliquod in re poſſeſſa
cõſtiturũ dici ad *tex.in l.2.ff.vti poſſid.*,ac ideò
in pari cauſa potior dicitur poſsidentis cõdi-
tio, *Facbin,contr.lib.4.c.8.lit.D. Barry.de ſuc-*
ceſſ.lib.10.n.33.in fin.& adeò vt *Bart. in l.mi-*
litis 37.§.veteranus,ff.de milit.teſtam. affirma-
uerit, poſt reuocationem factam à teſtatore
21 olim conditi teſtamenti, ſi ex eodem reuoca-
to teſtamento legatarius poſsideat, hæredem
rem legatã petentem repelli, vt obſeruat *Mar-*
*cian.diſput.61.nu.19.cir.med.to.2.*vbi ad expli-
cationem *l.ſancimus,C.de teſtam.l.militis, §.ve-*
teranus,ff.de milit.teſtam.& *l.ſi iure, ff. de leg.3.*
ſtatuitur,& explanatur vniuerſa færè teſtamẽ-
22 tariæ reuocationis materia,& cõcluditur,per
ſimplicem reuocationem, coram ſeptem teſti-
23 bus declaratam,non reuocari teſtamentum
antea factũ, niſi aliũ ſibi fecerit teſtator hære-
dẽ, vel effluxerit decẽnium à die cõditi teſta-
menti ad illũ factæ reuocationis, diuerſumq;
iuris dogma quoad legata,& fideicommiſſa
ex *DD.*placitis deduci; ac diſpoſitio *l. diuus,*
ff.de milit.teſtam. diſpungitur *n. 23.*

Fructus rei poſſeſſæ, bona fide conſumpti
24 non repetuntur ad *text.in l.1.§.cum prædium,*
ff.de pignor.,cum vtilis ſeruiana iſto caſu repe-
tenti non competat *Marcia.diſput.58.to.2. nu.*
42. quicquid ſit in iudicio rei vindicationis
25 poſt litem conſtatam,vel concluſionem factã
in cauſa,iuxta tradita per *Capyc.Latr.dec.63.*
& *Afflict.dec.59.*ac etiam *cit.Marc.num.44.&*
45.& quamquã id, quod diximus bonæ ndei
potiùs, quàm poſſeſsionis beneficio videatur
tribuendum,cum bona fides multas quoq;pa-
riat vtilitates,& adeò vt de ipſa pecunia bona
fide conſumpta dixerint *DD.*cum *Molſeſ.p.4.*
de ſucceſſ.ab inteſt.q.26.qu.16. Monta. de regal.
argent.n. . . & alij, eam nõ eſſe reſtituendam,
quin exactam à creditore, vel in actione per-
ſonali,non reuocari per creditores hypoteca-
26 rios affirmauere *Ludouiſ.dec.44.nu.4. Affli&t.*
*dec.190. Capy.dec.78.*ad quod vide etiã *The-*
ſaur.quaſt.forenſ.16.lib.2. Fõtanel.de pact.to.2.
clauſ.5.gl.8.p.7.De Luc.ad dec.385.De Frãch.
idq; etiam ſi aliqualiter bonæ fidei ab effectu
dicatur redundare, non tamen prorſus alie-
num à commodo poſſeſsionis dici debet.

Poſſeſſor pignoris,qui idem meliorem red-
didit, valet pignoris pretium creditori offer-
27 te,etſi minus credito fuerit *De Franch. deciſ.*
38.& eſt *Bar.*doctrina in *l.2.C.de præd. nauic.*
ac ſequitur *Barbo.in l.diuortio,§.fin.p.2.n.27.*

In officijs poſſeſsionẽ potius,quã datã pri-
28 uilegij attendi,Nonnuli docuere,ac ideò præ-
cedẽtiam illi,qui prius cepit poſsidere,tribuẽ-
dã in cõcurſu, vt *Surgen.Neap.illuſtr.c.27.nu.*
40.Caſſan.in catal.glo.mun.p.4.conſid.l.17. Ve-
ral.dec.Ro.Rom.36.par.2.Sanſel.deciſ.269. Ca-
bed.dec.3.n.4.& 5.& dec.5. Tap.dec.ſupr.Ital.
conſ.21.nu.19.R.Conſtan.in l.1. C.de conſul.lib.
12.n.26.& alij apud quos non paucę numerã-
tur deciſiones, quibus eſt conformis illa, de
qua *Capy.Latr.deciſ.154.tom.3.* in cauſa inter
Marchionẽ S. Luciti ex vna, & Marchionem
Olіueti ex altera; veriorem tamen contrariam
29 ſentẽtiam alij ſunt arbitrati, inter quos *Prat.*
diſcept.forenſ.c.49.to.1.à n.30. qui multos ſuæ
ſentẽtiæ adhærẽtes cumulat *Authores n.35.*ac
quãplurimas pro eadem affert deciſiones, *La-*
*rath.cõſ.87.*qui & alias refert,prout etiã *Thor.*
in compen.p.1.ver.præcedere an debeat, & eſt
videre apud *cit.Capy.Lat.à n.1.per 21.& DD.*
*ab eod.relat.*quid tamẽ iuris ſit ſtatuẽdum, ex
ijſdẽ putamus inſerri,nam facilè eorũ placitis
30 probatur diſtinctio, qua datã priuilegij attẽ-
dendam,vbi exequutionis gratiæ,ac miniſterij
perſonæ, cui eſt à Principe indultum eſt opus,
poſſeſsioni verò inſiſtẽdũ,ſi Officialis miniſte-
ſterium, & opus requiratur, ac ipſum officij
exercitium ab aliqua extrinſeca ſollemnitate
dependeat, vt in *conſ.15.Molſeſ.to.2.*probatur
vbi alia, ad eãdẽ rẽ faciẽtia, tradũtur,& apud
Conſ.Ari.de Meſa var.reſol.lib.3.c.41.n.28.&
*29.*ad *Tex.l.ſed & milites,§.quaſitũ.ff.de excu-*
ſat.tutor.l.2.C.vt dignit.ord. ſeruet. lib.2. apud
31 quem etiã *n.30.*habetur quid dicendũ ſi poſ-
ſeſſio capi nequiuit propter impedimentũ in
regijs obſequijs? & ad confirmationem libet
adducere, quæ ex *Marci.diſput.47.to.1.per tot.*
habentur,probante latè,hypothecam in bonis
ad-

Digitized by Google

32 adminiſtratorũ dari Fiſco,& pupillo nõ antea
quàm poſſeſſio eidẽ tradita ſit, & cæperit ad-
miniſtrare,nõ verò à die datæ priuilegij,quaſi
antea non valeat legitimus adminiſtrator di-
ci, & ità deciſum refert *in fin.* Cęterũ quando
33 primò nominatus eodem tẽpore electos præ-
cedat,vel primò doctoratus, ſit cæteris poſteà
doctoratis præferendus, item actu exercens
officiũ debeat præferri in cõcurſu alterius,qui
prius eãdẽ fuit adeptus dignitatẽ, quã poſtea
depoſuit,& quicquid pertinet ad materiã prę-
34 cedendi, tàm inter Officiales, quã inter Ma-
gnates, quos vulgò dicimus Titulatos,explo-
ratiſſimè apud *Tap.cit.dec.21.ſup.Ital.ſen.*ha-
betur,& alia tradidie *Prat.4.s.diſcept.for.c.39.*
occaſione litis ortę pro præcedẽtia inter Spe-
ctab.q.R.Frãciſcum Antoniũ Muſcettulam,ac
35 Spectab.D.R.Iacobũ Capycium Galeotam Il-
luſtr.Ducem S.Angeli ſemper laudibus extol-
lẽdum propter maximã eius integritatem,do-
ctrinam, præſtantiã, ac sãguinis claritatem;ac
etiam *pract.obſer.75.per tot.*vbi inter eos eiuſ-
36 dem facultatis, qui ad officia promoueri ef-
flagitãr,illum præferendũ dicit,qui libros cõ-
poſuit,eoſque maximè commendat; probans
inſuper *reſp.* 30. inter *crim. reſpon.* Officiales
37 huiuſmodi nõ ſupponi diſpoſitioni *prag.* 23.
tit.de official. & quæ ijs prohibcn., qua manda-
tur eſſe prius examini ſubijciendos illos, qui
ad officia promouẽtur, ac per cõſequens non
eſſe examinãdos,quaſi nil vltra ſit perquirẽdũ
de ſufficiẽtia electi poſt quã in ſcriptis enituit
eius doctrina,vt etiam ex *Nouar.tom.1.de gra-
uam.vaſſallor.grauam.191.nu.3.* habetur,quod
38 etiã ad Aduocatos noſtrorũ Tribunalium,qui
libros nõ edidere, extendendum inſinuat *cit.
Prat.*cum ex qualitate perſonarũ lęgũ diſpoſi-
tio ſoleat variare, *Afflict.dec.13.*& maxima ſit
noſtrorũ Tribunalium doctrina Aduocatorũ,
& experiẽtia,idq;nõ vereor de Aduocatis Ro-
39 manæ Vrbis affirmare fretus authoritate
*Auguſt.Barbo.de offic.& poteſt. Epiſc. tit.3. De
Patriarch.Sed.erect.cap.1.nu.14.*qui de cæteris
quibuſcũq; Doctoribus orbis reſpectu illorũ,
qui Romæ ſunt,idẽ dicit,quod de fluminibus
quibuſq; terræ reſpectu maris, in quo cõfun-
dũtur,eſt verum, quod æq; experientia quoti-
diana cõfirmat,& peritorum Iuris Cõſultorũ,
tantæ Vrbis doctrina, & de quocumq; noto-
40 riè idoneo nõ examinãdo,& de graduatis,ac
ab Vniuerſitatibus Doctoribus approbatis di-
cit *Ventrigl.in prax.for.Eccleſiaſt.annotat.43.§.
vnic.n.36.*citat *cap.qui Epiſcopus,* & ibi *glo.2.
23.diſtin.cap.nullus 24.diſtin.Felin.in c. fin. nu.
28.de præſumpt.*ac *Rebuff.in pract.benefic.tit.de
reſcript.in for.pauper.pro grauat.n.3.& 4. Bel-
let.diſquiſ.cleri.par.1.de diſcip.cleri.* §.5. *nu.*40.
Quare noſtræ Fideliſs. Ciuitatis Aduocatos
41 ordinarios, & extraordinarios non eſſe exa-
minãdos,receptiſſimum eſt apud Noſtrorum.
Aduerſus poſſidentẽ,ſeù quaſi,dubias pro-
bationes, ſeù ex coniecturis redundãtes regu-
42 lariter nõ admitti,probat ex *Menoch. de præ-
ſumpt.lib.6.præſũp.15.n.47.et 48.Dec.cõſ.321.
n.5.6.& 7.*alijſq; *Mõtan.contro.80.nu.9.& 11.*
allegat *text.in l.quidam,* iuncta *glo.in fin. ff.de
probat.*nã probationes requirũtur concludẽtes
aduerſus poſsidẽtem ex parte actoris, cũ aliàs
abſolui debeat *c. ex litteris extra de probat.* &
*c.cum partium iura de reg.iur.in 6.*cũ alijs alle-
gatis per *Dec.cit.cõſ.321.n.7.Pariſ.cõſ.51.n.7.
Alciat.in l.pronũciatio,ver.nepotes,et ver.agna-
torũ cir.fin.ff.de verb.ſignif. Bal.conſ.180.lib.3.
Caſtren.cõſ.134.col.1.lib.1. Iaſ.in l.neq; profeſ-
ſio,C.de teſtam.*ac cõmunem hãc eſſe opinionẽ,
ſcribit *Maſcar.de probat.lib.2.cõcluſ.786.nu.4.*
Quid verò ſit dicẽdũ de eadem re in materia
43 nobilitatis pro admiſſione ad honores Sedi-
lium?habetur ex *Fab.Ann.conſ.88.et 110.*vide
etiam *Fran.de Petr.conſ.40.* vbi nobilitatis, ſi-
44 uè patritiatus iura, quibus cõiuncti gaudent
ad cęteros de familia, vel collaterales extendi
45 probat;aliaq;de allectione ad Sedilia afferun-
tur, eundemq; *conſ.31.*agentem de armorum,
ſiuè inſignium origine,& præſtantia, & quali-
tate,ac de pęnis, quibus plebei nobilium inſi-
gnia vſurpantes, affici debeant, ac tandem de
quæſtione vtrum directi domini arma in re ad
emphyteuſim conceſſa valeant affligi?cõſulas.
Retẽtionem cõpetere poſſeſſori eſt explora-
46 tum in iure,& probatur in *l.cõmuni diuidũdo,
§.inter eos,ff.cõmun.diuidun.*& à *Socci. cõſ.224.
vol.2.De Franch.dec.527.n.11.* & latiùs *deciſ.
134.& 138.*vbi etiam fuit res meliorata, *Sera-
phin.dec.758.n.4.Capy.Lat.dec.25.n.11.*ac *dec.
137.lib.* 2. vbi multa ad idem afferuntur, &
47 examinatur, an competat hæredi, qui actualẽ
poſſeſſionẽ non eſt adeptus bonorũ hæredita-
riorum, quæ Iudicis decreto ſequeſtrata fue-
runt?& an recipiendo hæres bona hæreditaria
48 in affictum ſibi præiudicet in poſſeſſione? alia
de retentione permiſſa quãdoq; habẽtur *col-
49 lect.191.Ricc.*ad explicationem *l.non inducta,
C.in quib.caſi.pign.vel hypoth.tacit.cõtrahat.* eã
primò limitando cum *Ludouiſ.dec.109.*in mu-
liere dotem repetente,pro qua limitatione vi-
50 deas *Reg.Tap.dec.42.* & *Gram.conſ.ciuil.114.*
alioſq;.Secundò in re exequuta vigore decreti
etiam nulli propter hypothecã *Ann. alleg.80.*
Tertiò pro meliorationibus *Capy. deciſ.17.* &
De Franch.dec.38.& 112. Quartò,pro credi-
51 to eiuſdem perſonæ, quæ fuit alias condẽna-
ta ad ſoluendum in terminis *deciſ. Capy.119.*
52 Quintò,pro credito vitæ militię in cõdemna-
to ad reſtituendum feudum, *Idem Capy.deciſ.*
53 11. Sextò,cõmentarienſi pro debito carcerati,
Guid.Pap.deciſ.448. Septimò, in ſcriptore pro
54 debita mercede ſuper ſcriptis, *Surd. deciſ.50.*
55 Octauò, quoties non datur actio ad petendũ
in terminis *deciſ.89.Capy.*& tandem vendito-
56 ri ſuper re vendita, ſi non fuit integrè ſibi ſo-
lutum pretium.

TI

TITVLVS TRIGESIMVS SECVNDVS; ET VLTIMVS DE

In integrum reſtitutione minorum.

CAPVT PRIMVM.

Conſuetudinis, Pupillus, explicatio.

De non reſtituendis pupillis læſis antequam Abocatoris,Tutoriſq;,cum authoritate cuius contraxit, nomen diſcutiatur ; de requiſitis ſollemnitatibus in alienatione bonorum Minorum , & Vniuerſitatum : de mulieribus per Munualdos læſis,reſtituendis . De reſtitutione in integrũ aduerſus ſententiam,celebratos contractus, ac etiam in iudicijs Minoribus,Pupillis, Eccleſiæ , alijſque priuilegiatis,& non priuilegiatis,ac mulieribus nuptis , & non nuptis quandoque concedenda , etiam ex clauſula generali , *ſi qua mihi iuſta cauſa*; De priuilegiatis,ac miſerabilibus perſonis , & quænam ſint , & an ſenis decrepitus, vidua , & malè nupta mulier inter eas connumerẽtur,& an,& quãdo per reſtitutionem petitam decretorum exequutio impediatur? De primo, & ſecundo beneficio,& quo tempore peti valeãt, quibuſque ex cauſis , & in quonam iudicio ? De Appellatione , Reclamatione,Recurſu,Reuiſione,& Reductione ad arbitrium boni viri , & an, & quando à decretis M.C.V. ad S.R.C.valeat appellari,vel ne?& an appellatio cenſeatur quandoque denegata propter demandatam decreti exequutionem . De nullitatibus proponendis , & an abſque depoſito diſcutiantur ſi aduerſus laudum fuerint propoſitæ.

SVM-

SVMMARIVM.

Diſpoſitio Conſuetudinis, Pupillus, *traditur n.1. & an diſlet a iure communeʔn.2.3.& 4.*

Tutor,& Abocator, an differantʔ n.5.

Requiſita alienationum bonorum pupilli afferũtur, n.6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.17.& 18.& Vniuerſitatum,n.19.20.22.& 23.

Mulieres Longobardorum iure viuentium reſtituuntur,ſi fuerũt læſa per Munualdi factum, & aliorum,n.24.& 25.

Diſparitas inter mulieres læſas, & pupillos notatur,n.26.27.& 28.

Reſtitutio aduerſus ſententiam quibuſnam competatʔn.29.30.31.& 63.

Mulieres, & alij, quando valeant in iudicio reſtitui,n.32.33.& 34.

Beneficia quibuſnam competantʔ nu.35.38.39.40.41.42.43.44.& 45.

Miſerabiles perſonæ,quænam dicanturʔdicitur nu.46.47.& 48.

Seni decrepito, & infirmo, non autem valido competere beneficia probatur, nu.49.50.51.52.53.54.55.56.57.58.& 59.

Mulier habet beneficia propter ſexus imbecillitatem,n.60.etiam malè nupta,& vidua, nu.61.& 62.

Beneficia quando ſint concedendaʔ dicitur n.64.& 67.& quid in minore poſt maiorem ætatemʔ n.68.69.70.& 71.

Mulieribus olim conſuetum imponere, vt beneficia peterent, & non alijs, num.65.& quomodo num.66.

Beneficia non dantur in iudicio liquidationis, ſed quandoque aliter,n.72.

Pragm.16.de ordine iudic. *an æqualiter comprehendat actorem,& reumʔu.73.74.75.76.& 77. ac tertium ad iudicium venientem, n.81.82.83.& Fiſcum,u.84.*

Terminus ad petenda beneficia,an currat reclamatione interpoſitaʔ n.78.79.& 80.

Beneficia, an valeant peti poſt reſtaurationem inſtantiæʔn.86.

Inſtantia quanto temporis lapſu perimaturʔdicitur n.87.& 88.& an perimatur in S.C. vel Reg. Cam.ʔ num.89.& quoties poſſit reſtaurari, num.91.

Cauſa reuidetur ex eiſdem actis in S.C. poſt deſertam appellationem, n.90.

Beneficia quoties dari poſſuntʔ u.36.92.93.94.95.& 100.

Beneficia non dantur in cauſa repulſæ,num.96.& 97.& quid in cauſa ſummariaʔn.98.

Reſtitutio non concedenda aduerſus probationes Minori,qui ætatis veniam impetrauit,n.101.& 102.

Terminus beneficiorum affertur, n.103.

Nominationes in termino beneficiorum, an fieri valeantʔn.104.& 105.

Pœna imponitur petentibus beneficia, nec probantibus, n.106.

Beneficijs renunciari nequit,n.107.& 108.

Reſtitutio aduerſus ſententiam quibuſnam, & quibus ex cauſis concedendaʔ n.37.38.110.111.112.113.114.115.116.& 117.

Quomodo differat reſtitutio aduerſus ſententiam à beneficijs,n.119.

Maioribus quandoque competunt beneficia, & quandoʔn.118.120.121.122.123.124.125.126.127.128.& 131.

Minor, & maior æquiparantur circa reſtitutionem vtriſque competentem ex clauſula generali, n.129.

Reſtitutio ex clauſula generali dicitur ſubſidiarium remedium,num.130.& an competat aduerſus præſcriptionemʔn.132.

Sententia S.R.C. an, & quando poſt petitam reſtitutionem valeat exequiʔ num.133.134.135.136.137.138.139.& 140.

Appellatio, remiſſio,& recurſus, an concedãtur condemnato, non appellanti ex propria culpaʔ n.141.

Reductio ad arbitrium boni viri, quid importetʔ num.142.

Decreta M.C.V. diffinitiua quando ſint exequutioni demandandaʔ nu.143.144.145.146.147.148.& 149.

Appellari an poſſit ad S.C. à decretis M.C.V. continentibus ſummam ducatorum centum quinquaginta, vel minoremʔ num.150.151.153.& 155.

Appellatio, & reclamatio de pari procedunt, num.152.

Præſtantia S.R.C. & R.C., ac Supremi Collateralis Conſilij recenſetur,n.154.

Decreta M.C.V. in iudicio aſſiſtentiæ demandantur exequutioni,nu.156.ſed ab ipſis appellatur, num.157.

Dominus D.Fœlix Vlloa, & Lanzina Regiam Cancellariam Regens,ac Præſidens S.R.C. *laudatur, n.158.*

D. Martini de Pimento Comitis de Legardo Regij Conſiliarij *laudes recenſentur, n.159.*

Pragm.73.§.3. de offic. S.R.C. *diſpoſitio non ſeruatur,n.160.*

Pauperes non tenentur facere depoſitum pro nullitatibus propoſitis aduerſus ſententias, n.161.

Nullitates proponi valent aduerſus laudum, abſq; depoſito,n.162.& quare n.163.

1 HAbes hìc *conſuetudinariam* diſpoſitionem de pupillo cum Tutoris,& Abocatoris authoritate contrahente, in qua diſponitur, non antea quàm diſcutiatur Tutoris, Abocatoriſq; nomen, ac non ſoluendo inueniatur, *Recurſum contra eum, cum quo* con-

contrahit,eiuſq; hæredem, vel alium habentem cauſam ab ipſo contrahente cum pupillo, conce-
2 di læſo; (pupillo enim huic non licere ſiue læſione de Tutore, Curatore,vel de eo,cum quo contraxit, conqueri,dixit *Napod.hic ver. non habeat,num.7.*ad *text.in l.non videtur, ff.de in integr.reſtit.l.verum, §.ſciendum,ff.de minor. & l.1.*vbi *glo. C.de magi.conue.cum concordan.*) & per illa verba, *proùt iura communia permit-*
3 *tunt*, quæ in iſta *Conſuetudine* habeatur, nil cõtra iuris communis regulas in reliquo prouiſum fuiſſe ſuadeuur,teſte *Napodan.ver.permittunt,n.9.* qui ea iuxta diſpoſitionem *l.1.C. de præd.minor.* explicanda arbitratur; quin &
4 diſcuſſionem ipſam,de qua hìc, etiam à iure communi in *l.1.C.de magi.conuent.*vbi *glo.in excuſſis*, demandatam fuiſſe, dixit *ver. diſcuſſio num.7.*vide tamen *Marcia.conſ.45.num.15. 16.& 17.* qui ad interpretationem *l. fin. C.ſi Tut.vel Curat.interuene.* contra *Bart.* ſententiam defendit,minori electionem competere agendi contra tutorem remedio ordinario, vel in integrum reſtitutionis auxilium implorandi, idque attendendum tàm in contractibus,quàm in iudicijs,& tàm ſi Tutor, vel Curator ſit diues,quàm ſi pauper, quàm etiam ſi talis ſit,cui reuerentia per pupillum debeatur, contra *Sforz.de reſtit.quæſt.22.artic.4.ſub num. 30.*& contra tutorem probandum, ex parte eiuſdem dolum, vel culpam interceſſiſſe in damnum minoris, vt valeat teneri,dicit *n.15. in fin.*cum *Curt.iun.in l. ſi ex falſis, C.de tranſact.* quidue inter Tutorem, & Abocatorem
5 interſit, idem *Napod.* explanat *ver. contrahit num.2.* & *ver.Abocator num. 6.* duplicem ſtatuens inter eos diuerſitatem principalem, ac Curatorem ad certum, determinatumque actum conſtitutũ in ipſo Abocatore deſignãs.

De requiſitis ſollemnitatibus in alienatio-
6 ne bonorum minorum agitur hìc in *apoſt. incip. minor ver. octo, & in alia incip. quæ requirantur*, apud *Afflict. deciſ.249.* vbi *Vrſil. à num. 1. per 15.* alia notatu digna ſubdentem *ad fin.* & *in Conſtit.Regn.minorum iura num.24.* & *Marcian. diſput.71. tom.2.* ac octo
7 numerantur apud eoſdem, & alios, quarum
8 prima eſt, vt vrgens cauſa ad alienandum cõpellat, *l.ob æs,C.de præd.minor. l.magis puto, §. ne paſſim,ff.de reb.eor.*,ſecunda vt tale ſit debi-
9 tum, quòd ex mobilium pretio non poſſit exſolui, *cit.l.magis puto,§.non paſſim,* ac *§.in pri-*
10 *mis*;tertia, vt prædicta Iudici ſint nota:quar-
11 ta, vt ea potiùs vendatur res,quæ minus prodeſt minori; quinta, vt ea res vendatur, cuius
12 pretium debito,pro quo vendi debet,reſpondet *l.et ſi ſine.§.1.ff.de minor.*ac *cit.§.nõ paſſim,*
13 nam ad Iudicis officium pertinet, *in primis hoc excutere, an aliunde pecunia poſſit ad extenuandum æs alienum expediri*; ſeſta, vt Tutoris
14 intercedat authoritas, *l.neq, & l.eũ qui, C.de author.tut.& inſtit.eod.tit.per tot.*& authoritas
15 liquidò debet cõſtare per ipſam tutelæ collationem, *Bar. in l.legitimos, ff.de legit.tutor.*, ac per adimplementum, de quo in *l. tutor,qui repertorium, ff.de admin.tutor.* ſeptima, vt Iudi-
16 cis authoritas per eiuſdem decretum interueniat iuxta diſpoſitionem *l.1.ff.de reb. eor. l. lex,quæ tutores, C.de admi.tutor. l.ſi pupillorũ, §.1.ff.eod.* ac notatur in *l.cum lex, ff.de fideiuſ. l.ob æs, C.de præd.minor.* etſi quandoque talis
17 decreti ſollemnitas poſſit ſubſequi alienationem,& omitti,vt *De Franch.dec.6.* habetur, ſi res minoris pretio communiter extimato vendatur, *Bal. in l. cum ſit adiecta 6. C.de magiſtr. conuenien. lit. G.* vbi *Adden.* maximè ſi
18 æſtimator publica ſit perſona; octaua,vt præcedentibus ſubhaſtationibus fiat diſtractio,*l.ſi ſine,§.1.iunct.glo.& ibi. Bar.ff.de minor.Specul. de empt.& vendit.§.nunc dicendum, verſ ſi igitur tutor, & alij*:ſollemnitates requiſitæ in vẽ-
19 ditionibus rerum immobilium ſiue annuorũ introituum Vniuerſitatum habentur apud *Conſ.Stayban.reſolut.forenſ.38.tom.1.* vbi de
20 alijs requiſitis ad validam inducendam obligationem propter venditionem annuorum introituum,factam à Tutore, vt redditus præſtatio valeat obtineri ab ipſo pupillo,ſiuè eius hærede, ac de non probanda reali numera-
21 tione pecuniæ per aſſertionem Notarij, dicẽtis, *qui habuit, & recepit*, nec addidit, *coram ipſo Notario,& teſtibus pecuniam numeratam fuiſſe*; ad eiuſdem verò intellectum, & ex-
22 plicationem liber adnotare; decreto Regiæ Iunctæ erectę ad decernendam validitatem, ſiuè inualiditatem obligationum olim nomine Vniuerſitatum huius Regni contractarum, fuiſſe ſtatutum die 18. Martij 1614. ex tribus requiſitis,vt nempè conſtet pecuniæ verſio in vtilitatem Vniuerſitatis, vel eiuſdem ordine ſit diſtracta, vel vt diu tertiarum fuerit continuata ſolutio, vnam tantùm liquidò conſtare, ſufficere ad inducendam efficacem Vniuerſitatis obligationem, proùt ex documento authentico in proceſſu inter Vniuerſitatem Sancti Cypriani ex vna, & Nicolaum alioſque de Piſapia ex altera, fol.76. lit.A. in Banca Falui pro Viuo patet, & ſufficere ad probandas
23 ſollemnitates, & requiſita in alienationibus bonorum pupilli decretum enunciatiuam, probat *Merlin.controuerſ.forenſ.cent.2.cap.74.*

Quod hìc diſponitur in pupillo, fuit reſpe-
24 ctu mulierum Longobardorum,ſeù Francorũ iure viuentium, dum per negligentiam, vel fraudem Mundualdorum, ſeù Procuratorum ſuorum enormiter læſæ probantur, conſtitutũ in *Conſtit.Regn.obſcuritatem de in integr.reſtit.*
25 *mulier.*, nam eas reſtituendas eſſe,declaratur, dum *aduerſus Mundualdos,vel Procuratores, ſi fortè non ſint ſoluendo, indemnes ſeruari non poſſunt*, vt explicant *De Iſer.* & *Afflict.ſup.ead.*

eiſq; etiam per ſimplicitatem errantibus, ac
26 damnum incurrētibus ſuccurritur,ſed quoad
hoc inter pupillos,& mulieres diſparitas con-
ſtituitur manifeſta,nam illi etiam aduerſus la-
27 tam ſententiam reſtituuntur;iſtis verò tantū
in litis exordio,& exercitio ſuccurritur,vt per
glo.in ead.Conſtit.& Iſer. ac Afflict.num.3. de-
28 claratur; loquitur enim illa Conſtitutio de re-
ſtitutione illa, quam Nos Beneficia appella-
mus, iuxta id, quod communiter receptum
fuit, habeturque in pragm.52.56.& 62. de of-
fic.S.R.C. ac in pragm.1.& 4.num.26.de dilat.
in pragm.11.de ord.iudic.in pragm. vnic. de in-
ſtan.cauſ. non reſtaur. & percipitur ex Afflict.
placito in cit.Conſt.mulieribus de reſtit.mulier.
num.4. & in Conſtit.Regn. obſcuritatem de in
integr.reſtitut.mulier.num.3.& 29. ac dec.35.
29 & aduerſus ſententiam illis tantùm caſibus
mulieribus, quæ minores non ſunt decem,
& octo annis cōpetit reſtitutio, in quibus ce-
teris maioribus non denegatur, vt ex multis
probat cit.Afflict.in ead.Conſtit. obſcuritatem
num.4. idem probat Stayban.reſol.155.à n.23.
concindens cum Gratian. diſcept.forenſ.c.158.
num.28.in fin.verſ.quare,& deciſ.219.nu.1. &
2.& num.9. cum ſeqq. non tantùm mulieribus
30 aduerſus ſententiam denegari reſtitutionem,
ſed & pro omiſſis probationibus ſi ius com-
mune attendatur, quicquid aliter dixerit Af-
31 flict.deciſ.216. & quando mulieres,aliiq; va-
32 leant in iudicio reſtitui?habetur ex ead. Af-
flict.in cit.Conſtit. mulieribus, qui allegat text.
in l.ſcio,ff.de reſtit.in integr.l.minoribus, C.de in
integr.reſtit.l.nam & poſtea,§.ſi minor, ff.de iur.
iuran.cap.conſtitutus extra de reſtit.in integr. ex
Caſtil.deciſ.30.num.15. Maſtrill.deciſ.34. num.
15.Rouit.conſ.32. tom.2. num.6. aliiſque,con-
33 cludentibus pro modico præiudicio reſtitu-
tionem modicè læſis non competere,& volue-
re etiam Rolan.à Vall.conſ.10.vol.4.Sfor.Odd.
de reſtit.in integr. qu. 89. art.7. num.58. prouè
34 non competere reſtitutionem eo caſu, quo
æquitas illam concedendam eſſe, non ſuadeat
l.nec vtilem,& ibi Bar.in prin. ff.ex quib. cauſ.
maior. etſi beneficia de iure noſtri Regni con-
cedi conſueuiſſe priuilegiatis perſonis,etiam
vbi læſio non probatur,quaſi ex lapſu termini
ad probandum legitimè arguatur, dixerint
Rouit.ſup.pragm.11.de ord.iudic. nu.25. & Ca-
pyc.Latr.deciſ.91.num.3.tom.1.

Poſitis iſtis,aliqua, de quibus conuenit vi-
35 deamus,& quidē ſūt explicāda,primò,quibus
nam reſtitutiones illæ, quas Beneficia appella-
mus,competant in iudicio,& quando? Secun-
dò, quoties dari poſſint. Tertiò, quando, &
quibus reſtitutio aduerſus ſententiam, con-
36 tractus, alioſque actus, quibuſuè ex cauſis
concedatur? ac tandem de nonnullis priuile-
37 giis minoribus, Fiſco, Eccleſiæ, Vniuerſitati,
aliiſq; priuilegiatis perſonis competentibus.

Et ad primum ex iam traditis patet re-
38 ſponſio; nam non modo minoribus, Fiſco,
Vniuerſitati,Eccleſiæ,quos æquiparari in om-
nibus,docet Carlenal.de iudic.tom.2. diſput.1.
lib.1.tit.3.num.10. ex Iodoco Damhouder. in
enchirid.pari.& ſimil.iur.verbo Eccleſia, verbo
Fiſcus,& verbo Reſpublica, primam,& ſecun-
dam reſtitutionem competere conſtat, prouè
de minore pupillo,& Fiſco ſenſere Afflict.in
cit. Conſtit.obſcuritatem, num.33. & deciſ.210.
Merlin.controuerſ.forenſ.tom.2.c.52.n.6. & 34.
39 & omnes:pro Vniuerſitate, imò & pro Sedili
quodam,quod pars Vniuerſitatis eſt,videntur
facere conſil.32.& 33. Reg.Rouit.lib.2. ex eiſ-
dem beneficia,& reſtitutiones denegata fuiſſe
40 in cauſa admiſſionis ad Sedilium honores
per rationes ibid.deductas appareat,Conuenit
diſpoſitio l.Reſpublica,C.ex quib.cauſ.maior.&
l.Rempublicam,C.de iur.Reipubl.lib.11. cum
concord. ac Conſtit.Regn.Beneficium de reſtitut.
Reipublicæ, & optimè facit deciſ.Gizzarel.21.
à num.7. vbi examinatur, an quelibet Vniuer-
ſitas iure minoris, an verò maioris reſtituen-
41 da ſit?Pro Eccleſia faciunt tradita per Benin-
ter.deciſ.85.Capel.Tholoſ.deciſ.54.Maſtril.dec.
t 10.Imbrian.in tract.de 1.& 2. benef.conſider.
4. habeturque in cap.1.de reſtitut. in integr. &
apud cit.Merlin.ibid. & faciunt,quę per Thor.
aſſeruntur 1.par. compen. ver. beneficia an ſint
concedenda,vbi de beneficiis concedendis Ab-
bati pro cauſa ſuæ Abbatiæ, & huiuſmodi
42 priuilegium reſtitutionis petendę, etiam ad
Confraternitates laicorum extendendum,pla-
cuit Reg.Rouit.ſup.pragm.11.de ord.iudic.num.
28.ex Gabed.deciſ.Luſitan.51.par.1.ac etiam
43 ad Seminarium, cum locus pius rectè valeat
appellari; voluit Nouar.quæſt.forenſ.par.1. qu.
31.num.5. & iterum ad dictum cap.1.de reſtit.
in integr.ſingul.1.& Ricc.in prax.reſol.416.t.1.
44 verùm & quibuſcumque priuilegiatis,ac mi-
ſerabilibus perſonis, Capyc.Latr.deciſ.91. in
princ.tom.1.& deciſ.136.num.1. lib.2. aliique;
45 miſerabiles verò perſonæ quæ nam diiudi-
cari debeant Iudicis arbitrio relinquendum,
traditur à Bart.in l.1.C.quand.Imper.inter pu-
pill.& vid. qui concordantes allegat, Rebuff.
aliiſq; relat. à De Franch. deciſ.608. num.7. ac
à Menoch.de arbitr.lib.2.caſ.66. num.1. & 13.
qui ea de ratione impugnantur à Merlin. cit.
cap.52.num.26.per ſeqq. ac cent.1.cap.69.num.
17. quia,cum in ſup.cit.l.1.C.quando Imperat.
46 inter miſerabiles connumerantur tantùm
pupilli,viduæ,& diuturno morbo defaticati,&
cū priuilegia ſtricti iuris dicantur,non poſſunt
vltra caſus, & perſonas ſpeciali priuilegio à
lege, uel homine munitas, extendi,ut DD. in
cap.P.& G. de offic.deleg. & Giron. de priuileg.
num.867.quoque dixerunt. Alia habentur ad
47 intellectum cit.l.vnic.C.quando Imper.Conſtit.
Regn.ſtatuimus, & Rit.M.C.V.230. de priui-
le-

legio eligendi forum in dec.134.Sanfelic.to.1.
48 an competat minori puberi,& quiſnam pro-
priè pupillus dicatur?diſcutitur,ac S.R.C.de-
terminatione firmatur.

De ſenibus ideò nõ leuis eſt cõtrouerſia,an
49 beneficia poſſint habere? nã vt infirmi,& læſi
corpore habẽtur in l.Ciuitatib.125.ff.de leg.1.
ibi,Hoc amplius,quod in alimẽta ætatis infirmæ,
puta ſenioribus, & in authe.de quæſtore,§.ſi verò
aliqui noluerint,ibi,læſos autem,aut læſas corpo-
re, aut canitie graues, & Bonifacius Octauus
ſenectutem incurabili morbo,& perpetuo impe-
dimento æquiparat in cap.1.§.ſi autem Epiſco-
pus de Cler.ægrotan.in 6. quin non modo cor-
50 pore, ſed animo quoque infirmos haberi ſe-
nes, ac proindè inter miſerabiles connume-
randos, dixit Gabriel Velaſc.in tract. de priui-
leg.miſerabil.perſon.par.3.quæſt.18.num.13. al-
legatis ad idem probandum poſt alios De
Franch., Paſchal., & Nouar. ex noſtris,nec in
cõgruum videtur Iſern.placitũ in Cõſtit.Regn.
ſtatuimus ver. miſerabilium, verſ.item Clericus
cir.fin.de offic.magiſt.Iuſtit. dũ Azonem ſequu-
51 tus, in priuilegio electionis fori miſerabili-
bus tributo, ſenes, & infirmos comprehendi
docet, ſequuntur Afflict. deciſ. 257. Rebuff. ad
Conſtit.Gall.lib.1.tit.de ſent.prouiſ.artic.3.gloſ.
vlt.verſ.decimo ſenes, Trentacinq.variar.reſol.
lib.2.tit.de citat.cap.2.num.31.vol.1.Viui.deciſ.
65.num.4.lib.1. Manſon. de cauſ.exequut.lib.1.
limit.13.num.10.& facit Barz.deciſ.73.nu.55.
& ſeq. vbi ſub ſtatuto huic ſimili concedente
52 reſtitutionem miſerabilibus, ità ſenem com-
prehendi mulierem, vt pauperem, & mira-
biliter proſunt,quę allegauit Marcian.diſputat.
19.tom.1.à num.7. ad probandum viduæ ſeni,
53 & decrepitæ reſtitutionem in integrum com-
petere aduerſus ſententiam propter omiſſam
ab eius Procuratore reclamationem, proùt
obtinuit etiam in gradu reclamationis in
S.R.C. ac etiam poſt nullitates propoſitas, &
diſcuſſas ad relationem Conſ. de Meſa, vt ex
eod. habetur lib.3.variar.cap.44.nu.19. & 21.
54 quod & ad viduam diuitem extendit Stayb.
reſol.155.à nu.57.& citat De Franch.dec.100.
Theſ. deciſ. 177. num.2. & alios, ad idem
firmandum confert authoritas Coccin. deciſ.
330.quem affert Rouit.ſup.pragm.1. de minor.
55 num.22. & ſi aliter reſpondendum ſuadeant,
quæ cit.de Meſa ſcripſit de vidua diuite n.20.
accedit, quia ſicuti propter ſexus imbecillita-
tem etiam nuptis mulieribus primum, & ſe-
56 cundum beneficium iure noſtri Regni ſuppe-
ditantur in ipſo iudcij exercitio, Rouit. ſuper
pragm.1.de minor.num.22. Capyc.Latr. dec.91.
tom.1.num.2.ac deciſ.136.to.2.n.1. Rice.collect.
186.vbi multi numerantur caſus, quibus re-
ſtitutio venit concedenda, ità ſeni propter
ætatis ingraueſcentis defectum denegari non
debet, quidue dicendum in ſene ſeptuagena-
57 rio,etiam ſi non ſit decrepitæ ætatis? habetur
apud De Meſa variar.reſol.in addit. ad cap.44.
n.21.in fin.lib.3.fol.597.

Iſtis tamen,alijſque,quæ poſſent ad idem
adduci, non obſtantibus, contrarium ne dum
58 apertiſſimis iuribus, rationibus, ac rerum
aliàs deciſione comprobatarum argumento,
verùm communi Doctorum placito firmauit
Merlin.cit.contro.52.centur.2.à num.7.optimè
concludens, omnia,quæ tradidimus in ſene
repueraſcente, ac Bulgaro ſimile, quem Odo-
fred. adeò ad puerilem ſenſum redactum di-
xit, ut cum pueris ad puluerem luderet, vel
aliter infirmo,non autem robuſto, & ſagace
veritate comprobari,vt quoque teſtantur Mu-
ſcatel.in prax.par.6.glo.priuilegiata n.6. Cache-
ra.dec.123.in princ.De Franch.deciſ.608.nu.5.
Paſchal.de vir.patr.poteſt. par.2.cap.2. nu.104.
Viſcon.in ſuis concluſ. iur. ver.ſenes decrepiti,
Thor.in compen.deciſ.par.1. ver.ſeni decrepito,
Nouar.in prax.elect.& variat.for.ſect.1.cu.20.
n.7. & alij apud cit.Merlin.a nu.34. qui etiam
Sfor.Odd. placitum de reſtitut. in integr. par.2.
quæſt.80.art.10.num.110.ac quæſt.3.artic.3.nu.
12.Manſon.de cauſ.exequut.lib.1.limit.13.num.
14.Imbrian.de 1.& 2.benefic.conſider.5.n.170.
& 171. in hoc ſenſu explicat, ac recipien-
dum dicit, pleriſque in contrarium adductis
ſatisfacit,& de eo non amplius eſſe locum di-
59 ſputationi aſſeuerat: nec ex eo,quia ſenes ele-
ctionis fori priuilegio gaudẽt,neceſſariò inde
debet inferri,eiſdem cenſeri facultatem tribu-
tam beneficia petendi; nam imbecillitas in
valido ſene non adeſt, vt in quacunque mu-
liere propter ſexum, fortiùs cum facultas eli-
60 gendi forum ab ipſa petendi reſtitutionem
facultate differat, nam vidua, quæ poteſt fo-
61 rum eligere,& variare,vt ex cit. l.1. C. quando
62 Imperat. habetur, proùt etiam malè nupta,
vt probat Nouar.quæſt.forenſ.to.1.cap.160.per
tot. & Stayban.reſol.155. à num.71. adhuc ta-
63 men controuertitur, an reſtitutionem aduer-
ſus ſententiam poſſit habere? per DD. quos
allegat Nouar.de elect.for.quæſt.16.num.2. in
fin.ver.vnde videtur, & ſi idem Sforz. Odd. de
reſtit.in integr.par.1.quæſt.10.art.6.n.34. Mer-
lin.controuerſ.forenſ.& cit.Stayban. à num. 45.
affirmatiuè reſponderint, & ità deciſum per
Collaterale Conſilium teſtatur Taſſon. de an-
tep.ver.3.obſeru.3.n.115.& ver.poteſt, quem
allegat Thor.in 3.par.compen.ſect.3. ver. reſti-
tutio in integrum aduerſus,&c.

Maxima olim fuit contenptio inter Pru-
64 dentes noſtros de eo, an poſt concluſum in
cauſa,eaque introducta,Beneficia ad pinguius
probandum legitimè peti poſſint? nam Præſ.
De Franch.deciſ.261.num.9.& 10.negantium
partem ſubſtinet,eiq; adhæret Stayban.tom.2.
reſol.191.num.100.& 103.Rouit.ſuper pragm.
52.de offic.S.R.C. num.2. ac in pragm.11. de

Oo 2 ord.

*ord.indic. num.*29. qui hanc ſententiam verio-
rem ſuaderi verbis *pragm.*63.§.7. *Eccetto ſe*
la cauſa ſarà ſtata referita,& c.t.t.de offic.procur.
Cæſar. dicit, ac in eandem iuiſſe *Afflict. in*
*cit.Conſtit.obſcuritatem,quæſt.*9 *nu.*13.& *Cara-*
*uit.rit.*71.*num.*6. & *rit.* 296. affirmat iuxta
deciſionem relatam à *De Angel.in addit.ad de-*
*ciſ.*21.*Gizzarel.in fin. num.*1. Pro affirmatiua
verò faciunt tradita à *Maſul. ad Capyc. deciſ.*
209.*deciſ M inad.*15.*Theſaur. dec.*33.item alia
deciſio,cuius meminit *cit.Rouit.ſup. ead. prag.*
11. *de ordin. iudic.*, qua decretum fuit,benefi-
cia eſſe concedenda,nedum cauſa introducta,
verum & deciſa, ac mandato de parendo ex-
65 pedito; ideòque tantum mulieribus im-
poni poſſe, vt beneficia petant, habetur ex
*deciſ.*110.*Capy.dec.*79.*n.*6. & 12.*Cap.Latr.* &
*Rouit.in ead.prag.*11..*de ordin. indic. num.*139.
qui hanc deciſionem in viridi obſeruantia
ſemper fuiſſe, dicit; cum minoribus idem im-
poni nequeat ex eo, quia nec ſponté ſua va-
lent beneficijs renunciare, nam ex ipſo renun-
ciationis actu læſio redundat, *l. interdum*
20.& *l.ſi index* 41.*ff.de minor.*& *DD.*quos re-
fert *Gizzarel.deciſ.*21.*num.*2. & 3.hoc tamen
non obſtare decretum Iudicis,niſi clauſulam
66 contineat, *Aliàs via cenſeatur præcluſa ad pe-*
tendum beneficia, probat, & deciſum refert
Gizzarel.ibid.

Verùm hæc quæſtio fuit regia determi-
67 natione,de qua in *pragm.*16.*de ordin.iudic.*di-
rempta ſub die 27. Maij 1621. fuit enim de-
cretum, eſſe primum beneficium petendum
infra triginta dies à facta in cauſa publica-
tione,& intimata numerandos,ac ſecundum
beneficium intra alios triginta dies,numeran-
dos à die lapſus triginta dierum,conceſſorum
ad petendum primum beneficium; quòd ſi in
cauſa publicationem fieri non ſit neceſſe, pri-
mum beneficium peti debere infra triginta
dies à die factæ,& intimatæ concluſionis in
cauſa,& ſecundum beneficium intra alios tri-
ginta dies numerandos ab eorum lapſu,proùt
dixere etiam *Rouit ſuper ead.pragm.De Angel.*
*in addit.ad cit.deciſ.*21.*Gizzarel.num.*2.& *ſup.*
cit.Capyc. Latr. & omnes.

Quiduè dicendum,ſi beneficia petita non
68 fuerit pro minore,qui poſtea factus maior ea
petierit tanquam minori competentia per di-
ſpoſitionem *l.minor,*vbi *DD.*paſsim *l.nam, &*
poſtea,§.ſi maior,ff.de iur.iuran.cap.aud.tis, &
cap.coram de reſtit.in integr. infra quadrienniũ
ſtatutum ad id in *l.fin.*vbi *glo. ver.excipiat, C.*
de reſtit.in integr.& *l.fin.C.de tempor. in integr.*
69 *reſtit.*, computandum tamen à die ſcientiæ
iuxta *Bald.* doctrinam in *l.falſam,num.*3.*C.ſi*
ex falſ.cauſ.Caſtren.in l.fin.C.de dolo, Abb.in
*cap.*1.*in fin. de præſcript. Alex. conſ.*71.*col.fin.*
*lib.*1.& *conſ.*227.*lib.*2. *Dec.conſ.*42.*in fin.verſ.*
nec obſtat,& *conſ.*303.*num.*7.*Caualcan.de tutor.*
*num.*142.*cum ſeq. Becc.conſ.*12. *num.*16. *Surd.*
*conſ.*176.*num.*13.*vol.*4. *Sforz.Odd. de reſtitut.*
*in integr.quæſt.*20.*art.*4.*nu.*37. & 39. *Boer.de-*
*ciſ.*39.*num.*4. *Tiraquel. de retract. lignag.*§.35.
*glo.*4.*num.*4. *Afflict.dec.*329.*Peregrin.conſ.*103.
*num.*58.*lib.*3.& confirmauit *Marcian. conſ.*45.
*nu.*3.tanquam vndequaq; abſolutum,& abſq;
controuerſia. Videri poteſt apud *cit. Marcian.*
70 vbi haud eſſe deneganda in hoc caſu benefi-
cia,probat,& per S.C.decretum, refert.

Et an per termini lapſum, in *pragm.* ſtatuti
71 ad beneficia petendum, dicatur ità via præ-
cluſa ad nouam petitionem ipſorum, vt am-
plius peti nequeant, vel in alio termino? exa-
minat *Marcian.diſput.*19.*tom.*1.*num.*3. & con-
cludit pro negatiua,referens ideò per S.C.de-
cretum die 28.Septembris 1949.in cauſa Por-
tiæ de Coruis,quo eidem Portiæ fuit ſecundũ
beneficium datum in iudicio liquidationis,nã
etſi beneficia in cauſa liquidationis non eſſe
72 cõcedenda, communiter ſit receptum per ra-
tionem *tex.in l.*1.& 2.& *fin.C.ſi ſæp.in integr.*
*reſtitut.poſtulet.*ne plures reſtitutiones dentur;
tamen dantur quoties in primo termino non
fuerunt cõceſſa, *Afflict.dec.*35.& 114.& *Mar-*
*cian.ibi.num.*2.

Adhuc tamen de pluribus altercari ſæpius
73 contingit in terminis eiuſdem *pragm.* & pri-
mò verum diſpoſitio *regiæ pragm.*ità reſpectu
actoris vigeat,vt reſpectu rei conuenti proce-
dere non dubitatur, & adeò,vt vterque dica-
tur per lapſum bimeſtri temporis à publica-
tione, ſiuè concluſione excluſus à beneficiorũ
petitione? *Thor.*enim in 2.*par.compen. ver. be-*
neficia,ſiuè reſtitutiones in integrum fol. 44. re-
fert deciſionem S.C.ad relationem *Conſ.Mar-*
ciani factam, qua reſpectu rei conuenti, non
autem actoris, cui non competit tempus ad
beneficia petenda ſtatutum, regiam *pragmat.*
procedere, fuit declaratum in cauſa Ioannis
Antonij della Grotta,cum Alouſio de Aloys,
fuit enim *pragm.*ad tollendas dilationes ema-
nata, vt ex eiuſdem verbis, *Perche vna delle*
cauſe, per le quali tanto ſi dilatano le liti in
queſto Regno,procede dal modo, che fin'hora ſi è
oſſeruato di dimandare, e concederſi i termini ad
probandum per via di reſtitutione, che ſi dice
primo, e ſecondo beneficio, &c. cumq; reorum
74 ſit fugere; actoris verò apud Iudicem inſtare
pro cauſæ expeditione *Speculat. tit. de contu-*
ma.§.2.*n.*2.*Rota dec.*2.*n.*4.*de ſequeſtrat. poſſeſſ.*
& *fruct. in nou. Io: De Deo in prax. Aduocat.*
*lib.*1.*cap.*8. *De Angel.ibid. num.*4.*Capyc.Latr.*
*dec.*91.*num.*10.& *dec.*176.*num.*9.ac ideò reus
fugitiuus nuncupatur in *l.properandum,* §. &
ſiquidem,C.de iudic. eadem non concurrente
ratione legis quoad actorem,non videtur pro
75 eodem ipſa legis diſpoſitio conſtituta, *l.in*
omni, ff.de adopt.

At his aliter per idem S.C. deciſum cerni-
tur

76 tur apud *cit.Capy. Latr.* ac decretum etiam
reſpectu actoris terminum à *pragm.*ſtatutum,
77 currere; actor enim, & reus ad imparia iudi-
cari nequeunt, *l.fin.C.de fruct.& lit. expenſ.* &
quod vni non licet alteri competere non po-
teſt, *cap.nō licet actori de reg.iur.in 6.*vbi *DD.*
l.non debet 42. ff.de reg. iur. & vtriuſque cauſa
de pari procedit *cap.2. de mutu. petit. Gabriel.*
commun.opin.to.3.tit.de clauſ.concluſ.1.num.66.
Valaſ.conſult.25. cum dicantur correlatiui,vt
optimè exornat *Capyc.Latr.cit. deciſ.91.n.12.*
qui deciſioni relatæ à *Tho.* alijſq; ab eodem
adductis,ſatisfacit vtrobique.

Secundò,an terminus à *pragm.*ſtatutus cur-
78 rat poſt reclamationem interpoſitam,ac ideò
ſuccumbens in reclamatione, adhuc in curſu
termini ſuccubuiſſe cenſeatur ad *Text. in l.*
contra maiores,C.de inoffic.teſtam. & tradita in
deciſ.327. De Franch. num.3. & 4.; nam pro
79 negatiua inſtetit in S.C.Hoſpitale Sanctiſſimi
Nominis Domini Ciuitatis Cauæ in anno
1622.per ea,quæ *Curt.Bald.Pariſ.ad Bar.in*
ead.l.contra maiores, Idem Bald. in l. qui teſta-
mento 40.aliàs 37.ff.de excuſat.tutor.nu.4.& in
l.quandiu 68.aliàs 69.in fin. ff.de acquir.hæred.
fuit tamen in contrarium deciſum ad relatio-
nem Regentis *Rouit.*vt *Idem* teſtatur in *eadem*
*pragm.16.de ordin.iudic.num.5.*qui allegatis in
80 contrarium etiam ſatisfacit *num. 6.* Bonum
itaque erit idem,quod reſpectu repulſæ habe-
tur ex *eod.Rouit ſup.pragm.11 de ordin. iudic.*
num. 22. ac *num.44.Capy. deciſ.157.* reſpectu
beneficiorum ſeruare,per reſeruationem enim
ſeù petitionem beneficiorum, in termino fa-
ctam,ius partium conſeruatur illeſum,& ideò
propoſita quæſtio poteſt iſta ceſſare.

Tertiò,an diſpoſitio eiuſdem *pragm.*Tertio
81 in iudicium venienti obſtet, ità vt eiuſdem
diſpoſitio quoad termini præfinitionem ad
petendum beneficia ſeruanda ſit reſpectu il-
lius (Tertio enim venienti competere benefi-
cia,habetur ex *Rouit.ſup.pragm.11.de ord. iu-*
dic.num.30.& ſup.pragm.16.eod.tit.num.8.Im-
bria. de 1.& 2.benef.conſid.3.Afflict.deciſ.213.
alijſq; quod extenditur etiam ad Authorem
laudatum in *deciſ.115. Afflict. num.4.* iuxta
tradita in *c.1.& cap.auditis de reſtit. in integr.*
per *Couar.pract.quæſt.cap.14.num.2.*poſt *glo.in*
l.ſi parentes,ver.ex perſona,C.de euict. Guttier.
pract.quæſt.lib.1.quæſt.66.relat.à Cala de reſtit.
in integr.quæſt.33.num.42. dummodò tamen
82 non fuerit principalibus conceſſa eo tempo-
re,quo tertius cōparet,idem *Rouit.ibid.Giurb.*
dec.1.Ann.conſ.93.Gail obſeru.71. in fin. lib.1.
quibus & cōferunt tradita per *Montan.contro.*
79. in qua deciſum fuiſſe,conſtat,eadem alijſ-
que de rationibus fuiſſe denegata beneficia
Illuſtri Duci Magdaloni petenti, etſi benefi-
83 ciorum terminis eidem non fuiſſet notifica-
tus; etſi aliter dicendum ſuadeant tradita in
deciſ.40.Gizzarel.nu.15.& 16.)& affirmatiuè
reſpondet *Rouit.cit.pragm.16. nu.8.* citat *Gut-*
tier.lib.1.qu.66.in fin.Fab.Ann.conſ.97.num.7.
84 & alios,idque etiam in Fiſco attendi,ſubdens
ſecundum *Aretin.in l.ſi mercedem, §. habitato-*
ribus, ff.de act.empt.Tiraquel. de leg.connubial.
glo.8.num.175. Lambertegn.de contract. ad fin.
num.95.& ſeq.Peregrin.de iur.fiſc.lib.5.tit.1.n.
*38.*quod optimè probatur apud *Thor. in 2.p.*
compen.ver.beneficium primum,& ſecundum,
vbi conformis huic ſententiæ deciſio S.C. re-
85 fertur:Cæterum quando Tertius veniens in
iudicium,ſiuè minor, ſiuè maior ſit, vel priui-
legiatus quilibet,debeat ex integro audiri,vel
potius in terminis, in quibus reperitur cauſa,
conſtat ex iiſdem *cit.Rouit.& Gizzarel.* ac ex
eod.Rouit.deciſ.1. Merlin.lib.1.controuerſ.c.30.
alijſq; paſſim.

Quartò, an poſt inſufflationem ſpiritus vi-
86 tæ Beneficia concedi debeant? & pro affirma-
tiua deciſum refert idem *Thor.* in cauſa inter
Ciuitatem Surrenti ex vna, & Ciuitatem Maſ-
ſæ Lubrenſis ex altera per ea, quæ in eadem
cauſa allegauit *Fuluius Lauar.* ab illo reſcri-
pta, vbi *ſup. ver. beneficium primum*; quando
autem perimatur inſtantia ex *l. properandum,*
*C.de iudic.*habetur, ac *in l.fin. C. vt infra cer-*
tum temp. criminal. quæſt. termin. vbi habetur,
87 criminales cauſas biennio concludi; ciuilium
88 verò motas non vltra triennium poſt litem
89 conteſtatam eſſe protrahēdas;& an in S.R.C.
vel in R.C.S. inſtantia per lapſum trienuij pe-
reat,& quando? habetur in *dec.68.Capy.Latr.*
lib.1.& dec.123.lib.2. Carleual.de Iudic.tom.1.
*diſput.2. quæſt.7. num.993.*vbi pro negatiua,
præcipuè ſi facta fuerit monitio ad dicēdum,
qua inſtantiam perpetuari dixerunt *Piſanel.ad*
Afflict.deciſ.283.De Franch.deciſ.642. Capyc.
deciſ.109.De Pon.conſ.142.vol.2. Capyc.Latr.
viſd. deciſ.68. & 123. prouti nec currere fatalia
in S.C.ex multis probat *Galeo.lib.1.controuerſ.*
Illuſtr.19.nu.15. quin poſt deſertam appella-
90 tionem ſi ad S. C. appelletur, antequam ap-
pellatio declaretur deſerta, cauſam ibidem
reuideri ex eiſdem tamen actis. teſtatur *Cara-*
uit.ſup. rit. 260.num.3.& 4. Cæterum ter tan-
91 tum poſſe inſtantiam reſtaurari, & non vltra
habetur apud *Gram.deciſ.69.*

Ad ſecundum patet reſponſio ex traditis à
Capyc. Latr. deciſ.79. & alijs; Beneficia enim
92 ſunt vtrique parti litiganti communia, & ità
reo, vt actori, nec alter,poſtquam petijt,valet
93 in damnum alterius ea renunciare, *De Fran-*
ch.deciſ 269.Rouit.ſup.prag.11. de ordin. iudic.
94 *num.37.*& maior vtitur beneficijs,minoribus
conceſſis,*De Franch.*& *Rouit. ibid.* prouti de
quocumque termino dixerunt *Carauit. rit.*
*92.num.1.*per *text.in l.petend.e, C.de tempor.in*
integr.reſtit.& *Scagl.in rit.73.num.2.* & in ſpe-
cie noſtra *Afflict.deciſ.98.num.3. Thor.in com-*
pen.

*pen.ver.beneficium petitum tom.*2.cumq; quilibet priuilegiatus ea petere valeat,quandoque etiam quatuor dari Beneficia in cauſa,concludendum ſequitur,ſi vterque litigans ſit priuilegiatus, & nil in contrarium refragatur diſpoſitio *reg.pragm.*8. *in prætermiſſ.de dilat.* §.1. quæ non videtur circa Beneficia diſpoſuiſſe,
95 vel adeò de iſta in integrum reſtitutione dixiſſe,vt tantùm in eo caſu,quo plures litis cõſortes idem ius fouent, ab vno olim propoſitum, attendatur,cui *pragm.* diſpoſitioni confert,quod è *Magon. deciſ. Luccen.*68. *& Polidor.Rip.obſeru.*300. habetur, & *in reſol.*55.*nu.* 53.*&* 54.1.*tom.reſol.Stayban.* ſed an dari de-
96 beant in cauſa repulſæ? habetur ex *Ronit.ſup. pragm.*11.*de ord.iudic.nu.*20. *De Franch. deciſ.* 421.*num.*7.*Molin.de Hiſpan.primogen.lib.*3.*c.* 13.*num.*66.*Ferrer.in obſeru.Cathal.par.*1. *cap.* 476.*Afflict.in conſtit.obſcuritatem,num.*9. con-
97 cludentibus,nõ reſtitui minores ad pinguius probandam in cauſa repulſæ, ac per conſe-
98 quens,nec beneficia eis cõcedi,quiduè dicẽdũ ſit in cauſa ſummaria?habetur ex *Thor.* 2.*par. compen. ver. beneficium primum, fol.* 47. *col.*2. *cir.fin.Capyc.deciſ.*13. *Ann.conſ.*84.*nu.*11. *Couar.pract.quæſt.cap.*13.*Ronit.in pragm.*11. *de ordin.iudic.num.*3. *Innocen. in cap.coram extr. de offic.deleg.Molin.de Hiſp.primogen.lib.*3.*cap.*
99 13.*num.*6.*&* 63. vbi quid dicendum, ſi de irreparabili damno non agatur? & quando
100 priuilegiata perſona non priuilegiatæ ſucceſſit?habetur ex *Thor.*2.*par.compen.ver.beneficium an concedi*, qui annuens traditis *in dec.* 212. *Afflict. cum eod.* pro negatiua concludit, aliamque refert deciſionem, & reſtitutionem
101 aduerſus læſionem, quam paſſus eſt minor, qui veniam ætatis impetrauit ex defectu probationis in iudicio, tàm ſi contingat ante, quàm poſt exibitas in iudicio litteras veniæ
102 ætatis, non concedendam,cum à die obtentæ veniæ reſtitutio denegetur, aſſeuerant *Cald de reſtitut.in integr.minor.denegan.infr.cit. q.*33. *num.*45.*Fontanel.de pact.to.*1.*clauſ.*3.*glo.*3. *nu.* 60 *p tex.& glo.in l*.. *C.de ijs,qui ven.ætat.impetraner. Gomez. variar.tom.* 2. *cap. de minor. num.*12.

De termino beneficiorũ agit *Ronit.ſup. cit. pragm.*11.*de ord.indic.num.*31.32. *&* 33. con-
103 cludens pro veritate,terminum primi beneficij medietatem eſſe primi termini in cauſa principaliter dati, ac terminum ſecundi eſſe medietatem termini primi beneficij,ac ità eſſe tunc, & olim quoque omnium in moribus fuiſſe,quicquid aliter dicatur in *deciſ.*124.*Afflict.* quam videtur approbare *D. Hieronym. Cala de reſtit.in integr.minor.denegan.qu.*33.*nu.* 4.citans *Auendan.reſponſ.*21.*n.*3.*Gutier.lib.*1. *pract.quæſt.*69.*per tot.* ad fundandum, admit-
104 tendas nominationes in termino beneficiorum, quod & ſi verum ſit, cum ex *eod. Ronit.* deducatur,non valet indè, quod ijdem *Afflict.*
105 & *Calà* mallent de congruente termino nominationum Iudicis arbitrio decernendo, inferri, vt *Ronit.* habet, cum de termino nominationum diſpoſuerint *pragm.* 3. *de dilat. & pragm.*7. *de ordin. iudic.* vbi congruens terminus ſtatuitur.

Contra petentes Beneficia, vel repulſam
106 olim diſpoſitione *reg. pragm.*1. *de procurat.* fuit ſtatuta pœna ducatorum duodecim, ſi eis non vterentur; nunc verò per *ſup.cit. prag.*8.*de dilat.* §.6.*in prætermiſ.*eſt aucta pęna ad aureos nummos viginti quatuor; hinc praxis quædam inualuit renunciandi beneficia, & repulſam re integra ante litis conteſtationem, ſicq; tollitur incurſus ad pœnam.At quæritur poſ-
107 ſit ne petitum beneficium renunciari in pręiudicium alterius partis, ad cuius fauorem poſt beneficij petionem dicitur ius conſtitutũ ad pinguius in eodem termino probandum; & hanc quæſtionem examinat, & reſoluit *Thor.in compen.par.*2. *beneficium petitum*, ac
108 deciſionem S.C.affert,qua declaratum extitit,fore litis conſorti beneficia concedenda etiam poſt ſententiam, cuius exequutionem mandatum fuit ſuſpendendam fore, conferũt, quæ diximus *ſup. num.* . & tradita ab *Afflict. in conſtit.obſcuritatem,quæſt.*10.*nu.*16.aſſerturque ad confirmationem paritas in appellatio-
109 ne, qua interpoſita non eſt locus renunciationi in præiudicium collitigantis, *l.*1.*C.ſi vn. ex plur.Afflict.deciſ.*173.*num.*4. *Surd.dec.*143. *num.*4.*Crauet.conſ.*30.*num.*10. *R.De Pon.conſ.* 6.*num.*7.*vol.*1.*Imbrian.de* 1.*&* 2.*benef.conſid.* 7.*num.*82.*De Franch.deciſ.*658.*num.*1. *Giurb. deciſ.* 30. ac *deciſ.* 99. ex allegatione quadam *Reg.Tap.*in qua multa,quæ ad fauorem vnius partis ſunt introducta,& alteri etiam prodeſſe queunt, & ideò non poſſunt renunciari, afferuntur.

Ad tertium reſponderi poteſt cum *Ricc.*
110 *collect.deciſ.*186.*par.*1.*Gratian.diſcept.forenſ. cap.*762.*num.*13. *cum ſeqq.*& alijs,qui ſparſim de huiuſmodi reſtitutione aduerſus ſententiã, contractus, alioſque actus concedenda, ſiuè deneganda agunt, prout etiam uideri poteſt apud *ſup.cit.Calà.*& *Conſ. Stayban. reſol.*155.
111 *tom.*2.*per tot.* ubi latè de reſtitutione Pupillis, Minoribus,Eccleſiæ,Fiſco,Viduæ,ſiuè Diuiti, ſiuè Pauperi, Mulieri, quæ virum ha-
112 bet captiuum,exulem,uel ad triremes damnatum, uel quæ cum uiro ſuo diuortium fe-
113 cit, Virgini ſiue diuiti, ſiue pauperi, & quæ animum habet perenniter in uirginitate manendi,uel non,de qua latè *reſolut.*198. & quæ
114 habet patrem, uel non habet,alijſque concedenda,& non concedenda agitur,& concinnè
115 enucleatur, & an Meritrix gaudeat in integrum reſtitutione? examinat *Prat.reſpon.crim.*
116 3.quidquè dicendum de fori electione re-

ſpe-

ſpectu virginis, quæ patriæ poteſtati ſubeſt,
babetur *reſponſ.51.criminal.Conſ.de Palma* in-
ter *conſil.crim.Prat.*contra *Capyc.Latr.dec.54.*
num.5. vbi deciſum pro negatiua in cauſa
Horatij Curialis, cuius meminit *Viſcon. in*
*addit.ad deciſ.100.De Franch.*impugnatur ta-
117 men deciſio,& iſtorum ſententia acerrimè à
Gizz.in eadem deciſ.54.Capye.Latr. n.5. Prat.
lib.1.diſcept.forenſ.cap.13.a nu.31. per 72. qui
citat *Ronit.deciſ.49.num.12.& Carleual.de iu-*
dic.diſp.2.q.6.nu.32. verſ.nec de Viſconte, Nos
verò non tedet aliqua inter cæteros afferre.

Quare dicimus, huiuſmodi reſtitutionem
non modò ſupra enarratis, alijſq; priuilegia-
118 giatis perſonis competere, ſed & maiori-
bus, & illis, qui nullo prorſus priuilegio po-
tiuntur,quidquè inter vtramq; reſtitutionem
priuilegiatorum nempè, & non priuilegiato-
119 rum interſit? explanãt *Marcian.conſ.44.to.1.*
num.14. Conſil.de Meſ.variar.reſol.lib.3. c.44.
Stayban.cit.reſol.155.aliq; paſſim; ex pluribus
cauſis,quę enumerantur in *l.1.& 2.ff. de in in-*
*tegr.reſtit.*ac in *l.1.& per tot.tit.ff.& C.ex quib.*
cauſ. maior. maioribus quandoque reſtitutio
120 concedi conſueuit, ex metu ſcilicet, dolo,
ſtatus mutatione, iuſto errore, abſentia cauſa
Reipublicæ, vel alia quauis neceſſaria,& iuſto
quolibet impedimento ad *text.l.1.&* *l.ſuccur-*
ritur,cum l.ſeq.ff.ex quib.cauſ.maior. ac tandem
121 quoties magna cauſa ſuadet, vt eſt videre
apud *cit.De Meſ.* etiam *num.15.Donel.lib.21.*
commentar.cap.5. vbi *Oſuald. Hilliger. in notis*
lit.L.Duaren.in paraphra.ad tit. C.de vxor.mi-
lit.col.1.& 2.& *ad tit.C.ex quib.cauſ.maior.c.de*
altern parte edicti col. 2. qui eas optimè exa-
minant,& exornant, & in vinculis,aliterque
122 detento competere reſtitutionem in inte-
grum per *cit.l.ſuccurritur,*probat *Stayban.ead.*
reſol.155.num.45.& 46.& Sforz.Odd.de reſti-
tut.quæſt.7.num.66.ver.amplia autem; at debet
123 læſio ſemper adeſſe, nam ſine læſione maio-
res non reſtituuntur *Surd.deciſ.4.nu.12. Man-*
del.Alb.conſ.229.à nu.17.ad fin. Ioſeph Ludon.
deciſ. Peruſ.55.num.21. & ſi maiorum reſtitu-
124 tio in æquitate ſundetur *Marcian. cit.conſil.*
44.nu.14.cir.med. prout nec minores,licet mi-
125 noribus facilius,quàm maioribus reſtitutio-
ne ſuccurrendum ſit iuxta ea, quæ *Molin. di-*
ſput.572.5. militibus, Leſſ.de iuſt. & iur. lib.2.
cap.17. num.39. Capyc. Latr. deciſ.188.lib.2.
num.103.& 104. Ideò reſtitutionem,quæ ad-
126 uerſus ſententiam concedi debet propter in-
ſtrumẽta nouiter reperta ad placitum *Calà de*
reſtit.in integr.minor.quæſt.40. à nu.1. per ſeqq.
vbi lepidè hanc examinat rem, & reſoluit,
quamplurimas afferens S.C.deciſiones, *Stay-*
ban.reſol.155.tom.2. num.141. Sfor.Odd.de re-
ſtit.quæſt.73.cum trib.ſeq. Stayban. ſen. conſ.79.
& Caſtil.deciſ.16.num.20.lib.2. non competere
data culpa, vel ſaltim ſupina ignorantia, aut
ceſſante læſione, habetur ex ijſdem *Stayban.*
*Caſtill.& Honded.conſ.27.nu.6.& 7.*prout etiã
concludit *cit.Calà num.4.& 9.*:Cæterum an
127 quandoque aduerſus ſententiam prolatam
contra ius litigatoris poſſit reſtitutio maiori
competere contra tradita à *Sforz. Odd. de re-*
ſtit.quæſt.79.art.2.num.10.& alios, quos refert
cit.Caſtil.deciſ.Sicil.16. per tot. poteſt ex *Mar-*
cian.diſput.86.tom.2. deduci, vbi probatur ex
Alex.in l.ſi infanti col.fin.C.de iur.delib.per l.ſi
mater, vbi *Bar.de exequut.re.indic. Ruin.conſil.*
68.num.20. lib.1. Mut. deciſ.Sicil.84.num.42.
Gabriel.conſil.28.num.4.lib.2. Gratian. diſcept.
forenſ.cap.907.num.14.cum ſeqq. ex capite no-
toriæ iniuſtitiæ adhuc huiuſmodi reſtitutionẽ
128 competere etiam poſt quatriennium,præci-
puè ſi notoriè conſtet de errore ſententię, fal-
ſa cauſa,& iure petentis reſtitutionem ad tra-
dita in *conſil.324.Surd.nu.5.& 6.* vide ad idẽ
Rouit.ſup.pragm.5.de offic.S.R.C.n.20.& Surd.
conſ.324.vol.3.conſ.405.nu.17. cum ſeq. vol.3.
Barz.dec.33.Scac.de ſent.& re indic.glo.14 nu.
20.& 26. ſed vide quoq; *Afflict.* qui videtur
contra ſentire *deciſ.28.num.6.*

Hinc eſt,vt ex ijſdẽ penè cauſis maioribus,
129 ac minoribus,minimè attenta perſona, cui
eſt concedenda, reſtitutio tribuatur ex clau-
ſula generali, *Calà vbi ſup.num.17.*ideòque
130 cum huiuſmodi reſtitutio ſubſidiarium di-
catur remedium,vt idem *Calà,*ac etiam *Mar-*
cian.conſ.44.num.14. & omnes affirmant,cui-
libet petendi in ſubſidium, alio deficiente iu-
ris ordinario remedio, miniſtratur *Ruin.con-*
ſil.119.num.21.vol.5. Reg. De Marin. reſolut.
quotid.lib.2.cap.200. num.13. & an competat
131 reſtitutio lęſis abſentibus, qui Procurato-
rem in iudicio reliquerunt, vel non? explicat
*cit.de Meſ.*ad intellectum *l.ſed & ſi 26. §. vlt.*
verſ.& ſæpiſſimè ff.ex quib.cauſ.maior.cum con-
cord., & an ex clauſula generali reſtitutio cõ-
132 petat aduerſus præſcriptionem triginta, vel
quatraginta annorum propter ignorantiam?
examinant *Surd.dec.4.DDq;* relati ab *Hodier.*
in addit.

Incidie olim ſæpiùs quæri de eo,an propo-
133 ſito remedio reſtitutionis in integrum ad-
uerſus ſententias S.R.C.valeat earum exequu-
tio, ac etiam litterarũ exequutorialium vigor
impediri?(ſentẽtias enim,& decreta huiuſmo-
di,& quicquid ordinatũ fuerit,prouiſumquè,
vt à Supremo Tribunali emiſſa exequutioni
mandari regali edicto iubetur in *pragm. 5. de*
offic.S.R.C. ac litterarum, quas dicimus exe-
quutoriales, nullo modo impediri poſſe exe-
quutionem,habetur in *prag.79. §.14.eod.*quia
134 exequutione non facta procedi nequit in
cauſa,& condemnatus audiri, *Carleual.de iu-*
dic.tom.2.diſput.lib.1 tit.2.diſp.8.num.12.De
Franch.deciſ.290.& habetur in *pragm.79. §.9.*
& 10.de offic. S.R.C.) nos verò eiuſdem quæ-
mo-

135 ſtionis examine poſt habito, quid nunc in
moribus noſtrorum ſit tradamus; Quare di-
cimus, impediri exequutionem ſi fraude ceſ-
ſante fuerit reſtitutio petita per viam exce-
ptionis, ad *text.in l.vnic. C.in integr.reſtit. po-
ſtul.nihil nou.fiat Boer.deciſ.67. num.7. Capyc.
deciſ.53.De Franch.deciſ.86.num.8.Anna ſing.
179.Rouit.in pragm.1.de minor.num.25* præci-
puè ſi fuerit irretractabilis exequutio, *Stayba.
reſol.50.num.46.49.& 51.* ſed poſt quam ſen-
tentia cæpta eſt exequi, vel fuit mandatum
expeditum de parendo, eiuſdem exequutio
non impeditur *Maſtril.deciſ.30. De Marin.re-
ſolut.qaotid.lib.2.cap.200.num.5. Anaa in rab.
de vaſſal.decrep.ætat. nu.239.* qui de ſtylo no-
ſtri S.C.teſtatur *Calà cit.quæſt.40.num.20.Ro-
uit.ibid.num.28.Stayban.reſol.55.tom.1.num.2.*
136 *3.4.5. cum ſeqq.*videas tamen ad ornatum
*Conſ.Carleual.de Iudic.to.2.lib.1.tit.3.diſp.16.
per tot.* diſſerentem an, & quando nullitates
ad intellectum *l.4.§.condemnatum, ff.de re iu-
dic.l.1.C.quando proaoc.non eſt neceſ.clem.1. de
ſequeſtr.poſſeſſ.* aliorumque iurium, & eorum,
quæ *Seſ.de inhibit. cap.5.§.5.* & alij afferunt,
item & reſtitutio valeant ſententiæ, & de-
cretorum exequutionem iam cæptam prope-
diri,qui *num.33.*dicit,eà quæ facta fuerunt in
137 proceſſu exequutiuo tempore petitæ reſti-
tutionis non reuocanda pendente cauſa reſti-
tutionis; acta tamen proceſſus exequutiui ſu-
peruentura poſt petitam reſtitutionem, vt vē-
138 ditionem pignorum, ſubhaſtationem, aut
poſſeſſionem, vel adiudicationem bonorum
exequutorum non dum prouiſa ſuſpendi, &
impediri debere, donec cauſa reſtitutionis
definiatur, citat *Sforz.Odd.de reſtit. par.1. qu.
43.art.6.num.91.Lantellot.de attent.cap.18.nu.
117.& 118. Seac.de appellat. qu.19. remed.2.
num.72.in fin.& num.*100.quibus conueniunt
tradita pèr *Marcia.diſpat.86.num.25.* conclu-
dentem cum *Gratian.diſcept.cap.708.num.46.
& ſeqq.*& *Rouit.pragm.5.de offic.S.R.C.nu.23.*
impediri exequutionem ſententiæ per reſtitu-
139 tionem ex capite notoriæ iniuſtitiæ,etiam ſi
facta ſit exequutio vigore litterarum exequu-
torialium, quaſi tunc facta dici nequeat ante-
quam per ſolutionem, vel traditionem rei
perficiatur: de proponendis nullitatibus alia
dicit *cit. Roait.in pragm.5.de offic. S.R.C.*ſicut
140 etiam de reclamationis remedio, de quo
etiam præ cæteris *Capy.Latr. conſult.159.per
tot.tom.2.* vbi de exequendis,& non exequen-
dis quandoque S. R. C., & R.C.S. ſententijs,
atque quid ſit apoſtolos petere, & apud
*Fanut.de momentan.cap.20.num.26.*ad intelle-
ctum eorum, quæ *Maran. in ſuo ſpec. par. 6.
ver.& quando appellatur,num.219. Gaid.Pap.
deciſ.436.num.34. Viu.deciſ.266.num.2. Mia-
ſyn.obſeru.36. cent.4.* alijque dixerunt, expla-
141 nat; alia quoque de appellatione, reuiſione,
& recurſu, & an concedantur condemnato,
qui propria culpa non appellauit, ac Fiſco
idem *Capy.Latr.*dixit *deciſ.161.t.2. Roait. de-
ciſ.14.165.& 183.* De reductione ad arbitriū
142 boni viri, quid importet, à quo tempore
peti poſſit, & an eidem poſſit quandoque re-
nunciari? agunt *cit.Capy.Latr.conſult.152.tom.
2.Roait. ſup.pragm.2.de arbitr.a num.4.per tot.
Theodor.alleg.77.* & alij,eos ideò conſulas.

Dicam nunc, M.C.V. decreta diffinitiua,
143 quæ continent ſummam pecuniarum cen-
tum quinquaginta, vel minorem exequutioni
demandari ſub cautione de reſtituendo in
caſu retractationis,vt habetur per *pragm.3. de
offic.S.C. §.in alys autem*, & per aliam *pragm.*
Cardinalis Granuelæ de anno 1574. die 17.
Iulij, de quibus *Muſcatel.in prax. lib.1. par.7.
glo.condemnato,num.106. verſ.ſextus caſus, &
lib.2.par.1.glo.ſententia,n.133. Gallup.in prax.
par.3.cap.5.ex num.46.Carani.in rit.257.nu.6.
Carleual.de iudic.to.2.lib.1.tit.2.diſput.8.n.13.
& Rouit.ſuper ead.pragm.3.nu.7.in fin. & 14.*
ad quarum *pragmaticarum* diſpoſitionis in-
tellectum *ibid.* multa affert, inter quæ non
144 inferiorem locum obtinet quæſtio, an exe-
quutioni ſit dandū decretū continens certam
ſummam infra aureos centum quinquaginta,
& incertam liquidandi intereſſe: & quamquā
videatur pro affirmatiua reſpondendum;cum
certa quantitas videatur in ſententia ſiue
diffinitiuo decreto contineri, & non vltra,
nam intereſſe cenſeri poteſt,tanquam aliquid
ſeparatum, & reſeruatum in alio iudicio de-
terminandum, etſi fuerit vno, eodemque li-
bello petitum,tot enim dicuntur eſſe libelli,&
petitiones,quot ſunt capita cuiuſcumque, *Bal.
Alex.& Iaſ.in l.ſi idem cū eodem,ff.de iuriſdict.
omnium iudic.*,& tot ſententiæ,quot ſunt capi-
ta cuiuslibet ſeparata *l.Carmelia pia, ff.de iur.
patron.l etiam,§.ex cauſa,ff.de minor.glo.& Bal.
in l.ampliorem, C. de appellat. Auendan. de ſe-
cun.ſupplic.num.14.& Bonad.lib.3.cap.8. num.
222.& ſeq.& lib.5.cap.1.num.249.*alijq; veri-
tas tamen pro Aduerſantium huic opinioni
ſententia eſt; vtraque enim quantitas eſt in
145 decreto, ergo non poteſt eſſe exequutioni
locus donec conſtiterit de certa quantitate,
quæ centum quinquaginta aureos non exce-
dat,fortius cum ſimus in odioſis, in exequen-
do nempe decreto, non obſtante appellatio-
ne,quæ ad tempus conteſtatæ litis controuer-
146 ſiam reducit, & interpoſita à decreto diffi-
nitiuo iudicatum ſuſpendit, *cap. venientes de
iur.iuran. Cap.non ſolum de appell.in 6. l.1. ff.
ad ſen.Conſ. Turpil. Marcian.diſp.16. num.4.
Ludouiſ. deciſ. rot.36. & 435.* quin & decreti
147 exequutionem *l.vnic.ff.nil innouar.appel. in-
terpoſ.Carleual.de iudic.tom.2.diſpuſit.iur.lib.1.
tit.3. diſput.16. num.41.* in odioſis non eſt fa-
cienda extentio legis, ſiuè ſtatuti. Hinc non

eſſe

Digitized by Google

148 eſſe exequutioni demandandum decretum
huiuſmodi voluere, *Ann.ſing.466.& 469.Ronit.ſup.cit.prag.3.de offic.S.R.C.num.10. Alex.
conſ.90.vol.7. Petr.ad Capy.deciſ.29. annot.1.
De Franch.deciſ.*141. vbi deciſum, & *ibidem
Viſcon., Amen. num.2.* & *Ricc.* ac optimè *Tap.
in . . par.iur.regn.in pragm.1.de offic.S.C.n.14.*
qui refert, non antea fuiſſe exequutioni demandatam
ſententiam pro ſorte principali
ducatorum quarraginta, quàm fuerit intereſ-
149 ſe liquidando renunciatum ab actore, quaſi
ipſa intereſſe liquidatio faceret ſententiam
non exequibilem.

Nec verum eſt, quod nonnulli credunt de
prohibita appellatione à M.C.V.ad S.R.C. in
150 cauſis infra ſummam aureorum centum
quinquaginta, quaſi ex demandata decretorũ
exequutione, ac ex conſueta decretandi forma
noſtri S. R. C. Præſidentium in ſupplicationibus,
ac eiuſdemet S.R. C., qua ſolet mandari,
fieri per M.C.iuſtitiam in cauſa reaſſumptis
actis, etiam ſi pro commiſſione in S.R.C.
ſit ſupplicatum, comprobatur; nam contrariũ
151 veritate firmatur, cum appellatio ab omni
ſententia detur, ſi de prohibitione non liquet,
*l.qui reſtituere, ff.de rei vindic. Cacheran.deciſ.
61.De Franch.deciſ.556.n.5. Ronit.ſup.pragm.
in rubr.de appellat.num.7.Staybau.to.1.reſolut.
50. n.15.* quod etiam de reclamatione eſt in-
152 telligendum; cum appellatio, & reclamatio
de pari ambulent, Idem *Ronit. ſup.pragm. 37.
§.& ſimiliter, num.15.& 18.de offic.proc.Cæſar.*
ac per conſequens ſemper eſt admittenda
quoties non affertur lex, ſiuè ſtatutum, quo
prohibeatur; nec prohibitio ipſa arguitur è
153 parata exequutione, quæ decretis infra ſũmam
aureorum centum quinquaginta tribuitur;
exequutio enim nil commune habet
cum prohibita appellatione, quod adeò verũ
eſt, vt nullus hucuſque auſus fuerit affirmare,
decreta M.C. infra ſummam exequi debere,
nec aliud videndum; conſueuit enim poſt exequutionem
de meritis cauſæ iterum tractari
in gradu appellationis, ac dato termino ad
non poſita ponendum, & non probata probãdum;
ſi ergo id fieri neceſſario debet, cur non
in S.R.C. nempè coram Præfecto Prætorio, de
154 cuius præſtantia nouiſſimè *Altimar. de nullit.rubr.10.q.17.n.43.& ſeqq.*
vbi etiam de Suprema
Regij Collateralis Conſilij, ac R.C.S.
authoritate. Nec obſtat dicere, conſueuiſſe
exequutionem decretorum M.C. infra ſummã
155 etiam per S.R.C. demandari; nam hoc ipſum
Aduerſarijs obſtat, cum hinc nil aliud valeat
rectè inſerri, quàm quod S.C. maximis in negotijs
occupatum ſoleat quandoque minimæ
rei M.C. demandare cognitionem, idque ideò
non officit nobis affirmantibus, cuiuſcumque
cauſæ poſſe dari appellationem ad S.R.C. Accedat
exemplum conuincens in decreto affir-
mariuo aſſiſtentiæ, quod interpoſita appella-
158 tione exequutioni dari debet ſecundum diſpoſitionem
prag. 2. de appellat. & explicationem
traditam à *Ronit.ibid.Carleual. to.2. de
iudic.lib.1.tit.2.diſput.8.nu.14.15. & ſeqq. De
Franch. deciſ.120.Marcian.diſput.86.to.2. nu.
25.& Sanfelic.deciſ.117.tom.1.* nec tamen dici
157 poteſt appellatio denegata; rurſus alijs in
caſibus exequutio parata conceditur, vt eſt
videre apud eundem *Carleual.num.12.13.14.
27.& 28.* & tamen certis tantùm in caſibus
determinatis, ac expreſsè prouiſis appellatio
inhibetur; ergo quoties de inhibitione liquidò
non conſtat, non eſt eadem conſequentia
deducenda. Meritò igitur ſub Mei tutela in
cauſa pro Ioſepha Montalto nomine vt in
actis in Banca Falui pro Viuo coutra D.Ioannem
Oliuam, integerrimus, ac omni virtutum
genere, maximaque præſertim ſuauitate morum,
animique candore præditus Dominus
D.Fœlix Vlloa, & Lanzina S.R.C. meri-
158 tiſſ.Præſidẽs, cui quidẽ præſtantiſſimo viro,
& Aduocatorum cætus, & Litigantium, quin
& Ipſa Iuſtitia (fas eſt hoc dicere) multum
debet, appellationis cauſam infra ſummam
ducatorum centum quinquaginta, auditis
partibus, ad S.R.C. remiſit, & idem S. C. referente
Domino D. Carolo Petra Barone Vaſtigirardi,
& Caccaboni Equite Calatrauæ
Regio Conſiliario, & cauſæ Commiſſario, coram
doctiſſimo, & maximo viro D.Martino
159 de Pimento Comite de Legardo Regio
Conſiliario Aulæ Præfecto, confirmando decretum
termini, datum in cauſa appellationis,
aduerſæ partis inſtantiam, petentis ad M.C. remitti
cauſam, reijecit. Cæterum aduertas *prag.
73.§.3.* ſanctionem *ſub tit.de offic.S.R.C.* cuius
160 meminit *cit. Carleual. in fin.num.13.*, qua
exequutio parata conceditur decretis M.C.V.
continentibus ſummam vltra aureos centum
quinquaginta infra tamen quincentum, non
ſeruari, & nunquam fuiſſe ſeruatam, quicquid
aliter *cit.Carleual.* aſſeueret: & de pauperibus
161 allegantibus nullitates aduerſus ſententias,
& decreta cuiuſuis Tribunalis, vt non teneantur
depoſitum facere ad explicationem regiarum
*pragm.1.§.dicentes de procurat.5.§.quam
plurimum, & 78.de offic. S.R.C.* aliarumque
agunt *De Angel.in addit.ad Gizzarel. dec. 84.
num.27.par.2.Nouar.pract.quæſt. forenſ. par.2.
quæſt.59.* & *DD.* ſparſim, & de proponendis
162 nullitatibus aduerſus laudum abſque depoſito,
dicit *Montan. controu. 56. num.* . . & ſi
163 valde dubitẽ de eo, quod *ibid.* dicit, nullitates
nempè aduerſus laudum non admitti, niſi
ſint contra expreſſum caſum legis, vel publicam
ſcripturam iuxta diſpoſitionem *reg.prag.
4.de dilat.*, videtur enim eidem *pragm.* quæ
loquitur de nullitatibus, quæ aduerſus decreta
Tribunalis collegiati proponuntur, opponi,

& legi communi, quæ nullum cenſeri vult quodlibet decretum, contra ius litigantis interpoſitum.

CAPVT SECVNDVM.

Alia de eadem re traduntur.

De reſtitutione minoribus, ac maioribus ſimul competente, etiam ob congruum non petitum, & quando abſens à petitione congrui excludatur? De electione fori, & variatione, & quando priuilegiatis competat ex iure ceſſo? ac de ſimulatione in ceſſione, ſimulationiſque præſumptionibus.

SVMMARIVM.

Tempus, infra quod fœminæ dotari debent, currit etiam minoribus, & pupillis, num.1. & 2. ſed contra num.3.

Reſtitutio, conceſſa fratri minori, an proſit etiam maiori, n.4.5. & 6.

Dotatio mulierum eſt onus hæreditarium, n.7.

Hæredes tenentur ad onera hæreditaria pro hæreditarijs portionibus, n.8.

Bona hæreditaria non communicantur inter hæredes, num.9.

Minores, an, & quando reſtituantur aduerſus congruum non petitum? n.10.11.12.13. & 14.

Cautela traditur, vt abſens excludatur à petitione congrui, n.15.

Terminus quilibet à Statuto, ſiuè lege determinatus, quando currere incipiat? num.16.

Reſtitutio Reipublicæ, ac Regno competit, & quãdo num.17.18. & 19.

Reſtitutio non conceditur aduerſus non factum lucrum, num.20. & 21.

Lectus vidualis poteſt repeti etiam per reſtitutionem in integrum, n.22. & 23.

Electio fori, & variatio an concedatur venienti ex iure ceſſo? n.24.25. & 26.

Ioannes Baptiſta Roccus *Iudex M.C.V. laudatur, num.27.*

Ceſſio ex multis præſumitur ſimulata remiſſiue, num.28.

Illuſtris D. Aſcanius Philamarinus Dux de la Torre, & Eminentiſſimus D. Aſcanius Philamarinus S.R.E. Cardinalis, & Neapolitanus Archiepiſcopus, *laudantur numer. 29. & 30.*

Bartholomei de Capua *geſta, laudes, & ſcripta recenſentur, num.31.*

POſtquam illos, quibus datur in integrũ
reſtitutio, demonſtrauimus, nonnullas
cauſas, ex quibus competere ea poteſt,
1 conuenit addere. Ideò dicimus, tempus, à
Conſuetudine decretum ad dotandas ſorores,
non tantùm maioribus fratribus, ſed & mino-
ribus, & pupillis currere, vt affirmant *Afflict.*
deciſ.370.in 1.dub. Molfeſ.par.4.quæſt.4. & 6.
Prouenſ.in conſuet.ſi moriatur, obſeru.28. nu.8.
Caput.ibid.par.1.§.10. num.24. probaturque
apud *Bottiglier.de ſucceſſ.ab inteſt.cap.1. de ex-*
cluſ.parag. & maſculiat.theorem.36.à nu.1. per
2 *3.* fortius ſi de puberibus pupillis ſentiamus,
vt *Idem Bottiglier.* teſtatur de communi *n.9.*
3 etſi contrarium, vt verius *Ipſe* amplecti vi-
deatur.

At quæri ſolet, proſit ne maiori fratri, quæ
4 minori conceditur reſtitutio? & affirmatiuè
reſpondent *Afflict.cit.deciſ.370.in 3.dub. Mol-*
feſ.cit.par.4.quæſt.4.6. & 8. multoſque conuin-
5 cẽtes paritates adducit *cit. Bottiglier. theorem.*
37.à num.1.per 4. quibus relatorum *DD.* ſen-
6 tentia firmatur: Mihi verò placet cum eodem
Bottiglier.à num.5. ſentire, ſuperioremque ſen-
tentiam in indiuiduis retinere materijs, non
autem in iſta ſpecie noſtra; dotatio enim ſo-
7 roris cum hæreditarium onus dicatur, & qui-
libet hæres pro viribus ſuæ portionis ad one-
8 ra hæreditaria teneatur *l.pro hæreditarijs, C.de*
hæredit.act. & actio, & obligatio inter eoſdem
diuidatur *l.in executione, verſ. prima ſpecies,*
ff.de verb.obligat.l.ſi vxor, C.de negot.geſt. latè
Giurb. obſeruat. 19. conſequens eſt, vt pupilli
priuilegium, ſibi pro re ſua competens, maiori
fratri communicari nequeat; cum nec ipſa
9 hæreditaria bona communicentur inuicem,
Caput.ad conſuet.ſi moriatur. par.1.§.10. n. 27.
Prouenſ.obſer.28.n.18. & ſeq.

Dicebamus aliàs *tit.17.de iur.congr.cap.2.à*
num.37 per 40. minorem reſtitui in hac Ciui-
10 tate aduerſus congruum non petitum, in Re-
gno verò nequaquam; prima pars propoſitio-
nis à *Molfeſ.* confirmatur *ad conſuetud. tom.3.*
de iur.congr.par.13.quæſt.43. num.1. De Fran-
ch.deciſ.242. De Pont. conſil.104. Rendel. in
eius oper. ver. infra quatuor menſes num. 2. &
alij penès *Giurb.deciſ.78.num.6.* ſecunda verò
11 à *Theſ. deciſ.99.n.16.verſ.confirmatur,* alijſq;
penès *cit. Rendel., & Benedel. de iur. prothom.*
verſ.cum notiſſimum ſit, num. 8. probatur. At
Molfeſ. num.3. & *Giurb.* conſtitutum diſcri-
men non placet, quaſi *Conſuetudinario* iure,

&

& Regni non valeat fundari, citant *Io. Fabr.*,
Andr., *Bellamer.*, *Caſſan.*, & alios poſt *Sforz.*
*Odd.de reſtit.in integr.quæſt.*87.*art.*1. *Boer.dec.*
62.*Tepat.lib.*1.*variar.iur.ſenten.tit. de minor.*
*fol.*137.*col.*2.*in fin.Borgn.deciſ.*19.*num.*86.*cum*
*ſeqq.*præcipuè 89.*lib.*2. Falluntur tamen *Mol-*
feſ. & *Ginrb.* (ni fallar *Ipſe*) nam diſcrimen
12 in eo cernitur conſtitutum, quia per ius Re-
gni in *Conſtit.ſancimus* Tutoribus, Curatori-
bus, & Defenſoribus negligentibus ſoluere
iuſtum pretium cum vſuris,& expenſis pupilli
nomine,pro re, quæ ad eiuſdem pupilli inſtã-
tiam poſſet retrahi, imponitur, vt reſarciant
quicquid incommodi ille haberet, quod *Con-*
ſuetudine non diſponitur, idcòque nil mirum
ſi vno caſu pupillus reſtituatur, altero verò
13 nequaquam; non enim opus reſtitutione, vbi
pupillo alio remedio ſuccurritur aduerſus Tu-
torem, Curatorem, Defenſoremque, & con-
ſonat diſtinctio, de qua *Tiraquel. par.* 1. *de*
14 *retract.lignager.*§.35.*glo.*5.approbata à *Nepi-*
*ta ad Conſuet.Catan.tit.*41.*conſuet.*1.*num.* 36.
*Mut.ad Conſuet. Panor.cap.*26.*num.*96.*cum*
*plur.ſeqq.*quæ ab Ipſo *Molfeſ.*non reprobatur:
confert eiuſdem *Molfeſ.*placitum *quæſt.*42.*nu.*
15.vbi dat cautelam, qua abſens à retractus
15 petitione in futurum excludatur, ac eam
eſſe conſtat, vt nempè abſenti petatur Cura-
tor, eique imponatur, vt infra certum tempus
res, quæ vendi petitur, retrahat nomine
abſentis, cui poteſt retractus competere, nam
ſi labatur tempus à Iudice, vel Statuto præfi-
nitum, amplius non exaudietur principalis,
ità legitimè excluſus, ad *Text.in l.* 1.*ff. de cu-*
rat.bon.dan. & tradita per *Rendel,* vbi *ſup. nu.*
12.*& ſeq.*ex *Bal.Mant.* alijſq;,quod ſi iuſtum
eſſe arbitremur(etſi mihi nequeat probari, cũ
iniquum ſit,aliquem inſcium iure ſuo priuari
abſque facto proprio) maximè noſtro fauet
aſſumpto: ſi enim poteſt maioribus abſenti-
bus iniqua conditio per Curatorem inferri,
fortius,& minoribus per legitimos Tutores,
Curatores,& Defenſores,quoties eiſdem con-
tra iſtos actio ad intereſſe ſuppeditatur. Cæ-
16 terum eundem *Molfeſ.*de quolibet termino à
*Conſuetudine,*ſiuè lege determinato, & quan-
do currere incipiat? conſulas agentem.

Reſtitutionem competere Reipublicæ, ac
17 toto Regno fundat *Capyc.Latr.deciſ.*188.*nu.*
107. at pro demanio obtinendo elapſo anno
denegatur,vt idem *Capyc.Latr.dec.*168.*n.*54.
18 etſi infra quatriennium aduerſus lapſum
tempus reſtituatur,vt *n.*65.Denegatur quoq;
19 agenti vtilem rem cum conſilio peritorum,
*Capyc. Latr. deciſ.*194.*num.*42.,apud quem
etiam de ratione. Rurſus reſtitui nequit
20 quælibet priuilegiata perſona aduerſus non
factum lucrum, ſi tamen non fuerit in dam-
no; cum ſatis ſit neque in lucro, neque in dã-
no eſſe, idem *Capyc.Latr.deciſ.*15.*num.*21.*De*
*Franch.deciſ.*383.*in fin. Gregor. Tholoſ. in ſyn-*
*tag.iur.variar.lib.*46.*cap.*3.*nu.*13.*glo.in cap.*1.
in fin. de in integr. reſtit. & reſtitutio læſis tri-
21 buitur, vt releuentur in eo, quo grauantur *l.*
*penult.ff.de minor.l.*1. *C.ſi aduerſ.vendit. pign.*
cap.cum ex litteris de in integr.reſtit. & *l. non*
omnia.ff.de minor, alijſq; *vulg. iur.* ac rationi-
bus,de quibus *cit.Bottiglier. theorem.*36. *à nu.*
18.*ad fin.*(etſi hoc ipſum ab eodẽ impugnetur
à *n.*12.per *text. in l.pater Seuerinam* 100.*ff.de*
cõdit.& demonſtr.l.conditioni,C.de inſtit.& ſub-
ſtit.l.liberto 21.§.*Luci.Titius, ff. de ann.legat.*)

Lectum vidualem deberi viduæ mulieri
22 poſt viri mortem,aliàs diximus,ſed an item
præſtari debeat infra annum luctus nubenti?
perquirit *Capyc.Latr.conſult.*124. *tom.*2. con-
23 cludens pro negatiua,ac ideò traditum poſſe
repeti per reſtitutionem in integrum ex clau-
ſula generali, *Si qua mihi iuſta cauſa,*probans.

Alia infinita ferè hic poſſent cumulari de
hac in integrum reſtitutione, ſiuè maioribus,
ſiuè minoribus, alijſque priuilegiatis compe-
tente perſonis; quoniam verò alibi fusè inue-
niri poſſunt, omittuntur,non enim(vt dicebat
omnigenæ eruditionis vir, & A.M.D.Frideri-
cus Meninni)ex ſcriptis ſcripta ſunt facienda.

Illud tandem eſſet examinandum, an fori
24 electio,& variatio,eiuſdemque declinatoria
priuilegiatæ perſonæ competat quoties agit
ex iure ceſſo; at quia reſponſio ex *De*
*Franch.deciſ.*195.*Vrſil.ad Afflict.dec.*74.*nu.*6.
alijſque deſumitur, illi nempè nec electionem,
nec variationem, nec declinatoriam concedi,
25 quoties in ceſſione fraus dicitur interceſſiſſe,
ſecus verò ſi fraudis præſumptiones ceſſent,
nil vlterius addendum cenſeo: rurſus quid
26 dicendum ſi ceſſio ex cauſa lucratiua, aut
onerosa ſit facta? examinant *Capyc. Latr. de-*
*ciſ.*54.*tom.*1.& *Conſil.Rocc.*integerrimi,ac do-
27 ctiſſimi *D. Ioannis Baptiſtæ Rocci* Iudicis
M.C.V.in criminalibus meritiſſimi pater *tom.*
2.*reſpon.*79.Ceterum ex quibuſnam coniectu-
28 ris præſumatur ſimulata ceſſio,ſiuè donatio,
*De Marin.quotid.reſol.cap.*69. demonſtrat.

Hic non ab re duxi Bartholomęi de Ca-
pua vitam coronidis loco ponere, nam *Con-*
ſuetudinum noſtrarum ipſe, & author planè
fuit,& iuris facilè Princeps eo tempore; illud
tamen præfari mihi opus eſt, tanti viri vitam
nuſquam editam, priuatis tantùm actis colle-
ctam à Bartholomęo Chioccarellio in manu
ſcriptis Vitis Scriptorum Neapolitanorum;
hanc ipſam à Chioccarellio exceptam luce
dignam publica cenſuerunt, plerique omnes,
quibus Bartholomei de Capua inſignia in
Rempublicam, atque in Neapolitanum ius
merita innotuere. Laus hæc qualis qualis mi-
hi nunc poſtremò obtigit ab inſigni humani-
29 tate Ill. D.Aſcanij Philamarini Ducis de la
30 Torre, qui Cardin.Aſcanij Philamarini Ar-

chiepiſcopi Neapolitani patrui veſtigijs inſiſtens, optimè de Republica meritos pleariſſimè excipit celeberrima Bibliotheca, in qua reliquos inter Chioccarellius aſſeruatur, mihi fecit exibendi copiam, vt non immeritò de præclariſſimo hoc viro benè ſemper, atque adeò optimè meritur æ ſint literæ; quippè qui & ſcribenda ſemper geſſit, & aliorum ſcripta humaniſſimè excepit. Quare numquam erit muta in illius laudes Fama, numquam emortuæ litteræ, quas ad Nobilitatis ſuæ decus illuſtrat ipſe egregiè, dum ab interitu vindicat Literatos.

BARTHOLOMÆI DE CAPVA ·VITA.

31 BArtolomæus de Capua Neapolitanus, Andreæ de Capua filius, Iure Conſultus fuit ſua ætate præſtantiſſimus, tùm legum peritia, tùm in tractandis negotijs aptitudine, & dexteritate. Caroli Secundi, & Roberti Neapolitanorum Regum à Conſilijs, à quibus maximis honoribus, ac dignitatibus fuit decoratus, ac ingentibus item diuitijs, compluribus Feudis, & Caſtris donatus eſt. Fuit enim is ſub Carolo Secundo Magnus Regni Logotheta, ac Prothonotarius ab eodem Rege anno 1288. creatus, Magiſter etiam Rationalis Magnæ Regiæ Curiæ. Ciuitatem quoque Neapolis vti Regis Vicarius, ac Locumtenens rexit anno 13.... ob eius Regis abſentiam. Cumq; Regni eſſet Prothonotarius Romani Pontificis fuit à ſecretis; Grauiſſima pro ijs Regibus negotia confecit, ac Legationes ad varios Chriſtiani Orbis Reges, ac Principes, & præſertim ad Romanos Pontifices, & illuſtrior in ea legatione ad Pontificem Maximum, qui Auenioni tunc reſidebat, euaſit; coram eo enim, ac pleno Cardinalium Conciſtorio eius Roberti Regis cauſam tutatus eſt in celebri illa controuerſia de Regni huius Siciliæ ſucceſsione, habita cum Caroberto Vngariæ Rege, in qua Bartholomæus pro Rege ſuo coronam obtinuit, & Regi ipſi ſalua fuerunt omnia. Fuit autem tantæ doctrinæ, & præſtantiæ, vt eo viuente nihil ſerij, abſque eius conſcientia in Regno vnquam decerneretur, & fieret, ac Regum ſærè in regimine ſocius, ac pater, & in itineribus Comes videretur, & verba ipſius oracula haberentur, & ab eius ætate ad noſtra vſque tempora, tàm recens eſt eius memoria in vniuerſo hoc Regno, ac ſi noſtris diebus viuentem coluiſſemus.

De eo loquitur *Bartolus in Authent. Preſbyteros, C. de Sacroſ. Eccleſ.* dum ait: *Bartolucius de Capua fuit factus magnus Comes*, intelligens, Bartolucium hunc fuiſſe creatum Altauillæ Comitem, & quamuis hunc Comitatum Altauillæ à Roberto Rege pro ſe obtinuiſſet, attamen eo Nepotem ex filio primogenito decorandum curauit, & ab ijs temporibus, vſque ad noſtram ætatem is Comitatus apud eius poſteros viget.

Cæterum quæ ad eius dignitates, honores, Magiſtratus, Diuitias, feuda, atque oppida, quibus fuit dominatus, legationes itinera pro ſuis regibus ſuſcepta, auctoritatem, & alia, quæ ad eius vitam, mores, ac geſta pertinent ſigillatim hic referre ex libri inſtituto prohibemur; ſed alibi fuſius enarrabuntur.

Obijt autem Neap. ann. 1328. & in Cathedrali Eccleſia, ſepultus eſt in proprio Sacello, hac inſcriptione in marmoreo ſepulchro appoſita.

Ianua legum, vitaq; Regum
Mors retrudit, terit, omnia
Sunt quaſi ſomnia, cuncta recludit
Summus & Athleta Regni, iacet
Hic, Logotheta, Prothonotarius,
Auxiliarius, vſque Propheta.
Annis ſub mille trecentis bis, & octo.
Quem capiat Deus,
Obijt benè Bartholomaeus.

Quæ autem Bartholomęus de Capua compoſuit, aut ſcripſit, hęc ſunt.

Conſuetudines Neapolitanas Caroli Secundi Siciliæ Regis iuſſu in ſcriptis redegit anno 1306. vna cum Philippo Neapolitano Archiepiſcopo, vt quęſtiones, ac difficultates, quę ex earum obſeruantia in dies oriebantur, tolleret, quas deinde idē Rex ſuo diplomate roborauit, eaſque lōgum poſt tempus *Neapodanus Sebaſtianus*, alijq; magnis commentarijs interpretati ſunt.

Scripſit *gloſſam* auream ſuper *Conſtitution. Regni Siciliæ*, & *Ritibus Magnæ Curiæ*, *& ſingularia* 151 *ſuper ff. & Cod.* quę edita ſunt ſimul Lugduni anno 1556. apud
in 8. *fol.* cum *addit. Marcelli Boni.* ea quoque *ſingularia num.* 105. habentur in opere magno, *Singularium variorum Doctorum in* 2. *volum.*

Quæſtiones 36. *legales* edidit, quæ impreſſæ ſunt in fine *addit. Thom. Grammatic. ad Conſtitutiones Regni.*

Sermones etiam Bartholomæi de Capua manuſcripti in pergameno, ab eo editi, habentur in Doctoraribus, alijſque in locis, qui citantur à *Marin. Frecc. lib.* 1. de *ſubfeud. in c. de Prouinc. & Ciuit. Regn. num.* 33. *fol.* 79. in *C. de Offic. Magn. Cancellar. num.* 15. *fol.* 52. & *cap. de Officio Logbotetæ, num.* 18. *fol.* 45. quique penès ipſum aſſeruabantur. Olim tamen in Bibliotheca Conchani Principis aſſeruari, audiuimus.

Tractatus de *appretio, ſiuè forma ſuper appretio* ab eodem Bartholomęo edita habetur pe-

penès Dominum Bartholomæum Caracciolum de Aragonia.

Barth. de Cap. in l. 2. ff. de Cuſtod. rer. citat. ab Afflict. dec. 130. *n.* 1.

Idem Barth. in l. in te, C. de donat. ant. nupt. allegatur à *Franc. Viuio in deciſ. Neap.* 258. *num.* 4.

Idem Affl. dec. 119. *num.* 3. citat *allegationes* Bartholomęi de Capua, quas fecit pro Rege Roberto inſtituto hærede à Rege Carolo Secundo, & ſic etiam in *tit. de ſucceſſ. feud. in vſib. feudor. num.* 41. *&* 55. & *Gramm. deciſ.* 1. & *Camer. in repetit. l. Imperialem de prohibit. feud. alien. per Federic. fol.* 24. *lit. A.*

Afflict. quoque in *C. de Marchia ſub tit. de feud. March. num.* 4. allegat Bartholomæum de Capua in *Conſil.* quod fecit pro Rege Roberto contra Imperatorem Henricum, qui Robertum depoſuerat, ac Regno priuatum pronunciauerat, in quibus Bartholomæus contendit Regem Neapolitanum Imperatori non eſſe ſubiectum.

Idem Afflict., in cap. inueſtitura, ſub tit. de noua forma fidelitatis in vſibus feudorum, n. 10. allegat Bartholomæum de Capua in quodam ſuo *Conſilio*, de quo fuit facta *Clementina Paſtoralis de re iudicata*, quod idem eſt, ac ſuperius pro Roberto Rege, aduerſus Henricum Imperatorem.

Hæc ſunt ipſius opera, de quibus mentionem huc vſque reperi. Cæterum à Regnicolis, exteriſque Scriptoribus is multis laudibus celebratur, atque ipſius memoria inſignis habetur.

Bald. in l. properandum, C. de Iudic. allegat doctrinam quandam legalem Bartholomæi de Capua, & bis eius meminit *numer.* 10. *&* 11.

Luc. de Penn. in l. in filijs decurionum, C. de decurion. lib. 10. ait, *Contrarium determinauit memoriæ venerandæ Dominus Bartholomæus de Capua in Conſil. Regis.*

Idem in l. 1. *C. qui ætate, vel poſſeſſione ſe excuſent lib.* 10. ait, *Pauci verò parentes hæc prudenter attendunt, putantes eorum filios, quos cum magno viatico ad ſtudium dirigunt ad perfectionem ſcientiæ, honoris, diuitiarum, & gloriæ quoad. Inſignis Dom. Bartholomæi de Capua peruenire.*

Et in *l.* 2. *C. de Iure Reip. lib.* 11. *Et ſic determinauit præclaræ memorię Dom. Bartholomæus de Capua.*

Idem in Rubr. C. de Quæſtor. & Magiſtr. Offic. lib. 12. ait: *Noſtris temporibus Officium Logothetæ ſolus Dominus Bartholomæus de Capua dignè meruit, probè geſſit.*

Et in *l. vnica, C. de Caſtrenſ. omn. palatinor. pecul. lib.* 12. inquit, *Excellens Dominus Bartholomæus de Capua hypotheca, & Prothonotarius Regis Siciliæ, cuius obſequia, & conſilia Reipublicæ præ cæteris fuere vtilia, vt poſterior probauit euentus, quæ ob eminentem, illuſtremq; ſcientiam tanti viri.*

Et in *l. quicumq; C. de re milit. lib.* 12. *venerandæ memoriæ Dominus Bartholomæus de Capua.*

Idem Lucas *in l.* 1. *C. de vendit. rei fiſc. cum priuat. comm. lib.* 10. meminit Bartholomæi de Capua Logothetæ, ac Prothonotarij Regni, qui fuit vir mirabilis, & decedens virtutem plurimam *traxit, & licet in Officio, non tamen reliquit in virtutibus ſucceſſorem.*

Egregius Doctor Bartholomęus de Capua vocatur à *Napodano Sebaſtiano in commentarijs ſuis ad Conſuetudines Neapolitanis in prohemio Doctorum Conſuetudinum.*

Fuit Bartholomęus contemporaneus *Dini*, ſecundum Io: Andr. *in addit. ad ſpeculatorem in tit. de iuramento calumniæ*, & in *tit. de donat.* quem appellat Bartholomęum Neapolitanum Iure Conſultum.

Caccialupus quoque in *ſuo tractatu de modo ſtudendi in V. documento*, idem ait, qui Bartholomæum *de Neapoli* appellat, dein ſpeculo poſt Bartholomeum *de Capua.*

Afflict. *in Conſtit. præcipimus ſubſit de impetr. liter. à Cur. Magiſtr. Iuſtitiar. nu.* 1. ait: *Magnitudinem virtutis fuiſſe in Bartholomæo de Capua, qui fuit Prothonotarius Regni, & vir mirabilis in virtutibus ſecundum Luc. de Penn. in l. quoties, C. de vendit. rei fiſcal. cum priuat. comm. lib.* 10.

Illuſtriſſimus Doctor Dominus Bartholomęus, de Capua, vocatur ab *Afflict. in conſtit. forindicatorum, num.* 2.

Sapientiſſimus vir Dominus Bartholomæus de Capua ab eodem *Afflict. in prælud. feudorum num.* 57.

Magnam eſſe auctoritatem Domini Bartholomęi de Capua idem *Afflict.* dixit in *Rubr. & Vaſſal. qui contra Conſtitutionem Lotharij, &c. num.* 4.

Excellens, eminenſq; vir Dominus Bartholomæus de Capua, cuius maxima eſt auctoritas Loffred. in c. Imperialem in verſ. per prædictum de prohib. feud. alien. per Federic.

Viuius *deciſ.* 258. *num.* 4. ait, *Bartholomæus de Capua fuit tempeſtate ſua eminentis auctoritatis vir, & ſic eius auctoritas extollitur, meritoque celebratum, tanquam magna per Afflict. in Conſtit. Regn. Humanitate, tit. de his, qui fideiuſſores, &c. lib.* 2. *num.* 23. *& ſeq.* vbi meminit etiam re ipſa eius progeniem ſatis, atque ſatis hodie exaltatam fore imò.

Bartholomęus ipſe de Capua ſub nomine Bartolucij nuncupatur, vt prędiximus ex Bart. *in auth. præsbyteros, C. de Epiſc. & Cler.* & fuit ante Dinum, vt ibi memoratur, necnon mi-

meminit,eundem Bartholomęum de Capua fuiſſe Logothetam,& Prothonotarium, Notariumque Camerę Apoſtolicę, atque virum mirabilem ſcientię, & virtutis.

Marinus Frecc. de ſubfeud. lib.1. in tit. de Off.Logothet.& Prothonot.nu.2.

Bartholomęus Camerarius in *l. Imperialem,fol.mihi 68.*àter.ait, *In Regno tanta eſt auctoritas gloſſarum Iſerniæ, & Bartholomæi de Capua, quod vix quæramus,quare dixerunt,ſed quia ipſi dixerunt, vt de Pithagora recitatur.*

LAVS DEO.

FINIS.

IN

NOTABILIVM INDEX.

Dat primus folium numerus: dat dogma ſecundus.

A.

Abocator.

ABocator in quo differat à Tutore. ſol.289.n.5.

Acceſſorium.

Acceſſorium ſequitur naturam principalis.247.37.48.

Actio.

Actio realis ad vindicandum, ſupponit dominium. 19.20. exequtiua pro legatis quando detur. 47. 76. fol.48.96.97. & quid in annuis legatis. 47. à 100. ad 103. dotalis non datur ante matrimonium.82.76. ex empto cui, & quando competat. 128.12. ad 15. non datur eodem modo contra hæredem, ac contra debitorem viuentem. 153. 177. ad 180. exequtiua an detur vigore partitæ banci, & contra bancum, etiam facta ſolutione cum cautione. 154. 198. ad 203. pro cauſis exequtiuis, & ſummarijs poteſt vbique agi. 155.219.222. ad retractum quando oritur. 159. 15. præiudicialis quæ, & quotuplex, eſt ſublata in Regno, cur ita dicatur, apponi poteſt pugnans inuicem cum alia. 171.10. ad 13. pro euictione non datur in venditione ſubhaſta, ſed illa quanti minoris, etiam propter ſeruitutem in re inuĕtam. 184.39. 40. quanti minoris quanti æſtimatur. 184.42. popularis datur contra artificem ponentem tabulas impedientes vſum priuatorum. 188. 39.40. locati contra conductorem, ſi res locata non fuerit refecta. 194.9. contra habitantem domi ſine locatione. 201.174. hypothecaria non competit locatori ſuper inuectis, ſi fideiuſſionem recepit, ſed ſuper illis facit exequutionem. 204. 26.27. inofficioſæ donationis non competit primogenito in feudo. 222.66. pignoratitia amplectitur dolum, culpam latam, & leuem. 245.12. fol.246.13. & quid in pignore conuentionali, aut res caſu pereat, vel aliter ſit cõuentum. 246.14. ad 17. hypothecaria an oriatur à die facta recognitionis, an ſcripturæ ad beneficium creditoris apodiſſary.247.51.52.53. aduerſus teſtamĕtum, in quo eſt extraneus inſtitutus, an competat laico remotiori propter clericum proximiorem. 263.67. ad 77. fol. 264. 77. redhibitoria habet etiam locum, ſi vendatur animal morboſum per ſacco d'oſſa rotti, *non explicato morbo. 282. 58.59.*

Actiones.

Actiones ſubiacent Conſuetudini Neapolitanæ.15. 67.68.

Actor.

Actor ſequitur forum rei. 257. 85.

Actuarius.

Actuarius an valeat ex ſe obligationem cancellare. 152. 150. pro fideiuſſoribus quomodo teneatur. 152.155. ad 157. abſque depoſitó, nec in vinculis conſtitutus poteſt iura proponere. 152. 158. qua actione tenetur pro obligatione capta ab ipſo, & quid fauore Fiſci. 152.159.160. excuſatur, ſi Iudex, aut partes non elegerunt fideiuſſores idoneos. 152.161.

Actus.

Actus inhibetur per reſeruationem aſſĕſus. 117.25.

incu-

inuſationis dicitur voluntariæ iuriſdictionis. 152.153.in fraudem cōgrui eſt nullus.165.47.

Adhoa.

Ad hoa quid,& quomodo taxatur. 13. 29. unde oriatur,quomodo, & quando taxetur, & præſtetur, 226.155.159.160.162.163. an detur pro iuriſdictione Portulaniæ, & Siclæ. 226.164. an minui, vel tolli poſſit, an præſcribi. 226.165. ad 169.

Adminiſtrator.

Adminiſtrator quando validè obliget Vniuerſitatem,& proprio nomine teneatur.148.74.

Aduocatus.

Aduocatus Tribunalium Neapolitanorum,& Romanorum promouendi ad officia, non examinantur.286.38.39.

Agens.

Agens ad tertias pro annis viginti nouem, poteſt etiam reliquas exequtiuè repetere.150.97.99.102. remedio legis diffamari, an dicatur reus. 257.79.ad 84.

Agnatus.

Agnatus quandoque poſtponitur cognato in ſucceſſione.24.9.habet portionem conſuetudinariam. 40.29. an valeat propria authoritate capere medietatem bonorum antiquorum.43.22. ad 25. plus habet portionis conſuetudinariæ, quam filius legitimæ. 43.27. habet aliquale ius ad portionem conſuetudinariam.43.28.29. reuocat donationem in fraudem portionis conſuetudinariæ. 43.31. an præferatur in locatione feudi. 161. 55.56.an habeat retractum in feudo alienato in agnatum remotiorem,& quid,concurrente agnato collaterali.169.24.ad 30.

Alienans.

Alienans bona dotalia,ſi ſit maritus,poteſt venire contra factum proprium, nec ad euictionem, aut pretij ſolutionem tenetur.119.13.ad 15.

Alienare.

Alienare, & conſentire alienationi, ſunt diuerſa. 119.8.quid comprehendat.120.16.17.bona dotalia pro dote, differt à dotis conſtitutione. 122.21.

Alienatio.

Alienatio in fraudem reuocatur.37.13.bonorum, exigit cauſam,& decretum. 122.22.23.24. bonorum maternorum an impediatur exiſtentia naturalis filij.122.28. in fraudem Fiſci nunquā fit.130.58. 59. quando fieri poteſt ab altero ſocio. 256.61. bonorum cur inhibeatur filijs. 28. 44.dotis eſt mulieribus prohibita. 62.32. interdicitur abſque denunciatione vicini in Regno. 164.20.21. rei Eccleſiæ quid requirat. 198.81. Emphyteuſis quando dicitur legitima, & quid, ſi retrahatur prædium iure congrui. 215. 146. 147.feudi hæreditarij irritatur vſque ad legitimam primogeniti. 222.65. feudorum ſine aſſenſu non valet.280.18.feudi cur reuocari poſſit,& quid ſtatuatur circa reuocationem à iure communi.281.29.30.31.

Alimenta.

Alimenta quid complectantur, & ex quo debeātur. 66.2.ad 8. an debeantur loco legitimæ. 67. 12. 13.an debeantur filio, cui facta eſt reſtitutio dotium maternarum.67.14.quo iure debentur.67. 15.ad 18.fol.68.11.12.præterita debentur. 67. 19. non recipiunt appellationem à ſententia. 67.20.exiguntur abſque cautione,lite pendente, nec reſtituuntur.67.21.22.fol.69.34.fol.76.60. ad 62.an debeantur diuitibus, & quo iure. 67. 23.ad 28.quibuſcumque filijs debentur. 67. 29. 30.debentur filijs ſpurijs, etiam per hæredes, & donatarios patris,& ad hæredes tranſmittuntur, & quando. 67.31.32. an debeantur filijs degentibus extra domum paternam.67.34.35.ſ.68.2. quando,& ex quibus fructibus debentur.67.36. ad 38.debita matri, an accreſcant filijs,an patri. 68.4.5.à quo, & quibus debentur. 68.9.10.14. 16.debentur à patre religionem ingreſſo. 68.10. dantur à matre quandoque vltra triennium.68. 13.fol.74.2.6.7.9.10.13. 14. debentur ex fructibus feudi. 69.28. collateralibus an debeantur ſuper feudis.69.33.debentur fratribus, ac ſororibus,pendente lite hæreditatis paternæ. 69. 35. 36. relicta, perpetuo præſtantur 70. 18. 19. & quid de tertio poſſeſſore,& reſpondetur ad oppoſita. 71.20. ad 23. præſtantur ad formam iuris communis, & diuiduntur inter deſcendentes in ſtirpem.71.24.25.debētur æqualia filijs vtriuſque ſexus.72.1.2.ſuppleri debent,& quo iure. 72.3.ad 6.debentur regularibus,niſi ſint mendicantes.72.10.12. debentur ab auo, & auia materna nepotibus. 74. 8. filijs primi matrimonij quando debentur à matre. 74.12. quibus cauſis negari poſſunt.75.56. ad 58. debentur feudatario, ex fructibus feudi, etiam in damnum creditorum. 76. 12. 13. debentur etiam ex fructibus feudi extra confinia. 77.15.debentur vtrique parenti ex feudo filij. 77.19.20. patri inopi debentur etiam ex dotalibus fructibus. 77.33. debentur etiam viduis, licèt renunciauerint. 77. 24.25. debentur etiam excluſo à ſucceſſione. 77. 26.debentur mulieri pauperi,etiam per viri hæredes.77.30.31.dantur matri non valenti ſuccedere filio.77.32. dantur ſorori à fratre. 77. 34. debentur patruo per nepotem,& nepoti per auū. 77.35. 36. debentur debitori pauperi carcerato per creditorem,& quomodo taxentur. 77.37. ad 40.promiſſa, & tradita dotis nomine, an ſint reſtituenda ſoluto matrimonio. 81.42.43.46. promiſſa præſtari domi,debentur etiam extra domū. 81.52. 53. 54. ex fructibus dotis debentur mulieri, & familiæ, vrgente viro ad inopiam, & quod ſupereſt datur creditoribus viri.87.63.64. 65. debentur patri à filia, etiam de bonis dotalibus.88.18. quæ præſtātur ex cauſa habitationis, domi tantùm debentur, non alibi.90.11.12.13. nec competunt hæredibus.90.14. etiam fauore diuitum debentur. 90. 15.16.17. an debeantur viduæ egenæ primis ſex menſibus viduitatis

ab hæredibus extraneis. 90. 18. ad 28.

Alimentarius.

Alimentarius an teneatur præſtare operas ſuas alimentanti alimenta dantur indigenti. 70.5. ad 8.

Allicere.

Allicere aliquem ad Collegium, an ſit præiudicium. 175.14.

Animal.

Animal an ſit reſtituendum exteris cum cautione. ſi damnum ſit certum. 140.5.6.7. poſtquam aufugit, poteſt extra agrum capi, & an poſſit licitè occidi. 140.8. ad 11. Clericorum an comprahendatur ſub diſpoſitione pragmaticæ primæ de officio Baiulorum. 141.34.

Animus.

Animus perpetuò permanendi arguitur habitatione per decennium. 266.109.

Annus.

Annns ad petendum ius congrui, à qua die computetur. 159.12. etiam dependet à iure communi. 164.35.36. ad petendum releuium diuerſimodè computatur in feudo hæreditario, quàm ex pacto. 224.120.

Antephatum.

Antephatum vnde dicitur, etiam reſpectu allodialium. 97.14.15. ſucceſſit loco quartæ, vel donationis propter nuptias 97.9.10. non conuenit in omnibus cum donatione propter nuptias. 97.11.12. quando quæritur mulieri. 97.16. ad 19.30. debetur in vſufructu. 97.21. quòad proprietatem eſt filiorum, an reſtituatur dotanti, an Fiſco in caſu rebellionis, & an filiæ debeatur ſaltem loco legitimæ. 97.22. ad 25. quomodo taxatur. 97.25. fol. 99.72. an augeri, & minui poſſit. 97.27. ad 36. quandoque nullum datur. 98.32. quò ad quãtitatem depẽdet à dotali quãtitate. 98.37. nõ idem virginibus, ac viduis, & datur pro dote verè ſoluta. 98.38. ad 40. & quid, ſi fuerit conſtitutum per cauſas mouentes mentem, an debeatur. 98.43. ad 47. debetur ſequuta copula. 98.47.56.57. quandoque nec ſoluta dote debetur. 98.51. ad 58. an debeatur mulieri oſculatæ tantum. 98.59. fol. 99.60. an debeatur non conſtitutum. 99.61. ad 95. mulieris contrahentis more magnatum Nidi, & Capuanæ. 99.66. ad 71. an debeatur filijs, vt filijs, an vt hæredibus 99.74. ad 76. fol. 100.96.97. fol. 105.153. quoad proprietatem tranſit potius ad fratrem, quàm ad matrem. 99.78. fol. 103.134. eſt idem, ac quarta conſuetudinaria. 107.1.2.8. ſoluendum eſt ab hæredibus viri poſt factum inſtrumentum dotale, quod facere tenetur. 109.6.7. & etiam ſine inſtrumento ſoluitur aliquando. 110.11. debetur etiam euicta dote. 110.20. conſtitutum in capitulis matrimonialibus excuſat ab exibitione inſtrumenti dotalis. 110.26. an debeatur à ſecundo viro mulieri, vt virgini, an vt viduæ, quæ primò nupſit, ſed non fuit cognita. 111.43.44. fol. 112.48.56. dicitur præmium virginitatis amiſſæ. 111.44. ad 48. debetur mulieri, ſaltem pro medietate, ſi ducta ad domum viri, non fuit cognita. 112.56. & quarta dicuntur confuſæ. 115.25. non tantum cum antephato confunditur, ſed etiam cum dote. 115.26.27. debetur ex bonis viri, de quibus habet dominium alienabile. 133.1.2. non debetur in rebus feudalibus, aut allodialibus fideicommiſſo ſubiectis. 133.3. quomodo diuiditur inter filios plurium nuptiarum. 260.19. an ſoluatur ex toto patrimonio debitoris. 260.20.21. quando admittit imputationem. 260.22. conſtitutum pro dote conſtituta in capitale vectigalium, an debeatur in pecunia. 260.27.

Anterioritas.

Anterioritas creditoris poſt ſequutam euictionem nominis aſſignati, à quo die accipiatur. 283.76.

Antichreſis.

Antichreſis quid ſit. 243.103. ad 107. an validè cõtrahatur in pignore. 243.102.105.106.108. ad 110. ſapit naturam locationis, & conductionis. 243.112. in officijs. 244.118.122. ad 124.

Apertura.

Apertura cum cancellis ligneis claudi ſolet, ſi ſit facta poſt deſtructam domum. 183.16.17.

Appellatio.

Appellatio à ſententia Baiuli fit ad Baronem. 141.43. non datur, & data non admittitur aduerſus ſententiam expulſionis. 188.37.38. à iudicio fortunæ an detur. 254.24.25.27. an concedatur condemnato non appellanti ex propria culpa. 296.141. ad S.C. à M.C.V. à decretis, cõtinentibus ſummam ducatorum 150. vel minorem, an valeat. 227.150. ad 155. & reclamatio de pari procedunt. 297.152. à decreto M.C.Vic. 297.157.

Arbiter.

Arbiter rei ſuæ quiſque dicitur. 276.88.

Arboris.

Arboris appellatione quid veniat. 271.33.

Argumentum.

Argumentum ab alimentis ad piam cauſam, valet. 47.88. de feudo ad emphyteuſim valet. 161.62. fol. 219.1.2. à contrario ſenſu non ſumitur ab interpretatione voluntatis. 227.199. fol. 228.200. de parte ad totum non valet in quantitate. 229.212. non ſumitur ex his, quæ non fiunt, vt aliquid actum dicatur. 231.239. à maioritate rationis non valet in feudis. 231.241.

Arrha.

Arrha quid ſignificet. 272.2. ad 7. an ſit de ſubſtantia contractus. 272.8. ad 13. data, an liceat recedere à contractu 273.19.20. quando amittitur 283.21. ad 24. quando admittit pœnam dupli. 273.25.26.

Artifex.

Artifex moleſtus vicinis, expellendus eſt. 187.19.20.21. cogitur locare operas fauore Eccleſiæ. 191.11. impediri poteſt ne ponat tabulas, impedientes vſum priuatorum, & contra ipſum datur actio popularis. 188.39.40.

Digitized by Google

Aſcendens.

Aſceadens quando excluditur. 21.23.*ad* 26.

Aſſecuratio.

Aſſecuratio rerum dotalium eſt loco pignoris. 87. 61.62. *dotis an petatur abſqae inſtrumento dotali.* 111.36. *ad* 40. *& quid probandum in iudicio aſſecarationis.* 111.41.

Aſſenſus.

Aſſenſus Capituli ſuper bonis dotalibus quid operetar, & vnde ſumatur. 88.24.*ad* 27.*ſuper feudalibus præſumitur ſiuc reſeruatione.* 88.28. *ad* 31.*quid reqritur, vt valeat.* 116. 16.*circa obligationem mulieris debet à toto Collaterali ſubſcribi* 116.17.18. *ab vno Regente olim ſubſcriptus, au ſuſtineatar.* 117.19.21.29.*Proregis debet præcedere contractai mulierum* 117.22. 26. *aliquando impetratur poſt contractum ſtipalatũ.* 117. 23. *retrotrahitur ad tempus factæ obligationis.* 117.24.*quando iuuat.* 117.28. *debet ſpecificè probari*, 129.47. 48. *uoa præſtatur ſuper donatione feadi facta ſecundogenito,* 222.68.69. *obreptitius, & ſubreptitius eſt nullus.* 236. 286. *capituli extenditur ad donatioaem factam contemplatioae matrimonij.* 277.109.110.

Auia.

Auia an excludatur in concurſu matertere. 27.18. 19. *aa cenſeatur exclaſa ſi mater ſit excluſa.* 27.20.

Augmentum.

Augmentum ia venditionibas ſab haſta aa admittatur, re integra; & quid, ſi fiat in continenti, 197.68. *ad* 73.

Author.

Author laudatus comparere debet iu foro laudantis, & quid ia Clerico; & uegotiorum geſtore. 257.87.88.

Authoritas.

Authoritas de Franchis quanta ſit in materia conſaetudinaria. 261.38.*ad* 41.

Axioma.

Axioma: ſemel excluſa, ſemper eſt excluſa; explicatur. 8.94.

B.

Balius.

B*Aliat cognoſcit de damnis.* 140.12. *an Baliat, vel Balliuus dici debeat, qui habot officiam Baiulatioais.* 140.13. *au ſit inſtar Ciuitatis diſenſoris; an dicatar officialis, & babeat iariſdictionem.* 140.14.*ad* 17.*fol.* 141.37.*ad* 40. *quam habeat poteſtatem.* 141.19.*ad* 29.37. *ad* 40. *an procedat ia caaſis feudalibus, & furtis,* 142.41. 42.*parere debet Sindicatai.* 142.43.

Bancum.

Bancum malè ſoluens, an excaſetur. 154.206. *an habeat retenſionem ex cauſa mutai.* 242.91.*cur nou liberatur à pignoris debita præſtatione, niſi reſtituto chyrographo.*

Banderarij.

Banderarij non ſunt Conſules Artis Sericæ, aec Gubernatores cœnobij puellarum eiuſdem Artis. 156.252. *ſubſunt iuriſdictioni Conſulum Artis Sericæ.* 156. 245. *non poſſant dici Mercatores.* 156.247.*ſunt potius ſarcinatores.* 156.250.

Baro.

Baro an licitè prohibeat, ne vaſſalli accedant ad Regia Tribanalia. 155. 221. 222. *in locatione præfertar omnibus.* 161.57. *ad* 60. *au præſumatar dominus paſcaam, nemorum, fontium, eorũq; fida, & diffida.* 252.25.26.30.

Beneficium.

Beneficium reſtitutionis cui competat. 290.35.38. *ad* 45.*competit ſeni decrepito, & iaſirmo*. 291. 49.*ad* 59.*competit malieri, & malè nupta.* 291. 60.61.62. *reſtitationis noa datur in iudicio liqaidatioais.* 292.72. *an peti poſſit poſt reſtaurationem iaſtãtię.* 293.86.*quoties dari poteſt.* 290. 36.*fol.* 293.92.*ad* 94.*fol.* 294.95.100. *aa detur in cauſa repulſa, & ſummaria.* 294. 96.97.98. *aduerſus probationes minoris, qai veniam ætatis impetrauit.* 294.101.102.*renaaciari nequit.* 294.107.108.*quandoque competit maiori.* 295. 118.*ad* 131.

Bona.

Bona filij, & patris ia matrimonium conſentientes obligantur ad dotis reſtitutioaem, licèt nou appareat receptio. 83. 99. 100. *ſtabilia vendi nequeaat pro aatephato*. 108. 21. *dotalia poſſunt alienari, conſentiente viro.* 119.7.*iaaecta, & illata tenentur pro penſione domus.* 138. 11. 12. *vxoris quando tenentur pro penſione domus.* 138.13.*ad* 15.*primi, & ſecundi conductoris sũt obligata,* 202. 167. *ad* 169. *ſaper quibus detur qaarta, & fructus.* 259.3.4.5. *materaa obueuta ex hæreditate præmortui filij qaomodo diuidantar inter ſacceſſores.* 260.28.*fol.* 261.29. *ad* 37. 41.42. *fol.* 262.43. *ad* 60. *quæ communicari debent inter fratres, & ſocios.* 268. 155. *ad* 169. *hæreditaria non commuaicaatur iater hæredes.* 298.9. *Neapolitanorum extra coafinia, Exterorum, & Clericorum intra diſtrictum, cui iuri ſubiaceant.* 2.13. *non publicantar, niſi pro crimine læſæ Maieſtatis.* 12.9.10. *extra coafinia an ſubiaceaat renunciationi parentum contrahentium more uobilium.* 27.24.*ad* 26.*ſua qualis* 8.2. 3.*data in corredum, habeutar vt dos; & an diſpoat poſſint vltra decimam.* 64. 24. 25. *nunc qaæſita ſubiaceat oaeri alimeatorum.* 71.26. *ſubiecta fideicõmiſſo an pro reſtitutioae alimẽtorũ alienari poſſint.* 81.44.45. *filij aa ſint hypothecata pro dote vxoris, ſoluta patri.* 83. 107. *feudalia obligaatur pro dote abſqae aſſenſu, & etiã pro antephato.* 83.100. *ad* 113. *Eccleſiaſtica ſoleat cam pactis emphyteaticis concedi.* 209. 23. *paterna, & materna qaomodo diuidaatur inter filios diaerſi ſexus, & diuerſarum nuptiarum.* 267.134.135.

Bo-

Digitized by Google

NOTABILIVM INDEX.

Bonorum poſſeſſio.

Bonorum poſſeſſio non traſmittitur. 16.93.

Bulla.

Bulla Clericatus, ſi amittatur, probatur per teſtes eius amiſſio. 110.22.23.24. *Martini, & Caliſti de annuis vẽditionibus eſt recepta in Regno.* 131.82.

C.

Cadauer.

CAdauer an poſſit pignori dari. 246.24.25. *an poſſit arreſtari pro credito* 246.26.27.*ſequeſtrari non poteſt conſuetudine.*246.28.29.

Caducitas.

*Caducitas emphyteuſis remittitur acceptatione canonis,an remitti poſſit à domino.*212.78.*ad* 81. *an incurratur in contractu ad laborandinam.* 212.82.83.*declaratur per ſententiam, etiam in feudalibus, & præcedentibus præceptis ad ſoluendum.*212.84.85.88. *& quid, ſi emphyteuta conſentiat, & poſtea peniteat, & quid reſpectu conceſſionis ad laborandinam.* 212. 86. *ad* 89. *multis in caſibus excuſatur,*213.90.91. *non incurritur abſque petitione domini.*213.92.*remittitur multipliciter.* 213.93.94.95. *& quid in alienatione facta, ignorata qualitate emphyteutica.* 213. 96. *quando admittitur ob finitam lineam, & quibus clauſulis fieri ſolet,* 214. 114. *ad* 119.

Campſor.

*Campſor non excuſatur ſoluere apocam approbatam ab ipſo, etiam ſi ſcribens decoxerit, nec habet beneficium excuſſionis.*254.204.205.

Canonicus.

Canonicus diſpenſatus ad ordinem requiſitum ad dignitatem,cenſetur diſpenſatus ad votandum. 177.41.42.43.

Capitula.

Capitula poſita in cõſuetudine, ſi quis,vel ſi qua, *de more procerum. non ſunt ius.* 106.167.168. *dicta* del ben viuere, *ſunt conformia iuri communi.* 187.22.

Capitulum.

Capitulum Regni Papæ Honorij, incipiens, Si aliquem,*non viget in Regno Neapolitano.* 18. 8. *Regni*, emergentium, *reſpicit intereſſe Fiſci.* 18. 10. ex præſumptuosè, *non habet locum in ſubfeudis.*32.57.

Carceratus.

*Carceratus pro cenſu, penſione,& affictu territorij, viſitari non poteſt.*206.62.

Caſalenum.

Caſalenum quid. 183.12.

Caſalia.

*Caſalia continentur ſub nomine territorij.*2.9.

Caſus.

Caſus deciſus affert exemplum in poſterum. 101. 103.*omiſſus interpretatur a* cõſuetudine. 105. 158.159.conſuetudinis, ſi mulier *explicatur.* 116.1.2.*& infertur ex præcedenti.* 116.3. *in quibus probatio fit per ſcripturam.* 196.40. *exceptus, firmat regulam, etiam reſpectu feudalium.*231.250.*fortuitus, & quomodo probatur.* 246.18. *omnes, in quibus actor ſequitur forum rei.*267.85.

Cauſa.

Cauſa teſtati diſponentis contra formam cõſuetudinis.Et ſi teſtator, *an tribuenda bonis extra confinia.*43.34.*fol.*44.35.*alimentorum,an dicatur pia.* 47.86.87.*ceſſante,ceſſat effectus.*57.61. *matrimonij, an ceſſet, ſoluto matrimonio.*58.70. 71.*præteritionis patris,ſcribenda eſt.*59.97.*non requiritur, ſi filius non vult cum patre habitare.*68. 17. *ad* 20. *legitima ad petenda alimenta extra domum paternam.* 70. 4. *iuſta in alienatione dotis quæ*120.33.34.*ſuper declaratione qualitatis feudi,an, & quando debeat in S.R.C. exagitari,vbi Fiſcus aſſiſtere tenetur.*223.94.*ad* 96.*falſa vitiat contractum.* 234.267.268. *reuidetur ex eiſdem actis in S. C. poſt deſertam appellationem.*293.90.

Cautela.

Cautela, ne præiudicetur in portione conſuetudinaria, adeundo hæreditatem. 42. 7. *vt filius debeat recipere Curatorem.*53.28.*ne vir teneatur dare vxori vltra intentionem.*64.31. *vt abſens excludatur à petitione congrui.*299.15.

Cedens.

Cedens, quaſi à iure ſuo diſcedit,etiã ſi nouatio non fiat. 294. 84. 86. *& ceſſionarius concurrentes, vter præferatur, & quid, ſi dictum ſit, ne ceſſio officiat cedenti.*275.52. *ad* 54.

Cedularium.

Cadularium. 226.161.

Cenſus.

Cenſus poteſt conſtitui re vice pecuniæ. 131.77. *ad* 81.

Centenaria.

Centenaria quomodo probatur in materia paſcendi. 251.9.

Centimulum.

Centimulum an poſſit impediri ob ſtrepitum. 186. 4.5.7.*fol.*187.16.17.

Ceſſio.

*Ceſſio præſumitur ſimulata ex multis.*299.28. *iuris congrui, ſeù retractus nulliter fit.* 168. 9. *eſt ſpecies venditionis.*273.34. *ad* 37. *iuris luendi.* 274.39. *ad* 41. *& quomodo fit.* 274. 55. *ad* 59. *fol.*275.60.*ad* 64. *nequit fieri in potentiorem.* 275.50.51.

Ceſſionarius.

Ceſſionarius an valeat ſine cedente liquidare inſtrumentum,& agere in iudicio exequtiuo. 149. 82.83.*ruſtici non admittitur ad retractum.*166. 14. *Fiſci non habet priuilegia Fiſci.* 200. 131. *locatoris non poteſt Inquilinum expellere.* 204. 38.*hæreditatis an habeat idem ius pro bonis infra confinia Neapolitana, ac ipſe cedens.* 264. 79.*ad* 83.*& cedens concurrentes,vter præferatur, & quid, ſi dictum ſit, vt ceſſio non officiat* ce-

cedenti.275.52.ad 54.iuris luendi ſuccedit in locum cedentis, & quomodo intelligitur. 276. 93.ad 97.fol.277.98.ad 100.

Citatus.

Citatus ne alienet, non poteſt alienare ex conſuetudine.164.34.

Ciues.

Ciues non ſunt teſtes, pro cauſa fida, & diffida Vniuerſitatis. 252.27.

Clauſula.

Clauſula conſtituti quid operatur; & cenſetur appoſita ex ſtylo.125.52.53.ſaluo iure cuiuslibet, quid operatur. 167. 15. emphyteutica. 209.18. fol.210.30.ad 33.41.clauſulæ, quibus ſiunt conceſſiones in emphyteuſim.214.117. ad 119. caſo che *importat conditionem.232.253.* tunc *reſtringit diſpoſitionem, nec extendit ad ſimilem. 232.254.*

Clericus.

*Clericus poteſt habere feudum, & quando, ſi fiat laicus recuperat feudum.12.22.23.fol.13.26. 27. habet ſex menſes ad deliberandum, an velit eſſe laicus feudatarius. 13. 24. 25. feudatarius an ſeruiat per ſubſtitutum.13.28.an poſſit habere officium cum poteſtate ſubſtituendi.13.30.31. pro delicto commiſſo in officio, an poſſit à Rege caſtigari, & à Iudice laico conueniri. 13.22.23. 25. vicinior an excludatur per remotiorem agnatum à portione conſuetudinaria. 44. 36. an vindicet portionem conſuetudinariam contra hæredem.44.37. ſupponitur iuri communi circa receptionem tutoris, & curatoris.53.18. an habeat tutorem à Iudice laico.53.19. an comprehendatur in Regia Pragmatica prima de S. C. Maced. 53. 36. 37. non poteſt petere declinatoriam fori abſque bullis. 110. 22. 23.24. hæres defuncti an valeat declinare forum in indicio repetitionis dotium. 111. 32.an poſſit conueniri coram Iudico laico pro penſione domus, & quãdo. 138.27.fol.139. 28. an habeat ius congrui. 166.2.ad 8.an obligetur actiuè, & paſſiuè à cõ*ſuetudine *circa ſeruitutes. 179.25. author laudatus debet cõparere in foro laudantis. 257.87. quomodo admittitur ad ſucceſſionem ab inteſtato agnati.263.66. eſt exemptus à iuriſdictione laicali, etiam iure conſuetudinario.265.101.*

Codicillum.

Codicillum fieri non poteſt ab illo, qui teſtari non valet.59.98.99.

Collaterale.

Collaterale Conſilium poteſt inhibere liquidationem inſtrumenti. 148.59.60.

Collaterales.

Collaterales quomodo ſuccedant.33.17.

Colonus.

Colonus. 171.1.poteſt vocatus deponere. 171. 6.7. an repetat à nouo domino portionem fructuum. 171.16.18. quid facere tenetur ad longum tempus.216.172. ob deteriorationem poteſt expelli. 216.173.

Commoda.

Commoda poſſeſſionis. 282.54.

Communio.

Communio inter plures Vniuerſitates non permittitur abſque aſſenſu, & quando diſſoluitur per numerum auctum ciuium. 251. 11. 12. 29. eſt mater diſcordiæ.260.8.

Commutatio.

Commutatio feudorum ſine aſſenſu, non tenet. 280.18.

Compenſatio.

Compenſatio quando opponitur contra dotem. 86. 52.53. an opponatur contra inſtrumentum dotale.113.30.31.differt à ſatisfactione.113.32.33.

Concedens.

Concedens feudum ex pacto, cenſetur omnes vocare contentos in inueſtitura, cuique ſingillatim donare.221.34.35.

Concedere.

Concedere an ſit idem, ac cedere. 208.3.

Conceptus.

Conceptus Neapoli admittitur ad Collegium Doctorum.175.15.

Conceſsio.

Conceſſio in perpetuum non importat perennem ceſſionem cum translatione dominij.208. 4.5.

Concurrens.

Concurrens cedent, & ceſſionarius, vter præferatur.275. 52.ad 54.

Conductio.

Conductio fieri non debet tempore decurionatus filij, nec à filio tempore decurionatus patris in bonis Vniuerſitatis.199.98.100.101.

Conductor.

Conductor licitè retinet, quod ſoluit pro reficienda via. 188. 44. præbens cauſam incendij tenetur. 188.54. 55. habet actionem locati contra locatorem, ſi res locata non fuerit refecta.194.9.non tenetur ſoluere penſionem, ſi re conducta vti frui non poteſt, eidemque fit remiſſio, & quando, & intereſſe reſtauratio, nec Principis factum locatorem excuſat. 195. 13. ad 23. domorum quando excuſatur à ſolutione penſionis.195.24. ad 29.non debet ſoluere penſionem, qui æquales fructus non recollexit.195.30.non ſoluens poteſt expelli propria authoritate locatoris. 195. 31. primus quando præfertur. 196. 52. ad 55. fol. 197.78.79.in gabellis.196.56. fol.197. 57. ad 62.in rebus Eccleſiæ.198. 80. prior qui rem locatam meliorem reddidit, an præferatur.198.82. primus an, & quando præferatur in conductione rerum Vniuerſitatis. 198. 93.94. & locator non condemnatur ad imparia. 200.132. tenetur locatori propter culpam. 200. 133. ad 139. ad breue tempus, an poſſit aliquem feudo vacante inueſtire.201.152.an reſtituendus ſit habitationi poſt factam meliorationem.203.3.4.10.quando tenetur reficere prædium.204.11.tollens affixum in domo conducta videtur deteriorem reddere.204.18.quando expelli poteſt. 205.41.42.

Digitized by Google

ex cauſis poteſt recedere à locatione,ſi re conducta vti non poſſit ,ſi peſtis craſſetur, ſi imagines tetræ videantur.205.43.ad 46.an,& quando teneatur domino denunciare, & claues tradere ,ſi domum deſerat.205.47.ad 50.poteſt domum deſerere,& venire contra pactum ob ſuperuenientem dignitatem ſibi,vel ſuis , & etiam contra obligationem iuratam, & an etiam ob matrimonium.204.51.ad 60. an teneatur denunciare locatori ante diſceſſum.205.61.

Confeſſio.

Confeſſio dotis in fraudem . 83. 91. dotis ſolutæ eſt aliquando falſa . 113. 18. de recepto collata ad partitam banci non nocet, niſi partita præſentetur.131.85.

Confiſcatio.

Confiſcatio an fiat in pęnam contumacia,an criminis.100.85.86.

Cognitio.

Cognitio cauſæ an concedenda Baroni , & an reſpectu exercentis Artem Sericam . 157. 252. ad 254.

Coniectura.

Coniectura ſumitur pro validitate actus , & pro ſenſu,cui magis aptatur ſermo.231.237.238.

Coniunctio.

Coniunctio duplex,an,& quando,& cum quo præualeat,& quibus bonis.33.3. ad 9.fol.34.11.ad 14. duplicis vinculi præiudicat in feudalibus. 34.20. plurium ex vno latere non præualet cõiuncto ex altero petenti ius congrui.168.10.

Coniunctus.

Coniunctus à parte patris ſuccedit portioni paternæ,quæ obuenit matri.21.13.14.ex materna cognatione quibus bonis ſuccedat.25.34.35. non ſuccedit ab inteſtato filiofamilias.50.11. à latere, an habeat ius congrui . 168. 1. poſſidens præfertur congruo.168.11.

Conſenſus.

Conſenſus patris ſuperueniens obligationi factæ à filiofamilias,an eam conualidet. 53.35. mulieris debet ei prodeſſe.81.66.alienationi datus,differt à renunciatione hypothecæ.115.10. tacitus mulieris , an ipſi præiudicet in alienatione quartæ. 115.28.ad 34. in præiudicialibus debet eſſe expreſſus. 115. 31. quo mulier approbauit alienationem derogatur à Pragm.vnica de Sen.C.Vel. 115.38.39.alienationi,& alienare ſunt diuerſa. 119.8. mulieris in conſtitutione quartæ continet tacitam conditionem,vt deducatur æs alienum 134.2.

Conſentiens.

Conſentiens alienationi,remittit ius ſuum,& hypothecam, licet alienans non ſit dominus . 119. 9. ad 12.

Conſuetudo.

Conſuetudo quid.1.6.omnium interpres.1.1.præualet legi.1.2. Neapolitana vnde originem duxit. 1.7.extenditur ad caſalia. 2.8. non complectitur feudalia.7.68.non cõtinet vitam militiam. 7.69. quos non ligat. 12. 18. Neapolitana non habet locum,patre, & matre exiſtentibus, & quomodo iſti admittuntur.22.30.ad 33. Siquis, vel ſiqua quos vocat ad ſucceſſionẽ,& an corrigat ius commune,etiã ſi adſit propinquior agnatus.23. 1. ad 6.non derogat iuri communi , ſed tradit formam ſuccedendi. 24.5. excludit confuſionem hæredis, & defuncti bonorum . 24. 10.11. an extendatur ad filios naturales,& alios. 24. 17. ad 29. fuit approbata à Rege Ferdinando.26.5. recipit derogationem expreſsè.26.7. Sed ſi morienti,de quibus fratribus loquitur. 30. 17.18. circa repræſentationem amplectitur omnes fratres . 30. 19.33.circa repræſentationem procedit in infinitum, quomodo,& reſpectu cuius. 30.30. ad 32. fol.32.66.ad 69. Si aliquis moriens,circa quid verſatur.36.1.2.vni reſiſtit.38.38. non militat, exiſtente patre,& matre in medio. 40. 32. nihil derogat iuri communi circa pubertatem. 52.11. quando dicitur eſſe,& legitimè probata. 54. 49. fol.61.5.7.9.an corrigat text.in l.Quintus Mutius.61. 10. 11. Conſuetudo Neapolitana an corrigat tex.in l. hac ędictali, C. de ſecundis nuptijs reſpectu donationum factarum filijs ab vtroque parente.61.25.fol.62.26. 27. habet locum in bonis etiam extra confinia , & alienatis pro dotibus,ſi mulier ſit Neapolitana , non verò alienigena.62.39.40.41.Si qua mulier diſponit in matre, non in patre.65.4.5. an habeat locum pro dotibus extra confinia.65.23.Si quis habet. 66.1. loquitur de legitimis, & naturalibus. 67. 33. an diſcrepet à iure communi. 68. 6. quas leges corrigit.69.23.24. Si quis habens.179.10. de ſeruitutibus , an obliget clericos actiuè , & paſſiuè. 179.25. reſpicit intereſſe priuatorum 180.26. Si quis aliquam loquitur de pignore conuentionali. 238. 16. non iuuat vſurarium 239. 30. facit licitum intereſſe ex mutuo . 241. 63.ad 65. Si quis emit in quo diſponat.163.1. verum ſi aliquis, an dicatur corruptela. 71.27. 30.33.34.Mulier de dotibus explicatur.73.1. fol.74.2.fol.76.1.ad 5. quando conuenit cum iure cõmuni. 74.3. loquitur de mulieribus iterum nubentibus . 74. 11. In omnibus conſonat iuri communi.75.55.59. an aduerſetur conſuetudini.79.1.ad 4.in ſe non emendatur.80.10.Si mulier nupta,& Si filiusfamilias conueniunt . 80. 11.Si mulier conſentiat , an ſit iuri communi conformis. 114.4.5.6. diuerſimodè diſponit in antephato, ac in dote. 115.22.23.Vbi dos conſtitnit reſtitutionem dotium faciendam in ſolidũ. 88.5.an habeat locum in ſocero debitore dotis . 88.11. ad 14.16.17.19. 23. Conſuetudo Bulgari quid ſtatuat. 91.55.56. Neapolitana quos ligat.102.117.118.fol.105. 157. Neapoli habetur vt ius commune , & ſeruari debet . 102. 120.fol.103.121.contra inſtrumentum,quod dicitur pſalix.113.7.9. Bona ſtabilia,& ſi mulier explicatur.118.1. quæ dat filijs facultatem impediendi alienationem maternam,procedit quan-

do adeſt vitricus, non autem in viduis.118.10.11.Bona ſtabilia quonam in caſu diſponat.120.19.20.21.tractaus de antiqua forma inſtrumentorum.124.1.derogans conſtitutioni Inſtrumentorum robur. 124.4.5.Contra inſtrumenta venditionum probibens probationes per teſtes non attenditur. 124.8.9.Si inſtrumentum, & Inſtrumenta donationum vigent. 124.22.fol.125.42.ad 44. non attenditur in donatione remuneratoria.126.56.57.ſentit de donatione inter viuos.129.42.an diſcrepet a iure communi.124.23.ad 31. In bonis eſt caſtigata.133.4.explicatur.134.4.Filio ducente.135.2.3.quod diſponit in dote,extenditur ad antephatum.135.4.ad 7.diſcordat à iure communi.136.10.12.13. Si pater quid diſponat.136.16.ad 20.agens de reſtauratione damni agit actione ciuili. 139.44. contraria debet conſtare per actus contrarios ſpeciales.162.97. Vbique Domus. 165. 1.cui fauet.165.7.8.& an deroget iuri communi.165.9.10. In cauſis,Si ruſticus hodie non ſeruantur. 174.1.2. Vbique aliquis.183.3.6.7.8. 19.20. Idem quod ſi nolit.183.24.Si velit.186. 2.& an liget plures conſortes vnius prædij. 186. 3. Non licet, In domo conducta. 188.49.50.51. Neapolitana, & communis conuenit. 188. 52. contra incendiarios.189.61.Si domus.190.1.2. Cōductor.201.163.ad 165.Cum terra. 208.1.2. conuenit cum iure communi in concurſu cum creditore coloni.213.110.111.diſponens circa arreſtationem cadaueris eſt iniqua. 246. 28.29. Si quis impediat.249.1.2. Idem eſt. 251.1.Si fratres.254. 1.2.extenditur ad quamcumque diuiſionem.256.47.48.49.Si tamen contingat, in quo caſu diſponat.259.1.2.cur introducta.262.46.47. an, & quando reſpiciat principaliter bona, ideoque liget omnes pro bonis intra confinia.264.91.fol.265.92.ad 107.112.116.117.dicitur pactum ciuium.265. 99. Arbor vicini, an diſponat in gratiam proprietarij, fructuarij, coloni, an ſolum procedat pro prædijs ruſticis.269.4.5.fol.270. 6.ad 19. Venditionis contractus. 272. 1. ſi duarum pertinet ad materiam finium Regundorum.284.1.ad 4.11. non ſcripta circa conſtructionem parietis vſque ad planum. 284.5. Pupillus an differat à iure communi.288.1.fol.289.2.3.4.Sed & mulier explicatur, eſt conformis iuri naturali, & canonico. 55. 2.3. eſt conformis iuri omnium nationum. 56.38.ad 43. aduerſatur iuri ciuili Romanorū. 55.4.fol.57.49.50.52. 53.ſed in nuptijs tantum procedit.55.5.

Conſules.

Conſules Artis Sericæ, an poſſint prohibere, ne ſubditi accedant ad Regia Tribunalia.155.221.222.regunt Artem Sericam, & à quibus eligũtur. 155.228. eligi non poſſunt, niſi vacauerint iuxta tempus ſtatutum.155.229.eligunt Iudices Curiæ in ciuilibus, & criminalibus infra mortem.155.230.231.fol.156.251.

Contrahens.

Contrahens nunc, videtur à prima obligatione ſolutus, & tenetur ſecunda. 85. 19. 20. poteſt ſibi certum ius conſtituere.105.165. affirmans falsũ circa pretium rei,quæ retrahitur, punitur. 159.23.petens congruum ſoluit pretium æſtimatum. 159.27.29.an valeat recedere ab emptione, & venditione poſt receptionem arrhæ.273.19. 20. in emptionibus, & venditionibus poteſt contrahentem decipere. 276. 92. ſine aſſenſu poteſt reuocare alienationem feudi, nec validatur per aſſenſum ſequentem. 280.19. ad 24.ratione officij regulariter non tenentur euictione. 283.77.

Contrahere.

Contrahere ad vſum Capuanæ, & Nidi, quid importet.26.1.2.3.

Contractus.

Contractus emptionis, venditionis à cæteris conſuetudine non prouiſis, ſubſunt iuri communi. 128.11.emptionis, & venditionis dicitur vltrò citroque obligatorius.129.37.locationũs videtur reſolutus per diſceſſum conductoris.203.5. locationis ad longum tempus, liuellarius, & emphyteuticus æquiparantur in aliquibus, licèt ſint diſtincti.209. 6. 7. factus à feudatario cum agnato proximè ſucceſſuro, an valeat ſine aſſenſu. 209. 8.emphyteuticus in quo differt à cenſuali. 209. 14. ad 17. in dubio an cenſeatur potius emphyteuticus, an cenſualis; & quid in conceſſione rei eccleſiaſticæ; & quid ſi ſcriptura non appareat. 209.19.ad 25.fol.210.26.27.ſi tractu temporis ſit iniquus, poteſt à Iudice reduci ad æquitatem. 210.36.venditionis annuorum introituum, exigit,vt ſors ſit demortua,alias eſt vſurarius.242.78.79. Antichraſticus, ſeu à godere quid ſit. 243.103.ad 107.antichraſticus,ſeu à godere an fieri poſſit in pignore.243.102.105.ad 110.antichraſticus ſapit naturã locationis, & cõductionis.243.112.aut valet in totum, aut in totum ruit.244.125.reſcinditur in die litis conteſtatæ, non autem latæ ſententiæ. 277. 102. alienationum, & commutationum feudorum non valet ſine aſſenſu. 280.18.

Conſtituens.

Conſtituens ſe debitorem nomine alterius, non obligatur plus, quam principalis, & debet illius debitum præcedere.235.279.280.

Conſtitutio.

Conſtitutio In aliquibus æquè diſponit de feudalibus, ac de allodialibus, tollit antiquam conſuetudinem. & admittit omnes deſcendentes.18.1.2.3.an procedat in vltimis voluntatibus, & ab inteſtato tantùm. 18.4. Vt de ſucceſſionibus procedit in feudis quaternatis, vocat deſcendẽtes in infinitum, præfert maſculos fœminis.18.5.6.ſtatuit prærogatiuam capilli. 18.7.excludens patrem à ſucceſſione feudalium in concurſu Collateralium, extenditur ad matrem. 21. 19. & quibus in feudis procedat. 31.50.51. Regni cũ

per

per partes Apuliæ quando ſeruatur. 141. 33. Artis Sericæ ligat omnes Collegiatos. 156.244. Sãcimus.159.5.6. Si quis emit. 159.7. ad 11. an ſit generalis.162.91.ad 98.an extendatur ad locationem ad longum tempus.163.4.ad 17.Regni Conſtitutionem Duę memoriæ.280.25.ad 28.fol.281.32.33.

Conſtitutiones.

Conſtitutiones Regni, vigent in caſibus omiſſis à conſuetudine.2.10.dicuntur Ius commune in Regno. 2. 11. Conſtitutio Vt de ſucceſſionibus non corrigit Ius commune. 9.108.Super inciſionibus dicuntur exorbitantes.189.34.

Conſtitutum.

Conſtitutum transfert omnem obligationem. 125. 51.

Conuentio.

Conuentio de emendo, vendendo, valet.128.10.

Conuentus.

Conuentus, ſi eſt tertius poteſt opponere contra confeſſionem dotis, & conſisntionem factam. 113.20.

Correctio.

Correctio Iuris conſuetudinarij à pragmatica. 64. 34.35.in dubio non præſumitur.88.6.legum vitanda.262.45.

Corredum.

Corredum quid. 94. 54. non procedit eodem modo circa reſtitutionem, ac probationes. 94. 47. 48. probatur per teſtes fuiſſe conſignatum. 94. 49. 50.cur reſtituendum.94.51.52.53.conſumptum, an reſtituatur.94.54. ad 57.

Creditor.

Creditor non tenetur ſeruire pro feudatario ad conſequutionem crediti.69.32.filij an præferatur in antephato hæredibus matris morientis poſt filiũ. 100.76.110.fol.104. 146. poteſt ſuum debitorem de fuga ſuſpectum detinere vigintiquatuor horis, eiuſdemque pecuniam capere, & Iudici denunciare.138.5.ad 8.volens pignorare, debet aliquale ius habere.139.42.43. an poſſit retinere animalia pro paſcuis.140.1.2.3.quando facit fructus ſuos. 146. 2.3. an præferatur Fiſco, & Baiulo concurrenti pro pęna.149.84.ad 89. poteſt exequutiuè agere in iudicio ciuili. 149.90. debet conſtare de poſſeſſione, vt agere valeat exequutiuè.150.107.108.110.111.poteſt recuperare pecuniam.199.111.quando poteſt pignus perſequi.199.113. 114. emens ſubhaſta rem ſibi obligatam, non amittit hypothecam.199.115.ad 118.ſpecialiter eſt citandus in venditione. 200. 123.ad 125.non citatus habet actionem ad rem, & pretium.200.126. qui ex ſecũdo decreto ſuccedit debitori tenetur ſtare colono.201.147. qui certum pignus recepit, non poteſt exequi bona inuecta.204.28. cum priuilegio, an præferatur creditori anteriori ſuper meliorationibus. 213. 109. cum aſſenſu ſuper feudo cum verbo, fiat, nõ autem expedito, quando præferatur. 227. 186. an poſſit retinere pignus.242.90. præſtare debet æſtimationem amiſſi pignoris, & dãna quæ ſentit. 245.9.10. an, & quando excuſetur à caſu fortuito.246.19. recipiẽs plenum alterius in pignus, punitur.246.22.cum pignore non poteſt capturã perſonæ obtinere. 246.35. concurrens cum alijs quando præferatur.246.37. ad 42. fol 247.43. an poſſit hæredes vrgere ad diuiſionem.255. 36. ex cauſa paſcuorum an præferatur, & quando. 271.quando præferatur pro capitali, & tertijs. 277.101.104.

Culpa.

Culpa operariorum nocet ijs, qui eorum vtuntur induſtria.139.45.familiarium nocet.188.56.ad 59.vnius non debet alteri nocere.233.259.

Curator.

Curator à quo Iudice datur Clericis.53.19.cui datur.53.23.25.datur Regibus inuitis, & alijs habentibus iuriſdictionem.53.24. à filio petitus in concurſu Curatoris dati à patre in teſtamento præfertur.53.26. teſtamentarius quando confirmatur. 53.27.

Curia.

Curia M, Admiratus, Artis Sericæ, & Lanæ an poſſit liquidare inſtrumenta, incuſare obligationes, & apocas; & quid, ſi tantum creditor ſubſit earum Iuriſdictioni. 155. 215. 216. 217.223. Artis Sericæ quas cauſas cognoſcit. 156. 235. 251.

Cuſtodia.

Cuſtodia librorum cui competat ex hæredibus, maſculis, an fęminis.255.41.fol.256.42.ad 46.

D.

Damnatus.

Damnatus morti, aut ad triremes, an poſſit facere teſtamentum.46.62.69.71.

Damnum.

Damnum in materia incendij à quo reſtauratur. 189.60.eueniens per rem non ſeparatam, cadit in perniciem retardantis, & quando, & quid in communi.191.13.16.

Datio.

Datio in ſolutum eſt iuſtus titulus ad præſcriptionem.246.32.

Debitor.

Debitor carceratus, an excarceretur defectu alimentorum. 77. 41. ad 45. & quando poſſit viſitari pro debito, & quomodo practicatur. 77. 43. ad 46.auditur, facto depoſito, vel in vinculis.148. 69.70.71.ex partita banci non conuenitur tanquam debitor vigore apocæ bancalis. 154. 185. 196.ad certum tempus, qui finita dilatione ſoluit, an poſſit poſtea vrgeri ad ſolutionem. 241. 72.ad 77.fol.242.80.81.

Debitum.

Debitum particulari iure particulariter acceptandum.15. 77. an deducatur ex toto patrimonio. 36.7. fol.37.15.18. diuiditur inter ſucceſſores. 37.

37.31.32.*à viro plebeo,qui nobilem duxit vxorem,taxatur Iudicis arbitrio*. 64. 30. *probatur ſolutione*. 132.98.*ſeruitutis quomodo articulatur* . 184. 44. *non præſumitur diuiſum per ſententiam , quæ in ſolidum debitores non condemnauit*.257.67.68.

Declaratio.

Declaratio quid operatur.64.33.

Declinatoria.

Declinatoria fori peti non poteſt ſine bullis . 110. 22.23. 24. *non admittitur in iudicio liquidationis*.148.52.*quibus in cauſis denegatur Baroni*. 153.175.176 .*non conceditur in cauſis ſummarijs,& exequutiuis, nec electio, aut variatio fori*.155.218.*vt concedatur, quæ requirat* . 156. 233.

Decoctus.

Decoctus neque in damno , neque in lucro eſſe poteſt.241.67.

Decretum.

Decretum enuncians cauſæ cognitionem,an probet. 129.50.*interrumpit præſcriptionem*. 150. 104. *S.R.C.circa cauſas remittendas Conſulibus Artis Sericæ* . 156. 251. *Iudicis debet exequtioni mandari*.173.45.*M.C.V.exequtioni mandatur*. 296.143.*ad* 147.*fol*.297.148.149. *M.C.V. in iudicio aſſiſtentiæ mandatur exequtioni , ſed ab ipſo appellatur*.297.156.157.

Decuriones.

Decuriones Ciuitatem licitè concedunt vacua , & foſſata particularibus.188.41.

Defenſa.

Defenſa quid ſit, quomodo imponatur.251.2.3.4.

Defenſio.

Defenſio contra depoſitiones Coloni.171.9.

Delictum.

Delictum patris , quandoque non nocet filio . 223. 87.*ad* 91.

Denunciatio.

Denunciatio fit proprietario.164.30.*an iudicialis, an verbalis*.164.31.33. *quando fieri debet ; & quid in operis noui denunciatione*. 196.50.51.

Depoſitum.

Depoſitum non fit à paupero pro nullitatibus propoſitis contra ſententias.297.161.

Deſcendens.

Deſcendens ex fœminis maſculiatis non excluditur à ſucceſſione,167.141.142.

Deſignatio.

Deſignatio corporis in dubio cenſetur eſſe demonſtrationis cauſa.47.81.

Dictio.

Dictio,etiam, *eſt implicatiua*.232.255.

Diffida.

Diffida quid.251.7.8.

Diſcrepantia.

Diſcrepantia iuris communis,& conſuetudinarij in melioramentis per Colonum , & Inquilinum. 204.13.14.17.

Diſparitas.

Diſparitas inter mulieres læſas, & pupillos . 290. 26.27.28.

Diſpenſatio.

Diſpenſatio dicitur odioſa non diſpenſatis.175.19. *an,& quando extendatur ad connexa , & acceſſorium*.176.39.40.

Diſpenſatus.

Diſpenſatus ad beneficium curatum,non dicitur diſpenſatus ad ſimplex.175.21. *ad Epiſcopatum , non dicitur ad beneficia, nec ad penſiones* . 175. 22.*ad ordinem requiſitum pro conſequtione dignitatis cenſetur diſpenſatus ad votandum*.177. 41.*ad* 43.

Diſponere.

Diſponere ad pias cauſas poteſt quilibet habens facultatem naturalem, licet non habeat ciuilem . 46.72.73.

Diſpoſitio.

Diſpoſitio medietatis conſuetudinariæ probibetur in vltima voluntate tantum. 36.9.10. *legis* fœminæ,C.de ſecundis nupt.*explicatur* . 52. 16. 17.Conſuetudinis *ceſſat, ceſſante cauſa eiuſdẽ*. 57.60.61.*Iuris non trahitur à caſu expreſſo ad non expreſſum*.88.21.*cenſetur iuxta* conſuetudinem , *an ſecundum ius commune* . 105. 162. 162. Conſuetudinis, Dos,& quarta,*an attendatur inter contrahentes more Magnatum*. 109. 7.8.*fol*.110.9. 10. *diſpoſitioni conſuetudinariæ ſatisfieri poteſt per æquipollens*. 110. 18. Conſuetudinis, Contra inſtrumentum , *non obſtat tertio poſſeſſori,ſed tantum contrahentibus*.113. 16. 17. *Collateralis Conſilij quomodo recipitur fauore viduarum*. 117. 9.10. pragmaticæ 71. de offic. proc. Cæſar. *alias* prima *de* ſubhaſt. fiſc. 197.66.67.*an procedat in locatione vectigalium*.198.74.76.*diſpoſitioni* pragmaticæ 71. de offic.proc.Cæſ. *quando dicitur ſatisfactum circa oblationem decimæ,et ſextæ*.198.77.pragmaticæ 5.tit.de adminiſtrat.Vniuerſitatum. 199.96.97.*legis* 2.C.de reſcind.vend.*vbi procedit*.200.143.*ad* 145.*fol*.201.148.*ad* 149.cõſuetudinis, Conductor. 201.163.*ad* 165. cõſuetudinis, Cum terra , tit. qui hæred. in locat.ſucced.*quando habet locum*. 208. 1.2. *teſtatoris quando poteſt extendi ad feuda*. 230. 220. *de corpore feudi , etiam quòad æſtimationem infirmatur*.230.236.*teſtatoris in ſtipulationem deducta non cauſat nouationem*. 234. 263. Conſuetudinis, Si creditor . 245.1. *quando diſcrepat à iure communi*. 245.2. *ad* 5. Conſuetudinis, Siquis impediat . 249. 1.2. Conſuetudinis, Idem eſt. 251.1.Conſuetudinis,Si fratres *dirigitur ad quamcumque diuiſionem* . 256. 47. 48.49. *conſuetudinaria variat circa dotem , & bona antiqua*.267.125.126.131.132.legis primæ,C.de interdictis. 270. 20.*conſuetudinaria annullans venditionem ſine Arrha non procedit in venditione iurata,& alijs in caſibus*.273.27. *ad* 33.legis ſi nomen, ff.de hered.& act. vend. 283.

283.74.75. Conſuetudinis, Si duarum, *pertinet ad materiam finium Regnudorum.* 284.1.*ad* 4.11. Conſuetudinis, Pupillus, *an differat à iure communi.*288.1.*fol.*289.2.3.4.

Diſtinctio.

*Diſtinctio bonorum, etiam pro forenſibus facienda eſt.*24.33.

Diſtractio.

*Diſtractio fiſcalium cenſetur cum pacto adiectionis in diem.*197.65.

Diues.

Diues aliquando venit in mendicitatem. 143.111.

Diuiſio.

*Diuiſio Emphyteuſis quando admittitur.*215.152. 153.*quomodo fieri debet.*254.3.*ad* 16.*fol.*255.17.*ad* 31.33.*per ſortes.*255.28.*fieri debet inter hæredes, pendente termino ad deliberandum.* 255.37.*an habeat locum in datione in ſolutum ad inſtantiam debitoris.* 256.52. *bonorum an, & quando valeat impediri.* 259.6. *fol.* 260.7.11.*ad* 15.*facta de conſenſu commẽdatur.* 260.9.

Doctor.

Doctor factus reſcripto Principis non gaudet priuilegijs aliorum. 175.24. *non poteſt pro debito carcerari.*177.45. *ad* 47. *abſens quando gaudet munuſculis.*177.49. *qui libros compoſuit, præfertur cæteris.* 286.36. *promouendus ad officiũ, non examinatur.* 286.37.*graduatus ab Vniuerſitate, vel Collegio, non eſt examinandus.* 286.40.

Doctorari.

Doctorari quis poteſt anno 21. *de Iure Regni.* 17. *de iure communi.*175.17.18.28.

Doctoratus.

*Doctoratus cum diſpenſatione, an præferatur nouiſſimè doctorato abſque diſpenſatione.*175.16. *& à ſimili.*176.29.30.35.*primo an ſit præferẽdus nouiſſimè doctorato, qui fuit admiſſus.* 177.50.51.*ab Vniuerſitate, vel Collegio, non eſt examinandus.*286.40.

Dolus.

Dolus vitiat contractum. 176.33. *venit in actione pignoratitia.*245.12.

Domicilium.

*Domicilium contrahitur animo permanendi, qui arguitur habitatione decennij.*266.108.109.

Dominium.

Dominium an arguatur à ſolutione penſionis. 139.30.31.34.*præſumitur eſſe penes locatorem.*139.33.*transfertur locatione ad lõgum tempus.*163.14.15. *rei venditæ non transfertur, niſi facta denunciationa.*163.23.*ad* 25. *rei locatæ non arguitur per locationem.*201.157.*ad* 162.*feudi an ſit translatum in emptorem ante expeditionem aſſenſus, ſi ſit dictum fiat in forma.* 226.184.185. *rei tranſit in emptorem per venditionem.* 243.113.

Dominus.

Dominus fundi locati poteſt cogere conductorem, vt ſibi fructus vendat. 161.65. *fundi poteſt eligere locum, in quo ſit conſtituenda ſeruitus, ſi tamen vicino non obeſt.* 179.13.14. *an debeat denunciare conductoribus.*195.34.35.*fol.*196.49. *fundi eligit, an velit ſeparare meliorationes à fundo, an velit pretium ſoluere.* 204.15. *recipiens canonem, remittit caducitatem, quam remittere poteſt, nec eum iuuat proteſtatio, nec ſolutio.*212.78.*ad* 81.

Domus.

*Domus Profeſſorum Societatis Ieſu an dicatur capax poſſidere bona in communi, & recipere hæreditates.*44.44.45.46.*fol.*45.51.52.*& terra dicitur vnum corpus.*169.18.19.

Donans.

*Donans non cenſetur compenſare cum debito rem donatam.*37.36.

Donatarius.

*Donatarius cum hypotheca, & clauſula conſtituti præfertur creditoribus poſterioribus ex cauſa oneroſa.*125.49.

Donatio.

*Donatio ante, vel propter nuptias.*97.1.*ad* 4.*debet eſſe æqualis cum dote.*97.5.*ſed contra.*97.13.*inter viuos recipit conditionem ante traditam poſſeſſionem.*129.43.45.

Dos.

*Dos conſtituta à fratre ex bonis parentum non admittit pactum reſtitutionis eidem.*8.82.*poſt mortem filij ſuſcepti ex matrimonio cõtracto ad viũ nobilium, cui reſtituatur.*28.52.*ad* 56.*conſtituta mulieri ob pulchritudinem, vel parta per induſtriam, an ſit alienabilis.*62.33.36.*inter filios diuerſarum nuptiarum quomodo diuiditur.* 64.1.2. *poteſt eſſe magni pretij, & exigui redditus.* 72.7. *non ſit deterior.* 74.4. *ſoluto matrimonio quando reſtituitur, etiam a diuite.* 80.21.*ad* 26.*in quibus bonis reſtituitur.* 80.31. *conſiſtens in annuis redditibus, an reſtituatur.* 80.32.*ad* 37.*fol.*81.39.40.41.*rei mobilis emptæ ex pecunia rei immobilis, an ſit dotalis.* 81.56.*ad* 59. *æſtimata quando inducit venditionem.* 82.69. *quando reſtituitur in pecunia.*82.70.*non eſt ſine matrimonio.*83.75.*quomodo reſtituitur.* 85.1.2. *habet iudicium ordinarium.*85.4. *& explicatur.* 85.32.*fol.*86.37.39.*exigitur condemnatione.* 85.6.*legitimè repetitur.*85.24.*ad* 28.*fol.*86.35. *reſtituitur in ſolidum.* 88.5. *legata debetur ſtatim.*94.44.45.*probatur per inſtrumenta, non per teſtes.* 94.49.50. *fallit.* 110.19. *abſque inſtrumento peti nequit.*109.1.2.3. *aliquando fallit.*109.11.*fol.*110.16.*probatur ſoluta per partitam banci.* 110.27. *vel per teſtes, ſi conſtet de promiſſione in capitulis matrimonialibus.* 110.28.29.*ex iure conſuetudinario probatur per teſtes, etiam in foro Eccleſiaſtico, & cur.* 111.30.31.*an compenſetur ſine inſtrumento.* 111.34.35.*vt plurimum ſoluitur per bancum.* 113.19. *fieri non poteſt deterior.*114.1. *validè conſtituitur à fœmina filiæ, ſed quantitas taxatur à con-*

ſuetudine, 121. 1. 2. *conſtituta ab vxore filiæ, præſumitur data à marito.* 122. 16. *promiſſa à muliere attenditur.* 122. 18. *à quibuſnam bonis deducitur.* 122. 20. *conſtituta à matre reuocatur, ſi deſit legitima filiorum.* 122. 26. *à quo potius reſtituatur, à matre, an à filio, ſi pater eſt pauper.* 136. 22. 23. *puellæ profeſſæ circumuentione Abbatiſſæ, reſtituitur.* 176. 36. *nequit alienari per qualitatem antiquam bonorum, non verò dotalem.* 266. 122. 123. *fol.* 267. 127. *ad* 129. *quæ non habet qualitatem antiquam dicitur patrimonium mulieris.* 267. 124.

Dotarium.

Dotarium ſucceſſit in locum donationis propter nuptias, & quando debetur, 97. 6. 7. 8. *quantum.* 99. 73.

Dotata.

Dotata à fœmina non habet actionem contra dotantem, nec eius vir, 121. 14.

Dotatio.

Dotatio matris ſuſtinetur, ſalua legitima filiorum, 122. 25. *mulierum, eſt onus hæreditarium.* 298. 7.

Dubium.

Dubium in cauſa diuiſionis dirimitur à Iudice. 255. 34.

E.

Eccleſia.

ECcleſia non habet Ius congrui. 161. 68. *f.* 166. 1. *reficienda eſt ab Vniuerſitate.* 191. 7. 10. *intereſt publici, vt conſtruatur,* 191. 8.

Eccleſiaſticus.

Eccleſiaſticus an habeat ius congrui. 166. 2. *ad* 8. *an obligetur ſtatuto laicorum.* 167. 9. 10. *quando ſubeſt diſpoſitioni conſuetudinariæ actiuè, & paſſiuè.* 263. 71.

Ædificans.

Ædificans iuſtè, ſi impediatur etiam iniuſtè, debet deſiſtere, alias demolitur ædificium, 249. 5. *ad* 9.

Ædificium.

Ædificium fieri nequit impediendo vicino radios ſolares. 180. 33. *nouum non debet tollere aſpectum ad mare.* 180. 35. 36. 37. *ad æmulationem fieri nequit.* 180. 38. *fieri in loco, à quo habetur aſpectus ad moniales prohibetur.* 180. 45. *f.* 181. 46. *ad* 56. *neque ad aſpectum regularium virorum, etiam ſi ſit via publica intermedia.* 181. 53. 54. 57. *in pariete communi fieri poteſt, & quando.* 181. 60. 62. 63. *iuxta alterius regionem fieri poteſt, ſi diſtet per duos pedes.* 181. 72. 73. *corruit, deſtructo fundamento.* 234. 264. *poteſt impediri.* 249. 5.

Æmulatio.

Æmulatio non præſumitur, ſed probatur, 180. 39. 41. *arguitur ex facti circumſtantijs,* 180. 42.

Æs.

Æs alienum ab vno ex ſocijs contractum, an ſoluatur ex omnibus bonis. 256. 51.

Æſtimatio.

Æſtimatio rei, quæ retrahitur, fit inſpecto tempore exequutionis ſententiæ congruum admittentis. 159. 28. *pignoris quando fit.* 245. 8.

Educatio.

Educatio negatur ſuſpecto. 74. 39. *cui concedenda in concurſu.* 75. 40. *vide Verbum Mulier.*

Educator.

Educator an poſſit nuptias contrahere cum educata. 75. 43. 45.

Effectus.

Effectus ceſſat, ceſſante cauſa. 57. 61.

Egyptij.

Egyptij tradebant cadauera parentum in pignus. 246. 24. 25.

Electio.

Electio an velit aſſignare paragium in corporibus, an in pecunia, eſt hæredis. 6. 50. 51. *reſtituendi dotem loco alimentorum, cuius ſit.* 72. 8. *fori non competit poſt expeditam citationem ſuper tenore inſtrumenti.* 148. 56. *fori non conceditur in cauſis ſummarijs, & exequutiuis.* 155. 218. *an fiat à minori, an à maiori natu.* 254. 5. *rei diuidendæ transfertur ad hæredes, non ad ceſſionarium.* 255. 35. *fori an concedatur venienti ex iure ceſſo.* 299. 24. 25. 26.

Emolumenta.

Emolumenta Baiulatus diuidi poſſunt. 142. 45. *officij poſſunt obligari, & vendi ſine Regio aſſenſu.* 142. 46.

Emphyteuſis.

Emphyteuſis an, & quando poſſit abſque aſſenſu domini obligari. 212. 69. *ad* 71. *præſumitur ex pacto caducitatis.* 212. 72. *& ex conceſſione ad meliorandum.* 213. 97. *admittit fœminas.* 214. 120. *ad* 123. *extranei ſuccedunt in emphyteuſi pro hæredibus, & ſucceſſoribus.* 214. 124. *quando tranſit ad filios, ſi patris hæredes non ſunt, & quando per patrem præiudicatur filijs, & quid in feudis,* 214. 125. *ad* 151. *tranſitoria ad omnes hæredes poteſt alienari irrequiſito domino.* 214. 130. *Eccleſiaſtica an tranſeat ad hæredes, nec egreditur tertium gradum, & ſi finita debet iterum concedi agnatis, qui præferuntur extraneis, & extinguitur in nepotibus primi acquirentis.* 214. 131. *ad* 137. *vocat hæredes ordine ſucceſſiuo.* 214. 139. *Eccleſiaſtica an poſſit concedi pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, & tranſeat ad omnes.* 214. 140. *ad* 142. *quandoque impropriatur,* 214. 143. 144. *quando admittit diuiſionem.* 215. 152. 153. *& liuellus poſſunt fieri in feudo.* 226. 150. 153.

Emphyteuta.

Emphyteuta non recipit præiudicium ſolutione, ſi ſcriptura crediti appareat. 210. 29. *habet rem ad meliorandum, & ſoluit canonem exiguum.* 210. 34. *an poſſit rem ſibi conceſſam renunciare.*

210.

Google

210.35.*ad* 40.*ſoluit laudimium, vel rem dimittit, non ſoluens canonem per biennium, incidit in commiſſum, etiam ſi defecerit in ſolo nummo, & limitatur.*212.73.*ad* 77.*non ſoluens canonē quando dicitur præiudicare creditoribus*, 212.76.*quas meliorationes non amittit*, 213. 99. *ad* 103.*poſſidet proprio iure magnas meliorationes, & an poſſint vendi.* 213. 104. *ad* 108. *Eccleſia an teneatur ſoluere collectas*. 215. 150. *habet vtile dominium, & rei vindicationem.*216.167. 168. *habet ius accreſcendi, & non decreſcendi*. 216. 170. *nouus an teneatur ſoluere præteritos canones.*216.171.

Emptio.

*Emptio in Regno dicitur ſemper parata.*240.54.*ſine ſcriptura an reuocari queat, & quid in feudis, etiam iure communi attento.*279.1.*ad* 9.

Emptor.

Emptor elapſo anno à venditione, an habeat Ius ad rem, an ad pretium. 125.32.33.*infra annum valet petere traditionem rei, & an ſufficiat per conſtitutum*, 128.19.21.22.23. *poteſt retrahere rem vicinam, & quando.*160.45.*acquirit iura realia.*160.46.*poſtquam ſciuit rem emptam ſeruituti obnoxiam, etiam poteſt petere ſolutionem contractus, & quando; & quid in venditionibus ſubhaſta.* 184. 37. *an dicatur in culpa propter reuocationem venditionis.*281.42.43.

Errans.

*Errans non conſentit.*234.273.

Error.

*Error quando arguitur.*132.106.

Euictio.

Euictio quid. 282. 64. *denunciatur authori; & quid, ſi ex pluribus vna res euincatur; & quid in datione in ſolutum.* 182.13. 14.15.*eſt de natura emptionis, & venditionis*, 282. 60. *ad* 63. *datur, ſi ſit petita ante ſententiam, vel antequam res euincatur.* 282.65.66. *diſtat à periculo rei*. 282. 67. *an differat ab exigibilitate nominis*. 282. 68. *promiſſa quid importet*. 282. 69. *fol.* 283. 70. *competit pro cauſa de præterito.* 283. 71.

Exactio.

*Exactio anticipata penſionis non dicitur vſuraria, & quæ dicitur anticipata.*204.31.

Excadentia.

*Excadentia quid ſit.*76.2.

Exceptio.

*Exceptio fraudis contra quem datur.*83.92.*ad* 95. *Macedoniani perpetuò durat, quando opponitur, & renunciari nequit*, 132.91.*ad* 97. *quæ nō naſcitur ex inſtrumento, non admittitur in liquidatione.*147.47. *non numerata pecunia non poteſt opponi contra apocam, ſi ſolutio appareat ex banco, etiam per fideiuſſorem.*154.191.192.*excuſſionis principalis ſublata in Regno quòad ordinem; an apponi poſſit poſt litem conteſtatam.* 171.14.15. *vſurariæ prauitatis impedit inſtrumenti exequutionem.*239.30.*fol.*240.58.

Excluſio.

Excluſio vnius eſt incluſio alterius, 103. 128. 129.

Exemptio.

Exemptio à patria poteſtate eſt fauore matrimonij. 57.55.

Exequutio.

Exequutio an fiat propria authoritate. 138. 16. *quando fit pro tempore futura.* 138. 17. *ad* 19. *parata etiam fit contra Clericum pro penſione domus, etiam ad inſtantiam Clerici.* 138.25.26. *conceditur domino rei pro penſione domus.* 139. 32. *parata inſtrumenti guarantigiati eſt virtute iuramenti*, 146.13. *parata datur pro debito panes acta.* 151.125.*literarum exequutorialium an impediatur*, 151.132. *ad* 135. *parata datur pro apoca bancali*, 153.165. *datur poſt recognitionem.*153.169. *an detur contra ſubſcribentem apocam procuratorio nomine; & quid ſi dicat ſoluite Caio tot, quot Titius debet.*153.181.*ad* 184.*pro penſione domus, datur etiam pro deteríoratione.*204.19. *ad* 33. *bonorum inuectorum non poteſt fieri à creditore, qui pignus recepit.* 204. 28. *vigore* conſuetudinis *vnde oriatur*. 204.29.30. *an, & quando fieri poſſit contra cabatarios participantes in aſſictu redditum fiſcalium.*206.63. *parata Fiſco, Vniuerſitati competens contra conductores vectigalium, alioſque.* 206.64.*pignoris.*238.14.*inſtrumenti impeditur ab vſuris.*239.30.*fol.*240.58.*an eodem tempore poſſit fieri in bonis, & contra perſonam.* 246.36.

Exigibilitas.

*Exigibilitas an differat ab emptione.*282.68.

Expenſæ.

*Expenſæ in infirmitate mortuæ vxoris, an iuuent virum in ſolutione dotis.*86.47.*ad* 49. *pro refectione rei communis communiter fiunt.*191.12.

Explicatio.

Explicatio cap.præſumptuosè.220.17.

Extenſio.

*Extenſio non fit in odioſis à maiori ad minus.*175. 20.*neque identitate rationis.* 233.262. *à cōtrario ſenſu non ſumitur ab interpretatione voluntatis*, 228.199.*fol.*229.200.*non fit a grauamine expreſſo ad non expreſſum in feudis*. 231. 251. 252.

Exteri.

Exteri ſoluunt fidam abſque diminutione, 141.32. *quandoque liguntur Neapolitanis* conſuetudinibus *pro bonis.* 265.93.94.96.97.98.100. & *& quid reſpectu ſolemnitatum teſtamenti*. 265. 95.

Extollens.

Extollens in altum ædificium vicini, debet extollere parietem ſine aperturis altum vna canna. 183.21.22.23.

F.

Fabricator.

Fabricator quando ratione noui operis nunciati, ſi præceptum contendat, puniri poteſt. 250.38.

Faciens.

Faciens ſtrepitum ad æmulationem, etiam in propria domo poteſt impediri; item ad inſtantiam Doctoris, vel Scholarium, & aliorum. 187. 9. ad 14.

Factum.

Factum proprium, quando impugnatur. 234. 270. 271. *Iudicis quando dicitur factum partis, & quid operatur.* 276.78.79.

Facultas.

Facultas nominandi non amittitur contumacia Officialis. 13.37. *percipiendi fructus feudales, quæſita vigore inſtrumenti recognitionis an ſit feudalis, an burgenſatica.* 19.30.31 .*nominandi ad officium poteſt alienari abſque aſſenſu.* 20.32. *teſtandi an detur delinquentibus.* 46.67.70. *teſtandi conceſſa filiofamilias eſt contra Ius commune.* 52.3.4. *Decurionum Neapolis.* 288. 48. *procedendi ad modum belli quid importet.* 189.69. *alienandi an includatur per clauſulam ad habendum, alienandum.* 214.145.

Fæneſtræ.

Fæneſtra an ſuſtineantur in pariete communi. 181. 67.68.

Famulus.

Famulus gaudet priuilegio domini. 156. 236. ad 239.

Fauor.

Fauor Eccleſiæ, & Reipublicæ idem eſt circa conſtructionem Eccleſiæ. 191.9.

Feudatarius.

Feudatarius habens Clericum ſucceſſorem, alienare non poteſt feudum ſine aſſenſu. 13. 24. *quando dicitur maior.* 53.20. ad 22. *minor habet Baliũ, & à quo.* 53.29.30. *non prohibetur liberè diſponere de fructibus feudi.* 69.27. *in feudo ex pacto, non poteſt alteri praiudicare.* 221. 36. *ex pacto ſuccedit proprio iure tanquam ad aliquid ſeparatum.* 221.40.41.

Feudum.

Feudum alienari non poteſt ſine aſſenſu. 280.18. ad 24. *quotuplex.* 225. 132.134. *dicitur hæreditarium in perſona primi acquirentis; poteſt in extraneum alienari, ſi filij non ſint nominati in inueſtitura, & poteſt vni ex filijs aſſignari.* 220. 28. ad 31. *ex pacto redit ad dominum poſt mortem feudatarij, & ad alium ſucceſſorem.* 221.38. 39 *ex pacto defertur ordine ſucceſſionis vniuerſalis, ſanguinis, & inueſtituræ.* 221.42. ad 46. *defertur cum qualitate hæreditaria, licèt ſucceſſor non fuerit inſtitutus.* 221.47. ad 50. *hæreditariũ poteſt alienari conſentiente Principe.* 221.62. *integrum eſt legitima primogeniti.* 222.67. *obligari non poteſt ſine aſſenſu.* 222.71.72. *ex pacto, et hæreditarium in quo differant circa facultatem alienãdi.* 222.73.74.75. *ex pacto tranſit ad ſucceſſorem abſque hæreditaria qualitate.* 222.75. 76. *quando acquiritur Fiſco propter delictum feudatarij.* 222.79. ad 86. *non admittit ius congrui de iure Regni, &* Conſuetudinis, *ſed iure communi.* 160.48.49. *diuiditur.* 219.10.11.12. *fol.* 220.13. ad 18.26. *conceſſum pro filijs legitimis, & naturalibus, quibuſcumque an poſſit legari.* 220.19. *in Regno præſumitur hæreditarium.* 220.25. ad 27. *non poteſt dari in dotem abſque aſſenſu, & quid de iure Regni.* 225.126.127. *& quid, ſi mulier aliud non habeat.* 225.128. *donatum contemplatione matrimonij, etiam abſque aſſenſu obligatur filio, & vxori pro æſtimatione, & intereſſe.* 225. 131. *eſt legitima primogeniti.* 7. 71. *in dubio quo iure dicatur conceſſum.* 9.107. *enumeratur inter excadentias.* 76.8. *quando cenſetur obligatum ante inſtrumentum dotale.* 88. 32.33.34. *an poſſit inueſtiri à conductore.* 201. 152. *feudi natura an poſſit mutari.* 224.123. *mixtum.* 225.133. ad 138. *antiquum, ſeù paternũ, & nouum.* 225.139. ad 141. *planum, & de tabula, ſiuè ruſticum.* 225.142.143. *planum non facit nobilem.* 225. 144. 146. *quaternatum.* 226. 147. *planum in quo differat à quinternato, & conceſſum à quolibet Barone, an dicatur planum, & conceſſum à Rege dicitur quaternatum.* 226.148.149. *titulatum.* 226.154. *non comprehenditur ſub generali ſermone, aut obligatione, fideicommiſſo, aut appellatione bonorum.* 229. 215. ad 218. *non dicitur in voluntate diſponentis.* 230. 224. *non diuiditur inter filios diuerſarum nuptiarum.* 230.226.

Fida.

Fida, 251.7.8.

Fideicommiſſum.

Fideicommiſſum validum in contractibus. 129.44. *an, & quando poſſit ſuper feudo ordinari.* 224. 124.

Fideiuſſor.

Fideiuſſor penſionis tenetur pro deterioratione domus. 204.24. 25. *non liberatur per retrouenditionem.* 273.38.

Fideiuſſio.

Fideiuſſio etiam penes acta Curiæ ſtipulatur. 152. 154.

Fides.

Fides fiſcalis haſta. 199.110.

Filia.

Filia à patre dotata non petit ſupplementum paragij. 6. 42.44. *primogenita dotata non excluditur per ſecundogenitam à feudo materno.* 19.13.14. *à patria poteſtate liberata, non amittit aliquos patriæ poteſtatis effectus.* 56.26. *teſtari non poteſt, nec patre permittente.* 59.91. *dat alimenta patri ex bonis dotalibus.* 88.18. *an excludatur ab antephato, ad quod admittuntur hæredes vt*

filij. non vt hæredet.260.24.25.familias nuptui tradita viro Neapolitano, an dicatur in patria poteſtate conſtituta.266.121.

Filij.

Filij ex diuerſis nuptijs ſuccedunt matri in capita, etiam ſi aliter illa diſpoſuerit. 65.6.7.8.10.

Filius.

*Filius eſt ipſo iure hæres patris.4.3.deſcendens admittitur repræſentatiue.4.4. repræſentat gradũ, & perſonam patris. 4.5. maſculus præfertur fœminæ in ſucceſſione.4.7. naturalis admittitur cũ legitimis,& naturalibus ad maternam ſucceſſionem.24.31.32. poteſt liberè diſponere de dote aduentitia. 28. 45. non habet conſtitutum ius in legitima, viuente patre.43.28.29.poteſt priuari legitima, patro viuente. 43.30. vigore conſue*tudinis *Neapolitanæ diſponit etiam in præiudicium aſcendentium. 49.1. teſtatur ſecundum ius commune.49.3.non poteſt diſponere de bonis extra confinia.49.5.diſponens ex conceſſione non tenetur relinquere partem agnatis.49.7.f.50.8.11.poteſt extraneum inſtituere, relicta legitima patri.50.12.teſtatur contra ius commune. 52.3. fol.53.39.pubes tantum teſtatur.52.10.quando dicitur pubes. 52.11. adultus quandiu ſupponitur tutori.52.13.14.15.ex voto, & mutuo tantùm non obligatur iure communi. 53.31.32. & quid de iure Regni, aut in contractibus pro patre celebratis, an obligetur. 53.33. 34. liber à patria poteſtate, non reddit ad illam. 56.22. deportati quando reincidit in poteſtatem patris. 57.66.67. dicitur ſui iuris, manente patre apud hoſtes.58.68.69.non habet velle, & nolle. 59.94.fol.68.15. minor non liberatur à poteſtate Curatoris per matrimonium.59.101.102.primi matrimonij non præiudicatur in portione cõſue*tudinaria,*ſed in legitima.61.14.poteſt habitare extra domum paternam,ſed non vbique, & cum quocumque.69.22.feudatarij petens alimenta, an teneatur cum patre ſeruire. 69.29.30. à quo educatur, ſi mater ſecundo nubat. 74.21. magis priuilegiatus eſt quam mulier.75.53.alere debet parentes. 77. 20. etiam ex donatione Principis. 77.22. alitur excadentijs matris,licèt pariter ſit diues.77.29. quando poteſt de proprietate antephati diſponere.102.113. ex primo matrimonio ſe opponit alienationi maternæ. 118.4. ad 7. habet ius quæſitum in dotibus etiam viuente matre. 118.12. primi matrimonij tacens in alienatione bonorum dotalium ſibi præiudicat, ſed tamen illi ſuccurritur.120.27.ad 31.familias pro debito paterno non obligatur etiam cum conſenſu patris, ſed requiritur emancipatio.172.82.ad 90.gaudet priuilegio patris. 156. 236.ad 239. Decurionum non debet conducere vectigalia Vniuerſitatum.199.98.familias an teneatur pro penſione domus.200.142.quandoque non recipit præiudicium ex delicto patris.223.87.ad 91.legitimatus per ſubſequens matrimonium natu maior, an minor natu legitimus, & naturalis ſuccedat in feudo.223.97. ad 100. in feudo data contemplatione matrimonij, an ſuccedat vti hæres.224.122. olim, non hodie vendebatur à patre.246. 20.21.22. familias an teſtamentum faciat.260.10.familias forenſis, an, & quando diſponere valeat.266.119.Neapolitanus extra confinia an poſſit diſponere.266.120.*

Fiſcus.

Fiſcus in quibus bonis proſcriptorum ſuccedit, & quando.11.7.8.11.12. reuocat donationem in fraudem.130.58.59. M.C.V. interuenit in cauſis criminalibus Artis Sericæ. 155. 232. an habeat ius congrui. 161.73.74.77.an comprahendatur ſub pragmatica 16. de ordine iudiciorum. 293.84.

Fœmina.

Fœmina etiam in feudalibus ſuccedit in paragio, concurrentibus maſculis. 4. 8. dotari debet, & quando eſt hæres ſimul cum maſculo. 4. 12. 15. indotata actionem habet ad virilem, vel ad paragium.4.14.non admittitur ad feuda.5.18.an habeatur vt admiſſa in taxatione legitimæ. 5. 19.an admittetur, ſi maſculi religioſi renũciauerunt. 5.20.amittit iura ſuitatis.5.21. inſtituenda à patre ad cautelam. 5. 24. excluditur à ſucceſſione per conſtitutionem dotis.5.25.excluditur etiam à legitima, ſtantibus maſculis, & quid, ſi inſtituatur extraneus. 5.27.28. excluſa à bonis paternis, an etiam ſit à maternis,& feudalibus. 5. 29. 33. an excludatur à donatis ab auo contemplatione matrimonij,etiam quoad paragium. 8.90. an excludatur ab antephato per maſculos. 8.91.excluditur à ſucceſſione,ſtantibus maſculis, & quare.16.86.87.excluditur à ſucceſſione feudi hæreditarij à maſculo proximè ſucceſſuro. 19. 15.excluditur à maſculo, etiam in linea collaterali.30.9.ad 16.non excluditur per maſculum à ſucceſſione filij.30.37.ad 40. an admittatur ad feuda plana.31.52.fol.32.53.ad 56. maſculiata cenſetur ſemper talis in quolibet concurſu. 34. 33. 34. non refundit fratri portionem hæreditariam.65.11.12.in alimentis quomodo tractatur. 75.51.52.validè conſtituit dotem filiæ. 121. 1. non cogitur dotare. 121.13. an admittatur ad feudum.133.5.quando admittitur ad emphiteuſim.214.120.ad 123. quando excluditur à ſucceſſione fratris Clerici. 263.72.

Fœnorator.

Fœnorator, qui res pignoratas non excuſſit à tineis, tenetur ad damnum.245.11.

Formulæ.

Formula de verbo faciendo,& recipiendis ſcripturis in iudicio liquidationis inſtrumẽtorũ.147.49.

Frater.

Frater quilibet in feudalibus conſtituit lineam.31.43. ex vno latere coniunctus, eiuſque filius non excluditur à parentibus, & quid in bonis comparatis. 34. 18.19. vterinus non tenetur dotare ſororem, ſuccedit cum ſorore vterina.34.21.22. 26.vterinus excludit patruum vtrinque coniunctum.

Tr

ctum.34.27.non dicitur in mora conſtituendi paraginm ſuper bonis fraternis abſque interpellatione. 35.31. vterinus an teneatur dotare, aut alere ſororem vterinam.65.17.19.ſecundogenitus habet ius ſuper ſeudo pro vita, & militia. 77.18.ſuccedens fratri hæreditario iure, tenetur creditoribus fratris. 102.112. vterinus non excluditur in terminis vſus Nobilium Capuanæ,& Nidi.262.61. vterinus an teneatur ſuper feudis conſtituere dotem ſorori.263.62.

Fraus.

Fraus quando ceſſat. 75.49.50. cui nocet, 83.96. 97.non præſumitur.83.98.contra Fiſcum non fit.130.58.59.præſumitur, ſi alienetur prædium poſt denunciationem pro congruo,& ex donatione.164.44.fol.145.44.ad 46. excludit a iure congrui.168.5.6. nocet principali, non autem tertio.176.38.in incendio arguitur,& quomodo probetur.189.73.

Fructus.

Fructus paragij compenſantur cum alimentis, 7. 65. feudi dantur filijs pro alimentis.69.31.feudi materni, an ſubiaceant pro alimentis. 76.6.9. 10.17.dotis ad quem pertinent. 80.38.bonorum extradotalium an reſtituantur.81.55. feudi ſunt allodiales. 233.258. pignoris debentur domino, & computantur in ſortem.243. 100. 101. reſtituuntur ob non ſeruatam conditionem.268.146. pendentes ex arbore vicini in prædium vicini, ſunt communes, aut incidnutur. 269.4.5. conſumpti bona fide non repetuntur,& quid in iudicio rei vendicationis. 285.25.26.

Functiones.

Functiones fiſcales continentur ſub annuis introitibus.15.60. an ſubdantur conſuetudini *Neapolitanæ,& quid in Terra laboris. 15.61.ad 64.*

Fundus.

Fundus dotalis quando ſit alienabilis,119.3.4.

Funeralia.

Funeralia ex quo deducuntur.37.19.20.

G.

Glandes.

GLandes quid ſignificant. 169.1.2.3.

Grauamen.

Grauamen potius arctatur,quàm ampliatur, 229. 213. in feudis debet clarè exprimi. 231. 242. probatur.231.243. non præſumitur. 231. 247. ad 249.non probatur per coniecturas.231.244. 245.

Guarantigia.

Guarantigia,& eius effectus.146.4.ad 10.

H.

Habens.

HAbens ſolaria inferiora non tenetur pati ſeruitutem viæ ad ſuperius ſolarium. 183. 11. vtilitatem ædificij compellitur idem reficere. 191.5. ſuperiorem partem domus an dicatur etiam inferiorem habere. 191. 22. facultatem nominandi quando cenſetur vocare venientes ab inteſtato.280.17.

Habitans.

Habitans in inferiori parte domus non impeditur ignem accendere. 191.23.

Habitator.

Habitator,& habitans quis dicitur. 165.6.

Hæreditas.

Hæreditas paterna vindicatur à ſuis hæredibus tanquam propria.16.79. quando in capita,aut in ſtirpes diuiditur.32.58.ad 63. materna quomodo diuiditur inter filios diuerſarum nupsiarum. 64.1.2.viuentis non datur.89.2.fol.90.3. feudi hæreditarij cædit in cauſam legitimæ. 221. 61. Neapolitani,qui ſibi extraneum fecit hæredem quomodo diuidenda, prætertiis coniunctis laicis, & Clericis. 263. 63. diuiditur æqualiter inter fœminas,& collaterales.8.87. & quid, ſi côcurrat dotata, quæ renunciauit.8.89. mulieris, quæ extraneum inſtituit hæredem quomodo diuiditur.260.16.

Hæres.

Hæres quando tenetur cedere legatario actiones. 46.74. tenetur luere rem alienam ſcienter legatam.47.94.95. filijfamilias habet onus probandi qualitatem bonorum, quæ in dubio cenſentur paterna.52.1.2.extraneus, & ſuus æquiparantur, præter in vno.90.5.6.obligatur ob cauſam dotalem.136.11.proprio nomine obligatus pro debito hæreditatis, an teneatur de proprio, & etiam quando non facit inuentarium.149.76.77. an poſſit liquidare inſtrumentum ad fauorem ſui defuncti ſtipulatum. 149.78.79.80. in dubio præſumitur minus grauatus.230.221. debet eſſe in re,non verbis, & quis dicitur. 233. 256. 257. quam promiſſionem defuncti poteſt reuocare, etiam geminatam.234.274. f.235.275.ad 278. tenetur ſeruata forma teſtamenti. 235.281. non repellit legatarium poſſidentem, reuocato teſtamento. 285.21. accipiens affictum bonorum hæreditariorum,an ſibi præiudicet. 286.48.tenetur ad onera hæreditaria pro hæreditarijs portionibus.298.8. non communicat bona hæreditaria. 298.9.

Homines.

Homines Vniuerſitatum compelluntur Fontem, Pontem, Puteum, Eccleſiam reficere. 191.6. 7.10.

Homo.

Homo quilibet poteſt errare. 6.48. liber pignorari nequit.246.23.

Hypotheca

Hypotheca conſuetudinaria quibus ex bonis debeatur.37.25.dotis quando incipit.83.71.ad 83. an æquè competat creditori vrbanorum, & ruſticorum prædiorum ſuper inuectis, & an ſit potior in concurſu hypothecæ expreſſæ contractæ

ad

ad beneficium creditoris eiuſdem conductoris ex alia cauſa. 138. 20.21. *extingnitur venditione ſubhaſta, Fiſco diſtrahente*. 200. 127. *ad* 130. *an competat ſuper ſeudo pro vita militiæ, et paragio*. 225. 130. *multifariè conſtituitur*. 247. 56.

I.

Ieſuitæ.

I*Eſuita ſunt mendicantes*. 44. 41.43. *fol*. 45.49. *fol*.72.15.

Illatio.

Illatio valet à ſimile ad ſimile. 101.104.*non ſit de vno caſu diuerſo ad alium*.115.11.

Ille.

Ille, contra quem agitur interdicto quod vi, vel clam, conſeruandus eſt in poſſeſſione.250.37.

Illegitimus.

Illegitimus poteſt legitimari,& habilitari ad ſuccedendum.24.25.

Impenſæ.

Impenſa quæ non veniunt nomine meliorationum in emphyteuſi.213.98.*factæ in re meliorata, ipſam minuunt,& quomodo*.247.49.

Incendiarius.

Incendiarius qua pœna punitur.189.62.63.*contra ipſum quando poteſt ex abrupto procedi*. 189. 65.*priuatur Eccleſiaſtica immunitate*. 189. 67. *an habeat pœnam mortis naturalis, & excommunicationis*.189.70.71.72.

Incuſatio.

Incuſatio inſtrumenti, & pœnes acta non ſit eodem modo.151.128.129.

Inquilinus.

Inquilinus poteſt deſerere domum, vt reparetur; ſibi præiudicat habitando cum incommoditate, ſed tantum poteſt petere mercedis remiſſionem. 203.6.7.& 8. *non poteſt petere mercedis remiſſionem ſi offeratur commoda habitatio*.203.9.

Inſtantia.

Inſtantia partis in iudicio fruſtrari non debet. 173. 44.*quando perimitur*.293.87.88. *an perimatur in S.C.vel R. Camera, & quoties poſſit reſtauri*.293.89.91.

Inſtrumentum.

Inſtrumentum quid,& quotuplex.127.1.*ad* 5. *non poteſt liquidari contra promittentem dotem*. 85. 7.8. *mutui dependens a cauſa dotali poteſt liquidari*.85.9.10.11.*fol*.86.34.*dotale,ſi factum non eſt, faciendum erit, etiam ab hæredibus viri*. 109. 6.7. *dotale non requiritur, vbi eſt efficax debitoris confeſſio*.110.12.*ad* 14. *dotale ſine expreſſione quantitatis, valet*. 110. 19. *dotale non eſt neceſſarium ſi relinquatur dos in teſtamento*. 110.20. *dotale amiſſum eſſe probatur teſtibus*. 110.21. *dotale non requiritur, ſi vir in capitulis declaret recepiſſe dotem*.110.25. *pſaliæ quid*. 113.9. *poteſt dici non ritè factum, vel imperfectum*.113.12.*ſimulatum non eſt falſum*.114.17. 18.19. *referens ſe ad aliud, an habeat fidem*. 130.66.*fol*.131.67.84.86.*licèt dicat Notarius, ſe feciſſe, vidiſſe*.131.68. *ad* 72. *non exiſtens in prothocollo quando fidem facit*. 131. 73.74.75. *non eſt validum in forma bullæ cum confeſſione pecuniæ,ſed abſque numeratione*.131.76.*cenſuale irritatur erronea partium confeſſione,& error arguitur lapſu temporis*.132.100.101. *exibetur inſtante parte*. 132. 104. *guarantigiatum habet exequutionem paratam*. 146.11.12. *quando poteſt liquidari*.146.15.*ad* 21. *fol*.147.24. *ad* 43. *quando dicitur confectum in forma conſtitutionis* Inſtrumentorum robur. 146. 17. 18. *factum à Notario Apoſtolico an faciat fidem,& quid in teſtamentis Clericorum*. 147.22. *nec poteſt præſentari via ritus*.147.23.*quid requirat ad liquidationem*.147.26.*liquidum*.147.27.*quod non liquidatur*.147.28.*liquidatur per Curiam prouincialem,aut baronalem*.148.53.54.*ſtipulatum cum particularibus Vniuerſitatum, an poſſit liquidari*.148.73. *an poſſit præſentari contra hæredem proprio nomine obligatum*. 149. 75. *ſimplicis obligationis cum aſſertione debiti antecedentis, an poſſit liquidari*. 149. 81. *mutui non habet exequutionem paratam pro intereſſe*.240. 49.*dicitur probatio probata*. 240.59. *emptionis ſimulatè geſtum quando obeſt*.283.78.

Intereſſe.

Intereſſe dotis denegatur mulieri nolenti alere filios.74.15. *an debeatur mulieri, cui legata ſunt alimenta*.91.42.*ad* 57.*datur pro alimentis*. 91. 44.*ad* 46.*dicitur onus neceſſariũ,& hæredis*.91. 47.50.*dotis debetur etiam de bonis extra confinia*.91.67.*ad* 69.*dotis an valeat à principio cõſtitutionis dotis taxari*.91.70.*non eadem ratione in mobilibus, ac in ſtabilibus*.92.73.*ad* 76. *an debeatur ſine interpellatione, & quid, ſi diſcedat mulier à domo hæredis*.92.1.*vſque ad fol*.93.13. *dotale petitur,& arguitur per inciſionem capillorum vxoris*.93.14.15.*an debeatur per patrem filio diſcedenti a domo*.93.16.*quomodo taxatur*. 93.20.*ad* 23. *an ad rationem lucri ceſſantis, & damni emergentis taxetur*.93.24.*ad* 36. *quomodo taxatur in Regno vlterioris Siciliæ*.93.27.*ad* 29.*olim quomodo taxabatur*.93.33.34. *taxatur de iure communi*. 93.37. *taxatur iure communi, & conſuetudinario*.93.38.39. *fol*.94.40. *an debeatur ratione lucri ceſſantis,& damni emergentis, ſi dos fuerit legata*. 94. 41. *ad* 46. *antephati debetur,& ad quam rationem,& quid pro lucro ceſſante,& damno emergente*.108.23.*ad* 27. *debitum mulieri, quæ more magnatum contraxit quomodo taxatur*.108.28. 29.30. *eſt minus quã dotis*, 108. 31. 32, 33. *ſoluti pretij debetur per ſententiã*. 128.24.25.*malè ſolutum reſtituendũ*. 240.48.*excedẽs decimã reſtituitur*.240. 57.*poſt reſciſſionem contractus, non debetur ad eandem rationem*. 241.69.70.71. *quomodo taxatur poſt feudi reuocationem*. 281.38. *ad* 40. *etiam vbi fru-*

Digitized by Google

fructus fundi ſuperant intereſſe.281.44.compenſatur cum fructibus.281.45.

Interdictum.

Interdictum poſſeſſorium cui competat.242.98. nũciandi nouum opus eſt fauorabile. 249. 4. noui operis nunciandi eſt perpetuum, ſed nunciatum expirat certo tempore. 250.27.28. quod vi, aut clam differt ab illo noui operis nunciationis, & quando.250.35.36.

Interpretatio.

Interpretatio fit arctè in odioſis, nec fit extenſio de caſu expreſſo ad non expreſſum, præcipuè in præiudicium alterius, etiam maioritate rationis.103. 123.ad 126.voluntatis fit ex proæmio ſermonis. 227. 198. ſumi non poteſt, vbi eſt ſtatutum, vt ſcripturæ ad literam intelligatur. 228. 201. ad 206.non fit in claris. 228. 207. quæ accipitur. 233.260.

Inteſtabilis.

Inteſtabilis quis dicitur.61.8.

Introductum.

Introductum fauore vnius, non debet retorqueri in damnum ipſius.103.130.

Introitus.

Introitus vinculati nequeunt retrouendi. 275.75.

Inuadens.

Inuadens violenter poſſeſſionem alterius punitur in duplo.138.5.

Inuentarium.

Inuentarium quid operatur. 24. 12. 13. non iuuat hæredem contra creditores defuncti. 43. 20. 21. non prodeſt in feudo hæreditario. 221.61. iuuat ſucceſſorem feudi.222.77.78.

Iudex.

Iudex in inſtrumento cur ſit laicus.146.19.20.non poteſt relaxare literas exequtoriales contra debitorem vigore partitæ banci.154.195. interrogat de iuſto pretio in petitione congrui, & quando.159.22.24.ad 26.fol.160.31.ad 33. in iudicio nunciationis noui operis poteſt incipere ab inhibitione, & ſub mandato pœnali, quod habetur vt ſimplex citatio. 249. 11. 12. 13. poteſt tollere impedimentum fabricandi, & quando. 249. 24. an poſſit abbreuiare terminum ad deliberandum.255.38.39.40.

Iudicium.

Iudicium liquidationis inſtrumenti eſt criminale. 147.31.32.præcipitat feſtinãter.147.46. nõ admittit declinationem fori. 148.52. congrui an fiat coram laico, & quomodo, & quando. 167. 12.ad 14.

Iura.

Iura, & actiones ſubiacent conſuetudini. *15. 67. 68. conſuetudinaria an transferantur in hæredem abſq; aditione; quid, ſi debeantur in vim pacti.15.70. ad 73. teſtamentorum debent eſſe firma.59.92.realia tranſeunt in emptorem.160. 46.diſponentia in venditione complectuntur etiã locationem. 163. 11. dominicalia non extinguntur ceſſione iuris luendi, & venditione ſubhaſta. 275.71.ad 74.*

Iuramentum.

Iuramentum in ſpecie ſeruandum.146.14. ſuppletorium quando fieri poteſt.238.23. non defertur vſurarijs.239.31.ligij homagij quo iure, & quãdo introductum.281.27.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio Decurionum Neapolis.188.48.

Ius accreſcendi.

Ius accreſcendi datur inter plures emphyteutas. 216.170.

Ius aquandi.

Ius aquandi, lignandi, paſcendi.251.15.16.17.an dicatur reale, & præſcribatur. 251. 13.14. quibus competat.251.18. quibus in locis. 251. 21. ad 24.

Ius Baiulationis.

Ius Baiulationis comprahenditur in Inueſtitura abſque expreſſione.141.18.

Ius claudendi.

Ius claudendi, & aperiendi viam, an ſit Ciuitatis, an Regis.180.27.

Ius commune.

Ius commune ſeruatur pro ſucceſſione parentum tantùm.22.34.35.36. an ſicut attenditur cõcurrente patre, & matre ad ſucceſſionem filij, ità pro aſcendentibus vlterioris gradus ſeruetur.22.44. ad 47. in quo corrigitur à Iure conſuetudinis. *30.24.in quo non fuit correctum à Iure Regni. 30.35.36.ſupplet iuri municipali deficienti. 57. 54.non cogit compromittere.58.78.non obſeruatur contra* Conſuetudinem.*71.31.32. an corrigatur à municipali circa aliqua.74.19.20.non dat exequutionem paratam, nec liquidationem. 147.45. conuenit cum conſuetudinario, & Regni in concedenda actione congrui. 160. 44. & conſuetudinarium variant circa promiſſionem ædificandi in pariete communi.180.64.65.66. conuenit cum conſuetudinario circa probationes crediti per iusiurandum.238.19.ad 22.conuenit cum conſuetudinario in nunciatione noui operis circa plura.250.25.26.*

Ius congrui.

Ius congrui; vide Ius Protbomiſeos.

Ius Conſuetudinis.

Ius Conſuetudinis non derogat iuri communi circa vſumfructum patris in bonis filij. 28.40. in quo corrigit Ius commune.30.24. conuenit cum iure communi, & Regni in concedenda actione congrui.160.44.circa ædificium quandoque reſiſtit, quandoque non. 180.43. 44. diſponens de refectione domus ſumptibus cõmunibus in quo cõuenit, aut diſcrepat à iure communi.191.20.21.& cõmune an, & in qua conueniant circa expenſas pro refectione domus.149.4.ad 8.an deroget iuri communi circa temporis præfinitionem ad cauſas impediendi deducendas.249.21.ad 23.

Ius Creditoris.

Ius Creditoris non excluditur pro venditione ſubhaſta, ſi eo inſcio pignus vẽdatur. 199.119.120.

Ius

Digitized by Google

Ius Dominij.

Ius Dominij an fundetur in poſſeſſione Ripæ. 284. 6.*fol.*285.16.17.

Ius Exequutionum.

Ius exequutionnm præſcribitur. 150.103.

Ius Feudatarij.

Ius ſendatarij in feudo cum pacto extinguitur in eius perſoua. 221.37.

Ius Hypothecarium.

*Ius bypotheearium in fendo eſt inalienabile abſque aſſenſn.*19.21.23.

Ius Lignandi.

*Ius lignandi, aquandi, paſcendi.*251.15.16.17. *an dicatnr reale, & præſcrinatnr.* 251.13.14. *quibus eompetat.*251.18. *qnibus in locis.* 251. 21. *ad* 24.

Ius Longobardorum.

Ius Longobardorum quibus in partibus ſeruetnr. 53.41.*ad* 48.*dicitnr aſininum ratione carens.*53. 44.*ſeruatnr aliqnibus in partibns, quoad ius mũdualdi.*53.46.*ſnbſtnlit Ius patriæ poteſtatis, & fecit omnes filios patresfamilias.*53.40.

Ius Luendi.

Ius luendi ceſſum non extingnit iura dominicalia. 275.71.*ad* 74.

Ius Municipale.

Ius municipale cum deficit, ſnpplet ins eommune. 57. 54. *non eorrigit ius commune eirca aliqua.* 74.19.20. *eirca pignus diſcrepat à iure communi.*239.24.25.*non poteſt facto mutari.* 251. 19. 20.

Ius Municipium.

Ius municipium non poteſt facto mutari. 251. 19. 20.

Ius non decreſcendi.

*Ins non deereſcendi datur inter plures emphyteutas.*216.170.

Ius non diuidendi.

*Ius non diuidendi non præſcribitnr.*260.10.

Ius Paſcendi.

Ius paſcendi 251.15.16.17. *an dicatnr reale, & præſcribatur.*251.13.14.*qnibus eompetat.* 251. 18.*quibns in locis.* 251. 21. *ad* 24. *competit ex cauſa commnnionis.*251.10.

Ius Patriæ poteſtatis.

*Ius patriæ poteſtatis ſublatum fuit à iure Longobardornm.*53.40.*debetur parentibus inre natnra.*56.28. 29. *non eſt inris gentium, & dicitur proprium Romanorum.*56.30.*ad* 32.

Ius Patronatus.

Ius patronatus licèt ſit inalienabile, alienatur tamen cum Vniuerſitate bonorum venditorum. 19.25.

Ius Primogenituræ.

*Ius primogenituræ fnit extenſum in linea eollaterali.*9.110.

Ius Proprietatis.

*Ius proprietatis antephati quæritnr filijs antequam naſcantur.*99.79.

Ius Prothomiſeos.

Ius Prothomiſeos, ſen Ius congrui quid, & quotuplex. 159. 3.4. *petitur infra annum conceſſum ad fauorem retrahentis.* 159. 12. 13. *quando competit.* 159. 14. *an conueniat cum iure Regni, communi, & conſnetudinario.* 159. 16. 17. 18. 25. *fnit cognitum in lege Moyſis, & reſpicit fauorem publicnm.*159.19.20. *an competat in feudalibus.*160.48. *ad* 52. *cui competat, & mulieribus.* 160. 50. 51. 52. *negatur Eccleſiæ, & viæ pnblicæ.*161.68. *nec contra Eccleſiam.*166.1.*competit Vniuerſitati.*161.71. *an competat Fiſco.*161.73.74. 77. *an competat ruſticis, & non liberis.*161.75.76.*priuato contra Fiſcum, an competat.* 161.78. *an detnr in venditione ſubhaſta.*161.79.*ad* 82.*competit agnato etiam poſt extinctionem candelæ in venditione ſub haſta.* 161. 83. *competit vicino, etiam poſt declarationem non emendi.*162.89.*non adimitnr vicino mediatore in venditione fnndi.* 162. 90. *competit vicino ante annum, non verò poſt.* 163.18.19.*non competit pro re donata.* 164.43. *non competit Rnſticis contra Neapolitanos habitantes Nepoli.*165.3.5. *an denegetur perſonis Eccleſiaſticis.*166.2.*ad* 8. *non competit contra emptores bonornm, venditornm à Gubernatoribus Sacræ Domus A.G.P.Neapolis.*167.16. *an competat coniuncto à latere.* 168.1. *non ceditnr* 168.2.3.4.*negatnr qnando adeſt fraus.*167.5.6. *debetnr vicino potenti pro ſe, & ſi poſtea rem vendat.*168.6.*nulliter alteri ceditnr.*168.9.*plnribus competens, conceditur primo venienti in iudicium.*168.13. *conceditur potius vicino prædij vrbani, quam ruſtici.*169.15.*potius conceditur poſſidenti terram cum domo, quam habenti terram tantùm.*169.17.*peti poteſt abſqne depoſito pretij.* 169. 21. *an eompetit agnato pro feudo alteri donato.*169.31.

Ius Regni.

Ins Regni, & Conſuctudinis *quomodo varient in exclndendis fœminis.*4.9.10.11.*corrigit legem* in ſucceſſione, C.de leg.hæred.4.16.*non corrigit alias leges ſncceſſionis.*5.17.*in ſucceſſione deſcendentinm conuenit cum iure eommuni.*13.41. *fol.*21.16.17. *qnid in feudis.* 21. 18. *eirea quod non correxit ins commune.*30.35.36.

Ius Romanorum.

*Ius Romanornm obtinet tertium locum inter Neapolitanos.*2.12.*& Francorum conuenit.* 29. 61. *ſeruatur in Regno, vbi non viget Longobardorum.*53.38.*eſt patriæ poteſtatis.*56.30.*ad* 32.

L.

Læſio.

L*æſio quando admittitur, & quid in venditionibns ſubhaſta.* 197.63.64. *vltra dimidium.* 200.143.*ad* 145.*fol.* 201.148. 149. *læſioni non poteſt renunciari.*200.146.

Læſus.

*Leſus in diuiſione, reſtituitur,*255.32.

Lapſus.

*Lapſus decennij obſtat creditori, etiam poſt incuſatam obligationem.*152.143.144.

Laudimium.

*Laudimium quando debetur.*211.45. *quantum ſit, vnde dicitur.* 211. 46.49. *an debeatur pro conceſſione ad laborandinã, quantũ ſit, & quomodo taxetur.* 211. 50. *ad* 54. 59. *admittit quandoq; quamlibet ſummam* . 211. 53. *debetur pro alienatione voluntaria.*211.55.56.*an ddbeatur pro re in dotem data, quid in feudo, & pignore*. 211. 58. *ad* 61. *non debetur cum ſoluitur pretium vigore præcedentis contractus, & quoties non acquiritur, ſed retinetur; nec cum venditur cum pacto, vt liceat certo tempore recedere, neque pro contractu à* Godere. 211. 62.*ſol,*212. 63.*ad* 65.*debetur pro vẽditione cum pacto rehemendi,& pro donatione.* 212. 66.67.68. *à quo praſtatur, ab emptore, an venditore rei emphyteuticæ.*215.158.*ad* 165. *& multa alia circa laudimij ſolutionem.*216.166.

Laus.

Laus Bartholomæi de Capua. 299.31. *Doctorum.* 187.13.*Cõſiliarij Staybani.*129.51. *Lucæ Tripani,& R.Collateralis Conſilij.*148.59.60.61. *Conſiliarij D.Caroli* Petra.150.94. *D.Nicolai Gaſconi Præſidis S.R.C.Aragonenſis.*156.242. *Regentis D.Didaci de Soria.*160.34.*D.Troiani Miroballi Ducis Campimellis.*160.35. *Cõſiliarij Ioſeph de Roſa.*172.34. *Cardinalis de Lugo.*176.29.*D.Nicolai Cirillo.*180.34. *Reg. Ioannis Hieronymi de Philippo.*201.154. *Philippi Mareſca.*223.93. *D. Octauij Orſini.* 227. 195.*Ioſephi Caualis.*243.117.*Conſiliarij, ac Præſidentis R.C. Dominici Petrone.* 244. 119. *Dominici Martino.* 263.64. *Conſiliarij Scipionis Martino.*263.65. *Conſiliarij Vincentij Raetani* . 263.73. *D. Hieronymi Rocchi Epiſcopi Iſcani.*275.70.*Blaſij Altimari.*279.10.*Reg.D. Iacobi Capycij Galeota.*286.35. *D.Felicis Vlloa, & Lanzina R. Cancellariam Regentis, ac Præſidentis S.C.meritiſſimi.*297.158. *D. Martini de Pimento Comitis de Legardo Reg.Conſ.* 297.158. *Ioannis Baptiſtæ Rocco I. M. C. V.* 299. 27. *D.Aſcanij Philamarino Ducis de la Torre.* 299. 29.30.*Pauli Malaugoni* . 22. 39. *D. Hieronymi Borgia.*27.36.*& alibi, & aliorum ſparſim.*

Lazzi.

*Lazzi, e Spingole debentur in vltimo anno matrimonij.*64.36.37.

Lector.

Lector quãdoque impediri poteſt ne legat. 187.15.

Lectus.

*Lectus vidualis quid importet, & quomodo taxatur.*90.33.*ad* 36. *poteſt repeti etiam per reſtitutionem in integrum.* 299.22.23.

Legatarius.

Legatarius an poſſit hæredes ad diuiſionem vrgere. 255.36.

Legatum.

Legatum ſucceſſoribus factum, an imputetur in portionem conſuetudinariam,36.8.*fol.*37. 33. *ad* 35. *corruit, non exiſtente re legata* . 46. 75. *quando dicitur determinatæ rei.*47.77.*ad* 80.*nõ cẽſetur annullatũ à teſtatore.*47.82.*ſpeciei dicitur etiã generis fauore piæ cauſæ.*47.84. *non reuocatur à pia cauſa,niſi expreſsè.*47.75.*annuum cenſetur cauſa alimentorum.* 47.89. *quando dicitur pium.*47.90.*ad* 93.*diſtribuendum arbitrio boni viri* . 47. 98. *Monacis pro alimentis quomodo valeat.*72.13.14.

Legitima.

Legitima quo titulo debetur. 39. 14. 15. *competit omnibus.*7.59.*abſque onere.*39.17.*patris quanta ſit,& ſuper quibus bonis debetur.* 50. 28. *ad* 31 *matris quanta ſit.* 50.32. *ſol.*51. 41. *fratris quanta ſit, ſi ſit turpis perſona inſtituta.* 51. 42. *debetur patri ſuper bonis maternis filij teſtati, ſed non debetur, ſi filius ſit natus ex matrimonio, iuxta nouum vſum contracto.*50.13.14.*tolli poteſt ſtatuto, & pacto,*.50.15.16.17. *debetur titulo inſtitutionis* . 61. 6. *ſuper feudo eſt tertia pars pretij feudi.*222.70.

Legitimatio.

Legitimatio abſque citatione agnatorum non valet. 29.27.

Legitimatus.

Legitimatus per oblationem Curiæ dicitur in præiudicium patris tantùm. 24. 30. *an detrahat legitimam,& Trebellianicam.*175.23. *per ſubſequens matrimonium natu maior, an præferatur in feudo filio legitimo, & naturali natu minori*, 223.97.*ad* 100.

Lex.

Lex l.fœminæ, C.de ſecund. nupt. *an fuerit correcta per* conſuetudinem *Neapolitanam.* 262. 49.56. *vbi nõ diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*267.133.

Liber.

Liber Aromatariorum habet plenam fidem, 131. 83.*argentariæ menſæ facit fidem.*154.200.

Libertas.

*Libertas rehemendi tranſit ad hæredes,& alios,& fit perpetua per læſionem.*275.47.*ad* 49.

Libra.

Libra auri quantum valoris continet. 107.4.5.6.

Liquidatio.

*Liquidatio,*147.44. *non impeditur prætextu, quod debitor carcerari nequeat* . 148. 50. *in exequutione perſonali ſuperſedetur.*148.51.*inſtrumenti impeditur pendente concurſu creditorum in S.C.ſed expediuntur literæ exequutoriales in bonis,& contra perſonam.* 148.63.64. *an impediatur conceſſa moratoria à Principe.* 148, 65. *impeditur nullitatibus, facto depoſito ducatorum duodecim.*148.66.67.*an fieri poſſit pro primis*

mis decem, & nouem annis; & quid pro tertijs annorum vigintinouem.149.91.ſ.150.92.93.

Lis.

*Lis, quæ in vno Iuris articulo reſidet, deciditur abſque termino,& quando.*86.41.*ad* 43.

Litteræ.

*Litteræ exequutoriales contra quem relaxantur,& an impediantur.*151.131.*ad* 135.*ſubſcriptæ poſt incuſationem,non eſt neceſsè,vt ſubſcribantur à nouo Gubernatore.*152.152.

Locans.

Locans domum meretrici, peccat, & puniendus eſt. 187.30.31.

Locatio.

*Locatio quomodo fit,& à quo tempore.*139.33. *ad* 41.*de locatione.* 194.1.2.3.*officij ad longum tempus, an ſubſtineatur.*201.151.153. *videtur reſoluta per diſceſſum conductoris.*203.5. *ad lõgum tempus, liuellaria,emphyteutica,& quando dignoſcantur ex pactis,*209.9.*ad* 13.

Locator.

Locator videtur elegiſſe perſonam primi conductoris. 201.166. *poteſt expellere Inquilinum, vt melioret,& reparet prædium,*203.2.*quando tenetur reficere prædium.*204.11.*non habet hypothecariam ſuper inuectis, ſi habeat fideiuſſorem.*204.26.*poteſt Inquilinum expellere,ſi domum velit ſibi, vel coniunctis.* 204.32. *ad* 34. *quando non poteſt Inquilinum expellere,etiam ad vſum proprium.* 204.35.36.37. *an teneatur denunciare conductori tempus expulſionis.* 205. 61.*quid facere tenetur.*216.172.

M.

Magiſtri.

MAgiſtri ſcientiarum an, & quando præferantur in locatione domus, & an expelli poſſint. 198.91.92.

Magna C.V.

Magna Curia Vicariæ liquidat inſtrumentum contra omnes. 148.55.*non poteſt inhiberi per S.R.C.in cauſa liquidationis, & alijs.* 148.57. 58.

Magnates.

*Magnates quando dicuntur more Magnatum contrahere.*29.62.

Maior.

Maior factus ſoluens per quinquennium, cenſetur approbare obligationem tutoris. 104.141. *comparatur cum minori circa reſtitutionem,* 295. 129.*quandoque habet beneficium reſtitutionis.* 295.118.*ad* 131.*an, & quando reſtituitur aduerſus congruum non petitum.* 298. 10.11.*ſol.* 299.12.13.14.

Malitia.

Malitia ruſticorum. 171.3.4.

Mandatum.

*Mandatum Iudicis de capiendis obligationibus, vbi præſumitur.*152.146.147.

Maſculinum.

Maſculinum regulariter comprehendit fœmininum. 36.3.

Mater.

Mater ſuccedit in feudo materno in defectu deſcendentium,& collateralium. 21.21. *excludit conſanguineum in ſucceſſione filij.* 33.9.*ſol.*34. 15. *an poſſit filio ſubſtituere.* 40.26.27. *an excludatur à legitima ſuper medietate conſuetudinaria.* 40.28. *non excluditur a ſubſtituto ſuper medietate bonorum antiquorum.* 40. 33. *ſtipulatur filijs, non cæteris agnatis.* 62. 37. 38. *poteſt plus vni filio donare.*65.3. *tenetur dare alimenta de excadentys.*75.54. *excluditur à proprietate antephati per exiſtentiam filiorum.*99.80.*ſol.*100. 91.92.*ſol.*103.131.132.*ſol.*104.147. *etiam ſi ſint Regulares,proſcripti,aut morti damnati.*99. 81.82.83.*habet prælationem in quarta, etiam conſentiente filio conſtituenti quartam ſuæ vxori.* 134.1.3. *an poſſit locare opera filij.* 200. 141.

Materia.

*Materia diuiſionis emphyteuſis.*215.157.*feudalis.* 225.125. *paſcuorum.* 271.34. *præcedentia.* 286.34.

Matrimonium.

Matrimonium replet Ciuitates hominibus liberis. 262.48.

Medietas.

*Medietas bonorum antiquorum debetur deſcendentibus,& an de alijs bonis.*39.9.

Meliorationes.

*Meliorationes dicuntur Ianua dilatatio.*204.12.*factæ per Conductorem non cadunt ædificio.* 204. 16.*an dicantur expenſæ in emphyteuſi,* 213.98. *quanam admittuntur ab emphyteuta.* 213. 99. *ad* 103.*poſſidentur proprio iure ab emphyteuta, poſſunt obligari,& an vendi.* 213.106. *quando repetuntur.*213.112.113.

Memoria.

*Memoria delinquentis damnatur.*223.92.

Mendicantes.

*Mendicantes an poſſint recipere ſtabilia, & quando,& quomodo.*72.16.

Mercator.

Mercator quiſnam dicitur. 156.248.249.

Merces.

Merces an remittatur Inquilino, ſi è domo diſcedat ad reparationem. 203.8. *quid ſi offeratur commoda habitatio.* 203.9. *remittitur, deficiente ſubſtantia rei locatæ, etiam facto Principis.* 244.121.

Meretrix.

Meretrix quæ ſit,probatur, 187. 33. *an legitimè agat pro promiſſo in actu venereo.*188.34.35.

Minor.

*Minor an habeat reſtitutionem poſt maiorem ætatem.*292. 68. *ad* 71. *& maior æquiparantur in reſtitutione.*295.129.

Mo-

Mobilia.

Mobilia ſubiacent conſuetudini *Neapolitana.*15.67.68.

Moderator.

*Moderator rei ſua dicitur quiſque.*276.88.

Monaci.

*Monaci quando dicuntur mortui.*72.11.

Monaſterium.

*Monaſterium ſuccedit ab inteſtato religioſis.*12.15.16.*non tollit legitimam filijs Monaci.*12.17.*nō ſuccedit in feudo.*12.20.*non ſuccedit,ſi Nouitius profitatur ante legitimum tempus, inſtante morte.*175.25.

Monialis.

*Monialis excluditur per cōcursū coniugatæ,quæ renunciauit.*8.92.*habet paragium,& quantum.* 9.96.97.

Mora.

Mora quando purgatur in materia maſculiationis. 268.150.*ad* 154.

Mors.

Mors ciuilis an, & quando æquiparatur naturali. 100.87.88.89.

Mos.

*Mos Procerum,& Magnatum quid ſit,& an diſtet a iure communi Romanorum.*28.58.*ad* 60. *quid operatur in muliere nupta.*105.164.

Mulier.

Mulier quo iure ſuccedit in feudis, etiam in concurſu. 9.111. *excluſa à ſucceſſione, habet paragium,& quomodo liquidatur.*19.16.*Neapolitana nupta poteſt diſponere etiam de bonis extra confinia.* 55.7. *forenſis nupta Neapolitano, diſponere non poteſt.* 55.8.9. *nupta, in quo dicitur exempta à patria poteſtate vigore* conſuetudinis.55.19.*fol.*59.100. *non debet patri, & viro ſubijci.*57.56.*dicitur ſubdita marito,& eſt incola eiuſdem Ciuitatis.* 57. 58.59. *etiam ſubditur viro de iure diuino.* 57.59. *minor vidua ſubditur Balio.* 59. 102. *quomodo diſponat vigore* conſuetudinis; *& quid, ſi matrimonium ſit more nobilium contractum.* 61.1.*ad* 4. *quæ contraxit nuptias reſeruando ſibi diſponendi facultatem iuxta* conſuetudinem, *an poſſit iterum contrahere more Magnatum.*61.15. *ad* 18. *an poſſit diſponere de decima parte bonorum dotalium,& antiquorum inter viuos.* 61.19. *ad* 24. *ſecundo nubens, an teneatur ſatiſdare de non alienanda dote;& quid de iure communi.*62.28. *ad* 43. *non poteſt dotem alienare.* 62.32. *alienigena quæ* Conſuetudinibus *Neapolitanis ſe ſubdit, an valeat de bonis extra confinia diſponere, non extantibus filijs.* 62.34.35. *de quibus bonis diſponere poteſt,& quæ bona habet.* 63.1.2. *an ſuſcipiat tutelam.*74.22.23. *& quādo ſuſcipit tutelam quid agere debet.*74.24.*ad* 27.*an valeat eſſe tutrix teſtamentaria.*74.28.29. *ſecūdo nubens priuatur tutela, ſed habet ius nominandi alium tutorem.* 74. 30.32. *amittit educatione filiorum propter vitricum.* 74.33. *educat Iudicis arbitrio,& quomodo.*74.34.*ad* 38. *in ſubſidium reuocat rem emptam ex pecunia dotali.*81.67.*retinet prima iura.*83.85.86. *habet intentionem fundatam confeſſione viri de dote.* 85.21.*habet retentionem pro dote.* 86. 36. *quæ tutelam adminiſtrauit, an ſemper iuuetur lege* vnica,§.taceat,& §.ſed neque retentio,C.de rei vxor.act. *in repetenda dote.*86.45.46.*debet ſe gratā exibere viro propter dilationē ſolutionis dotis.*98.42. *nubens more Procerum, an ſit teſtabilis.*105.160.161. *eſt tantùm vſufructuaria antephati.*108.15.*an valeat petere proprietatem antephati, & cauere de benè vtendo, & an teneatur præcisè recipere vſuras ab hæredibus viri.*108.16.*ad* 18.*variare poteſt,facta electione antephati,vel vſurarum,& quando.*108.19. 20. 22. *cohabitando cum viro, præſumitur cognita.*112.49.50.*Virgo præſumitur.* 112.51. *habet remedia,vt virgo appareat.*112.55.*dotari debet.*114.2.*renuncians hypothecæ cum iuramento in bonis mariti,nō habet regreſsū.*114.8.*f.*115.9. 12.*ad* 14. *validè conſentit alienationi antephati.*115.22.23. *alienans bona dotalia cū viro ſuo, habet hypothecam in alijs bonis viri.* 116.45. *poteſt ſe obligare cum diſpenſatione Proregis.*116.14.15.*læſa,et decepta,habet Velleianum.*117.35.*non dicitur læſa, vel decepta quæ ſuam obligationem naturalem tantum exoluit.*175.36. *mulieri non ſuccurritur, ſi mutuum recipiat, licet malè expenderit.* 317. 17. *validè alienat, conſentiente viro.*118.2.3.*& cū iuſta cauſa,& ſine fraude.*118.14.*& exceptione ſuccurritur, ſi impediatur à filio primi matrimonij.* 118. 8. *non poteſt conſtituere dotem filiæ ex ſecundo matrimonio.*120.25.26. *quando poteſt alienare dotem.* 120. 37. *inhoneſta an, & quando expelli poteſt à vicino.* 187. 24.*ad* 28. *ſui iuris, an poſſit teſtari.* 260. 17. *habet paragium in antephato.*260.26. *extera an valeat in bonis intra confinia Neapolis virum inſtituere.* 264.87.*ad* 89.*fol.*265.114.115. *an in concurſu maſculorum excludatur ab inteſtato à bonis antiquis,non verò ex teſtamento.*267.136.137. *excluſa, ſemper excluſa cenſetur ab inteſtato.* 267. 138. *ad* 140. *conditionaliter, ſi dotetur, excluditur à ſucceſſione in ſpecie ſtatuti Neapolitani.*267.145.*more Longobardorum viuēs, reſtituitur læſa per factum Munualdi,& aliorū.* 289.24.25.*quando valet reſtitui.* 290. 32. 33. 34.*etiam malè nupta reſtituitur.*291.60.61.62. *olim beneficia reſtitutionis petebat, non alij, & quomodo.*292.65.66.

Munera.

*Munera allata ſponſæ,& allata viro,an cenſeantur donata.*63.14.*ad* 17.

N.

Natura.

N*Atura feudi an poſſit mutari.* 224.123. *an mutetur emphyteutis, & libelli.* 226.151.152.*præualet accidenti.* 247.46.

Neapolitanus.

Neapolitanus nouem modis quis eſſe poteſt. 165.4. fol. 175. 10. fol. 266.110. 111. alibi habitans gaudet priuilegijs a conſuetudine conceſſis.165. 11.& ruſticus ad imparia iudicãtur.166.12. allectus, vel aliter effectus, non admittitur in Collegio Doctorum. 175.11. ad 13. filiusfamilias extra confinia non valet diſponere. 266. 120.

Neceſſitas.

Neceſſitas refectionum.194.10.11.

Negans.

Negans propriam ſcripturam qua pœna punitur. 153.171.172.

Nemo.

Nemo plus iuris transfert, quàm in ſe habet. 105. 166. poteſt ædificare impediendo radios ſolares vicino.180.33.præſumitur eligere genus teſtandi, quo proprium iudicium impugnatur. 230. 229.debet ex propria culpa commodum habere. 281.31.46.

Nemus.

Nemus an præſumatur Baronis, an Vniuerſitatis; 252.25.26.30.

Nepos.

Nepos liberatur à patria poteſtate per adeptionem Aui, ſed emancipatus reincidit in eandem. 57. 62.63.64. ex filio, qui ſucceſſit patri tanquam filius, non tanquam hæres, an veniat ex propria perſona, an cum qualitate hæreditaria. 100.95.

Neptis.

Neptis ex maſculo, an excludat amitam. 15. 75. fol.16.84. 87. 98. quid de iure Regni. fol. 17. 100. 101. ex maſculo in linea collaterali, an excludat amitam.17.102.ad 104.ex primogenito an excludat amitam à feudo,& maioratu.17. 105. ad 107. ex primogenito habet locum, & gradum Patris. 17.108. ex ſecundogenito habet paragium in bonis auitis, etiam ſeudalibus. 17. 109.

Nobiles.

Nobiles Nidi, & Capuanæ an dicantur nouo vſui ſubiacere abſque pacto, & renunciatione filiorũ ſucceſſioni.26.4.ad 10.poſſunt domi carcerari cũ cautione.148.72.Neapolitanorum Sedilium vbique orti, habentur vt Neapolitani, & gaudent omnibus priuilegijs. 174.5. Neapolitani an orti extra Ciuitatem Neapolitanam poſſint admitti ad Collegium Doctorum. 175.6.ad 9.

Nobilitas.

Nobilitas Artis Sericæ, præſtantia, & origo. 155. 224.ad 227.

Nomen.

Nomen debitorum non circumſcribitur loco.nec venit nomine ſtabilium. 14. 53. 54. an ſubiaceat conſuetudini Neapolitanæ.14.55.56.57.filius, vel liber extenditur ad omnes deſcendentes. 38. 2.dotis reſtituẽdæ quid ſignificet.80.31. veſtium lugubrium, & lecti vidualis quid importat. 90. 33.arbor, quid ſignificat.271.33.

Nominatio.

Nominatio in termino beneficiorum an fieri valeat.294.104.105.

Nominatus.

Nominatus primò, an præferendus.285.33.

Non.

Non dictum, cenſetur omiſſum.103.127.dicitur eſſe,quod eſt contra formam.113.13.

Notarius.

Notarius quando non habet fidem.28.57. cenſetur rogatus apponere clauſulam conſtituti. 128.20. vide V.Tabellio,& V.Tabelliones. dicens de alio inſtrumento,& ſolemnitatibus,an habeat fidem.129.49.

Nouatio.

Nouatio non fit in præiudicium dotis. 83.90.f.85. 12.13.an præſumatur. 277. 103. 105. ad 108. 111.113.

Nullitas.

Nullitas non prohibetur prohibitione exceptionis. 148.68. proponi poteſt aduerſus laudum abſque depoſito.297.162.163.

Numerus.

Numerus Senatorum in Collegio Doctorum Neapolis quiſnam ſit.177.48.primus graduum enumeratur in emphyteuſi.214. 138.

Nunciatio.

Nunciatio noui operis licet per procuratorem etiam ſine mandato ſpeciali. 249.20. quibus ex cauſis fit.250. 29.30. noui operis pro ſeruitutibus ruſticis fieri non poteſt.250.34.

Nunciator.

Nunciator noui operis ſuccumbens in lite, non reſarcit damnum.249.10.

Nunciatus.

Nunciatus noui operis poteſt quandoque conſtruere, ſed non ante trimeſtre a die nunciationis, etiam cum cautione demoliendi.249.14.ad 19.

O.

Obligatio.

OBligatio educati ad beneficium educantis an valeat.75.46.ad 48.mulierum quando ſubſtinetur abſque aſſenſu. 117.31.33.38.39. mulieris pro dote conſtituenda filiabus, eſt nulla. 121.5.emptoris,& venditoris eſt mutua, & ad inuicem poſſunt liquidari inſtrumenta. 128.29. ad 41.ſtipulatur penes acta.151.123.incuſatur abſque citatione,libello,& petitione, etiam procuratore petente. 151.126.127. poteſt incuſari etiam cum vno teſte ſubſcripto. 151. 136. 137. incuſari valet contra hæredes debitoris, & quomodo.151.138. 139. poſt decennium non poteſt incuſari,& quid agendum.151.140.ad 142. vt incuſetur debet capi de mandato Iudicis,aut eodem præſente. 152. 145. an vbique ſtipuletur. 152.148.149.poteſt capi,& incuſari, etiam die fe-

feriati. 152.151.*ſine cauſa non tenet, aut dolo contracta.* 234.265. 266. *contracta ſuper bonis ſocialibus, durat, ſocietate ſoluta.* 256.64.

Obligatus.

*Obligatus ex pluribus, tenetur pro virili.*136.19. *panes acta habetur definitiuè condemnatus.* 151.124.

Obreptio.

Obreptio quid ſit. 236.287.

Obſtetrix.

Obſtetrix circa probandam virginitatem, falſum aliquando dicere ſolet. 112.54.

Occupans.

Occupans alienam poſſeſſionem, ad quid tenetur. 282.51.52.

Officium.

*Officium Baiulationis vendi, & concedi poteſt.*141.44. *quotcumque an poſſit obligari ſine aſſenſu.* 142.47.*non transfertur abſque pecuniæ ſolutione.*201.155.156.

Onera.

*Onera contracta habentur vt æs alienum.*37. 16.

Onus.

Onus probandi cauſam, quare filius non habitet cũ patre, an ſit ſublatum. 70.1.2.3. *alimentorum an ſit reale, & tranſeat ad hæredes.*70.9. ad 17. *alimentorum viduæ eſt reale, & tranſit ad hæredes.*90.9.*releuij eſt hæredis, an feudi, an creditoris.*224.108.ad 113.*potius arctatur, quam ampliatur.*229.213.*probandi intentionem ſuam transfertur in eum, qui opponitur poſſeſſioni.* 284.14.15.18.19.

Opus.

*Opus nouum tripliciter nunciatur.*249.3.*poteſt nũciari à vicino antequam habeat ius congrui.* 250.31.32.

Oppoſitio.

*Oppoſitio contra repetentem dotem.*86.44.*filiorum primi matrimonij non obſtat in alienatione dotis. ſi adſit iuſta cauſa.*120.32.

Ordo.

*Ordo de ſoluendo poſt giratam banci reuocari non poteſt.*154.195.196.

Ornamenta.

*Ornamenta mulieris an, & quando dicantur à viro donata.*63.5.6.7.18.19.20.21.*fol.*64.22.23.

P.

Pactum.

P*Actum mulieris ſecũdo nubẽtis, vt vir lucretur dotem, an teneat.* 62.30.*derogans alimentis, eſt nullum.*71.29. *vt filij ſuccedant tanquam filij, non vt hæredes, an cenſeatur ad formam communem.* 100.94. *nec derogat iuri conſuetudinario, niſi expreſsè dicatur.*102.119. *fol.*103.122. *vt dos bipartiatur filijs primi, & ſecundi matrimonij, an valeat.*122.27.*exequutiuum quid importet in contractibus, & quomodo concipitur.* 138. 22. 23. *emphyteuticum quodnam dicitur.* 209.18.*fol.*210.30.*ad* 33.41. *ex cauſa erronea non tenet.* 234.272. *fol.*235. 285. legis Commiſſoriæ *non ſubſiſtetur in pignore, & quid, ſi fuerit iuratum.* 239.27.28.29. *rehemendi minuit pretium rei.*275.42.*ad* 46. *rehemendi quãto tempore præſcribitur.*277.114.115.*fol.*278. 116.*ad* 119.

Paradogium.

*Paradogium quid.*225.145.

Paragium.

*Paragium quid.*5.34.*fol.*6.35.36.*taxatur à Iudice.*6.37.39.41.*creſcit auctis facultatibus.* 6.38. *fol.*8.84.*quantum ſit conſtitutum a patre.* 6.41. *non minuitur.*6.43.*an pinguius ſtatuendum de Iure Regni.* 6.45. *debetur de bonis etiam extra confinia.*6.47.*ex feudalibus debetur in pecunia.* 6. 49. *& debetur de bonis etiam fideicommiſſo ſubiectis.*6.52.*ex allodialibus ar in pecunia, an in corporibus.* 6. 50.51. *qua actione petitur.* 6. 53.*an tranſmittatur.* 7.54.60.66.67. *an debeatur loco legitimæ, an alimentorum.* 7.55.57. *eſt vice portionis hæreditariæ inſtar legitimæ.*7.58. *maternæ, & fraternæ.*7.80.81. *debetur, patre mortuo.*7.62.*cum fructibus.* 7.63. *an ante nubilem ætatem.*7.64.*an admittat purgationem moræ.*7.74.75.*quoties debetur.*7.76. *fol.*8.79. 85. 86.*deducitur ante diuiſionem.* 8.88. *monialium quantum, & vnicum,* 9.96.97. *in quo differt à portione conſuetudinaria.* 15.74. *debetur nepti ex ſecundogenito de bonis auitis, etiam feudalibus.*17.109.*an debeatur de bonis fraternis ſororibus aliàs dotatis.*34.2.8.29.*diuerſimodè determinatur collateralibus, ac deſcendentibus.* 35.30.*debetur mulieri in antephato.*260.26.

Parentes.

Parentes promittentes ſimul dotem obligantur pro rata. 122. 19. *propter ſimplicem conſenſum nuptijs filiorum, an teneatur ad reſtitutionem dotium.*136.8.9.*vendebant olim filios, nunc puniuntur.*246.20.21.22.

Partiarius.

*Partiarius habetur pro ſocio anno incepto, & habet actionem pro ſocio.*171.20.21.*quid facere tenetur.*216.172.

Paſcua.

Paſcua an præſumantur Baronis, an Vniuerſitatis. 251.25.

Pater.

Pater ſemper cenſetur dotare filiam de proprijs bonis. 7.78. *transfert in filiam etiam Ius quærendum.*16.96.*in actu dotationis ſecundogenitæ poteſt reſeruare ius ſuccedendi ad feuda ſine aſſenſu primogenitæ dotatæ.* 18. 9. *ſuccedit in feudo paterno, deficientibus deſcendentibus, & Collateralibus.*21.21. *ſuccedit ad feudum refutatum, excluſo fratre defuncto in feudo indiuiduo. & tenetur ad debita filij.*22.27.28.28. *ſolus an ſuccedat filio infanti, excluſis collateralibus.* 22. 37.38. *ſimul cũ filio ſuccedens non habet vſum-*

fru-

fructnm.22.40.ad 43.per nonum vſum cenſetur excluſus ex teſtamento filu, niſi inſtisuatur. 28. 42. quando, & cnm quo ſnccedit filio in bonis maternis.34.16. de quibns bonis poteſt diſponere.36.4.6. non po eſt praiudicari in legitima. 36.5. viuens poteſt alienare in praiudicium legitimæ, & portionis conſuetudinariæ.36.12. an valeat ſnbſtitnere pupillariter in perniciem matris. 39. 18. ad 24. poteſt viuens prinare filium legitima.43.30. non poteſt impedire filium ne teſtetnr. 50. 10. renuncians ad formam noui vſus ſncceſſioni filij, dicitur è medio ſnblatus ſecus per alias reunnciationes.50.18.19.an poſſit occidere filiam adnlteram etiam prægnantem. 55.10.11.14. 15. 16. ſed extraordinariè pnnitnr. 55.12. de inre canonico non poteſt adulterã occidere.55.15.16.quid poterat olim in filinm. 56.33.34.an filios ſeeum non bnbitantes ex fructibns fendi alat.69.25.26. dando dotem, non liberatnr à præſtatione alimentorum, ſi illa non ſit ſatis.72.9.cur teneatnr alere vxorem.74.16. 17.18. an teneatnr reſtitncre dotem filio habitãti ſeorſim.80.20.dicitur fideiuſſor filij, & debet iuſtis nnptijs conſentire, vt obligetnr ad dotes reſtituendas, aut donationem propter nuptias. 83. 101.106.108.109. tenetur dotare filiam. 121. 6. conſentiens filio ſno recipienti dotem, qua actione tenetur.136.14. quid, ſi fecerit donationem propter nnptias, vt emancipato conſentiat. 136. 15. non debet conducere res Vniuerſitatis tempore Decurionatus filij.199.98.100.101.an poſſit locare operas filij.200.140.

Patria poteſtas.

Patria poteſtas quomodo finitur, etiam conſuetudine, ſed & mulier. 56.35. ad 37. ſemel extincta quando dicitur non reuiniſcere.58.87.88.

Patrimonium.

Patrimonium qnid. 121. 11. viri pingnius eſſe debet.130.57.

Pauper.

Pauper non tenetnr facere depoſitnm pro nnllitatibns propoſitis contra ſententias. 297.161.

Paupertas.

Paupertas non violatnr, vbi redditns hæreditarij non retinentur.45.50.

Pecunia.

Pecunia miſſa ſponſa in partita banci, cenſetur data.64.27.

Penſio.

Penſio locationis prædiorum qnando ſoluitnr. 139. 36.ad 41. vel quaſi ſeruitutis non prodeſt non habenti inſtrumentnm. 184. 30. domornm cedit in dannum locatoris poſt expulſionem meretricinm, & ſcholarium.187.29.in damnum verò illorum, quornm occaſione expnlſio ſequitur, ſi artifex expellatur. 187. 32. ſolui non debet. 195. 24.ad 30.vide V.Conductor.

Periculum.

Periculum rei traditæ creditori in pignore, locatione, commodatione, & anticbreſi, eſt debitoris. 243.114.115. 116. rei venditæ, pendente ſolutione pretij, eſt emptoris.272.16.rei venditæ eſt emptoris poſt perfectam venditionem. 283. 72.73.

Permutatio.

Permntatio qnid impertat. 120.22. non fit abſqne vtilitate mulieris.120.23.24.

Perſona.

Perſona hæredis non mntatur per ea, quæ à teſtamento ſui defuncti redundant.235.282. miſerabilis quæ nam dicitur.290.46.47.fol.291.48.

Pœna.

Pœna vltra angnſtalem an corruat in totnm, an pro parte, quæ excedit. 141.35. non poteſt remitti à dominis in præiudicinm Baiuli.141.36.liqnidationis inſtrnmenti. 147.33. ad 35. triremium. 147. 36. criminis præſcribitnr viginti annis. 147.37.ruſtici deponentis falſum.171.5.vſurarij.239.32. ad 36. animalium in alieno paſcentium. 251. 5. incidentinm arbores frnctiferas. 270.23.ad 28. imponitur petentibus beneficia, vel repulſas, & non probantibus.294.106.

Portio.

Portio ſororis coninncta accreſcit fratri vtrinque coniunctio, non autem vterino.34.24. conſuetudinaria an teneatnr in ſubſidium in ſatisfactionem debiti, ab vltimo moriente contracti.37.21. 22.27.qnibns ex bonis debeatur.37.23.28.an debeatnr ex teſtamento.38.37. conſuetndinaria debetur deſcendentibus loco legitimæ.39.16.cõſuetudinaria an debeatur ab inteſtato. 42.9. fol. 43. 10. ad 14. 33. conſuetndinaria præcapitur abſque hæredis traditione, & facto inuentario, conſeruatur incolumis. 43.14.ad 18. debetnr ad inſtar legitimæ.43.26.eſt quaſi debita iure naturæ.61.12.13.fructuum pro alimentis qnanta ſit. 68.3.tangens mulieri maſculiatæ, qua actione petitnr a tertijs bonornm poſſeſſoribus.267.144. fol.168.147.ad 149.

Poſſeſſio.

Poſſeſſio per fuſtem, conſtitutum, & precarium, an ſnfficiant pro ea, quæ à conſuetudine eſt requiſita.125.45.46.48.50.fol. 129. 51. ad 56. per conſtitntnm non ſufficit, ſi corporalis requiratur. 125.47.non præſumitnr ſine ſpeciali actn traditionis.129.46.tenenda eſt ab illo, contra quem agitur interdicto quod vi, & clam.250.37. quãdo inntilis dicitur.282.53.quæ commoda habet. 282.54.conſuetudinaria æquinalet inſtrumento. 285.7. Immemorabilis dat titnlum.284.9. centenaria in fendis.284.10.conſtituit ius in re poſſeſſa ad beneficium poſſidentis. 285. 20. quando potius attenditnr, an data priuilegij.285.28.ad 31.fol.285.32.

Poſſeſſor.

Poſſeſſor ex plnribus quiſuam dicatnr efficacins poſſidere.126.54.55. rei authoritate propria, dicitur temerè poſſidere.138.2.non poteſt violenter poſſeſſione ſpoliari.138.3.ex conſuetudine manutenendus eſt.284.8.12.pignoris, qui pignus red-

reddiderit meliorem, habet retentionem. 285. 27.fol.286.46.

Poteſtas.

Poteſtas Iudicis non extenditur vltra petita. 128. 26.Baiulorum non eſt æqualis. 141.20. & voluntas debent concurrere in omni actu. 230. 223.

Præceptum.

Præceptum teſtatoris ſeruandum. 235.281.

Prædicata.

Prædicata generalia ſunt talia, qualia demonſtrant ſpecificata.120.18.

Præiudicium.

Præiudicium non infertur Principi pro alimentis ſuper feudo.76.11. quilibet ſibi poteſt inferre. 247.57.non fit alteri per alterum in conſtituenda hypotheca.247.58.

Prælatio.

Prælatio cui conceditur.161.63.64.66.67.competit aguato in venditione ſubhaſta, etiam poſt extinctam candelam.161.83. in iure congrui conceditur primo venienti in Iudicium. 168.13.in re communi locanda,an detur ſocio pro vſu proprio.198.86.an detur ſocio in re communi.198. 83.85.an detur illi,qui rem conductam reddidit meliorem.198.82.an detur ſcholari.198.87.ad 90an detur magiſtris ſcientiarum in locatione. 198.91.92. in venditione non competit quoties non offertur pretium numeratum,nec datur in re, quæ non eſt duratura penes petentem. 199. 104.105. competit domino directo pro re cenſuata alienata. 210.42. etiam ad excluſionem vicini petentis congruum, ſed contra reſpectu cenſus conſignatiui. 211.43.44. an concedatur agnato tam feudi hæreditarij, quàm ex pacto. 224.101.ad 107. non ſemper datur in re propria.247.50.cui competat,cedenti,an ceſſionario concurrentibus.275.52.ad 54.

Præſcriptio.

Præſcriptio interrumpitur decreto, & ſolutione. 150.104.& citatione.150.105.106. non currit legitimè impedito.150.112.fol.151.113. non inducitur per non vſum in actibus facultatiuis. 162.96.non inducitur pignore, ſed datione in ſolutum.246.30.31.32.

Præſtantia.

Præſtantia Sac. Conſ. M. Cur. Vic. Reg. Cameræ. 297.154.

Præſtatio.

Præſtatio annua, ſingulis annis debetur, & quælibet præſcribi debet. 150.95.96. pro quo intelligatur.83.87.88. creditoris exigentis partem, non facit creditum illiquidum.150.98. annua pro emphyteuſi indiuiſim præſtari debet, niſi aliter conuentum ſit.215.154.ad 156.

Præſumptio.

Præſumptio fraudis.37.14.in alienatione bonorum dotalium, eſt contra vitricum.120.30.

Pragmatica.

Pragmatica vnica de Sen. Conſ. Velleian. eſt ad obſeruantiam iuris communis, nec ei derogat, aut illud auget. 116.6.7. & an coniugatas tantum complectatur.117.8.ad 13.annullans interceſſionem mulierum,tollit obligationem ciuilem, & naturalem. 117.32. prima de officialibus, explicatur. 141.30. decima, c.48. de officio Iudicis. 189.66.68. ſeptuageſima prima de officio proc. Cæſar. alias prima de ſubhaſtat. fiſc.197.66.67.de offic.proc.Cæſar.71.an procedat in locat.vectigal.198.74.76.decimaſexta de ordin.Iudicior. an æqualiter comprehendat actorem,& reum.292.73.ad 75.fol.293.76.77. & tertium ad iudicem venientem, & etiam Fiſcum.293.81.ad 84. ſeptuageſima tertia, §.3. de offic. Sac. Reg. Conſ. ſeruatur. 297. 160.

Pretium.

Pretium rei, quæ retrahitur deponi poteſt, etiam Iudicio pendente.169.23.pro conſtituta ſeruitute,& parietis ſuper quo ædificatur,petitur actione perſonali.179.22.23.

Primogenitus.

Primogenitus præfertur in feudis.9.105.

Princeps.

Princeps legitimando naturales, non præſumitur præiudicare agnatis. 24.20. poteſt concedere omnia iura legitimorum legitimato; & an in dubio dicitur conceſſiſſe ius ſuccedendi. 24. 22.23.

Prior.

Prior tempore, potior in iure. 247.59.

Priuatus.

Priuatus, contra Fiſcum, an habeat retractum. 161.78.

Priuilegium.

Priuilegium anterioritatis creditori conceſſum ex mutuo ad rem emendam,aut reficiendam, an competat contra mulieres concurrentes pro reſtitutione dotis.83.114.ad 116. dotale perſeuerat in contractu nouiſſimo, etiam reſpectu feudalium,ſed tantum fauore mulierum. 85.14.ad 18.Priuilegia Brunduſina. 151.130.fori competit exercentibus Artem Sericam. 156.240. Neapolitanorum.165.2.Doctoris.177.44.Doctoris priuilegia multa non ſunt in vſu. 177. 47. Fiſci non tranſit in alium, nec in ceſſionarium.200.131. circa probationes vſuræ. 239. 35.

Probatio.

Probatio Virginitatis ſuſpecta.112.53.non admittitur contra inſtrumentum dotale.113.1.f.114. 10.11.quid de Iure conſuetudinario. 113.2.3. 4.6.per inſtrumentum publicum admittitur contra inſtrumentum. 113.15. arctari non debet. 124.7.8.9.per teſtes eſt prima. 124.10.ad 16. cõtra Neapolitanum negantem.f.eod.ſimulationis per teſtes ſi prohibeatur, non prohibetur illa ex coniecturis. 124.20. per ſcripturam in quibus caſibus fit.195.40.libris aromatariorum. 131. 83. per libros argentariæ menſæ. 154.200. pi-

gnoris

guoris amiſſi an fiat iuramento creditoris. 245. 7. caſus fortuiti. 246. 18. transfertur in eum, qui ſe opponit poſſeſſioni. 284. 14. 15. 18. dubia non admittitur contra poſſidentes. 286. 42. requiſita in cauſa admiſſionis ad honorem Sedilium. 286. 43. 44. 45.

Pignus.

Pignus eſt vox æquinoca. 238. 1. quid ſit, & quando conſtituatur. 238. 2. 3. quotuplex. 238. 9. ad 12. pro penſione domus fieri poteſt propria authoritate. 138. 9. 10. iudiciale habet vim in hypotheke. 146. 1. plura ſignificat. 238. 1. 5. 6. 7. quomodo exequitur. 238. 14. in dubio præſumitur conuentionale. 238. 16. 17. ſi negetur a creditore quid agendum. 238. 18. præſumitur valere vltra debitum. 239. 26. animalium an fieri poſſit ex iure municipali. 242. 83. ad 89. an retineri poſſit à creditore. 242. 90. non arguit mutuum. 245. 6. amiſſum an probetur iuramento creditoris. 245. 7. quomodo æſtimatur. 245. 8. non excuſſum à tineis cedit in damnum pignoratarij. 245. 11. liberi hominis non valet. 246. 23. non eſt titulus habilis ad præſcriptionem. 246. 30. 31. habere cautius eſt, quàm agere in perſonam. 246. 33. 34.

Præuentio.

Præuentio impedit liquidationem inſtrumenti, & incuſationem penes acta. 155. 212. non obſtat, ſi eidem fuerit iuramento renunciatum, vel pacto. 155. 213. 214.

Profeſſio.

Profeſſio feſtinata quomodo proſit; nec præiudicat venientibus ab inteſtato. 175. 26. 27. emiſſa per puellam circumuentam ab Abbatiſſa, non obeſt coniunctis, eiuſque dos reſtituitur. 176. 36. à quo die currat. 176. 37.

Profeſſus.

Profeſſus doloſè, vel cum diſpenſatione, an præferatur legitimè profeſſo. 176. 29. 30. 31. dolo Abbatis tenetur perſeuerare in religione. 176. 31. 32.

Prohibitio.

Prohibitio Federici in hoc Regno Neapolitano, extenditur ad feuda, & iura feudalia. 19. 22.

Proprietas.

Proprietas bonorum vendi nequit pro alimentis; poteſt, ſi fructus non ſufficiant. 66. 9. fol. 67. 10. 11. antephati an poſſit eſſe in ſuſpenſo matre viuente. 101. 106. & dicitur eſſe penes filios, & vſusfructus penes matrem. 101. 107. fol. 106. 170. ad 174. antephati an acquiratur ipſo iure matri, prædecedentibus filijs. 101. 108. quod ſi adſit frater. 109. 111. 116. dotarij penes quem eſſe dicitur. 105. 151. 152.

Proſcripti.

Proſcripti an poſſint teſtamentum condere. 46. 62. ad 69.

Proteſtatio.

Proteſtatio pro quo intelligitur. 83. 87. 88. creditoris exigentis partem non facit creditum illiquidum. 150. 98.

Prouiſio.

Prouiſio legis confertur ad diem adiectam pro ſolutione. 80. 29. 30. hominis facit ceſſare prouiſionem legis. 108. 14.

Purgatio.

Purgatio moræ in materia maſculiationis. 268. 150. ad 154.

Q.

Quærela.

Quærela inofficioſi conceditur ſuis hæredibus. 5. 22. non competit excluſis. 5. 23. competit liberis, & parentibus. 59. 96.

Qualitas.

Qualitas bonorum ex proxima cauſa deſumitur. 21. 11. quando præualet ſanguinis coniunctioni. 24. 7. fol. 33. 2. hæreditaria mutatur abſque conſenſu domini. 221. 51. 52. rei vendendæ debet clarè exprimi, etiam ſi res mobilis vendatur. 282. 55. 56. 57.

Quantitas.

Quantitas, quæ ſoluitur Regiæ Curiæ pro reſignationibus, & translationibus officiorum taxatur. 180. 14.

Quarta.

Quarta conſuetudinaria eſt idem, ac antephatum; differt à quarta debita mulieri pauperi. 107. 1. 2. 8. debita mulieri pauperi quanta ſit. 107. 7. vxoria, & antephatum non debentur ſimul. 107. 12.

Quilibet.

Quilibet poteſt renunciare iuri ſuo. 147. 41. 42. poteſt altius tollere, niſi conſuetudine *prohibeatur, aut conſtituta ſeruitute. 180. 32. vti poteſt iure ſuo. 180. 40. dicitur rei ſuæ moderator, & arbiter. 186. 6. fol. 276. 88. præſumitur locare prædium pro ſuo peculiari exercitio. 187. 8. poteſt ſibi præiudicare. 247. 57.*

Quindemium.

Quindemium quid, & quando ſoluitur. 211. 47. 48.

Quod.

Quod eſt inalienabile tranſit cum vniuerſitate bonorum ad hæredem, vel extraneum. 19. 24. vni prodeſt, & alteri non poteſt nocere, ſuſtinetur. 160. 42. fol. 181. 61. fieri prohibetur, eſt vetitum ſub pœna nullitatis. 164. 22.

R.

Ramus.

Ramus pendens ex prædio tuo in meum, an ſit incidendus Iudicis iuſſu, an non. 270. 20. pendens quando poſſit propria authoritate incidi. 270. 21. 22. licitè inciditur, permittente ſtatuto. 270. 29. ad 32.

NOTABILIVM INDEX.

Ratificatio.

Ratificatio tacita ſupplet defectum ſolemnitatis. 104. 142. *ſit magis facto, quam verbis.* 104. 144.

Ratihabitio.

Ratihabitio retrotrahitur ad tempus facta obligationis. 104. 145. *arguitur ſolutione debiti.* 117. 29. 30.

Reclamatio.

Reclamatio, & appellatio de pari procedunt, 297. 152.

Recognitio.

Recognitio dicitur approbatio, & confeſſio, & onus probationis excludit. 153. 166. *ad* 168. *quando dicitur facta affirmatiuè.* 153. 173.

Recognoſcere.

Recognoſcere quis tenetur. 153. 170.

Reconductio.

Reconductio an cenſeatur facta abſque ſcriptura, & quando probatur teſtibus. 196. 36. *ad* 43. *quandiu durat; quid in prædijs ruſticis, & fiſcalibus, quid de iure conſuetudinario.* 196. 45. *ad* 48.

Recurſus.

Recurſus an concedatur condemnato non appellanti ex propria culpa. 299. 141.

Redditus.

Redditus annui an ſubiaceant conſuetudini *Neapolitanæ.* 14. 58. 59. *vectigalium an ſubiaceant* conſuetudini *Neapolitanæ.* 15. 65. 66. *dotis non eſt vſura.* 91. 65. *ſuper vectigalibus venduntur cum alagio, & quando.* 276. 89. *ad* 91.

Reductio.

Reductio ad arbitrium boni viri quid importet. 296. 142.

Refectio.

Refectio domus cuius expenſis fiat. 190. 1. 2. 3. *neceſſaria.* 194. 10. 11. *prædiorum fit à locatore.* 203. 1. *damni fit, ſi deficiat ſubſtantia rei locatæ, etiam facto Principis.* 244. 120. 121. *antiqui ædificij impediri nequit.* 250. 33.

Referens.

Referens cenſetur approbare, quod eſt in relato. 229. 211.

Refutatarius.

Refutatarius an teneatur refutantis creditoribus in actione perſonali. 225. 129.

Regula.

Regula generalis pro Iure congrui. 168. 14. *circa refectionem domorum.* 190. 1. 2. 3. *ſi non valet, vt ago, valeat, vt valere poteſt, non habet locum in feudis.* 229. 219. *fol.* 231. 240. *legis de* acceſſionibus, ff. de diuerſis, & temp. preſcript. *limitatur.* 264. 78.

Relatio.

Relatio debet tendere ad proxima eiuſdem ſpeciei, & quando tollitur ſuperfluitas. 228. 208. 209.

Releuium.

Releuium quid ſit, & quando ſoluitur. 224. 121. *fol.* 126. 170. *ad* 183. 187. *ad* 189. *cuius ſit onus hæredis, feudi, an creditorum.* 224. 108. *ad* 113. *ſoluitur pro confirmatione, ſeu renouatione inueſtituræ.* 224. 114. *non ſoluitur, vbi non eſt opus inueſtitura.* 224. 115. *in feudo ex pacto, & hæreditario diuerſimodè ſoluitur.* 224. 116. *ad* 119. *non debetur ex fructibus induſtrialibus, nec ex prouentibus, & quid ſi iuriſdictio ſit locata.* 227. 190. 191. 192. *an debeatur pro niue, quæ ſit in territorio feudali, an pro molendinis, barberijs, cartherijs, & alijs.* 227. 193. 194.

Relictum.

Relictum ſpurijs reuocatur à vicinioribus. 46. 61.

Religio.

Religio incapax bonorum quæ? 44. 40. *Societatis Ieſu ennmeratur inter mendicantes, & comparatur Religioni Capuccinorum.* 44. 41. 43. *fol.* 43. 49. *fol.* 72. 15. *& an valeat recipere hæreditates, & ſtabilia.* 44. 42. *ad* 46. *fol.* 45. 51. 52. *mendicantium poteſt acquirere ſtabilia, vt vendantur, & in alios vſus conuertantur.* 44. 47.

Religioſi.

Religioſi poſt profeſſionem dicuntur mortui. 12. 14. *quomodo ſuccedant.* 12. 17. *profeſſi in Religione capaci poſſidere, excludunt agnatum remotiorem à portione conſuetudinaria.* 44. 38. *excludunt etiam fœminas.* 44. 39.

Renunciatio.

Renunciatio coniugatæ, & monialis differt. 8. 93. 95. *an præſumatur poſt contractum matrimoniũ, & quando.* 9. 102. 103. *ſucceſſionis non excludit alimenta.* 77. 27. 28. *inrata dicitur omnimoda.* 115. 16. *beneficij ſtatutarij fieri non poteſt cum iuramento, & cur.* 115. 17. *ad* 21. *non fit læſioni.* 200. 146. *deuolutæ, & deuoluendæ hæreditatis.* 264. 80. *officij non valet abſque aſſenſu, vel reſignatione in manus domini,* 279. 11. 12. *beneficij fieri nequit.* 294. 107. 108.

Repetitio.

Repetitio teſtium quomodo fit. 172. 27. *multoties nõ requiritur.* 172. 28. *ad* 31.

Repræſentatio.

Repræſentatio inter ſobrinos, & in linea collaterali ſuperiori. 30. 26. *ad* 29. *an iuuet abnepti ex ſorore, concurrenti cum alia ſorore defuncti, ex* conſuetudine *Neapolitana.* 32. 65. *in linea collaterali eſt in infinitum, etiam fauore mulierum ex maſculo.* 33. 1.

Requiſita.

Requiſita ſequeſtri. 172. 38. 39. *alienationis rei Eccleſiæ,* 198. 81. *ſubhaſtationis,* 199. 102. *emphyteuſis Eccleſiaſticæ, & tranſitoriæ.* 215. 148. 149. *ad maſculiationem.* 267. 143. *venditionis.* 272. 14. *fol.* 273. 15. *ad* 18. *alienationis bonorum pupilli.* 289. 6. *ad* 18. *& bonorum Vniuerſitatis.* 289. 19. 20. 22. 23.

Res.

Res empta ex pretio bonorum antiquorum, an ſubiaceat conſuetudini. 45. 53. *ad* 57. *empta ex pecunia dotali dicitur dotalis.* 45. 58. 59. *dotalis quæ?* 81. 47. *ad* 51. *tranſit cum ſua cauſa.* 160. 47.

47. *alienatur locatione ad longum tempus*, 163. 14.15, *indiuiſibilis vni datur*. 168.12, *prohibita alienari extra familiam, licitè in remotiorem ex familia alienatur*. 169.28. *integra debet trãſire in emptorem*. 171.17, *dubitari poteſt*. 241. 67. *aliena an poſſit pignori dari*. 242.82. *aliena poteſt pignorari apud menſam nummulariam, nec vero domino reſtitui, niſi ſoluta pecunia, & reſtituto chyrographo*. 242. 92. *ad* 97. *aliena vendi poteſt, & venditio non præiudicat domino*, 282.48. *ad* 51,

Reſolutio.

Reſolutio venditionis, & emptionis, an peti poſſit, re non inuenta libera. 128.16.17.18.

Reſtitutio.

Reſtitutio an detur à Iudicio fortunæ. 255. 24. 25, 27. *competit quandoque læſo in diuiſione*. 255. 32. *aduerſus ſententiam quibus competat*. 290. 29.30.31.36. *competit mulieri læſæ ob factum Munualdi, & aliorum*. 289.24.25. *fol*. 290. 32. *ad* 45, *fol*. 291.61.62, *quando conceditur*. 291. 64. *fol*. 292. 67. *an concedatur minori poſt maiorem ætatem*. 292.68. *ad* 71. *olim debebatur mulieri, & non alijs*. 292.65.66. *non datur in iudicio liquidationis*. 292.72. *an valeat peti poſt reſtaurationem inſtantiæ*. 293. 86. *quoties dari poteſt*. 290.36. *fol*. 293.92. *ad* 94. *fol*. 294. 95. 100. *non datur in cauſa repulſæ*. 294.96.97. *an detur in cauſa ſummaria*. 294.98. *an concedatur aduerſus minorem, qui ætatis veniam impetrauit*. 294.101.102. *contra ſententiam quibuſnã, & quibus ex cauſis conceditur*. 290.36.37.38. *fol*. 294.10. *ad* 17. *quomodo differt circa ſententiam à beneficijs*. 295.119. *ex clauſula generali dicitur remedium ſubſidiarium*. 295.130. *& an competat aduerſus præſcriptionem*. 295.132. *conceſſa fratri minori, an proſit maiori*. 298.4. 5.6. *an, & quando competat maiori pro congruo non petito*. 298.10.11. *fol*. 299.12.13.14. *competit Regno, & Reipublica, & quando* 299. 17. 18. 19. *non conceditur aduerſus non factum lucrum*. 299.20.21.

Retentio.

Retentio quando opponitur contra dotem. 86. 50. 51. *fol*. 113.34. *competit viro*. 122.17. *pignoris an competat creditori*. 242.90. *an competat Bãco creditori, ex cauſa mutui*. 242. 91. *competit poſſeſſori*. 286.46. *an competat hæredi, qui non eſt adeptus actualem poſſeſſionem hæreditatis*. 286.47. *quando competat*. 286.49. *ad* 56.

Retractus.

Retractus. vide V. Ius Prothomiſeos. quando competit. 159.14. *non competit pro re donata*. 154. 43. *peti valet abſque depoſito pretij rei*. 169. 21. *in feudo an, & quando competat agnato*. 169. 24. *ad* 30. *an competat agnato pro feudo alteri donato*. 169.31.

Retrahens.

Retrahens an poſſit ſe pœnitere petitionis congrui. 161.84. *ad* 88.

Reuiſio.

Reuiſio an concedatur condemnato non appellanti ex propria culpa. 296.41.

Reuocans.

Reuocans venditionem feudorum ad quid tenetur, etiam ſi ſit emptor. 281.36.37.

Reuocatio.

Reuocatio non valet abſque ſcriptura; & an valeat verbis enunciatiuis probari. 281.34.35.

Rigor.

Rigor pragmaticę ſexageſimæſextæ de offic. procur. Cæſar. *temperatur*. 154.207. *ad* 211.

Ritus.

Ritus Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ an confirmauerit Conſuetudines, *congruum ſtatuentes*. 167.11.

Ruſtici.

Ruſtici qui dicuntur, 166. 15. *& Neapolitani ad imparia iudicantur*. 166.12. *ruſticorum latera pro non lateribus habentur*. 166.13. *an habeant ius congrui*. 161. 75.76. *neque habent ius congrui contra Neapolitanos*. 165.3.5.

S.

Sacrum Conſilium.

Sacrum Conſilium aliquibus in caſibus non poteſt inhibere. 148.62.

Satisfactio.

Satisfactio an valeat opponi contra inſtrumentum dotale. 113.21. *ad* 27. *dicitur deſtructiua debiti*. 113.23. *extinguit obligationem*. 113.24.

Scientia.

Scientia vicini an ſufficiat pro denunciatione. 164.32.

Scholaris.

Scholaris an, et quando expelli poſſit à vicinio. 187. 24. *ad* 28. *an præferatur, & quando in locatione domus*. 198.87. *ad* 90.

Scriptura.

Scriptura ad impediendam liquidationem an poſſit præſentari. 147. 48. *quomodo probatur*. 153. 174.

Senatus.

Senatus Conſultum Velleianum prodeſt mulieribus deceptis. 136.24.

Sententia.

Sententia, à ſententia Baiulorum appellatur ad Baronem. 141.43. *in cauſa congrui ferri poteſt conditionatè*. 169. 22. *lata à Iudice domicilij alieni an ſit nulla*. 257.86. *S.C. an, & quando poſt petitam reſtitutionem valet exequi*. 295. 133.134. *fol*. 196.135. *ad* 140.

Sequeſtrum.

Sequeſtrum eſt Iudici arbitrarium. 172.35.36. *nequit fieri in principio litis* 172.37. *quandoque fieri poteſt*. 172. 40. *fol*. 173.41. *ad* 43. *quibus requiſitis fit*. 172.38.39.

Ser-

Digitized by Google

Sermo.

Sermo teſtatoris refertur ad ea, quibus aptantur verba. 229.210. *generalis non refertur ad ſpecialia.* 229. 214. *generalis non comprehendit ſeudalia.* 229.215.

Seruitus.

Seruitus validior imponitur per ſtatutum, vel contra foreuſes. 179.3. *coheret rei.* 179. 4. *multiplex.* 179.5. *perſonalis,& realis.* 179.6.7.9. *mixta.* 179. 8. *in quo loco ſit conſtituenda.* 179. 13. *vbi conſtituenda, ſi partes diſcrepent.* 179. 15. *pretio mediante concedi debet.* 179. 16. *ſi de iure petentis non liquet, aut* conſuetudine *aliter non eſt ſtatutum.* 179.17.18. *quando dicitur præſcripta.* 179.19. *via, & actus dicitur habere cauſam continuam, permittitur, etſi pretium non ſoluatur pro ea.* 179.20.21. *grauior dicitur conſtituta per aperturam in inferiori parte domus.* 183.9. *inferius demitti non poteſt.* 183. 10. *non præſcribitur contra Dominum Caſaleni.* 183.13.14. 15. *quæ fuit in domo antequam deſtrueretur, an poſſit præſcribi.* 183.18. *apparens per inſtrumentum nunquam præſcribitur.* 184. 26. *extinguitur ſi peruenerit ad rei poſſeſſorem per emptionem, aut ceſſionem,& quid in feudis.* 184.27.28. *altius non tollendi, quo tempore præſcribatur.* 184.31. *quomodo articulatur.* 184. 44. *quænam prohibetur.* 186.1.

Signa.

Signa virginitatis. 112.52. *feudi, & allodij.* 219. 5.6.

Simulatio.

Simulatio opponitur, ſi pro ea ſit præſumptio. 124. 21.

Socer.

Socer pro dote tenetur in quantũ facere poteſt. 88. 10. *carcerari nequit pro debito dotali.* 88.20.

Societas.

Societas bonorum quando tacitè contrahitur. 256, 50. *poſt mortem vnius ſocij, an dicatur continuare, & quid inter pupillum,& tutorem.* 256. 53.54. *regulariter extinguitur morte ciuili, nec tranſit ad hæredes.* 256.55. *ad* 59. *quid inter ſocios conductores vectigalium.* 256.60. *non præſumitur.* 256.65.

Socius.

Socius in locatione rei communis an præferatur. 198.83. *quandoq; poteſt contra communem debitorẽ agere,& alienare rem comunem,& quando.* 256.61. *an dicatur in re communi pro indiuiſo dominium,& poſſeſſionem habere.* 256. 62. *qui non fuit inſtitor Societatis, an obligret legitimè conſocij bona.* 256.63.

Solemnitas.

Solemnitas ſpecificè probanda. 129.47.48. *requiſita in alienatione bonorum Eccleſiæ.* 198.81.

Soluenti.

Soluenti pro alio qua actione ſuccurritur. 113.25.

Solutio.

Solutio adhoæ non tollit militare ſeruitium. 12.23. *certo loco tripliciter fieri poteſt.* 14. 51.52. *approbat contractum.* 104.143. *facta à muliere nõ obligata, annullatur à* l.1.C.ad Sen. Conſ. Velleian. 117.34. *debiti probat debitum, & quid, ſi fiat à filiofamilias.* 132. 98. 99. *vnius non præiudicat alteri non ſoluenti.* 132.103. *contractus, poteſt, vno decedente obtineri.* 150. 100. 101. *impedit præſcriptionem.* 150. 104. *Neapoli fit vt plurimum per bancum.* 150. 109. *probatur partita banci etiam ad impediendum liquidationem inſtrumenti, & probandum ſatisfactionem.* 154.186. *ad* 189. *probatur per apocam giratã, etiam non exacta pecunia; nam habetur loco ſolutionis.* 154.193. *ad* 196. *pro actu venereo, & nefando an fieri debeat in conſcientia.* 188. 36. *adhoæ, an minui, tolli, vel præſcribi poſſit.* 226. 165. *ad* 169. *antephati an fiat ex toto patrimonio.* 260.20.21.

Soror.

Soror dotata excluditur à ſucceſſione. 34. 23. *primogenita dotata non præfertur ſecundogenitæ in feudis.* 35.35. 36. *quando dicitur efficaciter dotata.* 35. 37. *vterina an concurrat cum fratre vterino ad hæreditatem matris; & quid in Regno.* 65.13. *ad* 22. *per renunciationem excluditur à fratre in portione antephati, ſuccedit fratri deficienti,& iure hæreditario.* 103.135.136.

Sponſus.

Sponſus quid, & quantum donare poteſt ſponſæ. 64.26.28.29.

Statutum.

Statutum excludens fœminas, an ſit fauorabile. 6.46. *interpratatur quominus lædat ius commune.* 57.48. *interpratatur propriè, & fortius contrarius commune diſponens.* 58.72.73.80. *vt lites affinium compromittantur, an ceſſet ſoluta affinitate.* 58.76.77. *derogans alimentis eſt nullum.* 71.29. *omnibus prodeſſe debet.* 80. 28. *taxans intereſſe dotium, an validum ſit.* 91.59. *ad* 61. *prohibens fieri probationes contra inſtrumẽtum dotale, valet.* 109.4. *prohibens probationes per teſtes, non valet.* 124.6. *dans exequutionem paratam pro contentis in inſtrumento, cenſetur etiam pro virtualiter contentis.* 129. 40. *loquens de venditione, complectitur etiam locationem.* 163.11. *laicorum, non ligat Eccleſiaſticos.* 167.9. *quandoque ligat Clericos.* 167.10.

Strepitus.

Strepitus, quo impediantur diuina officia, impediri debet. 187.18. *factus ad æmulationem, impeditur.* 187.9. *ad* 14.

Subconductor.

Subconductor non facit fructus ſuos, penſione non ſoluta, nec liberatur ſoluens primo conductori, & quid, ſi habeat cauſam ab intruſo, & an excuſetur bona fide. 202.170. *ad* 173.

Subhaſtatio.

Subhaſtatio rerum Vniuerſitatum quomodo fit. 199.95.

Subingreſſio.

Subingreſſio in linea collaterali in feudalibus quomodo

modo admittitur. 31. 41. 42.

Subſcribens.

Subſcribens ſcripturam, cenſetur affirmare, quæ in illa continentur. 115. 35. 36. folium album non tenetur obſeruare contenta in eo. 115. 37.

Subſtantia.

Subſtantia filij quare potius debetur matri. 40. 30. 31.

Subſtituens.

Subſtituens tenetur ciuiliter pro delicto ſubſtituti in officio. 13. 36. tenetur ex fideiuſſionibus captis per ſubſtitutum. 152. 162. ad 164.

Subſtitutio.

Subſtitutio officij non permittitur abſq; certa pecuniæ ſolutione. 201. 155. 156. fieri nequit in feudis, neq; in actione ad feudum. 230. 231. ad 234.

Subſtitutus.

Subſtitutus pupillariter non excludit coniunctos à portione conſuetudinaria. 40. 35. an excludat viciniorem à feudo. 40. 37. 38.

Suburbia.

Suburbia veniunt nomine territorij. 2. 9.

Succeſſio.

Succeſſio Regularium quomodo deferatur. 12. 19. inter deſcendentes eſt magis naturalis, in infinitum datur, & in ſtirpes. 13. 38. 39. 40. defertur iure Longobardorum ad inſtar iuris Romanorũ. 19. 11. 12. ad actionem hypothecariam in feudo eodem modo ordinatur ad ipſum feudum. 19. 17. ad 20. aſcendentium dicitur ſecundi ordinis. 20. 1. conſuetudinaria dicitur extraordinaria. 21. 7. an dicatur vltimo morienti, an illi, à quo bona venerunt, ſi contractum fuit more nobilium. 27. 15. ad 17. 57. ab inteſtato quotuplex. 30. 1. 2. Collateralium eſt tertius ordo ſuccedendi, & vtrinque coniunctus præfertur. 30. 3. 4. 5. collateralium eſt in ſtirpes. 30. 67. collateralium proſcriptorum quomodo procedit. 30. 25. non debetur collateralibus ſeptimi gradus. 30. 33. collateralium ad feuda. 31. 44. ad 48. feudi hæreditarij, ſi deſcendens non ſit, poteſt grauari vſque ad integrum feudum. 221. 63. 64. ad antephatum. 260. 23.

Succeſſor.

Succeſſor ſupplet, quod non fecit pater. 5. 26. quilibet admittitur ad ſucceſſionem hypothecariæ, perſonaliſque actionis ad feudum. 19. 26. ad 29. non tenetur habere ratum factum defuncti in portione conſuetudinaria. 43. 19. non poteſt Inquilinum expellere. 204. 39. 40. ad feudum ex pacto dicitur habere cauſam à primo acquirente. 221. 32. ad feudum hæreditarium debet ratum habere factum defuncti, ſoluere onus, contribuere cum hæredibus in allodialibus ad onera, poteſt pro toto debito ſoluendo grauari, & quid in allodialibus. 221. 53. ad 60. feudi ex pacto, non tenetur eſſe hæres, nec ſoluere debita à primo acquirente contracta. 222. 75. 76.

Superficiarius.

Superficiarius habet vtile dominium, & vindicationem. 215. 167. 168.

T.

Tabellio.

Tabellio adhibetur in inſtrumentis, vt in publica forma fiant. 127. 9. vide V. Notarius. in inſtrumento vt ſit laicus. 149. 19. 20. aſſerens coram ſe numeratam pecuniam, quæ verè ſoluta non fuit, an dicatur falſum committere. 151. 114. ad 118. aſſertione infert præiudicium. 151. 119. non poteſt aliquid ab inſtrumento publico detrahere, etiam conſentientibus partibus. 151. 120. an teneatur cognoſcere contrahentes. 151. 121.

Tabelliones.

Tabelliones noſtri temporis non approbant formam antiquam inſtrumentorum. 124. 3. vide V. Notarius.

Tacere.

Tacere quando quis poteſt. 115. 32.

Taſſatio.

Taſſatio lecti vidualis, ac veſtium quomodo fiat. 90. 34. ad 36.

Tectum.

Tectum præbet vtilitatem toti ædificio. 191. 4.

Tempus.

Tempus, intra quod fœmina dotari debet, an currat etiam minoribus, & pupillis. 298. 1. 2. 3. locationis Neapoli, & Romæ. 195. 32. 33. nouæ addictionis in venditione ſubhaſta. 198. 72.

Terminus.

Terminus breuiatur fauore dotis. 85. 29. ad 31. ad deliberandum, quo tempore currat, & an poſſit abbreuiari à Iudice, & quid in iure congrui. 255. 38. 39. 40. ad petendum congruum an poſſit abbreuiari. 164. 26. non currit ignoranti, aut legitimè impedito. 164. 27. ad 29. an currat minoribus. 164. 37. ad 40. ad petendum beneficium reſtitutionis quando currat. 293. 78. 79. 80. beneficiorum. 294. 103. quilibet à ſtatuto, ſiue lege determinatus quãdo currere incipiat. 299. 16.

Terra.

Terra, & domus dicuntur vnum corpus. 169. 18. 19. vnita domui dicitur prædium vrbanum. 169. 20.

Teſtamentum.

Teſtamentũ patris cõtinet teſtamentum filij, cui pupillariter ſubſtituitur. 40. 25. à quo fieri nõ poteſt. 46. 62. ad 69. filij non rumpitur præteritione patris. 50. 20. 21. & an ſit inofficioſum. 59. 95. & an conueniat iuri communi. 50. 22. ad 27. reaſumitur ſeruata forma conſtitutionis Inſtrumentorum robur. 130. 61. ad 65. filijfamilias an valeat. 260. 10.

Teſtator.

Teſtator cenſetur velle tranſmittere ad filium ius excludendi amitam. 16. 90. deſignans corpus pro legati ſatisfactione præſumitur feciſſe in gratiam legatarij. 47. 83. non præſumitur voluiſſe fruſtatoriè diſponere. 236. 227. 228.

Zz Te-

Teſtimonium.

Teſtimonium Ruſtici contra Neapolitanos an admittatur.174.1.2.

Teſtis.

Teſtis inſtrumentarius admittitur obijcere contra inſtrumentum.113.14.vnus quãdo probat. 171.8.recipitur citata parte,nec valet ſtylus, aut cõſuetudo contraria. 171.22.ad 25. repetitur, ſi ſit receptus non citata parte. 172.26. quomodo repetitur.172.27.multoties non repetitur . 172.28. ad 31. ad informationem Iudicis recipitur , non citata parte,ſed ſi fuerit petita repetitio fieri debet.172.32.33.Ruſticus contra Neapolitanos an admittatur.174.12.vnus Nobilis ſufficit in cauſa ſeruitutum.174.4.in cauſa fida, & diſfida Vniuerſitatis non ſunt idonei Ciues . 252.27. die feriata an recipi debeant.252.28.

Tigna.

Tigna in pariete communi an valeant immitti . 181.69.70.71.

Titulatus.

Titulatus quando conuincatur teſtium depoſitione in criminalibus.174.3.

Titulus.

Titulus pignoris non ſufficit præſcriptioni , ſed dationis in ſolutum . 246. 30.31.32.de aperturis nõ faciendis olim ſub titulo de ſeruitutibus dicebatur.181.1.2.

Tranſactio.

Tranſactio ex cauſa erronea eſt nulla. 234. 272. fol.235.285.

Tranſlatio.

Translatio officij quando valeat.280.15.16. officij non fit abſque pecuniæ ſolutione. 201.155.156.

Tutela.

Tutela regulariter nõ datur mulieri. 74.22.ad 27.

Tutor.

Tutor à quo Iudice datur Clericis.53.19. an poſſit contrahere nuptias cum minore. 75.44. & Balius habentur loco domini. 103. 137. valet omnia facere.103.138.in omnibus repræſentat pupillum.103.139. habet liberam bonorum adminiſtrationem. 104. 140. in quo differat ab Abocatore.289.5.

Tutrix.

Tutrix non poteſt obligare pupillos abſque decreto Iudicis.132.102.

V.

Variatio.

Variatio fieri non conceditur in cauſis ſummarijs,& exequutiuis. 155.218. an concedatur venienti ex iure ceſſo.299.24.25.26.

Vaſſallus.

Vaſſallus in locatione præfertur extraneis. 161.59.60.

Vectigalia.

Vectigalia.198.75.

Vendens.

Vendens annuos introitus quando cenſetur voluiſſe rem obligatam alienare.37.28.29.30. ſubhaſta rem ſibi obligatam,non tenetur de euictione, ſecus verò , ſi ſeruitutem ſcienter occultet. 184.40.41.non poteſt impediri quin teneat pergulas, & tennas in apothecis,& ne ponat in publicum, & quid Neapoli.188.45.ad 47.

Vendere.

Vendere quid ſignificat. 163.2.3.

Venditor.

Venditor poteſt rem venditam alij vendere, vel donare, nec tenetur falſi.125.34.ad 41. tenetur actione ex empto,ſi ſeruitutem celauit, & quando dicitur ſcire. 184.32. 33. debet ſpecificè reddere certum emptorem de qualitate rei venditæ. 184. 34. an dicatur in culpa propter reuocationem venditionis.281.42.43.

Venditio.

Venditio an fiat iuxta valorem rei, an fructuum. 160. 37. in ſolo conſenſu an ſubſis conſuetudini. 127. 6. 7. 8. ſi reſoluatur , ſtatim reſtituitur pretium . 128.27. 28. ſubhaſta fit pecunia præſente, nec ſufficit promiſſio accolandi debitum. 199.103.106.107.ſubhaſta dicitur perpetua. 199.109. ſubhaſta fit petente creditore anteriore. 199.112. ſubhaſta dicitur voluntaria . 211.57.ſine arrha an valeat.273. tenet iurata. 273.27.ad 33. ſubhaſta non extinguit iura dominicalia.275.71.ad 74.ſine ſcriptura an reuocari valeat.279.1.ad 9.feudi ſine aſſenſu eſt nulla, licèt deindè ſequatur aſſenſus.280.19.ad 24.

Venter.

Venter prægnans quam portionem habeat. 13. 43. ad 48.

Verba.

Verba contrahentium cenſentur poſita , vt aliquid operentur. 105. 155. debent referri ad ea , quæ ſunt in poteſtate diſponentis.230.222.

Verbum.

Verbum, Mors, extenditur etiam ad mortem naturalem.11.2. Diſponere, ad quid extenditur.39.6.7.Ex quocumque latere quid importet.39.8. Relinquere quid ſignificat. 39.10.11.12. conſuetudinis .ſ. diſponere pro arbitrio facultatis non facit facultatem inhabili ad teſtandum, nec habilibus indulget diſponere fauore incapacium. 46. 60. Diſponere, quod eſt actus vltime voluntatis reſpectu maſculorum , extenditur ad quaſcumque diſpoſitiones fœminarum in vita factas 61.21.22. Patatum quid importet.63.3.4.Dono quandoq; non inducit donationem.63.8.9.Dono dictum ad vrbanitatem,non præiudicat, nec obligat, nec donationem inducit.63.10.ad 13. Alimentorum quid importat.66.2.ad 7. Excadentiæ.76.2.Incontinenti coonſuetudinarium non diuerſificat ius commune. 85.5. Conſuetudinis, facere poteſt,corrigit ius commune. 89.38. Dote data , vel non data c.Regni mulier dotarium quomodo intelligantur.98.48. ad 50,ſecondo l'vſo,e coſtume de' Proceri,e Magnati, quid operantur . 102. 114. Vt filij poſt mortem matris ſuccedant vt filij , non impediunt

Digitized by Google

diuꝫt eidem acquiſitionem proprietatis antephati.106.169. Alienare,& conſentire alienationi, ſunt diuerſa.119.8. Alienare quid importet. 120.16.17. Concedere non eſt idem,ac cedere. 208.3.Dotis quandoque ponitur demonſtratiuè, 267.130.

Verificatio.

Verificatio ſcripturæ priuatæ fit citata parte. 247. 54.55.

Veritas.

Veritas opinionis arguitur ab obſeruantia.241.61.

Veſtes.

Veſtes lugubres reſtituenda ſunt hæredibus viri, ſi mulier ſecundo nubat.90.38.39.fol.91.40.41.

Via.

Via publia quæ dicitur.161.72. an claudi poſſit fauore Eccleſiæ. 180. 28. deſtructa, poteſt tranſiri per agrum vicici, qui cogitur ad ſeruitutem. 180.30.reficitur expenſis Populi.188.42.43.

Vicinior.

Vicinior habet Ius in bonis antiquis vigore conſuetudinis.43.33. etiam poſt declarationem non emendi, poteſt congruum petere. 162. 89. poteſt retrahere ante annum, non autem poſt. 163.18. 19.qua actione agat ad retractum. 164. 41. 42. habet Ius congrui, licet poſtea rem vendat.168. 6. non cogitur iuramento declarare, an pro ſe petat ius congrui.168.8.

Vicinus.

Vicinus. vide V.Vicinior. prædij vrbani præfertur in petitione congrui vicino domino ruſtici prædij.169.15.habens terram cum domo, præfertur in congruo habenti terram tantùm. 169. 17. poteſt altius tollere,& quando.181.58.59.promittens non aperire feneſtras in ſua domo, nec per ſe, nec per alios, non præiudicat futuris poſſeſſoribus,quibus vendita fuit res.184.43.repellitur à vicino propter prauam conditionem, & infirmitatem. 187.23. poteſt cogere aduerſarium ad reficiendum parietem ad onera ſuſtinenda.191. 19. etiam antequam petat rem iure congrui,poteſt opus nouum nunciare.250.31.32.

Vidua.

Vidua an dicatur redire ad patriam poteſtatem.55. 17.18.fol.56.20.ad 25.fol.57.44.ad 65.fol.58. 81.ad 89.fol.59.89. dicitur impropriè eſſe in matrimonio,ac propriè vidua.58.74.75.quomodo dicitur durare in matrimonio. 58.82. dicitur ſtuprum committere,ſi ſui copiam fecerit. 58.83. ad 86.minor feudataria ſubditur Balio.59.102. quandiu alitur à liberis.90.4.7.8.10.primis ſex menſibus viduitatis an debeat ali.90.18.ad 28. præſumitur egena. 90. 22. 23. quomodo alitur iure conſuetudinis, & communi.90.24. ad 26. debet habere veſtes lugubres, & a quo, & pro quo. 90. 29. ad 32. validè quandoq; obligatur pro debita viri. 120. 35. 36. obligatur pro viro mortuo.120.38.39. non poteſt declinare forū contra exercentes Artem Sericam. 156.241.

Vincula.

Vincula quomodo remouentur. 276. 76. 77. 80. ad 87.

Vinculum.

Vinculum, ſeu duplicitas vinculi,ſi proximus concurrit inde,quò bona venerunt.24.8.

Vir.

Vir promittens vxoris renunciationem, niſi ſequatur, ad nihil tenetur.9.99.100. & quando poſſit teneri. 9. 101. quando excuſatur ſoluere dotem.85.22.23. habet dilationem in dote ſoluenda.86.50.54.dilationi renunciare nequit, & tenetur cauere, aliàs in continenti exequutio fit. 86.55.ad 59. quando ſtatim conuenitur pro dote.86.60.habet beneficium deducto ne egeat in reſtitutione dotis, nec illi poteſt renunciare, nec cum iuramento; illud amittit, ſi mulier pauper eſt.87.1.2.fol.88.3.4.quando non habet tale beneficium, ne egeat.88.4. habet etiam contra petentem antephatum tale priuilegium ne egeat. 88. 9. non culpandus, ſi dotem non exegit. 98. 41. ſecundus an poſſit cum futura coniuge paciſci,vt in antephato ſuccedant tantum filij ſecundarum nuptiarum,& an ſit locus imputationi reſpectu antephati.100.98. ad 101.an poſſit alienare fundum dotalem. 119.3.4. impedit alienationem fundi dotalis.119.6. alienans bona dotalia poteſt venire contra factum proprium, nec tenetur de euictione,nec ad pretium.120.13.14. 15. inſtitutus ab vxore extera in bonis intra confinia Neapolis, an valeat ea retinere. 264. 87.ad 89.

Viſitari.

Viſitari non poteſt carceratus pro cenſu, penſione domus, vel affictus territorij.206.62.

Vncia.

Vncia quid ſit.93.17.ad 19.

Vniuerſitas.

Vniuerſitas habet Ius congrui.161.71.reficit Pontem,Puteum,Fontem,Eccleſiam maiorem. 191. 6.7.10. an præſumatur Domina Paſcuorum, Fontium,Nemorum,Fidatum,& Diffidarum. 252.25.26.30.

Vita militiæ.

Vita militiæ debetur ex fructibus feudi pro alimentis,non pro legitima. 7.70. 72. conſtituta ſuper hæreditate paterna, an debeatur ex fraterna. 7. 73.debetur ſecundogenitis.9.105.fol.35.38. cui debetur.77.15.16.an habeat hypothecam ſuper feudo.225.130.

Viuere.

Viuere iure Francorum vbi eſt.9.106.

Vocatus.

Vocatus à teſtatore nomine collectiuo, cenſetur minus dilectus.233.261.

Voluntas.

Voluntas teſtantium plenè interpretatur. 91. 58. cuius nam ex pluribus dominis attenditur in re locanda.198.84.& quid, ſi vnus præferri petat pro vſu proprio. 198.85. acquirentis feudum

ex

ex pacto eſt, ut perpetuò ſit in familia. 221. 32. *declara 4 in præfatione ſermonis, ſemper cenſetur re petita.* 231.246. *pupillorum circa educationem aliquando attenditur.* 75.41.42. *teſtatoris ſeruatur ut lex,* 227.197. *ſol.*235. 284. *& poteſtas debent in omni actu concurrere.* 230. 223. *teſtatoris interpretatur, non ut videtur voluiſſe, quod non potuit.* 230. 225. *teſtatoris interpretatur, ut magis valeat.* 230.230. *teſtatoris quando dicitur conformis iuri communi,* 230.235.

Vſura.

Vſura quid. 239, 37. *quomodo committitur.* 239. 38. *dotis non ſol ta an cenſeatur remiſſa.* 86.38. *an committatur ab eo, qui hyemis tempore frumentum mutuat, ut aliò ſibi reſtituatur.* 239.39. *an poſſit recipi pro mutuo.* 239.40. *ad* 42. *ſ.* 240. 43. *ad* 60. *ſol.* 241.66.

Vſusfructus.

Vſusfructus an extinguatur, ſi contractum ſit more nobilium. 27.37.38. *dotis non debetur patri, viuente filio, ſuſcepto ex matrimonio contracto more nobilium.* 28.41.46. *dotium aduentitiarum non acquiritur patri.* 28, 45. *non adimitur per renunciationem ſucceſſionis filij.* 28.48. *quomodo debetur patri.* 28.49. *quando patri non debetur, debetur commoditas.* 28. 50. *an debeatur patri ſuper ſeudis filij,* 28,51. *aduentitiorum debetur patri, etiam ſi ex filio ſuperſint deſcendentes.* 52. 5.6. *bonorum datorum filio à Principe, an debeatur patri.* 77.21. *bonorum filij, quorum non habet adminiſtrationem pater an ei debeatur, & in quo procedat.* 79.6.7. *ſol.* 80.8.9. *detractio non prohibetur, prohibita adminiſtratione bonorum.* 80. 12. 14. *ad* 17. *quando cenſetur ademptus.* 80.13.

Vſus.

Vſus feudorum, & leges Regni, an idem diſponant de ſucceſſione deſcendentium ad feuda. 9. 104. *nouus idem ſtatuit in parentibus, quàm per* Cōſuetudinem, ſiquis, vel ſiqua, *in alijs coniunctis.* 27.14. *nobilium quid diſponat circa parentes, & aſcendentes, & etiam fauore collateraliū.* 27.16. 17. *nobilium in quibus bonis viget.* 27. 28. *adhæret* Conſuetudini, ſiquis, vel ſiqua. 27.22.23. *Capuanæ, & Nidi fuit legitimè introductus.* 27.27. *nobilium poteſt accipi ab exteris expreſſè.* 27.29. *ad* 31. *nouus non ligat circa non expreſſa.* 27.32. *ad* 35.

Vxor.

Vxor dotando filiam ſoluit alienam obligationem, & obligatur tantùm pro marito paupere. 121. 7.8. *poteſt teneri pro marito diuite ſuper bonis extradotalibus.* 121.9.10.12. *gaudet priuilegio mariti.* 156.236. *ad* 239.

FINIS.

Laus Deo, eiuſque Genitrici Mariæ ſemper Virgini ſine labe originali conceptæ, Diuis Ioſepho, Annæ, Vincentio, Aſpremo, Thomæ Aquinati, omnibus Sanctis.

℞. *D. Ioſeph Martellino V.I.D. ad Lectorem.*

CAndide Lector, hunc ſuſcipe Indicem omnium materiarum, copioſiſſimum quidem, & talem, vt nihil aliud non oſcitanter inueſtiganti ſit opus: etenim quantum potui, ſtudui, vt omnibus numeris ſit abſolutus, nihilque in eo de ſingulis materijs deſideretur. Si nimius, parce: non enim ex toto Opere ſeligenda legi, ſed ad legem alphabeticam totum opus redègi; nam nihil in eo contemnendum, aut parum neceſſarium inueni: imò cum tota Iuriſprudentia, communis, & conſuetudinaria in eo tàm benè, tàm doctè, tàm clarè, tàm luculenter explicetur, vt hoc ſolo Codice, ſi diligenter ſtudueris, non alijs tibi ſit opus; meritò omnibus vtriuſque facultatis Profeſſoribus in forenſibus quæſtionibus verſaturis eſt perutile, ac neceſſarium, cum omnes frequentiores caſus quam breuiſſimè reſoluat: Vnde Iure omnium librorum Bibliothecæ nomen, & rem mereat adipiſci. Vale.

AN 1319 66

Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible] Google

XX IV
F 20

Digitized by Google